De Huisvriend. Jaargang 1892

bron
De Huisvriend. Jaargang 1892. H.A.M. Roelants, Schiedam 1892

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_hui002189201_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

INHOUD.

De met een * geteekende stukken zijn geïllustreerd.

NOVELLEN, SCHETSEN EN VERHALEN.

	Bladz.
* Maurice Montégut, Carabas	1, 41
* In afwachting	22
Mathilde Roos, De Burströmsche quaestie	23, 62, 85
* Onverwachte ontmoeting	32
* A. de la Rupella, Mijn patroon	33, 72
Siapa, Zij - de meerdere	99
B.L. Farjeon, Slapend geboet	112, 139, 188, 226, 268, 307
Evo, Een gevaarlijke ontmoeting	127
H. van Renswoude, Een aquarel naar de natuur	158
C. Veldhorst, Op advertentie	166
Siapa, Amok	207
E. Lundquist, Grijs was jarig	214
Rudyard Kipling, In het huis van Suddhoo	247
Jean Ouvrier, Henri Verdoorn	250, 296, 327
* De diamanten van koningin Shomar	281
* Ongelukstijding	291
* Siapa, Een kleine vergissing	340
J.B. Zwaardemaker-Visscher, Mijne wederwaardigheden in het pension-hotel	345, 368
H. Stoll, De ring	386, 417, 441, 451
* Prinses Celestine	401, 441
Willy's Leed	438, 465

BIOGRAPHIËN.

	Bladz.
* Kardinaal Manning	62
* De Hertog van Clarence	80
* Spurgeon	95

William Phipps, markies van Normanby	96
* Rossini's eeuwfeest	111
James Gordon Bennet	179
* De Gouden bruiloft van het Deensche koningspaar	199
De Vanderbildts	259
* Gouden bruiloft te Weimar	336
Jay Gould	343
* Anthony van Dijck	399
Een five o'clock tea bij mevrouw Albani	408
* Mevrouw Sheridan en haar broeder	414
* Kardinaal de Lavigerie	440

LAND- EN VOLKENKUNDE, PLAATSBESCHRIJVING enz.

	Bladz.
* Een kijkje bij Pastoor Kneipp in Worrishofen	11
* Bern	17
* Uit Egypteland	51
* De Londensche politiehoven	57, 81
Afrikaansche hoffelijkheid	84
* Een kijkje op Corfu	105
Chicago en hare wereldtentoonstelling	121

	Bladz.
* Het nieuwe spoorwegnet op Sumatra	155
Indische goochelkunst	160
* Tokio	161
Internationale tentoonstelling van tooneel en muziek te Weenen	177
Een Egyptisch volksfeest	184
* Melati van Java, Wilhelmshöhe	201
Chineesche dokters en hun wetenschap	222
* Ons huis, Het nieuwe volksgebouw in de Rozenstraat te Amsterdam	241
* Een paradijs voor rheumatieklijders	258
N.T. Haverschmidt J. Hzn., Vier dagen op zee	264
Thérèse Hoven, Een dagje in Whitechapel	287
* Fontainebleau	305
* Het Senner-leven op den Alm	321
J.W.H. Cordes, Een blik in den Haarlemmerhout	356, 376
Een nacht in een opiumhol	383
Th. Hoven, In de Lagunenstad	427

LETTER-, GESCHIED-, NATUUR-, AARDRIJKSKUNDIGE EN ANDERE WETENSWAARDIGHEDEN.

	Bladz.
* Een geheimzinnige dame	15
Woningprijzen in het oude Rome	16
Bijgeloof aangaande getallen en dagen	54
* De moeder der Gracchen	71
De kus	98
* Rattendressuur	131
Baden en zwemmen in de geschiedenis	134
Ph. Wijsman, Ad rem	152
A.J. Servaas van Rooyen, 't Is Saartje wel, of Saartje niet	178

Electriciteit in Japan	200
Een Amerikaansch handelaar in geraamten	211
* De zwarte atellen of spin-apen	212
De Orde van den Kouseband	223
Wielertocht rondom de wereld	239
* Het standbeeld van Columbus te Madrid	240
Gedenkdagen	240
Oorsprong der visitekaarten	280
A.J. Servaas van Rooyen, Wat een oude courant al zoo te lezen geeft	294
A.J. Servaas van Rooyen, Een reuzenmaaltijd	354
* Het barnsteen ter zee en te land	361
De chineezenwijk te San-Francisco	417
* De diefachtige ekster	432
A.J. Servaas van Rooyen, Koordedansers-politiek uit de 18e eeuw	447
Gedenkdagen in 1892. Ingezonden door K.V.	472

VAN ALLES WAT.

	Bladz.
* Zomermorgen	15
* De eerste stap	32
* De uitvinder	54
* In een Vlaamsche herberg	95
* Zijn laatste liefde	95
* Zonsondergang	95
* Afrika-reizigers	111
* Een te veel	120
* Aangenaam samenzijn	134
* De burgerwacht	139
* Verraad	152
* De rust van den musketier	155
* Twee miesjes	166
* Kinderbegrafenis	183

* Bloemenorakel	184
* Wederzien	200
* Onder Vrienden	211
* Werken voor de armen	222
* Een goed verdedigd ontbijt	225
* Vlaamsche herberg uit den tijd van Maria Theresia	225
* Zijn eerste brief	239
* De Arabier en zijn zwaard	267
* Vleien	267
* Onder de parapluie	280
* Op de kade	280
* Verboden vermaak	295
* Een geheim	296
* Onaangenaam bezoek	320
* Dante's ontmoeting met Mathilde	335
* De nieuwe rok	344
* Zwarte Piet	353
* Hopla, cousin!	353
* Hazenduel	356
* Zangles	360
* De Weener 'fiaker'	367
* In het atelier	376
* Een oogenblik halt	376
* Wees maar weer goed op me!	383
* Een vroolijk mopje	385
* Veldconcert	386
* Bij de vogelkoopster	400
* Brutaal	408
* Grootmoeder gaat naar de kerk	416
* Sneeuwballen	416
* Vriendinnen	427
* Bij den woekeraar	432
* Een Oostersch binnenhuis	438
* Arme vogels	452

* Een fijnproever	464
* De eerstgeborene	464
* Een interessant nieuwtje	464
* Op weg van genezing	472
* Afscheid, O. von Thoren	472

GEDICHTEN.

	Bladz.
* Haar eerste sieraad, door Amstelaar	98
* Verklapt? door H.V.	127
Moeilijke dagen, G. Ford	154
* Cesar's dood, door H.J. Hana	188
* Verdoold	240
* Verzonken geluk, door Vrouwke	259
* Des spelers dood, door H.V.	326
* Liefde, zorgen, lijden, troost, door J. Francken	342
* Morgengebed, door Amico di Casa	353
* In angst en vreeze	382

Kunstplaten.

	Bladz.
Zomermorgen, J. Vrolijk	13
In afwachting, E. Girardin	25
De eerste stap, R. Bongxa	28
Onverwachte ontmoeting, E. Brack	29
De uitvinder, E. Novak	53
De moeder der Gracchen, J. Carnelo	68
In een Vlaamsche herberg, Godding	89
Zijn laatste liefde, C. Rickelt	92
Zonsondergang, A. East	93
Haar eerste sieraad, K. von Bergen	101
Afrika-reizigers, M. Stockes	113
Een te veel	117
Verklapt? A. Frind	129
Aangenaam samenzijn, Artz	133
De burgerwacht, Herman ten Kate	140
Lente, V. Corcos	145
Verraad, F. Cox	149
Moeilijke dagen, H. Herkomer	153
De rust van den musketier, E. Richter	157
Onafscheidelijk	169
Onder bloemen, R. Beyschlag	173
Kinderbegrafenis, W. Zehme	181
Bloemenorakel, K. Böcker	185
Cesar's dood, G. Wertheimer	189
Wederzien, J. Wismajr	197
Onder vrienden, Chocarne Moreau	212
Werken voor de armen, G. Henkes	220
Een goed verdedigd ontbijt, P. Mahler	225
Vlaamsche herberg uit den tijd van Maria Theresia	229
Zijn eerste brief, M. Block	233

Verdoold, G. Spangenberg	237
De wereld te rijk, Davidson Knowles	252
Verzonken geluk, O. Lingler	261
Vleien, Bouguereau	269
Onder de parapluie, C. v. Bergen	273
Op de kade	277
Ongelukstijding, G. Mantegazza	292
Verboden vermaak, L. Munnigerode	297
Een geheim, Müller Maszdorf	301
Waar kunstnijd zich al niet verschuilt, A. Greiner	313
Onaangenaam bezoek, Peske Geza	317
Des spelers dood, W.R. Leigh	329
Dante's ontmoeting met Mathilde, A. Maignan	333
Bij het schomm'lend wiegje, Vianelli	341
De nieuwe rok, C. Schloesser	345
Morgengebed, C. Marr	348
Zwarte Piet, A. Eckardt	349
‘Hoplà cousin’, C.W. Allers	353
Hazenduel, C.F. Deiker	356
Zangles, M. Gaudefroy	357
De Weener fiaker, J. Engelhart	369
In het atelier, N. von Czachorski	373
Een oogenblik halt, B.M. Koldewey	377
In angst en vreeze, C.S. Reinhardt	381
Wees maar weer goed op me! C. Zewy	385
Een vroolijk mopje, A. Eckardt	388
Veldconcert, H. Havenith	389
Bij de vogelverkoopster, Anton Muller	397
Brutaal, B. Vautier	409
Mevrouw Sheridan en haar broeder, T. Gainsborough	413
Grootmoeder gaat naar de kerk, Th. Matthei	417
Sneeuwballen, J. Morgan	420

Vriendinnen, R. Prinet	421
Bij den woekeraar, G. Portielje	428
Hoop, Gabriël Max	436
Een oostersch binnenhuis, J.F. Lewis	437
Versmade vriendschap, M. Roestel	449
Arme vogels! M. Thun	452
Een fijnproever, E. van Blaas	453
De eerstgeborene, J. Verlat	457
Een interressant nieuwtje, E. Ravel	460
Op weg van genezing, M. Henri Cain	461
Afscheid, O. von Thoren	468

[De Huisvriend 1892]

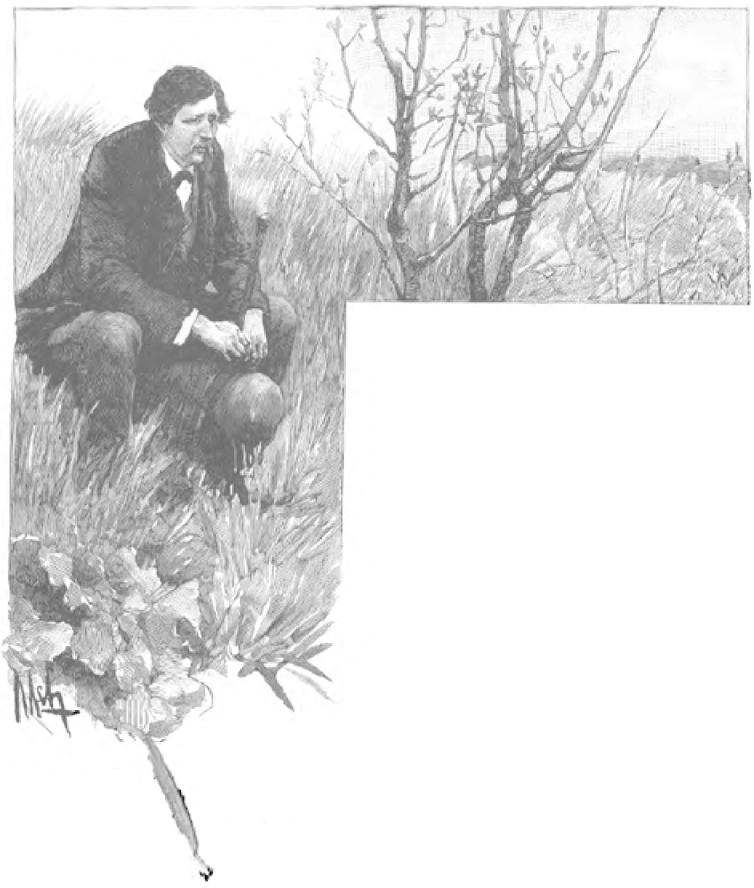

ANTOINE AAN DEN WATERKANT.

Carabas.
Naar Maurice Montégut.
Met illustratiën van Myrbach.

I.

Al zes maanden lang liep Antoine Pécontal - hoewel hij toch nog maar dertig jaar was en altijd over eene onuitputtelijke kracht kon beschikken - voortdurend met het hoofd op de borst, met een gekromden rug, het geheele lichaam gebogen onder een zwaren last, die niet meer van hem wijken wilde. De in zijne buurt wonende boeren, die altijd goede vrienden met zijn onlangs overleden vader waren geweest en Antoine nog als een grooten jongen beschouwden en behandelden, in weerwil van zijn groot vermogen en zijne goede opvoeding, verwonderden zich over die neerslachtigheid en vroegen zich af, waarom de oogen van den jonkman, als men hem voorbijkwam, toch zoo zielsbedroefd stonden.

Liep niet letterlijk àlles hem mede, alsof hij de gave bezeten had om de hemelsche en de aardsche dingen naar zijne hand te zetten? Nimmer een zieke os, nooit een paard met een gewonden of gebroken poot, maar altijd overvloedige oogsten, die

juist vóór de onweersbuien binnen waren, en aan de purperen wijngaarden altijd zware, opgezwollen druiven, die slechts op de zomerzon wachtten om, tot barstens toe met het heerlijke sap gevuld, in al hun verleidelijke volbloedigheid te prijken. Hij bezat drie boerderijen, die in den bloeiendsten toestand verkeerden, en in de stad een mooi steenen huis, dat met klinkende munt betaald was, boter bij de visch. Alle meisjes in den omtrek dweepten met ‘zóó'n man!’ Hij behoefde dus niets anders te doen dan lijdelijk voort te leven en zijn voorspoed te genieten, zonder zich aan iemand ter wereld te storen..... Maar neen! - Hij liep dag aan dag rond met ‘een hoofd vol muizennesten,’ precies als een bedelaar die naar een stukje brood hunkert en geen vuur, geen bed en geen tafel heeft. Hoe dwaas, niet waar?

Dikwijls kon men hem met hangende beenen zien zitten aan den waterkant, of op den glooienden rand van een pas gemaaid korenveld. Hij bleef daar dan uren achtereen, alsof hij voor het eerst van zijn leven het schrille gepiep der krekels hoorde en beluisterde, die half dronken waren van den zonneschijn, of de langgerekte trillers der levenslustige roodborstjes. Maar de teedere schoonheid der aarde scheen niet tot hem door te dringen. Hij beminde de aarde niet meer, want wanneer men aan liefde lijdt, bemint men niets anders meer dan zijne liefde. - De liefde was dus in 't spel? Anders niets! Welke vrouw zou dàt niet reeds geraden hebben! Al was de hemel ook zacht en troostvol blauw, en de zee kalmeerend en medelijdend; al waren de velden, die hij daar voor zich zag en die hem toebehoorden, ook groen, de kleur der hoop, of als zuiver goud getint, beladen met volle aren, hoog opgeschoten haver of zware korenhalmen, - al murmelden de frisch en weelderig groeiende boschjes,

onder de liefkoozing der voorbijglijdende koeltjes, ook hunne geheimzinnig lieflijke zangen, Antoine begreep niets meer van de vertrouwelijkheid der aarde met den mensch; hij hoorde niets meer van de ziel der dingen; en onder de oppermachtige glorie der allesbeheerschende zon bleef hij daar zitten in sombere stemming, met een kil hart, telkens en telkens weer huiverend onder een ijskoude rilling, in eene verbitterde, wantrouwende stemming tegenover heel die tot blijmoedigheid prikkelende omgeving.

Was hij dan leelijk, zoodat hij - hoewel nog jong, rijk en welvarend - beminde zonder het te durven zeggen, zonder wederkeerig bemind te worden? - Volstrekt niet.

Niet dat hij 'een mooie jongen' was, zooals men die in de steden ziet, met bleeke tint, bleeke handjes, gepomadeerd, geparfumeerd, altijd er op bedacht om iedereen en zichzelven te behagen. In de verste verte niet! Hij was groot en sterk, zoo recht als een kaars, op en top een buitenman, die in de vervelende jaren van zijn schooltijd geen bloedeloos ventje was geworden, maar kloek en forsch was gebleven in de spichtige schaduw der hooge muren, waarachter zijne gekerkerde jeugd had geleerd, hoe de Grieken en Romeinen voor de vrijheid stierven.

Voorzeker, zijne handen waren breed, zijne voeten groot en stevig, met kracht neerkomend op den grond, waaruit zijn geslacht was voortgesproten; maar een schat van ongeveinsde rechtschapenheid en innemende openhartigheid sprak er uit zijn vasten en rustigen blik, die gewoon was om de kalme, onmetelijk wijde horizonten te overzien. Nu ja, zijne handen waren breed en groot; maar de verschoppelingen der fortuin hadden dagelijks gelegenheid om zich hierover te verblijden, want hij stak ze hun vol aalmoezen toe. En de armen, de grijsaards, de vrouwen, de kinderen, bleven altijd trouw bij zijn welbekende huisdeur stilstaan, zonder bevreesd te moeten zijn voor de hoonende minachting van het dienstvolk, of voor nijdige wachthonden, die naar hunne kuiten schoten.... In één woord: Antoine Pécontal was een goede jongen.

Wie was dan toch wel de hardvochtige vrouw, die hem niet wilde liefhebben? Maar vraag eerst eens, alvorens haar te beschuldigen: w i s t zij dat hij haar beminde? Neen, dat wist zij n i e t. Hij zweeg uit vrees, gedreven door die instinctmatige beschroomdheid, die den dapperen eigen is, wanneer zij in aanraking komen met meisjes, wier zwakheid hen onthutst, bekoord en overheerscht.... Maar nog eens: wie was dan toch die vrouw?

Zij woonde in de stad; zij was arm, maar trotsch, daar zij schoon was en uit een zeer oud geslacht stamde: heel hun leven hadden haar vader en hare grootvaders de rechterlijke toga gedragen, als voorzitters der Hoog-Gerechtshoven. Om kort te gaan: zij heette Elisabeth de Frènes, en zij was twintig jaar. En Antoine bedacht, dat hij de zoon was van een boer, die tusschen de voren, achter de ploegossen, in het zweet zijns aanschijns zijn brood had verdiend, af en toe in zijne gebruinde handen spuwende, want de grond was hard, en elken avond met beslikte voeten thuiskomende, wel vermoeid van 't werken, maar toch tevreden over zijn slaventaak, die hem van dag tot dag rijker deed worden en hem in staat zou stellen om van zijn kind een 'heer' te maken, een geleerde, die gestudeerd had. In dat opzicht had hij misschien verkeerd gedaan; want in de vervelende somberheid der klassen had het kind dikwijls getreurd om zijn grooten speelmakker, de zon, en zijne beide armen uitgestrekt naar de akkers

in de verte, waar het leven zoo vrij en zoo warm was, waar men de wiekslagen van den grooten wind voelde voorbijgaan, gevolgd door de vogels.

De twee huizen waren buren, vlak tegenover elkander staande; daardoor had Antoine het meisje leeren kennen, en daarna liefgekregen.

De eerste keer dat hij haar zag, was op een ochtend in het najaar. Na een geweldige stortbui straalde de zon weder in hare volle kracht op de afgespoelde daken, en blonken de natte trottoirs met weerschijnen van gebruineerd zilver. - Eensklaps schetterde er achter de kerk eene militaire fanfare, vol lust en vroolijkheid; en dadelijk daarop verschenen de eerste ruiters van een escadron in 't rood en blauw gekleede dragonders, stapvoets rijdend, om den hoek der straat, die vol volk liep. Tegelijkertijd werden in de beide huizen de vensters der eerste verdieping geopend. Antoine Pécontal zag Elisabeth de Frènes staan. Zij boog zich een weinig naar voren, nieuwsgierig en glimlachend neerziende op het gekletter der wapenen, naar de schakeeringen der uniformen, alles badend in een zee van licht. En in datzelfde licht kwamen er over heur zwart haar, van achter in den hals glad naar boven gestreken, vaalbruine tinten, veelkleurige nuances, losse lichtspatjes op het halfbekroeste voorhoofd. Hare donkere oogen lachten schalks, onder een indruk van stil genot; hare geheele buste werd door het steenen vierkant omlijst; de schouders liepen schuin af, de rondingen van den hals waren duidelijk te volgen, en de fijne, lenige gestalte deed aan de hartstochtelijkste houdingen in de oogenblikken der hoogste vervoering denken.

Bij die verschijning, stralend te midden van het licht, zette het geheele escadron zich in postuur, als bij een parade; de gebruinde officieren spoorden even hunne paarden aan, die op hun gebit knabbelden, trappelden, steigerden en met den kop schudden. De kommandant en de kapiteins groetten het meisje met den blanken degen; en bij dit hooggetij van de zon, het staal en de liefde welde er een stroom van trots naar de hoofden en bedwelmde hij de harten. Elisabeth merkte Antoine niet op. Zoo trok het escadron voorbij, steeds in fiere houding, onder de krijgshaftige tonen der koperen muziekinstrumenten; en toen het verdween, zag Antoine het venster aan de overzijde weer dichtgaan. Hij bleef voor het zijne alleen achter. Zonder te kunnen zeggen waarom, scheen het hem toch toe, dat er door eene groote gebeurtenis eene verandering in zijn leven was gekomen; het deed hem leed, dat hij niet óók een militair was.

En inderdaad, er kwam eene verandering in zijn bestaan: hij die tot dusver weinig behagen had gevonden in de stad, vertrok uit zijne boerderijen naar zijn steenen huis, uit zijne onafzienbare velden, badend in een zee van lucht, naar de nauwe, bochtige straten.

Eindelijk wierp hij zich op zekeren avond loom

en afgemat op een stoel neder, liet zijn hoofd op zijne handen rusten en zijne ellebogen op zijne knieën, en legde voor zich zelven de bekentenis af: Ik heb haar lief! Hij had geen vader en geen moeder: zijne eenige vrienden waren de armen. Hij sprak met niemand over zijn geheim.

Hij werd verzot op haar; hij gevoelde voortdurend behoefte om zich met haar bezig te houden, haren naam uit te spreken en dien te hooren uitspreken. Wat hij omtrent haar vernam, deed hem voor altijd den schrik om 't hart slaan. Die erfelijke adeldom der rechterlijke toga's vooral vervulde hem met vrees. Hij had, in weerwil van het door hem genoten onderwijs, den eerbied voor titels en ambten behouden; dat had hij van zijn vader: van het eene geslacht op het andere kan het bloed niet terstond geheel anders worden. Het baatte hem weinig of hij al bij zichzelven zeide, dat het meisje en hare moeder, als onverzorgde weduwe achtergebleven, thans in zeer bekrompen omstandigheden leefden, die nog pijnlijker gemaakt werden door hun familietrots; dat het geld hier op aarde heel wat dingen vergoedt en heel wat afgronden dempt; het gaf hem niets of hij zich al herinnerde, dat zij in een klein, gehuurd huisje woonden, terwijl het zijne groot was en hem in eigendom toebehoorde; vruchteloos somde hij de kapitalen op, die hij op hypotheek had uitgezet, - allen bij soliede notarissen! - zijne bunders grond, zijne bosschen en velden en vijvers, zijn veestapel, heel zijn soliede rijkdom, die in den grond geworteld was, - om vervolgens de verzuchting te slaken: ‘Eigenlijk heeft zij toch niets meer dan haar hemd!’ - Het baatte hem niets, hij kon de mogelijkheid niet aannemen, dat een vrouw, die zóó mooi en zóó hooghartig was, ooit of immer hare hand zou leggen in die van een ongelikten beer, zooals hij er toch maar een was en bleef, - ondanks de paar woorden Latijn of Grieksch, die hij in zijn hersenkas had opgenomen.

Daar hij niet durfde hopen, wanhoopte hij; hij bepaalde zich tot platonische bespiegelingen, zonder zich af te vragen wat daarvan komen zou, indien er althans i e t s van kwam. Maar langzamerhand verloor hij zijne gewone opgeruimdheid, en sleet hij in droefgeestige droomerijen al de uren van den dag en den nacht, zoowel te midden der volle vroolijkheid van den zonneschijn, als bij den stillen weemoed van het eenzame lamplicht.

Zijn eenig genot - maar dan nog bedeesd en ter sluiks - bestond in een langdurig op den loer staan achter de huichelachtig gesloten gordijnen van zijn venster; hij volgde dan, zooveel het toeval het hem wilde toestaan, de gangen en bewegingen van zijn buurmeisje in de vertrouwelijke eenzaamheid harer kamer; hij nam kleine bijzonderheden waar, hij leerde langzamerhand de gewoonten en de levenswijze van Elisabeth kennen, die volstrekt niet vermoedde dat men haar op die manier bespiedde, ja die eigenlijk niet eens wist, dat het huis aan den overkant weder bewoond was. Soms aanschouwde hij als in een visioen een fraaien arm, rond en blank, die 's morgens vroeg een der jaloezieën aan den straatkant open zette; dit visioen had voorzeker zijne bekoring, maar ook zijn gevaar; want door die vluchtige waarnemingen werd zijne droefgeestigheid nog weer verergerd, en dan was het verder een kwade dag voor hem, - maar daarentegen kwam de dag hem toch óók lang, akelig en ledig voor, wanneer het meisje niet verscheen en alles gesloten bleef. 's Avonds was eene door de verlichte kamer dwalende schaduw voldoende, om hem stof voor zijne droomerijen te verschaffen, en in die uren maakte hij dan tegen den volgenden morgen allerlei schoone en stoute plannen, die echter in allerijl op de vlucht gingen, alsof zij bang voor zichzelven waren, zoodra het daglicht weder aanbrak.

Zoo gingen er verscheidene maanden voorbij, de zomermaanden, gedurende welken tijd alle huizen openstaan en iets van hunne geheimen naar buiten laten doordringen. De winter naderde, met zijne afsluitingen, en dan zou het gedaan zijn met zijne éénige, beschouwende genietingen. Omstreeks dien tijd deed er zich eene omstandigheid voor, die voor ieder ander onbeteekenend zou geweest zijn, maar die voor Antoine voldoende was om hem heel en al van streek te brengen en ook zijn lijdelijk verdriet tot den hoogst mogelijken trap op te voeren.

Het huis van mevrouw de Frènes, tot dusver steeds somber en gesloten, kreeg eensklaps een feestelijk aanzien; de vleugeldeuren werden wijd opengezet, en 's avonds verdrongen de genoodigden elkaar in het helder verlichte salon; een zachte muziek, die naar den overkant der straat weerklonk, te midden der nachtelijke stilte, drong bij onsamenhangende vlagen tot den bescheiden verliefde door, die er zich eerst over verbaasde, en ten slotte de logische gevolgtrekking maakte: - zij gaat trouwen!

Van de gissing tot de zekerheid was maar één stap. Bijna alle dagen, omstreeks zes uur, schelde er een zeer zorgvuldig gekleed en onberispelijk geganteerd jonkman aan Elisabeth's deur; hij dineerde met de beide dames, en ging eerst laat in den avond weder heen. Bovendien, er werd in de stad openlijk over gesproken. Elisabeth de Frènes was verloofd met den heer Lucien Sormani, een advocaat met zeer goede vooruitzichten, naar men zeide, maar zonder fortuin; de booze wereld voegde er bij: ‘Het is een huwelijk van honger met dorst.’ Maar de familiën waren van oudsher met elkaar bekend geweest; de jongelui beminden elkander ongetwijfeld, en eigenlijk was het toch een zaak die enkel hún, en niemand anders aanging!

Antoine alleen was misschien niet van die meening; hij kende den advocaat Sormani, van aanzien, iets meer zelfs, zooals alle menschen elkaar kennen in een stadje van tienduizend inwoners. Vroeger had hij het reeds niet erg op hem begrepen; maar toen hij wist dat de jonge advocaat met Elisabeth verloofd was, stond het bij hem als een paal boven water, dat het een ellendeling wezen moest. Men trouwt niet met zulk een mooi meisje, voor wie rijkdom en weelde eene onmisbare omgeving zijn, wanneer men zelf geen dubbeltjes heeft. Wat zou zij ‘gelukkig’ worden, het arme kind! Zij kon onmogelijk in werkelijkheid verliefd zijn op dien blonden, verwaanden gek, die niets anders had in te brengen dan zijn gebabbel; zij kòn hem niet liefhebben, zij mòcht niet met hem trouwen... daar zou hij,

Antoine, wel een stokje voor steken! Maar na die aanvallen van toorn en verontwaardiging verviel hij weer tot zijne gewone werkeloosheid, keek hij naar de lichten aan den overkant, luisterde hij naar de muziek,... en wou hij dat hij maar dood was.

Om de waarheid te zeggen, al was Lucien Sormani geen ellendeling, hij was evenmin een belangwekkend man. Dat hij zich verwaardigde, Elisabeth zonder bruidschat te trouwen, had dáárin zijn reden, dat hij dacht aan de oude vrienden en collega's van haren vader: deze konden alle hinderpalen voor hem uit den weg ruimen en de gewenschte loopbaan wagenwijd voor hem openzetten. Bovendien had hij Balzac gelezen en was het een zijner geliefkoosde stellingen, dat men met eene mooie vrouw alles verkrijgen kan, wanneer men maar handig is en niet al te veel vooroordeelen heeft. Tot zijn genoegen bemerkte hij, dat hij handig was; wat zijne vooroordeelen betrof, daar sprak hij niet over, wijl hij het daarop doelende spreekwoord kende.

Elisabeth van haren kant trouwde, omdat zij inderdaad reeds drie en twintig

DE FEE CARABOSSE.

jaar was en ‘de muts van St. Catherina’ haar, zelfs van verre, een belachelijk en onbevallig kapsel toescheen. Lucien Sormani was haar evengoed als ieder ander, omdat hij tot haren stand behoorde, goed opgevoed was, een innemend voorkomen had en beweerde haar te aanbidden. De zorgen der huishouding schrikten haar niet al te zeer af, daar zij er aan gewoon was; bovendien rekende zij een weinig op eene zuster harer moeder, die peet over haar was; deze tante, die betrekkelijk in goeden doen verkeerde, heette mevrouw Pasquier en woonde te Parijs, waar zij zeer gezien was en zich veel in de wereld bewoog. Deze tante nu had beloofd, hare zuster eens te komen opzoeken, om haren aanstaanden neef in oogenschouw te nemen en dan te zeggen wat zij van het voorgenomen huwelijk dacht.

Men verlangde naar hare komst, en toch zag men er ook weer tegen op; want al was zij reeds zestig jaar, zij had toch goede oogen, een vaardige en altijd rappe tong, veel geest, en - niet alledaagsch! - ook evenveel goedhartigheid.

Op zekeren ochtend dan zag Antoine, die weer op zijn wachtpost stond, uit een met koffers beladen rijtuig een oude dame stappen, met zilverwit haar, die er zeer voornaam uitzag en onder een stortvloed van welkomstgroeten bij zijne buren binnentrad. En zonder dat hij zelf nog recht wist waarom, gevoelde hij zich minder droevig gestemd, begon hij al dadelijk van de nieuw aangekomene te houden, en vermoedde hij in haar eene bondgenoote te hebben gekregen. Hij had zich niet

bedrogen, want na den eersten avond en de eerste tien woorden velde mevrouw Pasquier een veroordeelend vonnis over 'dien Sormani,' zooals zij hem noemde, met de afdoende toelichting: ''t Is een gek!' Maar dit alles dacht en sprak zij slechts voor zichzelve: zij was zoo verstandig om hare indrukken voor het oogenblik op te schorten en eene meer nauwgezette waarneming van den betrokken persoon af te wachten; en dàn zou zij zich in den een of anderen zin uitspreken, maar duidelijk en klaar.

Zooals men weet, was het huis van mevrouw de Frênes niet groot. Elisabeth moest dus hare kamer aan hare peettante afstaan en een verdieping hooger gaan. Antoine begreep die verandering eerst den volgenden dag, en onder de bedrijven had mevrouw Pasquier den tijd om eens naar den overkant te kijken, daar haren buurman te ontdekken, en dingen op te merken, die haar eerst verwonderden en haar daarna vermaakten.

Dingen waar een onverschillig meisje niet op lette, moesten wel de aandacht trekken van de geoefende oogen eener oude, nieuwsgierige vrouw, die gewoon was om naar alles te kijken en van oordeel scheen te zijn, dat in dit leven ook de kleinste zaak iets belangwekkends heeft. Toen zij den eersten avond door hare gordijnen naar buiten keek, bemerkte zij in het huis van Antoine een schaduw, die daar onbewegelijk voor een venster bleef staan. Zij herinnerde zich, dat toen zij den laatsten keer hier was, dit huis onbewoond was en te koop stond; zij vroeg zich af, wie de nieuwe overburen van hare zuster konden wezen, en daar die vraag natuurlijk onbeantwoord bleef, blies zij hare kaars uit en sliep zij rustig in, zonder meer aan de zaak te denken. Den volgenden morgen, terwijl zij nog met peignoir en papillotten getooid was, zette zij hare jaloeziën open, zonder er zich aan te storen of iemand haar ook zag. En dadelijk zag zij aan hetzelfde venster van den vorigen avond een gordijn opengaan en het hoofd van een man te voorschijn komen; dit hoofd maakte een ondubbelzinnig gebaar van verbazing en teleurstelling.

'Wie hij hier ook hoopte te zien, m i j niet!' dacht zij. 'Wel, wel!...' Daarop ging zij voort: 'Enfin, niet langer dan dertig jaar geleden zou men mij a n d e r s gegroet hebben, - en hij zelf is toch óók zoo'n schoonheid niet, dat heerschap, om tegen andere menschen leelijke gezichten te trekken!' Zij maakte met zeer veel scherpzinnigheid de gevolgtrekking, dat 'dat heerschap' zich de vrijheid veroorloofde om verliefd te wezen op hare nicht, en zij nam zich voor om allereerst te weten te komen of

het meisje zelf iets vermoedde van dien hoogen hartstocht in vogelvlucht, en ten andere wie die smachter uit de verte was. Zij had al spoedig het bewijs, dat Elisabeth van den prins geen kwaad wist; zij kende niet eens den naam van haren overbuurman, ja wist bijna niet dat hij bestond. Toen besloot mevrouw Pasquier elders inlichtingen te gaan inwinnen; en dat deed zij dan ook, nog dien eigen dag.

Zij doorliep de stad, en door hier en daar behendig een balletje op te gooien, liet zij zich alles vertellen wat zij wilde weten. Zoo kwam zij ook te hooren, dat de overbuur Antoine Pécontal heette. - 'Wat een malle naam!' - en dat hij voor ongeveer twaalfhonderd duizend francs aan goederen bezat... 'Wel, wel!' - Algemeen was men het hierover eens, dat het een bovenste beste vent was, die nooit zijne handen dicht hield als er geholpen moest worden. De boeren noemden hem een 'heer,' omdat hij een gekleede jas droeg; de stadsmenschen maakten hem voor een 'boer' uit, ter herinnering aan de kiel van zijn vader; allen hadden vroeger den goeden man dikwijls op de markten gezien, waar hij de beestjes onderzoekend op de zijden en den rug klopte. Met dat al, Antoine had goed onderwijs genoten; maar opvoeding.... o, kijk, dàt niet!.... op en top een beer!'

'Er zijn goede beren óók!' dacht mevrouw Pasquier.

En onderweg, terwijl zij naar huis terugkeerde, redeneerde zij aldus: 'Die man heeft een hart en gezond verstand, omdat hij bemint en het niet durft zeggen; want zijn stilzwijgen komt stellig en zeker voort uit

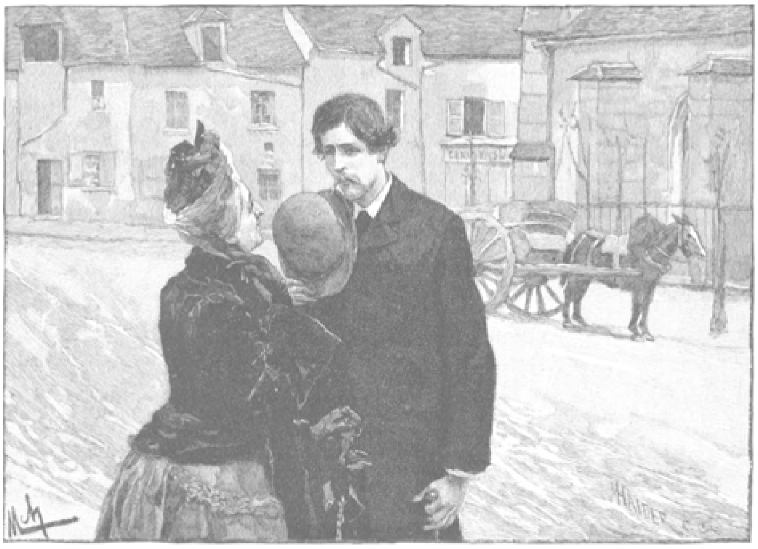

'mijnheer pécontal...'

zijn gebrek aan zelfvertrouwen, een gevolg alweer van zijn gebrek aan stand en hoofsche manieren. Een lorrige vent zou bij zichzelven gezegd hebben: 'Voor geld is alles te koop!' Maar hij zegt niets van dien aard en verschuilt zich... achter zijne gordijnen; daar zit kieschheid in, en wel van de beste soort... Hij is niet mooi... neen, maar hij is goed gebouwd, en dat heeft óók wat te beteekenen. Aan den arm van zóó'n knaap kan een vrouw met opgeheven hoofd loopen, zonder te moeten vreezen dat men haar met den nek aanziet... Ik houd wel van dat soort mannen; ik heb ze altijd graag mogen lijden...'

En zij glimlachte droomerig, alsof er allerlei herinneringen bij haar opkwamen... ''t Is waar, hij heeft een afschuwelijk gezicht tegen mij getrokken, maar dat gaat mij

alleen aan, en ik vergeef het hem! Alles goed gewikt en gewogen, is hij wel drie Sormani's waard, ja zelfs wel vier of vijf; want hij is goed, sterk en rijk; al heeft hij niet veel geest of vernuft, hij heeft een goed hart en een goede maag. Wat onzen advocaat betreft, die is arm, bloedeloos, een nietig kereltje; en als ik de zaak goed inzie (wat ik wél geloof), heeft hij van zichzelf geen hart, en geestigheid van alle andere menschen. Wij zullen onze waarnemingen maar voortzetten... Liesbeth is als geknipt om rijk en aangebeden te worden!'

Liesbeth, - met die verkorting had zij haar nichtje van kindsbeen af aangesproken; als zij niet tevreden over haar was, noemde zij haar kortaf 'Beth.'

's Avonds, toen mevrouw Pasquier zich naar hare

kamer had begeven, was haar eerste werk, een kijkje naar den overkant te nemen... niets - geen licht! Zij besloot te blijven wachten, stellig verzekerd dat zij wel iets nieuws zou te zien krijgen. Na haar kamerjapon te hebben aangetrokken, zette zij zich neer in een leuningstoel, met een kussen onder haar hoofd, blies zij hare kaars uit, om geen achterdocht bij Antoine op te wekken, en... viel zij in slaap. Het was reeds over middernacht, toen zij met schrik wakker werd. Schoon het stikdonker in de kamer was, stond zij dadelijk op en liep zij al schuifelend en rondtastend naar het venster; zoo stil mogelijk liet zij de stores zakken, deed het overgordijn een klein eindje open, heel voorzichtig en een héél klein eindje, - en keek naar den overkant.

Zij had zich niet bedrogen.

Antoine was nog op, en zijn venster stond half open, ondanks de vochtige koude van een Novembernacht. Hij dacht niet anders of hij was geheel alleen, zonder een blik die hem gadesloeg, want de huizen aan den overkant waren allen donker, op al de verdiepingen, van boven tot beneden. Hij liep voortdurend de kamer op en neder, met zijne handen op zijn rug, het hoofd gebogen, verzonken in een zwaren droom, die echter niet door de traditioneele ‘ivoren poort’ scheen gekomen te zijn.

‘Ja wel, dat is het!’ mompelde mevrouw Pasquier peinzend, terwijl zij nauwlettend alles bleef waarnemen (want die romantische spionneering verschafte haar een groot genot). ‘... Ja wel, dàt is het!... hij lijdt, de arme jongen..., hij schijnt te weten dat zij gaat trouwen.... Nog niet, mijn kind, nog niet..., denk er om, dat wij er óók nog zijn!’

Dien nacht gevoelde Antoine meer dan ooit zijn hart ontroerd, zijn ziel gefolterd. Hij had zijne smarten achtereenvolgens nagegaan, ze een voor een geteld, ze gezamenlijk gewogen; de eenzaamheid, waarin hij zijn leven sleet, kwelde hem en joeg hem angst aan, en telkens rees zijne onveranderlijke ideaal-begeerte voor zijne geestesoogen op: begrepen te worden, al was het alleen maar a a n g e n o m e n (b e m i n d durfde hij niet zeggen), en voor de laatste maal zijne laatste droefheden uit te schreien, met het hoofd in Elisabeth's schoot gedrukt!... Hij vergeleek zijn bestaan, zooals het was, met dat wat het zou kunnen wezen. Hij zag zich oud worden, alléén, zonder iemand die belang in hem stelde, zonder iets dat hem aan deze aarde hechtte; hij haalde zijne schouders op, als hij dacht aan zijn nutteloozen rijkdom, die hem, helaas! slechts de wangunst der hebzuchtigen op den hals kon halen. En in een natuurlijk saamtreffen van gelijksoortige denkbeelden herinnerde hij zich een dikken, dooden boom, bij een kruisweg in het bosch, met een verdorden stam, spookachtig, afgestorven, vervloekt, - zóó zou hij zijn!

Maar àls zij wilde!... O, ja, als zij w i l d e ... En nu werd het geheele huis eensklaps met blijdschap en licht vervuld: Elisabeth trad binnen. Zijn leven had voortaan een doel: haar gelukkig te maken, haar te zien glimlachen, haar te hooren leven. Al de heerlijkheden van het geld, zonder haar nietsbeteekenend, kregen plotseling een bestemming, omringden haar, omlijstten haar... Haar altijd bij zich te hebben, die vrouw, overdag, 's nachts, o God!...

Hij bleef staan, liet zich op een stoel neervallen, bij een tafel, met het hoofd in de handen.

Die vrouw te bezitten, door haar een weinig bemind te worden - zij!... zij!... zij!... En dan, misschien, later, een kind, kinderen... Dan zou hij, integendeel, als een groote boom zijn, waarvan elke tak met den bloesem der hoop zou prijken...

Hij stond op, in vervoering, buiten zichzelven gebracht door de opwinding van zijn gedachtengang; hij opende zijne armen - doch daarop liet hij zich weder in zijn

stoel nedervallen, met den uitroep: ‘Het is ónmogelijk!’ En onder al die telkens wisselende tegenstrijdigheden, die eindelooze overgangen van droom tot werkelijkheid en van werkelijkheid tot droom, dreigde zijn hart, zijn moedig hart, geheel en al te breken. Met slap neerhangende handen en wezenloos starende oogen zat hij te schreien, - ja inderdaad, hij schreide: groote, warme tranen, die in rijken overvloed langs zijne wangen druppelden.

En achter haar overgordijn, dat nu beefde onder hare bevende hand, zat ook mevrouw Pasquier te schreien, omdat zij Antoine schreien zag.

‘Wat een domoor, wat een domoor, mijn God! Zóó'n kerel daar te gaan huilen!... maar ik heb u met hart en ziel lief, arme bloed!...’ En toen liet zij er zeer verstandig op volgen: ‘'t Is waar, daar zoudt gij niet genoeg aan hebben.’

Antoine was dichter bij het venster gekomen; - de genotvolle visioenen doemden nog eenmaal voor hem op, in de opgaande toonschaal der onzinnige plannen, der hernieuwde begeerten. Zijne blikken poogden de duisternis te doorboren, met wijdopgesperde oogen, huiverend en rillend, ineengedoken achter zijne hersenschimmen...

En al dat gedroomde geluk was dáár - aan den anderen kant der straat...

Bij die gedachte gaf hij een korten, heeschen, gesmoorden snik... Plotseling strekte hij zijne beide zware armen uit, met een gebaar van hartstochtelijk verlangen, naar dat donkere, zwijgende huis, waarin zijne liefde sliep...

Zoo bleef hij staan.

‘Maar nu is hij toch mooi, op dit oogenblik, die deugniet!... hij is prachtig..., hij is...’ prevelde de oude dame, die zich weder in haren leuningstoel liet vallen, overweldigd door hare aandoeningen.

En nu besloot zij op eenmaal, in de opgewondenheid harer schoone vervoering, zich met hart en ziel te wijden aan dien kloeken man, die daar zat te weenen, in de eenzaamheid, in de nachtelijke duisternis, als een verloren zoon, - zich met hart en ziel te wijden aan de zaak zijner liefde, van die bescheiden, diepe, krachtige liefde... En die plotselinge toewijding omschreef zij in deze woorden:

‘Wisch uwe tranen af, groote domoor! de fee Carabosse beschermt u!...’

II.

Een zoel October-zonnetje, zoo zacht als een terugtred van het wijkende seizoen, van den wegstervenden zomer... Antoine stak de Place d'Armes over.

‘Mijnheer Pécontal...’

Hij bleef staan, verbaasd, verbijsterd, blijkbaar met

zijne gedachten uit eene gansch andere wereld terugkeerende, in een plotselinge opwelling van vrees. Mevrouw Pasquier stond voor hem en overstelpte hem dadelijk met een vloed van woorden, zonder een zweem van verlegenheid:

'Gij kent mij van aanzien, mijnheer; zeg niet neen, gij zoudt liegen, en de leugen is een leelijk kwaad, zoodat ik niet meer van u zou kunnen houden.... Het schijnt dus dat ik van u houd?.... Als ik het gezegd heb, dan is het omdat het waar is..., dus: daar blijft het bij. Gij kent mij van aanzien, zeg ik nog eens, want gij kent alles van buiten wat er leeft in het huis vlak tegenover het uwe; ja, alles, mijnheer, man en muis! In dat huis dáár zoudt gij met gesloten oogen den weg kunnen vinden, als men u maar toestond er binnen te treden; maar dat is... dat is... Gij hebt een heel leelijk gezicht tegen mij gezet, hoor! den eersten keer toen ge mij zaagt; doch stel u gerust, ik ben zeer spilziek met het vergeven van beleedigingen; ik kom het u bewijzen, want in ruil voor een leelijk gezicht zal ik u eens een uitnemenden raad geven: Mijnheer Pécontal, laat uw haar kort knippen!'

In sprakelooze verbazing bleef Antoine de oude dame aanzien, en zijn éénige gedachte was: Zij is gek!

Zij begeleidde al hare woorden met gebaren, als een tooneelspeelster van beroep, altijd in beweging, telkens van den eenen voet op den anderen springende:

'Gij zoudt daar met gesloten oogen den weg kunnen vinden,' zeide zij, en zij deed werkelijk hare oogen dicht, stak hare handen uit en liep zoo een stap of wat voort. - 'Gij hebt een leelijk gezicht tegen mij gezet,' en zij bootste met een koddige vertrekking van mond en wangen de plotselinge teleurstelling na, die zich soms op iemands gelaat afspiegelt. Toen zij over goeden raad sprak, zette zij een ernstig, vertrouwelijk gezicht, kwam zij dichter bij hem staan en sprak zij op gedempten toon. Toen zij besloot met: 'Laat uw haar kort afknippen!' bewoog zij hare geganteerde hand rondom haar hoofd, opende en sloot vluchtig een paar vingers, en maakte er al de gebaren mede van een onzichtbaren kapper, die zijn denkbeeldige schaar laat werken.

En nu ging zij voort: 'Gij verbaast u over mij, daar twijfel ik niet aan; gij ziet mij voor gek aan, wel zeker! dat wist ik vooruit wel, en dat kan mij ook niets schelen. De menschen zien mij altijd voor gek aan, den eersten keer; - den tweeden bewijs ik hun een dienst; - den derden begin ik hen te vervelen, natuurlijk, en gaan zij heen. Ja, gij zult uw haar wel laten knippen; gij zult er veel beter uitzien, als zij kort zijn; gij zult er een militair voorkomen door hebben; de vrouwen zien dat graag, en mijn nichtje is er...'

Antoine rilde. 'Het is de duivel!' dacht hij.

'Maar zeg eens, - als gij haar zoo vurig liefhebt, en reeds zoo lang, geloof ik, waarom hebt gij het dan niet gezegd? Gij hebt dus op mij gewacht?'

Nu was hij toch wel gedwongen, een paar woorden te stamelen: 'Mevrouw... u hebt mij doen schrikken! - Wie heeft u gezegd...? Ik verzeker u, dat ik nooit...'

'Hoe ik dat weet? - Dat zie ik duidelijk! - Wie het mij gezegd heeft? - Wel, mijn pink! - Dat gij nooit..., ja, daar zit het hem juist!... Maar men kijkt naar ons en verwondert zich..., dit stadje is zoo'n babbelnest..., gij zoudt mij in opspraak brengen, - laten we samen een eindje oploopen. - Gij zijt in Parijs geweest, een paar jaar geleden...'

'Ja, mevrouw.'

'Hoelang?'

‘Een winter.’

‘Welnu, twee jaar geleden, in dien winter, te Parijs, verstaat ge mij goed? hebt ge mij dikwijls ontmoet ten huize van mevrouw Châlon, de echtgenoote van den President; die dame is mijne beste vriendin. Vandaag hebben wij hier elkander toevallig weder ontmoet; eenvoudig een herkenning en een wederzien, niet waar? Gij zijt van dit oogenblik af aan mij voorgesteld; gij hebt het recht om mij overal te groeten, zelfs aan mijn venster, ik machtig u daartoe, - en ik zal u op mijn beurt weer aan anderen voorstellen... Gij begrijpt me, zeg?’

Neen, Antoine begreep haar niet. Nu eens verbeeldde hij zich, dat die wonderlijke oude vrouw een loopje met hem nam, en dan weder poogde hij zichzelven te overtuigen dat zij het oprecht meende, dat zij hem uit zijn ongeluk zou redden, - maar om welke reden?

Weer ging zij voort: ‘Gij zijt misschien nieuwsgierig, waarom ik u zoo ver tegemoet kom van mijn kant, waarom ik u met alle geweld staande houd, waarom ik u om den hals val, waarom ik u helpen wil? Een verwaande vent zou denken: “Omdat zij weet dat ik rijk ben; zij wil mijne dubbeltjes voor hare familie inpalmen!” Een gek of een fat (dat is precies hetzelfde) zou bij zichzelven zeggen: “De kleine meid aanbidt mij, en stuurt nu die oude tante als koppelaarster op mij af.” Gij hebt een edel hart, dat weet ik; gij zijt geen fat, dat weet ik óók, maar gij valt uit de wolken; dat breekt uwe beenen en schudt uwe hersens door elkaar, - welnu, mijn jongen, ik ben oud, maar ik weet nog heel goed dat ik óók jong geweest ben. Dat ik mij in het hoofd heb gezet u te beschermen en uwe zaak te bepleiten, dat komt doordien ik op zekeren nacht, o groote domoor! achter mijne gordijnen schuilhoekje heb gespeeld; dat komt doordien ik u gezien heb...’

‘Mevrouw!’

‘Dat komt doordien ik u uwe kolossale armen heb zien uitstrekken; ik heb u zien huilen..., huilen als een kind..., word niet boos, krijg maar geen kleur, het stond u heel mooi, en ik heb met u mede gehuild. Daar, - nu weet gij het, mijn jongen!’

Zoo doelloos voortloopende, waren zij toevallig het wandelpark buiten de stad ingegaan; het regende er doode bladen, vaalgroen of roestkleurig; de lanen waren eenzaam, uitgestorven, - er was geen levend wezen te zien.

Toen boog Antoine zijne hooge gestalte zeer laag, en nam hij tusschen zijne plompe handen de kleine handjes der verbaasde oude fee, die hem met een van blijdschap stralenden glimlach aanzag, en drukte hij een kus op hare handschoenen.

‘Het verdrag is gesloten, het verbond is bezegeld,’ riep zij vroolijk; ‘en laat mij nu maar begaan. Het

zal niet lang meer duren of gij hebt vrijen toegang... Maar die Sormani? zult gij zeggen. Ik kan den vent niet uitstaan: het is een ledepop, ik zal wel zorgen dat hij voor goed de deur uit komt! Onthoud het vooral goed: mevrouw Châlon, de vrouw van den President, rue Saint-Dominique... Wat ik zeggen wil, gij kent mij van aanzien, ja, maar mijn naam weet gij misschien niet zoo goed, - ik ben mevrouw Pasquier, mijn man is aan het Oostenrijksche gezantschap verbonden..., maar mijn man kan er geheel buiten blijven, ik spreek nooit over hem... Komaan, tot weerziens dus, en heel spoedig ook..., met kort haar!...'

En mevrouw Pasquier snelde heen.

Toen het in de stad ruchtbaar werd, dat mevrouw Pasquier vroeger met mijnheer Pécontal in Parijs kennis had gemaakt, en nog wel ten huize van eene presidentsvrouw, kwam hij veel meer in aanzien, rees hij plotseling, als met een enkelen schok, in de algemeene achting; hij was plotseling een man van gewicht geworden. Hij voor zich had een gevoel alsof hij droomde.

Zoodra hij thuis gekomen was, onderweg voortdurend in zichzelven sprekende, hardop, met levendige gebaren, als een beschonkene, had hij met een verwoed geruk aan de schel zijne ontstelde bedienden bij elkaar geroepen en hun te kennen gegeven, 'dat het zóó niet langer duren kon!' - Wat kon niet langer duren? Het huis werd slecht aan kant gehouden, er was bijna geen sprake van orde en regel, geen deftigheid, geen c h i c ! Hij was er op gesteld, dat voortaan alles zou blinken en schitteren, zoowel het koperwerk als het zilver en goud! De groote zaal kwam nooit open..., men moest de groote zaal eens luchten. De piano klonk valsch, dat was iets onvergeeflijks; hij speelde er zelf wel niet op, dat is zoo, maar anderen konden er toch op komen spelen..., a n d e r e n ... hij juichte en jubelde in zijn hart. Daarna had hij zich tot wat meer kalmte gedwongen, hij was voorzichtig geworden, als een huichelaar... Andere menschen? O ja, vrienden, die hij verwachtte, vrienden uit Parijs, wel wis en zeker! - met wie hij ten huize van mevrouw de Presidente had kennis gemaakt..., dat spreekt van zelf!

De oude bedienden, erfstukken uit zijns vaders tijd, sloegen een gat in de lucht, schreeuwden moord en brand. Het heele huis werd overhoop gehaald, - de deuren en vensters stonden wijd open, de vloerkleeden en de stoelen werden uitgeklopt; men boende de parketvloeren, men wreef de spiegels, het stof vloog naar alle kanten rond. Antoine deed allerlei inkoopen, en verving de pendule der eetzaal door eene andere; zij was te ouderwetsch, rococo, ordinair; hoe was het mogelijk, dat hij dit nog nooit had opgemerkt?... Weg met dien rommel! Hij wilde schilderijen en bronswerk hebben; en daar hij er zeer op gesteld was, dat zijn geluk ook anderen gelukkig zou maken, vulde hij de hem toegestoken handen met goud. Hij vierde op feestelijke wijze zijn blijdschap, zijn hoop, den geheelen ommekeer in zijn leven. Hij was uitgelaten van vreugde. Hij liet zijn haar knippen, bestelde pakken kleeren van allerlei kleur en allerlei fatsoen, en 's avonds oefende hij zich, in de eenzaamheid, in het dansen.

Hij vertrok te paard uit de stad en bezocht zijne boerderijen, - evenals zijn huis, wilde hij ook dat zijn land er mooi uitzag; hij gaf overal bevel tot het aanbrengen van veranderingen, van verbeteringen. Hij kocht nieuwe paarden, nieuwe tuigen, grootere rijtuigen; en toen hij niets anders meer wist te bedenken, verhoogde hij het dagloon der houthakkers en den onderstand der armen.

Toen hij 's avonds weer in stad en thuis was gekomen, durfde hij zijn venster niet meer open zetten, uit vrees dat hij bespied zou worden; maar niettemin bespiedde

hij zelf het huis aan den overkant van onder tot boven, waarbij hij zich van pleizier in de handen wreef. De advocaat Sormani joeg hem geen schrik meer aan: hij had nu medelijden met den armen drommel.

Zoo gingen er acht dagen voorbij. Hij bleef wachten, ten prooi aan een steeds klimmend ongeduld, maar zonder een oogenblik te vreezen, dat zijne nieuwe vriendin niet zoo goed mogelijk zijne belangen behartigde. Eindelijk kreeg hij op een ochtend een briefje van dezen inhoud:

'Mevrouw Pasquier verwacht den heer Pécontal heden namiddag te drie ure, ten huize van hare zuster mevrouw de Frènes.'

Hij kleedde zich; en hij, die zich tot op den huidigen dag nooit twee minuten achtereen in een spiegel bekeken had, drentelde wel een half uur lang in allerlei richtingen voor zijn kleedspiegel heen en weder. En met zijne kortgeknipte, gladgeborstelde haren, zijne neerhangende rosse knevels, gekleed in een nauwsluitende, donkere overjas, tot hoog aan den hals dichtgeknoopt, vond hij van zichzelven dat hij er zeer goed uitzag, veel beter dan hij ooit geweten of gedacht had, met iets militairs in zijn voorkomen... En dadelijk, geheel onwillekeurig, dwaalden zijne gedachten terug naar het escadron, dat op dien ochtend in den zonneschijn defileerde, den eersten keer dat hij Elisabeth had opgemerkt; dàt was de oorzaak van alles geweest... 'Vooruit!' zeide hij vastberaden. En hij vertrok. Terwijl hij de straat overstak, met opgeheven hoofd en zoo recht als een kaars, zou hij - als hij niet gevoeld had dat men hem zag aankomen - misschien nog de vlucht genomen hebben. Zijne beenen weigerden hem bijna hunnen dienst, - zijn hart klopte en bonsde als een stoomhamer, terwijl hij zijne hand naar den schelknop uitstak, - en toen, nadat de deur geopend was, de geheimzinnige, zwoele, eigenaardige geur van het geliefde huis hem te gemoet kwam, bezweek hij bijna onder den onweerstaanbaren angst, die hem overweldigde.

Men verzocht hem binnen te treden in een klein salon, waar het er erg 'provinciaal' uitzag, met ouderwetsche meubeltjes en verschoten behangsel. Mevrouw Pasquier wachtte hem daar; zij was alleen. Zij wilde hem nog eerst eens toespreken, hem een hart onder den riem steken, hem wat op zijn gemak zetten, vóór de komst der te veroveren vesting.

'Ziezoo! nu zijt gij er, mijn jongen! en nu moed gehouden; en gij weet: niet te veel en niet te weinig; doe uw talent geen geweld aan en speel ook niet den onnoozele; doe u voor zooals gij zijt: als een echte Pécontal, dat is nog het beste....'

Antoine antwoordde, op zeer ernstigen toon, dat hij haar bedankte, dat het reeds een groot geluk was, dezen drempel overschreden te hebben, deze lucht in te ademen....

'Goed, goed, niet kwaad,' viel de oude dame hem in de rede..., 'en voorts, ziet ge, ik had toch wel gelijk: dat korte haar staat u verwonderlijk goed, gij hebt vandaag uw mooien dag, mijn waardste, - hetgeen zeggen wil, niet waar? dat gij niet meer bepaald afschuwelijk zijt...' En zij schaterde van 't lachen.

Hij verklaarde zich gevleid, hij lachte óók, als iemand die zich eensklaps volkomen op zijn gemak gevoelt, verwarmd door haar opgeruimde sympathie, die hem bekoorde en vermaakte. Maar nu ging er een deur open en stond hij op, haastig en links, weer door zijne vrees overrompeld.

'Mijne zuster, Nathalie de Frènes. Ik heb het genoegen, u mijn jongen vriend, mijnheer Antoine Pécontal, voor te stellen, uw buurman van de overzijde, met wien ik reeds te Parijs kennis heb gemaakt, - ik heb u al

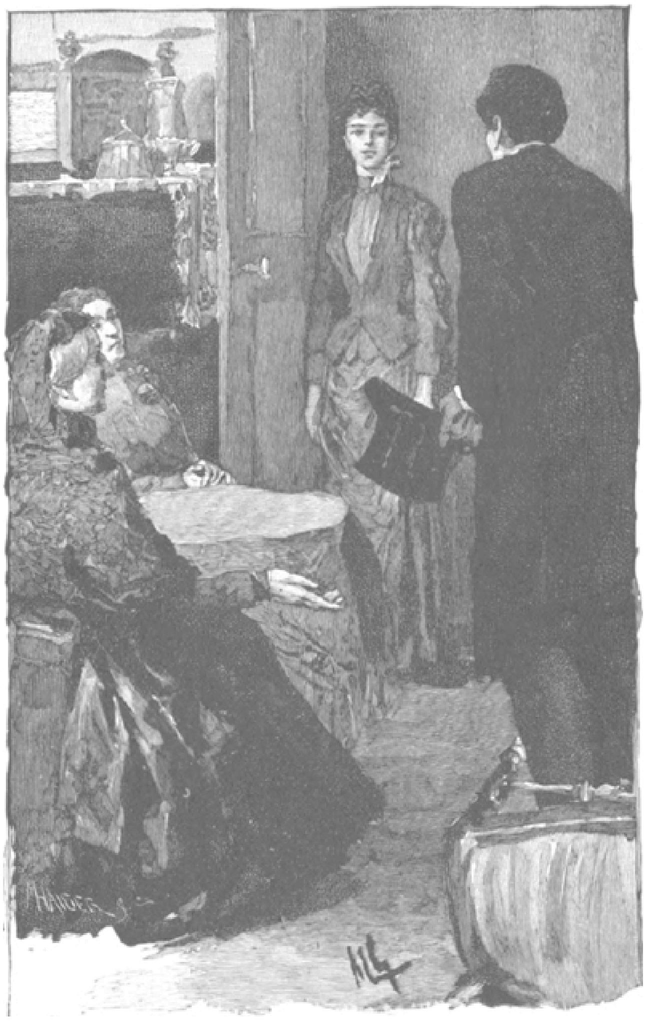

ANTOINE STAMELDE ONSAMENHANGENDE WOORDEN, WIERP ZIJN STOEL OM,...

eens verteld waar en hoe...' Zij wierp Antoine een knipoogje toe, omdat zij zich zoo verkneuterde in haar jokkentje, in die kleine komedie, die zij zelve op touw had gezet.

Hij groette met een zeer diepe buiging, en gevoelde zich weer wat kalmer: het was de moeder maar. Haar voorkomen was alledaagsch, lusteloos, onbeduidend, zonder

bevalligheid; die twee zusters geleken niet veel op elkaar. Mevrouw de Frènes antwoordde:

'Wees welkom in ons huis, mijnheer Pécontal; de vrienden van mijne zuster Augustine worden, als zij er niets tegen hebben, zeer spoedig ook de onze. Het verheugt mij, dat zij in deze kleine stad, waar zij zich om onzentwil komt vervelen, eene levende herinnering aan haar Parijs heeft gevonden, dat zij, naar ik vrees, maar al te zeer betreurt.'

'Kom, kom... als ik over Parijs ga treuren, is het spoorwegstation hier vlak in de buurt, en ik ben er de vrouw niet naar om complimenten te maken, zuster; ik houd er niet van om als slachtoffer voorgesteld te worden, - overal waar ik kom of ben, is het voor mijn eigen genoegen.'

'Maar misschien toch ook wel een weinigje voor dat van ànderen; maar het mag wezen zooals het wil, het leven is hier toch geen rozengeur en maneschijn, niet waar? Mijnheer Pécontal en andere menschen van stand hebben het hier, wat de levenswijze aangaat, niet erg getroffen....'

En zoo sprak men voort over de stad, waarvan men een afzichtelijk portret ophing, zonder eigenlijk zelf recht te weten waarom.

Maar de laatste van allen - en alléén - als eene comediante die door hare verschijning indruk wil maken, trad Elisabeth binnen; de deur was als van zelve opengegaan, heel zacht, zonder gedruisch; en in die omlijsting, waar ze een oogenblik wachtte, stond het jonge meisje nu rechtop, met schalksche aarzeling, de oogen half gesloten. Zij was van nabij even schoon als van verre, met een klein hoofd en eene hooge gestalte, min of meer slank en rijzig, maar zich vol fierheid oprichtend op hare lenige heupen; de handen en de voeten waren juweeltjes van het zuiverste water.

Antoine, opnieuw voorgesteld, raakte ditmaal geheel de kluts kwijt: hij stamelde onsamenhangende woorden, wierp zijn stoel om, terwijl hij een stap achteruit deed, gevoelde dat hij zich bespottelijk maakte, beefde over al zijne leden, wilde maar weer dat hij dood was, en beging honderden on-

handigheden; de onmeedoogende glimlach van het meisje deed zijne misslagen nog duidelijker uitkomen..... 'Dat is geen man, die zich in de wereld weet te bewegen; wat drommel, waar kan mevrouw de Presidente Châlon, dat kieskeurige nufje, hem vandaan gehaald hebben?... Enfin, voor zoo'n enkel bezoek kan men hem wel vriendelijk behandelen.' Daarbij had zij hem blijkbaar geheel van streek gebracht, wat toch altijd zeer vermakelijk is. 'Zoo maar voortgaan, zoo voortgaan!' dacht Elisabeth.

Wat mevrouw Pasquier betrof, zij beet zich eenigszins bezorgd op de lippen bij deze aanvankelijke afdwalingen... 'Wat een beer! wat een beer!' En zoo gauw zij maar kon, greep zij het eerste onderwerp het beste bij de haren: het afgebroken gesprek over het stadsleven. Het mooie meisje zette een pruilend mondje: het platteland stond haar tegen... - 'Maar gij, mijnheer, zijt toch min of meer Parijzenaar, heeft mijne tante ons gezegd...'

En nu kwam ze hem regelrecht aan boord (dat was zoo hare gewone manier) met een scheepslading vragen - en vragen op den man af! - over datzelfde Parijs, dat haar zoo onbekend was.... 'Kunt gij het eigenlijk wel gelooven? men kan in dit leven maar niet doen zooals men wil, helaas!....' Dank zij hare trouwe lectuur van de couranten en de toongevende tijdschriften, kende zij de namen der tooneelstukken, der boeken, en vooral der artisten. Zij ondervroeg hem naar de voorstellingen en de vertooners, uit ondeugende plaagzucht misschien, juist alsof hij een door en door ervaren 'mondain' ware geweest, een habitué van de 'premières', de cercles en de kunstenaarsfeesten.

Antoine keek met wanhopige blikken naar mevrouw Pasquier. Hij zat in de klem; hij wist zelfs niet de titels der romans en der drama's, en evenmin de namen der artisten. Gedurende zijn kortstondig verblijf te Parijs was hij driemaal naar den schouwburg geweest, en had hij er zich zitten vervelen. Het toeval wilde, dat Elisabeth eindelijk een opera ter sprake bracht, die hij gezien had en waarbij hij in slaap was gevallen. Hij hield zich als een drenkeling aan dien stroohalm vast, getroostte zich eene schier bovenmenschelijke krachtsinspanning van zijn geheugen, en sprak over 'die muziek' met een voorgewende geestdrift, in afgezaagde en soms onzinnige bewoordingen; en in den grond van zijn hart dacht hij: 'Als zij eens wist, hoe bespottelijk ik al die nonsens vind!...'

Mevrouw Pasquier, die dit alles met neergeslagen oogen aanhoorde, schoof in zenuwachtige spanning haren voet heen en weder over het tapijt; mevrouw de Frènes dacht aan allerlei dingen van gansch anderen aard; een koude, loodzware last van verveling drukte op de vier personen, die dit zeer ongelijksoortige gezelschap vormden.

'Gij houdt meer van het buitenleven, niet waar?' vroeg Elisabeth eensklaps, min of meer laatdunkend zelfs. Bij dat woord 'buitenleven' kwam er weer veerkracht en beweging in Antoine. Hij aanschouwde plotseling het grootsche visioen der ruime velden, en verachtte de kleinheid dezer onnatuurlijke, gekunstelde vrouwen in deze nauwe kamer, met al de belachelijkheid der zoogenaamde 'goede manieren'; dit schoone meisje dreef den spot met hem, zij vond hem dom en onnoozel; zij had ongelijk, want hij was beter dan zij: hij was toegevend en oprecht, en hij kon liefhebben.

'Ja,' zeide hij stoutweg, 'de velden, het water, de bosschen, dàt is mooi, dàt is waar!'

Zijn toon klonk nu geheel anders; hij wist dat hij vasten grond onder de voeten had bij dit onderwerp, waarin hij volkomen thuis was; de drie vrouwen keken hem aan, reeds eenigszins verbaasd. En nu ging hij voort:

'Maar gij, mejuffrouw, en zelfs gij, dames, kent gij het buitenleven, het platteland? Het echte, het groote, niet datgene wat gij van de wallen der stad kunt overzien, want dat is slechts een soort van voorstad; maar het groote, waar de lucht vrijen toegang heeft, waar het leven zich vrijelijk ontwikkelt, waar alles vrij kan ademhalen? Ja... dáár te leven, is heerlijk!'

'Inderdaad, dáarvan weet ik weinig of niets af, - ik heb er ternauwernood iets van gezien...' bekende Elisabeth, die nu toch opwaakte uit hare hooghartige onverschilligheid.

'En hoe is daar dan wel uwe heerlijke levenswijze, boschmensch?' vroeg mevrouw Pasquier met vriendelijken aandrang, daar zij begreep dat hij nu op den goeden weg was en zij hem dien ten einde toe wilde laten afloopen; 'vertel ons daar eens wat van!'

'Och, wat mij betreft, ik versta de kunst van vertellen niet, ik weet niets; ik laat de woordenrijkheid aan de dichters; maar daarom heb ik toch niet minder een diepen indruk van de dingen, die mij omringen, - dat zit zoo in mijn natuur, geloof ik. Deze kleine stad drukt u, verstikt u, en dat kan niet anders: men leeft er op elkander, en van den ochtend tot den avond wordt de tijd er zoek gebracht met elkaar te bespieden en kwaad van elkander te spreken; alles wordt er in een boosaardigen zin overgebracht en uitgelegd; de nijd en de wangunst staan aan de deuren te babbelen, en wanneer gij voorbijgaat, hoort gij achter uwen rug de trouweloosheden die gichelen, de lasteringen die sissen; gij keert u om, en iedereen glimlacht.... Bah! zoo gaat het in de provinciesteden. Wij spraken over Parijs; is het daar beter of erger? Men heeft er den tijd niet om te leven; het is de voortdurende beroering der duizenden behoeften, der duizenden begeerten; men heeft er den tijd niet om zichzelven te zijn, daar men altijd ter beschikking van de geheele wereld is; de vermaken zelfs zijn er vermoeienissen, waaraan men weet te moeten sterven.... Ik heb die nachtmerrie gezien.... In Parijs heeft men mij duizenden rijke lieden gewezen, of die althans rijk schenen te zijn, duizenden beroemde lieden, zooals men zeide, - maar er was niet één gelukkige bij. Toen ben ik in allerijl vertrokken, om adem te gaan scheppen, - in stilte de nagedachtenis zegenende van mijn vader, die mij de handen vrij gegeven had om op mijne landerijen mijn eigen meester te zijn, en geen hoogere wenschen te koesteren. Noem mij een boer, en gij zult geene onwaarheid gesproken hebben. De aarde! de vrije en vruchtbare aarde, - en niet uwe geplaveide straten; de vrije lucht, en

niet de damp van al die gelijktijdige ademhalingen; de vrijheid in plaats van uwe eindelooze reeksen muren, waarbinnen de zon niet doordringt. Het is zoo heerlijk, het leven gade te slaan, al wat er uit den grond geboren wordt, wat uitspruit, groot wordt, zich verbreedt en in wezen blijft; te luisteren naar het water dat voorbijstroomt, altijd hetzelfde, altijd gelijk, als het beeld van den tijd; te zaaien, wetende dat men oogsten zal. O, geloof het vrij: de dieren, de boomen, de planten, de voorwerpen zelfs hebben hunne ziel, hun hoogste belangen; wee hem, die alleen wil zien, alleen wil hooren naar de gebaren der menschen, naar de stem der menschen! Er is iets beters, - er is nog al het andere, - de aarde is er! Hoeveel malen heb ik, bij de eindelooze afwisseling der tooneelen, zoowel groote als kleine, bij al de verscheidenheid der wezens, niet uitgeroepen: Wat doen toch, in de schaduw hunner steden, de mannen van groote kennis, van hoog verstand? Hoe verbijsterd zouden zij niet zijn bij het aanschouwen van de zee, den berg, de vlakte, de bosschen, de geheele natuur in haren eeuwigen arbeid, nu ik, die maar een eenvoudig man ben, er met mijne ongeoefende oogen zoovele geneugten in ontdek!...'

'Bravo!' riep mevrouw Pasquier, stralend van geluk en blijdschap, 'dat alles is zeer mooi gezegd...'

'En mij hebt gij bijna bekeerd!' voegde Elisabeth er ernstig bij: 'gij predikt verwonderlijk goed.' Zij glimlachte weder, maar het was niet meer dezelfde glimlach.

Antoine begreep het, en, sterk door zijn succes, ging hij voort:

'Gij zult niet geheel en voorgoed bekeerd zijn, mejuffrouw, dan wanneer gij datgene van nabij gezien zult hebben, waarover ik zoo gebrekkig gesproken heb... Als gij wildet, als ik durfde..., komaan, ik durf... ik ben toch zulk een goede, oude vriend van uwe tante...' (terwijl hij dit zeide, keek hij ter sluiks naar mevrouw Pasquier, die bij zichzelve dacht: 'Nu neemt hij waarlijk al een loopje met mij, dat monster!...') 'zulk een goede, oude vriend van uwe tante, dat ik wel eensklaps met eene onvoorziene uitnoodiging voor den dag mag komen! Deze Octobermaand brengt ons zulk zacht weder, alsof we in 't laatst van Mei waren; bepaal zelf een dag, dan kom ik u met mijn rijtuig afhalen. Ik zal u alle drie medenemen..., ik zal u de natuur voorstellen, wij dejeuneeren op mijne boerderij te Saint-Pria, wij dineeren op mijne boerderij te Mont, en onder het naar huis gaan kunt gij uw oordeel over de natuur uitspreken. Maar vergeet vooral niet, dat haar verantwoordelijke Maker iemand is, wiens naam God is!... Wilt gij?'

'Ja,' antwoordde Elisabeth.

'Welken dag?'

'Donderdag.'

'Het schijnt wel, dat men óns in 't geheel niet raadpleegt,' sprak mevrouw de Frènes tot hare zuster.

'Och,' antwoordde mevrouw Pasquier, 'men begrijpt wel, lieve zuster, dat wij maar voor spek en boonen meedoen.'

'Mijnheer Sormani!' kwam een gedienstige geest boodschappen.

'Adieu, dames! - mejuffrouw! ik heb dus uw belofte.' Terwijl hij den advocaat voorbijging, richtte Pécontal zijne hooge gestalte in hare volle lengte op; hij stak een hoofd boven hem uit, hij verpletterde hem onder zijne reusachtige kracht.

Elisabeth vergeleek ondertusschen den een met den ander, en zeide bij zichzelve: 'Het is jammer, - van die twee zou men één dragelijk exemplaar kunnen maken.'

Een kijkje bij pastoor Kneipp in Worrishofen.

Een zwabisch dorpje als honderd andere!

Noch zijn landelijke schoonheid, noch de nijverheid zijner inwoners, noch historische merkwaardigheden hebben 't beroemd gemaakt en toch is zijn naam in aller mond.

Worrishofen!

De waterwonderkuren van den veelgenoemden pastoor Kneipp hebben het afgelegen plaatsje eensklaps op de eerste rij der algemeene belangen gebracht en het eenvoudig dorpje met zijn 1000 inwoners, waar men eenige jaren geleden elken vreemdeling nog als de grootste merkwaardigheid beschouwde, werd het vorige jaar door 30000 zieken bezocht. De plaats is dus bepaald een belangwekkend en merkwaardig plekje geworden en 't is wel de moeite waard het eens te bezoeken.

Van het bekende spoorwegkruispunt Buchloe brengt een zijtak ons naar Meiningen. Stapt men aan het station Türckheim er uit dan is men niet ver meer van het wonderdorpje; allerlei vervoermiddelen wachten bij het station en, omgeven door wolken van stof, rijdt men spoedig langs den primitiefsten der straatwegen naar de woning van pastoor Kneipp.

Aan den omtrek is niets opvallends: vruchtbaar land, met bosschen bedekte heuvelglooiïngen. Opvallend en karakteristiek is echter de stoffage van weiden en velden: menschen, die geen laarzen aan de voeten en ook geen hoed op het hoofd dragen. Het barrevoets gaan is, zooals men weet, een der universeelmiddelen van den zwabischen pastoor, en zoowat elke kurgast oefent zich in deze eigenaardige sport. Voor den onpartijdigen toeschouwer staat het onweerstaanbaar grappig. Met den goeden wil toch komt men bij het barrevoets loopen niet ver; men moet die kunst geleerd hebben; de menschen echter, die hier met opgekrulde teenen, angstig, als ging het over glasscherven voortwaggelen en meestal zeer deftig gekleed hun schoenen in de hand dragen, bieden een allerdolst gezicht.

Eindelijk hotst de wagen het dorp binnen en al zien de huizen daarvan er precies uit als die van elke andere plaats in Zwaben, zoo behoeven wij toch geen oogenblik te twijfelen of wij ons hier wel op de rechte plaats bevinden.

Handdoeken en beddelakens, badcostumes fladderen langs alle heggen, kolossale veeren bedden zwellen uit de vensters. Waterkuipen en gieters zijn hier eveneens in rijkere mate voorhanden dan elders. Ja, hier moet Worrishofen zijn, het waterdorp bij uitnemendheid, waar het vloeibare element zijn hoog-

ste triomfen viert. En op de weinige straten wemelt het van bloote voeten, van alle soorten, te beginnen van de inwonende dorpsjeugd tot den machtigen beurskoning of den eerbiedwaardigen bisschop toe. Komt men aan op een uur, dat er zich vele menschen op straat bevinden, dan valt het ieder dadelijk in 't oog, hoe het publiek hier uit alle landen en standen der wereld bij elkander geflanst is. Dit komt grootendeels voort uit het universeele karakter der heilmethode van Kneipp. Hier zijn alle ziekten der aarde vertegenwoordigd en deze door alle mogelijke toonbeelden uit elke laag der menschelijke maatschappij.

Veel landvolk is hier te zien, zeer veel geestelijken, talrijke leden van den middelstand en volstrekt niet weinigen van hen, die zich het recht aanmatigen zich eenvoudig tot 'de groote wereld' te rekenen. Vooral de Oostenrijksch - Hongaarsche adel komt op de kurlijst met luidklinkende namen voor. Ook fransch hoort men hier veel spreken en engelsch niet minder.

Van twee tot drie duizend vreemden zijn gedurende het seizoen steeds op de plaats aanwezig; men kan hier een staalkaart van alle ziekten bij elkander vinden, als anders nergens ter wereld,

PASTOOR KNEIPP.

want de wonderdokter geeft zijn raad voor alle bekende en onbekende kwalen ten beste.

Men ziet hier de verwoeste gestalten van teringlijders in de laatste periode, zich afgemat voortslepen, men ziet lijders aan het ruggemerg met hun onzekeren, tastenden stap, lammen, huidzieken van alle soorten, vrouwen met dichte, zwarte sluiers voor het gezicht, dat zeker gruwelijk misvormd moet wezen, menschen, wien men een zachten, zaligen dood liever zou toewenschen dan alle wondermiddelen der wereld.

Het ligt in den aard der zaak dat hier vele ongeneeslijken komen; de vertwijfeling van den zieke zoekt ten slotte de laatste strohalm tot redding te grijpen, hoewel het dwaze van hun wensch hier maar al te tastbaar is, als zouden een paar emmers koud water de verwoestingen welke de ziekte jaren lang in zulke lichamen aangericht heeft, kunnen herstellen.

Daar ziet men onder anderen een jongmensch, die alleen maar half opgericht met zwaar nederhangende armen kan gaan en veel op een orang outang gelijkt. In tusschenruimten van enkele seconden stoot hij een gillend, lang gerekt gebrul uit, dat aan den kreet van 't een of andere dier herinnert; ook voor zoo iemand zoekt men heil bij pastoor Kneipp.

In een wagentje zit een kind, zoo groot als een pasgeboren wicht, maar het is vier jaren oud; het ziet er aardig, vroolijk uit, babbelt en speelt, maar het zit ondanks zijn

vier jaren nog in het wagentje en men verwacht, dat pastoor Kneipp hem zal leeren loopen.

Een dokter heeft rijkelijk gelegenheid tot studie in Worrishofen, en in 't seizoen houden zich er dan ook talrijke doktoren op. Vroeger was 't zoo niet, maar in de laatste jaren is er veel verbeterd in het van vreemden overvolle dorpje, wat vroeger onbegrijpelijk primitief was.

Vóór alles de huisvesting der zieken. Nog altijd gebeurt het wel dat een half dozijn gasten in een boerenhut worden ingekwartierd, en nog dikwijls genoeg dat verscheidenen in één kamer slapen, maar de huizen zien er dit jaar ten minste gerestaureerd uit, nieuwe gebouwen worden opgericht, ja zelfs een grooter woning met den weidschen naam van Kurhotel is er verrezen.

Naast de drukbezochte badhuizen van den pastoor zijn er particuliere inrichtingen ontstaan, het vervoer met de rijtuigen is geregeld, in verschillende winkels kan men zich van levensbehoeften voorzien.

Natuurlijk ontbreekt het ook niet aan reclameartikelen, die munt trachten te slaan uit den opgang door pastoor Kneipp gemaakt: Kneipp's linnen, Kneipp's ondergoed, Kneipp-brood, Kneipp-koffie, is hier te krijgen; badcostumes vindt men in alle soorten en grootten. In het vorige jaar had men zelfs Kneipp-sigaren, hoewel Kneipp zooals men weet het rooken verafschuwt. Ook door zich telkens te laten photografeeren trachten de badgasten de eentonigheid van het badseizoen te verschalken. Natuurlijk laat men het zich doen barrevoets of bij het ondergaan van een stortbad. Wat doet men al niet uit ijdelheid of verveling?

Andere verstrooiingen zijn er niet in Worrishofen! Men zit of wandelt met elkaar en vertelt elkander zijn kwalen of het een of andere kernachtig gezegde van den bij de kurgasten zoo zeer beminden pastoor Kneipp.

Pastoor Kneipp oefent zijn ambt van geneesheer op de meest zelfopofferende wijze uit. Hij ‘practiseert’ zoowat den geheelen morgen bij zich aan huis in de pastorie, en des namiddags bijna drie uren in het klooster, waarheen zich vooral het gros der onbemiddelde zieken verdringt.

Een openhartigheid, die van geen verschooning weet, kenmerkt zijn manier van practiseeren, en daar hij, zeker wel met recht, de meeste kwalen toeschrijft aan een verkeerde levenswijze, vindt hij dikwijls gelegenheid den menschen duchtig de les te lezen. In zijn openbare voordrachten, die hij bijna dagelijks houdt en die tot de eigenaardigste behooren welke, sedert Abraham de Santa Clara, in dit genre zijn voortgebracht, vertelt hij dan ook met buitengewoon welbehagen van zulke gevallen, en de menschen zitten nederig aan zijn voeten en hangen met een vuur, dat werkelijk aandoenlijk is om te zien, aan zijn lippen.

De harde, zwabische klanken, die van den ruw getimmerden houten spreekstoel vallen, schijnen hier een boodschap des hemels, zij beteekenen immers hoop op genezing. Daarbij is menige uitdrukking slechts berekend op landelijke toehoorders, en toch roept geene der bleeke, fijne dames, die tusschen de boeren zitten, uit: ‘shocking’; met de bottines legt men in Worrishofen alle preutschheid af.

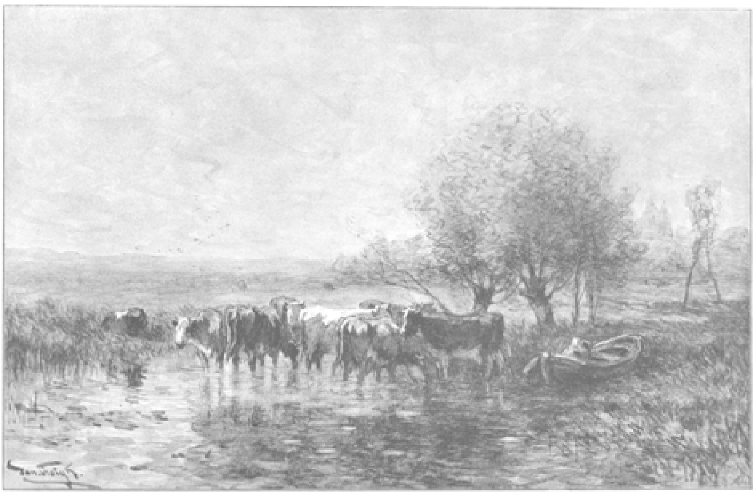

ZOMERMORGEN. Naar Jan Vrolijk. (Zie blz. 15).

De zeer lange wandellaan, waarin de voordrachten plaats hebben, is trouwens de eenige verzamelplaats der kurgasten. Zij is vlak bij de badhuizen van den pastoor gelegen; ook hierop een blik te werpen loont zeer de moeite. Het zijn smalle, lage huisjes, een voor de vrouwen, een voor de geestelijken, en een voor de mannen.

Heeren en dames kent vader Kneipp niet; zijn eerste badhuis was een kleine waschkeuken bij de pastorie en ook de nieuwe inrichtingen zien er als eenigszins vergrootte waschkeukens uit.

Is het baduur gekomen, dan verdringt zich alles vóór de deur van het huisje; de badmeester en badmeesteres verschijnen om den zieken het stortbad toe te dienen, knie-, rug-, hoofd- en heupstortbaden. Water is er in overvloed en de koele straal wordt met volle kracht uit een aan de pijp der waterleiding geschroefde elastieken pijp op het zieke lichaamsdeel aangebracht.

Niet altijd is de bewerking even aangenaam, te oordeelen naar de koddige sprongen en dansen, die menigeen onder den invloed van den waterstraal uitvoert. De zaak wordt zeer flink en gauw behandeld, dan glijdt de patient, nat als een kikvorsch, weer in zijn kleederen en loopt in de wandellaan of ergens anders snel op en neer tot hij droog en warm geworden is. Men begrijpt dat daardoor de werkzaamheid der huid zeer vermeerderd wordt.

Nauwkeuriger dan op welke badplaats ook der wereld volgen de zieken de voorschriften der kuur op. De opvolging daarvan vormt dan ook hier hun eenige afleiding en hun eenig belang. Aan afwisseling ontbreekt het hun trouwens niet; daar zijn allerlei plantaardige geneesmiddelen die moeten ingenomen, daar zijn in alle mogelijke afkooksels en afgietsels gedoopte hemden, die moeten worden aangetrokken, daar zijn allerlei merkwaardige diëeten, welke men opvolgen moet, en zoo verder.

Alle opwekkende middelen en opwindingen blijven hun echter ver, zelfs aan de kwellingen eener muziekkapel zijn zij niet blootgesteld. Er is hier geen ander onderwerp voor gesprekken of gedachten dan pastoor Kneipp, zijn recepten en zijn genezingen, en natuurlijk ook zijn patiënten.

Er zijn zooveel interessante onder. Zoo kwam het vorige jaar onder anderen een der Rothschilds bij den wonderman en maakte door zijn levenswijze veel opgang in Worrishofen. De Worrishofer kwartieren waren den verwenden millionair te slecht. Daarom woonde hij in zijn eigen salonwagen, dien hij op het station Türckeim op een der zijrails liet schuiven. Gemakkelijk en practisch! Als het aantal van hen, die er hun eigen spoorwegwagen op nahouden niet zoo klein ware, zou de man in menige primitieve zomerbuitenplaats navolgers vinden.

Wat ‘vader Kneipp’ bij zijn kurgasten waard is, merkt men het beste, als men zich naar een zijner voordrachten in de wandellaan begeeft. Een uur voor het begin zijn de beste plaatsen reeds vergeven. En dan de opgewondenheid!

‘Zal hij komen, zal hij spreken? En waarover? Wat heeft hij gisteren gezegd?’

Zoo dwarrelen de vragen onder elkander.

Eindelijk wordt zijn gestalte bij den naasten kloostermuur zichtbaar en de opgewondenheid vermeerdert, als gold het een wereldgebeurtenis. Daar ziet men kerels zoo groot als boomen van vreugde huppelen en in de handen klappen. De pastoor baant zich met moeite een weg door de menigte, die hem met alle teekenen van eerbied begroet.

Het uiterlijk van pastoor Kneipp is buitengewoon karakteristiek. Een scherp besneden gezicht met trekken, die tamelijk boerachtig zijn, maar den stempel dragen van een groot verstand. Een goedig, spotachtig lachje schijnt voortdurend om zijn mond te spelen; de oogen kijken, onder samengeknepen, gerimpelde oogleden, scherp en doordringend rond en zien er in de verte uit als twee dikke in een stompen hoek tegen het voorhoofd geteekende strepen, verder koolzwarte, ongewoon ver uitstaande borstelige wenkbrauwen, wit haar. Het lichaam is middelmatig groot, en ondanks de zeventig jaren van den man, nog ongebogen. In langzaam tempo en sterk zwabisch dialect begint pastoor Kneipp zijn voordracht:

'Waarover zullen wij vandaag kletsen?'

'Over koude voeten,' antwoordt schuchter een zwak vrouwenstemmetje aan de voeten van den redenaar.

'In den kachel steken,' antwoordt de oude heer schertsend.

Het publiek, dankbaar voor ieder zijner grappen, juicht van pret, de vraagster natuurlijk mede.

De pastoor heeft echter iets anders in petto. Hij spreekt van een merkwaardig geval van influenza, over de manier, waarop men vroeger de toen anders genoemde grillige ziekte behandelde en over de middelen, die hij zelf aanbeval.

Vroeger legde zich een boer die zich door de griep voelde aangetast in bed, hoopte een berg van veerenbedden op zijn lijf, dronk kamillenthee. Hij zweette als - hier gebruikte de pastoor een uitdrukking, die zeer krachtig maar volstrekt geen boekentaal is. Hij zelf geneest de influenza door afwasschingen, die, gelijk hij zich uitdrukt, de ziektestoffen van binnen naar de oppervlakte der huid leiden, waar men ze gemakkelijker genezen kan.

De geheele wijze van uitdrukking van pastoor Kneipp is ten eerste bezield door die ruwheid, welke menigen beroemden geneesheer kenmerkt en misschien niet het slechtste deel zijner geneesmethode is, en verder is zij populair in de hoogste mate. Menig gezegde dat dikwijls zeer onwetenschappelijk klinkt, wordt eenvoudig voor het boerenverstand pasklaar gemaakt en in werkelijk merkwaardige beelden uitgedrukt.

Zoo gaf hij in de bovenvermelde voordracht de voorstelling van het wezen eener ziekte ongeveer op de volgende wijze:

'Ziet ge, nu moet ik aan mijn klein hondje denken, hoe die het muizenvangen heeft geleerd. Er was aan de beek een kelder en daar waren schrikkelijk veel muizen in. En eens overstroomde de beek en de kelder liep vol en het water dreef de muizen uit hun gaten. Toen is de hond over de muizen gevallen en heeft in een half uur een menigte muizen gevangen.'

De gelijkenis is gemakkelijk te verstaan: de ziektestof - de muizen - worden door het water naar het

lichaam gedreven en aan de buitenzijde door de verschillende geneesmiddelen onschadelijk gemaakt. Aanschouwelijkheid ontbreekt het beeld niet; over de geneeskundige juistheid of ongerijmdheid van Kneipp's opvatting te strijden is niet het doel dezer regels.

Ook gebruikt papa Kneipp een krasse gelijkenis, om duidelijk te maken dat men bij het begin van een kuur zich niet door de aanvankelijke onaangenaamheden daarvan moet laten afschrikken. Hij zegt:

'Als men iemand eens afranselt en hij wil wegloopen dan moet men niet ophouden maar hem eerst den rug vol geven, totdat hij bepaald niet terugkomt.'

Als hij begint te spreken over zekere uitwassen onzer damesmode - dan wordt hij vooral zeer duidelijk:

'Ja, en vergeet dan niet het kussen dat het vrouwvolk op haar achterste deel draagt. Menigmaal zijn het ook twee of drie kussens, al naardat de draagster haar achterste verdieping hooger wil opbouwen. Als ik zoo'n gevaarte zie, denk ik telkens, daar hoort een aap bovenop. Ja, jelui lachen! Vrouwvolk, laat het je zeggen, werpt die vuurkisten af! Zij vangen de lichaamswarmte op en houden dan het lichaam alleen op deze eene plaats warm, waarheen dan het bloed stroomt en het overige lichaam lijdt er onder. Gij gelooft niet, wat voor kwade gevolgen dat na zich sleept. Als gij moet geopereerd worden, dan zal jelui wel de lust tot zulke mode-artikelen vergaan. Dus weg er mede! Dat is duitsch, niet waar?' of:

'Daar komt me zoo'n vrouwmensch in het spreekuur bij mij met een hoed, dat men haar zoo weer zou willen wegjagen. Twee krengen van musschen of wat voor dieren het mogen geweest zijn, draagt zij trotsch met zich mede, alsof zij zelf de vogels had geschapen.'

Mode-buitensporigheden gedijen onder zulke bescherming niet in Worrishofen. Ook de voornaamste dames gaan zonder corset, barrevoets of in sandalen. Men mag wel vragen waartoe dat dient? Na een paar weken verblijf in Worrishofen keeren zij weder in de groote stad terug en moeten, goedschiks of kwaadschiks, weer alles meemaken wat elk verstandig mensch met pastoor Kneipp reeds honderdmalen voor dwaasheid heeft gescholden; zij dragen stijfgeregen corsetten en nauwe schoenen en kussens en musschenkrengen op den hoed, drinken de verboden koffie weder in plaats van het aftreksel van geroosterde hop, en het eenige, blijvende voordeel, dat zij mede naar huis nemen, is misschien dat de alom verspreide vrees voor frisch water overwonnen is.

En de fat, wiens blanke voeten heden nog zoo gehoorzaam op de veldpaden in het natte gras van Worrishofen wandelen, wiens bloote hoofd alleen door een parasol beschut wordt, drentelt morgen weer met cylinderhoed en moorddadige puntschoenen op de boulevards.

Er zullen weinig menschen gevonden worden, die voor het voordeel om gezond te leven, den last rationeel te moeten leven, zullen willen lijden.

Zoolang een kwaal iemand pijnlijk is, ontbreekt het hem niet aan goede voornemens; als echter de mensch weer een veer van den mond kan blazen, keert zijn verlangen naar de lasten der beschaving met onbedwingbare kracht terug, en pastoor Kneipp en het eenvoudige leven in het stille, primitieve Worrishofen is weer vergeten voor zoolang het duurt.

Zomermorgen.

Het doet goed in de sombere, nattige dagen, die wij thans beleven, door een mooi, zonnig landschap er aan herinnerd te worden, dat de wereld er niet altijd zoo kaal, druilig en lusteloos uitziet als thans.

Het schilderij van den kunstschilder J. Vrolijk, waarvan wij onzen lezers hierbij een reproductie aanbieden, doet ons denken aan een blauwen hemel, aan zonnelicht, glans, warmte; het brengt zonder twijfel den toeschouwer in een aangename stemming, door hem voor 't oogenblik aan de minder prettige werkelijkheid te ontrukken.

Het doet ons genoegen hierbij te kunnen mededeelen dat de Berlijnsche kunstrechters de verdiensten van onzen talentvollen landgenoot hebben weten te waardeeren, en op de laatste schilderijententoonstelling in het ‘Athene aan de Sprée’ dit fraaie stuk met een gouden medaille bekroonden.

Een geheimzinnige dame.
(Met drie afbeeldingen.)

In Londen maakt eene amerikaansche dame op het oogenblik grooten opgang door de geheime machten, waarover zij schijnt te beschikken. Is het magnetisme of electricisme, of eenvoudig een buitengewone spierkracht, die zij bezit? Ziedaar een vraag, die vele hoofden op het oogenblik warm maakt, en waarover geleerden het nog lang niet eens zijn.

Mevrouw Abbott - zoo heet de geheimzinnige dame - geeft haar voorstellingen in het Alhambra te Londen. Zooals de meeste buitengewone, zonderlinge menschen, komt zij uit Amerika, en de staaltjes, welke men van haar kracht verhaalt, grenzen aan het wonderbare.

Uiterlijk maakt mevrouw Abbott den indruk van een teere, slanke, gewone vrouw; haar klein gezichtje en elegante kleeding verhoogen dien indruk van zwakheid. Haar armen, die zij bloot draagt onder lange, afhangende mouwen, zijn schoon van vorm en vertoo-

Een man van zes voet, drie duim tracht tevergeefs haar op te tillen.

nen volstrekt niet het ontwikkelde spierenstelsel, dat bij mannelijke athleten zoozeer in het oog valt.

De toeren, die mevrouw Abbott uitvoert, schijnen - zooals wij reeds zeiden - aan het wonderbare te grenzen, en bepalen zich vooral tot twee eigenaardigheden.

Zij kan haar eigen gewicht zoodanig vermeerderen, dat mannen van over de zes voet lengte er niet in kunnen slagen haar op te tillen, zooals men op onze eerste afbeelding ziet; verder schijnt zij het gewicht, der voorwerpen, die zij aanraakt, zoodanig te kunnen verminderen, dat het haar niet de minste moeite kost, bij voorbeeld drie mannen, die zich met al hun kracht daartegen verzetten, zonder de minste inspanning terug te duwen; een anderen keer licht zij een biljart-queue, door zes mannen op den grond gedrukt, eenvoudig en gemakkelijk op. Zij heft stoelen in de hoogte, waarop zes mannen zitten.

Een der vereischten van haar kunst is, dat zij steeds op hout of glas moet staan, wel een bewijs dat zij haar macht aan electriciteit wil ontleend hebben.

Dokters en natuurkundigen verdringen zich om haar, en tot nu toe kunnen zij nog geen verklaring geven van haar zonderlinge eigenschappen.

Het liefste wil men alles toeschrijven aan zekere handigheid, en nog liever aan geheime goochelkunsten, bij een buitengewone spierkracht gevoegd; anderen weer schrijven haar macht toe aan hypnotisme of biologie, waardoor zij de menschen, die haar trachten op te tillen, in den waan brengt, dat zij ontzaglijk zwaar is, en de anderen, die zij hanteert, onder den indruk brengt van haar buitengewone macht.

Hoe het ook zij, zeker is het dat mevrouw Abbott op het oogenblik vele nieuwsgierigen naar het tooneel lokt, waar zij haar verbazingwekkende toeren ten beste geeft, en niet minder zeker, dat zij er afkeerig van schijnt den mannen der wetenschap toestemming

Zij duwt drie mannen terug.

Zij licht een biljart-queue op, door zes mannen neergedrukt.

te geven haar zoogenaamde geheime krachten te onderzoeken.

Het spreekt van zelf, dat deze omstandigheid er niet toe bijdraagt hun vertrouwen in de amerikaansche te vermeerderen, en het zal lang duren vóór zij erkennen, dat een buitengewone, onbekende macht haar in staat stelt deze wonderlijke proeven van kunst of behendigheid af te leggen.

Woningprijzen in het oude Rome.

Een gewoon burgerhuis in Rome kostte gewoonlijk in de beide laatste eeuwen der republiek 60,000 sesterciën, omstreeks *f* 8000. Voor prachtige, weelderige woningen werden echter zeer hooge sommen gevraagd. Het schoone en fraai gedecoreerde huis van Cicero b.v., kostte volgens ons geld *f* 180,000, de wegens de oude boomen van zijn tuin veelbewonderde familie-woning van Crassus werd op één millioen gulden getaxeerd en het wegens zijn kunstvolle en weelderige meubeleering bewonderde woonhuis van Claudius werd zelfs met 1,500,000 gulden betaald. De huurprijzen waren tamelijk hoog. Voor middelsoort huizen betaalde men 6000 sesterciën, (*f* 800) en hooger; van de kleinere en eenvoudige burgerhuizen was de huurprijs lager en bedroeg jaarlijks voor het gelijkvloers 3000 en voor de eerste verdieping meest 2000 sesterciën (485 - 350 gulden). De huurhuizen in het oude Rome bestonden gewoonlijk uit 3-4 verdiepingen en hadden een hoogte van 21 Meter.

BERN VAN DE OOSTZIJDE.

Bern.
Met zes illustratiën.

Den 14 Augustus '91 werd met groote praal en pracht door de zwitsersche Republiek het 700-jarig bestaan gevierd van haar hoofdstad Bern; ieder herinnert zich nog uit de dagbladen de beschrijvingen dezer luisterrijke feesten, die echter helaas! zoo bitter verstoord werden door een spoorwegongeluk, dat velen, op weg om deel te nemen aan de feestviering, dood en verminking in plaats van genot aanbracht.

Hoewel ieder, die Zwitserland tot het doel zijner zomerreis maakt, ook Bern bezoekt, omdat het 't middelpunt is van het verrukkelijke Berner-Oberland, zoo is 't er ver af dat Bern de populariteit deelt van andere Zwitsersche steden, zooals Lucerne, Lausanne, Genève en zelfs Zurich; misschien ligt dat aan het minder moderne der stad, wellicht ook aan haar ligging, die, hoewel op zichzelf zeer fraai, toch voor ons niet aan het ideaal beantwoordt, dat wij aan een Zwitsersche stad plegen te stellen; en toch verdient Bern in menig opzicht meer belangstelling.

Dat zij niet modern is, geen prachtige breede boulevards, schitterende winkels, pleinen met standbeelden, nieuwerwetsche fonteinen te midden van haringslâachtige bloemperkjes kan vertoonen, maar nog haar middeleeuwschen stempel draagt, is haar meer tot een verdienste dan tot een grief aan te rekenen.

Door dat moderne karakter gelijken alle steden op elkander, en als vreemdelingen Amsterdam bezoeken bestaat er alle kans op, dat zij zich minder aangetrokken zullen voelen door het nieuwerwetsche Leidscheplein met zijn omgeving - min de ruïne van den verbranden schouwburg - dan door het kenschetsende van de hollandsche hoofdstad, de fraaie grachten statig door twee rijen boomen omzet, met hun kalm sapkleurig water, dat onder de bogen der nog niet verlaagde bruggen ons zulke geestige inkijkjes gunt.

Bern, hoewel lang de oudste stad niet van Zwitserland, heeft dus het werkelijke voorrecht behouden, van er ouderwetscher uit te zien dan de andere zwitsersche

steden; en 't is haar grootste voorrecht, want zag Bern er uit als elke gewone europeesche stad, dan zou zij niets hebben, wat haar voor toeristen aantrekkelijk maakt, en van toeristen moet elke zwitsersche stad het hebben. Zwitserland leeft nu eenmaal van reizigers voor hun plezier, evenals

andere streken van steenkolenmijnen, fabrieken, boter, kaas of wijndruiven.

Zonderling echter mag het genoemd worden dat Bern zoo ouderwetsch bleef, want hoewel zij officieel een ouderdom bezit van 700 jaar, zoo is eigenlijk van alles wat er in 1191 bij haar stichting gebouwd werd niets overgebleven dan de oude Dominicaner kerk, nu de ‘fransche’ genaamd. Den 14 Mei 1405 toch brandde de stad geheel af; alles wat er nu aan huizen en openbare gebouwen staat is van lateren, zelfs veel lateren, datum, namelijk uit het midden der 18e eeuw.

Het feit, dat de stad er nu toch zoo middeleeuwsch uitziet, moet daaraan te danken zijn dat de architecten zich beijverd hebben oude ideeën in hun nieuwe bouwwerken op te nemen; zij moesten voor de deftige patricieërs der stad groote huizen bouwen en voorzagen die van fraaie gevels en buitengewoon hooge vensters in den ouden stijl. Wat de stad echter haar bijzonder eigenaardig aanzien geeft, zijn de langs de hoofdstraten voortloopende arkaden of booggangen; deze moeten reeds vóór den brand hebben bestaan en zijn later op dezelfde wijze herbouwd.

Zooals men op de afbeelding der Krongasse met den zoogenaamden ‘Tijdklokkentoren’ zien kan, worden deze bogen niet gedragen door sierlijke zuilen, zooals men in verscheidene italiaansche steden, o.a. Boulogne vindt, maar maken door hun naar evenredigheid lage bogen, met de zware massa hunner korte pijlers meer den indruk van grotten, of ten

KRONGASSE MET DEN KLOKKENTOREN.

minste van iets massiefs; bevalligheid is trouwens iets wat de Berners niet bijzonder vereeren; misschien hangt deze smaakrichting nauw samen met hun groote voorliefde tot het dier in hun wapen - de Beer, die, op hoeveel goede eigenschappen ook bogende, zich nu juist niet beroemen kan tot de gracieuse beestjes te behooren.

Alles in Bern verraadt nog haar oorspronkelijke bestemming; zij werd niet gebouwd zooals onze residentiestad, het liefelijke 's Gravenhage, om de lusthof van een vorst te zijn, maar zij moest aan krijgskundige doeleinden beantwoorden, en tot nu toe geeft deze bestemming haar nog iets drukkends, iets sombers, dat misschien de

oorzaak is der weinige sympathie, waarin zij zich, in vergelijking met haar zustersteden, verheugen mag.

Berthold V, uit het geslacht der Zähringen, is de stichter der stad; aan dezen Berthold, hertog van Allemanie en rektor van Bourgondië, was opgedragen den bourgondischen adel, die uit lastige, oproerige heeren scheen te bestaan, in bedwang te houden.

Niet beter meende hij zijn doel te kunnen bereiken, dan door vestingen te bouwen in de landstreek, die de bergketens der Alpen van die der Jura scheidden; onder deze werd Bern de sterkste; de keuze harer ligging doet den scherpen blik van hertog Berthold alle eer aan.

Op een smal, rotsachtig schiereiland ligt de stad, van drie kanten door de Aar, een snelstroomende rivier, omringd en dus reeds door de natuur versterkt; aan de vierde zijde vormt ook een natuurlijke loopgraaf de laatste versterking.

Nu echter heeft de stad zich naar die zijde verder uitgebreid, en als hertog Berthold eens terugkwam, zou hij verwonderd opzien, wanneer hij bemerkte hoe het tegenwoordig geslacht weinig eerbied meer heeft voor hetgeen hij vroeger als het belangrijkste van zijn vesting beschouwde, haar sterke poorten. Maar dit is nu eenmaal het lot der sterkste burchten; men denkt er niet meer aan hoe die wallen en loopgraven vroeger haar eenige bescherming waren tegen de aanvallen van ongemakkelijke, lastige buren; nu is men er meer op uit alle hinderpalen uit den weg te ruimen, die de vrije ontwikkeling eener stad belemmeren.

Bern had haar versterkingen vooral in de eerste eeuw van haar be-

staan hard noodig. Zij

BONDSPALEIS.

moest menige belegering doorstaan, en deed het roemrijk ook; slechts door verraad viel zij in handen van den duitschen koning, maar kon nu weer haar oude bestemming vervullen door een duitsche voorpost te zijn tegen Bourgondië en Frankrijk. Van nu af dagteekenen Bern's roemrijkste dagen; in Laupen raakte de bourgondische adel zijn macht kwijt; in 1353 trad Bern toe tot den bond der zwitsersche eedgenooten, waarvan zij weldra de machtigste en aanzienlijkste werd; langzamerhand veroverde zij alle burchten uit den omtrek; in de slagen tegen Karel den Stoute - Grandson, Murren, Nancy - streed de banier met de Beren steeds in de eerste rijen en verrijkte zich met den onmetelijken buit der overwonnenen; steeds breidde zij haar meer uit, zoodat het eindelijk van het meer van Genève reikte tot de Reuss, van de bronnen der Aar tot bijna aan de Rhône, waarin deze rivier zich uitstort.

Misschien zou Bern zich nog verder uitgebreid hebben, indien zij het niet in haar eigen gebied volhandig gekregen had door den strijd, welke, ten gevolge der Hervorming, ontstond tusschen Bern, dat haar zijde koos, en de overige katholieke eedgenooten. Een vreeselijke burgerkrijg, door boerenoorlogen gevolgd, ontbrandde hierdoor; het landvolk kwam tegen de stad in opstand, maar 't verging hen slecht.

Bern bleef overwinnares, en door haar voorspoed hoogmoedig en hardvochtig geworden, behandelde zij den boerenstand met een wreedheid, die van geen erbarming wist.

De stad werd een soort van aristocratische republiek, die daar buiten in groot aanzien stond en waarvan het hoofd op een troonvormigen vergulden stoel zetelde en met koningen en vorsten als met zijn gelijken onderhandelde.

Maar aan alle grootheid komt een einde; die schijnbare macht verborg inwendige zwakte, welke duidelijk aan het licht kwam, toen in 1798 de troepen der Fransche republiek in het land vielen; bij den eersten stoot van buiten viel het inwendig vermolmde staatsgebouw jammerlijk ineen; de Franschen namen bezit van de stad en maakten zonder plichtplegingen de welvoorziene staatskas buit.

Eerst met het verdrag van Weenen kreeg Zwitserland, dus ook Bern, zijn onafhankelijkheid weder, en door het ongeluk wijzer geworden werd de republiek op betere grondslagen gegrondvest. Dank haar gunstige ligging werd Bern haar hoofdstad en ging zij een nieuwe, eveneens bloeiende toekomst tegemoet.

Bern heeft thans 50000 inwoners en bezit alles waarop zulk een miniatuurhoofdstad in onze dagen recht heeft. Een Akademie door omstreeks 600 studenten bezocht, het Bondspaleis, een statig gebouw, een theater, musea en prachtige schoolpaleizen zijn allen van den nieuweren tijd. Ouder en interessanter is de groote korenhal, met den daaronder gelegen kelder, waarin zich een reusachtig vat bevindt, waarboven een dansvloer is aangebracht en dat slechts weinig bij het heidelberger vat achterstaat. Het kan 40000 liter bevatten.

In het jaar 1719, toen in Bern de moutwijn een halven kreutzer kostte, waren dit vat en alle andere

kelders der stad zoo goed gevuld, dat men zeggen kon: 'Venetië ligt op het water, Bern op den wijn.'

Onder de musea is er een historisch, waar de zoogenaamde bourgondische tapijten bewaard worden, oude vlaamsche gobelins, benevens vele gouden en zilveren vaatwerken, die bij feestelijke gelegenheden op de tafel der Berner raadsheeren verschijnen. Geen stad moet zoo rijk zijn als Bern aan kostbaar tafelzilver en goud.

In het kunstmuseum interesseeren den vreemdeling het meest de oude zwitsersche costumes, ook zijn er vele goede schilderijen van zwitsersche kunstenaars, onder anderen van Niklaus Mauvel den Berner Holbein.

In het natuurhistorische museum trekken het eerst de aandacht de

TUSSCHEN DE POORTEN.

kolossale kristallen uit de Grimselstreek en de opgezette St. Bernardshond Barry, die vele verdwaalde reizigers van den dood redde.

Van de oude merkwaardigheden der stad noemen wij in de eerste plaats de hoofdkerk St. Vincent-Munster, in laatgothischen stijl, waarvan de hooge toren nog gebouwd moet worden, het Raadhuis, een fraai werk in bourgondischen stijl, verscheidene karakteristieke fonteinen, waarvan wij een, de Gerechtigheidsbron, hier afbeelden; verder zeer vele prachtige boomen, die wij niet alleen bewonderen kunnen in de bosschen, welke op korten afstand van de stad liggen, maar ook aan weerszijden der straatwegen, die van alle kanten op Bern uitloopen. Er zijn ware prachtexemplaren bij: linden, eiken, zilverpopulieren, platanen, wilde kastanjes, die met hun groene gewelven aan de omstreken van Bern een even eigenaardig cachet verleenen als haar arkaden.

Van het Munsterterras uit heeft men een verrukkelijk gezicht over de Alpen van het Berner-Oberland; van hier ziet men die hemelhooge besneeuwde of in de wolken verborgen toppen der bergreuzen, de Jungfrau, de Eiger, de Monnik, de Schreckhorn en hoe zij verder heeten mogen, kan men zich in heerlijke lijnen tegen den gezichteinder zien afteekenen. Vooral bij zonsopgang en zonsondergang ontvouwen zij zich in hun volle pracht: schitterend rood- en goudgloeiend. Geen wonder, dat

zelfs de inwoners der stad, die dagelijks dit heerlijke schouwspel kunnen zien, nog telkens er door geboeid worden en het steeds met nieuw genot komen bewonderen.

Ook van den anderen kant der Aar, welke diep onder het terras bruischt, is het gezicht op de stad zelve met haar eigenaardige gebouwen, langzaam tegen den rug van het rotsige schiereiland opstijgend, hoogst schilderachtig; midden in den stroom liggen eilandjes welke niet weinig er toe bijdragen om aan haar fraaie blauwgroene heldere wateren een eigenaardige bekoorlijkheid te schenken.

Maar wat Bern onderscheidt boven alle andere steden, dat zijn haar beren. Bern zonder beren, wat zou zij wezen? Waar men komt, ziet men haar lievelingsdier: het wapen van Bern voert een beer; naast het standbeeld van hertog Berthold staat een beer, die zijn helm draagt; waar wij leeuwen zetten, daar hebben de Berners beren staan.

Rondom het Erlach-monument - opgericht ter eere van de overwinning der Zwitsers bij Erlach - zit hij viermalen in brons gegoten; op een der stadspoorten staat hij tweemalen, in steen gehouwen. Duizenden grootere en kleinere beertjes worden, in hout gesneden, in de winkels verkocht; op de koeken staat zijn portret; als de beroemde klok op de markt slaat, treedt een processie van één tot twaalf beren naar buiten, en nog is de Berner met al deze afbeeldingen van zijn lievelingen niet tevreden; hij moet ze in levenden lijve zien en opkweeken. Niets merkwaardiger voor vreemdelingen dan de berenkuil en de geschiedenis der dieren, wier karakter, zegt men, zich langzamerhand aan dat hunner meesters en tegelijk hun vereerders heeft medegedeeld, want bij al zijn phlegmatisme en geest van volharding bezit ook de Berner zekere grimmigheid, zekere - zekere - eigenaardigheden, die, ondanks zijn goeden, trouw-

hartigen aard, hem soms minder aangenaam

GERECHTIGHEIDSBRON.

maken in den omgang. Hoe is echter die innige band tusschen beren en Berners ontstaan?

De vreemdeling brenge slechts een bezoek aan den beroemden Z w i n g e r of berenkuil, waarvan de oude wachter der heilige dieren telkens de geschiedenis in bijna onverstaanbare taal vertelt.

Toen graaf Berthold V van Zahringen de stad Bern gebouwd had, bevond hij zich in groote verlegenheid - zijn geest was zeker niet bijzonder vindingrijk - omtrent den naam, dien hij aan de nieuwe stad zou willen geven. Hij vereenigde aan een grooten maaltijd den adel der omstreken; het feest duurde drie dagen, en nog had niemand iets gevonden wat Berthold uit de moeilijkheid kon helpen. Eindelijk besloot men een groote jacht te ondernemen en de stad te noemen naar het eerste dier, dat men zou schieten. Het gebeurde nu, dat deze eer een beer overkwam, en van dien tijd af werd de vesting naar hem genoemd; ook kreeg hij een plaats in het wapen der stad en men besloot op kosten der bewoners eenige levende beren ten eeuwigen dage te huisvesten en te voeden.

Het is na dien tijd, dat Bern in den prachtigen berenkuil vier beren onderhoudt, die de trots der twee-en-dertig kantons en de vreugde der vreemdelingen uitmaken. Men begrijpt, dat het dezen dieren aan niets ontbreekt; de stad was rijk en stelde er zich een eer in haar levend blazoen goed te behandelen.

In het begin der 18de eeuw kwam een oude jonge-juffrouw, die nooit een warmer genegenheid had gevoeld dan voor de stadsberen, te sterven en liet geen andere erfgenamen na dan verre

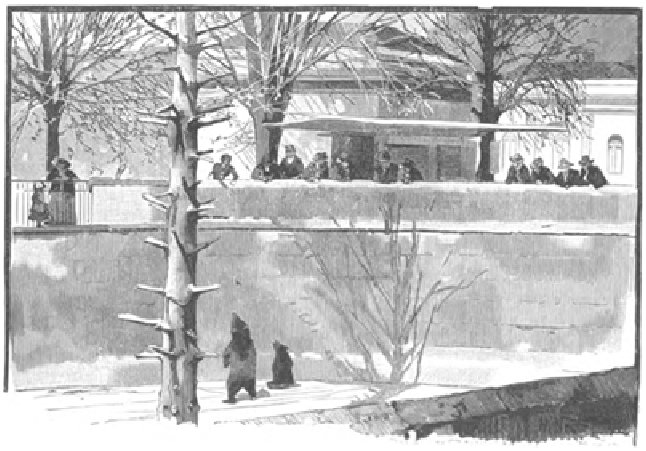

BERENKUIL.

neven. Toen haar testament geopend werd, bleek het dat zij 60000 francs rente had nagelaten aan de beren der republiek. De rechthebbenden vielen het testament aan, onder voorwendsel dat het door list verkregen was, maar, zooals de geschiedschrijver, die dit avontuur beschreven heeft, verhaalt, werd ‘een advocaat den beschuldigden toegevoegd, en daar deze een man was van groot talent, werd de onschuld der ongelukkige viervoeters, die men van hun erfenis wilde berooven, in het openbaar erkend, het testament geldig verklaard en de begunstigden gemachtigd onmiddellijk in het genot te treden van hun inkomen.’ De zaak was gemakkelijk, want het fortuin der erflaatster bestond uit baar geld. De 1 200 000 francs

kapitaal, die het uitmaakten, werden in de schatkist van Bern gestort, welke het gouvernement verantwoordelijk stelde voor het depôt, met de verplichting om de interesten daarvan uit te betalen aan de gemachtigden der erfgenamen, die als minderjarig beschouwd werden. Men begrijpt dat een groote verandering plaats vond in de levenswijze dezer voogden; zij namen rijtuigen en fraaie woningen, zij gaven uit naam van hun pupillen kostbare diners en schitterende bals. Wat de erven zelf betreft, hun bewaker nam den titel aan van kamerdienaar en sloeg hen nooit anders dan met een rietje met gouden knop.

Ongelukkig nam dit gunstige lot eenmaal een einde; de revolutie had aan de fransche wapenen de poorten van Bern geopend; de generaals Brune en Schaumburg deden als overwinnaars hun intocht in de stad. Der republiek werd krijgsschatting opgelegd, en drie dagen later gingen elf muilezels, beladen met goud - het geheele fortuin der beren - den weg op naar Parijs; twee hunner volgden bedroefd, vernederd, met hangenden kop hun schat. De Berners vergezelden hen tot aan de poorten en zeiden hen snikkend vaarwel.

Het was de generaal Suchet, toen het hoofd der brigade, die belast was aan het Directoire de sleutels van de helvetische hoofdstad te overhandigen met den schat, die geheel uit fransch geld bestond en met den beeldenaar van Lodewijk XIV en van de beren zelf gestempeld was. De M o n i t e u r zegt niet, dat de twee beren toegelaten werden tot de eer der bijwoning van de zitting, gedurende welke de tropheeën der verslagen Republiek aan Frankrijk werden overhandigd. Alles doet denken, dat zij dadelijk naar de menagerie van den Jardin des Plantes gebracht werden, waar de grootste populariteit hen wachtte.

Misschien zijn de beren, die nu nog in dezen tuin de lievelingen der Parijzenaars zijn, hun rechtstreeksche afstammelingen. De andere tak der beroemde familie woont nog steeds in Bern. Toen Zwitserland zijn vrijheid herwonnen had, werd een openbare inschrijving geopend ten gunste der ongelukkigen, die tot den bedelstaf geraakt waren. Zij bracht 60000 francs op, waarvoor men een stuk grond kocht, dat jaarlijks 2000 francs rente opbrengt, van welke zij nu nog leven. 't Is wel weinig na zooveel weelde, maar of de beren zelf er veel van merken?

In afwachting.

Vóór het geopende raam, dat op het kruispunt van twee wegen uitkwam, kon Gabrielle uren lang zitten; soms hield zij een boek in de hand, waarin zij van tijd tot tijd las, dan eens weer streelde zij den kop van Fido, den mooien hond, die zich tegen haar aan kwam vlijen. Maar dat ging in gedachten; gewoonlijk tuurde zij vóór zich uit naar de twee wegen, die elkander vóór haar oogen ontmoetten; de eene leidde naar de groote stad, in welker nabijheid de villa stond van Gabrielle's ouders, de andere kwam van het land en was eigenlijk een bijzonder mooie laan van linden, die elkander in vriendelijke welving tegenkwamen en een koepeldak van bijna een half uur lengte vormden, en daar, juist bij de samenkomst dier twee wegen, bevond zich Gabrielle's lievelingsplekje.

Waar keek zij naar uit in die lange middaguren, dat zij daar zat te droomen?

Zij wist het zelf niet; zij zag uit naar het groote onbekende, dat haar jong meisjeshart met een geheimzinnige vreugde en een trilling van nieuwsgierig genot vervulde. Wat

zou het zijn, van waar moest het komen, onder welken vorm, zij kon het niet raden, en juist dat volkomen onbekende, die algeheele onzekerheid gaven aan haar afwachting dat eigenaardig bekoorlijke.

Een naam moest dat verwachte dragen, en die naam was 'Geluk!' Ja, het was haar geluk, waarnaar Gabrielle dagelijks uitzag, waarvoor zij lectuur, arbeid, zelfs Fido vergat. Langs een van die twee wegen moest het komen, maar langs welken?

Uit de stad of van buiten, te voet, te paard, of in een rijtuig, als een bezoek of een brief?

En zoo peinsde zij dikwijls uren lang; geen bezigheid, geen genot scheen haar begeerlijker, dan hier te zitten en naar buiten te zien en te... wachten.

Gabrielle's ouderlijk huis werd door vele leden bewoond, waarvan ieder vol en onbeperkt gebruik had van zijn tijd. Niemand bekommerde er zich dus over, dat Gabrielle op deze manier zich amuseerde; men liet haar stil begaan.

En zoo gingen de dagen om, en de weken, en eindelijk de maanden; de lindenlaan werd van lichtdonkergroen, toen geel en koperkleurig; het raam moest toe, de herfstwind gierde langs de ruiten, later sloegen hagel en sneeuw daartegen, maar Gabrielle gaf haar plaatsje niet op; zij bleef er zitten turen, wachten, - wachten; maar wat zij wachtte, kwam nog maar niet.

Zij werd er soms ongeduldig en droefgeestig door, maar toch kon zij haar oogen niet afwenden, haar stoel niet verschikken. Zij was geboeid door het ledige voor haar, door de stomme verwachting van het 'Geluk,' dat toch stellig eens moest komen en dat nog altijd op zich liet wachten.

En eindelijk werd de spanning zoo groot, dat Gabrielle geen oogenblik bijna meer leven kon ver van haar lievelingsplekje. Haastig nam zij haar maaltijden, haastig sprak zij met bezoekers of huisgenooten, alleen maar om zoo spoedig mogelijk weer naar buiten te kunnen zien.

Toen kwam de tijd, dat haar omgeving zich ongerust begon te maken, haar afleiding bood, haar bijna met geweld van dat zitje wilde aftronen; het baatte niet; Gabrielle was verstrooid, rusteloos, afgetrokken, zoolang zij ver van daar vertoefde; zij werd eerst kalm als zij daar zitten mocht en onafgebroken naar buiten kon staren.

Het 'Geluk' kon immers eens komen, terwijl zij niet daar zat; het zou voorbijgaan omdat zij 't niet had opgemerkt!

En zoo ging de tijd om, het eene jaar volgde het andere, en de treurige waarheid bleef niemand meer verborgen; Gabrielle had een idée sixe, een treurig idée sixe, en dat was haar zucht om op een plaats te zitten en altijd naar hetzelfde punt te staren; zij was niet recht bij het hoofd, werd er gezegd, maar

zij viel niemand lastig, zij schaadde niemand, als men haar maar ongestoord daar liet zitten op die eens door haar gekozen plaats.

Langzamerhand veranderden Gabrielle's donkere lokken van kleur, haar tint werd vaal, haar oogen vielen in, haar gestalte kromde zich, om haar heen vernieuwde en verjongde zich het leven, maar elke dag vond haar reeds zeer vroeg op haar plaats, altijd starend naar buiten, altijd wachtend op het geluk, totdat eens die plek ledig bleef; en van de stad naderde een zwarte wagen, maar Gabrielle's oogen zagen dien niet meer; die wagen kwam haar halen, en toen was het voorgoed gedaan met haar eindelooze afwachting van het ‘Geluk’ dat nooit komen wilde.

De Burströmsche quaestie.
Van Mathilde Roos, Schrijfster van ‘Herfststormen’, ‘Hard tegen hard’ en ‘De familie Verle’.

Madam Jonson was verdrietig gestemd, ondanks het heerlijke lenteweer, dat het sappige groen aan de boomen uit den knop liet springen, en ondanks den zonneschijn, die over akker en weide lachte, zoodat de aarde dampte en de sprietjes met kracht uit den grond werden getrokken. Madam geloofde stellig aan voorteekens. Het miste nooit: als een ekster tegen haar ‘praatte’, of een eekhoorn over haar weg liep, dan gebeurde er een ongeluk eer de dag ten einde was.

En van morgen, toen zij de wasch naar het strand had gebracht, was er zoo'n schelm van een eekhoorn vlak voorbij haar karretje dwars den weg overgesprongen.

Nu lag madam over de smalle, rottige spoelbrug; zij doopte het goed in het water dat tegen den oever kabbelde; zij haalde het er weer uit; wrong het en sloeg het een paar maal flink tegen het klaphout aan, met stevige, gelijke slagen, die door de rotsen aan de overzijde van de golf werden teruggekaatst.

Ginds, tegen den boschheuvel aan, hing een partij kleedingstukken te drogen. Zij staken scherp tegen het groen op den achtergrond af, en zwaaiden zachtjes in de ochtendkoelte heen en weer.

Het was een kostelijk droog-weder; juist een weertje, dat het hart eener wasch vrouw verblijden moest.

Een paar uren achtereen lag madam Jonson op de klepbrug en liet de echo haar eentonige slagen tegen het hout herhalen. Soms kwam zij eventjes overeind; zuchtte een paar maal diep en vermoeid; droogde haar aangezicht met den slip van haar boezelaar af en zag eens rond. Daarna bukte zij zich, om opnieuw aan den arbeid te gaan. Daar hoorde zij een stoomboot op de zee, buiten de haven, stampen. De rook steeg hoog in de lucht, de watervlakte begon te schommelen; de golven sloegen tegen het strand; het schuim bruiste op en het water liep over de klepbrug, zoodat madam tot aan haar knieën nat werd.

Het was hier een kleine golf, een inham, van *Saltöjon.* Van de stoombootbrug af liep een bergpad tamelijk steil opwaarts en slingerde zich door een fraai berkenbosch voort.

Op de hoogte, met een verrukkelijk gezicht op de zee met de ontelbare scheepjes en zeilschuitjes, lagen verscheidene villa's en zomerwoningen. Een paar er van waren door de eigenaars zelf gebouwd en werden ook door deze uitsluitend bewoond. De overigen werden in den zomer aan gasten verhuurd; zij behoorden allen aan een

rijken, vroegeren bierbrouwer, die tegenwoordig echter zelden of nooit meer hier kwam. Vele jaren geleden, voordat bier en porter hem tot den grooten heer dien hij nu was, hadden gemaakt, was hij door een toevalligheid voor een spotprijs eigenaar van een oude hut geworden en toen had hij die in een zomerverblijf, waar hij met zijn gezin de warmste maanden van het jaar kon logeeren, laten veranderen. Maar toen zijne financies hem een ruimere woning veroorloofden vond hij dit optrekje al te eenvoudig voor eigen gebruik en verhuurde hij het. Tegelijk liet hij in de buurt nog een paar andere woningen zetten, die ten wille van hun gezonde, frissche en mooie ligging, bijzonder voor een zomerverblijf werden gezocht en altijd reeds vroeg in het voorjaar verhuurd waren.

Het grootste huis, dat op de hoogte, tusschen dichte berkenhagen inlag, zag er buitengewoon flink en degelijk uit. Het bestond uit twee verdiepingen, had veranda's en balkons voor en achter, en het werd des zomers door den zwager van den bierbrouwer, den kruidenier Burström, met zijne vrouw, drie kinderen en een huisonderwijzer, bewoond.

Zooals wij reeds zeiden, woonden hier onderscheidene families, en een van madam Jonson's voornaamste inkomsten en tevens die van haar man, leverde het wasschen voor die gezinnen en het aanbrengen van water en hout, op. Buitendien waren de Jonsons pachters voor mijnheer Burström; 's winters mochten zij, als huisbewaarders in de groote keuken wonen; maar des zomers als zij geen gevaar liepen te bevriezen, woonden zij in een klein houten huisje, eigenlijk een hut, verderop in het bosch. Het echtpaar Jonson was gezegend met vijf kinderen - vijf gezonde, hongerige kinderen - zoodat zij van 's morgens vroeg tot 's avonds laat moesten sjouwen en werken, om er zich doorheen te slaan. En toch was het dikwijls zeer moeielijk om voor die kinderschare, met altijd hongerige magen, den kost te verdienen!....

Tegen het middaguur was madam Jonson met het spoelen der wasch gereed. Zij ging naar boven en betastte, op den berg gekomen, de daar hangende kleedingstukken; die droog waren nam zij af.

Op éen na haar oudste zoon, een morsige, slordige jongen van zeven jaar, liep den berg op-en-af en vermaakte haar met zijn aangenaam bijzijn. Moeder had hem al wel driemaal gezegd, dat hij naar huis moest gaan en zijn grooten broêr bij het opknappen van den tuin van mijnheer Burström helpen moest, maar tot nog toe had het jonge mensch den tijd om aan dit bevel te gehoorzamen, nog niet gekomen geacht.

Eindelijk kreeg onze waschvrouw hem te pakken en nu schudde zij hem eens flink, maakte zijn mond met een natte punt van haar boezelaar stevig schoon en duwde hem vervolgens, juist niet al te zachtzinnig, den weg op.

‘Vooruit maar! En nu dadelijk aan 't werk, hoor je? En pas op! als je niet doet wat ik zeg!’

Opeens kreeg zij mevrouw Burström in het oog, die met lange stappen op haar afkwam.

‘Luister eens, madam Jonson,’ zeide zij, toen zij beneden bij madam was aangekomen, en daarbij legde zij vertrouwelijk haar hand op den arm van de waschvrouw, ‘ik ga met de boot van tweeën naar de stad en dan neem ik je kleine Mia mede. Ludvig gaat ook meê en dan kunnen de kinderen samen spelen zoolang ik mijne boodschappen doe.’

Madam zag erg verbaasd op. Mevrouw was zoo vreemd, vond zij; zoo haastig en zenuwachtig; hare oogen flikkerden en knipten onophoudelijk en zij sprak op zulk een ongewoon zachten, zangerigen, bijna smeekenden toon! Mevrouw was anders niet zoo bijzonder zacht en vriendelijk, althans niet jegens menschen, die geld van haar verdienden.

‘Ja, zie, als u zoo vriendelijk wil zijn de kleine meid meê te nemen....’ luidde het antwoord eenigszins aarzelend, ‘maar zij is zoo armoedig gekleed, de stumperd!’

‘Dat komt er niet opaan. Ik zal haar wel wat laten opknappen. Maak je daarover maar niet bezwaard!’

Madam Jonson bedankte nog eens. Het was wel vriendelijk van mevrouw Burström, haar Mia meè uit te nemen. Zij zou misschien wel een nieuw stukje van mevrouw krijgen, een halsdoekje, een paar laarzen, of misschen wel een jurk - wie weet? Een aangenaam gevoel bewoog het hart der moeder en met een bijzonder welgevallen zag zij naar het opgehangen goed en verheugde zij er zich over, dat de wasch van mevrouw Burström er weer zoo frisch en hagelwit uitzag.

Met een vriendschappelijk knikje keerde mevrouw zich om en liep, nu ook met haastige stappen, den berg op.

Maar zoodra zij zoover was, dat madam haar niet meer zien kon, veranderde de uitdrukking van haar gelaat geheel. Het zoetsappige glimlachje, waarmede zij hare woorden daar aanstonds versuikerd had, verdween; de boosaardigheid, die in haar oogen op de loer had gelegen, flikkerde te voorschijn. Zij kneep hare handen in elkander en mompelde halfluid:

‘Ja, ja, wacht maar! Jullie dievengespuis!’

Op de plaats vóor de villa der Burströms stond kleine Mia geduldig te wachten. Zij was de zoetste en vreedzaamste der Jonsons; een bleek, droefgeestig kind: een beetje onnoozel was Mia ook en het leeren kostte haar veel moeite. Zij was erg gehoorzaam en deed over het algemeen alles wat men verlangde dat zij zeggen of doen zou.

Boven gekomen, duwde mevrouw de kleine in de gang, riep eene der meiden en gaf haar bevel het ding flink te wasschen en op te knappen en haar een paar van

Ludvig's laarzen aan te trekken. Hierna ging zij zich voor de reis naar de stad kleeden. Het was duidelijk te merken dat zij uit haar humeur was; want zij gooide en smeet met de kastdeuren en met de laden uit hare chiffonnière, en door het open raam der slaapkamer drong hare luide scherpe stem den tuin in, tot bij de plek waar de huisonderwijzer, mijnheer Vigert, in een hangmat lag te schommelen en een van Alexander Kjellands nieuwe novellen las. Het scheen wel dat vandaag het geheele huis in opstand was! De dienstboden fluisterden geheimzinnig met elkander en mijnheer Burström en zijne dochter zaten samen in de slaapkamer en hielden, levendig en luid sprekend, familieraad met mevrouw, terwijl deze haar valsche vlechten opstak en verder toilet voor de reis naar Stockholm maakte.

Zij zag er prachtig uit toen zij een half uur later gereed en gekleed de deur uitstapte, met haar schitterend roode veeren op den nieuwen hoed, in haar kostuum van zijde en fluweel en met de fransche glacétjes, die zij maar niet om haar dikke polsen kon dichtknoopen. De inspanning om die handschoenen aan te krijgen had haar gelaat zoo rood gekleurd als de veeren van haar hoed, en dit maakte dat zij er nog kwaadaardiger uitzag toen zij om de kinderen riep, om Ludvig en de kleine bedeesde Mia, die gereed voor de reis, vlak naast haar stonden te wachten. Bij het afscheidnemen van haar man en dochter gaf zij dezen nog een veelbeteekenend knikje en fluisterde hun met een valsch lachje in:

'Laat het maar gerust aan mij over; ik weet hoe men met dat soort moet omgaan!'

De jonge juffrouw Burström lachte hartelijk.

'Ja, ja, mama is lang niet gemakkelijk!' antwoordde zij; en daarbij herinnerde zij zich, met bewondering voor hare moeder, sommige tooneeltjes uit haar kindertijd, toen mama zich met de haar eigenaardige wilskracht op eene manier had doen gelden, die zeer voelbaar, en daardoor onvergetelijk, was geweest.

Met den jongenheer Ludvig naast haar en gevolgd door Mia, die onder den last van een mand, en een regenmantel zwoegde, aanvaardde mevrouw Burström de wandeling naar de aanlegbrug. Toen zij de berkenhaag, waar mijnheer Vigert in zijne hangmat lag te lezen, bereikt had, kon zij niet nalaten een kleinen omweg te maken.

'Als u misschien lust heeft iemand uwer bekenden te gaan opzoeken, mijnheer Vigert,' zeide zij met een zoetzuur glimlachje den gouverneur naderende, 'dan wilde ik u even zeggen, dat Ludvig met mij uitgaat en den geheelen dag uit zal blijven.'

Vigert lachte. Hij wist, dat dit een van hare scherpzinnig bedachte aanloopjes was om hem te doen verstaan, dat er, nu zij uit was, geen eigenlijk middagmaal werd gebruikt; mijnheer en de juffrouw aten bij die gelegenheden buiten 's huis bij goede vrienden, die den schoolmeester best missen konden.

IN AFWACHTING. Naar E. Girardin. (Zie blz. 22).

‘Zoo-oo!’ antwoordde Vigert geeuwend en zich uitrekkend, ‘dank u voor de mededeeling!’

Mevrouw keek hem verontwaardigd aan. Hoe onbeschoft, eene dame zoo maar in 't aangezicht te gapen, en dan nog wel tegenover eene dame, bij wie men voor zijne diensten betaald werd! Zij zou niets liever hebben gedaan dan dien gouverneur een klap om de ooren geven; maar daar zij dit niet durfde, kneep en duwde zij de arme Mia des te vinniger en liep met groote stappen naar de brug, waar een oogenblik later de stoomboot aanlegde, om haar en de kinderen naar de stad over te brengen.

Mijnheer Vigert beantwoordde in volkomen maat de vriendschappelijke gevoelens, welke mevrouw ten zijnen opzichte voedde. Het eenige, dat hem in de Burströms beviel, was dit: hij verachtte die menschen zoo uit den grond van zijn hart, dat hij er volstrekt geen gewetensbezwaren over had, zijne plichten van huisonderwijzer bij den kleinen Ludvig zoo schromelijk te veronachtzamen, als hij deed. Hij was van oordeel, dat Ludvig, die kwâjongen, zoo bedorven en verwend was, dat men niets van hem maken kon; nu hij eenmaal de opvoeding van dat weinig belovend jongmensch voor zijne rekening had genomen, gaf hij hem dagelijks een paar uren les, maar liet hem voor het overige vrijwel voor zich zelf zorgen, terwijl hij, Vigert, in zijne hangmat lag te lezen of ook wel te studeeren. Nu gebeurde het soms, dat hij hierin door een gillen en schreeuwen in zijne nabijheid werd gestoord en dat, bij nader onderzoek, die angstkreten bleken te zijn uitgegaan van een der Jonsons, die op den grond lag met den jongenheer Burström boven op hem; de laatste, als een woeste ridder der middeleeuwen, op het punt hem te ‘mollen’. Maar als dan de onderdrukte partij bevrijd en zijn kwelgeest eens flink door elkander geschud was, keerde mijnheer Vigert doodbedaard naar zijne hangmat en zijne boeken terug.

Niettegenstaande dat de gouverneur zich zijne taak aldus bijzonder gemakkelijk maakte, beviel het hem volstrekt niet bij de Burströms. Als hij die fraaie beuken niet had gehad en het heerlijke zomerweer en de familie Hedenstam, die op een der villa's woonde en waar hij gaarne kwam en steeds welkom was, - ja, dan zou hij reeds lang zijn koffer gepakt hebben en vertrokken zijn.

Toen Vigert zijn verhaal had uitgelezen, stopte hij het boek in zijn jaszak, schudde het hoofdkussen eens goed op en keerde het om, nam zijn binocles van de oogen, legde zich in een gemakkelijke houding

en genoot van een poosje ongestoorde rust; hij sliep niet, maar dacht over allerlei dingen, en daarbij hield hij met de punt van zijn wandelstokje de hangmat zachtkens in beweging.

Hij was dezer dagen vijfentwintig jaar geworden, maar ondanks zijne jeugd had hij reeds tamelijk veel van de wereld ondervonden - eene wereldervaring, die in zijn eigen oogen onbegrensd was. Nu omstreeks vijf jaren geleden hield men hem voor den toekomstigen erfgenaam van verscheidene honderdduizend kronen, maar door mislukte speculaties en door handelsondernemingen die de verwachtingen hadden teleurgesteld, was het vermogen zijner ouders bitter gesmolten. Papa verlangde toen, dat zijn zoon de studie zou opgeven en een practisch, winstgevend vak zou kiezen. Maar dit weigerde de jonge Vigert beslist. Hoe hij overigens over zijne veranderde levensomstandigheden dacht, dit liet hij niemand merken; hij behield zijne meening hieromtrent voor zichzelf en werkte verder met die taaie, volhardende wilskracht, die altijd, zij het over korten of langen tijd, de uiterlijke omstandigheden beheerscht. In de zomermaanden verhuurde hij zich als huisonderwijzer en in den winter gaf hij lessen in de wiskunde, om zoodoende in het noodige te voorzien.

Een bepaald plan voor zijne toekomst had hij nog niet gevormd, maar daarentegen eene menigte illusies in zijn hoofd, die telkens bij afwisseling naar den voorgrond traden. Onlangs had hij een paar letterkundige opstellen gepubliceerd en de bijval dien deze stukjes bij het lezend publiek hadden gevonden en het gunstig oordeel der pers hadden zijn ijver op dit gebied zeer aangevuurd. Thans was hij bezig een bundel schetsen en studies uit te werken, die hij later voornemens was in het licht te geven.

Nadat mijnheer Vigert een half uurtje in zijn hangmat had liggen schommelen, vond hij het wel wat eentonig voortdurend de lucht en de boomen te zien en de muggen weg te jagen, die met een verbazende onbescheidenheid telkens terugkwamen en hem om de ooren zongen.

Hij stond op, trok zijn pantalon en zijn vest naar beneden, zette zijn bril en zijn hoed op, nam zijn wandelstok in de hand en stapte naar de Hedenstams. Het was half-drie, hij wist, dat mevrouw Hedenstam en haar beide nichtjes, die buiten logeerden, op dat uur gewoonlijk met haar naaiwerk in de veranda zaten en hij rekende er op, dat hij, als hij nu kwam, wel gevraagd zou worden daar te blijven eten.

Bij zichzelf glimlachend liep hij door en sloeg met zijn stokje tegen de mosranden langs den weg. Hij dacht aan de meisjes Arnell; zij hadden zoo iets grappigs over zich, alle twee, hij had altijd pret in haar gezelschap. Hoewel zij maar weinig met hem in leeftijd verschilden, beschouwde hij die meisjes toch als een paar groote kinderen, die nog niet de minste ondervinding hadden. Wat konden een paar jonge dames, die niets ter wereld hadden uitgevoerd, dan op bals te dansen en op partijtjes te zingen, die door papa en mama en door ooms en tantes werden bewaakt - wat konden zij in 's hemelsnaam van het leven in de groote maatschappij der menschen weten?

Intusschen gaf hij gereedelijk toe, dat er wel iets van de meisjes Arnell te maken zou zijn. Zij waren niet van de gewone soort; zij konden over verschillende onderwerpen heel aardig redeneeren en het was recht vermakelijk met haar te twisten, vooral met de oudste, Cecilia, die telkens in vuur geraakte en zich, tot zijn onbeschrijfelijk pleizier, boos maakte over zijne ‘goddelooze levensbeschouwingen’. De Arnells, die in de groote wereld verkeerden en ieder op hare beurt meer dan éene schoone en idéalistisch gekleurde liefdesgeschiedenis hadden beleefd, zagen

wederkeerig in den jongen Vigert een ‘Groen’, dien zij, als zij alleen waren, altijd ‘die jongen’ noemden.

Toch oefende hij eene eigenaardige aantrekkingskracht op haar uit; zij verheugden zich altijd als zij hem zagen aankomen en zijne aanwezigheid wekte haar op, juist omdat zij hem ook niet van het gewone soort vonden. De jongeheeren die bij den Directeur-generaal Arnell aan huis kwamen, waren zeer welopgevoed, zeer goed gekleed en zij hadden allen uitmuntende manieren; zij wisten een onderhoudend en keurig gesprek met jonge en oudere dames te voeren, en, volgens hunne geloofsbelijdenis, waren zij gezamenlijk idéalisten. Vigert daarentegen, zeide ronduit de vreeselijkste dingen, die de dames Arnell natuurlijk niet geloofden - v o l s t r e k t n i e t ! Maar, zij konden toch niet nalaten om met een zekere nieuwsgierige belangstelling er naar te luisteren.

Het bleek dat Vigert juist had berekend: mevrouw Hedenstam zat met hare logées in de veranda te naaien. Hij werd zeer vriendschappelijk ontvangen. Hij begon te lachen toen hij de Arnelletjes begroette en zij gaven hem ook lachend de hand; dit waren zij zoo gewoon, alsof er altijd iets grappigs was dat hunne gemeenschappelijke vroolijkheid opwekte.

‘Wel,’ begon Vigert, nadat hij aan de uitnoodiging van mevrouw Hedenstam om plaats te nemen gevolg gegeven had, ‘hebben de dames dit al gelezen?’

Hij haalde Kjellands novelle, die hij in zijn jaszak had meêgebracht, te voorschijn en hield het boekje als 't ware uitdagend, voor de jonge meisjes in de hoogte.

Cecilia zag haastig op.

‘Ja,’ riep zij driftig, ‘dat is te zeggen, ik heb het verhaal nog slechts half gelezen, maar Agnes heeft het uit.’

Vigert schoof zijn stoel een weinig dichter naar dien van Agnes. Vroolijk glinsterden de oogen van alle vier de aanwezigen; immers zij wisten het allen welk een vermakelijk debat nu volgen zou.

‘En wat zegt u ervan, juffrouw Agnes? Is het niet prachtig - meesterlijk?’

‘Zeker, is het uitstekend!’ antwoordde Agnes, ‘magnifique geschreven; maar noch mijnheer Kjelland, noch een ander dichter, hij moge zoo knap en zoo geestig zijn als hij wil, zal het mij kunnen wijs maken dat....’

‘Noch mijnheer Kjelland, noch eenig ander scherpzinnig auteur, zal het mij kunnen wijsmaken, dat de wereld alleen uit dwaze en slechte menschen bestaat,’ vulde Cecilia den begonnen zin harer zuster

aan. Dit was een van hare eigenaardigheden: de Arnells praatten meestal te gelijk; vooral Cecilia kon haar zusje moeilijk ten einde toe laten uitspreken, zonder er het hare bij te voegen, en daar zij het omtrent de meeste dingen volkomen eens waren, ging het opperbest voor haar, zich tegelijk te laten hooren.

'Om nu maar het eerst van de heldin van den roman te spreken,' begon Agnes, trouw door de begeleidende stem van Cecilia gesteund, 'zij verliest aanstonds ieders belangstelling door haar flauw en besluiteloos karakter. Dat is onnatuurlijk; er bestaat stellig geen vrouw of meisje, die in de hier beschreven omstandigheden niet zou lijden en strijden, die haar rechten niet zou verdedigen tot het laatste....'

Vigert maakte een afwijzende beweging met de hand en schudde driftig zijn hoofd.

'Praatjes!' riep hij met een medelijdend glimlachje. 'Gelooft u heusch, dat iets dergelijks een buitengewoon voorval is; een zaak om zooveel beweging van te maken? Die dingen gebeuren immers dagelijks! Het is de gewone loop van 't leven op dit ondermaansche en voorzeker niet waard dat men het zoo ernstig opneemt. Als wij maar eens goed rondzien, zullen wij tot de ontdekking komen, dat bijna iedere vrouw....'

'Pas op, mijnheer Vigert!' vermaande mevrouw Hedenstam met een afkeurend hoofdschudden.

'Pardon, dames, misschien druk ik mij niet zeer net uit; maar dat is niet mijne schuld. Dat komt voor rekening van onzen lieven Heer, die de dingen in onze maatschappij zoo ingericht heeft, dat men over de hedendaagsche toestanden eigenlijk niet in liet gezelschap van fatsoenlijke vrouwen spreken kan.'

'Foei, hoe slecht, zoo iets te zeggen!' riepen Cecilia en Agnes te gelijk; zij waren diep verontwaardigd, maar zij moesten toch lachen om het kluchtige gezicht van Vigert.

'Het is niet onze lieve Heer, het zijn de menschen, door wie de samenleving geworden is zooals zij is,' kwam mevrouw Hedenstam ernstig er tusschen.

'Goed. Maar volgens de geloofsbelijdenis is het toch onze lieve Heer die de vrouw geschapen heeft? Hoe sluit dit?'

'God heeft voorzeker de vrouw geschapen; maar hij schiep haar goed en gelukkig en zij zelf is door de zonde vervallen tot....'

'Jawel... hm! Die beschouwing voegt niet bij mijne wijze van zien - maar wij zullen ons liever niet in theologische twistvragen verdiepen. De vrouwen - laat ik zeggen de menschen - zijn bedorven en slecht; om het even of onze lieve Heer hen zoo gemaakt heeft, of dat zij het zelf hebben gedaan; het feit bestaat, en daar een auteur verplicht is, zich aan de waarheid te houden, moet hij zijn verhaal daarop bouwen....'

'Maar dit doen de tegenwoordige schrijvers juist niet!' viel Cecilia hem in de rede. 'Zij rapen zooveel slechtheid als zij maar grijpen kunnen, bij elkander en wippen luchtig over het edele en goede heen, dat toch ook te vinden is. Als ik schrijfster was,' vervolgde zij met van geestdrift vonkelende oogen, 'als ik het talent er voor had, zou ik iets waarlijk verheffends tot mijn onderwerp kiezen; - niet zulke ellendige liefdeshistories, maar een sterke, waarachtige liefde; eene goede vrouw, die den man, dien zij liefheeft, verheft en veredelt...'

'Dat wil ik gaarne gelooven. Het is van ouds de illusie van de dames geweest om over liefde en bekeering te schrijven. Gelukkig heeft het lezend publiek langzamerhand den smaak voor dergelijke verhalen verloren. Als u er over denkt

schrijfster te worden, juffrouwtje, dan raad ik u, als uw vriend, eerst voor goed afstand te doen van die grootmoederachtige voorstellingen. Het riekt er duf van, als men er maar over praat....'

'U is waarschijnlijk niet van een verliefde natuur, mijnheer Vigert?' vroeg Cecilia plagend, met een guitig optrekken harer wenkbrauwen, terwijl zij eenigszins coquet met de oogen knipte.

'Ik? Ik?' riep Vigert, van de bank, waarop hij zat, overeind springend, en zijne donkerbruine oogen schoten vonken. 'Och, beste juffrouw Cecilia, verliefdheid is mijn ergste kwaal geweest, van een kleinen jongen af, die zat mij in 't bloed! Maar d i e dingen maken iemand traag en ongeschikt tot den arbeid; daarom moet men de neiging daartoe wegjagen zoodra zij den baas over ons wil spelen - altijd wegjagen! en zich niets dergelijks op den hals halen...'

'Maar het komt wel eens zoo, dat men 't niet wegjagen k a n ,' merkte Agnes glimlachend op.

'Dat k a n men altijd,' verklaarde Vigert, 'ten minste als men niet reeds te veel damesromans gelezen heeft,' voegde hij er luchtiger bij.

'Nu praat u als een jongmensch zonder eenige ondervinding,' zeide Agnes schouderophalend. Zij had haar eigen roman beleefd, een schoonen roman met veel liefde en vele tranen; zij meende, dat deze haar toon van meerderheid volkomen wettigde.

Vigert begon op zijn eigene ronde, goedhartige manier te lachen.

'O, u is kostelijk! waarlijk kostelijk!' riep hij en daarbij sloeg hij zich telkens weer op de knieën. 'U weet niet hoe komiek of u is! Wat heeft u eigenlijk voor ondervinding van de wereld, juffrouw Agnes? Wat weet u van het leven? Niet meer dan die vogel' - hij wees naar een kooi die aan de zoldering was opgehangen - 'van het bosch weet en van het rijke, machtige leven der natuur in het woud. Soms brengt men wel eens een wijfje bij hem en dan koekeloert hij en dan zingt hij over de liefde en dan verbeeldt hij zich waarschijnlijk, ten naastenbij zooals u, dat hij alles van het leven kent. Neen, geloof mij, juffrouw Arnell, u kent niet veel meer van het leven dan die vogel. Meisjes, jonge dames in uwe omstandigheden, kunnen niet over levenservaring meêpraten. Laat uw vader arm worden; laat u eens in de noodzakelijkheid worden gebracht in uw eigen onderhoud te voorzien, door aanhoudenden a r b e i d - en dan - als u er dan nog tijd en lust voor heeft - kan u van de ondervindingen spreken, die u heeft opgedaan. Zie eens,' en nu kreeg zijn gewoonlijk lachend gelaat een ernstige, hartelijke uitdrukking, 'ik heb zoo iets van nabij gezien. Ik heb twee zusters, die, evenals u, in ruime omstandigheden zijn groot geworden, maar die zich plotseling gedwongen zagen te arbeiden

voor het dagelijksch brood. Spreek eens met haar, en dan zal u het een en ander te hooren krijgen! Zij dwepen niet met sommige damesromans; zij leven niet om te beminnen en den man, dien zij liefhebben, te bekeeren - dat verzeker ik u! Zij arbeiden, zij weten dat het leven een strijd is om zich eene plaats in de wereld te verschaffen; een strijd, die vaak moeilijk en zwaar wordt, maar die onze krachten oefent en ons moedig maakt en dapper, en ons leert onze weekhartigheid te overwinnen. In dien strijd, geloof mij, daarin leert men de menschen en de wereld kennen. Het zijn niet de

DE EERSTE STAP. Naar J. Kleinmichel. (Zie blz. 32).

koninginnen en de hommels die den korf bouwen en de cellen vullen - het zijn de w e r k bijen; en zij zijn het ook, die in de wereld mogen rondkijken en de bloemen kussen en dezen haar liefelijken honig ontrooven!'

Zijn donkere oogen schitterden; het ronde, blozende gelaat had een uitdrukking van kinderachtigen overmoed, toen hij zijn kleine stevige hand tot een vuist balde en den korten, gespierden arm dreigend schudde.

Agnes en Cecilia hadden hem met belangstelling gadegeslagen, onder zijne laatste verklaring. Welk een eigenaardig persoon was hij toch en hoe origineel! Geheel zijn wezen, zijne figuur, zijn gelaat, zijne stem en gebaren waren eigenaardig gevormd; alles aan hem had scherpe, besliste omtrekken, die zich tegen wil en dank in iemands geheugen prentten. Nog lang nadat hij was heengegaan kon zijne beeltenis plotseling voor de herinnering oprijzen, kon zijne spraak en zijn gulle lach iemand nog in de

ooren klinken, juist zooals een of ander aardige zangwijs iemand vergezellen kan, langen tijd nadat de stem, die het lied zong, voor goed gezwegen heeft.

'Houdt u het er dan voor, dat alleen armoede en geldzorgen in staat zijn ons de wereld te leeren kennen?' vroeg Agnes opnieuw, nadat allen een oogenblikje hadden zitten nadenken. 'Gelooft u niet, dat er geheim, onbekend leed is, waartegen gestreden wordt; een strijd dien niemand ziet, maar die evenzeer - misschien meer nog dan uiterlijke zorgen, de donkere zijde van het leven aan ons openbaart?'

'Ja, dat geloof ik met u; maar die is toch altijd ietwat éenzijdig. Het strijden blijft tot losse vijandelijke uitvallen bepaald, die heftig en vinnig genoeg kunnen zijn, maar tot het bloedig slagveld, waar de leuze heet: "Overwinnen of sneuvelen!" daarheen dragen die ondervindingen u niet.'

Agnes zat met hare borduurnaald streepjes op de tafel te trekken; toen Vigert het woord weer zoo warm en ernstig opnam, hief zij haar oogen belangstellend, maar als met een floers beneveld, tot hem op.

'Laat mij het u zeggen, dames, er is niets, dat ons zulk een flinke hoeveelheid menschenkennis opdringt, als juist dit zoogenaamde "zorgen voor 't dagelijksch brood." Denkt er alleen maar eens aan wat men te zien krijgt, als men met kantoormenschen te doen heeft, met renten en woekerwinsten rekenen moet en ten laatste zich failliet moet verklaren. Met hoeveel sluwheid, geslepenheid, ellendige kleinzieligheid en domheid maakt men bij zoo'n gelegenheid al niet kennis! Ik verzeker het u, dat de vergaderingen en beraadslagingen, die aan het uitbarstend onweer voorafgaan, echte tentoonstellingen van verschillende karakters en hoedanigheden zijn. Dan komt het er slechts op aan, een nauwkeurig opmerker te wezen. Geen van u allen wordt in de gelegenheid gesteld zulke uitmuntende studies van de menschelijke laagheid te maken, als een jong meisje, wier vader bankroet is gegaan; als haar vorige vrienden en bekenden beginnen haar den rug toe te keeren: als jonge heeren, die nog kort geleden bijzonder veel werk van haar

ONVERWACHTE ONTMOETING Naar E. Brack. (Zie blz. 32).

maakten, onverwacht erg bijziende geworden zijn, zoodra zij haar op de straat tegenkomen. O, dat zijn uitstekende gelegenheden! Daarbij leert men de menschen kennen zooals nooit! Dan ziet men de wereld zooals zij is, dames!'

Hij wreef zich in de handen en lachte, maar zonder een zweem van bitterheid. Het scheen werkelijk, dat al die treurige ervaringen, waarvan hij sprak, iets vermakelijks voor hem hadden.

'Neen, neen, Vigert,' riep mevrouw Hedenstam, ijverig door de beide meisjes ondersteund, 'nu overdrijf je toch! Ik verzeker je, zoo gemeen, zoo wreed zijn de menschen niet! Je schildert met al te sterk sprekende kleuren!'

'Doe ik? Neen, luister eens, mevrouw!' Vigert ging rechtop zitten en zette zijn hoed steviger op het hoofd met eene voor hem eigenaardige beweging, als hij iets met nadruk verzekeren wilde. 'Wat i k zeg of doe, komt er nu minder op aan; maar ik duld niet dat u en de dames Arnell, evenals vele anderen doen, dit verhaal van Kjelland laag, overdreven en leelijk noemen, met meer van die thans zeer gebruikelijke idéale uitdrukkingen, terwijl het toch eenvoudig waar en echt menschelijk, de feiten teruggeeft zooals zij zijn. Ik voor mij acht het in hooge mate interessant na te gaan hoe de menschen zich door draaien en plooien, en laagheden begaande, vooruitwerken. Mijn lieve hemel,' vervolgde hij, zich voorover buigend, en daarbij hield hij zijn hoofd ietwat schuin en vouwde zijne handen en sprak op een eigenaardigen zangerigen toon, 'lieve hemel, als een enkele der Burströmsche familieleden ook maar een greintje beter is dan de figuren uit Kjelland's romans, die in sommige kringen zoo hard veroordeeld worden en waarin men zegt, dat de menschen al te veel door het slijk worden gehaald. Waarschijnlijk is geen van u, dames, ooit met de halfbeschaafde, rijke burgerlijke families in aanraking gekomen. Ik heb dat voorrecht genoten; gedeeltelijk naar aanleiding van het faillissement van mijn vader en ook doordien ik in verschillende gezinnen des zomers als onderwijzer aan huis ben geweest, - en ik ken die lui! Gelooft u niet dat "mevrouw Burström," bij voorbeeld, een echte Kjelland's type is, en wel een van het wreedaardigste en kleinzieligste soort?'

'Zeker, dat geloof ik ook,' beaamde Cecila; 'ik stel de familie Burström volstrekt niet op een hoogen trap,' voegde zij er, de schouders ophalend, bij. 'Maar denkt u heusch dat alle rijken gierig, kleingeestig en trotsch zijn en dat alle armen onderdrukt, bedrogen en bedorven worden door de rijken? Denkt u ook niet, dat er waarlijk deelnemende rijken zijn, goedhartige menschen, die gaarne willen helpen?'

'Wel zeker bestaan er zulke menschen - vooral zijn er veel die er over praten. Voorts zijn er ook een aantal, die bazaars oprichten; gelden inzamelen voor een "tehuis," voor de armen, en zelfs heel royalen, die op hun zilveren bruiloftsfeest geld voor de gemeente-armen geven. Mijnheer Burström, bij voorbeeld, gaf op zijn zilveren feest tien duizend kronen voor de armen.'

'Maar dat was toch heel mooi van hem.'

'Zeer zeker, dat was mooi - en zoo stond het ook in de courant. Stel u echter eens voor hoe opgewonden hij dien dag moet geweest zijn, om zoo iets te doen - hij, die de arme bewoners uit zijne woningen laat zetten en altijd zonder portefeuille uitgaat, om geen gevaar te loopen, aan iemand iets te moeten leenen.'

Allen lachten.

'Ik houd u voor een heel slecht mensch!' riep Cecilia.

'Als u onze ouders en grootouders gekend had, zou uw oordeel over de meervermogende klasse zeker anders uitvallen,' zeide Agnes ernstig. 'Van hetgeen

zij doen staat nooit iets in de dagbladen en mama doet aan geen bazaars mede. Maar ik ben overtuigd dat, als u hunne armen vroeg, u zou moeten bekennen, dat er rijken zijn, die iets voor de minderbevoorrechten over hebben en hun genegen zijn.'

Zij bloosde bij het uitspreken dezer woorden. Zij vreesde den schijn te hebben aangenomen van te willen bluffen en ietwat zenuwachtig vatte zij haar naaiwerk weer op. Vigert maakte een, voor hem buitengewoon ridderlijke buiging.

'Daaraan twijfel ik geenszins,' zeide hij, 'en ik wensch niets liever, dan kennis met uwe ouders te mogen maken.'

Er ontstond een kort, verlegen stilzwijgen. Geen der meisjes wist iets te zeggen. Zij werkten, alsof zij er den kost meê moesten verdienen, en wierpen elkander een zijdelingschen, vragenden blik toe. Wat zouden hare ouders met hunne strenge, stipt fatsoenlijke, iet of wat ouderwetsche opvattingen, wel van dien loszinnigen jongen man, die hier tegenover haar zat, zeggen?

'Neen maar - het is waarlijk bijna vier uur!' riep tante Hedenstam opeens, stond op en pakte haar naaiwerk in.

'Ziezoo, meisjes, gaat nu maar met mijnheer Vigert oom Conrad te gemoet; dan zal ik in dien tijd een weinig voor den inwendigen mensch zorgen. Wel wel, wat is de tijd snel omgegaan, ik dacht niet, dat het later dan twee uur wezen kon. Maar zoo gaat het altijd - nooit is het zoo gauw laat als in 't gezelschap der Arnells.'

Zij vatte Cecilia onder de kin, zag haar guitig maar bewonderend in de oogen en gaf haar een kus. De meisjes Arnell en mevrouw Hedenstam koesterden wederkeerig eene groote bewondering voor elkanders doen en laten, en over het algemeen waren de Arnells bijzonder ingenomen met hare vrienden, op wie zij ook niet de minste aanmerking duldden!

Zij hadden trouwens een lange reeks onfeilbare idealen in Zuidelijk en Noordelijk Zweden, en met deze allen voerden zij eene innige en ongeloofelijk drukke briefwisseling.

Cecilia en Agnes pakten nu ook haar naaiwerk in, namen hare hoeden van den kapstok en wandelden naar de aanlegbrug, vergezeld door Vigert, die haar nu weer vroolijk en aardig als altijd onderhield. Intusschen ruimde mevrouw Hedenstam de kamer op, zette frissche bloemen in de vazen, liet op de veranda dekken en zette daar een ruim 'smörgåsbordet' gereed, zoodat, toen mijnheer Hedenstam met zijne drie gasten precies twintig minuten later kwamen aanwandelen, alles in orde was en zij zelve

als gewoonlijk op de stoep stond te wachten, om haar man met een kus welkom te heeten.

Aan tafel heerschte er een recht vroolijke stemming. De meisjes Arnell en 'oom Conrad' waren de beste vrienden; hij schertste met haar en plaagde haar altijd met den een of anderen schuchteren bewonderaar, en zoo hadden zij dikwijls de grootste pret met elkander.

'Ja, Cissan, kindje, nu zullen wij toch spoedig feest vieren,' begon oom, zoodra hij zijn middagborreltje gebruikt en het glaasje weggezet had. 'Ik heb vandaag een zekeren luitenant gesproken en toen heb ik hem voor Zondag ten eten verzocht. Ik vertelde hem, dat je buiten waart en dat het je bijzonder veel genoegen zou doen, als hij kwam.'

Cecilia werd zoo rood als een pioen. Het was prettig haar te plagen; zij was vurig van aard en ontvlambaar als buskruit.

'Hoe k a n u zoo iets zeggen, oom?' riep zij. 'Alsof die mij een greintje schelen kon - die...'

'Maar, kindlief - ik dacht dat je heel veel van hem hield,' gaf oom met een doodonschuldig gezicht terug; 'je krijgt altijd een kleur als vuur, zoodra men zijn naam maar noemt.'

'U weet heel goed, oom, dat ik een kleur krijg om niemendal,' zeide Cecilia, wie het bloed weer naar de wangen vloog, ja zelfs tot aan de puntjes van de ooren.

Vigert monsterde haar met een half spottend lachje toen hij, tegen den muur geleund staande, zijn knäckebrödsmörgas[1)] met kaas oppeuzelde. Ja, het was vreemd, dat sommige meisjes bloosden om niemendal - of om heertjes, die ten naastenbij zooveel beteekenen als niets...

Men zette zich aan den middagdisch en bleef gezellig doorbabbelen. Vigert was minder spraakzaam dan een uurtje geleden, hij luisterde nu meer naar de anderen en maakte zijne opmerkingen.

Na het eten werd in de veranda koffie gedronken en een liqueurtje gebruikt en later zongen Cecilia en mevrouw Hedenstam duetten en Agnes accompagneerde.

Vigert hield volstrekt niet van muziek, hoewel hij beleefd genoeg was, het tegendeel te verzekeren. Hij was zoo weinig muzikaal als een raaf, en toen de beide dames het tuinduet uit Figaro's bruiloft zongen, nam hij op de canapé recht tegenover de piano plaats en vermaakte zich met het monsteren van haar houding en gelaatsuitdrukkingen, die telkens afwisselden.

Cecilia had een tengere, buigzame figuur en een klein hoofdje, dat zij op een bijzonder hooghartige, trotsche manier achterover kon werpen. Mooi was zij niet, maar haar buitengewoon levendig gebarenspel gaf elke gemoedsaandoening bij de minste afwisseling, dadelijk te zien. Agnes was kleiner dan Cecilia, maar veel mooier. Zij had een bleek, regelmatig gevormd gezichtje en een paar groote, vriendelijke, grijze oogen, die op het oogenblik van genoegen over het fraaie gezang, schitterden

Vigert hield meer van Agnes, maar Cecilia vond hij vermakelijker. 'Juffrouw Agnes heeft iets noodig om te worden wakker geschud,' zeide hij eens tegen zijne zusters, 'zij kan er zoo vroom, zoo akelig "zalig" uitzien. Anders zou zij allerliefst wezen.'

1) Knäckebrödsmörgas = een boterham van hard Zweedsch brood, dat in dunne ronde platen gebakken wordt. - VERT.

Na den zang maakte men nog gezamenlijk een wandeling en genoot van den heerlijken zomeravond, van de zoele lucht en van het gedempt kwinkeleeren der vogeltjes in de boomen. Thuiskomende werd nog een klein souper opgezet en toen dit gebruikt was, diende Vigert wel goeden nacht te zeggen en zijn dank te betuigen voor een zoo aangenaam doorgebrachten dag.

Bij het afscheidnemen hield hij een oogenblikje de hand van Agnes in de zijne en glimlachend vroeg hij:

'Weet u, waaraan ik van avond gedurig heb gedacht, juffrouw Agnes?'

'Neen,' antwoordde zij verbaasd. 'Waaraan?'

'Ik zal het u zeggen: Ik heb den ganschen avond aan een versje van Heine gedacht. Als u het wil lezen, het staat in zijn "Buch der Liebe", in de afdeeling "Dichterliebe" en begint: "Im Rhein, im heilgen Strome, da spiegelt sich - - -" Dat versje zou ik wenschen te hebben geschreven en aan u te hebben opgedragen - namelijk, als ik u lief had.' -

Hij lachte, liet haar hand los, maakte een paar korte buigingen voor het overige gezelschap en sprong vervolgens de verandatrappen af, om in een vaart, met groote stappen naar de Burström'sche villa koers te zetten, terwijl Agnes hem verbaasd názag.

Thuisgekomen hoorde hij dat mevrouw van avond niet met de boot was teruggekeerd en dat mijnheer en de juffrouw reeds naar bed waren. Het was half elf; hij volgde hun voorbeeld, maar het duurde nog zeer lang eer hij insliep. Hij dacht aan de meisjes Arnell en aan den afgeloopen dag. Wat bedoelde Cecilia toch met haar gezegde, dat hij zeker niet van een verliefde natuur was? Dit had hij volstrekt niet aangenaam gevonden. Geen jong mensch, hetzij een jongeling of meisje, hoort het gaarne, dat hij of zij niet weet wat liefde is, en vooral niet, als deze opmerking gemaakt wordt door iemand van het andere geslacht dan waartoe hij behoort. Welk een meisje zou die Cecilia eigenlijk zijn? Natuurlijk had zij verscheidene heeren die haar het hof maakten, en een klein beetje behaagziek was zij wel, maar of zij in staat zou zijn diep en innig te gevoelen, dat betwijfelde hij. Agnes was geheel anders.

Maar verder kwam hij niet. Zijn gedachten over Agnes losten zich al spoedig op in die onklare voorstellingen, die aan het insluimeren vooraf gaan en het duurde niet lang, of hij gaf aan het gansche huis zoo duidelijk te kennen dat hij sliep, als maar door luid en gelijkmatig snorken mogelijk was. Mijnheer Burström, die in de kamer naast die van Vigert lag, ging een paar maal overeind zitten en stompte tegen den muur om hem te doen ophouden met dat onuitstaanbaar geraasmaken.

De volgende dag begon even schitterend als de vorige geweest was. De lucht had die eigenaardige, diep-blauwe tint, die wij in 't begin van den zomer, als het lang aanhoudend mooi weer is geweest, vaak

waarnemen; de zon straalde warmer met elken dag en de dennen in het bosch ademden hunne heerlijke geuren uit. Het water viel tot eene ongewone laagte en de oevers droogden op; op den middag was het aan het strand zoo warm als in een lokaal waar warme baden genomen worden, maar tegen den avond kon men van de verfrisschende lentekoelte genieten.

(*Wordt vervolgd*).

De eerste stap.

Den eersten stap, door moeder geleid, moet het lieve wichtje doen. Voorzichtig, voorzichtig! het gaat nog zoo langzaam, zoo moeilijk.

Moeder blijft echter waken; haar trouwe, zorgvolle handen behoeden het teedere schepseltje voor vallen. Och! die beentjes zijn zoo onvast, zoo weifelend; zij wankelen als ware het kindje - volgens het schoone woord van den dichter - nog bedwelmd van het Paradijs.

Maar geduld! Nog eenige pogingen en de kleine zal alleen zich op zijn levensweg kunnen wagen, waarop hij, thans slechts door zijn moeder gesteund, de eerste schrede beproeft. Ach! hoe spoedig zal de tijd komen, dat hij zich niet eens meer herinneren zal, wie zijne eerste schreden leidde; hij zal zijn moeder boven het hoofd groeien, de weg, dien hij zich kiezen zal, is misschien dezelfde niet, welken zijn moeder voor hem gewenscht had; wie weet hoe ver het eind van zijn pad verwijderd zal zijn van zijn uitgangspunt, van de plek waarop hij zijn eersten stap zette!

Onverwachte ontmoeting.

Rosina Sorelli was een beroemde zangeres; overal waar zij verscheen, veroverde zij stormenderhand alle harten; zeker, zij zong prachtig, haar trillers klonken zuiver als paarlen, die in kristallen bekers vallen, haar actie was beter dan die van de meeste opera-zangeressen, maar toch... toch! er zijn zooveel tegenwoordig, die heerlijke, fijngeoefende stemmen hebben, dragelijke actrices vindt men ook in overvloed, doch waar vond men een gestalte zoo slank en bevallig, een paar handjes en voetjes zoo klein en sierlijk, een gelaat zoo fraai besneden, maar vooral oogen zoo vol gloed en vuur, schitterend als zwarte diamanten onder hun zijden wimpers? Die oogen veroverden meer harten dan haar schoonste staccato's en pizzicato's. Overal waar zij verscheen, in Weenen, Parijs, Madrid, Napels, Milaan, Bremen, ja zelfs in Londen, Berlijn, Den Haag, maakte Sorelli furore; zij was coquet; geen wonder, wie zou 't niet zijn met zulk een stem, zulke handen, zulk een figuur, zulke oogen? Zij nam cadeaux, verzen, complimentjes, liefdesverklaringen aan, altijd lachend, altijd lonkend, altijd spelend.

Zij hechtte zich aan niemand, zij had niemand noodig, zoolang zij nog die stem, die schoonheid bezat. Dit leven was alles wat zij wenschte, deze atmosfeer vol sympathie en vergoding, juist wat zij noodig had om te leven. Waarom zou zij een der graven-, hertogen- of markiezenkronen, die aan haar voeten gelegd werden, oprapen en ze op haar hoofd zetten? Zij brachten immers allen ketenen mede, die zij niet verkoos te dragen.

Maar eens - het was in Munchen na een avond vol schitterende triomfen en luidruchtige huldebetooningen - voelde Rosina zich moede; zij wilde zich verzetten,

zij begon te trillen, hemel! wat was dat, die hooge *do* kwam er met moeite uit, klonk vreemd, scherp, Rosina werd doodsbleek en onwillekeurig zag zij in den spiegel... Nieuwe schrik, aan haar slapen ontdekte zij een paar streepjes, fijn, schier onzichtbaar voor minder scherpe oogen dan de hare, en in haar donkere glanzende lokken blonk iets zilverachtigs, één, twee, drie witte haren.

't Was een waarschuwing, zij had de hoogte bereikt, voortaan zou 't slechts afdalen wezen; de kunst kon nog langen tijd het treurige feit voor de wereld verbergen, maar eens zou zij zich toch moeten buigen voor het onvermijdelijke.

Dien avond was de schoone Sorelli buitengewoon vriendelijk voor een jongen vrij groenen grondbezitter uit den omtrek, van wien men zeide dat hij schatrijk was. En dat ging zoo door, eenige weken, eenige maanden lang, het jonge mensch werd hoe langer hoe hartstochtelijker, hij bood haar herhaaldelijk zijn hand aan.

Zij zeide geen neen, geen ja! maar keek over haar schouder heen naar een russischen prins, die zwijgend het tweetal gadesloeg; deze verslond haar met zijn blikken maar zeide niets.

Toen liep Rosina's engagement af; zij vertrok naar Venetië; bij haar vertrek liet zij menig traantje in tegenwoordigheid van haar jongen aanbidder vallen en eindelijk gaf zij hem hoop. Ja, uit Venetië zou zij hem iets beslissends schrijven, en zij nam de prachtige parure van diamanten, die zijn moeder gedragen had, genadig aan. Mocht hij haar vergezellen? Neen zeker niet! Zij zou wel schrijven.

En hij wachtte dagen, weken, een maand, eindelijk kon hij 't niet langer uithouden, vooral toen hij merkte dat ook de russische prins verdwenen was, en op zekeren morgen verliet hij Munchen en reisde naar Venetië.

Hij kwam aan het station, huurde een gondel, liet zich naar het hôtel varen waar hij wist dat zij logeerde.

En tusschen die trotsche, door ouderdom vergrijsde en door verwaarloozing vervallen paleizen, dreef zijn gondel voort en droeg het van angstige verwachting kloppende hart van den jonkman.

Daar hoort men in de verte het plassen van roeiriemen, een andere gondel nadert, een heer en dame zitten daarin. Kan het waar wezen? Zij, vertrouwelijk leunend op hem! Hij verslonden in haar aanblik!

De jonker rijst op, hij vertrouwt zijn oogen niet. 't Is maar al te waar. De schoone Sorelli heeft het betere boven het goede verkozen; zij heeft haar doel bereikt, zij is prinses Gontoraschef geworden.

Mijn patroon
door A. de la Rupella.
Met zes illustratiën van Prof. N. van der Waay.

Mijn vrouw, ons kind en ik vormden een driemanschap - of liever, wil ik eerlijk zijn, dan moet ik ons kind vooraan stellen, want feitelijk was hij - onze jongen - nummer één in huis; een zuiver driemanschap was het dus niet; trouwens dat was, geloof ik, een indertijd vaste regel, dat de drie mannen zoo lang ‘driemanden’ totdat er één alleen als drieman overbleef.

Hoe dat zoo kwam, dat ‘boy’ de baas was, weet ik niet; maar ik troost mij maar met buurmans leed; of liever met dat van mijn patroon, en dat zegt wat, want mijn patroon is een Piet van de eerste soort; is een patroon zooals die wezen moet; hij komt 't laatst op het kantoor, en gaat het eerst weg; hij heeft altijd gelijk en

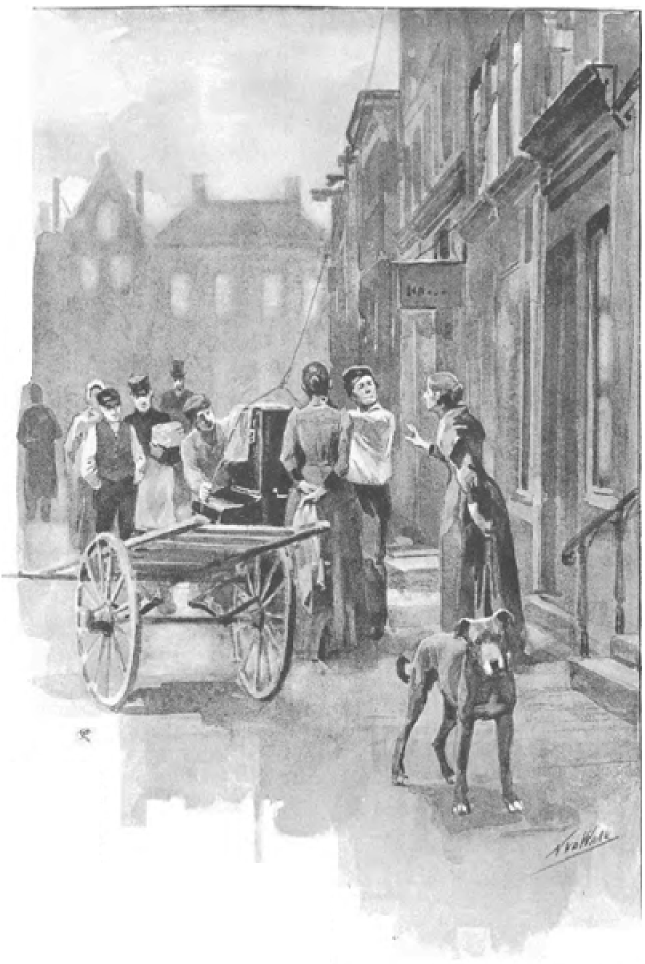

... vertoonde zich een piano. (Zie blz 37).

loopt dan door zijn koppigheid de boel in 't honderd, dan is 't: ‘zoo'n klerk kan ik niet gebruiken; je bent hier al zoo lang, en kunt n o g niet zelfstandig werken; dat moet beter worden; heb je begrepen!’

Voorts spreekt hij met een nadruk - een afgemeten nadruk, alsof hij ieder woord onder uit zijn brandkast moest halen, en heeft hij daarin iets te doen - ik verzeker je dat dat secuur in zijn werk gaat; in één woord - hij is een patroon zooals ik zou willen

zijn, als ik van mijn leven ooit patroon werd; wij werken met pleizier voor hem, en hij verdient de duitjes met pleizier voor zich.

Niet dat ik daarvan wat zeggen wil; zooveel wereldkennis heb ik van mijn leven wel opgedaan dat ik zoo zachtjes aan tot de overtuiging gekomen ben dat ieder mensch liefst zoo weinig mogelijk werkt en daarvoor zoo veel mogelijk geld ziet te krijgen; wie die kunst het best verstaat, is een knap, verdienstelijk man en wordt candidaat voor de Kamer.

In zooverre werd mijn chef ergerlijk miskend, want hoewel hij bovengenoemde eigenschap in de hoogste mate bezat, was nog nooit eenig sterveling dankbaar genoeg jegens hem geweest om aan het bestuur van welke kiesvereeniging dan ook onder de hand mede te deelen welk een uitstekend candidaat in hem school - doch, en dit moet met de noodige geheimzinnigheid gezegd worden, dat het wel heel wat moeite en overredingskracht

zou vereischen om hem tot zoo iets over te halen; - want ziet u - 'de man is doodeenvoudig en ambitioneert het volstrekt niet.'

Doch - niemand had die beleefdheid gehad - en zou die vooreerst ook wel niet hebben.

Er was een ander bezwaar.

Mijn chef was - wat men in de hoofdstad een provinciaal noemt, en als zoodanig van nature reeds minder; verder wist niemand precies waar hij vandaan kwam, want de provincie is heel Nederland, verminderd met de eenige stad; dat zijn kantoor de Boer en Co. heette was algemeen bekend, maar wie en wat zijn vader en grootvader geweest was - daarover verkeerde iedereen in het onzekere, en het eerste vereischte voor een g o e d candidaat is toch, dat men zijn doopceel van A tot Z kent en die goedkeurt.

Fortuin had hij; zijn kantoor was fatsoenlijk - maar een provinciaal, zonder ouders - was geen mensch - althans niet een waarop de aandacht valt.

Voorts wist hij andersdenkenden niet genoeg uit te maken, en dat deed de deur dicht.

Op het kantoor evenwel werd hij voor al die miskenning ruimschoots schadeloos gesteld; daar was hij chef in den gemakkelijksten zin des woords.

Thuis echter had die modelchef niets te zeggen - ik weet dat heel toevallig; hoe - doet niets ter zake. Zijn kleine jongen doet precies met hem wat hij wil; nu dacht ik altijd: 'wat is mijn patroon een modelvader,' en nam mij voor ook zoo'n goed vader te worden, maar toen hadden wij nog geen 'boy'; ik verlangde daar toch zoo naar, alleen maar om eens te laten zien welk een uitstekend vader ik zijn zou; soms scheelde het werkelijk weinig of ik nam mijn vrouw in de armen, stak ze in de hoogte en riep: 'hoe groot wordt ze dan?' Maar dat vond ze niets aardig; het was altijd: 'schaam je toch; wat ben je toch een malle jongen,' nota bene, malle jongen; ik was nog wel tien jaar ouder dan mijn vrouwtje.

Nu is boy er gelukkig.

Maar om op mijn chef terug te komen - zijn zoontje ringeloort hem ouderwets.

Op zekeren dag moet hij hem om een doedelzak gevraagd hebben; 'dan speel ik u voor, papa, en haal bij u en mama het geld op; als ik dan genoeg heb, koop ik klerken en verdien heel veel geld, net als u.'

Hoe mooi ook voorgesteld - papa was hiertoe niet te bewegen.

'Leen mij dan wat; ik geef u later dan nog veel meer terug,' vleide de zoon.

Maar ook hiertoe wilde zijn vader niet overgaan.

'Leen nooit, mijn zoon, aan wien ook, want de menschen zijn slecht, soms kunt ge u zelf niet vertrouwen.'

'Hebben de menschen u wel eens geleend? u zoudt het toch wel teruggegeven hebben, papa; er zijn dus ook nog eerlijke menschen.'

'Pa heeft gelukkig geld genoeg, mijn jongen - maar zwijg nu; dat zijn dingen daar jij geen verstand van hebt.'

De zoon had toen mama in de armen genomen en - ik ben niet bij de vredesonderhandelingen tegenwoordig geweest - maar op zekeren morgen kwam mijn chef - ik weet niet - zoo bijzonder amicaal naar mij toe, en in mijn oor fluisterend: 'Als je nu eens een unique grap zien wilt dan moet je eens bij mij aan huis komen; 't is om je waarachtig een ongeluk te lachen; die strop; o, die jongen van mij is zoo'n guit; eigenlijk een alleraardigste jongen, en zijn moeder is zoo dol met hem, raad

eens wat hij nu weer uitgehaald heeft? - Komt hij me daar op een zekeren morgen niet met een doedelzak aanzetten en speelt mij daar een deuntje op voor - ik moet zeggen - alleraardigst, alleraardigst - ja er zit wel wat in dien jongen, en dan zoo jong nog; maar hoe hij aan het blaasmachine komt is me tot nog toe een raadsel; daar zal zijn moeder de hand wel in gehad hebben; die twee - 't is belachelijk om te zien, maar zoo iets heb ik nog nooit beleefd, zooals die twee met elkaar zijn.'

Nu had hij genoeg uitgeweid, om bijna zich zelf te overtuigen dat hij niet voor vrouw en kind bezweken was, maar dat men als vader niet al te streng voor een kind zijn moet; van tijd tot tijd wat toegeven, wat door de vingers zien, dan hechten de kinderen zich het meest aan de ouders, en hebben toch ontzag voor hen.

Ja, een modelvader was hij, ook voor mij; maar een model dat mij zeide hoe ik niet wezen moest.

Maar wat ik ook weer zeggen wilde - die patroon kwam me eigenlijk in de gedachte, toen ik van onzen boy sprak - o ja, boy dan is nommer één in huis; dat mag hij nu nog zijn; men heeft mij altijd verteld dat het eerste jaar het kind de baas is, het tweede vader en kind er om vechten, terwijl het derde jaar vader heer en meester in huis is; als de vrouw het ten minste goedvindt.

Onze boy was nog geen jaar; ik behoefde dus, met het oog op den zooeven genoemden regel, niet ongerust te zijn voor mijn prestige in het derde jaar; wel nam ik mij voor zoo billijk mogelijk te zijn als met het principe van een modelvader strookte; van tijd tot tijd wat toegeven, zei mijn patroon, goed, maar onthoud dan maar eens wanneer ik toegegeven en wanneer ik wat geweigerd heb; zoo'n kind staat de mond scheef van 't vragen; daar is dus geen oog op te houden; om hem dus niet tekort te doen en aan den anderen kant ook niet te bederven, had ik mij voorgenomen om des Zondags altijd zijn zin te doen, dan kon hij mij vragen wat hij wilde - en dan waren alle winkels gesloten.

Al was ik klerk, ik zou wel zorgen niet zoo'n speelbal van mijn jongen te worden.

Eigenlijk lachte ik mijn chef uit. Dat was niet mooi van mij.

Nu heeft mijn vrouw nog het leeuwendeel in de opvoeding, en ik houd mij het liefst er buiten; ik houd er niet van mij met eens anders zaken te bemoeien, en bovendien hij, onze jongen, is nog geen drie jaar, dan komt mijn beurt; zoodra ik merk dat mijn vrouw niet doet wat de jongen graag wil, steek ik een sigaar op en ga wat wandelen. Ieder zijn eigen departement; dat is bij ons op 't kantoor ook zoo.

's Avonds ben ik dus het meest thuis, want dan zijn de werkzaamheden afgeloopen, behalve wanneer mijn patroon een kleine speculatie op touw heeft

gezet; dan is 't: ‘Jongelui (daar behoor ik ook onder, hij weet anders best dat ik getrouwd ben en dat drie meer noodig hebben dan één) jongelui, wat zouden jullie er van zeggen als jullie van avond eens terugkwamen, de beurs is onrustig, iet of wat geagiteerd; het zou wel aardig zijn als wij daarvan eens konden profiteeren; niet waar, jongelui, dat zou zoo onaardig niet zijn - en wie weet - wie weet - misschien zit er nog wel een zondagsche jas voor jullie aan.’

Wat dit laatste nu betreft - er had nog nooit een werkjasje met doorgesleten ellebogen, tevens inktlap, aangezeten; die zondagsche jas zou dus, al gebeurde het tijdens mijn leven nog, wel erg ouderwetsch zijn; en dan konden we haar toch niet dragen.

Het was dus regel dat ik des avonds thuis was omdat er niet iederen dag een geagiteerde beurs was, en omdat onze jongen dan niet met zijn moeder aan het discuteeren was.

Die rust kwam mij altijd goed uit; maar bijzonder welkom, ja hoogst noodzakelijk was zij op het laatst van de maand, want wandelen zonder sigaar is mij onmogelijk, ik zou verdwalen; nu zijn de sigaren op het einde der maand wel niet schaarscher dan in het begin, maar och - ik weet niet - 't is precies of men er dan minder toe overgaat om ze te koopen; zoo gaat het mij ten minste; alleen mijn patroon rookte altijd. Dat zou ik ook doen als ik chef werd.

Wij woonden zooals iemand van mijn stand moet wonen; ik zeg niet k a n wonen.

Het kantoor van mijn chef was één van de grootste uit de stad; daarbij zeer solide, bijgevolg bezocht door enkel heeren uit den eersten stand; het dienstpersoneel moest dus eenigszins in eene evenredige verhouding daarmee staan - bovendien de mogelijkheid bestond, dat mijn chef mij 's avonds iets te vragen had, en dan zou ik hem toch als zoodanig naar behooren dienen te ontvangen.

Ons huisje was één van die honderden die alle op elkander gelijken; lange rechte straten vol van geheel dezelfde popperige hokjes, drie of vier boven elkaar.

Gelukkig hadden wij het onderste, gelijk met de straat, en ook nog een tuintje; boven ons woonden twee oude juffrouwen; maar die kenden wij niet, zij waren niet lang geleden daar komen wonen, en niemand wist van waar zij kwamen; het waren bovendien geen klanten van ons kantoor; die woonden niet in onze buurt.

Alleen weet ik dat de oudste een leelijk vrouwtje was, het huishouden deed en Belle heette.

De tweede was veel jonger; lang, spichtig, ongeveer vijftig jaar oud; eenigszins opzichtig gekleed; ze vond zich blijkbaar wat men noemt een knappe vrouw, in de kracht des levens; zij was het jongste zusje, gaf les aan een lagere school, en werd Tavia genoemd door haar oudere zuster. Zij leefden eendrachtig te zamen. Tavia en Belle - twee menschen die geen sterveling kwaad deden.

Zooveel was ik van beiden te weten gekomen ten eerste door eigen waarneming, vervolgens van haar zelf; want zonder opzet, of ik wilde of niet, moest ik 's avonds, als alles rustig in de buurt was, hooren hoe de beide zusjes elkander goeden nacht kusten en wel te rusten toewenschten: ‘Nacht Tavia, slaap wel, Belle,’ waarop vier schoenen boven ons hoofd neergesmeten werden, wat onzen boy een vervaarlijk gebrom deed uiten.

Als ik onze patroon geweest was, en alles koopen kon wat ik wilde, had ik de twee zusjes een vloerkleed van kurk cadeau gedaan. Ja ja, met een klein kind in huis is het geen spotten; men moet geen slapende kinderen wakker maken.

Dat was dan ook het eenigste wat ons tot nu toe iederen avond een doodsangst aanjoeg.

Ik sidderde bij de gedachte, dat ik een halven nacht zou moeten rondloopen met hem, dien wij over dag ons afgodje noemden; natuurlijk en alleen in 't belang van dat afgodje zelf, want ook zoo iemand heeft rust noodig, vooral des nachts.

Mijn patroon had zeker wel een chambre-cloack om 's nachts aan te doen; het zou ook jammer geweest zijn als mijns chefs beenen stijf en rheumatisch werden; of hoogstwaarschijnlijk wordt het kind van onzen patroon 's nachts wel aan een kinderjuffrouw toevertrouwd; kinderjuffrouwen hebben minder slaap noodig; dat is toch wel gemakkelijk voor zoo iemand.

Die arme kinderjuf! Wie weet, misschien was ik wel met haar getrouwd geweest, als ik mijn vrouw niet had leeren kennen; verbeeld je: mijn vrouw kinderjuf bij mijn chef; dat geeft relatie en kan te pas komen in de wereld; het zou wel wat van een firma hebben. Dat was wat, ik en Co.; en ik nog wel de grootste Co.; als mijn chef dat eens beleefde - hij hield het niet uit - hij zou barsten; zoolang de wereld bestaan heeft zijn er klerken geweest; dat moet zoo blijven, liefst hij chef, een ander klerk; hij kan 't toch niet helpen als de menschen zijn kantoor gebruiken willen om te speculeeren; 't is toch zijn schuld niet dat de klerken den ganschen dag voor weinig geld werken willen. Bovendien, wien het bij hem niet bevalt, die kan gaan, - vrijheid blijheid.

Zoo had ik hem wel eens hooren spreken; nu - ik zou, als ik chef was, ook zoo handelen; we kunnen toch niet allemaal patroon zijn, dan zouden er te veel faillissementen komen, en dat werkt weer terug op menschen als ik ben.

Zoo volgde de eene dag op den anderen, zonder dat er iets voorviel wat verandering bracht in onze levenswijze, die even regelmatig was als de gang van een uurwerk.

Door de goede zorgen van mijn vrouw ging in ons huishouden alles zooals het gaan moet. Zij wist met haar weekgeld uit te komen, zag er zelf altijd netjes uit, hield onzen boy goed in de kleeren, en had een enkelen keer nog iets over om mij daarmede te verrassen.

Wij hadden het goed, te meer daar onze wenschen niet verder gingen dan mijn salaris bedroeg.

Wij waren gelukkig - ik vond mijn vrouwtje beter dan alle anderen, zij vond mij een model echtgenoot, vader en klerk, en onze jongen groeide zooals het een voorspoedigen zoon past.

Mijn chef gedroeg zich jegens mij zooals hij dat altijd gedaan had, vertrouwelijk; de afstand tusschen ons was te groot, dan dat hij last van mij zoude kunnen krijgen.

In den laatsten tijd stelde hij, naar mij voorkwam, meer belang in mij en mijn gezin dan hij ooit gedaan had; hij informeerde zich naar mijn vrouw, naar onze woning, naar de buren die wij hadden, in één woord het kon niet anders of hij moest iets met ons voorhebben; misschien wel die zondagsche jas; of wie weet of ons niet een buitenkansje te wachten stond, traktementsverhooging of iets dergelijks. Allerlei gedachten doemden in mij op, de een al schooner, dan de andere, steeds hooger en hooger ging mijn verwachting - ik zoude zelfs niet vreemd opgezien hebben als hij mij te eeniger tijd gevraagd had of ik zijn compagnon wilde worden.

Telkens als hij mij aanzag, dacht ik: ‘daar zul je het hebben,’ maar altijd waren het zeer gewone vragen over mijn werk; eindelijk - op zekeren middag liep hij voortdurend mijn lessenaar voorbij; bleef staan, keek mij aan - en vervolgde zijn wandeling, totdat ten laatste zijn besluit genomen scheen.

‘Willem’ - anders was het altijd Branders - hij was dus niet op zijn gemak - ‘je moest me toch eens zeggen - die buren van je, ken je die? ga je met hen om? of je vrouw soms; neen, zie je, daar moet je nu niets achter zoeken maar... enfin je begrijpt me’ - ik begreep er niets van - ‘bevalt je woning je nog altijd: denk je niet aan verhuizen? Ja, zie je, ik dacht zoo, als je soms dichter bij het kantoor ging wonen....’

‘Maar mijnheer, het bevalt ons daar uitstekend en bovendien, menschen als wij gaan daar niet licht toe over; de buren laten wij voor hetgeen ze zijn; we kennen ze niet eens - dus voor het kantoor

Ik zag haar voor vader en moeder haar lievelingslied voordragen. (Zie blz. 37).

compromitteerend - als u daarvoor soms bang was - is geen quaestie.’

‘Zoo; het was ook eigenlijk maar zoo'n vraag van me.

‘Mijn vrouw, zie je, sprak me daar eens over; ze wilde, geloof ik, het adres te weten komen van een naaister die daar ergens wonen moet; maar doe geen moeite verder. Ik ben ook altijd van de meening dat men zijn buren zoo weinig mogelijk zien moet; buren zijn nu eenmaal lastig; en haal je ze eenmaal aan, dan ben je er vooreerst nog niet af, en bovendien, de naam van mijn kantoor - daar moet je ook wat voor doen.’

Als goed klerk betaamde het mij daarmede volledig in te stemmen, hoewel ik bij mij zelf dacht dat het hem plotseling in zijn hoofd scheelde. Ik begreep er niets van, en kon er geen draad aan vastmaken.

Eén ding kwam mij verdacht voor: als hij zijn vrouw er bij haalde, was het niet pluis, wát dan ook; dat was een teeken òf dat hij zelf iets niet doen durfde, òf dat hij naar het kantoor gegaan was met den last wel zoo goed te willen zijn voor dit of dat te zorgen.

Goedig was hij, mijn chef; en goedig deed hij alles wat zijn vrouw van hem verzocht.

Ik vermoedde, dat er iets broeide; doch de tijd ging voort en er gebeurde niets, op het kantoor althans niet.

Thuis werd het er niet rustiger op.

Belle en Tavia hadden zeker een buitenkansje gehad.

Op zekeren dag ten minste trok het al vroeg onze

aandacht, dat de zusjes zeer onrustig waren; ze waren eerder op dan in den regel het geval was, liepen meer dan gewoonlijk de trap af en op, de jongste ging dien morgen niet naar school en had haar mooiste japon aangetrokken.

Tegen den middag - vertelde mijn vrouw mij - was er een wagen gekomen, zorgvuldig met kleeden bedekt - de beide zusjes hadden gesprongen van pleizier - een stapel touwen waren naar boven gedragen en aan een katrol vastgemaakt.

Daarop was men begonnen

Zij boog als eene hofdame uit de vorige eeuw. (Zie blz. 38).

den wagen uit te kleeden; aan weerskanten stond een zusje - eindelijk - en het plechtige oogenblik was daar; in al haar schitterende pracht vertoonde zich een piano, de zusjes kregen een kleur en zagen elkander aan, terwijl een glans van genoegen over haar kwam.

Niet zonder moeite werd het gevaarte opgeheschen, terwijl de buurt in stille bewondering dit voor haar niet alledaagsch schouwspel gadesloeg.

De wagen verdween, de buurt verspreidde zich zeer langzaam, de zusjes hadden zich teruggetrokken en alles was weer rustig.

Het was echter de stilte die aan den storm voorafgaat, en deze zoude in al zijn hevigheid boven ons hoofd losbreken.

Mijn vrouw zag mij aan en ik onzen jongen; hij zag er uit zoo vreedzaam en zoo welwillend alsof hij van zijn leven geen spektakel gemaakt had en niet van plan was zich voortaan ooit over de aardsche beslommeringen uit zijn humeur te laten brengen.

Ik moet bekennen dat die neutraliteit van onzen spruit mij eenigszins moed gaf en ik vrij gelaten afwachtte wat het zusterlijk tweetal zoude goedvinden ten gehoore te brengen.

Dit nam niet weg dat zeker beklemd gevoel zich over mijn maagstreek verspreidde.

Het duurde dan ook niet lang of de zusjes schenen nader kennis te maken met hun nieuwen huisgenoot; eerst zeer bedeesd; de noodige voorzichtigheid werd in acht genomen; allengs werden zij driester; en toen deze voorloopige onderzoekingstocht zonder ongelukken afgeloopen was, en het instrument tegen een stootje bestand bleek te zijn, toen ging het me in volle woede er op los, van hoog naar laag en omgekeerd, alles door elkaar; een fortissimo in de linkerhand tegen een pianissimo in de bovenpartij.

Het deed me denken aan een paar kinderen en een opgezetten oliphant: eerst loopen zij er angstig nieuwsgierig omheen; komen zachtkens aan nader; strijken voorzichtig er over heen en blijft het ding roerloos staan, dan stijgt hun moed ten top en slaat in baldadigheid over.

Wie weet in hoeveel jaren de zusjes geen hand op een piano gehad hadden; ik vergaf haar gaarne deze luidruchtige uiting van blijdschap; zelfs vond ik het aandoenlijk, deze bejaarde menschjes (want voor een vrouw waren zij niet bepaald jong meer) met kinderlijk genoegen allerlei liederen van voor dertig jaren te hooren spelen, terwijl een stem iets zwaarder dan een alt de melodie trachtte mede te zingen.

Ik zag haar beiden toen zij twintig zomers telden, spelen en zingen, een kleur op de wangen; vriendelijk lachend als men in den huiselijken kring haar toejuichte; ik zag haar voor vader en moeder haar

lievelingslied voordragen, terwijl de oude man met zijn pantoffel, half aan den voet hangende, de maat mede wiegde.

Dien huiselijken kring hadden zij al kleiner zien worden, totdat zij nu zoo oud zijn als toen haar vader en moeder waren.

Des te meer herinneringen moesten die oude liedjes bij haar opwekken, des te grooter het genot zijn dat zij thans ondervonden.

Ik dacht aan onzen jongen, als die later half vergeten deuntjes neuriën zoude, deuntjes die ik hem thans voorzing als hij op mijn knie zit te springen; deuntjes, die hem dan misschien het ouderlijk huis voor den geest zullen tooveren zooals dat was, toen hij nog een heele kleine kleuter was, toen zijn vader en moeder nog jong waren en altijd tijd hadden om met hem te stoeien.

En zoo zeer als ik tegen het oogenblik opgezien had waarop onze bovenbuurtjes hun concert zouden beginnen, zoo welkom was het mij thans; ik gunde het der beide vrouwen, die alles voor elkaar waren, gaarne, en was dankbaar dat onze boy nog een jongen vader en moeder had.

Van dien dag af werd iederen avond trouw muziek gemaakt. - Haar repertoire was niet groot, terwijl enkele lievelingstukjes meermalen herhaald werden; bijzondere aantrekkelijkheid scheen voor haar te hebben dat duitsche volksliedje van dien wever, die ieder jaar twee varkens slachtte, waarvan het eene het zijne niet was en het andere gestolen was; een passende variatie hierbij was la prière d'une vierge, dat met buitengewoon veel gevoel voorgedragen werd.

Zooals het echter velen gaat, zoo ging het ook mij; toujours perdrix... iederen avond hetzelfde te hooren, zonder eenige afwisseling, begon mij vrij spoedig te vervelen; vond ik het in den beginne dragelijk, zelfs vrij aardig, ten laatste deed het mij onaangenaam aan, en kon ik mij niet voorstellen hoe ik ooit eenig vermaak geschept had in zulk onbarmhartig getrommel.

Op zekeren avond was òf ik bijzonder prikkelbaar òf de gezusters speelden verwonderlijk slecht; misschien was beide wel het geval.

Met mijn chef had ik 's middags nu wel geen ongenoegen gehad - maar toch - hij verveelde mij; in den laatsten tijd mocht ik hem niet meer zoo als voorheen; hij was wispelturiger dan ooit, en nog voortdurend deed hij mij van die halve vragen, waarvan ik niets begreep; altijd moest hij wat van mijne buren weten, dan of ik hen vaak sprak, dan weer welke namen daar alzoo woonden, totdat het mij van middag begon te vervelen en ik hem zeide dat hij zelf maar eens moest komen, welke uitnoodiging hij mij vrij kwalijk nam.

Daarmede was ons gesprek geëindigd.

Ik was dus uit mijn humeur; als mijn patroon dan meende dat een klerk van zijn kantoor dáár niet wonen kon, moest hij me maar in de gelegenheid stellen elders een beteren stand op te zoeken, en deed hij dat niet, dan verkoos ik vrij te blijven, en zoo te wonen dat mijn balans op het einde van 't jaar niet met een nadeelig saldo sloot. Zijn boeken kon ik in orde houden, maar zorgde ook voor de mijne.

Onze jongen was bovendien buitengewoon lastig; mijn vrouw beweerde, dat hij last van de tanden had, maar daar ik er nog nooit een in zijn mondje ontdekt had, kon ik mij met die veronderstelling niet vereenigen, hetgeen haar aanleiding gaf om uit te maken, dat ik niet het minste verstand van die zaken had; intusschen, boy krijschte verwoed, de zusjes hadden in 't oneindige gespeeld: ‘Schlafe wohl du mein

herziges Kind,' waarvan ons herziges kind zich niet het minste aantrok, integendeel met verdubbelde stemverheffing protesteerde tegen die gezagsaanmatiging over hem.

Met geweld moest ik mij op mijn stoel houden; toen voor het eerst van mijn leven wenschte ik aan iedere hand twee duimen te hebben, want één was niet genoeg om mijn ooren tegen die aanslagen te beschermen.

Niets werkte mede; mijn vrouw had geen boodschap die met den meesten spoed, zonder eenig uitstel, gedaan moest worden; de beurs was niet onrustig, daarbij regende het pieken, zoodat ik redelijkerwijze toch ook niet een oogenblikje kon gaan omstappen.

Zoo hield ik het niet uit; ik zocht overal een schuilhoek waar ik voor dit ongewone duo veilig zijn zoude, maar zelfs in den kelder weergalmde het in nog voller klanken.

Mijn vrouw zag mij met een paar oogen aan, waaruit ik duidelijk het verwijt las: 'wat zijn jullie mannen toch voor menschen, denk je soms dat wij alleen voor ons pleizier in de wereld zijn?'

Ook dat nog; wij kibbelden nooit, ten minste bijna nooit, en dan was het nog altijd naar aanleiding van mijn chef, van wien ik geen kwaad hooren kon, en waarvan mijn vrouw zeide dat hij wel niets beter dan zoovelen zijn zoude.

En nu zou die ellendige piano ook nog verdrietelijkheden in 't leven roepen tusschen mijn vrouw en mij - dat was te erg; mijn besluit was genomen; nog voor dat zij er iets van begreep, was ik de kamer uit, de gang door, en met een slag viel de voordeur dicht.

Ik moest eenigen tijd wachten aleer men opendeed; de tochthoek waar ik stond had een kalmeerenden invloed op mij, zoodat ik, toen de deur piepend zachtkens achteruitweek, vrij bedaard antwoord kon geven aan een krijschend stemmetje boven aan de trap.

Op mijn verzoek om één van de juffrouwen te spreken, kwam zij naar beneden klossen, in het half donker mij van uit de hoogte bespiedend.

Ik herhaalde mijn verzoek, onder bijvoeging dat het voornamelijk de juffrouw gold die piano speelde; inwendig was ik blijde dat ik geen mindere benaming aan dat getrommel gegeven had.

Het oudje keek mij onderzoekend aan, en scheen geen indringer in mij te vinden; zij verzocht mij althans boven te komen, waarna zij mij voorgaan liet, onder de opmerking dat zij niet het genoegen had mij te kennen.

Ik stelde mij voor als de buurman van beneden, waarop ik als zoodanig met de jongste zuster in kennis werd gebracht.

Zij boog als een hofdame uit de vorige eeuw, vond het allerliefst dat ik kennis kwam maken, want

zijn buren dient men toch wel in de eerste plaats te kennen, en hoopte dat mijn vrouw ook eens komen zoude.

Ze wisten ook dat wij een kind hadden; dat verwonderde mij trouwens niet; wel drie huizen ver zouden ze dat ook wel weten.

Nu zij de welwillendheid hadden mijn bezoek als een beleefdheid op te vatten, was ik vrij wel verlegen met mijn boodschap; het ging toch niet aan in eens van houding te veranderen en mij als de wolf in een schapevacht voor te doen.

Mijn geluk diende mij echter in dit opzicht. Er was niet bijzonder veel tact toe noodig om het gesprek op de nog openstaande piano te brengen, en weldra bleek mij dat ik een gevoelige snaar aangeroerd had.

Met schitterende oogen vertelde de jongste mij dat zij van jongs af aan bijzonder veel aan die kunst gedaan had, ‘en,’ voegde zij er eenigszins verlegen bij, ‘men zeide dat ik goed speelde, nietwaar, Belle?’

‘Maar dat is lang geleden, mijnheer; nu zijn de vingers niet zóó vlug meer; toch is het nog een goede afleiding voor ons.’

Ik vond nu een schoone gelegenheid om haar te zeggen hoe veel ik van muziek hield, dat ik altijd naar haar spel luisterde, dat - en dat moesten zij mij niet ten kwade duiden - dat het 's avonds wel eens wat hinderlijk was, als het kind sliep; ja, wel wat erg hinderlijk.

Dat speet haar, ze waren de buren liefst niet tot last, vooral niet als deze er geen de minste aanleiding toe gaven.

‘Wij zullen er zooveel mogelijk om denken, wij zijn geen lastige menschen, mijnheer, al schildert men ons wel als zoodanig af; maar als men veel verdriet gehad heeft, veel bedrogen is geworden, dan leert men zoo zachtjens aan wel op zijn tellen passen, en dát noemen de menschen lastig.’

Ik verzekerde haar dat ik ze nooit als zoodanig had hooren noemen, en dat iedereen al wat ondervindt in zijn leven; hierna nam ik afscheid onder de belofte dat mijn vrouw ook spoedig eens zoude komen kennis maken.

Tevreden over den vredelievenden afloop mijner zending kwam ik thuis; onze jongen had zich eveneens verzoend en mijn vrouwtje was benieuwd naar het verslag dat ik van mijn bezoek te geven had.

Gevoelig als alle vrouwen als men haar de eer toekent die haar in haar oog toekomt, voelde mijn vrouw zich reeds getrokken tot de beide bovenburen nog voordat zij ze ooit gesproken had; de zoo welwillend gedane belofte om boy niet meer wakker te zingen, dat aandringen om met haar kennis te maken was de rechte sleutel tot het hart der moeder en tot dat der vrouw.

Eigenaardig die vrouwelijke voelhorens.

Van dien tijd af zagen zij elkander veel; van weerskanten werkte die kennismaking goed; de beide zusjes, die niemand kenden, hadden aardigheid in een jong huishoudentje als het onze, en mijn vrouw vond een welkome afleiding in de wederkeerige bezoeken; want een vrouw die altijd in haar huishouden is, van den morgen tot den avond druk bezig, heeft behoefte aan eenige afwisseling, al is het maar een enkele keer; menschen zien en menschen spreken geeft levenskracht, houdt den geest wakker en geeft lust om met opgewektheid de nieuwe dagtaak te aanvaarden.

Zoo gebeurde het op zekeren middag dat ik, van het kantoor komende, mijn vrouw niet thuis vond, terwijl onze jongen in zijn mandje met luider stemme zijn moeder tot haar plicht riep.

Ik maakte mij ongerust; waarover weet ik niet, maar hoe moest ik haar afwezigheid verklaren, zonder dat het kind bij haar was?

Uitgaan om haar te zoeken kon ik om den jongen niet; bovendien waarheen mijn schreden te richten?

Terwijl ik nog overlegde wat mij te doen stond, kwam ze overhaast binnen, verrast mij te zien. 'Toe, manlief, wees niet boos, ik zal je alles zeggen; het kind heeft in allen gevalle niet lang gehuild, ik kon hem boven hooren.'

En nu vertelde zij mij dat juffrouw Tavia haar was komen roepen; dat zuster Belle onwel was geworden en zij zonder eenige hulp en doodelijk ongerust was.

'We hebben haar samen te bed gebracht, ze ijlde; nu is de dokter er geweest, en is zij veel rustiger.'

'Arme menschjes, als ik helpen kan, kunnen ze over mij beschikken; zeg haar dat, vrouwtje.'

'Goed, doch ze is nu veel rustiger; maar hoor eens, er is wel wat vreemds met die twee gebeurd; daar moet jij je maar eens mede bemoeien.

'Onder het ijlen sprak ze telkens over geld en een schuldbekentenis die in een lade lag, en toen ze weer bij kennis was, vroeg ze haar zuster, haar te beloven dat ze, indien zij mocht sterven, hare nasporingen zoude voortzetten en niet rusten voordat zij Frans ontdekt had.

'Veel wilde ik in deze omstandigheden niet vragen, maar zooveel begrijp ik er wel van, dat jij ze misschien wel van dienst zijn kunt; dat zeide ik dan ook aan de jongste, die niet direct toehapte, maar toch jou er wel eens over spreken wilde.'

'Vrouwtje, vrouwtje, wie weet waar je mij met je medelijdend hart nu weer ingehaald hebt; bemoei je nooit met andermans zaken, vooral niet met die van je buren, zegt mijn patroon altijd, en de man heeft gelijk. Wat weten we eigenlijk van die twee zusters; wie weet wat er nu weer aan 't licht komt; ik houd niets van die familiegeheimen, want die Frans zal wel de een of ander neef zijn, die reden heeft om de tantes niet onder de oogen te komen. Maar we zullen zien.'

Ik was dien avond stil; het geheim, waarin ik hoogstwaarschijnlijk betrokken zoude worden, drukte mij; een drama speelde zich voor mijn oogen af, waarin ik den eersten stoot gegeven had - ik ben er de man niet naar, ik houd niet van drama's, vooral niet, als ik zelf een rol medespelen moet.

Intusschen, zuster Belle nam in beterschap toe, en weldra werd mij een bezoek van haar beiden aangekondigd.

Ze waren in hun beste plunje, toen ze kwamen; eerst wat zenuwachtig; een portefeuille bij zich, die de oudste met beide handen vasthield.

Daar zat zeker het drama in, dacht ik, en telkens sloeg ik een schuinschen blik op dat geheimzinnig boek, dat nog steeds niet uit handen gelegd was.

Eindelijk was het oogenblik daar.

Alvorens tot het gewichtige punt in quaestie over te gaan, moest ik haar overtuigen dat wij door niemand beluisterd konden worden en hier volkomen vrij waren.

'En dan nog, mijnheer Branders, beloof ons plechtig dat ge aan niemand, wien ook, ooit iets zult mededeelen van wat wij u nu zullen gaan zeggen.'

Ik deed zulks en beloofde zooveel ik vermocht haar te zullen bijstaan, wanneer ze mijn hulp zouden inroepen.

Zuster Belle voerde het woord, want zij was de oudste en had steeds, met het huishouden, hare finantiën beheerd.

'Daar bemoeit mijn jongste zuster zich nooit mede, behalve die eene keer, daar was ze goddank bij.

Maar om met het begin te beginnen.

Tijdens het leven van onze ouders hadden wij natuurlijk nooit eenig geldelijk beheer leeren kennen; daar zorgde onze vader voor en wij bekommerden ons niet om den dag van morgen. We waren gewoon zuinig te zijn, eenvoudig omdat ons dat van kinds af voorgepreekt was; wij wisten dus niet beter of het hoorde zoo, bovendien is het niets dan een gewoonte, evenzeer als het een gewoonte en wel een veel gevaarlijker gewoonte is om zich alles aan te schaffen wat men maar begeert.

Mijn vader deed veel goed, zooveel in zijn vermogen was; onder anderen weet ik dat hij de opvoeding van het kind van zijn overleden zuster voor zijne rekening nam. Dat was onze neef Frans, met wien wij als kinderen gespeeld hadden, en die ook later veel bij ons aan huis kwam; wij hielden van hem, omdat hij van onzen vader hield en altijd zijn toevlucht tot hem zocht als hij met raad en daad geholpen moest worden; dat vond mijn vader aardig, en wij vonden het zeer natuurlijk, omdat wij niet anders gewoon waren van hem.

Alleen mijn moeder hield niet van Frans, hij was haar te lichtzinnig, te egoïst; wat wij vroolijkheid noemden, hield zij voor spotzucht; zijn gulheid en goedhartigheid noemde zij verspilling en ijdelheid.

Hij zou notaris worden, had zijn examens gedaan en werd geplaatst op het kantoor van een vriend van onzen vader.

Wat er voorgevallen is, zijn wij nooit te weten gekomen, doch op zekeren dag vertelde onze vader ons dat hij de hand van Frans afgetrokken had en deze naar Amerika ging.

Wat de goede man daaronder geleden heeft, is niet te beschrijven.

Van kindsaf aan had hij den jongen bij zich gehad en doordat hij zelf geen zoon had, op Frans al de illusies overgedragen die een vader zich van zijn zoon scheppen kan; Frans moest een schitterende loopbaan maken, hij zou hem alles laten leeren wat een man in het leven te pas kan komen.

Hierin werd mijn vader versterkt door den vluggen aanleg die in den jongen stak, en door de eerzucht, die zich al vroeg bij hem openbaarde.

Op school moest hij steeds nommer één zijn, anders was èn vader èn Frans niet tevreden.

Het gevolg was, dat zijn pleegvader hem als een wonder van bekwaamheid ging beschouwen, en de verwachtingen, die hij van hem koesterde, al hooger en hooger opvoerde; in één woord, Frans was zijn trots, en werd over het paard getild.

Zooals ik zeide - plotseling werd aan al die schoone plannen den bodem ingeslagen; Frans was weg, en nooit mochten wij onzen vader diens naam meer noemen.

Mijne moeder viel nooit iemand hard, ‘die staat zie toe dat hij niet valle,’ placht zij te zeggen.

Al had zij in haren neef nooit dat gezien wat haar man in hem vond, tot zulk een einde had zij toch niet verwacht dat hunne zorgen voor dien pleegzoon voeren zoude.

Zij weende, toen vader haar alles medegedeeld had, waarschijnlijk meer uit medelijden met haren man dan met Frans.

Dien slag is mijn vader nooit te boven gekomen; hij was gebroken en miste voortaan den opwekkenden invloed, die het vervullen van een levenstaak op 's menschen geestkracht uitoefent.

Op zijn sterfbed moesten wij hem beloven om, als Frans ooit berouwvol terug mocht keeren, hem als onzen broeder te begroeten en voort te helpen, zooals hij ook weer gedaan zou hebben.

Gedurende vele jaren hoorden wij niets van hem, totdat hij langen tijd na den dood onzer ouders ons eensklaps kwam opzoeken.

Wij kenden hem niet meer, veel was hij veranderd en geen gemakkelijken tijd scheen hij achter den rug te hebben.

Hij maakte geen ongunstigen indruk op ons; zijn kalme, bedaarde manier van spreken, zijn verdriet, toen wij over onzen overleden vader spraken - zijn weldoener, dien hij zoo gaarne nog gesproken had, want waarachtig hij was niet slecht geweest; als vader hem maar had willen aanhooren, een vergissing, de schijn tegen hem - dat alles maakte dat wij medelijden hadden met den man, dien wij het grootste deel van ons leven als onzen broeder beschouwd hadden.

Hij kwam veel bij ons, en sprak dikwijls over zijn toekomst; hij wilde weer weg van de plaats waar iedereen weldra weten zoude wie hij was; hij wilde elders zijn fortuin zoeken, onder vreemden waar niemand wist van waar hij kwam en waar zijn naam niet minder zoude klinken dan van zoo menig ander.

Nooit echter werd er een woord gerept van den tijd die voorbij was; het eenige wat een enkelen keer in het gesprek van zijn kant daaraan deed denken, was zijn zeggen dat men hem verkeerd beoordeeld had, en dat hij een tijd doorgemaakt had, dien hij liever niet een tweede maal doorleven zoude.

Intusschen maakte hij geen haast om zijn plan ten uitvoer te brengen; als een verdwaalde kat kwam hij zich bij ons koesteren, en voelde zich daar geheel en al thuis; het deed hem zoo denken aan de gelukkige dagen van voorheen; soms was het hem als hoorde hij de stem van mijn vader, die zoo eigenaardig goedig zeggen kon: ‘hoe is 't, jongen? waar zit je over te soezebollen? is je maandgeld nu al op, of heb je heimwee naar een kistje sigaren?’

(*Slot volgt.*)

Carabas.
Naar Maurice Montégut.
Met illustratiën van Myrbach.
(*Vervolg en slot van bladz.* 11).

III.

ELISABETH.

Nooit straalde er een vroolijker zon aan een helderder hemel dan op dien ochtend in October, den ochtend van dien bepaalden Donderdag. Lauwe, zoele geuren stegen er uit de aarde op, en deze zachtheid van het najaarsweder, deze kwijnende bekoorlijkheid van een zichzelf overlevend zomerseizoen, hulde de dingen, de wezens, de zielen in eene onweerstaanbare droefgeestigheid.

Omstreeks tien uur weerklonk op het droge plaveisel het gelijkmatige getrappel van twee voor een rijtuig gespannen paarden, en hield een gesloten landauer voor het huis van mevrouw de Frènes stil, waarna Antoine dadelijk uit zijn huis naar buiten kwam. Reeds werden er vensters aan den straatkant geopend en verschenen er nieuwsgierigen aan de deuren. Toen men mevrouw Pasquier in het rijtuig zag stappen, gevolgd door hare zuster, Elisabeth en Antoine, als goede vrienden die verheugd zijn over het mooie weer en over zichzelven, werden er glimlachen gewisseld.

'Dat is een schaking!' riep de bakkersvrouw, die altijd zeer romantisch was.

'Op en top een bruiloftskoets!' merkte de juffrouw van het postkantoor veelbeteekenend op.

'Wel, wel!... en de advokaat dan?'

'De dames gaan een luchtje scheppen, - waarlijk geen weelde!'

De landauer rolde heen met een indrukwekkend geratel. Achter in het rijtuig, weggedoken tusschen een hoop bont, hadden de beide oude dames zich neergevlijd; op de voorste bank, naast Antoine, in een rechte en bevallige houding, zat Elisabeth, geheel omhuld door een grijslakenschen mantel, die hare gestalte nauw omsloot en op militaire wijze tot aan den hals was dichtgeknoopt. Zij keek van tijd tot tijd eens ter sluiks naar haren buurman, daar zij te scherpzinnig was om niets geraden te hebben; bovendien was mevrouw Pasquier eene echte babbelaarster en had zij zich

vooral in de laatste dagen bijzonder mededeelzaam en gemoedelijk betoond. Haar nichtje had daarvan gebruik gemaakt om inlichtingen in te winnen. Zij was dientengevolge thans bekend met den rijkdom van Antoine Pécontal, met zijn boersche afkomst, met zijne buitengewone goedhartigheid; en zij raadde zonder veel moeite zijne vurige liefde. Zij bestudeerde den persoon in quaestie. Hij verdiende in overweging genomen te worden, en zoo al niet hij zelf, dan toch ten minste zijn huis, zijne boerderijen, zijne paarden, zijn rijtuig, zijn millioen. Alles aan hem was aantrekkelijk - behalve hijzelf. Maar het resultaat

...EN HIELD EEN GESLOTEN LANDAUER STIL.

harer droomen van gouden bergen was neergekomen op eene plotseling aan den dag gelegde minachting voor den advokaat Sormani, die te voet door het slijk der straten baggerde, die geen dak en geen grond had, geen geld en geen goed, - vandaar eene toeneming der opgeruimde stemming van mevrouw Pasquier.

Het rijtuig reed over de brug der buitenwallen met een dreunend gerammel. De raampjes der portieren werden neergelaten.

Vlak en plat als het in 't eerst was, leverde de omgeving niets anders op dan eene ongelijke opeenvolging van bouwvallige huizen, van mesthoopen, van stilstaande poelen, en hier en daar, als 't ware huns ondanks, een paar magere, teringachtige boomen, met hunne laatste, verschrompelde en gele bladeren: - de kwijnende plantengroei eener voorstad, onder den rook der hooge schoorsteenen van de roet en smeer brakende fabrieken. Maar weldra werd het uitzicht ruimer, breeder, dieper. Het eind van den weg kronkelde in grillige bochten voort tusschen de bruine bouw-

landen, de vochtige moerasgronden, de gemaaide velden en de zware massa's der nog altijd groenende hagen. Bij het getrappel der paarden en het geratel der wielen namen troepjes patrijzen, die langs den kant van den weg zaten, in allerijl de vlucht, om zich een eindweegs verder weer neer te zetten, of vlogen loome, logge kraaien, bij groepjes van drie en vier, langzaam op, rakelings over den grond en de boomen strijkend; soms zag men ook een ekster, hier of daar uit den top van een boom, schichtig de vlucht nemen. De dofgrijze kerktoren, boven de daken van een dorp uitstekend, hield den blik een paar seconden vast, om allengs weer te verdwijnen, stukje voor stukje, achter een kromming van den weg, of plotseling, in zijn geheel, achter hoog opgaand hakhout of achter een muur.

Toen hoorde men Antoine diep en luid ademhalen. ‘Nu begint het!’ zeide hij.

Vervolgens daagde er bij een kruisweg, hoog aan een paal, een Christusbeeld op, met wijd uitgestrekte armen. En altijd, altijd maar weer velden en landen zonder einde, waar, te midden van lichte nevels, die uit den vochtigen grond oprezen, droefgeestige ossen ronddwaalden, lui en flegmatiek, zachtmoedig en sterk. Maar wat er vooràl was, gevormd uit duizende geuren: de veerkrachtige reuk der levende aarde, deze steeg aan alle kanten op, omhulde en doordrong de schepselen, vervulde de longen met een heerlijk genot, en vervroolijkte de harten. En de drie vrouwen, onbewust in verrukking gebracht, haalden op haar beurt diep en lang adem, met een droomerigen blik, die over de prachtige tafreelen der telkens wisselende landschappen zweefde.

Na een langdurig stilzwijgen, vol ingehouden verrukking - terwijl de weg tusschen laag geboomte doorkronkelde en de afgesneden varens en rooskleurige heideplanten langs de glooiïngen schenen mede te loopen, aan beide kanten van het rijtuig, - betuigde mevrouw Pasquier haar bewondering over de schoonheid van al dat houtgewas, dat zich geheel vrij en natuurlijk scheen ontwikkeld te hebben.

‘Van wie zijn die bosschen, mijn vriend?’

‘Van mij,’ zeide Pécontal.

‘Zoo?!’ riep mevrouw de Frènes, terwijl zij zich wat naar voren boog, als om er de uitgestrektheid van te meten, of er de diepte van te peilen. In stilte dacht zij: ‘Hoeveel zou dat alles wel waard zijn?’

Elisabeth scheen niet geluisterd te hebben.

Een oogenblik later, toen de weg weer door de vlakte ging, zeide mevrouw de Frènes: ‘Gij weet dat ik er volstrekt geen verstand van heb, lach mij dus niet uit, - wat groeit er toch op die groote velden? Koren?’

‘Hier? Ja, koren, mevrouw, en verderop haver; vóór den oogst, toen alles er nog stond, goud en groen, zag het er prachtig uit.’

‘Van wien zijn ze?’

‘Van mij!’

Een derden keer was het Elisabeth, die een uitroep van bewondering slaakte: ‘O, die molen, daar in de verte, op dien heuvel... Kijk toch eens!... Wat een romantisch plekje!’

‘Dat was een baas van een molen in zijn tijd, mejuffrouw; hij heeft veertig jaar achtereen gedraaid, door weer en wind. Nu is hij versleten, krachteloos, te oud; daarbij werken de nieuwe machines sneller, zoo niet beter... Ik zal hem misschien laten verbouwen...’

‘Is die dan óók al van u?!’ riep mevrouw de Frènes, die dezen jonkman bewonderenswaardig begon te vinden.

‘In dezen omtrek is alles van mij,’ zeide Pécontal droogjes, zonder een zweem van trots, terwijl hij met een breed gebaar het geheele stuk horizont omvaamde.

‘Maar dat is de Markies van Carabas!’ schertste mevrouw Pasquier. En allen begonnen te lachen.

‘Dat is afgesproken, mijn waarde! Ik ontdoop en herdoop u bij dezen plechtig en onherroepelijk! Ik noem u voortaan nooit anders dan Carabas!’

Zij neuriede: ‘Carabas! mijn vriend Carabas!’ En werkelijk, in het vervolg noemde zij hem dikwijls zoo, vooral wanneer zij in opgeruimde stemming was.

Die eerste rit duurde ruim twee uren. - ‘Men zou er honger van krijgen,’ bekende Elisabeth, terwijl zij hare fijne tandjes op elkaar klemde.

‘De tafel is gedekt, mejuffrouw, en reeds kunt ge in de verte den rookenden schoorsteen zien.’

Elisabeth boog zich naar voren.

Op dit oogenblik maakte de weg een kromming. Het rijtuig kwam tusschen een rij reusachtige platanen, wier kruinen een majestueus gewelf vormden. Aan het einde van die halfdonkere laan, in den schitterenden cirkel van het teruggekeerde zonlicht, vertoonde zich nu een groep witte en roode huizen, onberispelijk en ruim gebouwd, die geregeld en symetrisch op rijen naast elkander stonden en een uitgestrekten vierhoek vormden.

‘Saint-Pria,’ zeide Antoine.

Bij dat plotselinge visioen, waarvoor zij zich halverwege in het rijtuig oprichtten, werden de drie vrouwen nieuwsgierig en geraakten zij onwillekeurig onder den indruk van hetgeen zij zagen; zij beoordeelden met een snellen blik het geheel, en - waren overwonnen.

Want overal tintelde alles van leven, in den rusteloozen arbeid der dieren en der menschen. Zware wagens, getrokken door kloeke, sterke paarden en beladen met hooge vrachten, reden door de deuren naar binnen, rolden over de erven, hielden stil onder de daken der schuren, alwaar ratelende katrollen in beweging waren; kolossale wachthonden, telkens aan hun ketting rukkend, blaften de binnenkomenden toe; door de vensters, door de openstaande deuren, had men het gezicht op het inwendige der stallen, der loodsen, waaruit lauwe en versterkende dampen naar buiten drongen; op het inwendige van de melkerij, met haar tinwerk, haar blinkend kopergoed, haar gezeept houtwerk; van het waschhuis, van het drooghok, beiden vol linnengoed hangend; van den kelder, volgepakt met allerlei provisiën. Overal beweging en overvloed; en in triomfantelijke houding, tronend op het wiel van een hooiwagen, van waar hij zijn gepluimden harem kon overzien, liet een scharlakenroode haan een hoogmoedig gekraai hooren...

Toen overlegde Elisabeth onwillekeurig, dat het toch wel heerlijk zou zijn om daar te wonen en te leven, in de zomerdagen, als meesteresse en souve-

reine; zij zag in hare gedachten zichzelve tusschen en door die huizen loopen, overal haar gebiedende schaduw werpende op de witte muren, overal zeer nederig gegroet, als de groote spil van heel dit grondgebied, als de koningin der velden en der bosschen, en dan later in de stad,... 's winters..., zij droomde van partijen, van feestgedruisch, van glans en glorie, van huldeblijken; wel zeker! zij was geboren om rijk te zijn!

Maar toen zij daarna aan tafel zat en Pécontal gadesloeg, bespeurde zij den groven vorm zijner handen, die overal roode vlekjes hadden, waarop rosse haartjes groeiden; - de breedte zijner schouders en de zwaarte zijner kakebeenderen joeg haar schrik aan; bij het denkbeeld van eene toenadering, van eene aanraking, tusschen haar en dien wildeman rilde zij van afschuw en werden hare zenuwen bang voor zijne spieren. Plotseling ontzonk haar weer alle moed; en schoon zij noode afstand deed van het landschap, van heel de prachtige omgeving, moest zij zichzelve toch bekennen: ‘Nooit! neen, nooit! - ik zou het niet kunnen doen!’

Maar toch - alles in den omtrek bekoorde haar, trok haar aan, riep haar toe: blijf! Die helder verlichte zaal, met hare breede vensters, welker ruiten in den zonneschijn als diamanten fonkelden, - de hooge schoorsteen, waarin alle dagen kerstblokken vlamden; de zorgvuldig gedekte tafel, de daarop uitgestalde rijkdom, die veilig en betrouwbaar was en alles uit zichzelven had, - want al wat er op deze tafel verscheen, onder den rook der schotels, kwam uit dat grondgebied voort: vleeschspijzen, groenten, vruchten, wijnsoorten, alles was geboren, gegroeid en gerijpt op den grond, die bij deze steenen daken behoorde, welker eigenaar daar tegenover haar zat, bereid om haar dat alles te geven.... En de aarzelingen begonnen weder; zij stemden haar ernstig en bekommerd, nu zij weldra een beslissende uitspraak over haar leven zou moeten doen.

Waarom was 's menschen lot bijna altijd zoo onvolledig en belachelijk? Het zou zoo eenvoudig geweest zijn, als die man mooi was, van een goed ras, met beschaafde manieren; hoe zou zij hem bemind hebben, hoe spoedig, en hoe gaarne zou zij zich, vol dankbaarheid, aan hem hebben overgegeven!...

Droomen, droomen, - louter droomen!

Na het dejeuner, dat lang duurde, maakte men een aanvang met de bezichtiging van de gebouwen en landerijen. Alles werd bewonderd: de schaapskooi, waar het zeer rumoerig was, met hare blatende menigte vaalgrijze schapen met geschoren vachten; de keurig ingerichte koestal, waar, allen in afzonderlijke gedeelten, de Normandiërs, de Bretagners, de Picardiërs, aan de ruiven stonden te knabbelen, waarbij zij voortdurend en driftig hunne staarten heen en weer bewogen, om de steken der paardevliegen af te weren; in hunne geheel afgeschoten stallen, volkomen van elkaar afgezonderd, aan kettingen vastgebonden, stonden de geduchte, woeste stieren, die de bezoeksters schrik aanjoegen; de graanschuur, zoo hoog als een kerktoren, vervulde het drietal met verbazing; de duiventil, gestadig omringd met schichtig gekir en geklepper, bekoorde de dames buitengewoon; doch de plaats waar Pécontal vooràl triomfeerde, was in de open lucht, toen hij zijne paarden in vrijheid vertoonde.

Op het kortgeschoren gras van een weiland, met slagboomen afgeschut, zwierven merriën rond, die hun rusttijd genoten, en waggelende, schrikachtige veulens, nog onbeslagen, die plotseling, om een schaduw, om een geritsel, hals over kop heenvlogen in een ordeloozen, waanzinnigen galop, met de manen en de staarten in de lucht. Die beestjes, allen nog zeer jong, waren nog nergens toe te gebruiken, hadden nog nooit met teugels en gebit kennis gemaakt. Op bevel van den meester kwamen er uit de

stallen zes veulens van twee à drie jaar te voorschijn, door boerenknechts bij den halster vastgehouden; schuw naar alle kanten rondkijkend, kwamen zij aanloopen, eenigszins zijwaarts gebogen, den kop heen en weer schuddend, telkens een poging doende om zich te verweren, die echter telkens dadelijk bedwongen werd. Bij een in den grond geslagen paal nam Pécontal plaats, met een lange zweep in de hand; elk der jonge paarden werd op zijn beurt met een langen lederen riem aan den paal vastgebonden. Volgens de bevelen van de stem of de zweep liep het dier dan in den pas, in den draf, in galop, en beschreef het zoo een wijden cirkel, stilstaande, achteruitgaande, steigerende, bevallig, weerbarstig, nukkig, dan weer onderworpen, al zijne talenten ten toon spreidend in een fraaien, regelmatigen gang. En te midden van dat eindelooze weiland, waarover een frissche wind heenstreek, stond Antoine daar, groot en sterk, met zijn ernstige stem bevelen gevend, zijn zweep hanteerend, die rees, daalde, rondging, floot en snerpte naar alle kanten, - ja, zoo stond Antoine daar, als een echte, fiere man tegen het wazige blauw van den horizont afstekend, - en Elisabeth betrapte er zich op, dat zij uit alle macht in hare handen klapte en - voor de tweede maal overwonnen was!

Wezenlijk, van verre kon hij er toch wel aardig uitzien....

Maar toen Antoine een laatste bevel gaf aan een boerenknecht, een lange, gebruinde, plompe slungel, met zijn bloote voeten in zijn klompen, gaf die lummel hem ten antwoord: ‘Wees maar gerust, - ik hoef jou niet te vertellen, hoeveel we van je beesten houden...’

Wat?!... Elisabeth keek op of zij het te Keulen hoorde donderen. Die vent sprak zijn meester met jij en jou aan! Wel zeker, hij, en de anderen ook, zij kon het van allen hooren. Toen kreeg zij er weer een tegenzin in. Dat was toch eigenlijk wat àl te veel natuur!

Pécontal had in zijn kindsche jaren gespeeld met die mannen, die toen precies zulke kwàjongens waren als hij. Hij had met hen rondgesparteld in de plassen, kopje ondergeduikeld in de slooten, en onbeschrijfelijk veel pret gehad.

Later, toen hij naar school was gezonden, ging hij ze in den vacantietijd met blijdschap weer opzoeken, en behandelde hij ze nog steeds als vrienden. Toen hij zeventien jaar was en voorgoed van de kostschool thuis kwam, bleef hij even gemeenzaam met hen omgaan, want het waren trouwe, brave kerels, en hunne vaders hadden in het zweet huns aan-

schijns achter den ploeg geloopen naast zijn eigen vader. Zoo waren de oude gewoonten onveranderd in stand gebleven; meester en knechts gedroegen zich heel familiaar jegens elkander in hunne vertrouwelijke gesprekken, en toch ging alles zoo goed als het maar met mogelijkheid gaan kon. Het huis van Pécontal had inderdaad de beteekenis van het oude Latijnsche woord d o m u s , dat ook familie beteekent.... Elisabeth, eene dochter van een met de rechterlijke toga bekleed magistraatspersoon, voelde haar gansche hart in opstand komen tegen die landloopers-manieren.

Zij werd koel, hooghartig, en sprak geen woord meer. Antoine begreep niets van die nieuwe stemming, maar bemerkte de plotselinge verandering toch zeer goed, en vroeg zich met bitterheid af: ‘Uit welken hoek waait de wind nú weer?’

Men vertrok; - zooals afgesproken was, zou men te Mont dineeren. Mont was eene boerderij van middelmatige beteekenis, in de nabijheid der stad; hare eenige schoonheid, hare eenige grootheid, was juist hare ligging. Op een plateau, bovenaan eene lange, zacht glooiende helling, stonden de oude gebouwen der boerderij, van waar men een onafzienbaar vergezicht had. Naar welken kant men zich ook wendde, de oogen konden overal en overal rondgaan, zonder een hinderpaal te ontmoeten; achter de boomen vertoonden zich dorpen, naast elkander neergevlijd, alsof zij langs den kant der wegen zaten; de rivier stroomde, koel en klaar, kronkelend tusschen het hakhout door, en kwam grooter en breeder weer te voorschijn te midden der weilanden, der open velden; groepen boschjes van onderscheidene kleuren en tinten, overgaande van het zachte groen tot het vale roodbruin van den herfst, sierden den bodem in eene bekoorlijke wanorde; maar de eentonig bruine kleur der vruchtbare landerijen behield toch nog altijd de overhand in deze wonderbare opeenvolging van aanschouwelijke tafreelen, zoodat het oog er door vermoeid, de geest er door afgemat werd.

Voorzeker, het was bewonderenswaardig, het had eene aantrekkelijke bekoorlijkheid, het was als een droom, als iets oneindigs; maar ook dáár, daar óók, sprak oud en jong den meester met jij en jou aan, morsige kinderen hingen aan de panden van zijn jas, klauterden tegen zijne beenen op; hij verwelkomde ze met een vriendelijken glimlach, zonder er ook maar in de verste verte aan te denken, dat men daarin iets kwaads zou kunnen zien, goedhartig als altijd, met uitgestrekte handen.

‘Wel, hoe vindt ge haar nu, mijne natuur?’

‘Evenals alle aardsche dingen heeft zij hare grootheden en hare kleinheden, hare goede en hare kwade zijden,’ antwoordde het schoone meisje, zonder eenige geestdrift.

En 's avonds, toen zij alleen was in de slaapkamer van haar kleine huisje, redeneerde zij aldus: ‘Sormani? dien niet meer! Antoine? dien nooit! Er kan dus nu een derde komen!’

Dat was hare slotsom.

IV.

Zoo verliepen er zes maanden, wintermaanden, lang, doodsch, zonder vreugde, in het kleine, slikkerige stadje, dat geheel van de wereld was afgesloten, te midden van stortregens en onafgebroken sneeuwbuien. Iedereen bleef zooveel mogelijk thuis, in zijn eigen kringetje. Overheerscht door een droefgeestig en ziekelijk gevoel, sleepte Elisabeth zich voort van kamer tot kamer, verbleekt door eene eindelooze verveling.

Mevrouw Pasquier was reeds sedert lang weder naar Parijs teruggekeerd; daarna had er een groote ramp plaats gehad in het reeds zoo zwaar beproefde huis van mevrouw de Frènes: eene voor haar vrij aanzienlijke som geld, die zij onvoorzichtig aan een ander had toevertrouwd, was bij een financieel bankroet verloren gegaan. Moeder en dochter waren van dat oogenblik af werkelijk arm.

De advokaat Sormani had, bij het hooren van die tijding, zijne bezoeken eerst met wat grooter tusschenpoozen afgelegd, en was eindelijk geheel en voorgoed weggebleven. Pécontal alleen bleef volhouden, met een altijd waakzaam hart, diep bedroefd dat hij niet handelend en helpend kon optreden bij deze ellende, die hem toch óók bekend was.

Vóór haar vertrek had mevrouw Pasquier in een moedelooze bui hem openhartig bekend, dat hij geduld zou moeten hebben, en dat, zoo hij ooit door Elisabeth aangenomen werd, het eerst over langen tijd zou zijn; zij dacht: bij gebrek van beter. Maar zij liet eene vertrouwbare bondgenoote van Antoine achter: eene bondgenoote die des te invloedrijker was, daar zij zich voortdurend in de nabijheid van het meisje zelve ophield; en die bondgenoote was niemand anders dan mevrouw de Frènes. Daar zij al half voor Antoine's zaak gewonnen was, toen zij met eigen oogen zijne kostelijke bezittingen gezien en gewaardeerd had, was zij met vlag en wimpel naar zijn kant overgeloopen op den dag toen zij het verlies harer laatste hulpbronnen vernam. Het werd een hardnekkige strijd, van uur tot uur, tusschen moeder en dochter. De hebzucht en de hoogmoed worstelden heftig met elkaar, met open vizier, zonder eenige terughouding, zonder schaamte. Mevrouw de Frènes was een leelijke, oude, inhalige vrouw, Elisabeth een jong en mooi meisje, zonder veel hart; en beiden verbitterden hoe langer hoe meer tegen elkaar, beiden werden onverzoenlijke vijandinnen, te midden van onophoudelijke twisten, van honderdmaal herhaalde verwijten.

Waarom trouwde Elisabeth niet met mijnheer Pécontal? Zij was niet jong genoeg meer, neen zeker, niet jong genoeg meer voor sentimenteele dwaasheden; als zij wilde wachten op den een af anderen tooverprins, liep zij gevaar van honderd jaar lang te blijven slapen... Was het geld niet de éénige werkelijkheid in deze wereld? Hij was niet mooi, - mooi.... welk een ongeluk! Moet een man dan mooi zijn? Men krijgt spoedig zijn bekomst van die modepoppen, met wie men trouwt om hunne mooie snorren, en die hunne vrouwen op een schoen en een slof door het slijk laten baggeren! Een mésalliance? Alweer een domheid! Geld maakt alles goed. Had Elisabeth geen welsprekende voorbeelden voor oogen..... wat er komt van huwelijken tusschen adellijke lieden, die geen dubbeltjes hebben, - een bedelaarsleven, dat nog véél erger is dan dat van gewone bedelaars... Mijnheer de Frènes was van

goede familie, van deftige afkomst.... o ja, volkomen waar, en daarom heeft hij bij zijn sterven eene voortreffelijke reputatie achtergelaten, benevens eene vrouw en eene dochter, die schoon water drinken.

Men moest de zaak overleggen. Iedereen vond hem zeer aannemelijk, dien mijnheer Pécontal; mevrouw Pasquier het eerst van allen, en de presidente Châlon óók, - en die twee zagen waarlijk niet veel door de vingers! Het zou dus zeker niet aangenaam zijn, een huis in de stad te hebben? een buitenverblijf,

ELISABETH VERSCHEEN, MET LOSHANGENDE HAREN.

paarden, rijtuigen, alle mogelijke gemakken en gerieflijkheden, alle mogelijke weelde, in plaats van de vernederende ellende, waardoor men zich bij de geheele stad in opspraak bracht en die iedereen met een minachtend medelijden de schouders deed ophalen!

'Welnu, waar wacht ge dan op? Sint-Catherina?'

Zoo sprak de moeder, tot razernij gedreven door hare armoede, eischende dat hare dochter zich tot elken prijs verkoopen zou, opdat zij zelve onbezorgd zou kunnen slapen en, op háár beurt, door anderen benijd zou worden.

Maar hare dochter, verbitterd en vol ergernis, hooghartig, stijfhoofdig, met een kleur van woede, antwoordde op even scherpen toon, met even harde woorden.

Het was niet moeilijk, anderen op te offeren, dat kostte weinig. Nooit of nimmer zou zij toestemmen in een huwelijk met Antoine, met een boer, een lomperd, wiens vader ternauwernood lezen kon en in zijne handen spuwde, om den ploeg voort te duwen! Een mooie mijnheer, inderdaad! tegen wien al die vuilikken uit de stallen jij en jou speelden, alsof hij een van huns gelijken was. Neen, dàt nooit! In der eeuwigheid niet! Erg genoeg als men van honger omkwam in dezen rommel, dat was hare schuld niet; maar verkoopen zou zij zich niet. Liever zou zij nooit trouwen, dan te trouwen in een stal. Als hare moeder maar geleefd had zooals zij had moeten leven; als zij beiden in Parijs waren gaan wonen en in de wereld verkeerd hadden, zou zij reeds lang getrouwd zijn, en goed getrouwd óók, - want zij was schoon, dat zou men toch zeker niet willen loochenen? - en de schoonheid is haar geld waard. 'Het bewijs er van is, dat uw beschermeling haar wil koopen, en dat gij haar aan hem zoudt willen verkoopen!'

En die felle twisten, van beide kanten met even groote heftigheid gevoerd, eindigden in tranen. Elisabeth, van nature reeds zenuwachtig, raakte geheel van streek; er ontstonden stoornissen in dit zwaar geschokte gemoed; de ziekelijk opgewonden toestand werd van blijvenden aard; zij zat werkeloos neer, als verlamd, geheele uren achtereen, - totdat zij, bij een gezegde van hare moeder, plotseling opstoof en uitvoer, met schorre stem, met sombere blikken, en dan door bleef spreken met een stortvloed van snerpende phrasen, van minachtende gebaren.

Pécontal bemerkte dan ook maar al te spoedig, dat hij in dit huis op twee zeer verschillende manieren ontvangen werd. Mevrouw de Frènes overlaadde hem met glimlachjes, met handdrukken, met vertrouwelijke mededeelingen; Elisabeth keerde hem den rug toe, ging bij zijne komst de kamer uit, of liet zeggen dat zij ziek was (en dat was dikwijls waar) of bleef zwijgend zitten, soms zelfs met gesloten oogen.

Hij gaf den moed niet op.

Hij vond het volkomen natuurlijk, dat hij haar mishaagde, en hij trachtte nu maar te weten te komen, door welk middel hij zich zoodanig zou kunnen herscheppen, dat hij zich aangenaam kon voordoen. Hij bleef zeer nederig tegenover deze onzinnige ijdelheid, die hare minachting niet eens poogde te verbergen.

Hij aanbad haar. Hij beschouwde het nog als een geluk, dat hij haar mocht zien zooals hij haar zag, dikwijls haar huis te mogen binnentreden, er te mogen ademhalen; hij herinnerde zich met schrik

den tijd, toen hij veroordeeld was om haar slechts uit de verte te beschouwen en hij zich daartoe zorgvuldig achter zijne stores moest verbergen, - en dan zeide hij bij zichzelven: 'Alles wèl beschouwd, heb ik geen reden tot klagen!'

Een enkelen keer, maar heel zelden, op bijzonder goede dagen, de dagen van wapenstilstand, reikte Elisabeth hem de hand, uit medelijden, uit vermoeidheid.... Op zulke dagen kwam hij bijna krankzinnig van blijdschap thuis.

Hij leefde enkel en alleen voor haar: zij was zijn doel, zijn reden van bestaan. Hij besloot nog wat aan te leeren. Hij ging lezen. Alle boeken verveelden hem even erg, doch hij maakte er een gewetenszaak van, een enkelen regel over te slaan. Wanneer hij iets niet goed begreep, begon hij de bladzijde weer van voren af aan, en martelde zijne hersens om de bedoeling te raden; nooit vermoedde hij, dat de schuld der duisterheid aan den schrijver lag; telkens maakte hij zichzelven voor een domoor uit en zwoer hij, dat hij zijn doel zou bereiken, langs den weg van taaie volharding.

Hij wist dat zij nòg armer was geworden. Het bezit van zijn geld was voor hem een bron van verdriet. Hij leefde zooals hij zich verbeeldde dat zij moest leven: met een eenvoud die aan schrielheid grensde, waarbij hij zichzelven alle vermaken, ja zelfs nuttige en noodzakelijke dingen ontzegde. Niets vond hij zoo bespottelijk als deze wereld, welker vooroordeelen voor hen, die gebrek lijden, een beletsel zijn om een penning aan te nemen van hen, die te veel hebben. Hij had haar zijn vermogen wel willen geven en voor haar werken. Op een avond toen hij van droefheid bijna krankzinnig was, vroeg hij zich ernstig af, of 't niet het beste zou zijn dat hij een einde aan zijn leven maakte en haar bij testamentaire beschikking zijne goederen naliet; maar toen bedacht hij, dat de opinie van het publiek haar dan alweder tot een weigering zou dwingen. Hij kon dus niets voor haar doen; en dit maakte hem zoo wanhopig. Maar de heerlijkste vruchten, de beste producten zijner landerijen, gingen geregeld iedere week naar mevrouw de Frènes.

'Ziezoo, nu geeft hij ons al den kost óók!' riep Elisabeth, die bij elke nieuwe zending door hare woede overmeesterd werd.

'Men kan dat zonder voorbehoud aannemen,' antwoordde hare moeder bits; 'hij heeft er geen geld voor uitgegeven, het komt uit zijn eigen huis, - uit z i j n e i g e n h u i s, dat gij u w e i g e n h u i s zoudt kunnen noemen... O, mijn God!...'

En zoodra Pécontal verscheen, overstelpte mevrouw de Frènes hem met een stortvloed van dankbetuigingen. Elisabeth trok hare schouders op en nam dadelijk hare voorname houding van gekrenkte majesteit aan.

Zij besloot er een einde aan te maken, en dat was alleen mogelijk door zich tot Pécontal zelven te wenden, hem eens en voor altijd den toegang tot het huis te verbieden, en wel zonder dat mevrouw de Frènes er iets van kon vermoeden. Zij wachtte de eerste de beste gelegenheid af. Op zekeren dag wilde het toeval, dat zij alleen tehuis was, toen Pécontal zijn gewone bezoek kwam brengen. Den vorigen avond had hare moeder het haar weer bijzonder moeilijk gemaakt; haar ziekelijk overspannen zenuwgestel had zich tot een toestand van razernij opgewonden. In den afgeloopen nacht hadden er zich onrustbarende verschijnselen voorgedaan; zij hield ze verborgen, sloot zich in hare slaapkamer op en dacht: 'Men zou er maar om lachen!' - 'Men' was hare moeder.

Elisabeth ontving Antoine in de groote zaal, waar de portretten der voorvaderen in hun rechterlijk gewaad elkaar schenen te vragen, wat die als heer verkleede boer hier kwam doen.

Zij waren alleen, zij en hij. Zij trilde onder de hernieuwde opwellingen van al haar ouden, lang opgekropten wrok; zij zou nu a l l e s zeggen wat haar op het hart lag, vrij en onbewimpeld spreken, zich toonen zooals zij werkelijk was: hoogmoedig tot in het bespottelijke toe, onafhankelijk, onverbiddelijk hooghartig, - ongenaakbaar.

Met een vluchtig gebaar wees zij hem een stoel aan, en nu begon zij in koortsachtige gejaagdheid den aanval, met eene boosaardige vreugde:

'Mijnheer, men zegt dat gij een rechtschapen man zijt, en op die rechtschapenheid doe ik in dit oogenblik een beroep. Elken keer dat gij hier binnentreedt, komt gij tegen mijn zin en mijn wil!...'

Hij werd marmerwit, met eene pijnlijke samentrekking zijner lippen, maar hij antwoordde niet. Zij wachtte; - tegenover dit stilzwijgen begon zij zich nog meer op te winden, prikkelde zelfs de klank harer eigen stem haar tot nog grooter woede, en vervolgde zij met al de heftigheid harer verbittering:

'Tegen mijn zin en mijn wil, ja! Want gij komt hier als... hoe noemt men dat? - als iemand die een aanzoek wil doen, als verloofde... Maar het zal u niets baten of gij hier aanzoek komt doen om wat dan ook; en wat mij betreft: ik ben niemands verloofde. Ik weet niet met volkomen juistheid, door welke intrigue u den eersten keer de toegang ontsloten is tot dit huis, dat toch eenigermate m i j n huis is; ik vermoed evenwel, dat er bij dit alles veel handigheid en niet weinig leugens in 't spel waren. Gij zijt geholpen geworden door mijne tante, eene vrouw die altijd op romantische avonturen jacht maakt, een dweepster, iemand die zich met alles bemoeit en met niets; zoo heeft ze dit, dan weer dat. Later weet zij er niet eens meer iets van. Of gij haar al dan niet te Parijs gekend hebt, komt er weinig op aan. Dit punt zullen wij laten rusten. Toen gij eenmaal hier waart, hebt gij de oude rol van den klassieken verleider gespeeld. Gij hebt gezegd: Laat ons die vrouwen verblinden - twee oude, een jonge - drie arme!

Gij hebt ons rondgeleid - als een markies van Carabas (gij herinnert u die aardigheid zeker nog wel?) - door uwe weilanden, uwe bosschen, uwe boerderijen, en overal waar wij onze voeten zetten, was de grond van u; de echo was zelfs van u, en riep uwen naam uit. Gij hebt ons uwen rijkdom laten zien. Op staanden voet hebt gij twee der drie bedoelde vrouwen bekeerd, begoocheld, veroverd, dadelijk, zonder slag of stoot, - ongelukkigerwijs waren het juist die twee, die niet rechtstreeks bij de zaak betrokken zijn. Met andere woorden: mijne

moeder en mijne tante. Ik voor mij ben niet van zienswijze veranderd. Gij hadt mij -.... nog eens, hoe noemt men dat ook?... - gij hadt mij bij den eersten oogopslag moeten - b e v a l l e n -, dan zou ik geen behoefte gehad hebben aan de hoogmoedige uitstalling uwer domeinen, om u lief te hebben en u mijne hand te reiken, - en in het tegenovergestelde geval, al hadt gij mij tienduizend maal meer laten zien en mij van den top des heuvels toegeroepen: “Dit alles is het uwe!” dan zou de uitslag tóch dezelfde geweest zijn als nu. Ik schat mijzelve op een prijs die niet te betalen is. Ik ben niet te koop, en gij wilt mij koopen....’

‘Elisabeth!...’

‘Pardon, zeg mejuffrouw, als ik u verzoeken mag!’

Dat woord, die roepstem, die kreet, was weder een slag in haar aangezicht geweest - ging zij voort; en nu verhaalde zij hem al de ellendige twisten en kibbelarijen, die zij zich dag aan dag en uur aan uur getroosten moest van den kant harer hebzuchtige moeder, die in hare laatste levensdagen geene andere begeerte meer had, dan eene rustige rust te genieten in een verguld schuilhoekje. Aan Pécontal had zij hare tegenwoordige ellende te danken, al haar dagelijks wederkeerende smarten; vóór dat hij hunnen drempel overschreden had, leefde zij gerust, zoo niet gelukkig. Met welk recht vergiftigde hij haar leven, drong hij zich op die wijze aan haar op? Zij eischte van hem een beslissende breuk, een eed dat hij zich hier niet meer zou vertoonen, dat hij desnoods zijn huis en deze stad zou verlaten, waar het noodlot hen tot elkanders overburen had gemaakt.

Hij stond op. En zonderling genoeg... hij glimlachte.

‘Mejuffrouw, gij zult gehoorzaamd worden, en wel onmiddellijk, dezen avond nog, dit eigen oogenblik. Ik zal de stad verlaten, en gij zult mij nooit meer terugzien. Ik vraag u nederig vergiffenis voor mijne dwaling. Ik had gehoopt, dat het mij door teedere zorgen, door zelfverloochening, door eene welbeproefde toewijding zou mogen gelukken, mijne geboorte en al mijne physieke en moreele onvolmaaktheden te doen vergeten. Maar dit heeft niet zoo mogen zijn. Ik heb er nooit aan gedacht, u te koopen, - dat wist uwe tante zeer goed! - Zij heeft mij dadelijk begrepen, omdat zij een hart had; dat is óók een zeldzame schat, die niet te koop is. Ik hoopte eenvoudig u gelukkig te maken onder al de vrouwen, u met teedere liefdeblijken te omringen...; ik beken aanstonds dat dit een groote, eerzuchtige droom was, want het is maar al te waar: ik heb groote handen, groote voeten, en ik zing valsch, ik dans uit de maat. Een meisje van uw afkomst, van uw stand, van uw karakter, zou nooit vrede kunnen hebben met die monsterachtigheden, waarvan klaar en duidelijk ons aardsch geluk afhangt. Ik ga heen. Gij hebt mij verkeerd beoordeeld; ik zal er mij over troosten. Maar over dit ééne zal ik mij nooit kunnen troosten, - dat ik u niet meer zien zal... zelfs uit de verte niet, - nooit meer! Want zoo als gij u nu aan mij geopenbaard hebt: hoogmoedig, ijdel en beuzelachtig, heb ik u tóch nog lief, en zal ik u altijd blijven liefhebben. Dat kunt ge mij niet beletten, mejuffrouw!’

Hij groette haar, deed de deur open en ging heen, met opgeheven hoofd, zonder achter zich om te zien.

Toen viel Elisabeth op een stoel neder, ten prooi aan een onmetelijk berouw, dat zij niet kon begrijpen, plotseling geschokt door stuipachtige snikken.

‘Dus hij veracht mij, hij!.... Maar wie en wat ben ik dan toch?... O, welk een leven!...’

Zij strekte hare armen uit, terwijl haar geheele lichaam trilde onder eene krampachtige huivering... Haar hoofd begon te duizelen. Zij werd bang; zij schelde..................................

Twee dagen lang was zij ziek, was haar denkvermogen geheel machteloos, en schreeuwde zij in hare ijlende koorts allerlei onsamenhangende woorden uit. Met den doodsangst in 't hart waakte hare moeder bij hare sponde... Den tweeden avond sliep zij vreedzaam in, volkomen onbeweeglijk, doodsbleek, alsof zij reeds gestorven was.

Pécontal, dien men van alles verwittigd had, vertrok niet. Tegenover de feiten vergat hij de woorden.

V.

Een afgrijselijke kreet weerklonk door de lucht, van den overkant der straat, zoodat Antoine verschrikt opsprong. Het was 's morgens vroeg, maar toch reeds klaar dag. Een venster werd plotseling open geworpen, wijd open; de beide jaloeziën sloegen dreunend tegen den muur. Elisabeth verscheen, met loshangende haren, vaalbleek, de oogen wanhopig wijd opengesperd, en over haar geheele gelaat eene onbeschrijflijke uitdrukking van angst, die met huiveringwekkende duidelijkheid in hare trekken te lezen stond. En dadelijk daarop snerpte er een tweede kreet door de lucht. Zij strekte hare handen uit, met het gebaar eener waanzinnige; het scheen of zij de ijle ruimte wilde grijpen, of zij d e l u c h t w i l d e t a s t e n . Daarop sloeg zij hare handen voor hare oogen, en gaf zij nogmaals een gil.... een schorre, gesmoorde kreet..., waarna zij achterover viel, als verpletterd.

Onmiddellijk daarna klonken er kreten uit andere vrouwenmonden door het huis, gevolgd door hartbrekende snikken en gillen.

Na een langen, zwaren, benauwden slaap was Elisabeth wakker geworden. Zij had hare oogen geopend: alles was nog donker om haar heen... ‘Dus nòg nacht?’ fluisterde zij; ‘ik dacht dat ik langer geslapen had...’ Zij riep, maar niemand antwoordde; hare moeder had, uitgeput van vermoeienis, zich een oogenblik naar hare slaapkamer begeven; eene dienstbode sliep in een leuningstoel, met slap afhangende handen, zonder iets te hooren. Al rondtastend, vond het meisje in hare nabijheid een kaars en een doosje lucifers. Vruchteloos poogde zij er een aan te steken: zij zag geen enkel vlammetje; zij herhaalde het tot twee-, driemaal toe, maar geen enkele lucifer scheen te willen ontbranden; zij wierp ze weg, streek telkens weer nieuwe af, met zenuwachtige gejaagdheid. Eensklaps brandde zij zich.... Zij bespeurde geen vlam, geen licht, geen vonk, - en tóch brandde zij zich?

Nu kreeg zij het vage besef, dat er een vreese-

lijke ramp gebeurd was. Op hetzelfde oogenblik werd de dienstbode wakker... 'Maar het is klaar dag, mejuffrouw!'

Toen had Elisabeth een schreeuw gegeven, was naar het venster gesneld, altijd op den tast voortloopend, had zij het geopend, alles begrepen, en weder een gil gegeven. Toen zij wakker werd, was zij blind!

Pécontal zwierf een uur om het huis heen, wijl hij niet durfde binnenkomen. Hij ondervroeg de personen die er uit kwamen, vooral den dokter, toen hij dezen zag: 'Wel, mijnheer, wat is het?'

En de dokter antwoordde: 'Blind.'

'Blind?! Zoo op eens - plotseling? Maar dat is onmogelijk!'

'Neen, het komt integendeel dikwijls voor, bovenal bij vrouwen.' En zeer bedaard, alsof hij tot zijne leerlingen sprak, op de kliniek, liet hij er bij wijze van toelichting op volgen: 'Het is een geval van amaurosis of zwarte staar...'

Antoine, bijna waanzinnig van droefheid, begreep niets van dat technische woord. 'Een zwarte staar, wat is dat?... En... kan dat beter worden?'

'Wacht dan toch even! Er zijn, met uw welnemen, drie soorten of liever drie trappen van zwarte staar, welk woord slechts een algemeene uitdrukking is. Eerste trap: amaurotische amblyopie, wanneer er nog eene qualitatieve doorlating van licht bestaat, dat wil zeggen, niet waar? dat de patient de voorwerpen nog van elkander onderscheidt, door ze dicht bij de oogen te brengen...'

'Is dat bij haar het geval?'

'Neen! Tweede trap: men noemt het eenvoudige amaurosis, wanneer de doorlating van het licht quantitatief is, met andere woorden: als de lijder, zonder de voorwerpen te herkennen, nog onderscheid kan zien tusschen dag en nacht...'

Antoine, die geheel verbijsterd was, liet hem thans ongehinderd voortspreken, terwijl hij zich met alle macht inspande om in den stroom dier voor hem zinledige woorden en klanken een zweem van hoop te ontdekken...

'Is het dàt dan?'

'Neen. Bij de totale amaurosis is er geen spoor van doorlating meer, - en hiermede zijn wij genaderd tot den tegenwoordigen toestand van mejuffrouw Elisabeth de Frènes.'

'Maar de oorzaak? de oorzaak?'

'O, de oorzaken, moet gij liever zeggen... er zijn er duizenden..., maar het is in de meeste gevallen een gevolg van zenuwachtige aandoeningen..., bederf van het bloed, ook wel: stoornissen in den algemeenen bloedsomloop..., hevige aandoeningen.... Met zulk een geval hebben wij op 't oogenblik te doen, geloof ik, behoudens nauwkeuriger onderzoek... Adieu, mijnheer Pécontal!'

Men mocht zeggen wat men wilde, Antoine trad binnen. Gelijk bij groote rampen van dien aard meestal gebeurt: alle deuren bleven open; hij liep regelrecht door naar de kamer van Elisabeth. Daar zag hij haar liggen op haar bed, in hare volle lengte, roerloos, stom, met wijd geopende oogen, waaraan niets ongewoons te zien was, oogen die nog even schoon waren als altijd, zonder een enkelen traan. Hare moeder en andere vrouwen bogen zich tot haar, spraken haar toe, riepen haar bij haren naam. Zij hoorde er niets van, verzonken als zij was in een eindeloozen droom vol schrik en afschuw, met een geheel verward brein.

'O, mijnheer Pécontal!' riep mevrouw de Frènes uit; waarna hare stem gesmoord werd door zenuwachtige snikken.

Op het hooren van dien naam stak Elisabeth hare hand uit; hij snelde dadelijk op haar toe, overwonnen, luidkeels schreiende; aan het voeteneinde van het bed, geknield als bij het beeld eener Madonna, vatte hij die hand in de zijne; en toen lispelde zij, zeer zacht: 'Ga niet heen! - vergeef het mij! - ga niet heen! - ik heb behoefte aan hen, die mij liefhebben! - blijf!'

Hij snikte óók, in stomme verslagenheid, nog weigerende dit alles te gelooven, en zonder een enkele lettergreep uit zijne dichtgesnoerde keel te kunnen wringen...; en tegenover de droefheid van dien man, die om haar en door haar de smarten des doods leed, welden er eindelijk en ten laatste ook uit Elisabeths verduisterde oogen tranen op, tranen die nu zonder ophouden bleven vloeien.

In het eerst had zij bij zichzelve gezegd, dat het haar dood zou zijn, dat zij met eigen hand een einde aan haar leven zou maken, als de wanhoop alleen niet genoeg was om haar te doen sterven; maar zij was bang voor den beslissenden en onherroepelijken dood, en bovendien blijft de jeugd altijd hopen, ook als er geen hoop meer is; er zijn groote geleerden, die alles kunnen genezen... Zij liet de dagen voorbijgaan; de berusting volgde op vreeselijke vlagen van razernij, tienmaal per uur. De berusting? neen, eigenlijk gezegd meer eene aanvaarding van den staat van zaken; eene lafheid misschien, maar die bij zwakke vrouwen niet onnatuurlijk is.

Mevrouw Pasquier, wie men het gebeurde met een enkel woord gemeld had, was in allerijl uit Parijs overgekomen. Het blinde meisje werd bewaakt en gekoesterd met de teederste liefdeblijken, onophoudelijk, van oogenblik tot oogenblik; en de tijd vervolgde zijn onverbiddelijken loop over dit met schrik en ontzetting geslagen huis.

In hare eindelooze mijmeringen vol smart en hartzeer, alleen afgebroken door liefdevolle stemmen, die zich inspanden om elke trilling van deernis te bedwingen, riep Elisabeth dag voor dag haar trotsche verleden, het genot harer schoonheid, hare triomfen als vrouw terug... Zij zou zichzelve nooit wederzien.

.....'Maar het schijnt toch, dat ik nog schoon ben...', - doch wat maakte dat uit, nu zij niet meer in de blikken van anderen zou kunnen lezen, hoe zij door hen bewonderd werd!.... Zij zou niet meer zien..., neen, niets meer! Toen overmeesterden de aanvallen van wanhoop haar geheel en al; opnieuw verlangde zij naar den dood, - en eindelijk liet zij, afgemat, uitgeput, het leven zijn gang gaan.

De hemel, de aarde, de wereld, het leven, - alles een gesloten boek! Zij vroeg zich angstig af, of zij nu niet weldra den vorm en de kleur der dingen zou vergeten, en of zelfs haar geheugen niet allengs geheel zou verdwijnen: de blindheid der ziel na die der oogen!

Hare gezondheid keerde langzamerhand terug; hare handen begonnen eene zekere vaardigheid te verkrijgen, en het was aandoenlijk om haar al tastend te zien rondloopen, terwijl zij behoedzaam hare vingers over een voorwerp liet glijden, om te onderzoeken wat het was en er dan den naam van te noemen, met een weemoedigen glimlach. Haar huis was haar van jongsaf zóó bekend, dat zij er vrijelijk rondliep, bijna zonder zoeken of tasten; bleek, schraal, met het krachtelooze gelaat der afgeleefdheid, - zoo dwaalde zij daar rond, als een spooksel, stil en onhoorbaar. Niemand die haar zag, zou haar gebrek vermoed hebben: hare oogen waren even helder, even gezond als altijd, maar hunne uitdrukking bleef strak en onbeweeglijk, dat was alles. En wanneer zij, op de stem afgaande, zich tot Pécontal wendde, kwam hij in verzoeking

'DAT WEET IK, - GIJ,... MIJNE MOEDER...'

om, zelfs na maanden tijds, nog te gelooven dat alles maar een bange droom was; en ondanks alles bleef hij hopen.

En zij zelve weigerde óók te gelooven, dat haar ramp eeuwigdurend zou zijn. Elken avond, als zij zich te slapen legde, verbeeldde zij zich, dat zij bij haar ontwaken het volle daglicht in zijne hernieuwde glorie zou zien aanbreken, dat zij haar leven weder zou gaan herleven; maar iederen morgen, wanneer zij de klokken hoorde slaan, viel zij weder uit hare hooggestemde droombeelden naar omlaag, in hare gewone, dagelijksche droefgeestigheid.

Mevrouw Pasquier, die plotseling wel tien jaar ouder scheen te zijn geworden, gaf zich nog wel moeite om leven en beweging rondom haar aan te brengen, haar afleiding te geven door middel van drukte en woorden, maar zij zelve was als verpletterd, en soms bleef zij eensklaps steken, midden in haar woordenvloed, dien zij in de ijle ruimte hoorde weerklinken en in de lucht wegsterven.

Elisabeths moeder, wier berouw ongetwijfeld even oprecht als vernietigend was, vloekte tegen God, tegen de menschen, treurde over hare dochter, over zichzelve, over de tegenwoordige ramp, over de vroegere rampen.

Zonder er een woord over te spreken, had Pécontal het stoffelijk beheer van dat geruïneerde huis in handen genomen. De voornaamste geneesheeren uit Parijs, door hem van daar ontboden, beschouwden en behandelden hèm als den hoofdpersoon. Toen mevrouw Pasquier eens in dit opzicht eene tegenwerping waagde te maken, legde hij haar vriendelijk maar beslist het zwijgen op.

Ja, ja, hij wist het wel, - de publieke opinie? het ‘wat zal men er van zeggen?’ de wereld? daar.... lachte hij wat om!.... Genoeg! Niets en niemand ter wereld zou hem beletten om alles voor haar te doen! Het zou toch eigenlijk àl te dwaas zijn! De geldquaestiën, vroeger zoo hatelijk, werden thans belachelijk. Hij verzocht dat men hem met rust zou laten.

Gaandeweg, na maanden tijds, begon men gewoon te worden aan de ramp, waardoor men getroffen was; schoon ze altijd nog even diep bleef, bedaarde de wanhoop oppervlakkig toch eenigermate, vloeide zij meer met de andere indrukken samen. Zoo verliep er een jaar.

Op zekeren avond trad mevrouw Pasquier bij Pécontal binnen.

‘Antoine, zoudt gij haar nu nòg tot uwe vrouw willen hebben?’

‘Welk een vraag!.... O, als zij maar wilde!...’

Toen reikte mevrouw Pasquier hem de hand: ‘Blijf dan hopen! - schoon het thans een droevige hoop is!.... Zij is wèl in alle opzichten veranderd, het arme kind!’

‘Ja, maar versta mij goed: ik wil, dat, als zij er in toestemt, zij het vrij en uit eigen beweging doet, zonder eenige pressie, hoe zacht, hoe liefdevol ook, zonder iets dat naar dwang of drang zweemt. En ik verlang evenmin een “ja”, dat haar in een oogenblik van zwakte of van vertwijfeling ontsnapt. Ook begeer ik niet - en dat vooràl niet! - dat zij zich opoffert... Gij kent hare moeder, niet waar? Ook al wordt Elisabeth mijne vrouw niet, zal tóch alles wat ik bezit voor haar zijn, voor haar alleen, - laat zij dat wel bedenken, en dat zult gij haar ook wel zeggen, tot tienmaal toe, niet waar?’

‘Carabas! Carabas! het leven is wreed, mijn jongen! Gij verdiendet gelukkig te zijn, bemind te worden.’

‘Maar ik... ik zelf bemin, en dat is reeds iets. - Doch genoeg gepraat! - bij al dat redeneeren

zou men den moed verliezen. Gij hebt mij nu goed begrepen?'

'Antoine, ik zal haar vragen doen. Zij zal er antwoord op geven, en gij zult in de onmiddellijke nabijheid zijn, in de aangrenzende kamer, - daar zult gij alles kunnen hooren.'

'Op die wijze - ja, en dan hoe eer hoe liever.'

'Morgen.'

'En hoe de afloop ook zij, er zal geen de minste of geringste verandering door komen: de vriend blijft dezelfde.'

VI.

De deur der groote kamer staat half open.

Evenals alle namiddagen, die elkaar steeds volkomen gelijk en gelijkvormig zijn, zit Elisabeth in de kleine kamer, dicht bij den schoorsteen, waarin gele vlammen dansen, in half liggende houding op eene causeuse, de ledige handen werkeloos in haren schoot saamgevouwen.

Tegenover haar zit mevrouw Pasquier, die haar sedert eenige oogenblikken met hartstochtelijken nadruk toespreekt; zonder haar in de rede te vallen, schudt het blinde meisje zachtkens het hoofd, in eene sprakelooze weigering.

'Kleine, gij weet niet wat gij zegt! Gij hebt nog een taak, en een schoone taak óók, te vervullen in dit leven: hen lief te hebben die u liefhebben, en hun de meest mogelijke vreugde te verschaffen.... Ja, gij! - zoo is het. Gij zult antwoorden..., o, ik weet wel wat gij zult antwoorden... Welnu, dat... dat is niet waar! Zijt gij dan zóo te beklagen.... zeg?... bij voorbeeld op dit oogenblik, hier, bij uwe oude tante, terwijl wij samen als goede vriendinnen met elkaar zitten te praten? Komaan, is het nu op 't oogenblik zóo vreeselijk? Komt er niet zelfs in de bitterste toestanden nu en dan wel eens eenige verzachting? Ja, er zijn nog menschen die gij gelukkig kunt maken, Liesbeth, en dat is uw plicht, want men houdt heel veel van u, hoor!'

'Dat weet ik, - gij,... mijne moeder...'

'Denkt gij dat er niet méér zijn?'

'En wie dan?'

'O, kleine huichelaarster! - en Antoine?'

Toen liet Elisabeth, op een loomen en lusteloozen toon, zich de weemoedige woorden ontvallen: 'Hij h e e f t mij liefgehad, o zeker! en ik was waanzinnig...; daar kunt gij, gij zelve, nog niets van weten, want ik ben overtuigd dat hij er u niets van gezegd heeft... Luister... Twee dagen vóór....' (zij aarzelde, en streek toen met hare hand over hare oogen)... 'ja, twee dagen e r v ó ó r , heb ik in een opwelling van toorn, van hoogmoed, hem uit ons huis verjaagd, ik zelve, en heb ik hem verboden hier ooit of immer weder terug te keeren; ik heb zelfs geëischt, dat hij de stad zou verlaten... Ik was zoo lang getergd, zoo moede, ik was reeds ziek... Hij is heengegaan; maar bij wijze van afscheidsgroet heeft hij mij mijn hoogmoed verweten, en hij had wel gelijk! En toen de deur achter hem dichtgevallen was, kreeg ik eensklaps, zonder mij te kunnen verklaren waarom, berouw over hetgeen ik gedaan had, misschien deed het mij zelfs om hèm wel leed. Ik kan deze dingen nu wel zeggen, ik behoor

thans niet meer tot de wereld...' Mevrouw Pasquier was opgestaan, en had de deur der groote kamer geheel opengezet.

'Wat gaat gij doen?'

''t Is hier zoo benauwd! - Wel, wel, mijn kind, wat gij mij daar gezegd hebt, maakt mij óvergelukkig!'

'Welnu, ja, ik heb er berouw van gehad. 't Is waar, ik had hem nog niet lief, maar ik begreep dat die man niet zoo was als de anderen, dat het lafhartig van mij was om hem zulke slagen toe te brengen, daar ik wist dat iedere slag raak was. Ik wist dat hij goed was, onmetelijk goed... O tante! tante! men wordt zoo spoedig oud als men zooveel lijdt...., misschien zou ik hem later liefgekregen hebben, want, ziet gij, die groote, toewijdende genegenheden zijn aanstekelijk, en ik ben toch van nature niet ongevoelig, niet boosaardig.... Doch laat ons er niet meer over spreken, - ik lijd er te veel onder.'

'Spreek er integendeel wèl over, Beth! maar weet van te voren, dat hij u nog even vurig bemint, misschien meer dan ooit!'

'Tante! scherm niet met woorden! De zaak is ernstig... Wie heeft u dat gezegd... Hij zelf?'

'Ja, ja, ja! driemaal ja!'

Het meisje richtte zich op; weder gloeide er een vlam van hoogmoed in hare heldere oogen, die voor het leven gesloten waren; er welde een stroom van warmte uit haar hart naar haar hoofd op, die kleur gaf aan hare bleekheid, bij de gedachte dat zij bemind zou kunnen worden zooals men andere vrouwen bemint. Maar weldra nam zij weer hare gewone onverschillige houding aan, en liet zich weder in haren stoel vallen, met dat ééne en eenige woord: 'Helaas!'

'Wat is er nu weder? Waarom dat helaas?' hernam de oude dame.

'Vraagt gij dat nog? Omdat het dwaasheid voor mij is, een oogenblik te denken zooals iedereen denkt, te gelooven dat ik nog besta en dat men mij mede zou kunnen rekenen in het leven! Antoine heeft mij nog lief, omdat het ternauwernood een jaar geleden is dat ik gebrekkig ben geworden, gebrekkig! verstaat gij dat woord? Hij herinnert zich nog hetgeen ik eertijds geweest ben....., daarbij heeft hij medelijden, innig medelijden met mij, en van die herinnering en dat medelijden is een teeder gevoel overgebleven. Maar denkt gij, dat, als ik zijne vrouw was, hij niet al heel spoedig genoeg zou hebben van zoo'n ellendige zwerfster als ik ben, die daar altijd bevreesd en angstig rondloopt, met de handen voor zich uit, zoekend en tastend naar de muren, om in haar eigen huis den weg te kunnen vinden? Inderdaad, een bekoorlijk schepsel om verliefd op te worden!... Neen, ik heb hem wreedaardig geweigerd toen ik nog schoon was, toen ik nog leefde..., en thans - thans is hij gewroken!.. Zie, gij kent het leven, - zeg gij mij dus, wat dat kan beteekenen: ik onderscheid zijn voetstap uit alle anderen, op de trap, soms zelfs in de straat... O, en toch verbeeld ik mij, dat het voor mijne zwakheid goed zou zijn, een veiligen en krachtigen

steun te hebben, dien ik niet zou behoeven te wantrouwen.... Sedert een jaar is hij alle dagen hier gekomen, dikwijls zelfs tweemaal op een en denzelfden dag; ik weet alles wat hij voor mij gedaan heeft, alles wat hij heeft willen doen....; welnu, tante, ik mag hem niet zijn geheele leven doen bederven door hem met het mijne te belasten, want ik ben een kind, dat hij bij de hand moet leiden, minder dan een kind: een machteloos voorwerp, onbekwaam om iets te doen, geheel afgezonderd van allen en van de wereld, onbekwaam om te leven... O, ik ben niet hoogmoedig meer, zooals ge ziet!'

'Ik heb u laten uitspreken. Nu is het mijn beurt. Antoine is drie en dertig jaar. Op twintig-jarigen leeftijd was hij een man, was hij reeds zijn eigen meester, wist hij wat hij wilde, wat hij deed, waar hij heen ging... In dat soort van karakters kan men een onbeperkt vertrouwen stellen. Als Antoine hier kwam om tot u te zeggen: mijne éénige vreugde, mijn éénige wensch, mijn éénige droom is: voor u te leven; ik heb geen ouders, ik heb geen vrienden; mijn geheele leven is uitsluitend m i j n eigendom, ik kan er over beschikken, en ik beschik er over, door het u geheel en onverdeeld aan te bieden; die taak van een veilige steun, een liefdevolle gids, een altijd waakzame, altijd hulpvaardige beschermer te wezen, is juist het éénige wat ik begeer. Als hij u toeriep: "Ik heb u altijd liefgehad, ik heb u nòg lief, ik wil u tot de mijne hebben!" wat zoudt gij hem dan antwoorden?'

'Ach! dat weet ik zelf niet...'

'Als hij u nu eens de hand toestak, zooals ik u de mijne toesteek, kleine! hij die u aanbidt, wat zoudt gij dan doen?'

Toen vertoonde er zich op het gelaat der blinde een zachte glimlach van weemoedig geluk; zij strekte hare bleeke, tengere hand uit, om de hand harer tante te zoeken, als tot het afleggen eener verhevene, heilige bekentenis; maar zij ontmoette de sterke, eerlijke en bevende hand van Antoine, - van Antoine, die stil en behoedzaam was binnengeslopen, die nu op zijne knieën voor haar nederviel en onder een vloed van tranen allerlei uitroepen van verrukking en dankbaarheid stamelde.

Zij slaakte een kreet, deinsde terug, maar liet hem toch hare hand behouden.

'Maar tante.... dat is slecht van u.... gij hebt mij verraden!'

'Dat is mij volkomen onverschillig!' juichte mevrouw Pasquier, die, bij de herinnering aan zulke oogenblikken uit hare eigene jeugd, de kamer verliet en de deuren achter zich dicht deed.

Zij werden getrouwd. Maar zij bleven wonen in het kleine huisje, waarin de jonge vrouw zoo goed den weg wist. Zij zou bang geweest zijn voor het onbekende eener nieuwe woning, waarin haar voet bij iederen stap gestruikeld zou hebben. Daarentegen nam mevrouw de Frènes haren intrek in het groote steenen huis. Zij stapt er als een koningin rond, haalt alles overhoop, geeft bevelen, geeft tegenbevelen, komt, gaat, en handelt geheel naar eigen goedvinden. Zij slaapt 's nachts gerust; en soms, te midden van haren nieuwen rijkdom, zich badende in de weelde, bijna óververzadigd van haren voorspoed, gebeurt het wel eens dat zij heel zachtkens bij zichzelve zegt: 'Een ongeluk is toch ergens goed voor!'

Toen de advokaat Sormani de tijding van dit huwelijk vernam, haalde hij zijne schouders op: 'Wel bekome het hun! Elisabeth heeft Pécontal genomen omdat zij blind is; het is voor haren man te hopen, dat zij nooit beter wordt en haar gezicht terug krijgt!'

Maar zonder zich om de kwaadsprekende tongen en de lasterende zelfzucht te bekommeren, kloppen er in Antoine's huis eendrachtig twee gelijkgestemde harten.

's Zomers leidt hij zijne jonge vrouw door zijne velden en weilanden en zijne boerderijen rond, waarbij hij dan voortdurend aan 't woord is, om haar de menschen en de landschappen te beschrijven; de boerenarbeiders en de daglooners groeten steeds met eene bijgeloovige teederheid deze geheimzinnige en schoone meesteres, die hen aankijkt en hen niet ziet.

In de stad gebeurt het dikwijls, dat deze en gene voorbijganger, die hen ontmoet, zich nog eens omkeert; hij bewondert met jaloerschheid dat aanbiddelijke wezen, en vermoedt er niets van, dat zij in nachtelijke duisternis rondwandelt, zóó los en onbevreesd is haar gang; want aan Antoine's arm laat zij zich vol vertrouwen geleiden, ja bijna dragen; hij omringt haar aan alle kanten met zijne kracht en zijne bescherming.

‘Men bewondert u,’ zegt hij dan tot haar.

En dan glimlacht zij, vol blijdschap, als in de dagen van ouds.

Op een zonnigen morgen weerklonken eensklaps, om den hoek der straat, de tonen eener militaire muziekkapel: statig, indrukwekkend, als een breede stroom van harmonieën uit koperen monden; het eskadron rood-en-blauwe kurassiers verscheen weder, nog altijd even flink en manhaftig, nog altijd met dezelfde fiere houding. Antoine trok Elisabeth mede naar het venster; zóó was hunne liefde begonnen. Zij wist het nu. En toen de officieren, heentrekkend voorbij het huis, evenals vroeger de jonge vrouw salueerden, - vertolkte haar Antoine, bleek en ernstig, diep in zijn hart getroffen door dat saluut, door deze openbare hulde, aan Elisabeth deze voor haar onbereikbare taal der buigende en groetende sabels.

‘Die brave lieden!... zij weten het, zij weten het toch... Maar allen salueeren ze u, lieveling! en het is uwe schoonheid, die men huldigt, want men ziet u nog altijd, al ziet gij niemand meer.’

Toen de muziek in de verte geheel was weggestorven, vlijde de van voldoening stralende jonge vrouw haar hoofd op den schouder van haren man.

‘Mijn vriend, mijn vriend! weet gij nog, dat ik in vroeger tijd wel had willen sterven? Maar thans, dank zij uwe liefde, bemin ik het leven, ook zooals het nú is, ja, ik bemin het!’

En zij wierp zich in zijne armen.

Uit Egypteland.

Klassiek moge het land der Pharao's in hooge mate wezen, historisch moge de bodem der woestijnen en der pyramiden in alle opzichten zijn, - aan

n a t u u r s c h o o n is Egypte niet rijk, en de eigenaardige afwisseling, die het Europeesche landschap voor ons zoo aantrekkelijk maakt, zoekt men er te vergeefs. Onze landgenoot Van Assendelft de Coningh, die in 1879 zijne 'Ontmoetingen ter zee en te land' uitgaf en daarin o.a. een spoorrit van Alexandrië naar Caïro beschrijft, geeft een zeer aanschouwelijke, maar minder aantrekkelijke voorstelling van de Egyptische landouwen, en andere reizigers stemmen daarin hoofdzakelijk overeen. Land en volk schijnen steeds door de zon verschroeid, met zand en stof overdekt te zijn.

Na verteld te hebben, hoe zijn trein een vol uur moest wachten,

ABBAS-PACHA, EGYPTE'S NIEUWE KHEDIVE.

om een bezending ijs voor den Onderkoning te laten passeeren, vervolgt de heer De Coningh: 'Weldra stoomden wij met volle vaart langs de vruchtbare oevers van den Nijl. Daar 't in het heete of droge jaargetijde was, zag het landschap er dor en kaal uit, en ik moet bekennen, dat Egypte mij schrikkelijk tegenviel, vooral omdat er weinig meer boomen zijn dan in Noord-Holland. In de maanden, volgende op de overstrooming van den Nijl, zijn al de velden, die nu (Juni) alleen met verdorde stoppels prijkten, groen; doch zelfs dan kunnen zij er nooit zoo bevallig uitzien als die in ons vaderland. Thans echter zag alles er even verdroogd uit, en slechts hier en daar stak een enkele dadelboom zijn bestoven kruin boven de vervelende, verschroeide vlakte omhoog, terwijl het oog slechts met weerzin in een blik op de naakte bruine rotsheuvels en zandbergen der woestijn in de verte, eenige afwisseling zocht voor zooveel eentonigheid. Op de dorre stoppelvelden langs den spoorweg passeerden ons nu en dan geheele gezinnen fellahs: een soort van nomadische landbewoners,

ellendige, armoedige, donkerkleurige wezens, met hunne kudden schapen, ezels, geiten en runderen. Op een traject van zes uren sporen, zooals dat van Alexandrië naar Caïro, heeft men natuurlijk enkele stations, die echter niet veel bijzonders zijn. Van de steden of dorpen, tenzij men daar bepaald op lette, ziet men niets, want van steenen, net geverfde huizen is geen sprake. De huizen zijn vierkante blokken van de modder, op de plaats zelve gekneed; het vierkant is van boven open, daar het hier nooit regent, en alleen voor de zonnestralen met eenige bossen stroo gedekt. Anderen hebben de gedaante van een bijenkorf, met een gat op zijde, om naar binnen te kruipen. De huizen zijn dus geheel van dezelfde stof en kleur als de grond; vandaar dat een dorp zich niet anders voordoet dan als eene oneffenheid op het terrein, of beter nog: als een groot mierennest. Evenzoo is het met de steden, behalve dat dan het mierennest grooter schijnt, en hier en daar soms een wit bepleisterde minnaret boven den hoop uitsteekt. Een dronk water is voor de reizende Egyptenaren de éénige verfrissching aan de spoorstations, waar gewoonlijk een paar vuile arme drommels met een geitenvel vol water langs den trein loopen, om voor een kleinigheid een lauwen dronk zeepsopachtig vocht uit den Nijl te verkoopen.'

En dat land van zon en stof, van zand en droogte, heeft thans een nieuwen heerscher gekregen, die door den betrekkelijk plotselingen dood zijns vaders reeds op jeugdigen leeftijd tot den troon geroepen werd. In den morgen van 7 Januari jl. ontving de Europeesche pers het bericht, dat Tewfik-pacha, de Khedive of Onderkoning van Egypte, aan influenza leed en ernstig ongesteld was; de daarbij ontstane verschijnselen van longontsteking namen toe, en nog dien eigen dag overleed de Egyptische Vorst, die slechts den ouderdom van 40 jaren mocht bereiken. De oudste zijner vier kinderen, de 18-jarige Abbas-Bey, was als zijn opvolger aangewezen.

Zooals men uit zijn hierbij gevoegd portret zien kan, is deze prins Abbas een jonkman van een niet onaangenaam voorkomen, ook ondanks den droomerigen trek, die het eigenaardig kenmerk van de

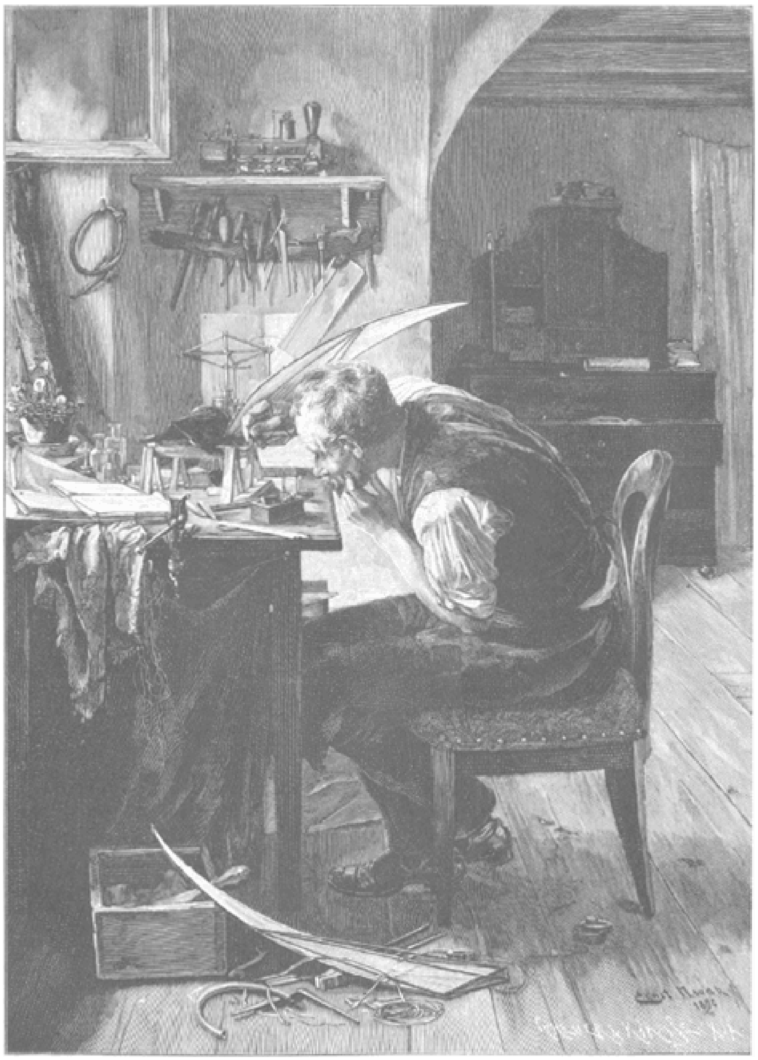

DE UITVINDER. Naar E. Novak. (Zie blz. 54.)

meeste Oostersche volken, en vooral van den Egyptenaar is. Met zijne rijzige gestalte en zijn donkeren oogopslag is hij, hoe jong ook nog, toch zeer wel in staat om een goed figuur te maken op den troon zijner vaderen. Vijf jaren geleden begaf Abbas-Bey zich met zijn broeder Mahomed-Ali naar Weenen, om daar aan de Theresia-Academie (waar reeds meer vorstelijke telgen studeerden) eene wetenschappelijke opvoeding te ontvangen. Hij beoefende er de Fransche, Engelsche en Duitsche talen, en kreeg bovendien van professor Nedsheb Effendi onderricht in het Turksch en Arabisch, en in de leerstellingen van den Koran.

Gedurende zijn verblijf aan de Weener Academie deed prins Abbas zich kennen als een kalm, ingetogen en bedachtzaam jonkman. Van wetenschappelijke en staatkundige studiën hield hij veel, vooral op het gebied der rechtsgeleerdheid, zoodat hij weldra goed bekend was met het in Egypte vigeerende Fransche wetboek van strafrecht. Ook voor geschiedenis had hij een bijzondere voorliefde, en de bronnen tot bestudeering der historie van zijn vaderland werden hem dan ook door zijne professoren zoo ruim mogelijk verstrekt. Bovendien ontving hij natuurlijk de vereischte militaire opleiding; terwijl hij en zijn broeder hunne vrije uren meestal besteedden met paardrijden, gymnastiek, schermen en dansen, of met het bezoeken van museums en schouwburgen. Aan het Hof van keizer Frans Jozef was Prins Abbas steeds een welkome gast; hij werd er herhaaldelijk genoodigd op hoffeesten en diners, en had veel omgang met de Aartshertogen.

In den ochtend van Zaterdag 16 Januari kwam de nieuwe Egyptische Khedive met het Oostenrijksche oorlogsschip 'Ferdinand Maximiliaan' te Alexandrië aan, omstuwd door een Britsch eskader, dat aan het saluut van de forten deel nam, waarna hij van daar zijne reis voortzette naar Caïro en er het Abdin-paleis betrok. Terstond na zijne aankomst, en ook den daaropvolgenden Maandag, hield hij er groote receptie, nadat eerst, in tegenwoordigheid eener aanzienlijke troepenmacht, de brief van den Turkschen Groot-vizier was voorgelezen, waarbij Abbas-Bey tot Onderkoning benoemd werd. Bij de receptie op 18 Januari werd namens het Corps diplomatique het woord gevoerd door den Spaanschen gezant, den heer Ortaga, en beantwoordde de jonge Vorst diens rede met een korte toespraak. In treffende en van aandoening getuigende bewoordingen herinnerde hij aan het plotselinge en vroegtijdige afsterven van zijn vader, en dankte hij al de vertegenwoordigers der Regeeringen voor hunne welwillende gevoelens jegens hem en zijn volk. Het voetspoor van zijn vader hoopte hij te volgen - zoodat de jonge Abbas zich, evenals Tewfik-pacha, onder Engelschen invloed schijnt te zullen stellen, en niet onder dien van Frankrijk, zooals zijn grootvader Ismaël-pacha -, en voor het overige was hij voornemens zich te wijden aan de bevordering van de welvaart des lands, waarbij hij verwachtte te mogen rekenen op de medewerking der Mogendheden.

Uit politiek oogpunt zal het optreden van den jeugdigen Abbas-pacha dus geene ingrijpende veranderingen brengen; en als zijne daden aan zijn program beantwoorden, kan het klassieke Egypteland, hoe schraal en dor en stoffig ook, nog een goeden tijd tegemoet gaan.

De uitvinder.

Het fraaie schilderij van den hongaarschen kunstenaar E. Novak heeft bijna een tragischen grondtoon. Het vertoont ons een van die ongelukkigen, die, vervuld van

gloeiende eerzucht, hun betrekking, hun kunst, hun handwerk verwaarloozen om phantastische uitvindingen te doen, waarvan zij hopen, dat deze hen met één slag beroemd en rijk zullen maken; met al hun krachten vervolgen zij hun doel, waarvan zij het onuitvoerbare niet inzien.

De schilder brengt ons in de werkkamer van zulk een uitvinder; - daar zit hij, omringd van zonderlinge instrumenten of vreemdsoortig werkende machines. Hoevele dagen en nachten van onvermoeide studie en inspanning heeft hij aan deze hersenschimmen reeds verkwist?

Zie hem daar voor zijn werktafel zitten, mager, uitgeteerd, met holle oogen, in elkander gedoken, alles om zich heen vergetend voor zijn werk. De ongelukkige man is bezig een vliegmachine te vervaardigen; theoretisch is alles klaar, alles afgepast, alles komt uit, maar de practijk moet nu bewijzen of zij werken kan.

Den schilder gelukte het buitengewoon den ingespannen ijver, den angst, de spanning van den ongelukkigen uitvinder vol waarheid weer te geven.

Bijgeloof aangaande getallen en dagen.

Vooroordeel of bijgeloof schijnt een bijna onafscheidelijk deel te zijn van de menschelijke natuur. Bij sommige menschen is het zelfs een gevoel zoo sterk als godsdienst. 't Is waar dat de 19de eeuw met haar wetenschap en twijfelzucht veel van de ouderwetsche bijgeloovigheden uit onze kindsheid verdreven heeft, maar veel daarvan blijft nog over zelfs onder menschen van groote ontwikkeling en hoogeren stand, en zelfs onder hen die er op pochen boven alle godsdienstige vooroordeelen te staan.

't Is nog niet lang geleden dat men lezen kon hoe Mrs Bancroft, een engelsche actrice, een hoefijzer op de deuren van haar salons spijkerde en op die van de kleedkamers van het Prins van Wales-Theatre; de schoone mistress Langtry gaat nooit op het tooneel zonder een turkooizen ring, die haar door den prins van Wales gegeven is. De steen van dezen ring is zoo groot, dat, wanneer zij handschoenen draagt, zij dien naar den palm der hand moet verschuiven en wanneer zij in stukken speelt, waar zulk een groote ring ongepast schijnt, verbergt zij hem tusschen haar kleederen.

Sarah Bernhardt heeft een oude ceintuur van medaillons waarop de teekens van den dierenriem in prachtig drijfwerk gegraveerd zijn; zij moet afkomstig zijn van Napoleon die ze kreeg van Abdallah, Bey van Egypte. De groote actrice is nooit zonder

dezen band, nu eens draagt zij hem over haar kleederen en dan weer om haar hals.

Ellen Terry gebruikt een kleinen flacon als talisman. Mary Anderson stelt haar vertrouwen in paarlen; Patti heeft een bijgeloovige liefde voor klimop, waarvan het blad een lievelingsfiguur voor haar is; en zoo zouden wij een menigte menschen kunnen noemen die oude munten, zonderlinge knoopen, talismans van allerlei soort dragen, waarvan zij vast gelooven dat deze hun geluk zullen aanbrengen, roem en fortuin bezorgen.

Nu echter wenschten wij hoofdzakelijk te spreken van de bijgeloovigheden en dwaze denkbeelden, verbonden aan sommige getallen en aan de dagen der week.

Het vooroordeel tegen zeker getal is een zonderling voorbeeld van bijgeloovige vrees, niettegenstaande alle overtuigende bewijzen die de rede en het verstand aanbrengen om de ongerijmdheid daarvan aan te toonen.

Een fransch schrijver zegt hiervan het volgende: ‘Als de mogelijkheid moet bewezen worden dat er een van de dertien personen, die aan tafel zitten, binnen het jaar zal sterven, zal men vinden hoe de kansen dat de dood zal plaats hebben, staan als omstreeks één tot één.

Deze berekening heeft, door middel van een valsche uitlegging, aanleiding gegeven tot het niet minder belachelijke vooroordeel dat het gevaar vermeden kan worden door een grooter getal gasten, hetgeen alleen het uitwerksel zal hebben de mogelijkheid te vermeerderen der gevreesde gebeurtenis.’

Het is moeilijk de reden der antipathie te vinden tegen het getal 13 of te weten welke samenloop van omstandigheden daaraan zulk een onbenijdbare reputatie gegeven heeft.

Eenigen zeggen dat het de datum is van het Laatste Avondmaal, en, evenals het vooroordeel tegen den Vrijdag, voortkomt uit het feit dat de Kruisiging dien dag plaats had. In elk geval hebben alle bijgeloovigen over de geheele wereld aan dag en datum een afschuw.

In Parijs moet een maatschappij bestaan, ‘le Quatorzième’ (de Veertiende) genaamd, die zich ten doel stelt gasten te leveren voor een maaltijd, in geval er dertien zijn. 't Is bedroevend te denken hoeveel prettige dinétjes bedorven werden, door den zoogenaamden kwaden invloed van dit noodlottige getal.

Zelfs onder de slimme, practische hedendaagsche Amerikanen, vindt men sporen van het vooroordeel, waarover wij spraken. Eenige der groote hotels in de Vereenigde Staten, zegt men, hebben geen kamer die met 13 genommerd is, daar sommige reizigers weigeren zouden daarin hun intrek te nemen. De moeilijkheid schijnt vermeden te zijn door het gehate nummer geheel over te slaan of door de eerste dertien kamers met letters te teekenen en eerst bij de 14de met het nummeren te beginnen.

Uit een levensbeschrijving van Richard Wagner blijkt, dat het gevreesde getal voor hem met bijzondere gelukkige gebeurtenissen verbonden was. Het was den 13 April 1845 dat hij den Tannhauser voltooide en den 13 Maart 1861 dat deze opera in Parijs werd opgevoerd; maar de toevalligheden, die zeker opmerkenswaardig zijn, begonnen met zijn geboorte. Hij werd geboren in 1813 hij stierf den 13den der maand, er zijn 13 letters in zijn naam en de som der cijfers van 1813 is 13.

Zijn eerste en beslissende indruk ten gunste zijner muzikale loopbaan werd op den 13den der maand ontvangen, toen hij de Freischütz hoorde, en dit stuk werd voltooid den 13 Mei 1820. Weber, de componist daarvan, stierf juist toen Wagner 13 jaar oud

was. Het eerste optreden van Wagner als muzikaal persoon, dateert van den dag toen hij als student aan de Leipziger Academie optrad in 1831 en het tooneel te Riga, waarvan hij directeur was, werd geopend 13 September 1837. Het eerste van zijn Bayreuther drama's werd begonnen 13 Augustus 1876 en den 13 September 1882 was de laatste dag dien hij op die plaats doorbracht vóór dat hij Venetië verliet. Hij zag zijn vriend Listzt voor het laatst in die Italiaansche stad den 13 Januari 1883 en hij stierf den 13 Februari 1883 in het dertiende jaar van het nieuwe Duitsche keizerrijk. Nog verdient opmerking dat bij de opvoering van ‘der Freischütz’ die zooveel invloed uitoefende op Wagner's roeping, de voornaamste actrice mevrouw Schröder - Devrient was, die voor 't eerst in het openbaar optrad den 13 October 1819.

Dat er getallen zijn, die met den godsdienst in nauwe betrekking staan is een geloof, zoo oud als de wereld. Zoo werd de wereld in zeven dagen geschapen, de zevende dag moest heilig gehouden worden, de mensch gemaakt naar het beeld van Zijn Schepper, bestond uit drie deelen, lichaam, ziel, geest. In de mythologie had Hecate driedubbele macht, het zinnebeeld van Jupiter was een drievoudige bliksem, van Neptunus een drietand, van Pluto een driehoofdige hond; de Schikgodinnen waren drie, de Gratiën drie, de Furiën drie, de Muzen drie maal drie = negen in getal. De Romeinen beschouwden een even getal als ongelukkig, omdat, daar het gelijk kon verdeeld worden, het 't symbool werd van dood en ontbinding.

Het getal zeven is van onheuglijke tijden af als gewijd beschouwd. Zelfs Luther leerde dat men dit getal, wegens zijn herhaaldelijk voorkomen in de H. Schrift, voor heilig moest houden; en oude bijbeluitleggers, geloovende in zijn geheimzinnige macht, zeggen dat, omdat het 't getal der volmaaktheid is, wij onze vijanden zeventig maal zeven malen vergeven moeten. Verder wachtte de Almachtige zeven dagen vóór dat Hij den zondvloed liet komen. De ark rustte in de 7de maand en op den 17en dag der maand. Noach wachtte zeven dagen vóór hij de duif uitzond. Er waren zeven jaren van overvloed, toen zeven jaren van hongersnood in Egypte; Jacob, die zeven jaren diende voor Rachel, boog zeven malen voor Ezau. Met olie werd zeven malen gesprenkeld bij de wijding van Aäron. Er zijn zeven Kruiswoorden en zeven beden van het Onze Vader, verder zeven sacramenten, zeven hoofdzonden, zeven werken van barmhartigheid. Vroeger werd nooit aan een kind vóór den 7den dag een naam gegeven; vóór dien dag werd het nog niet beschouwd het volle leven te bezitten. De tanden

komen in de 7de maand voor den dag en worden in het 7de jaar hernieuwd, wanneer het eerste tijdperk der kindsheid voorbij heet te zijn, en in de meeste landen wordt de mensch op driemaal zevenjarigen leeftijd voor mondig verklaard.

Op vier maal zeven jaar is de man in 't bezit zijner volle kracht; op 5 maal 7 is hij in de grootste drukte zijner zaken, op 6 maal 7 wordt hij ernstig en wijs of hij wordt het nooit; op 7 × 7 is hij op zijn hoogtepunt en van dien tijd daalt hij af; met 8 maal 7 is hij in zijn eerste klimaatjaar of jaar van gevaar, op 9 maal 7 in zijn grootste jaar van gevaar en tien maal zeven wordt door den koninklijken profeet, het natuurlijke tijdsverloop van een menschelijk leven genoemd.

Het getal zeven gaat ook niet alleen door alle fabelen en legenden der natiën, maar ook door hun authentieke geschiedenis en de nevelachtige overleveringen van hun godsdienst. Rome dat 7 koningen bezat, rustte statig op 7 heuvels. Wij hebben allen van de zeven wonderen der wereld gehoord. De Cella van het Pantheon wordt gesteund door zeven kolommen aan elke zijde en de Tempel van Jupiter Olympus is versierd door zeven kolommen in het oosten en westen en door 14 aan de kanten. De ouden schenen vast te gelooven dat elk gebouw, even als Salomons tempel, op zeven kolommen rusten moest. De Engelsche kathedralen en abdijkerken bewijzen, met vele andere, dat dit getal telkens zoowel in de oudere als in de nieuwere engelsche architectuur herhaaldelijk voorkomt.

Met opzet of door toeval speelt ook in de beroemde kathedraal van Keulen het getal zeven een groote rol. Het getal schijnt als het grondbeginsel genomen te zijn van alle schikkingen, waarin van een numeriek getal sprake is. Zoo zijn er zeven nissen voor de standbeelden aan de voornaamste deuren en aan de zij-ingangen. Zeven voetstukken voor beelden staan in de vestibule, zeven kapellen omringen het koor, dat versierd is door tweemaal zeven kolommen. In de vleugels zijn zeven maal acht pilaren, en vier maal zeven pijlers rijzen langs de muren omhoog. Het westerportaal is zevenmaal 33 voet wijd, de lengte van het groote gebouw is zeven maal 76 voet en de hoogte tot den top der voornaamste torens was op 7 maal 76 voet gesteld. De drie middelbeuken zijn zeven maal vijftien voet wijd. Niet alleen komt het getal zeven zoo veelvuldig voor in algemeene bouwkundige ontwerpen, maar ook in de kleinste bijzonderheden als de onderdeelen van decoratief werk.

Volgens een oud geloof, dat zeer algemeen in zwang was, hebben sommige buitengewone voorrechten altijd aan zevende zoons behoord. Men meende dat een zevende zoon als geneesheer geboren werd en een instinctmatige kennis had van de heelkunde en zelfs nu en dan wonderbare genezingen wist te volvoeren alleen door aanrakingen. Van daar dat, waar een zevende zoon geboren werd, de ouders zich verplicht achtten hem tot dokter op te leiden. Vele verhalen gaan er rond, over zulke heelmeesters, die gewoonlijk door enkele aanrakingen genezen zonder eenige medicijn te geven.

In de Schotsche hooglanden, een der bijgeloovigste streken der wereld, moet het geloof aan de macht van zulk een zevenden zoon nog in volle kracht zijn; diens geneesmethode bestaat in het leggen der handen op de zieke plaats en in het aanroepen der Heilige Drieëenheid. Eenige jaren geleden, zegt men, woonde er iemand op het eiland Jona, die genezingen volbracht door de pijnlijke plek met zijn hand te wrijven op twee opvolgende Donderdagen en Zondagen, en dit te doen in den naam der Drieëenheid. Op het eiland Lewis is het de gewoonte den patiënt een zesstuiverstuk te geven met een gaatje er in, waardoor een koord gestoken is om het om den hals

te dragen; wanneer hij dit aflegt komt de ziekte weer terug. De Schotsche waarzegsters beroemen er zich op de zevende dochter van een zevende dochter te zijn, en winnen daardoor de gunst van het mindere volk. Nu nog leest men in Engeland advertenties in de couranten van mannelijke en vrouwelijke kwakzalvers, die ziekten beweren te kunnen genezen, welke door alle geneesheeren opgegeven zijn, omdat zij de zevende zoon of dochter van den zevenden zoon of dochter van een zevende kind zijn!

Chopin, de groote componist, had een bijzonderen afkeer van het getal zeven. Hij zou nooit logeeren in een huis dat het getal 7 droeg, hij zou nooit op een 7de of 17de op reis zijn gegaan. Het was in 1837 dat zijn noodlottige verhouding met George Sand een aanvang nam, in '47 dat zij verbroken werd, den 17den October stierf de groote musicus! Hoe zal men deze vreemde toevalligheden kunnen verklaren?

Bijgeloovigheden zijn ook veel verbonden aan den 6en dag der week. In een kortelings uitgegeven officieel rapport der fransche spoorwegen blijkt, dat het aantal reizigers bijna 20 percent vermindert op elken Vrijdag der week, ten gevolge der algemeene vrees om op dien dag een reis te beginnen. Dit bijgeloof had zulke vaste wortelen geschoten bij de matrozen en schippers van Philadelphia, dat de zaken er onder leden; eenige reeders besloten het vooroordeel op practische wijze te bestrijden. Een schip werd gebouwd waarvan het plan en de contracten op een Vrijdag werden geteekend. De kiel werd op Vrijdag gelegd; het liep op Vrijdag van stapel, het werd ‘Vrijdag’ gedoopt en ging op een Vrijdag onder zeil; ongelukkig echter voor de goede bedoelingen der eigenaars stootte het nog voor dat de dag om was tegen een kaai; de ontevreden bemanning gaf de schuld aan den ongeluksdag, hoewel niemand er aan twijfelde of zij zelf was schuld en oorzaak van het ongeval. Het schip werd nu Zaterdag herdoopt. Zoo algemeen is het vooroordeel, dat zelfs onder de koele Amerikanen weinige, zoo niet geene, stoomschepen op Vrijdag de havens verlaten.

Natuurlijk houdt de Vrijdag ook zijn slechten naam op met betrekking tot de huwelijken. Vier of vijf jaar geleden werd in Chicago uitgemaakt dat op de lijst der huwelijken gedurende acht maanden van het jaar er slechts 80 ongeveer op Vrijdag werden gesloten, terwijl het getal op andere dagen 400 à 500 beliep. Het denkbeeld dat de Vrijdag een ongeluksdag is, schijnt algemeen, en in vele beschaafde landen staat hij bekend als de beulsdag, omdat op dien dag de meeste doodvonnissen ten uitvoer werden gebracht.

De Londensche politiehoven.
Met 13 illustratiën.

I.

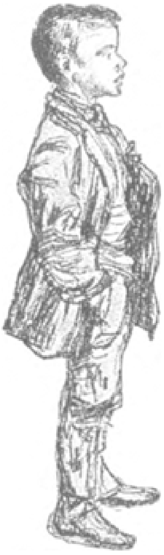

EEN DIEFJE.

Het politiehof is een door en door Britsche instelling. Ook in andere landen vindt men hier en daar wel rechtbanken van dien aard, maar dan is haar werkkring even beperkt als haar rechtsgebied, terwijl in Engeland, en vooral te Londen, het politiehof in alles voorziet, alles beoordeelt, van alles kennis neemt, ten minste in eerste instantie, en in zekeren zin het maatschappelijke leven presideert.

Dáár neemt de instructie der misdaden, zoo groote als kleine, een aanvang; dáár worden alle soorten van vergrijpen aanhangig gemaakt, òf om er finaal te worden behandeld en afgedaan, òf om naar de jury van beschuldiging te worden verwezen, die de rol van gerechtshof vervult;

EEN VERLOREN SCHAAP.

dáár worden de eenvoudige overtredingen, de persoonlijke quaestiën en de straatgeschillen beslecht. Iedereen kan er den een of anderen dag ontboden worden als aanklager, als verdachte, of als getuige. Geen betere plaats dan die voor Jan-en-alleman open staande gerechtszalen, om de eigenaardige zeden en gewoonten van het Engelsche volk naar het leven te bestudeeren.

Er bestaan niet minder dan elf *Police-Courts* voor de stad Londen. De beroemdsten en de druksten vindt men in de Bowstreet en de Great-Marlboroughstreet. Elk hof heeft twee vaste rechters, die beurtelings op de zittingsdagen dienst doen, van 's morgens tien tot 's namiddags vijf uur. Evenals alle Engelsche magistraatspersonen, worden deze rechters zeer hoog bezoldigd - met vijftienhonderd pond sterling of achttien duizend gulden per jaar - en uit de voortreffelijkste leden der balie gekozen.

Een griffier of *chief-clerk*, een voldoend aantal schrijvers en copiïsten, eene gevangenis die bewaakt wordt door een cipier, diens roeper en de pedel-deurwaarders voltooien de organisatie. De binnen- en buitendienst der gevangenis wordt waargenomen door konstabels.

Men berekent dat het cijfer der jaarlijks door de politierechters behandelde zaken, te Londen alleen, 220,000 bedraagt, wat gemiddeld zestig zaken per dag voor iedere rechtbank oplevert. Daar moet men dan nog bijvoegen een dertigtal aanvragen om dagvaarding, allerlei verzoekschriften, officieele en andere mededeelingen, - ongerekend een honderdtal benoodigde handteekeningen.

Men kan zeggen dat die rechtbanken, door hunne snelle en min kostbare rechtspleging, de grootste diensten aan de reusachtige bevolking der Britsche wereldstad bewijzen.

De rechter houdt er zitting in burgerkleeding, op een verhooging, waarop een met leder bekleede leuningstoel en een schrijftafel geplaatst is; beneden hem zitten de griffier en zijne klerken hunne papperassen vol te krabbelen. Voorts is er een tafel beschikbaar gesteld voor de advocaten, procureurs en alle andere mannen der wet, die met eene zaak iets te maken kunnen hebben. Aan de linkerzijde is een afzonderlijke bank geplaatst voor de rechtsgeleerde verslaggevers; aan den rechterkant bevindt zich het 'dock' der verdachten en de zitplaats der getuigen.

De zitting begint gewoonlijk met *applications for summons*, of dagvaardingen voor het hof. Het geldt daarbij meestal aanklachten wegens het toebrengen van slagen en kwetsuren, bedreigingen, handtaste-

lijkheden van allerlei aard, willekeurige vrijheidsbenemingen, en geschillen over alle mogelijke en onmogelijke onderwerpen. Een vrouw vraagt bescherming tegen haren man, die haar meer slaag dan eten geeft, of 's Zaterdagsavonds, zoo niet 's nachts, geen cent van zijn weekloon thuis brengt. Een oude dame klaagt, dat de papegaai van de buren haar uit den slaap houdt. Een reusachtige politieman vertoont een microscopisch wichtje, dat hij ergens op straat vond zwerven, zonder dat het kind naam of woonplaats harer ouders wist op te geven.

Zoodra al die voorafgaande kleinigheden met den meesten spoed zijn afgehandeld, gaat men over tot de *night-charges*, de arrestatiën die sedert de sluiting der vorige zitting hebben plaats gehad. De Engelsche wet eischt zeer verstandig, dat ieder van zijne vrijheid beroofde persoon binnen de eerstvolgende vierentwintig uur voor den politierechter gebracht moet worden, die dan de arrestatie handhaaft of de invrijheidstelling gelast. Alle beschuldigden, van welken aard ook, moeten dus allereerst en

VERDACHTEN EN AANGEKLAAGDEN.

onvermijdelijk voor het politiehof verschijnen. Maar de *night-charges* zijn eigenlijk gezegd geen beschuldigden; het zijn veeleer verdachten in zake openbare dronkenschap, slagen, verwondingen of nachtelijk straatrumoer, op heeterdaad betrapt.

Naast den levenslustigen *masher*, in zwarten rok en witte das, die de aandacht der politie op zijn persoon heeft gevestigd door zijn brooddronken gedrag bij het verlaten van het Criterion of het Alhambra, vindt men er den nog onbedreven *pick-pocket*, met de hand in den zak van zijn slachtoffer betrapt, en den onvoorzichtigen koetsier, wiens hansom-cab men heeft moeten staande houden, omdat hij er, tegen alle regelen der rijkunst en der politieverordeningen in, als een dolleman mee voortholde. Men vindt er stoere vrouwspersonen, die eene wat al te levendige woordenwisseling hebben gehad en het niet bij woorden lieten blijven, zooals uit de wederzijds toegebrachte ‘blauwe oogen’ blijken kan. Men vindt er óók - en in groot aantal! - de *painted women* of ‘geverfde vrouwen,’ die avond aan avond van Piccadilly en Regent-street de hartbrekendste markt van menschenvleesch maken, welke men zich ter wereld kan voorstellen.

Al die verdachten marcheeren achtereenvolgens naar de *dock* of bank der beschuldigden. De getuige (bijna altijd een konstabel) treedt dadelijk naar voren en voert de redenen der arrestatie aan. De verdediging, als er een is, ontwikkelt hare argumenten, of anders vraagt de rechter eenvoudig aan den verdachte of hij ook iets

te zeggen heeft; vervolgens legt hij, al naar de zaak is, òf een boete op, die terstond betaald moet worden, òf eenige dagen gevangenisstraf, òf hij dient eenvoudig een berisping toe. En daarna gaat men tot het volgende nommer over.

Soms is de verdachte een vreemdeling en weet hij zich niet in het Engelsch uit te drukken. Dit is nog al zeer dikwijls het geval met de *painted women*, die grootendeels uit België afkomstig zijn. Dan ziet men naast den griffier een tweeslachtig wezen verrijzen, kaalhoofdig en veeltalig, die zich belast met de taak om beurtelings de woorden der acteurs van het drama te vertolken. Fransch, Italiaansch, Spaansch, Duitsch, Russisch, of Chineesch, - die wakkere en welbespraakte man staat voor niets! Hij kent, naar men beweert, alle talen; dat wil zeggen, dat hij ze allen even slecht spreekt. Men kan zich dus niet al te zeer op zijne geïmproviseerde overzettingen verlaten. Maar zoo goed en zoo kwaad als het dan gaat, de rechter is er tevreden mede; en wat den verdachte betreft, deze kan er zich verzekerd van houden, dat hij er geen penny boete en geen uur gevangenisstraf bij verliest.

De 'nummers' volgen elkaar nu met eene duizelingwekkende snelheid op de banken van het *dock* op. De een komt er slechts om, bijna dadelijk, de deur der 'kortegaard' weer achter zich te zien opengaan, een trotsche en exclusieve deur, 'alleen bestemd voor de gevangenen'; de ander ziet zich onder borgtocht op vrije voeten gesteld, of wordt eenvoudig vrijgesproken en valt dan dadelijk in de armen zijner ouders en vrienden, die zich in zijn belang herwaarts hebben gespoed. Want dit alles heeft plaats in een groote zaal, waar het publiek gedurende den geheelen loop der zitting aanhoudend wisselt.

Dit publiek is, gelijk men wel denken kan, zoo veelsoortig mogelijk. Naast den toevallig binnengeloopen nieuwsgierige, die eens wat aan zedenstudie komt doen, of enkel voor een regenbui wil schuilen, zijn er vaste habitués van het lokaal, echte dilettanten der correctioneele politie, die de goede en slechte hoedanigheden van den magistraat beoordeelen, de aanvallen en verweringen met een goedkeurend lachje of een dof gebrom volgen, en zich beroemen dat zij op een haar af kunnen zeggen, wat er op dit of dat zaakje waarschijnlijk komen zal.

Er zijn ook angstige moeders, zorgelooze kinderen en in tranen badende vrouwen, die gisterenavond of dezen morgen aan het luikje der gevangenis zijn komen hooren, of hun vermiste vader, broeder of echtgenoot zich daar ook bevindt, en die nu op de zitting terugkomen om daar zijn lot te vernemen... èn het hunne, helaas!

Dit havelooze auditorium is over het algemeen niet geschikt om iemand een zeer hoog denkbeeld van de Britsche beschaving te geven. Maar boven de persoonlijke afschuwelijkheden moet men een geopend oog hebben voor de schoonheid eener wet, die aan den Engelschen burger dezen uitstekenden waarborg verschaft: de onbeperkte publiciteit van het gerechtelijk onderzoek.

Hier geen nuttelooze gevangenhouding, niets geheimzinnigs, geen ongelijke strijd, in een indrukwekkende kamer, tusschen den verbluften beschuldigde en den geduchten rechter van instructie, die hem op een bekentenis tracht te betrappen, of hem eene onvoorzichtigheid poogt te ontlokken. Niets dan het volle licht, het onmiddellijke en openbare onderzoek van de omstandigheden der zaak, ten aanhoore van een zwijgenden beschuldigde. Hier zal 't niemand in het hoofd komen, den ongelukkige een woord te vragen, dat hem in staat van beschuldiging zou kunnen stellen. Neen, integendeel, - de konstabels zelven, als zij hem met hun sterke hand in zijn kraag pakken, hebben hem wel terdege gewaarschuwd, dat hij toch vooral niets moest zeggen, waarmede hij zijne zaak zou kunnen benadeelen. En thans, terwijl men de zaak onderzoekt, blijft hij, evenals het geheele auditorium, slechts de lijdelijke getuige der procedure.

Een bewonderenswaardige instelling, die reeds voldoende zou zijn om een volk te doen eeren, daar zij tot zelfs in den misdadiger de waardigheid van den mensch eerbiedigt!

Maar in andere opzichten is de inrichting der Engelsche politiehoven toch weer minder prijzenswaardig. Want de rechtsgeleerde bijstand en de ambtshalve toegevoegde verdediger zijn er onbekend. Rondom de gevangenis, en ook in de vestibule der rechtszaal, ziet men *solicitors* (advocaten) en *attorneys* (procureurs) van gering allooi rondzwerven, jacht makende op een cliënt. Met hun gladgeschoren kin en hun geruite pantalon hebben ze soms heel veel weg van een *bookmaker*, en misschien vereenigen zij beide baantjes wel in hun persoon. De hoofdzaak is maar voor hen, hoe zij te weten zullen komen of de cliënt zal kunnen betalen. Zij vragen het hem op den man af, zonder er doekjes om te winden, en deelen hem hun ‘tarief’ mede: een guinje, of tien shillings, al naar gelang het zaakje is. En dan gaat de arme drommel soms aan 't loven en bieden. Tien shillings? Neen! hij heeft ze niet. Maar als hij zijn uiterste best doet, zal hij er wel zeven bij elkaar kunnen krijgen. Wil mijnheer de advocaat daar genoegen mede nemen? - Hm! zeven shillings.... 't is een bitter beetje!... Enfin, het is een slechte tijd tegenwoordig... Geef op maar je zeven shillings!...

II.

Ieder politiehof heeft zijne habitués, zijne vaste cliëntèle, met hare eigenaardige kenmerken en karaktertrekken, al naar de plaatselijke omgeving is. Het vreemdsoortigste is ongetwijfeld het *Thames Police-Court*, welks rechtsgebied zich over het geheele Londensche East-End uitstrekt.

Men vindt hier niet meer, zooals in Bowstreet en in Great Marlborough-street, de vogels van prachtige pluimage, die zoo vaardig zijn om te protesteeren tegen de verklaringen van den konstabel. De dames die hier op de bank der beschuldigden plaats nemen, doen ons veeleer denken aan de *squaws* van Fenimore Cooper of van een Australisch kamp, dan aan de schoonheden van het oude Griekenland. Wat de mannelijke personen betreft, het zijn ruwe dokwerkers, dronken matrozen, en vooral *roughs* of 'schooiers', stamverwanten van onze Hollandsche baliekluivers.

De vechtpartijen, de vuistslagen en zelfs de messteken spelen een overwegende rol in de ridderromans, die in dezen tempel der gerechtigheid besloten worden. En daar al dit volkje elkander kent en elkaar de hand boven het hoofd houdt, daar allen het korps konstabels als hun onverzoenlijken doodvijand beschouwen, en niemand terugdeinst voor desnoods twintig valsche eeden, als het de redding van een kameraad geldt, - is de taak van den rechter niet altijd gemakkelijk.

Zijne grondige bekendheid en langdurigen omgang met deze omgeving stelt hem echter bijna altijd in staat, om waarheid en verdichting van elkaar te onderscheiden. Men zou soms zeggen, dat hij de waarheid uit de gelaatstrekken zijner justiciabelen lezen kan, op de manier van een Lavater. Met een enkelen oogopslag heeft hij den verdachte gepeild. Daarna ziet men zijn gelaat stroever of helderder worden, al naarmate hij de zaak inziet; soms ook drukt het een diepe verslagenheid uit, die zich al spoedig lucht geeft in een haastige gedachtenwisseling met zijn griffier. Maar eensklaps volgt de uitspraak van het vonnis, kort en bondig, - dikwijls vrij wreed, uit ons continentaal oogpunt bezien, als het aan dagen- of wekenlange gevangenisstraf zooof zooveel zweepslagen met geknoopte koorden (de *kat met negen staarten*, zooals men dit strafwerktuig noemt) toevoegt.

Die slagen zijn echter onmisbaar om indruk te maken op deze wilde dieren, deze vrouwen- en kinderbeulen, vechtersbazen van beroep, die geen grooter genot kennen dan hunne vuisten te beproeven op menschenvleesch, dan te ranselen, te worgen, en puur voor de pret iemand dood te slaan.

De in Thames Court behandelde overtredingen hebben dus een eigenaardig karakter van beestachtigheid, evenals de verzameling verdachte vrouwen er sjofeler dan ergens elders is. Naast eene enkele zijden japon of een fluweelen mantel, die zich in een straat der City heeft laten oppakken, - wat al vuile en gescheurde omslagdoeken, wat al onmogelijke hoeden, wat al door den jenever gebolde, gepurperde en misvormde gezichten!

In den regel is de dagorde dezelfde als elders. Na

de *night-charges*, of op heeterdaad betrapten, komen de ouders die hunne kinderen niet naar school zenden. De politierechter is door de wet gemachtigd om hen tot eene lichte boete te veroordeelen. Doch hij maakt slechts met de uiterste bescheidenheid van zijne macht gebruik, daar de gezinnen, die in de

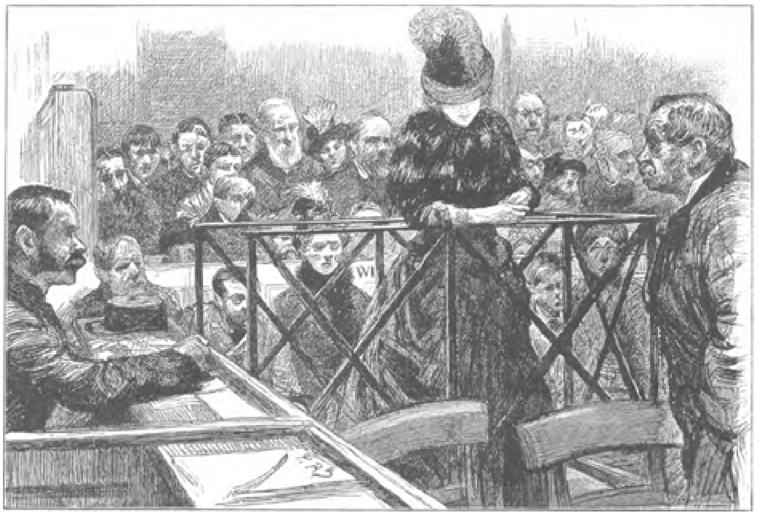

DE BEËEDIGDE TOLK.

vervulling van dezen hoofdplicht te kort schieten, bijna altijd tot de armsten der armen, tot de ellendigsten der ellendigen behooren. Een der verontschuldigingen, die de vader gewoonlijk aanvoert, is deze: dat hij niet bij machte is om wekelijks de vier stuivers te betalen, die als schoolgeld geëischt

DEN VOLGENDEN OCHTEND.

worden; want in Londen wordt, ofschoon er leerplicht bestaat, het lager onderwijs niet kosteloos gegeven. Dikwijls ook laat hij het voorkomen, dat het kind de ware schuldige is, door den vader ongehoorzaam te zijn en op straat rond te zwerven, in plaats van naar school te gaan. Een ernstige vermaning aan het adres van den vader of van zijn kleinen bengel, twee of drie shillings boete in geval de schuldige een recidivist is, zijn gewoonlijk voldoende om dien tegenstand te breken.

Men moet overigens erkennen, dat dit verzet wel te begrijpen is, wanneer het gezin tot de werkelijk armen behoort, en dat er in zulke gevallen inderdaad onrecht in 't spel is. Te eischen dat het kind schoolonderwijs ontvange, is iets zeer natuurlijks; te eischen dat de ouders dit onderwijs betalen, is echter in een zeer groot aantal gevallen

eene onmogelijke vordering; en men kan bijna niet begrijpen, dat de Engelsche wet althans niet in uitzonderingen voorzien heeft.

Maar zij is hard voor de armen, deze wet, en dit blijkt vooral uit de aanrakingen van den politierechter met de vlottende bevolking der slaapsteden. Naar men weet, staan de *workhouses* of werk- en onderstandslokalen alle avonden open voor dezulken, die daar nachtverblijf komen vragen. Deze gastvrijheid wordt evenwel volstrekt niet kosteloos verleend: zij moet den volgenden dag betaald worden met een zwaren arbeid, vier of vijf uur lang, voor de mannen bestaande in het fijnkloppen van steenen en voor de vrouwen in het pluizen van werk. *Casuals* of toevalligen noemt men die gasten van éénen nacht. Het spreekt van zelf, dat zij over 't algemeen niet tot de volgzaamste klassen der maatschappij behooren, en dat zij zich dikwijls zeer bandeloos gedragen. Zij weigeren b.v. zich te onderwerpen aan het reglement van het werkhuis; zij zingen of schreeuwen; zij breken hunne borden en schotels; zij verscheuren hunne kleederen; of zij weigeren te werken. Al die overtredingen worden voor het politiehof berecht en daar meestal gestraft met veroordeelingen tot vijftig of zestig dagen tuchthuis.

De rechter is ook voor de noodlijdende bevolking een soort van raadgevend advocaat, tot wien zij in netelige gevallen haar toevlucht neemt. De quaestiën, die men aan zijne uitspraak onderwerpt, zijn

'U HEBT TOEVALLIG MIJN MAN NIET GEZIEN?'

soms vrij zonderling. Mag een vrouw, die reeds sedert zes jaar door haren man is verlaten, een tweede huwelijk aangaan? Is de dagelijksche dronkenschap van den man een reden tot echtscheiding? Staat het niet vast, dat een goed huisvader des Zaterdags-avonds onbeschroomd een vierde gedeelte van zijn weekloon mag verdrinken, maar dat het schandelijk is, die grens te overschrijden? enz. enz. De rechter lost naar zijn beste weten de vraagstukken van het bittere leven op. Al staat het ook niet altijd in zijne macht, zijne geïmproviseerde cliënten volkomen te bevredigen, toch gebeurt het zelden, dat hij hun dan ten minste niet een goeden en practischen raad geeft.

Een zeer heilzaam prerogatief, dat de rechters in andere landen hem zouden kunnen benijden, bestaat hierin, dat hij zijne justiciabelen, wanneer er sprake is van 'blijkbare vijandelijkheid,' van 'woordelijke bedreigingen,' of 'aanvankelijke dadelijkheden,' zoo als de politietermen luiden, de formeele verplichting kan opleggen om den vrede te bewaren, *to keep the peace*, op poene eener boete van honderd tot honderdvijftig gulden. Hij die den wapenstilstand schendt, kan dan onmiddellijk

BEWOONSTERS VAN HET LONDENSCHE EAST-END.

in hechtenis worden genomen; maar dit vooruitzicht is zóó weinig aanlokkelijk, dat het bijna altijd voldoende is om elken twist in de geboorte te smoren.

Eene andere speciale taak van den politierechter is de verdeeling van giften, die men te zijner beschikking heeft gesteld en die zijne armenkas vormen. Zeer vele lieden dragen steeds aan den rechter de verdeeling hunner aalmoezen op, en hij weet altijd tot wien hij zich in dringende gevallen kan wenden, indien zijne kas toevallig leeg mocht zijn. Dag aan dag ziet hij dan ook allerlei soorten van ongelukkigen voor

zich verschijnen, die om een deel van deze bijdragen komen vragen. De moeders van óverbevolkte gezinnen, de lijdende kinderen en de grijsaards vormen natuurlijk de meerderheid in het korps dezer behoeftigen. De griffier kent ze bijna allen bij hun naam, en hij beschikt over veelvermogende onderzoekingsmiddelen om de juistheid hunner mededeelingen te controleeren: het komt dan ook zeer zelden voor, dat hij misleid wordt of dat hij aan

UITDEELING VAN UNIFORMEN.

voorgewende armen den onderstand uitreikt, die voor de werkelijk noodlijdenden bestemd is.

Het politiehof is dus tegelijkertijd een bureau van weldadigheid en een openbaar kabinet van crimineele instructie, een correctioneele gerechtszaal en eene inrichting voor het verstrekken van rechtsgeleerde adviezen. Maar het is óók een politiepost, en deze zijde van zijn eigenaardig bestaan verdient wel, dat wij er ons een oogenblik bij ophouden.

De konstabels die aan den binnenen buitendienst zijn verbonden, ongeveer op de manier van onze brigadiers en rijksveldwachters, verschillen wei-

nig of niet van de andere Londensche politiemannen. Het zijn ‘pootige kerels,’ met een lange zwarte jas aan, een lakensche pet op, gewapend met een eikenhouten knuppel of *trancheon*, die tegelijkertijd als het teeken hunner waardigheid beschouwd wordt.

Wanneer zij aan den post van een politiehof zijn verbonden, wordt het binnenplein van dien post in zekeren zin hun hoofdkwartier. Daar laat een inspecteur tot in de kleinste bijzonderheden een onderzoekend oog gaan over de uitrusting van elk der manschappen. Daar kan men, éénmaal 's jaars, de nieuwe uniformen aan de konstabels zien uitdeelen, - een grappige vertooning, omdat zij bij het meerendeel dezer manschappen eene even sterk ontwikkelde coquetterie doet blijken als van menige modezieke dame. Evenals alle knappe mannen, zijn zij trotsch op hun indrukwekkend voorkomen en willen zij voor alles ter wereld niet slecht gekleed worden; daardoor hebben dan ook de kleedermaker en de officier van kleeding van het korps de handen vol werk om aan alle eischen te voldoen.

(*Slot volgt.*)

Kardinaal Manning.

Veertig minuten vóór dat in het kasteel van Sandingham het jonge, hoopvolle leven van den Hertog van Clarence door den onverbiddelijken dood werd afgesneden, eindigde in Londen een groot, edel man zijn lang, welbesteed leven.

De Kardinaal-Aartsbisschop van Westminster, Henry Edward Manning, viel, evenals de hertog, op den eigen morgen van 14 Januari ten offer aan dezelfde wreede ziekte.

Zonderling contrast: de prins, die nog niets had gedaan en van wien men alles wachtte, de kerkvorst, die zijn dagwerk op zoo verheven wijze had vervuld, beiden in hetzelfde uur door den dood vereenigd.

Op zijn sterfbed volgde de grijsaard vol belangstelling de ziekteberichten van den jongeling. ‘God zij dank,’ sprak hij nog uit het diepste van zijn hart, toen daags te voren een lichte beterschap werd geconstateerd. 't Mocht niet zijn, kardinaal en prins verlieten beiden bijna tegelijk de aarde, waar de éene zoo weinig, de andere zoo ontzaglijk veel had gearbeid.

Kardinaal Manning werd in 1808 in het stadje Totteridge, uit gegoede ouders geboren. Hij was eerst bestemd voor de balie en maakte zeer goede studiën in Harrow en Oxford. Ten gevolge van geldelijke verliezen zijner ouders moest hij de studie van het recht opgeven en trad in dienst der kerk. In 1833 werd hij rector van Lavington en in '42 Aartsdiaken van Chicester; hij was intusschen gehuwd met miss Caroline Sergent, maar verloor haar en hun dochtertje na een kort, maar hoogst gelukkig huwelijk. De Anglicaansche kerk, waarvan hij een der grootste sieraden was, voldeed niet langer aan de behoeften van zijn geest en hart, en hij verliet haar in '51 voor het Katholieke geloof; nog hetzelfde jaar werd hij tot priester gewijd, en na een vierjarig verblijf in Rome vestigde hij zich in Bayswater - een voorstad van Londen - om daar onder de armen te leven, hen te leeren en te helpen.

Man en vriend des volks, christelijk socialist, dit was Manning vóór alles; dit bleef hij ook nadat hij in '65 tot bisschop van Westminster en in '75 tot kardinaal benoemd was. Het volk te verheffen, het beter en gelukkiger te maken was het doel van zijn

leven, en in deze levenstaak won hij de hoogachting en sympathie van ieder, onverschillig of men zijn overtuiging al dan niet deelde.

Zóó bestreed hij den doodsvijand van het engelsche en iersche volk, den drankduivel, door de bekende 'League of the Cross' op te richten, die duizenden en duizenden leden van onthouders telt.

Zoo maakte hij in '89 door zijn bezielend woord en liefdevolle, verstandige tusschenkomst, een einde aan de werkstaking der dokwerkers. Overal waar het een liefdewerk gold, streed kardinaal Manning in de voorste rijen; niet alleen het engelsche volk had recht op zijn hulp en zijn steun, zoowel voor de vervolgde Joden in Rusland als voor de ongelukkige slaven van Afrika sprong hij in de bres.

In zijn privaat leven was hij buitengewoon eenvoudig en matig; voor ieder, die hem kwam bezoeken, had hij een welwillend, hartelijk woord over. Zijn werkkracht en ijver grensden aan het wonderbare. Hij is gestorven als een strijder op het slagveld met de wapens in de hand. Een groot figuur is met hem van het wereldtooneel verdwenen. Zijn naam en zijn werk zullen bij duizenden in gezegend aandenken blijven.

De Burströmsche Quaestie
van Mathilde Roos,
Schrijfster van 'Herfststormen', 'Hard tegen hard' en 'De familie Verle.'
(*Vervolg van bladz.* 32).

Madam Jonson was bij de hand; zij maakte van het kostelijke droogweêr flink gebruik. Zij had juist een fijne-wasch voor een der families te bezorgen en nu was zij bezig op den heuvel aan zee, waar de zon scheen en de wind door het opgehangen goed speelde, de schitterend blanke wasch te drogen te hangen; in een ommezientje kon zij het goed afnemen en door ander vervangen, zij had er schik in, zoo vlot als het ging. Haar veelbelovende zoon had vandaag ook weer vacantie genomen, dat vervelende tuinwerk trok hem bijzonder weinig aan. Bij dit mooie weer achtte hij het verkieslijk om vrij rond te loopen, berg-op en berg-af; steentjes in zee te gooien en - ja, dat was prettig! Hij stroopte

zijn broekspijpen op en liep in het water: - heerlijk! - lekker!

'Hemel - die jongen!' mompelde madam Jonson. Maar om op hem te knorren, dat wilde haar niet van het hart; het was zoo gezond voor hem en hij deed ten minste geen kattekwaad....

Op eens kwamen twee jeugdiger exemplaren der Jonsons in een wilde vaart den berg afloopen, elkander voortstuwende, met vliegende haren en met de nieuwsgierigheid en verbazing duidelijk op hunne aangezichten te lezen. Zij werden onmiddellijk gevolgd door vader Jonson, die met lange stappen naar beneden kwam. Hij grinnikte en krabbelde zich aan het achterhoofd, en trok verschrikkelijke gezichten.

'Wel, heb ik in mijn leven! Wat moet dat beteekenen?' riep madam Jonson, door dit plotselinge verschijnen van haar echtvriend, verontrust uit.

'Mevrouw is er!' hijgden en fluisterden de kinderen beiden tegelijk en hun woorden gingen met zulke angstige gebaren vergezeld, alsof zij dachten dat mevrouw achter hun stond, 'zij zegt, dat wij hare oorringen gestolen hebben!'

Vragend zag madam haren man en de kinderen beurtelings aan.

'Ja, zij is bepaald gek,' aldus lichtte Jonson de zaak toe en hij krabde zich met vernieuwden ijver op zijn hoofd; 'zij staat boven te vloeken en te razen. Zij zegt dat onze Mia haar juweelen oorringen gestolen heeft en nu is zij bezig onze latafel uit te pakken en zij gaat zoo te keer, dat alles en alles door de kamer ligt, overal staat of ligt iets rondom haar.'

Madam werd heusch bleek en hare knieen begonnen onder haar te knikken. Maar zij zeide niets, zij wierp alleen het goed wat zij nog op den arm had neer, stiet de kinderen, die met open mond en ooren stonden, op zijde en snelde den berg op, gevolgd door Jonson die telkens herhaalde: 'ja, zij is gek, stapelgek!'

Toen madam in haar hut kwam en de slaapkamer - die tegelijk keuken was - binnentrad, vertoonde zich een treurige aanblik voor haar verontwaardigde oogen: Het bed was omgehaald en de kussens er dwars doorheen geworpen; alle laden waren uit de latafel getrokken en haar inhoud op en door elkander verspreid, op tafel en stoelen, ook gedeeltelijk over den grond. Mevrouw stond nog bij het kastje te trekken en te rukken. Zij was vreeselijk opgewonden; haar aangezicht en de veeren van haar hoed waren even rood; hare handen beefden en voortdurend trok zij zenuwachtig met haar bovenlip; naast haar stond mijnheer, met belangstelling ieder harer bewegingen volgend.

Zoodra mijnheer en mevrouw Burström de Jonsons in het oog kregen vielen zij met een stortvloed van aanklachten en bedreigingen op hen aan. Vooral mevrouw was zeldzaam welbespraakt, het scheen haar eene opluchting te zijn, zich nu eens uit te spreken.

'Pas op maar, jullie dievenpak!' schreeuwde zij, met de hand een dreigende beweging tegen madam makende. 'Uit dit huis moeten jullie, daar zal ik voor zorgen en daarvoor dat jullie in de gevangenis komt, ook! Dadelijk te voorschijn met de oorringen, mensch, als je niet wilt dat ik de politie op je dak stuur. Sta nu maar niet zoo onnoozel te kijken, dat beteekent niets, je weet even goed als ik dat de bengels ze gestolen hebben, - vooruit! Voor den dag er meê, dat raad ik je!'

Madam Jonson vouwde hare handen saam en wreef ze hard tegen elkander.

'Zoo waar als God leeft!' zeide zij en van ontroering bleef zij bijna in haar woorden steken, 'noch ik, noch een van mijne kinderen hebben uwe oorringen ooit gezien mevrouw, veel minder ze gestolen.'

Mevrouw begon vinnig en zoo luid en hoonend te lachen, dat de twee vogeltjes die voor de deur door de hitte in slaap waren gevallen, er van wakker schrikten.

'Of jezelf, of je kinderen hebben er uitstekend slag van om leugens te vertellen!' riep zij. 'Mia heeft mij gezegd, dat zij de oorringen genomen en ze in een lâ van de latafel heeft weggestopt.'

Madam Jonson sprong op. Haar oogen stonden wijd open en met haar zakdoek droogde zij het angstzweet dat op haar voorhoofd parelde, af.

'Heeft Mia gezegd, dat zij de oorringen had weggenomen en ze in de lade van de latafel had verstopt?' herhaalde zij zacht en op doffen toon.

'Ben je dan doof, jou diefegge,' grinnikte mijnheer Burström nijdig. 'Je hoort immers wat mevrouw zegt?'

Plotseling veranderde de uitdrukking op madam Jonsons gelaat. Het angstige verdween, om voor iets kwaadaardigs en wraakzuchtigs plaats te maken.

'Dan heeft mevrouw Mia, door haar bang te maken, tot liegen gedwongen,' zeide zij met een valschen blik op de aanklaagster van haar kind.

Mijnheer en mevrouw Burström waren buiten zich zelve over die brutale woorden; zij herhaalden hunne bedreigingen met politie en gevangenis en de jonge, teergevoelige juffrouw Burström, die op een afstand was gebleven, keerde zich plotseling om en ging naar huis, het was onmogelijk langer te luisteren naar menschen, die je zoo uitscholden. Hare ouders verlieten nu ook de hut. Toen mevrouw over den drempel getreden was, bleef zij staan, zag even rond en greep toen een der jeugdige Jonsonen bij den schouder, schoof hem voor zich uit en verklaarde, dat hij Mia gezelschap moest houden, zoolang tot éen van hun duidelijk de waarheid zou hebben gezegd, en aangegeven waar de ringen waren.

Madam werd vuurrood en wilde haar jongen terughouden, maar Jonson hield haar tegen.

'Laat ze maar begaan, Christien,' zeide hij zachtjes, 'wij weten immers toch niet heel zeker, of Mia die ringen niet heeft weggenomen?'

Zijne vrouw gaf geen syllabe antwoord; zij mat haar man met een blik vol diepe minachting van 't hoofd tot de voeten; maar zij liet mevrouw Burström vertrekken en den kleinen jongen medenemen. Zij bleef haar een poos strak nastaren; toen zij haar niet langer kon zien, begon zij een weinig in de kamer op te ruimen.

Zij sprak niet; alleen trilde hare borst van tijd tof tijd als van een onderdrukt snikken. Haar man

had ook niet veel te vertellen; hij zag er verdrietig uit en wierp gedurig een bezorgden, vragenden blik op zijne vrouw, die nu bezig was de deken weer over het bed te leggen.

‘Zeg Christien, wat denk jij eigenlijk?’ begon hij aarzelende.

‘Wat ik denk?’ Madam keerde zich van het bed, dat nu in orde was, naar de latafel en zag Jonson van terzijde aan. Toen smeet zij een lade met een bons dicht, trok haar doek stevig onder de kin en vervolgde barsch: ‘Wat ik denk? Dat jij een sul bent, die niet eens je eigen kind kan verdedigen; maar dat God rechtvaardig is en dat hij de waarheid eenmaal aan den dag zal laten komen!’

Onder die woorden verliet zij de hut en ging zij weer naar het strand, om de wasch verder te bezorgen.

Beneden gekomen begon zij vlug het natte goed op te hangen en het droge af te nemen; maar na een paar minuten kon zij niet meer; de tranen verblindden hare oogen; zij schudde het hoofd en perste haar oogleden saam om de telkens meer opwellende tranen terug te dwingen, maar ten laatste kwamen zij in zulk een hoeveelheid opzetten dat er geen houden meer aan was; zij kon niet meer zien. Op een steen gezeten, verborg zij haar gelaat in de handen en schreide.

Dit gaf lucht; de benauwende band, die op hare borst had gedrukt, week; zij haalde weer vrijer adem en nu kon zij ook weer geregeld denken.

Tegen twaalf uur ging zij den berg op, naar de hut, legde een paar stukjes hout op de kachel en maakte vuur aan om de aardappelen voor den maaltijd te koken. Jonson was nog niet thuis en het etensuur verliep, zonder dat zij iets van hem hoorde. Twee van de kinderen waren in ‘de keuken’ geweest; zij hadden mijnheer en mevrouw samen naar de stad zien varen, met de elfuursboot en mevrouw was zoo boos geweest.... zoo boos - vreeselijk boos! --

Madam Jonson vond het alles behalve aangenaam dat haar man zoolang talmde. Het was zijne gewoonte om zoodra er iets onpleizierigs in huis gebeurd was, of als zijne vrouw hem de les gelezen had, eenvoudig weg te loopen en zich te gaan bedrinken. ‘Groote God in den hemel! Het was toch wat te zeggen zulk een sul tot man te hebben, die nergens tegen kon en zijn verstand niet gebruikte!’

Maar dezen keer had zij den man verkeerd beschuldigd, want na nog een uur kwam Jonson thuis en wel volkomen nuchter. Hij had een eind verderop hout te zagen gehad en daar was hij tot nu toe meê bezig geweest. Zijne vrouw haalde de aardappels te voorschijn en hij at met zijn gewonen eetlust; maar hij zag er bedrukt uit, schudde telkens met zijn hoofd en slaakte diepe zuchten.

‘Wat denk jij er van, Christien,’ vroeg hij eindelijk. ‘Denk jij dat Mia de oorringen gestolen heeft?’

‘Niet meer dan jij of ik,’ antwoordde zij minachtend.

Jonson zag peinzend voor zich uit. Het was duidelijk dat zijn vertrouwen op de eerlijkheid van hunne nakomelingen niet zoo onwrikbaar was als het hare. Hij herinnerde het zich nog goed, hoe, een paar jaar geleden, Nils, de oudste van het vijftal, op een snoeperij was betrapt. Dit zeide hij nu ook.

‘Ja Nils - hij is wat anders! Maar Mia, dat onnoozele schaap! Men moet zelf tamelijk onnoozel zijn om zoo iets te bedenken!’

‘Daar is wel wat van aan’ zeide hij met een zucht. ‘Als ik het maar kon vatten wat er gedaan kon worden om de zaak op te helderen?’

Madam gaf niet dadelijk antwoord. Zij stond in de asch, die op 't fornuis lag, te zien en streek langzaam over haar blooten arm.

'Als mevrouw de kinderen vanavond niet mede naar buiten brengt,' zeide zij ten laatste op een beslisten toon en zeer langzaam, 'dan vaar ik morgen met de eerste boot naar de stad en dan zal ik zelf met hen spreken en dan neem ik ze mee naar huis. Als zij 't mij verhinderen willen, dan ga ik naar den kantonrechter. En anders weet ik wel iemand in de stad die voor de menschen schrijft. Hij is het met de wet niet recht eens en daarom kan hij zijn naam niet voluit schrijven, maar dat is minder. Hij helpt arme menschen dikwijls voort en hem zal ik gaan opzoeken. De Andersons kennen hem; zij zullen mij wel helpen om hem te vinden.'

Jonson luisterde opmerkzaam en een paar maal knikte hij goedkeurend terwijl zijne spraakzame wederhelft redeneerde. Toen hij gegeten had ging hij zwijgend bij het raam zitten, stil en in gedachten verdiept.

Eindelijk stond hij op en nam zijn pet van den spijker.

'Hoor eens vrouw' begon hij, met een ruk zijn pet achterover op zijn hoofd zettende 'het is niet noodig dat jij morgenochtend met de boot naar de stad gaat. Ik vaar er vanavond heen en neem de kinderen meê; als ik ze niet mede kan krijgen dan haal ik er den ambtman bij. Ik leen de roeiboot van Olsson, zoodat het ons niets kost.'

Madam keek hem verbaasd aan.

'Ja maar, Jonson,' zeide zij aarzelend, 'als je nu maar geen "standjes" gaat maken. Drink vooral geen druppel brandewijn, dat zeg ik je, want dan loopt alles verkeerd.'

Jonson haalde zijn schouders op, prevelde iets dat niemand behoefde te verstaan, knikte zijn vrouw goeden-dag en ging uit.

Zoodra hij weg was begon madam het broekje van Nils te lappen, de bengel had een groot vierkant gat in den éenen pijp gescheurd. Zij vertrouwde bedroefd weinig op Jonson; zij had er alles op willen verwedden, dat hij onverrichter zake terug zou komen. Maar daar was voor het oogenblik toch niet anders aan te doen, dat gaf haar een geruststellende gedachte. Zij naaide en stopte; de kinderen kwamen om haar heen scharrelen en het werd langzamerhand avond en toen geraakte zij in een kalmer, onverschilliger stemming. Een herinnering uit haar eigen kindertijd gleed voor haar verbeelding, bijna een sprookje, een flauw, onduidelijk tafereel. Zij zag een ouden bleeken man, dien zij vader noemde en zij hoorde hem met een zeldzaam harde en scherpe stem, die een blijvenden indruk op haar had gemaakt, zeggen: 'De arme heeft altijd ongelijk.'

Nu vouwde zij de gelapte broek op, sneed boterhammen voor de kinderen, bracht het vertrek een weinig in orde en ging toen nog wat stil bij het raam zitten rusten. Zij en de meisjes sliepen in het groote bed in de achterkamer, de andere kinderen lagen in de alkoof. De nacht viel zachtkens aan over bosch en bergen, de vogeltjes zwegen op de takken en een zoele wind trok uit het bosch hierheen. Spoedig sliepen allen in de hut, hunne ademhaling klonk dof en ongelijkmatig in de benauwde ruimte, waar de lucht al zwaarder en dichter werd, meer en meer verzadigd door de ademhaling der slapenden in vereeniging met de warme, vochtige atmosfeer, die bij het aanbreken van den nacht de kamer vulde.

Om Mia tot de bekentenis van den diefstal te brengen had mevrouw een even listig als eenvoudig middel bedacht. Zoodra zij hare juweelen ringen miste, was haar vermoeden dadelijk op de Jonson'sche telgen gevallen; zij had hen een paar keer groote aardbeziën in den tuin zien snoepen, en hoe vreemd ook, juist Mia, de domste en vriendelijkste van allen, had zij voor haar offer uitgekozen. In de stad en in haar eigen huis gekomen, had zij rozijnen, amandelen en gedroogde pruimen laten halen; deze snoeperijen had zij, met een kroon - een geldstuk van p.m. 70 Cts waarde, - voor Mia uitgestald en tegen haar gezegd, dat zij dit alles krijgen zou, als zij de waarheid bekennen en zeggen wilde, waar zij de oorringen verstopt had.

KARDINAAL MANNING. (Zie blz. 62.)

Mia liep regelrecht in de val. Vooral het blinkende zilverstuk was haar te machtig en zij antwoordde vlug - voor haar manier altijd - dat zij de oorringen genomen had. Nu was onze Mia het tegendeel van slim, zij kon dus zoo gauw geen plek bedenken, waar zij de ringen had verborgen. Maar mevrouw was beter bij de hand; zij stelde Mia voor dat het gestolen goed in de lade van haar moeders latafel zou liggen, en dit stemde het kind dadelijk toe.

Toen mevrouw Burström van haar mislukte onderzoekingstocht thuis kwam - zij had in geen der laden of kasten van de waschvrouw iets wat op juweelen geleek kunnen vinden - herhaalde zij dezelfde manoeuvre met den mannelijken telg der Jonsons, dien zij met dit doel mede naar de stad had getroond.

Die jongeheer was beter bij de hand dan zijn zusje: hij liet ten minste een dubbele portie van die lekkernijen en twee kronen voor zich op tafel leggen, eer hij zijn misdaad bekende. Maar toen gaf hij aan zijne verbeeldingskracht den vrijen teugel en vertelde, dat hij de oorringen onder een plank van den windwijzer op het dak had neergelegd. Mevrouw Burström was zoo driftig, dat zij aan dit uitstapje van de phantasie van den jeugdigen misdadiger geloof hechtte. Reeds bijtijds begaf zij zich den volgenden morgen naar buiten om het dak van den huize Jonson aan een grondig onderzoek te onderwerpen. Zij sloot de kinderen in het voorhuis op; daar konden zij zich met hunne rozijnen, amandelen en pruimen vermaken zoolang zij uit was.

In de hut vond mevrouw Burström moeder Jonson, die haar smeekte toch de kinderen terug te mogen halen. Zij kon er een eed op doen, dat zij het niet hadden gedaan, hoe zouden zij het hebben k u n n e n doen? Zij komen immers nooit in de kamers van mijnheer of mevrouw? enz. enz.

Maar noch mevrouw, noch mijnheer, die zijne wederhelft op den voet volgde, luisterde naar haar. Zij herhaalden telkens dat de kinderen zelve bekend hadden, de juweelen oorringen te hebben gestolen. Als het niet zoo was, dan had madam Jonson haar kinderen ook niet geleerd de waarheid te spreken. Vervolgens haalde mijnheer een trapladder te voorschijn en mevrouw klauterde naar boven, terwijl mijnheer beneden stond en de ladder tegenhield.

Zij haalde verschillende dingen van de vliering: oude lappen, verroeste werktuigen, een halve kamer, maar van juweelen geen spoor! Intusschen was mevrouw Burström vandaag vrij wat waardiger dan gisteren, zij haalde zwijgend nog eenige vodden van de vliering en beet hare tanden op elkaar. Mijnheer daaren-

tegen was als bezeten, hij raasde en vloekte en schreeuwde zoo, dat madam Jonson er geen woord ter verdediging kon tusschenbrengen.

'Wees bedaard, Burström,' zeide mevrouw, eindelijk de ladder afkomend, 'wij moeten geen woord meer tegen deze menschen verspillen, wij vernederen er ons alleen maar door. De waarheid komt toch eens aan den dag.'

In het verheffend gevoel van haar recht nam mevrouw Burström den arm van haar man, wierp nog een nijdigen blik op de waschvrouw, en toen vertrok zij met de belofte van spoedig terug te zullen komen, maar dan met krachtiger hulp!!

Madam Jonson was wanhopig, zij wrong de handen en wreef ze tegen elkander, dat de vingers knapten. Zij hoorde mevrouw hare dienstmeisjes luid verbieden een woord tegen iemand der Jonsons te spreken. Juffrouw Burström riep, opzettelijk zoo luid opdat madam Jonson het hooren zou: 'Arme mama! Hoe akelig dat u zich met zulk gespuis moet bemoeien!'

Wat kon zij doen? Wat had mevrouw met de kinderen uitgevoerd? Had Jonson ze niet te spreken kunnen krijgen? Of was hij misschien in het geheel niet in de stad gekomen en in de een of andere herberg aangeland en gebleven?

Ten einde raad ging zij naar de Hedenstamsche keuken en gaf daar aan haar gemoed, jegens de keukenmeid en de tweede meid, lucht en het behoeft niet gezegd, dat zij een belangstellend gehoor vond. Het duurde niet lang of mevrouw Hedenstam en de logétjes waren behoorlijk op de hoogte van het geval en nu kwamen alle drie de dames in de keuken en toen moest madam Jonson haar verhaal nog eens doen, van het begin tot het einde.

Ook hier kon zij zich niet over gebrek aan belangstelling beklagen. Cecilia brandde van nieuwsgierigheid en in haar ijver en verontwaardiging, begeleidde zij de voordracht van madam Jonson gedurig met uitroepen en gebaren.

'Zie tante,' riep zij bijna zegevierend, 'wat heb ik u altijd van die Burströms gezegd? Weet u het nog wel hoe ik u heb gewaarschuwd, toch vooral geen omgang met die menschen aan te knoopen?'

Algemeen overleg wat er gedaan kon worden, volgde.

Cecilia, die zeer wraakgierig was, stemde voor flinke maatregelen: men moest de politie laten waarschuwen, de Burströms laten gevangen nemen en zooal meer. Agnes bleef meer bedaard. Zij had diep medelijden met de beleedigde moeder en zocht de opgewondene vrouw, die, merkende hoe interessant men haar verhaal vond, al bedroefder begon te snikken en te snuffelen, zoo goed mogelijk te troosten. Mevrouw Hedenstam was toch ietwat bedachtzamer dan Cecilia. Het ging haar door het hoofd, dat de Jonsons toch m o g e l i j k den diefstal konden hebben begaan; niet dat zij dit geloofde, maar men kon er toch nooit geheel zeker van zijn en daarom was het beter met verstand te werk te gaan.

'Mij dunkt, Madam Jonson' zeide zij, na een oogenblikje bij zichzelve te hebben overlegd, op den kalmen, zekeren toon dien zij altijd aannam, als zij iemand raad gaf en die zeldzaam bedarend werkte, ook al gaf zij de meest alledaagsche wenken, - te gaan liggen als men vermoeid was, of een kies te laten trekken als men kiespijn had - 'mij dunkt, dat dit het beste wezen zal: te wachten tot Jonson vanavond komt en eerst te vernemen wat hij heeft uitgericht. Heeft hij niets gedaan gekregen, dan moet u er morgen bijtijds zelf op af gaan; des noods met geweld, maar in elk geval, de kinderen trachten te spreken en hun in de tegenwoordigheid van mevrouw Burström, ernstig vragen, of zij de juweelen gestolen hebben en als zij uit zich zelf

hebben gelogen er hen toe zien te brengen, dat zij dit bekennen. Het zou beter zijn geweest, als u zelf dadelijk er heen was gegaan in plaats van Jonson. Laat mij je dit zeggen, Madam; de mannen, zoowel de “heeren” als de “burgerlui” zijn niet geslepen genoeg, om dergelijke zaakjes met goed gevolg te behandelen.’ Madam Jonson droogde haar tranen af, zuchtte en schudde het hoofd. Ja, ja, mevrouw had groot gelijk! Jonson was een sul en dat was hij altijd geweest en iets anders zou er nooit van hem worden. Maar, als hij vanavond niet, of alleen, thuis kwam, dan zou zij, zooals mevrouw haar aanraadde, morgenochtend vroeg naar stad varen en met Gods hulp de kinderen verlossen.

Mevrouw Hederstam haalde een glas wijn; daar moest de stumper zich maar eens wat meê opwekken en aan de keukenmeid gaf zij order haar wat ontbijt te geven. Het was waar, dat het arme vrouwtje er geheel ontdaan uitzag; onder de oogen had zij donkere plekken en de scherpe trek als zij lachte, kwam nu bij haar bittere stemming dubbel sterk uit.

Madam Jonson dronk den wijn en bedankte mevrouw herhaaldelijk voor haar vriendelijkheid. Voorts deed zij zich aan het lekker ontbijt, dat de keukenmeid haar voorzette tegoed en langzamerhand begon zij zich waarlijk prettig te gevoelen: die wijn verwarmde iemand zoo heerlijk vanbinnen; men kreeg zulk een licht en onbezorgd gevoel; zulk een aangename soezerigheid in het hoofd... Het leven was toch nog zoo heel erg niet... Morgen, zij was er zeker van, zou zij haar kinderen terughebben... En zoo bleef zij nog een poos in de keuken zitten babbelen en ontlastte haar gemoed van eenige dingen, die de familie Burström betroffen; en zooveel is zeker, dat haar verhalen er niet toe bijdroegen om mijnheer en mevrouw Burström bij het dienstpersoneel der Hedenstams, in achting te doen rijzen.

Cecilia en Agnes waren één-en-al verontwaardiging.

‘Groote hemel welk een meubel!’ riep Cecilia, zoodra zij de keukendeur achter mevrouw en Agnes gesloten had. Zij sloeg haar handen in elkaar en vervolgde op een theatralen toon:

‘O, dat er zooveel slechtheid bestaat! Dat men de menschen veroorlooft zich zoo afschuwelijk te gedragen! Foei! Ik zou iemand als die mevrouw Burström is, geen hand willen geven! Ik kan niet zeggen hoe innig ik die vrouw veracht en hoe ik haar haat! Ik zou haar met mijn gansche hart toewenschen, dat zij...’

‘Bedaard, beste Cecilia!’ viel Agnes haar zusje in de rede, ‘de zaak wordt er niets beter door, dat jij in zulke krasse uitdrukkingen vervalt. Als papa hier was, dan zou je stellig een beetje minder “verachten” en “haten”.’

Cecilia zweeg. Nu ja, Agnes had geen ongelijk. Papa Arnell duldde nooit, dat men zulk een streng oordeel over anderen uitsprak, al hadden zij niet goed gehandeld, en daar Cecilia haar vader vergoodde, bedwong zij hare hartstochtelijke uitvallen in zijn bijzijn, zooveel mogelijk. Dit was soms een moeilijk geval want, zoowel in haar sympathiën als in hare antipathiën, was Cecilia bijzonder heftig.

Het ligt in de rede dat dien dag verder over niet veel anders dan over de Burströmsche kwestie gesproken werd. Cecilia had een aantal voorstellen. Men moest hoe eer hoe liever naar de stad varen en met den rechter spreken, of beter nog, zelve naar 't bureau van politie gaan en de Burströms aanklagen. Agnes meende, dat het verstandiger wezen zou persoonlijk mevrouw Burström op te zoeken en haar het hardvochtige en onbillijke van haar gedrag onder het oog te brengen. Hiermede stemde mevrouw Hedenstam ook in en zoo besloten de drie dames om, als vrouw Jonson morgen hare kinderen niet terug had, een hartig woord met mevrouw Burström te gaan spreken.

Bij zijne thuiskomst tegen het etensuur, lieten de drie dames mijnheer Hedenstam nauwelijks den tijd zijn hoed af te zetten en haar te begroeten; alle drie vielen tegelijk met verhalen over het gebeurde op hem aan. Zij praatten zoo druk en door elkander, dat de arme man zijn handen tegen de ooren hield en uitriep:

‘Neen maar, kinderen! Niet alle drie tegelijk! Eén voor één! Ik begrijp er geen woord van, op die manier! Hoe was het ook.... mevrouw Burström aangeklaagd voor diefstal van juweelen oorringen?’ Hij nam een stoel en ging op de veranda zitten.

‘Neen, dat niet!’ lachte Cecilia. ‘Zij is het juist, die.... ik zal u zeggen hoe het gegaan is, beste oom....’

En Cecilia, die het vlugste met de tong was, maakte zich van het woord meester; door blikken, gebaren en enkele woordjes der beide anderen gesteund, verhaalde zij de geheele geschiedenis, natuurlijk met bijvoeging van haar eigene op- en aanmerkingen.

Mijnheer Hedenstam schudde het hoofd.

‘Dat is een zeer leelijk geval’ zeide hij op zeer ernstigen toon. ‘Als de kinderen werkelijk onschuldig zijn, dan hebben de Burströms zich schuldig gemaakt aan eene bij de wet volkomen ongeoorloofde handeling.’

Cecilia juichte.

‘Niet waar, oompje? Dat is ferm! Ik dacht het wel! Maar allerliefste oom, wat moeten wij nu doen. Het beste was misschien de menschen in hechtenis te laten nemen, of...’

‘Doen?’ Mijnheer trok de schouders op. ‘Doen, kindje? Ik vrees dat men voorloopig niets zal kunnen doen. Het éénige zou wezen met mevrouw Burström te gaan praten en te beproeven de zaak met haar te schikken.’

‘Zie-je nu wel?’ Agnes zag hare zuster zegevierend aan. ‘Oom is geheel van mijn gevoelen....’

‘Maar oom, u zegt toch, dat zij iets gedaan hebben in strijd met de wet; dan was het dunkt mij hier de aangewezen weg zich tot de rechterlijke macht te wenden,’ protesteerde Cecilia. ‘Zulk eene behandeling mag toch niet ongestraft blijven? Ik zou er niets tegen hebben als die familie Burström tot de gevangenis veroordeeld werd - misschien wel tot vestingstraf?’ voegde zij er met een vragenden blik naar oom Hedenstam, bij.

‘Ik voor mij hoop dat zij veroordeeld worden de Jonsons een ruime schavergoeding te geven - mij dunkt dat is de hoofdzaak,’ zeide mevrouw Hedenstam beslist.

Haar echtgenoot begon hartelijk te lachen.

‘Luistert nu eens - dames; waarschijnlijk zullen zij in het geheel niet worden gevonnisd. Van wat zouden wij die menschen kunnen aanklagen? Voorloopig weten wij immers niet eens of de Jonsontjes werkelijk onschuldig zijn? Vooreerst zit er niet anders op dan de zaak te laten zoo als zij is, tenzij men de proef met goede woorden wilde nemen.’

‘Goed! Laat ons dat dan beproeven - maar iets moet er worden gedaan, - niet waar, oompje-lief? Men kan die arme stumperds toch maar zoo niet laten mishandelen! - Ja, laat ons met mevrouw gaan spreken - - -’

‘Wij zullen er nog eens over denken - maar voor alle dingen moesten wij nu gaan eten. Ik heb een geduchten honger en met een ledige maag kan men geen goeden raad geven, ik althans niet, kindertjes.’

Men ging aan tafel en onder het eten werd de gewichtige kwestie van alle kanten beschouwd, maar zonder tot een goed besluit te komen.

Na het eten kwam Vigert even aanloopen. Natuurlijk was hij geheel op de hoogte der zaak, maar hij kwam uit nieuwsgierigheid om te hooren, wat de meisjes Arnell er van zouden zeggen.

‘Heeft u gehoord hoe mevrouw Burström zich tegenover de Jonsons gedragen heeft?’ begon Cecilia, zoodra hij het gezelschap gegroet en de gastvrouw voor den aangenamen dag van gisteren bedankt had.

‘Ja zeker! Ik heb zelfs het voorrecht genoten om mevrouw op de ladder te zien staan, toen zij onder het dak van moeder Jonson haar inspectie hield. U begrijpt niet, hoe mooi haar opengewerkte, zijden kousen uitkwamen!’

Zonder op die laatste woorden van Vigert te letten, vervolgde Cecilia: ‘Heeft u er ooit van gehoord, dat een fatsoenlijke vrouw zich zoo kan gedragen?’

‘Ronduit gezegd heb ik mevrouw Burström nooit met een straalkrans getooid en ben dus minder verwonderd over hare houding in deze. Maar ik kan er best inkomen dat u, mevrouw, en de beide jonge dames, die zoo dapper eene lans voor het goede hart van mevrouw Burström en voor dat van het geheele menschdom wilden breken - u op een minder aangename wijze die illusie ziet ontnomen...’

‘Ik beken, dat ik zeer verwonderd ben over dit geval,’ stemde Cecilia toe. ‘Ik verklaar, niet te hebben gedacht dat iets dergelijks zou kunnen gebeuren. Maar nu moeten wij ook toonen, dat er menschen zijn die helpen willen. Mijn hart krimpt ineen als ik aan die arme kleine Jonsons denk! Wij zullen nu eens niet de handen in den schoot leggen, maar beproeven iets voor hen te doen, niet waar? Misschien kunnen wij iets voor hen uitwerken.’

DE MOEDER DER GRACCHEN. Naar J. Carnelo. (Zie blz. 71).

'Voor die lui werken? Neen, ik dank u hartelijk, laat mij u verzoeken daarvan verschoond te mogen blijven!' riep Vigert, met een kluchtig vertoon van angst beide zijne handen van zich afhoudend. 'Wat ter wereld zou i k voor hen kunnen uit werken? Ik ben juist voornemens om, zooals u het noemt, de handen in den schoot te leggen en rustig den loop der dingen af te wachten. Door zich met zulke zaken te bemoeien maakt men den toestand vaak van kwaad tot erger. Men moet er meê doen als met eene zweer, laat die rijp worden en zich-zelf genezen, dan komt alles terecht.'

'Foei, mijnheer Vigert, het staat u lang niet mooi op dien toon te spreken,' zeide Agnes. 'Is het waarlijk uw bedoeling dat u die arme Jonsons niet zou willen bijstaan?'

'Ik gebruik zelden dien zoogenaamden voorwaardelijken tijd' bij de werkwoorden, of zulke werkwoorden die eene voorwaarde bevatten, als: 'zoude willen', 'hoop', 'meen', 'geloof', 'wensch'. Reeds als schooljongen, toen ik mijn Fransche lessen leeren moest, heb ik die 'verbes' die een 'subjonctif' verlangen, nooit kunnen uitstaan.'

'Dat is zeker krachtig gesproken - maar ook tamelijk overmoedig en zelfzuchtig. Hij, die de woorden hopen en gelooven niet weet te gebruiken, kan het woordje liefhebben ook niet verstaan, en zonder d i t beteekent alles wat u opvat en doordrijft niemendal.'

'Wel mogelijk, juffrouw Agnes. De uitkomst zal leeren of de Jonsons beter door uwe liefde en uw geloof gebaat worden, dan door mijne - zelfzucht.'

'Dat zullen zij zeker!' kwam Cecilia met flikkerende oogen haar zuster te hulp. 'Als de kleine Jonsonen onschuldig zijn dan beloof ik u, dat de Burströms er niet gemakkelijk zullen afkomen; zij zullen behoorlijk voor hunne slechtheid boeten! Oom Conrad heeft het zelf gezegd: zij hebben wederrechtelijk gehandeld. Men heeft dus het recht hen te laten gevangen zetten. Wij zijn het onzen armen medemenschen verplicht, hen niet ongemerkt door die trotsche rijken te laten beleedigen; die zoogenaamde 'deftigen' hebben het recht niet, de armen in hunne woning te komen beleedigen, hunne kinderen op te sluiten en die, zonder bewijzen, voor dieven uit te schelden!'

'Mijne welgemeende wenschen bij uw politiewerk, juffrouw; moge u goed slagen! alleen sta mij toe u de grootste voorzichtigheid aan te bevelen. U weet niet hoe lastig dergelijke zaken kunnen worden en hoe vaak men met de beste bedoeling de daarin betrokken personen meer nadeel berokkend dan hen helpt.'

'Daar heeft u gelijk in, mijnheer Vigert; men moet zeer bedachtzaam te werk gaan,' stemde de gastvrouw toe. 'Maar daar bedenk ik iets anders. U is immers publicist; als u eens een flink stuk over deze zaak in de courant schreef?'

'Ik? Hartelijk dank, mevrouw! Dat is niets voor mij. Als ik een romanschrijver was, zou ik er misschien een kleine novelle van maken - hoewel natuurlijk alle welopgevoede dames, in vereeniging met den recensent, om het hardst zouden roepen dat ik overdreef; dat het onwaar en onnatuurlijk is, dat dames niet op een trapleer gaan staan en naar juweelen oorringen zoeken en dat zij de menschen niet zoo ruw uitschelden - weet ik wat zij niet al meer zouden aanmerken! Neen - dan is het veel beter, dat juffrouw Cecilia in mijne plaats een stukje er over schreef. Haar kleine pen is veel hartroerender en idéalistischer dan de mijne, en zij zou zeker een allerliefst verhaal geven van eene miskende en onderdrukte arme waschvrouw enz. enz. Hoe denkt u er over?'

Cecilia kreeg een kleur als vuur. Zij zag er zoo aardig uit als zij bloosde, zooals thans, dat haar aangezicht gloeiend rood zag, dan deed zij haar mond even open en dan zag zij er bepaald naief verlegen uit.

'Ik begrijp niet wat u daarmee bedoelt,' zeide zij half luid, met eene mislukte poging te doen alsof zij hem niet had gevat.

'O jawel - u begrijpt mij uitstekend, juffrouw! Spaar u die moeite! Ik heb onlangs in het familiejournal' een aardig stukje van u gelezen. Het was iets over een standvastige naaister, als ik 't wel heb. O ja, nu weet ik het al! Ik heb er toen over gedacht, waar u zulke naaistertjes kon hebben ontmoet? Heeft u de ontdekking gemaakt, dat die meisjes zich over het algemeen door haar strenge zedelijke levensopvatting en hare bijzondere deugdzaamheid onderscheiden?'

'Ik weet niet waarom eene naaister niet, evengoed als andere vrouwen, de deugd zou kunnen liefhebben en aan de verleiding weerstand bieden,' zeide Cecilia trotsch.

'Wel zeker niet! Pardon, juffrouw Cecilia, ik ben niet genoeg op de hoogte, om daarover een besliste uitspraak te kunnen doen; dan raad ik u aan, zich tot betere zielkundigen om inlichting te wenden. Ik wilde alleen maar zeggen, dat het een beetje sentimenteel klinkt. Het is doelmatiger over heldhaftige soldaten te schrijven. Uwe naaister vond ik engelachtig... ik heb in het huis waarin ik woonde, vier jonge kostuumnaaistertjes boven mijne kamer gehad. Het waren aardige, knappe meiskes, maar haar gedrag en haar luide twisten 's avonds laat, die ik willens of onwillens hooren moest, wekten bij mij niet bepaald hooge gedachten van hare fatsoenlijkheid en deugd!....'

'Komaan jongelui, hoe is het, krijgen wij van middag niet wat muziek te hooren?' riep mijnheer Hedenstam; het gesprek begon een tint te krijgen, die hem minder beviel. 'Wij hebben vandaag over zooveel leelijks gehoord, dat men heusch behoefte gevoelt aan eene kleine opfrissching.'

Cecilia en Agnes gingen de piano openzetten, terwijl mevrouw Hedenstam een muziekboek te voorschijn haalde. Maar Vigert nam afscheid vóór het begin der duetten. Het speet hem natuurlijk zeer, dat hij geen gelegenheid had naar het schoone gezang te blijven luisteren, maar hij had nog onderscheidene dingen te schrijven, die haast hadden en daarom moest hij vroeg naar huis.

Madam liep het strand op en neer; zij wachtte op haar man. Maar er was geen bootje in 't gezicht. Het werd negen, tien, elf uur, en Jonson kwam

maar altijd niet. Vermoeid en verdrietig ging zij naar huis terug en naar bed; maar toen zij den volgenden morgen wakker werd had zij zulk een akelig, bezwaard gevoel, dat zij, als zij 't maar gedurfd had, stellig naar mevrouw zou zijn gegaan en haar om een glas wijn hebben gevraagd. Ja, dat glas wijn, gisteren, had haar toch zoo verkwikt en versterkt, zooiets heerlijks had zij nooit gedronken, dacht zij. Maar dat ging niet aan, daarom knapte zij de kamer op, vermaande de kinderen zich goed te houden zoolang als zij weg was en voer, met de boot van negenen, naar de stad om, zooals ‘mevrouw’ haar geraden had, mevrouw Burström op te zoeken en te trachten met de kinderen te spreken.

Daar zij herhaalde malen voor de Burströms boodschappen in de stad had gedaan, wist zij waar de familie woonde. Met een bevende hand trok zij aan de schel bij de huisdeur en haar beenen trilden. Zij gevoelde zich zoo slap en angstig; indien zij aan haar lust gevolg had gegeven, dan zou zij zoo hard als zij loopen kon de stoep weer zijn afgegaan. Opnieuw hoorde zij haar vader zeggen: ‘De arme heeft altijd ongelijk.’ Ja, wie weet - misschien h a d zij toch ongelijk... wie weet!

Mevrouw deed zelf de deur open. De verbazing madam Jonson hier te zien verhinderde haar om, zoo als zij anders stellig gedaan zou hebben, de deur voor den neus der arme vrouw dicht te slaan. Nu stapte madam Jonson naar binnen en maakte van de verrassing van het oogenblik gebruik, om de zijkamer in te loopen.

‘Er is volstrekt geen reden om hier zooveel drukte te komen maken,’ begon mevrouw Burström; maar madam had de kinderen, die naar voren waren gekomen en met open mond en ooren stonden te kijken, al in 't oog. Zij ging naar Mia, nam haar bij den arm en zag haar ernstig en dringend in de oogen.

‘Meisje,’ zeide zij, op den eigenaardigen, zingenden toon, die menschen uit de volksklasse hier plegen aan te nemen, als zij iets bijzonder gewichtigs te bespreken hebben, ‘spreek de waarheid en zeg mij, voor God en je geweten: heb je de oorringen van mevrouw weggenomen?’

Mevrouw Burström had zich naast madam Jonson, vlak tegenover Mia opgesteld en zij hield ook haar blik strak op het kind gevestigd. Mia, was onder de betoovering van dat strenge oog als een vogeltje, dat door een slangenblik in bedwang wordt gehouden; de kleine meid zag mevrouw Burström onafgewend aan, haar pupillen werden grooter en zij trok haar oogleden hoog op, ook haar schouders haalde zij op en haar mond bleef half open staan.

Moeder herhaalde hare vraag, zoo mogelijk, nog dringender.

(*Slot volgt.*)

De moeder der Gracchen.

Iedereen geniet twee soorten van opvoeding: een die hij van anderen ontvangt en een andere, die hij zich zelf geeft.

Van de eerste soort kan er geen belangrijker en op de geheele verdere ontwikkeling van ons karakter van grooter invloed zijn dan de opvoeding, welke wij door voorbeeld en lessen in het ouderhuis ontvangen. Het karakter der ouders herhaalt zich gedurig in hun kinderen, en de herinnering aan hun lessen en voorbeeld werkt gedurende het latere leven nog altijd op hen na; maar het is vooral de moeder, wier invloed op de jonge, zachte, voor indrukken zoo gevoelige ziel van het kind van buitengewoon groote beteekenis is.

De geschiedenis heeft het herhaaldelijk geleerd en altijd meer bevestigd. Als wij den levensloop nagaan van de mannen, die door hun daden, hun geest, hun werken beroemd zijn geworden, zoo zullen wij in de meeste gevallen zien, dat zij het beste van hun groote persoonlijkheid aan de ziel hunner moeder danken. De oudheid levert slechts weinige bewijzen hiervoor, wat niemand verwonderen kan, als men in aanmerking neemt tot welke teruggetrokkenheid de vrouwen toen veroordeeld waren. Intusschen kan men ook uit dat tijdperk groote moeders van groote zonen noemen. Zoo toont ons de romeinsche geschiedenis als het schitterendste voorbeeld daarvan Cornelia, de moeder der Gracchen; zij is als het type geworden van een dier eerbiedwaardige romeinsche matronen, die zich niet minder verdienstelijk maakten jegens de groote, de wereld beheerschende republiek, dan haar dapperste veldheeren en geniale staatslieden.

Geboren uit de hoogedele familie Cornelia, zelf een dochter van den oudsten Scipio den Afrikaan, was zij een vrouw van zeldzamen, door grieksche letterkunde en wijsbegeerte gevormden geest; vroeg weduwe geworden, gaf zij haar beide zonen Tiberius en Cajus niet, zooals toenmaals de gewoonte was, over aan de handen van grieksche slaven, maar leidde zelf hun opvoeding en legde in hen de eerste grondbeginselen van heldhaftige, antieke karaktergrootheid.

Een dier lessen is het, welke de phantasie van den kunstenaar op het doek getooverd heeft en waarvan wij een afbeelding geven.

Vol moederlijke fierheid zit de edele matrone vóór de op den achtergrond geplaatste buste van den grooten Scipio: uit haar half geopenden mond meenen wij de opvoedende woorden te hooren eener groote moeder, die zich haar hooge waardigheid ten volle bewust is. De rechterarm is met een verklarend gebaar half opgeheven, de linker rust op den schoot. Vóór haar staat, in kinderlijk eerbiedige houding, de oudste zoon Tiberius, een bijna volwassen knaap met droomerige, half gesloten oogen. In zijn jeugdige borst kiemen reeds de ernstige plannen van toekomstige groote daden.

Dicht naast hem zit op een stoel de 10 jaren jongere Cajus, die met aandoenlijken, kinderlijken ernst, aan den mond zijner welsprekende moeder hangt. Van haar heeft hij die welbespraaktheid geerfd, waarvan zelfs de practische Cicero verklaart, dat Cajus zijn woorden met zulk een uitdrukking van stem, oogen en gebaren begeleidde, dat zelfs zijn vijanden hun tranen niet konden weerhouden.

Beide broeders betraden dezelfde groote, roemrijke maar smartelijke loopbaan van den volkstribuun en vielen als offers van woeste partijzucht en lagen volkshaat.

Mijn patroon
door A. de la Rupella.
Met zes illustratiën van Prof. N. van der Waay.
(*Vervolg en slot van bladz.* 40).

‘Ja, dat herinnerden wij ons ook nog zeer goed, en ik geloof dat het was uit piëteit voor de nagedachtenis van onzen vader en omdat wij ons dan Frans voorstelden zooals hij toen was, en wij toen waren, - maar als hij ons dat vertelde, dan gingen Tavia en ik 's avonds, als het donker was, samen naar den winkel waar vader altijd zijn sigaren had, en kochten een merk zooals Frans altijd van vader kreeg; dan waanden wij ons terug in den heerlijken tijd toen wij een tehuis hadden, waar de gezellige familiekring ons hoogste geluk was en Tavia en ik niet altijd alleen waren, zooals nu het geval is; dan hoorden wij vaders stem weer: ‘Kom, jongens’ (want wij waren ook zijn jongens), ‘we moeten Frans weer eens verrassen; zoo'n kistje als den vorigen keer!’

‘En als Frans den volgenden morgen bij ons kwam, verrasten wij hem evenals voorheen met dat kistje, en gaven hem lachend een driedubbel maandgeld. Die goede jongen, wat bedankte hij ons en wat genoten wij dan, want dan waren wij een oogenblik weer in ons oude huis!

Ten laatste scheen hij in te zien, dat hij niet voortdurend door ons onderhouden kon worden, en gaf ons zijn plan te kennen om heen te gaan.

Hoewel wij al meer voor hem gedaan hadden, zeide hij, dan hij verdiende, had hij nog één verzoek, waarvan zijn toekomst afhing. Hij had geld noodig, veel geld; wij moesten hem helpen, leenen slechts, zonder eenige risico, zelfs met het vooruitzicht van het dubbele te zullen terug ontvangen; zijn berekening kon niet falen en nooit bood zich zulk een schoone gelegenheid weer voor hem aan. Dat was de eenige manier waarop de oude Frans verdwijnen kon en hij als een herboren, gereinigd sterveling, het overige van zijn leven een onbesmetten naam zoude kunnen dragen.

Hij vroeg veel geld, meer dan wij op het spel konden zetten; want al geloofden wij hem, de mogelijkheid, dat hij zich alles te rooskleurig voorspiegelde, bleef bestaan.

Wij weigerden dan ook beslist, hem zooveel te geven als hij vroeg, noch ten geschenke, noch ter leen, doch boden hem een zeker bedrag aan, waarmede hij, naar onze berekening, zich vooruithelpen kon, in allen gevalle vooreerst geborgen was.

Dat viel hem niet mede; eerst drong hij aan, verweet ons toen dat wij nog geloof schenen te slaan aan hetgeen indertijd van hem verteld werd, en eindigde met ons te dreigen dat hij een einde aan zijn leven zoude maken.

Wij bleven echter onverzettelijk, waarop hij de wijste partij koos en tevreden was met wat wij hem toegedacht hadden. Ik ging toen naar boven en haalde eenige stukken, die wij hem tegen een schuldbekentenis overgaven; daarop vertrok hij.

Dien avond merkten wij het niet, maar later rekenden wij na, dat na zijn vertrek de sleutel van onze brandkast verdwenen was.

Den volgenden morgen ontvingen wij een brief van hem, waarin hij zijn leedwezen te kennen gaf over de houding, die hij den vorigen avond aangenomen had. Voorts had hij ons beiden nog iets zeer belangrijks mede te deelen en verzocht ons daarom, hem dien middag een eindweegs buiten de stad te woord te willen staan.’

‘En gij zijt gegaan?’ vroeg ik, ‘gij zaagt den strik niet dien hij u gespannen had?’

‘Mijn zuster ging alleen, ik was dien dag niet wel en lag te bed.’

Hier wachtte zij een oogenblik en deed moeite zich goed te houden.

‘Wat toen gebeurd is, is nog in staat mij te doen beven.

‘Ik was dus alleen t'huis met de dienstbode.

‘Niet lang na het vertrek mijner zuster verbeeldde ik mij, dat ik iemand hoorde in de kamer naast de mijne; ik luisterde, doch hoorde niets meer, totdat ik iets later duidelijk de deur van onze brandkast hoorde openen. Ik stond op, ging in de kamer daarnaast, en zag Frans op zijn knieën er voor liggen, terwijl hij in zenuwachtige haast zijn zakken vulde met wat bijna onze gansche bezitting was. Ik gaf een gil en vloog op hem af; ik riep moord en brand en hield hem vast met een bijna bovenmenschelijke kracht. Geen hulp kwam opdagen, totdat hij eindelijk mij van zich afslingerde en voor mijn oogen verdween, zonder dat ik de kracht had hem te volgen.

Mijn zuster vond mij bewusteloos.

Voor de brandkast vonden wij een portefeuille, die wij Frans voor eenigen tijd ten geschenke hadden gegeven, en waarin eenige brieven waren, die wij eerst jaren later den moed hebben gehad te lezen.

Een daarvan was aan ons adres; dien schijnt hij te hebben willen verzenden nadat hij de stad zoude hebben verlaten.’

Belle maakte het boek, waarin het drama zat, open en overhandigde mij den brief.

Ik las: ‘Aan mijn nichten Belle en Tavia! Tot mijn spijt zijn wij het dien laatsten avond niet eens kunnen worden, want daardoor ben ik gedwongen geworden over te gaan tot den stap dien ik gedaan heb. Geld had ik noodig, en gaarne had ik het goedschiks van u gekregen; nu dit niet gelukt is, moest ik het mij wel op een minder aangename wijze verschaffen. Doet mij echter geen verwijten, want ten eerste hoor ik ze toch niet, en ten tweede zijt gij het geweest, die mij door uwe weigering tot een dief gemaakt hebt. Neemt nu nog één raad van mij aan: weest zoo verstandig en laat de justitie buiten de zaak; ten eerste zou het niet voor uw familiezwak

pleiten, en bovendien zal ik mijne maatregelen wel zoo nemen, dat de gevolgen van die onnoodige inmenging voor u alles behalve aangenaam zullen zijn. Vergeet ten laatste niet, dat gij en ook reeds uw onbarmhartige vader het geweest zijn, die mij gemaakt hebben tot wat ik thans ben. - Frans Lacorde.'

Lacorde - ik wist niet dat ik dien naam ooit had hooren noemen, en toch die brief, of die naam of dat schrift, iets er van kwam mij bekend voor; wat en waarom wist ik niet.

'Hij ontziet zich niet ook nog den spot met u te drijven,' merkte ik op. 'Doch weet ge nog niets omtrent hem? of hij nog leeft, en waar en wat hij is?'

'Frans was zoo slecht niet als hij schijnt; zijn hart was goed, maar hij is een speelbal van 't noodlot geweest, en daartegen kon hij zich moeilijk verzetten; hij heeft gehandeld in een toestand van overspanning, hij moest zich zelf helpen en wist niet hoe. Frans was zooals er zoovelen zijn; loopt het hun mee, dan blijven ze goed, is de fortuin hun echter niet gunstig, dan missen zij de kracht om op den rechten weg te blijven. Of hij nog in leven is weten wij niet; nog altijd koesteren wij de hoop dat wij op eenige wijze zijn spoor zullen vinden, maar hoe en waar - ik weet het niet.'

Ik opperde het plan om mijnen chef in de armen

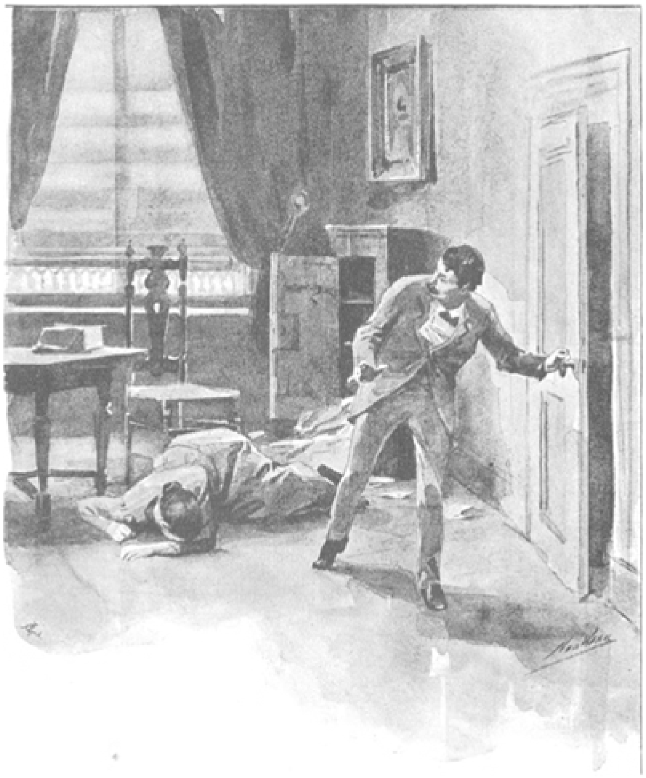

'....totdat hij eindelijk mij van zich afslingerde.' (Zie blz. 72.)

te nemen; die kent iedereen, en heeft veel relaties; ongetwijfeld zouden we hem dan spoedig ontdekt hebben. Doch daarvan wilden ze niets weten; neen, zelf, alles zelf doen. Als het eenigszins kon, wilden ze Frans sparen, dat zou haar vader ook gedaan hebben; het had den goeden man genoeg gekost dat hij hem moest laten gaan, maar zijn eigen kinderen mocht hij niet tekort doen.

Dat ging mijn verstand te boven; wèl moesten zij doordrongen zijn van de belofte haren vader in diens laatste uur gedaan, wèl moesten zij met kinderlijken eerbied de

nagedachtenis van dien vader eeren, om in staat te zijn elken gerechtvaardigden wrok te overwinnen; om te kunnen vergeven zooals deze vrouwen vergiffenis zouden schenken.

Ik eerbiedigde dien kinderlijken eenvoud en vroeg:

'Zijn er nog andere stukken in uw bezit, die in deze eenig licht zouden kunnen verspreiden? Wellicht dat ik in dat geval den draad in handen kan krijgen, die ons tot de oplossing zal voeren.'

'Die portefeuille bevat alles wat wij hebben; meer kan ik u niet geven.'

Hierop werd die mij overhandigd met al de brieven, allen van dezelfde hand en met Jack onderteekend. Wie die Jack was, bleek uit niets; waarschijnlijk een vriend uit den tijd dat Frans in ballingschap was.

Ik beloofde mijn beide buurtjes dat ik trachten zoude een uitgangspunt te vinden en dat ik met de meeste omzichtigheid en zoo geheim mogelijk mijn nasporingen doen zoude; het geheim zou bij mij bewaard blijven als gold het mij zelven.

De stukken werden mij achtergelaten, en dit bewijs van vertrouwen sterkte mij nog meer in mijn voornemen om deze zaak ter harte te nemen, zooals ik mijn eigen belangen zoude voorstaan.

Spoedig daarop vertrokken zij, terwijl zuster Belle mijn vrouw bij haar beide handen nam en vertrouwelijk knipoogende, haar toevoegde: 'Niet waar, gij zult uwen man nog wel eens op het hart drukken om niet overijld te werk te gaan?'

Daar zat ik nu als een schooljongen met zijn vraagstuk; gegeven: twee gezusters, een brief en een schuldbekentenis; gevraagd: wie is *x*.

Dat zelfde gevoel kwam over mij dat ik mij van vroeger zoo goed herinnerde, als het uur bijna verstreken was en de meester zijn omgang begon; hoe

meer hij naderde, hoe moeielijker het vraagstuk werd, totdat ten laatste mijn hersenen als in een mallemolen rondvlogen.

Hoe meer ik nadacht over de taak die ik op mijne schouders genomen had, hoe minder kans ik zag iets althans van dien neef te ontdekken.

Het vrouwelijk instinct zoude mij te hulp komen. Gedurende meerdere dagen had ik, na afloop van mijn kantoorwerk, meermalen de schrifturen ter hand genomen, die op deze geheimzinnige geschiedenis betrekking hadden, zonder dat ik iets vond waaraan ik den verderen draad zoude kunnen vasthechten. Mijn vrouw werkte druk mede; had *ik* mij deze zaak aangetrokken uit medelijden met de beide zusters en omdat mijn vrouw op mijn hulpvaardigheid geanticipeerd had, - bij *haar* was het de karaktertrek, der vrouw zoo bijzonder eigen, om zich tegen iederen druk, tegen elke onrechtmatigheid te verzetten; het juk dat zij dragen *moet*, zal zij flinker en met meer volharding dragen dan de man, maar geen welsprekendheid vermag haar te overreden een taak op zich te nemen, die in strijd is met de vrouwelijke ronde eerlijkheid. *Zij* hielp mij omdat eener vrouw onrecht was aangedaan en de pleger van dit onrecht zijn rechtmatige straf niet ontgaan mocht.

Bij één van onze besprekingen, terwijl wij eene ijverige studie maakten van het handschrift in den brief van Frans, doorzocht mijn vrouw de portefeuille in alle verborgen schuilhoekjes. Er mocht hier of daar nog een snipper papier gevonden worden; evengoed als een ongeluk, kan ook een geluk in een klein hoekje schuilen.

Ze zocht en zocht - doch vond niets; ‘ja toch - of is dat niets?’ Jawel, tusschen de zijden voering en het lederen omslag was een kaartje geschoven; de punt stak er half door. In een oogwenk hadden wij onzen buit te voorschijn gehaald en.... het was maar een portret.

‘Zeker weer van Jack,’ zeide mijn vrouw.

‘Als dat Jack is,’ beweerde ik, ‘dan moet *ik* Jack kennen; want daarin vergis ik mij niet, en dat kun je mij niet uit het hoofd praten, maar dat gezicht heb ik meer gezien; waar en wanneer.... als je me dat kunt zeggen, mag je ten eeuwigen dage de baas in huis zijn; dat wil je toch zoo graag. Is 't nu goed?’

‘Jij bent er nogal een, om je te laten ringelooren, en bovendien....’

‘Ho, ho, vrouwtje! Daar bewijs je nu al direct hoe totaal ongeschikt jullie zijn om, al is 't ook maar voor een oogenblik, het heft in handen te hebben; want het meest onmiddellijke gevolg van jou baas zijn en onafscheidelijk, in jou oogen, daarmede verbonden, is, dat ik direct geringeloord zou moeten worden. Maar zeg eens, die gekheid nu daargelaten, heb jij dien man niet meer gezien?’

‘Voor zoover ik weet, niet; doch zoolang wij geen zekerheid hebben van wien dat conterfeitsel is, hebben wij er niets aan; ik ga het aan onze buren boven even vragen.’

En weg was zij.

Als alle recherches met zulk een blakenden ijver gedaan werden, dacht ik, zouden de stoomvaartmaatschappijen op Amerika gerust eenige schepen uit de vaart kunnen nemen.

Ik was nog bezig over de gevolgen te phantaseeren, die een dergelijke maatregel op den socialen toestand zoude hebben, toen zij binnenkwam, het portret triomfantelijk in de hoogte houdende. Met een koddige beweging naderde zij mij: ‘Mag ik u voorstellen Frans Lacorde? Jammer dat ge niet boven geweest zijt; ja, dat *was* Frans, zooals hij was toen hij haar beider Frans nog was. Ze waren nog aangedaan ook, die arme stumperts.’

De vondst was dus van meer belang dan wij eerst meenden. Nu ten minste hadden wij een jongen Frans; onze verbeeldingskracht had nu slechts zijn trekken wat te verouderen, zijn haar iet of wat te doen grijzen en een vollen baard om het ronde gezicht te plaatsen, en dan hadden wij den ouden Frans dien wij zochten. Dat was zoo eenvoudig als iets, maar desniettemin kwam Frans nog steeds niet opdagen.

'En nu ga je na de koffie even met me naar binnen; mijn jongen laat me geen rust of jij moet zijn doedelzak zien, ook mijn vrouw vindt het goed.'

Dit laatste was voor mij een teeken dat de weg veilig was. Daar gingen we, de chef voorop en ik achteraan.

De jongenheer was verheerlijkt en speelde dat het een lust was; de bergen ontbraken er nog maar aan om mij in Tyrol te doen wanen, maar *als* zij er bij geweest waren, zou hun steenen hart week zijn geworden. Ik zeide dat ik het mooi vond.

Midden onder het spel sprong ik op. Mijnheer en mevrouw deden een stap achteruit en de zoon liet zijn instrument op den grond vallen, dat jankend en huilend zich ledig zuchtte.

'Madre de Dioz!' riep ik (dat zeg ik altijd als ik erg schrik), 'laat mij, dat is het; ik moet weg!'

Men dacht dat ik op zijn minst dol was geworden.

Dat begreep ik. Op hun desbetreffende vraag wist ik niets te zeggen; ik greep mijn hoed, had nog juist het bewustzijn om hen uit te leggen dat ik altijd zoo werd als ik een doedelzak hoorde - en rende in één adem voort naar huis.

Wat zij van mij dachten, het deerde mij niet; of men mij op straat nariep - het deerde mij niet; of ik dreigde neer te vallen - het deerde mij niet; ik had hem - ik had gevonden; dit was de hoofdzaak.

Ik scheen er toch eenigszins abnormaal uit te zien en anders te doen dan gewoonlijk; mijn vrouw ten minste informeerde op dezelfde wijze naar mijn geestestoestand, als mijnheer en mevrouw De Boer gedaan hadden.

Onze jongen zette een keel op en wilde niets van mij weten.

Nog half buiten adem vertelde ik mijn vrouw hoe mijn chef mij medegenomen had naar zijn huis; hoe ik daar gefolterd werd met wat men muziek noemde en hoe mijn oog gevallen was op een portretje, dat op de schrijftafel van mevrouw had gestaan. Toen waren mij de schellen van de oogen gevallen: dat was De Boer, en wat wij hadden was ook De Boer. Lacorde en De Boer moesten dezelfde zijn. Het was mij thans een raadsel, hoe ik het

schrift, dat mij zoo bekend voorkwam, niet herkend had; hoe ik de trekken van mijn chef niet gezien had in het verbleekte jongelingsportret, dat wij in de portefeuille hadden gevonden. Ik zag het nu duidelijk. Doch het was mij gegaan als met de oplossing van een raadsel; kent gij die eenmaal, dan ziet ge geen anderen sleutel dan juist dien eenen, waarnaar ge te voren tevergeefs hebt gezocht.

Voor mij bestond geen twijfel meer; mijn chef was de Frans, die den schurkenstreek bedreven had, mijn chef met zijn schoone theorieën. Nu kon ik begrijpen dat hij er zijn gemak van nam; hij had een zwaren tijd achter den rug. Nu werd die ongedurigheid mij duidelijk; een ongerust geweten kan in geen rustig lichaam huizen. Daar ging mij een licht op: hij - De Boer, of juister Lacorde, m o e s t weten, dat zijn beide nichten in dezelfde stad als hij woonden, dat zij in dezelfde buurt als ik verblijf hielden. Vandaar dat belangstellend vragen naar onze buren; vandaar de les om mij nooit met mijn buren in te laten - men krijgt spoedig last van hen.

Neen, mijnheer De Boer, sommige familieleden zijn lastiger en gevaarlijker dan menig buur!

Inwendig kookte ik en was het nog niet met mij zelven eens hoe ik in deze het verstandigst zoude handelen.

Ik had grooten lust hem de stukken, die zijn schuld zoo overtuigend bewezen, in het aangezicht te werpen, en bij voorbaat verheugde ik mij in den angst waarmede ik dien schijnheilige zoude folteren.

Mijn vrouw kon zich geen voorstelling maken van een toestand als deze. Hadden wij Frans teruggevonden als een bedelaar, in lompen gehuld; als een struikroover, als een veroordeelde in de gevangenis - zij zou het zich hebben kunnen begrijpen; dat waren de gevolgen geweest van het vrouwelijk logische: ‘loon naar werken’; maar den misdadiger te herkennen in den man, die nu geacht werd, dat kostte haar zeer veel moeite.

Toch zag ook zij thans den ouden De Boer in den jongen Lacorde; hoe onbegrijpelijker het grillige spel van Fortuna haar was, met des te grooter verontwaardiging gaf zij aan haar gevoel lucht.

‘Spaar hem niet, den schurk; want dat is hij. Ik walg van den man, die misbruik maakt van de zwakheid eener vrouw. Verraderlijk schepsel, een duivel met het mom van een heilige. Ik wilde dat i k hem de groeten van zijn nichtjes mocht overbrengen. Toe, Willem! stuur hem een uitnoodiging om een avondje bij ons te komen; hij zou vreemd opzien, de chef de gast van zijn klerk, dan was de naam van zijn kantoor voorgoed te grabbel. Maar wat ben je van plan te doen? In allen gevalle zult ge wel zorgen dat zij haar geld terug krijgen, daar is De Boer toch goed genoeg voor.’

‘Of hij, en de rente zullen zij ook hebben; het is geen onaardige geldbelegging geweest, maar meer geluk dan wijsheid dat ze er zoo afkomen. Maar ik wil je wel eerlijk bekennen, dat ik vreeselijk tegen een ontknooping opzie; hij is toch altijd mijn chef, die me morgen aan den dag op straat kan zetten. Denk niet dat het een gemakkelijke taak voor mij is; vergeet niet dat het heel wat zegt, als een ondergeschikte met zulk eene beschuldiging tegen zijn patroon optreden gaat; de mogelijkheid bestaat toch dat ik mij vergis, en hoe zoude ik het ooit goedmaken, als ik een achtenswaardig man voor de voeten wierp, wat ik thans zal moeten doen; hoe zoude ik de wonde genezen, die ik hem in mijne verblindheid heb toegebracht? Geen boete, geen berouw kan het litteeken wegnemen.’

‘Maar, manlief, ge z i j t immers overtuigd? te duidelijk blijkt thans de gelijkenis èn van het schrift èn van het portret.’

‘Dat doet het ook, en toch zoude ik liever tienmaal mij den rechten persoon laten ontsnappen, dan éénmaal een onschuldige valschelijk verdenken.

En dan, vrouwtje, waar zal mijn wijfje en onze boy van leven, als De Boer en Co. mij niet langer noodig hebben?

Ben ik tegenover vrouw en kind niet verplicht mij rekenschap te geven van de daad, die ik ga verrichten? Moet ik niet, met het oog op hen beiden, de gevolgen van dien stap wegen en nog eens wegen?’

‘Alsof een eerlijk man een schavuit niet in zijn macht heeft! Neen, Willem, ons zal hij geen kwaad doen; wij behoeven voor geen sterveling onze oogen neer te slaan, en gij hebt het in de hand dat iedereen hem met den vinger nawijst, en dat zal de groote De Boer en Co. niet willen.’

Dien avond handelde ons gesprek over niets anders; ik *kon* mij niet voorstellen dat mijn patroon die gelukzoeker zijn zoude; hij, tegen wien ik tijden lang opgezien had! Stond ik thans niet oneindig hooger? En toch kwam telkens een gevoel van medelijden ondanks mij zelven in mij op, medelijden met den man, die een naam droeg, welke thans zonder blaam genoemd werd; met den man die tijden lang een geheim bij zich heeft moeten omdragen, waarvan hij ieder oogenblik de ontdekking moest vreezen.

En juist nu zoude het hem dubbel treffen. Als jongeling, toen hij door allen met den vinger nagewezen, in den vreemde een goed heenkomen zocht, had het hem weinig gedeerd of het geheel van zijn schavuitenstreken met één vermeerderd werd; ‘men’, de machtige ‘men’ was toch reeds welwillend genoeg geweest zijn kerfstok te teekenen met veel wat wel op een kerfstok, doch niet op den zijne behoorde te staan.

Doch thans, nu hij voor allen, die hem kenden, wel de De Boer was, tuk op geldverdienen, doch toch de ervaren man van zaken, wiens juist en practisch oordeel door tal van menschen gevraagd werd; - thans, nu zijn naam genoemd werd zonder onmiddellijk te doen denken aan dingen die het daglicht niet velen kunnen - nu zou de slag, die hem treffen ging, wellicht ernstiger gevolgen hebben, dan hij, die hem toebracht, beoogd had.

Dat was het, wat ik niet uit het oog verliezen wilde. Vandaar dat ik zoo moeilijk plannen beramen kon; ook omdat ik niet wist welken weg De Boer inslaan zoude, want veel hing af van de houding die mijn patroon zoude aannemen.

Den volgenden morgen legde ik den weg naar het kantoor af in een stemming, zooals ik mij nog nooit bevonden had; vast stond mijn plan om voor het goed recht van de beide nichtjes op te komen; desniettemin kwam een angstig, gejaagd gevoel over

....doorzocht mijn vrouw de portefeuille. (Zie blz. 74.)

mij, dat mij alle plannen, die ik vooruit gemaakt had, òf geheel deed vergeten, òf als onbruikbaar deed ter zijde stellen.

Ik kwam op het kantoor, voordat mijn chef er was; dat was trouwens regel. Een stapel brieven wachtte op mijn komst; tal van werkzaamheden moesten door ons verricht worden, en ruimschoots zoude De Boer de verdiensten zich zien toevloeien.

Zijn zaak was er een van tonnen gouds; zijn kantoor stond op een hoogte zooals geen ander - en ik, de eenvoudige klerk, had slechts een hand uit

'Bij God, Willem, zwijg!' (Zie blz. 78.)

te steken om dat trotsche gebouw te doen ineenstorten.

Daar kwam hij. Als altijd begon hij eerst te leven als hij de kantoorlucht rook; vergenoegd wrijft hij zich de handen als hij ons ijverig over het werk heengebogen ziet voortschrijven; ieder letter is zooveel procent.

Dien morgen vlotte het werk niet, de tijd ging niet om, en was het toeval of niet - ik kon mijn chef niet te spreken krijgen; het was nooit zoo onrustig aan het kantoor geweest; het had er wel wat van of er slechts één dag in de week was, en allen zich haastten om juist dien dag hunne zaken te doen.

Ten laatste scheen mij de gelegenheid gunstig en vroeg ik hem te spreken.

Alle klerken spitsten hun ooren, keken van hun werk op, trokken scheeve gezichten tegen mij, en knipoogden met elkander.

De deuren, die zijn kantoor van onze kamer scheidden, schoof ik dicht; ik moest hem alleen spreken, geheel alleen.

Ik gevoelde mij als werden de deuren der gevangenis achter mij gesloten; een angstige, beklemmende gejaagdheid kwam over mij, het hart bonsde mij in de keel, als werd *ik* voor den rechter gevoerd, die over mijne daden zou oordeelen; ik trilde, mijn stem hokte, mijn keel werd mij dichtgeschroefd.

Thans ontschoot mij de moed om mijnen chef rekenschap van zijn daden te vragen; nu voelde ik het volle gewicht van den stap, dien ik doen ging; nu scheen mij de afstand tusschen patroon en klerk grooter dan hij mij ooit toegeschenen had, ik voelde mij kleiner dan ik mij ooit gevoeld had.

Het liefst ware ik teruggegaan, beschaamd heengevloden. Had ik *dat* mogen doen, ik ware in staat geweest om uit vreugde over de bevrijding van mijn hart mijnen chef voor de voeten te vallen, zijn knieën te omvatten en snikkend uit te roepen: ‘Gij *zijt* nog mijn chef, zooals ge steeds voor mij waart; gij *zijt* nog de man, tot wien ik met bewondering opzag - en ik - ik ben verblind geweest, ik was misdadig straf mij in uwen rechtmatigen toorn.’

God gave, dat het zoo had mogen zijn.

‘Had je iets, Branders?’

Ik schrikte. Was het wel goed wat ik doen ging? Ik moest.

Hij herhaalde zijn vraag: ‘Of zit de schrik van gisteren je nog in de beenen? Mijn vrouw en ik hebben er hartelijk om gelachen. Maar wat drommel wat scheelt je? Je trekt een zondaarsgezicht als kwam je met ik weet niet welke jobstijding.’

Ik trachtte mijn gelaat in een andere plooi te zetten en begon.

‘Als u een oogenblik tijd hebt, mijnheer De Boer, wilde ik u gaarne spreken over familie-omstandigheden van een zeker iemand, die zich daartoe tot mij

gewend heeft. Uwe hulpvaardigheid had hij steeds hooren roemen - mijn chef knikte welwillend - doch zonder u te kennen durfde hij zich niet aanmelden; hij verzocht mij zijn voorspraak bij u te willen zijn.'

Goddank, het ijs was gebroken; toch was het mij als speelde ik eene verraderlijke rol.

'De door mij bedoelde persoon is iemand, die indertijd, vele jaren geleden, op zeer droevige wijze heeft moeten ondervinden in welk een ondenkbaar oogenblik men zijn gansche bezitting kan verliezen.'

Het was zeker een erg komische voorstelling, of mijn houding was bijzonder koddig; ten minste mijn patroon barstte in lachen uit.

''t Is jammer dat je niet in de philosophie gestudeerd hebt, Branders; je had het stellig ver gebracht, met jou opmerkingsgave. Maar om op je treurigen vriend terug te komen - zeker, zeker kan men dat; gewoonlijk is men het spoediger kwijt, dan men het weet te krijgen.'

'Gewoonlijk; doch er bestaan ook uitzonderingen op dien regel; hier althans geldt het iemand, die al zeer spoedig en zeer gemakkelijk in het bezit gekomen is van wat hij noodig had, en die het goed bewaard heeft ook. Hij nam eenvoudig wat men hem niet goedschiks geven wilde.'

'En is dat je vriend?'

'Pardon; de bestolene is mijn vriend, of liever hij die uwe hulp wenscht in te roepen.'

'Vreemd dat die man juist bij mij komt.'

'Dat dacht ik ook; ik ware in zijn geval naar een rechtsgeleerde gegaan; maar daartoe is hij niet te bewegen; de man, die hem bestal, was hem als een broeder, en den broeder wil hij sparen.'

'En wat heb ik daarmede te maken? Ge weet toch dat ik voor zulke zaken geen tijd heb; het kantoor gaat voor.'

'Hij verlangt niets van u dan dat gij hem zult raden hoe hij handelen moet; uwe meerdere levenservaring waarborgt hem, dat d a t de goede weg zal zijn, dien g i j hem aanwijst te volgen.'

'Ik moet dus op dien broeder uit? 't Is mooi.'

'Niet dat verzoekt hij u, den broeder kennen wij; doch het bezwaar zit hierin, dat die broeder thans rijk en groot is, en dat diens val derhalve des te grooter zijn zoude; en voor dien val moet hij gespaard blijven.'

'En woont hij hier of kent gij den naam niet?'

'Dien hoorde ik hier nooit noemen; maar, zooals ik zeide, zijn er vele jaren sinds dien diefstal verstreken, en in dien tijd kan veel veranderen.'

'Maar zou het niet verstandiger zijn ons buiten die zaak te houden? Wat gaat het ons aan?'

'Dat zou ik met u eens zijn, als het gold een misdadiger op te sporen om hem de straf voor het bedreven kwaad te doen ondergaan; maar thans, nu wij eene leiding behoeven om geleden onrecht te doen goedmaken, zonder den schuldige aan een andere straf dan aan de folteringen van zijn geweten bloot te stellen, nu vertrouw ik dat wij bij u niet tevergeefs zullen aankloppen. Want u zult mij moeten toegeven, dat de gevolgen van een onverstandig optreden niet te berekenen zouden zijn. Stel u voor dat morgen aan den dag de eerste de beste bij u aan 't kantoor komt en u toevoegt: 'Mijnheer De Boer, ik ben die en die, en ken u zeer goed van vroeger;

alleen zijt gij wat ouder geworden, en draagt thans een naam, dien uw vader u niet gaf; de reden daarvan is mij bekend, en dat ge niet de groote man zijt waarvoor het domme publiek, dat voor geld een diep ontzag heeft, u houdt, zal ik u bewijzen door feiten en omstandigheden, die gij niet logenstraffen kunt.' Ik vraag u: stel dat een dergelijk geval zich voordeed, stel dat gij, algemeen geacht als ge zijt, als een misdadiger weggevoerd werdt en de straf op uw hoofd neerkwam, die ge dan verdiend hadt - want die zou natuurlijk niet uitblijven - ik vraag u, wat zou er worden van uw vrouw, die den geëerden echtgenoot ontmaskerd ziet; wat van uw zoon, die den vader vloeken moet, omdat gij hem tot den zoon van een misdadiger gemaakt hebt? Wanneer gij die gevolgen voor oogen hebt, mijnheer De Boer, zijt ge dan niet verplicht ons te leiden en te voorkomen dat wij dingen gaan doen, waarvan dat de gevolgen zijn, die ik u zooeven noemde?'

'Maar zou zoo iets niet tot de onmogelijkheden behooren, Branders? En zou er geen genade zijn voor den man, die jaren lang geleden heeft door het knagen van zijn geweten? Geloof mij, beter is het, dat ik mij met deze zaak niet inlaat. Ga nu.'

'Gij mist toch den moed niet om den schelm te ontmaskeren, die zich in rijkdom en weelde baadt van het geld van anderen; die jaren lang zijn geweten tot zwijgen heeft kunnen brengen, jaren lang een geheim heeft weten te bewaren, dat, als hij eerlijk man ware geweest, hem ondermijnd zoude hebben; die zijn geweten heeft weten te verstikken met wie weet welke schijnheiligheid?

Hij die, als een slang, den hem koesterenden boezem vergiftigt, en daarmede niet tevreden, nog verder gaat en den laffen moed heeft zijns weldoeners kroost zich ten prooi te kiezen....'

'Bij God, Willem, zwijg! Zwijg in vredesnaam, spreek zachter, men hoort ons....'

'Doch weet niet over wien het handelt; niemand dan wij beiden zal weten wie zich tot nu toe aan de straffende hand der gerechtigheid heeft weten te onttrekken; niemand dan wij beiden zal den man kennen, die, door allen geëerd, zich zelf ontvluchten moet; die, een koning gelijk, toch armer dan de armste is, want hij heeft niets waar zijn hoofd rust vinden kan; die te midden van zijn overvloed niets het zijne kan noemen, want de boom, waarvan hij plukt, is de zijne niet; die, vader zijnde, den vadernaam niet meer hooren zal, want de zoon zal boeten voor de zonde des vaders.'

De Boer zat aan te hooren, met starenden blik, zijn handen krampachtig in elkaar geslagen.

'In vredesnaam, Branders, wie zendt u tot mij? wat wil men van mij, en waarom mij juist gemengd in de zaken van dien vriend van u?'

'Omdat gij u het best kunt verplaatsen in den toestand van hem, die, een zelfde positie in de maatschappij bekleedende als gij, van die hoogte afgeslingerd staat te worden, en ons dus het best zult weten te raden welken weg wij inslaan moeten, ten einde de gevolgen van onzen stap niet zwaarder te doen zijn, dan in het plan van mijn vriend ligt;

omdat gij allicht kalmer en bezadigder uw plan zult opstellen dan wij.'

'Is het niet mogelijk, Branders, dat de man, dien ge zoo sterk veroordeelt, door de omstandigheden belet is geworden goed te maken wat hij misdreven heeft? Kunt ge u niet voorstellen dat hij, eenmaal op één van de hoogste sporten in de maatschappij staande, huiverde om een stap terug te doen, waardoor velen, die hem zijn hoogere plaats misgunnen, de zwarte vlek te zien zouden krijgen, die aan zijn plaats onafscheidelijk verbonden is? Zou het u zoo onmogelijk schijnen, dat hij aan het einde van den af te leggen weg gekomen, schroomt een eindweegs terug te gaan, om dáár goed te maken wat hij in zijn voortijlen misdreven heeft?

Ziet ge hem niet veeleer voorthollen, ver, ver weg van de plek, die hem telkens zeggen zoude hoe hij zich zelf vergeten heeft? Is dat niet menschelijk? Is dat niet de zucht tot zelfbehoud; is dat niet het den mensch aangeborene: "eerst ik en dan gij?" Hoe hooger hij staat, hoe dieper zijn val zal zijn; welnu - kunt ge u dan niet voorstellen dat hij zich krampachtig vastklemt, waar hij eenmaal is, en niet durft vragen hoe hij daar gekomen is?'

'Gij noemt dat zucht tot zelfbehoud; ik noem het meer prozaïsch diefstal, en 't andere valsche schaamte; bovendien had de man het recht verspeeld om op dien sport te blijven staan, waar hij door de hulp van anderen een plaats gevonden had. Maar hoe dit ook zij, - gij zult nu zeker wel overtuigd zijn dat het voor den betrokken persoon van het hoogste belang is, dat wij hem niet door een onhandigen stoot van zijn hoogte doen nedertuimelen, - en in dien geest zult gij uwe maatregelen dienen te nemen; altijd als wij op uwe hulp mogen rekenen. In het tegenovergestelde geval zouden wij genoodzaakt zijn zelf te handelen.'

'En wat zou u al uwe moeite baten, als die man, die groot en machtig is, zijn arm uitstrekkend, u gelastte heen te gaan? als die man schouderophalend, u medelijdend vergiffenis schonk voor het onrecht dat ge hem aandeedt, en tijden later nog in uwe ooren weerklonk zijn goedig: "arme man, ga heen, ge zijt ijlhoofdig;" als gij in uw oude dagen nog den druk van zijn vinger op uwen schouder voeldet, waarmede hij u zachtkens, als een ongelukkige, van zijn kantoor had verwijderd? Of hoe zoudt gij rekenschap kunnen geven van de tranen uwer vrouw, van den toorn van uwen zoon, als gij gebroken en vergrijsd in den kerker boete deedt voor den snooden aanslag, dien gij pleegdet op hem die boven u gesteld is en wiens brood gij eet? Hoe zoudt gij den vloek ontgaan van den vader, die u zijn kind gaf om haar gelukkig te maken en tot steun te zijn, als zij, voor haar kind bedelend, zal ronddolen, van deur tot deur verjaagd?'

'Dat zou mijn lot kunnen zijn, wanneer ik, door afgunst gedreven, dien machtige zijn macht misgunde, en verraderlijk als de struikroover te voorschijn sprong om den argeloozen reiziger te overvallen, die langs den schoonen landweg, het einddoel van zijn reis reeds meent bereikt te hebben; dat zou over mij en de mijnen kunnen komen, wanneer ik als een worm in 't geheim aan de schoonste vrucht knaagde tot zij nederviel; doch nooit en nimmer zal men mij van onrecht kunnen betichten, wanneer ik aan allen die zien willen, den man toonde, ontdaan van zijn uiterlijke pracht, den man zooals hij was, toen hij in den vreemde een nieuw vaderland ging zoeken; wanneer ik hem bracht aan den haard, waar hij gekoesterd werd; als ik hem voerde tot haar, die hem weleer met open armen ontvangen hebben; en als hij dan nog niet de handen beschaamd voor zijn oogen bracht, als hij dan nog niet, ter neder geknield, de genade afsmeekte, die de misdadiger vraagt - dan zou ik niet aarzelen

hem bij den naam te noemen, dien zijn vader hem gaf - en gebogen zoude hij zijn hoofd moeten beschermen tegen de steenworpen die men hem zoude toebrengen.'

Ik had innig medelijden met hem; hij, de groote man, was thans zoo klein. Of hij zich een juist denkbeeld vermocht te maken van den geheelen omvang der ramp, die volgen zoude als zijn geheim geopenbaard werd - ik weet het niet; hij kon zich niet voorstellen, dat er weder een tijd zou kunnen komen, waarop hij in een even drukkende duisternis zou staan als jaren geleden; hij kon zich den weg niet voor den geest halen, waarlangs hij door een woesten wervelwind voortgeslingerd zou worden; het duizelde hem - en, als om een spookverschijning voor zijn blik te verjagen, sloeg hij de handen voor zijn oogen en liet zich achterover in zijn stoel vallen.

Ik wachtte of hij antwoorden zou, doch onbewegelijk bleef hij zitten.

'Kom, mijnheer De Boer, trek u het lot van dien man zoo niet aan; zoover zal het wellicht niet komen; men wil hem immers sparen?'

'Alsof nu zijn geheim niet verraden is; - alsof morgen niet ieder weten zal wie hij is; - maar dat kan niet, dat mag niet gebeuren. - Ga heen, Branders, gij zijt krankzinnig; - zeg aan allen, die het hooren kunnen, dat ik De Boer nog ben, de groote De Boer; dat ik allen tart mij te fnuiken; - dat de heele wereld waanzinnig is, maar dat ik blijf staan, ver boven allen, ver boven den hoogste - ik wil - ik zal - ga, Branders; sta mij niet als een monster aan te staren, je blikken branden mij, - vlucht - red mij - help....'

Met een rauwen kreet viel hij neder.

Iedereen had het wel voorzien. 'D a t werken, daartegen was geen sterveling bestand, dat m o e s t hem opbreken; en Branders schijnt den schrik ook beet te hebben; die heeft zijn ontslag genomen.'

Niemand heeft ooit vernomen wat er dien dag is voorgevallen.

Belle en Tavia zijn met wat haar toekwam vertrokken; ik volgde haar voorbeeld en was voortaan chef van de zaak, welke de beide gezusters mij in staat gesteld hadden op te richten.

De Boer was oud geworden; 'hij was op,' zeide men; het kantoor De Boer en Co. bloeit schooner dan ooit; het is blijven staan, ver boven alle, ver boven het hoogste.

De hertog van Clarence.

Nog nauwelijks een maand geleden ontving Engeland met vreugde het bericht, dat zijn erfprins, naar alle menschelijke berekening eenmaal zijn koning, zich verloofd had met een Engelsche prinses. Gewoon als men daar was de prinsen en prinsessen met buitenlanders - meestal Duitschers - te zien huwen, was de sympathie voor het bruidspaar buitengewoon groot, toen men de hoop koesterde een echt engelsch paar eenmaal als koning en koningin te mogen begroeten. De Hertog van Clarence en Avondale, oudste zoon van den prins

DE HERTOG VAN CLARENCE EN PRINSES MAY VAN TECK.

van Wales, had zijn woord gegeven aan zijn achternichtje prinses Victoria Maria van Teck, of, zooals zij algemeen genoemd werd, prinses May.

Sedert lang was prinses May de lieveling van het engelsche publiek; zonder juist schoon te zijn, won zij ieders hart door haar bevallig voorkomen, haar elegante toiletten en vooral haar vriendelijkheid. Albert Victor Edward, hertog van Clarence, had zich nog niet zoo populair weten te maken; men wist dat hij een goedig jonkman was, geen hoogvlieger echter, zeer verlegen, zenuwachtig en niet sterk van gezondheid. Door zijn verloving met prinses May maakte hij zich echter stormenderhand van aller harten meester; nooit was de prins zoo hoog aangeschreven geweest in de harten zijner toekomstige onderdanen. Allerlei romantische verhalen gingen rond over hun jarenlange genegenheid, die over alle hinderpalen had gezegevierd en nu eindelijk haar belooning zou ontvangen.

Vier weken van ongestoord geluk verliepen voor het jonge paar; hoe kon men ook gelukkiger zijn? Beiden waren jong, beiden hadden elkander lief, zooals men slechts zelden in de schaduw van den troon bemint; familie, vrienden, een groot, trouw volk deelden in hun geluk. De toebereidselen voor het huwelijk werden gemaakt, met opgewektheid kwam men samen om te beraadslagen over de geschenken, die men hun bestemde, en ziet! - het noodlot der kroonprinsen trof bijna plotseling den jongen bruidegom. De klokken, die voor zijn bruiloft zouden luiden, verkondigden zijn sterven.

Vreeselijk tooneel!

De prins en prinses van Wales, zijn liefdevolle ouders, met de wanhopende bruid hem vruchteloos betwistend aan den wreeden dood. De schoone moeder, wier eeuwige jeugd Engelands trots was en wier kalme trekken hun onverstoorbaarheid misschien dankten aan een gebrek in haar gehoor, boog zich vergeefs over het ziekbed van haar eerstgeborene, haar lieveling, om de laatste klanken zijner lippen op te vangen; de jonge bruid wrong radeloos haar handen en riep op hartverscheurenden toon onophoudelijk: ‘Eddie, Eddie!’ den naam dien hij in den huiselijken kring droeg, en dacht er zeker niet aan hoe dat zacht wegebbende leven ook de kroon medenam, die eens haar jeugdig hoofd had moeten sieren.

Niets baatte, den volgenden morgen ontving de grijze grootmoeder, koningin Victoria, het droevige doodsbericht. Bij haar smart over het verlies van haar kleinzoon moet zich nog het zelfverwijt hebben gevoegd, dat zij niet eerder zijn lievelingswensch vervuld had. - Als zij vijf jaren geleden haar toestemming tot het huwelijk gegeven had, wie weet hoe alles anders zou geweest zijn!

De troonopvolging in Engeland dreigt weer in vrouwelijke linie over te gaan, want zoo George van Wales, de tegenwoordige erfprins, die pas van de typhus hersteld is, kinderloos sterven mocht, dan is de rechtstreeksche erfgename van den troon de nog niet éénjarige Lady Alexandra Duff, dochter van prinses Louise van Wales en den Hertog van Fife.

De Londensche politiehoven.
Met 13 illustratiën.
(*Vervolg en slot van bladz.* 62).

EEN BEDELAAR VAN BEROEP.

Al de konstabels worden gekazerneerd in het district zelf waartoe zij behooren, zoodat zij steeds onmiddellijk ter beschikking zijn van hunne chefs, en, door het stelsel van coöperatie toe te passen, zoo ruim mogelijk kunnen leven. Er zijn kazernes voor ongehuwden en kazernes voor getrouwde mannen; eerstgenoemden hebben ruime, flink geventileerde kamers tot hunne beschikking, met een goed vuur en een welvoorziene tafel; de anderen worden gehuisvest in woningen van drie of vier vertrekken, en leiden daar met hun gezin eene volkomen zelfstandige levenswijze.

De chefs der Engelsche politie hechten terecht de hoogste waarde aan dit stelsel van kazerneering. Terwijl de geldelijke omstandigheden van de handhavers der openbare orde er door verbeterd worden, bevordert het bij hen de ontwikkeling van den ‘esprit de corps’ en de ambtelijke ervaring, en maakt het hen ook beter gewoon aan zindelijkheid, orde en tucht. Anderzijds dragen de publieke goed- of afkeuring er voortdurend toe bij om het gevoel van verantwoordelijkheid, naijver en toewijding krachtiger te doen werken. Iedere districtscommissaris is verplicht, jaarlijks een beredeneerd verslag van zijne werkzaamheden

INSPECTIE.

over te leggen, toegelicht met statistieke cijfers; en dit verslag wordt, na behoorlijke verificatie, ingelascht bij het rapport van den hoofdcommissaris, en vervolgens bij het Parlement ingediend in den vorm van een zeer goedkoop verkrijgbaar gestelde brochure, die iedereen zich kan aanschaffen en lezen. De inspecteur of de konstabel, die zich onderscheidt door een roemrijke daad, door een bewijs van energie of van scherpzinnige vervulling zijner taak, kan er volkomen zeker van zijn, dat hij er eer en voordeel van zal hebben, dat zijne gelegenheid om op den voorgrond te treden hem niet moedwillig belet of door een zijner superieuren ontnomen zal worden. Terwijl hij volkomen bekend is met de misrekeningen, waaraan hij zich door een overdreven dienstijver blootstelt, heeft hij ten minste de zekerheid, dat een daad van welgeslaagd initiatief hem naar de volle waarde beloond zal worden.

Trouwens, bij de indienstneming van dit personeel pleegt men met de grootst mogelijke zorg te werk te gaan. Men stelt aan alle candidaten buitengewoon hooge eischen ten opzichte van gestalte en lichaamskracht, van moraliteit en van physieke en intellectueele geschiktheid. Nadat zij voorloopig zijn aangenomen, worden zij op eene technische school geplaatst, waar zij een proeftijd doorbrengen, die van drie tot vijftien maanden duurt. Daar worden zij zoo grondig mogelijk met hunne verplichtingen bekend gemaakt; zij maken er zich door en door vertrouwd met de theorie van het vak; zij leeren er zich ook stelselmatig gewennen aan de kalmte, het geduld, de beleefdheid en de zelfbeheersching, die zoo onmisbaar zijn voor de vertegenwoordigers van het openbaar gezag. Ook nadat zij eindelijk bij den practischen dienst zijn werkzaam gesteld, worden zij nooit uit het oog verloren door hunne chefs, die hunnen ijver gaande houden door samenkomsten, voordrachten en lezingen, welke op bepaalde tijden plaats hebben.

Dientengevolge kan het korps Londensche konstabels dan ook, in massa genomen, als een keurkorps beschouwd worden. Niet alleen is het een der werkzaamste krachten, door de chefs op bewonderenswaardige wijze bestuurd en geleid, maar bovendien komt het zelden voor, dat een der agenten, wie dan ook, niet op de hoogte van zijn taak is. Bijna altijd gedraagt de Londensche politieman zich even hoffelijk als dapper, en met de meeste bereidwilligheid bewijst hij den voorbijganger eene menigte kleine diensten. Heeft men een cab noodig, of moet er iemand tusschen een lange reeks van rijtuigen door, onmiddellijk komt er een konstabel toesnellen, zoodra hij uwe verlegenheid slechts bespeurt, met eene waarlijk innemende beleefdheid en dienstvaardigheid. De welwillendheid schijnt, in tegenstelling met.... zoovele andere politieagenten, zijne hoofddeugd wel te zijn. Best mogelijk dat die welwillendheid nu niet zoo geheel en al belangeloos is. Maar wat komt er dat eigen-

'DIE IS HET, MIJNHEER!'

lijk op aan? Is en blijft het de hoofdzaak niet, dat gij er voordeel bij hebt?

III.

Na de aan elk politiehof verbonden konstabels komen de *détectives* of inspecteurs, die elken morgen de ronde doen, om de verdachten de revue te laten passeeren en te zien of zij wellicht in de gelederen dezer luidjes ook den een of anderen ouden kennis ontmoeten. Die détectives, 'stille dienders' pleegt men ze ten onzent te noemen, zijn altijd in burgerkleeding en behooren tot het centrale politiebureau, dat in Scotland-Yard, bij Whitehall, gevestigd is.

Wanneer zij er toevallig een recidivist bij aantreffen, geven zij hiervan ten spoedigste kennis aan den hoofdcipier, die desverkiezende ontboden kan worden om in den loop der zitting het feit te komen constateeren, schoon dit geen bepaald vereischte is: de Engelsche wet oordeelt, misschien zeer wijselijk, dat elk geval naar zijne eigenaardige omstandigheden overwogen moet worden en dat het, voor de juiste waardeering van eene misdaad of een vergrijp, niet altijd goed is, het verleden van den dader te kennen. De bekendheid met dit verleden kan inderdaad al te lichtvaardig tot het aannemen van een niet voldoende bewezen schuld doen besluiten; zij doet in ieder geval ten minste een indirect vermoeden ontstaan, en dit vermoeden is soms bedriegelijk.

Terwijl ten onzent de rechtbanken altijd beginnen met het judiciaire doopceel van elken beschuldigde of verdachte te lichten, laat de Engelsche rechter dit element liefst ongebruikt liggen. De antecedenten worden zelden of nooit te hulp geroepen, alleen in gevallen van herhaaldelijk voorkomende bestialiteit, dronkenschap of als beroep gepleegde bedelarij, en dan is het niet eens noodig ze officieel in herinnering te brengen, want de magistraat zelf is de eerste om den recidivist te vermoeden, ook al herinnert hij zich niet stellig, dat hij hem reeds eens of meermalen voor zijne balie gezien heeft.

Zoo'n recidivist is dikwijls eene oude vrouw, reeds een- of tweehonderd maal veroordeeld 'wegens het op de openbare straat verkeeren in kennelijken staat van

dronkenschap.' Het is bijna altijd een bedelaar van beroep, een onverbeterlijke logé van het werkhuis, waar hij niet kan besluiten uit eigen beweging als levenslange pensionnaire te blijven vertoeven, hoewel hij er, de goede en de slechte jaren door elkaar gerekend, meestal vijfentwintig of dertig weken van de twee en vijftig gelogeerd is.

In enkele gevallen, gelukkig zeldzamer voorkomende, is de recidivist een kind, - een kind van zeven of acht jaar, reeds eenmaal in hechtenis genomen ter zake van diefstal, toen misschien losgelaten na een duchtige vermaning of een paar flinke klappen met de gard, en dat nu door een nieuw misdrijf weder op de bank der beschuldigden is gebracht. Ditmaal zal de rechter met wat meer strengheid te werk gaan: de arme stumper wordt veroordeeld tot opzending naar de *Reformatory School* (verbeterhuis), waar hij nu tot zijn zestiende jaar zal moeten blijven; en dit vooruitzicht heeft niets aanlokkelijks in zijne oogen, te oordeelen naar het gejammer en de tranen, die deze beslissing hem ontlokt.

Bij al die processen op korten termijn speelt de konstabel de hoofdrol, namelijk in zijne hoedanigheid van getuige. Hij is de man, die den aard der gepleegde overtreding omschrijft, na haar in hoofdzaak geconstateerd te hebben, en die in zekeren zin de functie van Openbaar Ministerie waarneemt, nadat hij tot de arrestatie is overgegaan.

Als men hem daar zoo ziet staan, blootshoofds, in de houding van een ongewapend soldaat, terwijl hij kort en bondig zijne zaak voordraagt, op een fatsoenlijken en kalmen toon, komt het niemand in 't hoofd, aan zijne oprechtheid en waarheidsliefde te twijfelen. De rechter vertrouwt hem onvoorwaardelijk, misschien met eenig voorbehoud op enkele punten, en in de meeste gevallen regelt hij zijne uitspraak naar de uiteenzetting der feiten, zooals hij ze van deze beëedigde lippen vernomen heeft.

Is dat altijd raadzaam? Enkele feiten uit den laatsten tijd schijnen op het tegendeel te wijzen en er ons aan te herinneren, dat, al is men ook honderdmaal konstabel, men toch altijd mensch blijft, en derhalve onderworpen aan dwaling.

De arrestatie in Regent-street van een fatsoenlijk meisje, Miss Cass, die zich naar het politiebureau moest laten overbrengen, tegelijk met een twintigtal verdorven schepsels, alleen op grond der getuigenis van den konstabel Endacott, heeft veel opzien gebaard en, als gevolg daarvan, zeer veel afbreuk aan het prestige der politie gedaan.

Men heeft zwart op wit dingen openbaar gemaakt, die al de te Londen vertoevende vreemdelingen reeds sedert lang wisten, en b.v. geconstateerd, dat bijna al de politieagenten, die 's avonds dienst doen in Haymarkett en Piccadilly, zich door de aldaar rondzwervende straatdeerns

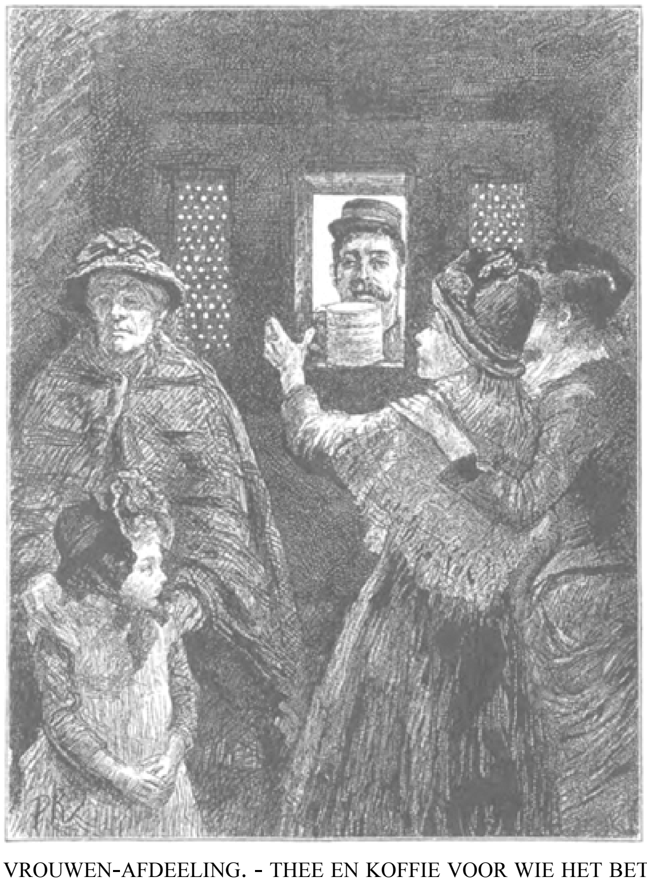

VROUWEN-AFDEELING. - THEE EN KOFFIE VOOR WIE HET BETALEN KUNNEN.

laten omkoopen. Zijn de dames bereid om den blinddoekenden shilling te betalen, dien zij op de vensterbank van dat en dat raam moeten nederleggen, dan kunnen zij er verzekerd van zijn, dat zij ongestraft blijven. Maar hebben zij niet die voorzorg genomen, dan is de arrestatie bijna onvermijdelijk. Er dient echter bij gezegd te worden, dat hun in dit laatste geval nog altijd een uiterste redmiddel overblijft, namelijk op weg naar het bureau een halve kroon te laten vallen; de konstabel zal zich dadelijk bukken om hem op te rapen, en gedurende dit oogenblik kan het gevangen vogeltje weer een goed heenkomen zoeken...

Dergelijke geschiedenissen, en nog vele anderen van dien aard, hebben de rondte door de Engelsche pers gedaan, en natuurlijk zijn Albion's eerzame belastingschuldigen er onuitsprekelijk woedend over geworden. Op de politie? O neen! op de dagbladen, die ontaard genoeg waren om die nationale gruwelen aan de kaak te stellen!

En toch hebben deze verhalen niets onwaarschijnlijks, wanneer men nagaat, hoe ongedwongen de konstabels van Hare Britsche Majesteit uit handen van jan-en-alleman giften en fooitjes aannemen. Wil men een verbod overtreden en ondanks een ‘verboden toegang’ ergens binnengaan? Een enkel shillinkje zal in zulke gevallen altijd het beste vrijbiljet blijken. Wie heeft 's avonds niet wel eens, op den hoek van een der Londensche straten, den dienstdoenden konstabel ter sluiks het glas zien ledigen, dat hem door een herbergier ter hand werd gesteld, om aan een dreigend proces-verbaal wegens te late sluiting te ontsnappen? Wie heeft er niet wel twintigmaal een ander gezien, op den drempel eener openstaande keukendeur de hartsterking verorberende, die hem, ten koste van hare mevrouw, door eene Hébé met bloote armen en weelderigen haartooi genereuselijk werd aangeboden?

Zulke kleine buitenkansjes worden blijkbaar door den Engelschen politieman als iets zeer gewoons beschouwd. Gevoegd bij zijne hooge bezoldiging van ruim negenhonderd gulden 's jaars, geven zij hem dat welgedane, ‘*respectable*’ voorkomen, dat zijn trots en zijn glorie is en hem iets karakteristieks bijzet, vooral in zijn rusttijd, buiten de diensturen, wanneer hij als een eerzaam burger, in het hoekje van den haard, zich aan zijn glas ale tegoed doet.

Maar laat ons billijk zijn; dat glas ale heeft hij over het algemeen wèl verdiend! Men moet vooral niet uit het oog verliezen, dat in Groot-Brittanje de politie niet gedekt wordt door een procureur des konings, noch door eenig ander vertegenwoordiger der kroon. Zij handelt altijd op hare eigene verantwoordelijkheid en moet, ingeval van een willekeurige of niet voldoend gemotiveerde arrestatie, er altijd op rekenen, dat zij gelaakt, berispt en zelfs wegens het toebrengen van stoffelijk nadeel vervolgd kan worden. Voor het politiehof zal de konstabel bijna altijd de éénige getuige en, uit dien hoofde, ook het mikpunt der verdediging wezen. Niet alle verdachten bepalen zich tot een weemoedig stilzwijgen, of tot een zediglijk sluieren van

hun gelaat, als men van hen wenscht te vernemen of zij den beschuldiger ook nog iets te vragen hebben. Is er al eens een ongelukkig meisje, dat zulk een houding aanneemt, - hoeveel verdachten en vooral hoeveel verdedigers staan daar tegenover, die er genot in vinden om door hunne tegenwerpingen en insinuatiën den beklagenswaardigen getuige als 't ware op de folterbank te leggen!

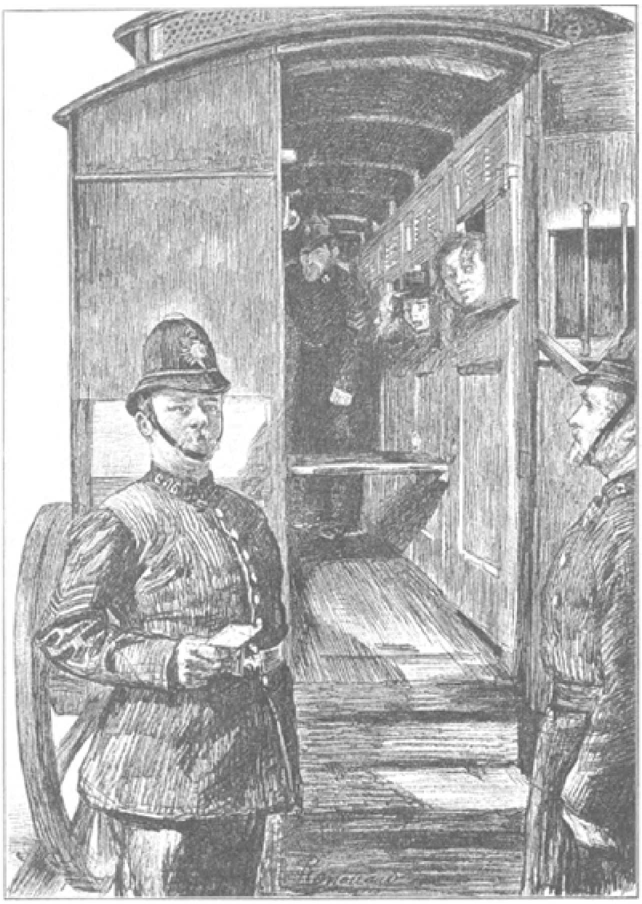

'ZWARTE MIE' - DE GEVANGENWAGEN.

En voor gewone martelaars eindigt die foltering tegelijk met de zaak zelve; maar bij den konstabel staan zijne betrekking, zijn gemoedsrust, het onderhoud van zijn gezin op 't spel. Hij moet op de zitting onfeilbaar wezen, evenals hij het op straat heeft moeten zijn!

Wee hem, als hij zich bedrogen heeft, als hij zich ook maar een weinig in den persoon heeft vergist, en als deze of gene burgerlijke getuige - soms een kleine meid van vier of vijf jaar - op den inval komt, om bij een confrontatie een anderen schuldige te kiezen dan de door hem aangewezene!

De rechter, het publiek, de pers en zijne eigene chefs: allen zullen ze partij tegen hem kiezen.

En ondertusschen zet hij zijne taak voort, 's nachts in weer en wind zijne rondes doende, overdag den binnendienst op het bureau waarnemend, levensmiddelen aan de arrestanten uitdeelend, een wakend oogje houdend bij de transporten met het groote celrijtuig, dat men bij ons de 'dievenkar' of de 'gele wagen' en in Londen 'Zwarte Mie' noemt...

Wat al plichten, verzoekingen en verantwoordelijkheden voor den politieman! Eerlijk gezegd - als men nagaat, hoeveel voortreffelijke eigenschappen er in een konstabel geëischt worden, zijn er misschien niet eens vele Europeesche prinsen, die.... konstabel verdienden te wezen.

Afrikaanschehoffelijkheid.

Van alle werelddeelen wordt tegenwoordig Afrika het meest met de algemeene belangstelling vereerd. De nieuwsgierigheid naar de geheimen van het ‘donkere werelddeel’ is nog lang niet uitgeput; iemand die weet te vertellen van afrikaansche zeden en gewoonten vindt steeds een gretig oor, al is hetgeen hij te vertellen heeft niet altijd even streelend en aesthetisch schoon, ten minste naar onze verfijnde zienswijze.

Zoo vertellen Afrikareizigers wonderlijke staaltjes van afrikaansche hoffelijkheid en beleefdheidsvormen; natuurlijk zijn deze hemelsbreed van de onze verschillend en gaat het daarbij echt op zijn afrikaansch toe.

Over het algemeen moeten de zwarte nikkers bij het beoefenen van beleefdheidsvormen zeer gemoedelijk zijn, maar ook even omslachtig, zelfs in den gewonen omgang. De eenvoudigste vormen der begroeting vindt men bij de Kissandschinegers en

eenige naburige stammen, waarbij de nieuw aangekomene zich op een bijzondere eereplaats moet zetten, waar hij door het familiehoofd met de woorden ‘Bok netu’, wat ongeveer zooveel beteekent als ‘Vrede zij u!’ begroet wordt en met verder driemaal herhaald vriendelijk handgeklap. De vreemdeling moet op dezelfde manier antwoorden, wanneer hij niet als vijand wil beschouwd worden. Bij het heengaan groet de gast.

De Tiboes in Noord-Afrika, de Hereros en eenige andere stammen hebben haast een uur noodig om te groeten, terwijl zij van weerskanten neerknielen en onder vele gebaren van beide kanten vragen en antwoorden wisselen.

Vele west-afrikaansche negers blazen en ademen elkander met allerlei grimassen een vriendschapsgroet in het gezicht; en bij de volken der Oschiwo bespuwt men elkander, volgens Stanley's mededeelingen, met de grootste plechtigheid gezicht en handen.

De Bambara-negers, in Noordwest-Afrika. maken bij de wederzijdsche begroeting zulk een helsch lawaai door schreeuwen, zwaaien en rekken van armen en handen, door tromgeroffel en paukenslag, dat men gemakkelijk in de meening zou raken een hoop razenden te zien, terwijl de fijngevoelige zielen door overmatig weenen en snikken hun vreugde betuigen, gelijk Thomson mededeelt.

De Batoko-negers daarentegen werpen zich tot groet van beide kanten op den rug ter aarde neder, zooals wij van Livingstone vernemen. Daar rollen zij op den grond bont door elkander en klappen daarbij van vreugd en eerbied tegen de buitenzijde van hun dijen.

Bij de Thaunegers moet de binnentredende zich bij alle huisgenooten, vrienden en bekenden in een bepaalde volgorde ter begroeting op de knie zetten, waarbij hij door allen omarmd en geliefkoosd wordt.

Nog grappiger is het gebruik van vele zwarte stammen in Midden-Afrika, die hurkend in alle mogelijke houdingen naderbij komen om elkander te begroeten.

Onder de Wagrah-negers moet de aankomeling, tot teeken van begroeting en eerbied, wat zand of aarde in zijn rechterhand nemen, daarvan wat aan de linker meegeven en zich dan met de gesloten linkerhand den rechterelleboog en de rechterzijde wrijven, terwijl de rechterhand hetzelfde werk aan de linkerzijde van het lichaam volbrengt, en snel achter elkander allerlei begroetingsformulieren gezongen worden.

Even komiek en wonderlijk, vroolijk en onverstaanbaar zijn de vormen van huldebetoon dier zwarte volkeren tegenover hun opperhoofden.

Men ziet, er valt bij de Afrikaantjes nog veel te beschaven en te veredelen.

De Burströmsche quaestie
van Mathilde Roos,
Schrijfster van ‘Herfststormen’, ‘Hard tegen hard’ en ‘De familie Verle.’
(*Vervolg en slot van bladz.* 71).

‘Ja,’ klonk Mia's antwoord, op doffen toon en met haar oogen als door die van mevrouw Burström getrokken, onafgewend daarop gericht.

De arme moeder liet haar meisje los. ‘Jezus Maria’ steunde zij, met een zenuwachtige beweging heur haren glad strijkende; zij was vreeselijk ontroerd.

‘Dan moet jij het bekennen, jongen, waar jullie de juweelen oorringen van mevrouw verstopt hebt,’ riep zij, den kleinen Per bij zijn buis grijpend en hem, zonder het zelve te weten, flink schuddend.

De jongenheer Jonson, zag voorzichtig in de kamer rond, met zijn handen in zijn broekzakken waar die twee mooie kronen welbewaard huisden. Zijn rijke dichterlijke phantasie speelde nu aan zijn geheugen een leelijk part.

‘Op de bovenste plank in de keukenkast,’ zeide hij met een voorbeeldelooze onbeschaamdheid.

Madam slaakte een zucht van verlichting.

‘Daar hoort u het, mevrouw. U begrijpt toch, dat het niet de waarheid kan wezen, als zij gisteren zeggen dat de ringen onder het dak, en vandaag, dat zij in de keukenkast liggen!’

‘Dat is een zeer ongunstig teeken voor je, madam,’ antwoordde mevrouw Burström grijnzend; ‘een nieuw bewijs dat u je kinderen niet geleerd hebt de waarheid te spreken.’

‘O, daar zijn er nog wel anderen, die liegen kunnen, behalve deze twee arme schapen,’ zeide madam Jonson.

‘Zeker; thuis zijn er nog drie, die zeker even knap in die kunst zijn als dit paartje,’ grinnikte mevrouw.

Buiten zich zelve van drift gilde madam:

‘Zij hebben niet uit zich zelven gelogen - u, mevrouw, heeft hen er - toe gebracht; op welke manier weet ik niet, maar zij zijn bang gemaakt en uit angst tot liegen gedwongen.’

‘Pas-op!’ siste mevrouw Burström. ‘Let op hetgeen ge zegt! Denk er aan, dat de zaak hiermee niet uit is - nog lang niet! Straks zal een sterker macht je wel weten te noodzaken je kinderen bij het opzoeken van die oorringen in je woning een handje te helpen!’

‘Dat kan niemand! Al zaten die ringen boven de wolken, dan zou ik ze daar even goed vandaan kunnen halen, als uit mijn huis.’

Zij knoopte haar hoofddoek los en weer vast; trok het doekje werktuigelijk recht en stak het met zenuwachtige bewegelijkheid met een speld weer vast. Zij was zoo ontdaan dat haar hoofd en handen trilden en dat groote zweetdruppels op haar voorhoofd parelden.

'Komt kinderen; nu gaan jullie met moeder mee en nu zullen jullie doen wat ik zeg; mevrouw heeft al lang genoeg den baas gespeeld, zou ik denken.' Zij trad naar de kinderen toe; maar mevrouw Burström zeide met een grijnslach:

'Neem ze maar mee, als je dat goed vindt; maar je moet wel weten, dat ik dan vanmiddag twee politie-agenten stuur om je gevangen te nemen; jullie allen te zamen.'

Moeder Jonson schrikte. Er was niets waarvoor zij zoo bang was als voor de politie. Had mevrouw van den 'rechter' van 'den ambtman' of van 'het gerechtshof' gesproken, dan zou dit geen indruk hebben gemaakt; maar het woord 'politie' prikkelde haar verhitte phantasie zoodanig, dat zij totaal machteloos en moedeloos werd.

Zij liet de kinderen los en aarzelende sloop zij naar de voordeur; mevrouw hielp haar een beetje sneller vooruit en wierp toen de deur met een bons achter haar dicht. Zoodra moeder Jonson buiten was, stormden een aantal flauwe en akelige gedachten op haar aan. Zij was geheel in de war. Zou het waar zijn? Zou die vrouw heusch het recht hebben 'de politie' op haar af te sturen en de kinderen te laten in hechtenis nemen, als zij toch onschuldig waren? Een onzeker iets in haar riep haar toe, dat zij zich met kracht daartegen verzetten moest en dat dan alles goed zou afloopen; maar de jarenlange gewoonte, om te bukken voor de meerderheid, te kruipen en zich in bochten te wringen, liet zich gelden en maakte haar laf en dom.

Om éen uur landde zij weer aan. Van Jonson had men nog niets gemerkt. De menschen in de buurt wisten niets van hem af; Donderdagavond had hij een bootje geleend om naar de stad te roeien; later had niemand hem gezien.

Zij nam haar hoofddoekje en haar omslagdoek af, vouwde die zorgvuldig op en borg ze in de lade. Vervolgens trok zij haar werkpak aan en ging naar een der families, waar zij de keuken moest schoonmaken en de trappen schuren. Tegen den avond liep zij weer naar het strand en toen bleef zij daar een paar uren op Jonson zitten wachten en naar hem uitzien.

Een benauwd gevoel overmeesterde haar. Het begon onder de borst maar steeg, beklemmend en dof, al hooger en hooger tot aan het hart, kroop naar de keel en suisde en tjingelde haar ten laatste in de ooren. Een akelig vermoeden was in haar opgekomen: als Jonson maar niet verdronken was en zij als eene weduwe met vijf onnoozele kinderen zat! Telkens weer herhaalde zij: 'een weeuw met vijf kinderen,' en telkens nam die angst, die stikkende benauwdheid, weer een aanloop naar haar hoofd, tot zij eindelijk van vermoeienis een dof, onverschillig gevoel kreeg. In die trage, half bewustelooze stemming zat zij, met haar hoofd op de handen geleund, naar het water te staren; de eentonige golfslag vond weerklank bij haar en gleed wiegend en deinend, onophoudelijk in haar binnenste af-en-aan, af-en-aan; zonder inhoud, maar juist daardoor verlammend.

De nacht viel in, maar nog altijd zat zij aan het strand. Eindelijk - daar ontdekte zij de boot met Jonson er in, die, de vooruitstekende rots omvarend, met een grooten draai de haven ingleed.

'God zij dank!' Met een zucht van verlichting stond zij op en liep naar de brug. De boot slingerde en de riemslagen plasten ongelijk in het water; haar geoefend oog zag dadelijk dat haar man dronken was. Met vrij wat moeite gelukte het hem aan land te komen: hij stiet met de schuit tegen de palen dat zij kraakte, verloor een riem en struikelde toen hij wilde uitstappen. Zij hielp hem, zoodat hij niet viel, en toen

hij er uit was, ging zij in de boot om de riemen te bergen en het vaartuig vast te leggen.

Het was lang niet pluis met Jonson. Hij strompelde den berg op en hij was nat tot aan zijn middel, alsof hij in zee gelegen had. Met zijn armen zwaaiende riep hij, met een forschen vloek: ‘Dat maakt iemand gek!... Ze kunnen mij geen zier schelen - geen zier hoor - geen van allen!...’

Een paar maal vroeg zijne vrouw hem, of hij de kinderen niet ontmoet had, of hij den ambtman niet thuis gevonden had? Maar als éenig antwoord zwaaide hij nog erger met zijn armen en herhaalde zijn: ‘Zij kunnen mij allen te zamen geen zier schelen!’

In de hut gekomen steeg de warmte van de kamer hem naar het hoofd en hij werd woest en onhandelbaar. De begeerte om de vrouw te onderdrukken, dit overblijfsel van de dierlijke kracht, die uit de middeleeuwen bij ons is overgebleven, die bij die onbeschaafden in den minderen stand in Zweden, slechts half gestorven is en zich natuurlijk in een toestand van dronkenschap dubbel laat gelden, ontwaakte in hem. Hij dreigde zijne vrouw met de gebalde vuisten; hij schold haar uit, voor een slechte moeder die haar kinderen stelen leerde en liegen; en zoo al meer. Maar madam Jonson sprak geen woord tegen; dat deed zij nooit als haar man ‘wat te veel op had.’ Zij liet hem praten; zij vermaande niet en klaagde niet; alleen ging zij hem uit den weg en zocht hem er toe te brengen, dat hij naar bed ging.

Maar den volgenden dag, als hij zijn roes had uitgeslapen, dan wachtte hem een strafpredikatie - en welke! Dan werden Jonson's ooren er rood bij en hij toonde diep berouw en was mak als een schaap.

Vanavond werd hij ook rustiger, zoodra moeder de vrouw hem maar in bed had weten te krijgen. Zijne scheldwoorden verliepen langzamerhand in enkele korte verwenschingen en klanken zonder zin, tot ook deze vervangen werden, door een luid snorkende ademhaling, zijn gewoon middel om zich van de bedwelmende en opwindende jeneverdampen te ontlasten.

Toen madam Jonson zich overtuigd had, dat haar man was ingeslapen, ging zij stil zitten en schreide - schreide zooals zij nog maar éen enkelen keer vóor dezen geschreid had. Dat was vele, vele jaren geleden, toen haar eerste minnaar, een knap sergeant bij de artillerie, zich trouweloos jegens haar had getoond, toen hij haar, ten wille van een ander meisje, verlaten had.

Den volgenden morgen was Jonson nog gedweeër en nog berouwvoller dan hij bij soortgelijke omstandigheden gewoonlijk was. Hij zag er bedroevend

uit, hoestte, kuchte, slaakte van tijd tot tijd diepe zuchten en wierp schuwe blikken op zijne vrouw, in afwachting der dingen die komen zouden; zoo onhandig mogelijk zijn best doende om zijn broek uit te trekken, waarvan de pijpen door het nat op een hopelooze manier waren gekrompen. Maar tot zijn verbazing bleef de strafpredikatie weg; zijne vrouw was uitermate vriendelijk jegens hem; zij hielp hem bij het opknappen van de broek, naaide een scheur in zijn buis, kookte aardappels en zette zijn ontbijt voor hem op tafel. En onder het eten moest hij tot in de kleinste bijzonderheden van zijn mislukte vaart naar de stad vertellen. In het begin gelukte dit maar half en het had er veel van, of hij een les op zeide; maar toen hij begreep, dat zij hem niet zou gaan beknorren zooals anders, werd hij ook in een betere stemming gebracht en nu gaf hij werkelijk een aardige beschrijving van zijn verongelukte boodschap.

Hij vertelde hoe hij eergisteravond, dadelijk na zijne aankomst, de kinderen was gaan opzoeken, maar hoe mevrouw Burström hem barsch de deur had uitgejaagd. Zij had hem heusch uitgescholden en hem met ‘de politie’ gedreigd, die hem naar de gevangenis zou brengen, en van de kinderen had hij geen zweem te zien gekregen. Dien nacht had hij in de boot geslapen en 's morgens bijtijds had hij weer bij de Burströms aangescheld: de deur was maar een kier open gedaan en toen aanstonds, vlak voor zijn neus dichtgeslagen. Kwaad geworden, was hij naar den kantonrechter gegaan. Mijnheer was niet thuis. Twee volle uren had hij daar loopen te wachten. Hij was totaal ‘op’ geweest van boosheid en daarenboven had hij honger gehad en dorst ook, en toen was hij het wijnhuis ingegaan - hij kon 't niet langer uithouden - en toen had hij een boterham gekocht en... en...’

Jawel, zij begreep al hoe het verder was gegaan, daar behoefde hij niet over te praten, - dien ouden deun kende zij vanbuiten. Alleen wilde zij nog weten, hoe hij zoo nat was geworden? Of hij in zee geduikeld had, of hoe kwam dat?’

Na een paar omwegen - hij scheen er niet voor uit te willen komen - bekende hij - na menige vergeefsche poging om er overheen te praten, - ten laatste -, dat hij zich had willen verdrinken, omdat hij zich zoo vreeselijk ellendig had gevoeld; maar toen hij in het water had willen loopen had hij zich halverwege bedacht en was hij maar weer teruggekeerd, daardoor was hij nat tot aan zijn middel en niet verder.

Madam Jonson antwoordde niet; een poos bleef het stil in de hut, men hoorde niet anders dan het klepperen van de lepels tegen de borden en het smakken der kinderen, die hun pap zaten te eten.

‘Wat zou je er van hebben gezegd, Christien, als ik in 't geheel niet weerom gekomen was?’ vroeg hij eindelijk met een schuinen blik naar zijne vrouw.

Zij trok de schouders op en lachte, maar het was een scherp, onaangenaam en gemaakt lachje.

‘God weet of ik wel iets zou hebben gezegd. Ik was al zoo diep bedroefd en rampzalig, dat het niet veel erger kon worden dan het was.’

Juist toen zij dit zeide, ging de deur open en tot hunne groote verwondering, zagen zij mevrouw Burström binnenkomen, door de beide jeugdige Jonsonen gevolgd.

Maar het was een geheel andere mevrouw Burström, dan die onlangs hier in de hut zoo had opgespeeld. De roode veeren zaten nog op haar hoed, maar zij stonden minder hoog overeind en zij was bleek, alleen de wangen hadden nog een paar vurige plekken behouden, zoo als dit bij kleurige menschen dikwijls voorkomt, als zij plotseling over iets verbleekt zijn. Zij zag er verlegen en droefgeestig uit, zoo ‘alsof

zij door een wesp gestoken was,' zeide de jongeheer Nils, de oudste der Jonson'sche telgen, die uit ondervinding wist, dat dit een lang niet prettige gewaarwording was.

'Zie-je, beste madam Jonson, het is zeer, zeer onpleizierig - het is niet te ontkennen - maar vergissen is menschelijk - iedereen kan zich vergissen -' begon zij en haar dwaze, belachelijke houding maakte de zaak nog erger voor haar dan noodig was. 'De kinderen zijn niet altijd even braaf geweest en zoo als ik zeide: iedereen kan zich vergissen. Maar.... vervelend is het toch en erg ook.... Je begrijpt, dat het voor eene dame altijd hoogst onaangenaam is te moeten zeggen, dat zij... Natuurlijk zou u mij door dit geval in een lastige,... in moeilijkheden kunnen brengen... maar ik hoop en verwacht van madam Jonson, dat dit zoo'n vaart niet loopen zal en dat zij de geheele geschiedenis vergeten zal. Die is nu afgeloopen en, niet waar? de dingen worden er niet beter door, of men er al veel beweging over maakt?'

Madam Jonson zette groote oogen op.

'Wat bedoelt u met dat alles? Zijn de oorringen terecht?'

'Ja - ik heb ze heusch gevonden - en wel in de lade van mijne eigene chiffonnière! Maar, zie-je beste madam, niemand is er, die zich nooit vergist.... en.... Maar het is heel onpleizierig - erg onpleizierig! Je kunt het natuurlijk niet beseffen hoe alleronaangenaamst het voor eene dame van mijn stand is, aldus te hebben gehandeld. Maar enfin, de zaak is gebeurd.... wij zullen nu maar trachten haar te vergeten, niet waar? Dat is zeker het beste voor ons beiden, beste moeder Jonson. Hier is wat wijn,' zij zette een flesch op tafel, 'die zal u goed doen... En hier zijn ook nog een pakje kleeren.... een paar laarzen, die Nils wel passen zullen... en zooals gezegd, nu zullen wij de geheele geschiedenis trachten te vergeten... Ik bedoelde er niets kwaads mee, dat heb-je toch zeker ook wel begrepen?... Mia, is een aardig, lief kind. Zij kan wel in de keuken 's middags een beetje komen helpen en dan kan zij bij de meiden blijven eten.... Zij heeft het dezer dagen ook lang niet slecht gehad, dat durf ik gerust te verzekeren. Zij heeft een kroon gekregen en uw kleine Per kreeg er twee en dat geld mogen de kinderen behouden, dat begrijpt u wel...'

En onder het spreken stond zij met eene gelijkmatige, onbewuste beweging de kleine Mia te streelen en te aaien en hare volzinnen werden telkens door een klein zenuwachtig lachje afgebroken, tot zij ten laatste in snikken uitbarstte en het 'op de zenuwen kreeg.'

Madam Jonson zeide niets. Maar toen die wijnflesch op tafel kwam stak zij hare hare uit en een leelijke, wraakzuchtige uitdrukking tintelde in hare oogen. Of zij de flesch had willen slaan of mevrouw, dit zou zij niet hebben kunnen zeggen; zooveel is zeker, dat zij de in verontwaardiging opgeheven rechterhand weer op haar schoot liet vallen; de flesch kon blijven waar zij was en mevrouw Burström mocht gerust uitspreken en daarna vertrekken, zonder dat zij er een enkel woord tegen in bracht.

Maar op-eens sprong zij overeind, schudde de betoovering van zich af, spuwde achter de vertrekkende een kreet:

'Bah - welk een mensch! En zulk een schandaal durft zich eene "dame" noemen!... Bah!...'

De arme mevrouw Burström was na het tooneel in de hut der Jonsons geheel van streek. Het zenuwachtige snikken wisselde af met eene even onnatuurlijke uitbarsting van lachen, waarop weder een heftig schreien volgde, en toen zij haren man en de kinderen in het oog kreeg, liep zij haastig op hen toe, omhelsde nu den een dan de anderen en herhaalde eenige keeren, dat zij zou wenschen vele mijlen diep onder den grond te liggen. Maar haar echtgenoot, en hare dochter wisten haar zoo lief te troosten over dit, zeker vreeselijk onaangename voorval en haar zoo goed en overtuigend te bewijzen, dat men tegen zulk gemeen volk als die Jonsons geen verplichtingen hoegenaamd behoefde te erkennen, dat zij al spoedig tot bedaren kwam.

Tegen etenstijd was zij alweer even vroolijk en met zichzelf voldaan als gewoonlijk, en toen dien avond een paar jonge heeren kwamen thee drinken, een paar vroolijke kantoorbedienden, schertste en lachte zij zoo uitgelaten en luidruchtig met die gasten, dat de Jonsons, indien zij er misschien nog aan hadden getwijfeld, zich nu konden overtuigen, dat eene dame als zij, die gansche geschiedenis als een kleinigheid behandelde, een bagatel, dat niet de moeite waard was er aan te denken, veel minder er zich moeilijk over te maken. -

De meisjes Arnell keerden van het badhuis, dat in de buurt van de spoelbrug gelegen was, naar huis; zij bleven bij madam Jonson een oogenblikje praten en kregen een uitvoerig verhaal te hooren, zoowel over de thuiskomst van Jonson, als over het tooneel met mevrouw Burström dat vanmorgen had plaats gehad. Zij waren innig verontwaardigd. De oogen van Agnes flikkerden en Cecilia kon zich niet houden van boosheid en verachting.

'Dat is het boosaardigste en gemeenste wat ik ooit in mijn leven gehoord heb,' barstte zij uit. 'Ik begin nu heusch mijnheer Vigert gelijk te geven. Maar je kunt erop aan, madam Jonson, dat zij er zoo gemakkelijk niet zullen afkomen! Ik zal u zeggen, mijn oom, mijnheer Hedenstam, die zelf aan 't gerechtshof is, heeft verklaard, dat u het recht aan uwe zijde heeft. Ga nu maar hoe eer hoe liever naar de Burströms en dwing h a a r u een schadevergoeding te geven - vooral niet te weinig; op zijn minst van honderd kronen - en als zij weigert, vaar dan onmiddellijk over naar den kantonrechter en laat haar in hechtenis nemen. Ik beloof u, wij zullen je helpen... ik zal met mijn oom, den Hofraad, spreken en met mijn broer ook; hij is jurist en heeft verstand van zulke dingen...'

Agnes voegde er ook nog iets bij, om haar zuster te steunen, maar madam Jonson schudde met een ongeloovig lachje haar hoofd.

'Ik weet niet of het de moeite beloonen zou er zooveel drukte over te maken. "De arme heeft toch ongelijk... de arme komt nooit tot zijn recht..."

Maar dat mag niet!' riep Cecilia beslist. 'Wij zullen alles doen om u r e c h t te verschaffen moedertje. Zulk eene onverantwoordelijke, afschuwelijke behandeling zal en mag niet ongestraft blijven, zoolang er nog eerlijke en weldenkende menschen gevonden worden.'

Het mocht haar echter niet gelukken madam met haar te doen instemmen. De waschvrouw bleef er bij, dat het de moeite niet beloonen zou 'al die drukte' te maken. Het eenige, waartoe zij niet ongenegen bleek te zijn, was om de hulp van den advocaat der Andersons in te roepen. Hij scheen haar bijzonder aan te trekken, maar de wet, de politie en eerlijke, weldenkende menschen - daarvan verwachtte zij weinig heil. Zij bedankte de dames Arnell voor haar vriendelijken raad en zeide, haar best te zullen doen om met mevrouw Burström te redeneeren.

Een eind verderop kwamen de meisjes mijnheer Vigert tegen. Hij was juist van een zeiltochtje thuis gekomen en wist nog niet hoe de bewuste zaak was afgeloopen.

'Heeft u 't gehoord?' riepen zij hem reeds op een afstand toe - 'heeft u 't gehoord, dat mevrouw zelf haar oorringen verlegd had en ze nu teruggevonden heeft?'

'Is het heusch waar?'

Vigert nam groetend zijn hoed af, maar drukte, bij de dames gekomen, haar beiden verheugd de hand.

'En raad nu eens waar zij ze gevonden heeft!'

'Misschien wel in haar eigen ooren?'

De meisjes lachten.

'Dat nu wel niet, maar in het laadje van haar eigen chiffonnière. Heeft u ooit van een zoo onwijze, tegelijk dwaze en boosaardige handelwijs gehoord?'

'Wat zal ik u zeggen dames - ik ben er niet zoo bijzonder over verbaasd. Maar ik ben bepaald nieuwsgierig te hooren wat u voornemens zijt, nu in die zaak te doen. Want de dames zullen natuurlijk voor deze zaak "werken". Ik veronderstel dat de eerste bladzijden van "De mishandelde waschvrouw" reeds geschreven zijn en....'

'Zeker zijn wij voornemens te handelen,' riep Agnes, zonder op die laatste spotachtige woorden te letten. 'Als de Burströms aan de Jonsons geen behoorlijke schadevergoeding geven...'

'Zullen wij er ons uiterste best voor doen te bewerken dat mevrouw Burström in de gevangenis komt,' vulde Cecilia aan. 'Wil oom Conrad ons niet helpen, dan zal ik mijn broer, assessor Arnell er over aanspreken. Kent u mijn broer, mijnheer Vigert?'

'Neen, tot mijn leedwezen ken ik hem volstrekt niet.'

'O dan kent u den edelsten, braafsten, besten man die op aarde te vinden is, nog niet!' riep Cecilia

IN EEN VLAAMSCHE HERBERG. Naar Godding. (Zie blz. 95).

met van geestdrift gloeiende wangen. 'U moet bepaald met hem kennis maken. Ik wilde dat u hem eens zag; ik heb nooit een mooieren, knapperen man gezien - zoo iets echt mannelijks heeft hij over zich! Hij is jurist, weet u; en hij zal de Jonsons helpen, dat weet ik zeker. Ik ken niemand, die voor arme menschen meer hart heeft dan hij. Hij zeide nog onlangs, dat de rijken er dikwijls geen flauw begrip van hebben welke plichten hun tegenover hunne minder bevoorrechte medemenschen zijn opgelegd.'

'Laat mij u bij voorbaat feliciteeren, juffrouw Cecilia. Met zulk een bondgenoot als uw broer kan het niet anders of u zal in de Burströmsche quaestie tot de gewenschte uitkomst geraken. Maar u moet waarlijk alle mogelijke hulp inroepen, want, als ik de Burströms goed beoordeel, dan zullen zij niet zooveel als vijf kronen aan de Jonsons uitbetalen, als zij hopen er met vier af te komen; zij zullen zich tot het uiterste verdedigen en het er op aan laten komen tot men hen werkelijk naar de gevangenis brengt. - Uw dienaar, dames,' zeide hij nu, ter zijde tredend en onder het afnemen van zijn hoed, 'mag ik u vanavond weer voor een wandeling komen afhalen?'

De Arnells bogen glimlachend en toestemmend het hoofd. Zij gingen vervolgens naar huis om aan oom en tante Hedenstam te vertellen wat er gebeurd was en gezamenlijk het beste plan van rechtsvervolging tegen de schuldigen te overleggen.

Maar mijnheer Hedenstam bracht de gemoederen hieromtrent spoedig eenigszins tot kalmte; hij verklaarde een in hechtenisneming van mevrouw Burström voor een totale dwaasheid. Natuurlijk konden die menschen volgens de strafwet worden vervolgd, maar hiermee zouden de Jonsons bedroefd weinig gebaat zijn.

Het liep er nog op dat de Burströms uit wraak hun zwager, den bierbrouwer, ophitsten om het gezin Jonson uit de woning te jagen en dan had men voorzeker iets moois uitgewerkt met zijne naastenliefde en zijn gevoel voor recht en billijkheid!

Edoch oom Conrad merkte nu voor het eerst hoe moeilijk het was Cecilia van eene ernstig bij haar vaststaande meening terug te brengen. Met eene buitengewone welbespraaktheid weidde zij uit over het onverantwoordelijke van zulk een misbruik der overmacht onopgemerkt te laten. Al was het om geen andere reden moest men reeds ter wille der algemeene veiligheid de Burströms achter slot en grendel zetten, en het allerminste wat oom Hedenstam in deze zaak doen kon, was althans, dat hij naar Burström ging om hem zijne verplichting een ruime schadevergoeding aan vrouw Jonson uit te betalen, duidelijk te verstaan te geven. Zij draafde zoo door op dit punt dat mijnheer Hedenstam, die anders het geduld in persoon was, eindelijk toch boos werd. Hij verklaarde volstrekt niet in te zien dat Cecilia, die zoo van menschenliefde en rechtvaardigheid vervuld was, door iets verhinderd werd om zelve mevrouw Burström het onvoegzame en het onchristelijke van hare handelwijs onder het oog te gaan brengen. Dit zou vrij wat beter zijn dan te praten en zich op te winden over dingen, waarvan men geen verstand had.

Cecilia werd door dit antwoord eenigszins tot kalmte gebracht. Zij zweeg nu, maar toen de meisjes alleen waren, spraken zij met elkander af, dat Cecilia, als de oudste en dapperste, den volgenden dag een bezoek bij mevrouw Burström zou gaan brengen en dan haar best zou doen, haar tot een vergoeding voor het gedane onrecht aan de Jonsons te bewegen.

Dien geheelen nacht sliep Cecilia niet; zij peinsde altijd door over dat gewichtige bezoek. Zij stelde een uitvoerige, aandoenlijke toespraak op, die zij tegen mevrouw Burström houden zou; zij hield in haar verbeelding lange gesprekken, en daarin

drukte zij zich kalm, juist en waardig uit, de andere daarentegen, laf en zeer ongeschikt en deze gesprekken eindigden dan eens hiermede, dat juffrouw Arnell opstond en de kamer verliet onder eene stilzwijgende belofte nooit weer iets met 'dergelijke menschen' te doen te willen hebben; en dan weer eens hiermede, dat mevrouw Burström diep ontroerd en tot tranen bewogen hare hand greep en haar leedwezen over het door haar erkende onrecht uitsprak.

Maar den volgenden dag toen die bewuste manoeuvre zou worden uitgevoerd, ontbrak het haar aan den moed; wat nog erger was, haar geprikkelde phantasie schilderde in den loop van dien dag zulke angstwekkende tooneelen voor haar af, dat zij bij de gedachte alleen reeds, om tegenover die brutale mevrouw Burström te staan en den stekenden blik uit haar scherpe oogen te verdragen, beurtelings rood en bleek werd en begon te stamelen, als zij sprak.

De daaropvolgende dagen ging het niet beter. 's Nachts legde zij altijd, wakende of in den droom, bezoeken bij mevrouw Burström af; hield mooie voordrachten en imponeerde haar door haar beschaafde spreekwijs en waardige houding; maar het daglicht scheen nauwelijks door de gordijnen, of zij was weer zoo bang als een haas. Zij kon soms een grooten omweg maken, als zij in de verte iemand van de Burströms zag aankomen. Zij werd dan zoo boos over die onvergeeflijke lafheid dat zij met haar voet kon stampen, maar dit veranderde niemendal aan de hatelijke zekerheid, dat zij niet naar 'die menschen' d u r f d e gaan. En hoe verontwaardigd Agnes en mevrouw Hedenstam over het gedrag der Burströms ook waren, konden zij haar hierin niet van dienst zijn. Mevrouw Hedenstam bemoeide er zich liever niet mede, zij vreesde voor een onaangename verhouding ten opzichte van hare buren, men kon daar zooveel last van hebben. Agnes was uit haren aard te bedeesd om in dit geval iets te kunnen doen. Natuurlijk spraken zij madam Jonson dikwijls genoeg en dan zetten zij haar telkens weer op, door met haar over schadevergoeding en rechtsvervolging te praten. Maar verder dan tot praten kwamen zij niet.

Op deze manier verliep de tijd dien de Arnells buiten zouden logeeren, zonder dat van het voorgenomen bezoek van Cecilia aan mevrouw Burström iets gekomen was. Donderdagmorgen stonden zij, voor de afreis gereed, op het dek van de stoomboot met haar zakdoeken te wuiven en ook toen bepaalde zich hare hulp aan de Jonsons nog tot de geheime

afspraak met mevrouw Hedenstam, zich niet aan de tegenwerpingen van oom Conrad te zullen storen, maar eens ernstig met broeder Edward te spreken. Hij was jonger en voortvarender, hij zou haar zeker helpen om den onderdrukten armen recht te verschaffen...................................

Een week was na het vertrek van Agnes en Cecilia verloopen. Mijnheer Vigert had verscheidene boodschappen in de stad te doen en was een uurtje geleden met de boot te Stockholm aangekomen. Den hoek van Gustaf-Adolfs-torg omslaande om Regeeringsgatan door te gaan, zag hij een eindje voor zich uit, Cecilia Arnell. Met verhaasten stap had hij haar weldra ingehaald en met zijn ‘Goedenmiddag, juffrouw Cecilia,’ bracht hij haar tot staan. Verwonderd zag zij om en niet zeer vriendelijk ook; want zij hield er niet van, dat de heeren haar op de straat aanspraken. Dat was, toen hare mama en de tantes jong waren geen gebruik geweest en de meisjes Arnell waren aan sommige ouderwetsche modes gehecht. Toen zij hem echter herkende, groette zij hem met van blijdschap schitterende oogen en met haar gewonen blos, terug; zij zou er wezenlijk lief hebben uitgezien, zonder die, haarzelf onbewuste, gewoonte het hoofd trotsch achterover te werpen, met een spotachtige uitdrukking over 't gelaat.

Zij wandelden de straat samen door. Hij bleef rechts loopen en van ieder ander jong mensch uit hunnen kring zou die onbeleefdheid voldoende zijn geweest om Cecilia uit haar humeur te brengen; maar bij Vigert lette zij er niet op. Hij was over het geheel zoo anders als die heertjes, die zij hier kende.

‘Nu juffrouwtje,’ begon hij, nadat hij haar voor het prettig samenzijn buiten had bedankt en de groeten van de familie Hedenstam overgebracht had - ‘hoe gaat het met de Burströmsche quaestie? Is u een goed stuk gevorderd?’

Zijn oogen tintelden, toen hij zich met deze vraag naar haar omwendde en een klein spottend lachje speelde nu ook om zijn mond.

Cecilia's gelaat betrok en met een ongeduldig schouder ophalen zeide zij:

‘O, praat daar asjeblieft niet meer over. U weet niet hoe dat geval mij hindert! Er is niets aan te doen; van welken kant men die zaak aanpakt. Ik heb er met Edward over gesproken en mijn broer zegt juist hetzelfde als oom Hedenstam, dat het een onzinnigheid zou wezen de Burströms te laten gevangen zetten en dat men door zulke maatregelen te nemen niets zou winnen, maar zich alleen een berg moeilijkheden en last van allerhande soort op den hals zou halen.’

Mijnheer Vigert lachte hartelijk.

‘Ik begrijp juffrouw Cecilia dat het voor u een groote teleurstelling is. Maar nu zal u toch inzien hoe hopeloos die quaestie is, wanneer zelfs uw broer, “de edelste, knapste man, de beste en meest welwillende jurist van de wereld” er niets op weet te verzinnen....’

‘Neen - nu geen gekheid!’ viel Cecilia hem driftig in de rede. ‘Die quaestie heeft mij oneindig meer gegriefd dan u denkt. Ik kan soms een zoo hatelijk en oproerig gevoel in mij waarnemen, dat ik 't niet zeggen kan; ik vind het zoo afschuwelijk dat niets kan worden gedaan om het recht te laten gelden, ik zou iemand willen aanklagen en weet dan weer niet wien en waarvoor. Ik gevoel het, er is ergens een leemte, een schandelijke lafheid, maar ik weet niet of die bij de wet moet worden gezocht, bij mijzelve, bij broer Edward of misschien bij alle gegoeden tegenover de lijdende armoe. Begrijpt u wat ik bedoel? Er is iets onbeschrijfelijk akeligs in het besef van iets onharmonisch, van iets dat niet is zoo als het wezen moest, maar dat men gevoelt

niet duidelijk te kunnen omschrijven! Edward gaf mij den troost, dat zulke kleine onrechtvaardigheden niet altijd kunnen worden vergoed; dat zulke dingen in den aard onzer samenleving, in de verhouding der verschillende standen tegenover elkander gelegen zijn; dat er zooveel in de wereld niet goed is, wat toch niet veranderd kan worden enz. Maar dergelijke redeneeringen voldoen mij niet.'

Vigert antwoordde niet dadelijk. Zij wandelden een eind zwijgend naast elkander voort en een trek van diepen ernst verscheen op zijn straks nog zoo guitig gelaat.

Eindelijk begon hij weer te spreken, met zijn eenvoudig gul en natuurlijk accent:

'Zeker, juffrouw, juist die kleine onrechtvaardigheden die niemand vergoedt; die lichte wanklanken die over het algemeen en voor de groote menigte de harmonie niet verstoren en waarover zich dus ook niemand moeilijk maakt, juist deze zijn het meest invretend vergif onzer maatschappij. Het gaat er mee als met de bacteriën en de miasmen: men ademt die dagelijks in en is er zoo aan gewoon, dat men 't niet merkt hoe nadeelig zij zijn. Maar de geneeskunde is in den lateren tijd met ijver begonnen naar de aanleiding tot de verschillende ziekten, naar de o o r z a k e n er van onderzoek te doen; zij tracht die in de minste kleinigheden te ontdekken en schroomt niet haar onderzoek ook tot het onbeduidendste uit te strekken; en zie, even als de natuurkundigen thans een begin maken met de lucht te zuiveren en het water en het voedsel, om hierdoor het ontstaan van ziekten te voorkomen, - zoo zal er ook eenmaal een wetenschap komen, die het zich tot taak stelt het lichaam der maatschappij te zuiveren; reken daarop! Heeft u Herbert Spencer gelezen? Dat is onze man? Hij en zijne volgelingen zullen met der tijd een einde maken aan al dat verrotte ontuig; aan onderscheid van standen, onderdrukking van den minderen man en wat dies meer zij. Maar zoolang de menschelijke maatschappij nog niet rijp is om die edele beginselen te verstaan en te waardeeren, geeft het wee roepen en klagen over onrechtvaardigheden niemendal; men moet de wereld haar gang laten gaan: ten laatste vallen de rotte appelen vanzelf van den boom, bij een flinken, frisschen herfstwind! En die zal eenmaal komen!'

Cecilia gaf geen antwoord. Weifelend zag zij hem van ter zijde aan en daarbij dacht zij er over wat haar vader wel over zulk eene tirade zeggen zou? Papa had zeer ontwikkelde, vrijzinnige denkbeelden; maar desniettegenstaande had zij hem dikwijls zeer

afkeurend over de jonge heethoofden, van den tegenwoordigen tijd hooren spreken; over die jongelui die alles wilden omverhalen en niets hadden om er voor in de plaats te zetten. Hij noemde hen 'doordravers,' en die mocht hij niet lijden. Of papa Vigert misschien ook onder dezen zou rangschikken? En toch...'

'Heeft u Spencer gelezen, juffrouw Cecilia?' herhaalde Vigert zijne vraag van straks.

'Neen, dat heb ik niet.'

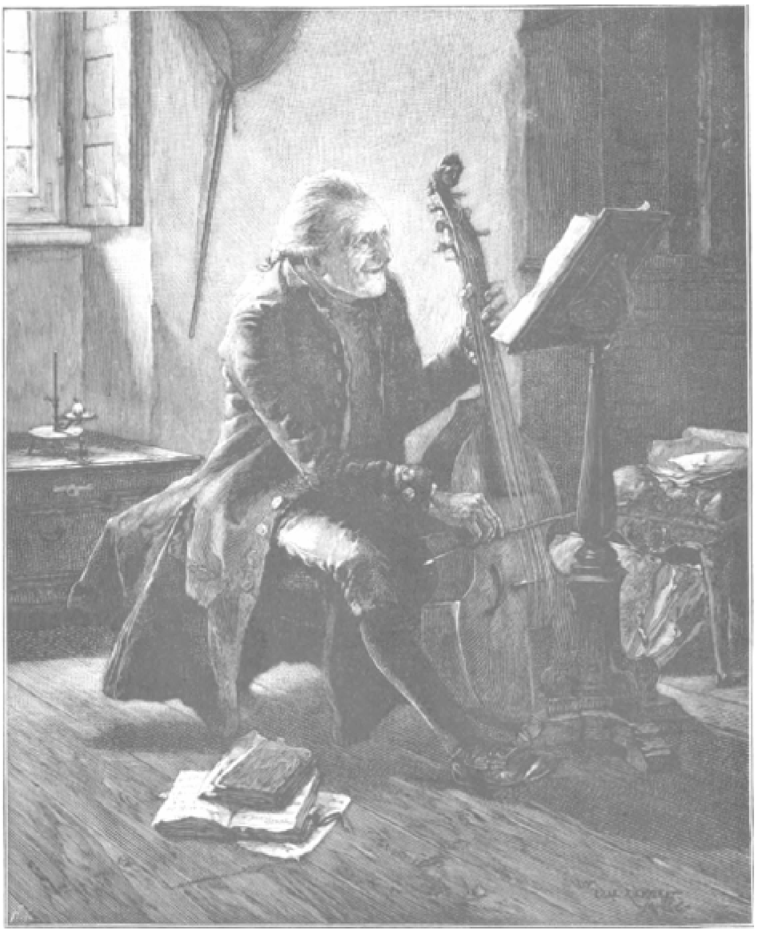

ZIJN LAATSTE LIEFDE. Naar C. Rickelt. (Zie blz. 95).

'U is zoo terneergedrukt door de onrechtvaardigheid en hardheid in de wereld, dat ik mij verplicht gevoel te trachten u een weinig op te vroolijken. Alles wel beschouwd hadden u en juffrouw Agnes ook wel gelijk in uw verklaring dat de menschen over het algemeen en de Burströms in het bijzonder, niet zoo slecht waren als ik geneigd was ze te beoordeelen. Gisteren heeft Burström in eigen persoon een som gelds aan Jonson gegeven, als eene vergoeding voor het leed dat zijn gezin, door mevrouw Burström geleden had.'

'Mag ik u dan zijne Lessen der samenleving leenen?'

'Ja, gaarne,' zeide zij snel; 'ik wil gaarne iets van hem lezen.'

Weer liepen zij een poosje zwijgend door. Vigert balanceerde zijn stok in de hand en volgde die beweging met zijn oogen. De ernst verdween langzamerhand, om weer voor den goedhartigen, doch eenigszins spottenden glimlach plaats te maken. Met zijn ouden schalkschen blik op Cecilia gericht, hervatte hij:

Cecilia slaakte een kreet van verrassing, en vergetend dat zij midden op Regeringsgatan stond, sloeg zij hare handen verheugd in elkander.

'Wat zegt u? Dit had ik heusch niet verwacht! Het is een verrassend en verblijdend bericht tegelijk. Nu ziet u het weer, mijnheer Vigert, men moet nooit zoo haastig zijn in het beoordeelen der menschen....'

'Neen, zeker niet, hierin heeft u volkomen gelijk. Maar al heeft u in dit eene geval gelijk, geef ik mij in een ander opzicht geenszins overwonnen. Weet u

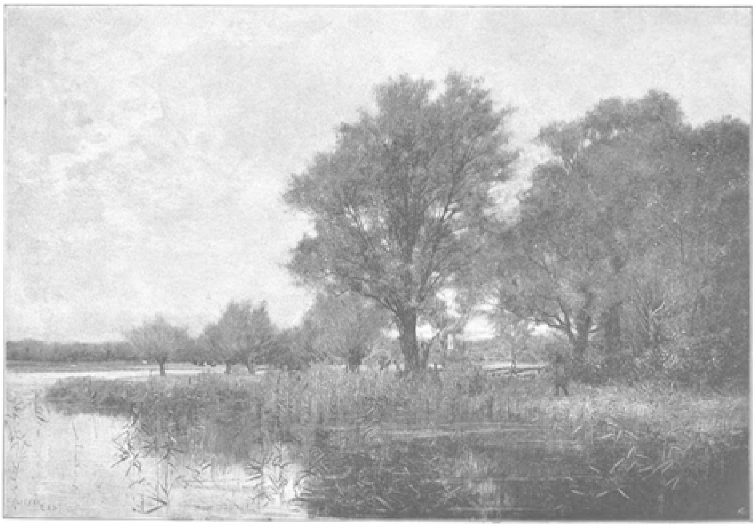

ZONSONDERGANG. Naar A. East. (Zie blz. 95).

het nog, dat ik zeide niet te denken dat Burström, als hij iets tot schadevergoeding gaf, zooveel als vijf kronen tegelijk zou geven? Of ik goed heb gezien! Tot vijf kronen heeft hij het niet gebracht; die uitgaaf zou al te groot geweest zijn, maar vier, - dat kon er door, en daarom heeft hij Jonson vier kronen[1)] present gegeven, om zich over het geleden onrecht te troosten. Nader en juister was het toch niet mogelijk te voorspellen, niet waar?'

Cecilia's gelaat betrok.

'Vier kronen!' herhaalde zij minachtend.

'Zeker - het was niet te veel, dat stem ik u toe. Maar de kruidenier Burström is een verstandig en spaarzaam man, daarom heeft hij het ook zoover in de wereld gebracht.'

'Vier kronen!' herhaalde Cecilia nog eens. Zij kon haar verbazing niet verbergen en evenmin, dat zij een weinig boos was over den schertsenden toon van Vigert. Om dit niet al te zeer te toonen, vroeg zij nu ook glimlachend: 'En wat zeiden de Jonsons wel van zulk een milde gave?'

'Wat die zeiden? Dat zal ik u vertellen, het is heusch karakteristiek. Jonson was bijzonder in zijn schik: hij dankte zeer beleefd en stopte het geld in zijn broekzak. Waarschijnlijk rekende hij vlug uit hoeveel borreltjes men voor vier kronen koopen kan. Toen madam het hoorde, verklaarde zij, dat als mijnheer Burström haar dit geld gegeven had, zij het niet zou hebben aangenomen. Zij hadden zich tot nog toe zonder de Burström'sche vier kronen kunnen redden en zouden het verder met Gods hulp en flink werken ook wel doen. Is dit nu niet precies volgens het karakter van den man en van de vrouw?'

'Ja, dat is het wel.'

Zij waren aan de woning van mijnheer Arnell gekomen. Cecilia deed haar parasol neer, nam dien over den schouder en trok aan de schel.

'Woont u hier?' vroeg Vigert.

'Ja. Eén trap op. Het huis is van papa.'

'Dat zijn zeker uitmuntende kwartieren,' zeide hij, naar boven ziende.

'Ja alleraangenaamst, vooral in den winter. Des zomers is het niet prettig in de stad te blijven, maar mijne ouders zijn niet voor het huren van "een optrek" en voor het logeeren buiten ook niet, en daarenboven hebben wij dit jaar veel reparatie aan het huis.'

Onder het praten was zij de stoep opgegaan en op de eerste trede staande, reikte zij hem ten afscheid de hand.

'Dat is zeker uwe kamer of die van juffrouw Agnes,' zeide Vigert, met zijn vinger naar een geopend raam op de eerste verdieping wijzend. 'Het ziet er zoo dichterlijk uit en zoo romanesk met die bloemen en het vogelkooitje daar tusschenin.'

'Ja, juist geraden, dat is onze kamer.'

Cecilia zag even voor zich en vroeg toen snel:

'Heeft u geen lust tegen den herfst, als u weer te Stockholm is, ons eens te komen bezoeken? Dan kan u zich persoonlijk er van overtuigen hoe gezellig onze woning is.'

Vigert boog beleefd. Zijne oogen straalden, zoodat zijn geheele gelaat er door werd verhelderd.

1) 4 Kr. = f 2.70.

‘Het is zeer vriendelijk van u, zeker, daar heb ik den allergrootsten lust in, daar kan u op-aan, juffrouw Cecilia. Mag ik u bij voorbaat verzoeken mijne beleefde groeten aan uwe geachte, mij nog onbekende, ouders over te brengen en mijne hartelijke aan juffrouw Agnes?’

‘Gaarne. Maar - als u papa ontmoet, denk er dan om, niet zoo hard in uw oordeel over anderen te zijn. Papa, die zelf altijd gaarne het beste van de menschen gelooft, kan zulke strenge oordeelvellingen niet goed hebben; die maken hem verdrietig en ontevreden.’

‘Ik beloof u, ik zal er aan denken,’ antwoordde hij, de hand die zij hem had toegestoken met warmte drukkend.

‘Dat is lief van u. Maar nu vaarwel, tot weerziens op aanstaanden Zondag, dan komen Agnes en ik weer den dag buiten doorbrengen bij oom en tante Hedenstam. Wil u de familie mijne groeten overbrengen?’

Met zijn hoed in de hand maakte hij een beleefde buiging en Cecilia knikte hem nog eens vriendschappelijk goeden dag. Zacht fluitend wandelde hij naar de boot, zeer tevreden met zichzelven en met zijne wijze van de wereld te beschouwen.

Cecilia liep de stoep op en in een drafje naar boven, waar zij wist Agnes te zullen vinden. Zij brandde van verlangen haar den uitslag der Burströmsche quaestie mede te deelen. Zij maakten zich samen geducht boos over de flauwhartigheid van de Jonsons; - het was een schande zich zoo te laten beleedigen en dan maar te zwijgen, omdat die onrechtvaardige behandeling van rijke menschen was uitgegaan, het was erg en erg! Dat die inhalige Burströms hiervan misbruik maakten verwonderde haar minder, van d i e menschen was alles te verwachten, maar van m o e d e r J o n s o n hadden zij betere gedachten gehad....

Zondag werden ‘de nichtjes’ door oom Hedenstam van de boot afgehaald. Reeds onder 't naar huis wandelen wilde Cecilia haar gemoed lucht geven over de flauwheid van de Jonsons maar oom liet haar niet uitspreken.

‘Het scheen in den aanvang zoo, Cecilia, maar laat mij je zeggen, dat jij nu op 't punt staat onbillijk te oordeelen. Vrouw Jonson kwam bij ons om raad vragen: zij kon de woning en de verdere kleine verdiensten van mijnheer en mevrouw Burström niet missen, en toch kon zij er niet overheen, voor d i e m e n s c h e n te werken, die haar kinderen tot liegen hadden verleid en haar geheel gezin, zoo leelijk hadden behandeld. Wat nu te doen? Je tante had gezegd dat zij er eens over denken zou, en toen zij er met mij aan tafel over sprak, hebben wij er iets op gevonden. Petterson, die in dat huisje van mij, achter onze villa woont, is tot onderbaas op het landgoed van graaf Kylenstjerna opgeklommen, met vrije woning op de plaats. Hierdoor is dat huisje leeg; zooals je weet, is er een aardige lap grond bij, zeer geschikt om voor bleekveld in te richten. En zie je, kindlief, nu heeft moeder Jonson aan de familie Burström haar dienst opgezegd en nu woont zij met man en kroost in mijn tuinmanshuis. Het schijnt er den gezamenlijken Jonsons best te bevallen.’

‘Wat is u toch een lieve, goede man, oom!’ zeide Cecilia. Zij kon niet nalaten den ouden heer hartelijk de hand te drukken. ‘Weet Vigert dit al?’

‘Ik weet niet of hij er van gehoord heeft. Maar hij komt van middag hij ons eten. Dan mag jij 't hem vertellen, als je wilt.’

‘Dat wil ik gaarne, oom! Wat zal hij groote oogen zetten!’

In een Vlaamsche herberg.

Sedert eeuwen hebben de schilders gaarne het opgewekte, vroolijke leven in Vlaamsche herbergen tot het onderwerp hunner stukken gekozen. Het gaat er dan ook zoo jolig toe, er wordt gegeten, gedronken, gelachen, gezongen, en wie zulk een vertrek binnentreedt, wanneer de gasten er aan het pretmaken zijn, zal moeite hebben zich te verbeelden, dat hij nu op 't einde van een sombere, levensmoede, oververzadigde eeuw leeft.

In zulk een herberg neemt men het leven van den vroolijksten kant op; het goudblonde bier schuimt in de glazen, de vriendelijke waardin brengt de smakelijke ham binnen, een gezelschap van boogschutters komt onder volle muziek binnen, gereed ook deel te nemen aan het gezellige maal. De omgeving kan sedert Teniers en Ostade veranderd zijn, maar het tooneel blijft toch in hoofdtrekken hetzelfde; in elk geval het doet goed nu men zooveel sombers, treurigs en droefgeestigs ziet in het leven en in de kunst, eens voor de verandering een groep menschen te aanschouwen, die eenvoudig en zonder nagedachte genieten van het goede des levens.

Zijn laatste liefde.

Alles heeft hem verlaten, jeugd, fortuin, roem, hen die hij liefhad; alles moest hij overleven, en toch klaagt hij niet. In zijn eenvoudig kamertje bezit hij het middel om zich alles opnieuw vóór te tooveren.

Met zijn violoncel in de hand, de muziek zijner lievelingscomponisten vóór zich, vergeet hij zijn armoedige omgeving, zijn vervlogen illusiën, zijn geleden teleurstellingen en smarten; hij bevindt zich in een andere wereld, nu zijn sidderende hand aan het gehoorzame instrument zoete klanken ontlokt.

Hij voelt zich weer jong; hij staat in de schitterend verlichte concertzaal, zijn fraaie gestalte, zijn losse houding, vol van het bewustzijn, dat hij een kunstenaar bij Gods genade is, nemen reeds dadelijk het publiek voor hem in. Hij zet zich neer, zijn violoncel vóór zich; reeds na de eerste maten heeft hij macht verkregen over zijn gehoor, ademloos luistert alles toe, als hij beurtelings haar snaren doet spreken van liefde en smart, van bittere vertwijfeling of juichende vreugde; hij laat zijn instrument jubelen en klagen, lachen en schreien. Dan weer voelt hij zich verplaatst onder den statigen dom, ziet de lichten schitteren, den wierook blauwen, hoort de lofzangen der biddende gemeente, om een oogenblik later te worden medegesleept in een dollen dans, vroolijke meisjes, overmoedige knapen het gekletter der castagnetten, het rinkelen der bellen, 't is carnaval! alles joelt en danst. Daar komt de dood; treurige klanken overstemmen het feestgewoel, wat straks nog lachte, buigt thans het hoofd en weent.

Ook zijn leven geleek zijn spel, hij dacht nooit aan den dag van morgen, hij genoot met volle teugen van zijn roem en zijn verdiensten, totdat zijn krachten hem

ontzonken, zijn hand begon te trillen en zijn roem hem verliet. Met den roem ging ook de liefde heen, en zelfs de fortuin keerde hem den rug.

Een ruïne is hij thans, maar toch wanneer hij den strijkstok weer in de handen houdt, komt iets van het oude vuur gloren in zijn verdoofde oogen, hij herleeft weer zijn oude triomfen, hij hoort opnieuw het donderende applaudissement, hij ziet het glinsteren van schoone vrouwenoogen, hem tegemoet! Hij hoort de vleiende woorden, hij ontvangt den schat van bloemen en geschenken, en als hij straks met een diepen zucht tot de werkelijkheid terugkeert, dan streelt hij toch met dankbare hand zijn geliefd instrument, dat hem een flauwen weerglans schenkt van de schoone dagen van weleer.

Zonsondergang.

Een heerlijke avond!

Daar in het verschiet is de zon zoo juist in een gouden glorie verdwenen, den westelijken hemel achterlatend in een schitterende weelde van kleuren. Geen tint, die zich beweegt op de kleurenladder, reikende van het vurigste rood tot het diepste blauw, is door haar vergeten: roodgoud, oranjegeel, zeegroen, violet, lila, vergeetmijnietjes-blauw. Het water neemt den weerschijn van dien onuitsprekelijken rijkdom aan, het tooit zich met de glanzen van paarlemoer, robijn en amethyst. De wilgen aan den waterkant worden door een geheimzinnig, tooverachtig waas overtogen; het landschap, op een somberen dag alledaagsch en gewoon, ontvangt van het licht een idealen gloed, die het veredelt en verheerlijkt.

De schilder heeft het geheim der natuur afgezien en ons hier een tafereel geschonken, waarvan de gravure slechts een flauw denkbeeld kan geven, zoo vol droomerige bekoorlijkheid als wij slechts enkele malen op schoone zomeravonden te genieten ontvangen.

Spurgeon.

Charles Huddon Spurgeon, de bekende Baptistenprediker, die den 31 Januari jl. in Mentona overleed, werd den 19 Juni 1834 in het dorpje Kelvedon in Essex geboren, waar zijn vader schoenmaker was. Hij ontving zijn eerste opvoeding in Colchester. Reeds zeer vroeg onderscheidde hij zich door de gave van welsprekendheid, en nauwelijks 16 jaar oud, sloot hij zich aan bij de Baptisten-gemeenten van Cambridge, en werd er reeds dadelijk met het predikambt en het uitdeelen van tractaten belast; ondanks zijn jeugd werd hij uitgenoodigd in de meeste Baptistenkerken der nabuurschap te preeken, en vóórdat hij 19 jaar oud was, werd hij beroepen tot leeraar van een kleine gemeente in Waterbeach bij Cambridge.

Van hier uit verspreidde zich de roem van den ‘knaap-predikant’ zoo ver, dat hij door vele zijner geloofsgenooten werd uitgenoodigd, om in Londen te komen en de leiding op zich te nemen van de New-Parkstreetkapel in Soutwark, een der oudste bedehuizen van het genootschap, dat echter zeer in verval was geraakt door het vertrek van de voornaamste Baptisten-familiën uit die onfatsoenlijke en onaangename achterbuurt.

Het gelukte den heer Spurgeon echter spoedig, de kapel met hoorders te vullen. Zijn machtige stem, zijn vloeiende taal, een onopgesmukte welsprekendheid in den preekstoel, vereenigd met een eigenaardige oorspronkelijkheid, trokken spoedig een talrijk gehoor in de anders zoo ledige ruimten der kapel. Geen jaar later was men verplicht het gebouw te vergrooten, en terwijl het bouwen plaats had, preekte de knaap-predikant in Exeter-Hall. Zijn populariteit werd door deze verandering nog grooter, en een zeer groot gedeelte der geloovigen in West-End verlieten hun eigen kerken om plaats te nemen in de groote zaal. Om tegemoet te komen aan de wenschen zijner vereerders, besloot men het volgende jaar, een kapel op zoo groot mogelijke schaal in Zuid-Londen te bouwen; de fundamenten van dit Tabernakel - zooals Spurgeon het gebouw noemde - werden in '59 gelegd, en van dien tijd preekte Spurgeon er tot het laatste jaar zijns levens, alle Zondagen eens en dikwijls tweemalen. In latere jaren was hij dikwijls verplicht op raad zijner doktoren een zachter klimaat op te zoeken, maar telkens kwam hij er weer preeken.

Zijn leven verliep bijzonder kalm en rustig. Hij huwde, nauwelijks twintig jaar oud, en woonde in den laatsten tijd met zijn gezin op een prachtig buiten bij Londen. Zijn rijtuigen en paarden overtroffen in schoonheid die van den Deken van Westminster.

Voor kunst en muziek had hij niet de minste sympathie; hij vond kunst een dwaling en muziek vervelend; hij verklaarde in de musea van Florence, Rome en Parijs niets gevonden te hebben wat bewondering waard was. Zijn weldadigheid en menschenliefde worden zeer geroemd, en toen zijn lijk, dat van Mentona naar Engeland vervoerd was, in het Tabernakel op het praalbed lag, verdrongen 60000 menschen zich daaromheen, om een laatsten blik te werpen op de trekken van hun beminden voorganger.

William Phipps, markies van Normanby.

Het is waarschijnlijk niet algemeen bekend, dat de eerste van het beroemde geslacht der markiezen van Normanby, pairs van Engeland, millionairs en eigenaars van het vorstelijk lustslot Mulgrave-Castle in Yorkshire, het negentiende kind was van een werkman, wiens gansche vermogen bestond in een nakroost van zes-en twintig zoons en dochters.

Hij heette William Phipps en werd te Woolick, een klein dorp in Maine, geboren. Op jeugdigen leeftijd verliet hij het ouderlijk huis, om als herder bij een pachter in de buurt in dienst te treden. Karel II regeerde toen over Engeland. Maine werd langzamerhand bevolkt door Engelsche kolonisten, landbouwers en visschers; visschers vooral, zooals het wapenschild der nieuwe provincie getuigde, waarop een kabeljauw een voorname plaats inneemt. Het rustige herdersbedrijf stemde evenwel weinig overeen met den avontuurlijken geest van William Phipps, die, evenals die van de meesten zijner landgenooten, slechts vervuld was van reizen en

ontdekkingstochten. Zijne pogingen, om aan boord van een schip te worden geplaatst, mislukten echter wegens zijne onbekendheid met zeezaken. Hij trad daarom als leerling bij een scheepstimmerman in dienst. Dit was zijn eerste schrede op den weg naar den Oceaan, die hem aantrok.

Zijn innemend uiterlijk deed hem de gunst winnen eener rijke weduwe, die hij huwde, in de hoop, daardoor de middelen te vinden om zijne broeders en zusters te hulp te komen. Maar hij had er vijf-en-twintig, zoodat de weduwe daarvan niets wilde hooren. Zij oordeelde genoeg te hebben gedaan door hemzelven eene positie te hebben verschaft en hem in staat te stellen, de werf, waar hij als werkman diende, in eigendom te verkrijgen. In dit besluit moest hij wel berusten, doch hij wachtte zijn tijd af.

Eens, op de kade van Boston, trok een gesprek tusschen twee matrozen zijn aandacht. Zij spraken over een Spaansch vaartuig, dat volgens loopende geruchten, met eene rijke lading, door zeeschuimers nabij de Bahama's in den grond geboord zou zijn. In dien tijd waren dergelijke verhalen niet zeldzaam. De oude vrijbuiter Mansfield en zijne voorgangers waren nooit in gebreke gebleven, jacht te maken op de Spaansche galjoenen, die, in het nauw gedreven, zich somtijds nabij de kust in diep water lieten zinken, ten einde de roofzucht hunner vijanden te beschamen. Het scheepsvolk trachtte zich dan op de eene of andere wijze te redden. Matrozen van Mansfield hadden, zooveel hun mogelijk was, de plaats bepaald, waar bedoeld vaartuig ten gronde ging, en het was van hen dat de matrozen te Boston vernamen, wat daarmee was gebeurd.

William Phipps wist hen aan den praatte krijgen, hoorde hen uit en keerde peinzend naar zijne woning terug. Zijn besluit stond vast: Hij zou den schat aan den Oceaan betwisten, - maar vooraf moest hij zijne vrouw overhalen. Niet zonder moeite slaagde hij hierin. Hij verkocht zijn werf, kocht een schip, rustte het uit en bemande het met avonturiers, wien hij een aandeel in den buit beloofde.

En hij vond wat hij zocht, hetzij door toeval, hetzij door beleid. Het schip was gezonken in een inham, waar het water niet al te diep was. William Phipps maakte zich meester van het grootste deel der lading en van een aantal zakken met dubloenen; genoeg om menschen met gematigde eischen te bevredigen, maar op verre na niet toereikend voor een begeerlijkheid als de zijne.

Hij kwam te Boston terug met zijn aandeel in den buit en bovendien met een merkwaardig verhaal aangaande een ander schip, dat voor omstreeks vijftig jaren bij Port-de-la-Plata ten gronde zou zijn gegaan met eene lading goud- en zilverstaven. De berichten, welke hij daaromtrent ingewonnen had, verschilden wel is waar met betrekking tot de juiste

plaats, maar stemden geheel overeen voor zooveel den aard en de waarde der lading betrof. Niets meer was er noodig, om de verbeelding te doen ontvlammen van een man, wien de fortuin reeds éénmaal had toegelachen. Maar ditmaal was de onderneming hachelijker, daar het te vreezen was dat zijne middelen daarvoor te kort zouden schieten. Krachtige medewerking was hem onontbeerlijk tot het doen van nasporingen, waartoe veel tijd noodig zou kunnen zijn. Maar de reeds verkregen gunstige uitslag gaf hem zelfvertrouwen. Hij deed verder zijn voordeel met de vaak overdreven geruchten, welke daaromtrent in omloop waren. Hij vertrok naar Londen, ten einde bij het Engelsche gouvernement om bijstand aan te kloppen. Nu vonden aan het hof van Karel II avonturiers meestal een goed onthaal. Deze vorst, steeds om geld verlegen, leende doorgaans een gewillig oor aan dengene die hem de middelen verschafte om het te verkrijgen.

Door zijne kloekheid en zijn zelfvertrouwen wist William Phipps hem te overreden een oorlogsschip, bewapend met twintig kanonnen en bemand met honderd koppen, te zijner beschikking te stellen. Daarmede onderzocht hij de kusten van Zuid-Amerika, maar te vergeefs.

CHARLES HUDDON SPURGEON. (Zie blz. 95).

Het eentonige, langzame zoeken deed zijne matrozen den moed verliezen. Gedwongen dag aan dag langs eene eindelooze kust de dregge uit te werpen, die nooit iets anders te voorschijn bracht dan zeewier en schelpen, begon deze ongewone arbeid hun te verdrieten. Overtuigd, dat zij met hun goed bewapend oorlogsschip, meer zouden

winnen door het nemen van koopvaarders dan door het zoeken naar een schat, die reeds meer dan vijftig jaren verdwenen was, smeedden zij een complot, om hun bevelvoerder over boord te werpen en van de bekoorlijkheden van het zeeschuimersleven te genieten.

De scheepstimmerman, die zijn meester trouw was gebleven, verijdelde het complot, door er kennis van te geven aan William Phipps, die het oogenblikkelijk den kop indrukte door de aanstokers aan wal te zetten en zijn tocht te vervolgen. Maar zijne bemanning was geslonken en zijn schip beschadigd, zoodat hij genoodzaakt was naar Engeland terug te keeren. Zijn vertrouwen was evenwel ongeschokt en evenmin als vroeger twijfelde hij aan een goeden uitslag. Het rapport door hem aan de admiraliteit ingediend, eindigde dan ook met het verzoek om hem de middelen voor een tweede expeditie te verstrekken.

Men hoorde hem welwillend aan, doch weigerde het gevraagde ten stelligste. De oorlog dreigde uit te barsten. Engeland kon geen schepen missen. Toen begon voor William Phipps een tijdperk van vruchteloos smeeken en van tallooze moeielijkheden welke hij niet dan door rustelooze volharding te boven kwam. Eindelijk slaagde hij er in, den hertog van Albemarle over te halen, door wiens invloed zich een compagnie vormde. Opnieuw werd een schip bewapend en opnieuw vertrok Phipps naar de zuidelijke zeeën. Door de ondervinding geleerd, rijpten gedurende de reis zijne plannen. Hij vond de duikerklok uit en vervaardigde de eerste. Hij nam Indianen in dienst, die gewoon waren naar parelen te visschen. Een sterke sloep werd bestemd om in de baaien en inhammen door te dringen. Aldus voorbereid, begon hij zijne nasporingen, op hetzelfde punt, waar hij ze vier jaren geleden had moeten opgeven. Vele weken zocht hij, vastbesloten ditmaal eene mislukking niet te overleven, en zijn lichaam over te laten aan den Oceaan, die hem den zoo vurig begeerden schat onthield. Het denkbeeld van zelfmoord kwam bij hem op, op hetzelfde oogenblik, dat de Fortuin bezweek voor zijn volhardenden aandrang.

Eens, gebogen over de verschansing, ontwaarde

hij iets, dat hij aanzag voor een zeewier van zonderlingen vorm; het dreef op de golven, alsof het werd vastgehouden door de spleten in de rots. Hij gaf een duiker bevel het te halen. Deze bracht hem weldra een stuk weefsel, geheel begroeid met zeeplanten, en berichtte hem verder, dat hij op een zandbodem iets bespeurd had, dat veel op een kanon geleek. In een oogenblik was het nieuws aan boord verspreid en was de geheele bemanning in gespannen verwachting op het dek toegesneld. William Phipps deed onverwijld de duikerklok gereed maken, waarin de meest ervaren Indiaan plaats nam. Na eenige minuten kwam deze terug met een staaf massief zilver.

‘God zij geloofd!’ riep Phipps uit: ‘Eindelijk hebben wij den schat gevonden en ons fortuin gemaakt.’ Inderdaad was zijn fortuin gemaakt, en de dynastie der Normanby's gegrondvest.

Men bleef volijverig zoeken. Officieren, matrozen, Indianen, allen spanden hunne uiterste krachten in, en binnen weinige dagen waren 300,000 pond sterling in staven goud en zilver van den bodem der zee aan boord gebracht.

Drie maanden later kwam William Phipps zegevierend te Londen terug, begroet door de toejuichingen van het volk dat opgetogen was over zijn geluk. Toch was nog eene laatste beproeving voor hem weggelegd. Zijn verbazende voorspoed had de begeerlijkheid van het Hof opgewekt. Karel II had geld noodig voor den oorlog en voor zijne minnaressen. Zijne raadslieden, er op uit om hem te believen en de hand te leggen op een schat, waarvan altijd iets voor hen zou overschieten, aarzelden niet, te beweren, dat die schat, volgens de wet, eigendom was van de Kroon, aangezien Phipps niet van te voren nauwkeurig de plaats had aangewezen waar het schip gezonken was en alleen de koning, krachtens zijn vorstelijk strandrecht, te beschikken had over de vondsten der schepen die zijn vlag voerden.

Weinig ontbrak er aan of Phipps ware beroofd geworden van de vruchten zijner inspanning, maar hij streed met evenveel moed om ze te behouden, als hij had gedaan om ze te verkrijgen. Karel II echter, rechtvaardiger dan zijne raadslieden, eerbiedigde niet alleen zijne rechten, maar verhief hem in den adelstand en benoemde hem tot groot-sherif van Nieuw-Engeland. Eenige jaren later werd hij bevorderd tot den rang van Gouverneur van Massachusetts, voerde aldaar het bewind met geestkracht en bekwaamheid en nam een schitterend deel aan de expeditiën tegen Quebec en Port-Royal. Voor dien tijd ontzaglijk rijk, maakte hij een oordeelkundig gebruik van zijn vermogen, kocht gronden aan, welker waarde na eenige jaren vertienvoudigd was, en liet aan zijne erfgenamen, de latere markiezen van Normanby, een der grootste fortuinen na van dat rijke Engeland, waar de inkomsten van een der pairs van het koninkrijk, den Hertog van Westminster, de som van f 24000 per dag overtroffen.

Haar eerste sieraad.

Zweef lachend opwaarts, jonge kindergeest!
Naar 't tooverland der heerlijkste idealen,
Waar hoop en fantasie u beelden malen,
Véél schooner dan op aarde ooit zijn geweest.

Wat gloriedroom streelt nu uw ziel het meest?...
Is 't niet om eens in volle pracht te stralen
Met diamanten, paarlen en koralen,

Bewonderd om den tooi van hals en leest?...

Gelukkig kind! dat zooveel zoets geniet
Bij 't simple spel, en zooveel wondren ziet
In 't glinstren van wat waardelooze steenen!

Als 't leven u eens rijker schatten biedt:
Als u een stroom van weelde en goud omvliet, -
Herinner u dit spel dan zonder weenen!

AMSTELAAR.

Februari '92

De kus.

Niet in alle tijden was de kus zoo algemeen verspreid als heden ten dage. Op den publieken weg zag men dien nooit geven; alleen in het heiligdom van het huis of bij feestelijke gelegenheden bestond hij. De liefde vond hem uit, en daarom rekende men hem, in den tijd toen Rome nog geen echtbreukwetten kende, tot de geheimen van het huwelijksleven, waarover Hymen zijn beschermende hand uitstrekte. Het is gebeurd, dat een romeinsch jonkman onverbiddelijk ter dood veroordeeld werd, omdat hij een getrouwde vrouw in het openbaar had gekust. Maar nog in de tijden der republiek veranderde dit in Rome. Men vond er langzamerhand niets stootends meer in, dat mannen hun vrouwen in tegenwoordigheid van vrienden en bekenden kusten. De aanleiding tot deze verandering van denkwijze was een hoogst prozaïsche, zelfs treurige, en geen mindere bracht deze overtreding der zedenwet teweeg dan de strenge Cato. Het was namelijk mode geworden, dat de schoone, trotsche romeinsche dames, als zij elkander bezochten, niet meer allerlei vroolijke of stichtende gesprekken voerden, maar heel dapper feestvierden. Edele wijnen en oesters werden in overvloed op tafel gebracht en gebruikt, terwijl mijnheer in den Senaat zitting had of andere ambtsbezigheden verrichtte. Kwam hij dan tehuis, zoo werden deze slemppartijen in de boudoirs brutaalweg geloochend. Om nu de vrouwen toch te kunnen betrappen, sloeg Cato den kus voor, opdat deze haar zou verraden. In ieder geval had Cato daarmede slechts den kus onder vier oogen bedoeld; ten minste bewijst het den ernst, waarmede hij de vroegere wet betreffende den kus in eere hield, dat hij een senator van de lijst schrapte, omdat deze zijn vrouw in tegenwoordigheid hunner dochter gekust had. Maar de grenzen waren nu eenmaal overschreden, en niets baatte meer.

Keizer Constantijn gaf zelfs een wet, waarbij de verlovingsgeschenken, als een kus hen vergezelde, bij den dood van den bruidegom voor de helft aan de bruid en haar erven moesten overgaan. Deze wet ging later in de rechtspleging van alle europeesche staten over. Het voortschrijden der beschaving heeft ook het rijk van den kus steeds meer en meer uitgebreid; hij is nu niet alleen een voorrecht van de geoorloofde liefde en den godsdienst, doch ook een afgesleten munt geworden, die tusschen allen gewisseld wordt, zonder onderscheid des persoons. Ook strekt hij zich niet enkel uit tot den mond en de wangen, maar ook tot de oogen, het voorhoofd, de hand en den voet.

Nergens is de gewoonte van het kussen zoo verspreid als in Rusland. Men is daar geen oogenblik zeker, niet onvoorziens een kus te krijgen, zelfs van menschen, die ons alles behalve sympathiek zijn. Opmerkenswaardig zijn de massa's kussen, op den Paaschmorgen gegeven, wanneer de voorname grondbezitters zelfs den smerigsten boer den wang tot een kus moeten reiken.

Bij ons heeft de kus nooit zulk een belangrijke beteekenis gehad, maar aan zoetheid en innigheid heeft hij echter niet verloren. Nu eens vervult hij ons van vreugde, dan schijnt hij ons een bittere plicht toe; dan is hij het voorwerp van een diefstal, nu eens de stomme taal der liefde. Iets aandoenlijks ligt in den kus van het kind, iets plechtigs in dien der ouders, iets heerlijks in dien der vriendschap.

Zij - de meerdere.
Door Siapa.

> Wanneer dan de vrouw menigmaal deugd voor twee moet hebben, waarom wordt zij de zwakkere genoemd?
> CARMEN SYLVA.

De tram hield stil.

‘Ik beloof u, mevrouw, ik zal mijn best doen om aan uw verzoek te voldoen.’ Met deze woorden, vergezeld van een eerbiedigen groet, verliet een heer van middelbaren leeftijd het voertuig. Een eindweegs verder stapte ook de dame, wie deze woorden gegolden hadden, er uit en begaf zich met veerkrachtigen tred naar hare woning.

Toen zij t'huis was gekomen, kon men 't haar aanzien, dat zij ernstig nadacht.

Zij had daar zulk eene aangename ontmoeting gehad.

Het was in haar eentonig leven der laatste jaren, sinds zij als weduwe uit Indië teruggekeerd was, eene bijzonderheid als zij eens met iemand in aanraking kwam, die belang in haar stelde.

Hoe gedrukt was zij nog dien zelfden morgen geweest! De kleintjes - zij had er twee - een blond meisje en een donkere krullebol met zijns vaders oogen, waren naar school gegaan. Zij had toen haar huishouden in orde gebracht en haar boekje bijgeschreven. Daar het tegen het einde der maand liep, had ze helaas! opnieuw gemerkt, dat het hier zelfs bij groote zuinigheid niet mogelijk was inkomsten en noodzakelijke uitgaven in evenwicht te brengen. Wat moest ze toch beginnen, als de kinderen grooter werden? Als Herman aanleg toonde tot studeeren en Annie niet meer op de gemeenteschool kon gaan? Voor zich zelve had ze weinig noodig en al behoorde zij niet tot die knappe huishoudsters die van een dubbeltje een gulden maken, met de kleederen althans deed ze wonderen. Niemand vermoedde dan ook

dat het opgewekte, netgekleede vrouwtje soms zoo moedeloos kon turen op het schaarsch voorziene geldtrommeltje en de lange lijst der dagelijksche benoodigdheden.

Om zich toen een weinig te verzetten, had zij besloten zelf - in plaats van door de dienstbode - eenige inkoopen te doen en daarna eene zieke vriendin te bezoeken. Bij deze laatste had zij in alles op de lichtzijde der dingen gewezen, omdat zij geloofde dat het der zieke goed zou doen, en zoo was ook zij langzamerhand weer in vroolijker stemming gekomen. Het was echter door dit bezoek een weinig laat geworden, en zij had dus de tram genomen om op tijd voor de kleintjes t'huis te zijn.

De tram was leeg.

Doch juist bij het wegrijden was een heer opgestapt die, nadat hij een blik op haar geworpen had, met een opgewekt: ‘Wel, Mevrouw, woont u hier ook in de stad?’ tegenover haar was komen zitten.

De heer Van Tuil, zoo heette de binnengekomene, was een oud vriend van haar man geweest en zij hadden elkaar in Indië menigmaal ontmoet. Hij was langen tijd ongetrouwd gebleven. Eerst een jaar of vijf geleden had hij zijne vrienden verrast met zijne huwelijksannonce. Ofschoon onze weduwe - destijds nog de gelukkige mevrouw Vermeer - en haar echtgenoot hierover hartelijk verblijd waren geweest, zoo hadden toch later ontvangen berichten omtrent de uitverkorene van den heer Van Tuil hen wel eens met zorg voor diens geluk vervuld. Zijne jeugdige gade was eene gevierde schoonheid, doch even koud als behaagziek. Hare vriendinnen wisten van haar te vertellen dat zij nooit een man zonder fortuin zou getrouwd hebben. Was hij dat echter... hij mocht harentwege zelfs oud en afgeleefd zijn. Het gepraat van de jongelui, die als vlinders om elk jong meisje heenfladderen, verveelde haar reeds lang. Zij ging van haar zestiende jaar af naar bals en feesten en stelde er op haar tweeëntwintigste weinig belang meer in. Of zij ooit er van genoten had, kon niemand zeggen. Zij liet zich nooit met warmte over iets uit.

En zulk eene vrouw had zich Van Tuil gekozen? Van Tuil met zijn werkzaam leven, met zijn rijken geest, met zijne behoefte aan sympathie, met zijne ernstige levensopvatting, met zijne verheven beschouwing over de vrouw en zijne overdreven eischen omtrent degene, die hij eens de zijne zou noemen!

Het was een raadsel!

De standplaatsen der beide vrienden waren in de laatste jaren zoo ver van elkander verwijderd geweest, dat een door drukte haastig geschreven briefje hen nog slechts van hun wederzijdschen welstand op de hoogte had gehouden. Van Tuil was gehuwd - dat wisten zij - en kort daarop met verlof naar Europa vertrokken.

Mevrouw Vermeer had weinige maanden na hun vertrek onvergetelijke uren doorgebracht bij het ziekbed van haar man, die te ernstig en te plotseling was ziek geworden om aan repatrieeren te kunnen denken. Wat zij toen had geleden, kon niemand vertellen. Misschien - zoo zij spreken konden - stille ziekenkamer! Misschien de bloemen, die de ruischende palmen, waar zij neerblikten in de kopjes ten hemel hieven bij het heldere licht der maan en dan tegelijk de tengere vrouw zagen die soms handenwringend in de voorgaanderij heen en weer liep! Misschien de oude, trouwe baboe, die haar, als Toewan sliep, aanmaande om ook wat te rusten en, als zij ongerust werd over Njonja's onbeweeglijk wit gelaat met de gesloten oogen, zich over haar heenboog en de natte wangen bespeurde? Ja, zij allen hadden kunnen getuigen hoe lief zij dien stervenden man had gehad en wat 't haar had gekost hem af te staan!

En toch - het zware uur van scheiden bleef haar niet bespaard.

Met hare beide lievelingen was zij na den dood van hun vader naar hare geboorteplaats terug gekeerd. Met haar pensioen, zoo redeneerde men, kon zij in Holland veel beter toekomen dan in Indië. Daar was alles veel eenvoudiger! Daar was alles zoo goedkoop!

Dat was haar echter niet meegevallen, maar zij hoopte wel door de moeielijkheden heen te komen. In het eerst dacht zij dat de levensbeschouwing haar nog te vreemd was om niet af en toe teleurstellingen te ondervinden, en later - toen de tekorten niet afnamen, vatte zij het plan op de een of andere bezigheid te zoeken. In Indië deden dat zooveel weduwen, en zij werden niet alleen altoos voortgeholpen, maar men vond het zelfs lofwaardig dat zij er zich doorhielpen, en kennissen van vroeger bleven haar dezelfde beleefdheden bewijzen als in de dagen van voorspoed. Dáár was de geestige en beminnelijke vrouw van den aanzienlijken koopman, die bij zijn sterven, vrouw en kinderen zonder geld achterliet, straks als zij aan hare vrienden en door hun toedoen aan anderen, gebak verkocht of voertuigen verhuurde of les gaf, immers nog even welkom als huisgenoote als toen zij zelve nog gastvrouw kon zijn? Zou dit in het nog meer verlichte, onbekrompen Europa en rechtschapen Nederland nog niet veel beter gaan?

Deze beschouwing had zij echter spoedig laten varen. Men keek haar zoo verwonderd, ja zelfs eenigszins angstig aan, als vreesde men voor eigen beurs, zoodra zij van die plannen gerept had. Sinds zij niet meer uitging - en zij wilde het niet meer zoodra zij merkte dat het haar niet convenieerde - had de kring harer vrienden zich niet verder uitgestrekt dan tot een paar oudere vriendinnen, die ook meer of minder dergelijke ervaringen achter den rug hadden.

Op den morgen dat zij den heer Van Tuil had ontmoet, had ze er zich echter weder toe laten verleiden om meer dan gewoonlijk over haar belangen te spreken. Hij had zoo belangstellend naar alles gevraagd en haar ook medegedeeld dat hij voorgoed in Europa bleef en in verschillende zaken was betrokken.

‘Dus altoos nog even ijverig?’ had zij gezegd en zijn antwoord daarop was geweest:

‘Gij kent mijn evangelie: de arbeid is de eenige troost der menschheid.’

‘Nu goed - dat was toen ge alleen waart en gij u daardoor van zelf weinig genot van het leven kondet voorstellen, maar nu - met uw vrouwtje, met uwe drie jongens, niet waar, gij hebt er drie?’

‘Om u te dienen, mevrouw!’

't Was zoo vreemd geweest dat hij niets van zijne vrouw verteld had! Misschien dacht hij wel, dat het haar minder belang inboezemde! En zij vergiste zich zeker als zij gemeend had, dat er zoo'n strakke uitdrukking op zijn gelaat was gekomen.

‘Nu,’ hervatte zij, ‘als gij toch in zooveel zaken zit, dan hebt gij misschien vandaag of morgen ook wel eens iets voor mij te doen. Van af copieeren tot boekhouden durf ik mijzelven best recommandeeren,’ voegde zij er lachend aan toe.

Toen stond de tram stil en had hij haar het antwoord toegevoegd, waarmede ons verhaal begint.

Omstreeks eene week na deze ontmoeting ontving mevrouw Vermeer een bezoek van den heer Van Tuil. Hij vond haar niet te huis. Dien zelfden avond werd haar de volgende brief gebracht:

> Geachte Mevrouw!
> Sedert eenigen tijd zoek ik een accuraten kopiïst voor het werk dat ik onderhanden heb. Zoudt gij dit op u willen nemen? Gij zoudt mij zeer verplichten, daar het door een vertrouwd persoon moet geschieden. Ik kan 't u tehuis zenden, doch zou sommige gedeelten met u moeten bewerken en wil daarvoor ten uwent komen.
> Zoo gij echter hiertegen bezwaar hebt, zeg dan ronduit welke uren u het best convenieeren ten mijnent.
> Uw dw. vriend V.T.

Zij las den brief twee- driemaal over! Hoe goed zorgde God voor haar! D i t was misschien het begin van een vroolijker toekomst! Van eene toekomst, waarin zij niet meer zoo angstvallig behoefde te zijn als Annie een ander kleedje moest hebben of Herman een begeerd nieuw boek!

Dan kon zij misschien weer nu en dan eene versnapering voor deze of gene meenemen; dan gelegenheid hebben om te profiteeren van een lezing of van iets anders, waardoor zij niet langer een plantenleven behoefde te leiden, maar weer de vleugels wat ruimer zou uitslaan! Zij had een gevoel alsof 't zoo reeds was en niet, dat zij nog beslissen moest of zij het aanbod kon aannemen.

Daarover was zij geen minuut in twijfel.

Zij nam pen en papier - schreef Van Tuil een brief vol dank en deed hem het voorstel, dat zij eenige avonden in de week bij hem aan huis zou

HAAR EERSTE SIERAAD. Naar K. von Bergen. (Zie blz. 98).

komen, om onder zijn toezicht het werk over te schrijven.

Het werd voor mevrouw Vermeer langzamerhand eene uitspanning naar de keurig ingerichte woning van dezen trouwen vriend in nood te gaan. Zij had zooveel oog voor de harmonie die daar heerschte tusschen weelde en schoonheidszin! Wel is waar was zij niet verder geweest dan door de marmeren gang met oostersche planten versierd, langs de met mollige loopers belegde trappen, naar de ruime studeerkamer. Als zij uit hare kleine woning, waar zij soms neiging voelde om de muren weg te duwen uit behoefte aan meer licht en lucht, daar kwam, scheen haar dit huis een paleis. De helder brandende lamp, het vroolijk spelende haardvuur, de zware portières en gordijnen, die groote schilderstukken tegen het donkerroode behangsel, die gezellige lessenaar en die met boekwerken overladen tafel - dat alles maakte op haar den indruk van volmaakt comfort.

In zulk eene omgeving zou zij eerst recht leven en genieten!

Het werk lag steeds klaar. Er gingen avonden voorbij waarop slechts de dienstbode, die haar thee bracht, haar zag.

Mevrouw Van Tuil kende zij slechts door het groote portret dat boven de lessenaar hing. Menigmaal had zij zich bij het beschouwen van die regelmatige gelaatstrekken, die groote bruine oogen met hunne koude en trotsche uitdrukking, dien kleinen mond te vast gesloten om lieflijk te kunnen glimlachen, afgevraagd: ‘zouden zij gelukkig zijn?’

Bij een harer eerste bezoeken had de heer Van Tuil flauwtjes aangeboden haar aan zijne vrouw voor te stellen, maar mevrouw Vermeer verzocht dit niet te doen, daar zij in hare tegenwoordige omstandigheden liever als eene vreemde wilde beschouwd zijn. En dat hij er niet verder op aandrong, was wel het bewijs, dat hij zich weinig genot van die kennismaking voor haar voorstelde. Hij bleef tegenover haar al de vormen in acht nemen, die hare vorige positie zou geëischt hebben.

Hoe aangenaam was het haar dan, als hij soms, omdat het werk die toelichting noodzakelijk maakte, uitweidde over zijne plannen, haar een inzicht gaf in zijne denkbeelden! Wat nam hij alles ernstig op en hoe bezield was zijn blik als hij de overtuiging uitsprak dat hij eens zou slagen en zijn naam op veler lippen komen, dat menigeen hem zegenen zou voor hetgeen hij voor volk en vaderland geweest was! En als zij dan als een leergierig kind elk woord van zijne lippen afkeek en bewonderend tot hem opzag, kon hij, haar blik opvangend, er zoo schertsend bijvoegen: ‘En mijn trouwe kameraad krijgt van dat alles ook haar deel!’

Als hij ongestoord en meestal zwijgend had zitten werken, was hij altoos opgewekt. Wanneer zij dan, uit vrees van hem te storen, stilletjes het werk opborg en wilde wegsluipen, omdat de klok tien wees - 't gewone uurtje waarop zij vertrok - keerde hij zich echter gewoonlijk haastig om en riep: ‘zoo, zoo, wilde mijn kameraad weggaan zonder groeten?’

Zoo zij echter eens geweten had hoe menigmaal zijn ernstige blik op haar gevestigd was, terwijl zij, gebogen over haar werk, meende dat ook hij aan den arbeid was! Welke zachte aandoeningen werden bij hem wakker bij het zien dezer jonge vrouw, die reeds zoo goed wist wat ‘the struggle for life’ beteekende en die zoo moedig streed! Die eenvoudige, donkere gestalte met het bleeke gelaat, dat niemand schoon zou noemen, maar dat versierd werd door een paar oogen, wier uitdrukking men moeielijk vergeten kon, had voor hem sinds eenigen tijd veel meer aantrekkelijks

gekregen, dan de schoone vrouw die lusteloos boven lag of den tijd doodde in opera of concert.

Waarom zou hij zich langer moeite geven bij zijne vrouw belangstelling op te wekken voor hetgeen hem dag en nacht bezig hield? Had zij hem niet dikwijls verzocht met de voorlezing van deze of gene redevoering te wachten tot hare migraine over was? Was zij niet dikwijls onwel geworden en eensklaps naar bed gegaan, als hij zich voorgesteld had in haar gezelschap te genieten van zijne omgeving? Verveelde het haar niet zichtbaar als zij 't boek moest nederleggen om hem de thee in te schenken? Ging zij niet veel liever uit met hare vriendinnen dan met hem?

Welnu - hij zou zich tot zijn ouden trooster begeven - den arbeid. Dat die arbeid eene nieuwe bekoorlijkheid had verkregen en het studeervertrek hem meer dan ooit aantrok sinds mevrouw Vermeer er zat, dat hij vaak met zijne gedachten uit het salon met onweerstaanbare kracht naar die rustige plek werd getrokken, wist hij er de oorzaak van? Wij gelooven: ja! Maar hij was bevreesd den sluier op te lichten, die hem de waarheid zou onthullen. Die waarheid te erkennen zou hem dwingen tot verwijdering. Hij wilde daarom zijne gevoelens niet ontleden. Was deze vriendin hem niet als het ware op den weg gezonden om door haar invloed en belangstelling aan te vullen wat er in zijn huwelijk aan geluk ontbrak?

Zoo hij zich aan dien invloed onderwierp en zich aan die belangstelling verkwikte, wat schade kon iemand lijden?

Hij verwachtte genoeg van zijne zelfbeheersching om zich de gedachte, als zou hij zijne gevoelens ooit aan mevrouw Vermeer laten merken, als belachelijk op te dringen.

En zoo droomde hij voort en bemerkte zij niet eens dat het veelvuldiger voorkwam dat hij, juist als zij er was, iets noodzakelijk moest afwerken! Dat er langzamerhand niets meer in beider leven was dat niet, zij het ook in bedekte termen, besproken werd. Dat hij zich ongerust begon te maken over hare eenzame wandelingen naar huis. Zij vond het zoo natuurlijk dat hij, als hij toch naar de brievenbus of elders moest, haar tegelijk naar huis bracht!

En zij waren beiden zoo gelukkig in elkanders bijzijn! Daar was niets in hunne verhouding dat voor den toets der strengste critiek had moeten bezwijken en toch - zij wandelden op zoo gevaarlijke wegen!....

Het was half Juni. De familie Van Tuil ging naar Ostende. Mevrouw sukkelde. Waaraan? Dit wist niemand. Men veronderstelde algemeen aan de groote kwaal der ‘haute volée’: v e r v e l i n g . Voor een

poosje althans zou Ostende hare ziekte wel genezen. De kinderen konden tevens de zeelucht genieten en Van Tuil was ook dikwijls verontrustend somber, meende zijne vrouw bij het bespreken dier zaak, na hare bestelling van de noodige élegante toiletten voor de badplaats!

Zij zouden drie maanden wegblijven en natuurlijk werden gedurende dien tijd mevrouw Vermeer's werkzaamheden gestaakt.

Zoowel Van Tuil als zij waren dien avond wonderlijk stil geweest, toen de eerste het plan besproken en den dag van vertrek genoemd had. Toen die dag aanbrak, had hij haar naar huis gebracht en bij het afscheidnemen een pakje met uitgezochte boekwerken overhandigd.

Hij had er schertsend bijgevoegd: ‘Ik ben bang dat ge u 's avonds zult vervelen.’

Nog voordat zij hem had kunnen bedanken, was hij met een hartelijken handdruk en een: ‘Tot weerziens, moedig kind!’ haastig vertrokken.

De drie maanden schenen Lize Vermeer als jaren toe. Misschien kwamen zij haar zoo lang voor, omdat zij de stemmen, die zich in haar gemoedsleven verhieven, niet meer tot zwijgen kon brengen.

Onnoodig en onmogelijk tevens was het haar zich te verhelen dat Van Tuil ongelukkig was en zij door een dieper gevoel dan van medelijden zich tot hem voelde getrokken.

Zij ontstelde bij die ontdekking!

Was zij dan zoo diep gezonken dat zij een getrouwd man liefhad? En nog grooter werd haar angst, toen zij al de stille bewijzen van toewijding van zijn kant naging! Wie voorzag haar toch telkens weer van bloemen, zoodat zij steeds door de geuren er van aan hem herinnerd werd?

Wie koos de boeken uit die af en toe bezorgd werden aan haar adres?

Van waar kwamen de bezendingen speelgoed op St. Nikolaas of verjaringsfeesten voor de kinderen? Was het niet Van Tuil, die haar, ook zonder dat zij hem dorst danken, al die kleine verrassingen met zooveel kieschheid bereidde?

Hoe was ze zelfs laatst ontsteld, toen hij haar vroeg de inrichting harer woning eens te komen zien om misschien wat bij te kunnen dragen tot verfraaiïng!

Zij had daarop gezwegen.

En nu?

Niettegenstaande het verrijzen van al die innerlijke waarschuwingen, verlangde zij naar hem en beefde tegelijk terug voor dat weerzien.

Zoo hij eens even als zij tot de erkenning was gekomen van hunne dwaling?

Hij was zoo gedécideerd, zoo edel, zoo verstandig!

Zoodra hij zoo iets ontdekt had zou hij haar zeker mijden.

Ja, zeker, dat zou hij doen!

Het kwam er nu slechts op aan dat z i j haar gevoelens niet toonde. En dat zou zij natuurlijk niet doen. Zij werd boos op zichzelve nu ze voelde dat haar dat nog strijd zou kosten. Hoe fier had zij zich niet menigmaal betoond en hoe zwak voelde zij zich nu!

Er is niets dat zoo de krachten sloopt, als inwendige strijd! Raadsels op te lossen, waartoe ons de noodige gegevens ontbreken! Banden te verscheuren, die niet knellen maar ons zacht gevangen houden! Verhoudingen tot een eind te brengen over den aard waarvan, wij zelven slechts kunnen oordeelen, verhoudingen, die meer of minder gevaarlijk zijn door het persoonlijk aandeel dat wij er in hebben!

Hoe tobde mevrouw Vermeer zich met al die vragen af!...

De Van Tuil's waren ongeveer twee maanden weg, toen mevrouw Vermeer reeds vijf nachten had gewaakt bij hare Annie!

De kleine had roodvonk in hevigen graad. Het briefje ‘Besmettelijke ziekte’ hield ieder verre.

Zij voelde zich o, zoo alleen in deze groote, groote wereld! En daarbij - het was alsof zelfs het gebed haar in den laatsten tijd geen troost meer gaf.

Kon het zijn dat er iets in haar leven was gekomen dat haar den toegang tot God versperde? Daar lag de kleine, wel rustig maar met hoogrood gekleurde wangetjes! De dokter had nog steeds de grootste rust en voorzichtigheid aanbevolen.

Beneden hoorde zij de oude meid zachtjes heen en weer loopen en in de kamer zelve was het getik der klok het eenige wat haar oor trof!

In haar binnenste stormde het!

Ook deze beproeving nog!... Kon zij maar eens iemand haar nood klagen! Hoe zou het haar hart verlichten!

Daar wordt zachtjes gebeld. Zij hoort eene mannenstem en tegelijk doet een vlugge tred op de trap haar opspringen. Al het bloed dringt haar naar het hart! Het dreigt te bersten, zoo bonst het!

De deur vliegt open!

‘Van Tuil, gij hier!’

‘Mijn eenige Lize!’

Het volgend oogenblik ligt zij in zijn armen.

Zij lacht - zij schreit - zij denkt niet meer! Zij weet alleen dat zoo straks alles donker en ledig was en zij nu haar gansche wereld omvat houdt. Die welluidende, mannelijke stem dringt als muziek in haar oor!...

‘Moeder! Annie wil drinken!’ roept het zwakke stemmetje ginds uit het bedje.

Van Tuil schrikt van de akelige bleekheid die haar gelaat bedekt als zij zich van hem losmaakt en naar de kleine gaat.

Zij blijven beiden voor het bedje staan, doch het duurt eene poos eer Van Tuil met gedempte stem eenige vragen doet en zij tevens hoort waarom hij zoo onverwachts terug kwam.

Een telegram had hem voor zaken teruggeroepen, en deze afgedaan zijnde had hij zich naar hare woning begeven om te zien hoe zij het maakte. Hij begreep niet hoe hij het zoolang zonder haar had uitgehouden! Hoe was hij ontsteld toen hij het briefje voor de deur las!

Morgen vertrok hij weer, maar nog slechts éene maand en hij hoopte dat dan alles weder in orde zou zijn en de arbeid hervat kon worden!

Hij zou, vóórdat hij vertrok, nog even komen om naar het kind te zien.

Liefkoozend streek hij de kleine hand op het dek, maar de zieke wilde er niets van weten en keek

met groote, vragende oogen naar dien vreemden heer, dien zij nooit bij mama had gezien.

Mevrouw Vermeer sprak bijna niet, maar hij schreef dit toe aan hare moeheid. Zij liet hem uit en hij drukte haar een kus op het voorhoofd:

'Tot morgen!'

Die morgen kwam; maar in den nacht, die er aan voorafging, werd in de kamer der eenzame bij het bedje harer Annie een strijd gestreden zóó zwaar, dat de morgenschemering een gelaat bescheen, 'twelk in die weinige uren wel tien jaren ouder scheen geworden. 't Was bijna dag toen zij eenige oogenblikken rust had gezocht. En al was het kussen nat van tranen en al had zij de handen krampachtig gevouwen - de geregelde ademhaling getuigde van een verkwikkenden slaap.

Toen Van Tuil dien dag kwam, overhandigde de dienstbode hem uit haar naam een brief: 'Mevrouw was te moe om iemand te zien en de kleine Annie liet wel bedanken voor het moois dat mijnheer gezonden had.'

En terwijl hij na leedbetuiging de groeten liet doen, stond daar boven eene kleine vrouwenfiguur met het hoofd tegen den deurpost geleund en ving die klanken gretig op!

Bij het dichtvallen der huisdeur was het haar alsof zij iets voelde wegnemen uit haar hart.

Het werd haar zoo zonderling te moede - de grond ontzonk aan hare voeten en alles werd donker.

'Arme, lieve Mevrouw!' riep de dienstbode ontsteld uit, toen ze haar bewusteloos vond. 'Ze is heelemaal overstuur van dat waken.'

Met bevende handen brak Van Tuil den brief open en las haastig:

> Waarde Vriend!
> Gij zijt niet boos dat ik u wegzend? Niet boos, als ik bijna niet weet hoe te zeggen waarom? Is het ook wel noodig? Voelt gij het zelve niet?
> Dank voor al de genegenheid aan mij en mijne kinderen bewezen. De herinnering er aan zal mij troostend bijblijven in al de jaren van strijd die mij misschien nog wachten.
> Vaarwel! God zegene U!
> L. Vermeer.

Zijne eerste opwelling was terstond terug te keeren - haar te verzekeren, dat zij niets van hem te vreezen had - dat haar wil hem eene wet zou zijn - dat - ja, wat zou hij haar al niet zeggen!

Hij moest echter voort en de tijd ontbrak om alles rustig te bepraten. Hij zou schrijven.

De passagiers van den waggon, waarin Van Tuil zich wierp, vonden dat hij vrij norsch en afgetrokken was. Het scheen of hij telkens den een of anderen ongeduldigen uitroep bedwong.

Geen wonder ook.

Daar werd een proces uitgemaakt in zijn gemoed. Een proces, waarin hij als schuldige voortrad en zijn geweten als beschuldiger. Zuiverder nog ware de voorstelling geweest als hij mede zijne vrouw als aanklaagster had zien optreden - maar zij gingen ieder zoo geheel hun eigen weg, dat hij niet eens geloofde dat zij zich die moeite ooit zou geven!

Eerst voelde hij iets van wrevel tegenover Lize die zoo kleingeestig was! Daarna medelijden dat zij zich zoo liet beheerschen door dat kinderachtige geloof uit hare jeugd, dat er een God leeft, die te rein is om de zonde, zelfs die der gedachten, te kunnen dulden! Machtig en overstemmend echter was het gevoel van bewondering voor zooveel zelfbeheersching, zooveel moed. Hij kende haar te goed om niet te weten dat hij in den laatsten tijd haar bijna onmisbaar was geworden, even als zij wist, dat zij langzamerhand zijne daden en gedachten bestuurd had. Het was geene gril - geen plotseling opgekomen besluit - hij voelde het: het was een offer en hij kon het haar slechts verzwaren - niet beletten.

Hoe viel hij zich zelven tegen - hij - die meende door zijne geestkracht boven zijn hartstocht te staan!

Waarmede zou hij zich troosten! Wat was hem nu de arbeid! Voelde hij iets van zijn troost? Zijn evangelie liet hem koud in deze pijnlijke ure. Hij begon te twijfelen aan den god, dien hij zich zelven gemaakt had.

Hij voelde niets dan opstand tegen het noodlot dat hem op dezen weg wierp - bitterheid tegenover de maatschappij met haar vormendienst, maar bovenal bitterheid tegenover zijne vrouw, die door hare gevoelloosheid van hem gemaakt had, wat hij wist dat Lize hem zou toevoegen - een ontrouw echtgenoot - een eervergeten vader! Hoe kinderachtig vond hij dan weder zichzelven waar hij de schuld aan anderen gaf - hij die steeds beweerd had dat 's menschen vrije wil de daden bestuurt!

Het viel niet te ontkennen, - hij voelde zich schuldig. En - diep ongelukkig.

Niettegenstaande hij vermoeid aankwam, waren zijne jongens verrukt over papa's onverstoorbare vriendelijkheid bij hunne verhalen van wat er zoo al gebeurd was in die twee dagen. Zij konden elkander bijna niet uit laten spreken, zooveel ontdekkingen hadden zij aan het strand gedaan.

Kalm en vredig wierp de maan hare zilveren stralen op de ruischende golven en de blanke duinen.

Voor een der open vensters van het Badhôtel stond Van Tuil. Zijne oogen rustten op het panorama dat zich voor hem uitstrekte.

Zou er toch een Macht zijn, die de stormen, welke deze kalme wateren konden opzwiepen tot huizenhooge, toornige golven, ook weder deed zwijgen? Die den storm kon doen bedaren in zijn gemoed? Die het kille kon wegnemen, dat, bij de gedachte aan terugkeer in de studeerkamer zonder háár, hem beving!

Lize had hem zoo menigmaal eerst schuchter, later overredend over haar geloof in die Macht gesproken!...

Alles lag in diepe rust toen het venster gesloten werd. Nog even voor hij in de bedjes zijner jongens keek, zette hij zich neder en schreef:

‘Het zal zijn zooals gij wilt. Vergeef mij! Uw invloed op mijn leven blijft en zal mij ten goede

worden. Vergeet nooit dat gij in elke moeielijkheid des levens mij moet roepen als uw vriend

Van Tuil.'

Hij deed den brief zelf in de bus van het hôtel en ging langzaam de trappen op naar zijne kamer!....

Van Tuil zorgde dat de veranderde verhouding geen invloed kon hebben op mevrouw Vermeer's levenswijze. Het ontbrak haar nooit aan werk, al kon ze niet gissen van welke zijde het kwam.

Zij heeft hem slechts ééns ontmoet, doch hij zag haar niet! 't Was jaren nà hun afscheid.

Ze was 's avonds wat stiller en bleeker dan gewoonlijk. Toen de zusterlijke huisgenoote, die sinds eenigen tijd haar lief en leed deelde, de armen om haar heen sloeg en vroeg wat haar deerde, antwoordde zij met dien kalmen glimlach, waaruit soms zooveel weemoed sprak:

'Niets, lieve, morgen is het over. De tijd heelt de wonden - maar het litteeken doet soms ook pijn!'

Een kijkje op Corfu.
Met illustratiën van C. Wuttke.

Als een breede stroom, ontboeiend en bezielend, baant de Adriatische zee zich een weg tusschen het Balkan-schiereiland en Italië. Haren werkelijken zoom evenwel, de Italiaansche

DE BRON VAN CARDACI.

kust, heeft zij niet behoorlijk weten te vormen: voor het grootste gedeelte vlak aan den oever door hooge bergen begrensd, arm aan havens en bitter eentonig, ziet zij er uit als de rugzijde van het land, welks volle gelaat naar de andere zijde, naar het Westen, gekeerd is, waar de Thyrrheensche zee een overvloed van landtongen en inhammen geschapen en hare oevers als bij voorbaat tot wereldhistorische schouwplaatsen ingericht heeft. Op dezelfde wijze is de werkzaamheid der Adria aan haar o o s t e l i j k strand, het Balkan-schiereiland, ten goede gekomen, - en het is hoogst opmerkelijk, dat ook andere zeeën van ons halfrond overwegend op hare oostelijke grenslijn ingewerkt hebben. De Adria heeft haren zoom op allerlei wijzen losgemaakt en afgebrokkeld: diepe baaien en zeeboezems, gansch en al losgerukte, eilandvormige stukken, zijn in onafgebroken volgorde naast elkander gegroept, en niet zonder reden heeft de Oostenrijksche Marine aan deze Dalmatische kust een deel harer beste krachten te danken.

Verder naar het Zuiden, aan de kust van het Turksche Albanië, schijnt evenwel de gunst der zee zich voorloopig te onttrekken: de eilanden houden op, de goede ankerplaatsen worden zeldzaam, en evenmin als in den ouden tijd, is ook tegenwoordig die

punt, welke zich plaatselijk het dichtst bij Italië bevindt, de belangrijkste voor het verkeer geworden. Evenzoo is in dit land niet Otranto, dat slechts op tachtig kilometer afstands van Albanië ligt, voor de af- en overvaart gekozen kunnen worden, maar een en ander is van oudsher het veel noordelijker liggende Brindisi met zijn uitnemende havenkom ten deel gevallen. Terwijl echter in de oudheid de eischen van staatkunde en verkeer aan de Grieksche zijde Dyrrhachium, het tegenwoordige Durazzo in Albanië, tot ingangspoort deden kiezen, heeft de loop der geschiedenis dezen oever sedert eeuwen voor ons gesloten en den verbindingsweg van Italië met Griekenland tot eene andere richting gedwongen. De gunst der omstandigheden, die aan het Grieksche strand zoo onuitputtelijk rijk is toebedeeld, heeft zich ook in dit geval niet verloochend: aan gene zijde van de monding der Adria begint de zee opnieuw hare afbrokkelende werkzaamheid en heeft zij van het vasteland die reeks van bekoorlijke eilanden losgemaakt, welke de kust van Griekenland begeleiden en - evenals de omringende zee - ‘de Jonische’ genoemd worden.

Het noordelijkste dier eilanden, dat zich het dichtst bij Italië bevindt, moest met de rol van overgangshaven bedeeld worden, - het is C o r f u . Doch daarmede is de wereldhistorische beteekenis van dit eiland nog niet voldoende aangeduid, noch wat de oudheid, noch wat het heden betreft: voor de kustvaart der ouden was dit eiland het laatste, hoogst welkome station op hunnen weg naar de Grieksche volkplantingen in Beneden-Italië en Sicilië. En zoowel in de middeneeuwen als in den nieuweren tijd heeft het lot het zóó bestierd, dat de belangrijkste havensteden der Adriatische zee: Venetië en Triest, in hare binnenste, afgelegenste noordelijke hoeken liggen; voor deze vormt Corfu derhalve het eerste of laatste rustpunt op de reis door heel de zuidelijke en zuidoostelijke Middellandsche zee.

Zoo is het eiland van oudsher door zijne ligging en door de omstandigheden in den vollen zin des woords tot een centrum van het scheepvaartverkeer in heel het oostelijk bekken der Middellandsche zee geworden, een poort der Adria voor in- en uitvoer. Zoo iets moet men zich duidelijk voor oogen stellen, wanneer men de geschiedenis van zulk een eiland, en de beteekenis, die het gekregen heeft, begrijpen wil. Dan zullen wij het kunnen verstaan, waarom steeds alle beheerschers dezer zee naar dit eiland de hand hebben uitgestoken: eerst de Corinthen en daarna de Atheners; in de middeneeuwen strijden langer dan een eeuw de Noormannen van Sicilië met de Byzantijnen om Corfu's bezit; daarna vervalt het aan de Anjou's van Napels. Als deze van het tooneel verdwijnen, dragen de bewoners het aan het krachtig bloeiende Venetië op: meer dan vier eeuwen, van 1386 tot 1797, bleef het in hun bezit, steeds zegevierend behouden, al werd het ook herhaaldelijk aangevallen door de Osmanen, die sedert 1466 het daar tegenover gelegen Albanië in hunne macht hielden. Na korte wankelingen tusschen Fransche en Russische bescherming, werd na den vrede van Parijs, in 1815, uit de gezamenlijke eilanden de Republiek van den ‘Zeven-eilanden-Staat’ (Heptanisos) gevormd en onder het protectoraat van Engeland gesteld. Bijna vijftig jaren hebben de Lords-Oppercommissarissen in Corfu geresideerd; doch hoe langer hoe dringender werd de wensch der Joniërs naar aansluiting aan het nieuwe Grieksche koninkrijk, en bij de troonsbestijging van koning George in het jaar 1863 deden de Engelschen van hunne rechten afstand en lieten zij de eilanden aan de Grieken over.

De voorbijkomende schepen worden door Corfu als 't ware tot een kleinen omweg gedwongen, want onherbergzaam en terugstootend is hare buitenste, westelijke, naar

de zee toegekeerde zijde, evenals met Corfu's zustereilanden het geval is, die bijna allen slechts aan hare binnenzijde, naar den kant van het vasteland, er gastvrij en aanlokkelijk uitzien. Maar juist bij Corfu wordt de kleine omweg door de onvergelijkelijke kalmte en zekerheid van de vaart binnendoor méér dan vergoed; met dankbare waardeering is het nog erkend door iedereen, die na afloop van een veelbewogen reis binnenliep in het water tusschen Corfu en het vasteland, - en te dezer plaatse zij het mij vergund, met mijne persoonlijke ervaringen sprekend op te treden.

Gedurende de laatste twintig jaren heb ik het geluk gehad, ongeveer een dozijn maal op het eiland aan te stevenen. Het schoonst is mij altijd de nadering uit de noordelijke richting, uit de Adriatische zee, voorgekomen. Ongelukkigerwijs varen de stoombooten van den Oostenrijkschen Lloyd in den laatsten tijd over Brindisi naar Corfu; vroeger gingen zij van Triest rechtstreeks in tweemaal vier-en-twintig uur naar het eiland. Deze tocht kreeg, zoodra aan de linkerzijde de kust van Albanië in het gezicht kwam, een grootsch, ik zou bijna zeggen een historisch karakter. Een strand schijnt er te ontbreken; de golven van den waterspiegel bespoelen den voet der bergen, waarachter zich andere al hooger en hooger opstapelen; naakt en kaal zijn de hellingen en de toppen, maar juist dáárdoor bezitten zij die eenige, artistieke schoonheid van lijnen en omtrekken, die de voornaamste bekoorlijkheid der Grieksche bergen uitmaakt. Hunne roodachtig getinte glooiingen worden maar zelden afgewisseld door eene schril daartegen afstekende nederzetting van menschen, of door de woeste, sterk hellende witte steenbedding van een bergstroom, die, slechts schijnbaar een ingangspoort, het geheimzinnige verhoogt, dat rondom deze ruwe, moeilijk toegankelijke hoogten zweeft. Het is iets, dat op eigenaardige wijze tegelijkertijd aantrekt èn afstoot. De tooverkracht der Sagen, die voor ons, Westerlingen, nu eenmaal op ieder stuk gronds van het Oosten rust - ook wanneer het niet zoozeer plaatselijk, dan wel in hoofdzaak alleen door zijn beheerschers tot het Oosten behoort - is bij dezen indruk zonder twijfel krachtig werkzaam.

Doch daar rijst er aan de rechterhand alweer een voor onze oogen op: - het eiland Corfu. Hoeveel ik de Grieksche zeeën ook heb bevaren, heb ik mij nooit kunnen verzadigen aan het schouwspel van de wondervolle verschijning harer eilanden. Hunne geringe afmetingen en de geslotenheid van hunnen bouw maken het meestal mogelijk, ze althans uit de verte met de oogen te omvatten. Als afgeronde, plastische kunstproducten schijnen zij daar op de licht bewogen

zee te rusten, waartegenover hunne rotsige klippen en bergen in de onbewegelijke vastheid hunner lijnen en omtrekken een tegelijkertijd grootsch en eenvoudig contrast opleveren, terwijl hunne roodachtig en bruingeel, grijs en zwartachtig genuanceerde kleuren met het donkere blauw der golven eene eigenaardige harmonie vormen, welker toovermacht zelfs gevoellooze reizigers pleegt aan te grijpen, maar die natuurlijk voor ‘ziende oogen’ totaal onvergetelijk moet zijn. De gebruikelijke zegswijze, dat het levendige en krachtige in elkander grijpen van zee en gebergte de schoonheid vormt, blijft bij de Grieksche eilanden al te ver beneden de werkelijkheid.

Het eiland Corfu mist evenwel voor hem, die het uit noordelijke richting nadert, deze gemakkelijke gelegenheid tot het nemen van een algemeen overzicht; een bergland stapelt er zich dwars voor op, van het Oosten naar het Westen, en houdt alsnog het verdere gezicht op het eiland bedekt. De glooiingen zijn met dorpen en olijvenboschjes bezaaid; tot op weinige kilometers afstands tracht het zich bij het vasteland aan te sluiten en stijgt daarbij met een helling, die de Italianen San Salvatore, de Grieken Pantokrator noemen, tot meer dan 900 meter hoogte. Is men echter het smalle kanaal doorgevaren, dan vloeien de omtrekken van het eiland weg, de watervlakte verbreedt zich en gelijkt toch slechts een afgesloten, wondervol bergmeer, welks oevers links door de eenzame Albanische bergen, rechts door de lachende beemden en hoogten van het eiland begrensd worden. Dit strekt zich, alsof het slechts een smalle landtong ware, in Zuid-Oostelijke richting uit, waar het in 't blauwe verschiet over het water schijnt te zweven en met het tegenoverliggende strand samen te smelten. Ook deze tong is bezet met bergen, maar toch trekken zij zich in het hoogere, noordelijke deel weer terug, om ongeveer in 't midden van het eiland met den schoon gevormden berg der ‘Tien Heiligen’ (567 meter hoog) weder dicht aan te sluiten. Hier bedraagt de breedte der tong nog ongeveer zes à zeven kilometer, en daalt zij eindelijk zelfs eenmaal tot drie à vier. Niet ten onrechte heeft men degeheele gedaante van het eiland met het dijbeen van een viervoetig dier vergeleken, waarbij de bout dan door het dwars loopende bergland zou gevormd worden.

Het eiland is slechts klein; ook onder de Jonische eilanden wordt het door Cephalonië overtroffen. Corfu's oppervlakte is met hare ongeveer 600 vierk. kilometers slechts ongeveer de helft grooter dan Hamburg en haar gebied, en overtreft slechts weinig de territoriën van Lubeck en Bremen bij elkander genomen. Doch daaraan moet men zich in Griekenland over 't algemeen spoedig gewennen, dat roep en naam oneindig grooter zijn dan de stoffelijke afmetingen.

Ongeveer in het midden van het eiland heeft de natuur in gunstige aanleg- en woonplaatsen de éénige gelegenheid voor eene hoofdstad gegeven, die daarom dan ook van oudsher slechts weinig verplaatst is geworden. Als een betooverend visioen rijst het eiland thans op voor de oogen van den zeevaarder; als een werk der kunst, waarvan al het overbodige en willekeurige verwijderd is, verheft zich de reusachtige rots omhoog, die van het strand uitloopt in de zee; met een steilen top (van vijf-en-zestig meter) begint zij, daalt dan af tot eene tamelijk uitgebreide vlakte, en stijgt nog eenmaal tot een lageren top omhoog, eer zij met eene nu eens steile, dan weer matiger helling in zee loopt. De beide kruinen zijn door geducht zware muren gekroond en verbonden, en van hunne Grieksche aanduiding als □ο□υφαί meent men den tegenwoordigen naam van het eiland te kunnen afleiden, dat door de ouden Corcyra of Cercyra genoemd werd. Kolossale muren omringen ook gedeeltelijk den benedenrand en de glooiing der rots; overal, waar haar grauwe, gespleten kalksteen

voor den dag komt, is zij verschoonend en vergoelijkend met groen struikgewas omringd, als het er maar even voedsel vindt; cypressen breiden zich donker en ernstig uit over de kloof, tusschen de toppen en de helling aan de uiterste punt. Veel minder pathetisch is de aanblik der stad, die nu zijwaarts naast en achter de rotsengroep is opgebouwd; hoe langer hoe duidelijker wordt een schilderachtig mengelmoes van huizen, die langs de zee de grillige lijn van den rotsigen oever gehoorzaam volgen: bont, smal en ter hoogte van soms vier of ook vijf verdiepingen, gelijk dat ook wel in kleinere steden het geval moet zijn, wanneer ze door een vestinggordel worden ingesloten en de grond beperkt is.

Wie uit Italië komt, voelt zich aangetrokken door de algemeene physionomie der stad, ook door de klokketorens der kerken, die zich hier en daar verheffen. Maar zoodra onze voet het land betreedt, wordt het anders; het moge nog iets Boven-Italiaansch hebben, dat de benedenverdiepingen der huizen vaak als open galerijen of als ‘prieelen’ zijn ingericht (zie achterstaande afbeelding der Nicephorosstraat), maar het leven en streven zelf heeft in de oogen van den Europeaan iets vreemds, iets Oostersch. Beneden al dadelijk, wanneer hij de binnenplaats van het tolkantoor verlaat, wordt hij verrast door een ongehoord ensemble van geuren en luchtjes, welker hoofdbestanddeelen aangebrande olie, benevens niet geheel onberispelijke visschen en geitenkazen van allerlei leeftijd schijnen te zijn. De eene winkel verrijst naast den andere, alles behalve elegant of zindelijk, maar daarentegen voorzien van alles, wat er in eene eenvoudige huishouding noodig is, van naaigaren tot citroenen en van ansjovis tot blikken koffiekannen. En elk dezer winkels concurreert met den andere; want dat moet men toch bijna wel denken, wanneer den reiziger elk adres in 't bijzonder op het nadrukkelijkst aanbevolen, aangeprezen, ja in de ooren gebruld wordt!

Loopt men zoo de hoofdader van het verkeer, de Nicephorosstraat door, dan d o o r l e e f t men als 't ware den hierboven beschreven economischen en transito-toestand van het eiland. Naast de Europeesche kleeding vertoont zich de fustanella der Albaneezen, de witte, zwaar geplooide balletrok - want slechts zoo kan men hem noemen - de witte, zeer wijde broek der Oost-Grieksche eilanders, inlandsche uniformen, buitenlandsche matrozen, Grieksche geestelijken in hunne lange zwarte rokken en hooge, ongerande cilinderhoeden; Italiaansch en Grieksch, Fransch en Duitsch, Albaneesch en nu en dan ook wat Turksch klinkt ons in de ooren; alles loopt en draaft en schreeuwt en gesticuleert in bonte verwarring door elkander. Op mij persoonlijk heeft altijd iets stillers,

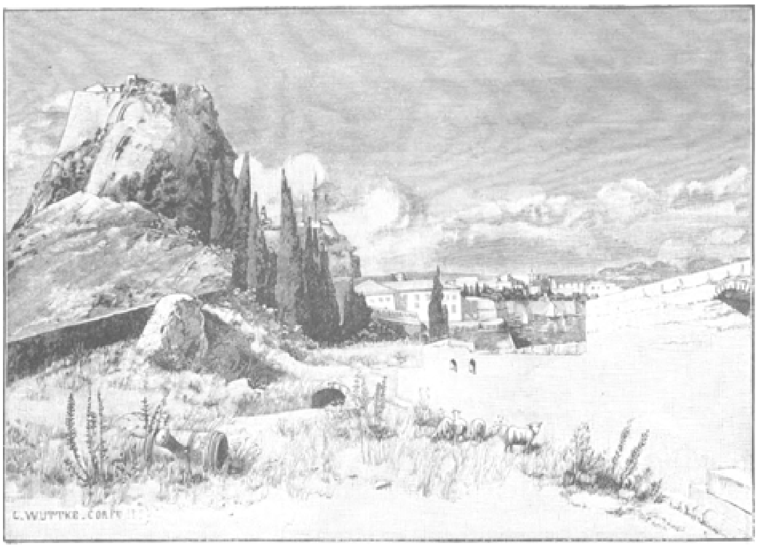

DE BURCHT EN DE STAD, VAN DE UITERSTE PUNT DER BURCHTROTS GEZIEN.

iets onaanzienlijkers een bijzonderen indruk gemaakt: de Grieksche straat- en uithangbordjes; door deze ben ik er voor de eerste maal feitelijk van overtuigd geworden, dat Griekenland en de Grieken waar en waarachtig leven en bestaan.

Eindelijk komt er een rustiger dwarsstraat; dan nog weinige schreden, en wij zijn op een langwerpig, met rijen boomen beplant plein, een der wonderbaarste, die men ooit gezien heeft, dat hier tusschen de stadsmassa en de citadel inligt: het is de beroemde Esplanade der Corfioten. Aan de linkerzijde wordt zij afgesloten door het statige, maar eenvoudige paleis, dat de Engelschen voor hunne Lords-Oppercommissarissen bouwden en dat thans aan den koning van Griekenland behoort. In den prachtigen voortuin staat het metalen standbeeld van een dier Engelschen, en daarachter wiegt een dadelpalm zijne takken. Voor ons ligt de rotsburcht, door een diep kanaal van zijne omgeving afgezonderd; links en rechts daarnaast zweeft de blik over de zee heen naar de stranden van het eiland en van het vasteland aan de overzijde.

Ik heb eens na eene zware ziekte te Olympia drie weken op Corfu doorgebracht; het venster van mijne kamer zag uit op de Esplanade. Op welk uur ik het ook 's morgens opendeed, altijd wandelden daar netjes gekleede menschen, alsof de dag hun geene eischen had te stellen, als ware vreedzaam genot het eenige, waarvoor zij te zorgen hadden. Ook den vreemdeling kan dat toelachen als hemelsche rust; en ware zoo iets bij onze gecompliceerde verhoudingen en de duizenden draden, die ieder binden, nog mogelijk, dan zou het kunnen gebeuren, dat hij het naar huis gaan vergat. Van deze tooverkracht hebben reeds de ouden iets ondervonden: zij zouden anders niet hier het eiland der Pheaken gezocht hebben, wier gelukzalig leven in

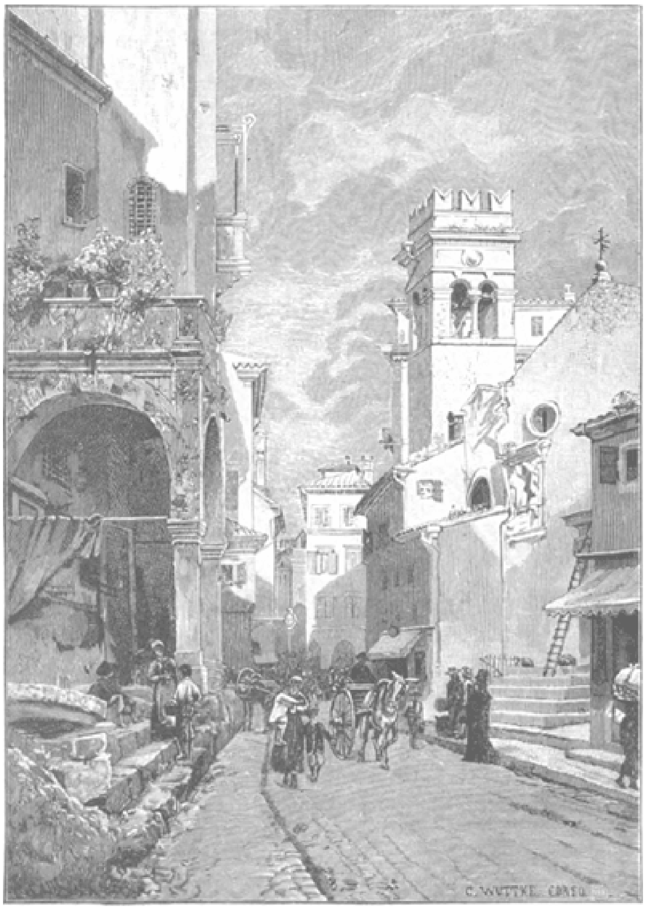

DE NICEPHOROSSTRAAT.

de Odyssee beschreven wordt. Tegen den avond wordt het plein vaak bevolkt door eene dichte menigte; nu en dan wordt er eene eenvoudige muziek gemaakt, en hoog en laag, arm en rijk, zit bij en naast elkander aan de gewone houten tafeltjes, die voor de deuren der talrijke koffiehuizen in den omtrek worden gereed gezet.

Wie stad en land met één oogopslag overzien wil, moet ter citadel opklimmen. In de nabijheid der ophaalbrug, waarmede men van de Esplanade naar den overkant komt, staat een gedenkteeken, dat van groote historische beteekenis is, hoe vreemdsoortig en wonderlijk het er ook uitziet, want de Republiek Venetië heeft het voor haren veldheer

PANAGIA VAN VALAEPOLI.

Mattheus Johan Graaf van Schulenburg uit Thuringen nog bij zijn leven opgericht, in het jaar 1717, nadat hij een jaar te voren eene reusachtige Turksche overmacht van Corfu teruggeslagen had.

Op de hoogere kruin van den burcht staat een mastboom, waaraan twee zwarte ballen de nadering der groote passagiersbooten aankondigen; men ziet deze inrichting op een onzer illustratiën, die van de uiterste punt der rots op de twee kruinen en de stad genomen is; het lage oogpunt doet de kruin op den voorgrond onevenredig hoog voorkomen. Van de eerste der twee overziet men trouwens het vaarwater beter dan van eenig ander punt, en ook evenzoo de stad en hare naaste en verdere omgeving.

Gregorius heeft van deze plaats de geheele geschiedenis van het eiland langs zich voorbij laten trekken; en inderdaad, de fantasie behoeft slechts een zwakke vlucht te nemen, om de vloten der Corinthiërs en Atheners, der Noormannen, Venetianen

en Turken op deze golven te zien glijden. Maar nog eene andere gedachte wordt er door dit uitzicht opgewekt. Daar aan de overzijde op het vasteland, het oude Epeiros, achter de hooge bergen, strekt zich eene kleine vlakte uit, waar men in den grijzen voortijd een heilig oord der Hellenen vond: de vereeringsplaats en het orakel van Zeus van Dodona. En dit land ligt nu sedert eeuwen daar vlak tegenover het naburige Grieksche eiland als een vreemd stuk grond! Zal en kan die onnatuurlijke verhouding dan werkelijk altijd zoo blijven? Wij wagen het niet, deze vraag beslist ontkennend te beantwoorden.

Het schoonste, meest karakteristieke schouwspel levert de burgrots op, wanneer men haar van den zuidelijken kant beziet, uit de overschoone zeestraat, die zich daar vlak langs den oever uitstrekt. Daar maakt die rots den indruk van een tooverkasteel, uit het een of andere sprookje genomen, zóó bevredigend, zóó typisch doen vorm en omtrekken zich voor. Waar het topvlak minder zichtbaar is, doet zij denken aan een reusachtige, op de golven rustende sarcophaag, of soms ook aan een kolossaal voetstuk, met elk der beide toppen voor een gedenkbeeld gereed gezet. En toch is het niet dit meest in het oog loopende punt, dat de eerste vreemde kolonisten aantrok en de grondslag der oude Griekenstad werd. Veeleer hebben die hunne keus gevestigd op de rotstong, die ten Zuiden van de tegenwoordige stad uitloopt in de zee. Zij is op verre na niet zoo scherp belijnd als de andere; daarentegen is zij oneindig ruimer, een belangrijk voordeel, daar zulk eene vesting in tijd van nood dikwijls groote menschenmassa's moest herbergen. Bovenal echter vormde zij aan de binnenzijde met den rand van het eiland een voor de oude toestanden voortreffelijk havenbekken, met een nauwen, gemakkelijk sluitbaren ingang, en aan hare buitenzijde een voldoende landingsplaats, die aan den Noordelijken kant door de tegenwoordige burchtrots beschermd werd. Daar nu ook hare verbinding met het vasteland gemakkelijk te versperren was, beantwoordde zij volkomen aan den terecht geliefkoosden grondvorm der Grieksche zeesteden - ligging op een kaap, met aan elke zijde een haven - die aan alle eischen van veiligheid en gemakkelijk verkeer voldeed; immers, een zeilschip kan met iederen wind binnenloopen, wanneer het de keus heeft tusschen twee verschillend gelegen havens.

Nog in het laatste tijdperk der oude geschiedenis bouwde keizer Jovianus aan den rand dezer antieke stad die kerk der Moeder Gods, welke later ‘de kerk der oude stad’ heette (Paleopolis), toen de stad bij haren verderen aanbouw zich tot aan dit punt had uitgebreid. Onze afbeelding op deze bladzijde geeft een gezicht op een gedeelte dier kerk: ter weerszijden van den ingang dragen twee Corinthische, laat-antieke halve zuilen de kroonlijst, waarin de keizerlijke vers-

regels zijn ingebeiteld, en daarboven is de leeuw van St. Markus geplaatst. Het geheel is een monumentaal epigram op de lotswisselingen van het eiland, zóó nadrukkelijk als het slechts met mogelijkheid voorgesteld zou kunnen worden.

Verderop zijn tegenover den zeeoever bij de bron Cardaci, die eenmaal geheele vloten van water voorzag (zie de afbeelding op bladz. 105), de overblijfselen van een eeuwenouden Dorischen tempel ontdekt, welker zuilenwijdte nog aan een houten kroonlijst doet denken, zooals wij ons die in den laatsten tijd bij de oudste Grieksche tempels hebben leeren voorstellen.

Op het grondgebied dier oude stad groeien thans boschjes van olijfboomen, die zich ook elders over het geheele eiland uitspreiden en door hunne hoogte en zwaarte van oudsher de bewondering hebben gaande gemaakt. Den wijnstok hebben zij verdrongen, althans van de hoogten naar de vlakten verbannen, en daardoor aan zijne hoedanigheid afbreuk gedaan. Die wijnstok moge door de Grieken aan de physionomie des lands zijn toegevoegd, - zóóveel is zeker, dat de aanplanting van olijfboomen in hooge mate door de Venetianen bevorderd werd. Zulk eene eenzijdige productie begunstigd te hebben met het doel om het eiland des te zekerder van hen en hunnen toevoer afhankelijk te houden, zou men van hunne politiek wel kunnen verwachten. Eene bijzonderheid van anderen, maar hoogst belangrijken aard, namelijk de voortreffelijke s t r a a t w e g e n , hebben de Engelschen in den korten tijd van hun oppergezag aan het eiland toegevoegd.

De reiziger, die daar een lieflijken voorjaarsdag doorbrengt; die de op tuinen gelijkende velden doorwandelt, welker half-tropische plantengroei hem onweerstaanbaar boeit; die er de heerlijkste lucht inademt en land en zee met zonneschijn overgoten en in veelkleurige lichtschakeeringen stralen ziet; die bij dat alles ten eenenmale vergeet wat hem anders het hart en het hoofd zoo zwaar maakt, - die roemt voorzeker het geluk dergenen. wien zulk een paradijs tot blijvende woning mag strekken. Daarbij komen dan nog indrukken van anderen aard, die de stemming verhoogen: de bewoner der Noordelijke landen vindt hier den eersten voorsmaak van het Oosten, en komt hij uit Oostersche landen, dan begroeten hem wederom op Corfu de eerste kenteekenen der hem welbekende beschaving van het oude Westen. Want het is toch niet zonder reden, dat het eiland nooit onder de heerschappij der Ottomannische Porte geraakt is, en het éénige van al de anderen is geweest, dat altijd onder Europeesch bereik bleef. Er zweeft nu eenmaal eene bijzondere atmosfeer om zulk eene oude beschaving, waarmede de op zichzelf verblijdende, maar nieuwbakkene van vele groote Oostersche plaatsen niet te vergelijken is. Intusschen is het toch zeer opmerkelijk en kenschetsend, vooral voor het karakter der langdurige Venetiaansche bezetting, hoe weinig het Europeesche vernis buiten de poorten der stad is doorgedrongen.

En hoe geheel aan de wereld ontrukt was men vroeger op dat strand! Het verblijf op een eiland heeft altijd op zichzelf reeds iets kalmeerends. Niet zonder reden spreekt men alleen van ‘e i l a n d e n der gelukzaligen’, en hier kreeg men indertijd slechts tweemaal 's weeks brieven en couranten - die bronnen van onrust! - daarna kon men zich weder inspinnen in zijn vreedzaam kluisje. Dat alles is natuurlijk tegenwoordig anders geworden; bijna geen dag is men beveiligd tegen tijdingen, en het verkeer door deze zeestraat is in de laatste tien of vijftien jaar tegelijk met de weeropleving van Griekenland op verbazende wijze toegenomen. Maar dit verandert toch niets aan de natuur van het land, en deze - in dat opzicht stelt het kortstondig verblijf den

reiziger niet te leur - strooit inderdaad haar groen met verkwistende hand over het eiland.

Aan de drukkende zomerhitte in het aan alle kanten afgesloten stadsgebied kan men zich door een vluchtig uitstapje naar de heuvelen onttrekken; welbeproefd is daarenboven 'de wonderbare zoelheid' van Corfu's winters. Het eiland is niet geheel vrij van malaria, vooral in het Zuidelijk gedeelte; maar dit doet toch aan den totalen indruk van het geheel geen al te groote afbreuk. Buitengewoon groot is Corfu's aandeel aan de productie van Griekenland; dit bespeurt men het best, wanneer men de totale waarde der producten met de grootte der bebouwde grondvlakte vergelijkt. In Griekenland wordt deze productiviteit alleen nog door Cephalonia en Messenië bereikt, en door Achaia en Elis met hun weergalooze krententeelt overtroffen. En Corfu, welks oppervlakte nog niet het honderdste gedeelte van Griekenland vertegenwoordigt, levert toch het achtste of negende deel van de geheele wijnopbrengst des lands, en bijna het zesde of zevende deel van die der olie en olijven.

Ik mag niet verhelen, dat deskundige waarnemers den omvang der olijventeelt als buitensporig groot beschouwen, maar zooveel staat toch vast: wat de natuur hier doet, is wel gedaan. 'Maar ach, waarom mag de mensch niets volkomens hebben!' Heeft juist de rijke natuur, welke den bewoners hunne vruchten in den schoot werpt, hunne levensénergie onderdrukt? Heeft de langdurige afhankelijkheid van vreemden hunne werkkracht verlamd? Wat ook de oorzaak zij, het feit zelf staat ontwijfelbaar vast; en onbarmhartig wordt het opnieuw uitgesproken door de cijfers, die ik aan de jongste statistieke beschrijving van Griekenland, over het jaar 1889, ontleen. Overal is daar te lande in de laatste jaren de nationale deelneming aan de scheepvaart en aan de fabriekmatige productie buitengewoon toegenomen, - maar Corfu's handelsvloot staat nog altijd op een der laagste trappen, en de fabrieken bepalen zich bijna geheel tot eenige stoommolens en zeepfabrieken. Voorts zal het altijd een van de schoonste karaktertrekken der Grieken blijven, dat zij geene opoffering ontzien om elkander te helpen en te steunen; in hunne grootsche stichtingen en philanthropische Vereenigingen openbaart zich een buitengewoon krachtig ontwikkeld solidariteitsgevoel. Omtrent Corfu echter heeft de statistiek bijna niets van dien aard te melden; naast eene Vrouwenvereeniging en eene Vereeniging voor Volksonderwijs pareeren daar twee muzikale Vereenigingen en eene dramatische. Een bijzonder treurig cijfer is het bovenal, dat er van de 2700 bezoekers der hoogere scholen slechts ongeveer een vijfde gedeelte meisjes zijn, en op de volksscholen zelfs maar een zesde. Het is bedroevend,

dat dit op geen der Jonische eilanden veel beter is; daarentegen komen in zoo jeugdige provinciën als Attika en Boötië op drie jongens altijd twee meisjes, en op de hoogere scholen van Attika is de verhouding zelfs bijna gelijk. In vele gedeelten van het nieuwe Griekenland is de verhouding wel nòg ongunstiger dan op Corfu, maar Corfu's beschaving telt toch bijna zoovele honderdtallen jaren, als die der anderen tientallen.

Afrika-reizigers.

Wat poesen al niet verzinnen! Men spreekt met recht van kattekwaad; wilt gij weten wat dat is, zet een paar jonge, vroolijke katten, onverschillig waar, bij een naaimand, op een sofa, in een provisiekast, in een kinderkamer, ja zelfs in een studeervertrek; overal weten de diertjes raad, overal vinden zij iets om zich nuttig en aangenaam bezig te houden

Ook van aardrijkskunde hebben zij verstand; kijk maar eens hoe zij huishouden met de kaart van Afrika.

Ieder spreekt tegenwoordig van het donkere werelddeel; geen wonder dat de jeugdige poesjes er ook het hare van willen weten. Moeder Poes ziet met bewondering naar haar kroost, terwijl zij de kaart van den muur rukken en zonder eenige schuchterheid haar van alle kanten aanpakken en verscheuren.

Die kleine dreumes daar is gauwer in het midden van Afrika gekomen dan Livingstone en Stanley. Zij heeft de bronnen van den Nijl al heel gemakkelijk gevonden en steekt er brutaal haar kopje in.

De trots kijkt haar de vonkelende oogjes uit. Wat zegt moeder er van? Kranig hè! De eigenaar van de kaart zal straks wel minder prettig kijken, minder trotsch zijn op de heldendaad der kleine Afrika-reizigers. Maar mijn hemel! waarom brengt hij die dingen dan ook onder hun bereik; hij weet dat voor een jonge poes niets heilig is, zelfs niet Afrika met al haar akeligheden.

Rossini's eeuwfeest.

Den 29en Februari 1792 werd in de italiaansche stad Pesaro Gioachino Rossini geboren. Wie heeft zijn naam niet gehoord? Wie kent niet zijn meesterwerken: De Barbier de Seville, Guillaume Tell, die tot het opera-repertoire van alle schouwburgen der wereld behooren; wie kent niet die geestige, melodieuze, pittige muziek, welke juist door haar sympathieke eigenschappen zulk een groote populariteit verwierven, dat zij thans in onze ooren maar al te spoedig de herinnering aan draaiorgels en reizende muzikanten opwekken?

Een zondagskind was Rossini in alle opzichten; hij ging door het leven met een glimlach en een lied; van de doornenkroon van het genie merkte hij zeer weinig; zij vermocht niet door de lauweren, welke zijn voorhoofd bedekten, te dringen. Hij wierp met volle hand de schatten van zijn muzikaal genie rond, totdat hij met de wijsheid van een philosoof begon te vreezen, dat hij 't beste gegeven had, waarover hij beschikken kon, en toen sloot hij zijn schatkist, maakte zich van zijn lauweren een gemakkelijke zitplaats en trachtte voortaan zoo aangenaam mogelijk het leven door te brengen, tot hij in hoogen ouderdom een kalmen dood stierf.

Weinig kunstenaars wisten zoo wijs met hun talenten en hun leven om te gaan; Rossini heeft nooit als martelaar of miskend genie geposeerd; hij heeft nooit den

strijd aangebonden tegen misbruiken en eeuwenoude vooroordeelen, hij liet benijders of vijanden praten, hij sloeg geen nieuwe banen in, en behoefde dus bij dien strijd geen hartebloed te vergieten; hij ging verstandig om zoowel met de schatten van zijn talent als met die zijner beurs, en het gevolg daarvan was, dat hij een lang, gelukkig, algemeen geacht leven leidde en zich volstrekt niet behoefde te beklagen over de smarten, waarmede hij zijn hooge begaafdheid koopen moest. Zijn leven was een lange feestdag, zijn jeugd een ware triomftocht; maar midden op zijn weg bleef hij staan; de middagzon van den roem bescheen hem nog met haar schitterendste stralen, maar hij trok zich in de schaduw terug, uit vrees dat zij hem zouden verzengen en den avond van zijn leven bederven.

Zijn talent was een erfdeel zijner ouders; zijn vader was een verdienstelijk hoornspeler in Pesaro, zijn moeder, Anna Giudarini, een zangeres. De eenigszins bescheidene muzikale begaafdheden van de ouders werden in den zoon vermeerderd en versterkt; reeds op 21jarigen leeftijd componeerde hij zijn ‘Tancredo’; zestien jaar lang volgde de eene opera de andere - Othello, Graaf Ory, Gazza ladra, Barbier van Sevilla, Semiramis, eindelijk Willem Tell.

Na dien tijd liet Rossini zijn scheppingsgave rusten; geen opera werd na dit werk, zijn meesterstuk, meer door hem gecomponeerd; alleen zijn ‘Stabat mater’ en eenige kleinere compositiën toonden aan, dat hij nog in volle mate zijn talent bezat, maar weigerde er langer gebruik van te maken.

‘Een triomf meer,’ zeide hij, ‘zal mijn roem niet vergrooten, maar een nederlaag zou er schade aan kunnen toebrengen.’

Deed hij wel met dit besluit te nemen? In elk geval leverde hij daardoor het bewijs dat zijn muzikale gave geen deel uitmaakte van zijn persoonlijkheid, dat zijn zangen niet uit het diepste van zijn wezen opwelden. Noch Beethoven, noch Mozart, noch Haydn hadden zoo vrijwillig het zwijgen kunnen opleggen aan de zangen, die in hun binnenste weerklonken, zij hadden evenmin kunnen ophouden met hun liederen op te schrijven, als dat de bron naar welgevallen haar gemurmel staakt, of de nachtegaal zijn keel toeschroeft.

Zijn gemak van compositie grensde aan het wonderbare; zijn ‘Barbier de Seville’ voltooide hij in drie weken, de ouverture van Othello werd door hem geschreven in een kamertje van het Paleis van zijn vriend den impressario Barbreja, die den treuzelaar daarin opsloot op water en macaroni, om hem te dwingen eindelijk het lang beloofde werk af te maken; de ouverture van ‘Gazza ladra’ schreef hij op den dag der eerste opvoering in het Theatre la Scala te Milaan, de ouverture van ‘Graf Ory’ componeerde hij al hengelende en onder het aanhooren van een langdradig gesprek over spaansche financiën.

In den dagelijkschen omgang was hij zeer geestig en onderhoudend, en vooral origineel. Nadat hij zich uit het muzikale leven teruggetrokken had, wijdde hij zich geheel aan zijn twee groote liefhebberijen: eten en slapen; hij vond vele fijne schoteltjes uit en was op zijn vaardigheid als kok even trotsch als op zijn schoonste opera's.

'Ik ken geen aangenamer bezigheid,' zeide hij, 'dan eten, maar dan ook eten, wat men eten noemt. Wat de liefde is voor het hart, dat is de eetlust voor de maag; de maag is de kapelmeester, die het groote orkest onzer hartstochten leidt en in beweging brengt. De ledige maag is voor mij het zinnebeeld van de fagot of de piccolofluit, als zij van ontevredenheid bromt of van verlangen gilt. De volle maag daarentegen is de triangel van het genoegen en de pauk der vreugde.'

Hij bleef altijd tot laat op den dag in bed en componeerde het liefste in liggende houding. Men verhaalt van hem, dat hij eens een blad had volgeschreven met noten en het toen liet vallen. Hij was te lui om het op te rapen en componeerde liever het stuk nog eens over; beide compositiën bestaan en verschillen geheel van elkander.

In 1822 huwde hij met de zangeres Isabella Colbraad, misschien uit dankbaarheid omdat zij zijn Semiramis zoo uitstekend vertolkte. Het huwelijk was echter niet gelukkig; de echtgenooten scheidden na eenige jaren. Rossini bleef in Parijs, Isabella vestigde zich in Bologna, waar zij in '45 stierf. Nog geen jaar later hertrouwde hij met Olympa Pelissier, die hem overleefde; beide huwelijken bleven kinderloos.

Nooit wilde Rossini gebruik maken van spoortreinen; altijd reisde hij met postpaarden. Toen na den dood van Bellini diens asch door zijn geboortestad Palermo uit Parijs werd teruggevraagd, verklaarde hij: 'Mijn lijk moet in Parijs blijven. De spoorwegen zullen mij evenmin dood als levend mogen vervoeren.'

Hij stierf in '68, en hoewel zijn naam en zijn werken nog lang niet vergeten zijn, heeft de honderdste verjaardag van zijn geboorte den naam van den hoogbegaafden maëstro opnieuw in herinnering gebracht.

Slapend geboet.
Naar het Engelsch van B.L. Farjeon.

I.

In de volgende bladzijden ga ik u een even zonderlinge als ware geschiedenis verhalen.

Een kleine veertig jaar geleden waren twee mannen, die betrekkingen van verantwoordelijkheid en vertrouwen bekleedden, dag aan dag werkzaam op het kantoor van de firma Wayland & Co., kooplieden in specerijen, Crutched Friars, Londen. Nu zou ik hier een wijdloopigen uitstap kunnen maken, en u een schilderachtige beschrijving geven van deze schijnbaar prozaïsche, maar werkelijk romantische localiteit; doch ik weersta die verzoeking, om zoo spoedig mogelijk een aanvang te maken met het vertellen van mijne geschiedenis.

Wayland & Co. was de heer Wayland. De Co. was maar een denkbeeldig persoon. Dit was echter volstrekt het geval niet met mijnheer Wayland's dochter Dora, een schepseltje van echt vleesch en bloed, zoo bekoorlijk als er maar één kan gevonden worden op een lange dagreis door het vaderland der Engelsche schoonheden. Want ofschoon deze bewering wel in tegenspraak zal zijn met de aanspraken van andere natiën, durf ik toch zeggen, dat ons kleine eiland óverrijk is aan de liefste en mooiste

gezichtjes op aarde, - gezichtjes die de levensjaren van een man tot een altoosdurenden zomer zouden kunnen maken, als hij maar verstandig genoeg was om weinig of geen acht te slaan op het voorbijgaan van dien zomer, in plaats van er zich angstvallig over te bekommeren, gelijk hij in zijne dwaasheid maar al te dikwijls doet.

Dora Wayland had een paar wangen als rozen, hemelsblauwe oogen en kersroode lippen, die iets onweerstaanbaar verleidelijks hadden, niet alleen voor de twee vertrouwde bedienden van haren vader, maar ook voor vele anderen, die vruchteloos bleven wachten en smachten. Deze twee hadden evenwel veelvuldiger gelegenheid om met haar in aanraking te komen, zoodat zij 'op den voet der meest begunstigde natie' behandeld werden en nu en dan een glimlachje in alle eer en deugd van het lieve meisje ontvingen. De medeminnaars - want dat waren zij heimelijk - hielden ieder voor zich hunne genegenheid zorgvuldig verborgen, en tot dusver hadden ze nog geen van beiden het jonge meisje aanleiding gegeven ernstig onderzoek naar de gesteldheid van haar hart te doen. Zij gingen als goede en vertrouwde vrienden met elkaar om, en waren reeds sedert hunne jongensjaren op het kantoor van Wayland & Co. werkzaam geweest (thans waren ze beiden omstreeks twee en dertig, met een onderling verschil van slechts weinige maanden). Na daar 'van onderen op' begonnen te zijn, waren zij langzamerhand opgeklommen tot bijna de bovenste sport der ladder, namelijk zelf koopman in specerijen te worden, wat misschien niet zeer hoog is, maar toch hoog genoeg om gelukkig te wezen. Zij waren evenwel n i e t gelukkig, ook al hadden zij bijna de bovenste sport bereikt, want ééne vrouw voor twee mannen is eenvoudig een onmogelijkheid.

Zij genoten samen vele vermaken; maar nooit spraken zij een woord met elkander over hunne wederkeerige liefde voor Dora Wayland. In den onderlingen omgang van mannen is hunne liefde een gesloten boek.

De heer Wayland was weduwnaar, en had zijne vrouw verloren toen zijn dochtertje nog slechts weinige weken oud was. Hij mocht werkelijk rijk genoemd worden, en hij had wel reeds meer dan honderd maal kunnen hertrouwen, hetgeen echter, ook ondanks Salomo, niet aanbevelenswaardig is te noemen. Hij

had kunnen kiezen wie hij wilde, maar hij hield zich op een afstand van de vrouwen en wijdde zich geheel en al aan zijne dochter en zijne zaken. Wat de laatsten betreft, niet uit gierigheid. Het werken was een verlichting voor hem, en het volbrengen van de practische plichten des levens schonk hem een gevoel van troost. Zijn dochtertje had, van het eigen oogenblik harer geboorte af, hare kleine vingertjes rondom de vezelen van zijn hart geklemd. Indien iets er toe kon bijdragen ze daar voor altijd te bevestigen, dan zeker wel het plechtige waken bij de legerstede zijner vrouw gedurende hare

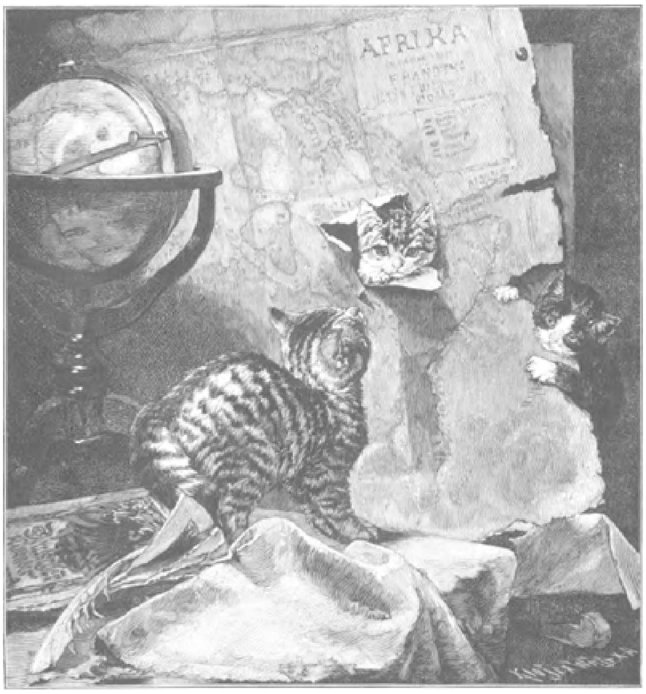

AFRIKA-REIZIGERS. Naar M. Stockes. (Zie blz. 111).

laatste uren op aarde. Hij bleef trouw aan zijne dierbare en trouwe levensgezellin. Zij was nu dood; maar de bloem zijner liefde bleef zijn gansche leven doorbloeien. Wèl een zeldzame uitzondering!

Toen Dora een meisje van negentien jaar was, was hij een man van in de zestig. De leeftijd van een man maakt niet veel uit. Bij een vrouw is dat geheel iets anders, en voor bijna iedereen van hare sekse komt er een tijd, waarop zij zonder blikken of blozen het cijfer harer jaren den kreeftengang laat gaan. Het kan gebeuren dat zij er niemand anders door misleidt dan zichzelve, - maar dat is een bijzaak.

Als hij zijne dochter niet had gehad, zou de heer Wayland alleen op de wereld zijn geweest. Hij had geen broeders of zusters, geen neven of nichten. Maar hij gevoelde er ook volstrekt geen behoefte aan, want zijne Dora vervulde zijn geheele hart.

Vrees voor hare toekomst had hem nog nooit gekweld, totdat op zekeren dag, terwijl hij in zijne particuliere kamer in Crutched Friars zat, een krampachtige pijn aan zijn hart een kreet van angst over zijne lippen deed komen. Hij werd niet gehoord, en de kreet werd niet herhaald, om de afdoende reden dat hij in bewusteloozen toestand achterover in zijn stoel leunde. Hoelang hij in dien toestand bleef verkeeren, wist hij niet; maar eer hij weder tot zijn bewustzijn kwam, had hij een droom met een hoogst merkwaardigen afloop.

Zijne vrouw verscheen hem, zooals zij er in hare meisjesdagen uitzag. Het was in 't voorjaar, en hij en zij wandelden arm in arm in het Oosten. Niet in dat Oosten, waarheen gij u thans in uwe gedachten onmiddellijk verplaatst: dat zengende Oosten, waar de specerijen groeien en geoogst worden, maar in het oostelijke gedeelte van het reusachtige Londen, alwaar de liefde in al hare reinheid, lieflijk geurend als de roos, destijds te vinden was, en misschien tegenwoordig nòg te vinden is. Gelukkige, gelukkige lentetijd! De openbare wegen, waarlangs zij wandelden, werden alom vervroolijkt door de ken-

teekenen van blijde hoop; de viooltjes ontloken voor hunne voeten; niet alleen heel het heden, maar de gansche toekomst stond in bloei. Een echte liefdetuin. Hoe duidelijk zag de droomer het meisje voor zich, dat hem thans trouw beloofde, evenals hij haar! De zomer naderde als met fluweelen voetstappen, en het geheele land was overdekt met bloesems; maar een langgekoesterde hoop had nog niet gebloeid. Die tijd brak eerst na verloop van vele jaren aan: toen Dora geboren werd. Voor de vrouw en moeder volgden er geen herfst en winter. Zij ging over in een eeuwigen zomer en bewoonde voortaan den hemel, waar zij waakte over hen, die zij beminde en hier op aarde had achtergelaten.

De heer Wayland droomde. Het gebouw waarin hij zijne zaken had, was tegelijkertijd zijn woonhuis. In de droge kelders beneden lagen de balen met specerijen, en naar waarheid kon men zeggen, dat in die donkere ruimten de aarde vervuld was met liefelijke geuren. Op de verdieping gelijkstraats waren de kantoren gelegen, waarin de zaken van koop en verkoop werden behandeld. De bovenverdiepingen bevatten de vertrekken der huishouding, waarin hij en zijne dochter het grootste deel van hun leven sleten.

Zij kwam de trap af, terwijl hij nog lag te droomen. Na de deur geopend te hebben, gluurde zij even naar binnen, en toen zij zag dat hij achterover geleund in zijn stoel lag te slapen, trad zij behoedzaam de kamer in en bleef geduldig wachten. Zij had een hoogst gewichtige zaak in hare gedachten: waarschijnlijk een nieuwe zijden japon, of misschien ook wel zoo iets als een hoedje.

Eindelijk bewoog hij zich in zijn stoel en opende hij zijne oogen. Zijn blik bleef rusten op het gelaat zijner dochter. Zij glimlachte, en zoo staarden zij elkander een minuut lang zwijgend aan.

'Mary!' mompelde hij, terwijl hij zijne armen naar haar uitstrekte.

Het was de naam zijner vrouw, dien hij had uitgesproken, - een naam die reeds sedert vele jaren niet meer over zijne lippen gekomen was.

II.

Van dien dag af begon hij peinzender en afgetrokkener te worden; hij staarde herhaaldelijk naar zijne dochter, wanneer zij bezig was met boek of naald, en dan keerde hij weer met zijne gedachten tot zichzelven in, alsof hij naar de beste wijze zocht om een veilig pad voor haar af te bakenen; en toen hij omstreeks veertien dagen later weder een aanval van beroerte kreeg, ernstiger dan den eersten keer, raadpleegde hij een beroemd geneesheer. Toen het consult was afgeloopen, wist hij, dat hij ieder oogenblik kon weggenomen worden.

Hij was bezorgd en ongerust, en hij begon orde op zijne zaken te stellen. Al zijne voorbereidende maatregelen liepen samen in één punt: zijne dochter. Zij was grootgebracht zonder de liefde eener moeder, zonder de raadgevingen eener moeder, en thans bedroefde hem dit en betwijfelde hij, of hij wel verstandig had gehandeld door haar ten eenenmale verstoken te laten blijven van vrouwelijken bijstand en raad. Zij was jong, onervaren, goed van vertrouwen, hartelijk, en gemakkelijk te leiden. Haar aan zichzelven over te laten, zou gelijk gestaan hebben met haar over te laten aan het ongeluk, - althans aan die kans stond zij het meeste bloot. Als hij er niet meer was, zou het een levensquaestie voor haar zijn dat zij iemand in hare nabijheid had,

die zijne plaats kon vervangen, iemand die haar liefde inboezemde, die haar tot steun en leiding kon wezen, en die haar zou leiden en beschermen. Aan wie of aan wien zou hij zijn kostbaarsten schat toevertrouwen? Dora was oud genoeg om te trouwen. Zijne eigene vrouw, Mary, had juist denzelfden ouderdom als Dora bereikt, toen de trouwbeloften werden uitgesproken. Tot dusver was hij Dora nog altijd als een kind blijven beschouwen; hij had haar vertroeteld, en haar misschien ook wel een weinigje bedorven; hij had zich verlustigd in hare schoonheid, en het als een genot beschouwd, met zijn dochtertje op den arm uit te gaan. Zij was altijd zijn 'dochtertje' gebleven, zijn oogappel, zijn kleine meid, vroolijk en opgeruimd van hart, met luchtigen stap en vriendelijke stem. Wanneer zij iets verstandigs zeide, deed zij het op zulk eene kinderlijke wijze, dat hij haar eens eventjes in haar wang kneep en in lachen uitbarste bij de gedachte, dat zijne 'kleine meid' zooveel wijsheid wilde verkoopen!

Maar nú was zij een volwassen vrouw. Hij had het niet zien aankomen; het werd hem eensklaps geopenbaard. Dezelfde liefde, die zijne oogen geblinddoekt had bij het geluk van al de heengevlogen jaren, opende ze thans, nu hij aan den dood dacht. Dora moest een beschermer hebben, een man - een man in den vollen zin des woords - om haar te beschermen tegen den storm.

De mannen die hij het best vertrouwde, waren zijne beide oudste bedienden: Frank Harding en Robert Walford. Hij had ze reeds sedert hunne kindsheid gekend, en er steeds genoegen in gevonden, als hij hen kon voorthelpen. Het waren welopgevoede jongelieden, en hij had nooit reden gehad er aan te twijfelen of hij wel goed door hen gediend werd. Bovendien werd er steeds in gunstigen zin over hen gesproken door de oudste klanten der firma; zij waren zeer belezen, goed ontwikkeld, en ontegenzeglijk behoorden zij tot de achtenswaardige leden der maatschappij.

De heer Wayland was niet zoo eerzuchtig om te wenschen, dat zijne dochter iemand van hoogen rang of stand mocht huwen. Zijn eenig verlangen was, dat zij met een degelijk man zou trouwen, en - hier had hij er twee vlak bij de hand.

Hij besloot ze beiden nauwlettend waar te nemen; en nu duurde het niet lang of hij deed allerlei ontdekkingen en vroeg zich met verwondering af, hoe het toch mogelijk kon zijn, dat hij al dien tijd zoo blind geweest was! Er was geen sprake van hofmakerij; maar toch bemerkte hij de vluchtige blikken van bewondering, die de beide jonge mannen op zijne dochter vestigden. De vraag was nu maar: was van húnnen kant de zaak ernstig gemeend, en - àls zij ernstig gemeend was - tot welke hoogte dan? Een man kan soms wel voor een dozijn vrouwen bewondering koesteren: hare schoonheid zal er onwederstaanbaar

aanleiding toe geven, en Dora was schoon, zeer schoon. Hemelsche goedheid!... hoe blind was hij geweest! Hier was zijne 'kleine meid,' een volwassen vrouw, welke in stilte vereerd werd door mannen, die haar te voet zouden gevallen zijn bij het minste woord van hare bekoorlijke lippen, bij den minsten blik van aanmoediging uit hare hemelsblauwe oogen! De bekoorlijke dagen der kindsheid waren heengesneld, om nimmer terug te keeren; de kleine vingers, die zich rondom de zijne plachten te sluiten en die hij zoo dikwijls met bewondering en eerbied had gestreeld en gekust, - het vroolijk gesnap, dat zijn hart altijd met onverstoorbaar genot vervuld had, het krullekopje dat slechts even boven zijn knie uitkwam, - dat alles was belichaamd in de vrouw, die thans bij de ernstigste levensquaestiën betrokken was. Het zij zoo... er was nu geen tijd voor nuttelooze weeklachten; er was een eisch van p l i c h t in 't spel, en aan dien eisch moest voldaan worden!

Als hij had moeten kiezen tusschen Frank Harding en Robert Walford, zou hij dat geen gemakkelijke taak gevonden hebben. Van Dora zelve den een of anderen beslissenden wenk te verwachten, was vruchteloos. In haar hart schenen zij beiden één en dezelfde broederlijke plaats te beslaan; als zij een hartsgeheim mocht hebben, scheen zij terdege zorg te dragen dat het haar niet ontsnapte. De heer Wayland had niet de minste of geringste reden om te vermoeden, dat zij zulk een geheim in haar binnenste schuil hield, en in zijne gedachten beschouwde hij het als een uitkomst, dat zij haar hart niet had gehecht aan den man, die wellicht de minst waardige van de twee zou blijken te zijn.

De levensgeschiedenis van deze jongelieden, tot den tijd waarop dit verhaal aanvangt, is spoedig verteld.

Robert Walford's ouders waren reeds sedert verscheidene jaren dood, en een oom, bij wien hij in huis had gewoond, was ook vóór eenige maanden overleden. Op dien oom had hij altijd groote verwachtingen meenen te kunnen bouwen, die evenwel op stuk van zaken in rook opgingen. De oude slimmert had voor het weinigje, dat hij bezat, een lijfrente gekocht; en wat hij naliet, was ternauwernood genoeg om de kosten zijner begrafenis te betalen. Bovendien had hij den laatsten shilling van zijn neefs spaarpenningen geleend en - verkwist.

Robert Walford had de prachtigste luchtkasteelen gebouwd op het vermogen, dat zijn oom hem eenmaal zou nalaten. Hij had in zijne gedachten een som vastgesteld, en die vermenigvuldigd, eerst binnen redelijke grenzen, maar later op de buitensporigste wijze. Zijne verbeelding ging op hol, en zijne oogen schenen wel met een buitengewoon krachtig vergrootglas gewapend. Met de rijke erfenis, die hem tot een vermogend man moest maken, zou hij naar zijn patroon gaan en hem zeggen:

'Mijnheer, ik bemin uwe dochter! Ik kom u niet hare hand vragen om haar geld; ik heb geld van mijzelven, dat ge misschien wel in uwe zaak kunt steken. Ik wil u ook verder trouw blijven dienen, en gij kunt het geluk van uw kind veilig aan mij toevertrouwen.'

Hij was van plan recht door zee te gaan en mannelijk te handelen, en het was of zijne ziel door een dichte duisternis omhuld werd, toen bij den dood van zijn oom zijne prachtige luchtkasteelen als sneeuw voor de zon wegsmolten. Welke kans had hij nu nog om het door hem beminde meisje te winnen? Zij was rijk, hij was arm; en hij kende de wereld - of hij dacht althans dat hij haar kende.

Maar tóch bleef hij haar ook voortaan liefhebben, zelfs hartstochtelijker dan ooit, omdat zij nu zooveel verder van hem verwijderd was. En ondanks al zijn hartzeer hield hij zichzelven in bedwang; misschien kon de kans nog te eeniger tijd in zijn voordeel omslaan.

Frank had beiden zijn vader en zijne moeder nog, en ook eene zuster, wier slechte gezondheid echter een oorzaak van voortdurende zorgen en geldelijke opofferingen voor hare familie was. Hij was een trouwe, liefhebbende zoon en broeder. Hij verdiende een goed salaris bij Wayland & Co., maar hij kon er geen shilling van besparen. Zijne moeder of zijn vader deden altijd een beroep op hem om een bepaalde som voor het een of andere doel, en hij weigerde het nooit. Over zijne liefde voor Dora sprak hij geen woord met hen; het was een veel te teedere zaak, en uit een practisch oogpunt scheen er zeer weinig uitzicht te bestaan, dat er ooit iets van komen zou. En toch - in de diepste diepte van zijn hart was er een stem, die somtijds fluisterde: ‘Wie weet!... wie weet!’

Hier dient nu vermeld te worden, dat zijn vader een verkwister was, en ook dat Frank een neiging had om zich altijd door de ingeving van het oogenblik te laten leiden. Daarentegen bracht Robert Walford's geaardheid mede, dat hij meer stelselmatig te werk ging; hij kon inwendig branden en koken als een vulkaan, en toch uitwendig volkomen kalm en bedaard blijven. Zulke karakters zijn gevaarlijk; een verborgen vuur kan soms de grootste verwoestingen teweeg brengen.

Op niets was Walford zoo jaloersch als op het crediet en de achtenswaardigheid van zijn naam. Het was in dit opzicht soms bijna een vechten tegen windmolens bij hem, en ik vrees dat hij niet geschroomd zou hebben zich tot een laagheid te vernederen, als hij daardoor zijn naam tegen bespotting had kunnen vrijwaren. Hoe veel dieper zou hij zich dan wel verlaagd hebben, om zijn naam tegen iets ergers dan bespotting te beveiligen? Dit is volstrekt geen onbeteekenende vraag: de reinste geesten hebben hunne uren van verzoeking gehad, en - zijn gevallen!

Bij een terugblik op de geheele loopbaan dezer beide jongelieden kon de heer Wayland zich niets van beteekenis tegen hen herinneren. Kleine misslagen bij sommige gelegenheden, ja, dat natuurlijk wel; maar in de laatste jaren was hun gedrag onberispelijk geweest. Nooit had een hooggeacht patroon vertrouwbaarder bedienden. Wat hunne gebreken betreft, - het éénige wat hem het ernstigste toescheen was de ontdekking, dat beiden met de meest mogelijke juistheid eens anders handschrift konden namaken. Het was meer eene aangeborene dan eene aangeleerde gave; maar... het was een gevaarlijk talent, en hij had er hun dan ook nadrukkelijk tegen gewaarschuwd. Zij vonden dat hij toch wel

wat àl te zwaartillend was, en meenden te mogen verzekeren dat het volstrekt geen kwaad kon.

'Voor het oogenblik nog niet,' had de heer Wayland geantwoord, 'dat wil ik gaarne gelooven. Maar men kan niet vooruit zeggen, waar het misschien toe leiden zal. Zie liever naar een betere uitspanning om, jongelui!'

Hetzij dat ze dit deden, of niet, - zij lieten hem nooit weer iets van dien aard onder de oogen komen.

III.

'Dora, je ziet er niet goed uit!'

'Ik ben toch heel wel, papa! Ik zou niet kunnen zeggen dat mij het minste of geringste scheelt.'

'Och, dat denk je maar; ik kan daar beter over oordeelen dan jij zelf.'

Zij stond even op, om zich eens in den spiegel te bekijken, - en zij zag een gelaat voor zich, dat het levende toonbeeld van gezondheid genoemd mocht worden.

'Nu, papa, dan hebt ge

GIOACHINO ROSSINI. (Zie blz. 111).

iets in uwe gedachten, dat u hindert.'

'Weet je dat zoo zeker, kleine heks?'

'Ja,' - en zij schudde erg wijsgeerig haar hoofdje - 'dat weet ik heel, héél zeker! Wanneer u iets zegt, dat n i e t zoo is, dan hebt ge altijd iets dat u hindert.'

'Misschien kun je me dun ook wel zeggen, wat het is.'

'Dat is nu niet zoo p r e c i e s mogelijk,' - en weer werd het lieve, mooie kopje heel wijsgeerig geschud - 'maar het is iets dat m i j betreft!'

'Nu ja, dat is het dan ook, lieveling!'

'Papa,' zeide zij, eensklaps een ernstigen toon aannemende, 'ik ben werkelijk erg ziek. Het helpt niet, of ik het al wil verbergen.'

'Dora!'

Maar haar gelaat was van hem afgekeerd, en zij zag dus niets van den blik vol ongehuichelden angst in zijne oogen.

'En,' ging zij voort, 'er bestaat in de heele wereld maar één middel, dat mij beter kan maken.'

'En wat is dat dan, kind? Gauw! - toe! spoedig!'

'U moet eens met me naar den schouwburg gaan. Het is een eeuw geleden, sedert ik er het laatst geweest ben. Meer dan een week, geloof ik.' Zij keek hem nu aan met een gezichtje, dat zoo helder en zoo vroolijk was als een zonnestraal. Hare oogen fonkelden van spotzucht. Hij sloot haar in zijne armen en kuste haar.

'Nu, kindlief, wij zullen er morgenavond samen heengaan,'

Zij klapte in hare handen van blijdschap, en onmiddellijk begon zij bij zichzelve te overleggen, welk japonnetje zij nu eens bij deze gelegenheid zou dragen. Zij dacht aan hare lichtblauwe zijden, gegarneerd met kant en vergeetmijnietjes. Ja! die zou zij aandoen, en de turkooizen oorringen en broches óók, die zij op haren laatsten verjaardag van haren vader had gekregen. Zij kreeg een kleur van blijdschap.

'Liefste, beste papa!'

'En ik dacht nog al, Dora...'

'Nu, papaatje?'

'Dat ik, die nu toch al zoowat een oude suffer begin te worden...'

'Dat is u niet, papa!'

'Kindlief, val me nu asjeblieft niet in de rede!'

'Papa, ik m o e t u in de rede vallen! U mag niet voortgaan vóór en aleer u dat woord hebt teruggenomen. U begint n i e t al zoowat een oude suffer te worden, en dat zult u n o o i t worden, hoor!'

'Lieveling, als je me niet wilt laten uitspreken...'

'Neen, papa, dat wil ik ook niet, - niet voordat u dat woord van oude suffer teruggenomen hebt!'

'Nu, ik neem het terug, - ziedaar dan, kleine dwingeland! Maar ik b e n toch ouder dan jij.'

'Natuurlijk, papa.'

'En heel wat ouder ook, kindlief!'

'Niet... te... veel, papa!'

'Ik was van plan, je iets voor te stellen, Dora, dat je misschien aangenaam zoudt kunnen vinden.'

'Stel het dan maar voor, papa. Ik ben altijd bereid iets aangenaams te hooren.'

'Ik heb er over gedacht om onze twee vrienden, meneer Walford en meneer Harding, uit te noodigen om eens met ons naar den schouwburg te gaan. Ik zal een loge afhuren, en daar is dan wel plaats genoeg voor vier personen.'

Hij wachtte even, om er zich van te vergewissen of het voorstel haar wel aannemelijk voorkwam; en haar hart klopte iets sneller dan gewoonlijk, toen zij bedaard ten antwoord gaf:

'Daar heb ik niets tegen, papa.'

'Heel goed, lieveling; dan zal ik het hun vragen.'

Dien eigen middag bracht hij de uitnoodiging aan de jongelieden over, en zij maakten er gretig gebruik van. Zij waren liever ieder afzonderlijk gevraagd; maar het kwam toch niet in hen op, om op dien grond de uitnoodiging af te slaan. Al wat zij tot elkander zeiden, was:

'Ga jij er heen, Frank?'

'Ja zeker. En jij?'

'O, ik ga er heen, - natuurlijk!'
De afspraak was, dat zij den heer Wayland en Dora bij den schouwburg zouden wachten, en zij waren er niet over hun tijd. Of liever, om de waarheid te zeggen: zij waren er verscheidene minuten te vroeg. Er heerschte een toestand van pijnlijke gedwongenheid tusschen hen, terwijl zij daar samen op het rijtuig stonden te wachten. Beiden hadden ze groote zorg gedragen voor hunne kleeding

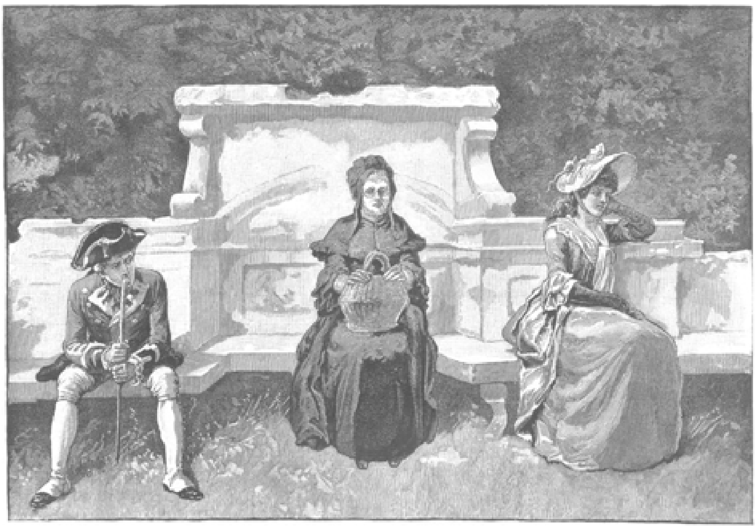

EEN TE VEEL. (Zie blz. 120).

en hun uiterlijk voorkomen, en zij waren jaloersch op elkander. Dora zag er bekoorlijk uit; ook zij had ditmaal meer dan gewone zorg aan haar toilet besteed, en de heimelijke liefde, die de beide jongelieden voor haar koesterden, werd dien avond tot een laaien, onuitblusschelijken gloed aangeblazen. Zij begunstigde den een volstrekt niet meer dan den ander, maar was tegenover beiden even vriendelijk. En tóch ontplooide in haar hart de bloem der liefde hare bladeren, en speelde Frank Harding dien nacht in hare droomen de hoofdrol.

Haar vader zat achter in zijne loge, waar hij zijne dochter kon gadeslaan in al hare lenteschoonheid en bij zichzelven overlegde, wie van hare beide cavaliers de waardigste van de twee was. Door de verschijnselen, die zich in de afgeloopen week bij hem hadden voorgedaan, was hij er van overtuigd, dat hij niet vele maanden meer te leven had; en hij had dus besloten, Dora op alle mogelijke wijzen in de gelegenheid te stellen om ten spoedigste eene keuze te doen, zoodat zij, wanneer hij plotseling mocht weggenomen worden, niet alleen in de wereld zou achter blijven. Hij zou haar geleiden naar de veilige haven; zij was altijd een gehoorzaam kind geweest, en hij zou het beste weten, met wien zij het gelukkigst kon worden.

De drie jongelieden zaten op de voorste rij stoelen der loge, Dora in het midden. De heer Wayland nam terdege nota van de blikken vol innige bewondering, waarmee de jonge mannen telkens naar haren kant zagen. Zijns ondanks werd hij pijnlijk aangedaan door hetgeen hij bij deze gelegenheid waarnam. Als beiden haar lief hadden, dacht hij, zouden ze één van beiden moeten lijden. Met dat al, de dingen moesten hun loop hebben! Een jonge man komt een teleurstelling van dien aard wel spoedig weer te boven. Bij een jong meisje is zoo iets een heel ander geval. Voor háár is het een levensquaestie. Zijne Dora moest tegen zulk een lot beveiligd worden.

Frank Harding en Robert Walford verkeerden voortdurend in een afwisselenden toestand van marteling en genot. Nu eens had het eene gevoel de overhand, en dan weder het andere. Dora zag Walford met een glimlachje aan, en Harding gevoelde zich overstelpt door ellende; zij schonk Harding een glimlachje, en Walford had een gewaarwording alsof er een priem door zijn hart boorde.

En toen Dora, na den afloop der voorstelling, in haar mantel en sortie bij het geopende portier van het coupétje stond en elk hunner de hand ten afscheid reikte, bleven zij beiden naast elkaar het rijtuig staan nakijken, dat de éénige vrouw aan hunne oogen ontvoerde, die ter wereld waard was bemind te worden. In het eerst hadden zij niet het minste besef van elkanders tegenwoordigheid; maar eindelijk en ten laatste werden zij toch weder naar de aarde teruggevoerd door de stem van een politieagent, die hun vriendelijk verzocht om door te loopen. Toen keken zij elkaar met wezenlooze blikken aan.

'Ga je denzelfden kant op als ik, Robert?'

'Neen.'

'Nu, wel te rusten dan!'

'Wel te rusten!'

Zij gaven elkaar de hand, maar zonder een zweem van vriendschap, en sloegen ieder een verschillenden weg in.

Het was intusschen een ellendige historie, en beiden wisten dat zij niet zonder bepaalde bedoeling handelden. Hun weg naar huis liep door dezelfde straten; zij woonden, om zoo te zeggen, op een steenworp afstands van elkander, - en tóch gingen zij ieder een anderen kant uit.

Het was een mooie avond, en zij liepen werktuigelijk voort, als slaapwandelaars, voortdurend denkende aan de vrouw die zij beminden.

'Ik ben er zeker van, dat zij mij bij het afscheid een handdrukje gaf!'

'Hoe vriendelijk glimlachte zij tegen mij! Niet eens, niet tweemaal, maar telkens en telkens weder!'

'Dierbare Dora! Engel! O, als dàt eens mogelijk ware!'

'Hoe goddelijk schoon zag zij er uit! Er was in den ganschen schouwburg niemand met haar te vergelijken. Er is in heel de wereld niemand, die haar evenaart, - niemand, neen, niemand!'

In dier voege hadden hunne gedachten vertolkt kunnen worden. De vrouw die zij aanbaden, liep onzichtbaar naast hen mede. Welken weg zij ook insloegen, hare betooverende oogen straalden hun toe. De genius der liefde hield hen geboeid. De nachtelijke stilte op straat werkte al zulke droomerijen in de hand, en zij lieten er dan ook den vrijen loop aan.

Omstreeks één uur na middernacht bevond Frank Harding zich op weinige meters afstands van het huis in Crutched Friars, alwaar Dora woonde. Hij had met voorbedachten rade dien weg ingeslagen, om nog eens de gewijde muren te aanschouwen, die haar omsloten. Hij bleef stilstaan en vestigde zijn blik eerbiedig en aanbiddend op hare vensters, - zonder er in de verste verte eenig vermoeden van te hebben, dat al zijne bewegingen bespied werden. Want op slechts weinige schreden van de plek waar hij zich bevond, - voor ieders oog verborgen door de diepe schaduwen van een oude koetspoort - stond Robert Walford zijn medeminnaar onafgebroken gade te slaan. Hij had daar reeds meer dan een half uur op post gestaan, en zoodra hij voetstappen hoorde, had hij zich in de koetspoort verscholen. Alvorens Frank verscheen, had Robert in een overspannen toestand van hoop en liefde verkeerd. Thans voelde hij zich plotseling in een afgrond van wanhoop en haat neerploffen!

Dus.... zij waren werkelijk medeminnaars! Frank had haar lief, en zou dus trachten haar te winnen. Maar... hij zou haar niet krijgen! Neen... hij zou hemel en aarde in beweging brengen om dàt te voorkomen. Zou hij het toelaten, dat dit éene geluk, dat de aarde voor hem bevatte, hem voor den neus werd weggekaapt? Hij beminde Dora zóó vurig, zóó hartstochtelijk, dat hij bereid was om alles te wagen, alles op te offeren, tot het verkrijgen van dien onwaardeerbaren schat. Zij was de zijne, en de zijne alléén. Kwam er een man zich tusschen hen plaatsen, des te erger voor hem! Laat hij zich in acht nemen! - Laat hij zich in acht nemen!

In die noodlottige oogenblikken werd er in de ziel van Robert Walford eene macht ten kwade ge-

boren, en niet alleen een macht, maar ook het besluit om van die macht gebruik te maken. Zoo sproot uit de liefde de haat voort. En het schoone meisje, dat de onschuldige oorzaak van deze botsende hartstochten was, lag gerust te slapen, met een glimlachje om de lippen, en droomde van den man, die daar buiten voor haars vaders huis omzwierf, bespied door een medeminnaar, in wiens hart een gevaarlijke storm was opgestoken.

IV.

De heer Wayland trachtte de bezoeken der jongelieden zooveel mogelijk aan te moedigen, en gaf hun te verstaan, dat zij altijd welkom in zijn huis zouden zijn. Zij voor zich maakten daarvan bij alle voorkomende gelegenheden maar al te gretig gebruik, en gaven in de tegenwoordigheid van het schoone meisje hunne hartstochtelijke liefde voor Dora telkens nieuw voedsel. Zij was een beschroomde maagd - eigenlijk wel wat bedeesd, met een karakter dat er niet op gewapend was om tegenstand te bieden aan een sterkeren wil dan de hare, vooral wanneer die wil zich gelden deed door iemand, wien zij eene liefdevolle vereering toedroeg.

De heer Wayland zeide niet tot een der beide jongelieden: ‘Indien gij gelukkig genoeg zijt om de liefde mijner dochter te winnen, deel het mij dan ruiterlijk mede, en zij is de uwe, altijd wanneer zij daartoe genegen blijkt te zijn; al wat ik voor haar wensch, is een man van onbesproken naam en van een oprechte inborst.’ Maar het duurde toch niet lang, of hij bracht, ook zonder iets te zeggen, toch dien indruk te weeg, en hunne harten klopten onstuimig bij het vooruitzicht op de gelukszon, die voor hen aan de kim scheen te rijzen. ‘Hoe haar te winnen? - hoe haar te winnen?’ Dat was dag en nacht Robert Walfords gedachte. Zijne jaloersche natuur legde het minste of geringste kenteeken dadelijk in zijn eigen nadeel uit. Zou Frank pogingen in 't werk willen stellen om hem de loef af te steken? Dat zou niet te verdragen zijn, en dat zou hij dan ook niet verdragen! Goedschiks of kwaadschiks - hij zou maken dat Dora de zijne werd. Als hij daarbij op den een of anderen hinderpaal stuitte, zou hij dien uit den weg ruimen.

Ja, het was er eindelijk toe gekomen: de liefde bevorderde de kwade gedachten en bracht al de krachten van een sluw, overleggend karakter in beweging.

Hij trachtte zich daarbij in eigen oogen te rechtvaardigen. Wij zijn scherpzinnige casuïsten, wanneer wij arbeiden voor een zelfzuchtig doel, waarop wij hart en zinnen gezet hebben. Als Frank Harding eenmaal van de baan gedrongen was, zou Dora hem, Robert, wel liefkrijgen en gewillig de zijne worden; haar vader zou zijne toestemming geven, en een leven van onwaardeerbaar geluk zou zijn deel worden. De gedachte dat het bezit van Dora hem zou ontgaan, maakte hem bijna krankzinnig; maar telkens wanneer hij op het punt stond om zijne zelfbeheersching te verliezen, gelukte het hem, zich tot kalmte te dwingen. Hartstocht zou hem niet baten; een koel hoofd en een helder brein misschien wel.

Hij redeneerde met zichzelven over de kenmerkende verschijnselen, die hij waarnam, en hij hield zich overtuigd, dat er tot dusver nog geen moeilijkheid bestond, die niet gemakkelijk kon te boven gekomen worden. Frank beminde zóó vol toewijding, zóó innig, zóó diep, dat hij er aan het voorwerp zijner liefde niet het

minste of geringste van durfde doen blijken, uit vrees dat er een wolk van donkere wanhoop over zijn leven zou nederdalen. Hij had er iets meer dan een vermoeden van, dat Dora door Robert bemind werd, en daar hij iemand van een openhartig en edelmoedig karakter was, vatte hij het voornemen op, om met Robert over deze zaak te spreken. Het uit den weg ruimen van een misverstand tusschen hen zou het middel kunnen zijn om Dora verdriet te besparen, want indien zij Robert Walford niet liefhad - waarvan Frank nog volstrekt zoo zeker niet was, daar er in Robert zooveel te bewonderen viel! - zou het Dora de grootste smart berokkenen, als zij een oud vriend leed moest aandoen. Kon dit niet vermeden of verzacht worden? Bovendien zou het eerlijker en mannelijker zijn, als hij en Robert hunne harten voor elkander ontsloten. Als het dan een wedstrijd tusschen hen werd, moest het een eerlijke wedstrijd worden. Toen zij zich dus op zekeren avond gereed maakten om het kantoor te verlaten, vroeg hij eensklaps:

'Robert, zou je een eindje met mij mede willen loopen? Of, als je dat liever hebt, zal ik wel met jou medegaan.'

Robert keek schuw en verrast op. Er was een eigenaardige trilling in Franks stem, iets wat hem pijnlijk trof, maar hij was veel te nieuwsgierig naar hetgeen Frank hem te zeggen had, om de uitnoodiging af te slaan.

'Zou je mij over de eene of andere particuliere aangelegenheid willen spreken?' vroeg hij.

'Ja,' antwoordde Frank; 'en ik ben dat al reeds sedert eenigen tijd van plan geweest.'

'Heel goed; 't is mij hetzelfde, welken weg ik uitga.'

Zoo gingen zij samen de straat op: Frank in een toestand van groote opgewondenheid, terwijl Robert zijne gevoelens zorgvuldig in bedwang hield. Toen zij buiten waren gekomen, was Robert volkomen kalm. Franks ontroering daarentegen was duidelijk zichtbaar.

'Robert,' begon Frank, na eene lange stilte, waarvan zijn metgezel gebruik maakte om zich op het ergste voor te bereiden, 'wij zijn reeds sedert vele jaren vrienden geweest.'

'Ja,' zeide Robert, 'al van dat we jongens waren af.'

'Wij zijn bijna gelijktijdig bij mijnheer Wayland op kantoor gekomen.'

'Dat is zoo. - Maar je hebt me toch niet verzocht, met je mede te loopen, om mij dat alles te vertellen?'

'Neen; maar het leidt er toch toe.'

'Nu, ik luister!'

'Ik zou niet alleen graag willen dat je luisterde, Robert, maar dat je open en rond met mij sprak, even open en rond als ik met jou wensch te spreken.'

'Ik zal er mijn best toe doen; dat is alles wat ik je kan beloven.'

'Natuurlijk, - méér kan ik niet van je verwachten.'

'Ik heb,' zeide Robert, met een sluwen en heimelijken blik op het gelaat van zijn metgezel, 'mij zelven niet zoo goed in bedwang als jij.'

'Dat moet je niet zeggen! Op dit oogenblik althans kan ik, ofschoon ik zeer goed weet wat mij op het hart ligt, bijna geen woorden vinden om het uit te drukken. Ik kan je zeggen, dat ik er werkelijk onder lijd, en ik hoop ernstig dat ons gesprek tot een goeden uitslag mag leiden.'

'Ik hoop dat niet minder ernstig dan jij, wat het ook wezen mag dat je op je hart hebt! Ik zal dus wachten tot je woorden gevonden hebt om je gedachten uit te drukken.'

'Het schijnt bijna, Robert, alsof je dat niet met een vriendelijke bedoeling zegt.' En Frank vestigde een uitvorschenden blik op Robert.

'Vind je dat? Ik zou je raden om wat edelmoediger in je veronderstellingen te wezen.'

'Houd het mij ten goede, - ik had zoo iets niet moeten zeggen.' Met een mannelijke opwelling stak Frank zijne hand aan Robert toe, die haar zonder bedenken in de zijne vatte. ''t Is zoo'n kiesche, teedere zaak, zie je. En wie weet, of ik me niet nog vergist heb óók.'

'Je zult nooit te weten komen of je je vergist hebt of niet, als je zoo eindeloos lang om de zaak heen blijft draaien. Waarom ga je niet liever regelrecht op je doel af?'

'Dat zal ik doen, Robert. Als ik me niet goed uitdruk, moet je het mij niet kwalijk nemen. Want wat ik je te zeggen heb, ligt me zoo na aan 't hart!'

'Nu zal het komen!' dacht Robert, en hij klemde zijne tanden op elkaar.

(*Wordt vervolgd.*)

Een te veel.

'Morgen om twee uur op de bank tegenover den vijver,' zoo luidde het briefje, dat Klaartje den vorigen avond op de vensterbank had gevonden.

Van wien het kwam, ja, dat raadde zij wel. De knappe officier, die dagelijks meer dan eens langs het raam wandelde, waarvoor Klaartje zoo stemmig zat te werken, wist er ook het zijne van.

Langen tijd weifelde Klaartje; zou zij in het park gaan wandelen, heel toevallig voorbij de bewuste bank loopen, en dan wachten op de dingen, die komen zouden?

Den geheelen nacht had Klaartje gestreden tusschen doen en niet doen, 's morgens was zij nog besluiteloos; eindelijk den volgenden middag, nadat het eten weggeruimd was, zeide zij tot haar tante - een strenge, onverbiddelijke tante, die misschien heel lang geleden eventjes jong was geweest, maar ook heel eventjes, want zij wist er letterlijk niets meer van, en in elken man den verklaarden vijand van elke vrouw zag, een vijand des te gevaarlijker naarmate hij jonger, schooner was en een uniform droeg - tot die tante zeide Klaartje dan, dat zij een wandeling wilde doen: het was zulk mooi weer, en wandelen was zoo gezond.

En terwijl zij dit zeide, werd Klaartje's gezichtje steeds rooder en rooder en haar hart klopte - zoo hard, zoo hard - zij meende dat tante het hooren moest.

Tante zweeg een poos - het scheen Klaartje wel een uur toe - eindelijk opende zij haar mond en voorzichtig - als waren elk harer woorden parelen van hooge waarde, sprak zij:

'Ja, 't is mooi weer, Klaartje, heel mooi! en ik geloof, dat ik ook verstandig zou handelen met u mede te gaan; mijn zinkings zullen door de frissche lucht misschien optrekken.'

En Klaartje keerde zich om ten einde het booze lipje niet te laten zien, dat zij trok, maar er was niets aan te doen, als tante uithuizige plannen had. Klaartje was zoo goed niet of zij moest met haar geliefde tante uitgaan; de oude dame leunde zwaar op den arm harer jonge nicht; zij was in maanden niet uitgeweest en vond overal iets nieuws, waard er voor stil te staan.

Klaartje stelde niet veel belang in tante's verrukking; zij sprak niet veel, haar gedachten waren - ergens anders.

Eindelijk kwam men in het park en nu begon tante over moeheid te klagen.

'Zullen wij rusten?' vroeg Klaartje en had een bank op het oog heel aan het andere eind van de plek, waar zich de vijver bevond.

Maar hier vond tante het te stoffig, daar te zonnig, ginds te koel of te dampig, ergens anders zaten menschen of speelden kinderen in de nabijheid en zoetjes aan kwamen zij toch bij de bewuste bank, zij was leeg; het was ook nog pas vijf minuten vóór tweeën.

'Dat is nu eerst een prettig zitje,' zeide tante, 'kom Klaar, ik voel mijn beenen haast niet, daar moeten wij neervallen.'

'Is die vijver niet te nattig voor u?' vroeg het meisje.

'Wel neen, die is juist zoo frisch, en er zit niemand.'

En met de onderwerping van een fakir aan het onvermijdelijke noodlot, zette Klaartje zich naast tante, die hijgend en blazend midden op de bank plaats nam.

't Duurde niet bijster lang of daar hoorde men in de verte een zwaren maar toch veerkrachtigen tred, een zacht geneurie en daar komt een slanke mannengestalte in fraai uniform nader. Tante slaat verontwaardigd en schuchter de oogen neder, maar Klaartje ziet op en een teleurgestelde blik treft den hare.

O ergernis, de onverlaat zet zich op de bank neer! Tante is een en al afschuw voor den vijand, maar wanneer hij denkt dat zij lafhartig voor hem wijken zal, neen, dat nooit!

En zij blijft in het midden zitten tusschen hem en Klaartje, vol krijgshaftige plannen, vol booze grieven en vast overtuigd dat ook haar nichtje die edele gevoelens deelt, en in de verte niet vermoedend dat, wanneer er van de drie menschen op deze bank één te veel moet wezen - zij die overcomplete is.

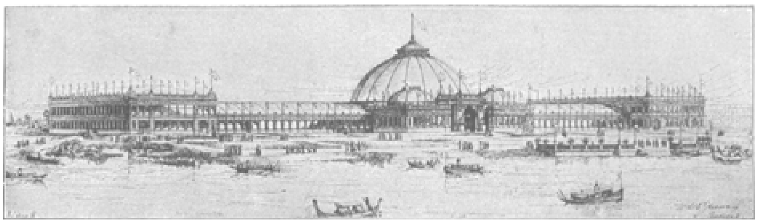

TUINBOUW-TENTOONSTELLING.

Chicago en hare wereldtentoonstelling.
Met drie afbeeldingen.

Bij de keuze van een plaats voor de ontworpen Wereldtentoonstelling ter herdenking van het vierde eeuwfeest der ontdekking van Amerika door Christophorus Columbus, had het Bondscongres te Washington min of meer met eenige moeilijkheden te worstelen. In de landen der oude wereld neemt de hoofdstad eene zóó overwegende positie in, dat het bij de vraag, waar men zulk een tentoonstelling zal houden, van zelf spreekt, dat alleen de hoofdstad van het land in quaestie de daartoe geschikte en bestemde plaats is. Zoo zouden in ieder geval Londen, Parijs, Berlijn, Weenen, Amsterdam en andere Europeesche hoofdsteden steeds ook als zetel der Wereldtentoonstelling beschouwd worden, wanneer er sprake was om in een der genoemde landen eene dergelijke tentoonstelling te houden. In de Vereenigde Staten van Noord-Amerika daarentegen kwam het, ten gevolge der democratische Staatsinrichting, tot een wedijver tusschen de groote steden des lands. Vijf plaatsen die op den naam van ‘wereldstad’ aanspraak kunnen maken: New-York, Chicago, Philadelphia, Boston en St. Louis, konden bewijzen dat zij elk in het bijzonder geschikt waren om er de Wereldtentoonstelling te houden, en dat zij in elk dezer steden kans van welslagen had. Ten slotte bleef de vreedzaam gevoerde wedstrijd om de eer van als minzame en vriendelijke gastvrouw der tentoonstellingsbezoekers op te treden, uitsluitend tot New-York, Chicago en St. Louis beperkt. De overwinning viel aan de stad Chicago ten deel, en deze keus, die door het Bondscongres na langdurige overweging gedaan was, werd door het geheele land goedgekeurd en met blijdschap begroet.

Chicago vertegenwoordigt ten opzichte van haren ouderdom, haren om vang en haar ontwikkelingsproces het Americanisme op veel aanschouwelijker wijze dan een harer zustersteden. Immers, hare geschiedenis vormt als 't ware een kort begrip van de verbazend snelle ontwikkeling der Vereenigde Staten. Een zestigtal jaren geleden bestond de bevolking van Chicago uit drie familiën, die in blokhuizen woonden; tegenwoordig is de stad met hare 1,250,000 inwoners op één na de grootste des lands, en de zevende in rang onder de steden der wereld. De drie blokhutten zijn verdwenen, en in plaats daarvan is er in den loop dier zestig jaren een stad gebouwd, die een 2000 Engelsche mijlen lang stratenfront, een rivieroeverfront van nagenoeg 50 mijlen en een meeroeverfront van 20 mijlen omvat. Hetzelfde Chicago, dat een halve eeuw geleden als een verpestend moeras bekend stond, mag er zich ten huidigen dage op beroemen, de gezondste stad des lands te zijn, wijl haar officieel geconstateerd sterftecijfer slechts 17.49 per duizend bedraagt. Een goede vijftig jaar geleden meenden de betrokken autoriteiten, dat het Chicago van die dagen ternauwernood

de voldoende hoeveelheid grondoppervlakte bezat, om een stad te worden, - tegenwoordig omvat het rechtsgebied der stad 170 vierkante Engelsche mijlen. Twintig jaar geleden werd de stad door een in de geschiedenis van den jongsten tijd onovertroffen brand bezocht, waardoor ongeveer 20,000 gebouwen in de asch gelegd werden en een schade van over de tweehonderd millioen dollars werd aangericht. Thans is daarvan geen spoor meer te bemerken, want als een feniks is de stad weder schitterend uit hare asch te voorschijn gekomen.

In het Chicago van den huidigen dag bevinden zich zulke huizen-kolossen, als men ze van gelijke grootte en hoogte ternauwernood ergens op den aardbodem zal aantreffen. Reuzengebouwen van tien, twaalf, zestien en zelfs twintig boven elkaar liggende verdiepingen zijn in de stad geen zeldzaamheid, en in één dezer gebouwen waren niet lang geleden eens over de 20,000 menschen tegelijkertijd aanwezig, meer dan het geheele aantal inwoners van den Staat Illinois in den aanvang dezer eeuw.

De gemiddelde temperatuur van 1 Mei tot 30 No-

vember bedroeg gedurende het laatste zestal jaren 59.6 graden Fahrenheit, en varieerde tusschen 39.9 in November en 75.5 in Juli. Haren buitengewoon gunstigen gezondheidstoestand dankt de bevolking van Chicago gedeeltelijk aan het onvergelijkelijke openbare park- en boulevard-systeem. De parken beslaan een oppervlakte van 2000 acres; de boulevards - met boomen beplante en met grasvelden en bloemperken verfraaide wandelplaatsen - strekken zich dertig mijlen lang rondom het centrale hoofdgedeelte der stad uit, met een breedte van 100 à 200 voet.

Een halve eeuw geleden zou de aankomst eener flotille van de grootte, zooals er Columbus, den ontdekker der nieuwe wereld, vóór 400 jaren een ten dienste stond, een zenuwschokkende gebeurtenis geweest zijn in diezelfde stad Chicago, die tegenwoordig op één na de grootste havenplaats der Vereenigde Staten ten opzichte der tonnenmaat, en de eerste volgens het aantal der binnenkomende en vertrekkende vaartuigen vormt. Meer dan 25,000 schepen, met een gezamenlijken inhoud van nagenoeg negen millioen tonnen, komen en vertrekken hier jaarlijks. De wasdom van Chicago in alle mogelijke opzichten is dan ook zóó wonderbaarlijk, dat de stad zelve reeds als een der opmerkelijkste verschijningen dezer eeuw eene bezienswaardigheid vormt.

De éénige slachterswinkel, die vóór omstreeks 50 jaren den vleeschhandel van Chicago vertegenwoordigde, heeft plaats gemaakt voor een etablissement, dat jaarlijks meer dan tien millioen stuks vee, ter gezamenlijke waarde van omstreeks tweehonderd millioen dollars, tot voedingsmiddelen verwerkt, bestaande uit omstreeks duizend millioen verschgeslacht vleesch en circa een millioen pond gepekeld varkensvleesch en luchtdicht verpakt, zuiver toebereid rundvleesch. Maar ook in ander opzicht kan de stad Chicago als de leverancierster van voedsel voor de menschheid beschouwd worden, wijl door haar jaarlijks honderd millioen bushels graan en twee millioen vaten meel naar alle wereldstreken verzonden worden.

Voor de beteekenis der stad als middenpunt der spoorwegen wordt het welsprekendste getuigenis afgelegd door het feit, dat 27 verschillende lijnen in de stad saâm komen en rechtstreeks van daar naar den Atlantischen en den Grooten Oceaan, de Noordelijke IJszee, de golf van Mexico, naar alle groote steden van de Vereenigde Staten en Canada, naar de grenzen van Mexico en naar Manitoba loopen. De lengte dezer spoorweglijnen varieert tusschen 50 en 7000 Engelsche mijlen. Behalve de twee stations, die ieder slechts voor één spoorweg dienst doen, bevinden er zich zes groote, fraai en gemakkelijk ingerichte algemeene stations in de stad. Dagelijks gaan er tegenwoordig 902 passagierstreinen, waarvan 248 directe en sneltreinen en de anderen accomodatie- en voorstadstreinen zijn, aan deze stations in en uit. Het aantal der dagelijks op die wijze vervoerde passagiers wordt op 175,000 geschat. Voor het goederenvervoer zijn de spoorweg-etablissementen en de door goederenloodsen, pakhuizen, magazijnen, droogschuren, aanlegsteigers enz. beschikbare inrichtingen tegenwoordig reeds zóó groot en uitgestrekt, dat de Wereldtentoonstelling er iederen dag zou kunnen gehouden worden, zonder tot een stremming der middelen van verkeer aanleiding te geven. Door ceintuurbanen, die de verschillende personen- en goederenstations met elkaar verbinden, is een snel vervoer binnen de stad verzekerd. Daar nu alle verkeermiddelen met het oog op de Wereldtentoonstelling nog belangrijk verbeterd en vermeerderd zullen worden, behoeft men er niet aan te twijfelen, dat ze, zoowel voor personen- als

goederenvervoer, vóór, tijdens en na de dagen der Wereldtentoonstelling méér dan voldoende zullen wezen.

Aan de tentoonstellers en de bezoekers, die Chicago's inrichtingen ten opzichte der gastvrijheid op de proef zullen stellen, kunnen wij hier mededeelen, dat de stad thans reeds nagenoeg 1400 hotels bezit, die dooreengenomen ieder gemakkelijk 100 gasten kunnen huisvesten. In enkelen der grootsten hebben reeds duizend gasten en meer tegelijk een goed onderkomen gevonden, en nog verscheidene dergelijke groote en elegant ingerichte hotels zijn voor de Wereldtentoonstelling ontworpen en in aanbouw, zoodat voor de gastvrije ontvangst van 200,000 bezoekers der tentoonstelling gezorgd wordt. Behalve de hotels, zijn er in de stad meer dan 5000 kost- en logeerhuizen, en minstens even zooveel particuliere woningen, alwaar vreemdelingen in ieder geval eene goede, gemakkelijke en goedkoope huisvesting kunnen vinden. Kortom, het getal is niet te hoog, maar veeleer nog te laag geraamd, wanneer men Chicago's capaciteit voor de gemakkelijke huisvesting en behoorlijke verzorging van vreemdelingen op 300,000 personen berekent.

Voor een dergelijken toevloed van vreemdelingen zullen ook de vervoermiddelen op de openbare straat vermeerderd en vergroot worden. Luchtspoorwegen (boven de huizen), die thans reeds zoo onmisbaar blijken, zijn deels in aanbouw, deels ontworpen. De kabel- en tramwegen, die nu reeds de geheele stad in alle richtingen netvormig doorkruisen en dagelijks ongeveer drie millioen passagiers kunnen transporteeren, zullen nog verbeterd en vergroot worden.

Het bestuur van dit groote gemeentelijke lichaam is opgedragen aan een Burgemeester (m a y o r) en den stedelijken Raad, en wordt door hen, in overeenstemming met de grootte der stad, op waardige wijze geleid. De politiemacht bestaat tegenwoordig uit 1036 man, een cijfer dat op verre na niet toereikend zou zijn voor de grootte der stad, wanneer Chicago niet in het bezit was van een bewonderenswaardig stelsel van telegraafstations, die onderling op een afstand van een kwart Engelsche mijl van elkander gelegen en met den politiedienst der patrouillewagens verbonden zijn. Die patrouillewagens staan dag en nacht aangespannen en gereed tot den dienst, om met de grootst mogelijke snelheid de plaats eener hier of daar ontstane rustverstoring te bereiken en de orde te herstellen.

Niet minder voorbeeldig dan de politiemacht, ja werkelijk bewonderenswaardig in haar soort, is Chicago's brandweer ingericht. De groote brand van 1871 was voor de burgers der stad een ernstige waarschuwing tot het organiseeren van een brandweer, die als onovertroffen in de geheele wereld mocht beschouwd worden. Zij bestaat tegenwoordig

uit 56 stoomspuiten, 12 chemische spuiten, 21 haken- en ladderwagens, 3 stoombootjes, een watertoren met standpijp, en een uit 800 duchtig geoefende brandweermannen gevormd personeel, dat over 380 paarden beschikken kan. De brandweertelegraaf maakt het iederen burger mogelijk, binnen een ongelooflijk klein tijdsverloop een dozijn stoomspuiten tegelijk - en zoo noodig nog meer - naar een of ander gedeelte der stad te ontbieden.

Met betrekking tot den wateraanvoer is de stad in den volsten zin des woords g o e d verzorgd. Uit de heldere watermassa van het meer Michigan, aan welks oevers de stad zich verheft, worden door kolossale onderaardsche buizenleidingen, die zich twee tot vier Engelsche mijlen ver onder den bodem van het meer door tunnelkanalen uitstrekken en in groote, met alle bekende inrichtingen van waterzuivering voorziene reservoirs eindigen, dagelijks 150 millioen van het smakelijkste en gezondste drinkwater door middel van groote pompstations en - na afloop van een reinigingsproces in de waterwerken - door practisch ingerichte leidingen naar alle oorden der stad en tot boven in de hoogste verdiepingen der gebouwen geleid. Het rioolwater der stad wordt nu niet in het groote meer, waar een verontreiniging van het water niet buitengesloten zou zijn, maar langs en in de rivier geleid. Aan het begin der onderaardsche afvoerleiding bevinden zich reusachtige pompwerken, welke het water der rivier uit en in kanalen pompen, die ze niet in het meer, maar door de Illinois-rivier in den Mississippi leiden, waarin zij spoorloos verdwijnen. Het rioolwater vloeit derhalve in de Chicago-rivier stroomopwaarts.

Het Chicagosche postkantoor levert bij statistieke vergelijking het allerbeste bewijs voor den wasdom van Chicago en hare beteekenis als wereldstad. In den loop van het jaar 1891 werden bij voorbeeld meer dan 500 millioen postbestellingen bewerkstelligd, en 27,000 ton gewicht door het postkantoor zoowel v a n aankomende als n a a r vertrekkende treinen geëxpedieerd. Het postkantoor Chicago is namelijk, behalve het hoofdstation van ontvang en verzending voor lokale postartikelen, ook hoofdkwartier voor het zesde district van den spoorwegpostdienst, waarin alleen 856 spoorwegpostbeambten op de door de Staten Illinois en Jowa tot naar Nebraska en Wyoming loopende spoorwegpostlijnen zijn aangesteld. De grootte van den Chicagoschen postdienst kan men zich eenigszins voorstellen, wanneer men in aanmerking neemt, dat de aldaar gevestigde opper-postdirecteur het opzicht over 10,000 postmeesters en hunne ondergeschikten heeft, welke over de Staten Illinois, Jowa, Wisconsin, Michigan, Minnesota en Noord- en Zuid-Dakota verdeeld zijn. Het hoofdpostgebouw, dat twintig jaar geleden voor een som van vier millioen dollars gebouwd werd, is reeds te klein gebleken, en in het Bondscongres zijn daarom onderhandelingen aanhangig gemaakt, die tot de vestiging van een postkantoor in Chicago zullen leiden, dat zelfs St. Martins te Londen in grootte en in practische inrichting overtreffen zal.

Tegenwoordig verschijnen er in 't geheel 531 couranten te Chicago. Van het abonnementencijfer en de verspreiding dier bladen kan men zich een voorstelling maken, wanneer men bedenkt, dat er jaarlijks twintig millioen pond pakketten couranten door het Chicagosche postkantoor verzonden worden.

De wijsheid van het Congres in de keuze van Chicago als zetel der Columbus-Tentoonstelling zou nog met talloos velen van die statistische opgaven toegelicht en gestaafd kunnen worden. Vermeld zij hier alleen nog, dat de stad omstreeks 500 kerken, 25 schouwburgen met plaatsruimte voor 35,000 toeschouwers,

120 openbare scholen en eene menigte andere modelinrichtingen bezit. Omtrent zulk een groote stad, die jaar aan jaar nieuwe gebouwen met een stratenfront van gemiddeld 50 Engelsche mijlen opricht, thans totale statistieke opgaven te geven, zou dáárom vergeefsche moeite zijn, omdat er tot het Wereldtentoonstellingsjaar 1893 allerwegen eene belangrijke toeneming zal te constateeren zijn, en zulke opgaven dan niet meer juist en met den waren toestand overeenstemmend zouden zijn.

Er bestaat alle reden om te veronderstellen, dat de aanstaande Wereldtentoonstelling de grootste zal zijn van allen, welke tot dusver gehouden werden, of althans met de grootste van die allen volkomen gelijk zal staan. Bij alle voorbereidende maatregelen heeft men dan ook dit doel in het oog gehouden. Blijkens de bepalingen der op de tentoonstelling betrekking hebbende Congreswet, waren er tien millioen dollars voor de zaak bijeengebracht, vóór en aleer de President de proclamatie der Wereldtentoonstelling in Chicago en de uitnoodiging aan alle natiën der wereld tot deelneming uitvaardigde. De burgerij van Chicago heeft het stedelijk bestuur gemachtigd om vijf millioen dollars door de uitgifte van rentegevende en met bepaalde tusschenruimten af te lossen schuldbrieven bijeen te brengen; en de overige vijf millioen dollars heeft het tentoonstellings-comité, dat uit omstreeks 30,000 aandeelhouders bestaat, waaronder elke stand, elke industrie en elke nuance der cosmopolitische bevolking vertegenwoordigd is, van den eersten aanvang af ter beschikking gesteld. Het oorspronkelijke cijfer van het aandeelenkapitaal is nu reeds sedert lang méér dan volteekend; er komen zich bijna dagelijks nieuwe inschrijvingen aanmelden, en uit dien hoofde zijn de directeuren der tentoonstelling gerechtigd tot de stellige verwachting, dat er nogmaals een bedrag van vijf millioen dollars bijeengebracht zal worden. Op die wijze zal dan het Wereldtentoonstellingsfonds, ongerekend de 1½ millioen dollars, welke de regeering der Vereenigde Staten bewilligd heeft, tot vijftien millioen dollars zijn gestegen.

Een prachtig en voortreffelijk geschikt terrein, ruim duizend acres groot, en gunstig gelegen aan den oever van het meer Michigan, is als plaats voor de te houden tentoonstelling aangewezen. Jackson-Park, in het zuidelijke gedeelte der stad gelegen, vormt het terrein voor het hoofdgedeelte der tentoonstelling; het 'Lakefront' in het middenpunt der stad zal tot een park, dat voor entrée dienen moet, ingericht worden; en het Washington-Park benevens de prachtige breede boulevard 'Midway Plaisance,' die het Jackson-Park met het Washington-Park verbindt, is voor de zijtakken der tentoonstelling gereserveerd. Voor de verfraaiing van deze

parken werden reeds vier millioen dollars toegestaan, eer men er nog over dacht, dat zij als terrein voor de Wereldtentoonstelling dienst zouden doen. Het geheele Jackson-Park is reeds zoodanig voor de tentoonstelling ingedeeld, dat het beplante noordelijke gedeelte een verwonderlijk schoonen ingang tot de

MACHINE-GEBOUW.

tentoonstelling vormen zal, terwijl het zuidelijke, nog niet beplante gedeelte voor de tentoonstellingsgebouwen is aangewezen. De aardwerken zijn reeds in vollen gang, en de beste architecten des lands zijn druk aan 't werk om artistiek mooie gebouwen voor de tentoonstelling te ontwerpen. De eerste spadesteek voor de Wereldtentoonstelling werd den 27sten Januari 1891 gedaan.

De bouwwerkzaamheden werden in 't voorjaar van 1891 begonnen en met zulk een energie en zooveel werkkrachten ten uitvoer gebracht, dat de gebouwen op den bepaalden tijd (12 October 1892) als geheel gereed opgeleverd en daarna tot de ontvangst der tentoonstellings-artikelen ingericht kunnen worden.

Op het tentoonstellingsterrein in het Jackson-Park worden verscheidene ontwerpen uitgevoerd, die verbazing en bewondering bij de bezoekers teweeg zullen brengen. De tegenwoordige inham van het meer, aan den noordelijken oeverkant van het park, wordt zoodanig verlengd, dat hij een lagune vormt, die zich op zekere hoogte vertakt en daar een boschrijk, schilderachtig gelegen eiland omsluit. De weelderige boschpracht van het park zal aan den eenen kant met het ruime uitzicht op de golfjes van het meer, en aan den anderen kant met het bedrijvige leven en de groepen gebouwen op het tentoonstellingsterrein het grootst mogelijke contrast vormen en aan den blik des bezoekers een aangename afwisseling bieden. Door middel van een kanaal wordt uit het eindpunt dier lagune een vaart in zuidelijke richting, langs het hoofdgebouw der tentoonstelling, aangebracht; deze vaart loopt uit in een grooten vijver, die het midden van een ruim, vierkant plein vormt, waaromheen de voornaamste gebouwen der tentoonstelling gegroepeerd worden. De boorden van den vijver en van het kanaal worden steil afglooiend uitgegraven en met sierlijke balustrades en lijstwerken omzoomd, die weder trappen, terrassen en aanlegplaatsen zullen vormen voor hen, die hier per boot komen. In den vijver worden fonteinen aangebracht, welker stralen overdag in het zonlicht en 's avonds bij electrische, veelkleurige verlichting een prachtig schouwspel zullen opleveren. De oevers der lagune worden natuurlijk in harmonie met hunne omgeving versierd. Alle voetpaden

op het tentoonstellingsterrein worden reeds bestraat en van rustbanken voorzien. De plantsoenen en tuinen zijn natuurlijk met bloemen, struik- en boomgroepen bezet, die reeds in rijke verscheidenheid geplant zijn.

De gebouwen zullen in hun eigenaardigen stijl als groepeering een prachtigen indruk op de bezoekers maken; en om hun ook bij slecht weer de noodige beschutting te verleenen, worden de gebouwen door overdekte zuilengangen met elkaar verbonden.

Vlak tegenover den vijver en het daar omheen liggende open plein zal een breed en ruim landhoofd (pier) 1500 voet ver in het meer uitgebouwd worden, en tegelijkertijd als veiligen havendam voor de daar landende schepen dienst doen. Dit landhoofd zal een glooiende vlakte vormen, welker hoogste punt aan het uiterste einde ligt, opdat de bezoekers op deze aanlegplaats een onbelemmerd uitzicht over de groepen gebouwen en hunne omgeving, de van kijkers wriemelende wegen en de menschengroepen op de bestrate deelen van den oever, benevens over den vijver en al de heerlijkheden der Wereldtentoonstelling zullen bekomen. Aan het uiterste einde wordt dit landhoofd zóó ver verbreed, dat er ruimte genoeg is voor een groot restauratie- en ververschings-

lokaal, een muziekpaviljoen en een danszaal, die ook voor het geven van concerten kan ingericht worden. Dit landhoofd zal tot een van de voornaamste aantrekkelijkheden der tentoonstelling gemaakt worden.

De Bondsregeering zal haar eigen gebouw en hare eigene afdeeling op de tentoonstelling leveren, en reeds is haar te dien einde een geschikte plaats op het tentoonstellingsterrein aangewezen. Ongetwijfeld zal dit regeeringsgebouw een van de schoonste der geheele tentoonstelling worden. Daartegenover zal het gebouw der visscherij geplaatst worden, dat een soort van aquarium bevatten zal en zoo ingericht zal zijn, dat het ontstaan en de levenswijze der waterdieren er aanschouwelijk in wordt voorgesteld.

De Marine-afdeeling van de expositie der Bondsregeering zal van het hoofddeel der Wereldtentoonstelling gescheiden zijn. Het daarvoor bestemde gebouw zal den vorm en de grootte hebben van een der nieuwste gepantserde oorlogsschepen voor de bewaking der kusten; van dit soort stoomers worden er thans twee in Philadelphia en een te San-Francisco aangebouwd. Op een stevig fondament zal de uit metselwerk en cement, in plaats van uit ijzer en staal, gevormde reusachtige scheepskolossus zich aan den oever hoog boven den waterspiegel verheffen. In het tusschendek zullen uniformen, scheepsmodellen, uitrustingen, afbeeldingen en documenten worden geëxposeerd. Op het bovendek zal alles met de grootst mogelijke nauwkeurigheid precies zoo ingericht zijn als op de groote oorlogsschepen; de kanonnen zullen in de geschutpoorten, de reddingsbooten opgehangen, de equipage op haar plaats aanwezig zijn. De uitrusting

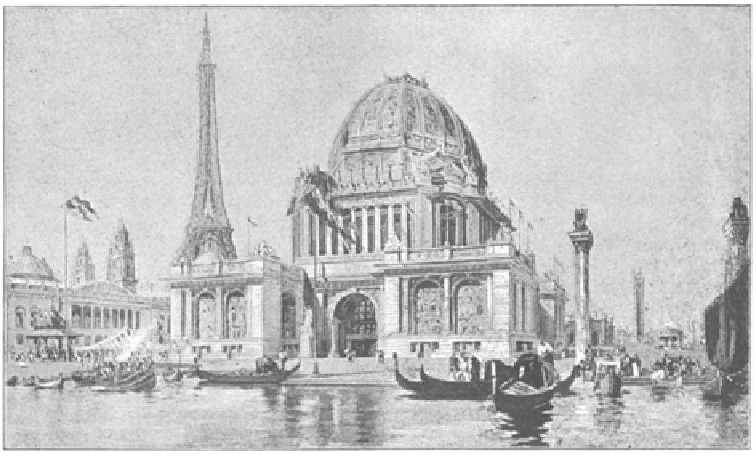

HOOGE TOREN. ADMINISTRATIE-GEBOUW.

zal uit vier dertienduims-, acht achtduims- en vier zesduims kanonnen, twintig zesponders en een aantal andere kanonnen bestaan. De schepen, van welke dit gebouw een model zijn zal, zijn de zwaarste, grootste en uit krijgskundig oogpunt de krachtigste, die tot dusver daar te lande gebouwd werden. Zij zijn ook van torpedobooten voorzien, en hebben een zestienduims staalpantser. Het inwendige van zulk een groot oorlogsschip kan evenwel door de ontworpen nabootsing niet aangetoond worden, daar deze ruimte voor het houden van tentoonstellingen beschikbaar moet blijven; het zal echter door middel van modellen zooveel mogelijk op aanschouwelijke wijze worden voorgesteld.

Het administratiegebouw zal het eindpunt vormen van al de op het tentoonstellingsterrein uitloopende verkeerwegen, lanen en paden. Ambtslokalen

voor de politie en de brandweer, voor reclame en informatie, kortom ‘tot nut van 't algemeen’ zoowel voor de inzenders als voor de bezoekers, zullen daar gevestigd worden. Het gebouw zal architectonische schoonheid met gemakkelijke inwendige verdeeling paren, en voorts alle mogelijke gerieflijkheden voor het officieel en technisch verkeer opleveren.

Het machinegebouw zal grooter zijn dan alle dergelijke localiteiten op de dusver gehouden Wereldtentoonstellingen, en niet alleen machines bevatten, maar onder anderen ook eene groote, in het centrum gelegen open ruimte hebben, waar alle mogelijke soorten van vervoermiddelen zullen tentoongesteld worden. Er worden rails voor de zware machines gelegd en met de rails der onderscheidene spoorwegen, die naar het expositie-terrein loopen, in verbinding gebracht. Afzonderlijke localiteiten voor de productie van stoomkracht en verwarming worden elders, meer in verbinding met het machinegebouw, ingericht.

Het hoofdgebouw der Wereldtentoonstelling zal zoo aangelegd worden, dat in aparte afdeelingen - òf gelijkvloers, òf slechts één verdieping hoog - kamers voor de juryleden en voor speciale comités, of voor handels- en nijverheids-vereenigingen gereserveerd worden, benevens voor restaurants en bijbehoorende localiteiten. Bijzondere aandacht zal aan de verlichting van dit gebouw gewijd worden; ook wat

de verwarming betreft, zal voor hen, die dit verlangen, voldoende gezorgd zijn.

Vlak tegenover dit goederenpaleis zullen twee andere groote gebouwen komen te staan, het eene bestemd voor alles wat met de ontginning en de exploitatie van mijnen in verband staat, en het andere voor de productie van electriciteit. In dit laatste gebouw zal niet alleen de drijfkracht voor het electrisch licht en voor electriciteit in het algemeen geleverd worden, maar het zal ook een verzamelplaats voor alle denkbare electrische toestellen en benoodigdheden en voor electrische producten worden, en daardoor op zichzelf eene dag en nacht met electrisch licht prijkende bezienswaardigheid vormen.

Deze groep gebouwen, namelijk administratiegebouw, machinezaal, goederenpaleis, gebouw voor ontginning en exploitatie van mijnwerken en voor electriciteit, zullen een schoon gevormd, indrukwekkend geheel opleveren. Het bouwmateriaal zal in hoofdzaak uit ijzer, staal en glas en ook uit metselwerk bestaan, en van terra-cotta zal zoowel voor de uit- als de inwendige versiering der gebouwen een ruim gebruik gemaakt worden.

Om het bebouwde noordelijk gedeelte van het park niet te verwoesten, zal op een ruim en fraaigelegen weiland de Tuinbouwtentoonstelling gehouden worden. Het daartoe bestemde gebouw wordt bijna enkel van ijzer en glas opgetrokken, en zal van een kolossaal verwarmingstoestel voor de plantenkassen voorzien worden. Vóór dit gebouw zullen de schoonheden der in de open lucht aangelegde afdeeling der Tuinbouwtentoonstelling prijken. In de nabijheid daarvan worden tusschen de boomen kleine, sierlijk gevormde gebouwtjes voor ethnographische of economische tentoonstellingen opgetrokken. Een ontzaglijke, indrukwekkende ingangspoort en een prachtig bestuursgebouw zullen op de ‘Midway Plaisance’ zoodanig ingericht worden, dat zij daar ook na afloop der Wereldtentoonstelling als gedenkteekenen aan dit historische feit kunnen blijven staan.

In het zuidwestelijke gedeelte van het park, waar de grond betrekkelijk hoog en droog gelegen is, zullen de afdeelingen voor landbouw en veeteelt een geschikt onderkomen vinden. Voor de landbouwtentoonstelling, die voedingsmiddelen en gewassen, landbouw-machines, gereedschappen en alle verdere toebehooren omvat, zal een groot, met alle denkbare en gewenschte inrichtingen voorzien gebouw gezet worden, dat ook eene eigene verwarmingsmachine bezit. Voor de houtvesterij en de woudproducten wordt eene bijzondere afdeeling geopend. Ten dienste der veeteelt worden de localiteiten, overeenkomstig de wenschen der tentoonstellers, onder leiding en volgens aanwijzing van den voorzitter der afdeeling voor veeteelt ingericht. Zoowel voor de oppassers der dieren als voor de beesten zelven worden gezonde verblijfplaatsen aangelegd, en zelfs hospitalen voor het vee ingericht; ook aan groote tribunes en banen ten dienste van de openlijke voorstelling der dieren zal er geen gebrek zijn. Daar de directie der Wereldtentoonstelling het belang van landbouw en veeteelt voor het land in 't algemeen en voor de tentoonstelling in 't bijzonder op den hoogst mogelijken prijs stelt, zullen deze beide afdeelingen zoo belangwekkend en volledig gemaakt worden, als slechts met mogelijkheid te verkrijgen is. Het voorstel om 200,000 dollars voor het uitloven van prijzen ten behoeve der veetentoonstelling te besteden, heeft de goedkeuring der plaatselijke autoriteiten verworven.

Het ‘kunstpaleis’ zal de voortbrengselen der schoone kunsten: schilder- en beeldhouwkunst, herbergen; voor de decoratieve kunst wordt een afzonderlijk gebouw ingericht. Een muziektempel, een gebouw voor de ontwikkeling van het electrisch

licht, en nog tal van andere bezienswaardigheden, zijn eveneens ontworpen. Zeer snelle, ruime en gemakkelijke vervoermiddelen voor die bezoekers, welke zich van het 'Lakefront' naar het Jackson-Park begeven willen, zullen op onbekrompen wijze aangelegd worden.

Onder de velerlei andere, op zich zelf staande bezienswaardigheden, die tot dusver ontworpen zijn, verdienen een toren van 1492 voet hoogte, een echte, onder den grond aangelegde mijn, waarin de rijkdom van den bodem des lands aanschouwelijk zal worden voorgesteld, een drijvend bad- en restauratiehotel op het meer, een Californische wijnbron en fontein, een steenkolenpaleis, een korenpaleis, Indiaansche dorpen, nabootsingen van Egyptische, Japansche, Chineesche en Perzische straten en bazaars bijzondere vermelding.

Alle openbare vervoermiddelen der stad, hetzij dan stoom-, kabel-, electrische of paardentrams, zullen òf aan den zuidwestelijken hoek van het park het tentoonstellingsterrein bereiken, òf aan de 'Midway Plaisance' of op andere, in de onmiddellijke nabijheid gelegen plaatsen buiten de tentoonstelling stationeeren. Die vervoermiddelen, welke op het tentoonstellingsterrein zelf uitloopen, rijden het groote administratiegebouw binnen. Van daar loopt een electrische 'hoogbaan' of luchtspoorweg naar alle hoofdgebouwen der tentoonstelling. Deze baan wordt cirkelvormig aangelegd en zal voor die bezoekers, die een ritje over den geheelen omtrek der terreinen wenschen te doen, of van de eene afdeeling der tentoonstelling naar de andere vervoerd willen worden, hoogst welkom zijn.

Hoe groot ook het open blijvende terrein en de met gebouwen bezette grondvlakte voor deze aanstaande Wereldtentoonstelling is, zal toch door de beambten, die de noodige plaatsruimte aan de eventueele inzenders moeten toewijzen, de grootst mogelijke zorg en bedachtzaamheid in acht genomen worden, opdat de verdeeling gelijkmatig en rechtvaardig plaats hebbe. Vele Staten zullen hunne eigene gebouwen oprichten, en twee hunner hebben te dien einde en voor de inrichting van hunne afzonderlijke tentoonstelling ieder reeds een som van 100,000 dollars beschikbaar gesteld. De deelneming van Duitschland zal, evenals die van vele andere Europeesche Rijken, ongetwijfeld zeer krachtig en belangrijk worden. En ook óns vaderland zal voorzeker niet achter blijven in dezen vreedzamen wedstrijd der volkeren, maar alle krachten inspannen om de Nederlandsche kunst en industrie, onze landbouw en veeteelt, onze techniek en ons onderwijs, een goed figuur te doen maken op de aanstaande Wereldtentoonstelling te Chicago!

Verklapt?

‘Wat of dat aardig zusterpaar
Daar samen toch befluistert, -
Dat de een zoo in haar vuistje lacht,
En de andre gretig luistert?’
Dus vraagt ge? - Kom maar even hier,
'k Vertel 't u met een woord drie, vier.

Dat lachebekje z o u en m o e s t ,
Naar vaders strenge reden,
Met rijken Kasper - rijk, maar dom! -
In 't huwlijksbootje treden:
‘Neen,’ zei ze, ‘daar komt niets van in!
Dan is Martijn méér naar mijn zin!’

Martijn - al heeft hij ook geen geld -
Een jongen om te stelen,
Die haar zoo liefheeft, en zij hèm,
Trots vaders wreed bevelen!
Martijn zou 't wezen, hij of geen:
‘Die Kasper?! - Neen! en nogmaals neen!’

Het spande soms geducht in huis,
Er vielen harde woorden;
Maar... 't leek wel of het lieve kind
Zich daar niet veel aan stoorde:
‘Laat vader nòg zoo brommig zijn, -
'k Krijg tóch mijn zin! 't Wordt tóch Martijn!’

En - 't is Martijn geworden óók,
Dank zij haar slimme listen:
De rijke Kasper kreeg den bons,
't Is uit nu met het twisten.
‘En wat was 't fijne van de grap?’
Ja - denkt ge dat ik dàt verklap?

H.V.

Een gevaarlijke ontmoeting door Evo.

De avondzon wierp haar zachte stralen over bosch en veld; alles baadde zich in een goudglans; de nachtegalen zongen hun minnelied; de lucht was doortrokken van bloemengeur. De aarde scheen gemaakt om gelukkig te zijn en te genieten; het was als riep de natuur haar kinderen toe: Verban alle zorgen, vergeet uw verdriet, verlustig u in de pracht, die ik u te zien geef. Maar zóó machtig is ze niet; mag ze al troost geven aan een verslagen hart, vernieuwden moed en opbeuring schenken aan een ter neergedrukte ziel, soms is haar lachend aanzien een t e scherp contrast en lijkt wel een bespotting van menschelijk leed en ellende.

In een kamer van een kleine villa drong de zon door een reet van de neergelaten jalouzieën en teekende een lichte streep op de witte lakens, die een ledikant bedekten.

Het was stil, heel stil in de kamer, want op dat bed lag een doode, hetgeen de omgeving iets plechtigs en geheimzinnigs geeft.

Zacht werd de deur geopend en een jonge man trad binnen; hij lichtte behoedzaam het laken op, knielde bij het bed neer en staarde onafgebroken naar de bleeke kalme trekken van de doode. Op het jeugdige knappe gelaat had de onverbiddelijke smart zijn stempel gedrukt, er was een grenzenlooze droefheid op te lezen, onder de oogen lagen diepe zwarte schaduwen en het donkere haar hing ordeloos over het hooge voorhoofd.

Zijn vijf-en-twintig levensjaren hadden Philip Mijland slechts zonneschijn en geluk gebracht, de tegenspoed was hem vreemd, en dubbel verpletterend was nu de plotselinge dood van zijn jonge vrouw.

‘Elsa, mijn Elsa,’ fluisterde hij, ‘voor 't laatst zijn we nog eens samen,’ en hij drukte een kus op den bleeken mond, maar met een huivering richtte hij zich op. Was die onbeweeglijke koude gestalte zijn vroolijk jong vrouwtje, zijn levenslustige Elsa, waren die verstijfde lippen dezelfden, die zoo warm op de zijnen hadden gerust, hadden die nu gesloten oogen hem nog zoo kort geleden toegelachen, die diepe grijze oogen, die schitterden als twee sterren?

De arme beroofde echtgenoot viel op een stoel neder en verborg met een uitbarsting van woeste smart zijn gelaat in de handen.

En buiten dreven rozeroode wolkjes door de lucht en zongen de vogels liefelijker dan ooit in den verrukkelijken zomeravond......................................

De wonderbloem van het geluk, hoe weinigen vinden haar, en die bevoorrechten op wier pad ze bloeit, hoe dikwijls besteden ze te weinig zorg aan het teedere plantje, al te gerust, dat het zal blijven voortbloeien, totdat de bloem plotseling met gebroken stengel en slappe blaadjes aan hun voeten ligt en geen macht ter wereld in staat is, haar te doen herleven.

Philip Mijland had er op gerekend, dat zijn geluk duurzaam zou zijn, of liever hij had er nooit bijzonder over nagedacht, dat zorg en verdriet, hoe verschillend de vorm ook zij waarin zij zich vertoonen, niemand bespaard worden en dat hem ook te beurt kon vallen, wat hij dagelijks anderen zag ondervinden. Hij was jong, rijk, knap, werd steeds meer gezocht als advocaat en de liefde van de bekoorlijke Elsa, die hem meer waard was als al 't andere te zamen, zette de kroon op alles. Hij had onbezorgd zijn leven genoten, maar nu de dood zoo wreed tusschenbeide was gekomen, nu door het heengaan van zijn jong vrouwtje alles zijn kleur verloren had en hij als in een stikdonkeren nacht achterbleef, nu overviel hem een gevoel als had hij al dat goede nooit genoeg gewaardeerd en zou hij alles veel dankbaarder, veel ernstiger beschouwen, kon het hem nog eens worden teruggegeven.

Zijn vriendelijke Elsa! Waarom had hij haar leven niet nog veel zonniger gemaakt, hoe had hij ooit uit zijn humeur kunnen zijn en het leven lastig en vervelend vinden, zoolang zij hem ter zijde stond. Hoe dikwijls had hij niet zijn wil doorgedreven, zonder te letten op de bereidwilligheid waarmee ze haar wenschen aan de zijnen ten offer bracht. Hij doorleefde nog eens in gedachte de twee jaren, dat zij de koningin van zijn hart was geweest. Het scheen veel langer geleden, dat hij haar voor 't eerst zag en toch hoe goed, hoe in iedere bijzonderheid herinnerde hij zich dien dag.

Hij maakte alleen een voetreisje door Nederland

en ging tot besluit eenige dagen bij een vriend doorbrengen. Hij had een lange wandeling achter den rug en voor dat hij het bosch verliet om den stoffigen straatweg te volgen, die naar de stad van zijn bestemming voerde, had hij zich in zijn volle lengte op het zachte mos uitgestrekt. Hij was zoowat half het land der droomen ingetreden, toen hij gewekt werd door het geluid van kinderstemmen en opziende zag hij een levend schilderijtje, dat hem zoo boeide, dat hij dadelijk klaar wakker was. Op een open ruimte in het bosch, vlak voor de plaats waar hij achter dicht struikgewas verborgen lag, stond een jong meisje in een wit japonnetje; in haar rechterhand hield ze een bal zoo hoog mogelijk boven haar hoofd en een half dozijn kleine jongens en meisjes stonden om haar heen, hun best doende de bal machtig te worden. Plotseling wierp ze dien de laan in en de kinderstoet rende hem juichend achterna, terwijl ze in hun haast over elkander rolden en buitelden of hun leven er van afhing wie den bal het eerst vinden zou. Het jonge meisje lachte, een vroolijke, welluidende lach, en Philip zag een allerliefst meisjesfiguurtje met een zachtblozend gezichtje, dat maar gedeeltelijk zichtbaar was onder den grooten witten stroohoed. De kinderen kwamen terug en nu begon een levendig bevallig spel, waarvan het moeielijk te zeggen was, wie meer genoot de kleine kinderen of het groote kind. Eindelijk schenen ze vermoeid, het meisje werd weer omringd door de jeugdige tyrannen, die haar, met goed gevolg, tot iets schenen over te halen, want weldra zat ze op het mos met het zestal in een kringetje rondom haar, een schilderachtige groep, verlicht door de zonnestralen, die zich een weg door het gebladerte baanden.

Het geluid van haar stem drong tot Philip door, want de kinderen zaten gespannen te luisteren, behalve wanneer een luid gelach de stilte verbrak. Hij kon niet verstaan wat ze zei, maar de tooverwereld waarin ze haar klein publiek bracht, kon niet schooner zijn dan die, waarin hij zich verplaatst zag. Hij had wel altijd willen blijven kijken naar de bekoorlijke vertelster, maar het verhaal was uit en de terugtocht werd aanvaard. Nog eenige oogenblikken was hij blijven liggen als ware het werkelijk een droom, die voorbij was, toen was hij opgesprongen en had haar achtervolgd om te weten te komen waar de liefelijke verschijning bleef, maar toen ze het bosch uit waren, stapten ze in een gereedstaand rijtuig en spoedig was er niets meer dan een wolk stof zichtbaar.

De herinnering aan dien middag bleef hem evenwel hardnekkig vervolgen; hij werd stil en afgetrokken, wat hem menige plagerij van zijn vriend bezorgde, maar het blondlokkige meisje had een overweldigenden indruk op hem gemaakt, daarbij had zijn levendige fantaisie haar beeld met een stralenkrans omgeven, zoodat zijn eenig streven was, haar terug te zien. Hij kon eerst geen spoor van haar ontdekken en hij begon de hoop al op te geven, toen het toeval hem te hulp kwam. Op een concert, terwijl hij onderzoekend de verschillende tafeltjes inspecteerde, viel zijn oog plotseling op 't voorwerp van zijn gedachte.

Met weemoed dacht hij nu terug aan de overstelpende vreugde, die zich toen van hem had meester gemaakt.

Hij had geen noot van de muziek gehoord en niets meer gezien dan die eene lieve gestalte in 't lichtblauw, die half verlegen, half boos zich had omgewend, toen ze bemerkte dat zijn oogen onafgebroken op haar gevestigd bleven. Zijn vriend kende de familie, dus werd hij aan haar voorgesteld en toen keerde ze zich niet meer van hem af, maar praatte vroolijk en lachte hartelijk toen hij haar vertelde, hoe hij haar in 't bosch gezien had.

De vriend had lang plezier van zijn logé, want hij kon niet scheiden, en toen hij eindelijk vertrok, werd hij uitgeleide gedaan door de blonde nimf uit het bosch en wuifde een blanke hand hem een vaarwel toe, het handje dat voor altijd het zijne zou zijn.

Voor altijd! Philip wierp een blik naast zich en 't was als ging er een zwaard door zijn ziel.

Die korte scheiding hoe lang had die hen toegeschenen, maar vriendelijk lachte de toekomst hen tegen, de toekomst die sprak van een geheel leven van samenzijn. Zij hadden er toen niet aan gedacht hoe kort een leven zijn kan.

Een half jaar later voerde hij haar als zijn vrouw zijn woning binnen, een nestje zoo poëtisch en idyllisch als geld en goeden smaak het maar maken konden. Hoe gelukkig waren ze geweest en hoe dwaas en kinderachtig hadden ze zich dikwijls aangesteld, maar ze waren ook nog zoo jong, volgens het oordeel der wereld, veel te jong, aan welk oordeel zij zich evenwel in 't minst niet stoorden, maar echte kinderen als ze waren, het leven genoten als één lange feestdag.

Later waren ze ernstiger geworden toen er een nieuw geluk in aantocht was, maar toen dat kwam vielen al de gemaakte luchtkasteelen ineen, want een donkere gedaante volgde de bode des lichts op den voet, spreidde zijn zwarten sluier uit en hulde alles in duisternis.

Philip werd uit zijn gepeins opgeschrikt door het schreien van een kind en dieper groefden zich de rimpels in zijn voorhoofd. Het klonk hem niet als troostvolle muziek in de ooren, maar het bracht een gevoel van opstand in zijn ziel teweeg. Hij had nog in 't geheel niet naar zijn dochtertje omgezien; wat gaf hij om dat kind in vergelijking met de moeder! Was het niet de onschuldige oorzaak van den dood van haar, die hij niet missen kon, was met Elsa niet zijn beter ik, zijn geweten weg? Hij zou het hebben kunnen haten, dat hulpelooze, schreiende wezentje, maar Elsa's laatste woorden waren een bede geweest om dubbele liefde voor haar kind en de halfgebroken oogen hadden die bede nog eens herhaald. Met een diepen zucht stond hij op, sprak fluisterend een belofte uit, drukte voor de laatste maal een kus op 't voorhoofd van Elsa en verliet toen zacht de kamer om de belofte aan de wieg van zijn kind te herhalen.

Op het dichtbegroeide terras van een der mooist gelegen hotels aan den Rijn, heerschte een vroolijke drukte. Het was een warme middag en de meeste

logées hadden de uitlokkende koelte onder het groen verkozen boven een wandeling in de verschroeiende hitte. De Rijn glinsterde in de zon en de bergen teekenden zich scherp af tegen de blauwe lucht. Het aanleggen en voorbijvaren der booten, volgeladen met passagiers, verbrak gedurig de stilte op het water en gaf afwisseling aan het schoone, maar wel wat eentonige uitzicht. Bijna alle tafeltjes waren bezet; hier was een groot gezelschap bezig een uitstapje voor den volgenden dag te bespreken, wat met veel drukte gepaard ging, daar allen een verschillend plan bedacht

VERKLAPT? Naar A. Frind. (Zie blz. 127).

hadden en ze zich toch aan één plan dienden te onderwerpen. Ginds verdiepte een ander troepje zich nog eens in de genoten genoegens van een picknick en ieder avontuur werd met een hartelijk lachen herdacht. Er waren joviale Belgen die met iedereen op een goeden voet waren, Engelschen met ongenaakbare gezichten, die zich met niemand bemoeiden en volkomen genoeg aan hun eigen dierbare familie hadden, en een groot aantal Hollanders, die zich meer of minder bij elkander aansloten, maar, hoe vaderlandslievend ook gezind, heimelijk de opmerking maakten, dat waar men tegenwoordig reist, men 'vergeven' wordt door landgenooten.

Geheel aan 't uiterste gedeelte zat aan een der tafeltjes Philip Mijland, verscholen achter een courant, en naast hem was een zesjarig meisje druk in de weer om een pop aan te kleeden. Telkens maakte ze een opmerking, waarop de courant even neergelegd en de zaak besproken werd.

'Papa,' zei het kind, 'nu moet Marietje haar hoed nog op en dan ga ik met haar wandelen,' en ze nam met zooveel ernst afscheid of de wandeling tusschen de tafeltjes minstens een week zou duren. Philip Mijland zag glimlachend zijn dochtertje na, zooals ze daar heen trippelde, in de eene hand de pop en in de andere een parasol, die beschermend boven het porseleinen hoofd van het geliefde Marietje gehouden

werd. Het was duidelijk, dat ze de algemeene gunsteling was, want bij elk tafeltje werd ze staande gehouden en overal had ze het even druk en bracht haar gebabbel een groote vroolijkheid teweeg.

Het was een opvallend aardig kind, Willy Mijland, met haar vlug rank figuurtje en allerliefst gezichtje, maar de grootste bekoorlijkheid, die ze voor haar vader had, waren haar diepe grijze oogen, zoo sprekend gelijkend op die van haar moeder. Het was maar heel kort geweest, dat hij haar als een indringstertje had beschouwd, al heel spoedig was ze het lichtpunt geworden in zijn zoo stil geworden huis, en hoe grooter ze werd, hoe meer hij zich aan haar hechtte. Toen hij plan maakte op reis te gaan, dacht hij er dan ook geen oogenblik over haar t' huis te laten, niettegenstaande het hevig protest van een oudere nicht, die zijn huishouden waarnam. De goede ziel had allerlei akeligheden opgesomd, die een reis voor een klein kind ten gevolge kon hebben, droevige tafereelen opgehangen van mogelijke en onmogelijke ongelukken, voorbeelden aangehaald, alles tevergeefs, Philip had gelachen en gezegd, dat hij de verantwoording op zich nam. Tot nog toe waren de zwarte voorspellingen van nicht niet bewaarheid; hij had niets geen spijt dat hij het kleine ding mee had genomen, ze was een gezellig reiskameraadje en bloeiend van gezondheid.

Hij had zich weer in zijn courant verdiept, toen Willy hard kwam aanloopen, de pop onbarmhartig op den grond gooide en haastig op zijn knie klauterde.

'Papa, de mevrouw met die zwarte oogen, die over ons aan tafel zit, wilde me chocolaadjes geven, maar ik ben hard weggeloopen,' voegde ze er met voldoening aan toe.

Een licht rood kleurde Philip's gezicht en zijn voorhoofd fronste zich.

'Dat is heel onaardig Willy, waarom deed je dat?'

'Ik houd niet van die mevrouw en ik wil niets van haar hebben,' antwoordde Willy met een pruilend lipje.

'Je bent heel stout,' zei haar vader ongewoon barsch, 'van avond vraag je mevrouw vergiffenis, anders ben ik heel boos op je.'

Willy was niet gewoon, dat ze om zoo'n kleinigheid beknord werd, dus begon ze te schreien, waarop haar papa haar opnam, naar binnen droeg en in de slaapkamer bracht, waar ze haar zonde overpeinzen moest, net als t' huis, als ze heel ondeugend was geweest.

Arme Willy, als ze geweten had, dat haar wegloopen zulke droevige gevolgen had gehad, zou ze het mooie doosje maar aangenomen en zich met de chocolaadjes getroost hebben, maar kinderen hebben zeer sterk hun sympathiën en antipathiën. De oorzaak is ondoorgrondelijk, maar het is een feit; een soms allesbehalve aantrekkelijk persoon staat dikwijls in hooge gunst bij een kind. Willy had een groote voorliefde voor een oude gerimpelde juffrouw met een bril en een muts op en een onoverwinnelijken afkeer van de jonge mooie weduwe, 'la reine' onder de gasten.

Haar papa deelde de gevoelens van zijn dochtertje volstrekt niet en besloot aan die grillen een eind te maken. Dien avond voor ze naar bed ging, moest Willy, gewapend met een bouquet, haar opwachting maken bij mevrouw Julia Stenberg en vroeg ze met een deemoedig stemmetje vergiffenis. Julia beloonde haar met een kus en de knappe papa met een lief lachje en vroeg of Willy den volgenden dag een rijtoer mee mocht maken. Het kind keek haar vader smeekend aan, maar Philip zag het niet of wilde het niet zien en verklaarde, dat het al te beleefd was en Willy heel graag mee zou gaan.

Willy's handelwijze had juist de tegenovergestelde uitwerking van hetgeen ze bedoeld had, want er was nu toenadering gekomen tusschen de overburen aan tafel.

Waarom zou Philip alleen aan een tafeltje gaan zitten, toen Julia's moeder hem zoo vriendelijk uitnoodigde plaats te nemen en Julia zelve dat verzoek ondersteunde. Voor den avond half om was, was hij onder een soort van betoovering, die uitging van de schoone vrouw tegenover hem, met haar vorstelijke gestalte en zwarte oogen. Het was als werd er zacht iets over hem heengeworpen, waardoor hij zelf en de omgeving veranderde en alles een ander aanzien kreeg.

De betoovering werd er niet minder om, toen hij wat later in den zoelen zomeravond langs den Rijn wandelde met Julia's ronde arm door den zijne gestoken en ze hem vertrouwelijk meedeelde, dat ze, toen ze nog geen achttien jaar was op verlangen van haar vader, getrouwd was met een driemaal ouderen man, en hoe ongelukkig ze geweest was, tot dat de dood een einde aan haar huwelijk maakte.

Ze zag heel bleek, beschenen door 't kalme maanlicht en Philip zag tranen blinken in de donkere oogen. Zijn hart begon sneller te kloppen en hij drukte Julia's arm vaster tegen zich aan, als wilde hij haar tegen verder leed beschermen.

Philip was een zeer knap advocaat; toen hij dien avond alleen op zijn kamer was, gaf hij er opnieuw een schitterend bewijs van; hij hield een pleitrede tegen zijn verstand met zooveel overleg en zoo scherpzinnig uitgedacht, dat hij op 't laatst vast geloofde, dat Julia was, zooals hij graag wilde dat ze zou zijn; de vrouw die volkomen geschikt was de ledige plaats in zijn huis en hart in te nemen. Had hij zich maar even onzichtbaar kunnen maken en ongezien, al waren het slechts alleen de laatste woorden, kunnen hooren van een gesprek tusschen Julia en haar moeder, dan zou de betoovering als een zeepbel uiteen zijn gespat en veel strijd hem bespaard zijn gebleven.

Julia lag in een gemakkelijken stoel, gehuld in een elegante peignoir, de kleine voeten in sierlijke goudleeren pantoffeltjes gestoken. Haar gelaat had een koude, onverschillige uitdrukking in tegenstelling van haar moeder, die er opgewonden en zenuwachtig uitzag. De oude dame was op 't punt de kamer te verlaten, maar bij de deur keerde ze zich nog even om en zei scherp: ‘Je zult spijt hebben, dat je niet naar raad hebt willen luisteren, ik ken je genoeg om te weten, dat dat kind een voortdurende twistappel zal zijn.’

Julia's fijngeteekende wenkbrauwen trokken zich samen en ze trok ongeduldig haar schouders op.

‘Goeden nacht mama, komt tijd, komt raad, dat kind is nu eenmaal niet weg te kijken.’

De arme Willy, die niet weg te kijken was, had lang zooveel plezier niet meer als in 't begin van de reis. Papa was zoo veranderd, soms vreeselijk stil en afgetrokken en soms heel vroolijk, maar dan was meestal mevrouw Stenberg er bij, en zat zij verlegen in een hoekje, nog steeds niets op haar gemak in 't bijzijn van haar antipathie, niettegenstaande rijtoeren en cadeautjes op haar ondankbaar hoofdje neerdaalden.

Onder de andere gasten was de verhouding van den knappen Hollander en de rijke weduwe een belangrijk punt van gesprek; ze wisten natuurlijk veel meer dan de betrokken personen zelf, alleen duurde het hun wat lang voor 't tot een beslissing kwam; ze verlangden met hun félicitaties voor den dag te komen. Alle hoop was echter gevestigd op een gewichtigen avond, die in aantocht was en uitstekend geschikt scheen een hangende zaak in orde te brengen. Er zou nl. een geïmproviseerd bal zijn, door eenige danslustige jongelui op touw gezet, en dat door iedereen zeer was toegejuicht. De avond brak aan; de eetzaal was met groen versierd, de vloer glad gemaakt, een muziekmeester opgediept, die zich bereid verklaard had zijn talenten te wijden aan de edele dansmuziek, de mooiste toiletjes waren uit de koffers gehaald en de feestelijke stemming ontbrak niet, trots de wel wat al te hooge temperatuur.

Julia had een eenvoudige witte japon aan, die haar jonger deed schijnen dan ze werkelijk was, een donkere roos in haar weelderig haar en in haar ceintuur, waren haar eenige sieraden, maar ze had er nooit beter uitgezien dan dien avond. Philip stond voor haar en schreef eenige malen zijn naam in haar balboekje.

'Nacht papa,' zei een fijn stemmetje naast hem, 'u komt toch nog boven?'

Hij keerde zich even naar zijn dochtertje. 'Natuurlijk kindje, ga maar gauw naar bed.'

Willy ging gehoorzaam heen en lag weldra met wijdgeopende oogen in haar bedje. Ze moest erg haar best doen ze open te houden, want als ze dicht gingen zou ze zeker in slaap vallen en dan kon ze haar patie niet goeden nacht zeggen. Maar trots haar heldhaftige pogingen vielen ze toch dicht en sliep ze in. En dat was gelukkig, want voor 't eerst vergat Philip zijn dochtertje.

Het was een zeer geanimeerd feest; de muziekmeester trommelde onvermoeid op het eenigszins ontstemde instrument en even onvermoeid bleef oud en jong dansen. Het begon reeds te schemeren, toen, tot groote dankbaarheid van een paar slaperige kellners, ieder naar zijn kamer vertrok en de lichten konden worden uitgedaan.

Philip liep in groote opgewondenheid zijn kamer op en neer; hij had geen gelegenheid gehad Julia alleen te spreken, maar nu wilde hij niet langer wachten met zijn geluk in haar handen te stellen. Hij legde schrijfgereedschap en papier klaar om, zoodra het licht genoeg was, haar te schrijven, en zoo de vraag te doen, die hem maar niet van de lippen wilde en die hij telkens en telkens had uitgesteld. In afwachting van het daglicht ging hij in een gemakkelijken stoel zitten en kwam zoo in een toestand tusschen waken en slapen. Hij kon zich later niet herinneren of het een spel zijner verbeelding was geweest of een droom, maar het was hem als zat hij t' huis in zijn studeerkamer, omringd door zijn boeken en papieren. Plotseling ging de deur open en Elsa trad binnen, gekleed als bruid met den langen sluier als een wolk om haar heen. Met gebogen hoofd kwam ze langzaam naar de plaats, waar hij zat; toen zij vlak voor hem was genaderd knielde ze neer, sloeg haar sluier op en keek hem aan, maar zóó droevig, dat hij er van schrikte; hij wilde iets zeggen, maar kon niet; toen strekte hij zijn armen naar haar uit, maar ze was verdwenen en hij staarde in de ledige kamer van zijn hotel. Hij had eenige minuten noodig om tot zichzelf te komen; hij had alles zoo duidelijk gezien, dat hij niet kon gelooven dat het een droom was en met een tooverslag kwam Elsa's beeld in zijn hart terug. Zijn oog viel op 't papier naast hem; wat had hij willen doen! Had hij die behaagzieke, wereldsche vrouw de plaats willen laten innemen van zijn liefdevolle, eenvoudige Elsa, had hij Julia tot moeder willen maken van Willy? Hij ging naar het vertrek naast het zijne. Willy lag gerust te slapen, haar blozend wangetje was half bedekt door het verwarde haar en het eene armpje lag boven het dek. Hij streek wat onvoorzichtig haastig het haar van het gezichtje en drukte er een kus op. Willy ontwaakte half, zei: 'Nacht patie' en sliep dadelijk weer in. Philip bleef eenigen tijd doodstil staan een inwendigen strijd voerende; toen ging hij terug naar zijn eigen kamer en begon een brief te schrijven zooals hij zich had voorgenomen, alleen de inhoud was veranderd. Hij schreef, dat hij plotseling genoodzaakt was geworden naar Holland terug te keeren en geen gelegenheid had persoonlijk afscheid te nemen, maar dat de afgeloopen dagen nooit uit zijn herinnering zouden gaan.

Toen pakte hij zijn koffers, steeds bij zichzelf herhalende: 'nu dadelijk, anders bezwijk ik toch voor de verzoeking.' Toen hij gereed was, sloeg 't zes uur, hij wekte

Willy, vertelde haar, dat ze naar huis gingen, en om acht uur zat hij op de boot, vermoeid en bleek en in die sombere stemming, die geen straaltje licht in de toekomst kan ontdekken.

Plotseling voelde hij een zacht handje in de zijne glijden en Willy's klein figuurtje drong zich vast tegen hem aan. ‘Papa,’ zei ze vroolijk, ‘ik ben zoo blij, zoo heel blij, dat we naar huis gaan.’

Hij zag haar aan en uit het kindergezichtje keken de oogen van zijn vrouw hem weer aan, nu niet droevig maar overgelukkig. Hij trok haar op zijn knie en vaster omklemde zijn hand het tengere kinderhandje, als om hem steun te geven bij zijn besluit te volharden. Hij voelde, dat hij goed handelde en hoe verder de boot hem voerde van de plek, die hem met demonische macht geboeid had gehouden, hoe sterker hij voelde aan een gevaar te ontsnappen, het gevaar van zijn eigen ik heid te verliezen en in een afgrond te storten, waaruit niets hem had kunnen redden. En toen Willy's mondje zich naar hem toeboog om den leelijken rimpel van papa's voorhoofd weg te kussen, speelde er een weemoedige glimlach om zijn lippen en kwamen de woorden van Heine hem in de gedachte: ‘Sie ist mir Weib und Kind zugleich.’

En die glimlach was de voorbode, dat de verbroken harmonie in zijn ziel weer in evenwicht zou komen.

Ratten-dressuur.
(Geïllustreerd.)

Kunnen de ratten al of niet gedresseerd worden? Kan men ze ooit tam maken? Kan men van hen de lijdelijke gehoorzaamheid verkrijgen, waartoe dresseerders van beroep den hond of den olifant kunnen brengen?

Deze vraag, die reeds zoo dikwijls is gedaan, werd schitterend opgelost door den dresseerder Dourof, wiens tweehonderd dertig ratten, die hij op het oogenblik in een Parijzer schouwburg vertoont, grooten opgang maken.

Ziehier wat hij u te zien geeft!

Op het midden van het tooneel is een balustrade opgericht. Op deze balustrade, die zeer hoog is, wandelt een zwarte kat, wiens gouden oogen, zelfs onder den glans der electrische lampen, ware bliksems schieten, dood op haar gemak. Plotseling verschijnt een clown, en een clown speelt op een herdersfluit. Terwijl hij uit al zijn macht speelt, vertoonen zich witte en zwarte gedaanten onder de

balustrade, eu deze gedaanten zijn ratten; uit de coulissen, waarin hun kooi geopend is, komen zij snel nader; hun staart zeer stijf houdend, klauteren zij rond en klampen zich zonder eenige vrees aan het hek

is nog heel gewoon, en onze ratten worden pas heel belangwekkend als zij hun tocht in den spoorwagen maken.

Een spoorweg in miniatuur staat op een wal van 25 à 30 cM. hoogte; de weg gaat, evenals de groote lijnen, door tunnels, langs afgronden, over denkbeeldige rivieren en bruggen. Voor een station in geschilderd hout staat een trein, bestaande uit een locomotief en haar tender, drie wagons vol reizigers en een bagagewagen. Op het perron, tegenover het station, gaat mijnheer de stationchef, een witte rat, met een roode pet op het hoofd, terwijl mevrouw de chef met haar jongsten lieveling op het balkon staat, waarop het venster uitkomt, en de bewegingen der reizigers op het perron gadeslaat.

Dourof fluit: een dozijn zwarte ratten springen in de wagons eerste klas; een

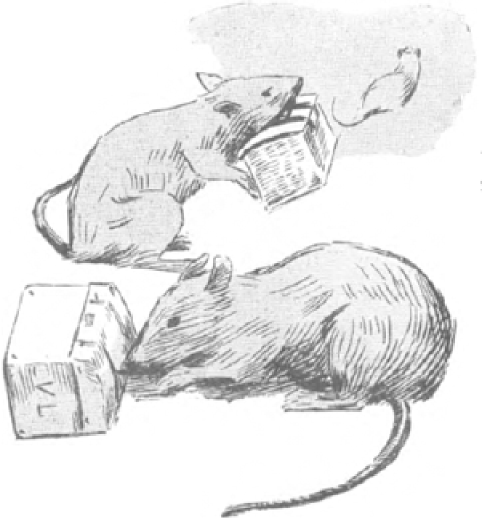

dozijn witte ratten, met zwarte pelerines om, nemen bezit van een tweede klas wagen; een hoop gevlekte ratten stapt in de derde. Op bevel van den stationchef, dragen de sjouwerlieden de bagage in de goederenwagons en houden de draden met hun tanden vast. En mijnheer de stationchef houdt het opzicht over hen. Mijnheer de stationchef leest hun de les; als hij vindt, dat een wat al te onverschillig te werk gaat, pakt hij dien beet en geeft hem een paar oorvegen.

Eindelijk gaat de trein in beweging; wij zien hem met groote snelheid voortijlen, dan vast, tusschen de beenen van de kat. Poes, zwijgend en doodstil, kijkt ze aan, en zonder eenige ongerustheid of vijandschap te vertoonen, springt zij er overheen, spint zachtjes en likt hen af. Maar dit tooneeltje verdwijnen zij onder den tunnel, terwijl de ratmachinist op zijn post achter de locomotief, uit vrees voor ongelukken, het oog houdt op zijn regulateur.

Wij bevinden ons hier in tegenwoordigheid van een reeks bewegingen, waarvan de samenstelling en de juistheid een ernstige dressuur verraden. De ratten van Anatole Dourof zijn huisratten, goed gedresseerd en door een bijzondere opvoeding er toe gebracht hun kunsten te vertoonen.

Wat is nu de wijze van dressuur? Dourof heeft zich op dit punt duidelijk uitgelaten. Daar de rat een vraatzuchtig dier is, speculeert hij op haar gulzigheid. De drie groepen van ratten, die, zonder zich ooit te vergissen, in de drie wagons klimmen, doen het eenvoudig omdat zij weten daar hun maal te vinden, bestaande uit korrels graan, maïs en vooral in vet gebakken brood; zoo drijft ook een onzichtbaar stukje vleesch, aan den draad der collis gehecht, de beambten naar die richting. Zij sleepen de collis in den goederenwagen, omdat zij weten dat zij daar op hun gemak aan het vleesch kunnen knabbelen. Evenzoo weet de machinist, dat hij, op zijn post staande, zijn dinertje zonder gestoord te worden zal kunnen verorberen; het spreekt van zelf, dat hij niet den minsten invloed uitoefent op den loop van den trein, die door een uurwerk in beweging wordt gebracht. Men ziet, dat deze wijze van dresseeren zeer een-

AANGENAAM SAMENZIJN. Naar Artz. (Zie blz. 134).

voudig is. Zij is echter daarom niet minder moeilijk te bereiken; de rat wordt gemakkelijk gemeenzaam, zij wordt nooit volslagen tam. Van een zeer gevoelig zenuwgestel, is zij onderhevig aan aanvallen van angst, die zich openbaren door vlagen van onbeschrijfelijke woede.

Nog nooit hebben de katten van Dourof tegenover de ratten hun rol van beschermsters vergeten; maar het is dikwijls gebeurd, dat de ratten zich in den loop der oefeningen op de kat wierpen en haar vreeselijk beten. Zelfs in dit geval verroerde Poes zich geen enkele maal; zij heeft steeds kalm afgewacht dat Dourof haar van haar tegenstandster bevrijdde. Deze aanvallen van woede zijn bij de ratten de onbedriegelijke kenteekenen van aanvallen van krankzinnigheid. De angst brengt de arme hersentjes van het langstaartige dier in de war; het weigert alle voedsel, verkwijnt en sterft van honger.

'Maar dat is een ware zelfmoord,' zeide ik verbaasd tot Dourof.

'Juist mijnheer, wat u zegt, een zelfmoord. Een rat maakt zich in twee gevallen van kant: als men haar niet van tijd tot tijd de vrijheid geeft, ten minste eens in de twee dagen, en wanneer zij bang wordt. In beide gevallen is het een stoornis der hersens, die ongeneeslijk blijkt. En toch zijn mijne ratten zoo goed gedresseerd als maar mogelijk is; de meeste zijn in gevangenschap geboren, allen kennen mij en hebben mij lief, maar dat belet hen niet om, als het oogenblik er toe gekomen is, zich op mij te werpen en mij te bijten. Goed beschouwd, wordt een rat wel gemeenzaam, maar nooit tam.'

Aangenaam samenzijn.

't Is een rustig, lief tafereeltje, dat de schilder Artz ons hier te aanschouwen geeft; de omgeving is meer dan eenvoudig, toch kunnen wij gemakkelijk uit alles opmaken, dat zindelijkheid en orde hier heerschen, en aan het schamele vertrek iets aantrekkelijks en gezelligs geven.

Maar wat er vooral den stempel op drukt, het is de persoonlijkheid van de jonge vrouw, die na volbrachten huisarbeid daar zoo bedaard en ijverig zit te breien. Er gaat een eigenaardige bekoorlijkheid van dat vrouwenfiguurtje uit: opgeruimde kalmte zetelt op haar voorhoofd, op haar vriendelijke lippen; zij houdt haar oogen nedergeslagen, maar men kan zich voorstellen dat hun uitdrukking ook vol tevredenheid en goedheid is. Een zonnetje in huis, zoo straalt zij over alles en werpt over haar geheele omgeving licht en vreugde.

Is de jonge zeeman, naast haar, haar vrijer, haar man, of haar broer? Hoe 't ook zij, men ziet het hem aan, dat de tegenwoordigheid zijner lieve, vlijtige gezellin ook op hem een kalmeerenden, heilzamen invloed heeft.

Hij schijnt een vroolijke Frans; de manier waarop hij zijn pet op heeft, de guitige uitdrukking van zijn gezicht, de smakelijke manier waarmede hij zijn pijpje rookt, alles verraadt in hem den jongen, die van een pretje houdt, die maar een weinig verleiding noodig heeft om dwaasheden te doen, welke hem misschien levenslang zullen berouwen.

Gelukkig dat hij genoegen schijnt te vinden in het rustige samenzijn met de verstandige, bedaarde vrouw; het kan niet anders of zij moet een invloed ten goede op hem uitoefenen. In welke verhouding zij ook tot hem moge staan, zeker is het dat, wanneer hij weer op zee gaat en de stormen woedend zijn schip heen en weer

stuwen, of dat hij den veel gevaarlijker maalstroom tart, die hem in de havensteden wacht, haar beeld in zijn eenvoudige harmonische lijst hem steeds voor den geest zweven en van menig kwaad terughouden zal; zoo groot is de tooverkracht, die uitgaat van een zachte, vriendelijke, deugdzame vrouw.

Baden en zwemmen in de geschiedenis.

De volken der oudheid wisten het nut van het bad voor de gezondheid en reinheid beter en practischer te waardeeren, dan wij teedere telgen, in weerwil van alle geleerde theoriën, die in latere tijden van de duizendarmige wetenschap zijn uitgegaan. De zorg voor de gezondheid, hoewel ver achterstaande bij die van onzen tijd, kan in de grijze oudheid, wat de stedelijke badinrichtingen betreft, bogen op bewonderenswaardige maatregelen en instellingen, welke in vele opzichten ons thans nog als voorbeeld kunnen strekken.

De waarheid, dat de geschiedenis zich als eene invloedrijke onderwijzeres laat kennen, wordt ook weer bevestigd door de historie der Badtechniek der verleden tijden.

Het gebruik van baden reikt verder dan de geschiedenis; alle voorhistorische naties van het Oosten kenden voor de zorg der gezondheid slechts eenvoudige diaetetische middelen.

Wijze wetgevers als Zoroaster, Mahomed en vooral Mozes gaven aan geregelde wasschingen van het lichaam een godsdienstige waarde, om die bij het volk sterker aan te bevelen en in aanzien te doen stijgen, en zoo kregen de baden, meestal door priester-artsen geleid, bij de Indianen, Egyptenaren, Persen, Assyriërs en Hebreeuwen spoedig het burgerrecht.

Ook in Griekenland, bij de geharde Spartanen en Lacedemoniërs, werden besloten en zwembaden gebruikt.

Een oud Grieksch schilderij, in het keizerlijk museum te Berlijn nog aanwezig, getuigt dat douches en stortbaden bij de Grieken bekend waren.

Symbolisch zou het bad, zooals Homerus (Odys XV) zegt, elke smet en buitengewoon ziel- en gemoedslijden genezen.

De aanraking van een doode, zelfs een bezoek in een woning waarin een lijk aanwezig was, maakte een bad noodzakelijk.

Pasgeborenen doopte men in de rivier.

Lezen en zwemmen werden op gelijke waarde geschat!

Aangaande de inrichting der Grieksche badplaatsen geeft de geschiedenis ons weinig licht. Evenwel zijn wij met hare inrichting tamelijk wel bekend,

dank zij de opgravingen van eenige steden, die in 79 na Christus, in de omgeving van Napels door de werking van den Vesuvius bedolven zijn.

Pompeji bezat op 30,000 inwoners, twee badinrichtingen, wier zeer goed onderhouden en leerrijke ruïnen een zekere leiddraad zijn ter beoordeeling van alle Grieksche en Romeinsche badinrichtingen.

De prachtige decoratiën, de schoone en rijke schilderstukken aan de wanden, stukadoorwerk en reliefs, de harmonische kleurschakeering in de badinrichtingen van Pompeji zijn te algemeen bekend, om hierover nog verder uit te weiden.

Evenals in Griekenland, was ook in het oude Rome tot den tijd der Republiek het badwezen zeer primitief. Als volks- en zwembad voor de jeugd diende de gele Tiber in den omtrek van het Campus Martius. Toen deze echter door de groote onderaardsche afvoerkanalen allengs minder appetijtelijk werd tot baden, bouwde men een reusachtig bassin buiten de stadsmuren (het piscina publica) en voerde het water der riolen in een aquaduct dat 212 jaren vóór Chr., door den Censor Appius Claudius gesticht werd. Drie waterleidingen (Anio Vetus, Aqua Marcia en Tepula) in de 2de eeuw voor Chr. gebouwd, gaven den stoot tot de stichting van meerdere badinrichtingen.

Intusschen had ook de Grieksche beschaving aan de Romeinsche huizen badkamers toegevoegd, welke in 't begin klein en onaanzienlijk, later al weelderiger gebouwd werden. Ik noem slechts de paleizen van keizer Augustus, Dominitianus en Nero. Het water werd met kostbare specerijen vermengd, de vrouwen van Nero zouden zich zelfs in ezellinnenmelk gebaad hebben.

Gedurende zes eeuwen, zegt Plinius, had Rome geen anderen arts noodig dan ‘het bad.’

De derde ontwikkelingsphase der badinrichtingen trad in met het aanbreken van het morgenrood van Rome's gouden tijdperk onder keizer Angustus, welke van toen af den naam van Thermen (van het Grieksche thermos ‘warmte’) dragen, hoewel die steeds vereenigd waren met koudwaterbaden. Van dien tijd af werkte het oude devies ‘In balneis salus’ (heil alleen in het bad) invloedrijk en beduidend op de levensgeschiedenis der fiere Latijners. De zucht om door stichtingen van algemeen nut den roem van hun naam te bevestigen, liep als een gouden draad door de geschiedenis der Romeinen.

Agrippa, schoonzoon van Augustus, stichtte 170 openbare badinrichtingen met zee- en rivierwater tot algemeen gebruik. Zij speelden een gewichtige rol in het dagelijksch leven.

Men maakte athletische toeren, turnde, speelde, baadde en zwom, men vermaakte zich met dramatische scenes, wedrennen, ringspelen en gladiatorengevechten werden er gehouden; men at en dronk naar hartelust en velen brachten den geheelen dag, later zelfs ondanks een keizerlijk verbod, den nacht in deze antieke Casino's door. In de schaduw van prachtige lanen en bosschen was men beschut tegen de hitte der zon, voor geestrijke conversatie zorgden redenaars, dichters en philosophen. Zomer en winter stonden deze thermen open voor groot en klein, voor arm en rijk. De werkman kon zich op gelijken voet als de keizer, alle denkbare genoegens verschaffen. De thermen maakten de baden tot een waren hartstocht, daar elke Romein minstens eenmaal per dag een bad nam.

Als de drie sterren des levens, golden in dien tijd ‘liefde, baden en wijn.’

In geen enkele dezer badinrichtingen was er verschil in klassen want met het afleggen der kleeding verviel ook het onderscheid in stand. De keizers zelve, vooral Hadrianus en Commodus zochten zich door het bezoek, bij het volk populair te maken, ook de edelen, hoewel zij t'huis badkamers hadden, verkozen de thermen als algemeene verzamelplaats; geen wonder dat deze op vreemdelingen een onweerstaanbare aantrekkingskracht uitoefenden.

Agrippa opende de reeks dezer kolossale gebouwen in 24 vóór Chr: Zuilen van graniet met koperen kapiteelen droegen den koepel, die met verguld bronzen pannen gedekt was en het dak rustte op pilaren van verguld erts. Agrippa wijdde dit grootsche ‘den mensch onwaardig gebouw,’ na de voltooiïng aan de goden als ‘Pantheon.’ Zijn bad was het eerste in Rome met zweetbad en verwarmde lucht.

In den tijd van Agrippa stichtte Nero zijne thermen met de grootste weelde, welke Martialis met geestdrift deed uitroepen: ‘Wie is slechter dan Nero en wat is schooner dan Nero's thermen!’

Elke volgende keizer stelde er roem in, nieuwe thermen aan te leggen, althans de reeds bestaande te verfraaien en te vergrooten; en altijd verrezen de nieuwe inrichtingen prachtiger en reusachtiger.

Het parterre der Titusthermen, gedeeltelijk gesticht op de overblijfselen van Nero's ‘gouden huis,’ bevatte meer dan 100 bassins, welke door een reusachtig waterreservoir gevoed werden. Trajanus breidde deze thermen uit voor vrouwenbaden, welke door den architect Apollodorus werden gebouwd.

In 216 na Chr. werden de thermen van den tyran Antonius Caracalla geopend, waarvan de ruïnen, van 124,000 vierkante meter oppervlakte, heden nog ieder in verrukking brengen.

Het gewelf van een lauw waterbassin werd gedragen door granietzuilen van 14 meters hoogte. Het middenschip van de St. Stephanuskerk te Weenen zou tweemaal in deze zaal kunnen plaats nemen.

De badinrichting van Caracalla vertoont in typischen vorm de doelmatigste indeeling en hare reusachtige grootheid is een waar labyrinth. Het bestaat uit drie hoofdafdeelingen van kolossale afmetingen: de buitenste met de ruimten voor het gymnasium, de galerijen, portalen en zalen voor geleerde voordrachten, academische voorlezingen en dispuutgezelschappen; het middelste met open plaatsen, wandelwegen, parken en alleën; het binnenste, de kern, met de eigenlijke badruimten in menigvuldige combinatien en verscheidenheid. Alle afdeelingen waren dubbel en altijd symmetrisch met de hoofdas. In alle Romeinsche thermen vinden wij de Grieksche gymnasia en Pompejaansche thermen terug, waar men naar welgevallen koude en warme baden kon gebruiken. De voornaamste afdeeling (frigidarium) was altijd bestemd voor koude baden (piscina, baptisterium) onder den blooten hemel; vervolgens het tepidarium (lauw

waterbad) met eene hooggewelfde overdekte zaal; verder het caldarium (warm-waterbad) met een vlak overdekten koepel van een verbazende spankracht; eindelijk het laconicum (zweet- en dampbad).

Voor massage bestond bovendien eene afzonderlijke afdeeling: frictorium. De afzonderlijke baden voor mannen en vrouwen hadden wanden van gepolijst marmer, deels aan het front van het gebouw, deels ook in nissen bij de warm waterbassins. Het toppunt van pracht en omvang bereikten de thermen van Diocletianus, die door 40,000 Christenen gebouwd en met stroomen Christenbloed ingewijd, in het jaar 302 geopend werden en de schoonste en weelderigste lustoorden waren, welke men zich denken kon. Basilieken, bibliotheken (onder welke de beroemde Ulpische bibliotheek door Trajanus gesticht), kunstkabinetten, waterwerken en tuinen; kortom alles wat het intellectueele deel der menschheid kon tot stand brengen, werd daar gevonden. Volgens Olympiodorus konden 3200 menschen daar te gelijk zwemmen, 2400 marmeren banken dienden tot rustplaatsen en 3000 besloten baden met wanden van albast waren daar aanwezig.

Op de ruïnen van dit reusachtig gebouw op de plaats, waar heden de reiziger met het spoor Rome's klassieken bodem betreedt, ontstonden in 't verloop des tijds o.a. het Piazza de Termini, een Karthuizer klooster, de kerk St. Bernardo, de kerk St. Maria degli Angeli, een gevangenis, een school en een pauselijk korenmagazijn.

Het zwembassin met koudwater had 1700 kub. meter inhoud, terwijl het grootste zwembassin van onzen tijd te Dortmund, ter nauwernood 300 k.m. inhoud bevat.

Het 15e en laatste Therme, tevens het laatste heidensche prachtgebouw van het snel zinkende Rome, stichtte Constantijn 310 na Chr. Van de verkwistende in- en uitwendige inrichting dezer thermen kan men zich geen begrip vormen; alles wat Romeinsche architectuur in schoonheid, grootheid en verhevenheid van vorm en inhoud wist tot stand te brengen, alles wat de van Griekenland overgeërfde kunst in schilder- en beeldhouwwerk kon vereenigen, alles wat de werkplaatsen der ertssmelterijen konden vervaardigen werd daar ter verhooging der aesthetiek bijeengebracht.

Beeldhouwwerken, als de groepen van Laocoon, Flora, Hercules, de Farnesische stier en de marmeren kolossen der Diosekuren; schilderstukken, als de zoogenaamde Aldobrandinische bruiloft of de apotheose van Titus; mozaïken uit den vloer der Caracallathermen, zijn heden nog paarlen onzer verzamelingen, die wij aan de Romeinsche thermen te danken hebben. De beroemdste marmerrotsen van het binnen- en buitenland werden gezocht om het meest vaste steenmateriaal te leveren. De Romeinsche gewelven in de Thermen waren de typen van bouwkunst; de koepelwijdte van het vroegere zweetbad van Caracalla (35 m.) of van het Pantheon (44 m.) kan slechts met die van de St. Pieterkerk te Rome (42 m.) worden vergeleken.

Nog voor weinige eeuwen dienden de ruïnen der thermen als eene voorname leerschool voor architecten. De wereldstad bezat in den tijd van Constantijn 14 waterleidingen, 15 thermen, 836 volksbadplaatsen, 1352 waterbassins. Elken dag werden aan de thermen 750 millioen liter water aangevoerd! Deze getallen zijn wel een bewijs van de uitstekende voorzorgen der Romeinen voor sanitaire maatregelen.

Het baden was echter niet alleen een hartstocht der wereldstad, want in alle landen en provinciën onder de heerschappij van Rome werd het eerst gezorgd voor goed water, hetgeen zoowel de aanleg van thermen en badinrichtingen als de talrijke overblijfselen en schriftelijke overleveringen bewijzen. Zelfs in de logementen en

herbergen aan de Romeinsche publieke wegen kon de reiziger zich in comfortabele badkamers verkwikken.

Baden en zwembassins behoorden tot de weelde van elke villa; schoone overblijfselen bleven voorde geschiedenis gespaard, uit de villa's der keizers bij Albano, van Hadrianus aan den Tiber (Tivoli) en Cicero bezat aan de haven van Astura uitgebreide zeebaden.

Plaatsen met minerale wateren bestempelden de Romeinen gaarne met den naam van ‘Aquae,’ b.v. Aquae Calidae (Vichy), Aq Sextiae (Aix) Aq Graniae (Aken) Aq Mattiacae (Wiesbaden). Aq Aureliae (Baden-Baden) het oudste geneeskundig bad in Duitschland.

Het aantal der geneeskundige baden bedroeg in het Romeinsche rijk ongeveer 80. Bovenaan stond het weelde- en modebad Bajae aan de golf van Napels, dat schier alle keizers binnen zijne muren zag.

De door Agrippa gebouwde thermen en zwavelbaden (Aquae Albulae), tusschen Rome en Tivoli gelegen, moeten met een zeldzame pracht zijn aangelegd. Behalve de genoemde, werden in de oude tijden de volgende badplaatsen zeer bezocht:

Nimes, met rivier- en warmwaterbaden, de Aurilianusthermen in Parijs, waarvan de overblijfselen nog bij het hotel Cluny aanwezig zijn, verder in Duitschland Trier, Andernach, Badenweiler.

Alle ruïnen Van deze badinrichtingen, evenals die van vele baden bij de villa's in den Elzas, aan den Rijn (Wasserliesch Allens), aan den Donau (Petronell,) zelfs op het eiland Wight bij Brading (in 1879 ontdekt) bewijzen dat de hoofdlijnen en constructien der badinrichtingen van het warme Italie zijn terug te vinden in het koudere Germanie en Britannie.

Nog eenige woorden over het verval van Rome en hare sanitaire instellingen.

De vooruitgang en beschaving zijn onafhankelijk van den bloei of achteruitgang van een volk; wij zien dat wederom bevestigd in Rome en Griekenland, waar de aan verkwisting en zingenot grenzende weelde juist samen viel met de periode van achteruitgang en verval. Het eene doel der thermen, namelijk de ontwikkeling voor kunst en smaak, was vervuld, echter geenszins het hygiënische.

In Rome werkten vier oorzaken samen tot ondergang der thermen, hoewel de op moreele en gezonde grondslagen gestichte zwem- en badplaatsen langer bleven bestaan.

De eerste oorzaak was de toomelooze ongebondenheid die in de baden werd geduld, waar vermaken, werkeloosheid en zingenot, vanaf Nero's tijd, het hygiënische doel verdrongen, zoodat zelfs elk verbod

van het gelijktijdig baden der beide geslachten vruchteloos bleef. Heerschers en volk, staten en steden verarmden meer en meer en de hooge kosten voor onderhoud der thermen waren niet langer te dragen.

De tweede oorzaak was de verplaatsing der residentie van Rome naar Byzantium in 330 door Constantijn, welke een verbazende ontvolking der stad ten gevolge had.

De derde oorzaak was de strijd van de Christenleeraars tegen alle buitensporigheden. Door de heilige Augustinus en Hieronimus 400 (na Chr.) werd het bezoek der thermen geheel verboden.

Het 4e tijdperk eindelijk trad in met de stormen der volksverhuizing, de belegering van Rome door dappere Germaansche stammen, de plundering en verwoesting der stad door de Vandalen en Longobarden.

Na de verovering door de Westgothen onder koning Alarik in het jaar 410, telde Rome, dat eens 2 millioen zielen binnen hare muren vereenigde, nauwelijks 50,000. De Titus- en Trajanusthermen waren bij het begin der 5e eeuw buiten gebruik gesteld en toen Rome door Witiges, andere koning der Oostgothen, belegerd werd in het jaar 537, was ook over de thermen het doodvonnis geveld.

Witiges liet, om den toevoer van water af te snijden, alle aquaducten vernielen en de Byzantijnsche veldheer Belisarius zag zich genoodzaakt de nu droog geworden mondingen dicht te metselen, om daardoor het binnendringen der vijanden langs de waterkanalen in de stad te beletten.

De overige baden werden nu bij gebrek aan water gesloten. Het bouwmateriaal werd voor kerken en andere gebouwen gebruikt, het marmer kwam in de kalkovens en de reusachtige muren werden in puin herschapen.

Het Aqua Virgo, dat nu nog vloeit, bleef, ten gevolge van haren langen onderaardschen aanleg, voor de verwoesting gespaard.

Heden staat het altaar van den Heiligen Petrus, in het klooster van St. Pietro in Vinculis, nog op de thermen van Titus den verwoester van Jerusalem. Een badzaal van de thermen van Diocletianus is nu het middenschip van eene Karthuizer kerk. In schrille tegenstelling met het thermen-opschrift ‘Salu britati’, (heilzaam voor de gezondheid) leest men nu het ‘Memento mori.’

Antieke badkuipen werden in sommige kerken als doopvonten en reliquienkasten gebruikt, prachtig gepolijste badstoelen als bisschopszetels. ‘Sic tempora mutantur!’

In den tijd na den ondergang van de Romeinsche weelde, wekken de badplaatsen van het Byzantijnsch en Grieksch keizerrijk belangstelling. Ook zij werden met de geroofde schatten van Rome door de Romeinen zelve naar Byzantium overgebracht. Het lag in Constantijn's plannen op deze heuvelenstad een tweede Rome te doen verrijzen, en hij had daarom in alle haast thermen laten oprichten, die gevoed werden door reusachtige aquaducten en waterreservoirs.

De opvolgende keizers, voornamelijk Valentianus, Theodosius en Justinianus verrijkten niet alleen Constantinopel met thermen, volksbaden en waterleidingen, maar ook de provinciesteden.

Door de vermeerdering der badplaatsen in de keizersstad, had men ook een verbazend aantal groote waterreservoirs noodig. Een er van rustte op 672 zuilen en had drie verdiepingen. Een andere kon 196,000 kubieke meters water bevatten.

Na den val van het Byzantijnsche rijk in 1453, maakten zich de Turken met ijver meester van de Romeinsche baden en behielden tot nu toe hunne inrichting met alle verfijnde toevoegsels.

Het is daarom dat Romeinsche baden hetzelfde beteekent als Oostersche baden.

Het verhaal van een Arabischen schrijver, als zou in het jaar 640 de veldheer van den Kalif Omar gedurende 6 maanden de 4000 badplaatsen van Alexandrie verwarmd hebben met de boeken van het verwoeste Serapeum, is sedert lang eene fabel gebleken; het geeft overigens een denkbeeld van den rijkdom in badinrichtingen van deze wereldstad.

Bij den aanvang der 8ste eeuw bloeiden opnieuw de geneeskundige wetenschappen bij de Arabieren, en het geregeld baden kwam in het door de Saracenen verwoeste Spanje weer in de mode. De meer beroemde dan doelmatige koud- en zweetbadinrichting van het Moorsche Alhambra in Granada, werd in 1231 gebouwd.

In het jaar 1457 richtte Mathias Corvinus in Ofen het tegenwoordige Raitsenbad, met groote Oostersche pracht en geheel in navolging der oudheid op; hierop volgden onder de heerschappij der Muzelmannen in Hongarije (1541-1686) meer dergelijke prachtige inrichtingen, die nog in ruïnes herkenbaar zijn. Het middeleeuwsche badwezen verschilde geheel van dat der Ouden door de eenvoudige inrichting; evenzoo was het met alle openbare gezondheidsmaatregelen gesteld.

Een gewoon houten badkamertje, in het oud-Duitsch ‘Stube’ genaamd, behoorde in het tijdperk der Karolingers tot een noodzakelijk deel van de bezitting van eenen grondeigenaar.

Pepijn en Karel den Groote hadden de gewoonte met Paschen met een talrijk gevolg de zwavelbaden in Aken te gebruiken.

In volgende eeuwen, toen de woningen zonder eenige techniek en zeer primitief werden gebouwd, en men toen overtuigd was van den slechten hygiënischen toestand in die enge, onzuivere steden, kwam men er langzamerhand toe, badgelegenheden te openen, het eerst in de kloosters, waar baden als voorbereiding van hooge feestdagen moesten genomen worden, later in de trotsche ridderburchten, doch slechts in enge donkere ‘Kemenaten’ (kamers).

In den Wartburg bij Eisenach is nu nog eene kleine badgelegenheid te zien uit de 13e eeuw. Zij bevat ook eene galerij vanwaar de vrouwen en jonkvrouwen - volgens de in toenmalige ridder- en heldengedichten beschreven gewoonte - den badenden riddergast met bloemen en rozenbladen bestrooiden.

De behoefte aan baden bestond voornamelijk in den tijd der kruistochten, toen niet alleen de hartstocht van baden, maar ook allerlei afschuwelijke ziekten, van het oosten naar het westen werden overgeplant.

In alle groote en kleine steden werden van overheidswege badhuizen opgericht met koude, warme

en zelfs zweetbaden, waar ieder zonder onderscheid van stand, baden gebruikte, gekopt en adergelaten werd.

Zonder vooraf een bad te hebben genomen, kon niemand tot ridder worden geslagen of in eene orde worden opgenomen. Bij feesten schonk men het volk vrije baden. De gewone badtijden waren de Zaterdagavonden, wanneer de badleerlingen met bekken en klepel door de straten liepen om ieder tot baden uit te noodigen. De arbeiders ontvingen dan badgeld, hetwelk in de 15e eeuw hetzelfde beteekende als nu ons drinkgeld. De hier en daar nog bestaande gewoonte om den werkman Zaterdag avond een uur vroeger vrij te geven neemt nog haar oorsprong uit de middeleeuwsche badgebruiken.

Het waren zeker lofwaardige zeden in dit tijdperk, dat des Donderdags het bad vrij bleef voor schoolkinderen, welke gewoonte nog tot in de 16e eeuw voortduurde, benevens de zoogenaamde ‘vrije of zielenbaden’ (Balnea animarum) voor de armen, die bestonden in milddadige stichtingen in de hospitalen en kloosters.

Mathilda, de gemalin van keizer Hendrik I, hielp elke week eenmaal het bad bereiden voor armen en reizigers.

In de 15e eeuw kwamen de damp- en zweetbaden der oude slavenvolken weer in zwang, welker inrichting aan het komische grensde; de zweetbaden waren eenvoudig sterk verhitte kamers, de dampbaden bestonden uit tobben met water gevuld, waarin gloeïende steenen werden geworpen.

Met wilgenteenen, welke meermalen als uithangbord van deze badinrichtingen dienden, werd meestal door meisjes of vrouwen de huid der badgasten flink geschrobt.

Helbling, een Oostenrijks dichter in de 13e eeuw, schildert vrij sarcastisch de aanwending dezer zweetbaden.

Allengs verminderde nu het gebruik der baden. Haar aantal was o.a. in Weenen van af het eind der 13e tot het begin der 18e eeuw, ondanks de vergrooting der keizersstad, van 29 tot 7 geslonken. Met het kwijnen der stedelijke badinrichtingen kwamen in de 16e eeuw de geneeskundige baden - zuurbronnen genaamd - in de mode, welke, vooral door zoogenaamde ‘badtochten’ begunstigd, haren weg namen naar Baden, Schwalbach, Gastein, Karlsbad en Wildbad. Druk werden de baden in Zwitserland bezocht waar Ulrich van Huten meermalen de gast was. In Schwalbach zou de vorst August van Saksen in 1584 met 160 bedienden en 200 paarden verblijf hebben gehouden.

De bedorven zeden der stedelijke badinrichtingen werden ook naar de geneeskundige baden overgebracht. De Italiaansche schrijver Poggio weet uit eigene waarneming de zinnelijke en onmatige levenswijze der groote schaar zieke (?) en gezonde badgasten te verhalen.

Daar deze ‘zuurbronnen’ goede renten afwierpen, werden er steeds nieuwe ontdekt en bijna elke landeigenaar schiep een ‘Gezondheidsoord;’ over de chemische of physische eigenschap van het water bekommerde men zich weinig en liet de genezing veelal over aan de ‘brongeesten.’

Gedurende langen tijd waren baden voor volksgebruik verdwenen, om eerst in onze veelbeteekenende eeuw weer op prijs te worden gesteld.

Eeuwen lang had men zich beholpen met badkuipen en zeer primitief ingerichte zweetbaden, toen Vincentius Prietznitz met zijn nieuwe methode van natuurgeneeswijze optrad en in 1830 de eerste koudwaterinrichting vestigde op den

Gravenberg in Silezie. Spoedig kreeg het Russische dampbad, dat reeds bij de oude Slavenvolken in gebruik was, weder de overhand.

Tot deze behooren de dampbaden, welke nog heden in alle garnizoensplaatsen van Zweden en Noorwegen in gebruik zijn. De legers van Napoleon brachten ze naar het zuiden van Rusland en spoedig vonden de 'Russische baden' haren weg naar het westen van Europa.

Ter nauwernood had dit dampbad het burgerrecht verkregen, of het vond een sterke concurrent in het 'Romeinsche bad', welke het eerste meer en meer tracht te verdringen. Gedurende de middeleeuwen tot nu toe, bleef het Oud-Romeinsche badwezen bestaan in het Oosten.

Evenals bij de oude Hebreeuwen, is ook daar herhaald baden overeenkomstig het gebod van den Koran, zoowel voor mannen als voor vrouwen, een godsdienstige plicht. Zij bestaat nu zonder eenige verandering in de Moorsche baden van Noord-Afrika (Algiers, Tunis) - zelfs de Romeinsche massage ontbreekt niet, zij zijn echter klein en onaanzienlijk, en de rijke inrichtingen zijn voor Europeanen ontoegankelijk. De baden in Turkijë, Egypte en Hindostan toonen nog de meest geraffineerde zinnelijkheid en massage is er een zaak van gewicht.

De Engelschen erkenden bij de laatste veldtochten de sanitaire waarde der Romeinsch-Turksche baden en plantten die naar Albion over. Dokter Richard Barther stichtte in 1856 het eerste Romeinsche bad op de St. Anna's heuvel bij Cork in Ierland. De grootste Romeinsche baden bezitten Weenen, Ofen, Londen Parijs en Dresden. Het eerste in Duitschland werd door dr. Luther in Rudersdorf bij Wittenberg gesticht.

Eerst in de laatste dertig jaren verspreidden zich over de voornaamste steden van Europa, groote en doelmatige inrichtingen voor zomer en winterbaden, welke, op zuiver hygiënische grondslagen gesticht, er aanspraak op kunnen maken de volksgezondheid te bevorderen.

De Romeinsche, Russische en dampbaden worden als luxe-artikel en toegift aangemerkt.

In dit opzicht sluit de moderne tijd zich geheel aan bij de oude tijden, terwijl het begin en einde der middeleeuwen een onbegrijpelijken weerzin tegen watergymnastiek toonden, welke het oude Rome als het eerste en meest essentieele nummer van het thermenprogram beschouwde.

Zoo werd in 1633 in Duitschland aan de schoolknapen op strenge straf het zwemmen verboden, er werd herhaaldelijk tegen gepreekt en kort voor den zevenjarigen oorlog werd het baden der kinderen met de roede gestraft. Zelfs artsen ontzagen zich niet het schandelijk te noemen aan de visschen eene kunst te willen afzien, waarvoor de natuur den bouw van het menschelijk lichaam niet bestemd had!

Wij meenen te hebben aangetoond, dat de klassieke Oudheid in vele opzichten de middeleeuwen ver overtrof wat de zorg aangaat der huidkultuur en lichaamsverpleging.

Zeer veel kunnen wij uit de stichtingen der ouden in ons voordeel aanwenden, als we slechts het spreekwoord in 't oog houden:

'Onderzoek alle dingen en behoud het goede.' -*)

De burgerwacht.

De burgerwacht uit de beste tijden onzer Republiek bestond - wil men de meesterstukken van Rembrandt en Van der Helst gelooven - uit stoere, krachtige mannen, die veel van een krachtigen dronk en een goed stuk vleesch hielden, en ook gaarne een gezellig praatje hadden met een aardig meisje, dat hun vroolijke invallen guitig en ter snede wist te beantwoorden.

De in het vorige jaar overleden schilder Herman ten Kate heeft altijd een bijzondere voorliefde gehad voor die flinke mannen, waarvan zijn groote voorgangers in de kunst het voorrecht hadden de origineelen naar de natuur te schilderen.

Wat deze dagelijks in levenden lijve voor zich zagen, moest hij, geholpen door hun onsterfelijke scheppingen, zich zelf voor den geest stellen; toch is 't hem meermalen zeer goed gelukt een fraai, echt oud-hollandsch tafereel, dat veel aan zijn beroemde modellen doet denken, samen te stellen.

'De burgerwacht' is een hoogst verdienstelijk schilderij, dat ons zonder moeite verplaatst in de tijden toen er 'Nachtwachten' optrokken, waardig door een Rembrandt, en 'Schuttersmaaltijden' gehouden werden, waardig door een Van der Helst geschilderd te worden. Het stuk onderscheidt zich door groote historische trouw, levendige groepeering, goede teekening en - zooals men dit van Ten Kate verwachten kon - frisch koloriet.

Slapend geboet.
Naar het Engelsch van B.L. Farjeon.
(*Vervolg van bladz.* 120.)

'Wat ik je te zeggen heb, Robert, betreft juffrouw Wayland.'

'Nu?'

''t Is toch eigenlijk zoo erg moeielijk! Al wat we hier in vertrouwen samen bespreken, blijft onder ons?'

'Och ja, als je dat zoo verkiest.'

'In alle omstandigheden geloof ik op je vertrouwd te hebben als op mijn besten vriend.' En hier bleef hij weder steken.

'Waarom ga je niet voort?' vroeg Robert koeltjes.

'Robert,' zeide Frank eindelijk, met nauw hoorbare stem, - 'Robert, ik heb juffrouw Wayland lief.'

'Heb je juffrouw Wayland lief?' vroeg Robert, die met moeite zijne ontroering bedwong en tusschen ieder woord der bekentenis even ophield.

*) Vrij bewerkt met toestemming des Uitgevers naar 'Badewesen und Bade-technick der Vergangenheit,' von Hugo Markgraff, verschenen in de Sammlung gemein-verständlicher Vorträge von Rudolf Virchow und Fr. von Holtzendorff. Uitgave van J.F. Richter, Hamburg.

‘Ja, ik heb haar lief.’

‘Weet zij het? Heb je reeds aanzoek om haar gedaan?’

‘Neen, ik heb er haar nog met geen woord van gesproken.’

Robert ademde weer vrijer.

‘Ik ben nog niet in staat geweest,’ vervolgde Frank, die, nu de kogel eenmaal door de kerk was, met veel minder terughouding sprak, ‘er den noodigen moed toe te vinden. Werkelijk, ik ben bang. 't Is evengoed of men al zijn hoop op geluk op één worp met de dobbelsteenen heeft gesteld.’

‘Waarom deel je me dit in vertrouwen mede?’

‘Als je dàt niet kunt vermoeden, zal ik er mij onuitsprekelijk verlicht door gevoelen. Maar ik vreesde, ik vreesde...’

‘Dat ik haar óók liefheb?’ vroeg Robert bedaard. ‘Was je dáár bang voor?’

‘Eerlijk gezegd - ja!’

‘Het zou je verdriet aandoen als je moest hooren, dat juffrouw Wayland bij mij denzelfden hartstocht heeft opgewekt als bij jou. Maar zou dat, welbeschouwd, zulk een wonder zijn? Ik heb evengoed mijne gevoelens als alle andere menschen; en al geef ik mij geen moeite om mijn hart voor de wereld te ontsluiten, is dat een bewijs dat ik minder diep gevoel? Ik beschouw het juist als een bewijs van het tegendeel. Toch moet ik mij onbewust verraden hebben, anders zou je nooit dit onderhoud gezocht hebben. Nu ja, het is je gelukt, mij de bekentenis te ontwringen. Ik heb haar lief! ik heb haar lief! Met mijn gansche hart en mijn gansche ziel, met al mijn wil en mijn kracht, heb ik haar lief!’

Hierbij was geen veinzerij in 't spel. Het was de uitdrukking van een krachtigen, overstelpenden hartstocht, van eene algeheele en onverdeelde toewijding, en Frank keerde zich dan ook in de diepste verslagenheid af. Hij had met vrees en beving de bekentenis tegemoet gezien, maar... hij had haar uitgelokt, en hij gevoelde dat hij een verplichting op zich had genomen, die hij eerlijkerwijze niet kon loochenen.

‘Ik kan je niet zeggen, hoezeer mij dat bedroeft, Robert’, zeide hij met doffe stem. ‘Je kunt niet gelooven, hoeveel pijn me dit doet.’

‘Dezelfde opmerking,’ zeide Robert, ‘van mijnen kant aan jou gemaakt, zou hier evenzeer van pas zijn. Dat zul je moeten toegeven!’

DE BURGERWACHT. Naar Herman ten Kate. (Zie blz. 139).

'Ik kan niet nalaten het te erkennen,' zeide Frank droevig; 'wat je daar zegt, is maar àl te waar!'

'Kon ik haar dag aan dag zien, zonder haar lief te krijgen?' riep Robert uit. 'Zij is de éénige hoop, die ik in deze wereld heb, en wij tweeën - in plaats van schijnbaar vriendschappelijk hier naast elkander te wandelen - moesten elkander uit alle macht haten. Ik veronderstel dan ook, dat het zulk een gevoel is, waarmede je jegens mij bezield bent, niet waar?'

'Neen, Robert, dat is niet zoo. De schuld ligt evenmin aan mij als aan jou. Het is een vreeselijke gedachte, dat wij medeminnaars zouden zijn.'

'Heb ik het daarop aangelegd?'

'Neen, evenmin als ik... Wat is er aan te doen? Maar we zijn wel dwaas, om hier over haar te staan twisten, alsof zij ter onzer beschikking was, terwijl wij misschien al dien tijd een dwaallichtje hebben nagejaagd!'

'Best mogelijk!' zeide Robert. Hij was bezig de kansen te wegen en het pro en contra te berekenen. Allerlei soorten van plannen kwamen er bij hem op; en hij begreep dat hij tijd noodig had om er zich over te beraden. Eén ding was intusschen zeker: dat Frank zich, tot op zekere hoogte, in zijne macht had gegeven.

'Toch is het bijna niet te denken,' zeide Frank, 'dat mijnheer Wayland zonder eenige bepaalde bedoeling zijne deur zoo wijd voor ons zou hebben opengezet. Als hij het ons niet waard achtte, zou hij ons gezelschap niet gezocht hebben, gelijk hij toch blijkbaar wèl gedaan heeft. De laatstverloopen weken zijn de gelukkigsten en - de rampzaligsten van mijn leven geweest!'

'Het is erger dan nutteloos,' merkte Robert op, 'den tijd met jammerklachten te verspillen. Ieder woord dat je zegt, zou ik precies zoo kunnen nazeggen; maar ik doe het liever niet, omdat ik er de dwaasheid van inzie. Elk onzer heeft ten minste zijne kansen, en daar mijnheer Wayland ons heeft aangemoedigd, ben ik niet van plan mij terug te trekken. Juffrouw Wayland is mij even dierbaar - om geen twist tusschen ons uit te lokken, wil ik niet zeggen: dierbaarder - als zij met mogelijkheid jou kan wezen. Mijnheer Wayland heeft geen voorkeur laten blijken. Wij hebben dus gelijke rechten en staan op gelijken grond, en het zou voor elk onzer de laaghartigste daad van de wereld zijn, als de een eenig voordeel op den ander trachtte te behalen.'

'Wat bedoel je daar meê?' vroeg Frank, verbijsterd door de wending, die de zaak genomen had.

'Mij ne bedoeling is nog al vrij duidelijk. Jij zelf hebt me hierin betrokken, en ik heb het recht om te eischen dat je open kaart speelt. Ik zou er nooit in de verste verte aan gedacht hebben, om mijn geheim aan iemand anders ter wereld te openbaren dan aan juffrouw Wayland, - het was te heerlijk! Doch de fout is nu eenmaal begaan, en jij bent er de aanleidende oorzaak toe geweest!'

'Ik moet je zeggen, dat ik je nog altijd niet begrijp, Robert. Het is volstrekt mijne begeerte niet, juffrouw Wayland verdriet aan te doen.'

'En dat is mijne begeerte evenmin. Wat het tentoon spreiden van edelmoedige gevoelens betreft, verkies ik voor niemand onder te doen. Zou je soms bij geval willen loochenen, dat je niet half, zoo niet geheel, voorbereid waart op de bekentenis, die je me hebt afgeperst? Als je dàt durft ontkennen, ben je een lafaard en een huichelaar!'

‘Er bestaat volstrekt geen aanleiding om mij zulke harde woorden toe te voegen,’ zeide Frank; ‘ik heb reeds gezegd, dat ik maar al te zeer vreesde, die bekentenis van je te zullen vernemen.’

‘En je kon ook niet verwacht hebben, nu je eenmaal wist dat ik haar met den meest mogelijken hartstocht bemin, dat ik op jou verzoek zou afzien van de hoop, waarmede ik vervuld ben, dat zij eenmaal mijne vrouw zal willen worden. Het is de éénige hoop, die ik in dit leven heb!’

Frank kromp ineen, alsof hem plotseling een priem door het hart ware gestoken; maar tóch dwong zijn gevoel van rechtvaardigheid hem om te zeggen: ‘Dat heb ik niet verwacht.’

‘En nu,’ zeide Robert ontwijkend, ‘nu wij in den loop van ons gesprek tot dit punt zijn genaderd, - heb je nu iets voor te stellen?’

‘Ik kan aan niets en over niets denken,’ sprak Frank.

‘Wil ik dan eens een denkbeeld opperen, oprecht en eervol voor ons beiden?’

‘Het zal mij genoegen doen, het te hooren.’

‘Juffrouw Wayland kan slechts met één van ons beiden in 't huwelijk treden,’ zeide Robert, terwijl hij langzaam sprak en het gelaat van zijn collega nauwkeurig bestudeerde. ‘Geen van ons beiden heeft er nog een woord met haar over gesproken, en zij is dus op dit oogenblik nog evenmin de mijne als de jouwe. Meneer Wayland begunstigt ons gelijkelijk, en op zijn voorspraak kan jij evenveel rekening maken als ik. Je kunt dus niet klagen, dat ik de quaestie oneerlijk opvat. Laat ons overeenkomen om nog een maand te wachten, gedurende dien tijd aan juffrouw Wayland niets van onze gevoelens te zeggen, en eerlijk en fatsoenlijk jegens elkaar te werk te gaan. Eer de maand uit is, kan er misschien iets gebeuren; zij zou bijvoorbeeld, uit eigen beweging, een of ander blijk van voorkeur kunnen geven. Dan zal voor den ander de tijd gekomen zijn om zich terug te trekken en in stilte zijn hartzeer te verkroppen. Hoe hevig wij ook lijden, het zou een lafhartigheid zijn, haar verdriet aan te doen, door ons lijden aan de groote klok te hangen. Eén van ons beiden zal ten hemel opvaren, - of ter belle nederdalen!’

Dat waren hooge woorden, maar niet te hoog voor den toestand van het oogenblik. Ofschoon hij erkennen moest, dat er een zekere rechtvaardigheid aan het voorstel ten grondslag lag, kookte Frank inwendig van woede bij de gedachte aan het overeengekomen uitstel. Maar, alles wel beschouwd, had hij het toch in zekeren zin zichzelven op den hals gehaald: hij was de man, die het onderwerp het eerst ter sprake had gebracht, en het voorstel was voor den een even billijk als voor den ander. Doch dadelijk daarna werd hij weer pijnlijk getroffen door een zonderlinge uitdrukking van zelfvertrouwen in Roberts blik: iets dat zijne eigene kansen scheen te verminderen, of te verzwakken.

'Nu, wat zeg je daarvan?' vroeg Robert.

'Het klinkt nog al vrij billijk,' antwoordde Frank. 'Maar indien, eer de maand om is, een van ons beiden voldoende reden heeft om te veronderstellen, dat juffrouw Wayland's hart hèm toebehoort, dan moet er een einde aan de marteling gemaakt worden en zal hij de vrijheid hebben om te spreken.'

'Ja, maar niet zonder voorkennis en medeweten van den ander, dus niet achter den rug van dien ander om. Ik van mijn kant verbind mij tegenover jou om die voorwaarde stipt in acht te nemen. Als jij van jou kant weigert, je tot diezelfde voorwaarde te verbinden, dan heb ik daardoor de zekerheid, dat je me eenig en alleen tot dit gesprek hebt uitgelokt met het doel om mij te bedriegen en te verraden!'

'Dat is nooit mijn doel geweest,' zeide Frank op zwaarmoedigen toon, 'en dat is het ook nòg niet!'

'En toch aarzel je om een eerlijk verdrag aan te gaan! Er zal maar één enkelen, laatsten uitweg voor mij open blijven, indien je blijft weigeren, want dan zou je dáárdoor reeds bewezen hebben dat je een verrader bent. In dat geval zou ik mijnheer Wayland en zijne dochter bekend maken met al wat er tusschen ons is voorgevallen.'

Er was iets vreeselijks in die bedreiging. Mijnheer Wayland zou met alle recht verontwaardigd zijn, en juffrouw Wayland zou er zich over ergeren en schamen, dat de teederste gevoelens van een meisje tot het onderwerp van een gesprek op de openbare straat waren gemaakt. En op hèm, Frank Harding, zou al de blaam en de verachtelijkheid van deze onkiesche handeling neerkomen.

'Ik neem genoegen met je voorstel,' zeide hij, en terwijl hij sprak, was het of zijn hart hem ontzonk en schenen al zijne blijde verwachtingen in rook op te gaan.

'Op je woord van eer?' vroeg Robert Walford.

'Op mijn woord van eer!' zeide Frank.

Zonder een woord meer te spreken, gingen zij ieder zijns weegs, zonder elkaar goeden nacht te zeggen, zonder elkander de hand te geven. Zij waren nu elkanders vijanden geworden, - de een in alle eerlijkheid en te goeder trouw, de ander met laaghartige voornemens in zijne gedachten, voor het oogenblik nog vaag en onbepaald, maar die hij in zijn eigen belang hoopte te laten rijpen.

V.

Zij hadden op het kantoor van den heer Wayland afzonderlijke lessenaars in gebruik, waarvan elk zijn eigen sleutels had. Die lessenaars waren van eene eigenaardige constructie: massief en ouderwetsch van fatsoen, met geheime laadjes van binnen, en die laadjes in iedere lessenaar weer op eene andere wijze verborgen. Een der lessenaars was van eiken-, de andere van mahoniehout. De mahoniehouten lessenaar behoorde aan Frank, de eikenhouten aan Robert; en niemand dan de beide jongelieden en de heer Wayland droeg kennis van de listig verzonnen kunstgrepen, waarmede de geheime laden geopend moesten worden.

In den loop der vastgestelde maand van stilzwijgendheid hadden er twee belangrijke gebeurtenissen plaats, de een, schijnbaar en oppervlakkig geoordeeld, belangrijker dan de andere; maar ofschoon niets minder dan de dood in het spel was bij de eene, was toch de andere, hoewel oogenschijnlijk van minder beteekenis, het belangrijkst wegens hare tragische gevolgen.

De krampachtige pijnen aan het hart, waardoor de heer Wayland gekweld werd, begonnen veelvuldiger en smartelijker te worden. Bij iederen terugkeer van een aanval had hij een gevoel, alsof zijn laatste uur geslagen had.

Na afloop van de laatste der vele onderzoekingen vroeg zijn dokter, met een ernstiger gelaat dan gewoonlijk, of hij nog eens wou gaan zitten. Onder hunne wederzijdsche verhouding van dokter en patiënt had zich langzamerhand een gevoel van vriendschap gemengd, en de geneesheer, die peinzend met zijn vouwbeen stond te spelen, maakte nog geen aanstalten om het gewone recept te schrijven.

'Hebt ge mij de een of andere tijding mede te deelen?' vroeg de heer Wayland met onmiskenbare spanning.

'Zijt gij sterk genoeg om aan te hooren wat ik u heb te zeggen?' luidde de wedervraag van den dokter.

Die vraag, van zulk een man, op zúlk een oogenblik, was welsprekender dan het duidelijkste antwoord; maar de heer Wayland begreep, dat hij het in stellige en ondubbelzinnige bewoordingen moest hooren. Hij wachtte een oogenblik, als om zich op den slag voor te bereiden.

'Ja,' zeide hij, 'ik wil en moet de waarheid weten!'

'Er komen gebeurtenissen in het menschelijk leven voor,' sprak de geneesheer nu, 'die onvermijdelijk zijn en waaraan wij ons niet kunnen onttrekken.'

'Bij voorbeeld de dood,' zeide de heer Wayland moedig.

'Bij voorbeeld: de dood,' stemde de dokter toe.

Weder volgde er een korte stilte, en de heer Wayland dacht dat hij het tikken van een klok hoorde, - maar 't was het kloppen van zijn hart.

'Het is mij wel eens voorgekomen,' vervolgde de geneesheer, 'in den loop van mijn werkkring, dat ik in staat ben geweest om den levensduur tot bijna op een uur af, en zeker tot op een dag, te bepalen.'

'En in zulk een geval verkeer ik?'

'In zulk een geval verkeert gij!'

'Welnu,' zeide de heer Wayland, met een zwakke poging om te glimlachen, 'ik moet het manmoedig onder de oogen zien.'

De dokter knikte, met een uitdrukking van medelijden in zijne gelaatstrekken. En nu zag hij eensklaps hoe de lippen van den heer Wayland krampachtig begonnen te beven, hoe hij zijne handen een weinig ophief en met zijne vingers zenuwachtig rondtastte, alsof hij tegelijkertijd een lichamelijken en een zedelijken steun zocht. De dokter schonk ijlings eenige druppels van een bruin vocht in een wijnglas, voegde er wat water bij, en gaf dit aan zijn patiënt.

'Drink dit eens!'

De heer Wayland dronk het op; het beven zijner lippen bedaarde, en zijne handen gleden langs zijne zijden neder. En nu zeide hij, op een klagelijken toon:

'Ik dacht aan mijne dochter!'

De geneesheer knikte weder. Er zijn crisissen in het leven, waarbij het stilzwijgen de grootste barmhartigheid is.

'Hoe lang heb ik nog te leven?' vroeg de heer Wayland.

'Gisteren nacht is het volle maan geweest,' antwoordde de arts. 'Gij zult niet lang genoeg meer leven om de volgende te zien!'

'Ik dank u!' mompelde de heer Wayland. 'Gij zijt een trouw en oprecht vriend. Zeg mij nog meer.'

'Gij hebt nog den tijd om orde op uwe zaken te stellen, als gij maar zorg draagt om alle hevige aandoeningen en gemoedsbewegingen te vermijden. Nog een viertal weken ongeveer staan u ter beschikking.'

'Met dien tijd moet ik trachten toe te komen. Zouden heftige gemoedsaandoeningen onmiddellijk een noodlottig gevolg hebben?'

'Misschien niet onmiddellijk, maar zij zouden den afloop bespoedigen. Draag vooral zorg, u niet te overspannen. Onderwerp u met berusting en gelatenheid aan eene hoogere beschikking. Dat zal u helpen, dat zal u kracht geven.'

'Ik zal het doen! Ik zal het doen!... Ik had nooit gedacht, dat ik nog eens veroordeeld zou wezen, om mijn doodvonnis te hooren uitspreken!'

Hij bedekte zijn gelaat met zijne handen, en bleef gedurende vijf of zes minuten zwijgend en onbeweeglijk zitten. Daarna stond hij op, kalm en ernstig, en zeide:

'Ik zal naar huis gaan.'

Gedurende het overige gedeelte van dien dag, en ook dien nacht, was hij buitengewoon bedaard. Zijne handelszaken waren in goede orde; maar in zulk een crisis als deze, welke hij nu bereikt had, valt er altijd aan een aantal kleine bijzonderheden te denken, - en aan deze besloot hij zich nu verder geheel en al toe te wijden. Wijl hij daarvoor àl zijne aandacht noodig bad, met uitsluiting van alle andere aangelegenheden, kon hij geen tijd missen voor de behandeling der loopende zaken op zijn kantoor, en liet hij de behartiging dezer handelsbelangen geheel over aan de goede en vertrouwde zorgen van zijne twee boekhouders, Frank en Robert.

'Ik zou liefst zoo weinig mogelijk gestoord willen worden,' zeide hij tot hen. 'Gij zijt genoegzaam bekend met den loop der zaken, om ze desnoods zonder mij te kunnen behandelen en afdoen. Indien ik mij bij voorbeeld tot herstel van mijne gezondheid buitenslands moest begeven, geloof ik er voor mijzelven gerust over te kunnen zijn, dat alles op den gewonen voet zou voortgezet worden.'

Zij verzekerden hem, dat dit inderdaad het geval zou zijn, en dat alles met de meest mogelijke zorg behartigd en uitgevoerd zou worden. Hij staarde hen aan met het voorkomen van iemand, die bezig is een levensvraagstuk op te lossen, en begaf zich daarna weder naar zijne particuliere vertrekken terug. Hij vond het moeielijk, wien van de twee hij kiezen zou, - onzeker als hij was, wie van beiden de vertrouwbaarste en meest gewenschte echtgenoot voor zijne beminde Dora zou wezen.

De jongelieden hadden den peinzend vorschenden blik, waarmede hij hen aanzag, zeer goed opgemerkt, en - zij putten er hoop en wanhoop uit. Duistere vermoedens rezen er in Roberts hart op. Wanneer list en eerlijkheid met elkaar in botsing komen, is het voordeel aan den kant der list.

De heer Wayland droeg de behartiging der zaken van het kantoor zóó geheel en onvoorwaardelijk aan de zorg der beide jongelieden op, dat hij daarvan zelfs zijn rekening-courant met de Bank niet uitsloot. Al wat hij deed, was zich er van te

vergewissen, hoe de balans stond en een nieuw cheque-boek aan te vragen, dat een honderdtal cheques bevatte. Zijne cheques waren altijd op zicht betaalbaar gesteld, daar de kas op het kantoor genoegzaam voorzien was voor toevallig voorkomende betalingen. Het cheque-boek was genummerd: 64501 tot 64600. Hij teekende vijftig van deze cheques in blanco, 'kruiste' ze,[1] en stelde het boekje weder aan zijne jonge bedienden ter hand. Op die wijze onttrok hij zich aan allerlei beslommeringen, en trachtte hij den raad van zijn geneesheer zooveel mogelijk op te volgen.

Daarna wijdde hij zich met allen ernst aan de taak om zijne dochter gade te slaan en uit te vorschen, met oogmerk om te ontdekken of zij ook eenige voorkeur had, hetzij voor Frank, hetzij voor Robert. Maar er zijn geheimen, die een zedig en eerbaar meisje steeds met de grootst mogelijke zorgvuldigheid tracht te bewaren, en al vond de heer Wayland ook een draad, toch achtte hij dien draad niet sterk genoeg om er zich verder met vertrouwen door te laten leiden. Maar intusschen verbeeldde hij zich, toch een zweem van voorkeur voor Frank te bespeuren. Hij twijfelde er in de verste verte niet aan, of de gevoelens, door de jongelieden voor Dora gekoesterd, waren van dien aard, dat ze, met zijne aanmoediging, wel tot eene liefdesverklaring zouden leiden.

Reeds waren er een veertien dagen verstreken van de maand stilzwijgen, waaromtrent Frank en Robert onderling waren overeengekomen, zonder dat het onderwerp ooit weder tusschen hen ter sprake was gebracht. Een vertrouwelijke gedachtenwisseling werd door geen van beiden begeerd of gezocht; elk ging zijns weegs, vervuld met en beheerscht door zijn hartstocht voor Dora. Het was zoowel voor den een als voor den ander een tijd van marteling.

Na verloop van die veertien dagen had de tweede belangrijke gebeurtenis plaats. Franks zuster, die, zooals reeds is medegedeeld, altijd zwak van gestel was geweest, werd plotseling veel erger, zoodat zij zich voor hare gezondheid naar Italië moest begeven. De geneesheeren zeiden, dat dit voor haar de éénige en laatste kans op levensbehoud was.

Zij kon niet alleen gaan, en hare ouders konden haar geen van beiden vergezellen. De éénige persoon, tot dit onvermijdelijke liefdewerk in staat, was haar broeder Frank. Het was een onvoorziene en ongelukkige samenloop van omstandigheden, maar Frank hield zielsveel van zijne zuster en hij deinsde niet voor zijn plicht terug. Ook in andere opzichten was het een

1) In Engeland maakt de handel veel gebruik van 'gekruiste' cheques, die gewoonlijk met twee schuine dwarsstrepen over de breedte zijn gemerkt en waarvoor het bedrag alleen op vertoon aan een Bank in ontvangst kan worden genomen.

LENTE. Naar V. Corcos.

ongelukkig tijdstip in het leven van dezen jonkman. Zijn vader had zich op bedenkelijke wijze in geldelijke moeielijkheden gewikkeld; hij zelf had niet alleen voor het oogenblik dringend behoefte aan financiëelen bijstand, maar hij bezat ook de middelen niet om de uitgaven voor de reis zijner dochter te bestrijden. Frank had ze evenmin: iedere shilling van zijn salaris was verslonden door de onkosten der huishouding. Het was gebiedend noodzakelijk, dat er een som gelds gevonden zou worden om in deze behoeften te voorzien, en met veel moeite en zorg slaagde Frank er in, het benoodigde geld tegen hoogen interest te leenen.

Toevalligerwijze kwamen deze omstandigheden Robert Walford ter oore. Hij glimlachte, en wreef zich in de handen; en in zijn sluwen geest rijpte een laaghartig plan.

Frank sprak met mijnheer Wayland.

'Ik kan u niet zeggen, hoe het mij spijt, mijnheer,' zeide hij, 'dat dit nu juist, in een tijd als deze, gebeuren moet, maar het was niet te voorzien of te vermijden.' (Hij maakte alleen gewag van de ziekte zijner zuster; van het geld, dat hij geleend had, durfde hij niets zeggen.) 'Als het niet een quaestie van leven of dood was, zou ik u niet voor een tien- of elftal dagen verlof vragen.'

'Zult ge na het verstrijken van dien tijd hier weer terug zijn?' vroeg de heer Wayland.

'Ik zal dan stellig en zeker weer hier zijn,' antwoordde Frank; 'niet later dan den elfden dag.'

'Gij moet uw plicht doen,' sprak de heer Wayland. 'Kan ik staat maken op uw woord?'

'Met volle gerustheid, mijnheer!'

De dokter van den heer Wayland kwam hem dagelijks bezoeken en betuigde zijne tevredenheid over de wijze, waarop zijn patient aan zijne raadgevingen gevolg gaf.

'Gij verlengt er werkelijk uw leven mede,' sprak de arts, 'in plaats van het te verkorten.'

'Geeft ge mij hoop op een uitstel van executie?' vroeg de heer Wayland.

'Neen,' antwoordde de dokter; 'maar gij zult den vollen tijd uitleven, die u is toebedeeld.'

De heer Wayland zuchtte. Hij kon zich niet weerhouden, nog te blijven hopen tégen hoop, maar zijn geneesheer ontnam hem die hoop. Het vreeselijke vonnis was uitgesproken; er was geen tegenhouden meer aan. Schijnbaar zonder bepaalde bedoeling maakte hij in bijzijn van Frank eene toespeling op den staat zijner gezondheid. De jonkman werd er diep door getroffen.

'En daarom, Frank,' zeide de heer Wayland, 'gij ziet hoe gebiedend noodzakelijk het is, dat gij geen dag langer dan den vastgestelden tijd wegblijft.'

'Niets zal mij kunnen terughouden, mijnheer!' zeide Frank.

In tegenwoordigheid van haren vader nam hij afscheid van Dora, en - toen kwam er een oogenblik, waarop de heer Wayland zich verbeeldde, dat zijne dochter iets meer dan eene vluchtige genegenheid voor Frank gevoelde.

Inmiddels had de heer Wayland ook met Robert gesproken.

'Ik zal wel alleen in staat zijn om de zaken gaande te houden, mijnheer,' zeide Robert. 'Ik ken den loop der werkzaamheden op mijn duimpje!'

Had hij hetgeen er in zijn gemoed omging, door zijne gelaatstrekken laten uitdrukken, dan zouden er bij den heer Wayland misschien kwade vermoedens zijn

opgewekt; maar hij was een man met sterke zenuwen, zoowel in het goede als in het kwade. Ongelukkigerwijs had nu juist het kwade de overhand. Als Frank weg was, wat zou hij dan niet kunnen volbrengen! Nu zijn medeminnaar tijdelijk van de baan gedrongen was, had hij het spel in handen. Men zou er zeker van kunnen zijn, dat hij de beste kaarten voor zichzelven zou houden.

Het was niet te vermijden, dat er tusschen hem en Frank eenige woorden gewisseld werden, en in het korte onderhoud, dat er bij die gelegenheid plaats had, poogde Robert allerlei dingen uit te vorschen, die in verband konden gebracht worden met den staat van Frank's familiezaken.

‘Zal je trouw je woord houden?’ vroeg Frank; ‘zal je niet met juffrouw Wayland spreken?’

‘Je vraag is reeds een beleediging,’ gaf Robert ten antwoord. ‘Als wij geen vrienden geweest waren, zou ik die woorden uitleggen op een manier, die je niet aangenaam zou zijn!’

‘Ik moet aandringen op een ruiterlijk antwoord,’ zeide Frank; ‘ik wil geen uitvluchten hooren!’

Want er was iets in Robert's houding, dat hem ongerust maakte.

‘Dan zal je een ruiterlijk antwoord hebben,’ sprak Robert. ‘Waar ik mij eenmaal toe verbonden heb, dat zal ik ook nakomen. Vóór en aleer de maand verstreken is, zal ik tegenover juffrouw Wayland met geen woord gewag maken van de liefde, welke ik voor haar koester!’

‘Ik ben tevreden,’ zeide Frank. ‘Vaarwel!’

Hij stak Robert zijne hand toe; doch deze nam haar niet aan.

‘Er moet nog iets bij gezegd worden,’ sprak Robert koeltjes. ‘Alles wat er tusschen ons is voorgevallen, is jou drijven geweest. Jij hebt me het eerst opgezocht; jij hebt er mij het eerst over gesproken; jij hebt me mijn geheim afgeperst. En je beantwoordt het vertrouwen, dat ik in je gesteld heb, met mij te beleedigen. Als je een hart in je lijf gehad hadt, zou je open en rond met me gebroken hebben; dan zou je tegen me gezegd hebben, gelijk mannen van eer in zulke omstandigheden tot elkander plegen te zeggen: “Ik doe afstand van je vriendschap; van dezen dag af zijn gij en ik volslagen vreemdelingen voor elkaar!”’

‘Neen, neen, Robert!’ riep Frank, gekweld door berouw en zelfverwijt. Robert's verontwaardiging was hem een waarborg, dat er in zijne afwezigheid geen valsch spel zou gespeeld worden. Had er de een of andere bedrieglijke bedoeling bestaan, dan zou het in Robert's belang geweest zijn vriendelijke in plaats van scherpe woorden te bezigen. Zijne heftigheid was in Frank's oogen juist een bewijs van zijne eerlijke bedoelingen.

‘Ik zeg ja,’ hernam Robert. ‘In ieder gesprek, waartoe je me verlokt, heb je de vermetelheid om mij op een lager standpunt te plaatsen dan je zelven, alsof ik niet werkelijk en inderdaad je gelijke

was. Luister nu eens goed naar mij! Op mijn woord van eer: ik zal in je afwezigheid geen woord van liefde tot juffrouw Wayland spreken. Ik verwacht dat je je voldaan zult verklaren met deze plechtige belofte, - en nu heb ik je nog iets anders te zeggen!'

Hij wist dat hij een veilig standpunt innam; hij wist, dat, als Frank besloot om, vóór en aleer hij Engeland verliet, met Dora te spreken, hij dit niet zonder zijn voorkennis zou kunnen doen, want hij had zich voorgenomen om al Franks doen en laten te bespieden, van dit oogenblik af, totdat zijn medeminnaar goed en wel van de baan was. Hij wist, dat, als Frank met den heer Wayland over zijne liefde voor Dora sprak, hij eenvoudig tot zijn patroon behoefde te zeggen: 'Vraag hem eens, of hij niet gewoon is, van geldschieters te leenen, en of zijn vader niet betrokken is bij twijfelachtige transactiën, die, als ze aan het licht kwamen, hem aan de algemeene verachting zouden blootstellen.' Dit zou voldoende zijn voor den heer Wayland, die in merg en been een man van eer was.

Doch Robert wilde liever niet openlijk de hand hebben in den ondergang van zijn medeminnaar. Indien zijne meening gevraagd werd, indien hij zijns ondanks rechtstreeks in de zaak betrokken werd, ja, dàn zou het een ander geval zijn. Dan zou hij bereid zijn om te handelen, en dan zou het een edele zelfvoldoening voor hem wezen, dat hij, - wetende wat hij wist, - er zich geheel en al buiten had gehouden en geen werkzaam deel had gehad in den val van zijn medeminnaar.

'Ik heb het reeds gezegd, Robert,' sprak Frank, 'dat ik tevreden ben.'

'Ja,' riep Robert, 'nadat je me eerst een grove beleediging hadt toegevoegd! En nu laat ik je aan je lot over! Van dit oogenblik af beschouw ik je als mijn vijand, en als iemand die de vriendschap van een eerlijk man niet waardig is!'

Die woorden waren voor geen tweeërlei uitlegging vatbaar. Oprecht of ónoprecht, hij gloeide van verontwaardiging.

'Ik kan alleen hopen,' antwoordde Frank op droevigen toon, 'dat je er nog eens beter over zult denken.' Gedreven door zijn edelmoedig karakter, gevoelde hij oprecht en diep berouw over al hetgeen er gesproken en gebeurd was. Reeds was de sluwheid begonnen te zegepralen over de eerlijkheid. 'Vergeef het mij, Robert!' zeide hij, - en nogmaals stak hij hem zijne hand toe.

En nogmaals wees Robert die af. 'Nu is alles tusschen ons uit!' sprak hij.

Toen Frank, vergezeld van zijne lijdende zuster, Engeland verliet om zich naar Italië te begeven, gevoelde hij zich diep ongelukkig. Hij kon zich niet luchthartig heen zetten over het verbreken van den vriendschapsband, die sedert zoovele jaren tusschen hem en Robert Walford bestaan had.

VI.

Juist een week later werd den heer Wayland door een zijner huisbedienden het visitekaartje van een bezoeker ter hand gesteld. Hij las er den naam 'Reginald Profitt' op.

'Zeg dien heer,' zeide de heer Wayland, 'dat hij naar het kantoor moet gaan en met mijnheer Walford spreken.'

'Hij houdt vol, dat hij u persoonlijk moet spreken, mijnheer,' antwoordde de bediende; 'hij zegt dat hij niet voor kantoorzaken gekomen is.'

Voor iemand wiens uren hier op aarde geteld waren, kon het indringen van een vreemdeling niet welkom zijn; doch de heer Wayland gelastte zijn bediende toch, den bezoeker bij hem toe te laten, en weinige oogenblikken later trad de heer Reginald Profitt dan ook de kamer binnen.

'Ik heb de vrijheid genomen,' zeide hij, 'u eens te komen spreken over een particuliere zaak, die voor mij van eenig gewicht is.'

Hij was een bleek, lang en schraal man, met vlasblond haar en gluiperige oogjes.

'Ik heb niet het genoegen u te kennen, mijnheer,' sprak de heer Wayland. 'Ik ben sedert eenigen tijd lijdende, en gevoel mij daardoor ook niet in staat om zaken te behandelen. Het zou mij aangenamer geweest zijn, als gij mijn eersten boekhouder, mijnheer Walford, geraadpleegd hadt.'

'Neen, dank u,' zeide de heer Profitt; 'het is juist over een anderen bediende van u, dat ik u wenschte te spreken, en de zooeven door u genoemde is misschien óók bij het zaakje betrokken. Ik weet niets kwaads van hem, heusch niet; een heel achtenswaardig man, naar al wat men van hem hoort; maar hij z o u bij het zaakje betrokken kunnen zijn. Menschen van ons slag moeten scherp uit hunne oogen kijken! De lui die geld noodig hebben, komen ons allerlei soort van historietjes vertellen. Groote goedheid! Wat kunnen ze soms een leugens opdisschen!'

'Gij zijt dus een geldschieter,' vroeg de heer Wayland, 'en gij wenscht mij over een mijner bedienden te spreken. Bedoelt ge soms mijnheer Frank Harding?'

'Juist!'

'Heeft die dan geld van u geleend?' hernam de heer Wayland met angst in 't hart.

'Of hij geld van mij geleend heeft?' riep de heer Profitt. 'Heeft hij geen geld van mij geleend? O, wel neen, volstrekt niet! Ik zou alleen maar heel graag willen weten, waar ik hem in zijn kraag zou kunnen pakken. Waarom heeft hij de plaat gepoetst? Waarom heeft hij Engeland verlaten?'

'Hij is een zuster van hem, die ziek is, naar Italië gaan brengen.'

'Dat is weer een van die bonken, die je proeven en tasten kunt! Ha, ha! een zieke zuster naar Italië gaan brengen! Ik laat me hangen, als ik het geloof! - neem me niet kwalijk, dat ik dat maar zoo ronduit zeg, meneer Wayland! Wie ter wereld heeft meer recht dan ik om te weten waar hij is? Den eenen dag leent hij geld van me, en den volgenden dag, eer ik nog weet hoe ik het met hem heb, hoor ik dat hij er van door is gegaan! En dan nog geleend op persoonlijken waarborg op den koop toe! Hij bekleedt eene verantwoordelijke betrekking van vertrouwen, zegt hij; hij is oudste bediende bij de firma Wayland & Co. Iedereen kent Wayland & Co.; er is geen solider of respectabeler firma in de heele Londensche City! Geen schijn of schaduw van een

vlekje er op! Niet alleen vertelt hij me, dat hij uw boekhouder is, maar bovendien dat hij met uwe dochter gaat trouwen. 'Als ik maar eenmaal dat vischje aan den haak heb,' zeide hij tegen me, 'dan ga ik den gebraden haan uithangen!' Hij zal mij het mooiste huis, de mooiste paarden, de mooiste buitenplaats van Londen laten zien. Natuurlijk mocht ik tegen geen levende ziel een woord van de zaak klappen, of zijn spelletje zou deerlijk mislukt zijn! Hij heeft een glad tongetje in zijn mondje, dat jongemensch: hij zou je de shillings uit je zak praten... Heel lief! maar ik zal toch tot zijn laatste hemd van zijn lijf laten verkoopen, als zijne papiertjes niet betaald worden. Niet dat er zoo heel veel te verkoopen zal wezen, als alles waar is, wat ik er van gehoord heb. Ten minste, die vader van hem moet op de Beurs gespeculeerd hebben, - en nog wel gespeculeerd met eens andermans duiten, en het toen verloren hebben. Een klinkklaren schurkenstreek noem ik dat! En wat is uw opinie, als ik vragen mag?'

De heer Wayland hoorde dat alles met walging aan. Van de beide jonge mannen, op wie hij voor het geluk zijner dochter gerekend had, was er één totaal onwaardig gebleken, want geld te leenen van zulk een man als de heer Profitt, stond in zijne oogen nagenoeg gelijk met een misdaad. Indien de jonge man in financiëele moeielijkheden verkeerde, waarom was hij dan niet bij hèm, zijn patroon, gekomen, die niet alleen zijn chef, maar ook zijn vriend was? Waarom anders, dan omdat er op den bodem van dit smerige zaakje iets verachtelijks moest schuilen, dat Frank Harding hem niet durfde ontsluieren? Frank's vader had op de Beurs gespeculeerd, gedobbeld, zonder vooruitzicht om tot betaling in staat te zijn, indien hij verloor; misschien had Frank zelf dat óók wel gedaan. En dan de grove onkieschheid van de door den jonkman gemaakte toespelingen op Dora, - zoodat haar dierbare, haar heilige naam het onderwerp van gesprek zou worden in de kringen der slecht befaamde schurken waartoe de heer Profitt behoorde!... Het was schandelijk! het was monsterachtig!

'Hoeveel heeft mijnheer Harding van u geleend?' vroeg de heer Wayland.

'Drie honderd pond - geen cent minder!' antwoordde de waardige man, 'en het doel van mijne komst hier ten uwent is, om te vragen of gij borg voor het geld zoudt willen spreken. Uw woord zal mij genoeg zijn.'

'Dat zijn mijne zaken niet,' zeide de heer Wayland, door zijn opstaan te kennen gevend, dat hij een einde aan dit onderhoud wenschte te maken; 'voor zúlke dingen kan ik geen borg spreken! - Goeden morgen!'

'Goeden morgen!' antwoordde de heer Profitt kwaadaardig, 'en niet te danken voor uwe beleefdheid. Als die meneer Harding soms probeeren mocht om mij te bedriegen, zal ik hem het vel over zijne ooren halen!'

Met welke vriendschappelijke bedreiging hij afscheid nam.

Toen hij den heer Wayland mededeelde, dat hij Frank driehonderd pond sterling had geleend, had hij een leugenachtige verklaring afgelegd. Hij had den jonkman wissels afgeperst voor dit bedrag, dat was waar; maar de totale som, die Frank van hem ontvangen had, bedroeg honderd twintig pond, plus tweeduizend gemeene sigaren, die Frank's vader nu maar oprookte. Omtrent den man die eigenlijk deze geheele machinerie tot Franks nadeel in beweging had gebracht, had Robert Walford zelf de beste inlichtingen kunnen geven, en misschien zou - met het oog op een welgeslaagden afloop van Robert's plannen - de heer Profitt geen shilling van zijne driehonderd pond te kort komen. Terwijl zijn medeminnaar afwezig was, nam Robert langzamerhand voorbereidende maatregelen tot diens ondergang. Beheerscht als hij

werd door een woeste, hartstochtelijke liefde voor Dora, deed hij zijn best om zichzelven diets te maken dat het doel de middelen heiligt. Maar of hij dit geloofde of niet, hij had zijne hand aan den ploeg geslagen, en hij was er de man niet naar om op den eenmaal ingeslagen weg terug te keeren.

Dat was een treurige dag voor den heer Wayland! Zonder eigenlijk zelf recht te weten wat hij deed, liep hij doelloos het huis door, trad hij zijn kantoor binnen en staarde hij daar weemoedig rond. De dikke kasboeken, de hooge krukken, de ouderwetsche lessenaars, die hij aan Frank en Robert in gebruik had gegeven, waren in zijne oogen geen onbezielde voorwerpen: zij stonden voor hem als 't ware gelijk met levende vrienden. Hij raakte ze met een soort van plechtige teederheid aan. Hij had een gelukkig en achtenswaardig leven in dit huis gesleten; hij had er zijne jonge vrouw ingebracht - zijne jonge vrouw, die hij nu spoedig zou volgen - en zijne dochter was er geboren. De muren van dit prozaïsche huis in Crutched Friars waren hem heilig. Er kwam een floers voor zijne oogen; hij wankelde, en hij zou voorzeker gevallen zijn, indien Robert niet op hem ware toegesneld en hem behoedzaam en steunend naar een stoel had geleid.

'Dank je, Robert!' prevelde hij. 'Ik werd door een duizeling overvallen. Ik ben niet wel.'

'Dat heb ik met leedwezen opgemerkt, mijnheer.' zeide Robert op deelnemenden toon, 'en al reeds eenigen tijd.'

De stem van den jonkman troostte den heer Wayland. Hij keek op, en hij zag Roberts oogen met belangstellend medelijden op hem gevestigd. Zijn hart ontsloot zich geheel voor dezen trouwen bediende, en de gedachte kwam bij hem op: 'Deze ééne is getrouw te noemen! Dit is de man, aan wiens liefdevolle zorg ik mijn dierbaar kind kan toevertrouwen. Ik dank God, dat zij ontsnapt is aan de strikken, die haar gespreid waren!' Robert was een man die er goed uitzag, en de tijd was gunstig. Hij had ook geheel het voorkomen van iemand, die zich met nauwgezetheid kweet van de zaken, welke hem waren toevertrouwd.

'Gaat alles goed, Robert?' vroeg de heer Wayland.

'Het kan niet beter, mijnheer,' antwoordde Robert, 'er heeft zich nog geene enkele moeilijkheid voorgedaan. Maar ik zou u toch nog het liefst weer op uwe gewone plaats terugzien.'

Roberts hand rustte op de lessenaar, waaraan de heer Wayland zat. De oude man legde zijne kromme,

VERRAAD. Naar F. Cox. (Zie blz. 152).

vermagerde vingers op die sterke, gespierde hand. Roberts hart klopte sneller. De heer Wayland staarde onafgewend naar de beide handen: naar zijne eigene, die zoo wit en zoo mager was, en naar die van Robert, zoo breed, zoo kloek en met alle kenteekenen van verstandig beleid, zooals het den bezorgden vader voorkwam.

'Ik zal mijne plaats nooit weder bezetten, Robert!'

'Zeg dat niet, mijnheer! Over eenige weken zult ge misschien weer sterk en gezond zijn. Kon ik er maar wat aan doen om u beter te maken...'

'Dank u, mijn jongen! Uw wil is er goed genoeg toe, daar houd ik mij verzekerd van, maar gij hebt er de macht niet toe. Ik denk er over, u een blijk te geven van het vertrouwen dat ik in u stel, en dat vertrouwen moet gij niet teleurstellen... Mijn vonnis is geveld; ik heb niet lang meer te leven!'

'Mijnheer! mijnheer!'

'Het is zoo, Robert. Ik heb slechts één reden van onrust: mijne dierbare dochter.'

Roberts ademhaling ging sneller; en nog altijd rustte mijnheer Wayland's hand op de zijne. Hij wilde de betoovering niet verbreken, door die hand weg te trekken.

Er volgden nu eenige oogenblikken van stilte, en eindelijk stond de heer Wayland op.

'Ik gevoel mij nu weer wat beter, Robert. Van avond, of morgen avond, zou ik gaarne eens een vertrouwelijk onderhoud met u hebben.'

'Ik ben tot uwen dienst, mijnheer. Buiten dit huis heb ik geen enkelen band in de wereld.'

Zijne trillende stem maakte een diepen indruk op mijnheer Waylands hart.

'Welnu,' zeide hij, 'er is misschien een lachende toekomst voor u in 't verschiet. Wees mij slechts trouw! - wees trouw! Hebt gij schulden?'

'Ik ben niemand een shilling schuldig, mijnheer!'

'Dat hoor ik met genoegen. Ik gevoel me nu zóóveel sterker, dat ik de boeken wel eens zou willen inzien, als gij ze mij van avond zoudt willen brengen, wanneer het kantoor gesloten is.' Hij bemerkte niets van den triomfeerenden glans, die bij deze woorden in Roberts oogen straalde.

'Zoudt ge er mij misschien bij noodig hebben, mijnheer?'

'Ja, ik zou wellicht over het een of andere punt inlichtingen kunnen verlangen.'

'Misschien zoudt gij nu alvast het chèque-boekje mede willen nemen, mijnheer?'

'Ja, geef het mij maar.'

'Het is in de lessenaar van Harding, mijnheer. Ik heb sedert zijn vertrek geen enkele chèque ingevuld.'

De heer Wayland keek hem plotseling verwonderd aan. 'Waarom zegt gij Harding, in plaats van Frank?'

Robert bleef het antwoord schuldig.

'Gij zijt toch zulke boezemvrienden!'

'Dat zijn wij geweest, mijnheer.'

'Geweest?! Is er dan iets gebeurd, dat een einde heeft gemaakt aan uwe vriendschap?'

'Ik moet u verzoeken, op dat punt niet nader bij mij aan te dringen, mijnheer!'

'Nu, als gij dat wenscht, zullen we voor het oogenblik de zaak laten rusten. - Geef mij den sleutel van Franks lessenaar.'

'Dien heb ik niet, mijnheer. Hij heeft hem medegenomen toen hij op reis ging.'

‘Dat was onachtzaam en verkeerd! En hij had er ook het recht niet toe. Ondertusschen, ik heb er zelf óók een sleutel op.’

Hij haalde een bos sleutels uit zijn zak en opende Franks lessenaar, waaruit hij het chèque-boekje medenam. Daarop keerde hij naar zijne eigene vertrekken terug. Later op den dag zond hij Robert een boodschap, of hij eens onmiddellijk bij hem wou komen.

‘Robert,’ zeide hij, ‘toen ik u en Frank dit chèque-boekje gaf, heb ik vijftig chèques in blanco geteekend, van No. 64501 tot No. 64550. De overige chèques liet ik ongeteekend.’

‘Ja, mijnheer. Eer ik Harding het boekje gaf, zag ik de chèques even in, en zij waren gelijk gij zooeven gezegd hebt.’

‘Bewaarde Frank dit boek altijd in zijn lessenaar, toen hij nog op het kantoor was?’

‘Ja, mijnheer, en hij vulde ze in naar gelang er behoefte aan was.’

‘Hadt gij niets te maken met het betalen der rekeningen?’

‘Niets, mijnheer, behalve wat het classioneeren en verifieeren betreft, waarna ik ze aan Harding teruggaf voor de chèques, die hij dan invulde. Nadat u het chèque-boekje op het kantoor hadt achtergelaten, zeide Harding: Dat zal ik maar in bewaring nemen!’

‘Was hij altijd gewoon, zijn lessenaar in de kantooruren gesloten te houden? Gij antwoordt mij niet? Indien ik mij niet vergis in de reden van uw stilzwijgen, dan kan ik u niet geheel veroordeelen. Ik moet nu evenwel de zaak in een ander licht voor u stellen. Ik spreek tot u als uw patroon; en als het zaken betreft, gelden uwe plichten in de alleréérste plaats mij!’

‘Ik ben mij daarvan zeer goed bewust, mijnheer,’ zeide Robert, die al dien tijd slechts met groote aarzeling scheen gesproken te hebben, ‘maar mijne positie is in dit geval van zeer pijnlijken aard. Ik kan en zal nooit geheel de banden van vriendschap vergeten, die er tusschen Harding en mij bestaan hebben. Ik ga er diep onder gebukt, mijnheer!’

‘Gij moet mijne vragen beantwoorden, Robert. Hield Frank zijn lessenaar altijd gesloten gedurende de kantooruren?’

‘Niet altijd, mijnheer, - totdat u het geheele beheer der zaken aan ons toevertrouwdet.’

‘Ik zie,’ zeide de heer Wayland, terwijl hij het chèque-boekje doorbladerde, ‘dat er zes en twintig van mijne geteekende chèques zijn ingevuld geworden.’

‘Daar steekt toch volstrekt geen kwaad in, naar ik hoop, mijnheer?’

‘Niets! Maar kunt ge mij verklaren, hoe het komt, dat vijf chèques, van No. 64551 tot 64555, uit het boekje gemist worden?’

‘Dat kan ik niet verklaren, mijnheer,’ riep Robert, die nu plotseling met een gebaar van de hevigste verontwaardiging opsprong. ‘Dat gaat m i j aan! Het is m i j n e eer, m i j n goede naam, die hier op het spel staat!’

‘Ga zitten, Robert! Niet úwe eer, maar die van Frank Harding, staat hier op het spel. Het is een vreeselijke, vreeselijke slag! Dat een jongmensch, in wien ik een onvoorwaardelijk vertrouwen stelde, zich aan zúlk een misdaad kan hebben schuldig gemaakt! Stuur oogenblikkelijk iemand bij mij, die een boodschap voor mij kan doen; hij moet naar de Bank gaan, met een briefje van mij, en mij terstond antwoord terug brengen.’

De brief, dien de heer Wayland schreef, was kort en zakelijk. Hij behelsde het verzoek, dat het bankboek tot op den dag van heden zou opgemaakt en met brenger dezes medegegeven worden, en dat er tot nader order geen chèques, die de onderteekening der firma droegen, betaald zouden worden.

Terwijl de bode op weg was, ging de heer Wayland voort met Robert verder te ondervragen, die, hoewel zijn hoofd koortsachtig gloeide, nu vrijmoediger antwoordde, dan hij tot hiertoe gedaan had.

‘Ik begrijp dat de vriendschap tusschen u en Harding verbroken is, omdat uwe zienswijze niet langer met de zijne overeenstemde.’

‘Zoo is het, mijnheer! Reeds sedert eenigen tijd heb ik duidelijk bemerkt, dat er met Harding een verandering heeft plaats gehad. Hij was in de laatste maanden zeer onrustig en gejaagd. Hij maakte toespelingen op verliezen en financieele moeielijkheden, en vroeg mij een- en andermaal geld te leen, maar ik had niets te leenen. Ik raadde hem aan om eens in vertrouwen met ú te spreken; maar toen gaf hij mij ten antwoord, dat, als gij de volle waarheid wist, gij hem onmiddellijk zijn ontslag zoudt geven. Meer dan eens heb ik hem hooren zeggen: “Ik weet niet, waar het met mij heen moet!” Verdachte lieden kwamen zich op het kantoor aanmelden om hem te spreken, niet over kantoorzaken, en dan ging hij met hen uit en bleef hij soms een uur of twee achtereen weg. Ik begon daardoor langzamerhand in een zeer moeilijke positie te verkeeren. Den man te verraden, dien ik eenmaal mijn vriend genoemd had, scheen mij zeer laaghartig toe; en toch had ik ook mijne verplichtingen jegens ú in 't oog te houden. Ik heb altijd gevreesd, dat eindelijk en ten laatste de dag zou aanbreken, waarop ge mij ondervragen zoudt. De zaken zijn goed en getrouw waargenomen, mijnheer, daar heb ik terdege acht op geslagen. Het is een zware slag, zoowel voor mij als voor u. En dat het nú juist moet gebeuren, nu gij ziek en lijdende zijt, - dat maakt het nog des te erger.’

De heer Wayland drukte vriendelijk Robert's hand. ‘Wij zijn de eersten niet, die anderen hun vertrouwen hebben geschonken en van wier vertrouwen misbruik is gemaakt. Hebt ge sedert zijn vertrek al iets van Harding gehoord?’

‘Ik heb geen letter van hem ontvangen, mijnheer!’

‘Is het wel volkomen zeker, dat hij naar Italië gegaan is?’

‘Dat zou ik u niet kunnen zeggen, mijnheer!’

‘Of dat zijne zuster werkelijk zoo ziek was als hij zeide?’

‘Ook dat is mij totaal onbekend, mijnheer.’

‘Hebt gij eenig vermoeden omtrent den aard der moeielijkheden, waarin hij verkeerde?’

‘Ik mag u thans niets meer verbergen, mijnheer. Uit hetgeen Harding zich nu en dan liet ontvallen, kon ik opmaken, dat hij ze zich op den hals had gehaald door het deelnemen aan gewaagde Beursspeculatiën.’

‘Zijt gij bij geval ook bekend met een persoon, die Reginald Profitt heet?’

‘Reginald Profitt?... Neen, mijnheer.’

Juist kwam de boodschapper terug met het Bankboek, met welks bestudeering de heer Wayland zich nu gedurende eenige minuten stilzwijgend bezig hield. De chèques, waarop het daarop voorkomende bedrag was uitbetaald, waren tegelijk met het boek teruggezonden. De zes en twintig, die de heer Wayland geteekend had, waren er, gerangschikt overeenkomstig de volgorde, waarop zij ter betaling waren vertoond, en daarna kwam er een, genummerd 64561, die de heer Wayland n i e t geteekend had, maar waarvan de handteekening toch zóó sprekend op zijne eigene geleek, dat in andere omstandigheden het bedrog waarschijnlijk niet ontdekt zou zijn geworden. Zij was niet gekruist, en betaalbaar gesteld aan 'toonder'; de daarop getrokken som bedroeg 150 pond sterling.

'Dat is inderdaad al een zeer slechte streek!' zeide de heer Wayland, terwijl hij de chèque aan Robert ter hand stelde. 'Het verlies is niet groot; maar al was het bedrag honderdmaal grooter, kon de misdaad niet verfoeielijker zijn. Het is goed, dat ik de verdere betaling van mijne chèques heb tegengehouden, want er worden er nog vier vermist. Ik zie dat al de geïncasseerde chèques, welke ik in blanco teekende, door Harding zijn ingevuld. Die ongelukkige man! hij is voor zijn leven geruïneerd! Hij heeft niets dan schande en ellende te wachten. Mijn besluit staat nu vast. Robert Walford! ik draag bij dezen het geheele beheer en de geheele leiding der zaken enkel en uitsluitend aan ú op; te beginnen met morgen zult gij alle chèques teekenen, en morgenochtend zullen wij de daartoe vereischte voorbereidende maatregelen nemen. Ga u thans weer aan de behartiging uwer plichten wijden. Als gij van avond, bij voorbeeld tegen negen uur, een uurtje kunt komen, zal het mijne dochter en mij veel genoegen doen u bij ons te zien.'

'Gij koestert dus niet de minste of geringste verdenking tegen mij, mijnheer?' vroeg Robert, eer hij heenging. Ofschoon zijne polsen door de overspanning bonsden als hamers, was zijn gelaat toch doodsbleek. 'Anders zou ik uw vertrouwen niet kunnen aanvaarden! Ik moet weten, dat ik mijne plaats in uwe schatting als een achtenswaardig man en een trouw dienaar niet verloren heb. Daar heb ik recht op, mijnheer!'

'Ja, daar h e b t gij recht op, Robert! Gij staat nu hooger in mijne schatting dan gij het ooit te voren gedaan hebt, - neen, nog meer: als gij er niet tegen hebt, is er een plaats in mijn hart en mijn huis, die gij zoudt kunnen vervullen.'

'O, mijnheer!' stamelde Robert.

'Het is,' vervolgde de heer Wayland, 'niet zonder bepaalde bedoeling geweest, dat ik uwe bezoeken ten mijnent heb aangemoedigd, evenals die van den man die misbruik van mijn vertrouwen ge-

maakt heeft. Ik had daarbij een mijner dierbaarste belangen op het oog. Ik wist dat ik lijdende was aan eene doodelijke kwaal, en dat mijne dochter, wanneer ik was heengegaan, zonder beschermer zou achterblijven. Ik zou voorzeker niet zoo duidelijk spreken, als ik de gevoelens van uw hart niet in de uitdrukking van uw gelaat kon lezen. - Heb ik mij vergist?'

'Mijnheer,' sprak Robert met roerende nederigheid, 'wat kan ik zeggen... wat mag ik zeggen? De vurige hoop, die ik gekoesterd heb, kwam mij zóó vermetel voor, dat ik haar tot dusver niet onder woorden heb durven brengen. Indien ik onvoorzichtig genoeg geweest ben om iets van mijn geheim te verraden...' Overstelpt door zijne aandoeningen, was het hem onmogelijk, een woord meer uit te brengen.

'Gij behoeft niets meer te zeggen!' Zoo stonden zij daar tegenover elkander, hand in hand. Het dreigende doodsgevaar scheen nu niet zoo verschrikkelijk meer. De teederlievende vader geloofde, dat het levensgeluk zijner dochter thans verzekerd was. 'Mijne dochter kent de waarde van eene onbevlekte loopbaan, van een eerlijken, achtenswaardigen naam! Zij is beveiligd tegen schande en wanhoop! Ga nu, en kom van avond niet te laat!'

Robert boog zijn hoofd over de hand des vaders en verliet langzaam en peinzend de kamer. Heel zijn binnenste juichte van zegepraal: de prijs, dien hij zich altijd voor oogen had gesteld, was nu binnen zijn onmiddellijk bereik gekomen; en toen hij 's avonds in de huiskamer der familie Wayland verscheen, had hij een bloem voor Dora medegebracht. Na een lichte aarzeling nam zij die aan, en met een veelbeteekenenden blik naar den kant van haren vader, stak zij de bloem in den boezem van haar kleed. Hij kuste haar en drukte haar aan zijn hart. Haar gelaat was marmerbleek, hare oogen waren rood van het weenen, haar hart was bedrukt; maar... zij had haren braven vader gelukkig gemaakt. Het aannemen van de bloem was de eenvoudigste handeling van de wereld, maar had tegelijkertijd de ernstigste beteekenis; en zij zeide in stilte bij zichzelve, dat zij haren plicht vervuld had jegens haren dierbaren vader, wiens einde met rassche schreden naderde.

Wat had zij vernomen, wat was haar geopenbaard, dat zij hare liefde aan den verkeerde kon schenken?...

(*Wordt vervolgd.*)

Verraad.

Zelfs koeien kunnen verraden worden; wie zou het denken van die vreedzame, goedige dieren, dat zij aan zulk een snoode misdaad ten offer konden vallen!

En toch is 't waar. Op het mooie zomertafereeltje van den schilder Cox zien wij de euveldaad uitvoeren en de misdadigster ziet er niets afschrikwekkend uit; integendeel, 't is een allerliefst buitenmeisje in een frisch katoenen kleedje, met een zonnekap over het kroeze haar, dat een aardig glimlachend gezichtje in de lijst zet.

Zij lacht nog, die boosdoenster, terwijl zij haar gevulden, door de zon wat verbranden arm vooruitsteekt met een appel of een knol, om het rund - de zwart-en-witbonte - naar zich toe te lokken, en de andere hand houdt, o gruwel! het touw vast, dat zij straks, wanneer het niets kwaads vermoedende dier onder haar bereik is, hem om den hals wil slingeren; en dan, dan zal de arme os weten, waaraan die ongewone vriendelijkheid zijner meesteres toe te schrijven. De witte koe, zijn

zusje die nu zoo jaloersch komt toeloopen, mag van geluk spreken, dat haar die gunst niet ten deel valt.

Dierenbeschermsters zullen de daad van het mooie melkmeisje misschien even slecht en laag vinden, als die van beruchte verraders, wier naam thans nog door het nageslacht met afschuw genoemd wordt, maar al zijn ze nog zóó van oordeel, dat dieren en menschen op gelijke rechten aanspraak kunnen maken, zij moeten toch al heel verwoede planteneetsters zijn om nog te toornen op het handige boerinnetje, als de vruchten van haar verraad, in den vorm van een malschen biefstuk of een schilderachtige rollade, voor haar op tafel verschijnen.

Ad rem.

Ieder van ons is wel eens in een gezelschap geweest, waar een onbedacht woord, of een niet kwaad bedoelde uitval het evenwicht dreigde te verstoren, die in elk geval eene pijnlijke stilte ten gevolge had, en dan hebben wij het niet zelden ook bijgewoond, hoe dan een aardige inval als met een tooverslag den avond redden kon: de hatelijke ernstige stemming werd door een snedig gezegde in algemeene vroolijkheid veranderd en de tegenpartij stond dan met beschaamde kaken, indien zij niet gevat genoeg was om den bal vlug op te vangen en vroolijk terug te werpen. De gevatheid, dit gelukkig kind van de oogenblikkelijke opwelling, viert telkens en telkens weer haar triumfen. Wij wenschen hier nu meer in 't bijzonder over snedige gezegden op 't gebied der geschiedenis te spreken.

Zoogenaamde ‘aardige’ menschen, die er voortdurend op-uit zijn, anderen te doen lachen, om met hun eigen geestigheid te schitteren, leveren slechts zelden zulk een snedig gezegde van werkelijke beteekenis. Deze komen in den regel vanzelf, als uit de lucht gevallen; zij eischen van dengene, die ze uitspreekt, kalmte, vrijmoedigheid, scherpzinnige opmerkingsgave en oefening in het maken van gevolgtrekkingen.

De ‘woorden op hun pas’ kunnen van zeer verschillenden aard zijn. Zij kleeden zich in den vorm van humor en satire; van belachelijk maken; van geveinsde domheid; ja soms zelfs in den vorm van onnoozelheid. Alle tijden en natiën hebben enkele menschen aan te wijzen, wier hoofd in dergelijke bliksemstralen des geestes uitmuntte. In de letterkunde der oudheid ontmoeten wij daarvan een aantal voorbeelden.

De Grieken stelden snedige antwoorden bijzonder hoog op prijs, en zooals wij weten, is het ‘attisch zout’ een spreekwoord gebleven.

Somtijds moeten wij in dergelijke korte gezegden een dieper beteekenis zoeken. Had Alexander de Groote wel op korter en doeltreffender wijze aan het twijfelachtige van menschelijke heerlijkheid kunnen herinnerd worden dan door het antwoord van Diogenes, toen de vorst hem had toegestaan eene gunst te vragen: 'Ga uit de zon!'?

Alexander was op zijne beurt ook gevat, zooals ons uit een aantal bewaarde voorbeelden nog kan blijken. Om er een te noemen:

Darius had hem, onder schijnbaar voordeelige voorwaarden aangeboden vrede te sluiten; maar tevergeefs. Zijn veldheer Parmenio zeide: 'Ik zou die

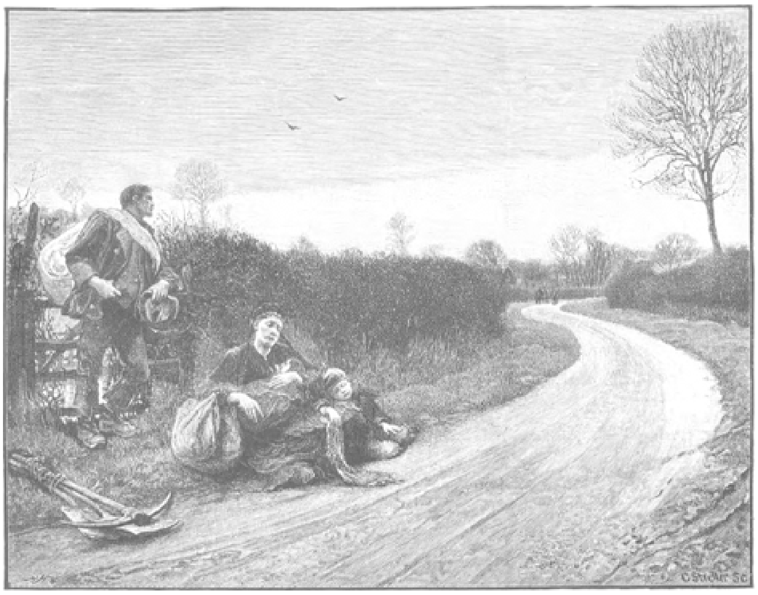

MOEILIJKE DAGEN. Naar H. Herkomer. (Zie blz. 154).

voorwaarden aannemen, als ik Alexander was.' 'Ik ook,' luidde het antwoord, 'als ik Parmenio was.'

Wij begrijpen hoe indrukwekkend het gezegde van Leonidas op zijne troepen werken moest, toen de groote veldheer, bij de Thermopyléen, op het bericht dat de vijanden zoo talrijk waren dat hunne lansen de zon verduisterden, ten antwoord gaf: 'Des te beter; dan kunnen wij in de schaduw vechten!' Eveneens gaf het antwoord van Leonidas een bewijs van groote gevatheid, toen hij op de vermaning van Xerxes, de wapenen neer te leggen, dezen toevoegde: 'Kom en haal ze!' Wat vrees was, schijnt deze veldheer niet te hebben geweten. Toen men hem boodschapte: 'De vijand rukt op ons aan met doodelijk geweld,' antwoordde hij: 'Evenals wij op hem.'

Zeer laconiek en scherp kon Aristoteles in zijne opmerkingen zijn, vooral ten opzichte van ijdele praatjesmakers.

'Ik heb u misschien vermoeid,' zeide één van dezen, na eene langdradige verhandeling te hebben gehouden. 'Geenszins,' luidde het antwoord, 'ik heb er niet naar geluisterd.' Een ander, die zijn levensloop had verhaald en eindigde met den uitroep: 'Is het toch niet vreemd?' kreeg te hooren: 'Ja, het is vreemd, dat ik je heb aangehoord.'

Op de vraag waarom hij zooveel prijs op uiterlijke schoonheid stelde, antwoordde hij: 'Zoo kan slechts een blinde vragen.'

Het antwoord van Archilaos, den veldheer van Mithridates, aan zijn spraakzamen barbier, toen deze hem vroeg hoe hij wenschte geschoren te worden, is vrij algemeen

bekend: ‘Zwijgende,’ zeide hij. De wijze wetgever der Grieken, Solon, was geen vriend van vleitaal. Toen men hem er mede geluk wenschte, den Atheners de beste wetten te hebben gegeven, antwoordde hij: ‘De beste, die zij verdragen kunnen.’

Eenigszins huiverig voor het algemeen bekend sarcasme van den kunstenaar, toonde een schilder aan Appelles zijn nieuw stuk, er bijvoegend, dat hij het in twee dagen had afgewerkt.

‘Dat is er aan te zien,’ was alles wat hij vernam.

Het schijnt dat Fokion, de leerling van Plato en een vriend van Xenocrates, geen hooge gedachten van het

oordeel der menschen koesterde. Althans toen eene door hem gehouden rede met daverende toejuiching werd beloond, vroeg hij: 'Heb ik dan iets wat zeer dwaas was gezegd?'

Als wij nu tot later in de geschiedenis opklimmen dan herinneren wij ons, om een voorbeeld te noemen, het schoone woord van Willem den Veroveraar, toen hij op den 28sten September 1066 bij zijne landing op de Engelsche kust struikelend, aan dit slechte voorteeken een gunstige uitlegging gaf, door zegepralend uit te roepen: 'Zoo neem ik dus dit land in bezit!'

Het volgende trekje van Keizer Rudolf I getuigt van groote tegenwoordigheid van geest. Bij de kroning te Aken op den 24sten October 1273 had men den scepter vergeten, die bij de leenverklaring der verschillende vorsten moest worden gebruikt. Het was een zeer critiek geval, wanneer men daarbij niet vergeet, hoe wantrouwend men in die tijden was. De Keizer vatte een op het altaar staand crucifix met de woorden: 'Het symbool der verlossing is ook een scepter!' De vorsten kusten het crucifix en ontvingen daarmede hunne vorstendommen in leen.

Op dergelijke aardige manier redde een monnik, die bij zekere plechtigheid het ongeluk had, een glas wijn op het hoofd van Peter den Groote te laten vallen, zich uit de verlegenheid: het glas brak en de wijn stroomde over het machtig hoofd van den Czaar, tot algemeene ontsteltenis. Maar de kloosterbroeder sprak ernstig:

'Niet slechts druppelsgewijs, maar in stroomen mogen Gods gaven over uw edel hoofd worden uitgestort; uwe vijanden zullen verpletterd worden als dit glas!' De Czaar was zóo ingenomen met de gevatheid van den monnik, dat hij hem niet liet straffen, maar hem integendeel benoemde tot archimandriet van Protschersk, eene in die dagen zeer aanzienlijke geestelijke waardigheid.

Een boetprediker, die in eene stad aan den Rijn kwam, waar veel zedeloosheid bedreven werd, zeide onder anderen op den kansel: 'Wat het aantal kuische jonkvrouwen en eerbare vrouwen in uwe stad betreft - wel, ik neem aan die a l l e n op éen kruiwagen de poort uit te brengen.'

Toen de gemeente duidelijke teekenen van ontevredenheid en verbittering gaf, bracht hij de menschen tot kalmte door er bij te voegen: 'Ge moet mij wel begrijpen, é e n e t e g e l i j k!'

Voor de machtigen der aarde is het ook dikwijls van groot belang op het rechte oogenblik een snedig antwoord te kunnen geven. Men had aan Koning Karel II van Engeland op zijne vraag, wat de natie van hem dacht, geantwoord dat het oordeel aldus luidde: 'Voorzeker had hij nooit iets wat leelijk of dom was gezegd, maar nog minder ooit iets verstandigs gedaan.' De vorst zeide zeer bedaard: 'Het eerste betreft mij; het tweede mijne ministers.'

Intusschen bestaat de macht der gevatheid niet enkel in het geven van korte, flinke antwoorden, die, zooals men zegt, de punt van het dreigend wapen met een behendige greep omwenden en dit op den aanvaller richten. Ook op andere wijze laat zij zich kennen. Zoo redde de bekende Zweedsche Graaf Köningsmarck zich, omstreeks het jaar 1600, uit eene groote verlegenheid. Het was in die dagen gebruikelijk dat een vreemde gezant, bij zijne eerste audiëntie aan het hof, waar hij was benoemd, eene toespraak hield in de taal van zijn eigen land. De graaf, die zijne geloofsbrieven aan Lodewijk XIV moest overhandigen, raakte bij zijne rede tot den Franschen Koning totaal in de war. Gelukkig was zijne gevatheid sterker dan zijn geheugen. Overtuigd dat niemand der aanwezigen een woord Zweedsch verstond, vervolgde hij zijne rede.

Maar nu zeide hij niet langer de van buiten geleerde toespraak op, maar 'het Onze Vader' in het Zweedsch; en daarna begon hij aan de artikelen des geloofs, alles onder eerbiedige buigingen voor den Koning. Toen de rede naar zijne meening de gewone lengte had bereikt, eindigde hij met een tafelgebed, dat hij met plechtige gebaren tot Z.M. vergezeld liet gaan.

De rede had blijkbaar een zeer gunstigen indruk gemaakt: zij werd genadig door den Koning opgenomen en door de hovelingen bewonderd, hoewel het den spreker de grootste moeite kostte om ernstig te blijven.

Spontini, de componist der 'Vestale,' droeg gaarne bij alle aanleidingen zijne décoraties. Op een feest, toen hij ook weder met rijk versierde borst verscheen, zeide een oud musicus tegen een zijner kunstbroeders: 'Wat heeft hij zich weer met ordes behangen! Mozart had er geen enkele.' Spontini hoorde het. 'Mijn vriend,' zeide hij zeer bedaard, 'Mozart had ook geen orde noodig.'

Dat Frederik de Groote, ondanks zijn gestreng optreden, toch veel ophad met gevatheid, is algemeen bekend. Op zekeren dag ontmoette Z.M. een officier te Berlijn, wien hij het verblijf in de hoofdstad verboden had.

'Waarheen?' klonk de barsche vraag.

'Incognito naar Berlijn,' luidde het antwoord en de Koning liet hem gaan. Misschien dacht hij daarbij aan een hooggeleerden professor, die in de klacht uitbrak: 'Wat zijn er toch een troep onverdragelijke gekken in de wereld!' en van zijn spotzieken vriend te hooren kreeg: 'Ja - en het gekste is, dat er gewoonlijk nog één meer is dan een ieder denkt.'

Vaak geldt echter, ook voor geestige menschen, de aloude regel: 'Spreken is zilver, maar zwijgen is goud.'

PH. WIJSMAN.

Moeielijke dagen.

Lang had hij gestreden met moed en met kracht,
Hoe fel ook geslagen door 't leed;
Hoezeer in zijn ziel, als een donkere nacht
De smart hare schaduwen gleed.
De vrede - zoo dacht hij - ontspringt bij het kruis,
Na regen schijnt 't zonnetje weer,
Licht keert ook de voorspoed wel weer in mijn huis,
Ik hoop en betrouw op den Heer!

Maar hooger en hooger steeg immer de nood
Als 't wassen eens dreigenden vloeds;
Geen werk - en daarom voor 't gezin ook geen brood! -
Hoe schreide de stemme des bloeds!

Geen licht in 't verschiet en geen vrienden tot hulp
En, ach! door een lasterlijk woord
Beroofd van zijn eer en verjaagd uit zijn stulp,
Ontvlucht hij dit jammerlijk oord. -

O, moeilijke tocht voor het eerlijke hart,
Tot werken bekwaam en gezind:
Hij voelt niet alleenlijk zijne eigene smart,
Maar ook die van vrouw en van kind.
Één blik nog ten afscheid de eens dierbare plek...
Het hart breekt hem los in geween -
En dan zich gehaast tot het droevig vertrek -
Maar, hemel! waarheen toch... waarheen?...

De zangers, zij vlieden naar 't zonnige Zuid
Als 't guurt in het stormige Noord,
En galmen daar vroolijk hun liedjes weer uit,
Door koude noch kommer gestoord.
Maar zal ook de zwerver, verjaagd als een hond,
Geland aan der vreemdlingen kust,
Daar vinden wat hij in deez' oorden niet vond:
Het dagelijksch brood en - de rust? -

O, Hij, Wiens algoedheid heel de aarde verbreidt,
Die vooglen voor kommer behoedt,
Hun vlucht in de ruimte der heemlen geleidt,
Hij richt ook des bannelings voet.
Hoe zwaar ook een onweer hij boven zich hoor',
Wat wolk er ook drijve aan den trans,
Dra breekt toch de zon van Gods liefde weer door
Met stralenden, koestrenden glans!

GEORGE FORD.

De rust van den musketier.

De dag is warm geweest en de tocht lang; de weg was zoo stoffig, zoo eindeloos; het paard wordt lusteloos, de ruiter voelt zich moede. Hij heeft een belangrijke opdracht van zijn legerhoofd; hij moet rijden zonder oponthoud, want er is haast bij de zaak, misschien hangt het lot van duizenden af van den brief, dien hij moet overbrengen.

'Spoed, spoed, en voorzichtigheid!' is hem aanbevolen; als hij deze opdracht goed vervult, wie weet welke belooning hem wacht!

Hij is 's morgens vertrokken vol moed en lust, maar nu is de helft van den dag voorbij, de zon is zoo gloeiend heet, paard en ruiter smachten naar rust.

Daar lokt zoo vriendelijk een door hooge boomen overschaduwde herberg; ja, daar zal hij even rusten, zijn paard laten voederen, zelf een verfrisschenden dronk nemen.

Even is hij in twijfel; is het goed, wat hij gaat doen, nog slechts één uur en hij is op zijn bestemming en kan dan rusten naar hartelust; maar neen, de geest is gewillig doch het lichaam zwak, en het lichaam bezwijkt.

Hij stijgt af en weinige oogenblikken later zit hij onder het hooge geboomte, in den frisschen groenen tuin; hoe weldadig werkt die koelte na den vermoeienden rit!

En, overmaat van behagelijkheid! daar komt een jong, schoon meisje, het dochtertje van den herbergier, hem den koelen wijn schenken.

De vermoeide reiziger drinkt, drinkt vol gretigheid het verkwikkende vocht, maar tevens kan hij de oogen niet afwenden van het lieve meisje, dat het hem schenkt.

Hoe blank en rozig zijn haar wangen, hoe fraai kleedt haar dat schilderachtig costuum, hoe zedig houdt zij haar oogen nedergeslagen; maar op zijn hoffelijke, vriendelijke woorden, heft zij ze even op en het is of nu een andere drank door zijn aderen stroomt; wat prachtige, donkere kijkers, glanzend als fluweel, en wat een lach, verrukkelijk! die kuiltjes aan weerszijden van het schalke mondje, hoe guitig, hoe onbeschrijfelijk lieftallig!

En de drank, dien zijn oogen drinken, is misschien nog gevaarlijker dan die zijn dorstige lippen bevochtigt!

Denk aan uw zending, jonkman! vergeet de stem niet van plicht en eer; 't is niet voor het eerst dat genot haar tot zwijgen bracht. Sta op, ontruk u aan de betoovering, die langzamerhand haar netten om u spant, en rijd haastig voort! Wie weet hoe noodlottig u anders dit oogenblik van zoete rust kan worden!

Het nieuwe spoorwegnet in Sumatra.
(Met 2 afbeeldingen).

Een der grootste meesterstukken op het gebied van spoorwegaanleg is ongetwijfeld dat, hetwelk op het eiland Sumatra onlangs uitgevoerd werd en dat ook in het buitenland de algemeene aandacht en bewondering getrokken heeft.

Het spoorwegnet, waarvan wij spreken, is nog niet geheel voltooid en zal een lengte van 177 kilometer bedragen; het is voor de binnenlanden van het groote eiland, die tot nu toe bijna onbereikbaar waren, van het grootste belang, want deze spoorweg dient tot vervoer van allerlei koopwaren, van inlandsche producten, als koffie en rijst en vooral steenkolen, afkomstig uit de kolenlagen in de nabijheid van het meer Singkara; ook zal het aan den invoer van europeesche artikelen in het binnenland belangrijke diensten kunnen bewijzen. Wat dezen spoorweg vooral zoo belangwekkend maakt in de oogen der vakmannen, is dat hier voor het eerst de tandraderbanen op zulk een groote uitgestrektheid zijn aangebracht.

De spoorlijn gaat uit van Lounto, een nauwe vallei ten oosten van het meer Singkara gelegen. In de nabijheid van Lounto liggen de steenkolenlagen, bekend als de zoogenaamde Ombiliënvelden.

Van hier begint de lijn op een hoogte van omstreeks 250 meter en klimt dan met een stijging van 17 millimeter per meter als maximum en krommingen van 150 M. straalminimum tot aan een tunnel van 826 M. lengte. Zij treedt vervolgens de vallei der Lossirivier in en stijgt dan met hellingen van 20 millimeters tot aan Solok, waar zij een hoogte van 416 M. bereikt.

De spoorlijn volgt nu de oevers van het meer en stijgt dan weder aanmerkelijk vanaf Batoe Toebal tot Padang Pandjang; hier bracht men een tandrad-

baan aan op een helling van 50 millimeters van Padang-Pandjang, dat 773 M. hoog ligt, en scheidt zich een zijtak af naar Fort de Kock. Dit is de voornaamste garnizoensplaats van de hollandsche troepen; om daar te komen,

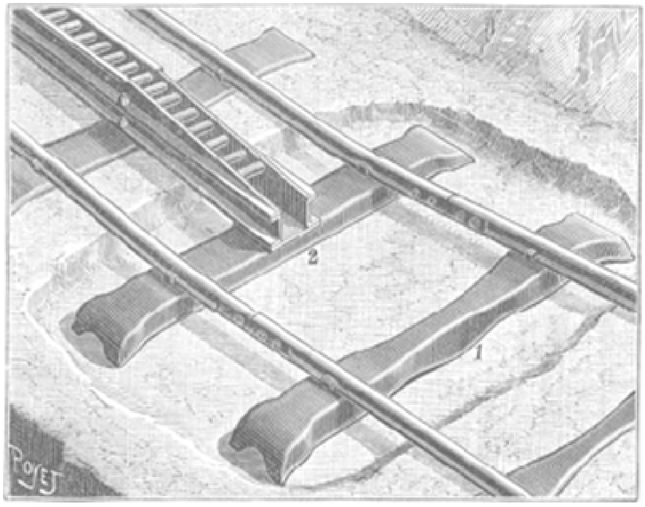

SPOORWEGRAILS EN TANDRADBAAN.

moet de spoorlijn de hoogte van 1154 M. boven het peil der zee bereiken, ten einde den bergrug, die de Merapi, de grootste vulkaan van Sumatra, van den Singalang scheidt, te overschrijden. Van daar dan daalt zij naar Fort de Kock af, dat 920 M. hoog ligt. Dit gedeelte heeft hellingen van 80 millimeters per meter en is bijna geheel een tandradbaan.

Tot Padang-Pandjang blijft de lijn op de gezonde en rijk bevolkte hoog-vlakte Menang-Kabio, het sanatorium der officieren en gouvernements-ambtenaren.

Het land is hier zeer rijk en de bevolking even talrijk als in de meest bevolkte landen van Europa; Padang-Pandjang, de hoofdplaats der residentiën Ampat-Kotta, is op de grens der hoogvlakte gelegen.

Na deze stad verlaten te hebben daalt de ijzeren weg met een steile helling af naar Kajoe-taman en richt zich dan naar de havenstad Padang, de hoofdplaats van Sumatra's westkust. Van Padang-Pandjang tot Kajoe-tanam is de lijn weer geheel met tandraderen voorzien die een helling van 70 millimeter per meter hebben; op den gewonen spoorweg is de helling slechts van 23 millimeter.

Voorbij Kajoe-tanam gaat de spoorlijn zonder andere

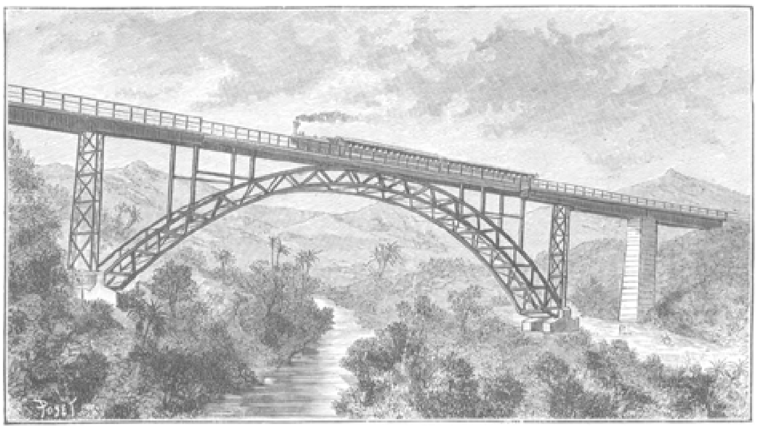

VIADUCT OP SUMATRA.

hinderpalen voort tot Padang; een zijtak gaat naar Padoe-Ajer, een andere naar Port-Emma, het eindstation; maar deze twee punten zijn beide in het eigenlijke Padang gelegen, dat, behalve de middenstad, er evenals Batavia uitziet: als een groot park, met villa's, door tuinen omringd, over een aanzienlijke vlakte verspreid.

Het is ondoenlijk alle technische bezwaren, waarmede men te kampen had, hier op te sommen. Onder de bruggen is de viaduct over de rivier Aneï tusschen Padang-Pandjang en Kajoe-tanam een der merkwaardigste.

Zooals men op onze afbeelding zien kan, is zij in een schilderachtige streek gelegen en maakt daar een fraai effect. Haar helling is van 68 millimeters en draagt een tandradbaan. De brug is geheel van metaal; zelfs de dwarsbalken mochten niet van hout zijn, daar het hout in de heete landen al te spoedig aan bederf onderhevig is.

Onze afbeelding geeft twee modellen van de gebruikte dwarsbalken; die van den gewonen weg No. 1 zijn in het midden gedeukt, die aan de tandradbaan daarentegen geheel recht en hebben in het midden twee openingen, die moeten dienen om het tandrad te bevestigen. De dwarsbalken van de eerste soort wegen 30 kilogram, van de tweede 103 kilogram per meter.

De locomotieven hebben drie soorten van ramtoestellen en worden altijd achter den trein gespan-

DE RUST VAN DEN MUSKETIER. Naar E. Richter. (Zie blz. 155).

nen; zij duwen hem vooruit bij het stijgen en houden hem tegen bij het dalen. De wagens zijn van het amerikaansche soort en hebben twee klassen voor de reizigers; de goederenwagens kunnen 20 ton steenkolen bevatten.

De werkzaamheden van den aanleg der lijn zijn grootendeels verricht door chineesche werklieden en ook door veroordeelden, de zoogenaamde kettinggangers. Dank der werkzaamheid, den tact en den moed der ingenieurs en opzichters, heeft men van deze straffelingen een geregelden, voldoenden arbeid verkregen.

De afdeeling Padoe-Ajer tot Padang-Padjang is reeds sedert 1 Juli '91 in exploitatie, en nu zal de lijn zeker wel Fort de Kock bereikt hebben. De resultaten der exploitatie zijn voor dit korte tijdsverloop zeer gunstig; de inboorlingen hebben zelfs volstrekt geen angst of vrees getoond om zich door de k a r r e t t a a p i (vuurwagens) te laten vervoeren.

Een fraai gepolychromeerd bord geeft in het hollandsch, maleisch, javaansch en chineesch de uren van aankomst en vertrek aan, de hoogte en de temperatuur der voornaamste herstellingsoorden langs de lijn, en vertoont fraaie afbeeldingen van de landschappen, die men voorbijstoomt, voortbrengselen van het land en de kunstwerken van de spoorweglijn.

Een aquarel naar de natuur door Hélène van Renswoude.

Het is voorjaar! Te midden van een schoonen, rijk aangelegden tuin, half verscholen achter eerwaardig oud geboomte, ligt een schilderachtige villa, waarvan de talrijke torentjes en de gevel schitterend wit tegen het gebladerte afsteken.

Een zacht koeltje fluistert in het nog jeugdige groen, ritselt tusschen de wingerd- en klimopbladeren, welke zich tegen de pilaren omhoog slingeren, en brengt den heerlijken geur der seringen door de geopende vensters naar binnen in de smaakvol gemeubelde kamer, waar de zonnestralen als stoeiend heen en weder dansen. Zij hebben daar vrij spel, en door geen wolkje gestoord worden ze steeds overmoediger, dringen in steeds grooter getale naar binnen, totdat een zachte, zwakke stem eindelijk het verzoek laat hooren, de gordijnen te doen vallen.

Nu is de zonneschijn buiten gesloten met het groen en de geurende bloemen en de zingende vogeltjes, en binnen...? Binnen heerschen schaduw, pijn en smart. Op een rustbed uitgestrekt ligt de eigenaar dezer zonnige, bloeiende bezitting. Reeds jaren lang lijdende, ziet de trouwe, hem zoo teeder liefhebbende gade nu aan het gelaat van den geneesheer, dat van dit lijden de dood slechts de eenige bevrijding zal wezen.

Meer dan veertig jaren waren ze zoo onuitsprekelijk gelukkig geweest, die twee thans bijkans zeventigjarige oudjes. Lief en leed hadden ze steeds samen gedragen; het leed was hun ook evenmin als anderen bespaard gebleven, maar zoolang ze elkander hadden, zoolang was het leed slechts ten halve gevoeld, en steeds door liefde en geluk overtroffen geworden. - Hun kinderen waren allen uit het ouderlijke huis vertrokken. Sommige waren hen vooruitgereisd naar het vaderhuis daarboven, een zoon was in Indië en de dochters beiden gelukkig getrouwd. En zoo hadden de oudjes slechts elkander. Aan elkander hadden ze echter ook genoeg.

En nu - - nu moesten de zonnestralen en liederen buitengesloten worden, en de schaduwen daarbinnen werden hoe langer hoe dieper.

Reeds sedert vele weken een gast in deze liefelijke omgeving, bij mijne oude moederlijke vriendin, was het mij onmogelijk mijn bezoek nog langer te rekken. Gebiedende plichten riepen mij elders heen, en hoe zwaar het mij ook viel, hoe gaarne ik haar, die ik als eene moeder liefhad, was blijven helpen in de oppassing en verzorging van den zieke, ik m o e s t afscheid nemen. Het kon nog zoo heel lang duren, had de dokter gezegd, en ik k o n , ik m o c h t niet langer van de mijnen verwijderd blijven.

'Als ge weder hier komt, dan moet ge mij niet meer hier zoeken, maar dan vindt ge mij daarginds,' zeide de zieke, toen ik mij over hem heenboog en ten afscheid een kus drukte op zijn vermagerd, vaak door pijn verwrongen gelaat. Hij wees naar buiten, waar men, indien de gesloten jaloezieën dit niet belet hadden, de heen en weder wuivende populieren van het kerkhof zien kon, dat op zeer korten afstand der villa lag.

'O, spreek zoo niet,' zeide ik, 'dan k a n ik immers geen afscheid nemen. Ik kan geen vaarwel zeggen voor... voor goed.'

'Neen, kind,' (hij noemde mij zoo vaak 'kind') 'zoo meen ik het ook niet. V o o r g o e d behoeven wij Goddank nooit afscheid te nemen. Ik wees ook in de verkeerde richting. Niet daar ginds onder de populieren moet gij mij zoeken, maar daar boven zien wij elkander weer.'

Een zalige glimlach verhelderde zijn gelaat. Hij had zijn kinderlijk geloof behouden, al de vier en zeventig jaren welke hij hier op aarde had doorgebracht.

En zoo vertrok ik.

De zonneschijn werd steeds schitterender, het groen der boomen steeds dichter, de tinten steeds warmer; de geur der seringen moest voor die der rozen wijken, alles baadde zich in zomerlicht en zomerwarmte. En binnen?... Binnen werden de schaduwen steeds donkerder en donkerder, duisternis daalde neder, totdat het nacht werd in het hart der eenzaam achtergeblevene gade. De dochters, tijdig overgekomen, hadden haar in de laatste moeielijke, zware dagen geholpen, waren haar tot troost geweest, maar tòch, hij die haar steeds elk leed tot half leed en iedere vreugde tot dubbele vreugde gemaakt had, h i j was heengegaan. En zelfs de liefde harer kinderen vermocht in die eerste dagen geen enkele lichtstraal in het nachtelijk duister harer ziel te werpen.

Tot het laatste toe had de zieke zich nooit meer 'vergist' in de richting waar hij heen wees. Steeds naar boven had zich zijn hand en zijn blik gericht. En zijn laatste woorden waren geweest: 'Nooit v o o r g o e d , mijn beste vrouw, nooit voor goed, hoor; ik ga maar vooruit, dus... tot... straks!'

En zoo, op een zonnigen, warmen Augustusdag,

toen alles bloeide en groeide en de vlinders fladderden en de rozen geurden en de vogeltjes zongen, droeg men hem weg en legde hem ter ruste onder de boomen, die men van uit de villa zoo duidelijk zien kon.

Het werd herfst, de bloemen verwelkten, de gele bladeren bedekten den grond en dwarrelden, door den stormwind voortgestuwd, wild dooreen.

Toen kwam de winter, met zijn sneeuw en ijs, zijn koude en mist. En van achter de nu gesloten vensters richtte zich de blik der eenzame oude vrouw dagelijks naar de populieren, wier kale takken zoo treurig zich heen en weer bewogen en waardoor de wind zoo droevig huilde.

Zij trachtte naar boven te zien, maar dat 'Boven' scheen haar vaak zoo heel hoog, zoo heel ver verwijderd te zijn, en onwillekeurig doolden haar oogen weder naar de heen en weder gezwiept wordende boomen, waaronder men 'hem' gelegd had.

Gedurende al die maanden was het mij ondoenlijk geweest mijne lieve oude vriendin te bezoeken. Mijn gansche hart trok vaak tot haar, maar de reis was ver en lastig, ziekte en zorgen in eigen kring maakten het mij onmogelijk van huis te gaan.

Zoo ging ook de winter voorbij, en de eerste lentezonneschijn in Maart had reeds den hard bevroren grond doen ontdooien en de eerste sneeuwklokjes en crocusjes hunne hoofdjes omhoog doen steken, toen ik eindelijk aan mijn nauw bedwingbaar verlangen voldoen en mijn hart volgen kon door tot haar te gaan.

'Stemt het gezicht van het kerkhof u niet vaak treurig?' vroeg ik haar eens, nadat ik reeds een paar weken bij haar vertoefd had.

'O neen,' was het antwoord, 'het is mijn grootste troost en vreugde dit van hier uit te kunnen zien. Als ik 't niet zien kon, geloof ik dat ik zou gaan verhuizen, om daar te gaan wonen, waar ik 't wèl zien kon.'

Uren lang kon zij met mij over haren echtgenoot spreken. Enkele malen hadden wij reeds te zamen zijn graf bezocht, wat haar steeds tot troost scheen te zijn en goeddeed.

Lang voordat de perkjes in den tuin waren omgespit, lang voordat het groen aan de boomen begon te ontluiken, was 'het' plekje onder de populieren met bloemen en planten getooid. Mocht soms een late sneeuwstorm of hagelbui schade aanrichten, na een enkelen dag was elke verwoesting hersteld en stond daar alles weer frisscher en bloeiender dan ooit.

'Ja,' zeide ik eens tot haar, van een gezamenlijk namiddagbezoek aan het graf terugkeerende, 'bloemen op een graf zijn toch eigenaardig liefelijk. Er zijn menschen, die er òf niet om geven, òf er zelfs uit principe tegen zijn; maar ik vind een krans op een kouden steen gelegd, of bloemen op een heuvel gestrooid, zoo welsprekend.'

'Vindt ge?' vroeg zij, mij door haren bril vriendelijk aanziende. 'Ik voor mij hecht er niets aan, ik geef er niets om.'

Ik wist niet wat ik hoorde. Het scheen mij ongeloofelijk dat z i j het was, die mij dit antwoord gaf. Het scheen mij zoo ongevoelig, zoo koud toe. Juist van haar had ik zulk een antwoord het allerminst verwacht Zou het dan wellicht haar wensch niet zijn, dat het plekje onder de populieren er zoo liefelijk bloeiend uitzag? Zou het misschien tegen haar zin zijn, dat anderen, de tuinman of grafbewaarder, er die bloemen plantten?

Zij bemerkte zeker hoe mij haar woorden verbaasden. Een bijkans onmerkbaar, zacht, vriendelijk glimlachje verscheen op haar gelaat, toen zij herhaalde:

‘Waarlijk, ik meen dít; al die bij vreemde of zelfs bij bekende bloemisten gekochte en door hen vervaardigde kransen heb ik zelfs haast liever niet dan wel. Een voor geld in orde gehouden graf, door een daarvoor aangesteld en betaald persoon, is mij geheel onverschillig. Hebben zij, die op het graf werken, hem of haar gekend, die er onder rust? Doen zij het uit liefde? Immers neen. Het is hun een broodwinning. Eindigde men met hen te betalen, dan zou er tevens een einde komen aan de bloeiende schoonheid van het graf. Neen, ik hecht er zéér weinig aan.’

Ofschoon ik haar, toen zij het mij uit dit oogpunt deed beschouwen, niet geheel en al ongelijk kon geven, was het mij onwillekeurig toch eenigszins eene ontgoocheling, eene teleurstelling, haar er op die wijze over te hooren spreken, en het verdere gedeelte van onze wandeling werd grootendeels stilzwijgend afgelegd.

Eindelijk moest ik weder naar mijn eigen kring terug. Evenals het mij den vorigen keer zwaar was gevallen van hem afscheid te nemen, zoo kostte het ook nu weder veel haar alleen achter te laten.

De ochtend van mijn vertrek was aangebroken. Voor het laatst wilde ik nog eens het graf bezoeken, en, al gaf z i j er dan niet om, al hechtte zij er niet aan, ik wilde er toch graag nog een ruiker bloemen neerleggen. Als i k het deed, kon zij ten minste overtuigd wezen, dat het u i t l i e f d e geschied was. Ik wenschte voor deze laatste maal er geheel alleen heen te gaan en stond vroeg op, ten einde vóór het ontbijt weder terug te zijn, zoodat zij niet bemerken zoude dat ik reeds naar het graf geweest was.

Zachtjes kleedde ik mij aan; haar slaapkamer was dicht bij de mijne, en ik wilde haar niet storen. Onhoorbaar opende ik de deur, en met mijn schoenen in de hand sloop ik op mijn kousen langzaam en voorzichtig de gang over en de trap af. Neen, zij kon niets gehoord hebben, haar slaap kon niet door mij gestoord zijn geworden. Beneden gekomen, trok ik mijn schoenen aan. De voordeur was reeds geopend, de dienstboden waren dan ook reeds op en aan hunne gewone ochtendbezigheden. Toch was het nog vroeg toen ik buiten trad. De lucht was bewolkt, en het was vrij koud. Ik haastte mij den tuin door en den straatweg over, aan welks overzijde het kerkhof lag.

Reeds van verre kon men het graf zien, vooral nu de nog bijkans bladerlooze boomen het niet aan het oog onttrokken; maar nog eer ik den straatweg halverwege was overgestoken, bleef ik eensklaps stilstaan. Ik, die dacht geheel alleen bij het graf te zullen zijn, zag in de lanen van het kerkhof, juist van de tegenovergestelde zijde, een oud vrouwtje op het graf toe loopen. Haar gelaat kon ik niet zien, zij had een grooten zwarten mantel geheel om zich heengeslagen, en haar hoofd en gezicht waren gedeeltelijk onzichtbaar door een grooten, donkergrijzen

doek. Zij liep zeer langzaam, het had dien nacht weder een weinig gevroren, de grond was hard en hier en daar eenigszins glad; terwijl het gaan haar daarbij nog bemoeilijkt werd door een, naar het scheen, zwaar voorwerp dat zij droeg. Ik kon niet zien wat het was, daar zij het geheel onder haar mantel verborgen hield.

Niet wenschende gezien te worden, wendde ik mij een weinig van het graf af en liep zóó, dat ik steeds achter haar bleef. Toen zij het graf genaderd was, zag ik dat het voorwerp onder haar mantel een spade was. De vrouw moest reeds vrij oud zijn, haar handen beefden en het kostte haar blijkbaar de grootste inspanning het werktuig te hanteeren.

Langzaam, o! zoo langzaam ging het. Toch werd de grond door haar losgewoeld. De oude plantjes, waarvan sommige reeds verwelkt en andere door storm en nachtvorst vernield waren, werden zorgvuldig verwijderd en het gansche graf met frissche bloemen beplant.

Langzaam ging het, o! zoo langzaam; het bukken viel haar moeielijk, het werk was voor haar krachten zwaar. Toch verliet zij het graf niet, eer alles geheel in orde was, en toen ging zij weder de laan in, waaruit zij gekomen was. Zeker om de spade weer in de schuur te bergen, dacht ik.

Eén oogenblik, toen zij haar gelaat onverwachts eenigszins naar mij heen wendde, terwijl zij zich omkeerde om een handvol uitgetrokken verwelkte plantjes ter zijde te werpen, was 't mij plotseling of ik droomde, want ik meende mijne lieve, oude, moederlijke vriendin zelve te zien. Ik vertrouwde mijn eigen oogen niet. Neen, dàt was onmogelijk. Toch deed dit mij nog meer zooveel mogelijk voor haar schuilhouden. Ik wachtte nog eenigen tijd, maar zag of hoorde niets meer. Het was zeker een oude meid van den doodgraver of van den tuinman van het kerkhof, die men op deze wijze iets liet verdienen.

Nadat ik nog eenige minuten besluiteloos gestaan had, ging ook ik het kerkhof verder in en naar het huisje van den doodgraver, van wien ik toch wel eens weten wilde waarom men zoo vroeg in den kouden ochtend door een arme vrouw het werk liet doen, waarvoor toch eigenlijk mannen aangewezen waren.

De doodgraver was reeds op en aan zijn arbeid. Ik vroeg hem wat ik weten wilde, maar met de grootste verbazing, ja met verontwaardiging viel hij mij in de rede:

‘Een arme oude vrouw! Maar juffer, 't is de oude Mevrouw zelve. Een arme oude vrouw! Heeft ze uwe dan nooit verteld, dat zij het zelve is die hier altijd het graf van meneer zaliger in orde houdt? Er komt nooit een vreemde hand aan, nooit. De wintermaanden is er natuurlijk niets, of niet veel te doen, maar dan toch komt ze telkens en haalt de opgewaaide bladeren van het graf en strooit er bloemen op. Ik heb haar zoo dikwijls gezegd 't aan mij over te laten; maar mevrouw wordt er boos en bedroefd om als ik daarvan spreek, en dan zegt ze tegen me: “Hoor eens, Jaap,” zegt ze, “laat me begaan; als ik er ook onder lig, dán mag jij 't doen, maar eerder niet.” Kijk, daar gaat mevrouw weer heen. Haar oude mantel en doek, en de spa heeft ze in de schuur geborgen, daar rust ze dan altijd een beetje uit ook, en daar brengt mijn Jenneke haar een kopje koffie.’

Voorzichtig keek ik door de reet der deur. Ja, nu herkende ik haar weder. De sjaal door eigen hoed vervangen; het zilverwitte haar zat er glad en netjes onder weggestreken. Er lag een vredige, gelukkige trek op haar vermoeid gelaat, en langzaam, o! zoo langzaam verliet ze het kerkhof.

Ik keek haar na, totdat ze uit mijn oog verdwenen was. Tranen van aandoening verstikten mijne stem. Ik kon niets antwoorden op het verhaal van den doodgraver. Ik drukte hem hartelijk de hand, en verliet eveneens het kerkhof, den ruiker bloemen, dien ik u i t l i e f d e op het graf zou leggen en daarom g e k o c h t had, weer mede terugnemende.

Indische goochelkunst.

Een Europeaan, die lang in Britsch-Indië woonde, vertelt het volgende ongeloofelijke kunststuk van een goochelaar. De zoogenaamde mangatoer werd eens voor hem en voor drie andere zeer sceptische en scherpziende Europeanen uitgevoerd; voor hen stond een groote bloempot gevuld met versch uit den tuin gehaalde aarde. De goochelaar mengde wat in de aarde en stak toen de droge pit van een manga (Indische vrucht) daar in; hij begoot vervolgens de aarde en bedekte den pot met een linnen doek. Terwijl hij en zijn helper tot vermaak van andere toeschouwers een menigte bewonderenswaardige goochelstukjes uitvoerden, pasten de Europeanen op de manga, en besloten zich in geen geval te laten bedriegen. De doek begon in het midden zich op te lichten, als daartoe gedreven door een zich er onder bevindenden stok. Toen deze ongeveer een hand breed boven den bloempot uitstak, trad de goochelaar nader, greep den doek, zonder den pot aan te raken, aan twee uiteinden en lichtte hem voorzichtig op; men zag nu een jong mangaplantje met vier glanzende bladeren, oogenschijnlijk een week oud. Hij dekte pit en plant weer toe en keerde tot zijn andere kunststukken terug. Na een poos werd de doek zes handen hoog opgelicht en nu was de manga een dwergboompje geworden, dat er uitzag of het twee jaren oud was. Bij den derden keer was het reeds ½ Meter hoog en droeg twee groene vruchten, die zich bij de vierde maal tot fraaie rijpe manga's hadden ontwikkeld. Nu nam de goochelaar de manga's er af en reikte ze den Europeanen over, die ze doorsneden en uitstekend vonden. Vervolgens onderzochten zij het boompje dat, hoewel klein en sierlijk, toch overigens in alle bijzonderheden, wortel, stam, takken, bast en bladeren, volledig en even echt was als andere manga's. Bedenkt men dat vier allesbehalve lichtgeloovige Europeanen een uur lang al hun opmerkzaamheid uitsluitend op dit voorval gericht hebben en dat de goochelaar, zonder eenige toestellen en met uitzondering van een lendendoek geheel ongekleed was, en dat alles bij helder daglicht gebeurde en de bloempot blijkbaar door niemand aangeraakt werd - dan heeft men alle redenen zich over dit kunststuk te verbazen.

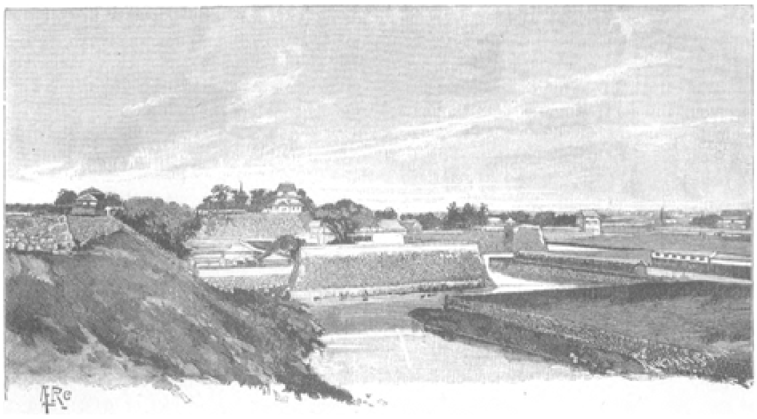

DE KEIZERBURCHT.

Tokio.
Met 5 illustratiën.

Ieder, die in Yokohama komt om Japan te doorreizen, raden wij aan dit eenzame nest zoo spoedig mogelijk den rug toe te keeren.

Yokohama is niets anders dan een namaaksel van europeesche steden, en dan nog een heel slecht bovendien; behalve zijn japansch ondeugdenkwartier mist het alle oorspronkelijkheid, daarentegen is het rijk gezegend met internationale drankgelegenheden en is tevens de hoofdzetel van de japansche curiositeitenfabricage, die er alleen op berekend is allerlei prullen naar het buitenland te zenden en daardoor de voortreffelijke, eigenaardige kunstnijverheid

MOEDER MET KIND.

der Japanners ten gronde te richten.

De omstreken der stad zijn ook hoogst bescheiden; zij zelf is akelig en hoekerig gebouwd, vele straten zien er uit of zij uit niets dan gevangenissen bestaan; opvallend vele vensters hebben zwarte, slechts naar boven geopende, kappen van planken; deze eigenaardige soort van vensters behooren aan zijdemagazijnen en dienen om voor de bezichtiging der zijde slechts van boven licht in te laten.

Langs een vlakke streek, die met rijstvelden, bamboesstruiken en dennenbosschen bedekt is, voert de spoorweg in iets minder dan een uur van Yokohama naar de hoofdstad Tokio, vroeger Yeddo geheeten. Van Kanagawa begeleidt ons de Tokaide, die oude beroemde weg, welke tot voor nog kort geleden als de eenige begane verkeersweg tusschen Yeddo en Kioto, de geheimzinnige zetel der Mikado's, een groote rol speelde. Talrijke dorpen trekken ons voorbij; kleine moerassen vol boterbloemen thans in vollen bloei brengen een aangename afwisseling in het eentonige groen der tuinen.

Het was een warme dag en in de met passagiers volgestopte wagens werd ijverig met waaiers gewuifd. Vier of vijf stations met japansche en engelsche opschriften en wij zijn aan het doel. Het station zeer net en europeesch aangelegd maar niet ruim en minder berekend op de groote snelle uitbreiding der stad, voert ons in het midden van het straatgewoel van Tokio. Een nishka voor ons zelf en twee andere voor onze bagage brengen ons naar het naastbijgelegene Seyoken-hotel. Het Seyoken-hotel behoort aan Japanners en is niet goed bekend. In Yokohama beweert men zelfs, dat men 't daar niet kan uithouden en dat men beter deed, elken avond naar Yokohama terug te keeren. Maar dat is zottepraat.

Tokio met zijn twaalfmaal honderdduizend inwoners neemt een ontzaglijke oppervlakte in. Het is een eigenaardige, merkwaardig groote en uitgebreide plaats. Om het te beschrijven moet men drie groepen van geheel verschillend karakter uit elkander houden.

Ten eerste de Keizersburchtring, die als een reusachtige cirkel het midden inneemt en zooveel omvang heeft, dat zij met onze vroegere vestingsteden kan vergeleken wor-

den. Zij is een groote hinderpaal voor het verkeer, daar men van het Noorden naar het Zuiden of van het Oosten naar het Westen altijd om haar heen moet buigen, want de heilige ruimte te doorkruisen is streng verboden. Breede vestinggrachten, cyclopenmuren en aan bruggen of poorten gehechte politieverordeningen maken de pogingen hiertoe vruchteloos.

Als een tweede cirkel om deze binnenmuren strekt zich een vlakte uit; die groote, ombouwde vlakte bevat europeesche gebouwen en militaire inrichtingen. Men kan haar vergelijken met een boulevardcirkel of ring. Zij bevat de kiemlagen waaruit zich Japans toekomst zal ontwikkelen. Nog verder naar buiten volgt dan het gewone tot voeding der edele, centrale deelen bestemde eiwit van het klein burgerlijke volk. Beginnen wij met de laatste groep.

Wanneer men van den rand van den Uëno-heuvel op deze zee van kermistenten neerziet, dan steken alleen enkele gevels of de toppen der boomen er wat boven uit. Geen toren of grooter gebouw, gelijk aan die, welke den steden van Europa hun stempel geven, versiert dat gewemel van krotten. De hoogere gevels verraden de tempels, maar ook zij komen niet bijzonder uit in de lage omgeving. In een europeesche huizenmassa zouden zij verdwijnen.

Dwaalt men door deze dicht opeengepakte menigte van lage woningen, zoo merkt men dat zij in lange lijnrechte stegen verdeeld is, die allen smal en onbeduidend zijn, behalve een enkele lijn, die plan schijnt te hebben, tot een straat naar europeesch model aan te groeien, namelijk de Ginsa.

Het eene winkelkraam volgt op het andere, gevuld met alle mogelijke artikelen of met vlijtige menschen; nergens een opening. Veel gaat het over smalle bruggen en dan ziet men diep onder zich tusschen kale muren, donkere kanalen vol slik en vuil water, waarop zich zwaar beladen schuiten heen en weer bewegen. Aan onaangename geuren is geen gebrek en dikwijls moet men zijn neus toehouden, vooral wanneer men in een winkel gaat om van de uitlokkend mooie dingen iets te koopen.

Groote waterbakken en daarboven sierlijk piramidevormig opgestapelde vuuremmers met lange handvatsels staan op korte afstanden voor de hutten en herinneren aan het dreigende gevaar der branden, die hier in deze houten rommel bijna dagelijks offers vragen. Een oud spreekwoord zegt dan ook:

‘Een brand is de bloem van Yeddo.’[1)]

Sombere, meestal zwart geverfde gebouwen, waarvan deuren en vensters met massieve blinden gesloten zijn, dienen tot brandvrije magazijnen. Men ziet ze in elke straat, om de honderd schreden. Ook zij bestaan eigenlijk uit latwerk, maar zoowel de muur als de zware blinden zijn met een dikke laag cement overdekt. De brandweer staat op luchtige geraamten, die zich boven de kleine gebouwen verheffen, en waakt dag en nacht.

De drukte van het verkeer is niet groot. Met paarden bespannen huurrijtuigen zijn er niet en de kleine tweewielige nischka's zijn zulke gemakkelijk te bewegen, buigzame dingen, dat zij haast geen plaats innemen en nergens stoornis aanbrengen. Slechts bij scherpe krommingen in de hoeken rijden zij soms tegen elkander. Door de Ginsa en een zijstraat gaan een paardentram en omnibussen. Beide vervoermiddelen worden wegens hun onzindelijkheid door de Europeanen meestal vermeden. Ook

1) Zoo juist brengt de telegraaf het bericht van een ontzettenden brand, die een groot gedeelte van Tokio heeft in de asch gelegd.

gaan zij schandelijk langzaam en de paardentram houdt dikwijls een kwartier lang stil om redenen die zeker alleen aan de pedante politie bekend zullen zijn.

Men voelt zich als in een andere stad verplaatst, wanneer men plotseling uit de buitenste nauwe en eindelooze huttenzee op de Boulevards met de europeesche gebouwen uitkomt. Fraaie, breede straten met wel is waar jonge maar toch vriendelijke lanen, uitgestrekte gazons, lange planken schuttingen, waarachter nieuwe gebouwen ontstaan, en overal weer eindelooze vergezichten; men schijnt telkens buiten te kunnen komen.

Maar wat is dat voor een trotsch muurwerk, opeengestapeld van louter grijze blokken, die achter gindsch lotosmoeras de streek afsluit?

Het lotosmoeras blijkt een recht gegraven, meer dan 20 meters breede vestinggracht te zijn, die zich in onafzienbare lengte uitstrekt, en de kolossale muur volgt haar zoover als het oog reikt. Daarachter verheft zich een grootsche toren van drie verdiepingen, beschermd door zwarte balken bruggen, alles in chineeschen stijl opgetrokken. Zulke torens herhalen zich telkens.

Daarbinnen is de Keizersburcht. Wij zullen nog vaak deze sombere, reusachtige vesting moeten voorbijrijden, want zij zet zich telkens als een hinderpaal tegenover ons, wanneer wij Tokio willen doorkruisen.

Het zware bouwwerk maakt een eigenaardigen, karaktervollen indruk. De grijze, onbehouwen blokken zijn met hun kanten zonder verbindingsmiddelen in elkander gepast. De aldus gevormde muren stijgen uit de grachten omhoog als ramtorens van een pantserschip en wel tot een hoogte van ongeveer 15 Meter. Boven is een groene aarden wal, waarop dichte rijen van groote, oude dennen geplant zijn. Hun grillige vertakkingen geven een onvergelijkelijk fraaie bekroning. De onderste takken buigen zich als draperiën over de blokken en als om de ruwe landelijkheid van dit beeld nog wat te versieren, vliegen tallooze gieren en raven er onbeschaamd tusschen en vervullen de lucht met hun schril gekras. En dat alles te midden eener stad met een millioen inwoners. Zelfs laten zich in den winter troepen wilde eenden in de grachten neder. Dit is een bewijs van de stilte en eenzaamheid, die in dezen kring meestal heerschen.

De geheele keizersburcht kan een doorsnede hebben van een kilometer, maar haar vorm is onregelmatig en de grachten en vestingsmuren beschrijven aan den noordelijken driehoek een wijduitloopende spiraal. Ook in de binnenruimte loopen grachten en daartusschen weder wallen met poorten, bruggen, schuttingen en lanen, die een waar labyrinth vormen, waarin men gemakkelijk zou kunnen verdwalen.

Een hoek van het labyrinth is intusschen reeds vervallen en aan de behoefte van het gewone ver-

keer prijsgegeven. Dwars, door een op een exerceerterrein gelijkende woestenij, kan men van het Zuid-Oosten naar het Oosten den hoog verkorten door de eene vestingpoort in, de andere uit te rijden. Van hier kan men een blik werpen in het binnenste en allerheiligste der groote ruimte.

Voor een zware poort staat weer een wachtpost, maar hier niet slechts twee soldaten met geweren maar ook nog twee hofpolitieagenten in eene bijna geheel amerikaansche uniform. Daarachter en op eenigen afstand ziet men een bevallige europeesche brug, schijnbaar geheel van wit albast en met fraaie kogelvormige lantarens, die 's avonds als electrische lampen schitteren. Nog verder naar achter flikkert, tusschen sierplanten en dennen, een fransch mansarden gebouw, de eigenlijke woning van het keizerspaar. Daar moet ook nog een zeer fraaie tuin bij liggen met een klein meer, eilanden en fonteinen, bloembedden en parkaanleg.

BUITENPOORT VAN DEN ASAKUSA-TEMPEL.

Laten wij nu onze belangstelling weer wijden aan den middenkring. Daar hotel en station zuidelijk liggen, moet de vreemdeling, wil hij in de noordelijke streken bezoeken afleggen, òf westelijk òf oostelijk rondom de keizersburcht gaan, en daar in dat noordelijke gedeelte hem vele punten aantrekken - niet alleen de europeesche gezantschappen en de woningen der meeste aanzienlijke Europeanen, maar ook de universiteit en eenige musea - zoo wordt hem deze omweg bijna tot dagelijkschen plicht. De lange, breede, lijnrechte straten, die, op boulevards gelijkend, naast de wallen en grachten zich uitstrekken, dragen hun eigen stempel. Aan den westelijken hoek is alles militair-, aan den oostelijken alles school- en studentachtig. Hier zijn het slechts instituten voor openbaar onderwijs, ginds kazernen. Terwijl de eerste nieuw en op Europeesche wijze ingericht zijn, woont de eveneens hoogmoderne soldatenwereld nog in de overblijfselen van het oude Daimiopaleis, bestaande uit lange, hooge, zwart en wit geverfde, schabbige gebouwen.

De Minister van Oorlog woont echter Europeesch. Zijn woning, op een heuvel tronend, sluit, trotsch en aangenaam, het perspectief af. Voetvolk en bereden troepen verlevendigen den voorgrond. Daartusschen officieren van alle rangen, die vol kunst hun kleine paarden laten galoppeeren.

Het ziet er hier echt Berlijnsch uit, temeer daar uniform en mutsen des zomers eenvoudig wit en geheel pruisisch van snit zijn. De enkele fransche roode petten van

een lijfwachtregiment, vallen daarom des te meer op; zij zijn afkomstig uit den tijd vóór '70.

Een interessante afsluiting van den westelijken hoek vormt een ontzaglijk groot stellage, in welks donker geraamte men de omtrekken van een koepel onderscheidt. Dit is de nog niet voltooide kerk der russische ambassade. In Europa zou men ze reeds wat groot vinden. Hier echter, midden tusschen de kleine krotten van Tokio, maakt het den indruk van een reusachtig monster.

Van het onbeduidende profiel der kermiskramen zal deze koepel nog langen tijd het eenige werkelijk uitstekende punt blijven, ten minste als de andere natiën zich niet beijveren den Russen na te volgen of zelfs te overtreffen. Niet alleen hooge, hoogste en allerhoogste kringen, maar ook de burgerlijke patriotten van Japan moeten over zulk een aanmatiging woedend zijn en de hoop koesteren, dat een geduchte aardbeving eens wraak op den kolossus zal oefenen. Men verzekert zelfs, dat de russische gezantschapskapel, die zoo brutaal in de keizerlijke tuinen neerziet, een schaduw werpt op de verhouding tot het Czarenrijk. Misschien werpt zij ook nog heel andere schaduwen op de toekomst. Aan bedehuizen is overigens in Tokio geen gebrek. Men telt er over de duizend tempels - heidensche natuurlijk. Ze allen te bezoeken kan men natuurlijk van niemand vergen; de meesten zijn ook een bezoek niet eens waard. De voornaamste zijn de tempels van Uëno, Shiba en Asakusa.

Beginnen wij met het laatste heiligdom!

Om zich van Asakusa een voorstelling te maken, zal het 't beste zijn, aan europeesche bedevaartplaatsen te denken, waar niet zelden het kerkelijke feest met een wereldsche kermis gepaard gaat, en waar men dan in de nabijheid der kerk een menigte kramen, koekbakkers, carousels, ja zelfs koorden-

dansers en acrobaten ziet. Op het tempelerf van Asakusa hebben zich deze eigenaardigheden zoo zeer uitgebreid, dat men bij den naam van dezen tempel het eerst aan die vroolijke aanhangsels en het laatst aan de ernstige beteekenis denkt.

De eigenlijke tempel is echter volstrekt niet onbelangrijk. Integendeel! Bediend door een statige schaar van Buddhapriesters, die door hun kaalgeschoren hoofden en gele pijen aan onze monniken herinneren, maken de kerkelijke ceremoniën van Asakusa den indruk van grootschheid en veelzijdigheid.

Door het gedrang eener lange, smalle steeg vol kramen, waarin gebak, vruchten, kinderspeelgoed, prentenboeken, rozenkransen, votieftafels, kaarsen,

DE TEMPELTUIN VAN ASAKUSA.

kunstbloemen, sieraden en honderd andere dingen worden te koop geboden, komt men aan de buitenpoort, waar aan beide kanten, achter traliën van ijzerdraad, twee ‘Nio's’ staan, reusachtige, afzichtelijk rood geverfde afgoden, die als de wachten van alle buddhistische tempels zeer eigenaardig zijn.

De beide Nio's van Asakusa, de grootste die ik ken, zijn minstens vier meter hoog. De eene spalkt den mond open als om toornig te schelden, trekt de wenkbrauwen omhoog, houdt in de linkerhand een knods en strekt de rechter met uitgespreide vingers vooruit. De andere toornt meer zwijgend, spreidt eveneens zijn rechterhand uit en balt dreigend de linker tot een vuist. Boven de door een hoornen band met punten gekroonde hoofden fladderen zware gedofte guirlandes van stof. Wie van japansche kunstwerken tot nu toe slechts liefelijke dingen gezien heeft, wordt hier dadelijk bekeerd van het denkbeeld, dat japansche kunstenaren in hun monumentale scheppingen ook niet het reusachtig afschuwelijke kunnen te voorschijn brengen.

Met de beide Nio's wordt een eigenaardige eeredienst gedreven. Men spuwt namelijk, om een orakel te ondervragen, door het ijzerdraad, gekauwde papieren kogeltjes tegen de roode lichamen. Blijft de vochtige massa kleven, dan beteekent dit ja, valt zij op den grond, dan zal de geheime wensch niet vervuld worden. Het schijnt dat vele verlangens der Japanners door de Nio's verhoord worden, want hun beelden zijn door de gedroogde kogeltjes als met een huiduitslag bedekt. Ja, zelfs tot het versterken der beenen, moeten de onvriendelijke duivels soms behulpzaam

en bereid zijn. Aan de posten der nissen hangen eenige onmogelijk groote, strooien sandalen. Het zijn votiefgeschenken van vrome menschen, die vóór het begin eener lange reis hun gunst verzochten.

Wij zijn in den tempelhof. Donker overschaduwd door schoone, hooge boomen, strekt zich een vlakke ruimte uit, die op een europeesche, eenigszins slordig aangelegde en niet goed verzorgde wandelplaats gelijkt en met een menigte zonderlinge gebouwen bezaaid is. Beelden van Buddha en andere afgoden, steenen lantaarns en bronzen reigers, schildpadden en visschen, vijvers vol lotosbloemen en kleine boogbruggen daarover gespannen, dwergplanten in houten tobben en op elkander gestapelde brandemmers

vormen daartusschen een wonderlijk mengelmoes, dat door de rusteloosheid en het potsierlijke gescharrel van de japansche volksmenigte nog slechts verhoogd wordt.

Rechts in den hoek verheft zich een roodgeverfde torenpagode; recht voor ons is het hoofdgebouw, de eigenlijke tempel, een kolossaal huis met roodgeverfde muren, zwaar zwart dak, door een lage veranda omringd.

Van binnen is er ook veel wonderlijks. Sedert eeuwen hebben zich hier een menigte votiefvoorwerpen verzameld. Kostbare oude schilderijen, een weinig donker en berookt, maar toch nog altijd rijk aan kleuren en fraai van teekening, vormen de onderlaag. Zij stellen meestal allerlei voorvallen uit de hofgeschiedenis voor. Doch daar vlak bij, helder verlicht door het opene portaal, pronkt een gemeene kleurendruk uit Europa, een Oceaanstoomboot voorstellende, als votiefschilderij; dit teekent den geest des tijds.

Van het plafond hangen bont door elkander, uitgerafelde vanen, zonderlinge spiesen, klokken, klokjes, glanzende metalen guirlandes en de altijd weer terugkeerende papieren lantaarns. Het altaar met brandende kaarsen en gouden afgodsbeelden, sluit den donkeren achtergrond af, waaruit het geheimzinnige gemurmel van biddende priesters, afgewisseld door het geklingel der bellen, tot ons doordringt. Door de geheele ruimte zweven dunne sluiers van brandend reukwerk.

Hier zit op een voetstuk met gekruiste beenen een ruw gesneden afgod. Het naakte bovenlijf is zoo afgesleten en gepolijst, dat zijn kleur niet meer te herkennen is, de gelaatstrekken echter zijn intusschen tot een onbestemde, vormlooze massa gewreven. Van boven hangt een losse strik af. Hiernaar grijpt thans een hulpbehoevende

IN DEN ASAKUSA-TEMPEL.

oude vrouw en slaat daarmede op een platte gong, die daarnaast hangt. Dan maakt zij een buiging, strijkt langs de schouders, borst en armen van den afgod en streelt zichzelf dadelijk weer aan die deelen. Zij heeft den god aangeroepen, om van haar rheumatiek bevrijd te worden. Opdat de kuur nu nog beter zal gelukken, werpt zij ten slotte eenige koperen munten in de lompe offerkist, die hem toebehoort. Zulke zware en ruime offerkisten, waarvan de twee bovenste planken binnenwaarts zijn gekeerd, vindt men voor elk altaar, en het onophoudelijk gekletter van het geld, dat in hun buik verdwijnt, draagt belangrijk bij tot de stemming van het geheel. Merkwaardig is het, dat deze betalingen aan de onzichtbare machten altijd volgens

den ouden muntstandaard geschieden. Nooit zag ik andere munten storten dan de niet zeer geliefkoosde oude Ni, waarvan er duizend op een dollar gaan.

Daar loopt een meisje met knikkende knieën op een korten afstand met onzinnige haast heen en weer. Dat is de vervulling eener gelofte, die zij om het een of ander doel heeft afgelegd. In genen hoek staat een jonkman voor een wonderbeeld, heeft een rij reukkaarsen opgezet en aangestoken en stort, met omhooggeheven handen en zich dikwijls buigend, geheime wenschen uit. Een moeder met een zuigeling op den rug zet zich naast hem, hurkt neer en haalt een roodverlakte houten plankje voor den dag, om met een eveneens roodverlakt stokje daarop alarm te slaan. De afschuwelijke muziek schijnt er op berekend te zijn het hart der goden te vermurwen, door zijn onverdraaglijken klank. Niet ver van daar zit lui en rustig een kerkendienaar in goud gevatte heiligenbeeldjes te verkoopen.

Nergens brengt het onophoudelijk gaan en komen der bezoekers eenige stoornis teweeg en niets wordt belachelijk gevonden. Ieder schuift aan den ingang zedig zijn strooien sandalen of houten pantoffels af en trekt ze bij het heengaan weder aan; de mannen nemen hun hoeden van het hoofd; er wordt gepraat en niemand bekommert zich over hetgeen de andere doet.

Daar buiten in den zonnigen tempeltuin gaat het er nog veel vroolijker toe. Daar is over een vijver met lotosbloemen een bamboezen brug gespannen, die zoo wiegelt, dat zij bij het betreden onwillekeurig doet huiveren. De pret kost een paar koperstukken.

Aan gene zijde bevinden zich photographiekramen; aan alle hoeken wenken ons, onder vluchtig opgestelde zonnetenten, drinkgelegenheden met vriendelijke meisjes, die tot neerzitten uitnoodigen en dan thee en Yokohamabier voordienen.

Uit een smalle straat, vol bezienswaardigheden, verheft zich een kleine kunstmatige Fugi. De geliefde berg mag nergens ontbreken. Hier bestaat hij uit een stellage van balken, dat met papieren rotsen beplakt is. Een spiraalvormig pad van planken voert naar den top, ter hoogte van 20 Meters, van waar men een goed overzicht op Tokio heeft.

Dringt men nog dieper in de nauwe stegen, die zich daaronder kruisen, dan is men spoedig van een bonte verscheidenheid omringd, die alle beschrijving tart; galerijen van wassenbeelden, panorama's en kijkkasten, muziekhallen, schiettenten als op onze kermissen, met dit onderscheid alleen, dat pijl en boog en geen kamerbuksen naar de schijf of naar den kop van grijnzende poppen gericht zijn, volgen elkander in schrille afwisseling op.

Daar voor gindsche kraam is een reusachtig en ongeloofelijk behaard beest afgebeeld, zooals het in den strijd met een reuzenslang onmachtig neerzinkt, en de eigenaar slaat op zijn trom en schreeuwt en rolt de oogen als wilde hij zelf den strijd met de reuzenslang wagen. Het zwakkere monster heeft ongeveer de hoogte van een olifant. Gaan wij de kraam binnen, dan vinden wij tusschen een massa uitgesneden prullen, op een voetstuk onder glas, een opgezet eekhoorntje, waarom zich een opgezette adder kronkelt. De bedriegerij is zoo verrassend en zoo kinderachtig lachwekkend, dat men den moed niet heeft er boos om te worden.

Eenige schreden verder beweegt zich voor een aardig geveltje een kolossaal molenrad en giet massa's water in bamboezen pijpen, die naar binnen leiden. Wat die kracht daar te verrichten heeft is een aantrekkelijk geheim. Daarnaast draait zich een heel systeem van glazen spiralen tooverachtig door elkander. Dit alles dient slechts tot reclame. Van binnen is het een heel gewone poppenkast.

Op een vrije plaats, in de schaduw van hooge boomen, verdringt zich een groot publiek om één middelpunt. Daar is ook inderdaad een belangwekkend schouwspel. Een worstelaar vertoont er zijn kunsten. Het is een levensmoede grijsaard, die door het lot gedwongen wordt, met de handigheid zijner lang verdwenen jeugd, de laatste jaren zijns levens vol moeite door te komen.

Ook een acrobatenkraam is aanwezig. Van buiten zijn eenige onmogelijke toeren afgebeeld en van binnen klinken bijvalsbetuigingen als van een talrijke menigte toeschouwers. Wij gaan naar binnen en zien tot onze verbazing dat wij bijna het eenige publiek uitmaken. Er zijn nog een stuk of zes personen, die niet tot het acrobatengezelschap behooren. Over het tooneel trippelen twee kleine jongens op groote kogels en rondom hen staan een dozijn volwassen collega's. De jongens zijn nog erg onhandig en vallen telkens van de kogels; dit schijnen hun collega's heel mooi en bewonderenswaardig te vinden, want telkens klappen zij in de handen en trommelen met de voeten, alsof zij nog nooit zoo iets moois gezien hadden. Het applaudissement kwam dus van de kunstenaars zelf.

Nadat nog een meisje met dik gezicht, gezwollen oogen en onnatuurlijk korte beenen, losse witte sokken en omhoog gerichte teenen een soort van caricatuurdans had uitgevoerd, waarvoor zij door het daverend applaus harer vrienden was beloond geworden, hadden wij genoeg van de vertooning en lieten ons naar huis rijden.

Twee miesjes.

Ze zijn onafscheidelijk van elkander, die beide Miesjes; zie ze daar eens naast elkander zitten voor het bordje melk, gezicht tegen gezicht, de pootjes opgetrokken, de oogen deftig voor zich uit starend, er kan geen derde meer tusschen; zie eens, de pop zelf ligt er onder. Zij heeft er niet in kunnen slagen die Dritte im Bunde te worden, geen vinger zou men tusschen de twee kunnen steken. Maar van welken kant het meest de vriendschap komt? Van kindje Mies of poesje Mies? Kattenspel blijft kattenspel; wij voor ons gelooven dat de liefde van kindje Mies het meest belangeloos is; poesje Mies kan van haar menschelijke vriendin misschien heel veel houden, maar de lekkere beetjes, die haar in den kinderstoel worden voorgezet, hebben voor haar ook hun aantrekkelijkheid, en hoe vriendschappelijk onze poes voor 't oogenblik ook zijn kan, zij is en blijft een kat, die, wanneer men er het minst aan denkt, geducht haar nageltjes kan doen voelen.

Op advertentie
door Conrad Veldhorst.

‘Het moet er van komen, het moet!’

En Floris van Westerode keek zijn kamer rond, een echte jongeheerenkamer, fin de siècle, vol schilderachtige wanorde, noodelooze stofnesten, meestal gesloten boekenkasten, dwaze reclameprenten in allen vorm en grootte, wapens, uithangborden, een onsmakelijke rommel eigenlijk, maar toch bepaald naar de laatste mode.

‘Een andere uitweg is er niet, het een of 't ander,’ ging hij voort, nu met een diepen zucht.

Hij mocht wel zuchten; zoo pas had hem de grootste teleurstelling zijns levens getroffen. Oudste zoon van een groot onbemiddeld gezin, had hij, dank zijn rijken peetoom, altijd een gemakkelijk leventje geleid; onbezorgd was hij door het leven gegaan, alle bloemen plukkend, alle genoegens genietend,

oom betaalde toch alles en nu was oom dood en het geld, ja, het geld was er niet. Had de oude man het verspeculeerd, was 't gestolen of weggegeven? Niemand kon 't zeggen, het akelige raadsel gaapte hem met wijden muil aan; tot overmaat van ongeluk was zijn vader, majoor van Westerode, onlangs gepensionneerd. Zijn moeder sukkelde, de kinderen moesten leeren en Floris, die, ondanks zijn vroegere grootdoenerij, een liefhebbend zoon gebleven was, voelde de noodzakelijkheid zijn ouders in hun benarde omstandigheden tegemoet te komen.

Maar hoe?

Hij was luitenant van de cavalerie, een duur wapen, zooals ieder weet; aan de waarde van het geld had hij nooit gedacht, hij kende niets bijzonders waardoor hij zijn inkomen vermeerderen kon; hij was volstrekt geen viveur of speler, maar men had hem aan weelde gewend, hij was er aan gewoon geraakt als aan de atmosfeer rondom hem, en het viel hem niet in de gedachte anders te leven.

Wat nu te beginnen? Zijn ontslag nemen, en wat verder? Op een kantoor suffen, nadat hij met moeite een plaatsje van f 600 ergens opgedoken had? Onmogelijk! Agent worden in wijn, commis-voyageur? Misselijk! Naar Amerika gaan? O ja, om er kellner te worden of straatveger!

Dan nog liever den raad opvolgen van zijn vriend de Jonckere; die had het immers ook gedaan.

‘Trouwen!’

‘En met wie, parbleu? Denk je dat de rijke meisjes ook maar zoo voor het vangen zijn? De tijd is voorbij dat goudvisschen je gebakken en al in den mond zwemmen.’

‘Och, er is altijd iets te vinden als men zoekt, ernstig zoeken, wat men zoeken noemt.’

‘Ja, als men zoo'n geluksvogel is als jij en rijke nichtjes voor 't kiezen hebt.’

‘O, als ik er meer had, ik gaf je stellig preferentie, maar 't ongeluk, of 't geluk misschien voor mij, wil dat Jettie... eenig dochtertje is.’

‘En wie zou je in dit nest aanraden?’

‘Eigenlijk niemand, maar den Haag is zoo ver niet en daar krioelen ze; de kunst is ze op te duiken, die verborgen diamantjes.’

‘Juist, dat is de kunst. Leer je mij die!’

‘Er is altijd een middel, dat, zegt men, onfeilbaar werkt.’

‘En dat is?’

‘De Courant.’

‘De Cou... rant!’

En nog geen veertien dagen na dat gesprek stond van Westerode weer in zijn kamer en las misschien voor de twintigste maal een brief over, in zeer beschaafd Fransch geschreven op het laatst modische heliotrope-papier - een zilveren J. in den hoek, en die antwoord bevatte op een advertentie, door hem in een paar bladen geplaatst.

De brief kwam uit Brussel; schrijfster was de tante van een schatrijke weeze, beeldschoon, goed ontwikkeld, geestig, vroolijk; natuurlijk werd de brief schoorvoetend geschreven, de betrokken persoon wist er niets, volstrekt niets van. Zij dweepte echter met hollandsche officieren, misschien omdat haar moeder een hollandsche was; er bestond volstrekt niet de minste reden, waarom zij niet langs den gewonen weg zou trouwen, maar het duurde de lieve tante een weinig te lang, de jonge dame was kieskeurig; zij zelf had ook nog een paar dochtertjes à placer, die dit jaar van het pensionaat moesten komen. Blanche was echter mooier, rijker,

en zoolang zij het huis niet uit was, zou er bepaald geen kans zijn voor haar dochtertjes.

De heele brief was op zulk een gemoedelijken, eenvoudigen toon geschreven, dat hij onwillekeurig vertrouwen inboezemde. Men kon niet weten! Waarom zou er altijd bij zulke dingen bedrog in het spel moeten wezen? De andere brieven droegen maar al te veel den stempel van spot, brutaliteit, oplichterij, schaamteloosheid.

'Kom eens over en zie of ik u te veel heb geschreven,' zoo eindigde deze brief, en Floris stak hem in zijn portefeuille, verbrandde de andere en schreef een briefje om een kort verlof buitenslands aan te vragen. Zelfs de Jonckere kreeg dit schrijven niet te zien. Verbeeld je, er moest eens iets van komen en dan mevrouw de Jonckere, leelijk als de nacht, dommer dan een gans, jaloersch als een spin, zou tegen mevrouw van Westerode zulk een wapen kunnen aanvoeren, als de oorsprong van haar huwelijk; neen, voorloopig was haar geheim veilig onder zijn bescherming.

Hij reisde naar Brussel en herhaalde telkens haar naam, dien hij allerliefst en vol goede beloften vond. Blanche, waarom zou zij het niet zijn, wit, onschuldig, rein? En hij dacht aan de droomen van zijn jeugd - hemel! hoe lang was dat geleden toen hij dweepte met de engelachtige heldinnen van beroemde dichters, met Juliette, Ophelia, Imogene, Beatrice, Laura; de rij van zijn eerste vlammen was zoo lang, en al schenen zij reeds sedert jaren uitgedoofd, een kleine oprakeling was voldoende ze weer in vollen gloed voor zijn oogen te doen schitteren.

Weer haalde hij den brief van Madame de Jurieux voor den dag; zij was niets verlegen over haar handelwijze, haar adres stond er met duidelijke letters op: Rue du Trône 247. Hij verloor er niets mede dat te zoeken, en misschien won hij alles.

Hoe heerlijk rijk te zijn, zijn mooien vos te kunnen houden, misschien er nog een bij te koopen en dan met Blanche te rijden, want stellig stond het amazonepak haar goed; zij was zeker blond, hoe kon het ook anders? Een zwarte Blanche was toch iets onmogelijks, en dan een donkerblauw lakensch kleed, geen kachelpijp op, maar een tyrolien, ze zouden hen nakijken. Maar, o schande, dat hij er aan dacht, er waren zooveel andere dingen, die hij eerst moest regelen: de oudeluî, zeker, zij kregen het best, die arme stumpers; hij wilde hun een jaargeld geven, - hoeveel zou het wezen? Ja, als Blanche nu over de f 30,000 inkomen had, mochten zij er wel drie over hebben voor die beste oudjes; moeder was zuinig, daar konden zij het best mee doen in hun klein provinciestadje, want Pa had er zijn pensioen nog bij, dan kon George studeeren voor dokter, daar had hij ook nog wel duizend pop voor over, en Frans ging naar Kampen, Mimi leerde voor haar examen, Toos was een zwak poppetje, die bleef t'huis bij Moe, en Cor, ja, die aardige, gezellige Cor, wie weet hoe

gelukkig Blanche zou wezen haar bij zich aan huis te nemen tot gezelschap als hij op manoeuvres moest.

Of zou 't beter wezen een kapitaal op haar vast te zetten, een levensverzekering voor haar te sluiten?

En zoo redeneerende en huiden verkoopende van ongeschoten beren, ging de tijd snel om; de akelige streek aan weerskanten van den Moerdijk vloog de ruiten van zijn coupé langs. Rozendaal, Esschen, hij was het vaderland uit, hoe zou hij zich voelen als hij de reis terug maakte? Zou dan het beeld van Blanche zijn geest en zijn hart streelen? Hij was stellig van plan verliefd op haar te worden, als zij maar een heel klein beetje geleek op de Blanche zijner verbeelding.

Antwerpen, Mechelen, Brussel, Gare du Nord. Hij liet zich eerst naar het Hôtel de la Poste brengen - zooveel geld had hij nog om zijn reis in de puntjes te maken - frischte zich op, draaide wat heen en weer voor den spiegel en vond - hoewel politiek hem minder flatteerde dan uniform - dat hij Blanche een vrij goed denkbeeld kon geven van de kranigheid der hollandsche officieren. Hij zag er bepaald niet uit om haar sympathie voor dat achtbare korps te verminderen.

Toen hij alles in orde had bevonden, liet hij een fiacre voorkomen, stapte in en liet zich naar Rue du Trône brengen; zijn hart klopte steeds harder en harder! Hoe kon 't ook anders? Zestigduizend francs rente en... Blanche! Had hij haar portret maar gehad, 't was toch eigenlijk een echte durf, alleen maar op zoo'n brief te komen! Wie weet of men hem geen strik spande, of hij dit huis wel ooit levend zou verlaten. Dwaasheid, wat was hij waard zooals hij daar ging en stond; hij had niet eens een horloge bij zich, alleen zijn portemonnaie en een zegelring. Was dat nu de moeite waard er zooveel drukte om te maken? Misschien wilde men een grap met hem uithalen. Goed! hij zou de eerste zijn er hartelijk om te lachen.

Het rijtuig stond stil voor No. 247, een huis in niets verschillend van die er naast of er tegenover; de gordijnen maakten nu juist niet door hun elegantie of frischheid indruk op zijn verwend hollandsch oog, maar hij dacht: ''s Lands wijs, 's lands eer! Een muggezifter, die op zoo iets let.'

Hij belde aan, een bonne met een aardig, pikant gezichtje, maar evenmin overnet, maakte de deur open; hij gaf zijn kaartje, zij verzocht hem in het salon te gaan, de trap op s' il vous plait. Een rijk gemeubelde kamer, wat bont, wat opzichtig, wat stoffig, maar toch typisch elegant, niets burgerlijk, de muren vol waaiers en draperieën, beeldjes op pluche standaards met palmen er achter, turksche portières, schotels van nagemaakt email cloisonné, een venetiaansche spiegel, met doffe lijst van bleekgroen en rose chiffon daaromheen, een ezel met een mooi damesportret à la Henner, porseleinachtig bleek met rooden achtergrond en zware blauwe slagschaduwen onder de oogen, maar niet blond, - het kon dus Blanche niet zijn. Verder een dressoir van antiek hout met allerlei aardigheden, japansche afgodjes, boheemsch kristallen bokalen, gedroogde grassen, baby-tafels, poufs, sofa's, chineesche vazen, alles even druk, even vol, even elegant en even onsoliede, maar de eerste indruk was verwarrend chic.

Buiten hoorde men trappen loopen, deuren toedoen, druk fluisterend praten, toen voor een halve minuut doodsche stilte, een portière werd opengeschoven. Een lange, statige, zwaar gebouwde dame in een teagown van gebloemd cachemire, dat haar nog zwaarder deed schijnen dan zij werkelijk was, kwam met een plechtige buiging

binnen; het kaartje van monsieur de Westerode hield zij in de poezele, blanke, van ringen schitterende linkerhand.

Zij had het genoegen, - o ja zeker, - zij verwachtte hem - wilde hij plaats nemen daar in dien fauteuil, hij paste er zoo juist in, voegde zij er glimlachend bij. Had monsieur een goede reis gehad? - Oh enchantée... Intusschen namen zij elkander goed op; zij vond hem t r è s b i e n , hij haar een beetje papperig dik, goed wit en rood gepoeierd en de oogen duidelijk met zwart geteekend, enfin! dat was brusselsche mode, die oogen zelf erg doordringend, echte fransche oogen, zwart, levendig welbespraakt, een zware schaduw onder den neus, de mond tusschen de volle wangen wegduikend, de kin kloek, vierkant, behoorlijk door een onderkin in duplo gesteund, - over het geheel nu juist niet de vrouw, op wier conversatie zijn moeder heel bijzonder zou gesteld zijn. Overigens was haar spraak beschaafd, haar optreden zelfs gedistingeerd; en wel beschouwd, al viel zij nu niet in zijn smaak, wat zou het? Zij was immers maar de tante van Blanche, niet eens haar moeders zuster, want die was immers een hollandsche geweest. Dat alles ging met bliksemsnelheid kris en kras door zijn hoofd, terwijl hij de belangstellende vragen van Madame beleefd beantwoordde.

‘U komt juist bijtijds,’ sprak zij, ‘dadelijk drinken wij thee. De engelsche five ô clock heeft zich hier ook ingeburgerd, en dan komen de dames, mijn nichtje en een logéetje van haar, die nemen de honneurs waar.’

‘'t Zal mij een eer zijn kennis met de dames te maken.’

‘Welnu, ik zal u voorstellen als een vriend van mijn zoon; mijn zoon is in Holland...’

‘'t Doet mij genoegen, mevrouw, en mag ik weten waar mijnheer woont en in welke betrekking. Excusez, mevrouw! 't is geen onbescheiden nieuwsgierigheid, die 't mij doet vragen, maar als ik mijnheer's groeten overbreng, dien ik hem te kennen; ik zou anders vreezen een dwaas figuur te maken.’

‘Oh, du tout! Mijn zoon is aan een agence in chose, Rotterdam, maar mijn dames zijn te welopgevoed om indiscrete vragen te doen.’

‘En mag ik nu weten...’

‘U zal Blanche zien, ik zeg niets meer, en als uw impressie van haar goed is, dan vraagt u ons of wij morgen met u een toertje zullen maken door het Bois de Cambre, en daar is alle gelegenheid om mekaar te leeren kennen. Ik wandel met Lucile, u met Blanche. Bevalt zij u niet, b o n ! U neemt afscheid en komt niet weer terug.’

‘Ja, maar er is nog iets...’

‘O, ik begrijp u! U is in uw volle recht. U wilde informatiën hebben, nietwaar? Stellig, ik zal u adressen geven; mijn man zelf...’

‘Hé, houdt zij er zoo'n weeldeartikel als een man op na?’ dacht Floris.

‘Mijn man zal eens met u meegaan, altijd als la petite in uw smaak valt. Morgenochtend; wij gaan toch pas na het dejeuner uit. Bij den notaris, bij onzen homme d'affaires, waar u maar wil. Wij hebben zeer gedistingeerde vrienden, bij den ministre de Hollande zelfs. Wij zijn zeer bekend en’ - met een fijn lachje, - ‘ter goeder naam en faam er bij; al mogen de apparences een weinig tegen mij zijn.’

‘O madame!’

Zij maakte een handbeweging van veel

ONAFSCHEIDELIJK. (Zie blz. 166).

bevalligheid en uitdrukking.

‘Ja, ja, ik weet het, 't is heel, heel vreemd, wat ik gedaan heb. Shocking, zouden uw moeder en zusters zeggen, maar qu 'y faire? Het belang van mijn nicht après tout; mijn goede man - heb ik u gezegd dat hij schilder is, ja, een schilder van verdienste; op de laatste Expositie heeft hij met zijn ‘Zonsondergang in de Kempen’ de gouden medaille gewonnen - gaat op in zijn kunst; hij laat mij optreden voor ‘ces Demoiselles’, een zware verantwoordelijkheid, en dan een meisje zoo rijk, zoo mooi

als onze Blanche, maar een beetje grillig, wat difficile, goed a u f o n d ; o, ik heb haar lief als mijn eigen Ninette en Fifine.'

En zij wreef even met haar dikke, ronde pink langs haar oogleden.

'Ik durf niet hopen dat juffrouw Blanche...'

Zij liet hem als naar gewoonte niet uitpraten.

'O, wees gerust! Zij dweept met alles wat hollandsch is; een hollandsch uniform - jammer dat u het niet aan heeft - doet haar trillen van blijdschap en sympathie. Waarom wij niet naar Holland gaan om haar te établisseeren? Ja, dat zullen wij doen, als het met u niet gelukt; maar zoo is het veel gemakkelijker; wij verplaatsen ons moeilijk, mijn beste man en ik; maar haar belang vóór alles. Wanneer wij alles goed geheim houden!'

Zij gaf een tikje op een kleinen zilveren gong, die op een met goud brocaat bedekte guéridon stond, en na een paar oogenblikken kwam het meisje van zooeven, opgeknapt door een paar kleurige linten aan muts en hals, binnen, een groot theeblad dragende met kaga kopjes; zij zette het op een der tafeltjes neer, ging weer heen en kwam terug met een paar schoteltjes gebak en bonbons; mevrouw schikte handig maar altijd door pratend en gesticuleerend het theegerei, en toen het meisje ten derden male verscheen, nu met een theepot, die op een hollandschen chocoladeketel geleek, gaf mevrouw haar het bevel, 'ces dames' te waarschuwen dat zij haar in het salon wachtte. Zooals madame de Jurieux daar zat, met een japansch kamerscherm vol gouden vogels en bloemen tot achtergrond, het theetafeltje vóór haar en het gelaat juist zoo in schaduw, dat van poeder en blanketsel niets dan een enkele aangename witrozige tint overbleef, maakte zij werkelijk den indruk van élegantie en modieusheid. De bonte huisjapon deed goed in deze omgeving en bracht er een levendigen toon in, een soort van klank, die aan het algemeene kleurenconcert ontbrak.

Floris voelde zich meer t'huis dan te voren en zijn hart klopte onstuimig toen er zachte stappen in

de gang weerklonken; de portière schoof ter zijde en twee jonge dames kwamen binnen; van Westerode stond op, hoorde als in een ver verschiet de stem van madame de Jurieux, die aan het voorstellen was:

'Mijn nicht mademoiselle Blanche de Jurieux, haar vriendin Dumartin, monsieur van Westeróóde - die zoo beleefd is mij de groeten van onzen cher Norbert te brengen.'

Beide dames waren in het wit, maar dat was ook de eenige overeenkomst in haar uiterlijk; de eene, hoekig van gestalte, sproeterig, rossig van af het ruige, grof gefriseerde haar tot aan het dons onder den neus, deed de fijne gelaatstrekken, de blanke tint der andere nog beter tot hun recht komen; deze was niet groot maar bevallig, zij was blijkbaar oorspronkelijk blond geweest; met den tijd hadden haar haren een donkerder kleur aangenomen, maar haar zachte blauwe oogen, haar teere tint van blondine was gebleven; zij speelde verlegen met de oudblauwe linten van haar ceintuur, terwijl zij den groet van Floris beantwoordde.

Haar geheele optreden maakte den indruk van iets naïefs, iets eenvoudigs, iets buitengewoon liefelijks en onschuldigs, dat Floris onmiddellijk voor haar innam.

'Hier Blanche, chérie,' zeide mevrouw en wees haar een plaats aan op een pouf, juist onder een palm, die in een cachepot van majolika een goed figuur maakte, 'en Lucile, mon amie, daar!'

Zoo wist zij met goed verborgen tact het eene meisje te plaatsen naast Floris, de andere, op wie het juist aankwam, tegenover hem. Mevrouw schonk thee, de meisjes presenteerden het gebak; de thee was eenvoudig ondrinkbaar, maar mevrouw keuvelde zoo aardig, zoo gezellig, en liet de meisjes praten. Lucile sprak het meest, met een hooge, fluitende stem, over Brussel, over Parijs, over Holland; zij toonde evenveel gemakkelijkheid in het praten als de tante harer vriendin. Blanche's lippen zeiden minder dan haar oogen, hoewel zij ze bijna altijd neergeslagen hield; haar stem was echter zacht, vriendelijk, melodieus, 'alles wat men wenschen kan en nog zestig duizend francs rente toe,' als dat niet te mooi is, dacht Floris, 'en dan zegt men dat huwelijksadvertenties leugens zijn!'

Het duurde niet lang of men sprak van het Bois de Cambre, en dadelijk kwam Floris met zijn voorstel voor den dag; de blauwe oogen vóór hem schitterden van genot.

'Houdt u van buiten?' vroeg hij.

'Oh j'adore la campagne,' zeide zij, en oogen, neus, zelfs de dartele, ragfijne haartjes rondom haar voorhoofd spraken mede.

'Wij gaan alle zomers naar buiten, als de kleintjes vacantie hebben,' verklaarde mevrouw; 'wij vinden uw aanbod verrukkelijk, niet waar, meisjes? Wij zouden niet oprecht zijn als wij het afsloegen, maar ik denk er aan - misschien wil mijnheer ons het genoegen doen bij ons te dineeren, doodeenvoudig, ziet u, à la fortune du pot. Jammer, papa komt niet t'huis, hij is vandaag naar Boisfort. Hij zou verrukt zijn met u kennis te maken en veel, heel veel te hooren van onzen besten Norbert. Wat dunkt u, mogen wij op u rekenen?'

Floris mompelde iets van afspraken in het hotel, maar de oogen tegenover hem zagen hem zoo smeekend en bewonderend aan, dat hij 't hart niet had verder te weigeren.

Het uur ging gezellig voorbij, totdat - nu een knecht in donkerbruine livrei - binnenkwam en het theegoed weghaalde.

Van Westerode voelde onwillekeurig iets of men van hem wenschte dat hij heen zou gaan. De dames moesten zich gereed maken voor het diner; doch toen hij opstond, vroeg men of hij de serre wilde zien; de jonge dames zouden hem wel eens den weg wijzen, zij had een paar aardige orchideeën.

En het woord bij de daad voegend stond Blanche op, hield een portière terug en bleef met uitgestoken hand en half gebogen hoofd onder den boog van turksche stof staan, achter haar een groen gordijn van palmen en varens, waartegen haar witte gestalte verleidelijk uitkwam.

Floris verslond haar met de oogen, zoo mooi, zoo rijk; en zou zij hem met zijn eigenaardige positie verkiezen boven zoovelen, die zij voor 't krijgen had? Want kon een man haar zien zonder in vuur en vlam te raken?

Zij traden met hun drieën in de serre; de orchideeën beteekenden niet veel, en de andere planten ook niet, maar wat deerde hem dat? Hij had genoeg aan de lieve, witte bloem vóór hem; zij bleef weinig spreken. Lucile had het hooge woord, hij had haar mond kunnen toespijkeren, zoo hatelijk en onaangenaam klonk haar stem. Wat deed zij altijd er bij? Zij vroeg over Holland, over muziek, over schilderen, over allerlei. Floris sprak goed Fransch, maar toch moest hij zich geweld aandoen, om tegen haar woordenstroom bestand te blijven. Zij gunde Blanche nauwelijks den tijd tot antwoorden; telkens had zij weer een andere vraag klaar, elk woord van hem gaf haar gelegenheid tot het ophalen van oude herinneringen, tot het vertellen van eigen ervaringen. En Blanche volgde haar gesprek met haar wonderbare oogen, die lachten, ondeugend tintelden, droevig stonden, al naarmate Lucile of Floris het wilden.

‘Houdt u van bloemen?’ kon Floris er eindelijk tusschen werpen, terwijl Lucile even zweeg.

‘O!’ riep zij op navolgbaren toon.

‘En ik dan!’ viel Lucile in, ‘j'en raffole!’

't Deed Floris genoegen toen madame weer binnenkwam, thans in een deftig zwart kanten japon, met juweelen aan ooren en hals, en haar ‘choux’ een wenk gaf, op haar beurt heen te gaan. Hij had toch niets aan het praatje. Zij keerde in het salon terug en nam op een kleinen crapaud plaats, en met de kanten van haar kleed spelend, zeide zij geheimzinnig:

‘Ik moet u nog iets zeggen.’

‘Mevrouw!’

‘De kennismaking is niet tegengevallen, merk ik.’

‘O, mevrouw hoe kan u dat vragen. Uw nicht is... adorable.’

Zij lachte stil vergenoegd.

‘Ik wist het wel; maar ziet ge, het kind heeft een caprice. Een caprice, zooals mooie rijke meisjes die meer hebben; zij wil niet getrouwd worden om haar geld, maar bemind om haar zelf. Natuurlijk

weet zij niets van uw plannen, nog minder van wat tusschen ons is gebeurd en wat wij weten...'

Zij knipte even met de oogen, en voor 't eerst sedert dat hij in huis was, deed hem iets onaangenaam aan - Lucile's geratel er buiten gesloten - 't duurde echter slechts een ondeelbaar oogenblik.

'Niet waar, het was toch uw bedoeling?' ging mevrouw voort.

'Zeker, mevrouw, zeker, dat spreekt.'

'Ja, ik dacht het ook. 't Lieve kind ziet in u den vriend van Norbert, anders niet...'

'Maar als zij over Norbert spreekt?'

'Zegt u dat hij een charmant garçon is, en mocht zij vragen of hij vues op iemand heeft, dan lacht u geheimzinnig, en overigens vertelt u maar wat u wil.'

'En als zij mij naar zijn adres vraagt?'

'Dat doet zij niet. Zij kent het immers... Maar nu ter zake. We spraken van... van... O ja, van haar caprice. Nu, zij wil door iemand gecourtiseerd worden, die niets van haar vermogen weet, en daarom raad ik u aan, laat haar niets er van merken dat u door mij op de hoogte is van haar finantiëele omstandigheden.'

'O mevrouw, ik verlang niets liever dan met juffrouw Blanche over alles behalve geld te spreken.'

'Dus u begrijpt me, och, zij is zoo sensitief, het lieve kind. Alles doet haar terugschrikken en in zichzelf keeren, maar een karakter, o... en talenten, u zal haar straks hooren zingen; maar hoe vindt u Lucile?'

Die vraag op den man af was vrij moeilijk te beantwoorden; Floris trachtte zich er uit te redden.

'Elke roos heeft haar doornen, elke medaille haar keerzijde, elk beeld zijn schaduw.'

'Ah voila! très bien! Maar zij is zoo goed, Blanche, en Lucile is een wees, een arm, verlaten kind. Ik vertel u later wel eens haar geschiedenis.'

De meisjes kwamen terug in geelrose surahkleedjes, precies van dezelfde kleur en snit, wat het natuurlijke gevolg had dat Blanche er allerliefst en Lucile afschuwelijk uitzag; ook het haar droegen zij beiden hoog opgekamd, hier en daar met vlinders van zilver filigrain versierd.

'Zou het ook haar wensch zijn dat haar vriendin zich precies zoo kleedt als zij?' dacht Westerode, 'dan is zij heel dom of heel ondeugend; maar neen, Lucile is mans genoeg om zelf te kiezen.'

Voor 't eerst had hij gelegenheid Blanche even alleen te spreken; 't was maar over een doodeenvoudig onderwerp, een der schotels, welke Floris oprecht bewonderde, waarna zij hem aanzag met een van vreugde stralend gezichtje en oogjes die verbazing en twijfel uitstraalden.

'Is 't werkelijk waar dat u 't *pas mal* vindt?'

'Zeker, ik vind die kleuren zoo goed gekozen en die bloemen waarlijk met sentiment geschilderd.'

'O tante, hoor eens hoe mijnheer dien schotel vindt! Och, dat doet mij pleizier.'

Tante, die 't juist heel druk had met Lucile, keerde zich glimlachend om.

'Oh! dat is toch wel een compliment zonder bedoeling, Blanche-lief! Verbeeld u, mijnheer, dien schotel kreeg ik op mijn naamdag van mijn beste kind.'

Floris' bewondering steeg natuurlijk tot het kookpunt; hij zag naar de andere schotels, geen enkele viel echter in zijn smaak, geen andere was trouwens ook door Blanche geschilderd.

De knecht kwam nu met een plechtig gezicht verklaren dat mevrouw bediend was. Lachend nam mevrouw den arm van den gast, Lucile gaf den hare aan Blanche; zoo traden zij in de eetkamer, met haar zwart gesneden meubels, haar koperen lamp, blauw porseleinen pendule, tegels, servies; de tafel zag er aantrekkelijk uit, het kristal schitterde op het witte damast, groote bouquetten stonden in vazen. Alles maakte hier, in het verzoenende lamplicht, nog meer dan in het salon den indruk van rustige weelde, verhoogd door voorname elegantie.

Het diner was onhollandsch: groentesoep, zonder vleesch, schotels, waarin champignons, truffels en kapers niet gespaard waren; fijn gebak en ijs tot dessert, niets echter wat zijn gezonden krijgsmanshonger stillen kon. Hij stond van tafel op, de maag geprikkeld door al die fijne schoteltjes, maar overigens wanhopig ledig. Dank het gemak van praten der beide dames, verkwijnde het gesprek geen oogenblik; Blanche zeide alweder weinig, maar als zij iets sprak was het eenvoudig, verstandig, goed te pas.

Na het eten dronk men koffie in het salon; het gesprek viel op muziek, en Floris, die verklaarde er dol veel van te houden, drong bij de meisjes aan zich eens te laten hooren. Zonder zich te laten bidden stond Blanche op, zocht een stuk uit ‘Jeunesse’ en terwijl Lucile haar accompagneerde, droeg zij het voor met een niet sterk, maar lief, sympathiek stemmetje, dat Floris tot in het hart drong.

Later speelde Lucile een zeer ingewikkeld salonstuk, en van dien tusschentijd kon hij gebruik maken om heel gezellig met Blanche te keuvelen over muziek en schilderen.

Ongelukkig duurde het weer niet lang; er kwam bezoek van een ouden heer met een lintje in het knoopsgat en zijn veel jonger, knappe vrouw. Er scheen groote vriendschap tusschen haar en de Jurieux te bestaan, men deed ten minste allerlei uitroepen van blijdschap, kuste en flikflooide elkander op alle manieren. Blanche bleef ook hier weer het kalmste en bescheidenste.

De oude heer bleek gepensionneerd officier te zijn; hij knoopte met Floris dadelijk een gesprek aan over persoonlijken en algemeenen dienstplicht, over de manoeuvres in Holland, die hij eens had bijgewoond, over de Vlaamsche beweging, over de scheiding van Noord- en Zuid-Nederland, die hij van harte betreurde.

Hoe belangwekkend al deze onderwerpen ook waren, Floris zou zich doodelijk verveeld hebben, als hij zijn oogen niet had kunnen doen genieten van het bevallige figuurtje vóór hem, als hij zich niet dronken had kunnen drinken aan den bedwelmenden wijn, dien haar oogen, zeker zonder het te bedoelen, hem onophoudelijk schonken.

Tegen tien uur stond hij op, beloofde den volgenden dag tegen twee uur te komen om de dames aan haar belofte te houden, verontschuldigde zich op haar aandringen om toch langer te blijven, door vermoeidheid voor te wenden, en nam toen hartelijk afscheid.

Hij liep naar huis, hij kende den weg in Brussel zoo goed als in den Haag of Amsterdam, en onderweg rangschikte hij zijn indrukken; eigenlijk was hij niet teleurgesteld. Veel was hem meegevallen, de ontvangst, de toon in huis, maar vooral het meisje zelf; als nu de informatiën maar goed waren, dan kwam alles in orde, en hij was de gelukkigste der menschen, zoo'n engel van een vrouw en dan zulk een vermogen.

Daar dacht hij er plotseling aan, dat hij de adressen nog niet had, waar informatiën te bekomen waren; door de verstrooiing van het laatste oogenblik was 't hem en zeker ook mevrouw door het hoofd gegaan, over die zaak nader te spreken.

't Kon dan ook moeielijk en het zou stellig een bewijs van groote onkieschheid zijn er nog op terug te komen, vóór dat hij de dames kwam halen met zijn landauer.

Daarbij Floris was door de vriendelijke ontvangst en vooral door de mooie oogen van mademoiselle Blanche in die stemming geraakt, waarin men niets meer vreest dan een teleurstelling, en desnoods nog liever aangenaam bedrogen dan nuchter ontgoocheld wenscht te zijn. Hij maakte zich dus wijs, dat er niet de minste haast bij was, dat hij vandaag een prettig dagje kon hebben; de zon scheen zoo vroolijk en er waaide zoo'n frisch windje, dat de hitte verdreef, juist weer om voor zoo'n tochtje uit te kiezen. Waarom zich dan dit genot ontzeggen of verbitteren? Was het dan zoo moeielijk, zijn verstand voor een oogenblik het zwijgén op te leggen, en maar eenvoudig het hart te laten spreken? Een dag genoegen en dan zou hij wel verder zien! Morgen bracht de zorg van morgen mede.

En met deze goede voornemens bezield, besteedde hij vandaag nog meer tijd aan zijn toilet dan anders, sprak af, dat men hem den mooisten landauer zou geven, die te huren was, en stapte kwart voor tweeën er in, trotsch als een bruidegom, die zijn schoone, rijke bruid gaat halen voor den grooten tocht, waarvan een geheel leven vol wel of wee afhangt.

In de Rue du Trône was men natuurlijk nog niet klaar - zoo vroeg had men hem niet verwacht; er heerschte een prettige bedrijvigheid van zich klaar maken, van zoeken naar handschoenen, naar parasol, van opzetten van hoeden en mekaar helpen met voiles toestrikken, knoopjes dichtmaken en zoo meer.

Floris had voor bouquetjes gezorgd; mevrouw en Lucile kregen haar deel, maar dat van Blanche was het geurigste en mooiste. Zij bloosde van vreugde, terwijl zij het aannam en dadelijk in haar corsage stak, en haar onvergelijkelijk lieve oogopslag zeide hem nog meer dan de welsprekendste woorden.

Lucile keek een weinig strak naar het tweetal; zou zij ook al pretentiën hebben op den knappen hollandschen luitenant? - dwaasheid! Zooveel zelfkennis bezat zij toch zeker wel, om zich niet te verbeelden, dat hij voor haar hier gekomen was.

Blanche zag er in haar eenvoudig crême jurkje, met grooten gelen stroohoed vol klaprozen en korenbloemen, echt frisch en zomersch uit; Lucile daarentegen roziger en rossiger dan ooit in hetzelfde toilet.

Eindelijk kon men instappen; mevrouw op de achterbank, en er ontstond een wedstrijd van lievigheid, wie naast haar moest komen te zitten; tante besliste dat het Lucile zou wezen. Hoe prettig hij 't ook vond naast Blanche te zitten, hij had haar even graag tegenover zich gezien inplaats van de vervelende Lucile; wat deed zij er ook bij?

Later vroeg hij dit niet meer en waardeerde haar aanwezigheid ten volle, toen men aan de restauratie uitgestapt, een wandeling ging maken door het heerlijke, koele bosch.

Wat een voorrecht dat tante op haar gemak hangen kon aan Lucile's arm en met haar een levendig gesprek voeren, dat van geen verflauwen wist, terwijl hij met Blanche vooruit liep, eerst op een afstand, maar toen steeds dichter en dichter naast elkander. Zij sprak zoo lief met haar muzikaal stemmetje, maar beter nog kon zij luisteren, luisteren met oor en oogen, de groote roode parasol als een vurigen glorieschijn om haar mooi hoofdje gespannen. Hij vertelde haar van alles, van zijn ouders, van zijn broers, zijn zusters, van zijn bezigheden. Veel belangrijks had hij niet te zeggen, maar alles scheen haar te interesseeren, als hij maar sprak, en 't was zoo verrukkelijk onder die hooge boomen, met hun dik gebladerte, waardoor het zonlicht zachtjes siepelde, terwijl aan weerszijden van het pad uit het jonge hout, de varens en het gras, een krachtige geur vol pittigheid opsteeg. En alles groen rondom, naast, boven hen, groen in alle tinten, in alle glanzen, goud-, blauw-, rood-, bruingroen, een symphonie van groen, hier en daar roode bloemen, witte klokjes, donkere stammen, maar over alles de gloed van de zon, die ook in Floris' hart alles verguldde en verheerlijkte.

‘Heeft u in Holland wel zoo'n mooi bosch?’ vroeg Blanche, haar oogen met kinderlijke nieuwsgierigheid naar hem opslaande.

‘Ja - het Haagsche bosch; - zoo wild en zoo dicht en zoo groot als dit is 't misschien niet, maar er zijn zulke prachtige partijen, bij die vijvers en die bruine beuken.’

‘Ik wilde graag Holland zien. Mijn moeder dweepte er zoo mede.’

‘U zal eens in Holland komen!’ zeide hij met nadruk, ‘als 't van mij afhangt.’

Zij zweeg en plukte een paar veldbloemen; dadelijk was hij haar ter zijde en hielp haar.

‘'t Is een goed, een eerlijk land, een trouw volk,’ ging hij voort. Misschien had hij nog nooit zooveel goed van zijn eigen land gesproken; want pochen in het buitenland op de deugden zijner landgenooten en de voorrechten van zijn grond, is nu juist geen eigenaardigheid van Hollanders; maar hier, nu zoo'n lief stemmetje zijn land prees, bad hij 't hart niet haar ongelijk te geven.

Zij ging voort; haar woorden klonken hem in de ooren, zacht en kweelend als het vriendelijk getjilp van een vogeltje; zij vulden de lucht met een harmonie, een muziek, die hem naar het hoofd steeg.

Zij vertelde op haar beurt van haar kort leven, van haar schooljaren, van haar sympathieën in muziek, in lectuur, in theater, en altijd bleef zij de onschuldige, lieve, zachte ingénue, die hij van 't eerste oogen-

ONDER BLOEMEN. Naar R. Beyschlag.

blik in haar geraden had, en terwijl zij sprak en hij luisterde, maakte hij plannen om dat onbedorven hart en hoofd te vullen van hem zelf in de eerste plaats en dan met alles wat goed, edel, groot was.

En plotseling stak hem iets in het hart, viel er op al zijn plannen een somber waas... genieten, ja, van haar geld! En als zij dat wist, als zij dat voelde, dat kind vol idealen, dat kind met haar naïeven wensch van voor haar zelf gekozen en bemind te worden, wanneer zij eens begreep welk weefsel van intrigue en leugen haar omgaf, wanneer zij vermoedde dat haar huwelijk gesloten werd door een advertentie?

Zou dan haar liefde niet verdwijnen, haar vertrouwen geschokt worden voor altijd! Hij verachtte zichzelf, hij verwenschte zijn lot, dat hem tot zulk een veinzerij had verlaagd, en hoe meer hij haar in de onschuldige oogen zag, hoe meer hij zichzelf een schurk, een bedrieger schold, die niet waard was de hand uit te strekken naar zooveel lieftalligs en zooveel goud.

Zij was moede, zij wilde rusten; daar onder een hoogen eik, met trotsch om zich heen grijpende takken, groende een fluweelig plekje mos. Ja, daar was het zacht, daar zou het haar niet hinderen, en zij zette zich neer en begon haar bloemen te schikken. Bij elk takje wist hij iets te zeggen, òf tegen de bloem òf tegen haar.

Hij zat naast haar, half liggend, het hoofd gesteund op zijn hand; alles was zoo stil om hen heen, twee witte vlinders fladderden in een zonnestraal, een houtduif liet in de verte haar eentonig getortel hooren, een eekhorentje wipte over het gras vlug een boomstam op; het zonlicht werd rosser en viel schuiner tusschen het groen; haar parasol, die op het gras lag, vonkelde als vuur; de diamant aan haar pink, die zij zoo geestig heen en weer bewoog, schoot kleurige vonken over het mos links en rechts.

Zij bekommerde er zich niet over of zij alleen met hem was; zij vroeg niet waar haar tante en vriendin gebleven waren; zij scheen het zoo natuurlijk te vinden hier met hem te zitten in het stille bosch, ver van de geheele wereld, en hij kreeg plotseling het volle besef van de groote verantwoordelijkheid die op hem drukte, van het ontzaglijke vertrouwen hem geschonken. Dit rijke, mooie meisje was geheel aan hem toevertrouwd, en hij kon den arm om haar heen slaan, den kus, waarnaar hij dorstte, van haar lippen rooven. Maar dat was onvoorzichtig, neen laf!

'Juffrouw Blanche,' sprak hij, en de sterke aandoening der zelfbeheersching deed zijn stem zacht, bijna heesch, klinken.

Zij zag hem met haar eigenaardige manier aan, de oogleden nedergeslagen, de oogen van ter zijde lonkend en het lachje met den oogslag in harmonie.

'Juffrouw Blanche,' ging hij voort, nog niet wetend wat hij zou zeggen, maar overtuigd dat het iets zeer doms ging worden, juist het tegenovergestelde van wat hier op zijn plaats was, 'ik vind u zoo lief!'

Zij lachte haar geperelden gouden lach.

'Tiens, c'est gentil!'

'Is u boos?' vroeg hij, altijd maar op den tast.

'Mais non!'

En toen hem weer aanziende het kopje op den rechterschouder geworpen, een weinig uitdagend:

'Ik ben zoo blij dat u gekomen is en dat u mij zooveel van Holland heeft verteld en dat wij hier in het bosch wandelen...'

'Vindt u mij dan ook...'

'Maar tante, tante, Lucile, waar zijn ze?' riep ze, plotseling om zich heen ziende.

Hij nam haar beide handen in de zijne, en zijn oogen brandden op haar gezichtje.
'Neen, neen!' riep hij uit. 'Laat ons zoo blijven, een oogenblik, zoo alleen gescheiden van de heele wereld, of er niemand anders is dan u en ik, ik en u, en zeg mij één ding, een enkel! Mag ik beproeven of ik uw hartje winnen kan, Blanche! Of ik durf hopen dat gij van mij zult houden zooals ik nu reeds doe van u?'
Zij wendde het gelaat af, het bloed steeg langs haar hals, naar haar hoofd.
'Blanche, toe,' vleide hij, 'zeg een woord!'
'Gaat beminnen zoo gauw?' vroeg zij met een zweempje spot in haar stem.
'Neen, niet altijd, Blanche! Soms gaat het moeilijk, vreeselijk moeilijk, soms is een ijzeren wil en een pogen van vele jaren niet voldoende om iemand liefde in te boezemen voor den andere, men verspilt dan geschenken, zoete woordjes, liefkoozingen, 't helpt niets. En dan komt de liefde plotseling, en breekt door als een zonnestraal op een donkeren dag, door alle moeielijkheden, alle hinderpalen, en overwint alles. Dat is de liefde door de dichters bezongen, de liefde van Roméo en Julia, van Othello en Desdemona; begrijpt ge mij nu, Blanche?'
Haar gestalte trilde, als ware zij een verschrikt duifje; zij zat nu geheel van hem afgewend, de handen had zij van hem losgemaakt en zij omklemden krampachtig haar parasol; hij zag niet hoe haar lippen zwollen, hoe haar oogen vlammen schoten, en zooals zij nu er uitzag, had hij Blanche, de zachte, naïeve, vriendelijke Blanche niet meer herkend.
'Blanche,' zeide hij nog eens, 'antwoord mij!' maar zij hield haar parasol nog steviger in de hand, als in machtelooze woede, en hij zag het niet, hij raadde het niet.
'Blanche!' hernam hij, altijd smeekend, altijd hartstochtelijker, en nu sloeg hij den arm om haar fijne leest, 'wil je mijn vrouw worden, mijn lieve, veelgeliefde vrouw? Zeg, Blanche...'
En de woorden waren nog niet uit zijn mond of hij voelde de volle schande, de volle eerloosheid van zijn daad.
Hij bedroog haar, hij vroeg niet haar, maar haar geld; hij was gekomen om haar hand en haar mooie rente te koopen met zijn naam, zijn eer als officier; zeker, hij bad haar om liefde, hij meende het ten minste, hij was onder betoovering geraakt van haar oogen, haar stem, haar gelaat, alles aan haar; het bosch, de stilte, de eenzaamheid deden het overige, dat was de indruk van het oogenblik, maar het ware was zijn wanhopige positie, zijn geldnood, zijn toekomst en die zijner ouders. Zij moest hem redden, zijn liefde kwam in de tweede plaats, hij offerde haar op, haar, zoo rein, zoo goed, zoo vol illusiën! O, dat warnet van logens, van onreinheid, van schande!

Zij liet de parasol los; zij had haar lieven glimlach, haar onweerstaanbaren oogopslag teruggevonden, en toen keerde zij zich naar hem om.

'Florent!' zeide zij en stak hem de handen toe; maar hij nam niet aan wat hem, naar hij meende, zoo vol vertrouwen en eenvoud gegeven werd. Hij moest het zeggen, de woorden welden hem naar de keel; hij wist wat hij op de waagschaal stelde, 't kwam er niet op aan.

'Neen, neen, Blanche! nog niet!' riep hij uit, het gelaat verwrongen door schaamte en smart, 'je moet eerst alles weten, en dan kan je oordeelen of je mij niet te laag, te ellendig voor je vindt.'

Zij zag hem aan, een en al verbazing, ja zelfs teleurstelling; hij was te vol van hetgeen hem vervulde, anders ware 't hem opgevallen, dat er spot, impertinentie onverwacht in de plaats waren gekomen van naïeveteit en argeloosheid.

'Blanche, ik zal je alles zeggen, en dan moet je mij goed begrijpen en dan oordeelen, zoo billijk mogelijk. Blanche, ik weet dat je rijk bent, schatrijk, en ik ben hier gekomen omdat ik 't wist en omdat ik kennis met je wilde maken, want ik heb geld hard noodig, mijn toekomst en die van mijn ouders, mijn broers en zusjes hangen er van af. Ik moet een rijke vrouw trouwen, en daarom kwam ik hier. Vraag me niet hoe ik het wist, dat doet er niet toe; maar toen ik je zag en je hoorde, Blanche, heb ik je dadelijk liefgekregen, van 't eerste oogenblik af, en al zou je nog zoo arm zijn - och Blanche, geloof me, anders zou ik het je immers niet zeggen, dan zou ik me houden of ik je werkelijk voor arm hield - toen ik je zag, begreep ik dadelijk dat jij en jij alleen mijn vrouw kon worden, want dat ik van niemand ooit zooveel zou houden. En daarom wil ik dat er waarheid zal zijn tusschen ons; ik wil niet dat je eens zult zeggen: Floris heeft mij getrouwd om mijn geld; want bij God! dat is niet zoo! Als ik rijk was of koning of keizer, en je was een arm boerenmeisje, ik zweer het je, niemand anders werd toch mijn vrouw!'

Zij keerde zich om terwijl hij sprak, en weer nam zij haar parasol in handen en beet heftig op den ivoren knop, en toen hij geëindigd had, wendde zij zich opnieuw naar hem, die hijgend en opgewonden vol spanning naar haar antwoord smachtte.

Maar hij schrikte van haar voorkomen. 't Scheen dat een masker van schoonheid er af was gevallen; zij leek wel tien jaar ouder, zoo hard waren haar trekken, zoo ingevallen haar oogen, zoo dor haar tint geworden.

'Mijn woorden zijn als de vorst over de bloesems harer ziel gestreken; haar illusies zijn in dit oogenblik gestorven, het kwaad, dat ik aanrichtte, is onherstelbaar.'

Zoo verweet hem zijn geweten; en nu zij begon te spreken, klonk elk harer woorden koud, snijdend, scherp, zij vlogen als steenen op hem aan, zoo vreemd, zoo hard, zoo pijnlijk.

'Waarom zegt u mij dat?' was 't eenige wat zij eerst vroeg, en zijn ziel kromp ineen.

'Omdat ik je liefheb, Blanche, omdat ik niet wil dat het eerste liefdewoord tusschen ons een leugen zal zijn.'

'Mij liefhebben!' en zij lachte hard en schel; hij week instinctmatig achteruit, hij werd bang voor haar. Was zij krankzinnig geworden? 'O, de grap is goed,' ging zij, altijd door lachend, voort; en nu klonk haar lach niet meer als paarlen, vallende in een gouden schaal, maar schetterend, valsch, krassend als ontstemde vioolsnaren. 'Die is mooi, die is mooi, mij liefhebben! en daarom zegt hij 't mij en daarom moet hij 't bekennen! O, maar nu val ik uit mijn rol, nu weet ik niet wat ik zeggen moet.

Hij heeft mij lief, lief, lief... ô que c'est drôle!' En zij lachte voort, maar haar lach ging plotseling over in een snik, en zij begon te snikken, met het gelaat voorover in het mos, hartstochtelijk, wanhopig, de handen boven haar hoofd, gewrongen.

'Maar Blanche, Blanche, lieve Blanche!' riep hij thans weer verteederd uit en trok haar naar zich toe, 'wat scheelt er aan?'

'O laat mij, laat mij begaan! Ik heb alles vergeten, ik weet niet wat ik zeg, ik weet niet wat ik doe, 't is alles zoo gek, zoo onverwacht, ik heb 't nooit gehoord. Ach, wie had het kunnen denken van u, zoo'n groote man, een officier, en dan zoo naïef, zoo goed, zoo goed!'

Zij lachte weer en schreide; 't haar hing haar tot diep in de oogen, en de tranen, die langs haar wangen rolden, teekenden daar morsige strepen langs het fijne poeder, dat niemand daarop had vermoed. Hoe kon 't zijn, deze Blanche en de nette, de frissche Blanche van zooeven?

'U heeft mij...' en zij gebruikte een grof fransch woord, dat Floris als een zweepslag door het gelaat striemde, 'en nu heb ik 't spel verloren, ja, geheel verloren; en nu zeg ik 't ronduit, eens voor altijd - de eene oprechtheid vraagt de andere, niet waar? En gij verdient het, gij zijt zoo goed, zoo onschuldig, zoo onnoozel! En dan,' ging zij met een boosaardigen lach voort, 'dan moet gij weten of Blanche mevrouw van Westerode mag worden. Maar spoedig, spoedig, want straks komt de oude en verwacht dat de blijde verloving heeft plaats gehad, en dan moet de champagne stroomen. O, ik weet het, 't is al zoo dikwijls, zoo dikwijls gebeurd!' En zij strekte haar armen omhoog en maakte een gebaar van walging. 'Ça m'embête à la fin!'

Floris zag haar aan, bleek, verward, duizelig, dom.

'Eens moet ik mijn heele gal uitstorten. Morgen en overmorgen begint het toch weer opnieuw, want u zal 't wel zwijgen, u zal 't niet vertellen, dit avontuur, u zal onze klandizie niet bederven, 't is ook niet tot uw eer.'

En zij lachte weer hoonend, spottend als een gevallen engel.

'U is hier in een mooi gezelschap gekomen. Madame Jurieux is mijn tante niet en ook mijn moeder niet, en Lucile is ook niet mijn vriendin; wij zijn compagnons, niets anders. Wij haten elkander met een innigen haat, maar wij hebben elkander noodig, en daarom helpen wij mekaar in de negotie. Madame is de chef, zij brengt de vliegen aan in onze webbe, en u is ook zoo'n vlieg.'

En toen hij haar ontzet aanstaarde: 'Ja, ja, u heeft een advertentie in de courant gezet en zij antwoordde er op. O, zij is zoo slim, zoo slim! En wij maken

goede zaken; de beste speculatie is die op de domheid der menschen. Wij houden een huwelijksbureau, zij komen bij ons van links en rechts, de jongelui die op zijn, en een paar ton willen trouwen, met een vrouw daaraan bengelend. Ik ken ze, ik heb ze dagelijks gezien, en met hen gelachen en met hen gecoquetteerd, met elk op een andere manier, nu eens naïef, dan kwijnend, dan brutaal, wat ze maar wilden; de lieve lach, dien u kent, en die mooie oogopslag, dat zijn mijn wapens. O, hoe ik ze veracht, die honden...'

Zij wierp iets weg, alsof ze er vies van was, en rilde van toorn en schaamte.

'Ja, ik ben de lokvogel en Lucile is de repoussoir; door haar lijk ik nog mooier, nog frisscher; zij wordt goed betaald, Lucile, en toch doet zij morrend en scheldend haar plicht. O, als gij eens hooren kondet hoe wij, die zoo liefjes, zoo zoet, zoo fijn optreden, hoe wij elkander in onze intimiteit bittere waarheden zeggen, leelijke namen geven, grof uitschelden. Ik verveel je, luitenant; zal ik zwijgen?'

'Neen, ga door, ik wil alles weten.'

'En dan zullen wij zien hoe sterk Romeo's liefde is. Othello worgde zijn Desdemona. Wat zult gij Blanche doen, als ge alles weet? Allen krijgen zij mij te zien, die op onze soireé's komen; ik ben de rijke erfgenaam, ik - 't is om te lachen, ik, die een vondeling ben, die niets heb als mijn mooie gezichtje en mijn dragelijk figuur, die nu echter reeds kunstmiddelen noodig hebben om effect te maken. En zij raken dadelijk in vuur en vlam en spreken mij van hun liefde, zooals gij daar straks, en dan... o, al heb ik mijn zaak al zoo lang uitgeoefend, al moest ik er gehard in zijn, 't wordt daarbinnen soms nog zoo raar, ik kook van verontwaardiging over zooveel mannelijke fierheid en eergevoel. Ja, zooeven ook, ik had mijn parasol al in de hand om je die naar het hoofd te smijten en te roepen: Canaille!'

Hij luisterde doodsbleek, sprakeloos.

'Ja, dat wou ik doen, bepaald, maar toen ben je zoo oprecht geweest, en inplaats van maar toe te bijten, zooals de anderen, en er in te loopen, hebt ge je eigen glazen ingegooid en mij alles bekend; dat is mij nog nooit gebeurd, nog nooit.'

Nu begon zij weer te snikken en drukte den zakdoek voor het gezicht.

'O, ik weet zelf niet, waarom ik er nu zoo om moet huilen, misschien wel omdat ik zoo ben en niet anders. Och God! ik had immers wel kunnen wezen, waarvoor je mij aanziet, een jong, mooi, onschuldig meisje, en geen intrigante, geen bedriegster, geen gescheiden vrouw. Als ik niet van jongs af er op gedresseerd was, zou ik misschien heel gewoon kunnen zijn; maar dat is nu eenmaal zoo niet, en ik heb nooit over mijn lot geklaagd, en nu voel ik mij zoo ongelukkig, zoo bitter ongelukkig, omdat je zoo in eens van liefde tot verachting moet overgaan en omdat... omdat... het je nu niet meer zal kunnen schelen of ik van je houd of niet.'

Hij voelde dat hij een ongelukkig, een stumperig figuur maakte; 't was of hij alles nog droomde en daarom niet wist wat hij zeggen of zwijgen moest.

'Kom, Blanche, maak je zoo zenuwachtig niet. Laten wij 't als een grap beschouwen, een kolossale, goede grap, anders niet. Ik ben er ingeloopen, en ik verdiende het ook. Wat deed ik in zoo'n wespennest? Maak je nu maar zoo bedroefd niet. Wij hebben ons beiden vergist, voilà tout!'

Zij zag hem aan, een wereld van smart in haar oogen; zooals zij hem nu aanzag, zoo moet een Eva naar de gesloten poorten van het Verloren Paradijs hebben gestaard.

‘Voor u, ja, maar ik vergeet het nooit! Ik weet nu, wat het is bemind te worden, werkelijk bemind en geacht door een eerlijk man, en dat kan nooit meer mijn lot zijn, nooit, nooit!’

Zij rukte heftig eenige mosplantjes uit en wierp ze weer van zich weg; zij schreide niet meer, doch haar borst en schouders trokken krampachtig.

‘Waarom! 't Is nooit te laat zich te beteren. U heeft nog veel goeds, madame, anders zoudt gij niet zoo bitter treuren om het verlorene!’

Moedeloos schudde zij het hoofd.

‘Neen, ik ken mijzelf beter; morgen lach ik over mijn dwaasheid van vandaag, mijn kinderachtige bui, en als er weer een vlieg komt in ons net, dan zal ik hem plagen, plagen voor hem zelf en voor u! Wilt gij weten wat er gebeurd zou zijn, als ik verstandig gebleven was? Gij waart steeds verliefder geworden, wij zouden samen aan het chalet teruggekomen zijn, verloofd of ten minste heel ten naastenbij. O, ik ben al zoo dikwijls geëngageerd geweest, en dan met allerlei soort van volk, met officieren, met studenten, met verloopen kooplui, met bankroete notarissen of bankiers, met geniale uitvinders, met Duitschers, Franschen, Belgen, Joden, weet ik wie al meer!’

‘En hoe liep 't met hen af?’

‘Wel, de verloving werd beklonken, met een fijn diner, goed champagne; hij ging naar huis, overgelukkig, droomde van allerlei moois, vergat natuurlijk informatiën te nemen, en vond bij zijn ontwaken een beleefd briefje van tante, moeder of moederlijke vriendin (want dat is Madame, al naar gelang der omstandigheden), met de bekentenis dat niet Blanche, maar Lucile de erfgename is en dat hij nu vrij was te doen wat hij wilde, òf Lucile's geld trouwen, òf mijn mooi gezichtje. Nu waren er eenigen, die, hoe boos ook, het toch met Lucile wilden probeeren, maar dan bedankte zij verontwaardigd: zij wilde niet om haar geld genomen worden. Geen was ooit zoo edelmoedig of zoo verliefd om zijn woord tegenover mij gestand te blijven; en dan zond madame hem een rekening, en gewoonlijk met de bedreiging, wanneer zij die niet voldeden, alles bekend te zullen maken. Zij kon 't niet helpen, zij was óók de bedrogene; zij had over rijke en mooie meisjes te beschikken, maar zij droegen haar geld niet bij zich, zij moest haar ook gelooven op 't woord. Niemand kon het haar kwalijk nemen - van morgen had zij 't pas gehoord. Beter laat dan nooit! Maar niet altijd gaat het zoo toe! Met u deden zij 't op die manier omdat u een officier is en bang moet zijn voor elk vlekje op een uniform. Bij anderen gaat het eenvoudiger; ik word alleen vertoond en bedank dan den aanbidder, of dan heet het dat ik mijn woord reeds heb gegeven, en Lucile komt voor den dag; de meesten betalen liever de procenten, dan met haar in

nadere betrekking te komen. En wie 't aandurft, dien bedankt zij bijtijds. Ja, ik ken 't vak; o, 't is zoo'n mooie, zoo'n eervolle broodwinning!'

'Maar Blanche, is er dan voor u geen middel die hel te ontvluchten, op beter, op eerlijker manier uw brood te verdienen?'

'O neen! het gaat zoolang, tot ik werkelijk kapitaal heb, en dan trek ik mij terug. Maak u niet ongerust over mij! Ik zal mij wel helpen. 't Is mij goed toevertrouwd.'

Zij sprong op, schikte haar verwarde haren, wreef met den zakdoek over haar gelaat en bond haar voile op.

'O, ik ben ontoonbaar, affreuse, ik weet het; maar 't is niets, ik zal ze wel vinden en ik zal hun een "histoire" vertellen. Gaat u nu heen! Wil u mij de hand geven? Sans rancune, hé? Ik ben blij u ontmoet te hebben, u is zoo'n heel nieuw exemplaar van het mannendom. Ik wensch u van harte een

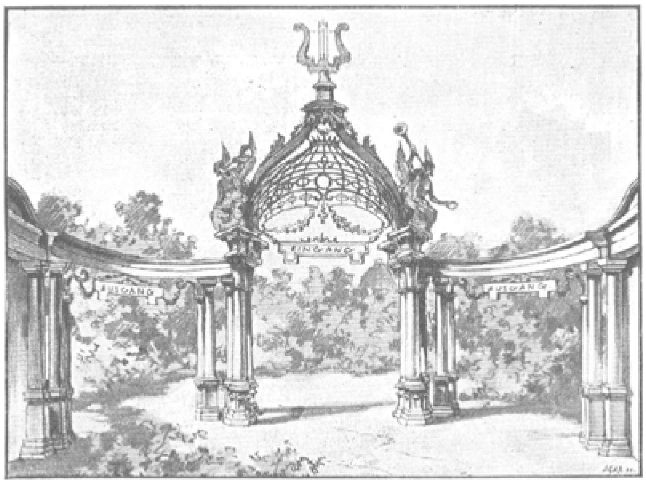

HOOFDINGANG VAN DEN TUIN.
(Internationale Tentoonstelling van tooneel en muziek te Weenen.)

goede vrouw toe met veel, heel veel geld.'

En zij snelde weg; hij bleef staan, overtuigd dat hij niet beter kon doen dan haar te laten vertrekken en eenvoudig te wachten op de dingen, die komen zouden.

Maar er kwam niets; hij wandelde terug naar den ingang van het bosch, naar de tram, en keerde naar het Hotel de la Poste terug; hij betaalde zijn rekening, met de huur voor den landauer er onder begrepen, en vertrok met den laatsten trein naar Holland terug.

Hij schreef op geen advertentiën meer, maar nam zijn ontslag als officier, kreeg een betrekking op een tabaksplantage in Deli, en zond van zijn spaarpenningen trouw naar Holland, eerst om zijn schulden te betalen, later om zijn familie te ondersteunen.

Aan het Brusselsch uitstapje werd hij niet meer herinnerd; toch is er alle kans op, dat de heugenis daarvan vastgeschroeid bleef in zijn ziel.

De internationale tentoonstelling van tooneel en muziek te Weenen.

(Met drie gravuren.)

In onzen tijd, waarin muziek en tooneel zulk een groote rol spelen, is 't niet meer dan natuurlijk dat er ook eens een tentoonstelling gehouden wordt van voorwerpen, betrekking hebbende op beide zusterkunsten.

Deze tentoonstelling is in Weenen onlangs geopend en heeft de stoutste verwachtingen overtroffen; de tuinen van het tentoonstellingsterrein maken een waarlijk tooverachtigen indruk. Grootsche, indrukwekkende gebouwen zijn uit den grond verrezen en schijnen voor de eeuwigheid gemaakt.

Om dit reuzenwerk tot stand te brengen heeft de geheele Oostenrijksch-Hongaarsche aristocratie zich in comité's verdeeld en men heeft de directie toevertrouwd aan den heer Ausspitzer, die zich reeds een naam verworven heeft in dergelijke ondernemingen; alles is dus uitstekend gegaan en het succes was schitterend.

De tentoonstelling omvat twee verschillende onderdeelen, het eene de theorie, het andere de praktijk betreffend. In het paleis der Tentoonstelling van '73 heeft men de relieken vereenigd van groote dramatische schrijvers en componisten, documenten van alle leeftijden en natiën, costumes, decoratiën, machines, instrumenten, manuscripten, kortom alles wat maar eenigszins met de dramatische en muzikale kunst in verband staat.

Het midden der rotonde is herschapen in een groenen tuin, en terwijl men rondom de groote fontein wandelt, kan men de kamers bezoeken van twaalf beroemde dooden, waaronder Goethe en Beethoven, geheel opnieuw ingericht met dezelfde meubels die hen gedurende hun leven omringden.

Het tweede gedeelte, vol leven, beweging en glans, zal het publiek nog meer aantrekken dan deze eenigszins sombere herinneringen. In den grooten tuin, waarvan wij de ingangspoort hierboven in afbeelding geven, ziet men allerlei gebouwen, waarin het gesmeed ijzer de hoofdrol speelt.

Het eerste gebouw, rechts van de middenlaan gelegen, is de ‘Muzik-Halle’, een ruim gebouw, be-

stemd voor monsterconcerten - viermaal per week - en die 2400 personen kan bevatten. Tal van beroemde componisten zullen er hun eigen stukken dirigeeren, o.a. Massenet, de afgod der Weeners, Saint Saens, Rubenstein en Verdi. Behalve deze groote muzikale plechtigheden zullen er dagelijks in de open lucht Russische, Turksche, Spaansche, Chineesche concerten worden gegeven, waarin muzikanten en zangers in nationaal costuum verschijnen.

Het 'theater der Chineesche schimmen', met zijn bleekgroene daken en bruin houtwerk, steekt door zijn grilligheid sterk af tegen den strengen stijl der overige gebouwen. Dit theater is nieuw, evenals de Muzik-Halle en alle andere gebouwen, behalve natuurlijk het Tentoonstellingspaleis. De Chineesche schimmen zullen 's avonds en overdag voorstellingen geven; de eerste zijn voor gewone marionetten bestemd, de andere worden vertoond door echte Chineezen en Japanneezen, comedianten en goochelaars.

In 't midden verheft zich het groote theater (zie blz. 180) - 2600 plaatsen - met machines, die de opvoering van stukken à grand spectacle mogelijk zullen maken. Dit tooneel is volgens geheel nieuwe plannen gebouwd en met soberen rijkdom versierd. 't Is de ideale schouwburg van de 20e eeuw. Veel lucht en ruimte, geen hooge galerijen en 42 uitgangen, zoodat men bij brand alle mogelijke veiligheid heeft. Daar zullen alle tooneelspelers van Europa komen spelen. Elken dag, gedurende vijf maanden, zal men er een voorstelling kunnen zien, verschillend van gisteren en van morgen. Alle soorten worden toegelaten, drama, comedie, opera, operette; alle talen zullen er worden gesproken - ook het Hollandsch?

Maar de grootste aantrekkelijkheid der tentoonstelling is een stadsgedeelte van het oude Weenen uit het begin der 18de eeuw. Deze hooge huizen met puntgevels in fresco beschilderd, die groote schoorsteenen, alles is met de grootste kunst nagebootst. Het gelijkvloers der huizen van de oude Hohen-markt is veranderd in winkels, waarin de schoone Weenerinnen van onze dagen haar verkoopkunst zullen ten toon spreiden, zooals haar overgrootmoeders het voor hen deden op de oude Hohen-markt. Onze afbeelding (blz. 180) geeft een goed denkbeeld van een groep oude huizen, die wij maar op den greep hebben gekozen uit andere groepen, die even interessant zijn.

Men zou kunnen vragen, wat deze oude markt op de tentoonstelling doet, maar zij is 't tooneel waarop voorheen de kunsten vertoond werden van Hans Wurst, de beroemde Weener Polichinel, van wien alle hansworsten afstammen. Hij laat het goede Weener publiek lachen als voorheen, het publiek dat hem sinds lang vergeten had. Er zijn overigens allerlei soorten van amusementen in de tuinen; de groote koepel der panorama's, café's restaurants, poppekasten; een echte vroolijke kermis, zooals men op alle tentoonstellingsterreinen ziet, dagfeesten, nachtfeesten, laten wij hopen een kermis van welopgevoede, kunstlievende menschen, die door het aanschouwen van edele kunstwerken onvatbaar zijn geworden voor lagere genietingen.

't Is Saartje wel, of Saartje niet.

't Is heusch niet om met haar te spotten, dat ik even de aandacht vestig op Sara Maria van der Wilp, dichteresse uit het laatst der 18e eeuw. En toch zijn dichtvorm en woordenkeus der kleinere sterren aan den dichterhemel uit den pruikentijd, waartoe zij behoort, zoo zeer afwijkende met die onzer dagen, dat ons onwillekeurig een

glimlach om de lippen speelt, wanneer we ons eenige oogenblikken laven aan den welbelegen nectar der dichtergoden en godinnen, van ruim een eeuw geleden.

Die dames en heeren hielden er zoo'n geheel ander woordenboek op na.

Onze Saartje bijvoorbeeld, sprekende van het ondergaan der Lentezon, laat haar glans doven, ‘in 't nat der westerpekelbron.’

Doch 't is daarover niet, dat ik iets zeggen wilde.

Sara Maria van der Wilp, dochter van Willem Frederik van der Wilp, conrector der Latijnsche school te Amsterdam, aan wien zij twee verjaargedichten, en een rouwklacht wijdde, leefde in haar geboorteplaats van 1716 tot 1803.

Hare poëzie doet denken aan die van hare vriendin Lucretia Wilhelmina van Merken, gehuwd met Nicolaas Simon van Winter.

Zij zelve stierf ongehuwd.

Of zij dit betreurd heeft, leeren ons hare verzen niet. Er blijkt wel uit, dat zij gevoel genoeg bezat om tot driemaal toe jonggehuwden te bezingen; éénmaal een zilveren paar; en zelfs haar lier stemde, toen des Heeren Josua van de Poorten's echt met een jonggeboren zoon werd bekroond.

Toen in 1772 hare gedichten, te Amsterdam bij Pieter Meyer, boekverkooper op den Dam, in 't licht verschenen, moest, naar het gebruik dier dagen, een portret der dichteresse het werk versieren. Joseph Marinkelle, in de wandeling, wijl hij zeer klein was, Marinkeltje genoemd, werd door den uitgever uitgenoodigd Saartjes portret te schilderen; dan zou Jan Houbraken het in koper graveeren.

Alzoo gebeurde het in 1771, en zooals te doen gebruikelijk was in die dagen, dichtte Bernard de Bosch het noodige bijschrift; dit luidde aldus:

> Dus heeft men van der Wilp getroffen naar 't leven.
> Deeze EER DER MAAGDEN treed, ontvonkt door lettermin,
> Grootmoedig 't oefenperk der eedle Dichtkunst in.
> En weet hier mannlijk naar den eersten prijs te streeven;
> Terwijl de lauwer, door vernuft en vlijt behaald,
> Om 't jufferlijke hoofd met schooner luister praalt.’

Dichters, voornamelijk ‘lofdichters,’ zijn nooit oprecht. Dit bleek ook hier.

Bernard de Bosch sprak van ‘getroffen naar 't leven’; neen, sprak Saartje, dat ben ik niet; 't portret lijkt naar niets.

‘Heb ik zoo'n schapengezicht?’ zal zij gedacht hebben, ‘en moet ik, de eerbare Sara Maria van der Wilp, ‘mijne verborgen schoonheden door dat uitgesneden lijf maar zoo aan ieders blikken prijs geven? Wat weet Marinkeltje er van?’

Fluks wendt zij zich tot den miniatuurschilder D. Bruininx, om zich ten tweeden male te doen conterfeiten, en laat naar dat portret door R. Vinkeles eene gravure maken.

Nu ‘barst ook haar zangster los,’ en hoewel zij niet kon verhinderen, dat met haar bundel gedichten ter zelfder tijd het niet gelijkende portret in ieders handen kwam, gaf zij haar verbolgen gemoed lucht door deze regelen:

> ‘Zie hier mijn sterflijk deel in houding en gelaat
> Door Bruyninx teekenkunst getroffen naar het leven.
> Wie 't onpartijdig oog op deeze beeldtnis slaat
> Zal met mij, tot 's mans eer, daar van getuignis geeven.
> Verwerp dan de eerste print, die mij en elk mishaagt,
> Mijn' naam wel, maar geen' zweem van mijn gelijknis draagt.’

Nu kwamen de poppen aan het dansen. Joseph Marinkelle was een bekwaam schilder en de gelijkenis zijner portretten was doorgaans treffend. Hij vond zich diep gegriefd over deze vernedering. ‘Was hij voor deze keer al eens minder gelukkig geslaagd, dan had juffrouw van der Wilp de zaak op eene andere wijze kunnen behandelen,’ zoo sprak hij.

Vol verontwaardiging greep hij de pen op en deed een o p r e c h t v e r h a a l drukken, waarin hij zich bitter over het hem aangedane ongelijk beklaagde. ‘Zijn roem te durven verkleinen!’ Het was een nagel aan zijn doodkist, die spoedig daarna noodig werd.

Ten minste, de geschiedschrijver zegt: door deze zaak werd zijn dood verhaast. Hij stierf ongeveer 1776, dus zoowat vier jaar na de quaestie.

't Is eigenaardig om de portretten eens met elkaar te vergelijken, en dan valt de schaal zeer zeker over naar het tweede portret, door Saartje goedgekeurd. Over het al of niet gelijken kunnen we niet oordeelen, maar we kunnen zeer goed zien, dat D. Bruininx in dezen kunststrijd de eerepalm wegdraagt.

Bruininx heeft trouwens het weergeven van Saartjes beeltenis geheel anders opgevat dan Marinkelle.

Bruininx geeft de werkelijkheid. Marinkelle idealiseert.

Bij den eersten zien we de huiselijke dilettante, gezeten op een stoel Louis XV, en gehuld in haar zondagsche gewaad. Het laag uitgesneden puntlijf is aangevuld met den fijn baptist geplooiden doek. Een collier paarlen drukt zacht den welgevulden hals. Het intelligente gelaat wordt omlijst door het plooisel van de bevallig opgemaakte ‘Bonnet.’ Van het haar, naar achteren opgestreken, is dus niet veel te zien. Bij de breede armbanden, welke de polsen der onbekleed gelaten armen versieren, passen de ‘pendanten’ in de ooren. De rechterarm rust op een tafel, staande in een werkkamer, die met boeken overladen is, terwijl de hand de ganzenveder houdt; de linkerhand omvat een rol papier, waarop een gedicht is geschreven.

Waarlijk, het moet aangenaam zijn, zoo'n beschaafde, ontwikkelde vrouw te ontmoeten, en met haar over letterkunde en poëzie te spreken.

Marinkelle daarentegen heeft gemeend niet Sara Maria van der Wilp te moeten uitbeelden, maar haar muze.

Het laag uitgesneden puntlijf van een klassiek geplooid gewaad, zij het ook met 18e eeuwsch snit, stelt Saartje voor in een i n t i e m toilet, een toilet zooals alleen chique bals en fijne partijen ons te zien geven, wanneer de dames gekleed zijn. De 55- à 56jarige leeftijd heeft der volle buste nog geen afbreuk gedaan. De collier paarlen verhoogt de malschheid van het vleesch. Op den achtergrond, een kast met

boeken, en daarvoor hangt een breed zwaar gordijn, dat het clair-obscur om het portret verhoogt. In de hand houdt zij een beschreven blad papier.

De dichteresse dus, zichzelf bewust van het genie, dat in haar is gevaren. Een vrouwelijke Apollo in de lijst der 18e eeuw, toen alle poëzie dreigde proza te worden.

Half god, half mensch, maar een god met zulk alledaagsch en kruideniersachtig bijwerk, en een mensch zoo opgedirkt, dat we van de muze van Saartje ons oog afwenden, zeggende: 't i s S a a r t j e n i e t, en met welgevallen de beeltenis van D. Bruininx ter hand nemen en uitroepen: 't i s S a a r t j e w e l !

A.J.S.v.R.

James Gordon Bennett.
Een koning der dagbladpers.

Onder de Amerikaansche millionairs bekleedt de bekende James Gordon Bennett, de uitgever van den 'New-York Herald' een der eerste plaatsen. Dit alom bekende en meest verspreide dagblad in Amerika werd in 1855 door James Gordon Bennett in het leven geroepen. De levensgeschiedenis van dezen man is niet minder merkwaardig dan die zijner onderneming. Zij is uitnemend geschikt om den geest van taaie volharding, van kloekmoedig zelfvertrouwen, verwonderlijke gebruikmaking van bestaande omstandigheden, die den grondslag der Amerikaansche fortuinen hebben gelegd, in het licht te stellen.

Toch was James Gordon Bennett geen Amerikaan van afkomst. Geboren in Schotland en katholiek, was hij door zijne ouders tot den geestelijken stand bestemd. Opgevoed in een seminarie, verliet hij zijn geboorteland en zag hij af van een loopbaan, waarvoor hij slechts eene twijfelachtige roeping gevoelde. Uitgeweken naar de Vereenigde Staten, verbond hij zich aan de dagbladpers. Tot dezen stap werd hij geleid door de 'Autobiographie van Benjamin Franklin', een der boeken, die destijds het meest in den smaak vielen van jongelieden van zijn leeftijd. Drie maanden later vertrok hij over Halifax en Portland naar Boston. 'Ik stond geheel alleen,' dus schreef hij, 'maar ik was jong en vol geestdrift. Ik had het heerlijke boek, waarin Benjamin Franklin de geschiedenis van zijn leven verhaalt, verslonden. Boston, waar mijn held geleefd had, was voor mij de verblijfplaats van een vriend, die mij dierbaar was. Ik was vol bewondering voor de krijgsbedrijven van den vrijheidsoorlog. Op de hoogten van Dorchester dacht ik een gewijden grond te drukken; in de verte schitterden in de zon de torens van Boston, en schenen mij lichtbakens der vrijheid toe.'

Deze koortsachtige geestdrift duurde eenige weken, maar de bescheiden middelen van den toekomstigen millionair, die geheel vervuld was van zijne droomen, waren weldra uitgeput. Hij trad toen in dienst in eene drukkerij en vulde met het corrigeeren van drukproeven zijn ledige beurs weder een weinig aan. Vervolgens vertrok hij naar New-York, waar hij

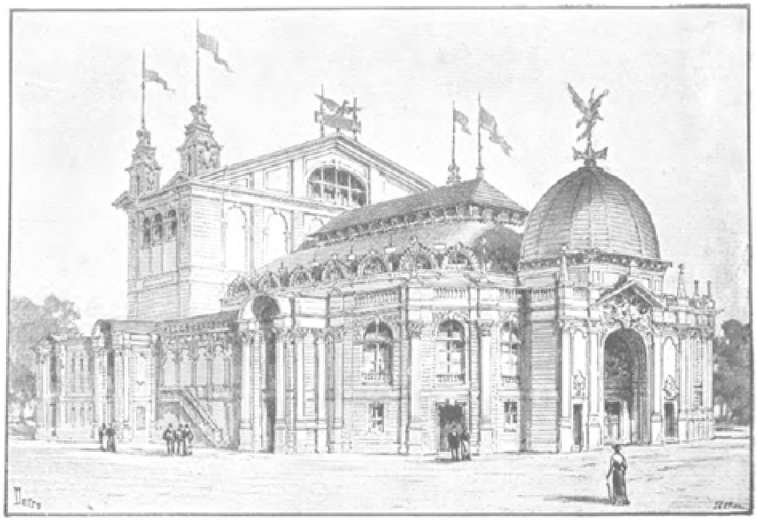

DE SCHOUWBURG.
(Internationale Tentoonstelling van tooneel en muziek te Weenen.)

ruimer veld voor zijn werkzaamheden hoopte te vinden. Hij beproefde van alles; nu eens was hij onderwijzer, dan weer hield hij voorlezingen over staathuishoudkunde en schreef hij boeken, die weinig aftrek vonden.

Het journalisme was nog in zijne kindsheid. Het personeel van de weinige bladen in New-York bestond

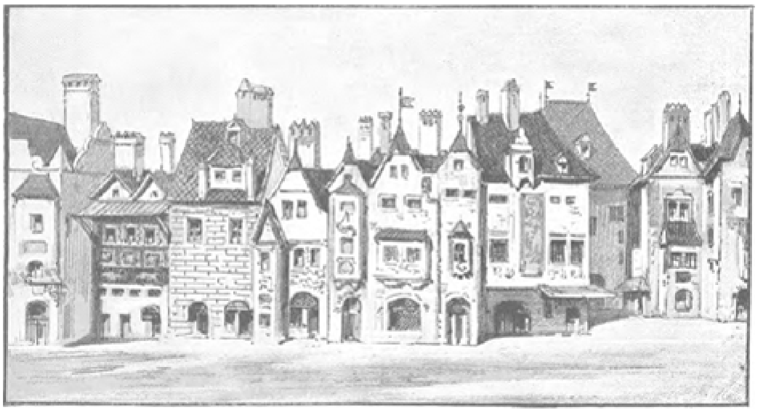

DE OUDE HOHENMARKT.
(Internationale Tentoonstelling van tooneel en muziek te Weenen.)

uit redacteur, uitgever en eigenaar, twee of drie slecht betaalde letterzetters en somtijds - maar zelden - een correspondent te Washington, gedurende den tijd, dat het Congres zitting hield, die zeer ongeregeld 5 of 8 dollars per week verdiende, waaronder alles was begrepen, zelfs de correspondentiekosten. Men was toen nog ver verwijderd van de 15 à 20000 dollars per jaar, die later aan de heeren G. Tonsend en J. Howard als speciale berichtgevers werden toegelegd. Bennett begaf zich naar Washington voor rekening van den New-York Enquirer.'

In de bibliotheek van het Congres trok bij toeval

KINDERBEGRAFENIS. Naar Werner Zehme. (Zie blz. 183.)

een deel van de brieven van Horace Walpole zijn aandacht. De pikante anecdotes, de gemoedelijke beschrijvingen, de bijzonderheden van persoonlijken aard met betrekking tot zijne tijdgenooten, waarmee Walpole zijn correspondentie kruidde, bekoorden hem en gaven hem het denkbeeld aan de hand om aan zijne verslagen der zittingen meer gloed en kleur te geven. Het denkbeeld was voortreffelijk en kwam geheel ten bate van den 'New-York Enquirer,' die er naam door maakte. Doch de schrijver bleef onbekend, en al bekwaamde hij zich in zijn vak, hij kon er slechts ternauwernood van leven.

In 1835 was hij er echter in geslaagd om de voor hem belangrijke som van 250 dollars ter zijde te leggen. Na rijpe overwegingen begaf hij zich naar een jong opzichter eener drukkerij, die ook eenmaal een der meest gevierde dagbladschrijvers van New-York worden zou. Horace Greeley, de eigenaar van den 'New-York Tribune' heeft deze ontmoeting aldus beschreven: 'Bennett kwam mij opzoeken; hij was met letterzetten bezig, hij stak de hand in zijn zak, haalde er een hand vol zilver uit, dat hij met een weinig goud en een biljet, van 50 dollars voor mijne oogen deed schitteren. Hij verzekerde mij, dat hij daar een som had van 2 à 300 dollars en bood mij aan om te zamen een dagblad te stichten, waarvan ik de drukker en hij de uitgever zou zijn. Ik betoogde hem, dat dit bedrag onvoldoende was. Zonder verder aan te houden verliet hij mij. Korten tijd later vernam ik, dat hij den "New-York Herald" in het leven had geroepen.'

Het bureau van dit later zoo verspreide blad was minder dan bescheiden. Een kelder in Nassaustreet; in dien kelder een houten stoel en twee ledige vaten, waarop een plank, die voor lessenaar diende; - dit alles maakte het geheele meubilair uit. Bennett zelf verkocht zijn blad voor één cent (f 0.02^5 Ned.). Uitgever, eigenaar, reporter, boekhouder, bode, bediende, verkooper, al deze baantjes vereenigde hij in zichzelven, terwijl hij bovendien de advertentiën opstelde voor zijne klanten, die niet konden schrijven. - De ontvangsten waren gering, en meermalen moest de eigenaar van den 'New-York Herald' zich afvragen of hij den volgenden Zaterdag wel genoeg zou hebben om de rekening van drukker en papierhandelaar te betalen, ja zelfs of het blad 's maandags wel zou kunnen verschijnen.

Hij zelf heeft verhaald dat hem, nadat al zijne rekeningen betaald waren, meermalen niet meer dan 25 cents (f 0.62^5 Ned.) overbleef en zulks niettegenstaande hij achttien uren per dag arbeidde. In zulke omstandigheden naderde hij de veertig. Weinig gezellig van aard, buitengewoon sober, ontbrak hem de kunst zich vrienden te maken en de genegenheid van anderen te winnen. Hij vervolgde zijn weg vol zelfvertrouwen, onvermoeid zoekende naar een steunpunt, naar een hefboom van Archimedes. Het toeval deed er hem een vinden.

Een zekere Brandreth, apotheker, had een geneesmiddel uitgevonden, een soort van panacée, dat hem inderdaad millioenen opleverde. Brandreth had een instinctmatig voorgevoel van de macht van het adverteeren, van de reclame. Hij zocht Bennett op en bood hem een vaste som voor de opneming zijner advertentiën in het blad. Elke week geregeld een vaste som te ontvangen, - dit was het wat Bennett te vergeefs had gezocht, een geregeld inkomen; het loon van drukker en papierverkooper verzekerd; de angstvolle zorgen voor den Zaterdag verdwenen. Het aanbod werd terstond aangenomen en de 'New-York Herald' was voor goed gegrondvest. Een jaar later

was het formaat van het blad en de prijs er van verdubbeld, de oplage bedroeg 20000 exemplaren; zijn gelukkige eigenaar verdiende reeds 1000 dollars in de week.

Op 23 April 1838 wierp de eerste stoomboot, die uit Europa met bestemming naar de Vereenigde Staten was vertrokken, de 'Sirius' het anker in de haven van New-York. Met de 'Great-Western', die de 'Sirius' na eenige uren volgde, werd het tijdperk der snelle gemeenschapsmiddelen geopend. James Gordon Bennett scheepte zich op de 'Sirius' in, bezocht Frankrijk en Engeland en wist zich de medewerking van vaste correspondenten te verzekeren. In New-York teruggekeerd huurde hij een jacht, dat bestemd was om op zee de stoombooten, op weg naar New-York, op te vangen, en op deze wijze aan zijn dagblad de primeurs van de Europeesche nieuwstijdingen te verzekeren. Niets was hem te veel om zijne mededingers vóór te zijn. Geheel opgaande in zijne onderneming, gaf hij zonder bedenken geheele sommen uit, om enkele uren, ja soms enkele minuten te winnen. Dank zij zijn beheer, werd de 'New-York Herald' een macht in den staat en het nauwkeurigst ingelicht en meest gelezen dagblad van de Vereenigde Staten.

Beter dan ieder ander, had deze Schot, met zijn koel hoofd en vurige verbeelding, de practische, positieve zijde van het karakter zijner aangenomen landgenooten, hunne behoefte aan juist omschreven feiten, aan nauwkeurige en uitgewerkte berichten begrepen. De Amerikanen gelooven niet, dat zij eene meening hebben, omdat zij een dagbladartikel hebben gelezen. Zij eischen van hunne pers dat zij hun de grondstoffen verschaft, door middel waarvan zij zich eene eigen meening kunnen vormen. De 'New-York Herald' voldeed aan dien eisch.

Zijn geluk verbitterde zijne vijanden, en zijn uitgever had een harden strijd te voeren. Aan de hevige aanvallen, waaraan hij blootstond; aan den veldtocht, die in 1840 door negen van de voornaamste dagbladen van New-York tegen hem ondernomen werd; aan de beleedigingen, die zij hem naar het hoofd slingerden, antwoordde hij met cijfers, de gezamenlijke oplage zijner tegenstanders, die 36650 exemplaren per dag bedroeg, tegenover die van den 'Herald' stellende, die 51000 overtrof.

Hij dreef dus den spot met de machtelooze woede zijner vijanden en gaf openlijk zijn voornemen te kennen, eene omwenteling tot stand te brengen in de Amerikaansche dagbladpers.

En dit voornemen voerde hij uit. Geheel doordrongen van de Engelsche traditiën, volgde de Amerikaansche pers nog getrouw de dwalingen harer Britsche zuster. Hare zware, onverteerbare, massieve en betoogende artikelen, geteekend: Honestus, Scaevola, Americus, Publius, Scipio, schenen getrouwe copieën van die van Addison, Junius, Swift en Bolingbroke,

wier wijze van bewerking en stijl zij navolgden. Terwijl Bennett daarentegen zich de Fransche pers ten voorbeeld stelde, ontleende hij aan haar de vlugge alinéa's, de beknopte, heldere volzinnen, de losse, handige polemiek, de korte artikelen, terwijl hij terzelfder tijd zijne kolommen openstelde voor commerciëele, financiëele, staatkundige en letterkundige berichten, alle uit de beste bronnen geput.

De advertentie, welker beteekenis hij volkomen begreep, krachtig door hem aangemoedigd en ontwikkeld, verzekerde aan zijn blad steeds toenemende inkomsten. Zijn uitgever had de gelukkige tusschenkomst van Brandreth niet vergeten. Sinds wijdde hij aan dezen belangrijken tak een geheel bijzondere aandacht, werkte het oorspronkelijk stelsel geheel om, organiseerde hij een eigenaardige classificatie, verminderde de prijzen en breidde den omvang van zijn blad in die mate uit, dat de ‘Herald’ van 13 April 1869 reeds zes-en-negentig kolommen bevatte, waarvan vijftig met advertentiën gevuld; het letterzetten kostte 600 dollars per dag en de oplage verslond meer dan 11 tonnen papier.

Het leggen van den onderzeeschen kabel, de secessieoorlog, de oorlog tusschen Pruisen en Oostenrijk, de Fransch-Duitsche oorlog droegen allen bij tot den voorspoed van den ‘New-York Herald.’ Gedurende den secessie-oorlog besteedde James Gordon Bennett tot 2½ millioen aan zijne speciale correspondenten. De rede van den koning van Pruisen, na Sadowa den vrede met Oostenrijk aankondigende, door den onderzeeschen kabel overgebracht, kostte hem 7000 dollars. Op bewonderenswaardige wijze gediend door mannen van groote bekwaamheid, onder aanvoering van zijn zoon James Gordon Bennett Junior, den tegenwoordigen eigenaar van den ‘Herald’ dien hij zich in 1866 toevoegde, was hij eerder op de hoogte van het ministerie, dan de ‘Times’ zelf, en deed het eerst aan het Engelsche gouvernement, dat er nog geheel onbekend mede was, mededeeling van de zege, door de Britsche troepen, onder den generaal Napier, in het hart van Afrika bevochten.

Men herinnert zich wel de merkwaardige ontmoeting, in October 1869 in het Grand Hôtel te Parijs tusschen James Gordon Bennett Junior en Stanley, reporter van het blad. Door een dépêche van zijn chef uit Madrid ontboden, komt Stanley in het midden van den nacht aan en begeeft zich terstond naar Bennett's kamer.

‘Wie is daar?’

‘Stanley.’

‘Oh ja! Ga zitten. Ik wensch u eene zending op te dragen.’ Daarna opstaande en zijn kamerjapon over den schouder werpende, vervolgde hij: ‘Waar denkt ge wel dat Livingstone zou zijn?’

‘Ik weet het waarlijk niet.’

‘Gelooft gij, dat hij dood is?’

‘Mogelijk wel, mogelijk niet.’

‘Ik voor mij houd het er voor dat hij leeft, en ik draag u op hem te gaan zoeken.’

‘Livingstone zoeken? Maar - in het hart van Afrika?’

‘Het kan wel zijn. Ik verlang, dat gij hem opspoort, waar hij zich ook ophoudt, en dat gij mij tijding van hem brengt. Maar wellicht heeft hij gebrek. Gij zult daarom alles meevoeren, wat hij noodig zou kunnen hebben. Neem uwe maatregelen, en spoor Livingstone op.’

‘Hebt ge wel over de kosten nagedacht?’

‘Hoeveel?’

‘Burton en Speke hebben resp. 15000 en 25000 dollars besteed, en ik geloof, dat wij wel op zijn minst op 13000 dollars moeten rekenen’

‘Zeer goed. Neem 5000 dollars; wanneer zij verteerd zijn neemt ge er weer 5000, en zoo nogmaals, en nogmaals, maar spoor Livingstone op.’

En Livingstone werd opgespoord, dank zij de volharding van den reporter van den New-York Herald, die een der voornaamste ontdekkers van het ‘Zwarte Werelddeel’ werd. En op denzelfden dag dat de New-York Herald het groote nieuws wereldkundig maakte, gaf Stanley aan Bennett bericht, dat hij op zijn eerewoord beloofd had, aan de familie van Livingstone de open brieven te doen toekomen, hem door den beroemden reiziger toevertrouwd, ten einde deze aan zijn gezin te overhandigen op den zelfden tijd dat zij in den ‘New-York Herald’ zouden verschijnen.

‘Telegrafeer ze door den kabel.’

‘Maar dit zou 10000 dollars kosten.

Het zij zoo. Wij zullen het woord houden, dat ge aan Livingstone hebt verpand.’

De grondlegger van den New-York Herald overleed den 1sten Juni 1872. Hij liet behalve een verbazend vermogen een dagblad na, waarvan de beroemde naam nog in luister won onder het beheer van zijn zoon. Toen Stanley hem eens vroeg of het gerucht waarheid bevatte, dat hij voornemens was zijn blad te verkoopen, antwoordde hij:

‘Neen, het is niet waar. In geheel New-York is geen geld genoeg om den “Herald” te betalen.’

Kinderbegrafenis.

't Is maar een kind, och! zoo'n klein, klein kindje, nauwelijks een paar uur oud, en niet de oudste, niet de langverwachte, niet de eenige, o neen! Het gezin van Geurt den visscher was reeds vrij groot, er waren monden genoeg, die het door den vader zoo zuur verdiende stukje brood mede hielpen opeten. Men zou zeggen dat een kind minder nu juist geen ramp is voor het huishouden, en toch trekt de kleine stoet thans in diepe droefheid langs de natte straten van het visschersdorpje, toch ziet de voorbijganger met innig medegevoel het kleine, met bloemen versierde kistje na, toch drukt een jonge moeder vol angstige liefde en zorg haar eigen lieveling aan het hart.

Wat de begrafenis van het kinderlijkje hier zoo bitter treurig maakt, het is de omstandigheid dat het arme kind in het kleine kistje reeds bij de geboorte halve weeze was; eenige dagen te voren toch bereikte de treurmare het dorp, dat de visscherschuit van Geurt in een ontzettenden storm vergaan was. Zijn arme vrouw bracht, hevig geschrikt door den vreeselijken slag, een kind ter wereld, dat geen levensvatbaarheid bleek te bezitten.

Vreemden dragen het nu ter laatste rustplaats, een goede buurvrouw, een tante vergezellen de zusjes

en het broertje; een hunner draagt het eenvoudige kransje van veldbloemen, dat straks op de groene aarde zal worden gelegd naast het ruikertje van het oudste zusje. En het medelijden, de tranen gelden niet zoozeer het onnoozele wicht, dat voor zooveel ellende bespaard is gebleven, maar vooral de moeder, de arme weduwe, die in haar ijlhoofdigheid er zelfs geen vermoeden van heeft, dat haar kindje reeds bij den vader is.

En ieder, die den kleinen stoet nastaart, zucht en bidt dat een andere zware slag afgewend moge worden van de hoofden der ongelukkige kinderen.

Bloemen-orakel.

Reeds dikwijls is het madeliefje met zijn sierlijke witte blaadjes ondervraagd geworden over de geheimen der liefde. Gretchen was de eerste niet die de levensvraag tot het bloempje richtte: Liebt er mich ein wenig, gar nicht? Vóór en na haar hebben er velen diezelfde liefelijke waarzegster om uitkomst gevraagd. Dit schoone kind schijnt er ook veel aan te hechten wat het bloempje haar antwoordt. Haar aandacht is strak gespannen, haar lippen zijn half geopend, terwijl zij langzaam één voor één het madeliefje van zijn blaadjes berooft en half luid mompelt zij de gewichtige woorden.

Zij is zeker dat hier in het groene bosch niemand haar bespiedt; hij, wien het orakel geldt, vooral niet. Ware hij in de nabijheid, misschien zou hem de beantwoording der vraag nog minder moeilijk vallen dan de bloem. Het meisje schijnt zoo lief, zoo onschuldig, zoo bevallig, het is haast niet mogelijk, haar niet veel, innig, van harte lief te hebben; een blik, een handdruk, een kus zouden haar duidelijker en zekerder antwoord geven dan die stomme blaadjes.

Maar hij is nu ver van haar, zij twijfelt aan zijn liefde, zijn trouw, zij is nog te jong om iets belangrijker te achten dan het antwoord op haar vraag. Wij helpen haar wenschen dat het antwoord gunstig mag luiden en dat het orakel waarheid spreekt.

Een Egyptisch volksfeest.

De nacht van den 17den Juni heet in Egypte de nacht van den gouden druppel. In dezen nacht brengt een engel van den troon van Allah een gouden druppel naar beneden en werpt dien in de bronnen van den Nijl, waardoor de stroom stijgt en nieuw leven in het doode land brengt.

De Muzelmannen hechten nog heden even vast aan de waarheid dezer legende, als de oude Egyptenaren aan de godheid van den voedstervader Nijl geloofden.

De Nijl stijgt!

Dit is de juichkreet die alle jaren in de tweede helft der maand Juni aan alle lippen ontsnapt. En ofschoon hij even zeker stijgt en valt als de zon op of ondergaat, zoo wordt toch het groote nieuws als een geluksmare begroet. Zonder de bevruchtende overstrooming zou het land niets zijn dan een barre zandwoestijn.

Op den avond van den 17den Juni vereenigen zich de Mahomedanen tot het gebed in de moskeeën; groote, witte papieren lantaarnen worden vooruitgedragen en de geloovigen, waarbij zich onderweg steeds anderen aansluiten, trekken paarsgewijze daarheen. Vrouwen zijn er niet onder, want deze mogen zich niet anders in het openbaar vertoonen, dan gesluierd en bewaakt; des te meer stoeien de knapen

daartusschen. Ook zijn er in den regel derwischen en de mahomedaansche monniken bij. Half naakt en met vliegende haren loopen zij heen en weer en mompelen onophoudelijk: ‘Allah, Allah!’

In den tempel voeren zij voor het volk, bij wie zij in hoog aanzien staan, hun godsdienstigen dans uit.

Zij hurken of staan in een kring met hun twintigen en meer. Eerst schudden zij het hoofd en bovenlijf op en neer, dan schudden zij zich en schommelen steeds levendiger en vlugger, altijd door roepend: ‘Allah, Allah!’ Eindelijk wordt het gezelschap als door dolheid aangegrepen. Zij stampvoeten, tuimelen, brullen en onder stuiptrekkingen en wilde sprongen gaat het voort tot zij werkelijk krampen krijgen en er een voor dood neervalt en weggedragen wordt. Zulk een geldt bij het volk als een door God begenadigde, en toen onlangs een derwisch in den Allah-dans den geest gaf, werd hij als een heilige vereerd. De beschaafde Arabier heeft wel is waar met het misbruik der derwischen niet veel op, want er staat van deze godsvereering niets in den Koran, maar zij bestaat, en men gunt haar aan den dweepzieken volkshoop.

Ik mocht natuurlijk de Moskee niet betreden; de menschen zouden den ongeloovige, die door zijn tegenwoordigheid het heiligdom ontwijdde, verscheurd hebben. Ik maakte dus maar alleen een wandeling door de levendige straten.

In den nacht van den Gouden Druppel gaat er geen Arabier naar bed; men ziet koeken en suikerwerk in de huizen dragen, waar alles voor de smulpartijen bereid wordt. Op de platte daken zijn lantaarnen en lampen aangebracht om den nacht in de vrije lucht door te brengen en onder dans en gezang een fantasia te vieren - zoo noemen zij hier elke feestelijkheid.

Anderen trekken uit naar den Nijl en blijven aan zijn oevers zingen en dansen; ook vrouwen en meisjes scheppen het water uit den Nijl en drinken het dadelijk of brengen het naar huis; het Nijlwater moet volgens hen in dezen nacht wonderbare geneeskracht bezitten tegen alle ziekten en kwalen.

Het is diep in den nacht geworden maar overal glinsteren en flikkeren de lichten nog. Aan den ingang der voorname huizen hangen kroonluchters van glas met brandende kaarsen; overal elders ziet men geïllumineerde halve manen en andere figuren. De minarets zijn met lichten bedekt en ik herken duidelijk den Muessie, die rondom den koepel loopt en de geloovigen tot het gebed roept.

Het ruischt en bruist door de geheele stad waar honderd duizend menschen vroolijk zijn. Hier en daar klinken de tamboerijn en de fluit. Aan den eeuwig helderen hemel fonkelt de maan met wonderbaar helder licht.

Dit is de nacht van den Gouden Druppel, het

voorspel tot het volksfeest dat verscheidene weken later gevierd wordt en de Nijlsnede heet, want het duurt ten minste nog een volle maand vóór dat in Kaïro het stijgen van den Nijl begint en bijna even lang vóór dat de gewenschte hoogte bereikt is.

Er is slechts een stroom in Egypte: de Nijl, die zonder nevenstroomen het geheele land in volle lengte doorstroomt. De regen is hier zoo goed als onbekend, de hemel altijd helder en de zon gloeiend; aan beide kanten de heete, droge woestijn. Daarom voorzien zich de karavanen, als zij hun lange reizen naar het Oosten of Westen beginnen, aan den oever van den Nijl van

BLOEMEN-ORAKEL. Naar K. Böker. (Zie blz. 184.)

het noodige water. Wee hun, als dit hun ontbreekt!

'Een glas water weegt zwaarder dan een goudstuk,' zegt de Bedouien der woestijn. Daarom zijn ook de bronnen, zelfs in Kaïro, heilige en door iedereen beschermde plaatsen. Rijke weldoeners der menschheid hebben boven de bronnen prachtige gebouwen laten zetten, waaraan goud en marmer verkwistend zijn aangebracht. Ook de in lompen gehulde bedelaar mag hier binnentreden, zijn dorst stillen en op de banken of de matten van de koele binnenplaats uitrusten. De Sheik, voor wien ieder zich buigt, neemt den beker uit de hand van den kameeldrijver; deze reikt hem den Effendi, en van dezen krijgt hem weer de ezelsjongen. Ja, als een pacha op het van

goud schitterende paard voorbij rijdt en hij toevallig dorst krijgt, stijgt hij af en doet als de anderen.

Bovendien trekken de waterverkoopers met twee blank geschuurde koperen drinkschalen, waarmede zij onophoudelijk klepperen, door de straten; zelfs in den nacht zwijgen zij niet, want duizenden slapen onder dezen eeuwig helderen hemel in de open lucht en laten zich den verfrisschenden drank reiken vóór zij weder inslapen.

En als ik voor een van die rijke weldoeners wil doorgaan, wenk ik op straat den waterverkooper.

‘Schenk toe,’ zeg ik, ‘aan allen!’

Dadelijk zet hij zich in postuur en zingt zijn gewone spreuk:

‘Komt allen nader en drinkt hier voor niets. Allah geeft het u door mij en door dezen hoogen heer en gebieder.’

En dan stormt oud en jong nader, vrouwen en mannen, bruinen en zwarten; zelden gaat er een voorbij zonder van de gelegenheid gebruik te maken om zich te verfrisschen.

De waterverkooper draagt een groot leemen vat op den rug, en met voorover gebogen lichaam laat hij uit den langen hals daarvan de heldere straal in de drinkschaal vallen, zonder een enkelen druppel te morsen. Terwijl hij allen links en rechts bedient, zingt de brave man altijd maar door zijn spreuk, en houdt niet op vóór hij den heelen voorraad heeft leeggeschonken.

Dan keert hij zich tevreden tot mij, giet den laatsten druppel als een offer op den grond, en zingt zijn tweede arabische spreuk:

‘Zooals gij dezen door mij hebt doen verkwikken, zoo moge ook Allah u verkwikken! God is groot en Mahomed is zijn profeet!’

Dan ontvangt hij zijn loon, dat uit een piaster bestaat (ongeveer 12 cent), een lage prijs hier in Kaïro, waar al het overige zoo duur is.

Het Nijl water is zoo kostelijk als nauwelijks eenig ander water; men kan het bijna zoet noemen.

De Egyptenaren weten het ook goed te behandelen. Nadat zij het in groote aarden tonnen gefiltreerd hebben, vullen zij daarmede de kleine kannen en houden het frisch en koel. Deze onmisbare aarden kruiken ontbreken in geen huishouding; de armste Fellah bedient er zich van even goed als de onderkoning, en zelfs de besten, die zoo dun zijn als papier, kosten slechts enkele piasters. De kruik staat op iedere eettafel; bij de rijken heeft zij zilveren of gouden stoppen, die somtijds zelfs met edelgesteenten versierd zijn. Opdat echter het doorsiepelende water niet op tafel vloeit, zet men ze op een porseleinen

schotel. Ook in de woestijn verfrischt mensch en dier zich uit die kruiken. Als de kameeldrijver zijn twaalfurigen marsch onder de brandende zon en in het heete zand volbracht heeft, is zijn drinkwater, dat zich in een blikken ton bevindt, gloeiend warm geworden. Hij vult nu een kruik en stelt deze ergens op een zandheuvel bloot aan den avondwind. Na een kwartier zijn de doorgesiepelde druppels verdampt en de drank geheel verkoeld. Wij Europeanen hebben overvloed aan bronnen, putten, rivieren, dikwijls meer dan genoeg aan regen, maar een enkele zomermaand onder den afrikaanschen hemel, leert ons begrijpen, waarom een arabisch spreekwoord zegt: ‘Eerst water, dan brood.’

In het begin van Augustus is de Nijl omstreeks 16-18 el gewassen. Op het eiland Rhoda staat de oude Nijlmeter. Midden tusschen de beide met palmen beplante oevers van den Nijl gelegen, vergunt het toch een fraai gezicht op Kaïro en op de woestijn met zijn pyramiden, en prijkt zelfs met een rijkdom van planten, die met de tropen kan wedijveren. Deze bladeren- en bloemenpracht wekt onze bewondering op. Door en over elkander verdringen zich dadel- en waaierpalmen, oleanders en jasmijnen, bananen, aloë en kostbare vijgen, bamboes en tamariskon, koffie- en johannesbroodboomen, heggen van myrthen, en bedden van rozen, oranje- en citroenboomen en hoog daarover reiken reusachtige sycomoren en acaciá's, een dak van eeuwig groen vormend.

Dat groeit en bloeit in alle vormen en kleuren, zoete geuren vervullen de lucht en de slingerplanten klimmen lustig op langs de stammen, als wilden zij daar een ondoordringbaar gewelf samenvlechten.

Twee donkerbruine arabische jongens willen onze gidsen zijn. Wij laten hen begaan en zij brengen ons aan gene zijde van het park bij den Mozesboom. Dit is een overoude, maar nog groene sycomore, die vlak bij het water staat.

‘Hier stond het mandje met het Mozeskindje,’ zeiden de knapen, ‘en daar baadde zich de prinses, die den vondeling redde. Allah zij geprezen!’

Wij zijn geheel in de stemming hen te gelooven. Waarom ook niet? In een land waarin zich herinneringen van 4000 jaren oud bewaard hebben! Ik kende reeds den Mariaboom, welken men mij bij Heliopolis wees, en waaronder de heilige Familie op haar vlucht zou hebben gerust.

Geheel aan het Zuidelijke gedeelte van het eiland ligt de Nijlmeter. De zware houten poort werd ons eerst tegen een ‘backschisch’ (aalmoes) geopend, waarna ons de ‘Nijlomroeper’ bij een 40 voet diepen put voerde, waarin een steenen zuil staat; deze draagt op haar oppervlakte de maat in ellen, voeten en duimen, en toont den Nijlomroeper aan hoeveel het Nijlwater dagelijks gewassen is. Door dezen Nijlmeter - het moet dezelfde zuil zijn - hebben reeds de Pharao's de hoogte van den Nijl laten meten en verkondigen.

Dagelijks trekt de Nijlomroeper door de straten van Kaïro en verkondigt onder gebed en gezang den waterstand.

‘Allah is groot,’ roept hij, ‘en Mohamed is zijn profeet. De Heer is ons genadig geweest. Dertien ellen heden. Allah heeft de velden gezegend.’

De knapen, die den omroeper begeleiden, dragen bloemruikers op lange stokken, en krijgen van de voorbijgangers en bewoners der huizen een kleine gift. Ieder bereidt zich voor het water ook in Kaïro te ontvangen; boven de stad is de oever reeds overstroomd, het veld reeds vochtig.

Op den vooravond der Nijlsnede slaat men tegenover het eiland Rhoda tenten en kramen op als voor een groote jaarmarkt. De hoofdstraat is aan beide kanten met fakkels verlicht; in het midden is een weg voor de wagens open gelaten. Overal roode en witte tulbanden en donkere kaftans, hier en daar de licht gekleurde costumes van de rijkere Arabieren op paarden en ezels. Voor de kramen en tenten verzamelen zich de menschen en koopen suikerwerk in allerlei vormen. De Arabieren houden van zoetigheid als de kinderen en men ziet ze onophoudelijk daarvan eten. Hier vindt men olifanten en kameelen, paarden en ezels, obelisken en pyramiden, mannen en vrouwen en honderd andere voorwerpen, alle uit roode suiker gegoten.

Ik steeg uit het rijtuig om ook te koopen.

'Allah zij gegroet!' zei de kramer, 'gezegend zij uw dag!'

Toen ik gekocht had, riep hij mij na:

'Keer weder, mijn dierbare vriend! mijn geheele winkel behoort u!'

Vóór den winkel stonden eenige naaktbeenige bruine jongens met gescheurde blauwe hemden, en eenige kleine meisjes in hetzelfde costuum, alleen dragen zij een witte lap als een sluier op het hoofd. Zij keken die heerlijkheden vol zoetigheid met groote oogen aan en waren misschien nooit klaar gekomen met het bewonderen en aangapen. Ik wierp hun kameelen en olifanten, paarden en ezels toe, en tien à twintig bruine handjes strekten zich begeerig uit.

'Allah zegene den Heer Bey,' riepen zij van alle kanten, 'de Heer Pacha is genadig.'

En zij streken met de hand over den mond, terwijl ik met leege handen heenging, zooals ik gekomen was.

Toch zou ik rijkelijk schadeloos gesteld worden. Een in Kaïro gevestigde duitsche koopman had ons uitgenoodigd zijn bark te gebruiken, en wij brachten den nacht vóór de Nijlsnede, zooals het algemeen de gewoonte is, op den Nijl door. Over het achterdek was een luchtige tent gespannen, op tafel stond de geurige bowl. Vóór zaten een paar arabische muzikanten met tamboerijnen en fluiten en een paar andere zonen der woestijn zongen wanluidende liederen; aan den mast en het touwwerk hingen roode papieren lantaarns en een groot groen vaandel van den Profeet, waarop de woorden geborduurd stonden: 'Allah akbar!' Twee bruine matrozen ontplooiden de zeilen en wij voeren statig op en neer, omringd door een groot aantal schitterend verlichte vaartuigen.

Onze volle bewondering wekt een groot vaartuig op, dat in de nabijheid van den dam vóór anker ligt. Al zijn kris en kras gespannen touwen waren tot aan de punt van den mast met lampen bedekt, langs de kanten hingen breede vuurstrepen van groote lantaarns. Prachtige roode vaandels met de halve

maan, waaiden van den boegspriet en lange wimpels fladderden om den mast. Het orkest van het regiment van den Onderkoning speelde vroolijke deunen, en het geheele dek wemelde van bonte uniformen en turksche costumes. Dit vaartuig was het Nijlschip en tegen zijn mast leunde een vrouwelijke figuur in fantastische kleeding met bloemen in het haar en door bladerwerk omringd: de Nijlbruid.

De oude Egyptenaren pleegden den Nijlgod alle jaren een jonkvrouw te offeren, opdat hij zich rijk aan zegen zou toonen. Daartoe kozen de priesters het schoonste meisje van het land uit en haar ouders voelden zich door deze keuze ten hoogste geëerd. Het offer werd onder hun hoede genomen en verscheen op den feestdag met bloemen versierd en in bonte kleederen. Zij werd van den dam in den Nijl geworpen en stierf een heiligen dood.

Toen de Arabieren in de zevende eeuw Egypte veroverden, hield deze heidensche eeredienst op. De overwinnende Amru verbood het feest en liet de Nijlbruid in vrijheid stellen. Maar het ontevreden volk klaagde dat de Nijlgod vertoornd was en dat hij den vloed niet zou laten wassen; een hongersnood stond voor de deur. Amru vroeg den Kalif Omar hoe te handelen en deze zond zijn veldheer een brief met het bevel dien in den Nijl te werpen.

'Omar, beheerscher der geloovigen aan den Nijl,' zoo luidde deze brief, 'als gij uit u zelf wast, stijg dan niet! Als echter Allah, de almachtige God, u doet wassen zoo bidden wij Hem, u ook dit jaar te doen stijgen!'

Nauwelijks was deze brief in den Nijl geworpen of de stroom steeg voor aller oogen, en reeds na enkele weken bereikte hij een hoogte van 16 ellen. Nu is van dit maagdenoffer nog slechts een pop overgebleven. Dit was de vrouwelijke figuur, welke ik aan den mast van het onderkoninklijke schip gezien had.

Op een teeken van het Nijlschip begon een schitterend vuurwerk. Van alle vaartuigen stegen vurige slangen op, van het land antwoordden de raketten en groote zonneraderen van tien tot twaalf voet doorsnede op hooge stellages. Wanneer voor enkele oogenblikken de duisternis inviel, dan fonkelden plotseling bengaalsche vlammen op de dammen en verlichtten den oever met tooverachtig rood of blauw licht. Daarbij donderden de kanonnen van het eiland Rhoda en van de citadel; de dicht opeengepakte menigte - zelfs op de kronen der palmboomen hingen de toeschouwers - jubelden en de half naakte straatjongens tuimelden lustig in den vuurregen. In het westen echter fonkelde de zilveren sikkel van de maan aan den helderen hemel. Zij stond recht boven de pyramide's, waarvan de diep zwarte, driehoekige schaduwen zich scherp tegen den horizon afteekenden.

Den volgenden dag had het eigenlijke feest plaats.

De meesten waren in het geheel niet naar bed gegaan, maar hadden zich gedurende den nacht in de koffiekramen, in de eettenten en in de open lucht vermaakt.

Toen ik na zonsopgang op het feesttooneel verscheen, lagen duizenden op de oevers, keuvelden, rookten, dronken limonade en rozijnenwater, aten suikergoed, meloenen en cactusvijgen. Onophoudelijk wandelden de verkoopers heen en weer en prezen, onder oorverdoovend geschreeuw, geschrei en getjingel hun waren aan.

Op den dam waren prachtige tenten voor het onderkoninklijke hof opgeslagen en met de fraaiste divans, sofa's, stoelen zetels en tapijten voorzien. Langzamerhand verzamelden zich hier de uitgenoodigden, staatsbeambten, ministers, officieren. De ceremoniemeesters in goud geborduurde en met ridderorden behangene kleederen, ontvangen de gasten en laten koffie en tjibouk rond dienen, aan de dames werd

limonade met suikerwerk gereikt. Onder herhaalde ‘Salahms’ begroeten de binnenkomenden elkander.

Voor de tenten was een infanterie-regiment opgesteld en vormde een groot vierkant, de muziek en de groene en roode vaandels in het midden, de soldaten met hun schitterend witte uniformen en blinkende geweren boden een prachtig gezicht. Aan genen kant van den oever bewoog zich een zee van roodwitte tulbanden en blauwe kaftans, op den stroom voeren de met wimpels behangen schepen, met haar lange en puntige zeilen, op en af, en aan den dam werkten vele honderden bruine werklieden met schoppen en harken om den dam smaller te maken en de doorbraak te vergemakkelijken. Boven hen zat de opzichter op een met tapijt belegde mat, zijn koffie drinkend en den tjibouk rookend, rondom hem zijn ondergeschikten. Het Nijlschip met de bruid, versierd met bloemen en bladerenslingers, naderde; van den oever waaiden palmtakken en takken van mimosa's.

Het had acht uur geslagen! Daar donderden van het eiland Rhoda de kanonnen, van de citadel dreunde het antwoord; de regimentsmuziek hief de egyptische nationale hymne aan. De hofequipage met den troonopvolger en de prinsen kwamen aangereden, vooraan de hijgende loopers in hun bonte geborduurde uniformen, daar naast de rijdende roode lijfgarde. De onderkoning zelf was niet verschenen; toen de prinsen, die allen generaals-uniformen droegen, uitstapten, geraakten de gasten onder de tent in beweging, alle Pacha's, Bey's en Effendis gingen de Hoogheden te gemoet en geleidden hen onder eindelooze ‘Salahms’ en diepe buigingen naar hun zetels. Hier ontving hen de Molla, de opperrechter der stad, een knappe man met langen, witten baard in rijk turksch costuum. Hij hield een papier in de hand, dat hij door den troonopvolger liet onderteekenen. Toen ging hij voor de borstwering van de tent staan en wierp het papier in den stroom. Dit was het laatste signaal voor de Nijlsnede want van alle kanten, stegen de raketten op en de kanonnen dreunden opnieuw.

Uit honderdduizend kelen klinkt een donderend ‘Allah, Allah!’ en een legioen arbeiders stort zich op den dam, om dien neer te werpen. Zij woelen met schoppen en bloote handen. Na weinige minuten komt het water reeds te voorschijn en spoedig daarop verdwijnt de dam met alle honderden menschen die daarop en daarbij zijn, in de doorbrekende golven; de krachtige stroom stuwt zijn wateren door het kanaal in de stad en over de velden heen.

De dames op onze bark slaken een gil, want het

schijnt dat de arbeiders door de golven verzwolgen zijn. Maar slechts voor een oogenblik, van alle kanten duiken bruine gestalten op in het dof gele water en zwemmen als eenden weg.

In vroegere jaren wierp de onderkoning op dit oogenblik uit een grooten zak verscheidene handen vol gouden en zilveren munten in den stroom, maar het vechten daarom was zoo ontzettend dat velen om het leven kwamen. Nu wordt dit woeste gebruik niet meer gevolgd maar de arbeiders aan den dam worden des te rijker betaald. Ook de Nijlbruid werd door hem in de doorbrekende golven geworpen, nu bewaart men de opgetooide pop voor het volgende jaar. Nieuwe raketten spatten op, en trekken in den fellen zonneschijn als melkwitte strepen door de lucht. Kleine grieksche vuren worden in het water geworpen en drijven op platte stukken hout brandend onder de damwerkers rond. Deze zwemmen hen na, zetten zich het kleine vuurwerk op het hoofd of grijpen naar de palmtakken en zwemmen daarmede langs het kanaal de stad in, waar zij ze tegen goede belooning weggeven. Zulk een palmtak is een reliquie voor het geheele jaar. Ook het Nijlwater dat het eerst in de stad komt, wordt zorgvuldig geschept en men baadt kleine kinderen daarin om hen voor allerlei ziekten te bewaren.

Het doel der Nijlsnede was vervuld. Prinsen, ministers en pacha's stonden op. De troepen trekken met klinkende muziek af. Het feest duurde nog den geheelen dag tot diep in den nacht. Ik zag nog in den laten avond van Rhoda uit luchtkogels en raketten opstijgen. Nadat de dam in Kaïro doorstoken was, vulde het slijmerige, bevruchtende Nijlwater de kanalen en overstroomde de velden. Na korten tijd was heel Egypte een enkele spiegelblanke watervlakte. De dorpen met hun palmboomen doken als eilanden daaruit op en de dammen trokken er als zwarte linten door.

Caesar's dood.

AAN HILDEBRAND.

L e r o i e s t m o r t !... De Koning der woestijnen,
De Vorst der dieren, ligt hier roerloos neer!
Hoe groot zijn macht en majesteit mocht schijnen,
't Moet alles met zijn laatsten zucht verdwijnen:
Gevallen grootheid is hij nu, - niets meer!

Gevallen grootheid?... Hij was 't làng voor dezen:
Onttroonde Koning, Vorst in ballingschap!
Zijn gloriezon is nimmermeer herrezen
Sinds hij naar 't b e e s t e n s p e l zich zag verwezen:
Een Majesteit... met bel en bedelnap!

Eens bliksemde zijn oog bij 't nader rukken
Zijns vijands, onder 't buldren van zijn stem;
Eens deed hij 't woudgedierte in doodsangst bukken,
Eens, lang geleên! reet hij zijn prooi aan stukken, -
Zóó was hij eens!... En nu, - - herkent ge hem?

H.J. HANA.

1892.

Slapend geboet.
Naar het Engelsch van B.L. Farjeon.
(*Vervolg van bladz.* 152.)

(*Vervolg van bladz.* 152.)

VII.

Twee uren voordat Robert, door de aanbieding en aanvaarding zijner bloem, wist dat hij de vrouw gewonnen had, die hij zoo hartstochtelijk vereerde en om wier bezit hij zulke laaghartige plannen gesmeed en uitgevoerd had, deelde de heer Wayland aan zijne dochter mede, dat hij nog even naar het kantoor moest.

'Het is gesloten, papa,' zeide Dora; 'er is niemand op 't oogenblik.'

'Dat weet ik, lieveling; en daarom ga ik er juist nú heen.'

'Laat mij dan met u medegaan, papa. Ik zal het zoo eenzaam hebben, als ik niet bij u ben!'

Hij kuste haar. 'Ik heb het altijd eenzaam, als je niet bij me bent, Dora! Ga met mij mede; maar je moet me niet storen in hetgeen ik voornemens ben te gaan doen.'

'Ik zal heel bedaard zijn, papa! Zoo stil als een muisje!'

Zoo gingen zij samen naar het kantoor, hij leunende op haren arm. Twee- of driemaal was hij genoodzaakt even te rusten, om adem te scheppen. Hetgeen hij dien dag had vernomen, had op noodlottige wijze de geringe kracht verminderd, die hem nog overbleef.

'Papa, u is ziek, erg, erg ziek, en dat hebt u voor mij verborgen gehouden! O, papa! zeg mij de waarheid!'

'Lieveling,' antwoordde hij, 'na verloop van dezen avond zal ik geen geheimen hebben, die je niet bekend zullen zijn; maar je moet mij beloven, dat je zéér moedig zult zijn - ter wille van ons beiden, dierbaar kind!'

'Dat beloof ik u, papa! dat beloof ik u!' snikte zij. Een vaag vermoeden van de vreeselijke waarheid rees in haar binnenste op. 'Alles!... alles!... Om uwentwil!'

'Dora, ben ik ooit te kort geschoten in liefde of teederheid jegens je?'

'O, papa! u was altijd de teederste, de trouwste...'

'Daar, daar, dierbaar licht van mijn leven!' Hij kuste haar herhaalde malen achter elkaar. 'De zaak, die ik op het oog heb, betreft je toekomstig geluk. Dora, indien over zeker punt, dat mij even na aan 't hart ligt en even dierbaar is als jou, onze denkbeelden niet geheel in overeenstemming zijn, en in-

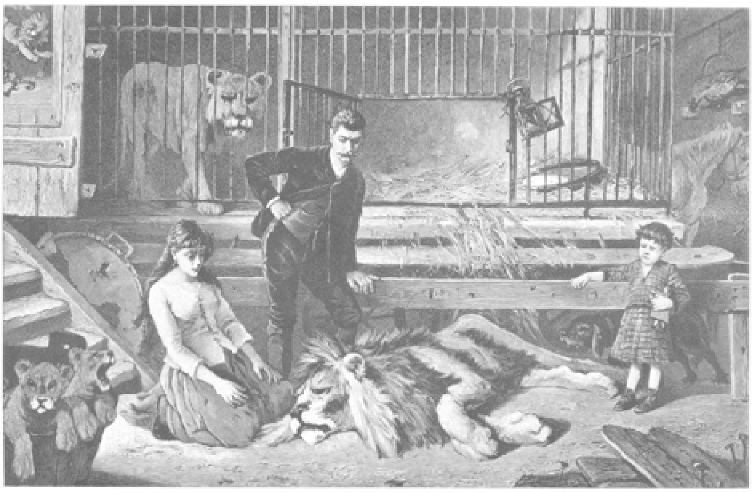

CAESAR'S DOOD. Naar G. Wertheimer. (Zie blz. 188).

dien ik kan bewijzen, dat jij ongelijk hebt en ik gelijk, zou je dan m i j n zin willen doen? Zou je je dan door m i j willen laten leiden? Zou je dan zeggen: “Papa, ik gevoel, dat wat u wenscht dat ik doen zal, goed m o e t wezen, en dus ook voor mij het beste m o e t wezen wat ik doen kan, en dat ik langzamerhand, wanneer u er niet meer zijn zal,” - neen, stil, lieveling! wat gebeuren moet, moet gebeuren! - “en dat ik langzamerhand, wanneer u er niet meer zijn zal, redenen zal ontdekken om er u voor te danken, dat u mij geleid hebt op het rechte en eervolle pad!” Zou je, om mij in mijne laatste uren te verkwikken en te troosten, dit voor mij willen doen?’

‘U maakt mij bang, papa, wanneer u over uwe laatste uren gaat spreken!’

‘Maar antwoord mij, kind!’

‘Ja,’ zeide zij, na eene kortstondige aarzeling, ‘ik zal mij door ú laten leiden.’

‘Hoe gelukkig maak je me! Ik verwacht niet, dat je je zonder duidelijk bewijs aan mijne beslissing zult onderwerpen. Het is een bittere waarheid, dat hetgeen wij in onze toevallige kennismaking met menschen te zien krijgen, slechts een masker is, waarachter dubbelhartigheid, wangunst, oneerlijkheid en lage bedoelingen maar al te dikwijls op den loer liggen. Waarom zeg ik dit? - ik, de oude winter, tot de jonge lente? Omdat ik, mijne dochter! u misschien al spoedig niet meer ter zijde zal kunnen staan, om u te waarschuwen en te beveiligen tegen valstrikken. Je belooft het me, dierbaar kind?’

‘Ja, papa,’ antwoordde Dora op een toon van eerbiedige onderwerping, ‘ik beloof het u!’

Hij omhelsde haar met de meest mogelijke teederheid, en weldra traden zij het kantoor binnen.

‘Ga daar zitten, lieveling,’ sprak hij, ‘en stoor mij niet.’

Zij gehoorzaamde hem, en bleef hem stilzwijgend gadeslaan. Zonder dat zij in staat was er de oorzaak van te verklaren, gevoelde zij toch, dat dit uur een ernstige crisis in haar jonge leven zou medebrengen, en zoo bleef zij in een toestand van pijnlijke spanning zitten wachten. Doch zelfs deze vrees ten opzichte van haar zelve was zwak, in vergelijking van de eindelooze liefde, die zij haren dierbaren vader toedroeg, wiens éénig levensdoel was geweest: haar eigene levensdagen te vervroolijken. Heel haar verleden was met bloemen bestrooid geweest, en het was z i j n e hand die ze gegaard en gestrooid had. Wat was zij hem niet verschuldigd! Wat had zij hem niet te danken! Voor welke opoffering zou zij aarzelend terugdeinzen, als zij hem daarmede hare onbegrensde erkentelijkheid zou kunnen betuigen voor al zijn teederheid en al zijn zorg? En toch, terwijl haar hart gloeide van liefde voor hem, scheen zij er den neep van een ijzige hand aan te gevoelen! Er zat iets somber dreigends in de lucht. Maar ter wille van haren vader zou zij dapper zijn, zooals zij beloofd had; en zij wapende zich alvast in stilte op de dingen die komen zouden.

De heer Wayland zette zich aan zijne taak. Hij sloot Franks lessenaar open en onderzocht die. De papieren die hij er vond, waren in de beste orde, en niets verdachts, niets misdadigs, kwam hem onder de oogen. Hij stond op het punt om de lessenaar weder dicht te doen en te sluiten, toen hij zich eensklaps herinnerde, dat er ook nog geheime laden in waren. Als er iets te verbergen was, dan zou dit natuurlijk de daartoe bestemde plaats zijn. In vroeger jaren was hij volkomen vertrouwd geweest met de handige kunstgreep, waardoor de laden te voorschijn gebracht werden; maar nu, in zijn zwakken toestand, en met zijn min of meer verflauwd geheugen, kon hij het zich niet onmiddellijk weer te binnen brengen. Hij herinnerde zich, dat er op meer dan

één verborgen veer gedrukt moest worden, eer het ‘Sesam, open u!’ was bewerkstelligd, en dat hij eens schertsenderwijze zijne vrouw eene verleidelijke belooning had toegezegd, indien zij ze kon ontdekken; maar ofschoon zij er langer dan een uur naar zocht, was zij er niet in geslaagd ze te vinden. Die herinnering was voldoende om hem op het gewenschte spoor te brengen, en binnen weinige oogenblikken vlogen nu de zoo geheimzinnig verborgen laadjes open.

Er waren er twee. In de lade aan de rechterhand lagen eenige chèques; in die aan den linkerkant een stapeltje papieren. Hij nam er de chèques uit, en zag dat zij uit zijn eigen chèque-boekje afkomstig waren. Er waren vier zulke chèques, genommerd van 64552 tot 64555. Zij waren niet met een bepaalde som ingevuld, maar wèl droegen zij allen zijne handteekening, even getrouw en even bedriegelijk nagebootst als op de chèque No. 64551 voor 150 pond sterling, die reeds ter betaling aangeboden en geïncasseerd was.

‘Is er iets niet in orde, papa?’ vroeg Dora angstig, toen zij bemerkte dat hij zeer bleek werd.

‘Dat is de lessenaar die Frank Harding alleen in gebruik heeft, lieveling,’ antwoordde hij, ‘waarvan hij en ik alleen de sleutels hebben, en dit zijn geheime laden, die alleen door hem en door mij geopend kunnen worden.’

Zij werd doodsbleek, en 't was of haar hart haar dreigde te ontzinken.

‘Je zult nu spoedig alles weten, kindlief,’ sprak haar vader. ‘Weldra zal het je duidelijk zijn, hoe ik ben bedrogen, verraden en bestolen!’

‘Door mijnheer Harding?’ vroeg zij bijna fluisterend. Toch schrikte ze nog terug voor den klank harer eigene stem.

‘Door mijnheer Harding!’ herhaalde haar vader. ‘De man, dien ik vertrouwd heb, is een infame schurk!’

Een verpletterende wanhoop maakte zich van haar meester, en gedurende eenige oogenblikken zag en hoorde zij niets. Een geluk waarvan zij gedroomd had, was haar ontglipt; de hemel verdween uit hare oogen.

De heer Wayland nam de papieren uit de lade aan de linkerhand. Die papieren waren beschreven, en wel door Franks hand. De oude man zette zich neder, en las ze door. Wat daar gescheven stond, was vervat in den vorm van een dagboek; elk afzonderlijk gedeelte begon met den dag, waarop het was geschreven, en de aanteekeningen luidden als volgt:

‘D o n d e r d a g . - Het ongeluk vervolgt me. De effecten waarin ik speculeerde en waarvan men mij

verzekerd had, dat ze stellig zouden rijzen, zijn gedaald. Ik verlies er nu reeds 250 pond sterling op. En als ze eens b l i j v e n dalen, wat moet ik dan beginnen? Hoe kan ik aan mijne verplichtingen voldoen? Als het geluk mij niet toelacht, ben ik een verloren man! 't Is een vervloekt schandaal! Waarom zouden andere menschen fortuinen kunnen verdienen, en ik altijd arm moeten blijven? Ik moet er den een of anderen uitweg op zien te vinden, om mijn hoofd weer boven water te krijgen. En dan die vrouw, die mij óók rusteloos vervolgt! Zij heeft er op gezworen, dat zij mij achter de tralies zal brengen. Er bestaat maar één middel om te maken dat zij haar mond houdt: zij moet geld hebben, en ik moet het op de eene of andere wijze voor haar zien te krijgen. Ik zal nog eens een worp doen; de kans m o e t keeren!'

'Z a t e r d a g . - De papieren blijven nog altijd dalen. Zij staan nu al 300 pond lager. Ik begin wanhopig te worden. Het kan me nu niet meer schelen. Ik zal me wel op de een of andere manier uit den brand redden. Wat komt het er op aan, wie er onder lijdt, zoolang er maar op mij niets te zeggen valt?'

'W o e n s d a g . - Er begint een straaltje licht te komen, en ik durf weder adem halen. Ik ben nu in ieder geval weer voor een paar weken veilig. De oude Wayland noodigde mij uit, om met hem en zijne dochter naar den schouwburg te gaan. Ik ging natuurlijk. Eensklaps vloog er mij eene gedachte door het hoofd. Als ik er zijne dochter toe krijgen kon om op mij verliefd te worden, zou er een einde komen aan al mijne moeielijkheden. De oude Wayland zal wel bereid zijn om alles voor het meisje te doen; zij kan hem letterlijk om haar vinger winden. Als ik de zaak met haar klaar kan spelen, zal ik in staat zijn om alles in orde te maken en mijn baantje weer zoo schoon te hebben als de beste. 't Is de moeite waard om het te probeeren, maar ik moet zeer voorzichtig te werk gaan, anders ben ik bang dat ze mij in de kaart kijken. 'Slim en secuur,' zal mijn motto wezen. Er staat mij maar één groote hinderpaal in den weg: Robert Walford. De oude Wayland noodigde, tegelijk met mij, ook hèm uit om mede naar den schouwburg te gaan; en ik heb een vermoeden, dat hij verliefd is op het meisje. Ruim een uur nadat de voorstelling was afgeloopen - (ik hoopte ondertusschen, dat de oude Wayland mij mede naar zijn huis zou genomen hebben om te soupeeren, maar dat deed hij niet: hij liet mij doodeenvoudig midden op straat staan in de koude, wat ik beestachtig vrekkig noem!) - nu, ruim een uur nadat de voorstelling was afgeloopen, zag ik mijn dierbaren vriend Robert naar boven staan kijken voor het huis, waarin zijn liefje woont; in datzelfde huis zit ik nu te schrijven! Zeer poëtisch, ongetwijfeld, maar zeer belachelijk. Als het tusschen ons eens tot een gevecht met messen om dat meisje kwam, ben ik er volstrekt niet bang voor, dat ik niet in staat zou zijn om hem den hals af te snijden. Wat gunstig uiterlijk betreft, kan hij niet tegen mij op; en ik vlei mij, dat ik over het geheel een veel aangenamer voorkomen heb. Dit zijn goede kaarten in het spel, vooral omdat het zoo'n onnoozel gansje van een meisje geldt.'

'Z a t e r d a g . - Ik heb mijn vriend Robert eens uitgehoord. Hij is verliefd op haar, innig, vurig, hartstochtelijk, afgodisch - dàt is eigenlijk het ware woord - ja, afgodisch verliefd; maar hij heeft zoowat evenveel kans als het mannetje in de maan. Ik heb het van hem gedaan weten te krijgen, dat hij er met juffrouw Gansje geen stom woord over zou spreken, dat dit een onmannelijke daad zou zijn, dat het een laaghartig misbruik van de vriendelijkheid en gastvrijheid van den ouden Wayland zou wezen, en nog een heele vracht dingen van dienzelfden aard meer. Dat alles komt opperbest in mijn kraam te pas; en om volkomen zeker van hem te zijn, wist ik hem te bewegen

om de verklaring af te leggen, dat, zoolang hij geen rechtstreeksche aanmoediging van den ouden Wayland ontving, hij tegen hem of zijn dochter met geen enkel woord van de zaak zou reppen. Zeer braaf van hem, en zeer voordeelig voor mij. Wat een uilskuiken! Met dat al een man van zijn woord; ik weet niet, dat hij het nog ooit gebroken heeft. Dat is juist koren op mijn molen, en dus heb ik volstrekt geen reden om ruzie met hem te zoeken. Het is me dan in den laatsten tijd verschrikkelijk tegengeloopen! Van nacht weer nagenoeg drie pond sterling verloren bij het biljarten, en platzak thuis gekomen. Ik zal eens een kansje in de Portugeezen wagen; een zeer goed ingelichte kennis heeft me verteld, dat ze stellig vier of vijf percent naar beneden gaan, eer we veertien dagen verder zijn. Uitstekend! Ik zal ze verkoopen vóór ze dalen.'

'V r i j d a g . - Ik zit nu tot over mijne ooren in de modder. De Portugeezen gaan naar boven in plaats van naar beneden, en ik heb er tienduizend pond van verkocht. Wat moet ik beginnen? Gisteren heb ik een sommetje van het kantoor medegenomen, en daar ik alle mogelijke soorten van schrift kan namaken, zou Satan in eigen persoon niet slim genoeg zijn om het zaakje in de eerste paar maanden te ontdekken, en tegen dien tijd zal ik het wel weer in orde gemaakt hebben. Maar het is niet veel meer dan een drupje water in den Oceaan. Het is mij gelukt, één mijner schuldeischers voor een poosje tevreden te stellen, door hem in vertrouwen mede te deelen, dat ik eerstdaags met de dochter van den ouden Wayland ga trouwen, waardoor ik dan zooveel geld zal hebben als ik maar begeeren kan. "Ja wel, het zit hem eigenlijk in de zaak," zei mijn beer; "wie met de dochter van Wayland trouwt, trouwt tegelijkertijd met de zaak. Je bent een gelukkige bliksem! Zij is minstens vijf duizend pond 's jaars waard; en de oude Wayland zelf, - nu, het zal niet lang meer duren of die stapt op!" Wij hebben er samen braaf om gelachen, en hij zeide dat ik thans maar eens een goeden slag moest slaan. "Ja," zeide ik, "ik zal die twee wel in weten te pakken!" En dat zal ik doen óók! Waar dient het leven toe, als men niet bij voorkomende gelegenheden zijn slag weet te slaan? Ik vroeg hem om mee te gaan soupeeren, en we hadden er een allerpleizierigsten nacht door. D i e zal het me in de eerste weken niet lastig maken; maar hij is niet de éénige, dien ik den mond moet stoppen.'

'D i n s d a g . - Drie of vier avondjes gepasseerd bij den ouden Wayland. Vrij saai, maar ik ben wel

verplicht om het mij te getroosten. Ik heb tot dusver nog niet durven spreken; maar ik heb mij voorgedaan als een stillen dweeper, als iemand die van hartzeer verkwijnt, en als ik nog eenig verstand van vrouwen heb, geloof ik een beslissenden indruk gemaakt te hebben. Ik zou wel wat harder van stal zijn geloopen, als ik het niet gelaten had om hetgeen ik over het aftakelen van den ouden Wayland gehoord heb. Ik heb hem den laatsten tijd eens bijzonder goed in 't oog gehouden, en ik geloof nu w e r k e l i j k dat hij gaat opstappen, - en gauw ook! Ik zal het er des te beter om hebben als hij eenmaal van de baan is, want als ik met zijne dochter trouwde en hij later alles ontdekte, zou ik het kind van de rekening zijn. Hij is er juist de man naar om niet door de vingers te zien, wat ik gedaan heb. Natuurlijk, als de oude Wayland eenmaal goed en wel dood is en ik de zaken in handen heb, gaat alles gemakkelijk genoeg. Dus zal ik voor het oogenblik de kat maar eens uit den boom kijken; alles wel beschouwd, is dat nog het veiligste wat ik doen kan. Ik geloof handig genoeg te zijn, om het zóó te regelen, dat ik mij, even vóórdat de oude knaap opstapt, als echtgenoot en patroon geïnstalleerd heb. Mijne speculatie in Portugeezen heeft mij in een leelijk parket gebracht. Doch dat maakt niet uit! Ik zie nu den weg geopend om al mijne moeielijkheden te boven te komen. De dochter van den ouden Wayland zal er me wel door helpen.'

'M a a n d a g . - De zaken gaan voorspoediger dan ik gehoopt of gedacht had. De oude Wayland heeft het beheer over het geheele kantoor aan Robert Walford en mij opgedragen. Ik had natuurlijk veel liever gehad, dat hij het aan mij alléén had toevertrouwd, doch daar moet ik niets van laten blijken; uiterlijk tracht ik mij dus zoo goed mogelijk te houden. Robert heeft zijn woord gehouden, dat weet ik. Hij heeft niet gesproken, en hij zal niet spreken, tenzij hij er bijna openlijk toe wordt aangespoord. Ik heb het chèque-boek in bewaring genomen; er zijn vijftig geteekende chèques in, die slechts ingevuld behoeven te worden; maar nu wil het ongeluk, dat zij allen gekruist en aan "order" betaalbaar gesteld zijn. Het gevaar om twee of drie van die dingetjes te gebruiken, zou al te groot zijn. Maar er zijn in het boekje ook nog vijftig ongeteekende chèques, betaalbaar aan "toonder." Ik kan de handteekening van den ouden Wayland zóó sprekend namaken, dat geen sterveling ter wereld de echte van de onechte zou kunnen onderscheiden. Ik zal het wel moeten doen, want ik zit leelijk in den brand; en ik zal mij voor een paar weken uit de voeten moeten maken óók. Er is een leelijk zaakje aan den gang, en het is beter dat ik mij niet laat zien. Ik zal daar makkelijk genoeg een mouw aan kunnen passen, en wanneer ik terug kom, zal ik dat been wel weer in 't lid zetten. Dan zal alles er rijp voor zijn. De oude Wayland kan het onmogelijk lang meer maken. Wanneer mijn aanzoek officieel aangenomen wordt, moet hij een nieuw testament maken. Natuurlijk heeft hij er reeds een liggen, waarbij hij alles aan zijne dochter nalaat; maar hij zal moeten toonen, dat hij vertrouwen in mij heeft. Het zal zoo heel moeielijk niet zijn, dat van hem gedaan te krijgen. 't Is het best, dat ik er Dora maar voor in den arm neem. En wanneer ik dus nu reeds een paar chèques incasseer, gebruik ik slechts eenige weken van te voren wat later toch mijn eigendom zal wezen.'

'W o e n s d a g . - Nu moet ik maken, dat ik uiterlijk overmorgen wegkom. Eén chèque heb ik reeds geïncasseerd, van 150 pond. Daar kan ik 't voor het oogenblik wel mede doen. Ik zal zorgen, eer ik heenga, dat er mij hier in mijne afwezigheid geen enkel gevaar dreigt. Er zullen op het kantoor geen rekeningen te betalen zijn terwijl ik weg ben, daar heb ik mij van overtuigd, en ik zal den sleutel van mijn

lessenaar medenemen. Er bestaat geen andere. Af en toe wil ik wel bekennen, dat ik toch een weinigje vrees gevoel; maar een lafaard heeft nog nooit hart en hand van een mooi meisje veroverd - de dochter van den ouden Wayland mocht mij wel bedanken voor dat compliment! - en ook nooit een groot fortuin gemaakt, voor zoover ik gehoord heb. Al wat een man noodig heeft, is moed en beleid. Het geluk, dat aan den eenen kant der weegschaal zoozeer tegen mij is, is aan de andere zijde geheel in mijn voordeel. Als ik de zekerheid niet had, dat ik de schoozoon van den ouden Wayland zal worden, zou er niets anders voor mij op zitten dan voor altijd en immer het land te verlaten, en zou ik nooit van mijn leven weer een voet op Engelschen bodem durven zetten. Ik zal blijde zijn wanneer alles voorbij is, en ik weder vrij zal kunnen ademhalen. Van één ding ben ik zeker: dat geen sterveling ter wereld tot op dit oogenblik het minste of geringste vermoeden tegen mij heeft. Ik ben de groote massa te slim af geweest. Ik heb den prijs behaald! ik heb het spel gewonnen! En Robert Walford kan voor mijn part naar de maan loopen, en er zich laten ophangen!'

Dat was alles wat er geschreven was. De heer Wayland las de misdadige bewijsstukken in stilte door, terwijl Dora, die weer eenigszins van hare verbijstering was bekomen, hem met bezorgde blikken gadesloeg.

'Mijn kind,' zeide hij, 'ik heb Frank Harding een laaghartige schurk genoemd. Ik was in het bezit van bewijzen, waaruit duidelijk bleek, dat hij inderdaad een schurk is. Ik had verder niets noodig; maar nu is er mij toch nog iets anders in handen gekomen, waaruit zonneklaar blijkt, welk een zwart hart er verborgen is onder het schoone masker, dat hij draagt. Een valsche, berekenende schelm, die alle vertrouwen, alle vriendschap, alle liefde onwaardig is! Wetende wat ik weet, zou geen eerlijk man hem de hand willen geven. Ik dank God met al mijn hart, dat ik de ontdekking nog tijdig genoeg gedaan heb om de vreeselijke vernedering en schande af te wenden, die over uwe toekomst zouden gekomen zijn!' Hij zag met droeven en verontwaardigden blik om zich heen. 'Mijn huis is het verblijf van onschuld en deugd geweest; dit kantoor weet te verhalen van een loopbaan vol ijver, inspanning en ongeschonden eer. Zóó zal het blijven! De helsche aanslagen van een ellendeling zullen den eerlijken naam der firma niet bezoedelen, een naam die door loyale en rechtschapen handelingen verworven en

gehandhaafd is. Kom, lieveling! Wij zullen naar onze kamer terugkeeren.'

Hij schoof de geheime laden weer dicht en deed de lessenaar op slot; en ondersteund door zijne dochter, zat hij weldra weder in zijn leuningstoel, terwijl hij de bewijzen van Frank Hardings schuld in zijne handen hield. Er had een verandering bij hem plaats gegrepen, die door Dora met angst en onrust werd waargenomen. Zijne oogen schenen doffer te zijn geworden; de kleur van zijn gelaat was vaal, bij aschgrauw af. Dora snelde op hem toe en bleef hem ter zijde. Al de vrees die haar beklemd had betreffende haar zelve en de heimelijke liefde welke zij voor Frank koesterde - de teedere knop die bestemd was om nooit tot een bloem te ontluiken - besloeg nu geen plaats in haren geest. Medelijden, deernis, liefde voor den dierbaren vader, die zoo teeder en behoedzaam aan het geluk van haar jonge leven gearbeid had - d i e gevoelens alleen vervulden haar hart, met uitsluiting van alle zelfzuchtige overwegingen. Hij trok haar aan zijn hart, streelde met zijne hand haar hoofd, en staarde met een smachtenden, hartstochtelijken blik op haar schoon gelaat.

'Je hebt beloofd dat je je door mij zoudt laten leiden, mijn lieve Dora!'

'Ja, papa, en dat zal ik doen, dat zal ik doen!'

'Het zal een onuitsprekelijke vrede en troost voor mij zijn; het zal de weinige uren levens verhelderen, die mij nu nog overblijven.'

En toen, met eindelooze teederheid, werd de staat van zaken haar geopenbaard; met eindelooze teederheid werden al de hoop en al de vrees van haren liefhebbenden vader voor hare toekomst onder woorden gebracht. Hij stelde haar de vreeselijke bewijsstukken

KONINGIN LOUISA VAN DENEMARKEN.

stukken ter hand en wees haar de gedeelten aan, die hij vooral wenschte dat zij lezen zou. Hij wijdde er breedvoerig over uit; hij liet de wijsheid zijner ervaring haar invloed oefenen op de zaak, die hem het naast aan 't hart lag; hij verhaalde haar het een en ander omtrent gelukkige toestanden, welke hem bekend waren, en die, door het vermijden van

KONING CHRISTIAAN VAN DENEMARKEN.

één verkeerden stap, tegen onherstelbare verwoesting beveiligd hadden kunnen worden. Hij voerde eenige voorbeelden aan van die treurige gevallen, en beschreef met levendige, aangrijpende kleuren al de ellende en de schande van die toestanden. Alles wat een vurig liefhebbend vader doen kon om een aangebeden kind tegen den val in een afgrond te beveiligen, deed hij; en ontroerd door zijn stervenden toestand, huiverend over de onthullingen die haar gedaan waren, onderwierp Dora haar oordeel aan het zijne, haren wil aan den zijne, hare liefde aan de zijne, haar hart aan het zijne. Nog vóór dat het onderhoud was afgeloopen, had zij hem de belofte gegeven, dat zij Robert Walford's vrouw zou worden.

‘Wanneer ik er niet meer zijn zal, lieveling,’ zeide hij, terwijl hij haar dankte en zegende, ‘zult gij u deze oogenblikken herinneren. Gij zult nooit spijt gevoelen over de door u afgelegde belofte, gij zult nooit reden hebben om dit oogenblik te betreuren. Een hart van goud, liefste; een achtenswaardig, oprecht man, een teeder, liefhebbend echtgenoot, - dàt zullen uwe kostbare bezittingen zijn. Nederig en eerbiedig dank ik den grooten Gever van al het goede, dat het geluk mijner dochter verzekerd is vóór ik sterf!’

Weinige minuten na afloop van dit onderhoud tusschen vader en dochter maakte Robert Walford hun zijne opwachting met de bloem, die hij Dora op hoffelijke, maar beschroomde wijze aanbood. Hij had zich de uiterste moeite gegeven om er bij deze gewichtige gelegenheid zoo goed mogelijk uit te zien; en hij was ook inderdaad een voldoend presentabel man voor ieder meisje, dat geen liefde koesterde voor een anderen man, zooals met Dora het geval was. Maar zij deed een heldhaftige poging om haar verdriet in de diepste diepte van haar hart te begraven; zij putte licht en kracht uit haars vaders

geluk. Zij was nu gesterkt voor haren plicht, en zij had besloten dien plicht te volbrengen.

Robert Walford maakte nog dien eigen avond eenige belangrijke zaken voor den heer Wayland in orde. Hij schreef een brief aan diens advocaat, met verzoek om den volgenden morgen zonder mankeeren op het kantoor der firma Wayland & Co. te komen. Ook richtte hij aan den directeur der Bank een schrijven, dat door den koopman onderteekend werd, en waarbij aan Robert de onbeperkte volmacht en bevoegdheid werd toegekend, om een rekening-courant met de Bank te openen. Andere, minder belangrijke maatregelen werden eveneens voorbereid, die allen de strekking hadden om het oude leven ten spoedigste af te sluiten, en het nieuwe leven voor de jongelieden zoo spoedig mogelijk te doen beginnen.

De heer Wayland maakte tegenover Robert met geen enkel woord gewag van de ontdekking, die hij gedaan had in de geheime laden van Frank's lessenaar. Maar Robert begaf zich dienzelfden avond nog weder naar het kantoor, nadat hij de kamers van den heer Wayland verlaten had; en daar hij zelf óók een sleutel op Frank's lessenaar bezat, dien hij eenige weken geleden opzettelijk had laten maken naar een afdruk in was van den sleutel, welken Frank altijd gebruikte, terwijl hij evenzeer bekend was met de kunstgrepen, waarmede de geheime laden geopend konden worden, kon hij er zich onmiddellijk van overtuigen, dat de heer Wayland in de val was geloopen, die hij, de sluwe boekhouder, had uitgezet om zijn kameraad in het verderf te storten. Zijn plan was in alle opzichten geslaagd. ‘Ik moet die papieren later weer wegnemen,’ zeide hij bij zichzelven, ‘en de geteekende chèques óók. Die moeten Frank niet in handen komen!’ Hij twijfelde er niet aan, of hij zou wel in staat zijn om dit te volbrengen; dit was het minst moeielijke onderdeel van den laaghartigen aanslag, dien hij beraamd en tot dusver ook uitgevoerd had. Als ooit iemand, die langs donkere sluipwegen werkte, reden tot uitbundige blijdschap had, dan was hij het. ‘Dora is de mijne!’ zeide hij; ‘en de zaak zal óók de mijne worden! Er staat mij een leven van geluk en voorspoed te wachten!’

Ja, Dora was de zijne. Ook dit punt was voor goed vastgesteld eer hij dien avond van vader en dochter afscheid nam. Toen het werk, dat hij voor zijn patroon te doen had gehad, was afgeloopen, stond hij op om heen te gaan.

‘Gij moet niet langer opblijven, mijnheer,’ zeide hij tot den heer Wayland; ‘gij hebt een vermoeienden dag gehad!’

Toen stond de heer Wayland óók op en nam hij de hand zijner dochter in de zijne.

‘Heb je Dora niets te zeggen?’ vroeg hij aan Robert.

‘Als ik durfde spreken, mijnheer,’ antwoordde Robert, terwijl zijn hart heftig klopte, ‘als ik uiting durfde geven aan de dierbaarste hoop, die ik in de wereld heb....’

Hij bleef steken. Een blik van hartstochtelijke liefde straalde uit zijne oogen, terwijl hij het schoone meisje aanzag, dat met gebogen hoofd voor hem stond.

‘Eer gij dezen avond hier kwaamt,’ zeide de heer Wayland, ‘gaf Dora mij een belofte, die zij ook aan u zal geven, als gij er haar om vraagt.’

‘Mag ik hopen?’ sprak Robert tot Dora, op een zachten, gevoelvollen toon.

Zij wendde zich tot haren vader, en het scheen haar toe, dat zijn leven van hare beslissing afhing; zij wendde zich tot Robert, en met een pijnlijke trilling van hare lippen reikte zij hem hare hand. Hij nam die hand in de zijne en drukte er vol eerbied een kus op.

‘Zult ge mijn kind gelukkig maken?’ vroeg de heer Wayland met ernst en nadruk.

‘De Hemel is mijn getuige!’ antwoordde Robert op even ernstigen toon; ‘alles wat een man doen kan om haar gelukkig te maken, zal ik doen! Aan dit éene doel wijd ik thans mijn gansche leven.’

‘Zij is de uwe, mijn zoon,’ sprak de heer Wayland, ‘met volkomen en vrije toestemming van haren en mijnen kant. Zij zal u waardig zijn, zooals gij háár waardig zijt.’

Hij ging met langzame schreden de kamer uit en liet hen beiden alleen; en in de weinige minuten, die er vóór Roberts vertrek verliepen, had de jonkman zijne lippen op Dora's wang gedrukt. Het offer was gebracht: zij was voor altijd de zijne.

Zoo was de eerlijkheid ten onder gebracht, en behaalde de sluwheid de zegepraal.

Robert sliep dien nacht slechts weinig; uren achtereen bracht hij met peinzen en mijmeren door. Hij zou zijn best doen om Dora gelukkig te maken; in het vervolg zou hij eerlijke wegen bewandelen en een onberispelijk leven leiden, wars van bedrog en veinzerij. Hij had Dora van ganscher harte lief; hij had haar gewonnen, en zij zou geen reden hebben om het zich later te verwijten, dat zij zich aan hem had overgegeven. Hij diende zijn geweten een slaapmiddel toe, in den vorm van een lange reeks goede voornemens voor zijn toekomstige loopbaan.

In één opzicht evenwel liet hij zich door al die schoonschijnende drogredenen niet verblinden: hij wist, dat hij in een eerlijken en openlijken strijd tusschen hem en Frank het onderspit zou hebben gedolven. Maar was in den oorlog en in de liefde niet a l l e s geoorloofd? Was het denkbaar, dat hij kalm en gelaten de nederlaag zou lijden, en dat hij al de zaligheid, die het leven voor hem bevatte, geduldig zou laten vertrappen en verwoesten? Door de liefde en de toewijding, welke hij voor Dora aan den dag zou leggen, zou zij zijn medeminnaar spoedig vergeten. Ja, alles ging goed! Alle mannen zouden in zijne plaats gehandeld hebben zooals hij gehandeld had. Om te overwinnen, moest men strijden. Hij had gestreden, en - hij had de overwinning behaald.

VIII.

De gemoedsaandoeningen, waaraan de heer Wayland ten prooi was geweest, hadden zijn einde verhaast. Hij was reeds niet meer in staat om van zijn bed op te staan; maar toch deed hij nog alle noodige zaken af, met bijstand van Robert, die hem dag en nacht ter zijde bleef. Zijn gewijzigde en opnieuw opgestelde testament was op zegel geschreven en

met zijne handteekening bekrachtigd, alles tot Roberts volkomen tevredenheid. Op naam van Dora was een legaat uitgetrokken, maar al het overige was in Roberts bezit overgegaan. De titel der firma behoefde niet veranderd te worden; het zou nog altijd 'Wayland & Co.' zijn.

'Ik heb een kort briefje aan Frank Harding geschreven,' zeide hij tot Robert, 'waarin ik hem den toegang tot het kantoor verbied totdat hij nader van mij hoort. Ik ben niet voornemens om nogmaals aan hem te schrijven; maar wanneer ik... er niet meer zijn zal, moet gij hem dit pakket geven: het bevat de chèques, die hij onderteekende, en andere papieren. Hij zal daaruit bespeuren, dat zijne schurkerij nog tijdig genoeg ontdekt werd om zijne plannen te verijdelen, en wanneer ze eenmaal weder in zijn bezit zijn gekomen, zal hij het u niet lastig maken. Zoek geen twist met hem! Het is mijn stellig verlangen, dat hij niet vervolgd zal worden. Laat hem in vrede zijns weegs gaan. Hij zal dan wellicht in het vervolg leeren beseffen, dat eerlijkheid het beste richtsnoer is, en hij zal misschien later berouw krijgen.'

Robert ontving het pakket met gevoelens van blijdschap. Thans had hij inderdaad niets meer te vreezen. Wat de papieren betrof, die hij zelf had geschreven: in geen geval mocht hij toelaten, dat ze Frank Harding in handen zouden komen.

'Gij zult gehoorzaamd worden, mijnheer,' sprak Robert.

'En nu heb ik hier op aarde nog slechts één wensch,' vervolgde de bijna zieltogende man, 'en wel: dat gij en Dora in mijn bijzijn door het huwelijk verbonden zult worden eer ik sterf. Ik heb er reeds met Dora over gesproken, en zij heeft er in toegestemd. Zij weet dat het mijn laatste uur tot een uur van blijdschap zal maken.'

Hij had aan Dora gezegd, dat hij het pakket aan Robert had gegeven, om het aan Frank terug te bezorgen; maar hij scheen het niet noodig te vinden, ook dit aan Robert mede te deelen.

Op een helderen, zonnigen morgen werden Robert en Dora door den echt verbonden. Het was de wensch van den heer Wayland, dat er aan de plechtigheid geen somber karakter zou gegeven worden met het oog op zijn naderend einde; en dus was de kamer, waarin de trouwbeloften werden afgelegd, smaakvol met bloemen versierd. Om haren vader genoegen te doen, droeg Dora een wit bruidstoilet; maar haar hart was in rouwe. Ook Robert voldeed, wat zijn toilet betrof, aan de begeerten van den stervenden man: hij droeg een roos in zijn knoopsgat, en hij bracht ook een bruidsbouquet voor Dora mede. De trouwbeloften werden gewisseld, en hij en zij waren man en vrouw.

'Verlaat ons nu voor een poosje,' sprak Dora tot Robert, toen de plechtigheid was afgeloopen. 'Ik geloof, dat mijn vader gaarne een paar uur alleen zou willen zijn.'

'Zeg mij, dat je mij liefhebt!' zeide Robert, terwijl hij haar in zijne armen drukte.

'Ik ben nu je vrouw, Robert,' antwoordde zij, 'en ik zal je liefhebben en mijn plicht jegens je vervullen... Neen! kus mij zoo niet, of je zult mij het hart breken.'

Zij wees op haren vader, die achterover in zijn stoel lag. Hij had er op aangedrongen, dat men hem uit zijn bed zou tillen, en zijn vermagerd, krachteloos lichaam was gehuld in een nieuw pak kleeren, dat opzettelijk voor deze gelegenheid gemaakt was. Er stak een ruikertje in zijn knoopsgat, en hij had bloemen in zijne hand, maar de dood was reeds op zijn gelaat te lezen. Dit erbarmelijk schouwspel, nog aangrijpender dan Dora's smeekende toon, noopte Robert om haar uit zijne omhelzing los te laten.

‘Ik zal je met hem alleen laten, lieveling,’ sprak Robert, terwijl hij haar nogmaals kuste. ‘Mijn vrouw!... mijn eigen vrouw!’

‘Waar ga je heen, Robert?’ vroeg de heer Wayland met doffe stem, terwijl hij zijne oogen opende.

‘Ik ga een paar uurtjes uit, papa,’ antwoordde Robert, zich naar hem toe buigend. ‘Dora zou nu gaarne wat alleen met u zijn.’

‘Ja, ja,’ mompelde de heer Wayland, ‘ik zal blijde zijn, als ik mijn dierbaar kind nog een poos bij mij heb. Blijf vooral niet te lang weg, Robert. Beste jongen, goede jongen!’

Robert drukte hem de hand, en met een weemoedigen, maar liefdevollen blik op Dora verliet hij de kamer.

Het kantoor was dien dag gesloten, en Robert wandelde dus de straten door. Hier, met het volle zonlicht op en om hem heen, kon hij niet langer zijne vreugde bedwingen. Zijn gelaat straalde van blijdschap, zijne oogen schitterden van liefde en zegepraal. Hij had de vervulling van zijne dierbaarste verwachtingen verkregen. Het meest verblijdde hem nog de gedachte, dat alles zoo behendig en zoo geheim in zijn werk was gegaan. De papieren, die hij vervalscht had, lagen in de lessenaar van den heer Wayland, in de kamer van den stervende. Hij had het pakket daar geborgen, nadat de heer Wayland het hem had ter hand gesteld, als een blijk van zijn eigen volmaakte onschuld. Als hij ook maar de minste begeerte aan den dag had gelegd om het zelf onder zijne berusting te nemen, had dit in het gemoed van den heer Wayland allicht eenige verdenking kunnen doen ontstaan. Het pakket was daar volkomen veilig, en Robert zag het dagelijks. Zoodra de heer Wayland overleden was, zou hij het vernietigen.

In den borstzak van zijn trouwrok had hij dertig banknoten van vijf pond sterling, die aan het kantoor der Bank op de vervalschte chèque geïncasseerd waren. Het had hem weinig moeite gekost om het geld in ontvangst te doen nemen door een man, die om de een of andere reden eenige verplichting aan hem had, en hij was daarbij langs allerlei omwegen te werk gegaan, ten einde de geëmployeerden der Bank, in geval van gevaar, het spoor te doen missen. Bovendien had de persoon, door wien de banknoten in ontvangst waren genomen, het land verlaten en was hij nu reeds lang op reis naar de kusten van Australië. Ook zelfs al kwam die man terug en vernam hij, dat hij in het plegen eener misdaad betrokken was geworden, bestond er toch niet het minste gevaar. De Bank had geen mededeeling ontvangen dat de chèque valsch was, en alleen hij en de heer Wayland waren hiermede be-

kend. Frank wist er niets van, en zou er ook nooit iets van te weten komen. De geheele zaak was zóó sluw overlegd en zoo in het diepste geheim, dat er geen de minste vrees voor ontdekking bestond.

Zoo liep Robert in gedachten voort, nog altijd in zijn hart jubelend over het welslagen van zijn laaghartig complot. Niettemin legde hij nu bij zichzelven de plechtige verklaring af, dat deze dag de eindpaal zou vormen van alle slinksche wegen en handelingen in zijn verder leven. En inderdaad, welke noodzakelijkheid bestond er om in het vervolg een anderen weg dan den rechte te bewandelen? Hij was rijk aan liefde, rijk aan geld, rijk aan alles wat het leven van een mensch vroolijk en gelukkig kan maken. Ja, hij was rijk aan alles, behalve aan eer. ‘Doch die kan ik nog trachten te verwerven,’ dacht hij; ‘en dat zal ik doen óók!’

Zoover was hij met zijne mijmeringen en alleenspraken gekomen, toen hij bemerkte dat er iemand vlak voor hem stilstond en hem als 't ware den weg versperde. Hij keek op, en - zijne oogen rustten op het gelaat van Frank Harding.

De straat waarin de medeminnaars elkaar ontmoetten, was betrekkelijk stil; er waren slechts weinig menschen in de nabijheid.

Frank was twee dagen geleden thuis gekomen; hij had den hem toegestanen verloftijd overschreden ten gevolge van eene ernstige wending in de ziekte zijner zuster. Uit dien hoofde had hij aan den heer Wayland een schrijven gericht; maar zijn brief was den geadresseerde niet in handen gekomen. Robert had het schrijven ontvangen, en zoodra hij zag dat het van Frank was, had hij het geopend, gelezen en in het vuur geworpen. Frank had ook aan Dora geschreven, - niet tot schending der belofte van een maand stilzwijgen, welke hij aan Robert gegeven had, - maar omdat hij aan Dora beloofd had, dat hij haar zou laten weten of de beterschap zijner zuster goede vorderingen maakte. Al de correspondentie, die aan het adres van den heer Wayland verzonden werd, ging door het kantoor; en daar Robert met de behandeling der buitenlandsche posten belast was, was Franks brief aan Dora ook Robert in handen gekomen. Hij ging er op dezelfde wijze mede te werk als met den brief aan den heer Wayland. Hij opende hem, las hem en verbrandde hem; en het was juist Franks stilzwijgen, dat in Dora's oogen een zweem van waarschijnlijkheid had gegeven aan de beschuldigingen, tegen den man harer liefde ingebracht.

Zoodra Frank thuiskwam, ontstelde hij hevig bij het lezen van het korte briefje des heeren Wayland, waarin hem de toegang tot het kantoor verboden werd, totdat hij nader bericht van zijn patroon ontvangen zou hebben. Hij had zijne hersens vruchteloos gepijnigd om de bedoeling van dit schrijven te raden, totdat het raadselachtige briefje letterlijk een duldelooze marteling voor hem was geworden. Vervolgens had hij moeite gedaan om Robert te spreken te krijgen; maar Roberts voorzorgen hadden al zijne daartoe in 't werk gestelde pogingen verijdeld. Een nader schrijven van den heer Wayland was er niet gekomen. Dora verliet de ziekenkamer van haren vader bijna geen oogenblik, behalve om nu en dan een uur van onvermijdelijke rust te nemen, en Frank was derhalve niet in de gelegenheid om haar te ontmoeten en haar naar eene verklaring te vragen. Zijn lijden werd ondragelijk, en nu hij onverwachts van aangezicht tot aangezicht tegenover Robert Walford stond, was hij vast besloten, dat de zoo lang gezochte verklaring nu geen seconde meer zou uitgesteld worden.

De zielsangst van zijn lijden was als 't ware in zijne trekken afgemaald; overspanning en verdriet hadden hem ziek en zwak gemaakt; hij was in één woord

ten prooi aan wanhoop en verslagenheid. Zijne familie kon hem met geen mogelijkheid den sleutel tot de oplossing van dit raadsel verstrekken. Robert kon de zaak verklaren, als hij wilde, en Frank was besloten om zijn collega nu te doen spreken. Hij zou zich thans niet met een kluitje in 't riet laten sturen; wat hij wenschte te weten, z o u hij weten, al moest hij de woorden ook met geweld uit Roberts keel wringen.

Toen hij Frank Harding voor zich zag, had Robert Walford eerst door willen loopen; maar Frank gaf door zijn voorkomen en door al zijne gedragingen ondubbelzinnig te kennen, dat hij niet van plan was om Robert zijns weegs te laten gaan zonder met hem gesproken te hebben.

'Versper je me soms opzettelijk den weg?' vroeg Robert.

'Ja, opzettelijk,' antwoordde Frank. 'Ik moet je spreken?'

'M o e t ? '

'Ja, m o e t !'

De besliste toon, waarop Frank sprak, deed al het slechte in Roberts karakter weer ontwaken, en hoewel hij zijne luchthartige, onverschillige manier van spreken bleef volhouden, verhardde zijn hart zich toch jegens den man, aan wien hij zich zoo laaghartig vergrepen had. Het contrast tusschen de beide mannen, zooals zij daar oog in oog tegenover elkander stonden, was zeer merkwaardig. De een gekleed in feestdos, met een bloempje van geluk in het knoopsgat van zijn rok, met lachende oogen en een van blijdschap stralend gelaat; de ander bleek en wezenloos, en overmeesterd door wanhoop.

'Je wist dat ik teruggekomen was,' zeide Frank.

'Hoe zou ik dat weten?' hernam Robert. 'Het heeft niet in de kranten gestaan, en je hebt het me niet geschreven.'

''t Is niet mogelijk, dat je onbekend zoudt gebleven zijn met mijn terugkomst. Ik heb het aan mijnheer Wayland geschreven.'

'Zoo? Maar hoe zou i k dat weten?'

Zijn toon was koud en onbeschaamd, die van Frank onzeker en bevend. Robert was voor zichzelven volkomen gerust; hij had het spel gewonnen, en hij behoefde nu dus niets meer te vreezen.

'Je bent er mede bekend,' vervolgde Frank, 'dat mijnheer Wayland mij geschreven heeft, - een zonderling en onverklaarbaar briefje, dat toelichting noodig heeft. Op grond van de positie, die je op het kantoor bekleedt, dat ik vandaag gesloten vind...'

'O zoo,' viel Robert hem met een minachtend glimlachje in de rede, 'je bent dus weer aan 't loeren en 't spionneeren geweest, niet waar?'

Frank sloeg geen acht op die hoonende vraag en vervolgde: 'Een positie, die rechtens evengoed mij als jou toekomt, is het niet mogelijk, dat mijnheer Wayland je onwetend zou hebben gelaten van de onverklaarbare houding, die hij jegens mij heeft aangenomen.'

WEDERZIEN. Naar J. Wismajr. (Zie blz. 200).

'Ik heb je dienaangaande niets te zeggen,' antwoordde Robert. 'Ik ben er de man niet naar om iemands vertrouwen te schenden.'

'Maar je schijnt er dan toch wèl de man naar te zijn om, in zijn afwezigheid, iemand te verraden, die vroeger je vriend is geweest, en die in je vriendschap geloofde!'

'Die eenmaal mijn vriend is geweest! Precies, - totdat ik niet meer met je te maken wilde hebben! Ben je 't dan glad vergeten, dat ik geweigerd heb je een hand te geven, en dat ik je in je gezicht gezegd heb, dat je de sympathie van een eerlijk man onwaardig bent?'

'Juist omdat ik dat niet vergeten heb, twijfel ik nu aan je en verdenk ik je. Wat heb je in mijn

afwezigheid gedaan, dat de patroon, van wien ik veel hield en die ook van mij hield, plotseling ten mijnen opzichte is omgekeerd als een blad op een boom? Hij heeft dat niet uit eigen beweging gedaan, want welke beschuldiging van nalatigheid of ontrouw zou mij met mogelijkheid ten laste gelegd kunnen worden? Wij hebben een plechtige verbintenis aangegaan, jij en ik...'

'Op jou aansporing!'

'Niet op mijn aansporing! Ik zocht het onderhoud, ten gevolge waarvan de verbintenis werd aangegaan; maar de overeenkomst tusschen ons werd door jou uitgelokt, en als een blinde dwaas heb ik er in toegestemd. Je hebt van mijne afwezigheid gebruik gemaakt om die overeenkomst te verbreken.'

'Je liegt! Ik heb geen woord gesproken met... met de dochter van mijnheer Wayland vóórdat ik er toe uitgenoodigd werd, - vóórdat ik er de rechtstreeksche aanmoediging toe ontving. Stel je zelf in één opzicht gerust. Je verwaandheid om je oogen tot haar op te durven slaan, is naar verdienste gestraft; zij heeft nimmer in de verste verte ook maar één oogen blik aan je gedacht, en als je de brutaliteit had gehad om een woord van liefde tot haar te spreken, zou je de deur uit zijn gegooid. Bij al wat ik je hier gezegd heb, ben ik volkomen zeker van mijn zaak; en alleen omdat het mij wenschelijk voorkomt, dat deze quaestie eens en voor altijd tusschen jou en mij afgedaan en uit de wereld gemaakt wordt, verwaardig ik mij om hier op den openbaren weg het woord te richten tot een man, die geen laagheid te laag zou hebben gevonden om zijne roekelooze plannen door te drijven!'

Zijn stem was zóó krachtig, zijn toon van spreken zóó zelfbewust, dat Frank er een oogenblik door uit het veld geslagen werd; maar hij herkreeg bijna onmiddellijk zijne zelfbeheersching weder.

'Ik heb je gevraagd,' zeide hij, 'wat je gedaan hebt om het geluk te verijdelen, op welks verwezenlijking ik alle reden had om voor mijzelven te hopen. Je hebt me geen antwoord gegeven.'

'Ik heb je geen antwoord te geven.'

'En ondanks alles m o e t ik er een hebben.'

'Ik waarschuw je, dat je niet te ver gaat!'

'Richt die waarschuwing,' zeide Frank, 'tot je hart en je geweten, en in je eigen belang moet ik je raden, mij niet tot het uiterste te brengen. Verneem dan nu van mij, dat ik verzekerd was van juffrouw Waylands liefde, ofschoon ik haar nooit met een woord over de door mij gekoesterde verwachtingen gesproken heb!'

Robert begon smadelijk te lachen, en zeide:

'Je verkeert onder den invloed van een monsterachtige dwaling. De dochter van mijnheer Wayland heeft nooit of nimmer een zweem van genegenheid voor je gekoesterd. Als je je aan haar vertoonde - wat ik je waarschuw om n i e t te doen! - zou ze vol afgrijzen van je terugdeinzen.'

'Dan is er dus valsch spel gespeeld!' riep Frank. 'Waarom zou zij anders nu vol afgrijzen van mij terugdeinzen, terwijl zij, bij de laatste gelegenheid dat wij elkaar ontmoetten, mij de hand drukte, met ongehuichelde deelneming in de wederwaardigheden mijner familie, en daarbij den hartelijken wensch uitsprak, dat alles spoedig ten beste gekeerd mocht worden? Je spreekt je zelven tegen!'

'Ik begin er nu genoeg van te krijgen,' sprak Robert op een toon van ergernis en ongeduld. 'Ik wijs alle verdere gedachtenwisseling met je beslist en stellig af. Als

ik niet beloofd had, geen twist met je te maken, dan zou ik mij geheel anders gedragen hebben bij dit onderhoud, waaraan ik nu een einde maak.'

'Aan wien gaf je die belofte? Je komt hier niet vandaan vóórdat je me dat gezegd hebt.'

'Je bedreiging jaagt me volstrekt geen vrees aan; maar ik wil je toch wel zeggen, dat ik die belofte tegenover mijnheer Wayland heb afgelegd en dat hij dit verzoek geheel uit eigen beweging deed, zonder er door mij toe te zijn uitgelokt. En nu heb ik met je afgedaan. Van dezen dag af zijn jij en ik elkander vreemd. Eén noodzakelijke waarschuwing wil ik je nog geven, die je, als je verstandig bent, niet in den wind zult slaan. Zet je leven lang nooit weer een voet op het kantoor van Wayland & Co. Als je het tòch doet, zal ik een politie-agent laten komen, om je er uit te zetten!'

'En met welk recht of krachtens welk gezag zou je dat doen, als ik vragen mag?' sprak Frank, met een krampachtige trilling zijner lippen. 'Ben je daar absoluut heer en meester?'

'Ja,' antwoordde Robert, terwijl hij zich zoo hoog mogelijk oprichtte, 'ik oefen daar een onbeperkt gezag uit. Je zult misschien niet zonder belangstelling vernemen, dat i k nu Wayland & Co. ben!'

Hij liep haastig weg, in de hoop dat Frank hem niet zou volgen. Maar de rampzalige jonkman was blijkbaar niet zoo gemakkelijk af te schepen. Hij hield gelijken tred met Robert en bleef onder het loopen voortdurend vragen en spreken. Robert verkoos hem echter geen antwoord te geven; en nadat dit zoo eenige minuten geduurd had, riep Frank eensklaps:

'Als jij me geen voldoening wilt geven, zal ik die ergens elders gaan zoeken!'

En hij wendde zich om, naar het huis van den heer Wayland, en liep gezwind in die richting voort. Robert, die zijn bedoeling raadde, snelde hem ijlings na, en nu achtervolgde hij Frank, in plaats van Frank hem.

'Wat ga je doen?' vroeg hij.

'Ik ga,' antwoordde Frank, streng en vastberaden, 'een onderhoud verzoeken met mijnheer Wayland en zijne dochter, ten einde het schelmstuk te onthullen, dat je tegen mij gepleegd hebt.'

'Je wilt je dus niet laten waarschuwen?'

'Door jou niet! Je bent een lasteraar en een schurk, en ik zal je in je ware gedaante ten toon stellen. Ga maar met me meê, als je durft!'

'O, dat durf ik wel!' riep Robert hooghartig, maar inwendig was hij toch ongerust. Niet dat hij twijfelde aan zijne macht om Frank te beletten, toegang tot het huis te verkrijgen; maar hij wilde in geen geval dat er eenig rumoer van twist en oneenigheid tot den heer Wayland en Dora zou doordringen. Een ongewoon luid gedruisch op straat, voor de woning van den heer Wayland, kon in de door hem bewoonde vertrekken gehoord worden, en Franks

stem zou Dora kunnen nopen om naar beneden te komen. Al die toevallige omstandigheden moesten vermeden worden.

'Ik heb je gezegd,' sprak Robert, 'dat ik daar heer en meester ben!'

'Ik geloof je niet, lasteraar!' antwoordde Frank.

'Ik verbied je, aan de schel te trekken,' zeide Robert. 'Het zal een misdaad zijn, en dus als zoodanig gestraft worden!'

'Je zult me niet weerhouden, datgene te doen waartoe ik besloten heb. Als je eerlijk jegens mij gehandeld had, zou je niets te vreezen hebben; indien je je woord tegenover mij gehouden hebt, zal al hetgeen ik aan mijnheer Wayland en zijne dochter ga zeggen, in je voordeel wezen.'

Zoo liep hij wankelend voort, bevend van verontwaardiging en innerlijke overspanning.

Maar toen zij aan het huis kwamen, koos het noodlot weder Roberts zijde. Nog vóór en aleer Frank de schel in beweging kon brengen, werd de deur met een ruk geopend en snelde een dienstmeisje het trottoir op, waarna zij rechts en links de straat doorkeek, met alle kenteekenen van onrust op haar gelaat.

'Wat is er te doen?' vroeg Robert, terwijl hij het meisje bij den arm greep en zich tegelijkertijd voor de half geopende deur plaatste, om Frank het binnentreden te beletten.

'Och, mijn arme mijnheer! mijn goede mijnheer!' snikte het dienstmeisje. 'Hij ligt op sterven! Ik ben naar beneden gezonden om u te zoeken, en u te vragen om een dokter te gaan halen.'

Robert schoof haar op zijde en snelde de trappen op. Op den drempel der ziekenkamer kwam Dora hem reeds tegemoet.

'O, ik ben zoo blijde dat je teruggekomen bent, Robert!' riep zij uit, en zij liet het nu zelfs ongehinderd toe, dat hij zijne armen om haar midden sloeg en haar aan zijn hart drukte. 'Vlieg! vlieg om een dokter! O, papa! papa!'

'Ja,' zeide Robert, 'ik zal gaan; maar ik zou je toch liever niet alleen laten!'

'Ga! ga oogenblikkelijk!' smeekte zij; 'als je me liefhebt, ga dan!'

'Met heel mijn hart en ziel heb ik je lief, Dora!' zeide hij hartstochtelijk. 'En jij - zeg het me nog eens: heb je mij lief?'

'Ik zal je oprecht en trouw liefhebben, Robert!'

'Tot in d e n d o o d , Dora?'

Zij huiverde. Het gesluierde, dreigende h e d e n was dáár, in haars vaders kamer.

'Antwoord mij, Dora!' drong Robert weer aan. 'Zal je me liefhebben? Zal je me trouw blijven beminnen en liefhebben tot in den dood?'

'Ik zal je liefhebben,' snikte zij. 'Ik zal je trouw blijven beminnen en liefhebben tot in den dood!'

'Mijne vrouw!' zeide hij, een kus op haar verbleekt gelaat drukkend. 'Mijne dierbare, dierbare vrouw! Ik zal nu geen oogenblik langer wachten. Zoolang ik nog niet met den dokter terug ben, moet je niemand hier in huis toelaten.'

'Neen, Robert, niemand.'

Hij kuste haar nogmaals, en snelde toen de trappen af. Het dienstmeisje stond nog op de stoep, maar Frank was nergens meer te zien.

'Je hebt meneer Harding hier gezien?' vroeg Robert in 't voorbijgaan aan het meisje.

'Ja, mijnheer.'

‘Onder geen voorwendsel, van welken aard ook, mag hij hier in huis toegelaten worden. Ik verbied dit ten strengste!’

‘Zeer goed, mijnheer.’

Robert keek nog eens naar alle kanten rond, zonder Frank te zien, en liep toen naar een rijtuig in de buurt.

Zoodra Robert de straat uit was, kwam Frank weder te voorschijn. Hij had zich met opzet voor Robert verborgen gehouden, en thans trad hij op het dienstmeisje toe. Zij was reeds sedert een jaar of drie in Dora's dienst, en ze mocht Frank wel lijden, die altijd een vriendelijk woordje voor haar over had. Als zij een keus had mogen doen tusschen de beide jongelieden, zou zij er verreweg de voorkeur aan gegeven hebben, dat hare meesteres met Frank Harding in 't huwelijk trad.

‘Kitty,’ vroeg Frank, ‘heb ik goed gehoord? Is mijnheer Wayland ernstig ziek?’

‘Ja, mijnheer Harding,’ antwoordde het dienstmeisje, ‘hij is doodziek. Ik voor mij geloof, dat hij den avond niet zal halen.’

‘Is het dan zóó erg? Hoe lang is hij reeds ziek?’

‘Bijna sedert het oogenblik van uw vertrek, mijnheer Harding. Waar zijt ge heen geweest? En gij ziet er zelf óók heel slecht uit, mijnheer!’

‘Dat zal wel overgaan. Maar ik ben op 't oogenblik erg ongerust, Kitty.’

‘Dat spijt mij geducht, mijnheer.’

‘Als ik mijnheer Wayland maar een oogenblik spreken kon, - één oogenblikje maar!’

‘'t Is onmogelijk, mijnheer. Ik geloof niet, dat hij nog bij zijn bewustzijn is. En mijnheer Walford heeft de strengste orders achtergelaten.’

‘En welke orders dan?’

‘Dat ik - - u niet hier in huis mocht toelaten, mijnheer,’ antwoordde het dienstmeisje op medelijdenden toon.

‘Is hij hier dan heer en meester, werkelijk heer en meester?’ vroeg Frank, met hartzeer en wanhoop in zijn stem.

‘Wel ja, mijnheer Harding! Weet ge dan niet....’ Zij hield eensklaps op, en voegde er toen haastig bij: ‘Er wordt in de slaapkamer gescheld! Ik moet dadelijk naar boven. Als gij hier blijft wachten, kom ik straks weder beneden. Het spijt mij, mijnheer, dat gij er zoo bedrukt uitziet!’

Ze verdween in het huis, sloot de deur dicht en liet Frank op de stoep staan.

(*Wordt vervolgd.*)

De gouden bruiloft van het Deensche koningspaar.

In de maand Mei vierden koning Christiaan en koningin Louise van Denemarken hun gouden bruiloft te Kopenhagen.

Het is zeker opmerkelijk, hoe dit familiefeest aan

een der kleine europeesche hoven de aandacht der geheele diplomatieke wereld opwekt.

De reden daarvan is niet ver te zoeken; door de schitterende huwelijken, welke hun kinderen gesloten hebben, zijn de Deensche koning en koningin met de voornaamste vorstenhuizen verwant; hun oudste dochter, Alexandra, in '63 met den prins van Wales gehuwd, is de aanstaande koningin van Engeland; de tweede, Dagmar, is sedert '81 keizerin aller Russen, door haar huwelijk met den Czaar, Alexander III; de derde, Thyra, is de echtgenoote van den Hertog van Cumberland, zoon van den gewezen koning van Hannover; de kroonprins is de gemaal van een Zweedsche prinses, kleindochter van onzen prins Frederik, door haar moeder, koningin Louise; de tweede zoon, George, is koning van Griekenland, en de derde is gehuwd met een fransche prinses, Marie van Orleans.

Al deze vorsten en vorstinnen, prinsen en prinsessen, zeven en vijftig in getal, zijn toegesneld om het gouden feest hunner geliefde ouders mede te vieren, en ook het Deensche volk nam van harte deel aan het jubilé zijner vorsten, voor wie het een hartelijke, oprechte genegenheid koestert.

De Deensche koningsfamilie is bekend om haar eenvoudige levenswijze en om de patriarchale manier, waarop zij zich onder het volk beweegt; ook de vreemde groote heeren en dames, hun kinderen en kleinkinderen, volgen, in Denemarken vertoevende, dit voorbeeld.

Er is dus alle kans op, dat het groote feest den innigen band tusschen de Denen en hun vorstenhuis nog dichter zal toehalen.

Wederzien.

Zij waren gescheiden, kort na hun huwelijk; de bittere noodzakelijkheid had hem van haar verwijderd. Hij moest naar Indië, zij bleef achter in het huis harer ouders en sleet er zware dagen.

Wat was de oorzaak geweest van zijn heengaan?

Niemand wist er het ware van, het scheen een geheimzinnige geschiedenis te zijn. Zeker was het, dat kort na het zoo schitterend gesloten huwelijk tusschen de mooie, rijke Jeanne met den niet minder knappen Albert van Erwijnen, en hun vestiging in den Haag, het jonge vrouwtje bij haar ouders terugkwam, bleek, lusteloos, levensmoede. Haar man was naar Indië voor zaken, heette het, maar wat konden dat voor zaken zijn? Jeanne's ouders spraken bijna nooit meer over hem, en Jeanne zelf scheen menschenschuw en ontweek de gezelschappen. Wat kon het wezen?

Er gingen eenige jaren voorbij, toen begon Jeanne te kwijnen; men zeide dat zij de tering had, de doctoren schreven verandering van klimaat voor. Zij weigerde hardnekkig. Maar waar bleef haar man toch? Waarom werd hij niet gewaarschuwd? Het scheen dat Jeanne niet herstellen wilde, zij liet zich langzaam afdrijven door den stroom, die naar een vroegtijdig graf voerde, het was zoo zoet te denken, dat zij spoedig niet meer angstig, vergeefs behoefde te wachten, uren en uren, weken, maanden, jaren, dat men haar niet meer zou aanzien als een verlaten vrouw.

Maar plotseling veranderde alles, er was een brief gekomen, en van dien dag af fonkelde er weer levenslust in Jeanne's uitgedoofde oogen, klonk haar lach dien zij afgeleerd scheen te hebben, opnieuw; zij telde de dagen. Dan en dan, dan moest zij beter wezen.

Het was een heerlijke zomermorgen, alles sprak van leven, kracht, bloei, en Jeanne kreeg verlof in den tuin te zitten; daar zat zij met een zalig lachje, een brief in de hand. O, zou 't nu weer beginnen, dat eindelooze wachten? Stil! daar klinken stappen op het kiezelzand; een man komt nader, in reisgewaad, hij blijft staan, hij ziet dat bleeke gelaat, die zwakke gestalte, die kwijnende houding, en tranen springen hem in de oogen, hij kan zich niet langer weerhouden, hij snelt toe, valt voor haar voeten neer.

'Jeanne!'

'Albert!'

'Eindelijk!'

En na de eerste omhelzingen, de eerste aandoening, snikt hij, met het hoofd op haar handen gebogen:

'Mijn arm kind! vergeef mij! Ik heb alles goedgemaakt. Daar ginds wacht u een eigen huis, door mijn werk verworven in ruil van uw vermogen, dat ik zoo roekeloos verspeelde.... God! als ik te laat was gekomen! Ik had het verdiend.'

Maar met kussen legt zij hem het stilzwijgen op.

'Alles is vergeten, mijn dappere, goede Albert. Gij hebt uw fout meer dan goedgemaakt!'

'En ik heb leeren werken! Mijn ledig, nutteloos leven ligt verre achter mij, nu kom ik u halen, mijn trouwe vrouw, mijn lieve Jeanne!'

Ook haar ouders kwamen naderbij, en de vader drukte de hand van zijn schoonzoon, die nu zijn achting had herwonnen, en voor de tweede maal schonk hij hem zijn dochter.

Spoedig was Jeanne weer gezond en sterk; met opgeheven hoofd vertoonde zij zich aan de zijde van haar echtgenoot, op wien zij nu trotscher was dan in de eerste dagen hunner jonger liefde, en met een licht hart volgde zij hem naar het vreemde land, waar zij een nieuw leven begonnen, nu echter vereenigd, totdat eerst de dood hen zou scheiden.

Electriciteit in Japan.

Japan heeft zich de electriciteit spoedig ten nutte gemaakt. Zoo branden bijv. daar reeds dagelijks 11000 gloeilampen, en er is alle reden om te verwachten dat dit getal zich binnen het jaar wel zal verdubbelen. De Japanneezen nemen het goede, van waar het ook komt, en sluiten zich niet, als hun broedervolk de Chineezen, zooveel mogelijk naar buiten af. Vooruitgang is hun zinspreuk, en met het volgen van zulk een beginsel zijn de volkeren steeds vooruitgegaan en andere stammen uit het veld geslagen.

Wilhelmshöhe
door Melati van Java.
Met 5 illustratiën.

Een heerlijke stad, dat Cassel!

Niet om de stad zelf, want die is niet mooier of leelijker dan een half dozijn andere Duitsche steden, misschien - als men de schaal heel juist zet - nog wat minder schilderachtig dan het oude Brunswijk, minder modern monumentaal dan sommige gedeelten van Hannover, minder druk en mooi aangelegd dan Hamburg, minder interessant dan het oude Keulen en meer militair dan enkele andere pruisische steden. Het heeft zijn oud, kronkelachtig warnet van oude straten, zijn gloednieuwe, banale wijk, en verder niets bijzonders aan kerken, openbare gebouwen of pleinen. Kazernes, nog eens kazernes, onafzienbare excercitievelden, midden in de stad winkels, minder mooi dan in onze Kalver- en Leidschestraten, en toch - toch, wie ooit Cassel bezocht zal 't gaarne nazeggen, 't is een heerlijke stad.

DE GROOTE FONTEIN EN APOLLO-TEMPEL.

Wat heeft Cassel dan eigenlijk voor aantrekkelijks? Het heeft zijn schilderijen-museum met prachtige Rembrandts, en dan zijn onvergelijkelijke Karls-Aue, een bosch vol verrukkelijk hoog, zwaar geboomte, en smaakvol aangelegde groote vijvers, lieve eilandjes, onvergetelijke vergezichten, koele, lommerrijke plekken, alle poëzie van het echte Duitsche woud, vlak voor de poorten der stad, maar vóór alles, het heeft Wilhelmshöhe, het schoonste, schilderachtigste, rijkste, bevalligste, meest historische paleis misschien van Duitschland. 't Is het gebouw echter niet, dat ieder met bewondering vervult; het Hessische Versailles zou volmaakt wezen, als ook zijn middelpunt hooge bouwkunstige of ten minste aesthetische waarde

bezat, als het tevens indruk maakte door kolossalen omvang als de lievelingsresidentie van Lodewijk XIV; als het, evenals Fontainebleau, een

staalkaart als het ware vormde van alles wat de bouwstijlen van verschillende eeuwen schoons en bevalligs gaven, als het zijn sierlijke torentjes en luchtige balkons vroolijk tusschen het groen verhief als dat fraaiste der Duitsche kasteelen hij Wernigerode, of als Stolzenfels en Rheinstein. Neen! het paleis zelf heeft niets buitengewoons, niets aangenaams, maar - wat een park, wat een aanleg, wat kolossale boomen, wat mooie landelijke zitjes, wat trotsche waterpartijen en waterwerken! Waar de kunst begint, dat ziet men genoeg, maar waar zij eindigt, waar zij vol liefde opgaat in de heerlijke natuur, dat is moeilijker aan te wijzen.

Cassel zonder Wilhelmshöhe zou èn om zijn Rembrandts èn om zijn Karls-Aue, de moeite van een bezoek ruim geloond hebben, maar nu bezoekt niemand Cassel dan met het vaste voornemen in Wilhelmshöhe een of meer dagen door te brengen, liefst als de waterwerken spelen, des zondags; maar zelfs al mist het dit grootste der ‘great attractions’, dan nog is Wilhelmshöhe een plekje waar de toerist - op straffe van te heeten zijn beroep niet te verstaan - zich dient te vertoonen.

Misschien is 't er nog beter als het water zijn rol niet medespeelt in het concert der Wilhelmshöher schoonheden, want hoe indrukwekkend ook het gezicht is van het schuimende water, zich nederstortend van de reusachtige Herculestrap, toch wordt dit genot vergald door het drukke, giegelende, etende, dringende publiek, dat op die dagen het verrukkelijke park eenvoudig ongenietbaar maakt.

Natuurlijk, men kan de waterwerken op Zondagmiddag gaan zien, juist zooals men naar Versailles trekt wanneer daar de fonteinen springen, maar wie de geheimen wil afluisteren van het verleden, wie den zonnekoning en zijn hof, wie de laatste schoone dagen van het koningschap p a r e x c e l l e n c e vóór den grooten zondvloed, die alles vernielde, nog eens voor zijn geestesoog wil doen herleven, die het volle contrast tusschen het schitterend verleden en het doodsche, sombere heden in grel licht wil zien, die kiest een anderen stillen dag, die volbrengt zijn pelgrimstocht naar dat Mekka van het koningschap alleen of met eenige gelijkgestemde zielen; hoe stiller en eenzamer om zich heen, hoe meer hij zich voelt aangegrepen door den geest van het voorheen, hoe duidelijker hij de schimmen van groote en kleine dooden in de eindelooze galerijen ziet opdoemen, hoe meer hij in de stijf aangelegde parken vol quinconces, in de groepeering van vijvers en beelden, den geest voelt voortleven van Louis XIV.

Wie Wilhelmshöhe genieten wil, ten volle genieten, bezoeke het op deze wijze, hoewel - het moet gezegd worden - de macht der historische herinneringen in geen vergelijking staat met die, welke ieder maar eenigszins ontwikkeld mensch, in Versailles overstelpt.

Er is in Versailles misschien evenveel, zoo niet meer feestgevierd en gezondigd dan in Wilhelmshöhe. Tranen, zuchten, bloedig zweet kleven aan die sierlijk samengevoegde steenen, maar waar ter wereld werd ooit iets tot stand gebracht dat geestdrift en bewondering opwekt, iets grootsch en iets schoons, dat niet gekocht werd door het lijden en zwoegen van duizenden ongenoemden, zwakken, kleinen? Zou Versailles, zou Wilhelmshöhe aan meer bitterheid, meer ellende, haar bestaan danken dan de wonderen der industrie op een der laatste wereld-tentoonstellingen? Wie geniet van de voordeelen der snelle reisgelegenheden, van de goedkoope fabrikaten op elk gebied, en denkt aan het lijden der werklieden in de kolenmijnen, aan het stikken en pikken der arme naaisters voor een ongeloofelijk klein loon? Wie

lijdt er mede met de ellendige fabrieksarbeiders, mannen, vrouwen, kinderen, in benauwde lokalen, in vunzige krotten, hun ‘te huis’ zoogenaamd?

Is menige geldkoning tegenwoordig in de stemming om den eersten steen te werpen op een despoot als Lodewijk XIV? De omstandigheden verschillen, maar 't is de groote vraag of de som van het lijden, dat de menschheid thans te dragen heeft, grooter is dan voorheen; door het prisma van het verleden gezien neemt alles grootere verhoudingen aan, het schoone en het leelijke, het edele en het lage, het goede en het slechte. Vandaar ook dat Versailles voor onze oogen nog steeds troont in volle majesteit, een gevallen koningin, maar een vorstin nog steeds; de schepping van iemand die koning was en zich koning voelde, die het koningschap zoo hoog opvoerde als het op te voeren was, en bij wiens lijkbaar een Massillon, alleen de grootheid van God nog grooter dan de zijne noemen kon; hij was 't die Versailles schiep, het heldendicht bij uitnemendheid van het koningschap, en vandaar dat Versailles alleen staat en hoog verheven boven alle andere talrijke nabootsingen, die postiches, caricaturen zijn, meer niet.

Een daarvan, de fraaiste misschien, heet Wilhelmshöhe; maar hoe 't in menig opzicht boven Versailles e staan mag, het terzijde gaan kan het niet, want de kloof, die beide lusthuizen van elkander scheidt, is dezelfde niet te overkomen grenslijn tusschen origineel en copie, tusschen genie en talent.

Stellig, Wilhelmshöhe wint het in menig opzicht van Versailles, vooral door zijn ligging, die het mogelijk maakte de waterwerken op zulk een reusachtige schaal aan te leggen, door zijn verrukkelijk woud, door zijn bergen en dalen, en toch kan men de gedachte niet van zich afzetten: zonder Versailles zou Wilhelmhöhe er nooit geweest zijn.

Geen koningsfantaisie was ooit vruchtbaarder dan die van Lodewijk XIV; zijn Versailles liet aan groote en kleine potentaten geen rust; ieder duodecimovorstje moest zijn paleis, zijn park à la le Nôtre, zijn waterwerken, standbeelden, rotondes, koepels enz. hebben. De laatste, die door deze navolgingsmanie zijn geld en verstand kwijt raakte, was de arme koning van Beieren, Ludwig II.

Nog andere dingen, veel minder navolgenswaardig, zagen zij van hun groot voorbeeld af, en toen ging het ook met hun geslacht als met dat der Bourbons. Hun zonen sloegen den weg der verbanning in en hun paleizen staan leeg en verlaten, nog maar alleen bezocht door toeristen van alle taal en natie; hun parken werden gevuld door vroolijke zondagvierders, door pic-nic-gasten en door droomers. Maar al mist Wilhelmshöhe dat waas van herinneringspoëzie, al is zijn stichter met diens stoet van nakomelingen op verre na zoo belangrijk niet als de schepper van

Versailles, op zich zelf genomen en zonder bijgedachte is het een ideaal van een vorstelijke residentie.

Wat de Groothertogen van Hessen ook op hun

DE AQUADUCT IN WILHELMSHÖHE.

geweten mogen hebben, die eer moet men hun gunnen, zij hadden een uitstekend oog op natuurschoon. Wilhelmshöhe ligt onverbeterlijk mooi aan den voet van een heuvel, door hen herschapen in de beroemde watertrap van Hercules met zijne 842 treden. Links en rechts donker geboomte, dat den heuvel opgaat, vlak er voor een vijver en verder alles gevat in een lijst van groen in alle schakeeringen. Die deze keuze deed, was de landgraaf Karel van Hessen, wien in het begin der 18de eeuw ook de spin der bouwmanie stak.

Vroeger was dit bevoorrechte plekje door monniken - zooals men weet, óók uitstekende kiezers op het gebied van schoone liggingen - uitgekozen, om er een klooster, Weissenstein geheeten, te vestigen. Toen Karel zijn terrein had, riep hij den Italiaanschen bouwmeester Guarneri naar Hessen, om daar een meesterstuk te scheppen, dat Versailles gerust naar de kroon mocht steken.

In Guarneri vond hij den man om zijn bouwkunstige droomen te verwezenlijken; graaf Karel had namelijk grootsche plannen, 't dwarrelde nog wat in zijn hoofd: het paleis moest natuurlijk iets van Versailles hebben, maar de waterwerken, dat moest iets eenigs, iets onovertreffelijks worden, en hij herinnerde zich den beroemden waterval van Tivoli, de grootsche waterkunstwerken der villa Aldobrandini, welke hij op zijn reis door Italië - want onze graaf was voor zijn tijd een wakkere toerist - gezien had. Daar, waar hij 't plekje gekozen had, stond reeds een zeer idyllisch slotje, 'Moritzheim' genaamd, dat op de plaats van het door de Hervormingsoorlogen verwoeste klooster stond. Alles was aan Moritzheim zeer bescheiden; er waren wel eenige waterwerken, maar alles zeer verwaarloosd, want de laatste landgraven hadden naar Moritzheim niet veel omgezien.

Nu begon het bouwen met allen moed, ijver en lust; zooveel haast zette landgraaf Karel er achter, dat in den betrekkelijk korten tijd van dertien jaren (van 1701 tot 1714) het grootste wonderwerk van Wilhelmshöhe, de octogoon en de cascadentrap, werd tot stand gebracht.

Een waar reuzenwerk - een achtste wereldwonder, als er niet reeds zooveel wonderen dien achtsten rang innamen - werd hier gewrocht, dat thans nog den geest van den toeschouwer met verbazing vervult, vooral wanneer men slechts nagaat, wat er eerst gedaan moest worden - met de gebrekkige middelen van dien tijd - om het bouwwerk mogelijk te maken.

De geheele oostelijke helling van den Karlsberg moest tot aan het Habichtswoud, waar het paleis zou komen te staan, uitgegraven en bewerkt worden; daar de grond meestal uit rots bestond, was het noodig den steen telkens te laten springen.

De octogoon bestaat uit drie verdiepingen, die 70 Meter doorsnede hebben en een gezamenlijke hoogte bereiken van 29 Meter. De beide onderste verdiepingen moeten rotsen en grotten verbeelden, de bovenste is een koepel, gesteund door 102 massieve toscaansche kolommen, en draagt op zijn tongewelven een

HET PALEIS VAN WILHELMSHÖHE.

scholen; ook zijn Wilhelmshöhe was een monument, te zwaar om op zijn klein land te drukken; misschien werd het wel oorzaak van zijn ondergang.

Van den octogoon daalt naar het westen, aan de helling van den berg, de beroemde cyclopentrap der watervallen af. Achthonderd twee en veertig treden, zeiden wij reeds, is de trap aan weerszijden der cascaden lang; vijfmaal wordt hij onderbroken door vijf waterbassins en werpt het water zich over de Neptunus-groep in een 70 Meter breed bassin; de watervallen zijn 36 in getal en 13 Meter breed; boven verblijft in een 8 Meter hooge grot een reusachtige Polyphemus, die door middel van een kunstig verzonnen waterorgel op zijn zevenstemmige herdersfluit blaast.

Verraderlijke waterstraaltjes maken de nabijheid van onzen herder onveilig voor den argeloozen wandelaar; elke stap doet een kwaadaardig spuitje ontspringen en maakt hem druipnat. Ter zijde van de door tinnen gekroond plat dak. Aan den voorkant verheft zich een pyramide, ter hoogte van 31 Meter, en daarboven staat het 10 Meter hooge standbeeld van Hercules, in koper gedreven, door den toenmaligen hofkopersmid Otto Kopper, want het geheele monument is Hercules ter eere opgericht.

Het schijnt dat het kleine landgraafje van een bitter klein landje een bijzondere vereering had voor den sterken, reusachtigen Hercules, de verpersoonlijking van brutale, domme lichaamskracht. De hulde, hem gebracht, was nog niet groot genoeg; in zijn verbeelding zag hij hem daar hoog boven den Karlsberg gehouwen in steen, maar deze kolos, die alles wat van dien aard ooit was gemaakt, overtreffen zou, kon

niet op zijn standplaats geheschen worden; men vreesde dat het onderwerk 't gevaarte niet dragen kon, en nu moest, tot zijn grooten spijt, Karel een koperen Hercules voor lief nemen.

Hij zag de vingerwijzing niet, in dat voorval vergrot staan in uit de rots gehouwen nissen een Faun en een Centaur de wacht te houden; beiden blazen uit koperen hoornen en brengen wonderlijke, maar toch harmonische tonen voort, die verkregen worden door den luchtdruk, welken de waterval uitoefent. Dieper naar onder gluurt de reus van onder een rots en werpt uit zijn machtige keel een straal van 16 Meter omhoog.

En nu stelle men zich het tooneel voor, wanneer alles in vollen glans en heerlijkheid schittert, als het water, kokend, bruischend, schuimend met donderend geweld van den berg komt rollen, wanneer het, ondanks zijn snelle vaart, gehoorzaam de bevelen van graaf Karel en diens bouwmeester Guarneri komt volgen, hier omhoog rijst, daar neervalt en eindelijk met razend geweld over de Neptunus-grot stort en het beeld van den watergod hult in een wazige wolk van fijn paarlgruis, een sluier van zilverstof, en als dan de zon daarover glanst en aan

het water een rijkdom bijzet van robijnen, saffieren, smaragden, topazen; als alle kleuren en tinten stoeien en dartelen in de schuimende massa en alles omhoog spat, zingt, klettert en schittert, dan heeft men een schouwspel gezien, dat stellig in Europa zijn gelijke niet heeft en waarbij het waterspel van het Neptunusbassin in Versailles zelfs in 't niet verzinkt.

Van waar men het ook ziet, altijd is het tooneel verrukkelijk, betooverend, van onder of van boven, op zijde, altijd blijft het onovertroffen. Wil men het schoone in vollen omvang zien, men doe dan de moeite om - te kruipen in de knods van Hercules; er is daar plaats voor zes personen, en van daar is het uitzicht onvergelijkelijk, eerst op de watervallen, die tusschen hun muren van oude dennen een zilveren plaat schijnen in donkere lijst gezet, dan verder diep in het park met zijn boschachtige heuvels, fluweelen weiden, zijn verborgen vijvers en kleine watervallen, zijn kasteeltjes en koepels; verderop de vruchtbare vlakte der Fulda, waaraan Cassel ligt, met zijn torens en zijn Karls Aue, en verder de Waldecker en Westfaalsche bergen.

Dit is het werk, waarvan landgraaf Karel droomde en dat misschien minder zijn karakter en verstand, maar toch stellig zijn smaak alle eer aandeed.

Maar met dit meesterstuk waren heer Karel's opvolgers nog niet tevreden; het park was zoo groot, en misschien stak het bouwwerk van hun vóórvader hun de oogen uit; daarom wilden zij ieder het hunne er toe bijdragen om het park en het paleis te verfraaien. 't Is vooral de keurvorst Wilhelm I, die zich verdienstelijk maakte jegens het paleis, dat naar hem genoemd werd; hij was 't, die van 1787 tot 1794, naar de plannen van du Rys en Jussow, het slot in Italiaanschen renaissancestijl liet bouwen en den anderen beroemden waterval, naar den bouwmeester Steinhofer genaamd, de Duivelsbrug en de groote fontein liet aanleggen. Keurvorst Wilhelm II komt de eer toe van den aanleg van den nieuwen waterval.

Watervallen dus genoeg; zijn ze allen in werking, dan meent men het donderend gedruisch te hooren van de branding der zee. De schoonste en meest natuurlijke waterval is die van Steinhofer; het water valt daar tusschen donkere boomen en struiken van een steilen bergweg af en baant zich over rotsblokken in razende vaart, schuimend en bruischend, een weg, om iets verder kalm en effen zijn loop voort te zetten.

Niet ver van daar spant zich de Duivelsbrug over een anderen waterval; hoog tusschen de rotsen, omringd door een duister woud van de schoonste boomen, dennen, beuken, eiken, werpt zich het water als een stortvloed van diamanten in den afgrond en stroomt van daar naar het aquaduct, dat, in navolging der Romeinsche waterwegen, op hooge bogen is aangelegd; hier klotst het water in een woesten val van 30 M weer naar beneden. Op wonderbare wijze is er partij

DE DUIVELSBRUG VAN WILHELMSHÖHE.

getrokken van de wouden, rotsen en water, om een geheel te vormen vol landelijke harmonie.

De groote fontein van 55 M. hoogte stijgt uit het reusachtige bassin omhoog en vormt een waardig besluit voor de wereldberoemde waterwerken van Wilhelmshöhe. Het water laat hier met zich spelen, het gehoorzaamt elk bevel, het kronkelt, het slingert, het valt, het bruischt en schuimt en ziedt, het springt omhoog tot een duizelingwekkende hoogte, het speelt het wildste, grilligste spel, juist zooals men wenscht; het laat zich zien in zijn schoonste, poëtische vormen en 't blijft altijd even onschuldig, even liefelijk; het doet door zijn gedweeheid schier vergeten dat het een element is en dat het doodelijk, gevaarlijk, onbedwingbaar kan worden.

Het water is het grootste pronkjuweel van Wilhelmshöhe; wanneer het gezegde waar is, dat water aan een landschap hetzelfde sieraad bijzet als diamanten aan het toilet eener schoone vrouw, dan mag Wilhelmshöhe zich wel in de schitterendste parure van brillanten verheugen; nergens misschien ter wereld kan een park zich beroemen op zulke waterwerken, die zoo harmonisch passen in de lijst van het reeds op zich zelf zoo schoone landschap.

Behalve al die watervallen en fonteinen bevat het park van Wilhelmshöhe nog andere verrassingen. Kunstmatige grafmonumenten, liefst van Virgilius en Homerus, een Egyptische pyramide, een koepel, waarin God Apollo troont, verbergen zich hier en daar in het dichte bosch.

Maar wat den vreemdelingen onweerstaanbaar aantrekt, het is het kleine ridderslot de ‘Löwenburg’. Wat ziet het er oud, somber en vervallen uit, die half verwoeste burcht met zijn gekanteelde torens, zijn tinnen en dikke muren, met klimop begroeid; wat heeft de tand des tijds daaraan onvermoeid geknaagd!

Maar ziet men het van meer nabij, dan bemerkt men spoedig, dat ook hier niets dan kunst aan het werk is geweest. Het kasteeltje staat er nauwelijks honderd jaar. Keurvorst Wilhelm I liet het bouwen en maakte er kunstmatig een antiquiteit van.

Er werd hierbinnen vroolijk geleefd, zegt men; de groote drinkbekers, roemers en kannen in de ouderwetsche kasten leggen er een onverdacht getuigenis van af; zij hielden van feestvieren en drinken, van wijn, vrouwen en gezang, die Hessische heeren, en de Löwenburg moet het tooneel van menige dolle slemppartij geweest zijn.

Jammer van het heerlijke woud, van de plechtige stilte in het park, dat zij verstrooid, ontheiligd werd door de klanken der brooddronken pretmakers, die uit de zalen van het slotje door het woud weergalmden, de echo's wekten en de arme bosch- en waternixen van angst deden wegschuilen.

Zij hadden veel geld noodig: het bouwen en het feestvieren kost ontzettend veel in alle tijden en alle landen. Wat nood? De vaderlijke vorsten lieten dan maar de zonen van hun onderdanen oppakken en verkochten hen als slaven aan Amerikaansche zwervers, en de slavernij heette afgeschaft! De duitsche potentaatjes speelden toen even gaarne de Cesars van Rome als de Lodewijk den XIVden in het klein.

Maar er kwam een tijd dat ook zij hun lievelings-paleizen moesten ruimen; een vreemdeling kwam in hun huis, aan hun tafel heerschen; hij liet hun waterwerken spelen voor hem, hij verlichtte hun zalen voor zijn feesten, en het ging er in Wilhelmshöhe, dat toen Napoleonshöhe genoemd werd, weer even wild en dol toe als voorheen. Koning Jerôme Bonaparte gaf zijn Hessischen voorgangers in lust tot

genot niets toe. De feesten, die hij gaf in paleis en park, waren misschien even buitensporig, maar stellig minder grof en ruw dan die van de Hessen.

Maar ook zijn rijk duurde niet lang; er kwam een dag van wanorde, van verwarring, van vlucht, en toen keerden de oude heeren weer in hun erf terug, om na ruim vijftig jaar opnieuw weg te trekken, en nu voorgoed, want waren zij vroeger reeds begonnen hun onderdanen stuk voor stuk of bij partijen te verschacheren, thans verkochten zij land en volk tegelijk aan Pruisen.

De laatste keurvorst Friedrich Wilhelm I had het benauwd; hij verkeerde in een chronischen toestand van geldnood; zijn morganatisch gezin, bestaande uit de gescheidene vrouw van een luitenant en negen kinderen, maakte het hem zoo lastig, dat hij eindelijk besloot het regeeren er maar aan te geven en zich uit de zaak terug te trekken.

De pruisische roofarend liet zich niet wachten; hij zette zijn klauwen in Keur-Hessen en nam het tot zijn eigendom. Van dien tijd maken Cassel en Wilhelmshöhe met omliggend land deel uit van het groote Duitsche rijk; wie er aan twijfelt, zie maar eens naar de militairen. Als men in Cassel, evenals in de meeste duitsche steden, vier mannen tegenkomt, kan men er zeker van wezen dat er minstens twee en een half soldaat van zijn.

Nog eens kwam de naam Wilhelmshöhe in aller mond; het was toen het in zekeren zin weer Napoleonshöhe geworden was. Den krijgsgevangen Napoleon III werd het na den slag van Sedan tot verblijfplaats aangewezen.

Van binnen is het paleis rijk gemeubeld, rijker en minder smakeloos dan andere duitsche paleizen. Dames staan in verrukking over het prachtige borduurwerk op stoelen, canapés, schutten en vuurschermen in eenige der zalen. De kamers, door Napoleon bewoond wekken nog de meeste belangstelling; en het drukste wordt zijn rozenhouten schrijftafeltje, waarin zijn sigaar een zwarte plek heeft gebrand, door den zwerm reizigers aangegaapt.

Die zwarte plek is alles wat er van de Napoleons is overgebleven.

Jerôme als koning, Louis als gevangene, beiden in hetzelfde duitsche paleis, wonderlijke samenloop van gebeurtenissen! Nu echter ontwaakt Wilhelmshöhe slechts zelden uit zijn slaap; 't is dan alleen, als de onvermoeide keizer in zijn reislust Cassel aandoet; dan worden de ramen geopend, dan leven de gangen en zalen weer voor den ‘Allerhöchsten Herr’, dan buigen en krommen zich de ruggen der Hessen opnieuw, zooals eertijds voor hun keurvorsten of voor den koning van Westfalen.

Maar anders staat het daar in de volle pracht en majesteit, geboren uit de gelukkige vereeniging van kunst en natuur, die hier in het park jubelend en juichend hun schoonsten hoogtijd vieren.

Amok![1]
Door Siapa.

Nog had de opkomende zon de nevelen van den nacht niet geheel verdreven, toen de bewoners van Kampong[2] Baroe onzacht gewekt werden door de onheilspellende geluiden van den Tong-tong.[3]

Haastig en kort klonken de slagen, herhaald door al de gardoes[4] van het heerlijke plaatsje B. O! ze kenden dit signaal maar al te goed en de angst sloeg ieder om 't hart.

Is de Amokmaker nog ver af, of reeds in hunne onmiddellijke nabijheid? Is het een hunner vrienden of een vijand waarvoor zij gewaarschuwd worden? Zal hij straks misschien een der hunnen aanvallen of zullen zij alleen 't bericht zijner gevangenneming vernemen?

De angst houdt hen binnen, doch de nieuwsgierigheid drijft hen naar buiten, en binnen weinige oogenblikken ziet men hier en daar groepjes bij elkander staan die zich in gissingen verdiepen.

Een der rieten huizen blijft echter gesloten. 't Is het huis van Ma Saleh. Ze is zeker vroeg naar de kali[5] gegaan om haar goed te wasschen en de bamboekokers met water te vullen. Haar zoon kwam gisteravond geheel onverwachts t'huis, en ze wil heden tijd beschikbaar hebben om zijne verhalen te hooren. Hij heeft haar nog lang niet genoeg verteld van al de wonderen daar ver weg gezien. Daarbij moet hij heden feestelijk onthaald worden.

Tong, tong, tong! - Tong, tong, tong! - zoo dreunt het door de plaats.

Ze kunnen niet rustig meer t'huis blijven. De moedigsten gaan op weg om te zien wie en waar de woesteling is.

Wie eenigen tijd heeft mogen genieten van eene natuur zooals Insulinde die aanbiedt, kan zich nog jaren daarna verkwikken aan de herinneringen der heerlijke morgenuren.

Wanneer men vóór zes uur de slaapkamer verlaat om na een verfrisschend bad zijn kopje koffie in de voorgaanderij te gaan nuttigen is het alsof men in eene nieuwe schepping is ontwaakt. De zon werpt hare stralen nog niet verzengend neder en alles draagt den stempel van door de rust en koelte herkregen kracht. De arbeid wordt hervat, maar rustig, zonder een zweem van gejaagdheid. Zoo laconisch mogelijk begint, ook waar de drukste dag hem wacht, de inlander den gezetten arbeid.

Men moet van die koelte profiteeren, want straks dienen de huizen gesloten te worden, om althans daar een schuilplaats te vinden tegen de hitte, die tot twaalf uur stijgt en eerst tegen zes uur afneemt.

Ook mevrouw Berg neemt deze uurtjes waar om in haar tuin te werken. 't Is een met zorg bewerkt stukje grond. Vóór het huis worden alleen bloemen achter groenten en vruchten gekweekt. De natuur, zoo kwistig met hare gaven, beloont rijkelijk de aan haar gewijde krachten. Het huisje dat door dezen tuin omringd is, ligt

1) Amok! = Moord! Oproer!
2) Kampong = Wijk of buurt op Java.
3) Tong-tong = houten blok om de uren van den nacht en ook alarm op te slaan.
4) Gardoes = nachtwachten.
5) Rivier.

schilderachtig tegen een heuvel. De slingerplanten om balustraden en pilaren verhoogen den liefelijken indruk.

Mevrouw Berg schijnt voor die omgeving geknipt. Ze is een aardig jong vrouwtje, dat met 't hangend blond haar er nog uitziet als een kind. Toch is zij sinds een paar jaar mama van een verrukkelijken jongen, die nu door baboe gebaad wordt en haar straks voor de wandeling zal komen groeten. Men ziet 't haar aan dat zij gelukkig is, en haar man, die al hare bewegingen van uit zijn schommelstoel gadeslaat, komt opnieuw tot de overtuiging dat hij nooit betere keus had kunnen doen. Kan men zich iets bevalligers denken dan die kleine figuur, zich rekkend naar een prachtigen tak rozen, die bij 't nedertrekken haar een oogenblik als eene bruid sieren? Hij voelt zich opnieuw een echt gelukskind. Bij eene ruim bezoldigde betrekking, goede gezondheid en kans op vlugge promotie, heeft hij in dat vrouwtje een schat van huiselijk geluk gekregen. Hij heeft haar gisteravond echter bijzonder kinderachtig en bijgeloovig gevonden en dapper uitgelachen. Terwijl zij, vertrouwelijk tegen hem aanleunende, den tuin gadesloeg, die bij 't licht der maan aan een sprookje deed denken, had zij gefluisterd:

'Fred, we zijn haast al te gelukkig!'

Ja, hij had haar uitgelachen, en toch is 't alsof hij dat gezegde telkens hoort vanmorgen. Niemand echter is minder geneigd om zich met muizenissen te plagen dan hij. Alsof hij een last wil afschudden, springt hij op, loopt de stoep af die 't hooger gelegen huis van den tuin scheidt, en bewondert met zijn vrouwtje de nieuwe soort roos, die zij met bijzonder groote zorg gekweekt had. Daarop begeeft hij zich naar den stal om de orders voor den dag te geven.

Intusschen is baboe met den kleinen blonden krullebol in den slendang[1)] den tuin binnengekomen. 't Is een aanblik, 't penseel van een schilder waardig, die beiden gade te slaan! De vrouw is eene schoonheid in hare soort. De prachtige zwarte oogen zien met teerheid op 't knaapje neder, dat haar met de mollige handjes de olijfkleurige wangen streelt. Het weelderige zwarte haar, glad weggekamd, is in een dikken wrong tegen 't achterhoofd bevestigd. De nauwsluitende, gebloemde kabaja verraadt eene volle gestalte. 't Is geen wonder dat ze veel last heeft gehad van aanzoeken, zoolang ze vrij was, en Mevrouw Berg vond 't best toen ze onlangs weder een man nam. Of zij van haar vorigen man gescheiden was of dat de dood plaats had gemaakt voor een nieuwen aspirant, dat wist Mevrouw niet.

'Dag Njo[2)], dag vent! wandel prettig!' zegt Mevrouw en kust 't kleintje.

Tong-tong-tong! - Tong-tong-tong! - Mevrouw

1) Slendang = sjerp dienende tot versiering en, zooals hier, tot draagband.
2) Sinjo of Njo = jongeheer.

DE CASCADE VAN WILHELMSHÖHE.

Berg ontstelt. Ze luistert. Neen, ditmaal vergist zij zich niet! Zij meende straks reeds iets dergelijks in de verte gehoord te hebben. Dat is het teeken dat er oproer in den boei[1] is of dat er een amokmaker rondloopt!

Daar komen de bedienden naar voren. Baboe dringt zich tegen Mevrouw aan. Mijnheer geeft heel bedaard 't bevel om naar binnen te gaan. Hij zal alles achter sluiten. Mevrouw moet dit toch ook vóór doen. Zij snelt de treden op, baboe haar achterna met het kind in den slendang.

Daar hoort ze 't grint kraken!

Ze ziet om!... Het bloed stolt haar in de aderen!... Ze wil gillen maar kan niet! Ze wil toeschieten, maar hare beenen weigeren haar den dienst!...

Daar komt hij aanhollen - de woestaard. De met bloed beloopen oogen rollen wild rond - 't lange zwarte haar fladdert over aangezicht en hals - een vleeschelijke duivel! De kris stevig in de hand geklemd vliegt hij de stoep op!

'Adoe! Njonja!'[2] gevolgd door kindergeschrei, is alles wat zij hoort! Eene massa, die valt, is alles wat zij ziet! Het wordt haar rood, daarna zwart voor de oogen en zij denkt dat ze sterft!....................................

'Mijn kleine Fred!' is 't eerste wat zij roept als ze na eene poos tot zichzelven komt en merkt dat ze te bed ligt.

'Wees gerust, liefste, 't kind heeft slechts een paar builen,' zegt de heer Berg, terwijl hij met ontroerd gelaat zijne vrouw kust en 't kind naast haar zet.

Zij heeft geen woorden. Zij neemt 't kinderhandje met die van haar man te zamen in de hare en sluit de oogen. Welk een dankgebed rijst daar omhoog uit haar hart! Ze kust 't kind, ze betast het om zich te vergewissen van de waarheid, dat het haar dierbaar eigendom is hetwelk zij terug heeft ontvangen. Rust heeft ze nu niet meer. Ze gaat overeind zitten en wrijft zich over het voorhoofd. Heeft zij werkelijk straks dat vreeselijk tooneel gadegeslagen? Of was het een benauwde droom?

Op eens ziet ze rond. 'Waar is baboe?'

'Als je belooft bedaard te zijn, zal ik je alles vertellen, ten minste voor zoover ik iets weet of vermoed. Baboe is naar het hospitaal gebracht - ik ga straks zien in hoe verre er hoop is. Ik vrees echter dat ik niet veel goeds zal hooren. Zij is, geloof ik, zwaar gewond.'

'Arme baboe, dat zij nu juist als slachtoffer van dien vreemden man moet vallen,' zegt Mevrouw met tranen in de oogen.

'Maar 't was geen vreemde man voor haar, Guus!'

'Wie was 't dan?' vraagt ze verbaasd.

'Het was haar eigen man!'

'Dat is niet mogelijk, Fred, want dien ken ik - 't is de huisjongen van den assistent-resident.'

'Ja, dat meenden wij, maar 't schijnt dat deze toch recht op haar had, want al de bedienden riepen straks uit: 'Allah, daar is haar man terug!'

'Ik begrijp er niets van, maar ik vond wel dat baboe gisteravond erg stil was en - o, ja, dat is gek, ze had van nacht naar huis moeten gaan, maar beweerde dat ze hoofdpijn had en liever hier bleef. Ze heeft, toen Njo naar bed was, een heele poos staan praten met haar moeder. Je weet, ik laat haar altijd wat meer vrij dan de andere bedienden, omdat zij in alles even trouw en stipt is. Wat is er met dien vreeselijken

1) Boei = gevangenis.
2) Adoe = pijn. Njonja = Mevrouw.

man gebeurd?' vraagt ze, nog rillende bij de gedachte aan hem, 'en hoe is ons kind er zoo afgekomen?' vervolgt ze, 't krullekopje streelende, dat braaf in de war is geraakt door 't rollen in bed.

'Toen ik gillen hoorde,' zoo vertelt de heer Berg, 'vloog ik het huis door naar voren, juist bijtijds om te zien hoe de moordenaar bedaard wegging. Beneden lag baboe stuiptrekkend en die kleine vent daar kroop bitter schreiende de trap op. De slendang schijnt losgeraakt te zijn, terwijl de man de wond in den rug toebracht en Fred is er uitgevallen. 't Is een wonder dat het kind gespaard is, doch de man schijnt 't alleen op haar gemunt te hebben. Zijn mes heeft hij weggeworpen, nadat hij de daad gepleegd had. Ik liet u aan de zorg van kokkie over en hielp eerst baboe. Wij hebben haar voorzichtig op de bank gelegd en zoo naar het hospitaal gebracht. De gansche plaats is in opschudding. Baboe heeft gelukkig geen bewustzijn van haar toestand. Ik vrees - ik vrees!'

'En de man?' vroeg Mevrouw ongeduldig.

'Niemand dacht aan hem noch had den moed hem na te loopen. Hij is echter te bekend om vrij te komen.'

'Wat mag toch het geheim zijn van deze zaak?' vroeg zij peinzend.

'Ik ga nu terstond de aanklacht indienen en dan naar het hospitaal. Geniet in dien tijd van het kind, dat ge als uit Gods hand nog eens ontvangen hebt, en praat nu niet met kokkie over al die narigheden, want anders vind ik je als eene ontroerde zee terug!'

Hij lacht haar vriendelijk toe en zij belooft hem te gehoorzamen, maar ze ziet hem met een zwaar hart weggaan.

Toen haar man de kamer verlaten had, deed zij de deur op slot, wierp zich op de knieën en schreide zoo heftig, dat de kleine naar haar toe dribbelde en met een ernstig gezichtje zeide:

'Mama nakal![1] Mama huilt!'

Ze nam het kind in de armen, kuste met betraand gelaat de builen op 't blanke voorhoofdje, drukte 't aan haar hart en lachte. Neen, nooit zou ze meer pruttelen als de kleine vent lastig was! Nooit meer zou ze het vervelend vinden als zij van eene partij geen gebruik kon maken, omdat hij tandpijn had! Nooit zou ze meer pruilen als manlief haar iets moest weigeren! Neen - ze wist het nu zeker - ze wilde altijd bij hen blijven - geen oogenblik mocht het kind meer zonder haar zijn! Hoe spoedig kon alles veranderen! Ze sidderde bij de gedachte aan wat had kunnen gebeuren!

De kleine hield klaarblijkelijk niet van lange be-

1) Nakal = stout.

spiegelingen en vond Mama wel wat vreemd vandaag. Hij spartelde zich los en trok haar mee naar de deur. Een kinderachtige angst om die te openen greep haar aan. Zij vermande zich en hervatte met moed de dagelijksche bezigheden. Het kind, waarvoor ze nu geen meid had, sprong en dartelde om haar heen alsof er geen wolkje aan den hemel was geweest. Mevrouw zag er zoo ernstig uit dat zelfs 't spraakzame kokkie, na 't geduldig aanhooren van de opnoeming der te bereiden spijzen, niet den moed had om over 't gebeurde te praten.

Kebon[1)] had intusschen 't grint wat bijgeharkt op de plaats waar baboe was gevallen, en de bloempotten overeind gezet die omgevallen waren. Rustig zette hij nu, op de hurken zittende, den straks gestoorden arbeid weder voort en eentonig klonk het gekras van het mes waarmede hij tusschen de steentjes het onkruid uithaalde. Toen hij den kleine, die met zijn moedertje even op de voorgaanderij kwam kijken, speelziek hoorde uitroepen: ‘Kebon, kebon,’ draaide hij even het hoofd om en zei, met iets dat een glimlach moest verbeelden, doch evengoed voor een grijns had kunnen doorgaan: ‘Slamat[2)], Njo!’

‘Wat duurde die morgen lang! Het was reeds bij twaalven en nog was de heer Berg niet terug. Mevrouw had beloofd rustig te wachten tot hij kwam en dat wilde zij ook, maar het scheen wel alsof elke heer des huizes van de plaats het zelfde gebod had achtergelaten, want het anders zoo licht tot een praatje geneigd damespersoneel liet zich niet zien. Misschien waren zij bij het vernemen van de vreeselijke daad allen te veel geschrikt of hadden zij zich, even als zij zelve, voorgenomen wat minder uithuizig te zullen zijn voortaan?

Eindelijk ja, daar rijdt de wagen 't erf op en 't is alsof haar man niet een paar uren, maar maanden afwezig is geweest, zoo vliegt zij hem te gemoet. Zijn gelaat staat zeer ernstig en hij vergewist er zich eerst van of zij bedaard genoeg is om alles aan te kunnen hooren.

‘Ali,’ zoo deelt hij mede, ‘is wel terdege de man van Baboe. Ik heb je wel eens verteld van dat fameuse oproer, dat omstreeks zeven jaar geleden op het theeland van Rand, hier 40 paal vandaan, uitbrak. De familie Rand ontkwam ternauwernood aan de handen der muitelingen. Het oudste dochtertje bracht twee dagen en een nacht in een ravijn door, waaruit ze eerst te voorschijn kroop toen ze het niet meer kon uithouden van den honger. Mevrouw Rand was met de andere kinderen in het huis van den Djaksa verborgen, terwijl mijnheer in galop hierheen reed om hulp te halen. Zooals gewoonlijk, was het hooren van de trompet der troepen reeds voldoende om de oproerlingen te verstrooien. Het geheele personeel werd echter gevankelijk hierheen gebracht en tien der hoofdschuldigen naar Bandjermasing verbannen. Onder die tien behoorde ook Ali, die destijds met Baboe getrouwd was. Zijn straftijd was nu om, en je weet ze komen in den regel wel slimmer, maar niet beter terug. Ali schijnt verwacht te hebben dat Baboe hem trouw zou blijven. Haar schijnt het wachten verveeld te hebben. Toen hij nu, gisteravond teruggekomen, van Ma Saleh vernam dat zij hertrouwd was, is hij terstond uitgegaan. Ma Saleh schijnt niets van zijne woede bespeurd te hebben want het oudje kwam, toen men hem daar zocht, gansch ontsteld te voorschijn met de nog natte sarongs, die zij wilde ophangen, over den arm en wist niet waar haar zoon was. Ze geloofde er echter geen woord van dat hij zijne vrouw vermoord had.

1) Kebon, verkorting van toekan kebon = tuinman.
2) Slamat = heil, gelukwensch.

‘Ali schijnt den ganschen nacht rondgezworven te hebben en is zeer vroeg in den morgen bij den huisjongen van den assistent-resident gekomen. Er waren heftige woorden gewisseld. Hij meende dat Baboe daar was, maar toen hij vernam dat zij hier diende, is hij weggeloopen met den uitroep: “Tjelaka, loe!”[1)] Zij zagen hem den hoofddoek afrukken, zich op het gras neerwerpen, opstaan en toen voorthollen. De bedienden verzochten terstond den Tong-tong te mogen slaan maar hij was hen te vlug af. Het overige weet je. Toen hij van hier wegging, is hij terstond gepakt en liet zich rustig binden. Hij zegt geen woord en ziet strak voor zich uit. Het is alsof hij verlamd is.’

‘En Baboe?’ vraagt Mevrouw.

‘Baboe haalt den nacht niet. Zij heeft nu hard de koorts en roept voortdurend: ‘Njo!’

‘Arme vrouw, trouwe ziel!’ snikt Mevrouw. ‘Ik vind dat ze volstrekt geen schuld heeft! En jij, Fred, jij ook, hè?’

‘Mooie theorie, wijfje! dus als ik vandaag of morgen eens een verre reis moet doen, mag ik mij op dezelfde verrassing voorbereiden?’ vraagt hij lachend.

‘O, dat is heel wat anders! Wij hebben elkander lief en ik weet wat, zonder dien factor, toch mijn plicht zou zijn,’ antwoordt zij ernstig.

‘Ali schijnt haar ook liefgehad te hebben.’

‘Maar je stemt toch toe dat die verhouding tusschen inlanders heel anders is dan tusschen Europeanen?’

‘Zeker dat *is* zoo, maar 't *moest* niet zoo zijn en het *mag* ook zoo niet blijven. Doch die dezen Augiasstal zal reinigen, moet nog geboren worden. Gij en ik kunnen niets anders doen dan het *niet* verontschuldigen, hoor, wijfje! En nu gauw aan de rijsttafel. Ik rammel van den honger.’

Met deze woorden nam hij zijn zoontje van den grond, wierp het kraaiende kind een paar maal in de hoogte en riep: ‘hoerah, voor den kroonprins!’

Op 't visite-uur, namelijk tusschen zes en acht uur 's avonds, zat de voorgaanderij bij de familie Berg vol van belangstellenden en nieuwsgierigen. De kleine Fred was 't middelpunt van alle gesprekken en hij voelde dat het zoo was.

Daar werden heel wat beschouwingen geleverd, heel wat opiniën ten beste gegeven. Wie niet met Indië dweepte, vond in 't gebeurde nieuw voedsel voor zijne pruttelmanie. Men sprak er veel over den onzedelijken toestand der inlanders, verkeerde maatregelen van het gouvernement, laksheid onder de ambtenaren, vooral die der hoofdplaatsen. De

1) Ongeluk over jou.

jonge dames vonden 't griezelig, maar toch ‘net een roman.’ De oudere, en zeker zij die 't minst van die kwaal bij hare echtgenooten bespeurden, spraken over de ellende van een jaloerschen man te hebben. Mevrouw Berg sprak weinig. Men dronk op de gezondheid van de familie, haalde den kleinen Fred aan en reed of wandelde weder naar zijne woning.

Later op den avond kwam de oppasser uit 't hospitaal zeggen dat Baboe dood was.

‘Wat zou er nu met Ali gebeuren?’ vroeg Mevrouw angstig.

‘Dat is zijn doodvonnis!’

Voor zij ter ruste gingen bleven zij hand in hand voor het kleine bedje staan, waar hun schat kalm lag te slapen. Wat bekommerde hij er zich over, dat de trouwe ziel, die gisteren nog er vóór zat om hem te bewaken, thans eenzaam uitgestrekt lag in de lijkkamer van het hospitaal!

Zij bogen zich gelijktijdig over 't kind en kusten het zachtjes op de blozende wangen.

‘Ik zal zorgvuldiger dan ooit mijn geluk bewaken en koesteren, Fred,’ fluistert Mevrouw.

‘En ik nog meer waardeeren wat ik in jou bezit!’ antwoordt hij met een kus.

Een paar uur later is alles in diepe rust. De volle maan werpt haar tooverachtig licht over de ruischende palmen, die het slaaplied zingen. Hare stralen beschijnen het gelukkige paar, dat de onrust van den dag in een zoeten droom vergeet. Haar licht valt ook op 't donkere gelaat der doode en dringt tusschen de traliën door in de enge cel waar haar moordenaar ligt!

Een Amerikaansche handelaar in geraamten.

In Philadelphia woont een oude Franschman, die in geraamten handelt, welk beroep hij zooveel mogelijk tracht geheim te houden. Boven zijn deur prijkt het opschrift M. de Robaire, Parfumerie.

Die geheimhouding acht hij noodzakelijk met het oog op zijn buren, die meestal uit negers bestaan, welke, zooals men weet, zeer bijgeloovig zijn. Hij zelf zou het huis, waarin hij sedert 25 jaar woont, niet gaarne verlaten. Zijn zeldzame zaak bevindt zich op de tweede verdieping van het gebouw, die slechts twee kamers bevat, waarvan de eene als werkplaats, de andere als winkel en slaapkamer dient. Een griezeliger slaapkamer bestaat er zeker niet. Aan de muren prijken schedels, beenderen en skeletten in de potsierlijkste figuren; vier groote schedels grijnzen ons van de bovengedeelten der deurposten aan, terwijl aan de kanten van het bed een geraamte spookachtig zijne beenige armen uitstrekt. Het geheel wordt flauw verlicht door een lamp, die met koorden, uit menschelijke huid vervaardigd, aan het midden van het plafond bevestigd is. De lamp zelf is van een menschelijken schedel gemaakt.

Robaire, die in 1805 Frankrijk verliet en zich in Philadelphia vestigde, waar hij deze zaak oprichtte, heeft zelf de grootste gelijkenis met zijn skeletten. Hij ziet er oud uit en heeft magere, wolfachtige gelaatstrekken. Zijn dunne bovenlip is bedekt door een staalgrijze snor, terwijl van zijn kin een Napoleonssik in dezelfde kleur afhangt. Zijn schedel is kaal en slechts enkele roode haren staan op het voorste gedeelte daarvan; onder zijn borstelachtige wenkbrauwen schitteren een paar kleine zwarte oogen als gloeiende karbonkels. Toen Robaire naar Philadelphia kwam, had

hij moeite, wegens de groote concurrentie en de geringe vraag naar zijn artikelen, vasten voet te verkrijgen. Daarom handelde hij tegelijk in drogerijen, welke zaak hij nu nog drijft, echter alleen om zijn skelettenhandel te verbergen. Hij kwam er eerst bovenop toen na het jaar '60 de orde der ridders van Pythias ontstond, in welken tijd Robaire al zijn concurrenten overvleugelde en zich een klein vermogen verwierf.

In zijn vak is Robaire inderdaad een kunstenaar. Hij zoekt met gesloten oogen onder een hoop beenderen naar die, welke bij een skelet behooren, weet dadelijk van elk been tot welk deel van het geraamte het behoort en stelt het samen, onverschillig van welk ras het afkomstig is. De prijs, dien hij voor skeletten bepaalt, hangt af van den graad van hun hardheid en witheid, de ontwikkeling der beenderen en van hun stevigheid.

De fransche skeletten verkiest Robaire boven de duitsche en amerikaansche; behalve dat deze wegens bovengenoemde eigenschappen grootere waarde hebben, zijn zij ook zorgvuldiger geprepareerd. Terwijl de duitsche en amerikaansche skeletten er grof en morsig uitzien, hebben de fransche een helderen, witten glans. Dit is dan ook de reden dat hij voor de laatste meer afnemers vindt en zelfs verplicht is geweest kunstmatige geraamten van papier maché te vervaardigen, daar de 2600 natuurlijke skeletten, uit Frankrijk ingevoerd, aan de aanvraag niet konden voldoen. Robaire is overigens nog niet zoo ver gekomen een chineesch skelet te bezitten, wat een gevolg is van het geloof der Chineezen, dat zij niet in den hemel kunnen komen als hun gebeente niet in chineesche aarde rust. Voor den verkoop berekent Robaire een kunstmatig samengesteld geraamte op 10 tot 15 dollars, een geïmporteerd natuurlijk 30 tot 35 dollars, en een in het land geprepareerd 20 dollars. De skeletten, die zijn slaapkamer versieren, zijn niet te koop; hun eigenaar beschouwt ze als dierbare vrienden en kameraden.

Onder vrienden.

Onder vrienden ziet men zoo nauw niet: het bakkertje, die zijn heerlijke beschuiten, pasteitjes, krakelingen en wat ook al, naar de klanten van zijn meester moet rondbrengen, ontmoet een vriendje, wiens uiterlijk een schril contrast vormt met het zijne; want ons bakkersgezelletje is in smetteloos wit heel smakelijk gekleed, maar de vriend is schoorsteenveger van beroep en bijgevolg zoo zwart als het roet waarin hij werkt; alleen het wit zijner oogen en tanden schittert tusschen al dat zwart.

Maar toch zijn de vriendjes op een besten voet; zij hebben mekaar in lang niet gezien, de boodschappen worden voor een poos vergeten, de zwarte werpt zijn groezelige instrumenten op straat, de witte

zet zijn mand voorzichtig op het trottoir. 't Duurt niet lang of de magen, onverschillig of zij door zwart of wit bedekt zijn, beginnen te jeuken, en onze zwarte wil den kostbaren mand van zijn kameraad eens onderzoeken. Deze weert hem af, hij mocht het smettelooze wit eens besmeuren, maar er is niets tegen dat hij hem eens laat proeven van zijn schat, en om hem een goed voorbeeld te geven, neemt hij ook een krakelingetje, dan nog een - en nog een... nu, de klanten zullen het ondervinden dat de zwarte en witte vrienden elkander ontmoet hebben!

De zwarte atellen of spin-apen.

Na de Chimpanzés en Orangoutangs, die men nauwelijks bestudeeren kan, omdat zij telkens aan borstziekten

ONDER VRIENDEN. Naar Chocarne Moreau. (Zie blz. 211).

sterven, na de Macaquen, de Cercoptieken en de Cynophalen, die beter tegen de gevangenschap en de bedorven lucht der hokken kunnen, is de schat van apen in het natuur-historisch museum van Parijs verrijkt met zeer vele merkwaardige soorten.

De Atellen, ook wel eenvoudiger de spin-apen genoemd om hun behaarde huid, zijn donker van kleur en hebben spichtige hooge pooten, eveneens begroeid met ruige haren. Zij zijn afkomstig van dat gedeelte van Amerika dat zich uitstrekt van Mexico ten Noorden van Peru langs Guatemala, Costa-Rica, Panama, Columbia. Zij leven in troepen van dozijnen in de onmetelijke bosschen, die de vlakten en kusten bedekken, en brengen een groot gedeelte of beter gezegd hun geheele leven door op de boomen; daar slapen zij, daar gebruiken zij hun maaltijden en voeden hun kleintjes. Overdag ziet men ze soms uitgestrekt op de takken hun slaapje doen of wezenloos zich koesteren in de zon, dan eens als spoken van tak tot tak dwalen, hangende aan hun kronkelende staart.

De staart is langer dan de kop en het lijf te zamen en men kan die goed als vijfde arm rekenen. De achterste handen schijnen minder handig dan bij andere soorten van apen, de duim ontbreekt of is slechts aangeduid door een stompje, maar dit gebrek, waar hun naam van Atellen op doelt, dat onvolmaakt beteekent, wordt ruimschoots vergoed door de ontwikkeling der andere vingers.

Het hoofd is klein, rond van achteren en bedekt met een soort van pruik, terwijl het gezicht nagenoeg onbehaard en van stoppels ontbloot is; de wangen alleen omlijst door een wit baardje, dat zich scherp afteekent tegen het overige haar.

Het behaarde lichaam is roodachtig bruin of grijs, hier en daar lichter rood, maar meestal is het gelijkmatig zwart met blauwachtigen weerschijn.

Deze donkere livrei, gevoegd bij het ruige haar, geven den Atellen een somber, duivelachtig voorkomen, dat niet beter wordt door de uitdrukking van hun gelaat.

Het gezicht is steeds grijnzende en vertoont, met zijne rimpels en grijze tint, geen aangename gelaatsuitdrukking. Het wordt echter verlevendigd door schrandere oogen, die niets slechts hebben, en die eerder nieuwsgierig en verwonderd zouden rondkijken, waren zij niet ten halve bedekt door de lange oogharen.

De Atellen, evenals de andere Amerikaansche apen, hebben geen afkeer van insecten, spinnen en eieren van vogels, maar hun voedsel bestaat boofdzakelijk uit vruchten en bladknoppen. Zij zijn bloode van

aard en ontvluchten den mensch, die trouwens hun wreedste vijand is en hen onophoudelijk vervolgt. Sommige Indische volksstammen zijn verzot op het vleesch dezer apen, dat zij versch eten en waarvan zij in dezen vorm een belangrijk handels-artikel onder elkander maken.

Andere volksstammen, de Botocudos b.v. gebruiken

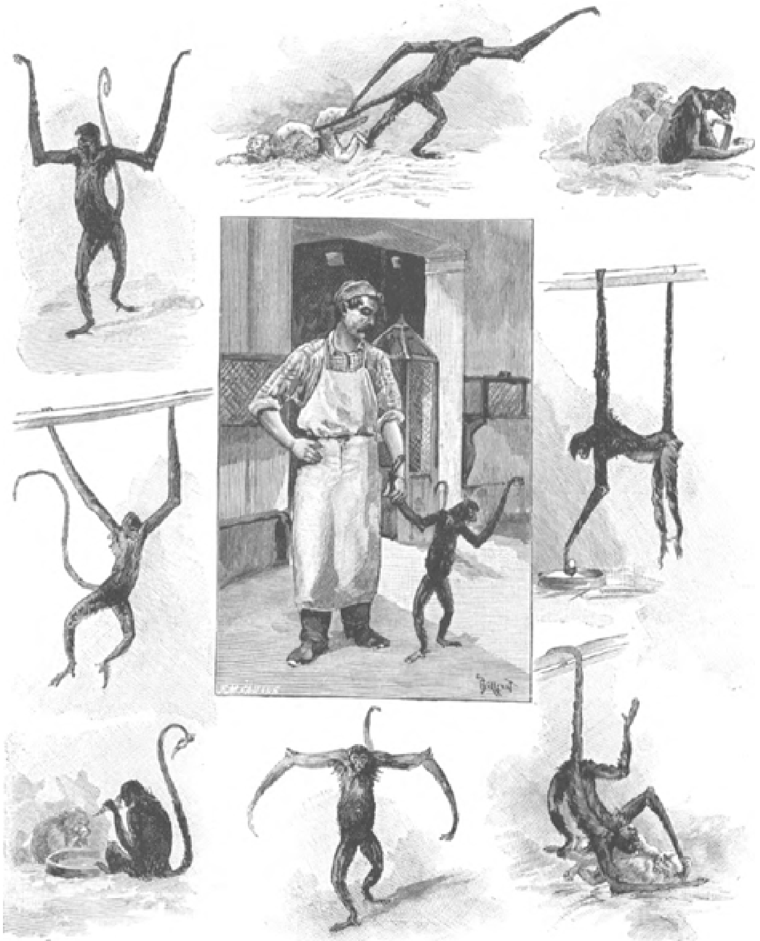

DE ZWARTE ATELLEN OF SPIN-APEN. (Zie blz. 212).

de huid der Atellen om er kleederen en sieraden van te maken. Eindelijk vangt men ze sedert eenige jaren levend in groot aantal om ze naar Europa te zenden, waar men hun in de dierentuinen een plaats inruimt.

Onder de soorten, welke men het meest in gevangenschap vindt, noemen wij de *Ateles paniscus*, die afkomstig is van Guyana en die 60 à 70 cM. lang is, de Atele Belzebuth, ook Marimondo genoemd, die kleiner is en minder effen van kleur, daar het bovengedeelte van zijn lichaam alleen glanzend zwart is, terwijl de onderste lichaamsdeelen en de binnenkant der ledematen geelachtig wit zijn. Nog moeten wij vermelden den Atele met de zwarte handen, uit Midden-Amerika, van grooter gestalte en met rood en zwarte huid, de zwarte Atele of Cayou, waarvan Oostelijk Peru het eigenlijke vaderland is, maar die toch ook in Venezuela, en zelfs in het noorden van de landengte van Panama gevonden wordt.

De laatste soort, de Cayou wordt sedert vijf of zes jaar in den Jardin des Plantes vertoond, en 't is naar een van deze zwarte Atellen dat bovenstaande

schetsen gemaakt zijn. Deze aap, die geheel volwassen is, meet ongeveer 135 cM. van den snuit tot het eind der staart, die alleen 75 cM. lang is. Wanneer hij in rust is blijft hij gehurkt in een hoek der kooi, de staart rondom het lijf gerold, maar zoodra iets zijn aandacht trekt of als hij zijn wachter ziet aankomen, aan wien hij zeer gehecht is, richt hij zich op, hangt zich aan de tralies, en kijkt nieuwsgierig; de voorarmen zijn opgelicht en vormen twee rechte hoeken met de armen in den vorm van een U, de staart in de hoogte, een reusachtig vraagteeken vormend. Somtijds opent de wachter de deur der kooi, verzoekt hem er uit te gaan, neemt hem bij de hand of liever bij de vuist en laat hem eenige stappen in het rond doen. Zoo ondersteund wandelde de Atelle zeer links, als een klein kind, geleid door zijn kindermeisje, maar alleen kon hij onmogelijk den gang volhouden van een tweevoetig dier, en na met zijn twee armen in de lucht gezwaaid te hebben, viel hij bijna dadelijk op zijn vier pooten. Zelfs al kruipende ging hij langzaam voort en men kon goed zien dat hij niet gewend was over den grond te loopen. Daarentegen hing hij zich met de vlugheid van een gymnast, aan den dwarsbalk van zijn kooi nu eens met twee, dan met een arm en dan weer met zijn staart.

Somtijds liet hij zijn beenen slingeren, ondersteunde het lichaam door den staart en door een arm, en verlengde den anderen arm tot den grond, om een vrucht op te rapen en die naar zijn bek te brengen. 't Is overigens altijd met hun handen en nooit met het uiteinde van hun staart dat de A tellen hun voedsel tot zich nemen; maar hoewel zij nooit met hun staart iets grijpen, zoo kunnen zij toch daarmede het een of ander vasthouden, en zoo kan men hen dikwijls zien met een wortel of een andere vrucht in deze vijfde hand. Somtijds rollen zij hun staart om een anderen kameraad, die zich in dezelfde kooi bevind en waarmede zij eindeloos stoeien en spelen.

Alle Atellen hebben overigens een gezelligen aard en toonen zich vriendschappelijk niet alleen jegens de dieren hunner familie, maar ook jegens andere dieren.

Zoo had een vrouwelijke Atelle, in 't bezit van een kapitein der engelsche marine, een groote genegenheid opgevat voor twee kleine honden van New-Foundland en toonde er zich zeer jaloersch op. Zij rolde zich tegen hen aan en koesterde hen zoo teeder mogelijk. 't Is waar dat deze handelwijze niet vrij was van egoïsme, want het schip bevond zich toen in de straat van New-Foundland en het arme dier, afkomstig van Engelsch Guyana, dus van een tropisch land, zocht zich door alle middelen te beschermen tegen de koude van een noordelijk klimaat. Sally, dit was de naam van dezen aap, vergezelde haar meester gedurende drie jaren en genoot volledige vrijheid. Zij klom in het touwwerk en vermaakte de equipage door haar oefeningen van hooge gymnastiek. Aan tafel gedroeg zij zich als een welopgevoed persoon, maar eens toen de officieren een groot diner gaven, at zij allerlei lekkernijen, als geconfijte olijven, amandelen, rozijnen en gebak. Dit gaf haar grooten dorst en toen zij een karaf vond vol cognac dronk zij die in een teug ledig en werd stomdronken. Deze buitensporigheid kwam haar bijna duur te staan, maar na dien tijd kreeg zij een afschuw van alcoholische dranken en wilde zelfs geen kersen op brandewijn meer aanraken, waarop zij vroeger dol was.

Het Museum van Natuurlijke Historie bezit nog een levend exemplaar van vrouwelijke Atelle, dat even zachtzinnig van aard is als Sally en als het mannetje, waarvan wij zooeven spraken. Dit vrouwtje, dat eveneens tot model gediend heeft aan den teekenaar, kent zijn wachter ook zeer goed en kon het zeer goed vinden met

een Macaque, die door den prins van Orleans van zijn reis naar Thibet is medegebracht.

Wij kunnen deze apen dus wel aanbevèlen als huisdieren, daar zij vermakelijker zijn dan hun overige soortgenooten, welke bij ons burgerrecht hebben verkregen; jammer dat hun kouwelijkheid hen niet méer geschikt maakt om in onze streken te worden opgebracht.

‘Grijs’ was jarig
door Ernst Lundquist.

Een lange figuur met breede schouders en een mager, grof gelaat; kleine, grijze oogen, die achter de in hoorn gevatte brilleglazen konden glinsteren; lange, gespierde handen, die als gemaakt schenen om aan de jongens klappen uit te deelen; groote platte voeten, die altijd in een paar veel te wijde lederen overschoenen staken, waardoor men het in 't geheele schoolgebouw hooren kon als hun eigenaar de trap opklepperde - iets wat telkens weer groote pret in de schoolkamer gaf; - een tot op zijne voeten hangende grijze overjas van gewoon, grof laken, die de lange figuur nog spookachtiger smal en groot deed schijnen; een pet met een breede klep van dezelfde stof en kleur als de jas; - zoo zag ‘Grijs’ eruit.

Die lange overjas had hem jaren geleden den bijnaam van ‘Grijs’ bezorgd. Intusschen was die bijnaam zoo algemeen aangenomen, dat vele bewoners van het stadje zijn waren naam, doctor *Betulander*, niet eens kenden. *Betula* beteekent berk en op Berkengrond, een dorp aan zee gelegen, was hij, ruim zestig jaren geleden, geboren.

Het oorspronkelijk model voor die grijze overjas had, toen Grijs een twintigjarig student was, een kleermaker op het dorp gemaakt. Men vertelde, dat de drie of vier daarop gelijkende overjassen, die

achtereenvolgens haar tijd op het magere lichaam van den onderwijzer hadden uitgediend, door hem zelf waren geknipt en genaaid. Dit kon wel waar zijn; de jassen waren er leelijk genoeg voor, zoowel wat het fatsoen als wat het naaisel betrof. Men wist zeer goed, dat Grijs erg zuinig was, tot gierigheid toe, en dat hij zooveel mogelijk zelf zijne kledingstukken en andere noodige dingen, onderhield.

Dat de leeren overschoenen niet door hem waren gefabriceerd wist iedereen; hij had ze duur moeten betalen bij een schoenmaker in de stad. Waarschijnlijk was de reden waarom hij er zoo bang voor was, dat hij ze nooit liet poetsen, angst dat ze daarvan te veel zouden slijten. Sedert een paar jaren geleden het ongeluk hem was overkomen, dat zij op den grond zaten vastgespijkerd, toen hij ze, nadat de les was afgeloopen, weer wilde aantrekken, liet hij die kostbare overschoenen geen oogenblik uit het gezicht; hij hield ze aan, tot hij goed en wel achter den lessenaar stond. Van de verschillende plagerijen, die hij in de viermaal tien jaren van telkens nieuw aangroeiende schooljongens zijner klasse had ondervonden, had het gebeurde met de overschoenen hem het ergste gehinderd, en dit had hij ook langer dan eenige andere kwâjongensstreek onthouden.

Meester Grijs te plagen was een ingewortelde gewoonte in de school geworden. De rector en de andere onderwijzers zagen de streken der jongens door de vingers. Dat men eens beproefd had de orde te handhaven, was vruchteloos gebleken en daar de oude heer er nooit over klaagde liet men het er bij.

Het ergst van al werd er opgespeeld in die weken als ‘Grijs’ de morgengodsdienst leiden moest. Drie of vier jongeheeren uit de ‘hoogere zevende’ namen gewoonlijk den post van aanvoerder voor hunne rekening, en zij toonden daarbij eene scherpzinnigheid om iets nieuws te bedenken en een talent om die nieuwigheden te laten uit voeren, die heusch een betere zaak waard zouden zijn geweest. Natuurlijk werd naar deze weken, die één- of hoogstens tweemaal in het jaar terugkeerden, met groot verlangen door de geheele school uitgezien. In dien betrekkelijk korten tijd, brak al de ondeugendheid, die anders door de ijzeren hand van den rector onverbiddelijk werd onderdrukt, uit den band. Men raasde eens flink uit, alsof men hierdoor krachten verzamelen moest om gedurende het verder verloop van den schooltermijn ordentelijk en bedaard te wezen. Wie weet of de rector en de overige leeraren de zaak niet van dien kant beschouwden. Als zij onder die ‘ochtenduren’ van Grijs in de collegezaal op en neer wandelden en het rumoer boven hunne hoofden zich liet hooren, dan was er niemand die dit scheen te merken. Het éénige teeken was soms een fijn glimlachje; en als het eens buitengewoon luidruchtig toeging, kon de anders altijd deftige rector zich niet onthouden even te kuchen, zijn hals uit te rekken en zijn onderlip vooruit te steken - dit waren allen teekenen dat hij bijzonder goed in zijn humeur was - en vriendelijk te zeggen: ‘“Grijs” voert boven het regiment.’

Deze aardigheid, die geregeld tweemaal in het jaar te voorschijn kwam, werd even geregeld telkens door het onderwijzerspersoneel met bewondering toegejuicht; dat bracht de gewoonte zoo mee. De oude lector Kruse, die nog wel eens hield van een minder nauwkeurig, maar toch hartig woordje, ging soms zoo ver, om, genoeglijk met zijne tong smakkend, openlijk zijne instemming met de onrustige geesten boven hunne hoofden uit te spreken. Zelfs zeide hij eens op een toon van bewondering: ‘Ik ben benieuwd wat die drommelsche jongens vandaag weer zullen uithalen!’

Want gewoonlijk was er iets nieuws voor iederen dag. Nu eens was het ‘de tredmolen’ of anders gezegd: ‘stilzittend de gezwinde pas uitvoeren.’ Dit werd gedaan

zóó prompt en zóó maatvast, dat het een oud soldaat in verrukking zou hebben gebracht. Hoewel men niet kon zien dat een voet werd bewogen - (want de voorste rij zat stijf en onbeweeglijk als een rij standbeelden) - dreunde toch de zaal van een oorverdoovend gestamp, dat uitstekend in de maat werd gehouden, zoodra de driehonderd paar jongenslaarzen, hunne met spijkers beslagene hakken, op het gegeven sein van den aanvoerder, den tredmolen in gang brachten. Het spreekt van zelf, dat men van de bijbelverklaring, die op den katheder ongestoord werd vervolgd, geen woord kon hooren. Grijs stond daar met zijn bril naar het voorhoofd geschoven; het boek, dat hij dicht onder zijn kin vasthield, in beide handen. Men kon zien dat hij zijne lippen bewoog, maar dit was alles. Misschien hinderde deze vreemdsoortige begeleiding hem wel; maar indien dit het geval was, wist hij zich meesterlijk te beheerschen, want geen spier op zijn gelaat gaf eenig misnoegen te kennen.

Nu was ‘de tredmolen’ wel eenigszins ‘afgezaagd’; die grap begon te vervelen en men nam er alleen zijne toevlucht toe, als men niets beters bij de hand had. Toch was er zelden gebrek aan ‘goede’ invallen.

Een der meest geliefkoosde voorstellingen was ‘het koolveld’. Als Grijs binnenkwam scheen bij die gelegenheden de zaal geheel ledig; alleen degene die aan de beurt was het orgel te bespelen zat op zijn gewone plaats. Het was bijna volmaakt stil; hier en daar werd een onderdrukt giegelen gehoord. Maar als de meester met bedaarden stap den katheder had beklommen, verhief zich hier en daar een rond jongenshoofd boven de banken; - altijd meer en altijd meer aangezichten doken uit de diepte op; de wangen waren rood van bedwongen lachlust en van de inspanning, om zoo lang neergehurkt te zitten; en het duurde niet lang of de terrasvormig opgaande rijen banken hadden eenige gelijkenis met een koolveld, zooals die vlasharige jongens, kop aan kop er bovenuit kwamen. De meeste Zweden zijn namelijk blond en niet donkerharig. Het grappigste was 't nog als deze ‘koolen’, na het korte voorspel op het orgel, het gebruikelijk kerkgezang aanhieven en de éene regel uit alle macht der frissche jongenskelen werd gezongen, om door den volgenden zacht, bijna onhoorbaar te worden gevolgd, al naar men dit vooruit had afgesproken.

Het ‘gezang’ was voor de oproerige bende een onuitputtelijke bron van pret; dit thema kon tot in het oneindige worden veranderd. Nu eens was men

overeengekomen elken toon zoolang te rekken als men adem had; dan weer werd een gezangvers in eene razend versnelde maat uitgevoerd; nu eens zong men de noten met falsetstem tot eene halsbrekende hoogte gaande, dàn werden een paar regels in diepen bas uitgevoerd door de weinigen, die in staat waren in die allerdiepste afgronden de wijs te houden. En als het gezang ten einde was en Grijs een der jongens, laat ons zeggen Kalle Huldt, opriep een hoofdstuk uit den bijbel te lezen, te beginnen waar men den laatsten keer gebleven was, dan deed hij dit met zulk een heesche, klanklooze stem, dat men geen enkel woord verstaan kon. Werd hij dan door een anderen jongen vervangen, - alweer hetzelfde liedje. De geheele school was plotseling door een verschrikkelijke borst- en keelverkoudheid aangepakt, die zich den volgenden dag, alles voor de verandering, in een hardnekkig, oorverdoovend hoesten uitte.

Eens was men op den inval gekomen Grijs door een dubbele haag van laarzen naar zijne plaats te doen gaan, die men naar rang van ouderdom had opgezet: te beginnen met die der primaten bij de deur en vervolgens tot op de trappen van den katheder al afloopend in grootte, zoodat die der ‘hoogere zevende’ op dezelfde lijn met de bovenste trede stonden, altijd het eene paar zich onmiddellijk aan zijn voorganger aansluitend.

Maar die grap werd niet ten tweedenmale uitgevoerd. Verbeeld je, dadelijk na het morgengebed kwam de rector onverwacht binnen, terwijl de geheele school op kousen rondliep en er een hevig gevecht door iedereen om zijne eigene laarzen, die lang niet gemakkelijk te vinden waren, geleverd werd. De strafpreek, die hierdoor werd te voorschijn geroepen, maakte het dringend noodzakelijk in het vervolg voorzichtiger te werk te gaan, om geen gevaar te loopen, dat aan de gansche pret voor goed een treurig einde gemaakt werd.

Hoewel de jongens zoo weinig ontzag voor meneer Betulander hadden, dat zij zulke oproerige tooneelen onder zijne lessen vertoonden, hielden zij in den grond toch allen veel van hem. In de eerste plaats, en dit was zoo heerlijk! - in de eerste plaats behield ‘Grijs’ altijd zijne onverstoorbare kalmte, ook als de storm onder het jonge volk het hevigst bulderde. En dan was hij ook stipt rechtvaardig. Geen hunner kon zich ooit beklagen bij het slot van 't halfjaar een te laag nommer op het getuigschrift van hem te hebben gekregen; men hoorde hier nooit het zoo bekende en licht uitgesproken: ‘Dat's valsch!’

Maar niemand had evenmin ooit een hooger nommer van ‘Grijs’ gekregen dan hij verdiend had. Met de grootste nauwgezetheid hield hij zich aan de eischen van zijn onderwijzersambt - hij had geschiedenis en aardrijkskunde in de vijf laagste klassen voor zijne rekening - en hoewel hij in de manier van de dingen te zeggen wel eens een beetje dor en deftig was, bezat hij toch een aardig talent om zijn onderwerp voor de jongens intéressant en levendig te maken. De uren bij ‘Grijs’ waren nooit vervelend of saai, ook al werd er geen hurrie gemaakt. Hij sprak zeer veel zelf; hij doorspekte zijne voordracht met aardige verhalen en anecdotes, en hij werd niet dadelijk boos als men zich eens met een jaartal vergiste. De oude geschiedenis was zijn geliefkoosd onderwerp en onder de helden uit dat tijdvak scheen hij vooral gaarne van *Epaminondas* te verhalen. Dit was omdat Epaminondas, evenals de oude Betulander, maar één hemd had bezeten, zeide Kalle Huldt; maar het is best mogelijk, dat die opheldering uit de lucht gegrepen was.

Zooveel is zeker, dat niemand gedurende den veertigjarigen schooltijd van den ouden heer hem ooit zóó boos had gezien als dien éénen keer toen hij op de vraag:

Waarom Epaminondas geen deel genomen had aan den opstand, die door Pelopidas in het jaar 379 begonnen was, het antwoord gekregen had: 'Wel, hij had geen tijd; hij moest thuis blijven om zijn hemd te wasschen.' Toen was hij vuurrood geworden, tot aan de randjes van zijne ooren; de grijze oogen hadden toornig geflikkerd; zijn onderlip had zenuwachtig getrild en daar zijne keel als dichtgeknepen werd, kon hij slechts met moeite stamelen: 'Jongen! - Maar jongen!' Dit was het eenige bestraffende woord dat hij kon uitbrengen.

Over het algemeen was Grijs bijzonder kalm en bedaard; hij was afgehard: de leelijkste plagerijen stieten op hem af als een pijl op de huid van een Nijlpaard. Als er al te erg gezondigd werd, dan had hij ééne soort van straf, die hij vaak genoeg in toepassing moest brengen, namelijk een extra-les, bij hem aan huis. Maar dit had meer van eene belooning dan van straf, want het was zoo grappig bij Grijs te komen, voor dat strafwerk. Wat zag het er vroolijk uit op zijne lage zolderkamer, met veel hoeken en weinig meubels, als 'de oude' daar, in zijn chambre-cloak gewikkeld, zat te rooken. Dit kleedingstuk was versteld en opgelapt met de meest verschillende stukjes: geruite, gespikkelde en gebloemde lappen hadden dienst moeten doen. De kamer was vol rook van goedkoope tabak, waarvan de wolken uit zijne lange Duitsche pijp, die dikwijls verstopt was en dan vreemde geluiden voortbracht, opstegen; om hem heen stonden kleermanden met boeken en oude geschriften. In een hoek van de kamer stond eene waschtobbe, waarin gewoonlijk een geheimzinnig grijs kleedingstuk 'in de week' was gezet; bij de kachel waren groote plekken van overgekookte melk duidelijk zichtbaar. De kostbare overschoenen stonden op de onderste plank van het ledige boekenrek, zorgvuldig schoongemaakt en afgeveegd met een voddige lap die er bij lag. Door de dikke rookwolken onderscheidde men onduidelijk een vogelkooi bij het raam. Op de vensterbank zat namelijk een papegaai in die kooi uit alle macht te zingen: 'In rozengeur enz.', heesch en valsch; en dit muzikaal genot werd afgewisseld door schelle noodkreten, die 'Epaminondas!' moesten beteekenen.

Bij die bezoeken op zijne kamer was Grijs altijd vriendelijk, om het even, of men goed of slecht zijne les had opgezegd; en als de 'zondaar' zijne taak had afgewerkt, nam hij geregeld een gerimpelden ouden appel uit de lade van zijne tafel en drukte dien in de hand van zijn jongen gast, met de vaderlijke woorden:

'Zoo, mijn jongen, daar heb je iets om onderweg op te knabbelen; - goê'n dag, mijn jongen.'

Vroeger had men nooit gemerkt, dat Grijs een bijzonderen gunsteling onder de jongens bad; maar in de allerlaatste twee of drie termijnen was dit wel het geval geweest. Het was echter niet te verwonderen, dat die aardige Fride Blandt hem nader aan het harte lag dan gewone jongens, want hij was de kleinzoon van den boezemvriend van Betulander, den reeds voor vele jaren gestorven Thure Ligner.

In den eersten tijd van Betulanders leven als onderwijzer hadden zij te zamen een paar, in elkander uitloopende, kamertjes, dicht bij het zuider tolhek, bewoond. Reeds als studenten te Upsala waren zij goede vrienden geweest en nu had het toeval hun beiden eene betrekking aan dezelfde school bezorgd; want ook de jonge Ligner had zich aan het onderwijzersvak gewijd. Het zou moeilijk geweest zijn twee grootere tegenstellingen te vinden dan deze twee: de eene stijf, ernstig, gierig of tenminste hoogst zuinig en in zijne deftigheid reeds toen den aanleg toonende om eenmaal een oude zonderling te zullen worden; de andere vroolijk, prettig, een weinig lichtzinnig, de gunsteling der dames, maar eigenlijk de gunsteling van ieder die met hem in aanraking kwam. Dikwijls vroegen de vrienden den gezelligen, vermakelijken Ligner hoe het toch mogelijk was, dat hij met zulk een saai, onverdraaglijk wezen als dien 'Grijs' - zoo werd hij toen reeds genoemd - op den duur kon samenwonen? Maar dan werd de anders meest altijd lachende Ligner opeens ernstig en hij antwoordde op een warmen, hartelijken toon:

'Ja - zie je, een beetje vervelend is mijn beste Grijs, dat valt niet te ontkennen; maar jelui hebt er geen idée van welk een door-en-door goed hart er onder die grijze jas klopt.'

De samenwoners waren niet veel uren van den dag bij elkander, want Ligner werd zeer veel op partijtjes verzocht; bijna bij alle families van de stad kwam hij aan huis. En bedanken deed hij nooit, hoewel het wel eens noodig geweest zou zijn, dat hij een avond tehuis bleef om zich voor de les, die hij den volgenden morgen geven moest, voor te bereiden. Maar Grijs nam dan de zaken voor hem waar en beter dan hij het zelf zou hebben gedaan. Het was volstrekt niets ongewoons, dat Grijs tegen een uur of negen, als hij zijn eigen werk had afgemaakt, naar de kamer van zijn buurman overstapte. Hier was natuurlijk 'niemand thuis'. Hij zocht dan, met zijne kaars zichzelf bijlichtende, zoolang op de schrijftafel, tot hij de latijnsche themaboeken, die voor morgen gecorrigeerd moesten zijn, gevonden had en nam het pak schrijfboeken mee naar zijn eigen kamertje. Dan werden latijnsche randschriften en de grammatica uit de kleermand opgediept; het eene uur voor en het andere na verliep, en het zorgwekkend groote pak ongecorrigeerde themaboeken verminderde, tot er niets van overbleef, onder het voortdurend gekras der ganzepen. Tegen één uur was het werk af en het pak werd op een bepaalden stoel, vlak bij Thure's bed neergelegd, zoodat hij het aanstonds morgenochtend in bet oog kreeg. Als het erg koud was buiten, knielde Grijs voor de kachel in die kamer en maakte die voor zijn vriend aan; hij bleef dan wachten tot het vuur goed doorbrandde. Onderwijl verdreef hij den tijd met het uitslaan en opbergen van Thure's daagsche kleeren, die deze hier en daar en overal had neergegooid, toen hij zijn zwarte rok voor de partij was gaan aantrekken. Vervolgens zocht hij de boeken uit, die Thure den anderen morgen voor de les noodig had en legde ze bij elkander op de tafel gereed. Daarna zette hij de klep voor de haardkachel en ging naar bed, zonder in het minste zijn opgeofferde

uren nachtrust te betreuren, of zichzelf om zijne onbaatzuchtige handelwijze te bewonderen.

Plotseling werd het leven der kameraden gescheiden. Ligner verloofde zich, ging verhuizen, trouwde, kreeg zenuwkoortsen en stierf; - alles in het korte tijdsbestek van nog geen jaar. Het was zoo overspoedig gekomen, dat het Grijs een verwarde droom toescheen, toen hij bij de geopende groeve van zijn vriend stond en met zijn krachtigen arm diens zenuwachtig schreiende weduwe, die voor hem nog geheel eene vreemde was, trachtte staande te houden. Zij werd voor hem ook nooit anders dan eene vreemde, want zeer spoedig na het overlijden van Thure, trok zij weer bij hare ouders, in de nabijzijnde stad, in huis, en hier werd tegen den herfst haar dochtertje geboren. Later hoorde hij niets meer van haar, dan dat zij binnen korten tijd weer hertrouwd was.

De weduwe had de plek waar haar man begraven lag gekocht; maar hierbij had zij het gelaten. Grijs had van zijn inkomen nog niet genoeg kunnen overhouden om zijne schulden uit den studententijd geheel af te betalen. Maar hoewel het in strijd met zijne beginselen was om eenige, niet strikt noodzakelijke, uitgave te doen eer die schulden waren af betaald, kocht hij een keurig ijzeren hek en liet dit om den grafheuvel zetten. Hij moest hiervoor een tijdlang niet rooken en het zonder eenige gedienstige hulp zien te redden; maar dit was zoo erg niet. Inmiddels duurde het ruim tien jaren eer hij het zoover gebracht had, een mooien grafsteen van graniet, waarop Thure's naam met gouden letteren werd gegraveerd, te kunnen bekostigen. De geheele stad was verbaasd over die verkwisting van den altijd zoo erg zuinigen Grijs, dien men niet zelden met den naam van ‘vrek’ had belasterd.

Na vele jaren kwam Ligner's dochter, die inmiddels getrouwd was, met haar man, een zadelmaker, die al te veel van een borrel hield, hier op de plaats wonen. Hij had zijne zaak daarginds laten verloopen en nu wilden zij hun geluk hier beproeven. Mijnheer Betulander had niets met die menschen te maken. Hij gevoelde zich volstrekt niet tot de vrouw met haar scherp en toch ordinair gelaat, waarin niets aan Thure herinnerde, aangetrokken, en hij zocht daarom de familie Blandt ook niet op. Zij wist waarschijnlijk niet dat hij zulk een intiem vriend van haar man geweest was.

Zij hadden een zoontje; toen zijne ouders hier hun intrek namen, was de jongen voor de derde klasse op de school ingeschreven. Het was een aardig, bruinoogig kereltje van elf jaren, met kort, weerspannig haar en een paar diepe kuilen in de wangen - precies zooals Thure ze had gehad. Den naam van

Fride - rust - verdiende hij volstrekt niet, want hij was een echte kleine wildzang, en de algemeene klacht der onderwijzers luidde, dat hij zoo moeilijk oplettend en stil onder de les scheen te kunnen zijn. Kwaad zat er niet in den jongen. Integendeel; het was een goedhartig kind en zijn aanleg was uitstekend. Het was alleen maar jammer dat hij zulk eene kwikzilver-natuur had. Die glinsterende, donkerbruine oogen waren voortdurend op onderzoek uit, of er ook iets te lachen viel. Vonden zij iets, dan werd hun eigenaar eerst vuurrood, hij begon met de oogen te knippen - een onderdrukt giegelen op hoogen toon, dat veel van het tjilpen van een vogeltje had, liet zich hooren, en als het zoover gekomen was, kon hij het niet langer uithouden. Er was niets met hem te beginnen - hij lachte maar; het was een ware lachkramp. De eenige van alle onderwijzers die hem respect inboezemde was, verbazend genoeg, juist Grijs. Dit gevoel was van den eersten keer toen zij met elkander hadden te doen gehad, afkomstig. Grijs was onder de les verstrooid geweest, zooals hij anders nooit was; hij luisterde bijna niet naar de antwoorden die hij van de jongens kreeg. Werktuiglijk dwaalden zijne oogen telkens weer naar den nieuw ingeschreven jongen, en slechts met inspanning scheen hij ze van hem af en op het boek, dat hij in de hand hield, te kunnen richten. Kalle Huldt die een zonneglas had medegebracht, wachtte een oogenhlik af, dat Grijs, weer geheel in zijne gedachten verdiept, zat te staren, om het glas op zijn neus te zetten. Een algemeen gegiegel volgde, maar al spoedig werd de opmerkzaamheid op den kleinen Blandt gericht, die een van zijne lachbuien had. Het klonk alsof er een koor van uitgelaten boekvinken en sijsjes aan het kwinkeleeren was. Zijn geheele lichaam schokte zenuwachtig, de guitige oogen werden zoo klein als peperkorrels en dikke tranen rolden over zijne door de zon verbrande, ronde wangen. Soms gelukte het hem een oogenblik tot bedaren te komen, maar - daar schoot het bloed hem weer naar het hoofd - een klein voorbereidend giegelen, en daar barstte hij weer opnieuw los. Die ongewone buien waren heusch grappig om te zien en te hooren; geen wonder, dat de jongens er stil naar zaten te kijken en er pret over hadden.

Maar nu gebeurde er iets zeer bijzonders - wat niemand had verwacht. Fride hield plotseling op en als verstijfd staarde hij met wijdgeopende oogen strak voor zich uit.

Grijs was opgestaan en daar kwam de lange, statige figuur recht op hem af. Daar hief hij den arm op; de lange magere vingers grepen naar zijn hoofd - er dreigden klappen - en het was de allereerste les! Verschrikt en beschaamd trok Fride zijn hoofd tusschen de schouders en zag den onderwijzer met een angstigen blik aan, tusschen de vingers zijner korte dikke handen door, die hij voor zijn aangezicht hield. Maar na een oogenblik liet hij deze zakken. Verlegen sloeg hij nu zijne trouwhartige oogen naar den ouden man op, die vlak voor hem stond en hem, met de beenderige lange hand, telkens en telkens weer over de borstelige haren streek en die hem met zulk een vreemden blik en met een traan in de oude oogen van achter die brilleglazen aanzag, terwijl hij diep ontroerd, maar zonder een zweem van iets bestraffends in zijn toon zeide:

'Wel mijn jongen! - Mijn jongen!'

Sedert dien dag scheen het Fride weinig moeite te kosten om zijne lachlust, in de uren waarin Grijs les gaf, te bedwingen. Hij wist zelf niet hoe het kwam, maar het werd hem langzamerhand onmogelijk pleizier te hebben in de guitestreken die zijne kameraden onder die lessen uithaalden. Later, als Grijs vertrokken was, genoot hij weer van harte van de pret met de jongens mede; wat kon hij dan lachen om hetgeen

er was voorgevallen; maar zoolang hij den vriendelijken blik van Grijs op zich gericht voelde, was het alsof hij zich schaamde; hij werd rood en verlegen en keek een anderen kant uit. Het was zulk een vreemd gevoel; precies of de rumoerigheid en de plagerijen der overige klasse op zijn eigen geweten drukten; alsof hij daarvoor zou moeten boeten.

Dat Fride Blandt de gunsteling van Grijs was, en wel zijn groote lieveling ook, dit wisten de jongens allen, hoewel geen van hun zou hebben weten te zeggen hoe dit merkbaar was. Hij bemoeide zich niet meer en ook niet minder met Fride dan met de anderen onder de lessen. Maar hij had zulk eene geheel bijzondere manier om hem aan te zien en dit hadden zij ieder op hunne beurt opgemerkt. Fride kreeg vreeselijk dikwijls extra-les, veel meer dan hij het voor straf verdiend zou hebben, want over het algemeen kende Fride zijne lessen verbazend goed. Als hij dan op het zolderkamertje van Grijs verscheen om zijn strafwerk te maken, dan rekte de oude heer dien tijd altijd zooveel mogelijk, langer dan gebruikelijk of billijk was. Als hij dan naar huis ging, streek Grijs hem nog een paar maal over de steile, korte haren en stopte zijne zakken vol, niet alleen met den appel, maar met ulevellen en peperkoek buitendien. Hij bewaarde dien voorraad in de lade van zijn bureautje; al dat lekkers was van zijn laatsten verjaardag opgespaard.

Want sedert jaren was het in de school gebruikelijk om op den verjaardag van Grijs, den twaalfden September, een tafel te dekken en de geschenken voor den jarige daarop uit te stallen. Dit gebeurde in de schoolkamer en in de klasse waarin hij den morgengodsdienst leiden moest. En het was eene merkwaardige verzameling van presenten, die dan tusschen bloemen en groen in, voor hem werd opgezet: stukjes van griften, kleine zakjes met een paar koffieboonen erin, balletjes harst in wonderlijke figuren geknepen, klontjes, wittebroodjes, een stuk teekenkrijt en ik weet niet wat al meer van die soort van dingen. Grijs bedankte en nam alles aan. Hij stopte zijne presenten in de diepe zakken van zijn overjas en nam alles mede naar huis, zonder iets te gering te achten. Wat was hij toch vrekkig! Natuurlijk, aan de zeer sterk vertegenwoordigde harstballetjes en stukjes krijt had hij niet veel; maar er waren toch andere dingen bij, die hem zeker extra best te pas zouden komen, zeiden de jongens.

Dit jaar werd de verjaardag van Grijs weder op de gewone manier gevierd. Toevallig was de vierde klasse, waarin Fride Blandt ook zat, aan de beurt

om voor de verjaardagstafel te zorgen en men was er bijzonder gelukkig mede geslaagd. Het mooie tafellaken was door de mama van Kalle Huldt voor het feest ter leen gegeven. Midden-op verscheen een reusachtige B, de voorletter van Betulander, van een aantal zakjes gelegd, die met koffie, suiker, snuif enz. gevuld waren; een paar met zand en asch waren er 'bij ongeluk' tusschen gekomen. Aan weerszijde van die B vormden afgebroken grifjes en harstbolletjes de bespottelijkste figuren en het geheel was in een bijzonder mooie, opgewerkte lijst gevat, afwisselend uit stuiverskoeken en ronde beschuiten vervaardigd. Grijs keek recht vergenoegd rond; hij bedankte op zijn gewone vriendelijke manier: 'Ik dank jelui wel, jongens; ik begrijp de goede bedoeling.' En toen beklom hij den katheder die tegenover de feesttafel was.

Het was een dag, bijzonder rijk aan gebeurtenissen.

Kalle Huldt begon. Hij hield zijne hand tegen den neus en zeide dat zijn neus bloedde.

'Stop er een stukje grauw papier in, dan zal het wel ophouden,' was de raad van Grijs.

Maar er was nu juist geen grauw papier bij de hand; daarom verzocht Kalle even te mogen uitgaan om het te halen. Hiertoe kreeg hij verlof. Na een korte poos kwam hij terug. In ieder neusgat had hij een reusachtige zak van een geheel vel grauw papier gestoken en men begrijpt, dat hij met luide uitbarstingen van gejuich door de jongens begroet werd. Ook Fride Blandt kon zich niet goed houden, maar lachte hartelijk mee. Het was al te dwaas! De lijder aan neusbloedingen zocht, met zijn grauwe zakken in de neusgaten, zijne plaats op. Naar gewoonte keek Grijs niet op en men ging voort met de geschiedenis van den Punischen oorlog.

Plotseling scheen de geheele klas door een onuitstaanbaren dorst te worden gekweld. 'Mag ik even een glas water drinken? Mag ik even gaan drinken?' klonk het hier en daar, en telkens als Grijs eene vraag over de Puniërs deed, kreeg hij dit te hooren, en men wachtte niet eens zijne toestemming af. De waterkaraf stond op de vensterbank vlak bij het zwarte bord en ieder der voorbijgangers liep, als bij toeval, er tegenaan of gaf aan het bord een stootje.

Fride zat met glinsterende oogen naar dat gedeelte der schoolkamer te turen, in afwachting van de dingen die komen zouden. De zakken van grauw papier van Kalle Huldt hadden hem alle zelfbeheersching ontnomen. De kwâ-jongen in hem werd wakker; hij kon bijna niet meer stilzitten, en al had op dit oogenblik Grijs in eigen persoon vlak voor hem gestaan, zou hij zich toch niet ernstig hebben kunnen houden. Het zwarte bord, dat op een schraag stond, rukte zachtkens-aan vooruit van de kastdeur, waar het zijn gewone plaats had, tot het geheel en al de grijze overjas, die aan den spijker in den hoek was opgehangen, bedekte; die kostelijke grijze jas, waarvoor de eigenaar bijna zoo bezorgd was als voor zijne dierbare overschoenen. Wilden zij daarop uit? Zie, daar sloop Kalle Huldt achter het bord - en Eckerbom ook! Zij wenkten. Hij zag eens goed rond. Ja heusch, hun wenken gold hem. Wat bedoelden zij er mee? O, wat was dat grappig!

Om nu de opmerkzaamheid van hetgeen men in den zin had af te leiden, werd plotseling 'de tredmolen' in gang gezet. Die krijgslist had het gewenschte gevolg: Grijs moest zeer hard spreken, bijna schreeuwen, om zich te doen verstaan. Maar het baatte niet veel. Hij ontving toch geen enkel verstandig antwoord. Wie had er *nu* lust om aan den Punischen oorlog te denken!

Plotseling stond 'de tredmolen' stil. Men zou een vlieg in de groote schoolkamer hebben kunnen hooren gonzen. Grijs zag verwonderd op en ontdekte dat alle aangezichten naar het zwarte bord waren gericht.

'Wat is er?' vroeg hij.

'Er schijnt een muis in uw jas te zijn gekropen, mijnheer,' antwoordde Eckerbom, die inmiddels weer op zijne plaats was geslopen.

'Maar u behoeft niet bang te wezen, mijnheer,' voegde Kalle Huldt er geruststellend bij, 'het is maar een doodonschuldige schoolmuis.'

Grijs stond op en met een paar lange stappen had hij het bewuste hoekje bereikt. Het zwarte bord terzijde te schuiven was het werk van een oogenblik. Maar wat moest hij nu zien! Op den grond zat een vreemdsoortige klomp - een levend wezen - geheel bedolven onder die ongelukkige grijze overjas, die men het binnenste-buiten had gekeerd, zoodat alleen de voddige en opgelapte voering te zien kwam en uit alle gaten, die Grijs al sedert lang plan had gehad te verstellen maar waarvoor hij nog geen tijd had kunnen vinden, hadden zij met geweld de watten bij strepen te voorschijn getrokken, zoodat die als witte staarten er bij hingen.

Dit was te kras. Driftig pakte hij dat pak op den grond met beide handen beet, om het overeind te rukken en te zien wie zich zulk een brutale en leelijke grap met hem had veroorloofd. Maar zoodra hij den misdadiger herkende liet hij zijne armen machteloos naast zich neerglijden.

Het was Fride!

De knaap maakte zich snel uit de zware overjas los, en met van schaamte gloeiende wangen sloop hij naar zijne plaats op de bank. Maar altijd hoorde hij nog dat treurige verwijtende: 'Gij - mijn jongen!' dat mijnheer Betulander had gefluisterd, toen hij hem had aangezien met dien ernstigen verbaasden blik.

De bel in de gang werd geluid ten teeken dat de les was afgeloopen. Grijs kwam van achter het zwarte bord te voorschijn met zijne jas over den arm. Hij had die weer met den rechterkant boven gekeerd en nu schuierde hij er zorgvuldig het vuil af, dat er van den vloer aan was blijven hangen. De geheele klasse zat stil te wachten. Maar hij zeide geen woord. Daar stond hij bij de verjaardagtafel met gebogen hoofd en saamgeknepen lippen. Zijne handen trilden op een onrustbarende manier. Ten laatste trok hij zijne jas aan, nam zijn pet van de tafel en verliet, altijd zwijgend, de schoolkamer. Zij hoorden zijn langzamen stap en de klepperende overschoenen door de gang - maar niemand lachte. Daar zagen zij hem langs de ramen voorbijgaan, met gekromden rug en zijn oogen neergeslagen.

Hij had vergeten hun het werk voor de volgende

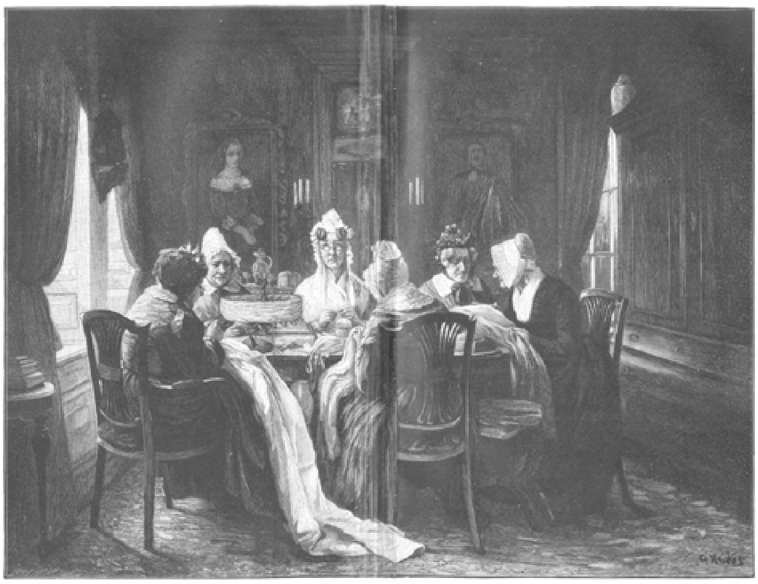

WERKEN VOOR DE ARMEN. Naar G. Henkes. (Zie blz. 222).

les op te geven. Hij had ook vergeten iets van zijne verjaarpresenten mede te nemen. Dit was nog nooit gebeurd, in al de jaren die hij reeds aan de school werkzaam was geweest.

En Fride Blandt zat muisjesstil en bleek op de bank, tot het tijd was om naar huis te gaan. Zonder een enkel woord tegen de jongens draafde hij de straat op; maar t'huis gekomen, barstte hij in een zenuwachtig snikken uit. Noch vader, noch moeder kon uit hem krijgen wat er gebeurd was.

Grijs zat op zijn kaal en ongezellig dakkamertje. Hij had een pijp aangestoken, maar zij smaakte hem niet en al spoedig was zij uitgegaan. Over zijne beide knieën had hij de ongelukkige overjas uitgespreid, en hij deed zijn best om zoo goed mogelijk die strepen watten er weer in te stoppen, waar zij behoorden te zitten. Maar het was een moeilijk werk, want zijne handen beefden erg en hij had iets vochtigs in zijne oogen, waardoor hij niet best kon zien. De papegaai had een aanloopje genomen alsof hij ‘In rozengeur’ wilde zingen, maar hij had zich bedacht en nu was het éenig geluid in de kamer het knabbelen van den vogel op een stukje harde beschuit.

Er werd zacht aan de deur getikt, en op het werktuiglijk geroepen: ‘Binnen!’ van den ouden man ging de deur open, en daar stond Fride, zijne muts verlegen in de handen draaiend, met hoogroode wangen en neergeslagen oogen. Aarzelend liep hij naar Grijs toe en bij hem gekomen, zeide hij, met een stem alsof de tranen in zijn keel zaten:

‘Ik heb er zoo'n spijt van, mijnheer.’

Grijs keek op; een flauw glimlachje verhelderde zijn gelaat, toen hij zag wie er was binnengekomen. Hij legde zijne groote hand op het hoofd met de kortgeknipte haren en boog dit ietwat achterover om den knaap in de oogen te kunnen zien. Het scheen dat die onderzoekende blik hem iets goeds te zien gaf, want op zijn bekenden goedigen toon zeide hij:

‘Zoo, mijn jongen - heb je er spijt van? - dan is het goed.’ Hij streek nog eens vriendelijk over het ronde hoofd en toen: ‘Dag, mijn jongen!’

Fride bolde de kamer uit en de trappen af.

Sedert dien dag waren meester Grijs en Fride Blandt de beste vrienden.

Werken voor de armen.

Zes oude dames met veel tijd en veel werklust hebben afgesproken nuttig en aangenaam bezig te zijn. Zij wonen in een kleine stad, zij kennen elkander al jaren en jaren; eenigen zijn getrouwd en hebben kinderen en kleinkinderen ver of dichtbij haar; anderen daarentegen deden nooit den veelbeteekenenden en hoogst gewichtigen stap in 't huwelijksbootje, en verklaren op hoogen toon, dat zij er zeer dankbaar voor zijn, nooit den moed te hebben gehad zulk een zwaren stap te wagen; nog weer anderen dragen het weduwkleed met meer of minder rouw in het hart, maar allen hebben de laatste tijdspanne van het leven bereikt; heur haren zijn verzilverd, haar voorhoofden gerimpeld, haar oogen dof geworden door den tijd, dien wreeden tyran, waaraan wij langzamerhand alles ten offer moeten brengen. Bitter heeft het leven met eenigen gehandeld, anderen daarentegen bracht zij niets dan doffe grijsheid, matte eentonigheid, sommigen een late zonnestraal op het einde van een somberen dag, maar toch! het zijn wakkere, flinke oudjes, die nog rap haar vingers kunnen bewegen, maar ook haar tong.

Zeker, zij werken voor de armen, vlijtig, onverpoosd, maar de wet van het zwijgen heerscht niet, hoewel de statige douairière, de presidente der tafel en de gastvrouw van dezen avond, soms streng haar oogen boven den bril verheft en, wanneer de oude tongetjes wat te dartel worden, door een vermanend woord, een ernstigen oogopslag het gesprek weer in 't rechte spoor brengt. Er wordt over alles gepraat, zooals dat op zulke kleine plaatsen meer gebeurt, waar alle gedachten, alle belangen in een klein kringetje rondwentelen; maar toch mogen vele jongere dames, die zich ook wijden aan liefdadige werken, wel een voorbeeld nemen aan den ijver en degelijkheid, waarmede deze oude vrouwen haar taak opvatten.

Onze landgenoot, de schilder Henkes, heeft zulk een tafereeltje op even geestige als aantrekkelijke wijze op 't doek gebracht; 't is of wij die dames hooren praten, of wij haar in werkelijkheid aan den arbeid zien; wij zouden lust krijgen ons bij haar neer te zetten, haar te helpen of naar haar gezellige praatjes te luisteren. Velen zullen misschien alleen door het gezicht opgewekt worden om ook eens te gaan werken voor de armen, hetgeen vooral wanneer 't in zulk prettig gezelschap moet gebeuren als in dat der opgewekte oudjes, niet alleen een verdienstelijke, maar ook een aangename tijdkorting moet wezen.

Chineesche dokters en hun wetenschap.

Zooals bekend is, hecht geen volk zoo sterk aan overgeleverde begrippen en gebruiken als de gestaarte zonen van het hemelsche rijk, verre in Oost-Azië. Daar heeft het oude waarde, niet omdat het goed, maar omdat het oud is, en de beste nieuwigheid wordt veracht, omdat zij van heden of gisteren dagteekent.

De invloed der Westersche beschaving, die van de ‘roode duivels’, zooals de Chineezen in hun vriendelijkheid de Europeanen betitelen, is in China hoogst gering, maar den minsten invloed - om niet te zeggen volstrekt geen - oefent de Europeesche geneeskunde uit op dien tak der Chineesche wetenschap. Wie in China vertoeft, raakt er spoedig van overtuigd, dat geen Chinees, al komt hij nog zoo dikwijls in aanraking met Europeanen, ooit een Europeeschen dokter om raad zal vragen, maar wel een Chineeschen.

De Europeesche geneeskunde is voor den bewoner van het hemelsche rijk een rommelmoes van onzinnige dwaasheden, terwijl hij daarentegen de talrijke en oude boeken der Chineesche geneeskunde als een kostbaar erfstuk uit ouden tijd vereert en hoog stelt.

Een deftig georganiseerde schare van doctoren bestaat er in China niet; ieder kan voor geneesmeester spelen, als hij maar de voorschriften van de vele dwaze, over ziekten handelende boeken, uit het hoofd heeft geleerd. Van welke soort deze voorschriften zijn, kan men opmaken uit het volgende staaltje, dat een onfeilbaar middel tegen tandpijn geeft:

'Neem knoflook, stamp ze fijn, en vermeng ze met een gelijke hoeveelheid gestampte tijgerklauwen, wrijf daarmede uw verhemelte in en de pijn zal dadelijk verdwijnen.'

Een prachtig recept, waarvan de uitvoering slechts daardoor lastig wordt, dat het den patient eenige moeite zal kosten zich tijgerklauwen aan te schaffen.

Maar mogelijk is het toch altijd; hoe daarentegen het volgende voorschrift uit te voeren?

'Neem drakenbeenderen, stamp ze fijn, enz.'

Het blijft een raadsel, hoe een mensch aan drakenbeenderen komen kan. Evengoed kan men hem voorschrijven, een stuk van de halve maan te nemen.

Om tegen zeeziekte bewaard te blijven, luidt het Chineesche recept kort en bondig:

'Verberg in uw haar, zonder dat iemand het merkt, een stuk gebrande kalk.'

Maar niet alleen ziekten kan de Chineesche dokter genezen, ook tegen allerlei ongelukken heeft hij recepten en verkoopt hij voorschriften.

Het volgende is b.v., volgens het oordeel van den gestaarten wonderdokter, een onfeilbaar middel om het vuur te 'bespreken':

'Neem drie hoendereieren, schrijf op het stompe gedeelte van ieder ei het woord "warm" en op het spitse het woord "wonderschoon", werp dan het eene ei na het andere in het vuur en spreek daarbij de woorden: "Foeschefaroen, foeschefaroen" en dadelijk gaat het vuur uit.' Aan eenvoud laat dit middel niets te wenschen over, maar het wordt nog overtroffen door een anderen raad, die leert hoe men een vuur zonder het brandmateriaal te vernieuwen kan aanhouden:

'Neem een walnoot en leg die onder de gloeiende kolen.'

Men moet er zich over verwonderen, dat dergelijke middelen nog altijd bij het volk in aanzien staan, daar men toch nooit van hun gebruik eenig goed gevolg zal hebben ondervonden. Maar de Chineesche kwakzalvers houden, in geval van mislukken, nog altijd een achterdeurtje open, door zich te beroepen op den wil der goden, die de vervulling van deze wenschen niet hebben toegestaan.

Bovendien wortelt het bijgeloof, waar het zich eenmaal heeft ingedrongen, zoo diep, dat het zeer moeilijk is het uit te roeien.

Wij hebben daarvan in onze verlichte eeuw en in ons beschaafd land nog voorbeelden genoeg.

De orde van den Kouseband.

Met uitzondering wellicht van de oude orde van Sint Andreas, die, naar men zegt, vroeg in de 9de eeuw moet zijn gesticht door den Schotschen koning Achaius, den opvolger van Solvathius, kunnen de Ridders van den Gouden Kouseband beschouwd worden als de oudste, zooals zij zonder twijfel de doorluchtigste orde van Ridders der wereld is. Zij kunnen op een halve eeuw hooger ouderdom roemen dan de fransche Orde van Sint Michael, van tachtig jaren meer dan het Gouden Vlies van Bourgondië en zij zijn meer dan twee eeuwen de Orde van den Olifant en die van den H. Geest

vooruit. 't Is waar, dat de Maltezer Ridders, oorspronkelijk de Hospitaalridders van Sint Jan van Jerusalem, in het begin van de 12de eeuw op den voorgrond raakten, maar zij vormden een godsdienstige orde, waarvan de leden eenvoudige militaire monniken waren. en wat ook koning Eduard III mag hebben bewogen de beroemde orde van den Kouseband te stichten, het is zeker dat hij volstrekt niet geleid werd door godsdienstige beweegredenen, eerder door het tegenovergestelde daarvan.

De romantische geschiedenis omtrent een gravin van Salisbury, 's konings geliefde, nu eens 'Alice', 'Johanna' of 'Elisabeth' genoemd, kan spoedig worden tenietgedaan. 'Alice' was de dochter, niet de vrouw van Lord Montacute, die in 1320 stierf; haar broeder Willem, die tot lord Salisbury verheven werd, huwde Catharina Grandison, een zuster van den baron van Exeter; 'Johanna' was de volle nicht der koningin en later de vrouw van haar zoon, den zwarten Prins, terwijl 'Elisabeth' Mohen de tweede vrouw van den graaf van Sarum was.

Dat Eduard zeer verliefd was op Catharina, gravin van Salisbury, is tamelijk zeker en dat hij gedurende de afwezigheid van haar man, toen gevangene in Engeland, haar het hof maakte, is even zeker als dat de dame zijn aanzoeken vol verontwaardiging afwees en den vorst beleefd verzocht haar met rust te laten en zich met zijn eigen zaken te bemoeien. Maar dit gebeurde in 1341 en de koning gaf zich later veel moeite en onderging zelfs vernederingen om een ruil van gevangenen tot stand te brengen, waaronder ook de graaf van Salisbury behoorde, die eindelijk het volgend jaar naar hier terugkeerde. In 1343 werd deze edelman ernstig gekwetst in een tournooi te Windsor; hij stierf in 1346 en werd begraven in het klooster van White Friars te Londen. Zijn vrouw, wier twee zonen voorkomen in het testament van hun oom, den bisschop van Exeter, stierf vóor 1368 en werd begraven te Durham in Berkshire. Het is zeer zeker dat de koning deze lady Salisbury buitengewoon bewonderde, maar meer dan onwaarschijnlijk dat zij ooit de geliefde van den koning was, zooals vele geschiedschrijvers willen doen gelooven.

De datum, zooals hij door Froissart gegeven wordt, van de stichting der orde van den Kouseband is blijkbaar onjuist, omdat de benoemingen van sommige der eerste Ridders van de orde, onder anderen van Lord Courtenay, zoon van den graaf van Devon, geschiedde in het 23e en 24e regeeringsjaar van Eduard, 1350-51. Froissart, zij hier opgemerkt, is geen tijdgenoot van deze instelling, die in zijn jeugd geschiedde, daar hij in 1337 geboren werd.

Zooals bekend is, maakte koning Eduard III in 1328, bij den dood van zijn oom Karel den Schoone, een dwaze aanspraak op de Fransche kroon, in weerwil van de Salische wet, alleen omdat zijn moeder, Isabella, een dochter, en niet eens erfgename, van

Philip IV geweest was. De koning deed eerst geen daadwerkelijke stappen om zijn vermeende rechten te doen gelden, daar hij het te druk had met de Schotten, die door de Franschen werden beschermd; eerst in 1337 stak koning Eduard over naar Vlaanderen en viel kort daarop in Frankrijk. Van dien tijd af was het zijn tactiek, rondom hem de oorlogzuchtigste mannen der Christenheid te verzamelen; met het doel hen voor zijn belangen te winnen, onthaalde hij ze te Windsor met de grootste vrijgevigheid en vermaakte hen, volgens de gewoonte dier tijden, met tournooien en strijdspelen. Hij richtte een 'Ronde tafel' op, in navolging van den legendarischen koning Arthur, zooals men meende, hoewel de ronde tafel volstrekt niet afkomstig was uit een bepaalden tijd en dikwijls eenvoudig een andere naam was voor een tournooi, zooals er, bij voorbeeld, een gesticht werd door Roger de Mortimore in Kenilworth, die zoo genoemd werd omdat de grond voor dit doel was effen gemaakt en omringd door een ronden muur.

Nauwelijks echter had de Engelsche koning zijn tafel gevestigd in Windsor, den 23 April 1344, ter eere van Sint George, of de fransche koning Philip de Valois richtte een andere op, onder bescherming van St. Denis, om de pogingen van zijn mededinger te verijdelen, en vele der Ridders van het vasteland werden aldus van Engeland naar Frankrijk getrokken, zoodat de datum, door Froissart gegeven als die van de vestiging van den 'kouseband', eenvoudig de datum is van de hernieuwing der 'koning Arthur Ridders' in Windsor.

Tusschen de jaren 1349-50 besloot koning Eduard de mislukte poging der Franschen om Calais te herwinnen, feestelijk te vieren. Hij koos toen uit de Ridders van St. George, die veertig in getal waren, zes-en-twintig van de roemrijkste en maakte hen tot Ridders van den Kouseband; hij bond hen door een eed hem trouw te blijven in alle omstandigheden. Nu was het bij middeleeuwsche huwelijken gebruik, dat de bruidegom aan alle gasten kousebanden van verschillende kleuren aanbood; deze kousebanden moesten dan heeten van de bruid afkomstig te zijn en werden op de hoeden van de ridders geplaatst. Koning Edward moest, volgens Camden, zijn eigen kouseband gegeven hebben als een teeken voor een veldslag, die goed afliep, wellicht te Croy in Augustus 1346.

Maar de mannelijke kleederdracht van dien tijd had geen kousebanden noodig, terwijl de kousen der dames sprekend geleken op de kousen van tegenwoordig. Dat koning Edward een damessieraad op zijn helm droeg is zeer waarschijnlijk, daar die gewoonte toen zeer algemeen was bij vorsten en ridders, en misschien is 't ook mogelijk dat dit sieraad van zijn platonische genegenheid voor de schoone Catharina, lady Salisbury, afkomstig was, welk denkbeeld steun verkrijgt door het oude fransche motto der Orde: 'Honni soit qui mal y pense', 'Schande over hem die er kwaad van denkt'.

Maar of dit het geval was of niet, het doel van de stichting der orde was ontegenzeggelijk de vereeniging van Engelsche en vreemde ridders in een verbond van éénheid en vrede, en zulk een vereeniging kon niet duidelijker worden verzinnelijkt dan door het lint van den kouseband.

In het begin werden de opengevallen plaatsen, ten gevolge van dood of vervallen-verklaring, weer aangevuld door den vorst in overeenstemming met de broederschap. Thans echter is 't de vorst alleen die er in voorziet.

Daar zijn meer keizers en koningen leden van deze roemrijke orde geweest dan van eenige andere orde der wereld. Tot de regeering van koningin Anna had zij acht

keizers, zeven koningen van Portugal, twee van Schotland, vijf van Denemarken, drie van Napels, een van Polen, twee van Zweden en nog vele regeerende vorsten van Italië en Duitschland onder hare ridders geteld.

Het laatste voorbeeld van de vervallen-verklaring van een lid der orde geschiedde den 42 Juli 1716, toen deze treurige plechtigheid in Windsor moest geschieden aan James Butler, hertog van Ormond. De hertog was echter zoo voorzichtig geweest eenige maanden te voren het kanaal tusschen hem en zijn vijanden te stellen, en hij beliefde niet terug te komen om zich te verantwoorden over de hem toegeschreven misdaden en misdragingen. Hij overleefde zijn ongenade nog vele jaren en stierf als balling in Madrid, 94 jaar oud.

De ‘Garter King of Arms’, ‘Koning der wapenen van den Kouseband’, werd door Hendrik V het eerst aangesteld. De eerste was Sir William Bruges, die vóór 1449 stierf. Eerst behoefde de ‘Garter’ geen ridder of geestelijke te zijn; sedert de regeering van Hendrik VII werden echter de meesten tot ridders geslagen. Zijn ambt is, dwalingen of aanmatigingen in het dragen van blazoenen te verbeteren, op bevel van den Graaf-maarschalk wapenen te verleenen, aan hen die ze verdienden, aan het huis der Lords een stamboom aan te bieden van elken nieuwen pair en hem zijn plaats in dat huis aan te wijzen. Hij gaat bij feestelijke optochten naast het ‘Zwaard’. De officieren van wapenen leggen bij hem den eed af. Hij heeft recht op de bediening van een baron en heeft zijn kamers op Windsor. Hij mag ten allen tijde zijn gouden geëmaïlleerde ordeteeken, Sint George's kruis, dragen. De andere officieren der orde zijn de Prelaat, altijd de bisschop van Winchester, de kanselier, de bisschop van Oxford, de registrarius, Deken van Windsor, en de deurbewaarder der Zwarte Roede.

De kleur van den Kouseband werd gekozen in de koninklijke livrei van Frankrijk. De uniform bestond ten tijde van den stichter in een mantel, tuniek en kap van blauw wollen laken, het kruis van Sint George midden in den kouseband op den linkerschouder. Edward III had omstreeks 168 kousebanden geborduurd op zijn overkleed en kap.

De kouseband is niet afgebeeld op de linkerknie op het portret van den Zwarten Prins te Kantelberg of op dat van een der eerste ridders; het komt op geen enkele afbeelding van dien tijd voor, en er wordt geen kouseband vermeld, die om de knie gedragen wordt, in eenige bestaande kleederopgave uit den tijd der stichting. Dat hij spoedig op de knie werd gedragen, als thans nog geschiedt, blijkt voldoende uit grafmonumenten en andere afbeeldin-

gen uit dien tijd. De ketting van de orde werd door Hendrik VII omstreeks het jaar 1491 er bij gevoegd tegelijk met zijn aanhangsel, een beeldje van St. George strijdend tegen den Draak. De ster werd door Karel I in 1629 uitgevonden.

Het oorspronkelijke getal van 26 Ridders, met den vorst er onder begrepen, werd door een decreet van den 28 Juni 1831 uitgebreid tot alle afstammelingen in de rechte lijn van George I, die de vorst eervol wenschte te onderscheiden. Vreemde vorsten en buitenridders zijn er toen in ruime mate aan toegevoegd. Oorspronkelijk ontvingen ook de dames de orde van den Kouseband en droegen het teeken om den linkerarm, zooals koningin Victoria nog gewoon is te doen, maar met zijn gewone galanterie verbood Hendrik VIII voortaan vrouwen in de orde op te nemen.

Een vruchtelooze poging om dit besluit te vernietigen

EEN GOED VERDEDIGD ONTBIJT. Naar P. Mahler.

werd gedaan in het kapittel van 1638 en opnieuw onder de regeering van George I.

Sinds vele jaren is het dus den Ridders niet meer geoorloofd de armen hunner vrouwen met het lint van den Kouseband te omstrikken, hoewel er voorbeelden in overvloed zijn dat zulks vroeger wel het geval was, zooals blijkt uit de oude beelden in Sint George's kapel, het statige Tabernakel der Orde.

Een goed verdedigd ontbijt.

Moeder Raaf had een lekkere vondst gedaan, een heel nest eieren in het gras; dat zou me een lekker ontbijtje geven, maar 't is een lange weg van de lippen tot den beker, van de eierschalen tot den bek. Dat ondervindt onze raaf ook, want een wezel heeft het ook op de eitjes begrepen en nu begint er een vinnigen strijd om het ontbijt; de uitslag is niet twijfelachtig. De kleine wezel moge nog zoo kranig op haar achterste pootjes staan, de raaf zal haar wel van de eitjes houden en er voor zorgen dat het ontbijt haar niet ontsnapt, en 't oogenblik is niet ver af, dat juffrouw Wezel beschaamd en hongerig zal afdruipen.

Vlaamsche herberg uit den tijd van Maria Theresia.

Het herbergleven is ten allen tijde in Vlaanderen zeer ontwikkeld geweest. De schilders kozen bij voorkeur hun modellen in de taveernen, waar boeren, burgers van elken rang en stand, en militairen, zoo gaarne, onder kaartspel en bij een glas schuimend bier en een pijp, hun avonden doorbrachten. Op het schilderij van Godding

schijnen de gasten van tamelijk hoogen rang, en aan de kalmte, die op hun gezichten te lezen staat, zou men zeggen, dat de inzet van het spel niet zeer hoog is, en het hun meer om verstrooiing dan om winst te doen is.

In elk geval zij schijnen allen zeer op hun gemak te zitten; de waard heeft er zich bijgezet en volgt met aandacht de verschillende slagen; zijn blozend dochtertje schenkt den heeren nog eens in en glimlacht even om het aardigheidje, dat die eene gast, dicht bij den muur, haar toevoegt.

Geen van allen vermoedt dat zij aan den vooravond staan van gewichtige gebeurtenissen, van bloedige oorlogen, opstand, plundering, verwoesting. Wie weet welke vreeselijke dingen ons vijftal, dat nu zoo gezellig bij elkander zit, kalm en tevreden onder de moederlijke regeering der goede Maria Theresia, nog hebben moeten doorleven en met welken weemoed zij eens terug dachten aan deze rustige, vreedzame avonden.

Slapend geboet.
Naar het Engelsch van B.L. Farjeon.
(*Vervolg van bladz.* 199.)

IX.

Dora had zooeven om het dienstmeisje gescheld. Zij had hulp noodig in de ziekenkamer. De heer Wayland lag nog altijd in zijn stoel, maar zijne oogen waren open, en hij scheen met eene zonderlinge kracht te zijn bezield. Wat Dora had doen schrikken en haar had aangespoord om het dienstmeisje naar beneden te zenden en naar Robert uit te laten zien, was de omstandigheid dat zij haren vader plotseling tot een staat van gevoelloosheid zag vervallen. Doch juist op het oogenblik toen Robert het huis verliet, om den dokter te gaan halen, was de heer Wayland weer bijgekomen en had hij om een teug wijn gevraagd. Het dienstmeisje hield het glas vast, terwijl Dora den lepel aan zijne lippen bracht.

'Dank je, lieveling!' fluisterde hij. 'Is Robert al terug?'

'Ja, vader,' zeide Dora; 'maar u werd bewusteloos, en toen is hij den dokter gaan halen.'

Hij knikte, en verklaarde half verstaanbaar, dat de wijn hem nieuwe levenskracht had gegeven.

'Ik geloof het ook, Kitty,' sprak Dora tot het dienstmeisje.

Kitty begaf zich naar de deur, en Dora volgde haar.

'Heb ik je niet met iemand aan de straatdeur hooren spreken, Kitty?' vroeg zij.

'Ja, juffrouw - o, neem me niet kwalijk! - ja, mevrouw. Het was mijnheer Harding.'

Dora drukte haar hand tegen haar hart.

'Wat kwam hij hier doen?'

'Hij wilde gaarne uw papa spreken, juffrouw - mevrouw, wil ik zeggen.'

'Dat is onmogelijk!'

'Dat heb ik hem dan ook gezegd, mevrouw.'

'Dora!'

Het was de stem van haar vader, die haar tot zich riep. Zij spoedde zich naar zijne legerstede, en het meisje bleef bij de deur staan wachten.

'Wie wenschte mij te spreken?'

'Mijnheer Harding, papa.'

'Niet in deze wereld, mijn kind! - nooit weder in deze wereld! Welk een onbeschaamdheid! - welk een onbeschaamdheid, om zich hier op dezen dag en op dit oogenblik te durven vertoonen!' Hij bleef een paar minuten stil liggen, en daarop vroeg hij weer: 'Is hij er nog, kindlief?'

Dora wendde zich naar het dienstmeisje, dat ten antwoord gaf:

'Mijnheer Harding staat op straat te wachten tot ik weer bij hem kom, mijnheer.'

'Kom hier,' sprak de heer Wayland. Het meisje kwam dichter bij hem. 'Breng mij die cassette. De sleutel zit aan den ring, Dora. Doe die cassette open en neem er een pakket uit, waarop het adres van den heer Frank Harding staat. Heb je 't gevonden?'

'Ja, papa.'

Het was het pakket met de valsche wissels en Franks schriftelijke bekentenissen, welke de koopman zelf ontdekt had in de geheime laden van Franks lessenaar op het kantoor.

'Je moet naar beneden gaan naar mijnheer Harding,' sprak de stervende tot het dienstmeisje, 'en hem dit pakket geven. Zeg er bij, dat ik het hem zend. Zeg dat ik op sterven lig, en dat deze avond bijna zeker mijn laatste op aarde zal wezen. Zeg hem, dat ik, als ik gezond en sterk was, tòch zou weigeren hem in mijne tegenwoordigheid toe te laten, - dat ik ook dan zou weigeren, één woord van zijne lippen aan te hooren. Zeg hem, dat mijne dochter getrouwd is, en dat ik hem met mijne stervende lippen het verbod opleg om zich nooit op haar te wreken, en nooit door zijne daden of woorden iets te doen, dat haar verdriet zou kunnen berokkenen! Kan je dat alles onthouden?'

'Ja, mijnheer,' antwoordde het meisje, terwijl haar de tranen langs de wangen biggelden.

'Ga dan heen en doe wat ik je gezegd heb.'

Met het pakket in hare hand ging het meisje de trap af naar de straatdeur. Frank stond daar nog op haar te wachten. Zóó plechtig, langzaam en nadrukkelijk had de heer Wayland tot haar gesproken, dat de geheele boodschap onuitwischbaar in haar geheugen was gebleven. Woord voor woord bracht zij alles aan Frank over. Zwijgend luisterde deze naar hetgeen zij hem te zeggen had. En zwijgend nam hij ook het pakket in ontvangst, dat zij hem ter hand stelde. Ofschoon niets van hetgeen het meisje hem gezegd had, hem ontging, was er toch één punt, dat hem zóó verbijsterde en letterlijk verpletterde, dat al het andere er door op den achtergrond werd gedrongen.

Dora was getrouwd!

'Getrouwd?!' snikte hij.

'Ja, mijnheer,' zeide het meisje.

'Wanneer?'

'Dezen morgen, mijnheer.'

'Dezen morgen?! Droom ik dan soms?'

'Neen, mijnheer!'

'En met wien?'

'Met mijnheer Robert Walford, mijnheer! Ik dacht dat ge 't al wist.'

'Die schurk!' schreeuwde Frank. 'Die gemeene, laaghartige, doortrapte schurk!'

Hij liep juist waggelend weg, toen een doordringende kreet uit het huis hem weer tot stilstaan noopte. De dienstbode snelde in allerijl het huis binnen. Op hetzelfde oogenblik hield er een rijtuigje voor de deur stil, waaruit Robert Walford en de dokter haastig op de stoep sprongen, en eveneens naar binnen gingen.

'Och, mijnheer Walford!' riep de dienstbode, die reeds weer van boven terugkwam. 'Mijn arme meester! mijn arme meester!'

'Nu, wat is er? Spreek dan!' riep Robert woest.

'Hij is dood!'

Nog dien eigen avond ontsloot Robert Walford de lessenaar van zijn overleden patroon, om daarin naar het pakket te zoeken. Zijne bedoeling was, het te vernietigen. Doch wie beschrijft zijne verbazing ergernis en teleurstelling bij de ontdekking, dat het verdwenen was!

Hij kon er Dora niet naar vragen. Deze was zóó troosteloos over het verlies, dat haar getroffen had, dat zij geen woord begreep van alles wat er tot haar gesproken werd. Het éénige wat zij kon begrijpen, het éénige waarvan zij besef had en zich eene voorstelling kon maken, was: dat haar dierbare vader, wiens hoogste levensdoel in de vermeerdering en bevestiging van haar geluk bestaan had, nu dood was.

Eerst toen hij het dienstmeisje ondervroeg, vernam Robert de waarheid.

Toen wist hij, dat de bewijzen van zijne schuld zich in handen van Frank Harding bevonden.

X.

In het jaar 1870 was Robert Walford, met zijne vrouw en hun eenig kind, een dochtertje, dat zij Mary genoemd hadden, naar Dora's moeder, opgesloten in het door de Duitschers belegerde Parijs. Het was een noodlottig jaar, zoowel wat het heden als wat de toekomst betrof, zoowel voor de volken als voor de individuen.

Zaken van gewicht hadden, Robert Walford genoopt om zich naar de vroolijke stad te begeven, die zoo spoedig gedwongen zou worden om den beker der smarten tot op den bodem te ledigen. Hij had een aanzienlijke som gelds te vorderen van een agent, dien hij van oneerlijke bedoelingen verdacht, en zijne persoonlijke tegenwoordigheid te Parijs was dus dringend noodzakelijk om een verlies te vermijden, dat zijn geheelen ondergang ten gevolge had kunnen hebben. Hij was zoo gelukkig, het bovengenoemde bedrag door zijn schuldenaar uitbetaald te krijgen; maar vóór en aleer hij hierin volkomen geslaagd was, had het Duitsche leger de stad ingesloten en waren Robert, zijne vrouw en zijn kind genoodzaakt er te blijven, met een groot aantal andere Engelsche mannen en vrouwen, wien op dezelfde wijze de terugtocht was afgesneden. Hij had zijne zaken zeer wel alleen kunnen gaan afdoen; maar hij was zóó verzot op zijn dochtertje Mary, dat hij de gedachte om eenigen tijd van haar gescheiden te zullen zijn, niet kon verdragen. Daarom had hij haar en zijne vrouw medegenomen. Omstreeks dezen tijd was Mary twaalf jaar oud, en beloofde zij tot een meisje van heerlijke en zeldzame schoonheid te zullen opgroeien. Dit was het echter niet, wat haar zoo buitengewoon dierbaar voor haren vader maakte; maar wèl, dat zij de éénige menschelijke schakel van ontwijfelbare liefde was, welke er voor hem in heel de wijde wereld bestond. En toch had hij zijne vrouw, eene goede en getrouwe huisvrouw, in zijne nabijheid!

Hoe dit was toegegaan, hoe het kwam dat het hem niet gelukt was om van Dora die liefde te winnen, die zijn kostbaarste schat op aarde geweest zou zijn, behoeft eenige toelichting, - waarvoor wij terug moeten gaan tot de eerste weken van hun huwelijksleven.

Verpletterd als Frank Harding was door de vernietiging van zijn geluk, en wel begrijpende dat zijne dierbaarste verwachtingen voor altijd verijdeld waren door het

laaghartigste verraad, kwam hij langzamerhand tot een vast besluit: een onderhoud met Dora te verkrijgen en althans in hare oogen zijn goeden naam te redden. Hoe het stond met den kleinen levenskring, waarbinnen hij zijne vrienden en kennissen had, was hem reeds voldoende bij ervaring gebleken. De strenge noodzakelijkheid dwong hem om eene andere betrekking te zoeken; zijne familie was geheel van hem afhankelijk, en het was gebiedend noodig dat hij geld verdiende. Dat hij slechts in ééne betrekking geweest was, maakte het eene moeilijke taak, - inderdaad, zooals hij feitelijk met de grootst mogelijke duidelijkheid ondervond, was het een taak, die nooit of nimmer in Londen te volbrengen was, - en de eenvoudige omstandigheid dat hij de plaats verloren had, welke gedurende zoovele jaren door hem bekleed was, getuigde zeer sterk tegen hem. Wanneer men hem vroeg, waarom hij niet langer bij Wayland & Co. werkzaam was, kon hij niets anders antwoorden dan de waarheid: dat hij zijn ontslag had gekregen. Om welke reden? luidde dan de volgende vraag. Hier voelde hij den grond onder zijne voeten wegzinken. Hij wist genoeg van de wereld om er van overtuigd te zijn, dat, ook al kon hij er een vreemde toe brengen om naar zijne geschiedenis te luisteren, zij toch niet voor goede munt zou worden aangenomen. Hij deed er op één kantoor een poging toe; maar het resultaat was zóó ontmoedigend, dat hij die poging niet weder herhaalde.

Toen hij voor de eerste maal het pakket losmaakte, dat de dienstbode, volgens de haar door den heer Wayland verstrekte opdracht, hem ter hand had gesteld, en hij het daarin aanwezige dagboek gelezen en de geteekende cheques gezien had, overviel hem een gevoel van verbijstering en duurde het een geruime poos, eer hij de bedriegerij doorzag, waarvan hij maar al te zeer het slachtoffer was geworden. Hij moest erkennen, dat de nabootsing van zijn handschrift zoo bedrieglijk mogelijk was. Indien de inhoud van onschuldigen en alledaagschen aard ware geweest, en de stukken uit veel vroeger tijd hadden gedagteekend, zou hij het schrift zonder eenige aarzeling voor het zijne verklaard en daarbij verondersteld hebben, dat zijn geheugen wat zwak moest zijn geworden ten opzichte van de vraag, of hij dit alles wel inderdaad zelf geschreven had. De nabootsing van 's heeren Wayland's handteekening op de cheques was niet minder verwonderlijk; hij zou zonder aarzelen bezworen hebben, dat niemand anders dan zijn patroon die handteekening geschreven had. Het schelmstuk was volmaakt en onberispelijk, wat helsche sluwheid en overleg betrof. Hij wist dat de geheele bedriegerij eenig en alleen door Robert Walford op touw was gezet; dat het plan in diens brein was uitgebroed, en dat diens hand dat plan tot uitvoering had gebracht. Bestond er geen middel om het hem betaald te zetten?

Hij raadpleegde een bekwaam advocaat, en na

het advies vooruit betaald te hebben - het kostte hem bijna zijn laatsten shilling - vertelde hij hem zijne geschiedenis en liet hij de stukken onder zijne berusting achter. Bij zijn tweede bezoek vroeg de advocaat hem, of hij niet nog iets anders had; en op Franks wedervraag wat hij bedoelde, antwoordde hij: iets dat door den heer Wayland geschreven en aan hem persoonlijk geadresseerd was, waarin uitdrukkelijk vermeld stond, waarom hij ontslagen was geworden. Neen, antwoordde Frank, hij had niets meer; de brief dien de heer Wayland hem geschreven had, ontzegde hem eenvoudig den toegang op het kantoor totdat hij dienaangaande iets naders van zijn patroon vernomen zou hebben; het schrijven behelsde geen toespeling, van welken aard ook, op de documenten, die Frank aan den advocaat ter inzage had gegeven.

'Maar,' betoogde Frank op een toon van wanhoop, want hij bespeurde zeer goed den ongunstigen indruk, dien hij op den advocaat had gemaakt, 'al wat er in dit zoogenaamde dagboek geschreven staat, is valsch!'

'Het staat niet aan mij om ten aanzien van dit punt eene meening uit te spreken,' merkte de advocaat droogjes aan. 'Ga daar eens zitten, om eene bladzijde van het dagboek te copieeren, en laat dan het afschrift bij mij achter.'

Frank deed het, en ontving daarop het verzoek om over een week nog eens terug te komen. Dit doelde op de betaling van een nieuw advies, waarvoor Frank slechts met de grootste moeite het geld bijeenbracht. Zonder een woord te spreken, gaf de advocaat toen de papieren terug, die Frank bij hem had achtergelaten, en zoo bleef hij stilzwijgend aan zijn tafel op zijn pen zitten knabbelen.

'Wel?' vroeg Frank; 'hebt ge mij geen advies te geven?'

'Staat gij er op,' luidde de wedervraag van den advocaat, 'dat ik u mijn advies zal geven?'

'Ja,' antwoordde Frank, 'waarom heb ik u anders geconsulteerd?'

'Dan adviseer ik u,' sprak de advocaat nu, 'om al deze papieren zoo spoedig mogelijk te vernietigen. Het bezit van deze stukken is hoogst gevaarlijk voor u, en kon als een bewijs van schuld tegen u gebezigd worden. Ik heb de door u gecopieerde bladzijde uit het dagboek, met het dagboek zelf, aan den bekwaamsten beoordeelaar van handschriften uit geheel Londen voorgelegd. Hij is bereid om te zweren, dat de beide manuscripten van één en dezelfde hand afkomstig zijn, - en ik heb er u slechts één zien schrijven.'

'Dan gelooft gij dus, dat mijne geheele geschiedenis verzonnen is?' riep Frank verontwaardigd.

De advocaat staarde hem aan met een gezicht als van marmer. Bijna krankzinnig van woede, schreeuwde Frank hem op een ruwen toon toe:

'Ik heb u betaald om uwe meening te hooren. Zeg mij die dus!'

'Mijne meening is,' sprak de advocaat, naar de deur wijzende, 'dat uwe geschiedenis de zwakste is, welke ooit verzonnen is geworden!'

Toen gevoelde hij, dat er geen hoop meer voor hem bestond, - dat zijn naam geschandvlekt en zijn loopbaan vernietigd was.

Nu die overtuiging eenmaal post bij hem had gevat, werd hij kalmer. Hij wist nu het ergste. Hij moest een nieuw leven beginnen, - niet hier, waar men hem kende, maar in een ander gedeelte van Engeland, misschien in een ander gedeelte van de wereld dan zijn geboorteland. Dat was een punt van nadere beslissing. Intusschen had hij besloten met Dora te spreken, en de een of andere poging aan te wenden om

zich in hare oogen te rechtvaardigen. Als hij het stilzwijgen bleef bewaren, zou zij eenige reden hebben om aan zijne schuld te gelooven.

Vele weken verliepen er, eer hij in staat was om zijn voornemen tot uitvoering te brengen. Daar hij zeer goed de noodzakelijkheid inzag om Robert Walford niet de minste of geringste aanleiding tot verdenking te geven, hield hij zich zooveel mogelijk op een afstand van den man, die hem in het verderf had gestort. Robert Walford, die alle redenen meende te hebben om te vermoeden dat Frank een poging zou doen om een onderhoud met Dora te verkrijgen, hield nauwlettend toezicht op al haar doen en laten en droeg zorg om haar altijd te vergezellen, wanneer zij zich buitenshuis begaf. Daar hij echter na verloop van tijd niets meer van Frank hoorde, stierf die vrees weg en werd hij wat minder volhardend in zijne jaloersche bespieding.

Hij en Dora hadden hun huwelijksleven in vrede aangevangen. Zij was oplettend, gehoorzaam, geduldig; hare stem klonk altijd zacht en vriendelijk; met geen woord of blik verzette zij zich tegen hem: zijn woord was voor haar een wet. Onvermoeid en ernstig legde zij zich op de vervulling harer plichten toe, en naar allen uiterlijken schijn te oordeelen, had hij zich over niets te beklagen. Maar... hij was niet gelukkig. Hij had het bezit van de vrouw verworven, die hij zoo hartstochtelijk beminde; evenzoo was hij in het bezit gekomen van een groot vermogen en van eene goede positie; alles in zijne omgeving groeide en bloeide, maar toch bestond er een groote leemte in zijn leven, en gaarne zou hij zich alle mogelijke opofferingen getroost hebben om die leemte aan te vullen. Hij sprak met Dora, en zij antwoordde hem; zij onderwierp zich zonder morren aan zijne omhelzingen; wanneer hij haar vroeg om hem te kussen, deed zij het, maar nooit uit eigen beweging. Het denkbeeld kwam bij hem op, en bleef er lang, om haar dit onder het oog te brengen, niet scherp, maar op teederen toon; haar te zeggen, hoezeer hare koelheid hem hinderde, en haar te vragen om uit de eigen aandrift van haar hart hem meer liefdeblijken te schenken; maar hij kon den moed niet vinden om dit voornemen tot uitvoering te brengen.

Hij werd achtervolgd door de schim zijner misdaad, en hij was bevreesd dat Dora hem vragen zou doen, waarvan de beantwoording hem in verlegenheid zou kunnen brengen en de zaken nog erger maken. Hij wilde alles liever aan den tijd overlaten; door voortdurende, onafgebroken teederheid, vriendelijkheid en oplettendheid zou hij wellicht haar hart kunnen winnen, en dan zou zij geheel de zijne wezen. En het zou dan ook in strijd met de waarheid zijn, zoo we hier niet verklaarden, dat

VLAAMSCHE HERBERG UIT DEN TIJD VAN MARIA THERESIA. Naar Godding. (Zie blz. 225).

nooit eenig echtgenoot zich vriendelijker en oplettender jegens zijne vrouw gedroeg dan Robert jegens Dora.

Bij zijn besluit om een onderhoud met Dora te verkrijgen, had Frank Harding te kampen met een moreelen tegenstand. Hij had de boodschap van den heer Way land ontvangen, welke de stervende hem bij monde van zijne dienstbode had toegezonden met het pakket valsche papieren. 'Als met stervende lippen leg ik u het verbod op, om u nooit op haar te wreken, en nooit door uwe woorden of daden iets te doen, dat haar verdriet zou kunnen berokkenen!'

Maar mocht hij, zulk een wreedaardig mishandeld man, zich wel laten binden door dat verbod? Was hij, een volkomen onschuldig man, dan gedoemd om onverhoord veroordeeld te worden, gedoemd om in de herinnering der door hem beminde vrouw ten allen tijde te blijven voortleven als een laaghartige en een ellendeling, als een die misbruik van vertrouwen maakte, als een gemeene zwendelaar en een dief, als iemand die elke vriendelijke of medelijdende gedachte onwaardig is? 'Neen,' riep hij vol verontwaardiging uit, 'neen, en duizendmaal neen!' Hij m o e s t zichzelven rechtvaardigen, hij m o e s t een woord tot zelfverdediging spreken. Het leven, dat voor hem lag, was waarlijk reeds hard en bitter genoeg: onder zúlk een last zou het eenvoudig ondraaglijk zijn.

Hij ontmoette Dora op zekeren avond op ongeveer een mijl afstands van Crutched Friars. Zij was eenigen der door haar beweldadigde armen en zieken gaan bezoeken, en dat was de oorzaak dat zij op dit ongewone uur te voet huiswaarts keerde. Toen hij haar het eerst zag, begon hij plotseling over zijn geheele lichaam te beven; er kwam een nevel voor zijne oogen, en hij kon ternauwernood zien of zich bewegen. Haar zachtmoedig voorkomen en haar vriendelijk gelaat overweldigden hem. Doch door eene uiterste krachtsinspanning herkreeg hij zijne zelfbeheersching; zij had hem niet gezien en ging hem rakelings voorbij.

'Mag ik een woord tot u spreken?'

Zij drukte hare hand tegen haar hart en bleef een oogenblik roerloos van schrik staan. Daarna keerde zij zich langzaam om en zag zij hem met een weemoedigen blik aan. Zij droeg nog altijd haar rouwgewaad. Wat hem zelf betrof, zijne kleeding, die vrij schamel was geworden sinds hij geen betrekking meer had, gaf blijk hoezeer hij uit een stoffelijk oogpunt in verval was geraakt.

Zoo bleven zij eenige oogenblikken zwijgend tegenover elkander staan. Eindelijk vroeg zij:

'Wat verlangt ge van mij?'

Er was een aandoenlijke trilling van weemoed in hare stem, die hem de tranen in de oogen perste.

'Ik wensch slechts een enkel woord ter rechtvaardiging van mijzelven tot u te spreken. Om der barmhartigheid wille smeek ik u, naar mij te luisteren!'

'Ik zal luisteren; maar gij moet het niet te lang maken. Mijn man zal thuis op mij wachten.'

Zij bemerkte de huivering, die hem beving bij de vermelding van haren echtgenoot, en zij voegde er met zachtmoedige waardigheid bij: 'Ik weet niet wat het is, dat ge tot mij wenscht te zeggen; maar ik kan naar niets luisteren, dat mijn echtgenoot betreft.'

'Ik zal niet over hem spreken. Wat ik u wensch te zeggen, betreft alleen mijzelven.'

Zij boog haar hoofd.

‘Hebt gij den brief ontvangen, dien ik u schreef nadat ik met mijne zieke zuster buitenslands was gegaan?’

Toen zij antwoordde, wat eerst na eene korte stilte geschiedde, zeide zij: ‘Er zijn vragen, die ik niet k a n beantwoorden.’

‘Ik zal er niet verder op aandringen. Ik ben in uwe handen en heb op niets te hopen dan op eene kleine mate van rechtvaardigheid uit een rein en meedoogend hart. Ik zal u geen vragen doen, van welken aard ook. Ik zal een eenvoudige verklaring afleggen, en ik roep den Almaehtigen God tot getuige aan, dat ik de waarheid zal spreken! Op den treurigen dag van uws vaders overlijden ontving ik van hem, door tusschenkomst van uw dienstmeisje, een pakket papieren, die zoogenaamd een dagboek bevatten, door mijne hand geschreven, en een tijdperk uit mijn leven beschrijvende, dat, zoo het waar was, mij met eeuwigdurende schande zou brandmerken. Bovendien waren er in het pakket nog vier cheques, die uw vader veronderstelde dat ik vervalscht had. Hoe al die papieren in het bezit van uwen vader zijn gekomen, weet ik niet; de zaak moet gedurende mijne afwezigheid voorgevallen zijn. En evenmin weet ik waar hij ze vond. Bij de verklaring, die ik op het punt sta hier af te leggen betreffende deze papieren, hoop noch verwacht ik eenig voordeel voor mijzelven. Wanneer ik mij uit uwe tegenwoordigheid verwijderd heb, ga ik heen om een nieuw leven te beginnen, onder een nieuwen naam. Mijn oude leven is dood; de naam dien ik draag, is onteerd. Naar alle menschelijke berekening zullen wij elkander nooit weder ontmoeten, en dit zijn dus de laatste woorden, die wij ooit zullen wisselen. Welnu, luister dan! Zoo waar en waarachtig als God mijn Rechter is, zoo waar als ik hiernamaals op genade hoop, heb ik deze papieren nooit of nimmer onder de oogen gehad, vóórdat ze mij ter hand werden gesteld! Het schrift is niet het mijne; van het begin tot het einde is het een laaghartig, afschuwelijk schelmstuk, bedreven om mij in het verderf te storten. Moge de eeuwige verdoemenis mijne gerechte straf worden, indien ik niet de waarheid spreek! Het is niet uit een gevoel van wraakzucht, dat ik mij verstout heb om tegenover u deze verklaring af te leggen; 't is alleen, dat ik in mijn binnenste alle besef van eigenwaarde verloochend zou moeten hebben, indien ik deze gelegenheid niet gezocht had. Moge het geluk uw deel zijn! Ik bid God, dat Hij u tegen zorg en verdriet moge beveiligen! Nu ik mijn plicht gedaan heb, verdwijn ik voor altijd uit uw leven, zooals gij uit het mijne verdwenen zijt!’

Hij bleef geen seconde langer staan om op een antwoord te wachten, maar keerde zich om, verliet haar, en was bijna onmiddellijk uit hare oogen verdwenen.

Zij - bleek en stil bleef zij nog een oogenblik staan, en daarna keerde zij langzaam huiswaarts.

Van hare ontmoeting met Frank Harding zeide

zij niets aan haren echtgenoot; zij was voor haar leven aan hem verbonden, en zij zou hem getrouw blijven en haren plicht jegens hem volbrengen; doch de liefde was dood. Na verloop van jaren werd zij door nauwere banden aan hem verbonden: een kindergraf vereenigde hen; en toen Mary kwam, werd er een schakel gevormd, die nooit verbroken kon worden.

Niettemin was haar leven een leven van droefgeestigheid; de schaduw, die er op gevallen was toen zij nog als jong meisje in het huis van haren dierbaren vader woonde, was te zwart om ooit weer geheel te verdwijnen. Al de pogingen van Robert Walford om haar hart en hare ziel te winnen, zoodat hij haar geheel en al de zijne zou kunnen noemen, bleven vruchteloos; en ofschoon hij in den loop des tijds dit feit erkende, bleef hij toch altijd volharden in zijne pogingen. Doch zelfs deze voortdurende betooning van genegenheid en toewijding deed haar ook niet één enkel oogenblik het droeve feit uit het oog verliezen, dat zij verbonden was aan een man, die zwaar gezondigd had.

XI.

Zoo in Parijs als 't ware vastgeketend, vond Robert Walford het leven onbeschrijfelijk naargeestig. Hij had inderdaad reden te over om zich te ergeren. De zaak waarvoor hij zich naar Parijs had begeven, was naar wensch geslaagd en afgeloopen; maar het kapitaal, dat hij gered had uit handen van den man, wiens bedoeling het was hem te misleiden, was hem niet uitgekeerd in contant geld, - dat in die veelbewogen dagen, toen de levensmiddelen zoo moeilijk te verkrijgen waren, van onschatbare waarde zou zijn geweest, - maar in acceptaties, wissels en effecten, die, zooals de zaken op het oogenblik stonden, evengoed wit papier konden geweest zijn. De fondsen die hij zekerheidshalve had medegenomen, toen hij met Dora en Mary uit Londen vertrok, waren reeds uitgeput, en men kon thans van hen zeggen, dat zij nagenoeg van de algemeene liefdadigheid leefden.

De bewoners der levenslustige stad hadden zich de uiterste krachtsinspanningen getroost, om een opgewekte houding te blijven aannemen tegenover den vijand, die hen ingesloten hield en heel Parijs tot één groote gevangenis maakte; maar er kwamen toch ook oogenblikken, dat zij begonnen te wanhopen. Al de proclamatiën der Regeering, al de opgeschroefde artikelen in de dagbladen, al de optochten van ‘patriotten’ met hunne vlaggen en hunne liederen, al de plannen die in 't geheim gesmeed werden om het geheele Pruisische leger in een ommezien in de lucht te laten vliegen, al de oraties van bespottelijke volksleiders in de cafés en op de boulevards, konden het feit niet ongedaan maken, dat zelfs de rijken niet wisten te slagen in het aankoopen van de door hen begeerde levensmiddelen. De restauraties waren open, dat is zoo; maar in enkelen der voornaamsten was het bericht aangeplakt, dat ieder bezoeker slechts van één dun sneedje vleesch voorzien kon worden, en dan nog wel tegen een prijs, die alleen door hen, wier zakken ruim gevuld waren, betaald kon worden. Melk was vreeselijk schaarsch geworden, en de boter kostte vijf en twintig francs per pond. Dit stond voor de armen, in het beste geval, met strenge onthouding gelijk.

Met de staatkundige vraagstukken van den grooten oorlog heeft dit eenvoudige verhaal niets te maken, en evenmin - behalve in hun invloed op de personen, die er hun rol in spelen, - heeft het iets te maken met de zonderlinge tooneelen van het openbare leven, welke de straten van Parijs in die dagen te zien gaven.

Toen Robert Walford voor het eerst in Parijs kwam, nam hij zijn intrek in een hotel op den Boulevard des Italiens. Naar mate de toestanden veranderden, was hij genoodzaakt naar nederiger kwartieren te verhuizen; en tegenwoordig bewoonde hij een appartement van een huis in de Rue St. Honoré, op de vijfde verdieping. Hij was persoonlijk totaal onbekend in Parijs, en behalve zijne vrouw en zijn dochtertje kende hij er niemand.

Het gevolg van deze gedwongen gevangenschap en van het gebrek aan versterkend voedsel was, dat Dora's gezondheid er onder begon te lijden. De waarheid was, dat zij zichzelve het noodige voedsel onthield, om het aan Mary te geven, een zeer gezond kind, met een flinken eetlust. Robert zelf onthield er zich óók van; maar hij was een krachtig man en beter in staat om weerstand te bieden aan de ontbering. Hij sloeg in de laatste dagen Dora dikwijls met bezorgdheid gade.

‘Hoe bitter verwijt ik het mijzelven,’ zeide hij, ‘dat ik jou en Mary mede naar Parijs genomen heb!’

‘Je kondt vooruit niet weten,’ antwoordde Dora, ‘dat dit zou gebeuren. Als wij thuis waren gebleven en jij hier alleen was geweest, zouden wij in grooten angst verkeerd hebben!’

Weer werd er bij die woorden een plotselinge hoop in hem verlevendigd, maar wat Dora zeide dat zij voor hem gevoeld zou hebben, was de angst van den plicht, en niet die der liefde.

‘Mary is Goddank wel!’ zeide hij.

‘Goddank!’ herhaalde Dora.

‘Als je eens een poosje uitging,’ merkte hij aan, ‘zou dat je misschien goed doen.’

‘Ik zal doen wat je wenscht, Robert,’ antwoordde zij.

Juist die lijdelijke berusting in alle door hem gedane voorstellen hinderde hem zoo onuitsprekelijk. Hare volmaakte onderwerping werkte voortdurend als een verwijt op hem. En toch was hij er van overtuigd, dat in haar hart nooit of nimmer de begeerte opkwam om hem te kwellen of hem uit zijn humeur te brengen; het was alleen dat zij standvastig volhardde op den rechten weg van plicht, als zijne vrouw en de moeder zijner kinderen, waarvan de eene in haar grafje lag en de andere aan hunne zijde bloeide.

‘Er is van avond een voorstelling in het Theatre Porte St. Martin,’ zeide hij. ‘Wil je er eens heengaan?’

‘Ja, als je het graag hebt.’

‘Wij zullen Mary medenemen.’

‘Ja, wij kunnen haar niet alleen laten.’

Hij wist niet, welke soort van voorstelling er in den schouwburg gegeven zou worden, maar iederen avond werd er iets vertoond om het volk te ver-

maken en afleiding te geven. In den regel werd het tooneel betreden door ‘patriotten,’ die er allerlei verzen voordroegen, of liever uitbrulden, waarvan de inhoud altijd en onvermijdelijk neerkwam op de voorspelling, dat de Pruisen verslagen zouden worden en, eer de week uit was, op hunne knieën om genade zouden smeeken. Woorden tegenover kanonskogels! Een tong van vleesch tegenover een zwaard van staal!

Op straat heerschte overal de grootste opgewondenheid. Er was een revue gehouden over tienduizend man van de Nationale Garde op de Place Vendôme, en alle open ruimten waren bevolkt met soldaten. Mannen, vrouwen en kinderen liepen overal te schreeuwen, gebaren te maken, te schelden en elkander aan te hitsen. De revue werd gehouden in het licht eener overwinning. De eenige schaduw bij dit gezichtspunt van den kant der optimisten was, dat de vijand er part noch deel aan gehad had. Maar dat hinderde zooveel niet! Een overwinning op het papier, of alleen maar in woorden bestaande, was voldoende om de Parijzenaars tot waanzin te brengen. Overal heerschte de grootst mogelijke overspanning.

‘Ik begin bang te worden,’ zeide Dora; ‘Mary zou onder den voet kunnen raken. Laat ons terugkeeren!’

Zij bereikten veilig en wel hun appartement op de vijfde verdieping; en vrouw en kind daar achterlatende, ging Robert Walford alleen weer uit.

Het was reeds laat, toen hij aan het Theatre Porte St. Martin kwam. De staatkundige vertooning van dien avond was afgeloopen, en nu begon zich onder de toeschouwers de begeerte naar wat lichter kost lucht te geven. Uit de voorste rijen stoelen rees een gemompel van stemmen op, en wat meer naar achteren ging een man op een der banken staan.

‘Ieder arbeider is zijn loon waard,’ zeide hij, ‘en ik werk voor mijn brood.’

Deze mededeeling werd met gejuich begroet, en dadelijk daarna gingen er kreten op: ‘Wie is hij? Wat wil hij?’

‘Ik ben een spiritist,’ zeide de man, zijne hand opheffend om stilte te gebieden. En nu ging hij voort:

‘Ik kan in het verledene en in de toekomst zien. Ik kan de gedachten der menschen lezen. Ik kan den schuldige tot bekentenis brengen. Hier is mijne achtenswaardige vrouw. Ik zal haar mijn muts geven. Gooit er francs in, gij die francs kunt missen; halve francs, gij die niet meer kunt afstaan; een sous, als gij maar weinig hebt; een centime, die nog minder hebben; niets, zij die niets bezitten!’

Een uitbundig gelach volgde op de laatste woorden van deze toespraak, die op half ernstigen toon, half gekscherend werd uitgesproken. Enkelen der aanwezigen wierpen geldstukken in de muts, die de vrouw hun voorhield. Inmiddels klauterde de spiritist op het tooneel, en toen de stilte weder hersteld en de muts hem overhandigd was, telde hij met allerlei potsierlijke gebaren den daarin bijeengebrachten inhoud.

‘'t Is weinig,’ zeide hij; ‘maar het is tegenwoordig een tijd waarin wij met weinig tevreden moeten wezen! Wat mij betreft, ik heb vandaag een rat gegeten. Dat is iets symbolisch. Wij zijn omringd door ratten, en wij zullen ze verslinden, hoe onsmakelijk ze ook zijn! Maar de staatkunde is mijne zaak niet, ofschoon ik een even goed patriot ben als allen die hier voor mij zitten. Laten we ons nu een beetje gaan vermaken!... Kom maar op, jij!’

Hij vestigde zijne oogen op en strekte zijne armen uit naar een man, die hem met onafgewende blikken aanstaarde. De man stond op, waggelde als wezenloos voorwaarts, en klom het trapje op naar het tooneel.

‘Ga daar zitten!’ sprak de spiritist, terwijl hij naar een stoel wees en eenige gebaren over het voorhoofd van den man maakte. ‘Vrienden en patriotten! het spiritisme is een kracht, die nog maar weinig begrepen wordt. Ik zelf kan haar nog niet geheel en al begrijpen. Ik ben nog slechts een leerling, evenals met al mijne geestverwanten het geval is; maar zoo weinig als wij weten, kunnen wij toch wonderen volbrengen. Deze man hier is een dwaas; hij is arm van geest, tot aan het onnoozele toe. Zie, - ik geef hem niets, en ik zeg hem dat het wijn is, en hij drinkt het. Ik geef hem niets, en ik zeg hem dat het groentesoep is, en hij zwelgt het naar binnen. Ik geef hem niets, en ik zeg hem dat het een kapoen is, en hij eet het op. En alles met het grootste genot van de wereld!

‘Zoo iets is een doodalledaagsche proefneming. Maar ik streef naar het verhevene, naar het eindelooze, naar het onbegrepene. Sommigen noemen mij een kwakzalver. Dat zult ge eens zien! Ik zou u kunnen bezig houden met nietigheden, en gij zoudt voldaan zijn. Gij zoudt lachen en zeggen: ‘Wat een alleraardigste snuiter is dat, die hier komt om ons te laten lachen, terwijl de vijand voor onze poorten staat!’ En dan zoudt gij tevreden zijn. Ik niet. Heb ik niet gezegd, dat ik naar iets hoogers streef? Ik heb een ziel, die niet met mijn lichaam zal sterven. Ja, materialisten! ongeloovigen! twijfelaars! ik zeg je dat in je gezicht! Al zijt ge ook nòg zoo ongeloovig, je kunt je niet van je zielen losmaken. Eer we honderd jaar verder zijn, zal je de waarheid erkennen van hetgeen ik zeg. Je lacht? Dán zul je niet lachen! Jij, kwakzalver daar in de laagte, die nu het hardst lacht, ik doorschouw den afschuwelijken grijns op je afschuwelijk gelaat! Kom hier! kom bij mij! ik gebied het je! Kom boven, en houd dien wezenloozen trek van vroolijkheid maar op je gezicht. Je hebt een ziel. Je hebt een geweten. Je bent niet jong meer; je kunt na dezen dag niet veel langer meer dan een dozijn jaren leven. Neen, niet eens zoo lang, want je hebt de natuurlijke krachten van je lichaam misbruikt, evenals je misbruik hebt gemaakt van de zedelijke eigenschappen, waarmede de Voorzienigheid je begiftigde. Ik zie de schim des doods, met haar gesluierd gelaat, reeds naar je wijzen, om je op te eischen. Zij zal niet lang meer behoeven te wachten, en dan zal je in de aarde tot stof vergaan. Je nadert; het angstzweet parelt op je voorhoofd; je handen tasten krampachtig rond! Je levert een mooi schouwspel op, zooals je daar zit, met een laffen grijnslach op je gezicht en de vreeselijkste wanhoop in je houding!

Je ziel is maar een fabeltje, hè? Je lichaam is almachtig, niet waar? Welnu dan, almachtig lichaam, ontworstel je aan de wanhoop, ontworstel je aan de vrees, die, ondanks of juist dóór al je vroolijkheid, je zoo bespottelijk en onnatuurlijk maakt! Nu, waarom kan je dat niet? Het is de verborgen, onzichtbare, geheimzinnige geest binnen in je, die het je belet, die je beheerscht, die je doet sidderen, zooals het broze riet beeft en siddert onder den druk van den onweerstaanbaren wind. Ja, juist: de

ZIJN EERSTE BRIEF. Naar M. Block. (Zie blz. 239).

ziel is als de wind! Op dit oogenblik is zij stil, kalm en bedaard; je voelt haar niet, maar zij is er toch. Straks fluistert, loeit of buldert zij, en je beeft onder haren invloed. Je kunt haar niet zien, maar zij leeft toch eeuwig!

Hoor je wel, bespottelijk standbeeld, dat daar in het licht staat van deze achtenswaardige vergadering van patriotten!... hoor je en begrijp je wel wat ik zeg? Knik maar eens met je schuddende, hoofd, - een, twee, drie! Hij doet het, broeders patriotten! Hij hoort! hij begrijpt! Van binnen rilt en beeft hij als een stuk lillend vleesch; hij is vreeselijk bang voor hetgeen er op 't oogenblik gebeuren zal met zijne ziel, wanneer de krachten van zijn verzondigd lichaam zijn uitgeput! En toch heeft hij jaren lang geschimpt en gespot, en beweerd dat hij geen ziel heeft! O, dat kun je wel zeggen, twijfelaars, ongeloovigen, atheïsten, wanneer de hemel helder is, wanneer

je genoeg te eten en te drinken hebt, wanneer je een goede gezondheid geniet, wanneer je sterk en opgeruimd zijt. Maar wanneer de storm begint te razen, wanneer de ziekte je overvalt, wanneer je op het sterfbed wordt nedergelegd, waarvan je weet nooit weer te zullen opstaan, - wat zeg je dàn, hè?

Neen, je hebt den moed niet, je hebt de brutaliteit niet! De duistere doorgang wordt ontsloten. Hoe trotsch en verwaand je in je gezonde dagen ook was, - als je doodziek bent, kan men je wel onder een hoedje vangen. Want dan erken je de vreeselijke macht van het Onzichtbare. Ik wil geen sterveling ter wereld aan een bepaald geloof binden, of hem zeggen dat hij verdoemd zal worden omdat hij niet gelooft wat en zooals ik geloof. Wat is die vraag, die een broederpatriot mij doet? Waar ik in geloof? Neen, neen, burger! Ik ben hier niet gekomen om een leer te prediken, - ik sta hier volstrekt niet om te prediken. Ik ben hier om u afleiding te geven en u bezig te houden, niet op een ordinaire, maar op een verheven manier, en ik beloof u, dat ge dezen avond waar voor uw geld zult hebben, - zij die iets gegeven hebben en zij die niets gegeven hebben, waarvoor ik hun dank. Ik wil u niet trachten op te dringen, dat ik in een ziel en in een geweten geloof. Verre van dien! Zóó verwaand ben ik niet. Maar omdat ik u niet wil inlijven bij een kruistocht tegen de priesters, van wie ge niet óverveel houdt, moet ik dáárom mijn vuist ballen tegen de Eeuwige Gerechtigheid, moet ik daarom uitroepen: “Zoo iets is er niet?”

Zoo iets is er wèl, - en alle stervelingen, die een natuurlijken dood sterven, leven om het te erkennen, sommigen met vreeze en beving, sommigen met hoop en met liefde. Ga weer naar beneden, kwakzalver! met dien zinneloozen lach op je gezicht, - maar luister eerst naar mij! Ik stel je onder de tooverkracht van mijne macht. Je zult bemerken dat je lachen moet tegen je wil, lachen wanneer je pijn hebt, lachen wanneer je slaapt, lachen zonder te weten waarom, totdat je niet meer

kúnt lachen! Dat zal je misschien genezen. Er blijft maar éene hoop voor je over: dat je op je knieën valt en om genade uit de handen des Heeren smeekt! Dan zal de betoovering worden weggenomen. En intusschen... ga niet in donker naar bed!'

De man daalde van het tooneel af, sidderend en bevend tot in elken vezel van zijn lichaam, zijn gelaat verwrongen door een krampachtig gelach, terwijl heete tranen uit zijne oogen stroomden.

Het publiek hoorde en zag dit alles met onuitsprekelijke verbazing aan. De Parijzenaars zijn meer dan alle andere menschen ter wereld op een nieuwtje verzot, uitgenomen misschien de Amerikanen, die het echter alleen verwelkomen om het weer weg te werpen. En deze spiritist van beroep verschafte hun iets nieuws. De redevoering was geheel anders dan alles wat zij ooit van hun leven gehoord hadden. Alles was hoogst ernstig gemeend, en de sterk gekruide volzinnetjes, waarmede hij aan het hoogst ernstige onderwerp kleur en leven gaf, schonken aan zijne opmerkingen iets pikants, zoodat zij telkens en telkens weer met luide teekenen van goedkeuring ontvangen werden.

Robert Walford, die zich een weg had weten te banen tot aan de voorste rijen en nu op weinige meters afstand van den redenaar zat ingesloten, kon er zichzelven geen rekenschap van geven, waarom het geheele tooneel zulk een diepen en aangrijpenden indruk op hem maakte. Het moest zeker wezen dat deze spiritist van beroep een magnetische kracht bezat, en met een door het succes van zijn voordracht gescherpt oog bemerkte en benuttigde hij den indruk, dien hij op enkele personen had teweeggebracht. Na kort beraad koos hij er twee uit, om de proefneming op te hervatten: de een was een man met sluik haar en een landloopersgezicht, de ander was Robert Walford.

'Broeders patriotten!' begon hij thans weer, 'is het uw wensch, dat ik nog verder voortga, of hebt gij genoeg gehoord?'

'Voortgaan! voortgaan!' werd er uit honderden monden geroepen. 'Laat ons nog eens wat meer van je wonderen zien!'

'Wonderen zijn het,' zeide hij, 'en ik beloof u op mijn woord, dat ge tevreden over mij zult zijn. Ik sprak van het geweten. Als gij niet in 't bezit waart van zielen, zou er zoo iets als een geweten niet zijn. Het is een geestelijk element, waarop de ziel werkt; het is een electrische stroom, die door de ziel in werking wordt gebracht. De twee groote beginselen, die de wereld beheerschen, zijn Liefde en Gerechtigheid. Zonder liefde zou het leven waardeloos zijn, en het beste wat een verstandig man zou kunnen doen, zou zijn, dat hij maakte uit het gedrang te komen, en dan wel hoe eer hoe liever. Zonder gerechtigheid zouden wij een ras van wilde beesten zijn, die elkander aan stukken scheurden. Evenals de menschelijke wezens de éénige levende schepselen op den aardbodem zijn, in wier gemoed de liefde als een goddelijke eigenschap huist, zoo zijn de menschelijke wezens ook de éénige levende schepselen, die het goddelijke karakter der gerechtigheid erkennen. Zonder het bestaan eener ziel zouden deze onweerlegbare feiten slechts onjuiste theorieën zijn.

'Gij hebt een slechte daad bedreven' - en hier vestigde de redenaar zijne ernstige oogen op den man met het landloopersgezicht, die bijna vlak onder hem zat - 'maar al zoudt ge ook willen trachten aan uwe zielen te ontvluchten, uwe pogingen zouden vruchteloos zijn. Zij klopt op de deur van uwe gewetens en zij fluistert: "Gij zult niet slapen! uwe misdaad zal u blijven achtervolgen tot aan uw jongsten snik! Als ge nog op genade hiernamaals hoopt, belijdt dan uw schuld en doe boete terwijl het nog tijd

is...” Ja, doe boete, en, let wel! practische boete. Berouw hebben alléén is niet voldoende; te zeggen: “ik heb berouw”, is maar een woordenspel. Gij klopt op uwe borsten en gij schreeuwt: “Ik heb gezondigd! - ik heb gezondigd!” Waar dient dat toe? Op die conditie zoudt ge wel van dag tot dag kunnen blijven voortzondigen, en dan in uw vuistje om de goddelijke gerechtigheid lachen. En gij, misdadige schepselen! op wier zielen de schaduw der schuld is gevallen, zoodat zij het licht buitensluit en al uwe levensvreugde vernietigt, gij weet wel, dat dit niet genoeg is. Gij weet wel, dat woorden zoo goed als wind zijn en u niet schoon zullen wasschen. Gij weet wel, dat berouw zich openbaren moet in daden, en dat er vóór het berouw schuldbelijdenis moet voorafgaan. Ik zeg het nog eens: geen berouw zonder belijdenis van schuld! Prent die woorden goed en diep in uw geheugen.

Ik zal eenigen uwer een waarschuwing geven. Gij staat 's morgens op, gij eet, gij werkt of gij luiert, en dan komt de nacht, en gij slaapt! Nogmaals herhaal ik mijne woorden: en gij slaapt! Gij slaapt niet alléén: er is in uwe onmiddellijke nabijheid een menschelijke getuige, evenals er hierboven een Goddelijke Vergelder is! Wat zal het dus zijn, indien gij in den nacht, terwijl gij daar hulpeloos en onbeweeglijk nederligt, gewag maakt van uwe schuld! Wat zal het zijn indien gij bekent en zoo goed als zegt: “Zie mij aan, zoo knap, zoo flink, zoo fatsoenlijk, zoo schuldeloos, wanneer ik wakker ben en de zon mij bestraalt, - en zie mij hier liggen, overgeleverd aan de genade van mijn geweten, *dat nimmer slaapt*! Zie in mij een dief, een leugenaar, een moordenaar, een wezen dat door ieder geschuwd en ontweken behoorde te worden, alle vriendschap onwaardig, alle liefde onwaardig!” Ja, onwaardig niet alleen de liefde van eene vrouw, maar onwaardig zelfs de liefde van een kind! En let wel, - het is misschien zijn eigen kind, welks liefde hij zich zelven onwaardig verklaart. Maar nu het bewijs, nu het bewijs! Gij vraagt er om, en gij zult het hebben!’

Hij moge een kwakzalver geweest zijn, of een potsenmaker, of wat dan ook, maar hij was verschrikkelijk in zijn ernst, en er was een machtig magnetisme in hem. Toen hij de woorden: ‘een dief, een leugenaar, een moordenaar’ had uitgesproken, had de man, op wien zijne oogen gevestigd waren, heftig gesidderd, waarna de blik van den redenaar nog strakker werd en er een stoutmoedig plan bij hem rijpte. Als het mislukte, zou er nog niets kwaads te vreezen zijn; hij kon er zich dan wel met een grap afmaken. Als hij slaagde, zou hij misschien beroemd worden.

‘Kom boven!’ sprak hij op een toon van gezag tot den man met het landloopersgezicht.

De man was machteloos; hij deed een zwakke poging, blijkbaar zonder er zelf bewust van te zijn - daartoe gedreven door het alles overheerschende gevoel van het zelfbehoud - om eene rugwaartsche beweging te maken, alsof heel zijn veiligheid van een terugtocht afhing; maar in minder dan zestig seconden stond hij op het tooneel, met zijn gelaat ten halve naar het wachtende publiek gekeerd, dat zich op dit oogenblik reeds tot een toestand van groote spanning had opgewonden.

'Wacht!' sprak de spiritist tot den man. 'Ik dwing je tot mijn wil!... ik dwing je tot de waarheid! Ik lees je gedachten. Ik doorzie je verleden. En dat zal je met je eigen mond verklaren. Versta je dat?'

'Ik versta het,' antwoordde de man, maar als iemand die in een droom spreekt.

'Je zult niets verbergen. Je zult de waarheid spreken.'

'Ik moet.'

'Hoe heet je?'

'Leon Cavaroc.'

'Waar ben je geboren?'

'In Marseille.'

'Hoe oud ben je?'

'Drie en veertig jaar.'

'Hoe lang heb je in Parijs gewoond?'

'Mijn vader bracht mij hier, toen ik achttien jaar was.'

'Leeft hij nog?'

'Hij is dood.'

'En je moeder?'

'Zij is dood.'

Nadat hij die woorden had uitgesproken, scheen hij met zichzelven strijd te voeren, om te beletten, dat zij gevolgd zouden worden door een toestemmend antwoord betreffende iets anders, waaromtrent de spiritist nog geen vraag gedaan had.

'Ga voort!' zeide de spiritist. 'Je vader is dood. Je moeder is dood. En die andere is óók dood, niet waar?'

'Ja, zij is óók dood.'

'Hoe heette zij?'

'Mathilde.'

'Hoe heette zij nog meer?'

'Dat heb ik nooit geweten.'

'Hoe is zij gestorven?'

'Door geweld.'

'Onder jou handen?'

'Ja, onder mijne handen!'

Er ging een gesmoord gemompel op uit de toeschouwers, dat weldra tot een storm van vervloekingen en verwenschingen zou zijn overgeslagen, indien de spiritist zijne armen niet dreigend opgeheven en het publiek in bedwang gehouden had.

'Je hebt Mathilde gedood?'

'Ja, ik heb Mathilde gedood.'

'Dus ben je een moordenaar?'

'Ik ben een moordenaar.'

'En niemand weet dat?'

'Niemand weet het dan ik en Mathilde.'

‘En God?’
‘En God!’
Hij kromp huiverend ineen.
‘Waarom heb je haar gedood?’
‘Zij gaf aan een ander de voorkeur boven mij.’
‘Hoe heb je haar gedood?’
‘Ik heb haar geworgd, en haar lijk in de Seine geworpen.’
‘Werd het gevonden?’
‘Ja, het is gevonden, en ik ben het in de Morgue gaan zien.’
‘Waarom ging je daarheen?’
‘Ik kon er niet vandaan blijven.’
‘Was er verdenking op je?’
‘Neen.’
‘Werd er dan wel iemand anders verdacht?’
‘Ja.’
‘Wie?’
‘Haar minnaar.’
‘Werd hij beschuldigd van de misdaad, die jij gepleegd hadt?’
‘Ja, hij werd er van beschuldigd.’
‘Wat is er van hem geworden?’
‘Hij heeft zich in de gevangenis van het leven beroofd.’
‘Dus ben je eigenlijk aan t w e e moorden schuldig?’
‘Ja, aan twee!’

Bij die bekentenis kon de woede van het publiek niet langer binnen de perken gehouden worden. ‘Naar de gevangenis met den moordenaar!’ gilden de schouwburgbezoekers, ‘scheur den Satan aan stukken!’ Een aantal van de voorsten klauterden op het tooneel en sloegen gewelddadig de hand aan den misdadiger. Deze kreten om wraak en deze dreigende handtastelijkheden brachten hem weder tot zijn bewustzijn. Hij worstelde en vocht met de lieden, die zich van hem meester poogden te maken, en thans volgde er een tooneel van onbeschrijflijke verwarring, te midden waarvan Robert Walford, nu zelf óók ontkomen aan de tooverkracht van den spiritist, met knikkende knieën en een verslagen hart zijn heil in de vlucht zocht.

Hij koos op weg naar huis de stilste achterbuurten, en begaf zich langs een grooten omweg naar de Rue St. Honoré. Zóó diep was de indruk, die het gebeurde op hem had teweeggebracht, dat hij de herinnering er aan niet van zich af had kunnen zetten, ook al had hij het gewild. Feitelijk deed hij dan ook niet de minste moeite om zich de zaak uit het hoofd te zetten. Er was iets in zijn binnenste, dat hem dwong om zich over te geven aan de zedelijke overmacht dier herinnering, - evenals hij gedwongen zou geweest zijn om een bekentenis af te leggen van de misdaad, die zulk een donkere schaduw op Dora's leven geworpen had en den onbevlekten naam en de schoone toekomst had verwoest van een man, die eenmaal zijn vriend was, indien de spiritist ook hèm op het tooneel geroepen had. Ja, dáárvan was hij overtuigd. In die omstandigheden zou hij zijn geheim niet voor zich hebben kunnen houden. De spiritist zou het hem als 't ware uit de keel hebben gewrongen, en hij zou daar tegenover de verwoede menigte als een zichzelven aanklagend misdadiger gestaan hebben. Het geval zou in de dagbladen openbaar zijn gemaakt, even ontwijfelbaar als de bekentenis van Leon Cavaroc morgen ochtend in alle couranten zou te lezen zijn. Het geval zou

zijne vrouw ter oore zijn gekomen. En wat zou er dàn gebeurd zijn?...

Deze overpeinzing was een ware marteling voor hem, en hij kromp ineen van pijn en hartzeer. Want het was de waarheid, dat hij Dora nooit zoo vurig en zoo hartstochtelijk had liefgehad als in deze dagen. Zij was de ziel van zijn leven. Wat had de spiritist gezegd? 'Zie mij hier liggen, overgeleverd

STANDBEELD VAN COLUMBUS OP HET MONUMENT TE MADRID. Naar G. Suñol. (Zie blz. 240).

aan de genade van mijn geweten, dat nooit slaapt, als een dief, een leugenaar en een moordenaar; een wezen dat door ieder geschuwd en ontweken moet worden, onwaardig dat iemand hem vriendschap toedraagt, onwaardig dat iemand liefde voor hem koestert!' Had hij niet zelf door zijne daden bewezen, dat hij alle vriendschap onwaardig was? Maar had hij óók zelf bewezen, alle liefde onwaardig te zijn? Werd door eene liefde als de zijne niet alles gerechtvaardigd? Ja, alles! En hij had niet gedaan wat die man, Leon Cavaroc, bekend had gedaan te hebben. Hij had geen moord gepleegd. D i e misdaad was hem ten minste gespaard. Tot zulk een afschuwelijke laagte had hij nooit kunnen vallen!

Dit eigenaardige pleidooi kon hem evenwel niet voldoen. Hij wist dat hij een misdaad begaan had, die in afschuwelijkheid gelijk stond met moord. Eenigen troost putte hij nog uit de overweging, dat hij, en hij alléén, met het geheim bekend was; dat er wel zekere bewijsstukken in handen van Frank Harding waren gekomen, doch dat deze tot niets meer dan verdenking konden leiden, en er dus niets stelligs tegen hem kon ingebracht worden; en eindelijk, dat - ofschoon hij Dora door middel van een laaghartig bedrog tot de zijne had weten te maken - zij er onbekend mede was gebleven en niets van zijne schuld afwist. Hij verdiepte zich een poos in die beschouwingen, en deed zijn best om door allerlei drogredenen den daaruit geputten troost te vergrooten; maar ten slotte maakte de wanhoop zich weder van hem meester, en had hij niet het minste houvast meer aan het bedrieglijk anker.

'Je staat 's morgens op, je eet, je werkt of je luiert, en dan komt de nacht, en je slaapt!' Alweder die woorden van den spiritist! Alles wat die man gezegd had en wat op zijn geval toepasselijk was, had zich als 't ware in zijn brein vastgeklonken. 'Je slaapt niet alléén: er is in je onmiddellijke nabijheid een menschelijke getuige, evenals er hierboven een Goddelijke Vergelder is. Hoe zal het zijn, wanneer je 's nachts, terwijl je daar hulpeloos en onbeweeglijk nederligt, melding maakt van je schuld!' Dáár school de felste prikkel in. S p r a k hij werkelijk in zijn slaap? Had hij inderdaad een bekentenis gedaan, zonder dat hij het wist?

Hoe zou hij zich hiervan kunnen vergewissen? Dora had hem nooit iets verweten; zij had hem nooit beschuldigd, zij had er nooit op gezinspeeld, dat hij zich een bekentenis zijner schuld had laten ontsnappen. Maar dat zou juist - gesteld al dat zij bekend was met zijn schelmstuk - geheel in overeenstemming wezen met haar karakter en hare natuur. Zij was met hem verbonden, zij was zijne vrouw, zij was de moeder zijner kinderen. Boven de groeve van het eene hadden zij hunne handen in elkaar gevouwen, en het bloeiende leven van hunne dierbare Mary versterkte den band, die hen met elkander vereenigde. Niet de band der liefde - maar de band van den plicht.

Hij kreunde pijnlijk. Door dat ééne woord werd Dora's gedrag jegens hem gedurende al de jaren van hun huwelijksleven uitgedrukt. P l i c h t ! Zij, de zwakke witte lelie, die hij verworven had, was sterk genoeg om tot het laatste uur haars levens getrouwelijk haren plicht te vervullen. Haar hart mocht er onder bloeden, - maar zij zou niet terugschrikken voor de volbrenging van datgene, wat in hare oogen eene heilige verplichting was.

VERDOOLD. Naar G. Spangenberg. (Zie blz. 240).

Neen, geen liefde! Zij had hem niet liefgehad, toen zij - op aandrang van haren vader - beloofd had, de zijne te zullen worden, en ook na dien tijd was het hem niet gelukt hare liefde te winnen. Maar zij zou tot het laatste oogenblik aan zijne zijde blijven, onbewust misschien van het lijden, dat zij hem aandeed. Indien hij tot haar zeide: 'Heb mij lief, en maak een einde aan mijne ellende!' zou zij dan medelijden met hem hebben? Neen, - liefde kan niet gedwongen worden: het moet een vrijwillige uiting des harten zijn.

Zij had hem niet lief; doch haar karakter was van nature geneigd tot liefde. Had zij dan, in de diepste diepten harer ziel, den man lief, dien hij had verraden en in het verderf gestort?

Het was voor de eerste maal, dat hij zich dit denkbeeld zoo scherp en zoo duidelijk voor oogen had gesteld, en de schok er van was zóó groot, dat hij er met physieke blindheid door geslagen werd. Hij stak hulpeloos zijne handen voor zich uit, evenals hij gedaan zou hebben in een strijd tegen een tastbaren vijand. De schaduwen, die hem omnevelden, schenen niet van louter geestelijken aard te zijn.

Maar eindelijk herwon hij zijne zelfbeheersching en doorkruiste hij in zijne gedachten de kronkelende doolpaden, waarop hij door de gebeurtenissen van dezen avond verdwaald was geraakt. Het tooneel waarin hij op het punt had gestaan een werkzaam aandeel te nemen, hield hem onweerstaanbaar geboeid. Met die zonderling terugwerkende aandrift naar de paden van zelfbestraffing, die zich bij sommige schuldigen gevoelen doet, vatte hij den draad zijner overpeinzingen weer op bij het punt, waar hij ze had afgebroken. Koesterde Dora werkelijk, in de diepste diepten harer ziel, liefde voor den man, dien hij verraden en in het verderf gestort had?

Robert Walford was in zekeren zin een godsdienstig man, dat wil zeggen: hij vervulde de uiterlijke vormen van den godsdienst, hij ging naar de kerk, hij bad vóór en na het eten, en hij geloofde aan een toekomend leven. Er was niets volkomen beslists in zijne overtuigingen, en het zou groote moeite gekost hebben om hem te bewegen tot eene duidelijke en ondubbelzinnige verklaring van volstrekt geloof en ongeloof. Gedeeltelijk was het iets troostends, gedeeltelijk was het een mode en een gewoonte, gedeeltelijk kwam het doordien hij hoopte, dat de predikanten gelijk hadden in hetgeen zij predikten.

Maar met dat al geloofde hij dan toch in iets, en verder gaf hij zich persoonlijk geen moeite, om dat 'iets' nader te omschrijven. Doch dezen avond, en onder deze heftige ontroeringen zijner ziel, nam het godsdienstig beginsel in zijn binnenste scherper lijnen en forscher kleuren aan, - het begon meer op een besliste overtuiging te gelijken. Er was een God, er was een leven hiernamaals, en de liefde was onsterfelijk! Als dat zoo was, als Dora liefde koesterde voor Frank Harding, behoorde zij hèm, haren echtgenoot, slechts voor het sterfelijke gedeelte van haar leven toe. In het leven hiernamaals zou zij niet aan zijne zijde wandelen. Hij aanschouwde zichzelven als een verloren ziel, in wanhoop rondwarende door de eeuwige ruimten. En zijne kinderen? Zouden zij, ook zij, hem verloochenen? Deze gedachten overweldigden hem, en hij waggelde blindelings voorwaarts.

'Hola! Voorzichtig! Kijk wat voor je!' zeide een man, tegen wien hij bijna was aangeloopen, en die hem nu bij den arm ter zijde schoof.

Hij deinsde terug alsof een adder hem gestoken had. Die stem was... de stem van Frank Harding, en aan Franks hand liep een knaap van omstreeks dertien of veertien jaar. Terwijl hij zoo een oogenblik in een deinzende houding bleef staan, en zoo

geplaatst dat zijn eigen gelaat in de schaduw was, zag en herkende Robert Walford den man, aan wien hij in de laatste uren zooveel gedacht had!

Hij zette, zonder iets te zeggen, zijn weg voort.

XII.

Met Dora sprak hij geen woord over de voorstelling van den spiritist, en evenmin over zijne ontmoeting van Frank Harding. Zij vroeg hem op een droomerigen toon, of er ook al eenig goed nieuws omtrent den oorlog was, waarop hij ten antwoord gaf: 'Neen! Ik zou de helft willen geven van alles wat ik op de wereld bezit, indien ik uit Parijs kon komen!'

'Het zou een gelukkige verlossing zijn,' merkte zij aan.

Hare stem maakte een pijnlijken indruk op hem: de woorden klonken zoo zwak, zoo moedeloos.

'Je bent ziek, Dora.'

'Ik weet niet wat mij scheelt,' hernam zij, 'maar het schijnt wel, of ik volstrekt geen kracht meer heb.'

't Was het gebrek aan voldoende spijs, dat zich bij haar deed gevoelen, - en niet alleen aan voldoende, maar ook aan voedzame spijs.

Hij liep een tijdlang in wrevelige stemming de kamer op en neder, en verwenschte den ondraaglijken en onhoudbaren toestand, waarin hij verkeerde. Of was het niet om krankzinnig te worden bij de gedachte, dat iemand, die thans een rijk man was, met vrouw en kind bijna van honger stierf in een vreemd land?

'Wij moeten het geduldig dragen,' zeide zij. 'Ook in de gelukkigste omstandigheden is het leven vol zorg en moeite.'

Hij zag haar wantrouwend aan.

'Heb je met iemand gesproken, Dora?' Plotseling was hij aan Frank Harding gaan denken. Een ongewone toon in den klank zijner stem deed haar onwillekeurig hare oogen op zijn gelaat vestigen, en toen liet hij er op volgen: 'Met iemand dien je kent? Iemand die... de een of andere oude vriend of kennis?'

'Neen,' zeide zij, 'wij kennen hier niemand - wij hebben geen vrienden of bekenden in Parijs. Bedoel je iemand in 't bijzonder?'

'Ik weet eigenlijk zelf niet recht wat ik bedoel,' antwoordde hij. 'Ik ben half krankzinnig door dit opgesloten leven. Ik kan het niet uithouden, als ik je nog langer zoo moet zien lijden!'

'Het moet verdragen worden!' sprak zij. En tegelijkertijd zeeg zij bewusteloos neer.

Hij snelde heen, om een dokter te halen, en toen hij er met een terugkwam, vond hij haar te bed

liggen, terwijl zij Mary aan haar hart drukte. Nadat de dokter Dora's pols onderzocht en haar eenige vragen gedaan had, haalde hij zijne schouders op.

‘'t Is overal een en dezelfde geschiedenis,’ sprak hij; ‘genoeg eten en drinken - dat is het wat wij allen noodig hebben!’

‘En als wij het niet kunnen krijgen?’

De dokter trok bij vernieuwing zijne schouders op en zeide: ‘Zij is niet sterk! O, die vervloekte Prussiens! Het zijn niet enkel hunne kanonskogels, die de Parijzenaars dooden.’

Robert verkeerde letterlijk in doodsangst, doch uit Dora's mond klonk geen enkele klacht. ‘Ik zal haar moeten verliezen!’ was zijne éénige gedachte; ‘zij zal sterven, en ik zal haar verliezen!’

Sedert hij huiswaarts was gekeerd, was de hoop bij hem opgekomen, dat hij thans misschien in staat zou zijn om hare liefde te winnen; doch dit kon onmogelijk ten uitvoer gebracht worden, tenzij hij tijd had om haar te bewijzen, op eene andere manier en in een nieuwen vorm - hij wist niet op welke manier en in welken vorm, maar hij klemde zich aan de hoop vast, - hoe innig en overweldigend zijne eigene liefde voor haar was. En nu hing hem het gevaar boven 't hoofd, dat zij hem ontrukt zou worden! Het was ondraaglijk! Het was om krankzinnig te worden!

Na Dora verzekerd te hebben, dat hij niet lang weg zou blijven, verliet hij het huis, ten einde nogmaals eene vruchtelooze poging te doen om wat goeden wijn en vleesch te bekomen. Al zulke dingen waren thans niet verkrijgbaar voor iemand, die met een ledige beurs rondliep. Herhaalde malen klonk hem het geroep in de ooren: ‘Wijs o n s den weg om te bekomen wat gij noodig hebt! Wij hebben het óók noodig! Zie maar: onze kinderen zijn door dezelfde oorzaak bleek en schraal geworden. Zie maar: onze vrouwen vervallen met den dag!’ Dit was nu nog wel niet het geval met allen, maar toch met zeer velen. Een der mannen verhaalde: ‘Ik ging met geld in mijne hand naar eene restauratie, maar ik heb er slechts een halve portie eten kunnen koopen. O, die vervloekte Pruisen!’ Het was een geliefkoosde uitroep: ‘O, die vervloekte Pruisen!’ Alsof de Parijzenaars zich niet zelf, door hunne dwaasheid en hooghartigheid, hun ongeluk op den hals hadden gehaald!

Maar of de Franschen dan wel de Pruisen in de eerste plaats de schuld der bittere ellende droegen, was een volkomen onverschillige zaak voor Robert Walford bij zijne pogingen om versterkend voedsel voor Dora te bekomen. ‘Zij gaat sterven! Zij gaat sterven!’ kreunde hij; ‘en ik zal haar voor altijd en immer verliezen!’ Hij kwam met ledige handen thuis en zette zich naast Dora's legerstede neder, met een wanhopig en moedeloos hart.

Was deze gevoelige slag hem toegezonden als een straf voor zijne misdaad? In het licht der wederwaardigheden van dezen avond was hij maar al te zeer bereid, om deze uitlegging van den staat van zaken te aanvaarden. Ja, zijne zonde had een tijdlang geslapen, maar zij had hem toch eindelijk ontdekt. Zoo, met zijne ziel in rouwe, bleef hij naast Dora's bed zitten, tot lang na middernacht, zonder zich te bewegen.

(*Wordt vervolgd*).

Zijn eerste brief.

Wie herinnert zich niet dat gewichtige, onvergetelijke oogenblik, toen men den eersten brief van h e m ontving?

De eerste brief vol zoete woorden, vol betuigingen van eerbied, liefde, hoop, vol teedere vragen en bescheiden aarzeling; de brief, die het hart zoo haastig doet kloppen, die den blos naar de frissche wangen jaagt, die de oogen laat vonkelen en den geest vervult met rozige gedachten voor de toekomst.

Van wien die brief ook komen mag, altijd behelst hij hetzelfde, altijd oefent hij dezelfde toovermacht uit, altijd blijft het oogenblik van zijn ontvangst een tijdperk in het leven der jeugd. Wat die brief ook moge brengen, wat voor beloften hij ook bergt, die vervuld worden òf verijdeld, of hij de eerste blijkt te zijn van een lange reeks brieven, of wel de laatste blijft, toch is er alle kans op dat van alle brieven, die de jonge dame in het vervolg nog zal ontvangen, er geen enkele zal wezen, die zulk een indruk op haar hart zal maken als deze eerste.

Wie zou niet wenschen voor het schoone meisje met haar diepe, zielvolle oogen, dat de ontvangst van het witte blaadje papier, hetwelk haar zooveel te denken geeft, een gelukkige richting zal geven aan haar leven, en dat zij in latere, veel latere jaren altijd met voldoening en dankbaarheid zal denken, aan het gedenkwaardige oogenblik, toen zij haar eersten brief ontving?

Wielertocht rondom de wereld.

De wielrijder A. von Gödrich, meesterrijder van de algemeene wielrijders-unie, en lid van verscheidene sportvereenigingen, heeft het moedige plan volvoerd om op zijn tweewieler een reis rondom de wereld te maken. Van zijn avontuurlijke reizen in de Balkanlanden, Anatolië, Syrië, Palestina en Egypte is indertijd veel sprake geweest. Men heeft hem ook al eens voor dood verklaard. Den eersten Juli 1891 kwam hij op het eiland Corfu aan. Den 17den Juli begaf hij zich met de Oostenrijksche Lloyd-stoomboot naar Brindisi en van daar per wieler over Tarente, Napels, Rome, Florence, Modena, Verona, Tarente, Bozen, Innsprück, Kufstein, Rosenheim, Mannheim, Ingolstadt, Neurenberg, Chemnitz en Dresden naar Berlijn, naar het congres van de algemeene wielrijdersunie. Na afloop van dit feest begaf hij zich over Silezië naar Weenen, Graz, Triëst terug naar Griekenland, vanwaar hij zijn reis rondom de wereld voortzette. De velocipede, die hij gebruikte, kwam van een fabriek in Dresden. Hij heeft met deze machine reeds meer dan 18000 kilometer afgelegd en een menigte prijzen gewonnen. Verbazend is zijn record van 12 uren met 301, en het meesterschap van 24 uur met 507 kilometer. Dit is het hoogste wat men op het

gebied van de wielerkunst ten opzichte van snelheid en volharding bereikt heeft.

Het standbeeld van Columbus te Madrid.

Zooals men weet, viert Amerika thans het vijfde eeuwfeest van haar ontdekking; en ook Spanje, hoewel het eigenlijk bitter weinig voordeel trok uit de landen, welke Columbus en de koene ontdekkers na hem, voor haar wonnen, viert dapper dit gedenkwaardige feit mede, dat aan haar koningin Isabella te danken was.

In Madrid is een prachtig monument ter eere van den grooten Genuees opgericht, en zijn standbeeld, dat het versiert, onderscheidt zich door edelen eenvoud en groote waardigheid. Hij wordt daar voorgesteld met de banier van het Kruis, dat hij, als teeken van ware beschaving en verlichting, in alle landen, welke hij ontdekte, wilde planten, in de hand; de aardbol, door hem zoo uitgebreid, rust op een voetstuk naast hem, omringd door de scheepskoorden, die wijzen op zijn genie als zeevaartkundige; zijn blik is ten hemel geheven, als wilde hij Gode alleen de eer geven van den schitterenden uitslag zijner pogingen; zijn linkerhand schijnt alle volken der Oude Wereld uit te noodigen bezit te nemen van de nieuwe landen, welke hij voor haar opende.

Dit standbeeld is, zooals men uit voorgaande afbeelding zien kan, den grooten Columbus en het volk, dat op hem vertrouwde, ten volle waardig.

Gedenkdagen.

Het jaar 1892 bevat een groote menigte belangrijke gedenkdagen.

Tweehonderd vijftig jaren zijn sedert den dood van Galilei verloopen. Den 29en Februari was het de 100e geboortedag van den beroemden sterrenkundige Herschel, den 15en Maart de 50e sterfdag van Cherubini. De aan groote gedenkdagen zoo rijke maand Maart bracht ook, den 29en, den 300en geboortedag van den beroemden paedagoog Johan Amos Comenius. In de maand April was het den 10en de 400ste geboortedag van Joannes Agricola en den 11den ook de 400e van Margaretha van Navarra; den 13en Mei de 100e van Paus Pius IX; den 5en Juni de 250e van den beroemden kanselredenaar pater Abraham à Santa Clara, en den 10 Juli is het de 100e van den bekenden schrijver kapitein Marryat Op den 28en Juli zijn 50 jaren verloopen sedert den dood van den bekenden dichter der romantieken Clemens Brentano. Den 2en Augustus zal het 400 jaren geleden zijn dat Columbus zich op reis begaf om Amerika te ontdekken en den 14en October dat hij er landde.

Den 18en Augustus is het de 250e sterfdag van den schilder Guido Reni en den 19en de 100e geboortedag van den engelschen staatsman John Russell; den 21en September ook de 100e verjaardag van Johann Peter Eckerman, den 16en December de 150e van den veldmaarschalk Blücher en den 25en de 150e van Charlotte von Stein, de bekende vriendin van Goethe.

Wie er nog meer weet, zegge het!

Verdoold.

Onstuimig klopt des jonglings smachtend hart,
Verteerd door bange, en toch zoo zoete smart.

Een smart die heel zijn ziel met wee vervult,
En hem toch óók een Paradijs onthult!

Hij smacht naar 't lichten van den vollen dag,
Naar 't schoonste en hoogste, of hij het grijpen mag...

Het schoonste... en hoogste... Waarheid, kennis, macht,
Hij wil ze omvatten met zijn jonge kracht.

En zoo trekt hij vol hoop de wereld door,
Steeds zoekend naar een onbetreden spoor.

'Wie wijst het mij? Wie leidt mij tot het licht
Van 't hoogste en schoonste, als van Gods aangezicht?

Wie voert mij opwaarts naar mijn ideaal,
Opdat het mij met al zijn gloed bestraal?

Ik dorst naar 't edelste! Wie geeft het mij?
Wie slaakt mijn banden, - maakt mij waarlijk vrij?'

Zoo peinst hij, in den stillen nacht, bij 't meer,
Dat fonkelt in den glans van 't sterrenheer.

Zoo zoekt hij... tot op eens een wondre gloed
Hem vol verrukking de oogen scheemren doet:

Een gloed, een licht, zóó zacht, zóó rein, zóó schoon
Als de aureool der Englen voor Gods troon!

'En is dat niet een Engel?' fluistert hij,
'Te schoon voor de aarde? - een kind des Hemels, zij?

O, toef toch, lieflijk beeld! betoovrend licht!
Waarbij alle aardsche glans en glorie zwicht!

Gij zijt het hoogste, 't schoonste!... Daal, o daal
Nu tot mij neder, o mijn ideaal!

Dat ik u juichend in mijne armen druk,
Uw kussen drinke, zwijmend van geluk!...'

Maar lachend zweeft de schoone lichtnimf voort,
Als spot zij met des jonglings smeekend woord.

Al verder, verder, dwaalt haar stralend hoofd,
Dat hem de hoogste zaligheid belooft...
Hij dwaalt steeds mee, beneveld door haar gloed,
En blind voor al het aardsche aan zijnen voet!

Van stap tot stap volgt hij haar lichtend spoor...
Gaat zij hem niet naar hooger sferen voor?...

....
....

En 's morgens - de ochtendhemel bloosde pas -
Vond men den doode in 't vochtig oevergras.

H.V.

Juni '92.

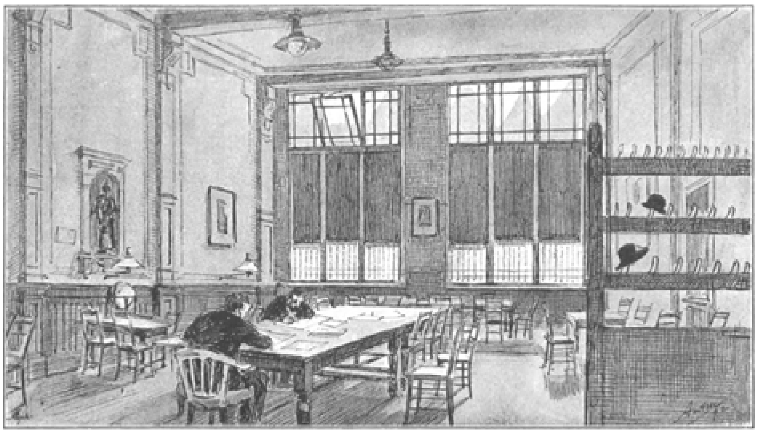

Ons huis: leeszaal.
‘Ons huis.’
Het nieuwe Volksgebouw in de Rozenstraat te Amsterdam.
Met 3 illustratiën. Naar Antoon Molkenboer.

‘Dat hadden we geen van beiden gedroomd, Jantje!’ zei ik in gedachten tot mijn kwelgeest uit vroeger jaren, terwijl ik de zalen en gangen van ‘Ons Huis’ doorwandelde, te midden van eene talrijke schare mede-belangstellenden.

't Was eene zich onweerstaanbaar opdringende herinnering van vijf-en-twintig à dertig jaar geleden. Ik verkeerde destijds in de aangename positie van een jongmensch, die naar hartelust kon lezen en studeeren, die soms heel veel papier beschreef, maar gelukkig ook veel weer verscheurde, en ik kende geen dierbaarder plekje op de wereld dan het boven-achterkamertje aan den tuinkant, waarover ik, bij ouderlijk besluit van dato zooveel, de geheele en volkomen vrije beschikking had verkregen. Ik kon er werken zoo veel en zoo hard als ik wilde, maar er mij óók verzadigen aan dat heerlijke luieren met een boek in de hand, dat een der grootste geneugten voor jonge en oude minnaars van letteren en kunst uitmaakt. Doch geen genot hier op aarde is onvermengd, en dus ook dit niet! Het woonhuis mijner ouders stond, en staat nog, op de Prinsengracht tusschen de Rozengracht en Rozenstraat, en heeft door een smal steegje, de Zoutzaksteeg geheeten, van achteren een uitgang in laatstgenoemde straat. Uit mijn kamertje had ik het uitzicht op de achterhuizen van die straat, en meer bepaaldelijk op het armoedige en bouwvallige hoekhuisje aan het einde der steeg, dat aan onzen tuin grensde. Achter het meestal openstaande zoldervenster van dat huisje, op luttel meters afstands van mijn schrijfcel, had zich een sigarenmakers-familie gevestigd, bestaande uit een vader en twee zoons, die zich daar, bij de uitoefening van hun vrij eentonig handwerk, poogden op te vroolijken, door het luidkeels uitgalmen van alle mogelijke en onmogelijke straatliederen. De jongste der beide zonen legde zich bovendien met buitengewonen ijver op de beoefening der duivensport toe, en had te dien einde het dak zijner ouderlijke woning verrijkt met een ‘plat’ of ‘legger’, waarop hij zich een groot gedeelte van den dag met de dressuur zijner blauwroeken, eksters, kroppers enz. amuseerde. Dat die dressuur echter met een aanhoudend schreeuwen, fluiten en gillen gepaard ging, maakte deze training voor mij minder aangenaam, en innig dankbaar was ik, als er

eindelijk een pauze in kwam. Maar wanneer brak die aan? Als de hulp van den duivenjager bij het 'bosjesmaken' vereischt werd, hetgeen hem door een bulderend 'Jantje!!' van vader of broeder werd medegedeeld. Dan kwam er een einde aan het fluiten en het steenen gooien, de duiven kregen rust, en ik hoopte op iets dergelijks, maar verviel meestal van den regen in den drop, want... Jantje, aan de sigarenmakers-werktafel plaats genomen hebbende, werd onmiddellijk 'der Dritte im Bunde' bij het zingen der straatliederen, en poogde steeds met zijn snerpende discant de beide anderen te overstemmen. En soms ook - want zelfs een sigarenmakers-familie kan toch niet a l t i j d zingen -

werd Jantje, misschien om zijn bekoorlijk keelgeluid, tot voorlezer gepromoveerd en kreeg hij een stuk courant voor zich, waaruit hij dan met een nasale stem, die minstens een kwartier ver hoorbaar was, achtereenvolgens al de nieuwtjes opdreunde. Het was om wanhopig te worden! Maar het wanhopigst was en bleef steeds: zijne medewerking in het trio op den zolder en zijn duivendressuur door middel van gefluit en steenworpen op het dak. En het was toch zoo hard, ten wille van Jantjes exploiten de ramen te sluiten, als de zon zoo warm scheen en de bloemen in den tuin zoo heerlijk geurden! O, Jantje! wat hebt ge, onwetend, mij het leven vaak zuur gemaakt!...

En nu is het spoorloos van den aardbodem verdwenen, het onoogelijke huisje, waar de sigarenmakers op den zolder hunne vuile straatliederen uitbrulden, - en de plek, waar het stond, maakt thans deel uit van het terrein eener stichting, waar den kinderen des volks belangstelling wordt ingeboezemd voor al wat liefelijk is en wel luidt, en waar goede woorden gesproken worden en schoone liederen of heerlijke melodiën weerklinken. Het bestuur der Vereeniging ‘Ons Huis’ heeft onderscheidene huizen en erven in de Rozenstraat aangekocht, om de gebouwen te sloopen en op den vrijkomenden grond de nieuwe stichting te doen verrijzen; en onder deze perceelen behoorde ook de armoedige woning der luidruchtige sigarenmakers op den hoek van het steegje. En toen ik deze overwinning der beschaving op de onbeschaafdheid aanschouwde, herhaalde ik nog eens in gedachte: ‘Dat hadden we geen van beiden ooit gedroomd, Jantje!’ Misschien zit hij in dit eigen oogenblik wel met vrouw en kinderen, op dezelfde plek waar hij eens zijne straatdeunen uitgilde en zijne duiven joeg, genoeglijk te luisteren naar een onderhoudende voordracht of naar mooie muziek. En als ik er hem zag - en nog herkende - zou ik hem vriendelijk toeknikken en met sympathie de hand drukken. ‘Ons Huis’ zou de brug zijn geworden, die ons tot elkaar had gebracht. ‘Het oude is voorbijgegaan; ziet, het is alles nieuw geworden!’

Want dat is het groote hoofddoel der gansche stichting: i e t s n i e u w s te brengen in het leven van vele, vele menschen, - iets dat er dusver maar al te zeer in gemist werd: het geloof dat beschaving ook het deel van den eenvoudigste en geringste kan zijn, en dat die beschaving een zonnestraal van opgewektheid kan doen vallen op i e d e r s leven. Het bestuur verklaart het duidelijk genoeg:

‘O n s H u i s wenscht het leven der arbeidersgezinnen te verheffen door middel van geestelijke ontwikkeling, die tot den arbeid meer geschikt maakt en den vrijen tijd met meer vrucht leert gebruiken.’

Het denkbeeld der geheele, zoo zeldzaam schoone stichting hebben wij te danken aan het edelmoedige hart en het heldere doorzicht van een zeer gefortuneerd Amsterdammer, den heer P.W. Janssen, Directeur der Deli-Maatschappij, wiens warme belangstelling in al wat tot verbetering van het lot der arbeidende klasse leiden kan, hem dreef om een aanzienlijk deel van zijn in den handel bijeengebracht groot vermogen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van een plan, dat werkelijk in alle opzichten ‘tot heil des volks’ kan strekken. En in de tweede plaats dankt de stichting haar ontstaan aan de heeren J.A. Tours, Dr. C.W. Janssen en C.B. Posthumus Meyjes (architect), die de ontwerpen beraamden, met de Londensche inrichtingen ‘People's Palace’ en ‘Toynbee Hall’ tot voorbeeld. Zoo ontstond de Vereeniging ‘Ons Huis’, waarbij personen van de meest verschillende richting zich aansloten, een bewijs dat de bedoelingen der stichters werden begrepen en gewaardeerd. Ook Mej. Helene Mercier, bekend door hare toewijding aan de groote volksbelangen,

heeft aan alle voorbereidende beraadslagingen deelgenomen, en met volle gerustheid kan worden getuigd, dat de eer der stichting voor een groot deel ook háár toekomt.

Zoowel de voorbereiding als de geheele uitvoering van het uitnemende plan kenmerkten zich in alle opzichten door bijzonderen voorspoed. Nauwelijks twee jaar geleden, in den zomer van 1890, werd de heer J.A. Tours, de tegenwoordige Directeur van 'Ons Huis,' bekend door zijne veeljarige werkzaamheden op philanthropisch gebied te Amsterdam, door den stichter der nu verrezen instelling tot een onderhoud uitgenoodigd; den 11den Maart 1891, den officieelen geboortedag der stichting, werden die plannen en teekeningen door den heer Janssen goedgekeurd; den 16den Mei daaraanvolgende verkreeg men de koninklijke goedkeuring der statuten, en den 10den Mei 1892 reeds werd het gebouw feestelijk ingewijd.

Doch eer men zoo ver was, moest men in de allereerste plaats het juiste en meest afdoende antwoord trachten te vinden op de moeilijke vraag, hoedanige stichting, in het belang van Amsterdams arbeidende klasse, het meest wenschelijk zou zijn. Verschillende plannen werden ontworpen en besproken, o.a. dat eener model-bewaarschool in de Jordaan (de straten en grachten met bloemnamen achter de Prinsengracht, zooals: Rozenstraat, Lauriergracht, Anjeliersstraat, enz.) Maar een ander ontwerp, dat i e t s g e h e e l n i e u w s beoogde - verhaalt de heer Tours - trad van lieverlede meer op den voorgrond en mocht weldra de goedkeuring van den heer Janssen verwerven. En welk plan werd nu vastgesteld?

'Een gebouw op te richten, waar de arbeider met zijne vrouw en zijne kinderen, na volbrachte dagtaak, een nuttig en aangenaam uur zouden kunnen doorbrengen; waar kunst en wetenschap in verstaanbare klanken tot hen zouden spreken; waar zij uit de grauwe eentonigheid van het dagelijksch sleurleven werden opgevoed tot die hoogten, waar heldere kleuren en vroolijk licht voor het klimmen beloonen. Een gebouw, waar niet alleen de arbeider zou komen om zijn verstand te ontwikkelen, zijnen smaak te verfijnen, zijn gezichteinder uit te breiden, - waar ook de meer ontwikkelde zou binnentreden, om er te geven, op prettigen, gezelligen, broederlijken toon, van wat hij aan kennis en kunst rijk is geworden. Een gebouw, waarin de standen elkander zouden naderen, om onderling kennis te maken, en zoo te komen tot eene waardeering, aan beide zijden nog zeldzaam. Een gebouw, waarin hij die komt, om uit het gebied zijner wetenschap mede te deelen en te

geven, toch ook ontvangt op zijne beurt, als hij door omgang met den arbeider allerlei nieuwe indrukken ontvangt en ervaringen opdoet, die hem diens leven beter doen begrijpen en waardeeren.'

En zoo verrees het gebouw, dat thans in de Rozenstraat bij de Prinsengracht de algemeene aandacht trekt, en in den avond van 10 Mei jl. met eenige feestelijkheden aan zijne eigenaardige bestemming is gewijd. Wij willen er in gedachten een vluchtig bezoek aan brengen, en verwijzen daarbij voor de binnengedeelten naar de geestige schetsjes, waarmede onze jonge vriend Anton Molkenboer dit opstel heeft verduidelijkt. Jammer dat hij ons ook niet een kijkje op den typischen voorgevel heeft gegeven, want ook deze mag wel gezien worden.

Het gebouw is drie etages hoog, waarboven een zolderverdieping, die overvloedig ruimte voor berging van de verschillende benoodigdheden der exploitatie aanbiedt. De hoofdingang bevindt zich in het torenvormig ingerichte en met een aardige spits gekroonde zijgedeelte van den voorgevel. Eenvoud en soberheid zijn de kenmerken van dien gevel, en trouwens van het gansche gebouw, dat echter niettemin, door zijne hoogte en zijne kloeke afmetingen, in deze omgeving een statigen indruk maakt, al draagt het toch het karakter van huiselijkheid en gezelligheid. Door de groote voordeur komt men in een ruime vestibule, welke toegang geeft tot het trappenhuis en de lokalen gelijkstraats. Treden wij er binnen.

Aan den voorkant ligt vooreerst de bibliotheek, waarin hooge kasten zijn getimmerd, om den boekenschat te ontvangen; daar naast een zeer ruime, gezellige leeszaal, waarin dagbladen en tijdschriften van alle richting en kleur zijn bijeengebracht. Een lokaaltje daarachter gelegen, dient tot bureau van uitleening. Aan de achterzijde van deze ruimten ligt het gymnastieklokaal, waarin gelegenheid wordt gegeven aan personen van verschillenden leeftijd om zich geregeld te oefenen onder leiding van een onderwijzer. De ruimte aan de andere zijde der gang wordt ingenomen door de kamer van den Directeur, twee kleedkamers voor de gymnasten en kleinere lokaliteiten. Hier is ook een branduitgang, waarop de brandtrappen van de hoogere verdiepingen in de bovengenoemde Zoutzaksteeg uitkomen, tusschen het gebouw en de belendende perceelen. Door den tuin staat 'Ons Huis' in verbinding met een volkskoffiehuis op de Rozengracht, dat mede door de stichting wordt bestuurd en in September geopend zal worden.

Langs de breede hardsteenen trappen komt men op de eerste verdieping, die aan de voorzijde wordt ingenomen door twee clubkamers, bestemd voor lezingen en nuttig samenzijn, zooals de Vereeniging 'Leeskunst' te Amsterdam dat van haren kant óók reeds heeft ondernomen. Het groote vertrek hiernaast is bestemd voor cursussen in allerlei zaken, die voor den werkman van dagelijksch nut kunnen zijn; het bevat lange, amphitheatersgewijs geplaatste banken met lessenaars, en heeft ruimte voor ongeveer 80 personen. Wordt het publiek echter talrijker, dan kan de zaal met een aangrenzend vertrek *en suite* worden vergroot, zoodat dan ruim 150 toehoorders aan het onderricht kunnen deelnemen. Aan de achterzijde vindt men een kleine modelkeuken, bestemd voor het geven van onderricht in het koken aan meisjes en huismoeders. Evenzoo zal in een der reeds vermelde lokalen een cursus worden geopend, waarin onderricht zal worden verstrekt in het verstellen van ondergoed. Op deze eerste verdieping bevindt zich ook de woning van den concierge.

Wij gaan weder een breede trap op, en komen nu op de tweede etage. De geheele ruimte dezer verdieping wordt ingenomen door de groote muziek- en tooneelzaal,

van 15 bij 13 meter, waarin ruim 550 personen plaats kunnen vinden. Zij ontvangt licht uit een aantal groote ramen in de wanden en door een glazen lantaarn in de kap, zoodat zij overdag kan gebruikt worden voor kunstbeschouwingen en andere doeleinden, zonder altijd gaslicht te moeten bezigen. Het tooneel, dat een breedte heeft van ongeveer 7 meter bij een diepte van 6 meter, is omgeven door kleedkamers, bergplaatsen voor decoratief en dergelijke, en is zoodanig ingericht, dat hier ook gymnastiek-uitvoeringen en andere voorstellingen kunnen worden gegeven. De breede galerij, die tegenover het tooneel de geheele zaal in een halven cirkel omspant, is zoodanig gebouwd, dat de toeschouwers bijna overal een goed uitzicht hebben.

En hoe is nu de organisatie van dit betrekkelijk omvangrijke en veelvertakte lichaam ingericht? In de statuten der Vereeniging wordt allereerst als haar doel genoemd: het bevorderen der volksontwikkeling, door leerzame en gezellige samenkomsten, zooveel mogelijk van personen van beiderlei kunne, die uit alle kringen der maatschappij kunnen toetreden. Een ander artikel bepaalt, dat de Vereeniging nooit mag vragen naar de godsdienstige of staatkundige overtuigingen van hen, die, in welke hoedanigheid ook - 't zij als sprekers, leiders, onderwijzers, 't zij als toehoorders, clubleden of leerlingen - aan de samenkomsten deelnemen. Het eigenlijke bestuur (waarvan de heer J.A. Tours voorzitter is, evenals van al de onder-afdeelingen en commissiën) bestaat uit achttien leden, waarvan, volgens de statuten, vijf moeten gekozen worden uit de arbeidersklasse en vijf moeten zijn vrouwen; drie vormen de financieele commissie, en de vijf overigen zijn op dit oogenblik personen, niet uit de kringen der eigenlijke arbeiders gekozen. Uit deze achttien personen is een zevental, dat als Hoofdbestuur optreedt, meer in het bijzonder met de leiding der werkzaamheden belast. Onder leiding van het gezamenlijke bestuur zijn verschillende commissiën werkzaam (thans reeds een zevental), die een staf van ongeveer honderd personen, vrouwen en mannen van verschillenden stand en leeftijd, vormen, en die allen onder het voorzitterschap van den Directeur den haar opgedragen arbeid hebben te verrichten. Het plan bestaat, om ook uit de dagelijksche bezoekers enkelen, door hen zelf daartoe uit hun midden gekozen, in die commissiën te benoemen, opdat ook zij, die het gebouw betreden om in de eene of andere afdeeling zich te ontwikkelen en te ontspannen, hun tolk en vertegenwoordiger in die commissiën zullen hebben.

Zooals ‘Ons Huis’ thans ingericht en geopend is, biedt het dus gelegenheid tot het lezen van bladen en boeken, tot oefening in de gymnastiek, tot het ontvangen van onderwijs in koken en verstellen, tot

het hooren van wetenschappelijke voordrachten en lezingen over allerlei onderwerpen, tot het samenzijn in gezellige, leerzame clubs, en tot het bijwonen van avondbijeenkomsten, waar muziek en zang, tooneelspel en tooverlantaarn, luimige en ernstige voordrachten, het publiek zullen bezig houden. De Vereeniging heeft voor 5 cents een beknopt en zaakrijk geschriftje verkrijgbaar gesteld, waarin dit veelzijdig doel in dezer voege wordt toegelicht:

'De 12-jarige jongen zal de gymnastiekles kunnen bijwonen, de 18-jarige broeder zijn plekje zoeken in de leeszaal, waar ook zijne ouders welkom zijn. Want de gehuwde en ongehuwde vrouwen worden overal toegelaten. Ook voor meisjes staat de gymnastiekzaal open, ook voor vrouwen de leeszaal. In de clubs,

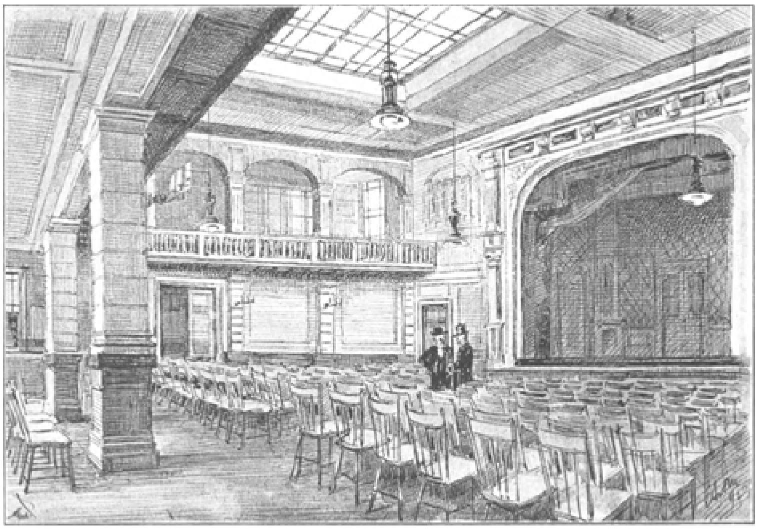

ONS HUIS: MUZIEK- EN TOONEELZAAL.

bij de voordrachten en de lessen kan het publiek gemengd zijn, gezwegen van de avondbijeenkomsten, waar men 't liefst de ouders met de groote kinderen samen zal zien binnenkomen.

Bijna alles zal een kleine entrée kosten: van 2½ tot 10 cents. Maar ook kosteloos zal er een en ander te verkrijgen zijn, o.a. het rechtskundig advies, dat twee advocaten zullen geven aan ieder, die wat weten wil aangaande onze rechtspraktijk, en die moeilijkheden heeft, waaruit hij zich niet weet te redden.

"Ons Huis" is niet alleen in het belang der arbeidende klasse opgericht. Neen, evenzeer in 't belang der meergegoeden. Aan dezen wordt hier gelegenheid gegeven om den arbeider en de zijnen te leeren kennen, en hun mede te deelen van het beste, dat zij hebben, namelijk van al wat ze in hun hoofd en hart hebben opgegaard aan kennis en ervaring. Hier zal de geleerde zijne wetenschap, de kunstenaar zijne kunst, de deskundige in welk vak dan ook, zijne kennis brengen tot hen, die niet in de gelegenheid zijn geweest, daarvan te hooren en te leeren. Hier zal, door ongedwongen omgang, vriendschappelijken toon en gezellig samenzijn, de een den ander nader gebracht worden en van weerszijden eene waardeering gewekt, die voor beiden weldadig werkt. Zoo zal ook hij, die als leider, spreker of leeraar optreedt, om van het zijne te geven, op zijne beurt ontvangen, op zijne beurt leeren en op zijne beurt zijn gezichteinder uitbreiden.

Welkom zijn allen, die tot dit doel willen samenwerken. Niemand, die zich aan de reglementen van orde wil houden, wordt geweerd. Een iegelijk - daarnaar streeft

het bestuur - moet zich in “Ons Huis” op zijn gemak en thuis gevoelen. Het bestuur hoopt dat velen, die van zijne goede bedoeling overtuigd zijn of overtuigd zullen worden, de aangeboden hand zullen aannemen. Het zal gaarne de wenken en opmerkingen van alle belangstellenden hooren en zoo mogelijk ter harte nemen, want het wenscht “Ons Huis” te doen beantwoorden aan het doel, dat het zich heeft voorgesteld: bevordering der ontwikkeling des volks, van den min- zoowel als van den meergegoede. Meer kennis en vreugd in de gezinnen der werklieden; meer kennis en vreugd in de gezinnen der gegoeden. Een samenwerken in beider belang, dat zich kenmerkt door een geest van waardeering en broederzin. Naar dat ideaal zal het bestuur streven met bescheidenheid. Ieder, die voor dit plan

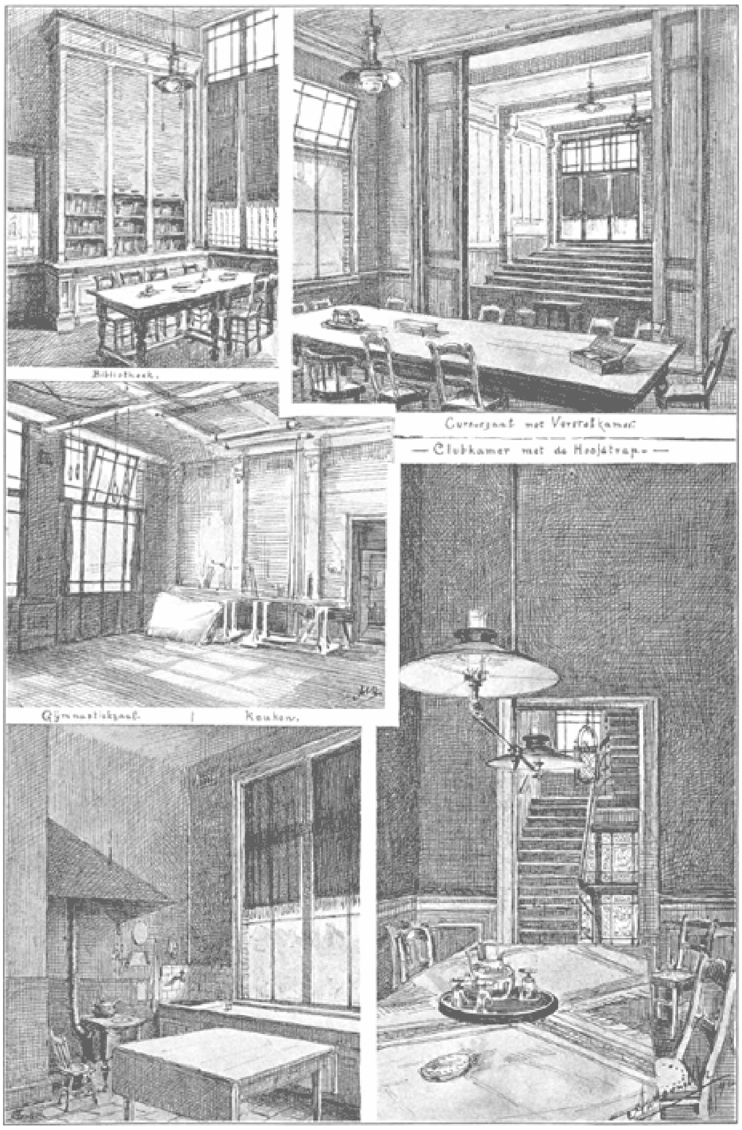

ONS HUIS: BIBLIOTHEEK - CURSUSZAAL MET VERSTELKAMER - GYMNASTIEKZAAL - KEUKEN - CLUBKAMER EN GEZICHT OP DE HOOFDTRAP.

sympathie gevoelt, steune het met zijn zedelijken steun!'

Omtrent de inrichting der verschillende onderafdeelingen verdienen hier nog de volgende bijzonderheden anngeteekend te worden.

De B i b l i o t h e e k gaat uit van de Amsterdamsche 'Vereeniging voor Volksbibliotheken', die in twee openbare lagere scholen reeds eene zoodanige inrichting gevestigd heeft, en hier in het aanstaande najaar hare derde zal openen. Elken Woensdag-avond van 7-9 uur zal de bibliotheek geopend zijn; op vertoon eener kaart, die 5 cents kost, kan men dan een boek ter lezing medenemen, tegen betaling van 1 cent. Men kan een boek gedurende 14 dagen houden, of langer tegen bijbetaling van 1 cent per week; de catalogus kost een stuiver, en de lezers en lezeressen moeten minstens 14 jaar oud zijn. Elke week zal er gelegenheid tot inschrijving bestaan, doch in de maanden Juli en Augustus is de bibliotheek gesloten. Zeer practisch is de bepaling, dat ook de lezers zelf boeken mogen opgeven, die niet in de bibliotheek aanwezig zijn, ter aanschaffing; natuurlijk beslist het bestuur over den aankoop.

In de L e e s z a a l , toegankelijk voor mannen en vrouwen boven de 48 jaar, liggen de voornaamste dagbladen en tijdschriften ter lezing; van elke staatkundige, godsdienstige en wijsgeerige richting is minstens één orgaan aanwezig; ook is daar een bibliotheek geopend, waarvan de boeken n i e t worden uitgeleend, maar altijd ter beschikking der bezoekers zullen zijn. Hier bestaat ook gelegenheid tot het schrijven van een brief en dergelijke; zelfs zal er tweemaal per week iemand aanwezig zijn om brieven te schrijven voor dezulken, die de schrijfkunst niet machtig zijn. Deze leeszaal is geopend dagelijks van 7-10½ uur; des Zondags ook overdag van 10 - 4 uur. Een kaart, die volstrekt personeel is, geldt voor drie maanden en kost 25 cents, doch leden van hetzelfde gezin betalen 20 cents; tevens kan ieder lid der leeszaal ééns per maand een gast medebrengen. Hier bestaat ook de practische maatregel, dat er altijd een lid der commissie aanwezig is, om vragen te beantwoorden, boeken uit de bibliotheek aan te wijzen, inlichtingen te geven, enz.

Het onderwijs in de g y m n a s t i e k z a a l wordt gegeven des avonds aan jongelieden, ook meisjes, boven de 12 jaar. De lessen worden in het begin der maand vooruit betaald, met 10 cents per maand voor hen, die in de afdeeling der jongeren (12 tot 16 jaar), met 15 cents per maand voor hen, die in de afdeeling der ouderen zijn opgenomen. Tricot blousen, riemen en pantoffels worden ten gebruike gegeven, doch blijven het eigendom der Vereeniging. Ook zal er bij genoegzame deelneming gelegenheid tot schermles gegeven worden.

Onder de c l u b s verstaat men: gezellige wekelijksche bijeenkomsten van ongeveer 12 personen, jongens en meisjes, vrouwen en mannen afzonderlijk of te zamen, onder leiding van iemand, door het bestuur der Vereeniging daartoe aangewezen. Het doel is: ontwikkeling door het gezamenlijk lezen van goede boeken, het uitlokken van besprekingen, het vloeiend en duidelijk zich leeren uitdrukken. De deelnemers betalen 2½ cent per avond, of 5 cents indien zij ouder dan 18 jaar zijn. Hier zal tevens gelegenheid zijn tot vorming van een schaakclub.

In de k e u k e n zal onderwijs in het koken gegeven worden aan hoogstens 10 meisjes tegelijk, aanvankelijk op Maandag- en Dinsdag-avond. Elke les kost 5 cents, en telkens worden 5 lessen vooruit betaald, dus met 25 cents. Het toebereide maal is desverlangd om beurten ter beschikking der deelneemsters.

Ook kunnen vrouwen en meisjes onderwijs in de verstelkunst ontvangen, in gezellig samenzijn; zij mogen hare eigene kleederen medebrengen, om ze te leeren verstellen, mits die kleeren gewasschen zijn. De les kost 2½ cent, bij vooruitbetaling telkens van vijf lessen.

Onder de cursussen verstaat men wekelijksch onderwijs voor een beperkt aantal deelnemers, gedurende langeren tijd, over geschiedenis, aardrijkskunde, staathuishoudkunde, gezondheidsleer, boekhouden, enz., en ook in vreemde talen; elke les kost 10 cents. De deelnemers houden aanteekeningen van wat zij hooren, en werken die tehuis uit tot een opstel, dat door den onderwijzer wordt nagezien.

De voordrachten zullen gegeven worden in lokalen van verschillende grootte, ruimte bevattend voor een publiek van 90-500 personen; alsdan zullen over allerlei onderwerpen lezingen worden gehouden, die òf op zichzelven staan, òf eene reeks van enkele avonden vormen. Na elke voordracht is er gelegenheid tot het vragen om inlichting naar aanleiding van het gehoorde; bepaalde debat-avonden zullen afzonderlijk gehouden worden. Tot bijwoning van deze voordrachten worden kaarten à 5 cents verkrijgbaar gesteld; bij getallen zijn ze lager in prijs. Elk jaar zullen eenige voordrachten kosteloos toegankelijk zijn. Deze voordrachten, evenals de reeds genoemde lessen, zullen echter eerst in het aanstaande najaar aanvangen.

In de Zondagavond-bijeenkomsten, die in de groote zaal van 8-10½ uur zullen gehouden worden en door ruim 500 personen kunnen bezocht worden, zullen uitvoeringen van tooneelspel, muziek en zang, ook van gymnastiek, plaats hebben en zal een tooverlantaarn vertoond worden. De toegangsbewijzen voor één persoon kosten hier 10 cents; voor man en vrouw 15 cents; voor elk kind, lid van het gezin, tot een maximum van drie, 5 cents; er worden echter geen kinderen onder de 12 jaar toegelaten. In de groote zaal zullen ook nu en dan middag-bijeenkomsten van 3 tot 5½ uur gehouden worden, waar moeders met één kind tegen 5 cents toegang hebben; voor elk kind daarenboven 2½ cents.

Met het oog op Muziek, Zangkoor en Fanfare-korps zal er gelegenheid tot oefening in den zang en het bespelen van blaas-instrumenten gegeven worden, tegen betaling van 2½ cents voor elk lid van het zangkoor en van 5 cents voor elk lid van het fanfarekorps. De leden zijn verplicht tot afbetaling van het hun verschafte instrument, dat hun eigendom moet worden.

Het kosteloos rechtskundig advies wordt elken Donderdag-avond van 8-10 uur, in de kamer der bibliotheek met aangrenzende wachtkamer, door

de heeren Mr. D.J. van Stockum Jr. en Mr. J. Kruseman gegeven aan ieder, die komen wil.

Bovendien houdt de S p a a r b a n k voor de stad Amsterdam elken Dinsdag-avond twee uur lang in de bovengenoemde kamer der bibliotheek zitting, om geld in ontvangst te nemen; het minste dat men kan inbrengen, is een kwartje.

Wat dagelijks in 'Ons Huis' te hooren of te zien is, wordt telkens aan den voorgevel van het gebouw bekend gemaakt, en verder overal in de stad op de daarvoor meest gepaste wijze. In de vestibule van het gebouw hangt een vragenbus, bruikbaar ook voor hen, die niet deelnemen aan een der werkzaamheden van 'Ons Huis.'

Men zal moeten erkennen, dat de vereeniging van het nuttige met het aangename zelden op gelukkiger wijze heeft plaats gehad, dan in al deze afdeelingen en onder-afdeelingen van de nieuwe, veelbelovende stichting in de Rozenstraat te Amsterdam. Sedert den avond van 10 Mei jl. is zij in werking getreden, en het was een moedgevend begin, toen er in die uren, bij gelegenheid der inwijding, in de groote muziek- en tooneelzaal op de tweede verdieping, zulk een talrijk en gemengd publiek bijeen was gekomen, zoowel bestaande uit deftige dames en heeren, als uit eenvoudige werklieden met hunne vrouwen. Men zag er evenzeer wethouders, professoren en Kamerleden, als aannemers, timmerlieden, metselaars- en schildersknechts, enz. Dit schouwspel moet het edele hart van den grijzen stichter, die de plechtigheid bijwoonde, goed gedaan hebben; en al had hij uitdrukkelijk verzocht, in de feestrede van den Directeur, den heer Tours, niet met name genoemd te worden, toch richtten aller oogen zich met dankbare hulde naar de plaats op de gaanderij, waar de nobele grijsaard gezeten was, toen de redenaar in bedekte termen op hem en zijne vorstelijke mildheid zinspeelde. Ten slotte hief de spreker, ter eere van den stichter van 'Ons Huis,' een driewerf 'hoezee!' aan, waarmede alle aanwezigen van ganscher harte instemden, nadat allen van hunne zitplaatsen waren opgestaan. En evenzeer stemden allen ongetwijfeld in met de twee bestgeslaagde coupletten der Feestcantate, waarmede wij dit overzicht het voegzaamst meenen te kunnen besluiten:

Hoe dof en kleurloos gaat het leven
   Van menig rijk gezin voorbij!
Veel goeds en schoons kan rijkdom geven,
   Maar maakt hij elk bezitter blij?
Wie telt de zorgen, wie de klachten,
   Bij weelde en overvloed geslaakt?
Wie telt de levens, door geen schatten
   Gelukkig en tevreên gemaakt?

Maar geeft de aanzienlijke den naaste,
   Die min bevoorrecht is, de hand,
En voelt hij zich tot hem getrokken
   Door aller menschen broederband;
Toont hij hem eerbied, vriendschap, liefde,
   Waardeert hij hem met woord en daad, -
Dan is het, alsof plots een zonlicht
   Aan beider hemel koestrend staat!

In het huis van Suddhoo.

Naar het Engelsch van Rudyard Kipling.

Het huis van Suddhoo bij de Taksalipoort heeft drie verdiepingen, vier ramen met oude, bruin houten, gebeeldhouwde kozijnen en een plat dak. Het is gemakkelijk te herkennen aan de vijf roode figuren tusschen de twee bovenramen, die op hun witgepleisterden achtergrond den indruk maken van een reusachtige ruitenvijf. Bhagwan Dass de *bunnie* en een man, die zegt dat hij in zijn onderhoud voorziet met zegels snijden, bewonen de benedenverdieping. De twee bovenkamers werden vroeger bewoond door Janoo en Azizun en een kleinen, zwarten terrier, die van een Engelschman gestolen en door een soldaat aan Janoo gegeven was. Tegenwoordig woont Janoo er alleen.

Suddhoo slaapt gewoonlijk op het dak, behalve wanneer hij op straat slaapt. Vroeger ging hij, als het ten minste niet te warm was, dikwijls naar Peshawar, waar hij een zoon heeft die handel in rariteiten drijft. Suddhoo en ik zijn beste maatjes, want de zoon van zijn neef heeft, door mijn voorspraak, de betrekking van eerste bode aan een groot kantoor gekregen. Suddhoo beweert dat God mij eens luitenant-gouverneur zal maken. Ik twijfel niet, of zijn voorspelling zal bewaarheid worden. Hij is al stokoud, zijn haar is spierwit, hij heeft haast geen tanden meer in den mond en zijn geest is niet helder meer. Behalve zijn liefde voor zijn zoon te Peshawar is er niets aan hem wat niet door den ouderdom is verzwakt. Janoo en Azizun zijn twee ‘dames’ uit Kaschmir, waarvan de laatste voor eenigen tijd een medisch student gehuwd heeft, en zich nu metterwoon te Bareilly gevestigd heeft. Bhagwan Dass is een woekeraar en een afzetter. Hij is zeer rijk. De man, die zegt dat hij in zijn onderhoud voorziet met zegels snijden, gaat door voor zeer arm. Hiermee heb ik u genoegzaam in kennis gesteld met de vier voornaamste bewoners van het huis van Suddhoo.

Suddhoo was niet erg bij de pinken. De man die zegt dat hij in zijn onderhoud voorziet met zegels snijden, is de slimste van allen, behalve Janoo. Mooi was zij ook, maar dat heeft niets met het verhaal te maken.

Suddhoo kreeg de tijding dat zijn zoon te Peshawar door pleuris was aangetast en dit bracht hem in doodelijke ongerustheid. Toen de zegelsnijder vernam hoe het met Suddhoo gesteld was wist hij er zijn voordeel uit te trekken. Hij had een vriend te Peshawar, die hem door telegrammen voortdurend op de hoogte zou houden van den toestand van den zieke. En hier begint nu eigenlijk de geschiedenis.

Op een avond kwam de zoon van Suddhoo's neef mij zeggen dat Suddhoo mij wilde spreken, dat hij te oud en te zwak was om zelf te komen, en mij dus liet vragen of ik zijn huis de groote onderscheiding wilde aandoen van het met mijn bezoek te vereeren. Ik ging; maar daar Suddhoo toen in vrij goeden doen was vond ik dat hij wel iets beters dan een hotsende *ekka* had kunnen zenden, om een toekomstigen luitenant-gouverneur op een mistigen April-

avond naar de stad te brengen. De *ekka* ging niet vlug. Het was reeds geheel donker toen ik eindelijk bij het graf van Ranjit Singhy, tegenover de groote poort van het fort, uitstapte. Hier vond ik Suddhoo, die mij vertelde, dat ik, daar ik zoo goed was geweest van te komen, stellig luitenant-gouverneur zou worden vóór mijn haren grijs waren. Toen bleven we een kwartiertje buiten en spraken over het weer, over mijn gezondheid en over den tarweoogst.

Eindelijk zei Suddhoo waar het hem eigenlijk om te doen was. Hij vertelde dat hij van Janoo vernomen had, dat de *Sirkar* een verbod tegen tooverij had uitgevaardigd, omdat men bang was dat tooverij een middel zou kunnen zijn om de Keizerin van Indië te dooden. Ik wist niets van die wet af maar begreep dat er iets gewichtigs ophanden was. Ik zeide hem, dat, voor zoover mij bekend was, het gouvernement de zwarte kunst niet tegenwerkte, ja, zelfs bevorderde. Onder de personen, die hooge staatsbetrekkingen bekleedden, waren er zelfs die haar beoefenden. (Als er door de beheerders der schatkist niet getooverd wordt, weet ik het niet). Om hem nog meer moed in te spreken, zeide ik, dat als er misschien een *jadoo* ophanden was, ik er wel gaarne bij tegenwoordig zou zijn, als het ten minste reine *jadoo* - onschuldige tooverij - was, waar geen menschenlevens mee gemoeid waren. Met een grooten omhaal van woorden verklaarde Suddhoo dat dit juist was wat hij gehoopt had. In vrij onsamenhangende bewoordingen vertelde hij mij toen, dat de man, die altijd gezegd had dat zegels snijden zijn beroep was, een toovenaar was, dat hij hem voortdurend op de hoogte hield van den toestand van zijn zieken zoon te Peshawar, dat de berichten, die hij kreeg, nog sneller gingen dan de bliksem, en dat zij later altijd door de brieven bevestigd werden. Verder dat hij Suddhoo verteld had dat een groot gevaar diens zoon dreigde, en dat dit slechts door tooverij en natuurlijk ook door veel geld, afgewend zou kunnen worden. Ik begon langzamerhand te begrijpen hoe de vork in den steel zat en zeide dat ik een weinig Westersche *jadoo* kende, en dat ik mee naar zijn huis zou gaan om te zien of alles wel naar behooren toeging. Wij begaven ons gezamenlijk op weg en onderwijl vertelde Suddhoo mij dat hij den zegelsnijder reeds tusschen de honderd en tweehonderd roepijen betaald had, en dat de *jadoo* van dien avond nog dubbel zooveel zou kosten. Hij had gezegd dat het zeer goedkoop was, als men in aanmerking nam hoe groot het gevaar was, waaraan de zoon was blootgesteld. Ik vertrouwde de zaak maar half.

Er brandde geen enkele lamp in het huis toen wij aankwamen. Uit de vertrekken van den zegelsnijder drongen allerakeligste, kermende geluiden tot ons door. Tastend gingen wij de trap op, Suddhoo beefde over het geheele lichaam en zeide op gedempten toon tot mij dat de *jadoo* reeds aan den gang was. Boven ontmoetten wij Janoo en Azizun, die ons vertelden, dat er dien avond over hare kamers beschikt kon worden, omdat er daar meer ruimte was. Janoo, die zeer gevat is, fluisterde mij toe dat de geheele geschiedenis niets anders ten doel had dan om Suddhoo geld af te troggelen, en dat de zegelsnijder na zijn dood ergens zou komen waar het zeer warm is. De oude Suddhoo was niet in staat zijn tranen te bedwingen, en liep huilend door het vertrek op en neer, onophoudelijk den naam van zijn zoon bij zichzelven mompelende, en af en toe aan Azizun vragende of de zegelsnijder voor zijn eigen huisheer eigenlijk niet wat billijker behoorde te zijn. Janoo duwde mij in een der vensternissen. De luiken waren gesloten en de kamers werden slechts verlicht door een klein olielampje. Het was onmogelijk dat ik gezien kon worden als ik mij maar stil hield.

Eindelijk hield het gekerm beneden op en wij hoorden voetstappen op de trap. Het was de zegelsnijder. Toen hij den terrier hoorde blaffen bleef hij voor de deur stilstaan, en riep Suddhoo toe om de lamp uit te blazen. Het vertrek was dus in een ondoordringbare duisternis gehuld en de roode gloed van de twee hugas - pijpen - van Janoo en Azizun was het eenige wat gezien werd. De zegelsnijder trad binnen en ik hoorde dat Suddhoo zich kreunend op den grond wierp. Azizun hield haar adem in en Janoo liep huiverend naar een der rustbedden. Ik hoorde een gekletter als van metaal en zag even boven den grond een blauwgroenen lichtstraal. Het was juist voldoende om Azizun, die geheel in elkander gedoken met den terrier op haar schoot in een hoek van het vertrek zat, Janoo met gevouwen handen voorover op het bed zittend, Suddhoo, sidderend met het aangezicht naar den grond gekeerd en den zegelsnijder te onderscheiden.

Ik hoop dat ik nooit meer een gezicht zal zien zooals dat van den zegelsnijder. Hij was tot het middel toe naakt, had een breeden krans van witte jasmijnen om zijn slapen en een zalmkleurigen gordel om de lenden. Maar in dit alles lag niets angstverwekkends. Het was zijn gezicht dat mij het bloed in de aderen deed stollen. Er lag een blauwgroene tint over verspreid. Daarbij had hij de oogen zoo ver opgeslagen dat slechts het wit ervan te zien was; en verder geleek het op het gezicht van een demon - een duivel - op alles wat ge maar wilt, maar niet op den geslepen ouden booswicht, dien wij over dag altijd op zijn draaibank konden zien zitten. Hij lag op zijn buik met de armen kruiselings op zijn rug, oppervlakkig onbeweeglijk als ware hij aan den grond genageld. Zijn hoofd en hals waren het eenige dat den grond niet raakte. Zij vormden bijna een rechten hoek met het lichaam, evenals de opgeheven kop van een cobra. Het was werkelijk ijzingwekkend. Midden op den vloer stond een groote, diepe, geel koperen kom, waarin een lichtje dreef dat een bleek, blauwgroen schijnsel van zich wierp. Tot driemaal toe kroop de man, die op den grond lag om die kom heen. Hoe hij het deed weet ik niet. Ik kon de spieren langs zijn ruggegraat op en neer zien gaan, maar dit was de eenige beweging die bij hem was waar te nemen. Behalve die golvende rugspieren, die geen oogenblik in rust waren, scheen het hoofd het eenige waar leven in was. Janoo, die nog steeds op het bed zat, durfde zich niet verroeren; Azizun hield de hand voor de oogen en de oude Suddhoo woelde zenuwachtig met zijn vingers door zijn grijzen baard en huilde in stilte. Het akeligste van alles was dat de geheimzinnige gedaante

op den grond zich rondom de kom bewoog zonder het geringste gedruisch te maken. Dit duurde zoo tien minuten, zegge ruim tien minuten voort onder het gejank van den terrier, het geril van Azizun, het gehijg van Janoo en het gesnik van Suddhoo.

Mijn haren rezen te berge en mijn hart klopte hoorbaar. Gelukkig verried de zegelsnijder zich door zijn voornaamsten kunstgreep, zoodat ik weer tot kalmte kwam. Nadat hij tot driemaal toe om de kom gekropen was, wierp hij zijn hoofd zoo ver hij kon naar achteren en twee felle lichtstralen schoten uit zijn neusgaten. Nu weet ik precies hoe dit kunstje gedaan wordt - ik kan het zelf ook - ik was dus gerustgesteld. De man was een bedrieger. Als hij alleen maar rond was blijven kruipen en niet beproefd had het effect te verhoogen, wie weet wat ik er dan van gedacht zou hebben. De meisjes gilden op het zien der lichtstralen en het hoofd viel met een smak op den grond. Toen was er een pauze van ruim vijf minuten, de blauwgroene vlam zwijmde weg en ging eindelijk geheel uit. Janoo boog om een der ringen om hare enkels vaster te sluiten terwijl Azizun hare armen nam. Suddhoo strekte werktuigelijk zijn hand naar Janoo's *huga* uit en zij schoof dien met haar voet naar hem toe. Vlak boven de plaats waar de gedaante op den grond lag, hingen twee helder gekleurde portretten van de koningin en de prins van Wales. Zij zagen op ons neer en in mijn oog verhoogden zij het groteske van het geheele schouwspel.

De volkomen stilte die heerschte werd bijna onhoudbaar toen het lichaam plotseling omkantelde, van het midden der kamer naar den muur rolde en daar op den rug bleef liggen. Toen hoorde ik een zacht geklots in de kom - hetzelfde geluid dat men hoort als een visch naar het aas hapt - en het groene licht werd weer zichtbaar.

Ik keek naar de kom en zag het uitgedroogde, verschrompelde, zwarte hoofd van een inlandsch kind met open oogen, open mond en een kaalgeschoren kruin in het water dobberen. Onverwacht als het was, maakte het een nog akeliger indruk dan het gekruip van zooeven. Voor wij den tijd hadden iets te zeggen begon het hoofd te spreken.

Breng u het akeligste stemgeluid te binnen dat ge ooit hebt gehoord en dan is het nog niet half zoo ontzettend als de stem van dit hoofd.

Er was een pauze van twee à drie seconden tusschen ieder woord en een soort van weergalm in den klank dier stem als in het gegalm van een klok. Het koude zweet brak mij uit en het duurde verscheidene minuten eer ik eenigszins bekomen was. Plotseling ging mij een licht op. Ik keek naar het lichaam dat bij de deur lag en zag juist in de keelholte een spier heen en weer gaan die niets te doen had met de regelmatige beweging der ademhaling. De geheele zaak was niets dan een zorgvuldige navolging van een dergelijk Egyptisch kunstje en de stem, die wij hoorden, bewees slechts dat de zoogenaamde toovenaar een handig en bekwaam buikspreker was. En al dien tijd ‘lip-lip-lapte’ het hoofd tegen den kant van de kom en sprak maar voort. Het vertelde den huilenden Suddhoo het geheele verloop van zijn zoons ziekte tot dien avond toe. Ik zal het altijd in den zegelsnijder bewonderen, dat hij zich zoo stipt aan de telegrammen uit Peshawar hield. Verder zeide het dat bekwame doctoren den zieke dag en nacht behandelden, en dat hij ongetwijfeld herstellen zou als de som gelds, bestemd voor den machtigen toovenaar, wiens onderdanige dienaar het hoofd in de kom was, nog verdubbeld zou worden.

Hierin lag nu eigenlijk de fout die aan een kennersoog onmogelijk kon ontgaan. Te verlangen, dat de eens bedongen prijs nog verdubbeld zal worden, en dit op een toon, die goed bij Lazarus gepast zou hebben, toen hij pas uit den doode verrees, is

ongerijmd. Janoo, een vrouw, die werkelijk een mannelijk verstand heeft, zag dit even spoedig in als ik. Ik hoorde haar op smadelijken toon mompelen dat alles bedrog was; op hetzelfde oogenblik ging het licht in de kom weer uit, het hoofd zweeg en wij hoorden de deur kraken op hare hengsels. Janoo stak de lamp aan en wij zagen dat hoofd, kom en zegelsnijder verdwenen waren. Suddhoo wrong de handen en zeide tot ieder, die er naar hooren wilde, dat hij onmogelijk meer tweehonderd roepijen bij elkaar zou kunnen krijgen al was zijn zaligheid er mee gemoeid. Azizun was aan een zenuwachtige lachbui ten prooi en Janoo ging kalm op een der bedden zitten en beproefde aan te toonen dat het bedriegerij was, meer niet.

Ik legde alles uit wat ik van de *jadoo* van den zegelsnijder begrepen had, maar haar argument was veel eenvoudiger.

'Tooverij die altijd door op winst bedacht is, is de ware niet,' zeide zij. 'Mijne moeder zeide altijd dat tooverij die zich niet laat betalen alleen echt is. De zegelsnijder is een leugenaar, een bedrieger. Ik kan er niets tegen doen, ik ben heelemaal aan banden gelegd, want ik ben Bhahwan Dass, den *bunnie* het geld van twee gouden ringen en een zwaren cirkelband schuldig. De zegelsnijder is een vriend van Bhagwan Dass en als ik hem tegenwerkte zou het eind er van zijn dat deze mij vergiftigde. Het is nu al sedert ruim tien dagen dat die dwaze *jadoo* voortduurt en iederen avond heeft het Suddhoo veel geld gekost. Voor dien tijd heeft de zegelsnijder telkens zwarte kippen en limoenen gebruikt. Zoo iets als van avond heeft hij nog nooit vertoond, Azizun is een dwaas. Suddhoo is zwak en versuft. Zie nu toch eens aan! Ik had gehoopt tijdens zijn leven veel geld van Suddhoo te krijgen en na zijn dood nog veel meer; en nu geeft hij alles aan dien ellendigen schurk van een zegelsnijder!'

Hier viel ik haar in de rede. - 'Maar waarom heeft Suddhoo mij er toch bij gehaald? Ik wil natuurlijk wel met den zegelsnijder spreken en dan zal hij het geld wel teruggeven. Het is alles onzin, kinderspel.'

'Suddhoo *is* ook een oud kind,' zeide Janoo. 'Hij heeft nu zeventig jaar lang hier op het dak gewoond en hij is zoo dom als een gans. Hij heeft u hier gehaald om zich te overtuigen dat hij de wetten van den *Sirkar* niet overtrad. Hij is heelemaal onder den invloed van den zegelsnijder en deze verbiedt hem zijn zoon te gaan zien. Wat weet Suddhoo van de wet en van de telegraaf af? Ik moet nu lijdelijk

toelaten dat al zijn geld in den zak van dien leugenachtigen schelm verdwijnt.'

Janoo stampvoette en schreide haast van kwaadheid, terwijl Suddhoo in den hoek onder een deken lag te jammeren en Azizun beproefde de pijp aan zijn dwazen, ouden mond te brengen.

De zaak komt hierop neer: Door mijn onnadenkendheid heb ik den zegelsnijder in de gelegenheid gesteld om op een oneerlijke manier aan geld te komen, wat verboden is bij artikel 420 van het Indische wetboek van strafrecht. Niemand staat mij terzijde. Ik kan er de politie niet van op de hoogte brengen! Janoo weigert boudweg en Azizun is een gesluierde vrouw in den omtrek van Bareilly - in ons groot Indië geheel door mij uit het oog verloren. Ik durf geen wetten meer te verkondigen of met den zegelsnijder te gaan spreken, daar deze stap de vergiftiging van Janoo ten gevolge zou kunnen hebben, die door haar schuld aan den *bunnie* geheel onder zijn plak is. Suddhoo is een oude suffer; en als hij mij tegenkomt mompelt hij grinnekend dat de *Sirkar* de zwarte kunst eigenlijk bevordert. Zijn zoon is weer beter; maar Suddhoo wordt geheel beheerscht door den zegelsnijder, wien hij voor alles om raad vraagt. Janoo ziet al het geld, dat zij van Suddhoo had willen aftroggelen, langzamerhand naar den zegelsnijder gaan, en zij wordt bij den dag verdrietiger en wreveliger.

Zij zal er wel niet over spreken, omdat zij dat niet durft; maar als er niets tusschenbeide komt, vrees ik dat de zegelsnijder over eenigen tijd aan cholera - door witte arsenicum veroorzaakt - zal sterven. Ik zal dus buiten mijn schuld eenigszins medeplichtig zijn aan een moord in het huis van Suddhoo.

J.v.R.

Henri Verdoorn.
Novelle door Jan Ouvrier.

I.

'Is mijnheer Verdoorn thuis, meisje?'

'Neen, mijnheer.'

'Weet je soms, of mijnheer gauw thuis komt?'

'Dat weet ik niet, mijnheer.'

'Nu meisje, dan zal ik maar naar boven gaan en daar op mijnheer wachten.'

'Weet uwé den weg, mijnheer?'

'Zeker,' antwoordde mijnheer Verdoorn Senior, stapte het dienstmeisje voorbij en begaf zich naar de kamer van zijn zoon.

'Wie ging daar naar boven?' vroeg juffrouw Lokkerse, de vrouw des huizes, aan het dienstmeisje.

'Een oude heer, juffrouw, hij lijkt veel op het groote portret, dat op mijnheer zijn kamer hangt.'

'Gus, dan is het mijnheer zijn papa! Wat een vreemde tijd om te komen! 't Is op het oogenblik vijf uur en dan is het voor de groote lui etenstijd. - Ga nu gauw aan het kopergoed poetsen, hoor! anders kan je van avond niet uitgaan'....

'Zeker het een of ander gebeurd,' vervolgde ze in zichzelve, toen Mietje het vertrek verlaten had; ''t zou me niets verwonderen, want onze student is een raar heer; 'k zou niet graag zoo'n zoontje hebben.'

Mijnheer Verdoorn was intusschen de kamer van zijn zoon binnengetreden. De groote Ulmerdog, die in een hoekje rustig sluimerde, sprong haastig op en stak vorschend den kop vooruit. Op het goedige: Kom eens hier, Turk, liep hij vroolijk kwispelstaartend naar den bezoeker toe en sprong herhaaldelijk tegen hem op.

'Ken je me nog, baasje?' vervolgde mijnheer Verdoorn en streelde den zachten kop, 'koest! koest! wat ben je wild!' De vinger werd dreigend opgeheven. De hond begreep dezen wenk en kroop met neerhangenden staart onder een der stoelen. Zijn oogen volgden elke beweging van den bekenden bezoeker en toen deze in een fauteuil plaats nam, ging hij bijna onhoorbaar naast den stoel liggen.

Mijnheer Verdoorn Senior was een man van ongeveer vijftigjarigen leeftijd. Zijn gestalte was niet groot, doch krachtig gebouwd. De arendsneus, de kleine, glinsterende oogen, het hooge voorhoofd, waarboven het grauwende haar met jeugdige dartelheid poogde te krullen, de ingetrokken mondhoeken gaven zijn gelaat een flinke, kernachtige uitdrukking, die geheel bij de breede schouders en forsche handen paste.

De wereld noemde mijnheer Verdoorn rijk en dat was hij ook, zeer rijk zelfs. Op den eersten oogopslag zou men dat niet van hem gezegd hebben: zijne kleeding was eenvoudig. Ook in zijn omgang bespeurde men niets van al zijn rijkdom. Geen woord van trots zou ooit over zijne lippen komen; hij was minzaam en beleefd jegens iedereen. Toch zou hij meer dan menig ander recht hebben, zich op zijn rijkdom te verheffen, want het was geen geld door erfenissen of oneerlijke handelingen verkregen.

Zijne familie had zich in Duitschland gevestigd, zoodat hij op Duitschen bodem het levenslicht aanschouwde en opgroeide. Zijn nu reeds lang gestorven broeders waren voor den geleerden stand bestemd en ook hem kon men later op de universiteit te Heidelberg vinden. Den rustigen aard zijner broeders bezat hij niet; genot en vroolijkheid dat werd de bron, waaruit hij putte. De dolste streken, welke in een hoofd van twintig zomers konden opkomen, voerde hij uit. 'Wein, Weib und Gesang,' deze weinige woorden kenschetsten de jaren, die hij aan den Neckar doorbracht. Zijn vaderlijk erfdeel was spoedig verdwenen, de familie weigerde hem te ondersteunen en de jonge Verdoorn moest het tooneel zijner buitensporigheden verlaten.

Met een kleine som op zak trok hij de wijde, wijde wereld in, onverschillig, welke toekomst hij

tegemoet ging. Dit schijnbaar ongelukkige keerpunt werd een zegen voor hem. Armoede en ontbering verstikten de kwade kiemen, die in Heidelberg opgeschoten waren. Er vormde zich in hem een degelijk, zelfstandig mensch, die leerde alle wisselvalligheden flink het hoofd te bieden. Toen hij, na vele omzwervingen, in Holland een vaste woonplaats vond, werd hij onderdirecteur eener groote wolfabriek.

De fortuin begunstigde zijn pogingen, hij werd directeur, vennoot, eindelijk eigenaar der fabriek...

Vergeef mij, waarde lezers, zoo ik vergat in deze kleine levensschets, het lieve, slanke vrouwtje te beschrijven, dat ook haar aandeel had in het welslagen zijner pogingen. Ik meen, dat zij een Hollandsche was. Wie haar ouders waren is mij, tot mijn spijt, ontschoten; ik herinner mij alleen, dat ze een klein, zeer klein kapitaaltje ten huwelijk meebracht. Hoeveel? weet ik evenmin, maar wat doet dit er toe; zij was voor hem een huisvrouw in den schoonsten, ruimsten zin. Met vaardige, nooit vermoeide hand bestuurde zij het kleine huishouden. Altijd was ze opgeruimd, hoewel zij voelde, dat dit leven vol inspanning, hare krachten te boven ging. Altoos vond zij een woord tot opwekking, wanneer hij soms bedrukt bij haar zat, en het was zeker aan haar te danken, dat hij zich in zulk een korten tijd had kunnen opwerken.

Jammer, dat Emma het schoone resultaat niet mocht beleven. Een ongeneeselijke ziekte, de tering, greep haar aan, wierp haar op het ziekbed neer en sloopte langzaam, vreeselijk langzaam, hare gezondheid; zij wist, dat geen herstel mogelijk was, toch bleef het lachje op haar vriendelijk aangezicht, toch straalden haar oogen van onuitputtelijke liefde, wanneer haar echtgenoot aan het ziekbed zat, toch luisterde zij belangstellend naar zijne woorden, wanneer hij van zijn dagelijkschen arbeid en wedervaren vertelde, al bonsde en hamerde het in haar pijnlijk hoofdje.

De tijd vloog voorbij. Zwakker en zwakker werden hare krachten en eindelijk voelde zij, dat zij hem ging verlaten. ‘Willem, fluisterde ze, terwijl zij haar droefheid nog trachtte te verbergen, Willem, als ik er niet meer ben... zal je niet alleen achterblijven... Ons kind, onze Henri zal mijn plaats innemen, niet waar?... Jongenlief, geef me nog een zoen... en ga dan naar je paatje toe’...

Het onnoozele kind, dat nog niet wist wat er gebeurde, deed het en sloeg de armpjes om den hals van zijn vader.

Toen glimlachte Emma gerust en de groote, blauwe oogen sloten zich....

Het was goed, dat dit kind hem overbleef, het was ook goed, dat de stervende hem op dit jongske gewezen had. Het verlies was anders te zwaar geweest, de reeds lang verwachte slag, die toch nog onverwacht viel, zou hem verpletterd, zijn energie, zijn leven geknakt en gebroken hebben; nu echter scheen Emma's kalmte op hem overgegaan te zijn. Ten minste, hij stortte geen tranen en trachtte het weenende jongske te troosten, dat Maatje zocht, doch Maatje niet kon vinden.

Dat kind deed hem zijn kalmte terugvinden, dat kind was troost en balsem tegelijk. Dat kind werd zijn alles!

Had Henri niet haar groote, blauwe oogen, haar fijn besneden mondje, den zachten blik, die soms vorschend flikkeren kon, wanneer het 't welzijn van de beide geliefden betrof? Had hij niet dezelfde tengere gestalte, was zijn stemmetje niet de weerklank van de hare?

Was het te verwonderen, dat de heer Verdoorn, na het smartelijk verlies, zijn kind meer dan ooit vertroetelde en vergoodde?

's Morgens bracht het jongetje hem naar de fabriek, 's middags liep hij hem te gemoet en 's avonds wachtte Henri, in Mamaatjes stoel gezeten, ongeduldig op zijn thuiskomst. Dan babbelde en praatte de vader met hem, totdat het bedtijd werd. Zelf bracht hij den kleinen naar het donzen bedje, dekte hem zorgvuldig toe, schikte het hoofdkussen goed, stopte de dekens aan de kanten in, met de zorgzame hand eener moeder.

Als geen schrijf- of rekenwerk hem riep, zat hij langen tijd in de slaapkamer en zag onafgebroken naar de rustige ademhaling van zijn zoontje, naar het sluimerende kind. In de groote huiskamer was het zoo stil, zoo akelig stil; leeg en verlaten stond de stoel met de hooge leuning, haar stoel; onaangeroerd stond het naaitafeltje, onaangeroerd het handwerkje, haar laatste werk, dat op het ingelegde blad lag. Neen, niet in die kamer, hier bij dit kind, haar evenbeeld, vond hij rust, kalme rust, soms door droevige herinneringen onderbroken.

Des Zondags, dan was het een ware feestdag voor hen beiden. Geen oogenblik week Henri van zijns vaders zijde. In den tuin werd het bloemenmandje gevuld en voorzichtig plukten de kleine vingertjes de resedatakjes af, schikten de viooltjes en rozen in het vochtige mos, zooals Mamaatje dat steeds op Zondagmorgen deed. Zij wandelden in de omstreken of reden, naast elkander gezeten, in het lieve rijtuigje, dat, met het fraaie paard, een geschenk voor Mamaatjes verjaardag geweest was.

Toen mijnheer Verdoorn het werkzame leven verliet en de fabriek verkocht, was het slechts om geheel voor zijn kind te leven. Hij vergezelde den kleinen Henri op zijne wandelingen, hielp hem bij zijn huiswerk en vermaken, beproefde èn moeder èn vrienden te vervangen.

Het kind naderde den jongelingsleeftijd. Wat moest hij worden? dat was de vraag, die zijn vader onafgebroken bezighield. Hij trachtte uit te vorschen, waarin zijn Henri het meest behagen vond.

Advocaat wilde hij worden; dat was zijn ideaal, al poogden vader en onderwijzers hem te overtuigen dat hij geen aanleg tot studeeren had.

Mijnheer Verdoorn kon dezen wensch, reeds dikwijls duidelijk uitgesproken, geen weerstand bieden. Hij gaf eindelijk toe.

Dank zij menigvuldige lessen, doorliep hij de klassen van het gymnasium en gelukte het hem, het eindexamen af te leggen.

Henri Verdoorn werd ingeschreven als student in de rechten te Groningen. Zijn vader vergezelde hem naar de nieuwe verblijfplaats; samen zochten zij een gemeubileerde kamer uit en alleen keerde mijnheer Verdoorn naar Amsterdam terug.

DE WERELD TE RIJK. Naar Davidson Knowles.

Vol vertrouwen liet hij Henri in het Noorden achter; hij had hem immers eene opvoeding gegeven, zoo zorgvuldig, als slechts mogelijk was. Menigeen zou zijn zoon een braven Hendrik, een zoeten jongen genoemd hebben, maar dat hoorde het liefhebbende vaderhart niet.

Hij voedde ook in 't geheel geen argwaan toen Henri na een halfjarig verblijf klaagde, dat zijn maandgeld veel te klein was. Hij gaf hem meer geld, hij had geld genoeg en waarom zou Henri bekrompen moeten leven?

Zijn rust zou echter niet ongestoord blijven. Op toevallige wijze, - welk een schrik, welk een noodlottige tijding voor den vader - hoorde hij, waarom Henri tekortkwam.

Hij ijlde naar Groningen, zocht zijn zoon op, knorde en bromde op den jongeling, die den dwaalweg, door zoovelen betreden, gevolgd had, en besloot hem onmiddellijk uit de slechte omgeving te verwijderen, want - de vaderliefde wilde zich troosten - niet in Henri school de oorzaak, neen, in zijn nieuwen vriendenkring en in zijn nieuwe omgeving.

In Utrecht zou hij verder studeeren. Ook daarheen vergezelde hem de vader.

Mijnheer Verdoorn nam zichzelven voor, betere maatregelen te nemen en kwam heimelijk met den hospes overeen, dat er een hoogere kamerhuur betaald zou worden, mits deze beloofde onmiddellijk te zullen schrijven, wanneer Henri den ouden weg weder mocht betreden.

Mijnheer Verdoorn was in opgeruimde stemming herwaarts gekomen, want geen brief was hem komen verontrusten.

‘'t Is jammer,’ mompelde hij, terwijl hij zijn verhit gelaat afveegde, ‘'t is jammer, dat Henri nu niet thuis is.’

‘Maar wat drommel, dat kon ik toch vooruit berekenen. Waarom ben ik geen trein later gekomen!’

Hij ging rechtop zitten, nam het neerhangende lorgnet, wreef het in de plooien van zijn zakdoek helder en plaatste het op den arendsneus.

Het was een echte studentenkamer, die hij door het fijngeslepen glas aanschouwde.

Op den zwarten schoorsteen stonden twee groote Zigeunerbusten, wier grillige kleuren scherp afstaken bij de stijve, zwart marmeren pendule.

Boven de deur was de bul der universiteit met zijn groot, rood zegel vastgeprikt en verkondigde evenals het Minervabeeld, omhangen met het roode lint en de series, dat hier een academieburger woonde.

Een aantal groene wijnglazen stonden op een doffe, notenhouten kast en omringden een groote, fraai geslepen bokaal, die met trots haar bolvormig hoofd verhief.

Het donkere behangsel werd bedekt door Makartbouquetten en waaiers, door convocatiebiljetten en menus, waarop guitige teekeningetjes of helgekleurde sierletters de eentonige drukletters afwisselden.

Twee groote schilderijen prijkten boven de sofa en overal waren photografieën te vinden, waarvan enkele het schoone geslacht in min of meer bekleede houding voorstelden.

De oude heer naderde de schrijftafel en een glimlach verscheen op zijn gelaat, toen hij verschillende rechtsgeleerde werken zag liggen.

‘Het doet me genoegen,’ mompelde hij, dat Henri het studeeren niet vergeten schijnt te hebben.... ‘maar geen enkele is opengesneden!’

De glimlach verdween terstond! Zijn gelaat werd somber, toen hij een boekhandelaarsrekening inzag, op de schrijftafel neergeworpen.

Hij schudde het grijzende hoofd en bijna onhoorbaar klonk het: ‘Ik twijfel er aan, Henri, of boeken als Nana geschikte lectuur voor je zijn.’

Daarna liep hij de kamer rond en bekeek de photografieën aan den wand; één vooral met het onderschrift: La Cigale et la Fourmi, ergerde hem. De toornige flikkering, die door de teleurstelling van daareven in zijn kleine, grijze oogen gefonkeld had, veranderde in een treurigen moedeloozen oogopslag.

Hij keerde zich langzaam om en liet zich neerslachtig in een mollige fauteuil neervallen.

Met het zorgenvolle hoofd op de rechterhand geleund, de vingers zenuwachtig door de weinige haren woelend, blikte hij peinzend op het tapijt. Het werd duister voor zijn oogen, er verspreidde zich daarover een nevelachtig waas, waarin de donkere ornamenten van het tapijt ronddraaiden, sneller en sneller, in een wilden rondedans en zich veranderden in monsters, dreigend en afzichtelijk.

Eenige luide rukken aan de bel in het benedenhuis, het openen en toeslaan der voordeur, deden hem herhaaldelijk opschrikken, en dan luisterde hij, of geen voetstap op de trap klonk, dan staarde hij bijna angstig naar de kamerdeur....

Ja, hij vreesde dat oogenblik!

Het viel den vader zoo moeilijk, zoo smartelijk, zoo vreeselijk smartelijk, zijn jongen, dien hij zijn grootsten schat noemde, niet opgewekt te kunnen begroeten, maar hem voor de tweede maal te moeten berispen, een scherp verwijtend woord te moeten toevoegen wegens losbandig gedrag.

Maar was het waarheid, wat hij meende te weten, was het geen zinsbedrog? Mocht hij het gedrag van zijn zoon op zulke weinige gronden veroordeelen? - Hij hoopte nog! Hij vertrouwde nog op zijn Henri! Hij wilde moedwillig twijfelen.

Weder zat hij eenige oogenblikken roerloos neder, peinzend op den grond blikkende, tot zijn hand de tafelschel greep en hij luid schelde.

Het dienstmeisje trad binnen en vroeg, wat mijnheer verlangde.

‘Wil je zoo goed zijn aan mijnheer Lokkerse te vragen, of hij een oogenblik tijd voor mij heeft?’

‘Jawel, mijnheer.’ -

‘Goeie middag, mijnheer,’ zei de hospes, die na weinige oogenblikken verscheen. ‘U wou me spreken, zei de meid tegen me.’

‘Neem me niet kwalijk, dat ik u in uwe bezigheden stoor! U kent me zeker nog wel en waarover ik u gaarne spreken wilde, dat begrijpt u waarschijnlijk ook. Neem plaats en vertel me eens, hoe mijn zoon het tegenwoordig maakt.’

‘Ach, ik denk goed, mijnheer,’ antwoordde de hospes, terwijl hij zijn huismutsje onrustig frommelde, ‘ik zie mijnheer uw zoon zoo zelden.’

‘Ja, ziet u, ik weet niet, wat ik er van denken

moet, maar ik heb zoo'n voorgevoel, dat het niet in 't reine met hem is. Kunt u mij daarover niet inlichten? Misschien bent u daartoe in staat.'

'Ach, mijnheer, ik weet niet, wat ik er van zeggen zal. Een student is nu eenmaal geen jongejuffrouw,' hervatte de huisheer met een ietwat verlegen oogopslag.

'Komt hij wel eens 's nachts niet thuis?'

'Dat kan ik zoo juist niet zeggen. Als 't elf uur is en ik mijn pijp uitgerookt heb, gaan we naar bed en dan hooren we natuurlijk niets meer.'

'O, uw slaapvertrek is zeker in het achterhuis?'

'Neen, we slapen in de huiskamer, in de alkoof,' antwoordde de hospes.

Mijnheer Verdoorn schudde onwillig het hoofd.

'Hoor eens, mijnheer, ik geloof dat u iets voor mij verbergen wilt,' zeide hij; 'heeft u onze afspraak van verleden jaar vergeten?'

'Neen, mijnheer, wij hoopten, dat mijnheer uw zoon zou veranderen van gedrag en daarom heb ik met schrijven gewacht. En, ziet u, we moeten van de heeren leven, want de zaken gaan niets florissant en ziet u, als ze te weten komen, dat de hospes klikt, dan krijg je de kamer niet meer verhuurd en dat met een huisgezin van zes kinderen.'...

'Mijn zoon zal niets van ons gesprek vernemen, daarvan kunt u zeker zijn. U zei daar, dat u kinderen hadt; welnu, laten we dan spreken als vader tegen vader, wilt ge? O, verzwijg me niets, verberg me niets! Zeg alles!'

'Als u 't dan absoluut wilt weten, dan zal ik alles zeggen. Ik geloof niet, dat uw zoon in goeie aarde steekt.... Hij komt menigmaal 's nachts niet thuis en dan zien we hem 's morgens verloopen opdagen... Waar hij dan gezeten heeft, dat mag Joost weten, maar ik hoor wel eens zeggen, dat mijnheer Verdoorn een raar heer is.'

De oude heer vroeg niets meer. Hij wist genoeg.

De hospes verliet weldra het vertrek, nadat mijnheer Verdoorn hem voor zijn inlichtingen bedankt had. Beneden gekomen zei hij tegen zijn vrouw: 'Ik heb alles aan zijn ouwe gezegd. Ik had meêlij met den man!'

'En als hij nu zijn zoon van studie afneemt, dan zitten we weer zonder heer,' antwoordde zijn vrouw snibbig; 'de kinderen kunnen nu fatsoenlijk schoolgaan, omdat we zoo'n flinke huur hebben, en dat gooi je nu in eens weg. 't Is wat moois, hoor! Later zitten we met de gebakken peren.'

'Het kan me niets schelen. Ik vind het naar, dat we de kamer weer leeg zullen krijgen, maar toch is het beter, dat de oude heer het weet. Misschien kan hij er iets aan doen. En als jij nu eens een jongen hadt, die zijn eigen vergooide, vrouw, en de menschen hielden je voor 't lapje?... Neen, daar ken ik je te goed voor! Je zoudt net als ik gedaan hebben. We hadden 't al eerder moeten schrijven, maar een mensch is blij, als hij meer dan gewoonlijk voor zijn kamer krijgt.'

'Je hebt gelijk, hoor, vader! Als we niet naar 't geld moesten kijken, zou ik het je ook aangeraden hebben.'

Intusschen liep mijnheer Verdoorn onrustig heen en weer, en veegde het bleeke gelaat, waarop het klamme zweet parelde, met den neusdoek af. Hij had zich moeten dwingen, om kalm te blijven zitten en was moe van het gesprek, daareven gevoerd.

Een oogenblik stond hij stil voor het venster en keek naar buiten, naar de statige gracht, waar een groote schuit, met planten volgeladen, langzaam doorvoer; naar de groene boomen aan beide zijden van het troebele water, wier toppen beschenen

werden door het dalend zomerzonnetje, naar het krijgertje spelen der kinderen, naar de voorbijgangers, de een langzaam, de ander snel.

Hij keerde zich haastig om. Het was, of deze aanblik hem hinderde.

Daar zag hij, half verborgen onder het neerhangende gordijn, een briefje liggen. Hij raapte het op, las het....

Het rose, geparfumeerde blaadje droeg de volgende woorden:

> Mon cher,
> Je suis inconsolable, malheureuse, très malheureuse! J'ai perdu ce beau bracelet, que tu m'as donné! Viens, me visiter sitôt que possible, ce soir je joue la Carmen.
> Au revoir
> ta petite Orphélie.

Een rilling voer door de leden van den geteisterden vader. Met zenuwachtige haast frommelde hij het briefje ineen, zag op zijn horloge, raadpleegde het spoorboekje. Onmiddellijk wilde hij naar den Haag stoomen. Spoedig naar de opera! Daar zou hij zijn zoon vinden, zijn zoon achter de schermen in 't gezelschap van die actrice.... Doch neen! Hij ging niet!

Het zou hem nu onmogelijk zijn, Henri kalm toe te spreken, te overtuigen; en een hard woord, een verwijt in tegenwoordigheid van vreemden gesproken, zou Henri's jeugdig bloed verhitten, doen opbruisen. Een scheiding tusschen vader en zoon zou het gevolg kunnen zijn!

Wachten, dat was het eenige, wat hij op dit oogenblik doen kon, wachten tot morgen, wanneer hij terug zou zijn.

Mijnheer Verdoorn veegde een traan weg en leunde achterover tegen de sofa.

Dus het was waarheid! O, waarheid, wat zijt gij onmeedoogend en wreed, wanneer gij uw wezen ontdekt. Het vaderhart behoefde niet meer te twijfelen, te gissen, te hopen, het wist genoeg!

Hij haalde een portret uit zijn portefeuille en bekeek het, vol innige liefde. ‘O Henri, toen was je rein en schuldeloos!... En nu? Wil je dan niet veranderen?... Hoe is het toch mogelijk? Mijn Emma, mijn Emma schonk je het leven, haar bloed is het, dat door jou aderen vloeit, haar trekken heb je en toch zoudt ge je moeder het schaamrood op de wangen jagen. Ja, hoe komt dat toch?...’

Daar rees een beeld in zijn vragende gedachten op; zijn eigen jeugd, zijn eigen losbandige jeugd. Hij snikte benauwd... ‘O, God! zou het mijn schuld zijn?’....

‘Vervloekte gedachte, komt ge weder in mij op?’ riep hij krijschend uit. Het spookbeeld had reeds

zijn geluk gestoord toen Henri nog een kind was en hij naar hartelust genoot met dat kind. Maar de stoornis was weggedreven als een somber wolkje.

Eens was hij in de kerk en de predikant had de laatste regels van het tweede gebod tot tekst gekozen: de zonden der vaderen, enz. In zijn lange preek verklaarde hij dit vreeselijke oordeel; hij weidde uit over den vloek, die de ongelukkige kinderen zal vervolgen, doen boeten voor de schuld der ouders.

Mijnheer Verdoorn had gesidderd; ineengekrompen van angst staarde hij den prediker aan, die met zijn opgeheven armen en van geestdrift flikkerende oogen, voor hem de aartsengel Gabriël was, die het Godsoordeel verkondigde.

Thuisgekomen vond hij Henri in de vestibule wachtend. Lachende strekte het kind de armpjes uit en hij drukte het hartstochtelijk aan zijn borst. Hij blikte in de heldere blauwe kijkers en zachtjes zeide hij: ‘Neen! dat kind zal rein blijven!’...

Daarna hoorde hij het nog eenmaal in den schouwburg en men zag mijnheer Verdoorn nimmer in kerk of schouwburg meer. Hij schuwde voortaan deze plaatsen.

En nu? Welk een leed, welk een nameloos wee! Het bange voorgevoel was bewaarheid geworden. Hij durfde niet meer hopen. Dat had hij in Groningen gedaan, toen Henri den eersten misstap begaan had. Het innig berouw van zijn zoon had hem gerustgesteld, de vreezende zorg in slaap gewiegd.

En nu? Mijnheer Verdoorn snikte krampachtig. Het portret gleed uit zijn handen en somtijds barstte hij in luid weenen uit, gemarteld door de grievendste smart.

‘Het is zoo bestemd, het moest zoo zijn. Het noodlot volgt mij.... en mijn jongen, ons kind! Onafwendbaar slingert het zijn slangenarmen om mijn Henri... het zuigt hem uit... de blos op zijn wangen zal veranderen in een bleeke, blauwe tint... de lijkkleur! O, God! heb erbarmen met mij... Teister mij niet langer!’ klonk het met tusschenpoozen van zijn bleeke lippen.

Een ijskoude rilling voer hem door de leden; hij liet zijn tranen den vrijen loop en zweeg. Roerloos zat hij op de sofa ineengedoken, schuw voor zich uitziende.

Eindelijk werd de tranenvloed gestuit. In het duister zagen zijn brandende, gesloten oogen een gestalte oprijzen, een welbekende gestalte uit langvervlogen dagen. Met een droevig glimlachje om het fijnbesneden mondje, met den vinger bestraffend opgeheven, scheen het beeld zijner Emma te vragen: Waarom zoo moedeloos?... Waarom zoo zwak, zoo hulpeloos?...

Hij vatte moed. Hij richtte zich op en veegde de vochtige wangen af. Hij zou overwinnen... neen het kon niet, de kiemen der zonden gaan op de kinderen over, het is niet mogelijk...

Toch wel! Henri zou, hij moest behouden blijven.

Welaan dan, opnieuw den strijd aanvaard! Geen zwakheid! Geen hulpeloos neerzitten! Geen versaagdheid. Want in zijn binnenste klonk en weerklonk uit vroeger dagen de stem van zijn vrouw, zijn teerbeminde, die murmelde, hem moed en kracht insprekende: ‘Qui veut, qui peut!’

II.

Henri Verdoorn bevindt zich den volgenden middag op zijn kamer.

Gehuld in een grijsgroene kamerjapon met donkerroode tressen en dito mouwopslagen zit hij voor de groote, ronde tafel. Het ontbijt staat voor hem gereed....

hoewel het half drie is. Maar hij is juist opgestaan, en dan mag de meid het ontbijt niet opruimen, voordat mijnheer het gezegd heeft, al werd het middernacht.

De waterbroodjes op de langwerpige broodschaal liggen onaangeroerd en de vliegen zijn de eenigen die er zich meê bezig houden.

Henri voelt zich niets lekker; hij is moê, slaperig, lusteloos, onaangenaam. Droomerig dwalen zijn fletse oogen door het vertrek en hij geeuwt een paar maal.

Op dit teeken van leven acht Turk, de Ulmer dog, het geraden, door zacht janken te herinneren, dat hij meer eetlust heeft dan zijn jonge meester.

‘Hier heb je wat!’ en Henri werpt hem een der broodjes toe, dat het hongerige dier gretig verslindt en daarna vragend den zachten kop opheft.

‘Nog niet genoeg, gulzigaard? eet dan den heelen rommel maar op!’

De meid wordt gescheld en de tafel opgeruimd.

Toen zij heengegaan was, liep Henri onverschillig met de handen in de wijde zakken gestoken, heen en weer, keek in een boek, wierp het neer en eindigde met zich voor de schrijftafel neer te zetten.

‘Ik moet toch eens gaan werken,’ dacht hij, ‘anders wordt ik nooit candidaat.’

‘Het zou toch wel aardig staan, dat Jur. Cand. op mijn visitekaartje. Henri Verdoorn Jur. Cand. zeker! hoewel Mr. nog leuker zou zijn, maar alles kan men niet opeens krijgen.’

Jonker van Burkenesse, zijn intieme vriend, vond dat jagen naar graden en titels altijd ‘ridicule.’

‘Rid'cule,’ zei hij dan met een fijn spotlachje. Maar hij kon gemakkelijk lachen; hij was van adel, hij was jonkheer, al was het stamslot Burkenesse sinds eeuwen niet meer te vinden, al woonden zijn oudelui in den Haag in een huurhuis.

Als hij eenmaal in het bezit van het vaderlijk vermogen was, zou hij trachten de een of andere heerlijkheid met erfelijken titel te koopen in Duitschland of ergens anders. Freiherr Mr. Verdoorn von Staufen; stellig zou hij het Mr. trachten te verwerven.

Henri sloeg een boek open en schreef langzaam eenige regels. Vervelend! de meid heeft stellig den penhouder laten vallen, want de pen haakt!

Hij nam een nieuwe en werkte een oogenblik door. Slecht papier; 't is of tegenwoordig alles beroerd is!

Een ander velletje werd genomen. Dit was beter.

Na eenige oogenblikken was de inkt de schuldige. Henri meende, dat de inkt drabbig was en liet het glazen kokertje door de meid reinigen en bladerde een studieboek door.

‘Niets geen aangename lectuur!’ Met dezen uitroep sloot hij het boek en wierp het neer; Henri Verdoorn had weder eens gestudeerd!

‘Gisteravond was het toch lollig,’ dacht hij en floot het ‘Choeur des Gamins.’

Onwillekeurig zweefde zijn moede geest naar de residentie en dacht aan het schijnbaar treurige gelaat, waarmee Orphélie haar aanbidder begroet had. Hoe goed stond haar dat spaansche jakje, waarin zij als de Carmencita optrad.

Het verleidelijke wezen, de wispelturige natuur van Carmen, vol grillen en losheid, had ze weergegeven zooals iemand dat slechts doen kan, die gewoon is met harten te spelen.

Het had hem toegeschenen, dat haar schoon spel, door het publiek stormachtig toegejuicht, slechts ter wille van hem was; dat de volle, welluidende tonen, uit haar borst opstijgend, slechts voor hem, Henri Verdoorn waren bestemd.

't Was toch jammer, dat ze heenging. Gisteravond was het haar afscheidsvoorstelling en vandaag vertrok ze naar Parijs. Orphélie was volgens Henri's oordeel een pikante, aardige meid, die niet lette op de adellijke titels harer begunstigers, - hij vergat dat de Française hun geldelijke waarde hooger schatte, - en hem altijd de voorkeur gaf boven jonkheer van Burkenesse.

Nog eens herhaalde Henri het Choeur des Gamins.

Intusschen kwam er iemand de trap op en trad de kamer binnen. Henri sprong overeind en trad snel naar zijn vader toe.

‘Bonjour, papa, bonjour! Welk een surprise! Heel aardig van u, dat u zoo eens komt aanwippen! Vindt u het geen heerlijk weer? Een beetje warm, tenminste wanneer men hard zit te blokken! Maar wat kijkt u somber? u bent zoo bleek, 't is alsof u niet wel bent?’

‘Ik voel me ook niet prettig, Henri,’ antwoordde de oude heer en bleef ernstig voor zich uitkijken. Henri vermoedend, dat er iets in aantocht was, wilde de bui zoolang mogelijk verschuiven en praatte daarom snel door over allerlei zaken.

De oude heer stuitte dien woordenvloed en zeide:

‘Ik was gisteren bijna naar den Haag gereisd.’

‘Zeker om een ouden kennis op te zoeken?’

‘Dat juist niet. Ik wilde met iemand kennis maken.’

‘Ik begrijp u, papa! U dacht, ik word oud en een beetje gezelligheid zou niet kwaad voor mij zijn.’

‘Kan je niet raden met wie, Henri?’

‘Ik, papa? hoe ik?’ antwoordde Henri vluchtig, terwijl hij naar buiten keek, om het blosje te verbergen, dat op zijn wangen verscheen.

‘Aha, weet je 't niet? Welnu, dan zal ik het je vertellen. Ik wou met mijn aanstaande schoondochter kennis maken.’

Henri poogde te glimlachen. ‘Ik begrijp u heusch niet.... U wilt mij toch zeker niet uithuwelijken! Wat is het hier benauwd. Wacht, ik zal het raam opschuiven.’

‘Laat het venster dicht, Henri! Dat je niet op je gemak bent, daarvan is de temperatuur van deze kamer de oorzaak niet.’

Zoontjelief trachtte boos te worden. ‘Ik vind het bijzonder onpleizierig, dat u van zulke vreemde affaires spreekt.’

‘Ik kan je verzekeren, dat het mij nog onaangenamer is. Ik zal kort zijn en weinig woorden gebruiken. Gistermiddag was ik op je kamer en vond dit briefje. Ik las het. Heb je daaraan gehoor gegeven?’...

Henri durfde onder den scherpen, ondervragenden blik niet te ontkennen. Hij zweeg en trok zenuwachtig aan het puntje van zijn zakdoek, de oogen neergeslagen.

Zoo zaten vader en zoon eenige oogenblikken tegenover elkander.

‘Henri, het is goed, dat je zwijgt. Helaas! ik moet gelooven, dat je de belofte, die ik onverbreekbaar achtte, geheel vergeten hebt. Wil je je dan niet goed gedragen?’

‘Ach papa, waagde Henri te zeggen, het studentenleven is toch niet een kloosterwereld?... Een beetje pleizier! Ik ben jong en mag men dan nooit van zijn jeugd genieten?...’

‘Maar er is een grens, die je reeds al te dikwijls overschreden hebt. Je moest je schamen, jongmensch, schamen voor hetgeen je

EEN PARADIJS VOOR RHEUMATIEKLIJDERS: VÓÓR HET BADHUIS. (Zie blz. 258.)

misdeedt en dat je nog durft te verdedigen! Heb je dan niets geen eergevoel? Is alles in je uitgebluscht? Beroerde jongen’.... hij voleindigde den zin niet en klagend vervolgde hij: ‘O God, Henri, als je wist, hoe je mij pijnigt... welk verdriet, welk een smart je me aandoet!’... Hij haalde diep adem en hervatte ontroerd: ‘Kom dichter bij mij, Henri! Ik heb 't goed

met je voor! Luister eens naar me! Denk je nog wel eens aan die Decembermaand, toen je lieve moeder en ik aan het ziekbed van onzen lieveling, van onzen kleinen Henri stonden. Dag en nacht waakten we, dag en nacht sloegen wij je onafgebroken gade, of geen beterschap bespeurd kon worden. De croup werd heviger, je kon bijna niet ademhalen en wij beiden, we weenden wanhopig. Alles, wat we hadden, zouden wij hebben willen geven, om je te behouden, jou, onzen jongen, onzen hartedief, en jij-zelf, je snikte onhoorbaar: Ik wil bij u blijven - Goddank je genas, je bleef bij ons. En toen je moeder mij helaas ontviel, was mijn Henri het eenige wat mij overbleef.

'Weet je nog wel, hoe gelukkig we altijd samen waren? Kan je je nog den tijd voor den geest halen, waarin je grootst genot bestond in het voederen der dieren in Artis?... Wat bleef er van dien blozenden krullebol over?' Hij trok hem meê tot voor den spiegel en fluisterde: 'Slechts zijn schaduw! Bleeke wangen, doffe, loome oogen zie ik in het spiegelglas, dat nooit liegt!'

Henri wilde ongemerkt een traan wegvegen. Zijn vader zag het en vervolgde: 'Doe dat niet, Henri! Voor een traan van berouw behoeft een man zich nooit te schamen. Toe Henri, leer jezelven te beheerschen, te bedwingen. Het is niet alleen voor mij, dat ik het smeek, neen, ook voor je eigen bestwil!'

'Het is zoo moeilijk, papa... o, zoo moeilijk. Ik geloof niet, dat ik het kan. Bovendien, zou ik de eenige wezen, die daartoe niet in staat is? U zult er ook wel gekend hebben.'

De oude heer ontstelde. Zou Henri vermoeden, dat ook zijn vader.... Vreeselijk, het zou hem alle recht tot spreken benemen! Toch kon hij niet zwijgen en ging hartstochtelijk voort: 'Ik berisp je ook volstrekt niet, in 't geheel niet, je fout is menschelijk. Maar weet je wel, wat Huijgens zegt:

> 't En is geen schand te vallen,
> 't Is schand niet op te staan.

Dat moet je bedenken! Wees niet moedeloos!

W i l het en spreek niet van onmogelijk, waar de noodzaak mogelijkheid eischt. Je moet, want jongen, je kent de ziekte, waaraan je ma gestorven is, nietwaar?... Ook weet je, dat de kinderen de kiemen dier ziekte in zich voortdragen en je losbandig gedrag ondermijnt je gezondheid en maakt je vatbaar. Wil je mij alleen laten achterblijven, zeg?'...

'O, neen, papa, neen, spreek daar niet van. Ik zal doen wat ik kan, maar ik vrees dat het mij zal gaan als met een dronkaard, die onweerstaanbaar naar de kroeg getrokken wordt.'

'Zoo moet je niet spreken! Wil je overwinnen, begin dan gindsche vodden uit je omgeving te verwijderen. Kom, we zullen het samendoen!'

Met jeugdigen ijver ging de oude heer aan het werk, rukte verscheidene photografieën van den wand en scheurde ze in kleine stukjes. Verschillende boeken ondergingen hetzelfde lot. Zijn vingers werden niet moede. Op dit oogenblik geleek hij een dweepzieken beeldenstormer, die onvermoeid de, zijns inziens misvormende, versierselen in het bedehuis vernielt en onder den voet verbrijzelt.

Een hoop papier lag weldra op het tapijt en met vergenoegd gelaat zag hij rond of de kamer gezuiverd was en bemoedigend klopte hij Henri op den schouder.

'Zie je, Henri, men schreeuwt en men klaagt, wanneer het grachtwater ruikt; men beijvert zich de lucht in de kamer zoo zuiver mogelijk te maken, doch zulke vodden,

die allerlei kwade gedachten opwekken, welke iemand naar ziel en lichaam bederven, die schaden niet, die hinderen niet!

Kom, jongen, kijk wat vroolijker! Met tranen en droefheid slaagt men zelden. Vol moed opnieuw begonnen!

Nu heb ik je nog iets te vertellen. Ik beschouw je op dit oogenblik als een herstellende zieke, die verandering van lucht noodig heeft, we gaan daarom samen een reisje maken. In het gebergte bij Freiburg, in 't Schwarzwald zullen we een lief rustplekje opzoeken, vindt je niet! Ik twijfel er niet aan, of je zult in die heerlijke, indrukwekkende natuur kracht vinden, om je vroeger leven voorgoed vaarwel te zeggen.'

'Ach, papa', antwoordde Henri bijna onhoorbaar terwijl hij de hand zijns vaders vurig drukte, 'wat bent u toch goed, veel te goed. Ik verdiende...'

'Kom, kom, geen praatjes! Pak dadelijk je koffer! We wippen even in Amsterdam aan en vertrekken morgen vroeg naar Keulen. Overmorgen zitten we op het dek van den rivierstoomer en genieten van den éénigen Rijn.'

(*Wordt vervolgd.*)

Een paradijs voor rheumatieklijders.
(Met 2 illustratiën).

De ongelukkige lijders aan rheumatiek beleven tegenwoordig een gouden tijd. Hun kwaal toch is, dank aan de Sequahmanie, sedert eenige maanden in aller mond, en indien praten genezing kon aanbrengen, zouden zij ongetwijfeld sedert lang zelfs de herinnering aan hun dikwijls zoo weinig getelde en toch zoo hevige pijnen verloren hebben.

Zij echter, die noch in Sequaholie, noch in Prairieflower heil vonden, besluiten er toe een badplaats te bezoeken, maar welke: dit is de groote vraag! De een recommandeert deze, de ander die badplaats; men reist honderden mijlen per spoor naar de aangewezen plek, om daar te hooren dat men er juist verkeerd is. Onze rheumatiek is toevallig van zulk soort, dat van deze bronnen geen heil te wachten is. Waar moet men dan heen?

Volgens menschen, die het weten kunnen, is er echter geen badplaats geschikter voor alle soorten martelaars aan jicht en rheumatiek dan het stadje Aix les Bains in Fransch Savoye. 't Is waar, precies in de buurt is het niet, maar wie heeft, om van helsche pijnen verlost te worden, er niet een tochtje per spoorweg van eenige dagen desnoods voor over?

En daarbij ligt het plaatsje in een streek zoo schoon en schilderachtig, dat het een stukje van het verloren paradijs schijnt, maar een paradijs zoo goed bebouwd en zoo fraai aangelegd als Eden het zeker nog niet was.

Wanneer de rheumatieklijders er pas aankomen, hebben zij natuurlijk nog weinig lust om de schoonheid der natuur in de liefelijke omstreken van Aix te bewonderen; 't eerste waarheen zij, voor zoover hun zieke ledematen het toelaten, naar toe vliegen, is het ‘Badhuis’ l'Etablissement, een geheel fransche inrichting, het eigendom van het Fransche gouvernement, waarvan alle bedienden ambtenaren zijn. Het badhuis, een zwaar massief gebouw van wit marmer, gelijkt meer op een tempel dan op iets anders. Het heeft verscheidene verdiepingen, en elke verdieping is gevuld met badkamertjes.

Daar zijn alle mogelijke soorten van baden: voor den neus, de keel, de ooren, stoombaden, zwembaden, stortbaden, van alles, wat men maar wenschen kan. 't Is groot genoeg om er in te verdwalen, als men er den weg nog niet kent.

Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat stroomen de patiënten er in en uit, de meesten te voet, velen hinkend en strompelend, maar ook een massa laten zich in draagstoelen daarheen brengen; dit zijn leelijke dingen, met gestreept doek bedekt, en men ziet niets van den ongelukkige, die er inzit, dan een paar dikke, verbonden voeten, die, als de klepels van een klok, daaronder heen en weer zwaaien en een allertreurigst, hoewel niet onvermakelijk gezicht opleveren.

Het eerste gevolg van de baden is een groote vermeerdering van pijn; het schijnt dat alle kwalen, die in iemands lichaam verborgen zijn, dan voor den dag komen. De doctoren weten daarvoor natuurlijk allerlei mooie namen te bedenken; maar nadat men eenige baden genomen heeft, gewent men er zich aan en vindt ze een groot genot.

Het bad wordt in een steenen bassin genomen; twee halfnaakte mannen zetten den lijder op een houten stoel, en terwijl zij onophoudelijk stralen water van een arm lengte op hem richten, kneden en wrijven zij hem gedurende zeven of acht minuten; dan wordt hij weder een paar malen onder het stortbad gebracht. Nadat men twintig van zulke baden genomen heeft, is gewoonlijk de pijn verdwenen en men kan zich dan aan het volle genot overgeven van de fraaie omgeving van dit bevoorrechte stukje grond.

In de nabijheid van Aix ligt het allerliefste meertje Bourget, waarop kleine stoombooten dienst doen; het aangenaamste uitstapje is echter naar Annecy. De weg daarheen is tooverachtig schoon. Schilderachtige rotsen, boschrijke heuvels, zachte glooiingen, bedekt met malsch, glinsterend groen gras, gouden koornvelden, oude torens en witte villa's, half verborgen in het groen, heldere beekjes en liefelijke watervallen, en altijd de hooge, majestueuze bergen op den achtergrond. Ziedaar het panorama, dat vol afwisseling den reiziger vergezelt.

En na een uur ziet men Annecy, een oud stadje, dat u in de middeleeuwen verplaatst en aan een meertje ligt zoo verrukkelijk, zoo lieftallig, zoo blauw als men het zich niet droomen kan, omringd door bergen van edelen vorm en met hellingen van fluweelachtig groen, waaraan het zonlicht een heerlijken weerglans geeft - in de verte den Mont-Blanc met zijn lelieblanken top, rooskleurig geverfd door de zonnestralen. Wie kan dit gezicht in woorden of kleuren weergeven? Inderdaad, Aix en zijne omstreken geven ons een denkbeeld van het paradijs. De herstelde zieken zullen de eersten zijn om dit te erkennen.

Verzonken geluk.

door Vrouwke.

Suizende wind en gij glooiende golven,
Draagt voor 't laatst naar dat plekje mij heen,
Waar aan zijn borst ik zoo zalig eens rustte,
Waar uit mijn oog hij de tranen eens kuste,
Niet uit verdriet, maar in weelde geschreid.
Woest werd uw vaart, wind, en woester gij golven,
Ruwer dan gij wierp 't noodlot mij neêr:
Liefde werd leugen, en tranen nu vloeien
Bitter als gif door de wanhoop bereid.
Nu zijt gij kalm, zoo draag mij dan henen,
Laat ook mij vinden de zalige rust,
Suizende wind en gij glooiende golven,
Leg mij dáar neer waar hij mij heeft gekust.
En de zee, de eindlooze zee
Ligt ziedend en kokend daar voor mij,
En zingt mij haar lied der vertwijfeling:
‘Ga, volg mijn horizont,’ gilt ze
In schrille demonische klanken,
‘Daar, waar *ik* ophoud te klagen,
Daar wacht u 't verbeide geluk!’
Het zilveren schuim zie ik spatten,
En storten in 't sop harer golven,
Heel ver weg in roodgroen en groenblauw...
Ach, volgen *moet* ik haar roepstem,
Steeds smachtende naar dat geluk.
Maar waar ik mijn schreden ook richte,
Al wilder doordringender zingt mij
Haar lied der vertwijfling de zee.

De Vanderbilt's.

Cornelis Vanderbilt was weleer in Amerika de koning der stoomschepen, en er ontbrak weinig aan, of deze voorlooper van Jay Gould had eenmaal in zijne handen het dubbele monopolie van de zeevaart en de spoorwegen vereenigd. Toen de dood hem op 3 Augustus 1876, op twee en tachtigjarigen leeftijd, wegnam, was de commodore, zooals men hem sinds meer dan vijftig jaren noemde, niet alleen de rijkste en merkwaardigste man van de Vereenigde Staten, maar de president en de beheerscher van de belangrijkste lijnen der Unie.

Geboren den 24 Mei 1794 uit eene Nederlandsche familie, die zich omstreeks tachtig jaren vroeger in de Vereenigde Staten gevestigd had, was hij de tweede van een negental kinderen. Zijn vader, een eenvoudig pachter in den staat New-York, had moeite om in de behoeften van zijn talrijk gezin te voorzien. Van kindsbeen af moest Cornelis Vanderbilt voor zich zelven zorgen. De ouderlijke hoeve was gelegen op den oever van den Hudson; een schuit diende voor het transport der producten. Op zijn verzoek vertrouwde

zijn vader hem het beheer over dit vaartuig toe. Alzoo begon hij zijn loopbaan met passagiers van den eenen oever naar den anderen over te brengen. Groot van gestalte, van een krachtigen lichaamsbouw en een geoefend zeeman, onderscheidde hij zich door zijne vermetelheid, zoodat de militaire autoriteit van New-York, gedurende den oorlog van 1812, hem de taak toevertrouwde, om het zestal forten, dat de stad beschermde, van levensmiddelen te voorzien. Hij volbracht die taak met ijver en tot zijn voordeel, zoodat hij zich op zijn negentiende jaar voor voldoende gegoed hield, om aan een huwelijk te denken.

Op zijn drie en twintigste jaar bezat hij 9000 dollars en verscheidene kleine zeilvaartuigen, toen eensklaps op de wateren van den Hudson de eerste stoomschepen van Falton en Livingstone verschenen. Dit bracht hem tot nadenken. Spoedig begreep hij

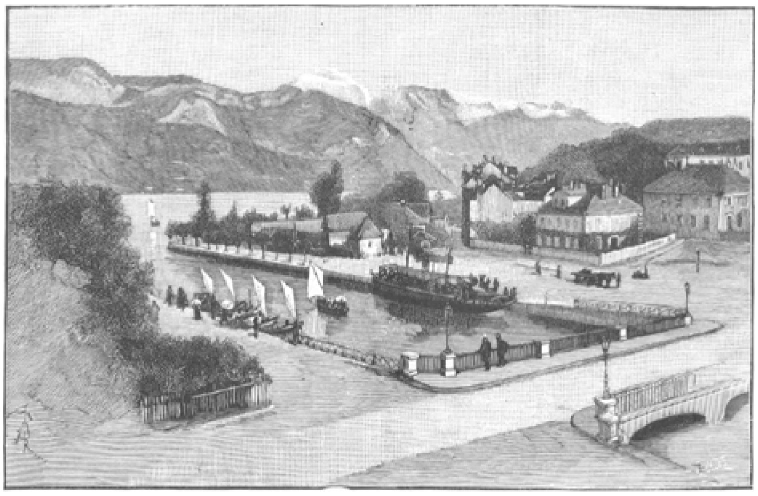

EEN PARADIJS VOOR RHEUMATIEKLIJDERS: GEZICHT OP ANNECY. (Zie blz. 258.)

een concessie, en nog wel een monopolie, te verleenen met betrekking tot een tusschengelegen rivier. Tot in 1829 streed Vanderbilt zonder ophouden, verminderde de vrachtprijzen en vermeerderde zoowel zijn vermogen, als het aantal zijner schepen, wier qualiteit hij bovendien steeds verbeterde.

In 1846 vinden wij hem te New-York gevestigd. Zijne zaken zijn vooruitgegaan, want op de lijst der aanzienlijkste inwoners dezer stad, die destijds eene bevolking van 400.000 zielen telde, treffen we bij zijn naam de volgende aanwijzing: ‘Cornelis Vanderbilt, van Hollandsche afkomst, 750.000 dollars.’ New-York bezat destijds niet meer dan zestien personen wier vermogen een millioen dollars te boven ging, maar wie herinnert zich thans de bescheiden millionairs van dien tijd, de Brandgree's, de Browne's, de Barclay's en anderen?

Hij had dertien kinderen, waaronder negen dochters. Van zijne vier zonen stierf er een, Francis, in de voortreffelijkheid der nieuwe beweegkracht. Hij verkocht zijn zeilscheepjes en bood zijne diensten aan zekeren Gibbons, eigenaar van een steamer, waarmee deze trachtte het hoofd te bieden aan het monopolie, door den staat New-York aan Falton en zijn vennoot geschonken.

Indien later Cornelis Vanderbilt de feitelijke monopoliën op hoogen prijs stelde en ze goed wist te gebruiken, zoo was hij daarom destijds een niet minder heftig tegenstander van de wettelijke monopoliën. Gibbons vond in hem dan ook een man vol geestkracht, dien hij noodig had om zijne rechten te handhaven en zijne

onderneming tot bloei te brengen. Een der oevers van den Hudson behoorde tot het rechtsgebied van New-York, de andere tot dat van New-Jersey, en de wetgeving van dezen staat kende den naburigen staat het recht niet toe om zijne vroege jeugd. Hij gaf hun eene harde opvoeding, zooals hij zelf er eene had gehad. Teederheid was nu juist geen hoofdtrek van zijn karakter. Despotisch van aard, bestuurde hij zijn huishouden met ijzeren hand. Hij had toen nog weinig op met zijn oudsten zoon, William Henry, en een bepaalden afkeer van den tweeden, Cornelis Jeremias, die aan toevallen leed, zich aan het spel overgaf, prikkelbaar, somber, traag en onverschillig van aard was, en wiens zwakke gezondheid eene scherpe tegenstelling vormde met des vaders krachtig gestel. Het scheen dat de jongste, George, zijn lieveling was. Niettemin aarzelde hij niet zich van hem te scheiden en hem naar de school te Westpoint te zenden.

Vroeg reeds plaatste hij zijn oudsten zoon als commies in eene bank. William had van zijn vader de volharding en den ijzeren wil geërfd. Met een jaarlijksch inkomen van 150 dollars begonnen, verdiende hij er drie jaren later 1000, werd toen verliefd op

VERZONKEN GELUK. Naar O. Lingner. (Zie blz. 259.)

miss Louise Kissam en huwde haar in weerwil van de vermaningen zijns vaders.

'Waarvan zult ge toch leven?' vroeg hem de commodore, die reeds millioenen bezat.

'Van de negentien dollars, die ik per week verdien.'

'William, ik heb u reeds gezegd, dat ge een dwaas zijt, en nooit iets anders zijn zult. Ik herhaal het u nu.'

En daar bleef het bij, zoowel met betrekking tot den vaderlijken zegen, als tot de huwelijksgift. Toen William eenige jaren later door aanhoudenden, ingespannen arbeid ziek werd en zich in de onmogelijkheid zag gebracht, langer een kantoorleven te leiden, schonk hij hem toch eene kleine hoeve met de woorden: 'Ik zie wel dat ik de eenige in mijne familie ben, die tot iets anders in staat is dan den grond om te spitten.'

In 1848 gaf de ontdekking der goudvelden op de oevers van de Sacramento, aanleiding tot eene belangrijke emigratie. De compagnie der Zuidzee, in het bezit van den verkeersweg over Panama, bracht reizigers over van New-York naar San Francisco voor 600 dollars. Vanderbilt nu zag terstond in, dat er fortuin was te maken door eene concurrentie over Nicaragua, voor de helft van dien prijs, in het leven te roepen. Hij bedroog zich niet, zijne maatregelen waren spoedig genomen, en gedurende vele jaren bracht deze nieuwe lijn hem 5 millioen per jaar op.

In 1853 kwam het denkbeeld bij hem op om Europa te bezoeken en wat van zijn kolossaal vermogen te genieten. Hij was toen zeker een van de rijksten der Vereenigde Staten; zijne inkomsten waren niet minder dan die van koningen, zonder dat hij eene enkele van de lasten der koninklijke waardigheid had. Hij deed het schoonste jacht, dat nog ooit van stapel was geloopen, de 'Northstar', van 2000 tonnen inhoud, bouwen en uitrusten. Hij richtte het in als een drijvend paleis en scheepte zich met zijn gezin in, om achtereenvolgens Engeland, Frankrijk, Italië, Rusland en Turkije te bezoeken. Hij verbaasde Europa door zijne weelde, maar vergat toch zijne nederige afkomst niet. Te New-York aangekomen, wierp hij het anker uit tegenover de hoeve waar zijne moeder, die hij aanbad, zich had teruggetrokken. Op zijn bevel salueerde men de oude woning, waar zij zich ophield, met een-en-twintig kanonschoten. De eerste dag na zijne terugkomst werd geheel besteed om haar zijne reizen te verhalen.

De secessieoorlog stelde enkele trekken van zijn karakter in het licht. Men weet, welke ontsteltenis er veroorzaakt werd door de plotselinge verschijning in de wateren der Unie van het schip der geconfedereerden, den 'Merrimac.' Binnen korten tijd had dit gepantserde en met een ram gewapend vaartuig de kusten der Vereenigde Staten schoongeveegd, de oorlogsschepen in den grond borende, de koopvaarders opbrengende, totdat de aankomst van den 'Monitor' het noodzaakte zich te verschuilen in een inham van de James-river; maar men was beducht dat de 'Merrimac', die vlugger liep, de waakzaamheid zijner tegenpartij zou verschalken en er in slagen zou weer zee te kiezen. In deze omstandigheden werd Vanderbilt bij den president Lincoln ontboden, die hem om zijne medewerking verzocht.

'Hoeveel zoudt ge vragen om den "Merrimac" tot werkeloosheid te dwingen of hem den weg te versperren?'

'Mijne medewerking is niet te koop en ik ben er de man niet naar om mijn voordeel te doen met de rampen van mijn vaderland.'

Het onderhoud was slecht begonnen. De president was verwonderd en verlegen. Eindelijk verbrak de commodore het stilzwijgen:

‘Ik bezit een schip, dat, naar mijne meening, in staat is dezen zeeroover het hoofd te bieden. Geef mij de noodige bemanning, dan zal ik het bevel op mij nemen, en belast ik mij verder met de zaak. Ik stel slechts deze voorwaarde, dat ik volkomen meester van mijne bewegingen zal zijn, en in geen enkel opzicht van de admiraliteit zal afhangen.’

De president putte zich uit in dankbetuigingen. Zes-en-dertig uren later stoomde de ‘Vanderbilt,’ het snelstvarende en stevigste vaartuig van zijne vloot, dat hij volgens zijne eigen plannen van de kostbaarste materialen had doen bouwen, onder de toejuichingen van het garnizoen van fort Monroe, de James-river binnen. De commodore, toen zeven-en-zestig jaren oud, bestuurde het zelf, en gaf den officier, die bij hem aan boord kwam vragen, waarmede hij hem van dienst kon zijn, met zijne gewone heftigheid ten antwoord:

‘Nergens mede; houd u maar stil en laat mij begaan.’

En hij manoeuvreerde zoo uitstekend, dat de ‘Merrimac,’ ingesloten, zich niet durfde meten met zijn geduchten tegenstander en weldra genoodzaakt was zich over te geven.

Dit gevaar afgewend zijnde, gaf Vanderbilt aan een officier van de Marine het commando over en stelde het vaartuig ter beschikking van het gouvernement, totdat de oorlog zou geëindigd zijn, die hem, behalve zijne vrijwillige bijdragen, het leven van zijn meest geliefden zoon zou kosten. Toen de vrede gesloten was behield het gouvernement de ‘Vanderbilt’ en deed door het Congres een besluit nemen, waarbij den dank der natie aan den edelmoedigen gever werd uitgesproken. Vanderbilt ontving de commissie, afgezonden om hem een afschrift van het besluit over te brengen, zeer slecht. Hij vroeg haar, of een groot land zich op deze wijze behoorde te gedragen, en met welk recht het zich iets toeeigende, dat slechts ter leen was gegeven. Geheel uit het veld geslagen, verklaarde de commissie, dat er ongetwijfeld een misverstand in het spel moest zijn, en dat hem zijn schip zou worden teruggegeven.

‘Loop naar den duivel,’ hernam de verbitterde commodore ‘behoudt het, nu ge het toch eenmaal genomen hebt! Voor mij heeft het niets te beteekenen, ik houd schepen genoeg over.’

Hij sprak waarheid. Zijne vloot bestond toen uit meer dan honderd schepen, over alle zeeën verspreid.

De dood van zijn jongsten zoon, zijn lieveling, deed hem eindelijk meer aandacht wijden aan zijn oudsten, William, die zijne hoeve met beleid beheerde en tot welvaart begon te geraken. Hij sloeg hem met aandacht gade, evenwel zonder hem te

steunen, daar hij verlangde, dat hij zich zelven zou weten te helpen. Een zonderling toeval gaf hem vertrouwen in de toekomst van zijn zoon, en bracht tusschen hen eene onverwachte toenadering te weeg. Op zekeren dag bood William zijn vader aan den mest van diens stallen te koopen. Hij had dien noodig voor zijne hoeve en zou ze met zijne schuit van den anderen oever der baai afhalen.

'Hoeveel geeft ge er mij voor?' vroeg de commodore.

'Vier dollars de vracht.'

'Afgesproken,' antwoordde de commodore, meer dan ooit overtuigd, dat zijn zoon geen flauw begrip had van zaken, daar de aangeboden prijs het dubbele was van dien, welke hij zou hebben gevraagd.

Den volgenden dag begeeft hij zich naar de landingsplaats en treft er zijn zoon aan. De schuit was geladen en tot vertrekken gereed.

'Hoeveel vrachten zijn er, Bill?'

'Hoeveel?... Wel, eene enkele.'

'Wel neen, wat praat ge?... er moeten er minstens wel dertig zijn.

'Volstrekt niet. Toen ik met u onderhandelde over den prijs van eene vracht, bedoelde ik niet de vracht van eene kar maar van eene schuit.'

Hiermee vertrok hij, den verbaasden commodore achterlatende. De matroos, die van het voorval getuige was, verklaart daaromtrent het volgende: 'hij bleef ter plaatse staan, zoolang de schuit in het gezicht was; ik houd het er voor, dat hij zich sedert dien dag een geheel ander denkbeeld vormde van de bekwaamheid van Mr. William.'

Inderdaad riep hij hem korten tijd daarna naar New-York, gaf hem aandeel in zijne zaken en droeg langzamerhand den drukkenden last van zijne talrijke ondernemingen op zijn zoon over.

Hij was zeventig jaren toen hij eensklaps van de zeevaart afzag, zijne vloot verkocht, en van de spoorwegen werk ging maken. Men verbaasde er zich sterk over, en zijne vrienden bleven niet in gebreke, te voorspellen dat hij met zijne nieuwe speculatie zijn onmetelijk fortuin in de waagschaal ging stellen. Het tegendeel was waar. Hij handelde zoo beleidvol dat hij zijn vermogen verdubbelde. In 1862 kocht hij den spoorweg van Haarlem, in 1863 dien van den Hudson. Zijne mededingers doen de koers der actiën dalen; ondershands koopt hij ze. Hij weet, dat hij alle aandeelen in zijn bezit heeft en dat men met stukken in blanco handelt. Hij wacht zijn tijd af en op het oogenblik van de levering doet hij de prijzen stijgen, grijpt hij zijn vijanden bij de keel en laat hen niet los, voordat zij de kosten van den veldtocht ten duurste hebben betaald.

In 1864 maakte hij zich meester van de Centraallijn, vervolgens van die van de Unie en hield hij een hardnekkigen strijd vol tegen Drew, Gould en James Fisk. Een oogenblik scheen hij op het punt te bezwijken, toen James Fisk de markt met valsche aandeelen overstroomde; maar zijne volharding behaalde ten laatste de zegepraal; hij behield het veld en dwong zijne vijanden hem eene schadeloosstelling van 9 millioen dollars te betalen. Binnen vijf jaren voegt hij nog 25 millioen dollars aan zijn vermogen toe. Hij was toen tachtig jaren oud en zijn stevige lichaamsbouw, zijn grof beenderenstelsel schenen met den ouderdom te spotten. Zijn verwonderlijk taai geheugen stelde hem in staat, zonder inspanning zijne talrijke ondernemingen na te gaan en ze in hun geheel te overzien. Zelden raadpleegde hij zijne boeken, maar dikwijls een klein zakboekje van enkele stuivers, dat hij altijd bij zich droeg en dat overladen was met hieroglyphen, die hij alleen kon ontcijferen. Van zijne kindsheid

af lag hij met taalregels overhoop; hij was buiten staat een brief zonder fouten te schrijven, en tot zijn dood toe schreef hij immer 'boylar' in plaats van 'boiler'. Daartegenover stond dat hij met eene verbazende juistheid en beknoptheid dicteerde. Zijne brieven waren modellen van kortheid, en er bestond geen zekerder middel om zijn toorn op te wekken, dan hem lange brieven te schrijven.

'Men kan alles wel op éëne bladzijde schrijven,' beweerde hij dan. 'Zij, die er twee schrijven, zijn dwazen, die meer woorden verspillen dan noodig is.'

Hij was er karig mee, zoowel in zijne briefwisseling als in zijne gesprekken; - hij sprak zelden van zich zelven. Eenvoudig in zijne levenswijze had hij geen anderen hartstocht dan voor het whistspel. - Op zijn een-en-tachtigste jaar gaf hij, wellicht voor de eerste maal, aan eene opwelling van hoogmoed toe. 'Sinds mijne geboorte,' zoo sprak hij, 'heb ik gemiddeld per jaar een millioen dollars gewonnen; maar wat mij daarvan het meeste behaagt, is, dat ik elk jaar wel driemaal zooveel door mijne landgenooten heb laten verdienen.'

Hij sprak waarheid, maar niet de geheele waarheid. In dien tijd was hij de rijkste man der aarde; - rijker dan Astor en Steward, die kort voor hem ten grave daalden. Behalve de particuliere legaten, die hij maakte en die meer dan 15 millioen dollars bedroegen, liet hij bij zijn dood p.m. 100 millioen dollars na aan zijn oudsten zoon William.

Zulk een vermogen is een drukkende last. William H. Vanderbilt ondervond dit, en meermalen betreurde hij, te midden van zijne vorstelijke weelde in zijn paleis van de Fifth Avenue, dat versierd was met schilderijen van groote waarde en kostbare kunstschatten, den gelukkigen tijd, toen hij zonder zorgen zijne hoeve op Staten-Island bewoonde. Hij had van Cornelis Vanderbilt doorzicht van zaken, geestkracht en volharding, van zijne moeder een eenvoudig en edelmoedig karakter geërfd; maar hem ontbrak de kunst, die zijn vader in hooge mate bezat, nl. het vermogen om zich aan de zorgen te kunnen onttrekken, om elken avond den last te kunnen afleggen en hem den volgenden morgen weer op te nemen. Hij bezat noch zijns vaders ijzeren gezondheid, noch het verwonderlijke gemak, waarmee deze werkte. Hij vulde deze leemten aan door ingespannen, onafgegebroken arbeid. Onder zijn beleidvol beheer groeide zijn vermogen steeds aan, maar zijne krachten werden langzamerhand gesloopt.

Deze millionair beklaagde er zich over het te zijn, deze eenvoudige burger, rijker dan eenig souverein, blootgesteld aan den haat van dezen, aan de afgunst van anderen, aan de hebzucht van allen, overstroomd met dreig- en smeekbrieven, doelwit van duizend intrigues, ging gebukt onder den last zijner rijkdom-

men. Aan een zijner vrienden schreef hij deze alleszins merkwaardige regelen: 'Een vermogen van 200 millioen dollars is een last, te zwaar voor menschelijke krachten. Dit gewicht verplettert, doodt mij. Ik wensch zulk een lot niet aan een mijner zonen toe. Ik heb er geen enkel genot van. Ik zie er niet het minste heil in. In welk opzicht ben ik gelukkiger dan mijn buurman, die slechts een half millioen bezit? Hij geniet veel meer van het leven dan ik, zijn huis is even goed als het mijne, zijne gezondheid is beter, hij zal langer leven en hij althans kan in zijne vrienden vertrouwen stellen. Daarom verlang ik ook dat, wanneer de dood mij ontslaat van de verantwoordelijkheid, waaronder ik gebukt ga, mijne zonen, met dit vermogen ook de zorgen, die het oplegt onderling zullen verdeelen.'

Een jaar later stierf hij. Voor legaten en liefdegaven waren honderd millioen dollars bestemd. Aan elk zijner beide zonen, Cornelis en William, die reeds ontzaglijk rijk waren liet hij 50 millioen dollars na. Zijn dood was voor geheel New-York een gebeurtenis van gewicht en de *Sun* liet zich over zijn testament in dezer voege uit:

'Nooit heeft vroeger de hand van eenig mensch zulk een document onderteekend. Men heeft koningen gezien, die onmetelijke schatten nalieten, keizers zijn gevlucht met medeneming van wagens, beladen met rijkdommen, bankiers hebben gegoocheld met millioenen en fortuinen opgebouwd, maar nooit had de wereld het schouwspel gezien van een eenvoudig burger, die, naar zijn welbehagen, met voorbeeldelooze mildheid, millioenen bij millioenen in vaste, tastbare waarden uitdeelt. De verbeelding schiet te kort bij dezen stroom van goud, bij deze honderden van millioenen; men vindt slechts woorden waarvan de zin en de beteekenis niet helder zijn voor ons begrip, waarvan men zich slechts bij benadering en door vergelijking rekenschap kan geven, en die toch werkelijkheden uitdrukken, door het goedvinden van een enkel man ter rechter- en ter linkerzijde uitgestrooid, alsof het rijpe appelen waren.'

Vier dagen op zee.
Door N.T. Haverschmidt J.H. z n.

Zij, die zich de weelde kunnen veroorloven 's zomers naar het buitenland te gaan, strekken hunne reizen hoe langer hoe verder uit.

Ging men vroeger naar Kleef, naar het Ahrthal of het Brohlthal, misschien met een uitstapje naar Ems of Wiesbaden, en waren er zelfs enkelen die Heidelberg gezien hadden of Baden-Baden, thans hoort men plannen maken voor de Dolomiten, voor Spanje met de Pyreneeën of Constantinopel en heel lang zal het niet duren, of ook de reis naar de Noordkaap zal velen onzer niet meer vreemd zijn.

Wie zich op een der lange winteravonden in een gezellige huiskamer, bij het knappende haardvuur, nog eens verdiept in de zaligheden van een genoten reisje en al weer plannen gaat maken voor een volgend jaar, en waar dan sprake mocht zijn van Parijs en de Pyreneeën, hem zou ik in gemoede raden er een zeereisje aan te verbinden, zoo hij van de zee iets meer wenscht te zien dan Stavoren - Enkhuizen kan aanbieden.

Zoowel van Amsterdam als Rotterdam varen, ook voor passagiers ingerichte, stoombooten naar Bordeaux; mijn reis ging, reeds eenige jaren geleden van Rotterdam.

Wat zoo'n reisje u te zien geeft? Ik hoop het u te vertellen.

Ik was passagier van de ‘Gironde’. Het schip is later gestrand of vergaan, ten minste het bestaat niet meer. In een tijd van spoorwegongelukken als thans mag dit mijne lezers niet afschrikken; trouwens het gebeurde in den winter, wanneer er geen pleizier-reizigers meegaan, en de bemanning werd zeker gered, anders zou de joviale kapitein, van Emmerik, tegenwoordig het bevel niet over de ‘Hollander’ kunnen voeren.

We staken dan om half een van wal en bereikten langs den Nieuwen Waterweg om drie uur den Hoek van Holland.

We komen in zee; er is weinig wind, maar de sterke deining doet het schip geweldig slingeren. De Wyberton, eene Rotterdamsche mailboot, komt juist van hare Indische reis t'huis; de passagiers staan op het dek en wuiven ons toe.

Van eene andere mailboot, de ‘Groningen’, die zoo dicht bij huis verongelukte, gaan we het wrak op korten afstand voorbij.

De torens van Den Haag, van de Westlandsche dorpen en de vuurtoren van Scheveningen zijn met het bloote oog waarneembaar, terwijl de groote zeekijker ook de hôtels en de witte badkoetsjes aan het Scheveningsche strand laat onderscheiden.

Maar we worden door den hofmeester aan tafel geroepen.

De kajuit is recht gezellig ingericht, maar door het slingeren is het er alles behalve aangenaam; al lacht de kapitein ons ook hartelijk uit, we maken na elk gerecht een toertje over het dek om van de zeeziekte vrij te blijven.

De wind is intusschen vlak West geworden, waardoor we eenige mijlen in snelheid verliezen; volgens waarnemingen met de log loopen we nog acht geographische mijlen in de vier uur.

Weldra gaat de zon onder. Omgeven door wolkjes met vergulde randen, de vuurroode schijf als middelpunt, waaruit een bundel gouden stralen tot aan den gezichteinder over het watervlak schiet, is het alsof de westelijke horizont in vlam staat.

De zon daalt achter de kim en nauwelijks is de fraaie terugkaatsing op de wolkjes verdwenen of de opkomst der maan overdekt alles met een zilveren glans.

Achter het schip, in den maalstroom door de bewegingen der schroef veroorzaakt, is de zee met duizenden vuurbolletjes bezaaid; dit is het lichten der zee, dat op het donkere watervlak een prachtig effect maakt. Tal van bruinvisschen schieten als zilverwitte pijlen over de golven, om nu eens onder het schip door te duiken en dan weer een voet hoog uit het water op te springen.

Het licht van Schouwen, dat we reeds lang in zicht hadden, wordt gevolgd door het vuurschip op

den Noord-Hinder, een roodgeverfde schuit met een sterk licht in den mast, welk schip met zijne équipage van vier man, op de zandbank van dien naam voor anker ligt; we passeeren het tegen elf uur op korten afstand, en groeten de bemanning.

Den volgenden morgen, na een uitstekende nacht, fluks de kajuitpoortjes geopend om de heerlijke zeelucht in te ademen.

Het is helder weer en de Engelsche kust schittert in de zonnestralen. In den vroegen morgen zijn we den vuurtoren met electrisch licht van Foreland gepasseerd en thans zijn we op een klein uur afstand van Dungeness. De kapitein hijscht - behalve de Nederlandsche vlag - nog vier seinvlaggen, die den naam van het schip vormen; worden deze door den vuurtorenwachter opgemerkt, dan komen we denzelfden avond in de Shipping Gazette en een paar dagen later onder de rubriek: ‘Dungeness

DE ARABIER EN ZIJN ZWAARD. (Zie blz. 267.)

gepasseerd’ in de Hollandsche couranten.

De zee is kalm en effen, en de zeilen, die 's morgens zijn bijgezet, hangen geheel slap. Engelsche pleizierjachten en Belgische loodskotters kruisen voortdurend heen en weer, en een zwaargeladen driemaster, onder Hollandsche vlag, ligt voor anker.

Een stoomboot van groote afmetingen, de ‘Vaderland’, die van Antwerpen met landverhuizers naar Philadelphia stoomt, kruist onzen weg.

We blijven op korten afstand van de Engelsche kust. Men wijst ons Hastings, een kleine badplaats, en half verscholen achter de klippen zien we het stadje van dien naam. Dan volgt Beachy-head, een steile krijtrots, hel verlicht door de schitterende zonnestralen, en in den namiddag ontwaren we in de verte het eiland Wight.

De Gironde steekt nu over naar de Fransche kust, en tot laat in den avond genieten we, in een luien stoel op het dek gezeten, van het verrukkelijke weer, terwijl 't scheepsvolk zich vermaakt met eene harmonica, die door den tweeden stuurman niet onverdienstelijk wordt bespeeld en naar welke muziek de man aan 't roer met zooveel

aandacht luistert, dat hij, onder het spelen van een walsje, twee en een halve streek van zijn koers blijkt te zijn afgedwaald.

Door de groote warmte hangt er den volgenden morgen wat nevel over de watervlakte, doch spoedig trekt die weg en we zien ons te midden van een groot aantal zeil- en stoomschepen; het schip is omringd door eene menigte albicoren, een visch, die veel overeenkomst heeft met het Borromeïsch varken, zooals het scheepsvolk den bruinvisch betitelt.

Gewapend met den grooten zeekijker onderzoeken we in de richting van de Fransche kust of we nog geen land kunnen bespeuren.

Op het midden van den dag meenen we de vage omtrekken van de kust te onderscheiden. Een zwarte stip, die steeds duidelijker wordt, blijkt de vuurtoren te zijn van Isle de Vierge, midden in de zee op een rotsachtig eiland gebouwd.

De Fransche kust doet zich aan ons voor als eene aaneenschakeling van hooge, grillig gevormde klippen, waarachter het land zacht glooiend te voorschijn treedt; de zwarte rotsblokken door de sterke branding met zilverwit schuim bedekt, maken in het zonlicht een heerlijk effect.

Schilderachtig gelegen dorpjes, kerken en fabrieken op den achtergrond, die van tijd tot tijd tusschen de rotsgevaarten te voorschijn treden, vormen een indrukwekkend landschap, waaraan de talrijke visschersschuiten onder de kust veel levendigheid bijzetten.

Zwermen van meer dan duizend watervogels vliegen in een cirkel om het schip heen, om dan eensklaps, als hadden ze het zoo afgesproken, naar een of andere klip koers te zetten.

Op een rots in zee verheft zich de vuurtoren du Four, aan den ingang van de passage van dien naam, een uiterst gevaarlijke doorgang tusschen de kust en de rotsen, die alleen bij prachtig weer en groote bekendheid met het vaarwater waargenomen wordt.

Het verblindend vuur van dien toren heeft reeds duizenden trekvogels het leven gekost; aangetrokken door het felle licht vliegen ze zich tegen de dikke glazen te pletter en worden ze bij hoopen aan den voet van den vuurtoren opgeraapt.

Ook wij volgen de passage du Four en wel op zoo korten afstand van de kust, dat we militairen op den wal van een fort zien exerceeren.

Achter de vervaarlijke rots, waarop de vuurtoren van Kermovan gebouwd is, bevinden we ons eensklaps in een kalme baai, in welks bocht het badplaatsje Kermovan allerliefst gelegen is.

Het is de kust van Bretagne, die we geruimen tijd kunnen bewonderen.

Bij den vuurtoren Mathieu zeggen we de Fransche

kust een oogenblik vaarwel; we gaan langs Isle de Sein, begroeten de oorlogshaven Brest uit de verte en zetten koers naar den vuurtoren van Stevenec.

Intusschen begint de avond te vallen en worden, tegelijk met de talrijke vuurtorens, ook onze lichten ontstoken, een rood aan bakboord, een groen aan stuurboord en een wit licht, het onderscheidingsteeken van elke stoomboot, aan den voormast.

Langs de steile Pointe du Raz met twee groote vuurtorens, vervolgen we onzen gevaarlijken weg, te midden van overal verspreide en verborgen klippen, die door belboeien en vuurschepen worden aangewezen.

Bruinvisschen van zes tot acht voet schieten ook hier als bliksemstralen door het water en in de verte vernemen we het krijschen der zeevogels, die de hoogste klippen tot rustplaats hebben uitgekozen.

Een paar duchtige slagen van den stuurman op onze kajuitsdeur brengen ons den volgenden morgen reeds voor zonsopgang op het dek.

Het is koud en vochtig daarboven; er hangt een weinig nevel en het schemerlicht geeft alles een somber aanzien.

In het Oosten wordt het helder; langzamerhand wordt de lucht rood gekleurd en worden de wolkjes als met goud omzoomd.

Daar verschijnt de zon boven den horizont; alle nevel en duisternis is met een tooverslag weggevaagd, en de verwarmende stralen schieten wijd en zijd over het watervlak.

Met een negen en een half mijlsvaart zijn we Belle Isle en Isle Yeu gepasseerd en de golf van Biscaje ingeloopen.

We worden door een loodskotter gepraaid en krijgen weldra een ouden Franschen loods aan boord.

Het water, dat in het Kanaal donkergroen was, heeft hier de donkerblauwe kleur van het Oceaanwater aangenomen.

Zeer ongewenscht komt zoo'n fraaie golf van tijd tot tijd over het dek heenrollen en het schip, dat tot nog toe zoo vast gelegen heeft, begint kuren te krijgen en als een bezetene heen en weer te slingeren.

Het is een vermakelijk gezicht als de hofmeester, om met een groot stuk vleesch in balans te blijven, onder een hoek van 45 graden de kajuit komt binnenzeilen, maar we zijn weinig gestemd tot lachen, want het slikken in de kajuit wordt door de sterke deining vrij wat bemoeilijkt en we moeten oppassen niet met onzen zetel achterover te slaan.

's Namiddags zijn we bij de Pointe de la Courbe en hijschen onze seinvlaggen; een witte vlag van den torenwachter is het teeken, dat hij de Gironde herkend heeft en onze aankomst naar de beurs te Bordeaux zal telegrafeeren.

Te midden van talrijke bakens en belboeien, vuurtorens en vuurschepen met draaiende, vaste en flikkerende lichten van alle kleuren, op eenige meters afstand van een groot vuurschip, waarop met witte letters ‘Phare du grand banc’ staat geschilderd, zetten we onzen tocht voort, tot we aan den mond van de rivier de Gironde het anker laten vallen.

Het is een prachtige stille zomeravond en het maanlicht beschijnt den effen waterspiegel.

Een paar uur geleden nog door het slingerende schip nu hier- dan daarheen geworpen, komt de indrukwekkende stilte ons vreemd voor en is het alsof het lichaam nog voortdurend in beweging verkeert.

Onze ankerplaats is uitnemend gekozen.

In de verte verheft zich de vuurtoren van Cordouan, een der fraaiste ter wereld en een wonder van bouwkunst, welks licht op een afstand van 38 kilometer kan worden waargenomen.

's Winters is het viertal wachters geheel van de luitenwereld afgesloten en moet er voor zes maanden proviand worden opgeslagen.

De kracht van den golfslag, te midden van deze rotsmassa's en zandbanken, moet fabelachtig zijn; men leest, dat een golfslag in 1777 een blok steen van 2400 kilogram opnam, het over een afstand van 20 meter meevoerde, en nog de kracht had het gevaarte op eene hoogte van 2 meter tegen den muur te slingeren.

In gewone tijden bereikt hier de golfsslag nog eene hoogte van 12 meter.

Een schip, dat dezen vuurtoren te na komt is onherroepelijk verloren.

Aan onze linkerhand ligt de badplaats Royan, een klein, op rotsen gebouwd, havenstadje; het groot aantal lichten op het terras doen aan eene illuminatie denken.

Te middernacht wordt de plechtige stilte eensklaps gestoord door de Congo, een der groote pakketbooten van 400 voet lengte, die van Bordeaux naar Brazilië varen.

De laatste der passagiers zoekt eerst nu zijne hut op, in zijn hart jaloersch op den matroos, die de hondenwacht heeft en wiens zware stappen in ie nachtelijke stilte tot alle hutten doordringen.

In den vroegen morgen wordt het anker gelicht in de rivier opgestoomd.

Beide oevers zijn aanvankelijk vlak en de linkeroever, de Médoc, blijft zoo tot Bordeaux, maar aan ie andere zijde, en vooral waar de rivier zich in Garonne en Dordogne verdeelt, ontwaart ge uitgestrekte zandsteengroeven, van welke steensoort de meeste huizen in Bordeaux zijn gebouwd, en hooge met wijnstokken bezette bergruggen, waartusschen vele villa's verscholen liggen.

Bij de oude vesting Blaye stoomen we langs de citadel Saint-Simon, midden in de rivier, op last van Lodewijk XIV, door Vauban opgericht.

Dan zien we het stadje Bourg en aan den linkeroever, zoover ons oog reikt met wijnstokken bedekt, het nette stadje Pauillac en de kasteelen Lafite en Latour.

We krijgen hier douanen aan boord en een rivierloods en stoomen verder langs het eilandje Patiras, eertijds de verblijfplaats van den beruchten zeeroover Monstri en later een toevluchtsoord voor melaatschen en vervolgde Joden.

Het is Zondag en tal van pleizierbootjes op weg naar Pauillac of Royan gaan ons voorbij.

Eindelijk krijgen we de heuvels van Lormont in het gezicht, de uitspanningsplaats voor de burgermenschen, en weldra zien we de bruggen, kaden en torens van Bordeaux, het doel onzer reis.

Na eene zeereis van 72 uren zetten we op de ‘Quai Louis XVIII’ voet aan wal.

Met 24 uren achtereen sporen waart ge er ook geweest, maar langs een weg die weinig afwisseling aanbiedt, en met een 'goddank!' zoudt ge wellicht zijn uitgestapt.

Gij behoeft niet dadelijk verder te gaan.

Bordeaux is een merkwaardige stad; ge hebt er veel amusementen, prachtige gebouwen, musea, pleinen en kaden; de 'jardin public' is een bezoek overwaard en in de stad is een vertier, alsof ge in Parijs waart.

Valt uw reis samen met den wijnoogst, dan gaat ge een dag naar buiten en ge zult zien welk een bedrijvigheid daar heerscht.

En vooral - vergeet Arcachon niet, het zomerverblijf der patriciërs, een lustoord voor gezonden en zieken, waar ge uitgestrekte dennenbosschen hebt onmiddellijk aan het strand, zooals ge dat nergens aantreft.

Maar het is waar - ge zoudt naar de Pyreneeën, en mijn geleide strekte slechts over de zee tot Bordeaux.

De Arabier en zijn zwaard.

Zijn zwaard heeft veel dienst gedaan in den laatsten tijd; er is veel van gevergd geworden. In menigen strijd heeft het bloed doen vloeien en nu draagt het de sporen van den woesten kamp. Wie weet echter hoe spoedig het opnieuw de scheede zal moeten verlaten.

De strijd is gestreden, nu heerscht er wapenstilstand. Zal die lang of kort duren?

De Arabier zet zich neer en bestudeert de schaarden in zijn nauwelijks afgeveegd wapen; er zijn er vele! En nu hij ze naziet, voelt hij zich weer verplaatst in de hitte van den strijd; hij zit weer op zijn paard, hij vliegt weer op den vijand aan, zijn wapen hoog opgeheven, de hand valt neer en houwt links, rechts. De hoofden vallen als de rijpe halmen op het korenveld bij het naderen van den maaier. Hij ziet ze, zijn slachtoffers; jongen, ouden, blanken, donkeren. Ja, er waren vele. De oogst was groot, geen wonder dat het zwaard er de teekenen van draagt, dat het stomp geworden is van den arbeid.

Zeker, als straks de strijd weer begint dan dient het eerst opnieuw geslepen te worden, en dan kan het weer dienst doen met nieuwen moed, dan kan het weer ellende en dood om zich heen zaaien, totdat de maaier zelf op zijn beurt getroffen wordt.

Vleien.

De vraag is het, te weten of het meisje den oranjeappel krijgt, ja of neen. - Als ge mij vraagt, wat er mij van dunkt, dan antwoord ik, dat naar mijn vaste overtuiging zij dien krijgen zal.

Misschien denk ik 't wel omdat ik, in de plaats der groote zuster, het allerliefste kind niet lang zou kunnen doen wachten en ik mij heel gelukkig zou voelen, wanneer zij zoo lief wilde zijn mij soms een kus te geven, haar onder bergen van oranjeappelen te mogen begraven.

't Is waar dat het mij niet geldt en dat ik niets te zeggen heb in 't allerliefste tooneeltje, dat de schilder William Bouguereau zoo aardig heeft weergegeven. De groote zuster heeft zeker haar bedoeling met het achterhouden van den oranjeappel; misschien vindt zij het gevlei van de kleine deugniet zoo prettig, dat zij 't nog een

poosje laat voortduren, maar men kan aan alles zien, dat zij op het punt is te bezwijken voor zooveel geflikflooi, en de gulzigheid der kleine weldra zal bevredigen.

Bouguereau weet uitstekend met zijn penseel zulke lieve, huiselijke tafereeltjes te vertolken. Hij weet beter dan een ander, ze even bevallig als sierlijk af te beelden. Er zijn wel velen, die over Bouguereau's manier van schilderen de schouders ophalen, er zelfs over spotten en zeggen dat hij poppetjes maakt van amandelpastei, aangelengd door rozenwater, en 't is misschien ook waar, dat zijn figuren wat al te mooi en te zoetsappig zijn, en vooral te afgewerkt; maar even zeker is 't ook, dat het een genot is er naar te zien, tegenwoordig, nu men de hoogste kunst vindt in vlekken en vegen, die meer aan een goed gebruikt palet dan aan een schilderij doen denken. Wat men trouwens van hem zeggen moge, Bouguereau blijft het genre, door hem eenmaal gekozen, trouw; terwijl de andere kunstenaren beweren, dat zij de natuur weergeven zooals zij is, terwijl zij haar veel leelijker maken, brengt hij slechts lieftallige droomen op het doek over en schildert alles veel fraaier dan het in werkelijkheid is. Vandaar komt het dat zijn bedelaressen er uitzien als verkleede vorstinnen.

Bouguereau, die zulk een hooge plaats inneemt in de tegenwoordige fransche schilderschool, is geboren in la Rochelle, den 30 Januari 1825. Aan de School der schoone kunsten gekomen in 1846, volgde hij den cursus van Pirot en behaalde in '48 den tweeden grooten prijs van Rome.

Twee jaar later overwon hij bij denzelfden wedstrijd en ontving den eersten prijs met den schilder Baudry. Het opgegeven onderwerp was ‘Zeubia aan den oever van den Araxis.’ In den salon van '49 zond hij voor 't eerst een schilderij in, getiteld: ‘De gelijkheid in den dood.’

In Italië wijdde hij zich aan de nauwgezette studie der oude meesters en der oude versieringen van Herculanum en Pompeï. Zijn ‘Idylle’, ingezonden in '53, en zijn schilderij van de ‘Begrafenis van de H. Cecilia’, in '55, bewezen dat de fransche school een meester meer telde.

Behalve de beroemde versiering van het hotel Bartholini en die van den schouwburg te Bordeaux, heeft Bouguereau een menigte belangrijke schilderijen vervaardigd. Wie de Parijzer wereldtentoonstelling in '78 bezocht, herinnert zich ongetwijfeld nog de prachtige religieuze schilderijen, door hem daar geëxposeerd.

In '79 maakte in het Salon zijn ‘Geboorte van Venus’, thans in het Musée du Luxembourg, grooten opgang. Hij schilderde groote stukken voor verscheidene kerken van Parijs, terwijl vele zijner schilderijen, door den Staat aangekocht, zich in provinciale musea bevinden, zooals die van Marseille, Bordeaux, Dyon enz.

Bouguereau is van alle levende fransche artisten misschien degene, die de meeste eervolle belooningen ontvangen heeft.

Behalve vele eereprijzen en medailles, werd hij in '59 tot ridder van het Legioen van eer en kort geleden tot kommandeur dier orde benoemd.

Wat 'Vleierij' betreft, het fraaie schilderij, door onze gravure weergegeven, moeten wij nog aanmerken, dat het in '90 te Parijs is tentoongesteld geworden, en dat het zich thans - verkocht aan een amerikaansch koopman - aan gene zijde van den Oceaan bevindt.

Slapend geboet.
Naar het Engelsch van B.L. Farjeon.
(*Vervolg van bladz.* 239.)

Dora sliep. Alles was stil in huis. Zachtkens sloop hij weg en liep door de donkere gangen en portalen, de donkere trappen af, en vervolgens het huis uit en de straat op, zonder eenig duidelijk begrip van hetgeen hij eigenlijk voornemens was te gaan doen; maar zeer zeker zou hij niet voor een diefstal teruggedeinsd zijn, indien hij daardoor kon verkregen hebben, wat hij noodig had. Hier en daar zag hij een man of een vrouw, even ellendig misschien als hij zelf, de goten doorzoeken. Maar hij dacht, dat er in heel Parijs niemand zóó ellendig en ongelukkig kon zijn als hij. Zoo wegen onze eigene zelfzuchtige zorgen zwaarder, dan het gewicht der ellende eener geheele wereld.

Hij spoedde zich terug naar zijne woning. Dora lag nog te slapen. Ook Mary genoot nog een rustige sluimering. Hoe schoon waren zij! Hoe vreedzaam zagen zij er uit! Geen zonde lag aan hunne deuren. Hunne zielen waren blank van onschuld. Hij durfde zijne oogen niet sluiten, hij durfde in hunne tegenwoordigheid niet slapen. In zijn slaap zou hij zich misschien kunnen verraden. Hij ging naar een aangrenzend vertrek, en daar maakte een poos later eene weldadige bewusteloosheid zich van hem meester, en sliep ook hij in.

Reeds vroeg in den morgen werd hij wakker, en met schier onhoorbare voetstappen sloop hij naar het bed, waarin zijne vrouw en zijn kind den nacht hadden doorgebracht. Dora opende hare oogen en zag hem glimlachend aan; maar het was niet de glimlach, waarmede een vrouw een vurig beminden man groet: het was veeleer een glimlach van gelatenheid en onderwerping aan den wil van God. Zij was bereid om in alles te berusten, welk lot haar ook beschoren mocht zijn. Zij zeide hem fluisterend, in antwoord op zijne angstig bezorgde vragen, dat zij zich wel wat beter, maar toch zeer zwak gevoelde.

'Mary zal honger hebben, als zij wakker wordt,' voegde zij er bij.

Van Regeeringswege werd tijdens het beleg aan ieder behoeftig persoon een kleine portie vleesch uitgereikt, en daarom zeide Robert, dat hij dadelijk naar den slagerswinkel wilde gaan, waar hij zijn rantsoen altijd ging halen, in de hoop dat hij het nu wat vroeger zou kunnen krijgen dan gewoonlijk. Zij bedankte hem, en zeide dat hij zeer vriendelijk voor haar was, maar - nog altijd miste hij toch in hare stem dien teederen toon van liefde, die als 't ware de hoogste uiting van geestelijk leven is voor den naar liefde hongerende. Maar hoe zou die toon er nú kunnen zijn, wanneer

hij er reeds van het eerste oogenblik af niet geweest was, wanneer de vonk van ware, oprechte genegenheid nooit was aangeblazen?...

Hij boog zich tot hen, kuste haar en Mary, en verliet hen, om zijne pogingen tot het verkrijgen van voedsel te hernieuwen.

Aan den slagerswinkel moest hij nagenoeg vier uren wachten eer het zijn beurt was. De Parijzenaars hadden in die dagen geen bijzonder goed oog op de Engelschen: zij beschouwden het vleesch, dat deze ontvingen, als aan de rechtmatige eigenaars ontfutseld. Zij koesterden bovendien een onredelijken wrok tegen Engeland, wijl het zijne legers niet afgezonden had om den vijand van hunne poorten te verjagen.

Toen Robert Walford weder in zijne woning terugkeerde met het voedsel, dat nog niet eens voldoende voor één persoon was, wachtte hem een nieuwe reden tot angst en onrust.

'Waar is Mary?' vroeg Dora; 'is zij niet bij je?'

'Neen,' antwoordde Robert; 'zij is toch niet alleen uitgegaan?'

Dora richtte zich hevig ontsteld in haar bed op. 'Zij heeft me gevraagd of zij naar beneden mocht gaan en aan de straatdeur op je wachten. Zij moet daar nu nog naar je uit staan zien. Zij zal niet op je gelet hebben.'

Robert vloog de trappen weer af, naar de stoep, en keek oplettend naar Mary uit. Maar zij was in geen velden of wegen te zien. Hij zocht in alle richtingen, maar kon haar niet vinden. In koortsachtige spanning vroeg hij aan eenige vrouwen, of zij ook wisten wat er van haar geworden was.

'Er is een regiment van de Nationale Garde door de straat getrokken,' zeide een der vrouwen, 'met muziek en vlaggen. Al de kinderen uit de buurt zijn hen achterna geloopen. Zij gaan de Pruisen in de pan hakken!'

Robert liep werktuiglijk voort in de richting, die de vrouwen hem hadden aangewezen. Maar de straten van Parijs waren vol nationale garden - die daar meerendeels gedurende het beleg bleven - en vol vlaggen en muziek. Doch nergens was ook maar het minste of geringste spoor van zijn dierbaar kind te vinden. Na een uur lang overal als een wanhopige gezocht te hebben, snelde hij weder naar de Rue

VLEIEN. Naar Bouguereau. (Zie blz. 267.)

St. Honoré, in de hoop dat Mary gedurende zijne afwezigheid zou teruggekomen zijn.

'Mary! mijn lieve Mary!' riep Dora, terwijl zij met uitgestrekte armen op hem toevloog; 'geef mij mijn kind!'

Haastig vertelde hij haar, hoe het er mede gesteld was, en na haar gesmeekt te hebben om niet het huis te verlaten - wat trouwens in haren zwakken toestand schier een onmogelijkheid was - begaf hij zich nogmaals op weg, om Mary op te sporen. De menschen die hem links en rechts heen en weer zagen loopen, terwijl hij aan de nabijzijnde vrouwen en kinderen allerlei vragen toeriep, die zij niet begrepen, dachten dat hij krankzinnig was; doch hij was niet de éénige krankzinnige in Parijs, en ofschoon zijn gelaat en zijne gebaren duidelijk genoeg spraken van de doodsangsten, die hij uitstond, wekte hij slechts weinig belangstelling en deelneming in hunne harten op.

Een kind! En dan nog wel een Engelsch kind! Wat ter wereld had het kind van een Engelschman in hunne belegerde stad te maken? Was het er een van hunne eigene natie geweest, dan hadden zij het geval uit een geheel ander oogpunt beschouwd. Maar dit verloren schaap was het kind van een vreemdeling, wiens land werkeloos op een afstand bleef staan, terwijl zij hier de spits moesten afbijten. Van deelneming met den vader kon er dus in de verste verte geen sprake zijn.

Dit was evenwel, alles saamgenomen, slechts de nationale zienswijze. De snaren van het menschelijk gevoel zijn te krachtig, om geheel en al lijdelijk te blijven wanneer het een kind betreft, en hier en daar ontmoette Robert Walford dan ook vrouwen - moeders - die hem wel geholpen zouden hebben, als zij het hadden kunnen doen. Maar zij waren even machteloos als hij hulpeloos was.

De doodsangst, welken hij dien dag uitstond, maakte deze oogenblikken gedenkwaardig, en hij vergat ze dan ook nooit. Vele, vele malen in zijn later leven zag hij, als in een visioen, zichzelven door de straten van Parijs hollen, om eenig spoor van zijn dierbaar kind te vinden. Ook was er een gescheurde en bloedige vlag, hoog opgehouden door een in lompen gekleeden soldaat, die aan het vijandelijk vuur ontsnapt was. De soldaat was dronken, en hij zong met luider stem de 'Marseillaise,' terwijl hij daar zoo voortwaggelde en zijn stukgeschoten vlag hoog boven zijn hoofd wapperde. Achter hem aan, juichend en jubelend, hotste en sprong een groote menigte mannen, vrouwen en kinderen, en onder die kinderen één... waarvan Robert Walford zich verbeeldde dat het zijne Mary was. Hij rende den volksdrom achterna, drong tot midden in den hoop door, greep het kind aan, en - zag dat het zijn meisje niet was. Op dat oogenblik keerde de soldaat zich om en keek hij hem met een loerenden dronkemansblik aan. Wanneer Robert Walford later aan dien dag vol doodsangst dacht, drong het beeld van dien soldaat, met een loerenden glimlach op zijn gelaat, zijn bloedige vlag boven zijn hoofd zwaaiend, zich altijd op den voorgrond.

Tweemaal vloog hij de trappen van het huis in de Rue St. Honoré op, om er zich van te vergewissen of Mary hem reeds weder was teruggegeven. Telken keer snelde Dora, met iets dat reeds de schim des doods scheen te zijn in hare trekken, als een waanzinnige op hem toe en smeekte zij schreiende, dat men toch haar kind terug zou brengen. En telken keer was hij, na een bliksemsnellen blik door de kamer geworpen te hebben, weer zonder een woord te spreken weggehold, om zijne vruchtelooze nasporingen te hervatten.

Want zij b l e v e n vruchteloos. Toen de avond aanbrak, stonden Robert en Dora tegenover elkaar, in de vreeselijkste wanhoop hunne handen wringend.

‘Neem ook mij weg, o mijn God!’ kreet zij. ‘Mijn kind is verloren, en ik begeer niet langer te leven!’

Zij zaten in donker, dicht bij elkander, maar toch geestelijk ieder op zichzelf. Hij smachtte er naar om haar zoo dicht mogelijk tot zich te trekken en haar hoofd op zijn borst te doen rusten, - maar hij durfde het niet wagen er een poging toe te doen, en deze troost werd hun onthouden door zijne schuld en door de omstandigheden, waaronder hunne vereeniging had plaats gehad.

‘Zoo straks,’ zeide hij eindelijk, ‘zal ik er weer op uitgaan, - zal ik weer gaan zoeken.’

Zij hoorde hem ternauwernood. Zij staarde blindelings door de duisternis, treurend, wanhopend, en voor de eerste maal van haar leven zich tegen Gods wil verzettend. En Robert, die zijn gelaat met zijne handen bedekte, kreunde inwendig: ‘Mijne zonde heeft mij achterhaald, en dit is mij als een straf toegezonden!’

XIII.

Plotseling deed een stem, wier zoete klank zich buiten de deur liet hooren, de nog treurende Dora met een kreet van ongeloovige blijdschap opspringen. Het was de klank van Mary's stem:

‘Mama! mama!’

‘Mijn kind! mijn kind! O Mary! Mary! O mijn God, ik dank U!’

Zij lag reeds op hare knieën, Mary aan haar hart drukkend, en beurtelings voor haar biddend en om haar snikkend.

‘O Mary! Mary! waar ben je geweest?’

‘Ik ben eens met de soldaten mede geweest, mama,’ zeide Mary, ‘om naar hen te kijken! Ik was niet van plan, heel ver te gaan, omdat ik op papa wou blijven wachten.’ Zij lag nu in zijne armen, en hij schreide als een kind, kuste haar en gaf haar allerlei zoete woordjes. ‘Maar toen ik om wilde keeren, papa, en weer naar huis gaan, ziet u, toen kon ik niet. O, er was zoo vreeselijk veel volk, en ik stond in het midden van al die menschen! Hoe meer ik moeite deed om er uit te komen, hoe meer ik er tusschen verward raakte. Ja, mama, dat is heusch de zuivere waarheid! Ik werd al verder en verder voortgeduwd, en ik geloof zeker, dat ze me nog bezeerd zouden hebben óók, als een vrouw mij niet opgenomen en gedragen had. Maar ik wilde niet gedragen worden; ik wilde weer terug naar huis en naar u, en toen zette de vrouw mij weer neder. Och, mamaatje, ik was zoo bang, en het was er zoo'n geweld, en ik kon mijne vingers niet in mijne ooren

steken om het geschreeuw niet te hooren, want ik kon in het midden van al die menschen mijne armen niet in de hoogte krijgen. Zoo gingen we dan maar al verder en verder voort, uren en uren achtereen. Ja wezenlijk, papa! heele uren achter elkaar. Maar eindelijk, toen dat zoo een langen, langen tijd geduurd had, gingen de soldaten den eenen kant uit en de menschen den anderen, en daar stond ik nu, heelemaal alleen. Wat was ik blijde! “Nu kan ik weer teruggaan naar mama!” zeide ik. Ja, mama, dat heb ik hardop gezegd - wezenlijk waar! Nu begon ik terug te loopen, maar hoe meer ik liep, hoe verder weg het scheen te wezen. De straten waren mij allen vreemd en onbekend, en ik wist niet waar ik was. En ik liep maar voort, ik liep maar voort, totdat ik bijna niet meer loopen kon. Ik deed allerlei vragen aan de menschen, maar zij wilden me geen antwoord geven. Overal liepen de menschen te hoop, en stonden ze op de banken, en spraken ze hardop tot andere menschen, en het leek wel of alle menschen naar alle kanten tegelijk heen en weer liepen. Ik werd heel wat keeren omvergegooid, maar ik kwam toch spoedig weer op de been. Ik gaf er niet veel om, mama! - het was mij alleen maar te doen om weer terug te komen bij u en papa. Maar ik kon niet, mama! neen, ik kon niet, - en toen ben ik eindelijk maar op een stoep gaan zitten en begon ik te huilen.’

‘Mijn Mary! mijn arme, arme Mary!’

‘Ja, mama, ik wist wel dat u bedroefd over mij zou zijn, gerust waar; en ik zelf was óók bedroefd om u, en om papa ook, omdat ik wel kon begrijpen, hoe ongerust u over mij zoudt wezen. Mama, ik weet niet, hoe laat het was, toen ik daar op die stoep ging zitten en begon te schreien, en ik weet ook niet, hoe lang ik gehuild heb eer ik in slaap viel. Het verwondert mij, dat ik nòg in slaap kon vallen, want ik had zoo'n honger, zoo'n vreeselijken, vreeselijken honger!’

‘Maar mijn dierbaar kind! mijn lieve schat!’ riep Dora eensklaps, ‘je zult nu nog wel honger hebben! Ik zal je wat te eten geven, en dan kan je ons de rest bij stukjes en brokjes vertellen.’

‘Neen, mamaatje-lief! ik moet u nu eerst alles eens vertellen; en ik heb op 't oogenblik volstrekt geen trek in eten, omdat ik zoo pas allerheerlijkst gesmuld heb. Ja, mama, zooveel als ik maar wilde hebben, degelijk waar, hoor! Wacht nog maar even, en dan zult u wat hooren!

Waar was ik ook weer gebleven, mama? O ja, ik weet het al, - dat ik daar op die stoep zat te huilen en in slaap was gevallen. Dat kwam eigenlijk net goed, want als je honger hebt, en je valt in slaap, dan voel je 't niet, voordat je weer wakker wordt! Ik moet zeker een heelen tijd geslapen hebben, mama, want toen ik wakker werd, ging de zon onder. Alle menschen in de straat schenen weggegaan te zijn, want het was er wat stil! Maar ik was toch niet geheel alleen, want toen ik mijne oogen opsloeg, zag ik een heer en zijn zoon, die naar mij stonden te kijken. Was dat niet heel gelukkig, mama? En was het niet nog veel gelukkiger, dat die heer en zijn zoon Engelschen waren? Maar dat alles bedacht ik eerst later, mama! al zeg ik het er nu maar dadelijk bij, - want op dat oogenblik kon ik aan niets anders denken dan dat ik verdwaald was en erg, erg honger had. O, mama! is het niet vreeselijk als men zoo'n honger heeft? Nooit, neen! nooit van mijn leven zal ik een armen jongen of een arm meisje weder voorbij loopen, zonder hun iets te geven, wanneer ik iets te geven heb! Neen, dat zal ik wezenlijk nooit weer doen, mama! Gerust niet!

Die Engelsche heer boog zich heel vriendelijk tot mij, mama! en vroeg mij wat mij scheelde, en ik vertelde hem alles wat er met mij gebeurd was, van het begin tot

het eind, en hij vroeg mij hoe ik heette, en toen ik hem dat zeide, keek hij mij vreeselijk verwonderd aan. Ik was bang dat hij van mij weg zou loopen, en ik smeekte hem al schreiende, dat hij dat toch niet zou doen, omdat u, mijne lieve, beste mama, toch al zoo vreeselijk ongerust over mij zou wezen; en hij zeide dat hij niet van plan was om mij daar alleen te laten zitten, maar dat hij juist goed voor mij zorgen wilde en mij weder naar u terugbrengen zou. Toen ging hij op zijne knieën voor mij zitten, keek mij een heele poos strak aan en kuste mij toen telkens en telkens weer, - en al was hij mijn eigen papa geweest, in plaats van zoo maar een vreemde heer, dan had hij niet vriendelijker kunnen zijn. Het is zoo, lieve papa, gerust waar! Toen stond hij op en zeide hij, dat ik óók op moest staan, en aan zijn zoon Walter - is Walter niet een mooie naam, mama? - zeide hij, dat die mij een hand moest geven. Maar, mama! toen ik opgestaan was, kon ik niet loopen, want ik was o zoo zwak; en daarom nam die heer mij toen maar op zijn arm en droeg hij mij - verbeeld u eens, en ik ben al zoo'n groote meid! - en zou u het wel willen gelooven, beste mama? ik viel op zijn arm dadelijk in slaap!

Toen ik weer wakker werd, was ik ergens, ik weet niet waar, maar in een heele mooie kamer, op een mooi bed, en ik sprong op en riep: O!... Toen riep de heer mij uit een andere kamer toe, dat ik mij nu maar gauw moest wasschen en wat opknappen. O, mama! ik zag er zoo uit! En hij zette de deur op een kiertje en gaf mij een brandende kaars, want het was al erg donker. In een ommezientje had ik me zoo opgeknapt, dat ik mij nu niet meer behoefde te schamen om onder iemands oogen te komen, en toen ging ik naar binnen bij dien vreemden heer en zijn zoon; wij dronken thee en aten er van alles bij - het stond reeds op de tafel klaar, mama - en toen, nadat de heer gevraagd had of ik wel genoeg had gegeten, zeide hij tot zijn zoon: “Walter, nu moest je Mary maar naar huis brengen.” Natuurlijk, mama, had ik hem reeds lang van te voren gezegd, dat ik Mary heette. “Walter,” zeide hij, “nu moet jij Mary naar huis brengen.” Ik vroeg hem, of hij zelf ook niet mede wilde gaan, want dat u hem dan zoudt kunnen bedanken; maar hij zeide: “neen,” en dat Walter het even goed doen kon als hij, en daarop zijn Walter en ik samen naar ons huis geloopen. En u zal het bijna niet kunnen gelooven, mama - natuurlijk kunt u hem nu niet zien, omdat het zoo donker is - ik kan het wel, omdat ik weet dat hij hier is; maar Walter is hier

reeds al dien tijd in de kamer geweest, zoolang als ik hier heb zitten vertellen. Wezenlijk, mama!'

Dora snelde naar de deur, en Robert Walford streek een lucifer af en stak een kaars aan. En ja wel! het was zooals Mary gezegd had: daar stond Walter kalm en bedaard bij de deur, glimlachend en blozend toen Dora hem bij de hand vatte en hem uit den grond van haar hart telkens en telkens weer bedankte, omdat hij hun dierbaar kind had teruggebracht. Hij was een flink opgeschoten knaap, met een openhartig gezicht en prettige, heldere oogen, zoodat hij onwillekeurig ieder voor zich innam, - en dat hij op dit oogenblik en in deze omstandigheden de harten van Mary's ouders stormenderhand veroverde, laat zich gemakkelijk begrijpen.

'Hoe kunnen we u en uwen goeden vader onzen dank betuigen?' riep Dora uit. 'Den dienst, dien gij ons bewezen hebt, zullen wij nooit of nimmer vergeten, - en kan nooit, neen! nooit naar waarde door ons beloond worden!'

'Daar nu, Walter!' zeide Mary, 'heb ik je niet vooruit gezegd, dat mama dat allemaal zou zeggen? Natuurlijk wel niet precies dezelfde woorden, maar anders toch alles hetzelfde. En mama meent wat ze zegt, Walter! woord voor woord, wezenlijk waar! Zij is het beste en het liefste moedertje van de wereld, en je moet heel, héél veel van haar houden, hoor!... Mama, Walter heeft geen moeder meer!'

'Arme jongen!' zeide Dora deelnemend, terwijl zij hem nogmaals de hand drukte; doch dadelijk daarna liet zij er op eenigszins verwijtenden toon op volgen: 'Maar waarom blijf je daar zoo lang staan, zonder eens kennis met ons te maken?'

'Mama!' riep Mary, eer Walter nog antwoord kon geven, 'dat is allemaal m i j n schuld! Ik heb aan Walter gezegd, terwijl we naar huis gingen: "Nu moet je me alles op mijne eigene manier aan mijne mama laten vertellen; en onderwijl moet jij je heel stil en bedaard houden, en mij niet in de rede vallen!" Hij heeft zijn woord gehouden, mama, zooals u ziet.'

'Hij zal altijd zijn woord houden, daar ben ik zeker van!' zeide Dora.

Nu kwam Robert Walford naderbij en stak Walter de hand toe. Hij zou dit wel reeds eer gedaan hebben, als Dora en Mary den knaap niet geheel in beslag genomen hadden.

'Wat mijne vrouw heeft gezegd,' sprak hij, 'zeg ik óók. De dienst, dien je ons bewezen hebt, kan nooit of nimmer vergeten en nooit naar waarde beloond worden. Wij zullen ons leven lang je dankbare schuldenaars blijven.'

Hij had in Walter den knaap niet herkend, dien Frank Harding aan de hand hield, toen hij ze beiden den vorigen avond was tegengekomen. Zijne ontroering was toen op dat oogenblik zóó groot geweest, dat hij alleen Frank had gezien, en zelfs geen blik op het gelaat van Walter had geworpen.

'Dank u, papa,' zeide Mary; 'en ik, Walter! zeg precies hetzelfde wat papa en mama zeggen. Ik zal mijn leven lang véél van je houden!'

Walter kreeg een kleur tot achter zijne ooren. Hij was op een leeftijd, waarop dergelijke ontboezemingen uit den mond van jonge meisjes wel geschikt zijn om een gevoel van verlegenheid teweeg te brengen. Hij stamelde inmiddels eenige onsamenhangende woorden, toen het liefelijke tooneel plotseling een treurige wending nam. Sedert zij dien morgen was opgestaan, had Dora geen voedsel over de lippen gehad, - trouwens, Robert Walford óók niet; maar hij was sterk, en beter in staat om aan de ontbering het hoofd te bieden. Nu de angsten van dezen langen dag voorbij waren, en haar kind haar behouden en ongedeerd was teruggegeven, - nú kwam de

reactie. Een doodelijke bleekheid verspreidde zich over haar gelaat; zij begon over al hare leden krampachtig te sidderen, en eindelijk viel zij bewusteloos op een stoel neder.

'Ga terstond den dokter halen!' sprak Robert tot Walter, terwijl hij hem naam en woonplaats van den geneesheer opgaf. 'Je zult er ons nòg meer door verplichten!'

'Ja, gauw, Walter! gauw!' riep Mary. 'Och, mama!... mijne arme, lieve mama!'

Walter vloog heen als een pijl uit een boog en kwam met verbazingwekkende snelheid terug, vergezeld van den dokter, die echter niet bijzonder in zijn humeur was.

'Ziet ge wel,' sprak hij, met een schamperen blik op Dora, 'het is gegaan zooals ik u vooruit gezegd heb! Wij hebben hier niet met een ziekte te doen, waartegen medicijnen zouden kunnen baten. Waarom valt ge mij telkens lastig? Zij zal wel van zelf weer beter worden, als gij haar maar goed voedsel en wat goeden wijn geeft. Maar zij zal sterven, evenals er zoovele anderen sterven, indien zij dat niet krijgt. Ziet ge het dan niet? Zij vergaat van honger!... O, die vervloekte Prussiens!'

Mary zag Walter met een smeekenden blik aan. 'Och, Walter! wat moeten we beginnen?... Wat moeten we beginnen?... Als mama sterft, ga ik óók dood!'

Ook Robert Walford staarde met al den gloed der wanhoop in de oogen naar den hem onbekenden knaap. Walter weifelde geen oogenblik langer omtrent hetgeen hem te doen stond. 'Ik zal er gauw met mijn vader over gaan spreken,' zeide hij; en weer snelde hij in vliegende vaart de trappen af en de straat op. Hij kwam nu natuurlijk niet zoo spoedig terug als bij de vorige boodschap; maar dat hij zich toch zooveel mogelijk gehaast had, was duidelijk merkbaar aan zijn vuurrood gezicht en zijn hijgenden adem. En wat hij medebracht, was: het L e v e n ! Een flesch heerlijken Portwijn, een stapel sneedjes malsch ossenvleesch, en twee lange brooden, nog warm en wel. En ook nog een potje gelei. En óók nog een kostelijke gebraden kip. En dan óók nog, in een blikken sauspan, wat soep, welker heerlijke geur de kamer met een hemelsche atmosfeer vervulde. Om met Mary te spreken: het was waar, echt en wezenlijk waar!

'Mijn vader heeft dit gekocht, mijnheer, en het mij hier laten brengen,' zeide Walter tot Robert Walford.

Tranen van dankbaarheid stroomden Robert Walford uit de oogen. Hij greep in vervoering de handen van den jongen, en zegende hem en zijn vader.

'Je hebt ons reeds ons dierbaar kind teruggegeven!' zeide hij met eene van aandoening bevende stem,

'en nu redt je ook het leven van hare moeder! Hoe kan ik je danken?... hoe kan ik het je loonen?'

'O, Walter!' snikte Mary, terwijl zij hare armen om zijn hals sloeg en hem kuste, 'nu weet ik zeker,

ONDER DE PARAPLUIE. Naar C. v. Bergen. (Zie blz. 280.)

dat het de Heer is, die je tot ons gezonden heeft! In mijne gebeden zal ik je nooit, n o o i t vergeten!'

Daarop snelde zij naar hare moeder, en Walter sloop ongemerkt de kamer uit.

XIV.

Bij zijne korte en verpletterende omschrijving van Dora's toestand had de dokter slechts tot op zekere hoogte gelijk gehad. Er valt bijna niet aan te twijfelen of Robert en Mary hadden, zonder de tijdige en practische hulp, die zij van Walter en diens vader ontvingen, de hooggeschatte vrouw en moeder moeten verliezen; maar zij was reeds zwak en ziek vóór en buiten de crisis, die bij langere ontbering van versterkend voedsel tot een noodlottigen afloop

zou geleid hebben. Het stelde haar in staat om zich weder op te richten, - maar het gaf haar slechts gedeeltelijk hare gezondheid terug.

Misschien was Dora de éénige in het kleine gezin, die het diepste besef had van de onschatbare waarde der diensten, welke hun door deze onbekenden bewezen waren, en misschien was zij ook de éénige, die de innigste dankbaarheid jegens hen koesterde.

Reeds zeer spoedig na den veelbewogen dag - veelbewogen en rijk aan gewichtige gevolgen, niet alleen voor het tegenwoordige, maar ook voor de toekomst - was Walter geen vreemde meer in de woning der Walfords. Hij werd er een trouw en geregeld bezoeker, en geen dag ging er voorbij, zonder dat hij de eene of andere lekkernij medebracht voor de zieke, en iets van meer stevigen aard voor Mary, die een flinken en gezonden eetlust had. Natuurlijk werd hij er een huisvriend, en natuurlijk was er in de vertrouwelijkheid, die er tusschen hen ontstond, een groote mate van genegenheid. Gedurende een week na zijne eerste kennismaking met de familie, was Dora genoodzaakt het bed te houden; maar het geregelde en betere voedsel, dat haar thans verstrekt werd, had een heilzame uitwerking op haar, en aan het einde van die week was zij reeds weder in staat om wat op te zitten.

'Daar komt Walter aan, mama!' zeide Mary op dien blijden dag; 'ik hoor zijne voetstappen op de trap. Hij vliegt naar boven als een vogel.'

'Ben je er zeker van, dat zijn vader hier niet geweest is?' vroeg Dora.

'Ja, mama, daar ben ik volkomen zeker van. Sedert den dag toen Walter mij gevonden heeft, ben ik niet meer uit geweest.'

''t Is zonderling!' merkte Dora op.

'U zoudt zoo met hem ingenomen zijn, mama! - Maar daar is Walter al!'

'En als gewoonlijk,' voegde hare moeder er bij, 'komt hij weer niet met leêge handen.'

''t Is maar een kleinigheid,' zeide Walter, terwijl hij het medegebrachte ter zijde legde. 'De staat van zaken hier in de stad wordt hoe langer hoe treuriger. Van morgen ben ik er op uit geweest naar Vitry, en toen werd er op mij geschoten.'

'Och, Walter!' riep Mary.

'Het had niets te beteekenen,' sprak de knaap. 'Ik wilde eens zien, hoe het daar geschapen stond. Mijn vader zegt, dat, als de Parijzenaars niet toegeven, de Duitschers de stad tot puin zullen schieten.'

''t Is vreeselijk, vreeselijk!' zuchtte Dora. 'Waar moet dat nog op uitloopen?'

'Och - de Franschen zullen het hoofd in den schoot moeten leggen, en de Duitschers zullen bezit nemen van Parijs, zegt vader.'

'Heeft uw vader altijd gelijk?' vroeg Dora met een vriendelijken glimlach.

'Altijd!' antwoordde Walter, op een zeer beslisten toon.

'Maar je hebt ons nog nooit gezegd, Walter, hoe je familienaam is.'

'Santley.'

'Walter Santley dus,' zeide Mary; 'dat klinkt wel goed!'

'Ben je in Engeland geboren?'

'Neen, ik ben geboren in Australië, op de goudvelden.'

'En je hebt geen moeder meer!' sprak Dora, terwijl zij zijne hand in de hare vatte.

'Neen,' zeide Walter zacht; 'ik kan mij niet herinneren, dat ik haar ooit gezien heb.'

‘Arme Walter!’ zuchtte Mary, met een medelijdenden blik tot hem opziende. Zij zat op een laag stoeltje aan zijne voeten.

‘Zij stierf, zooals mijn vader mij dikwijls verteld heeft, toen ik nog slechts een jaar oud was. Het spijt mij bitter, dat ik mij niets meer van haar kan herinneren. Vader heeft een portret van haar. Zij was beeldschoon.’

‘Natuurlijk,’ zeide Mary.

‘Zoudt gij er gaarne alles van willen weten?’ vroeg Walter.

‘Ja, Walter, vertel ons dat eens,’ vleide Mary, terwijl zij hare handen op zijne knie vouwde.

‘Stil, Mary!’ zeide Dora; ‘Walters vader heeft misschien liever niet, dat hij er hier zoo openlijk over spreekt.’

‘O, daar heeft hij volstrekt niet tegen!’ verzekerde Walter. ‘Van morgen nog hoorde ik hem zeggen: ‘Walter, daar je zoo hoogelijk ingenomen schijnt te zijn met je nieuwe vrienden, en daar ik waarschijnlijk geen tijd zal hebben om hen te gaan bezoeken...’

‘Zeide hij dat werkelijk, Walter?’ riep Dora nu, door die mededeeling min of meer ontstemd. ‘Zal hij ons dan altijd het genoegen onthouden om hem te bedanken voor al zijne vriendelijkheid? Dat zal hij toch zeker, neen, zeker niet doen!’

‘Ik verzet mij nooit tegen iets dat vader doet,’ zeide Walter ernstig. ‘Hij heeft altijd gelijk. - Wil ik voortgaan?’

‘Ja, Walter, ja!’ zeide Mary, voor zichzelve en voor hare moeder antwoordende; ‘ga voort!’

‘Nu, - hij zeide: daar hij misschien niet in de gelegenheid zou zijn om u te gaan bezoeken, en daar ik zoo hoogelijk ingenomen met u scheen - wat ik dan ook ben -’

‘Evenals wij met jou, Walter!’ viel Mary hem hier weer in de rede; ‘heusch waar!’

‘Dat het misschien wel goed zou zijn,’ vervolgde Walter, ‘u het een en ander te vertellen van mijzelven en van hem, als gij er verlangend naar waart.’

‘Wij verlangen er zeer naar, Walter!’ zeide Mary.

‘Niet alles, natuurlijk, - dat zou veel te lang duren. Bovendien, ik weet niet alles, alleen maar van den tijd af, dat hij Engeland verliet en naar Australië ging. Hij begaf er zich geheel alleen heen, en hij kende er niemand. Mary's moeder,’ - met dien eigenaardigen naam werd Dora het liefst en het meest aangesproken - ‘u moet niet denken, al komt de geschiedenis, die ik u vertellen zal, u ook wat vreemd voor, dat zij niet waar is.’

‘Neen, dat zal ik wezenlijk niet denken, Walter.’

‘De geschiedenis is even prachtig als vreemd, en ik heb nooit van mijn leven iets dergelijks gelezen. Toen mijn vader te Melbourne aan wal stapte, was hij doodarm. Ik heb hem hooren zeggen, dat hij geen vijf shillings op zak had. Hij was reeds arm

toen hij uit Engeland vertrok, en hij zou dan ook volstrekt niet bij machte geweest zijn om naar Australië te reizen, indien hij niet een plaats had weten te bekomen als hofmeester aan boord van een zeilschip. Het is in 't geheel geen schande om hofmeester te wezen, voor zoover ik weet, of om eenig ander eerlijk werk te doen, waarmede men zijn brood kan verdienen; maar het schijnt mij iets vreeselijks toe, dat vader zóó arm is geweest en genoodzaakt was om een baantje als knecht te vervullen. Maar dat mag wezen zooals het wil: hij is er daarom toch niet slechter aan toe, en ik houd nu nog des te meer van hem, omdat hij nooit van zijn leven iets gedaan heeft, dat niet recht of niet goed was.

'In Melbourne heeft hij zeer kwade dagen doorleefd, en kon hij ternauwernood genoeg verdienen om aan den kost te komen. Het is de zuivere waarheid, dat hij op zekeren dag geen stuiver meer bezat, en ook nergens werk kon vinden. Nu had hij natuurlijk in den eersten tijd geene vrienden of bekenden te Melbourne; maar later had hij kennismaking aangeknoopt met twee personen, een Franschman en zijn zoon. Deze Franschman nu zeide tot mijn vader: “Ik heb een beetje geld overgespaard, maar kan hier niets te doen vinden; jij hebt geen geld, en kunt evenmin iets te doen vinden als ik. Op de goudvelden maakt menigeen zijn fortuin; laat ons er heengaan en óók ons geluk beproeven.”

“Maar,” vroeg mijn vader, “hoe zal het gaan met de onkosten? En hoe zullen wij er komen?”

“Wel,” antwoordde de Franschman, “wij zullen loopen, en ik zal de kosten betalen. Jij moet boekhouden van alles wat er uitgegeven wordt, en wanneer wij goud vinden, betaal je mij terug wat je schuldig bent.”

“En als wij dan eens g e e n goud vinden?” vroeg mijn vader.

“Dat is onmogelijk!” meende de Franschman. “Het is er, en wij zullen het er vinden.”

Het kostte hem veel moeite om mijn vader te overreden, maar eindelijk en ten laatste gelukte het hem toch; en daarop vertrokken zij naar een nieuwe mijn, waarin juist goud ontdekt was. Die mijn heette “de Donolly.” De zoon van den Franschman, Eustache geheeten, was een knaap van een tenger voorkomen en vijftien jaar oud, zooals zijn vader zeide. Hij was niet sterk, en kon niet lang achtereen loopen; daarom bleven zij lang onderweg en kwamen zij niet vóor den negenden dag aan de mijn. Het was prachtig weder, en de compagnieschap van deze drie “maats”, zooals men op de goudvelden zegt, bleek van zeer aangenamen aard te wezen. Zij begonnen alle drie veel van elkander te houden; en vooral tusschen mijn vader en Eustache ontstond er al spoedig een innige vriendschap.

Er was gelegenheid tot uitspanning genoeg op de goudvelden, - eigenlijk wat te veel, naar het gevoelen van mijn vader en zijne metgezellen, die geen menschen waren om genoegen te vinden in de daar gevolgde ruwe levenswijze. Natuurlijk is alles, wat ik u hier nu zeg, mij door mijn vader zoo verteld. Een der redenen waarom mijn vader, de Franschman en Eustache zoo goed overeenstemden en zoo gelukkig waren, was: dat zij verre verheven waren boven het gros der mannen, die daar goud kwamen graven, en dat zij een veel fijner smaak hadden. Het speet hun uit dien hoofde dan ook volstrekt niet, toen zij bemerkten, dat al het land in den naasten omtrek der nieuw gestichte stad was “uitgepend”, zooals men het noemt, in “claims” of erfpachten, welke stukken grond door de mijnwerkers bearbeid worden om er goud uit te halen, wat enkelen er wel eens vinden, maar zeer velen niet. Zoo gingen

zij dan ongeveer twee mijlen ver buiten de stad, in de nabijheid van een beek - omdat het niets geeft of men al naar goud gaat graven, wanneer men geen water bij de hand heeft - en daar sloegen zij dan nu hun tent op en woonden zij bij elkaar.

Heel veel goud verkregen zij niet, maar toch wel een beetje - meer dan ze voor hun levensonderhoud noodig hadden, - en zoodoende duurde het niet lang of mijn vader was in staat om aan den Franschman zijn aandeel terug te betalen in het geld, dat tot dusver uitgegeven was voor den tocht naar de mijnen en voor de kosten hunner vestiging. Hunne “woning” bestond uit een ruime linnen tent, van binnen verdeeld in drie kleine “kamers” en een groote. In het groote vertrek huisden, kookten en aten zij, en in de drie kleine vertrekjes sliepen zij, - ieder had er een voor zich afzonderlijk. 't Is eigenlijk dwaas om in dit geval van kamers te spreken, want de muren bestonden eenvoudig uit lappen groen baai, en de geheele tent was zestien Engelsche voet lang en twaalf voet breed.

De Franschman en mijn vader groeven naar goud, maar Eustache was niet sterk genoeg voor dat werk, zoodat hij zich meestal in de tent ophield, om er de huiselijke bezigheden te verrichten - ook heel dwaas, niet waar? - en het eten te koken; en hij was een juweel van een kok, zooals mijn vader zeide. 's Avonds, wanneer het werk gedaan was, zaten zij uren lang gezellig met elkaar te praten. De Franschman had eenige boeken - wel niet veel, maar het waren toch goede boeken, o.a. van Molière - en vader werd al heel spoedig een Fransch geleerde van belang. De Franschman was trotsch op hem; maar iedereen die met mijn vader in aanraking komt, of een poos met hem heeft omgegaan, moet wel trotsch op hem worden. Zoo was de Franschman ook in het bezit van een schaakspel, en daarmede leverden zij elkander dan slag op het bord met de vierenzestig ruiten. Op die wijze hadden zij daar nog zoo'n kwaad leventje niet. Niemand bemoeide zich met hen, en zij woonden er bijna geheel alleen.

Dit zal zoo ongeveer negen of tien maanden geduurd hebben, toen er plotseling een vreeselijke ramp plaats had. De Franschman begaf zich op zekeren avond te bed, zoo gezond als hij maar met mogelijkheid wezen kon, naar het scheen, en... den volgenden morgen vonden zij hem dood in bed. Het was een geduchte slag, en Eustache werd bijna krankzinnig van verdriet. De dokter die het lijk kwam schouwen, zeide dat hij aan een hartkwaal gestorven was, en deze verklaring werd dan ook op de doodacte gesteld. De Franschman had een brief voor mijn vader achtergelaten, waarin hij verklaarde

dat hij aan een hartkwaal sterven zou, en dat zijn overlijden waarschijnlijk plotseling zou plaats hebben; hij droeg Eustache aan de zorg van mijn vader op, en smeekte hem in de plechtigste bewoordingen om Eustache onder zijne bescherming te nemen en hem niet te verlaten.

Toen mijn vader dien brief gelezen had, nam hij Eustache bij de hand en zeide, dat hij zoolang als hij wilde bij hem mocht blijven; en het verbaasde hem zeer, dat Eustache weder in tranen uitbarstte.

“Wil je dan liever niet bij mij blijven?” vroeg mijn vader.

“Ja! altijd, altijd!” zeide Eustache.

De Franschman werd begraven, en mijn vader en Eustache bewoonden nu samen de tent. Eustache deed zijn uiterste best om vader te helpen bij het goudgraven, doch het werk was boven zijne krachten, en daarom wilde mijn vader niet toestaan, dat hij op die wijze bleef voortgaan, zoodat Eustache weder als van ouds de huiselijke werkzaamheden in de tent ter hand nam. Het goud dat door mijn vader werd uitgegraven, lag in “ondiepe beddings” - u moet er maar niet op letten, dat ik er al die mijnwerkerswoorden tusschen voeg; ik heb ze allen van mijn vader geleerd - en hij kon dus het werk tamelijk wel alleen af.

Nu, zoo ging alles weder drie maanden op een geregelden voet voort, totdat mijn vader op zekeren avond van zijn werk tehuiskwam en Eustache in een hevige koorts vond liggen. Eustache ijlde reeds, en mijn vader begon hem dus terstond te ontkleeden, om hem naar bed te brengen. Maar al spoedig bleef hij in dat werk steken en snelde hij in groote verslagenheid naar de stad, om een dokter te gaan halen. Zoudt ge 't wel gelooven?... Eustache was in 't geheel geen jongen, maar wel degelijk een meisje! Ik moet dus nu verder op die wijze van haar spreken, maar mijn vader bleef haar ook na dien tijd nog altijd Eustache noemen. Zij was zeer, zéér ziek, en mijn vader verpleegde haar; hij kon geen vrouw vinden, om dat voor hem te doen, want er waren zoo weinig vrouwen op de goudvelden; en toen zij eindelijk beter was geworden - waarmede nog heel wat weken verliepen - trouwde vader met haar, en zoo is zij mijne moeder geworden.

Ik heb u gezegd, dat ik haar nooit gezien heb, maar zij moet zeer vriendelijk en goedhartig geweest zijn, want mijn vader roept er nog altijd over. Toen zij stierf, was vader ongelukkig en ellendig; er bleef hem niets anders over, dan weer naar Melbourne terug te keeren, waarheen hij mij met zich medenam. Ik heb er dikwijls over gedacht, hoe goed het toch van hem was, dat hij mij niet van zich wegzond en mij aan de eene of andere vreemde vrouw gaf, om mij te verzorgen; maar hij schijnt zich nooit om zichzelven te bekommeren: hij doet altijd wat hij gelooft dat goed en rechtvaardig is.

Eindelijk en ten laatste, toen hij in Australië niet vooruit kon komen, vestigde hij zich hier in Parijs, met een weinig geld dat hij bespaard had. Ik was toen zeven jaar oud, en natuurlijk een Engelschman - dat wil zeggen: een Engelsche jongen; en hier hebben we nu sedert al dien tijd gewoond. Dat is alles.’

Walter vertelde deze geschiedenis zeer eenvoudig, en toen hij geëindigd had, volgde er een korte stilte. Eindelijk zeide Mary:

‘Dat is de prachtigste geschiedenis, die ik ooit gehoord heb, wezenlijk waar!’

‘Uw vader is een goed man,’ zeide Dora.

‘Hij is de beste man van de wereld,’ verzekerde Walter, ‘en ik heb hem met hart en ziel lief.’

Wat wonder dat Walter, na deze mededeelingen, meer dan ooit een geliefkoosde huisvriend van hen werd! Doch toen de eene dag na den andere verstreek, en er geen enkele voorbijging zonder een bewijs der vriendelijke gezindheid van Walters vader jegens hen, vriendschapsblijken die zij, in hunne tegenwoordige omstandigheden, niet konden weigeren, - en Walters vader zich nog maar altijd op den achtergrond bleef houden, begon zijn gedrag meer en meer een zonderlingen indruk te maken. ‘Zou hij soms de een of andere reden hebben om ons te ontwijken?’ dacht Dora. ‘Doch hoe zou dat mogelijk kunnen zijn?’ Zij kon onmogelijk, in de verste verte niet, de waarheid vermoeden. En Robert evenmin.

‘Sommige menschen hebben een afkeer van gezelligheid,’ zeide Robert tot zijne vrouw. ‘Het zou geen houding geven, als wij ons aan hem opdrongen. Misschien zal ik den een of anderen dag nog wel eens in de gelegenheid zijn om hem een wederdienst te bewijzen voor zijne groote vriendelijkheid.’

‘Indien die gelegenheid zich ooit voordoet,’ zeide Dora, ‘moeten wij haar niet ongebruikt voorbij laten gaan.’

‘Neen! dat zullen wij zeker niet!’ betuigde Robert.

De éénige bevoorrechte was Mary. Ofschoon Walters vader zich steeds met de meeste zorg op een afstand hield van Robert Walford en Dora, en vast besloten scheen te zijn om hun niet in de gelegenheid te stellen hem te zien, - en ofschoon hij hun, door bemiddeling van Walter, op bedekte wijze zijn verlangen had doen blijken dat zij hem niet zouden bezoeken, - waren die gestrenge afzondering en dat stellige verbod toch niet van toepassing op Mary. Van tijd tot tijd ging zij hem eens opzoeken; en dan waren hare verhalen van de hartelijke wijze, waarop hij haar verwelkomd had, nog des te grootere raadselen voor hare ouders. Zij werd altijd door Walter gehaald en teruggebracht, en nimmer kwam zij met ledige handen thuis. Het was een koude en harde winter; en bij de bekrompen geldelijke omstandigheden, waarin zij verkeerden, zouden de Walfords de vreeselijkste ontberingen geleden hebben, indien de vriendelijkheid van Walters vader hen niet tegen gebrek en ellende behoed had.

‘Is je vader rijk?’ vroeg Mary eens in hare onnoozelheid aan Walter. ‘Ja, dat moet hij wel wezen!’

Walter begon te lachen. ‘Mijn vader zegt altijd, dat de wereld vol rijke menschen is, die arm zijn, en vol arme menschen, die rijk zijn.’

Dit ging Mary's begrip te boven; en dus deed zij een beroep op hare moeder, om haar aan de oplosling van dit raadsel te helpen.

‘Dat wil misschien zeggen,’ zeide Dora, ‘dat men rijk is, als men gelukkig is, en dat velen van de armste menschen gelukkig zijn en velen van de rijksten ellendig. En dat is inderdaad waar, Mary!’

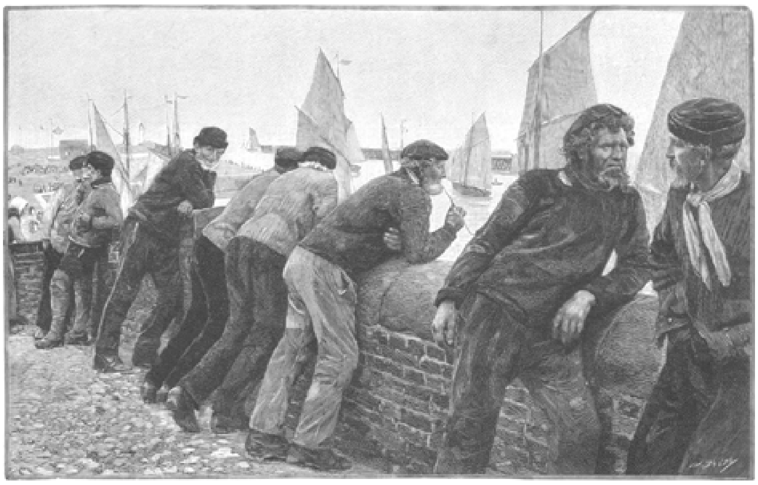

OP DE KADE. (Zie blz. 280).

Mary zou al spoedig nadere inlichting ontvangen omtrent de rijkdommen van Walters vader. Het was de laatste week van Januari, en er liepen geruchten dat het beleg van Parijs spoedig zou worden opgebroken. Robert Walford had goede hoop, dat hij en de zijnen nu wel binnen eenige dagen in de gelegenheid zouden zijn om de stad te verlaten. Des morgens was Walter wijn en gelei voor Dora komen brengen, en had Mary aan hare moeder gevraagd of zij met Walter mede mocht gaan, om zijn vader te bezoeken. Nadat zij hiertoe vergunning gekregen had, begaf het tweetal zich op weg. Maar zij sloegen niet onmiddellijk de richting naar Walters woning in. Mary was gewoon om deze gelegenheden aan haar eigen genoegen dienstbaar te maken, en zij placht Walter dan te bepraten om met haar hier en daar heen te gaan, en haar het een en ander van de stad te laten zien. Onder het geleide van den knaap was zij volkomen veilig, en hare ouders vertrouwden haar dan ook bereidwillig aan hem toe. Tegen twee uur 's namiddags bereikten zij Walters woning. Terwijl zij de trap opgingen, herinnerde Walter zich eensklaps, dat hij vergeten had onderweg een boodschap te doen, die zijn vader hem bij zijn vertrek had opgedragen.

‘Ik moet nog even iets voor mijn vader gaan doen,’ zeide hij tot Mary. ‘Ik zal niet langer dan tien minuten wegblijven. Ga maar naar boven bij vader, en wacht daar totdat ik terugkom.’

Mary deed wat haar verzocht was, en even stilstaande voor de deur van het vertrek, waarin Walter en zijn vader huisden, klopte zij bescheiden aan. Daar zij geen antwoord ontving, draaide zij de kruk om en trad zij de kamer binnen. Walters vader bevond zich aan het andere einde van het vertrek, - hij zat daar aan een tafel te lezen. Hij had zijn rug naar de deur gekeerd, en wendde zich niet om, toen Mary binnenkwam.

‘Kom maar gauw hier, Walter,’ zeide hij, meenende dat het zijn zoon was; ‘het eten staat klaar.’

Wat er toen volgde, kan misschien het best verhaald worden in Mary's eigen woorden aan hare moeder, nadat Walter haar een paar uur later had thuisgebracht.

‘Toen Walters vader zeide: “Kom maar gauw hier, Walter, het eten staat klaar!” liep ik zachtjes naar de tafel, omdat ik dacht, dat ik er iets lekkers op zou zien. Dat zou u óók gedacht hebben, niet waar, mama? Maar neen! - in plaats van iets lekkers, wat denkt u wel, dat ik er op zag? Een stuk hard roggebrood en een homp beschimmelde kaas! O, zoo'n klein stukje brood, en zoo hard als een steen! Anders niets, mama, wezenlijk waar. Dat was alles wat zij dien middag te eten hadden. Nu, toen Walters vader zag, dat ik het was, en niet Walter, stond hij haastig op en sloot hij het brood en de kaas in een kast weg; en, mama! er was wezenlijk niets anders meer in de kast, geen griemeltje eten meer. Het was er even slecht gesteld als bij de ouders van Klein Duimpje, toen zijn vader en moeder 's avonds afspraken om Duimpje en zijne broertjes den volgenden ochtend naar het bosch te brengen. Walters vader sprak met geen enkel woord over hetgeen ik gezien had, en ik deed het maar liever óók niet. Walter kwam ondertusschen thuis, en wij babbelden over alles en nog wat - Walters vader kan zoo prachtig vertellen, dat je om niets anders denkt, zoolang hij aan 't praten is! - en toen bedacht ik eensklaps, dat Walter wel honger moest hebben, en daarom vroeg ik hem, of hij mij weer naar huis wou brengen. Ik wilde dat hij bij ons binnen zou komen, en wat mede eten van het vleesch en het wittebrood, dat hij ons gisteren gebracht heeft; doch hij lachte maar eens en zeide: “Gekheid!” En het was toch geen gekheid, wel, mama?’

‘Neen, lieveling,’ antwoordde Dora op ernstigen toon, ‘het was geen gekheid.’

Den volgenden dag, toen Walter als gewoonlijk eten kwam brengen, zond Dora Mary de kamer uit, waarna zij Walter aan haar hart drukte en hem een kus gaf.

'Je moet het aan je vader terug brengen,' sprak zij, 'en hem dezen brief geven.'

Walter vroeg of hij de medegebrachte spijzen achter mocht laten, doch Dora wilde dit niet toestaan.

'Ga er terstond mede naar je vader terug,' herhaalde zij.

De brief aan Walters vader was van den volgenden inhoud:

'*Waarde Vriend!* - Van mijn echtgenoot verneem ik, dat er hoogst waarschijnlijk nu spoedig een einde aan dezen vreeselijken oorlog zal komen, en wij dus weldra weer in staat zullen zijn om naar ons huis in Londen terug te keeren. Wij wonen in Crutched Friars, in het oostelijk gedeelte van Londen, en de firma Wayland & Co. is daar wel bekend. Wayland was de naam van mijn onvergetelijken vader.

Daar ons vertrek zoo na op handen is, kan ik geen dag langer wachten met dit schrijven, om aan iemand, die steeds met de meest mogelijke volharding een vreemdeling voor ons tracht te blijven, onze diepe erkentelijkheid te betuigen voor de diensten, welke hij ons bewezen heeft. Maar eigenlijk kan ik volstrekt niet uitdrukken wat wij gevoelen. Aan ú hebben wij het behoud te danken van ons kind, van het kostbaarste geschenk, dat God ons heeft toebedeeld. Aan ú heb ik mijn leven te danken, want als gij ons niet bijtijds hulp hadt toegezonden, zou ik de kracht niet gehad hebben om het hoofd te bieden aan de beproevingen van den vreeselijken tijd, dien wij doorleefd hebben. Het komt mij alles zóó wonderbaar voor, dat ik er mij nog bijna geen begrip van kan maken. Dat een onbekende, een vreemdeling, enkel en alleen gedreven door zijne onbaatzuchtige goedhartigheid, zou opgetreden zijn gelijk gij gedaan hebt ter onzer redding, kon schier ongelooflijk genoemd worden, indien wij zelven er niet door eigene ervaring de heerlijke waarheid van ondervonden hadden. Gij wildet niet tot ons komen, en uw stellig verlangen, ons kenbaar gemaakt door bemiddeling van uwen lieven zoon Walter, was voor ons een onoverkomelijke hinderpaal, helaas! om tot u te gaan. Het zou van onzen kant snoode ondankbaarheid geweest zijn, indien wij met dien wensch geen rekening hadden gehouden; het zou ondankbaar geweest zijn, als wij getracht

hadden ons bij u in te dringen; maar gij moet het mij ten goede houden als ik zeg, dat ik uw verbod als onvriendelijk beschouwd zou hebben, indien het u niet onmogelijk ware, iets onedels of onaangenaams te doen. Onze eigene dierbare Mary gedenkt u in hare gebeden. Des avonds bidt zij om een zegen voor Walters vader; 's avonds en 's morgens smeek ook ik een zegen over hem af. Persoonlijk zijt ge mij niet bekend, maar Walters vader is een vriend, die nooit uit mijn geheugen zal verdwijnen, die tot mijn jongsten snik een der liefelijkste herinneringen van mijn leven zal blijven. Gij hebt de teederste gevoelens bij ons opgewekt, die nooit of nimmer zullen verflauwen. Ik zou mij zeer gelukkig achten, als ik u de hand mocht drukken. Misschien zult ge mij, vóór wij Parijs verlaten, dat genoegen wel willen gunnen. Indien dit niet mogelijk is, zullen wij elkaar misschien nog wel in later tijd eenmaal ontmoeten, en zal het mij dan vergund worden een blik te mogen werpen op het gelaat van den edelmoedigen man, die ons tegen wanhoop en ellende beveiligde. Wanneer Walter ooit in Londen mocht komen, bid ik u om dan toch ten minste hèm eens tot ons te zenden. Het verlies zijner eigene moeder kan ik hem niet vergoeden; maar het zal mijn ernstigste streven zijn om een tweede moeder voor hem te wezen. God zegene hem en make zijne toekomst helder! God zegene Walters vader, en schenke hem een volkomen geluk! Geloof mij steeds

Uwe dankbare vriendin Dora Walford.'

Zij ontving geen antwoord op dien brief, en veertien dagen later keerden zij en de haren uit Parijs huiswaarts. Een uur vóór hun vertrek kwam Walter nog eens opdagen.

'Ik kom u vaarwel zeggen,' zeide hij.

'En je vader niet?' vroeg Dora.

'Hij kan niet komen,' sprak Walter, 'hij heeft het te druk. Hij zendt u de hartelijkste wenschen voor uw welzijn.'

'God zegene hem!' riep Dora, terwijl zij Walter bij de hand vatte en hem een kus gaf. 'Vaarwel!'

'Vaarwel, Mary's moeder!'

'Vaarwel, Walter!' snikte Mary, 'vaarwel!'

'Vaarwel, Mary!' sprak de knaap met bevende stem.

'Deze kus is voor jou, Walter, en deze voor Walters vader. Je moet hem dien van mij geven.'

'Ik zal het doen, Mary. Vaarwel!'

Kort daarna bevond het drietal zich op weg naar huis.

'Mama,' zeide Mary, 'ik zal Walter mijn leven lang liefhebben. Wezenlijk waar!'

XV.

Zij begonnen hun leven weer in Crutched Friars - voor Robert en Dora het oude leven, voor Mary het nieuwe. Het hare was de lentetijd, wanneer alles frisch is en liefelijk en schoon; en aan deze bloeiende bloem ontleenden hare ouders al het geluk, dat er in het leven voor hen te vinden was. Zonder Mary zouden hunne dagen vreugdeloos en eentonig geweest zijn, maar zij bracht er licht en afwisseling in, en hare ouders hadden werkelijk alle reden om dankbaar te zijn voor dezen zegen. Zij

groeide buitengewoon beminnelijk op, en hare ziel was even rein als haar lichaam schoon was.

Zij hoorden niets van Walter en zijn vader, maar daarom vergaten zij toch deze dierbare vrienden niet, wier namen in hunne gebeden nooit achterwege bleven; en ofschoon er reeds ongeveer acht jaren waren verloopen en Mary nu reeds een volwassen en van gezondheid blozend meisje was geworden, kwam Walters naam haar nog dikwijls op de lippen.

Geen verandering van welken aard ook was er gekomen in de verhouding, die er sedert den eersten tijd tusschen Robert en zijne vrouw bestaan had. Zij vervulde nog altijd getrouw hare verplichtingen, en hij smachtte nog altijd naar een liefde, die hij niet in staat was geweest te winnen. Sedert zijne ontmoeting met den spiritist in Parijs sliep hij alleen, uit vrees dat hij zich in zijn slaap zou verraden. Deze vrees werd met het toenemen der jaren sterker, en dit was wellicht te wijten aan een voorval, dat een diepen indruk op hem teweeg had gebracht en hem groote onrust had aangejaagd.

Het had midden in den nacht plaats, en niemand dan hij alleen droeg er kennis van. Hij sliep, maar... eensklaps werd hij wakker door pijn in zijn voet. Tot zijne onuitsprekelijke verbazing bevond hij zich niet in zijn slaapkamer, maar zat hij in zijn nachtgewaad aan zijn lessenaar op zijn kantoor. Hoe hij daar gekomen was, wist hij niet; hij herinnerde zich, dat hij naar bed was gegaan, - en dat was alles. Hij moest al slapende uit zijn slaapkamer naar zijn kantoor geloopen zijn. Was dit een gewoonte van hem? Hij wist er niets van, en de aanleidende oorzaak tot de ontdekking herhaalde zich niet, althans niet zoodanig, dat hij er zich bewust van werd. Wanneer hij in zijn slaap rondliep, kon hij ook wel in zijn slaap spreken; en dezelfde aandoening, die nu zijne schreden leidde, kon ook wel zijn tong besturen. Hij had den moed niet om Dora te ondervragen: hij vreesde de vermoedelijke waarheid onder de oogen te zien, en hij maakte dus niet de minste toespeling op het gebeurde. Maar het verontrustte hem zeer, en het noopte hem om gestreng en nauwlettend wacht over zichzelven te houden, ten einde, voor zoover hem dat eenigszins mogelijk was, aan het gevaar van zelfverraad te ontsnappen.

Zijne zaken bloeiden naar wensch, en hij werd hoe langer hoe rijker. Mary zou eenmaal in het bezit van groote rijkdommen komen; en daar zij nu volwassen was, begon hij eerzuchtige plannen voor haar te koesteren.

‘Wij moesten wat meer in de wereld verkeeren,’ zeide hij tot Dora.

‘Om welke reden?’ vroeg zij.

‘Ter wille van Mary,’ antwoordde hij. ‘Zij zal rijk zijn, en zij kan dus een goed huwelijk doen.’

‘Zij zal tóch wel een goed huwelijk doen,’ hernam Dora op beslisten toon, ‘indien zij den man trouwt dien zij liefheeft, en hij haar waardig toont te zijn.’

Hij meende dit als een steek onder water te moeten beschouwen. Dàt is juist de ellende van lieden

zooals hij, dat zij genoodzaakt zijn zichzelven te martelen, door eenvoudige woorden steeds om te smeden in vlijmende priemen, die zij dan in hun eigen hart steken. Robert zette bij deze gelegenheid het gesprek niet voort, maar eenige dagen later vatte hij het onderwerp weer op. Het mocht hem evenwel niet gelukken, Dora tot zijne zienswijze over te halen. Hoe meegaand en onderworpen ook in alle andere gevallen, bleef zij bij deze zaak beslist op haar eenmaal ingenomen standpunt staan. Zij wilde er niet toe overgaan, in hunne tot hiertoe gevolgde levenswijze verandering te brengen; Mary was geheel zooals zij haar gaarne had willen hebben, en daarmede was zij tevreden.

Robert was niet van plan zijne zaken aan kant te doen, maar wel had hij bij zichzelven het plan gevormd om een huis te koopen in een deftiger stadsgedeelte dan Crutched Friars, waar zij, zooals hij zeide, met een hoogeren stand van menschen konden omgaan, - onder welke lieden zich dan misschien wel iemand zou voordoen, die in Roberts oogen eene aannemelijke partij voor zijne dochter zou zijn. Voorloopig evenwel bleef hem geen andere keus over, dan zijn plan tijdelijk uit te stellen, wijl Dora zoo buitengewoon beslist en standvastig was; doch daarom zag hij toch nog niet af van zijne hoop om Mary uit te huwelijken aan iemand, die eene schitterende positie in de maatschappij bekleedde.

Om haar hierop voor te bereiden, gaf hij haar kostbare geschenken. Nu eens een paar diamanten oorringen, dan weer een diamanten armband, straks gevolgd door een gouden ring van groote waarde; en op een van hare verjaardagen schonk hij haar een beurs, die honderd pond sterling in banknoten bevatte.

‘Och, papa!’ riep Mary, terwijl zij hare mooie oogen wijd open zette, ‘wat moet ik met al dit geld doen?’

‘Koop er toiletjes voor, Mary,’ antwoordde hij.

‘Mama!’ zeide Mary, terwijl zij haar het geld liet zien, ‘zie eens, wat papa mij voor een verjaarcadeau heeft gegeven! 't Is om toiletjes voor te koopen, heeft pa gezegd.’

Dora knikte en wierp Mary een teeder glimlachje toe, maar zeide op dat oogenblik niets betreffende de eigenaardige bestemming van het geld. Doch in het laatst dier week vroeg Mary aan haren vader:

‘Die honderd pond, die u mij gegeven hebt, zijn van mij, geheel alleen van mij, niet waar, papa?’

(*Slot volgt*).

Onder de parapluie.

Wat glimmen die oogjes, wat stralen die lachjes, van dat aardige drietal onder de parapluie.

De middelste, de oudste, de ernstigste is alleen in het bezit van zulk een kostbaar artikel; moeder gaf ze haar mede toen zij een boodschap ging doen, want zij had een nieuw jurkje aan en dat moest gespaard worden.

Zij was nog niet lang onderweg of daar begon het werkelijk te regenen, een echte zomerbui, en Phientje had haar groote familieparapluie juist opgestoken, toen zij haar schoolvriendinnetjes Emma en Roosje ontmoette, die niet zoo gelukkig als zij, niet voorzien waren van dat nuttigste der artikelen in ons waterachtig landje.

Phientje bood haar kameraadjes een plaatsje aan onder haar gastvrij hulpdak, en daar marcheeren onze drie jonge dames, zeer eendrachtig en schaterend van vroolijkheid, onder de kolossale parapluie van Phientje's moeder, die toch maar eventjes haar drie kopjes kan beschutten en verder de drie japonnetjes maar nat laat regenen.

We zijn er niet zeker van of ons jolig drietal nog niet een extra straatje om gaat maken, alleen om nog langer van de pret te profiteeren onder een parapluie te loopen in den kletterenden regen op de drijvende straten.

Gelukkige leeftijd, wanneer hetzelfde weer, dat volwassenen doet zuchten en pruttelen, aan de dartele jeugd een nieuw voorwendsel geeft tot vermaak, als lachen en pretmaken kunnen worden te voorschijn geroepen door zulk een onschuldig, en schijnbaar onbeduidend voorvalletje als het loopen met zijn drieën onder een parapluie.

De oorsprong der visitekaarten.

De visitekaarten, evenals de kaarten, werden het eerst in China gebruikt. Reeds in den tijd der Tong-dynastie (618-907 n. C.) waren zij algemeen in gebruik.

De visitekaarten der Chineezen hebben tegenwoordig nog juist denzelfden vorm als voor duizend jaren.

Op de kade.

Wie heeft niet dikwijls de bedrijvigheid en drukte op een havenplaats gezien? Bepaald gezellig kan men het er nu juist niet noemen, daarvoor is het er te rumoerig en te woelig - voor dames met lange slepen aan de rokken - misschien ook wel wat te morsig, maar voor een schilder is 't daar een kostelijk veld om er typen op te doen.

Die flinke zeelui, grof gebouwde kerels, met handen ruw van eelt en sterk als ijzer, schouders en spieren zoo hard dat zij de zwaarste vrachten kunnen torsen, zonder er door te kraken, en dan die verwarde, maar karaktervolle koppen, omlijst door ruige haren en baard, dat is heel iets anders, dan de tengere, bleeke heertjes uit salon en clubs.

Hier staan er zeven bij elkaar, waarlijk een buitenkansje voor een schilder, die op modellen uitgaat; zij staan te wachten op een schip dat aankomt misschien, en dat zij moeten helpen lossen; of wel genieten zij een half uurtje welverdiende rust, onder het genot van hun pijpje en een gemoedelijk praatje, maar toch hun oogen en gedachten zijn onophoudelijk bij het grootste belang van hun leven, de schepen. Daarvan kunnen zij hun blik niet afwenden, al rusten zij ook een poos; en al hooren wij hun gesprekken niet, wij kunnen er zeker van zijn, dat zij over niets anders loopen dan over haven en zee.

De diamanten van koningin Shomar. Met 4 illustratiën.

I.

'Ik geloof, dat Hassan zijne verbeelding weer vrij spel heeft gelaten, oude jongen!' zeide mijn reisgenoot, Frank Denviers, toen wij op zekeren avond voor den ingang onzer tent samen zaten te praten.

'Misschien wel,' antwoordde ik, terwijl ik langzaam een rookwolk uit mijn groote Turksche pijp wegblies; 'hij heeft zijne gebreken, evenals alle andere Arabieren. Zich alles toe te eigenen, wat hij met zijne bruine vuisten grijpen en vangen kan, is in hem een bepaalde hoofddeugd; maar toch heeft hij ons tot dusver nog niets onwaars verteld, - waarom zou hij het dan nú doen?'

'Gij stelt veel te veel vertrouwen in dien nikker,' hernam Frank; 'hij discht ons vertelsels op, die niemand met mogelijkheid zou kunnen gelooven. Wij wisten natuurlijk van te voren stellig en zeker, dat hij stelen zou, en wat dit betreft, heeft hij dus tamelijk wel beantwoord aan het denkbeeld, dat wij ons van hem gevormd hebben. Ik geef toe, dat zijne kennis van de verschillende ruïnes, waarheen hij ons geleid heeft, inderdaad voortreffelijk is; aan het bestaan van die wonderbare stad, waarheen wij ons denken te begeven, valt niet te twijfelen; doch wat de diamanten aangaat... hoop maar niet, dat gij ze ooit in handen zult krijgen!' En met luider stem riep hij tot Hassan, die zich een eindje verder in de schaduw van een palmboom had neergevlijd:

'Zorg voor koffie, Hassan! En maak er vooral wat haast mede!' Want de Arabier was altijd

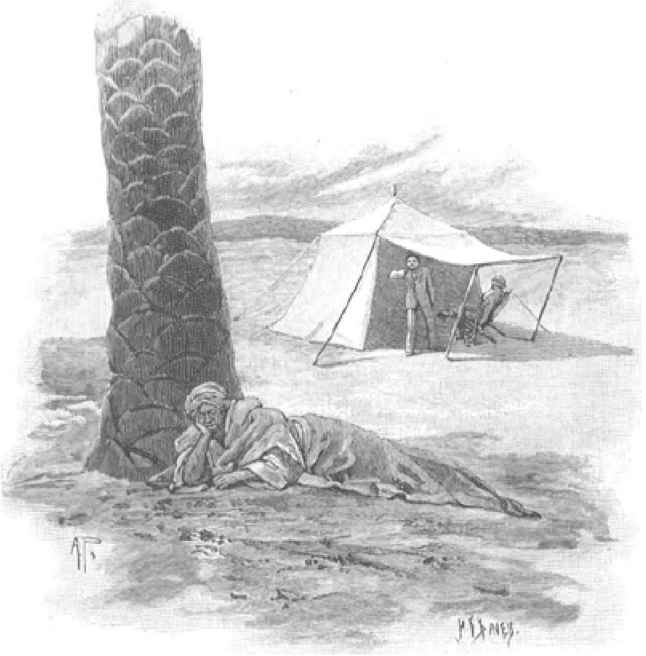

'Hassan!'

gewoon om de zaakjes op zijn elfen-dertigst af te doen, wanneer hij in zijn siesta gestoord werd, schoon hij anders gewoonlijk vlug genoeg was.

Onze Arabische bediende, of ‘nikker,’ gelijk mijn reisgenoot hem somtijds betitelde, was vroeger werkzaam geweest als koerier of brievenbesteller, totdat er een verandering in zijn levenslot kwam en wij hem in onzen dienst namen, op aanbeveling van een Arabischen sheik. Frank Denviers en ik, Harold Derwent, hadden reeds sedert eenigen tijd in Arabië rondgereisd, en wij waren dan ook in nagenoeg al de beroemde steden geweest, die gewoonlijk door Europeanen bezocht worden. Alvorens onzen tegenwoordigen zonderlingen onderzoekingstocht te ondernemen, hadden wij ons vermomd als sheiks en heimelijk een bezoek aan Mekka gebracht, juist toen de *haj*, of jaarlijksche bedevaart, daar een aanvang had genomen. Gedurende al den tijd, dat de pelgrimstochten gehouden werden, zagen wij er duizenden bedevaartgangers, die te Mekka samenstroomden uit Perzië, Arabië, Egypte en Syrië, en in alle opzichten eene nauwkeurige waarneming verdienden, daar zij herwaarts waren gekomen om in de geboorteplaats van Mahomed gezegend te worden.

Hassan was ons in de heilige stad van veel dienst geweest, en zijn verlangen om ook verder bij ons te blijven, had hem waarschijnlijk aangespoord om ons de legende te vertellen van ‘de diamanten van koningin Shomar,’ toen hij de mededeeling te hooren kreeg, dat wij voornemens waren naar Engeland terug te keeren, zoodat zijne betrekking als onze gids dan natuurlijk een einde zou nemen. Zijne gelaatstrekken waren gebronsd tengevolge van den zonneschijn en den invloed van weer en wind, waardoor hij er zelfs nòg zwarter uitzag dan de overige leden van zijn stam, terwijl de vlekkeloos witte tulband, dien hij altijd en immer droeg, er nog toe medewerkte om dien indruk te verhoogen. Behalve zijne ondervinding, waarvan wij op onze reizen buitengewoon veel dienst hadden gehad, was hij een man op wien wij in tijd van gevaar konden rekenen, want zijn moed was meer dan eens op de proef gesteld, wanneer onze tocht door half wilde districten ging. Bij die goede eigenschappen bezat hij een bewonderenswaardig talent om in zijne eigene taal de verschillende legenden te vertellen, die in verband stonden met velen der zonderlinge ruïnes, welke wij bezochten. Het was hoofdzakelijk dit talent, waarop Frank de veronderstelling meende te mogen bouwen, dat de

Arabier steeds gewoon was om fabelen en feiten zoodanig onder elkaar te vermengen, dat hij ten laatste zelf geen onderscheid meer kon maken tusschen waarheid en verdichting.

Wij waren gewoon, wanneer de dag ten einde liep, ons aan den ingang onzer tent neder te zetten en daar dan te luisteren naar Hassan, die een zijner talrijke legendes vertelde. Terwijl wij onze koffie dronken, strekte de Arabier zich in zijne volle lengte op den grond uit, en met zijn kin op zijne gekruiste armen rustende, staarde hij droomerig voor zich uit in de verte. Zijne stem nam dan een geheel anderen toon aan: hij was niet langer de bediende van twee Engelschen, maar een zoon van het Oosten, en wel een die somtijds totaal scheen te vergeten, dat wij in zijne onmiddellijke nabijheid zaten.

Zoo gebeurde het op zekeren avond gedurende ons verblijf te Mekka - waar wij voor den tijd van ons logies de weelde van een ander dak dan dat onzer tent genoten, - dat er een pelgrim voorbij kwam, die aanmerkelijk verschilde van al de anderen, welke wij er reeds gezien hadden. Wij zaten voor de open deur van het huis, en noodigden Hassan uit om ons te zeggen, zoo hij het wist, uit welk district die vreemdeling afkomstig was. Nadat hij hem wat nauwkeuriger bezien had, verklaarde de Arabier, dat het iemand was, die in den omtrek van Metra woonde, een stad vol ruïnes, maar die nog altijd iets onweerstaanbaar belangwekkends bezat voor hen, die hare geschiedenis kenden en wisten wat zij bevatte.

Nadat Hassan onze nieuwsgierigheid voldoende geprikkeld had, zweeg hij plotseling stil en vroeg hij, wanneer wij voornemens waren naar Engeland terug te keeren. Toen hem het vastgestelde tijdstip was medegedeeld, maakte hij een veelbeteekenend gebaar en riep hij uit:

‘Dan zal het groote geheim van Metra onbekend voor u blijven! De stad ligt op twintig mijlen afstands van hier, maar is toch een bezoek óverwaard; en ja, nog meer dan dat: want zij bevat iets in zich, dat de sahibs met verbazing zouden aanschouwen!’

‘Best mogelijk,’ antwoordde Frank; ‘al die plaatsen, waarheen gij ons gebracht hebt, waren in een of ander opzicht verbazingwekkend; maar zelfs van wonderen begint men op 't laatst verzadigd te worden.’

‘De sahib spreekt waarheid,’ hernam Hassan, ‘maar dit wonder is het grootste van allen! De vreemdeling, dien gij daar zooeven hebt opgemerkt, weet zeer goed wat er in Metra verborgen is, maar uit vrees voor zijn leven durft hij zich niet zoover te wagen....’

‘En gij, Hassan,’ viel ik hem plotseling in de rede, ‘hebt gij dan dat wonder gezien, waarvan wij u hebben hooren vertellen?’

Hij maakte een toestemmend gebaar, terwijl hij antwoordde:

‘Ik heb de stad gezien, maar mijne oogen hebben niet haren schat aanschouwd; geen Arabier zou dien kunnen zien en in het leven blijven, want, bij den baard van Mahomed! indien hij zich derwaarts waagde, zou *kismet*[*)] hem zeer zeker in Shomars naam achtervolgen!’

‘Nu,’ zeide Frank, ‘als het uw doel is, ons te overreden om derwaarts te reizen, deedt gij beter met ons te vertellen wat de stad bevat, als gij het weet; ik geloof zeker, dat ook dit vertelsel van u, evenals al uwe andere, van het zuiverste water is, altijd wanneer het beoordeeld wordt volgens den toetssteen der Arabische zedeleer.’

*) Het Noodlot.

Dienzelfden avond vertelde Hassan ons de legende; en het gevolg daarvan was, dat wij niet alleen besloten om een bezoek aan de stad te gaan brengen, maar hem ook een bepaald aantal goudstukken uit te betalen, indien onze onderneming naar wensch slaagde, want van onze aanbieding om hem een aandeel in den schat zelf toe te kennen, wilde hij niets weten.

Zoo stonden de zaken; en onze tent was op dat tijdstip nog slechts weinige mijlen verwijderd van de stad, waarheen wij op weg waren, toen het gesprek tusschen Frank en mij plaats had, zooals het in den aanvang van dit verhaal beschreven is. Toen Hassan geroepen was, kwam hij langzaam voorwaarts en verdween in de tent; kort daarna verscheen hij weder met den drank, dien wij hem bevolen hadden voor ons te bereiden.

'Wanneer zullen de sahibs gereed zijn om de stad Metra te bezoeken?' vroeg Hassan, toen hij voor ons stond.

'Gij zegt dat het slechts drie mijlen van hier is,' zeide Frank, 'en het is nu nog twee uren vóór zonsondergang; ik zou zeggen, dat wij het er vandaag maar eens op moesten wagen.' En daarop den Arabier uitvorschend aanziende, vroeg hij:

'Houdt gij nog altijd vol, dat die schat daar te vinden is; of bestaat hij, per slot van rekening, enkel en alleen in uwe eigene verbeelding?'

'De sahib is niet grif van geloof,' merkte de Arabier op; 'maar hij zal spoedig tot de overtuiging komen, dat ik de waarheid gesproken heb.'

'Ga daar rusten,' zeide Frank, met zijn vinger wijzende naar de plek gronds vlak voor onze voeten, 'en vertel ons dan die geschiedenis nòg eens, opdat wij in staat zijn om een oordeel te vellen over uwe oprechtheid.'

Hassan vlijde zijn lichaam neer in de gewone houding, die hij bij zulke gelegenheden aannam; en terwijl Frank en ik naar zijn verhaal luisterden, om zoo mogelijk hier of daar eenige afwijking te ontdekken, dreunde de Arabier op half sprekenden, half zingenden toon de legende van 'de diamanten van Koningin Shomar' voor ons op, zooals hij haar gehoord had uit den mond der bewoners van het district rondom Metra.

II.

'In Gelukkig Arabië' - zoo begon Hassan - 'regeerde eens, meer dan tweeduizend jaar geleden, een beroemd koning, die Shomar heette...'

'Dat is nu nog werkelijk eens een legende uit den goeden ouden tijd!' viel Frank hem in de rede, terwijl hij den Arabier met een ongeloovig gezicht aankeek.

'Shomar' - ging de verhaler voort - 'was machtig, maar hij was niet gelukkig, want onder de prinsen van zijn hof was er één, die grooten rijkdom en invloed bezat. Hij sprak den koning niet

aan op den nederigen toon, dien de overige hovelingen steeds aannamen, en het duurde dan ook niet lang of hij viel in ongenade. De afgezanten, die destijds van het Perzische hof kwamen, bejegenden den prins met zulk eene in het oog loopende onderscheiding, dat Shomars jaloezie er door werd opgewekt en hij naar de eene of andere gelegenheid zocht om zich te ontdoen van dezen onderdaan, van wien hij vreesde dat hij te eeniger tijd een aanval zou doen op zijn troon. Juist verspreidde er zich een gerucht, dat er in een afgelegen gedeelte van Arabië een opstand was uitgebroken; en nu beschuldigde Shomar den prins, dat hij daarin de hand had gehad. Laatstgenoemde wierp de valsche beschuldiging uit alle macht van zich af; en toen de koning toch bij zijne bewering volhardde, trok hij zijn zwaard, alsof hij zich gereed maakte om een aanval te doen op den monarch, terwijl deze op zijn troon was gezeten. Nu weerklonk eensklaps de kreet: “verraad!” die weldra aan alle kanten door de echo's van het paleis herhaald werd; en reeds in het volgende oogenblik worstelde de prins vruchteloos met de lijfwacht van zijn vorst.

Shomar wierp een zegevierenden blik op zijn onderdaan, toen laatstgenoemde weinige dagen later gekneveld voor hem stond, om het vonnis aan te hooren, dat tot straf voor zijne misdaad over hem zou worden uitgesproken. De koning zou niets liever gedaan hebben dan den beul bevel geven om den gehaten onderdaan op te hangen; maar hij was bang dat dit een slechten indruk op het volk zou maken. En zoo werd de prins dan veroordeeld tot eeuwigdurende ballingschap in een afgelegen district, en met den dood bedreigd, in geval hij ooit van daar terugkwam. Vergezeld van zijne vrouw en zijne jeugdige dochter, benevens van enkele getrouwe bedienden, bereikte de prins het oord zijner ballingschap, en nu werd er verscheidene jaren achtereen niets meer van hem vernomen.

Op zekeren dag trok er een troep pelgrims over het grondgebied van den koning, en deed één hunner aanvrage om eene audientie bij den vorst. Hij deelde den koning onder vier oogen zonderlinge berichten mede, want de verbannen prins had eene wonderbare stad gesticht, Metra geheeten, werwaarts wij thans op weg zijn,’ - en hier staakte de Arabier een oogenblik zijn verhaal.

‘Ga voort!’ zeide Frank; ‘wij zijn verlangend om iets te hooren omtrent die diamanten, waarvan gij zooeven gewag hebt gemaakt.’

‘Geduld!’ hernam Hassan; ‘gij zult het zoo dadelijk hooren. Na ongeveer een jaar lang te hebben rondgezworven, besloot de prins een stad te bouwen, maar vreesde dat zijn vorst, zoodra hij er van hoorde, een leger soldaten zou afzenden om de gebouwen te vernielen. Op zijne reizen was hij meer dan eens door een reusachtigen hollen weg tusschen de rotsen getrokken, en nu kwam er een zonderling denkbeeld bij hem op. Hij deelde zijne plannen aan zijne lotgenooten in de ballingschap mede, en zij stemden dadelijk met zijn voorstel in. De rotsen aan beide zijden van het ravijn bestonden uit een steensoort, die in kleur en hardheid op marmer geleek, maar toch begonnen zij haar uit te graven, en nu duurde het niet lang of zij hadden verscheidene grotten voor zich uitgehold. Daarop loofde de prins - die nog altijd zeer rijk was - een kolossalen diamant uit voor den man, die het fraaiste paleis voor hem zou uithouwen. Er meldden zich bekwame mannen aan, en gedreven door de begeerte naar de uitgeloofde belooning, werkten zij rusteloos voort; en nu was het ravijn weldra herschapen in een gebaanden weg, met aan weerszijden een reeks van prachtige marmeren paleizen, die zich over eene lengte van meer dan drie mijlen naast elkander uitstrekten, zoodat het vroeger zoo onherbergzame oord nu een schooner stad werd,

dan waarvan de dichters ooit of immer gedroomd hebben. Een paleis in Metra te bezitten, werd het toppunt van alle prinselijke eerzucht, en over al die paleizen heerschte nu de verbannen prins. Toen hij stierf, nam zijne dochter, die tot eene beeldschoone vrouw was opgegroeid, haars vaders plaats in en aanvaardde zij als Prinses Idalia de regeering...'

'W i e deze diamanten bezat, moest ge ons nu toch eens vertellen, dunkt mij!' liet Frank zich weer hooren. De Arabier scheen de stoornis ternauwernood op te merken, en ging voort:

'Daarom deden de prinsen, die in de marmeren paleizen van Metra woonden, aanzoek om de hand der prinses, maar zonder den gewenschten uitslag, want in het geheim had zij een afkeer van hen. In hare kindsheid, terwijl haar vader nog een zwervend banneling was, had zij kennis gemaakt met een jong en moedig bergbewoner, en hunne wederkeerige vriendschap uit de kinderjaren werd dieper en krachtiger naarmate zij ouder werden. Hare minnaars haatten den bergbewoner, doch durfden dit niet doen blijken; daarom peinsden zij op middelen om zich van hem te ontdoen. De pelgrim, die aan Shomar de vertrouwelijke mededeeling deed van het verrijzen der wonderbare stad, was door hen afgezonden. Toen de koning de schoonheid van prinses Idalia hoorde roemen, besloot hij haar te gaan zien, en kort daarna ging hij dan ook vermomd een bezoek aan haar paleis brengen. Hadden de prinsen haar bewonderd, de koning nog veel meer; hij werd letterlijk betooverd, en na vruchtelooze pogingen gedaan te hebben om hare liefde te winnen, maakte hij zijne koninklijke waardigheid bekend. En toen zeide de prinses, op haren troon gezeten, terwijl de vorst smeekend voor haar nederknielde:

"Sta op! ik ben slechts uw mindere! Het is niet voegzaam, dat de groote Shomar zou huwen met een zijner onderdanen. Er zijn donkeroogige meisjes aan de Hoven van Perzië en in andere naburige Staten; dáár zult gij eene prinses van koninklijken bloede vinden, die gij met de aanbieding uwer hand kunt vereeren!" En bij die woorden strekte zij hare hand uit, als om den vorst uit zijne nederige, biddende houding te doen oprijzen. De koning vatte in vervoering die hand en drukte haar aan zijne lippen, terwijl een gloeiende blos het gelaat der prinses bedekte. Vervolgens sprak zij op bescheiden toon, met nedergeslagen oogen:

"Weet, o koning! dat de liefde van Idalia reeds is weggeschonken...."

"Aan wien?" vroeg de vorst, terwijl hij zich op-

Nu weerklonk eensklaps de kreet: ‘verraad!’

richtte en voor de prinses bleef staan, woedend over zijn zoo totaal mislukt aanzoek. Daarop verhaalde Idalia hem, onder tal van telkens weer opkomende blosjes en zuchten, hare ontmoeting met den jongen bergbewoner. Toen de geschiedenis uit was, nam Shomars gelaat een sombere uitdrukking aan en vroeg hij:

‘En als hij nu eens niet meer in leven was, zoudt gij dan de helft van mijn troon willen innemen?’

De prinses schudde ontkennend bet hoofd, terwijl zij antwoordde:

‘Dat zou ik niet kunnen doen, want ik zou hem vele jaren beweenen; mijn hart zelf zegt mij dat: indien hem een ongeluk overkwam, zou dat ook mijn dood zijn!’

Daarop nam de koning afscheid van

Het was een zeer ongunstig gelaat.

haar, en smeedde hij met de prinsen een samenzwering om den bergbewoner het leven te benemen. Ofschoon Haifiz, zooals hij heette, zich niet in den hollen weg durfde wagen, uit vrees voor zijne medeminnaars, bracht hij toch nu en dan in het geheim een bezoek aan Idalia. Lenig en vlug als hij was, klauterde hij naar beneden langs de rotsachtige helling tusschen twee der paleizen; een vooruitstekend rotsblok, de zwakke steun van een jongen boom, al wat hij maar even kon vasthouden, was voor hem voldoende. Want leidde deze zelfde gevaarvolle weg niet naar het paleis, waar het licht der liefde voor hem alleen straalde in de oogen van Idalia?'

Hier zweeg Hassan een oogenblik stil; daarop kwam er een zachter klank in zijne stem en een vochtige glans in zijne oogen, terwijl hij op meewarigen toon voortging:

'Nu was de prinses gewoon, een licht te plaatsen in het venster der hoogste kamer van haar paleis; en de mededingers van Haifiz ontdekten dit teeken voor den minnaar, dat alles veilig was voor de uitvoering van zijn waagstuk. Zij bespiedden de wijze, waarop hij tot dusver aan hunne hinderlagen ontsnapt was, en eindelijk hadden zij hem in hunne macht. Op zekeren avond had Idalia als gewoonlijk het seinlicht geplaatst; en op haren troon gezeten, getooid met het prachtige diamanten halssnoer, dat zij nog van haren vader ten geschenke had gekregen, wachtte zij op de welbekende voetstappen van haren minnaar. Doch hij kwam niet; en nu rees er een noodlottig voorgevoel in het hart der schoone jonkvrouw op, terwijl zij daar zoo vruchteloos zat te wachten, - totdat er een geluid van voetstappen weergalmde op den marmeren vloer van het paleis.

Vier mannen traden er binnen, die een zwaren last droegen, welken zij voor de voeten der ongelukkige prinses nederlegden. Een boom, waarmede de minnaar zich altijd van een rotsrand naar een andere zwaaide, was gedeeltelijk ontworteld geworden, want toen hij de takken met zijne handen vastgreep, liet de boom los en viel hij hals over kop naar beneden in den hollen weg, levenloos en verpletterd! En in dien toestand werd het lijk naar de prinses gezonden, om het te be-

zichtigen, want de vijanden van haren minnaar verheugden zich in het welslagen van hun laaghartige list.

Idalia staarde een oogenblik op den mismaakten, vormloozen klomp, en daarna een diepen zucht slakende, bleef zij zwijgend zitten. Zóó stil, zóó roerloos en onbeweeglijk bleef zij, dat de dragers van den last eindelijk en ten laatste een poging deden, om haar uit haar gepeins te wekken. Vol afschuw deinsden zij terug, want..... de prinses was even bleek en levenloos als haar minnaar! Zij scheen door den vreeselijken schok versteend te zijn.

Toen Shomar dit hoorde, werd hij overstelpt door het verdriet over den afloop van zijn heilloozen aanslag. Hij beval dat de stad door hare inwoners zou verlaten worden, en legde de plechtige gelofte af, dat de prinses in den dood zijnen naam zou dragen; en ofschoon hij de ramp nog vele jaren overleefde, noemde het volk de doode prinses dan ook altijd en immer: “koningin Shomar.” Het paleis werd onaangeroerd gelaten in

“Gauw! gauw! neem de diamanten!”

den toestand, waarin het tijdens het ongeluk verkeerde; niemand durfde het wagen de lichamen der doode gelieven naar elders te vervoeren. Maar het zonderlingste der geheele geschiedenis is wel dit, dat in al den tijd, die er sedert verloopen is, de lijken niet veranderd zijn. Idalia zit daar tot op den huidigen dag nog altijd, en haar minnaar ligt aan hare voeten, alsof de twee menschengestalten uit marmer waren gehouwen. Toen Shomar dit in later jaren te weten kwam, stelde hij het paleis onder de hoede eener oude vrouw, bij wier dood deze taak overging in handen van de oudste levende vrouw uit haren stam, - dezelfde stam waartoe ook de man behoort, over wiens geboorteplaats gij mij zooeven ondervraagd hebt. Ofschoon deze gebeurtenis, zooals ik u verteld heb, meer dan twee duizend jaar geleden is voorgevallen, woont er in het paleis nog altijd eene oude vrouw, die Shomars bevel vervult, en alleen bij het ontvangen van een bepaald sein de poort van het paleis ontsluit. En daar zit prinses Idalia nog altijd op haren troon; en nog altijd draagt zij het diamanten halssnoer, dat nooit of nimmer door een Arabier mag aangeraakt worden, want Shomar, al is hij

dood, waart nog altijd in het paleis rond en smeekt de vergiffenis der jonkvrouw voor zijne misdaad af. Zijn vloek zou elk mijner landgenooten treffen, die het durfde wagen, ook maar een vinger naar de fonkelende steenen uit te steken, - en zoudt gij er nu willen heengaan om te beproeven ze in uw bezit te krijgen?'

Hassan rees op, en bleef voor ons staan, nadat hij het verhaal der legende geëindigd had.

'Kent gij dat sein?' vroeg ik, met een poging om bedaard te spreken. De Arabier knikte bevestigend, waarna Frank opmerkte:

'Ik zal gelooven, dat de geliefden nog altijd in het paleis aanwezig zijn, en dat de diamanten er zich óók nog altijd bevinden - wanneer ik ze zie!' En hij glimlachte om mijn geloof in de waarheid der Arabische geschiedenis.

III.

Bij het ondergaan der zon verlieten wij onze tent, en Hassan volgende, zetten wij onze reis voort in de richting van Metra. Eindelijk bleef onze gids staan, en toen wij ons bij hem gevoegd hadden, deelde hij ons mede:

'Wij staan nu juist op het punt om den hollen weg in te gaan. Welk plan moet thans vastgesteld worden, opdat gij het paleis moogt binnentreden, waarnaar wij zoeken?'

'Gij zegt, dat de poorten slechts door één persoon bewaakt worden,' antwoordde ik; 'wanneer gij dus het signaal geeft en zij geopend worden, kunnen wij er ons verzekerd van houden, dat het ons geen moeite zal kosten om het paleis binnen te treden.'

'De sahib vergist zich,' antwoordde Hassan, 'want de poorten bestaan uit hechten steen, en kunnen alleen in beweging gebracht worden door te drukken op een veer aan den binnenkant. Het zal voor u nog al moeilijk zijn; de oude vrouw zal tegen een Arabier geen verdenking hebben, maar als zij twee mannen van een onbekenden volksstam voor zich ziet, zal zij weinig vertrouwen in u stellen.'

'Welnu,' merkte Frank aan, terwijl hij zich tot mij wendde, 'dan laat ons plan zich gemakkelijk vaststellen. Zoodra wij voor deze steenen poorten komen, kan Hassan het signaal geven en alleen binnentreden. Als hij eenmaal binnen is, kan hij het geheim van de verborgen veer te weten komen; is hij daar eenmaal mede gereed, dan moet hij het een of andere middel zien te vinden om de aandacht der oude vrouw van zich af te leiden, en ons dan in het paleis laten.'

'De vrouw is zeer hoog bejaard,' zeide Hassan;

'als wij maar eenmaal met ons drieën binnen zijn, zal het ons geen moeite kosten om haar te beletten ons eenig kwaad te doen, - maar ik zou liever niet in het paleis willen blijven, terwijl gij u van den schat meester maakt.'

'En toch,' sprak Frank ter sluiks tot mij, 'ziet hij er geen bezwaar in, om ons naar die plaats te brengen, waar de diamanten zich heeten te bevinden! Het is een allerzonderlingste en raadselachtige geschiedenis; maar enfin, als hij er bezwaar in ziet om bij ons te blijven, zullen wij hem buiten laten wachten, waar hij ons misschien van dienst kan zijn, wanneer iemand het ruchtbaar mocht willen maken, dat wij bezig zijn het paleis te plunderen.'

Wij drongen door een dicht boschje heen; toen wij dit achter den rug hadden, bespeurden wij, dat hier de holle weg begon en langzaam hellend opliep. En nu gingen wij voorwaarts, terwijl ons geloof in Hassan van oogenblik tot oogenblik versterkt werd, toen wij de wonderbare paleizen uit de massieve rotsen zagen uitgehouwen, en zij daar blijkbaar nog evenzoo stonden als toen zij pas gebouwd waren, zonder eenig spoor te vertoonen van den langen tijd, die er over hen was heengegaan. Maar toen ik toevallig mijne hand een oogenblik liet rusten op een der opengebeitelde deuren, bemerkte ik dat zij onder die lichte drukking als stof uiteen viel. Hassan deelde mij mede, dat zekere uitdamping der rots haar uiterlijk het voorkomen gaf van nog hard en met de uiterste fijnheid gepolijst te zijn, ofschoon in werkelijkheid de stof geheel vergaan was.

Terwijl wij onzen weg voortzetten, bereikten wij ten laatste een prachtig paleis, en vlak daarvoor verrezen reusachtige marmeren poorten. Mijne hoop, dat ook deze door ouderdom tot stof vergaan waren, verdween als sneeuw voor de zon, want toen ik met het gevest van mijn dolk op een der poortdeuren sloeg, bracht dit een doffen klank teweeg. Wij deden een nauwkeurig onderzoek naar den toestand der pistolen, welke wij in onze gordels bij ons droegen, en riepen daarna Hassan toe, dat hij het signaal zou geven. Achter een pilaar neerhurkende, zoodat wij niet gezien konden worden, bleven wij in angstige spanning wachten naar de dingen die komen zouden. De Arabier had blijkbaar het rechte signaal leeren geven, want plotseling werden de marmeren deuren opgeheven als een valpoort, en hoorden wij een zonderling gevormd wezen tot hem zeggen, of eigenlijk tot hem schreeuwen:

'Kunt gij koningin Shomar niet in vrede laten regeeren over den doode?' Zij was inderdaad hoogbejaard; hare lichaamsgestalte was nagenoeg dubbel gevouwen, hare oogen staarden als kleine zwarte kraaltjes uit een geel en gerimpeld gelaat, terwijl hare hand, die zij min of meer dreigend naar Hassan ophief, met nagels bezet was, welke aan de klauwen van den een of anderen roofvogel deden denken.

'Ik kom uit de stad waar Shomar eens woonde,' zeide de Arabier; daarna kwam hij wat dichter bij haar staan, en fluisterde hij haar iets in het oor. De oude gaf hem vrijheid om door te gaan, doch vóór en aleer wij iets meer konden zien, vielen de poortdeuren oogenblikkelijk weder in hun vorigen stand terug. Tien volle minuten duurde het, eer zij weder omhoog rezen. Geen seconde later waren Frank en ik door de opening naar binnen gedrongen. Hassan alleen bleef buiten voor de poorten staan, die nogmaals met een doffen slag naar beneden waren gegleden, en.... nu zagen wij ons in het paleis opgesloten!

'Nu zijn wij er in, zou ik zeggen,' sprak Frank; 'er schoot ons geen tijd over om aan Hassan te vragen, hoe deze poorten geopend moeten worden. Kijk eens naar dat oude wijf! Zij heeft ontdekt, welke poets wij haar gespeeld hebben!'

Het was een zeer ongunstig gelaat, dat ons van nabij aangrijnsde; en voor een oogenblik bewoog mijne hand zich onwillekeurig in de richting van de plaats, waar ik mijn dolk had zitten. Frank duwde haar op zijde, en stapte voort naar den ingang van de eerezaal, overeenkomstig de inlichting, die Hassan ons had gegeven omtrent het gedeelte van het huis, waar die zaal zich ongeveer moest bevinden. Ik volgde hem op de hielen, terwijl het oude wijf woeste kreten van toorn en razernij slaakte, toen wij zoo ongevraagd ongeweigerd voorwaarts drongen, en zelfs herhaalde malen voor ons ging staan en met haar wanstaltig lichaam ons den weg trachtte te versperren. Het paleis zag er onberispelijk uit; geen der steenen of beeldhouwwerken vertoonde eenig spoor van ouderdom. Vlak tegenover ons zagen wij een reusachtig gordijn van een stof, die veel op purperkleurig fluweel geleek. Wij schoven het terug over de gouden roeden, waaraan het was opgehangen, en bleven toen een oogenblik sprakeloos stilstaan, overweldigd als wij waren van verbazing door hetgeen wij hier te zien kregen!

De weelderigste stoffage van het Oosten vervulde het geheele vertrek. Er waren verrukkelijk gepolijste spiegels, smaakvol opgehangen aan de muren, die zelf allerwegen overdekt waren met het fijnste snijwerk, voorstellingen bevattende van oorlogstafereelen en van andere gebeurtenissen uit dien langvervlogen tijd. De huiden van allerlei wilde dieren lagen hier en daar op den vloer van het vertrek uitgespreid, en in het midden der zaal stond de troon van haar, die in de Arabische legenden als koningin Shomar bekend is.

Een lichtstraal scheen van omhoog binnen te dringen, en viel op den troon. En dáár, in zittende houding op dien troon, bevond zich eene menschelijke gedaante, wier lieftalligheid eigenlijk iets bovenmenschelijks scheen te hebben. Haar gelaat, haar boezem en hare sneeuwwitte armen schenen als 't ware gebeiteld te zijn uit de grondstof, waaruit het geheele paleis was samengesteld. Hare kleeding was geheel in overeenstemming met den hoogen rang, dien zij tijdens haar leven vervuld had, terwijl aan hare voeten het door moord ontzielde lichaam van haren minnaar lag. Mijn hart klopte hevig, en terwijl ik mij tot mijnen reisgenoot wendde, riep ik in zenuwachtige spanning uit:

‘Hassan heeft ons dus toch de waarheid gezegd! Ziet gij ze wel?’ En tegelijkertijd wees ik naar de diamanten, die als sterren rondom den hals der prinses fonkelden.

Frank bleef een oogenblik zwijgend toezien; eindelijk antwoordde hij:

'Wie kon dan ook verwacht hebben, dat zúlk een geschiedenis waar zou zijn? De diamanten mede te nemen, heeft veel weg van diefstal; maar voor de doode zijn zij volkomen nutteloos, en voor ons vertegenwoordigen zij een reusachtig fortuin.'

Wij traden verder voorwaarts, totdat we in de nabijheid der twee hoofdpersonen in deze zaal van het paleis genaderd waren. De oude bewaakster scheen nu onze bedoeling te raden, want terwijl zij zoo gezwind mogelijk naar Frank strompelde, goot zij al de fiolen van haren toorn over hem uit. Hij greep haar echter dadelijk aan, en ondanks al haar wanhopig geworstel, hield hij haar vast, terwijl hij mij toeriep:

'Gauw! gauw! neem de diamanten, dan zal ik dit wijf van u af houden!'

Ik strekte zenuwachtig mijne hand uit en greep de juweelen. Terwijl ik dit deed, scheen de gedaante, die ze droeg, plotseling te veranderen, want... eensklaps verdween zij, en bleef er niets anders meer dan een klein hoopje stof van haar over! Het angstzweet parelde mij in groote droppels op het voorhoofd; ik keerde mij om naar Frank, om te zien of hij had opgemerkt wat er gebeurd was, maar hij had nog altijd handen vol werk om mij de razende magera van het lijf te houden. Ik deed den zijden gordel af, dien ik altijd droeg, rolde daar de diamanten in, en zeide:

'Ik heb ze ingepalmd! - nu gezwind naar de poort! Ik ben op het punt van te stikken in deze bedompte atmosfeer!'

Hij tilde het oude wijf zooals zij daar reilde en zeilde in de hoogte, en haar zoo vasthoudende, keerde hij met mij naar den ingang terug. Hier weigerde zij hardnekkig, ons de geheime veer aan te wijzen; en ondanks al onze bedreigingen, bleef zij bij hare weigering volharden. Het duurde eenigen tijd eer wij een middel ter ontsnapping konden bedenken. Eindelijk en ten laatste kwam ik op den inval om een gaatje te boren in den zijkant van den ingang nabij de poort, en in dat gat staken wij nu zooveel patronen als wij missen konden. Na eenige dezer patronen te hebben opengebroken, strooide ik een klein loopje kruit neer, en terwijl wij er ons zoo ver mogelijk van verwijderden, gelukte het ons, een vonk te maken en zoodoende de geheele massa aan te steken.

Er volgde een hevige ontploffing, die wijd en zijd door het ledige paleis weergalmde; en tot onze blijdschap was er een gat in den muur geslagen, ruimschoots groot genoeg dat er een man door kon kruipen. Ik ging er het eerst door; daarna slingerde Frank het oude wijf van zich af en volgde hij mij. Wij konden hare kreten van woede en verbittering over onze ontsnapping nog hooren, toen Hassan zich reeds weder bij ons voegde, die onbeschrijflijk verheugd was over het welslagen van ons waagstuk en bovenal over het vooruitzicht, dat de ruime belooning, die wij hem hadden toegezegd, hem nu weldra zou worden uitbetaald.

De diamanten werden weinig tijds later van ons overgenomen door een syndicaat van Londensche kooplieden; reeds de grootste der steenen alleen was méér waard dan de som, waarop wij het geheele halssnoer van zeventien steenen geschat hadden. Wanneer de tegenwoordige draagsters der juweelen ze met een veelkleurig licht zien glansen en schitteren, vermoeden zij natuurlijk in de verste verte niet, dat zij thans getooid zijn met de diamanten van koningin Shomar.

Na afloop van ons avontuur ontsloegen wij Hassan nog geenszins uit onzen dienst, want wij hadden plan gemaakt om onze reizen nog in oostelijke richting voort te zetten, wat almede een gevolg was van ons succes bij dit zonderlinge avontuur.

Een dagje in Whitechapel.
Door Thérèse Hoven.

Ja, waarlijk, daar bracht ik een dag door en dat zonder er Jack *the Ripper*, den lokalen held, te ontmoeten. - Wat ik er deed? Geen visites maken of boodschappen doen, *versteht sich*, en toch vond ik mijn bezoek allerinteressantst. Ziehier wat mij er heen voerde. - Ik had in den laatsten tijd in Engeland veel hooren praten en ook veel gelezen over den zoogenaamden *social Wing* van het ‘Leger des Heils’ en ofschoon ik niet de minste neiging gevoelde, om een vrouwelijke Heilsoldaat te worden (*a Salvation Lassie*), had ik toch wel lust om deze beweging van nabij te zien. In de couranten werd er even veel tegen als voor gezegd, dus was dat geen maatstaf. Ik besloot persoonlijke ondervinding op te doen en daarnaar te oordeelen, en nu ik in de gelegenheid ben geweest, om de werken van Generaal Booth en zijn keurbende te zien, moet ik bekennen, dat ik er een sociale omwenteling op groote schaal in zie, een oplossing van verscheiden, tot nu toe onoplosbare, maatschappelijke vraagstukken, en dat ik Generaal Booth voor een even grooten volksleider houd als Robespierre, doch in een veel beteren zin.

Het is overbekend, dat de groote Heilsoldaat ongeveer twee jaar geleden een boek schreef over ‘*Darkest England*’, een soort van pendant van Stanley's ‘*Darkest Africa*’. Daarin legt hij zijn theoriën bloot; wat ik zag, was de practijk. Voor ik mijn ervaringen begin te vertellen, voel ik mij genoopt om te verklaren, dat de kapiteins en luitenants van 't Leger des Heils, die ons de verschillende inrichtingen lieten zien, allen hoogst gematigd waren in hun uitdrukkingen en niets in hen den ‘*Salvationist*’ verried. En dat is juist het schoone der nieuwe beweging, nl. dat zij de menschen, wien zij goeddoen, volkomen vrij laten en hun niet met godsdienst lastig vallen of ook maar in de verste verte trachten te bekeeren. Zij helpen, waar hulp noodig is, voeden de hongerigen en kleeden de naakten, zonder te vragen wie of wat zij zijn, en dat eischt geen geringe mate van zelfverloochening voor menschen als de volgelingen van Generaal Booth, die allen bezield zijn door heiligen ijver en waarvan de meesten dwepers zijn. Zelfs het bijwonen der ‘*Meetings*’ en het zingen der gezangen is geheel vrijwillig. Er wordt in dit opzicht niet de minste pressie uitgeoefend en dat pleit zeker in hun voordeel.

Toen ik het plan had opgevat om hun inrichtin-

gen in het East-End van Londen te gaan zien, schreef ik aan het Hoofd-Bestuur van *The Social Wing* en vroeg ik verlof om met een vriendin rond te gaan en hun werken te bezichtigen.

Wij ontvingen den volgenden dag een gedrukte permissie om alles te zien, wat wij wilden en tevens de onderstaande lijst:

WHERE TO FIND US.
LONDON
ELEVATORS OR WORKSHOPS.
Open from 9 a.m. tot 5.30 p.m.
No. 1. 159 Hanbury street, Whitechapel.
No. 2. Ebenezer Chapel, Fieldgate St. Whitechapel.
No. 3. 88, Old street St. Luke's
FOOD DEPOT ONLY:
Open from 7 a.m. till 7 p.m.
2 Burne street, Edgware Road.
FOOD AND SHELTER DEPOTS.
Open from 7 a.m. till 7 p.m.
'*The Ark*' 96 Soutkwark street S.E.
'*Bethnal Green*,' Green street.
'*The Harbour*,' Stanhope street.
'*The Lighthouse*' Quaker street.
'*Lime house*' West-Indië Dock Rd.
'*Whitechapel*' 272 Whitechapel Rd.
SHELTERS ONLY.
Open à 5 p.m.
Clerkenwell, 61*a* St. John's Square.
Ratcliffe Highway - Royal Mint street.
Westminster, 83 Harseferry Road.
PRISON HOME 30 Argyle street, King's Cross.
SALVAGE WHARF. Wellington street, Battersea.

Ik heb deze lijst enkel overgeschreven, om mijn lezers een denkbeeld te geven van de uitgebreidheid van 't werk. Bovengenoemde plaatsen zijn alleen voor mannen.

Dan zijn er nog ettelijke voor vrouwen, waarvan de voornaamste zijn:

Mrs. Brannwell Booth's
INTERNATIONAL RESCUE HEADQUARTERS,
259 Marc St. Hackney.
WOMEN'S SHELTER 194 Hanbury street Whitechapel.

De meeste dezer huizen zijn voor de gevallenen onder de zusteren, alsook voor ex-gevangenen. Uit een licht te verklaren en zeer prijzenswaardig motief staan deze *Homes* niet ter bezichtiging van 't publiek open. Ik meen ook dat de fabriek der DARKEST ENGLAND MATCHES voor vrouwen is opgericht en dat er bijna uitsluitend vrouwen werkzaam zijn. Daar ik er speciaal op aandrong, werd het mij en mijn gezellin toegestaan om zulk een '*Women's Shelter*' te bezichtigen. Het was gelegen

in een kleine zijstraat van een der arme buurten in Whitechapel. De ongelukkigen kunnen er van 's middags 5 uur tot den volgenden ochtend 8 uur terecht voor 2 stuivers; willen ze er gevoed worden, dan moeten ze het dubbele betalen.

Voor 10 cts. ontvangen ze dan een warm avondmaal en een stuk brood met boter of *jam*, benevens een kop koffie voor haar ontbijt. Wij bezichtigden de keuken, die er zindelijk uitzag, er stonden groote ketels met erwtensoep op 't vuur.

Het gebouw ziet er van buiten vrij somber uit; het is donker rood geverfd en heeft slechts een kleine deur. Door een soort van gang of voorportaal komt men in een groot lokaal, dat voor eetzaal, tevens zitkamer dient, er zijn banken, die veel op schoolbanken gelijken en ook voor tafels worden gebruikt. Verder heeft men de waschinrichting, waar de vrouwen in de gelegenheid zijn zich zelve en haar kleederen te wasschen Dit laatste is van meer belang dan men zoo oppervlakkig denken zou. De arme stumpers toch, die daar een schuilplaats en nachtverblijf zoeken, hebben geen andere kleeren dan die, welke ze aanhebben. Dus kunnen zij ze nooit reinigen. In genoemde wasch-inrichting nu, wordt haar zeep en warm water *ad libitum* verstrekt en kunnen ze haar garderobe stuk voor stuk een beurt geven. Vervolgens zijn er pijpen met stoom gevuld, waarop ze in weinige minuten droog zijn. De waschtafels bestaan uit houten bakken; in 't midden van 't lokaal hangen de noodige handdoeken, welke tweemaal per dag worden hernieuwd.

Dan zijn er ook nog verscheiden badkamers, waarvan de bezoeksters gebruik kunnen maken.

In speciale gevallen worden ze zelfs gedwongen, om zich te reinigen. Het schijnt echter, dat de meesten niet zeer geneigd zijn tot zindelijkheid. Zoo vertelde de vrouw van den kapitein, onder wier toezicht de '*Shelter*' stond, ons, dat er onlangs een vrouw in was gekomen, die er zich op beroemde, dat er gedurende tien jaar geen water op haar gezicht was gekomen, behalve als het regende, en dan was 't nog buiten haar schuld. Zij verzette er zich met al haar macht tegen, om een bad te nemen, en er waren niet minder dan vier *Salvation Lassies* noodig geweest, om haar er in te krijgen. Toen ze er in was, bekende ze, dat ze 't heerlijk vond en beloofde ze, zich van haar water-schuwheid te genezen. Een andere echter, die 's nachts om 12 uur uitgeput en moe een onderkomen zocht, betuigde liever weer op straat te gaan zwerven dan zich te wasschen, hetgeen ze dan ook deed.

Nadat wij gezien hadden, waar ze zich inwendig en uitwendig konden verkwikken, wilden wij natuurlijk de slaapplaatsen bezichtigen.

Wij gingen een vrij hooge trap op en kwamen in een enorme zaal, waar over de twee honderd houten bakken naast elkander stonden. Het beddegoed was hoogst primitief en bestond enkel uit een met zwart wasdoek overtrokken matras, die aan 't hoofdeinde hooger ligt en aldus een kussen vormt. Inplaats van dekens lag er een stuk Amerikaansch leer in elke krib; dit systeem, zoo al niet elegant of comfortabel, is zeer bevorderlijk voor de zindelijkheid, en dit is zeker wel een eerste vereischte, als men bedenkt, welk soort van menschen deze nachtverblijven opzoeken. *En passant* zij hier gezegd, dat de slaapplaatsen der mannen evenzoo zijn, doch bij hen, evenals trouwens bij de vrouwen in de *workshops* of *elevators*, bestaat er kans op beterschap. In 't begin slapen ze in houten bakken, als hierboven beschreven, doch zoodra ze goed oppassen en hun best doen, krijgen ze ijzeren ledikanten met dekens en spreien. Dan behoeven ze ook niet meer de algemeene slaapzalen te deelen, doch hebben

met hun zessen een vertrek, waarin zelfs waschtafels staan. Nog een graad hooger is het een kamer alleen te hebben. Zooals ik zeide, bestaat deze promotie alleen voor degenen, die in *workshops* zijn, dus voor de werkers.

In de zoogenaamde *shelters* blijven de menschen zelden lang genoeg om hooger te komen; dikwijls ook worden ze van daar naar de *workshops* gezonden. Behalve de houten bakken, bevindt zich nog een soort van kast in de slaapzaal, bestaande uit tal van afgesloten loketten. Deze worden den slapers, oftewel logeergasten, ter berging van mogelijk *handgepäck* afgestaan. Hun kleeren moeten ze opvouwen en onder hun matras leggen.

Wij waren intusschen weer naar beneden gegaan en zagen eenige vrouwen, die in de *shelter* gebleven waren; allen mogen dit doen, mits zij werken ten bate der inrichting. Dit is het groote beginsel van 't Leger; n.l.: hulp verleenen door werk te verschaffen.

Wij zagen een viertal vrouwen bezig met de verschillende zalen schoon te maken. De grootste ellende was in haar oogen te lezen, en geen wonder! Hoe diep moet een vrouw niet zinken, vóór zij er toe gebracht is, om een nachtleger voor eenige stuivers en vaak voor niets te zoeken, want er zijn inrichtingen, waar zij kosteloos opgenomen worden.

Bedenk eens, jonge dame, die 's nachts uw ledematen behagelijk uitstrekt op de heerlijke springmatras of 't zachte veerenbed, goed gevoed en verwarmd en omringd door voorwerpen van weelde en smaak, bedenk eens, dat er vrouwen zijn, meisjes wellicht van uw leeftijd, die gelukkig zijn, als ze maar een plaats hebben, waar ze beveiligd zijn tegen wind en regen, die zich bevoorrecht rekenen, als ze slechts onder dak zijn. Want zij, die daar een schuilplaats zoeken, zouden anders den nacht onder den blooten hemel doorbrengen. Ze zouden op een brug slapen, op een boot of God weet waar. Ze hebben vriend, noch maag; geld noch goed! Ze zijn alleen, alleen met 't spook der armoede en van den honger! Wat moeten zij lijden, vóór 't zoover gekomen is; welk een drama moet de geschiedenis der meesten bevatten! Wie weet, hoevelen er onder haar zijn, die bedrogen en verlaten werden door den man, die haar eens trouw zwoer, hoeveel weezen, hoeveel weduwen, en hoeveel Magdalena's, die den voet van 't kruis niet hebben kunnen of willen vinden, en toch zal wellicht op haar ook de spreuk der begaafde Fransche vrouw van toepassing zijn, dat alles weten, alles vergeven is! Wij zien slechts het einde, wij zien ze ellendig en uitgeput haar ongelukkig bestaan voortsleepen, doch wij kennen de oorzaak daarvan niet. Wij zien ze in het groote strijdperk des levens slechts als overwonnenen, en weten niet hoe fel de strijd is geweest, hoe bitter de nederlaag! *Plaignons et passons!*

Dat zeggen wij en hoogstens wijden wij een traan aan haar rampzalig lot; de adepten van Generaal Booth echter helpen haar en trachten haar op te heffen. De kapitein vertelde ons dat er in 't afgeloopen jaar 86,816 vrouwen in de inrichting geslapen hadden, dat is gemiddeld 235 per nacht; daarvan hadden ze 421 naar verschillende betrekkingen gezonden; van 13 meisjes hadden zij de familie opgezocht en gevonden; 7 vrouwen hadden zij bij haar echtgenooten teruggebracht en haar thuis werk gegeven, verder hadden ze er 163 van naar de *Salvation Rescue Homes* gezonden, waar ze konden blijven zoo lang ze wilden, terwijl er bovendien een 60tal door andere inrichtingen van 't Leger waren opgenomen. Verder vertelde hij ons dat er in dat jaar 25600 kaartjes voor een ontbijt waren uitgegeven. Op mijn vraag of de

salvationists ook huisbezoeken aflegden, antwoordde onze verslaggever dat ze sedert Jan. '91 (ik was er einde October) 1500 huisgezinnen hadden geholpen.

Naast deze *Shelter*, was een ander gebouw, en wel een *crêche*, dat, evenals 't eerste, door warme lucht verwarmd was. De atmospheer was er dus aangenaam, ten minste wat de temperatuur betrof.

In een der zalen waren een 25*tal babies* bijeen, wier geschrei als een noodkreet klonk en mij aan Mrs Browning's *Cry of the Children* deed denken. Arme stumpers! wat zal hun leven zijn? Geboren in de diepste armoede, zullen zij er ook wel in leven en sterven. Deze inrichting bestaat ongeveer een jaar en in dien tijd waren er een kleine 5000 kinderen opgenomen.

Van daar gingen wij naar een der *Elevators.* Daar kan elke man, die zich bij 't hoofd-comité daartoe aanmeldt, kost en inwoning krijgen, mits hij er voor werkt. Elken werkman wordt een taak gegeven en indien hij deze niet afmaakt krijgt hij minder eten; zoo zijn er middag en avondmalen van 10-15 en 20 cts. Als ze er vier weken goed gewerkt hebben, krijgen ze wat geld en als ze er toe geschikt zijn en er plaats is, worden ze tot baas verheven. Eenigen komen slechts voor enkele dagen, anderen blijven er geruimen tijd, terwijl weer anderen aan betrekkingen geholpen worden of naar de boerderijen van 't Leger gezonden worden. Zij slapen in een *Home*, dat ingericht is op de hierboven beschreven manier. Voor hun maaltijden gaan ze naar daartoe ingerichte huizen, waarover straks meer.

In de *workshop*, waar wij waren, werden matten gevlochten, planken gezaagd, bundeltjes hout voor kachelgebruik klaargemaakt, meubelen vervaardigd en tamboerijnen gemaakt, de laatste ten dienste van het Leger. Elke afdeeling moet de kosten van 't lokaal enz. goedmaken; zoo de opbrengst niet voldoende is, dan wordt dezelve opgeheven. Den mannen wordt zooveel mogelijk werk naar bekwaamheden gegeven.

't Moeielijkste is om een geschikte markt voor de voorwerpen te vinden; vandaar dan ook, dat er hoofdzakelijk zeer courante artikelen, die men in 't dagelijksch leven noodig heeft, worden vervaardigd. - Interessant was 't om de verschillende gezichten der werkers gade te slaan; eenigen hadden blijkbaar alle gevoel van schaamte verloren en schenen er niets in te vinden, om aldus geholpen te moeten worden. Sommigen zagen er slim en geslepen uit en schenen onder 't werk door plannen te beramen om op een andere of nog minder eervolle manier aan den kost te komen. Enkelen werkten met lust en hadden blijkbaar geen gedachte buiten 't geen zij deden. Merkwaardig was 't, hoe beleefd ze over

't algemeen waren; als ik naga, dat ik dien dag toch onder 't schuim der maatschappij heb verkeerd, onder de laagst gezonkenen, dan sta ik nog verbaasd. Geen enkel onvertogen woord, geen ruw gebaar zelfs, merkte ik op. De discipline was uitstekend en toch moeten er vreemde gasten onder geweest zijn. Zoo merkte ik een heel oud mannetje op en toen ik vroeg of de kapitein, die ons rond voerde, hem kende, vertelde hij ons, dat hij een onverbeterlijke inbreker was geweest en successievelijk 26 jaar gevangenisstraf had ondergaan. Sedert hij bij 't Leger was toonde hij echter beterschap en bekende, dat 't geregelde leven en de discipline hem meer aantrokken dan 't gevaarvol bestaan, dat hij vroeger geleid had. Ook was hij liever in zulk een *workshop* bezig dan in de gevangenis. Hij was al bijna een jaar in de inrichting en was op 't punt van naar eene boerderij gezonden te worden.

Toen het etensuur daar was, mochten allen uitscheiden en kregen zij een bon naar verdiensten, - daarna begaven zij zich naar '*The Lighthouse*' waar hun voedsel verstrekt werd. Wij volgden hen derwaarts, na van den beleefden kapitein afscheid te hebben genomen. Hij stak ons de hand toe en betuigde zijn ingenomenheid met ons bezoek: 'Wij waardeeren het zeer, 'als vrienden onze inrichtingen komen zien,' zeide hij. De *Salvationists* toch, zijn in dit opzicht als de *Quakers* en noemen iedereen vrienden.

Toen wij aan '*The Lighthouse*' kwamen, waren eenige heilsoldaten juist begonnen met het uitdeelen der porties. Alles ging geregeld en elke man wachtte geduldig zijn beurt af, na eerst zijn bon te hebben afgegeven. -

Wij stonden juist tusschen de keuken en de eetzaal in, zoodat wij een oog op beide hadden. Er werd op stoomfornuizen gekookt en alles werd heerlijk warm opgedischt.

Het eten der beste werkers, zij die een bon van 20 cts. hadden ontvangen, bestond uit: een vrij grooten biefstuk-pudding, die er werkelijk smakelijk uitzag, benevens een flinken schep witte boonen en eenige aardappelen in de schil. De bons van 15 cts. gaven recht op een snede geperst vleesch, boonen en aardappelen, die van 10 cts. op een snede vleesch met brood; zij die tot de eerste categorie behoorden, kregen een kroes koffie te drinken, de anderen thee.

Het groote beginsel van het Leger is matigheid te bevorderen en daarvoor alleen zou de instelling al prijzenswaardig zijn. Op dat gebied toch heeft het in de 27 jaar, dat het bestaat, reeds onberekenbaar veel nut gesticht. Het was bepaald een genot de arme stakkers te zien eten, doch aan den anderen kant was het hartverscheurend de uitgehongerde gezichten van eenigen van hen gade te slaan, vooral van hen, die een middagmaal van 10 cts. kregen. De meesten zagen er ziekelijk en vervallen uit en sleepten zich met moeite voort. Toen allen bediend waren, stonden de heilsoldaten op en zongen een kort danklied; slechts enkelen der aanzittenden namen er aan deel, doch niemand maakte er een aanmerking op, daar - zooals ik reeds zeide - de godsdienstoefeningen geheel vrijwillig zijn. Het middagmaal liep in de beste orde af en naarmate zij klaar waren, mochten de werklieden in een zijlokaal gaan en een pijp rooken, zoo ze ten minste de noodige materialen er voor bij zich hadden. Ook was er gelegenheid om zich te wasschen. Op de tweede verdieping bevonden zich de slaapzalen, doch daar mogen ze overdag niet op. Te 10 uur moeten alle mannen in bed zijn, in de inrichtingen voor vrouwen mogen de logé's zich te 9 uur ter ruste begeven. Wij zagen de verschillende lokalen en begaven ons daarna naar 30 *Argyle street*, *King's Cross*, naar het *Prison Home*. Dit is echter niet meer in Whitechapel, doch in een geheel ander deel van Londen gelegen. Wij werden er ontvangen door

de vrouw van den kapitein, een goedig, burger vrouwtje, dat blijkbaar veel belang in haar werk scheen te stellen. Ze was onuitputtelijk in haar lof over 't Leger en vertelde ons, dat ze nu bijna een jaar met haar man aan dit *Home* werkzaam was en dat ze daarom een maand vacantie kregen, welke ze te Brighton op kosten van 't Leger mochten gaan doorbrengen. Daarna zou hun ander werk gegeven worden, waarschijnlijk zouden ze aan 't hoofd van een nieuw *Home* komen.

Ze vertelde ons ook, dat er allerlei soort van menschen onder de ex-gevangenen waren, zelfs een advocaat en een schoolmeester. De laatste had voor verschillende misdrijven 20 jaar gevangenisstraf ondergaan en was nu door zijn familie in dit tehuis besteed.

Verder waren er drie jongens onder de zestien jaar, één van hen, was er op verzoek zijner moeder, daar zij geen raad met hem wist en vreesde, dat hij nog eens in de gevangenis zou komen wegens de vele kwâjongensstreken, welke hij bedreef.

De andere twee waren vrienden; de een had een wissel van £ 35 (f 420) vervalscht, de andere had dien ingecasseerd; beiden waren er door hun patroon geplaatst, omdat hij de zaak niet ruchtbaar wilde maken en hoopte hen aldus op den goeden weg terug te brengen. Het schijnt, dat zelfs eenige rechters zeer met het plan van 't Leger zijn ingenomen en hun soms menschen zenden, die niet in de termen vallen om veroordeeld te worden, maar toch toezicht noodig hebben, en daar 't niet alleen 't doel der *Salvationists* is, gevallenen te helpen, maar ook hun broeders voor vallen te behoeden, nemen zij dezulken gaarne op.

Het huis, dat wij bezichtigden, zag er netjes uit, er was zelfs een leeszaal; toen wij er binnenkwamen, zaten er twee mannen bij den haard, die, ondanks hun schamele kleeding en verwaarloosd voorkomen, toch nog den *gentleman* verrieden; waarschijnlijk waren het de advocaat en de schoolmeester van wie de vrouw van den kapitein ons verteld had.

Wij zagen ook de werkplaatsen en de slaapkamers, een en ander was op denzelfden voet ingericht als in de *elevators.*

Behalve al deze inrichtingen bestaat er nog:

'*Our Household Salvage Brigade.*'

Deze afdeeling belast zich met 't inzamelen van allerlei afval, dat op een werf te Battersea, een der buitenwijken van Londen, uitgezocht en zoo mogelijk benuttigd wordt.

De kapitein, die aan 't hoofd van deze *Brigade*

staat, hoopte tegen Kerstmis ongeveer 250 personen voor dit werk te gebruiken en dacht het aantal tot 500 toe uit te breiden. Er zijn nu reeds over de honderd huizen, waar zij mogen afhalen, wat anders toch maar weggeworpen zou worden. Verder is er een afdeeling belast met 't ontvangen en uitdeelen der kleeren, welke belangstellende vrienden aan 't Leger zenden. En eindelijk zijn er boerderijen, waar tal van geredde mannen en vrouwen heen worden gezonden. Een der plannen, zoo niet het voornaamste plan van Generaal Booth is om een landverhuizing op groote schaal tot stand te brengen. Voor dat doel is hij met ettelijke honderden volgelingen in Australië geweest, waar hij: '*model-farms*' aangelegd heeft. Zoodra dit werk klaar is, zendt het Leger in Europa er heilsoldaten en anderen naar toe, die er een afzonderlijke kolonie zullen vormen.

Voor dit alles is natuurlijk veel geld noodig, doch 't is werkelijk een goed doel en daarvoor mag men, neen, moet men iets over hebben. Ten slotte nog eenige opgaven voor de liefhebbers van statistiek.

Van Dec. '90 tot Sept. '91 werden er in de *London Shelters* 147,324 mannen opgenomen.

In de *Food Depôts* werden 1,036,809 kaartjes uitgegeven.

In de verschillende Hôtels van 't Leger sliepen 228,944 mannen.

Van 1 Jan. '91 tot 25 Sept. '91 hadden ze aan de *Workshops* 11,835 aanvragen voor werk, terwijl 1050 bazen om werklieden vroegen, en er 3129 naar vaste betrekkingen werden gezonden.

In de *Elevators* of *Workshops* zijn wekelijks gemiddeld 214 werkers; daarvan werden in dit jaar tot 25 Sept. 212 naar de boerderijen gezonden.

Het *Prison Home* hierboven beschreven is pas sedert 30 Jan. geopend; in dien tijd namen ze 176 mannen op, waarvan 29 werk kregen en 19 naar huis werden gezonden.

Ongelukstijding.

Zij stond op het balkon van haar paleis, de schoone Ginevra Corsini; zij was twintig jaar, de aangebeden echtgenoot van Luigi Corsini, de moeder zijner twee kinderen; zeker, zij was een gelukkige vrouw: haar man had haar innig lief, zij woonde met hem en haar kinderen bij haar ouders in het voorvaderlijke paleis; haar leven ging kalm, gemakkelijk, misschien wat al te kalm, wat al te gemakkelijk voorbij. Zij was jong en levenslustig, en allen, die haar omringden, waren zoo ernstig, zoo verstandig; haar man in de eerste plaats, die, tien jaar ouder dan zij, al haar grillen inwilligde, maar met een toegevenden, vriendelijken glimlach, alsof zij een ondeugend, onverstandig kind was, niets meer; haar grijze ouders, die zooveel in het leven hadden geleden en nu niets meer daarvan verwachtten dan kalmte en rust; haar oudste broeder, de boezemvriend van Luigi, die haar telkens en telkens deed voelen dat zij zulk een man niet waardig was, en Bianca, haar vriendin, die misschien zich zelf een geschikter vrouw achtte voor Luigi dan de kinderachtige, onbezonnen Ginevra.

De jonge vrouw verveelde zich doodelijk in het groote, sombere paleis. Zij droomde slechts van vroolijke feesten en van schoone cavaliers, die haar omfladderden als vlinders het licht der kaars; muziek, dans, bloemen, zij dorstte er naar; haar hartje bleef onvoldaan, al achtte zij haar man ook zeer hoog, al vertroetelde zij haar kinderen; maar zij was twintig jaar, nog geen zestien toen zij met Luigi in het huwelijk trad. Neen, zij wenschte geen ander levenslot, maar toch een kleine coquette intrigue, in

alle eer en deugd natuurlijk, dat gaf een weinig pit aan den zoetigen, flauwen smaak van het dagelijksche leven.

En zoo stond zij op het balkon, schoon als de morgen, met stralende oogen en zonnigen glimlach; een ruiter reed voorbij en groette haar met hoofsche buiging, en toen nog eens en nog eens! Zij las in zijn oogen hoe hij haar bewonderde, hoe hij smachtende blikken wierp op de roos, die op haar boezem prijkte.

Zou zij het doen? Och, wat lag er in? Niets, niets, het was maar een aardigheid! Toen de galante ruiter nog eens voorbij reed, lag de vuurroode roos op den grond voor het balkon, maar de schoone dame was verdwenen.

Hij raapte de bloem op, stak ze op zijn borst, en daar hij jong en ijdel was, beroemde hij er zich in den kring zijner vrienden op, dat de fraaie bloem een geschenk was van de schoone Ginevra Corsini. Dat kwam Luigi ter ooren, en hij vroeg den jongen pocher om rekenschap; en wat er toen volgde?

De familie zat rustig bij elkander in de groote zaal. Bianca en Ginevra's vader speelden een partijtje schaak; de moeder en haar jongste dochter volgden met belangstelling het spel. Ginevra hield zich met een handwerkje bezig, maar haar gedachten vertoefden ver van daar bij den jongen, eleganten cavalier, die - zij had het achter de portière gezien - haar roos zoo vurig aan zijn lippen had gedrukt. Vóor haar op het tapijt speelde haar oudste zoontje Marco; de Calabrische min hield het jongste kind op den schoot.

Daar naderen voetstappen, daar hoort men een verward gefluister en Giulio, haar broeder, komt haastig binnen; hij is doodsbleek, maar zijn oogen staan dreigend; toornig, vol verontwaardiging ziet hij zijn zuster aan, die, van haar zetel opgerezen, door een akelig voorgevoel bevangen wordt.

‘Ginevra, uw wensch is vervuld. Uw leven was te kalm, te eentonig, nu komt er afwisseling; daar wordt uw man binnengebracht, zwaar, misschien doodelijk gewond. Hij heeft uw eer verdedigd tegen den ijdelen, nietswaardigen Paelo Gazzuoli, die zich in het openbaar er op beroemde een roos van u ontvangen te hebben, en met zijn dood die pocherij boette.’

Met een rauwen gil slaat Ginevra de handen voor het gelaat; verwijtend staart Bianca haar aan, ja, zij had het altijd wel vermoed: dat kind zou eens ellende en schande brengen over het hoofd van Luigi. O, hoe heel anders zou zij hem hebben bemind en gewaardeerd!

De vader is opgestaan, de moeder vouwt de handen, en in de aangrenzende kamer nadert de gewonde Luigi, ondersteund door zijn vrienden.

Wat zal het einde wezen? Zal Ginevra aan de lijkbaar van haar echtgenoot in radelooze smart haar

ONGELUKSTIJDING. Naar G. Mantegazza. (Zie blz. 294).

lichtzinnigheid beweenen, die oorzaak was dat twee menschenlevens er door verwoest werden, of zal Luigi herstellen en zij aan zijn zijde een nieuw, beter leven beginnen?

In elk geval vreeselijk is de les, die de lichtzinnige jonge vrouw ontvangt voor haar misstap, waarvan zij de straf als ongelukstijding hooren moet.

Wat een oude courant al zoo te lezen geeft.
Door A.J. Servaas van Rooyen.

Ik neem maar een nommer uit den grooten hoop weg.

Het is No. 152 van de 'Leydse Courant', een, in zijn tijd, veel gelezen blad.

Hij ziet er anders nu niets aanlokkelijk uit. Slechte druk, grauw papier, zakjespapier gelijk. De letters zijn vrij wel afgesleten, en zoo 'compres' gezet, dat de oogen er moe van worden.

'Vrijheid. Gelijkheid. Broederschap.' Die drie woorden staan bovenaan. Ze maken het devies uit van de Bataafsche republiek in het 'derde jaar der Bataafsche vrijheid.' Gelukkig staat er nog bij A^{o} 1797, want anders zou dat 'derde jaar' nog maar niet voor iedereen zoo te ontsluieren zijn. 'Woensdag den 20 December' geeft eene nadere aanwijzing, en het wapenschild der sleutelstad met zijn stedekroon en tenanten: de leeuwen, stempelen het blad als de Leidsche Courant, zooals reeds in den titel is vermeld.

Uitgevers zijn de Wed. Anthony de Klopper en Zoon, op de Breede straat.

De advertentiën zijn hoofdzaak. De nieuwstijdingen beslaan niet meer dan twee derde der eerste bladzijde van het half vel folio-formaat.

We zouden nu met zoo'n klein blaadje niet tevreden zijn; vooral niet omdat de Leidsche Courant slechts driemaal 's weeks verscheen, en hoewel uiterlijk een lokaal blad, niettemin een hoofdblad was.

De nieuwstijdingen zijn te verdeelen in buiten- en binnenland.

Wat het buitenland betreft, hebben zich voor dit nommer slechts twee correspondenten laten hooren; voor Duitschland en Frankrijk.

Vlug ging het in die dagen niet. De berichten zijn van 8 en 14 December. Oudbakken nieuws zouden we nú zeggen, en toen was men al zeer tevreden van die datums in de courant van 20 December tijding te hebben.

Uit R a s t a d t is het eerste bericht. Het is zeer belangrijk, ook nog voor onze dagen.

Op 1 December 1797 was de zoogenaamde geheime Conventie van Rastadt tot stand gekomen; er zou nu in die plaats een congres worden gehouden om den vrede tusschen Frankrijk en het Duitsche rijk te bevorderen en een voldongen feit te maken. Dit werd den 9den geopend, doch zonder goeden uitslag, al duurde het bijna 2 jaren. Welnu, die opening verwachtte men aldaar op den 8en December, 'ofschoon de Generaal Buonaparte nog niet terug is van deszelfs reize naar Parys.' De zittingen, zoo voegde men er bij, zouden worden gehouden in een der zalen van dat gedeelte des kasteels, waarin de Directoriale minister van Keur-Mentz verblijf houdt.

Uit Parijs, onder dagteekening van 14 December gaf men in de eerste plaats bericht in welken vorm de brief gegoten was, die Frederik Willem III, door Gods genade koning van Pruisen, enz aan de Fransche Republiek had gericht om haar bekend te

maken met het overlijden zijns vaders, den neef van Frederik den Grooten, die dezen in de regeering in 1786 opvolgde.

De brief heeft historische waarde: Zij luidt: ‘Groote en Waarde Vrienden, de Voorzienigheid beschikt hebbende over de dagen van den Koning myn Vader, overleden den 16 dezer maand, en my tot den Troon myner Voorouderen hebbende geroepen, haaste ik my U deze dubbele gebeurtenis te berigten, overtuigd, dat gy aandeel zult neemen in het verlies, 't welk ik kome te doen, en dat gy belang stellen zult in myne komst tot de regeering der Pruissische Staaten. Ik zal myne grootste zorg besteden om de goede verstandhouding, die ik tusschen de beide Natiën zo gelukkig vinde daargesteld, aan te kweeken en te bekragtigen; en hier mede bidde ik God, dat hy U, groote en waarde Vrienden, in zyne heilige en waardige hoede hebbe.’ De brief was geteekend: Uw goede Vriend Fredrik Willem, en het opschrift gericht aan de Fransche Republiek, en in haar naam aan de Burgers, uitmakende haar Uitvoerend Bestuur.

Wat de tijd verandering kan brengen! Vergelijk dezen toon eens met wat er nu uit Duitsche vorstenpen zou klinken tegenover Frankrijk!

Het andere bericht uit Parijs over het tractaat met Portugal, dat niet op tijd was geratificeerd en waarvoor het Hof van Lissabon gestraft moest worden, ‘om het te beschouwen als niet geschied,’ is minder belangrijk.

Nu komen we aan de ‘Nederlanden,’ met berichten uit Middelburg van den 11en, uit Amsterdam van den 18en, en uit 's Hage[1)] van den 19 December.

Onder Middelburg is de wetenschap aan het woord. Het ‘Zeeuwsch Genootschap’ heeft eene algemeene vergadering gehouden, prijsvragen uitgeschreven, en directeuren en leden benoemd.

Onder de prijsvragen is inzonderheid belangrijk die over het golvenstillend vermogen van de olie, eene zaak, die in den laatsten tijd wederom als eene nieuwe toepassing, de ronde doet en in zwang is gekomen.

Scheepsberichten zijn de nieuwtjes uit Amsterdam, en onder 's G r a v e n h a g e wordt een kort verslag gegeven van eene zitting der Nationale vergadering, die door den Burger-representant Blaauw, ‘van deszelfs onpasselijkheid hersteld zijnde,’ werd gepresideerd. Aardig is het om kennis te nemen hoe de verschillende punten der Agenda werden commissoriaal gemaakt, voor notificatie aangenomen, of uitgesteld.

1) Ik heb dat l e e l i j k e woord behouden om gelegenheid te hebben in deze noot, nogmaals en nogmaals op dat misbruik te wijzen. Schrijf toch, wat ik u bidden mag, 's Gravenhage of Den Haag. (Zie o.a. *Vragen v.d. dag* VI, bl. 361).

We zullen nu een blik slaan, door middel der advertentiën, in den maatschappelijken toestand, van voor ongeveer eene eeuw geleden.

Voor den geest en 't verstand zorgen de boekverkoopers van Thoir te Leiden, van Gulik, Honkoop, Allart en van Cleef en Hoorn, allen te Amsterdam, en Cornel te Rotterdam.

Men hoopte toen reeds op de volgende eeuw. Doch wie zal het fin de siècle der 18e eeuw goed genoemd hebben. Daarom vertaalde de predikant J.W. Bussingh te Amsterdam, de u i t z i c h t e n in de volgende eeuw, een volksboek, zoowel voor Joden als Christenen, belangrijk om door beide gezindten gelezen te worden.

Dat er toen veel haperde, bewijst de uitgave van een A m s t e r d a m s c h P r y s v r a a g - b o e k j e , inhoudende verscheidene merkwaardige en zeer belangryke zaken voor 't algemeen ter nuttige beantwoording voorgesteld door A. Trouw. Wanneer die schrijver nu maar ter goeder trouw geschreven heeft, dan kan van zoo'n boekske in waarheid gezegd worden, ‘dat het noodzaaklyk diend geleezen en overwoogen te worden van een ieder ingezeeten van ons Land.’

Practisch was voorzeker ‘het Commercieel en Huishoudelijk dagelyks Zakboek voor het jaar 1798, dienende ter dagelyksche aanteekeningen van alles wat in Beroep of Huishouding, onthouden moet worden,’ enz. Voor slechts 18 stuivers was men klaar, ten minste wanneer de blanco kolom voor de ‘dagelijksche aanteekeningen’ bijgehouden werd en... wat meer zegt, wanneer zij daarna werden uitgevoerd.

Reisverhalen werden in de vorige eeuwen druk verkocht, zelfs in kostbare uitgaven, en gelezen ook. Zoo kwam het dan ook, dat de Reize rondom de Waereld door James Cook, met ongemeene fraaije groote kunstplaaten en kaarten, - door de eerste meesters buiten 's Lands gegraveerd, - een buitengewoon debiet had.

De romantiek is vertegenwoordigd door Emmelina van Charlotte Smith, 4 deelen, en Emilia de Warmont, drie deelen, met plaaten en muzyk. Dit laatste boek, beleefde toen reeds een tweede druk.

Herstel was in vele opzichten de leuze; herstel moest er komen, ook ‘in de Manufacturen’, (hier in de beteekenis van fabrieken van nijverheid), om Neerlands vernieuwde welvaart, daarin te herwinnen. Dat die welvaart op sloffen ging, behoeven we niet nader te verklaren voor hen, die in die 18e eeuw thuis zijn.

De makelaars hebben het leeuwendeel in de advertentiën. Zij verkoopen ‘Buenos Airos-huyden, yzerwerk, cabesse zoete en bittere nieuwe Barbaryse amandelen, drooge Virginy tabaks-steelen, een frisse party Manufactuuren, - nu in den zin, zooals wij dat woord tegenwoordig opvatten, - effecten, Barcelona-brandewijn en Kersewater, een inboedel, branderijen, huizen, enz. enz.; elk wat wils.

Voor de bezitters van ‘effecten’ worden enkele uitlotingen en het betalen van coupons en dividenden geadverteerd.

De staat rekende op vrede, want niet minder dan 61 stukken kanon, 23 000 ruwe kanonkogels, 1600 bommen, 10,000 spiegel- en handgranaten, 238,000 pond ijzer van gesloopte affuiten, 57,050 pond schroot, 2770 snaphanen, en 15,000 vuursteenen, enz. enz., worden ter verkoop aangekondigd, tenzij in die dagen wisseling van wapentuig door nieuwe uitvindingen en verbeteringen noodig was geworden. Ook op dat punt zou er alweer geen nieuws onder de zon zijn, want ook in onze dagen houden die wisselingen niet op.

Tot slot een en ander uit het familieleven.

De ‘voorspoedige verlossing’, door ‘Gods zegen of genade’ van ‘welgeschapen kinderen’, was toen ook in vollen gang, zoo goed als er sterfgevallen plaats hadden, die door nabestaanden of executeuren worden bekend gemaakt. Meerendeels was men niet gediend van ‘condoleantie-brieven’; trouwens er was in die dagen geen gedwongen frankeering, en de porten waren nog te hoog.

Een neef van 71 jaren en 9 maanden sterft ‘aan eene toeneemenden verzwakking’, tot groote..., vul 't woord maar in, zoo ge zelf wilt.... van de erfgenamen; dan nog ‘behaagde het den Almachtigen, onzen bloedverwant, den burger d i e e n d i e , van ons weg te neemen,’ en een echtgenoot, overstelpt van smart, vond lust om die smart, onder deze woorden te brengen: ‘Het was op gisteren avond ten 6 uuren, dat my de gevoeligste slag mijns levens trof: Mijn waarde en tederbeminnende huisvrouw....., wierd my, na een ziekte van vijf dagen, in den ouderdom van ruim 46 en 1 half jaar, en na eene gezegende Echtverbintenis van bijna 21 en 1 half jaar, door hem, die niet antwoordt van zijne daaden, door den dood ontrukt, en zoo ik op deze gronden vertrouwe, in een beeter leeven overgebragt. Niets kan mij en mijne twee kinderen, in onze zo rechtmatige droefheid troosten, dan alleen de Godsdienst, door Jezus ingesteld. Geeve hier van door deezen kennis aan enz.’

Ik zal er niet te veel van zeggen; we vinden ze nog zoo, dergelijke advertentiën, maar 't doet mij zoo denken aan de kransen van onzen tijd, die onder de uitbetaling van een begrafenisfonds zijn begrepen en weder teruggenomen worden, als zij hebben dienst gedaan bij de ter aarde-bestelling. Wellicht hadden de ‘bidders’, die voor de plechtigheid in die dagen zorg droegen, dergelijke formulieren gereed, die maar behoefden ingevuld te worden.

Het vormelijke heeft steeds de zege behaald boven het stille leed, en mogen onze couranten wat minder deftig en statig zijn opgesteld, dan die in den tijd, waaruit ik een courant nam, om mijn lezers te laten medelezen, de menschen zijn dezelfden gebleven.

Het is met het menschelijk geslacht als met de portretten van ouden datum. Men knapt ze wat op, men wascht ze af, men zet ze in een andere lijst; niettemin behouden zij de gelijkenis.

's-G r a v e n h a g e .

Verboden vermaak.

Zij heeft eindelijk den weg gevonden naar Oom's bibliotheek, de zestienjarige Minette; t'huis werd zij streng opgevoed. Vader en moeder zijn van oordeel

dat boeken - vooral romans - voor meisjes overbodige weelde en ijdelheid zijn. Het kookboek, ziedaar de meest geschikte lectuur voor een meisje, dat de school verlaten heeft; maar Minette heeft wel eens gehoord, dat er nog andere boeken in de wereld bestaan, die wel wat amusanter zijn dan de lievelingslectuur van moederlief. Nu is zij gelogeerd bij oom en tante; oom is leeraar aan een H.B.S., en toen hij en zijn vrouw, na veel moeite, de toestemming verkregen hun aardig nichtje eens tot logée te hebben, werd hun op het hart gedrukt haar toch vooral niet toe te laten in de boekenkamer.

Maar ouderdom schikt, jeugd beschikt!

Minette had het zich nu eenmaal in het hoofd gezet eens te weten, wat die gevaarlijke boeken toch wel voor aantrekkelijks bevatten; en zij zocht van af den eersten dag naar een geschikte gelegenheid om haar doel te bereiken. En het oogenblik kwam; oom was naar de school, tante maakte een noodzakelijke visite en nichtje verklaarde gaarne t'huis te blijven, om een paar sterren van haar bedsprei te haken en een paar recepten uit tante's keukenboek over te schrijven. Maar nauwelijks waren oom en tante de deur uit, of Minette liet sprei en recepten in den steek en sloop naar oom's studeerkamer. Wat een rijkdom, wat een overvloed, wat een keuze, bedwelmend, overstelpend!

Wat zal zij nu kiezen? Zij gaat het trapje op, neemt een boek op den tast uit de rijk voorziene rekken, en reeds bij de eerste bladzijden is zij geboeid, betooverd.

Wat voor boek is 't, dat haar tijd en plaats doet vergeten, dat haar gevangen houdt met onzichtbare banden? Misschien gevaarlijk gift, dat haar ziel langzaam indrinkt, dat haar leven eenmaal zal bederven. Aan wie dan de schuld? Aan het jonge meisje, dat met het vuur der jeugd en de aangeboren zucht tot verboden vermaak, zich zonder oordeel des onderscheids op de rijpe en groene vruchten des geestes werpt, of wel de onverstandige ouders, die door hun verkeerd begrepen strengheid veel meer kwaad doen dan zij vermoeden, terwijl oordeelkundige toegevendheid en verstandige raad, aan het genot den prikkel van het verbodene ontnemen en vooral het onervaren meisje niet aan haar zelf zouden overlaten in de zoo moeilijke en gevaarlijke keuze van haar eersten roman.

Een geheim.

Een geheim!

Wat voor een geheim het wezen kan, dat het vroolijke Sijntje haar niet minder vroolijke vriendin Betje in 't oor fluistert en dat Teun natuurlijk niet hooren mag?

Of hij er nieuwsgierig naar is? 't Lijkt wel of de guit, met zijn pijp in den mond en zijn handen in den zak, heel goed raadt wat daar verhandeld wordt. Ja, natuurlijk, 't is iets over hem; de meisjes zijn ouder dan hij, en 't spreekt van zelf dat Teun's hartsgeheimen niet met háár in betrekking staan.

Toch schijnt het geheimpje vooral Betje belang in te boezemen, zij laat de naald vallen en luistert met half geopende lippen naar hetgeen Sijntje haar verhaalt.

Wat het zijn mag?

Neen, laten wij geen moeite doen het te raden - want 't is een geheim, en een geheim dient men te eerbiedigen, vooral wanneer het van zulke lieve lipjes valt als die onzer schalksche boerinnetjes.

Henri Verdoorn.
Novelle door Jan Ouvrier.

III.

Uit de wijdgeopende vensters van een huis op het Vreeburg te Utrecht klonk een luid gegons van stemmen. Op de blauwsteenen stoep lagen kurken, half opgerookte sigaren, een stuk brood, zelfs stukjes zalm en kreeft, door jeugdigen overmoed uit het raam geworpen.

Eenige straatjongens met de handen in de zakken stonden de studenten aan te gapen, die soms voor het raam verschenen. Voorbijgangers sloegen een nieuwsgierigen blik naar boven en de dienstmeisjes konden een lachje niet verbergen, wanneer een der vroolijke jongelui haar een vertrouwelijken groet toezond. De overblijfselen van een collation waren op de groote, ronde tafel te vinden.

Een drietal studenten zaten op de tête-à-tête, die dwars door de kamer gerold was. De twee andere jongelui zaten nog aan de tafel. Leege flesschen lagen op den vloer en de gastheer en zijn gasten beijverden zich dat aantal te vergrooten.

Een van hen greep een stoel en sprong daarop de kamer rond.

‘Dat is een kolossaal idee! riep er een; 't is mooi weer, dus we moesten onze fuif op vier wielen voortzetten.’

‘Mooi, mooi, flink gezegd,’ was het antwoord.

‘De club neemt dus met algemeene stemmen het voorstel aan, voer de eerste spreker met gemaakten ernst voort, een paard plus een koetsier de eer aan te doen, hare hoogwijze leden door Utrechts omstreken te voeren! Gastheer, stuur s.v.p. een boodschap naar den stalhouder.’

‘Jammer, dat Han er niet is,’ bromde een ander.

‘Zeg, Piet, weet jij niet, waarom hij niet gekomen is?’ werd aan jonker van Burkenesse gevraagd.

‘Ik kan het niet zeggen, hoor!’ antwoordde deze.

‘We moesten Han gaan halen; hij is toch onze ab-actis.’

‘Natuurlijk,’ zeide de president. ‘Piet, richt uwe schreden naar de woning, waarin de heer Henri Verdoorn, gewoonlijk Han genaamd, zijn zetel opge-

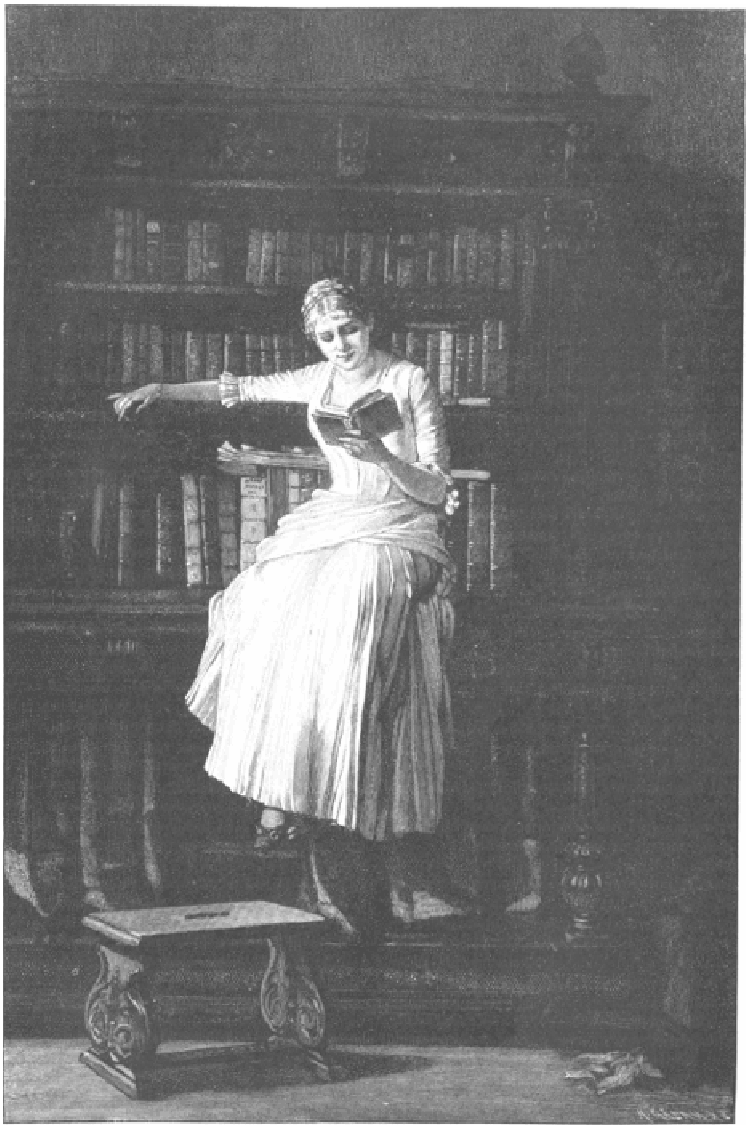

VERBODEN VERMAAK. Naar L. Minnigerode. (Zie blz. 295).

slagen heeft, en deel hem namens ons allen mede, dat wij naar zijn gezelschap verlangen?'

De jonker van Burkenesse boog als een kamerdienaar en ging fluitende naar Henri's kamer. -

Onze Henri had sinds weken zijn goede voornemens vergeten. Wel voelde hij zekere ontevredenheid, een zekere onvoldaanheid, wanneer hij stilletjes op zijn kamer zat en aan zijn vader en moeder dacht.

Maar kort duurde dat onaangename, verwijtende gevoel; even loszinnig, even roekeloos stortte hij zich daarna in den woesten tuimel van vermaken.

Het plagen en spotten zijner vrienden had hem gehinderd, totdat hij eindelijk belofte en plicht weer geheel vergat.

Langzaam, zonder op te staan, reikte Henri den binnenkomenden jonker de hand.

'Zit je weer te suffen? ik kom je halen. We gaan toeren. Waarom ben je niet naar Jan gekomen?'

'Ik had geen zin,' antwoordde Henri.

Burkenesse streek zijn kneveltje op en draaide er een fijn puntje aan; lachend vervolgde hij:

'Ik vraag niet of je zin hebt; wij hebben zin, je bij ons te hebben, dus je moet mee.'

Er werd aan de kamerdeur geklopt en het dienstmeisje zeide, dat er een meisje was, dat mijnheer Verdoorn wou spreken.

Henri fronste de wenkbrauwen. 'Ga vragen, wie ze is,' zeide de jonker.

'Niet noodig,' gaf Henri snel ten antwoord, 'ik zal bellen, als ze boven kan komen.'

'Waarom niet à l'instant, Han?' vroeg zijn vriend, toen de meid de kamer verlaten had.

'Ik wil haar alleen spreken.'

'Zou het dat "Gretchen" wezen, van wie je me laatst vertelde?'

'Ik vrees het.'

'Dus je zag liefst, dat ik je kast verliet? Nu, ik zal je genoegen doen en ginds in de suite gaan staan.'

'Ik had liever, dat je heengingt, Piet.'

''t Spijt me erg, maar ik kan het niet doen. Ik zit verlegen om een onderwerp voor een novelle. Misschien vind ik er nu een.'

'Soit! Ga dan maar,' antwoordde Henri misnoegd, en belde.

Kort daarop trad een meisje de kamer binnen.

Turk sprong op en blafte een oogenblikje.

Het was een interessant figuurtje, die Marie van der Hoorne. Die zware, donkere wenkbrauwen, die bleekroode, ronde wangen langs het regelmatig neusje, die donkerroode, een weinig uitstekende lippen, welke een guitige kinholte tot zijn recht deden komen, vormden een gelaat, dat weliswaar niet regelmatig schoon was, maar dat innam, dat bekoorde en betooverde bij den eersten oogopslag. Een doffe, bleeke tint had haar gelaat overtogen; een stille, verborgen smart was in haar groote, donkere oogen te lezen, en verlegen stond ze daar, in het eenvoudig zwart japonnetje. Zij durfde de oogen bijna niet opslaan.

De beide jongelieden hadden elkander met een vluchtig, schuw knikje gegroet en zagen elk voor zich uit. Geen van beiden sprak een woord.

Het was zoo stil, dat men het luide ademhalen van Marie hooren kon.

Henri was de eerste, die het pijnlijke zwijgen verbrak.

'Ik dacht, dat je mij niet meer kende!'

'Omdat ik... u niet groeten wilde?' vroeg zij, bijna fluisterend, en kon u dat niet begrijpen?'

'Ach, ik beschouw het als een soort van nuffigheid, die sommige bakvisschen aannemen.'

'Maar Hendrik,' barstte ze uit, 'o, neem me niet kwalijk, dat ik u zoo noem, ik kon niet anders handelen. Van Hendrik, den zoon van een Amsterdamschen timmerman, zooals ge u noemdet, van hem mocht ik houden, maar niet van Henri Verdoorn, den student; die was te hoog voor mij. Dat zou nooit goed kunnen gaan, neen, nooit! En daarom voelde ik, dat het beter was, als ik onze betrekking verbrak en - ze verzweeg de bittere gewaarwording, die, nadat zij het bedrog ontdekt had, wrang en bijtend in haar opgekomen was, - en ik dacht, u zoudt wel begrijpen, waarom.'

'En nu kom je hier, Marie? Dat zou ik dan ook niet gedaan hebben!'

'Ik heb ook lang gewacht, heel lang. Ik durfde hier niet aanbellen, want... dat staat zoo raar. Maar ik moest het doen, ik kon het niet nalaten, ik moest je spreken, want - haar stem beefde en hortte - onze kennismaking heeft kort geduurd, maar toch... te lang nog. Hendrik, ik ben zoo benauwd, zoo angstig! O God, kijk me niet zoo koel aan met die ijskoude oogen, die eens, zooals ik, zottin, dacht, mij liefhadden en bedrieglijk warm straalden. Begrijp je niet, welke vrees mij hierheen dreef?'

Henri werd onwillekeurig getroffen door den angst, waarmee zij de laatste woorden uitsprak. Ja, hij wist wel, waarvoor zij bevreesd was, hij wist wel, wat zij bedoelde. Toch trachtte hij op onverschilligen toon te zeggen: 'Het is je eigen schuld geweest. Je wist heel goed, wat je deedt, en ik zou je...'

Marie liet hem niet uitspreken. Gloeiend van verontwaardiging hervatte zij: 'Hoe kunt ge zoo spreken? Ik was toen een meisje, dat van niets wist, niemand kon wantrouwen. Had ik toen geweten, wat ik nu weet, Hendrik! Als in een droom sprak je me van trouwen, van een gelukkig samenleven; we zouden naar je vader in Amsterdam gaan en... ik geloofde je, ik bezweek. God hierboven weet het, welke heete tranen van berouw ik op mijn kamertje weende. Hij weet ook, hoe ik ontroerde, toen ik te weten kwam, wie je eigenlijk bent. Maar nu is het te laat, te laat! O Hendrik, help me, je wist me te verleiden, help me!' Ze stak de armen wanhopig voor zich uit.

Henri durfde haar niet aanzien; hij ontweek, inwendig bevend, haar smeekenden blik, vol jammer en kommer.

''t Is niet voor mezelf,' vervolgde zij opgewonden, 'dat ik hier kom, neen, want dan zou het mij stuiten, een... bedrieger om hulp te vragen, neen, dat niet!

Ik deed slecht, ik had voorzichtiger moeten zijn en gelaten zal ik mijn schande dragen. Maar dat kind, dat ook jou kind zal zijn, jou eigen vleesch en bloed, moet dat onschuldige wicht door ieder met den vinger nagewezen, bespot, veracht, de wereld doorgaan? Hendrik, toon, dat je nog hart hebt.'

Ja, hij moest haar in haar eer herstellen; die ge-

dachte werd door medelijden en rechtsgevoel opgewekt. En zoo spoedig mogelijk ook!

Maar... er was een groote 'maar' bij: hij was Henri Verdoorn, student in de rechten, schatrijk, in de aanzienlijkste kringen bekend, en zij, ach, ze was slechts een modiste! Wat zouden zijn vrienden van zulk een mésalliance zeggen? Het was hem, als hoorde hij hun hoongelach, als zag hij reeds hun minachtenden blik. Een mésalliance! Hoe menigmaal had zulk een ongehoord feit zijn verontwaardiging opgewekt, en nu wilde hij zelf de groote wereld ergeren door zijn gedrag, de wereld verbazen en vermaken! Toch kon hij geen vast besluit nemen, zoo bang werd het hem om 't harte, wanneer hij neerzag op het bevallige wezentje voor hem.

Neen hij moest het gepleegde onrecht weder goed maken; zijn plicht, zijn eer eischte het! En ook liefde mengde zich in die tonen, want werkelijk, hij had liefde voor haar gevoeld.

Hij trad naar haar toe om haar op te heffen, om de tranen van haar wangen te kussen, haar te omhelzen en om vergeving te vragen.

Eén stap deed hij; meer niet! Zijn vluchtige oogopslag dwaalde naar den ingang der suite. Verwenscht toeval! Zijn vriend stond daarachter en zou alles hooren. Eerst die luistervink weg! Dan zou hij handelen. Ha! hoe zou Piet achter het donkerroode gordijn lachen!

Snel naderde hij de suite om den jonker van Burkenesse te... te... Doch neen!

'Domme kerel, wat talm je toch,' werd hem toegefluisterd, 'wil je van haar bij geval Mevrouw Verdoorn maken? Dan heb ik de eer je te groeten en ga gauw naar de club terug!'

'Om mij hartelijk uit te lachen,' dacht Henri. 'Neen Piet, ga niet; wat moet ik doen?'

'Geef haar een paar bankjes, stop haar mond! Die lui doen alles voor geld; die meid zal je mille fois bedanken.'

Niet alleen kwam Henri terug; daarvoor ontbrak hem de moed. Zij traden samen de kamer weder binnen.

Marie veegde haastig haar tranen weg en draaide den vreemde verlegen den rug toe.

Zou die man alles gehoord hebben, alles, wat ze gezegd had? Hoe afschuwelijk! Maar wat hinderde het eigenlijk ook? Nu Hendrik zoo duidelijk getoond had een nietswaardige bedrieger te zijn, nu werd zij hard, gevoelloos, onverschillig....

'Hier, meisje, hier heb je een paar bankjes,' zei de jonker, 'meer als genoeg, hoor!'

Marie bleef onbeweeglijk staan. Ze zag beurtelings naar de hand met het geld en naar Henri, of h i j dit goedkeurde. Haar lippen werden bleek en wrongen zich smartelijk samen, haar neusvleugels trilden, haar zwarte oogen gloeiden en vlamden.

Het hoofd fier opheffende, riep ze uit: 'Geld, Hendrik, geld! en dat durf jij te doen!...

Jullie studenten noemt ons ploerten, maar welke naam zou voor jullie passen? Met dat geld, dat ellendige geld, waardoor je in staat zijt ons te vertrappen, met dat geld wil je m i j betalen. Krankzinnige, die ik was, om me voor jou te vernederen, door hier te komen en te denken, dat er in het hart van mijnheer Verdoorn nog gevoel, nog een klein restje schuilde, waar het een burgermeisje betreft!'

Waardig, met echt vrouwelijken trots, die, na de ondergane vernedering, zichzelve hooger schatte en met al haar krachten opkwam tegen het aanbod, zooeven gedaan,

stond zij voor de beide jongelieden, die een armzalige figuur maakten, misselijk en akelig tegenover haar gekrenkte vrouwelijkheid.

Zij stond niet alleen, want Turk, de groote Ulmerdog was behoedzaam haar genaderd en likte, zacht kwispelend, het saamgeknepen handje.

‘Turk’, siste de jonker, ‘kom hier!’

De hond knorde en verborg zich onder de sofa.

Marie ging heen. Het werd haar te benauwd in deze bedorven atmosfeer. Voordat ze de kamerdeur geopend had, werd deze opengeworpen.

Op den drempel vertoonde zich een oude heer.

‘Papa,’ riep Henri ontzet uit en wankelde achteruit.

‘Het drama zal een einde nemen, het gordijn valt over eenige minuten,’ mompelde zijn vriend, terwijl hij den ziedenden vader door het lorgnet beschouwde.

‘Ik hoorde alles,’ schreeuwde de oude heer, en Henri en Marie herhaalden verschrikt: ‘Alles, alles!’

‘Papa, spreek toch zoo luid niet, de menschen beneden zullen het hooren!’

‘Ja, daarvoor schaam je je, dat je vader schreeuwt! Dat je gedrag meer dan schandelijk is, dat je zulke akelig lage vrienden hebt, dat is niets, hé?’

Hij keek den jonker minachtend aan en wees met een veelzeggend gebaar naar de deur.

Koeltjes en onbeschaamd antwoordde deze: ‘U behoeft me niet te wijzen, dat die deur een beetje verveloos is!’

‘Er uit!’ klonk het, en de jonker achtte het geraden het drietal alleen te laten. Marie wilde zich eveneens verwijderen, zij, de vernederde, die daar stond, het gelaat in den zakdoek verborgen, maar mijnheer Verdoorn hield haar tegen.

‘Neen, meisje, blijf nog even. Ik zal je niet minachten.’

‘En jij,’ vervolgde hij met de armen over elkander gekruist, ‘jij, nietswaardige kerel, ik heb je een eervollen naam gegeven. Je staat op 't punt, dien te bevlekken, te bezoedelen. Ga naar dit misleide meisje toe en smeek haar om vergiffenis, oogenblikkelijk! Ik sta er op, dat je haar mijn naam zult geven.’

Hoofdschuddend, met verstikte stem, antwoordde Marie, vóór Henri een stap had kunnen doen: ‘Neen, mijnheer, het spijt me erg, maar ik kan het niet aannemen. Zoo'n mensch tot man, bah!’

‘Geef mij de hand, hervatte de oude heer, je hebt een ferm, een edel hart. We zullen samen heengaan,’ en Henri bleef versuft achter, moede, terneergeslagen, ontevreden over zichzelven.

IV.

Die avond vond een diepbedroefden vader in zijn huis te Amsterdam.

Stil zat hij neer, soms onbeweeglijk.

Hij hoorde niet, hoe de groote pendule zacht tikkend zeide, dat die tikjes uren vormden, dat de tijd voorbijging, dat het reeds laat was.

Een zware slag buiten, de klok van de Groote

Kerk, werd twaalf malen dreunend gehoord en de pendule deed ook zijn twaalf slagen ruischen, maar toch merkte mijnheer Verdoorn het niet. Hij gaf slechts acht op de gedachten, die in zijn brein rondwarrelden en elkander afwisselden. Somtijds schudde hij het hoofd, dan weer stond hij op en hief de vuist omhoog, of snikte krampachtig. Het noodlot was nu geheel vervuld! De kiemen in Henri's gestel waren gewassen tot dwingende invloeden, die zijn denken en handelen beheerschten, die de pogingen van den worstelenden vader met onmacht sloegen.

Het was zoo bestemd, het moest zoo geschieden. Henri was verloren! Door de schuld van zijn vader!

De zucht naar genot, eens in den vader geworteld, maar door hem met ijzeren wil bedwongen, had de zoon geërfd, overgenomen, maar in grooter, afzichtelijker vorm. Hoe kon Henri anders een onnoozel meisje knakken, haar jong leven bevlekken door een smet, die nooit afgewischt kon worden, haar, die met haar jeugdige onervarenheid zoo licht tot dwalen bewogen kon worden.

Arme vader, die op dit oogenblik niet eens naar de aanwezigheid zijner vrouw, zijner geliefde Emma durfde verlangen!

Want het was goed, dat zij heengegaan was, toen hun kind nog schoon was in zijn onschuld; het was goed.

Hoe vreeselijk zou het zijn, indien hij haar grievende smart moest aanschouwen, hoe zij zich wellicht afkeerig van haar zoon zou afwenden, want zulke misstappen drukken een vrouw het zwaarst. Neen, zoo was het beter, dan sprakeloos, met een beschuldigend verwijt in den boezem, tegenover haar te staan...

Verder strijden was nutteloos; hij moest trachten gelaten het noodlot te laten uitwerken.

Tot verstrooiing greep hij een courant, die op de tafel lag.

Hij zag het nieuwsblad in, hoewel de letters voor zijn oogen dansten. Daar bleef zijn blik hangen aan een kort bericht. ‘In Rotterdam,’ zoo stond er, ‘is een welbekend bankiershuis in staat van frauduleus bankroet verklaard. Velen zijn door dit faillissement tot den bedelstaf gebracht.’

Mijnheer Verdoorn fronste nadenkend de wenkbrauwen. Het scheen, dat hij weer moed vatte, alsof zijn trekken kalmer, rustiger werden. Had dat meisje niet gezegd: ‘Met dat geld, dat ellendige geld, waarmee jullie in staat zijt ons te vertrappen?’ Ja zeker, dezelfde woorden! Nu had hij iets gevonden, een vage gedachte, die hij meer en meer ontwikkelde, tot zij hem voldeed en hij bemoedigd den strijd opnieuw kon aanvaarden.

Dien nacht ging mijnheer Verdoorn niet ter ruste. Hij zag al zijn papieren door, maakte berekeningen, redeneerde hardop; hij voelde geen slaap, want wellicht - hoe heerlijk zou dat zijn - wellicht zou hij zijn Henri kunnen redden.

O! dat het mogelijk ware!

V.

Op een Vrijdagmiddag wandelden drie heeren langs de Keizersgracht te Amsterdam langzaam naar hunne woningen. Zij waren in een druk gesprek gewikkeld. Het drietal had zooeven op de societeit een nieuwtje opgedaan, dat hen, evenals de andere

habitué's, buitengewone belangstelling inboezemde. ‘Ik noem het een treurig geval,’ meende een van hen, ‘dat een solied man als Verdoorn door een schurkachtigen bankier zijn geheele vermogen moest verliezen. Het schijnt waarheid te zijn, want zijn huis, hier voor ons, is reeds aangeslagen,’ en hij wees met den wandelstok naar het heerenhuis, dat zij juist voorbijgingen.

Het huis scheen geheel uitgestorven. De gordijnen hingen neer, de koperen deurknoppen en de ronde schel waren dof, met groene vlekken.

Niemand vertoonde zich op het balkon, niemand op de trap, die toegang tot de voordeur verleende. Een groot biljet met de woorden: Openbare, vrijwillige verkooping om contant geld, enz., was naast de breede deur aangeplakt.

‘'t Is toch een vreemd geval,’ antwoordde de tweede heer, ‘ik kan niet begrijpen, hoe Verdoorn er toe gekomen is, zijn geld bij dien kerel te plaatsen. Een paar maanden geleden zei hij mij, dat het zeer onvoorzichtig was, zijn kapitaal aan één huis toe te vertrouwen. Toevallig noemde hij de namen der bankiers, bij wien hij zijn geld geplaatst had, en dat waren allemaal Amsterdammers.’

‘Is het waarachtig waar?’ vroeg de eerste spreker verbaasd, ‘neen, dan geef ik je gelijk. Het is raadselachtig, zeer raadselachtig, dat hij in een paar maanden tijds zóó van meening veranderd is. Bovendien de spoed, waarmee hij zijn woonhuis verkoopt, dat is ook vreemd. Zou het gerucht waarheid bevatten, dat Verdoorn niet zoo rijk was, als hij voordeed? Men zegt, dat hij van zijn kapitaal leefde en dat sommigen reeds een tijd te voren zijn ondergang voorspeld hebben. Ja, ja, tegenwoordig kan men niemand vertrouwen. Verdoorn was uiterlijk zoo'n door en door solied man en nu is hij plotseling doodarm. Zijn zoon studeert immers te Utrecht?’

‘Ja,’ antwoordde de derde, ‘maar dat studentspelen zal wel gedaan zijn. Het moet schande geweest zijn, zooals die jongen met de guldens speelde; 't was of hij een beurs bezat, die nooit leeg werd.’

‘Dat gaat zoo,’ vervolgde de vorige spreker, ‘als de kinderen thuis een slecht voorbeeld zien, - wie weet, of Verdoorn niet zijn geld opgemaakt heeft of de wereld met schijnbaren rijkdom de oogen verblindde, - dan volgen zij het spoedig na.’

‘Daar komt de jonge Verdoorn aangestapt! Zou hij het nog niet weten, want hij flaneert of zijn ouwe de eerste van Amsterdam is.’

Henri ging juist voorbijen groette de hem bekende heeren. Zij tikten even aan den hoed en vervolgden hun weg.

De jonge man zag hen hoofdschuddend na; de koele groet, het vreemde, terughoudende van sommige zijner kennissen, verbaasden hem, en hij spoedde zich naar huis, hopende daar opheldering te ontvangen.

Een brief had hem naar Amsterdam geroepen en in korte woorden het verzoek zijns vaders overgebracht, een lijstje van zijn te Utrecht gemaakte schulden mee te brengen.

Toen Henri dezen brief ontving, was hij juist thuisgekomen van een vruchtelooze poging om Marie van der Hoorne te vinden. Het kamertje, waar zij na den

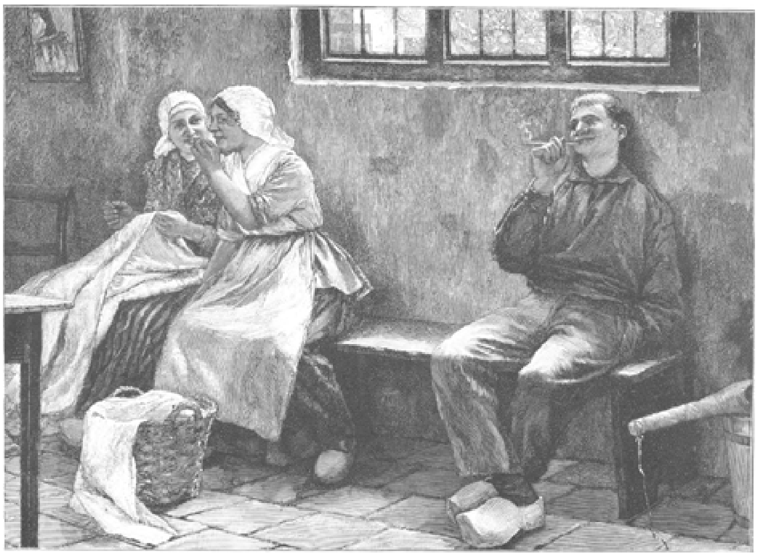

EEN GEHEIM. Naar J. Müller Maszdorf. (Zie blz. 296).

dood harer grootmoeder woonde, stond te huur en niemand wist, waarheen het ijverige meisje gevlogen was. Niemand kon iets omtrent haar mededeelen.

Waarom Henri haar terug wilde vinden, wist hij zelf niet. Na dat tooneel op zijn kamer was zij spoorloos uit Utrecht verdwenen en hij, hij had een zeker onvoldaan gevoel overgehouden. Hij was niet tevreden over zichzelf, niet opgeruimd... Henri belde aan het ouderlijke huis. Wat beteekende dat groote biljet? Zou het huis verkocht worden? Mijn hemel, waarom? waarvoor? Dat huis, waarin hij geboren, opgegroeid was, dat huis met al zijn lieve plekjes, ook herinneringen aan de moeder, die er gewoond had, dat huis zou onder den hamer komen? Kooplustigen zouden zijn vertrekken komen bekijken, over de waarde kakelen, alsof het een koe op de veemarkt betrof.

De meubelen zouden naar een ander huis gaan, om in vreemde kamers... neen! Henri ontstelde! Wat zou er gebeurd zijn? Want ook de inboedel zou verkocht worden!...

En papa, hechtte hij dan niemendal meer aan dat huis, aan die meubelen, welke hem, evenals Henri, toch aan zooveel gelukkige dagen deden denken?

Henri stormde de vestibule in, naar de kamer van zijn vader, opgewonden, met een angstig voorgevoel.

'Papa, papa, wat is er gebeurd?'

'Wees kalm, Henri, en neem naast me plaats,' antwoordde de oude heer, 'Heb je gedaan, wat ik je geschreven heb, namelijk het lijstje meegebracht van de schulden, die je in Utrecht gemaakt hebt?'

'Zeker, Papa, hier is het. Maar zeg dan toch als 't u belieft...'

'Zoolang je nog zoo opgewonden zijt, zeg ik niets... Ik zie op je lijstje de kamerhuur niet; of is die reeds betaald?'

'Neen, die heb ik vergeten.'

'Welnu, voeg deze er bij en tel het bedrag op... Ziezoo, hiermee zijn we klaar. Het is een bagatel, die som, vindt je niet?'

'Nu, groot is 't niet te noemen. Toe, papa, verklaar u dan toch, ik kan het niet langer uithouden.'

'Beste Henri, ik heb een onaangename tijding voor je. Zie even dit uitknipsel uit de Nieuwe Rotterdammer in en dezen brief...'

'Beheerde dit bankiershuis... uw vermogen? Dus dan zijn we...'

'Arm,' vulde zijn vader aan.

'Niets overgebleven, niets gered, niets?'

'Helaas, neen! De voortvluchtige bankier bevindt zich op dit oogenblik waarschijnlijk op den Oceaan. Het eenige, wat mij overbleef, is drieduizend gulden, en dit bedrag moet dienen om jou bagatellen te betalen. De opbrengst van mijn huis en inboedel zal ons geheele vermogen zijn.'

'Dus arm, doodarm,' herhaalde Henri wezenloos en verborg zijn hoofd in de handen.

Mijnheer Verdoorn kon de smart van den jongen man niet aanzien, ging voor het venster staan en keek in den ruimen tuin.

'Neen, papa,' steunde Henri, 'ik kan het niet gelooven, neen, het kan niet waar zijn! Het is te vreeselijk! En is er niemand, die ons helpen wil?'

'Wat heb je nog weinig uit je oogen gekeken, Henri! Je zoudt dan het spreekwoord kennen: Vrienden in den nood, honderd in een lood. Toen de slag, die ons trof, bekend

werd, wilde niemand mij meer kennen. Enkelen betuigden hun leedwezen en wenschten mij het beste toe. Nu schuwt men dit huis en zijn bewoner.'

'Maar ik heb nog vrienden, papa, de jonker van Burkenesse en onze clubgenooten! Zij zullen niet weigeren.'

'Je kunt het probeeren, maar ik raad het je ten sterkste af. Ik zou gaarne de bittere ervaring, die ik dezer dagen opgedaan heb, voor jou besparen. Je weet niet, hoe hard het is, deur en oor gesloten te vinden. Bovendien, al was dit niet het geval, zou jij een aalmoes willen aannemen?'

'Wat dan, wat dan, papa?' vroeg Henri en greep angstig diens hand, 'wij kunnen toch niet gaan bedelen.'

'Ja, jongen, je gemakkelijk leventje is gedaan, voor altijd! Je moet een nieuw bestaan gaan zoeken, elke bete broods met arbeid verkrijgen.'

'Dus pennelikker zal ik moeten worden?' verachtelijk sprak hij het woord uit.

'Heel makkelijk gezegd! Je schrift is verre van netjes. En je weinigje kennis is op ministerie noch kantoor te gebruiken. Ook zou dat lange stilzitten niet goed voor je zijn.'

'Toch geloof ik niet, dat er iets anders overschiet.'

'De handenarbeid.'

Henri sprong verschrikt op. 'U wilt dus een werkman van mij maken, een werkman? Neen, papa, dat doe ik niet, dat wil ik niet! Hoe kunt u aan zoo iets denken?'

'Verkies je soms het kazerneleven of het koloniale leger? Hoor eens, Henri, je hebt door je gedrag bewezen, dat je niet in staat bent, op eigen beenen te staan. Nu dringt de nood en ik zal mijn vaderlijk gezag doen gelden. Wil je dat niet, dan laat ik je aan je lot over. Anders zal ik je zooveel mogelijk helpen.

En nu moet ik je een vraag doen. Zeg, Henri, denk je, dat een handwerksman niet gelukkig kan wezen, geloof je dat? Indien alle menschen hem minachtten zooals jij, ja, dan zou je gelijk hebben. Maar gelukkig is dat niet zoo. Als het een ijverig man is, die zoekt vooruit te komen, getrouw zijn plicht vervult, dan staat hij hooger dan een student zooals jij er een geweest bent! Je hebt geleerd, dat de rijkdom alleen geen geluk aanbrengt; of heeft je losbandig leven je voldaan, kan je zeggen, dat je, als de vreugderoes voorbij was, te benijden waart?...

Neen, je durft het niet ontkennen! Dan schaamde je je voor je eigen nietig wezen!

Je wordt dus werkman, nietwaar?'

'Ach, papa, is er geen andere uitweg? Ten aanschouwe van mijn vrienden en kennissen te staan metselen of timmeren, 't is om dood te gaan van schaamte.'

'Dat bezwaar is licht uit den weg te ruimen. Er zijn ook ambachten, die binnenshuis uitgeoefend worden. Dus beter geschikt voor jou!'

'Ten minste iets beter.'

'Welnu, Henri, luister eens oplettend. Jaren geleden heb ik iemand geholpen een zaak over te nemen. Het was de heer Moock. Misschien herinner je je

zijn naam nog wel. We zijn ten minste eens bij hem in de boekbinderij geweest. Hij liet ons toen alles zien, wat er in zijn vak voorkwam. Wat had je toen een schik, en ik moet zeggen, ik vond het ook bijzonder interessant. Kijk, zou het boekbinden in je smaak vallen?'

Henri knikte flauwtjes en zijn vader ging voort:

'Ik ben eergisteren in Leiden geweest en heb den heer Moock een bezoek gebracht. Uit dankbaarheid voor den vroeger bewezen dienst wil hij je als leerling aannemen.'

'En hoeveel weekgeld ga ik dan verdienen?'

'O Henri, praat toch verstandiger! Weekloon, en je kent nog niets.'

'Op het oogenblik niet, maar u begrijpt toch wel, dat het inbinden van een boekje gauw te leeren is?'

'Nu, we zullen zien.'

'Wat ik geheel vergeten heb, papa, wat moet u beginnen?'

'Ik word boekhouder bij de firma Ledder en Co. Er was een plaats open en de volgende week zal ik in functie treden'

'En ik?'

'Met den heer Moock heb ik afgesproken, dat ge je Zondagavond bij hem zoudt aanmelden.'

'Zoo gauw al,' zuchtte Henri; 'ach papa, ik vind het zoo hard!... En Turk, mag ik hem behouden? Alles, wat te Utrecht is, kan me niets schelen, alleen mijn trouwe hond. Het arme dier, dat het zoo goed gewend is, zou misschien onder een broodkar moeten loopen. Dat zult u toch niet weigeren?'

''t Kan onmogelijk, Henri. Wat zou je patroon voor een leven krijgen, als elke knecht een hond meebracht? Het zou een menagerie worden.'

'In vredesnaam dan! De portretten van u en mama mag ik toch wel behouden?'

'Ik zal ze naar Leiden zenden. Nog één raad: zeg niet meer papa en mama, gebruik het echt Nederlandsche vader en moeder. Dergelijke bastaardwoorden hoort men niet uit den mond van een werkman. En nu zullen we ons onderhoud staken. De heer Moock heeft eenige gereedschappen voor mijn rekening gekocht, die krijg je dus in Leiden. Verder raadde hij aan, eenige blouses en een schort voor je te laten maken. De schipper komt morgen je koffer halen.'

'Mag ik u nog iets vragen?' vroeg Henri bedremmeld. 'U bent... u gingt met Marie van der Hoorne de deur uit... Waar is ze?'

'Spreek niet meer van dat meisje, Henri! Denk slechts aan de les, die dit meisje je door haar fierheid gegeven heeft. Wat ik van haar weet, doet mij haar ver boven jou stellen.'

VI.

't Is er altijd druk des Zondagsavonds op de Haarlemmerstraat te Leiden. Een vroolijk gewoel, een drentelend gewemel! Geen koortsachtig haasten van menschen, die elke minuut gebruiken kunnen, geen jagend rennen van rijtuigen en karren. Neen, bijna iedereen loopt doelloos te slenteren. Als de overige burgers aan tafel zitten of een kopje thee drinken, is de kleine burgerstand hier aanwezig, en wanneer het te donker wordt om buiten te wandelen, wordt de Haarlemmerstraat, den Stationsweg

afgedrenteld, bij het station omgekeerd, denzelfden weg teruggenomen, zoodat de wandelende menigte dezelfde straat herhaalde malen betreedt.

Hier ziet ge troepjes van drie, vier jongens met petten of ronde hoedjes op het hoofd, luid sprekende en gesticuleerende; ouders met hun kroost, - de vader met de oudste kinderen aan de hand, de moeder volgend met den kinderwagen, waarin gewoonlijk het jongste kind met een iets ouder spruitje gezeten is; - weesmeisjes met een rood nummertje op de mouw of met een breeden, witten omslagdoek en witte muts; talrijke vertegenwoordigers van land- en zeemacht; blauwe met geel gemonteerde infanteristen, huzaren in de donkerblauwe attilla, de zware kolbak, door de meer gemakkelijke politiemuts vervangen, soms een jagertje ‘groen in 't gras,’ zooals de bijnaam der groene lijfwacht is, artilleristen, mariniers en matroosjes.

Een sjees rijdt voorzichtig huiswaarts.

Ginds ziet men een melkboer haastig zijn klanten afloopen; meisjes met hunne vrijers of in groepjes bij elkander staan, met witte of geruite schorten en een japon, liefst een beetje hard gekleurd; oude vrouwen met neepjeskappen en gekleurde sjaals.

Te midden van dit levendig gewoel liep een jongmensch. Zijn keurig jacquet van blauw laken, zijn lichte broek en puntige rijglaarzen zouden zeker het verlangen van menigeen opgewekt hebben, zoo sierlijk was de snit, zoo voortreffelijk de stof. Hij droeg een groot, bruin pak, dat hij nu eens onder den rechter-, dan weer onder den linkerarm nam. Een lorgnet hing achteloos aan een koordje en schommelde bij iederen stap heen en weer.

Met lustelooze, loome schreden, alsof de kleinste voetstap hem nog te gauw was, sloeg hij de Donkersteeg in.

Eenige straatjongens kregen hem in 't oog; het groote pak paste naar hun meening niet bij de elegante kleeren. 't Was stellig een kale mijnheer! ‘Waarom neem ie geen pakkiesdrager?’ riepen de bengels hem na. Het heerschap had hun met alle soorten van genoegen het verwenschte pak naar het hoofd gesmeten, zoo hinderde het hem; maar dat ging, helaas! niet.

Zijn boos gezicht deed de jongens smakelijk lachen. Zij riepen hem nog het een en ander na en liepen door.

Het was onze Henri, die zich naar zijn nieuwe woning begaf. Zooals te begrijpen is, verkeerde hij niet in een opgewekte stemming. Bovendien hadden de harde banken, de weinig geriefelijke inrichting der derde klasse waggons, het gehalte zijner medereizigers, die stemming niet verbeterd. ‘Bah! wat een abominabele lucht,’ mompelde hij, toen hij in Leiden uitstapte, ‘'t is of die ploerten gedroogde kastanjebladen rooken!’...

Hij stond eindelijk op de brug van den Ouden Rijn. Ginds zag hij reeds het groote witte bord met het opschrift: ‘Boekbinderij van Johannes Moock.’ Daar moest hij wezen! ‘Ik ga er nog niet heen,’ zei hij in zichzelven, ‘middernacht is eigenlijk nog te vroeg.’

Hij wilde omkeeren, maar dat pak, dat vervelende pak!

Iedereen scheen hem aan te kijken. Wie droeg er

ook op Zondagavond zoo'n pak? Het beste was maar, naar het huis van zijn patroon te gaan.

Hij belde weldra aan, en de heer des huizes deed zelf open.

‘Goeien avond, mijnheer,’ zei hij, ‘wat was er van uw verlangen?’

‘Vergun mij, me voor te stellen, mijn naam is Henri Verdoorn.’

‘Aha, dus dan ben je de nieuwe leerling. Kom in de zijkamer, Verdoorn, dan kunnen we eens praten.’

Henri wierp het hinderlijke pak in een hoek en ging recht tegenover zijn nieuwen meester zitten, die hem met half toegeknepen oogen monsterde.

‘Ik moet je vertellen,’ begon deze, ‘dat ik niets geen zin had, je als leerling aan te nemen. 'k Heb vroeger een zoon van een klant van me in de leer gehad. Die deed het voor zijn liefhebberij. Maar dat heer ging me zulke manieren aannemen, dat ik heel gauw zei: “Hoor eens, jongenheer, we hebben geen tijd meer.” En mijn volk was blij, toen hij met zijn grootelui's-manieren de deur uit was.’

Henri achtte het geraden, te verzekeren, dat dit met hem niet het geval zou zijn.

‘Zie je, dat verlang ik ook! Ik moet geen lui in mijn binderij hebben, die luibakken, die tegenpraten en niet oplettend bij hun werk zijn; en wie dat doet, daar is de deur! Ik ben kort van stof en maak weinig praatjes, dus dat weet je!’

‘Ik moet u de groeten van pa... van mijn vader overbrengen. Het is heerlijk weer geweest vandaag, vindt u niet?’

‘Dank je, en nu zal ik je de werkplaats laten zien en je kamer aanwijzen. Ik heb met den ouwen heer afgesproken, dat je de volle kost bij mij zoudt hebben, en extra geld, zoo gauw als je 't verdient. We werken van zeven tot één uur, van twee tot acht uur, en 's morgens om acht uur en 's middags om half vier een half uur schoften.’

Ze gingen beiden de smalle gang en de keuken door en stonden weldra in de werkplaats. Henri herkende die langwerpige ruimte met zijn drie ramen, waardoor men in den langen, smallen tuin kon zien.

Hoe verbaasd was hij geweest, toen hij als kleine jongen deze zelfde binderij was binnengekomen. Toen zei die ouwe vent geen ‘je’ tegen hem!... Toch luisterde hij eenigszins oplettend naar den heer Moock, die hem vertelde, waarvoor de verschillende machines dienden.

‘Kijk eens, Verdoorn, deze pers is voor het persvergulden. Dat is een snuiter, die mij vijfhonderd gulden gekost heeft. En hier zijn de gaspijpen, die het bovenstuk verwarmen, en met dit groote vliegrad draai je haar de hoogte in. 't Is zwaar, hoor! Probeer eens.’

Henri trachtte het rad met beide handen in beweging te brengen. Hij spande alle krachten in, maar het gelukte hem niet.

Zijn patroon lachte en greep een der handvatsels, en snel ging het rad omhoog om met kracht dreunend op het ijzeren voetstuk neer te komen.

‘Als je hand hier tusschen raakt, schiet er niet veel van over.’

‘Ik geloof 't ook niet,’ antwoordde Henri; ‘deze machine dient immers om die mooie bandjes te maken, die men in den boekwinkel koopt?’

‘Jawel... Deze machine is voor het afsnijden. Je legt het boek onder dezen hefboom, die het samenperst. Dan wordt er aan het drijfrad gedraaid en het breede mes - wij noemen het de guillotine - snijdt in één wipje het boek af. Nu moet je mijn kast met fileten en stempels bekijken. Zooveel heeft niemand er in de heele stad. Kijk eens, hoe fijn deze is!’

‘Waarvoor dienen deze ronde instrumentjes, als ik vragen mag?’

‘Begrijp je dat niet? Wel, dat is voor het handvergulden, om de boeken op den rug te versieren. Daar ginds is je plaats aan de werkbank. Je hebt nu de binderij gezien, en we zullen naar boven gaan.’

Zij verlieten de binderij, die dadelijk goed afgesloten werd, ‘want,’ vertelde de heer Moock, ‘je kunt maar niet weten, van stelen of zoo iets.’ Twee trappen gingen zij op, en na de laatste vroeg Henri, of zij nog hooger moesten gaan. Zijn begeleider haalde de schouders op en glimlachte. ‘Wou je soms op de kamer van den student slapen?’ De derde trap werd opgestapt. Op den zolder was een klein afgeschoten vertrekje. Dit was Henri's verblijf.

‘Je ziet, Verdoorn, dat het er proper en netjes uitziet.’

Henri keek verbaasd rond, of hij geen lamp of schoorsteen kon bespeuren.

‘En als het nu donker wordt, mijnheer?’

‘Dan is het hier ook donker. O, wou je licht hebben? Neen, dat doe ik volstrekt niet. Licht op zolder, ik zou altijd bang wezen voor brand. Na achten, als je klaar bent, kan je in de binderij zitten. Daar heb je licht en warmte tegelijk. Maar niet rooken! Nu, goeien avond, denk dat je op je tijd in de werkplaats moet zijn.’

‘Flap!’ ging de deur toe. Eenige stappen klonken op de trap en Henri was alleen.

Terneergeslagen zat hij op den eenigen stoel en keek eens rond. Een bedstede, waarvoor een wit gordijn hing, bevond zich aan een der zijkanten. Een eenvoudige, vierkante tafel in het midden. Een spiegeltje met gebarsten glas en bruin houten lijst hing tegen den met grauw papier beplakten wand. Dat was alles! Zijn geheel ameublement! Dat was zijn slaapsalet en salon tegelijk! Zijn rijk gemeubelde kamer te Utrecht, zijn kamer in Amsterdam met de zware, donkerroode gordijnen en portière, wat waren die toch mooi, geriefelijk; en nu.... niets dan dit armoedig hokje!

Bijna had hij van wanhopigen toorn alles door elkaar gesmeten!

Hij vergeleek zichzelven met die andere, arme drommels, die, evenals hij, onder de roode dakpannen moesten wonen.

Hij vond ze gelukkig, want zij waren in zulk een omgeving geboren, opgegroeid; zij kenden niets beters, en hij?...

Henri keek somber voor zich uit, onverschillig met den elleboog op de tafel leunend.

Na eenige oogenblikken stond hij op en keek door het venster. Het zag er buiten vriendelijker uit. Beneden op den heuveltop verhief zich de oude Burcht

met zijn dikken ringmuur en zijn kanteelen, met zijn twee poorten, waarvoor een paar nietige bloemperkjes aangelegd waren. Achter de steenmassa zag hij niets dan roode en blauwe daken, schoorsteenen, een paar kerktorens en groene boomtoppen. Het herfstzonnetje verlichtte dit geheel; haar stralen kaatsten terug in de ruiten van het venstertje en beschenen den moeden jongen man.

'Ik kon wel eens uitgaan,' dacht hij; 'maar hoe moet ik mijn avond doorbrengen in dit dooie nest van Leidsche peueraars?'

Zijn beurs bevatte één gulden, wat kon hij daarmee doen? Eén gulden;

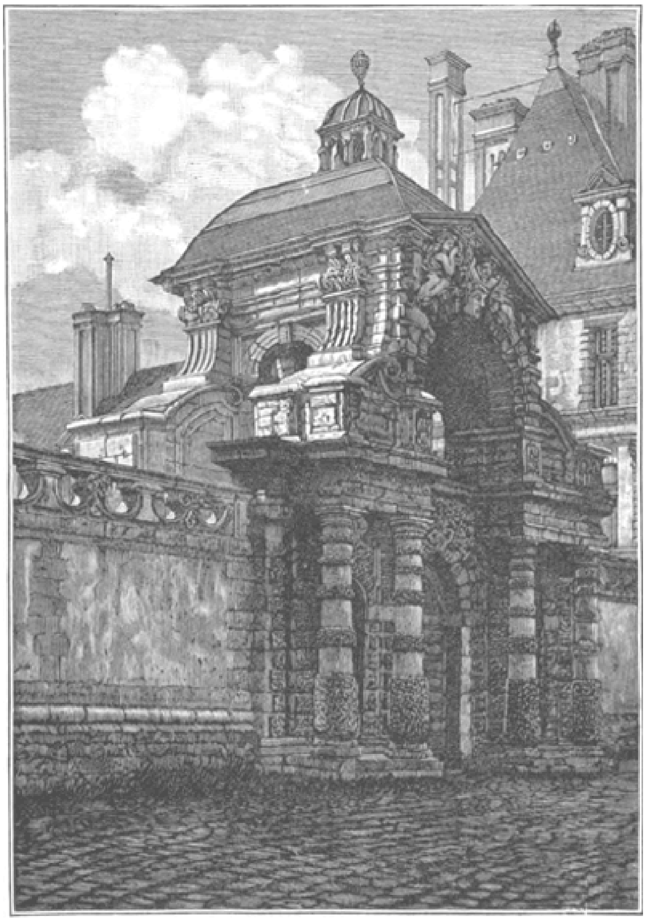

FONTAINEBLEAU: DAUPHINPOORT OF DOOPKAPEL.

neen, nog drie centen zaten in een verborgen hoekje.

Hij schudde het zilverstuk verachtelijk op zijn hand. Het rolde op den grond in een hoek, in een reetje van den ouden vloer... Weg was het!

Henri schrikte en trachtte het verachte geldstuk te vinden. Het was echter tevergeefs!

Dus drie centen waren zijn heele schat, van hem, die voor een der rijkste studenten in Utrecht bekend had gestaan.

't Was meer dan treurig!

Het begon langzamerhand te schemeren, - het werd donker in het zolderkamertje. Henri verveelde zich gruwelijk en besloot daarom naar bed te gaan.

Bah! wat was dat bed hard! Hoe klein deze bedstede, die van boven schuin toeliep; zoo echt burgerlijk die plank daar tegen den behangen wand!

Hoe heerlijk was dat vederbed in het ruime, mahoniehouten ledikant, waarin zijn rustbehoevend lichaam zachtjes neerzonk. Dit bed was stellig met stroo gevuld, zoo akelig hard; het verwonderde Henri zelfs, dat de stroostoppels er niet uitstaken, zooals hij dat weleens in romans gelezen had...

Precies kwartier voor zevenen klonk den volgenden morgen een luid schellen, dat hem verschrikt deed ontwaken. Hij wreef zich versuft en droomerig de oogen uit; hij rekte zijn pijnlijk stijve ledematen uit. Wat moest dat bellen beteekenen?...

O ja, zoo riep men thuis de meid ook, als ze zich versliep. Hij greep zijn horloge. Neen, 't was toch niet te laat.

Henri stond op en kleedde zich. Werktuiglijk nam hij de kleeren, die hij gisteren uitgetrokken had. Toen zag hij het bruine pak, dat hem den vorigen dag zooveel ergernis berokkend had. Weg wierp hij de blank gestreken victoria met de gouden knoopjes, weg het elegante jacquet, weg de manchetten!

Een oude broek, een vest, een donkerblauwe kiel met platte kraag en pantoffels, dat was het kleed, waarmeê hij heden prijken zou.

Hij keek in het spiegeltje en trachtte te lachen. De stadhuisklok sloeg zeven slagen, die dof en zwaar op den zolder weerklonken, en toen Henri de trap afdaalde, hoorde hij eenige stappen in de gang. Dat waren de andere knechts, zijn collega's!...

Nieuwsgierig keek Henri de werkplaats rond. De meesterknecht met zijn zwart kroeshaar, dat op den kruin een ronde, vleeschkleurige plek vertoonde, met zijn rond, dik hoofd, met twee kleine, scherp flikkerende oogen, stond voor het middenraam en knoopte het werkschort vast; eenige passen van hem een jongere knecht, mager, met een groote, bruine snor, aan wiens houding men onmiddellijk den oud-soldaat herkende. Verder bevonden er zich eenige jongens in de werkplaats, die den nieuweling met groote oogen aankeken.

(*Slot volgt*).

Fontainebleau.
Met vier gravuren.

Twee uur sporens van Parijs verheft zich het oude lustslot der Fransche koningen, Fontainebleau. Evenals Versailles de steen geworden herinnering is aan het klassieke tijdperk van Lodewijk XIV, zoo toovert

Fontainebleau ons levendig de dagen der Fransche Renaissance, de schitterende periode der Valois en der eerste Bourbonsche koningen voor den geest.

Op Versailles heeft Fontainebleau zijn heerlijke ligging voor. Versailles lag in een akelige, zandige, dorre streek; 't kostte Lodewijk XIV geld genoeg om daar de omgeving eenigszins dragelijk te maken, maar Fontainebleau zou er nooit geweest zijn wanneer het Bosch er niet geweest was, een der schoonste bosschen van Frankrijk ongetwijfeld; dit uitgestrekte woud vol wilde zwijnen en herten, trok reeds van ouds de Fransche vorsten, die altijd bekend hebben gestaan als vurige vereerders van koning Nimrod.

In deze wildernis vonden zij een overvloed van edel wild; geen wonder dus dat zij er gaarne vertoefden en er een jachtslot bouwden. 't Schijnt dat Lodewijk VII zich het eerst hier gevestigd heeft. Maar al is van dit kasteel weinig of liever niets meer overgebleven, toch heeft men alle reden te gelooven dat het in niets geleek op het tegenwoordige prachtige paleis, dat, hoe verlaten ook, nog een goed denkbeeld geeft van den luister uit vroeger dagen.

Het eerste Fontainebleau zal niet veel meer dan een sterke, sombere burcht geweest zijn; zijn naam ontleende het hoogst waarschijnlijk aan een fontein, die heerlijk water gaf, en daarom Fontaine-belle-eau, genoemd werd. Vandaar de naam Fontainebleau.

Eerst onder Frans I geraakte Fontainebleau tot glorie en aanzien. Toen deze koning aan de regeering kwam, waren de Middeleeuwen juist ten einde; van Italië uit begon de wedergeboorte van kunst en letteren, aan alle kanten vielen de wallen en muren der onneembare forten; tegen het zoo pas uitgevonden buskruit waren zij toch niet meer veilig. Men smachtte naar meer lucht en meer licht, en de Italiaansche vorsten gaven het voorbeeld in het bouwen van groote, sierlijke paleizen, door geen loopgraven en bolwerken meer bekneld.

Uit Italië dan liet koning Frans bouwmeesters komen, om Fontainebleau, waarvoor hij bepaald sympathie koesterde, te herbouwen. Fransche kunst beteekende in die dagen niet veel, maar de Italianen, die op verzoek van koning Frans hun vaderland voor Frankrijk verlieten, brachten er hunne kunst in over. Hunne namen hebben thans nog een goeden klank. Rossi, Serlio, Prinaticcio, Benvenuto, Cellini, bouwden en versierden het van binnen en van buiten.

Schitterende feesten werden hier gegeven. Frans I toch was een echte vroolijke Frans; zijn vriendinnen, de Hertoginnen d'Estampes en Chateaubriant, speelden hier de gastvrouwen, terwijl de wettige koningin, de goede, vrome Claude, ergens anders voor haar kinderen leefde en voor haar genotzieken man bad. Er kwam geen einde aan het tournooien, dansen, muziek maken, maskerade spelen, totdat ouderdom en ziekte Frans waarschuwden dat voor hem, evenals voor elk ander gewoon sterveling, het einde van alles kwam. Zoolang mogelijk streed hij tegen de naderende vijanden en, wat vroeger voor hem onontbeerlijk levensgenot was, werd nu een dagelijksche geheime marteling. Hij verborg onder glimlachen, onder verf en schitterende kleeding, de langzame verwoesting van zijn lichaam; hij wist dat zijn zoon Hendrik, met zijn schoone Diana, vol ongeduld loerden op het oogenblik van zijn dood, hij wist dat de hovelingen moeite hadden hem nog den eerbied en de hulde te bewijzen, die aan de dalende zon toekomt, en niets liever wenschten dan de opgaande te begroeten, en eindelijk gaf hij den strijd op en verliet Fontainebleau, om eenzaam en droevig in Chambord te sterven, waar hij de bittere ondervindingen van zijn leven op een glasruit schreef. Souvent femme varie, bien fol qui s'y fie.

Hendrik II, hoe verschillend ook van zijn vader en hoe weinig hem betreurend, deelde toch zijn voorliefde tot Fontainebleau. Frans I had er veel gebouwd, de Gouden poort met haar breede ramen, een luid protest tegen de benauwde schiet- en kijkgaten der Middeleeuwsche kasteelen, de galerijen van Ulysses, de prachtige Porte Dauphine en de Cour ovale; ook de tuinen waren op Italiaansche wijze door hem aangelegd en versierd met grotten en oranjeriën, waarvan thans niets meer is overgebleven. Zelfs de Galerie des Fêtes werd onder Frans I ontworpen, toch draagt zij den naam van Hendrik II omdat deze haar zoo schitterend rijk versierde. Deze zaal is en blijft de roem van Fontainebleau; zij is negentig voet lang en dertig breed; tien kolossale bogen omsluiten de ramen, vijf daarvan zien uit op het park en vijf op de Cour ovale. Het plafond is rijk gebeeldhouwd en met fresco's van Nicolo en Primaticcio versierd; overal prijken de ineengeslingerde H met twee halve manen, die samengevoegd een D vormen, het cijfer der onveranderlijk schoone Diana van Poitiers, die haar twintig jaren jongeren koninklijken minnaar geheel beheerschte, en die zelf, tachtig jaar oud, alle jonge hofdames nog in de schaduw stelde.

Catharina de Medicis hield zich op den achtergrond, zij was de moeder der koninklijke prinsen, meer niet! Het Italiaansche koopmansdochtertje verdween in het niet bij zooveel schoonheid, zooveel glans; men zag haar voor even onbeduidend of onschadelijk aan als de arme Claude, maar plotseling veranderde alles.

Hendrik viel op een tournooi door ongeluk of door sluipmoord, wie zal het zeggen? Zijn minderjarige zoon, Frans II, volgde hem op, onder regentschap zijner moeder. Diana werd beleefd naar huis gestuurd. Zij vertrok kalm en tevreden als altijd, ontzaglijke rijkdommen, die zij als een appeltje voor den dorst voorzichtig bespaard had, met zich medenemende, vast besloten een rustigen ouden dag, niet gestoord door wroeging of lastige herinneringen, te genieten.

En nu eerst voelde Catharina zich koningin, maar Frankrijk voelde het nog meer; men had zich bedrogen in de stemmige Dauphine, de koele koningin. Zij had in Frankrijk menigen traan gestort toen zij nog tranen had; nu zou zij Frankrijk elken gestorten traan met bloed laten betalen,

Maar wat ook Catharina op haar geweten hebben moge, Fontainebleau heeft van haar politieke misdaden, hare vaak geniale listen en intrigues niet veel gezien. Onder haar drie zoons, in wier naam zij eigenlijk regeerde, werd Fontainebleau slechts weinig bezocht en ook niet veel verfraaid. Anders

werd het toen de eerste koning van het huis Bourbon, Hendrik IV, op den troon kwam. Deze had meer hart voor het oude slot en hij liet sporen genoeg van zijn ingenomenheid na. Hij vergrootte het bijna tweemaal; de Cour des Princes, de Galerie de Diane, de Drievuldigheidskapel, het park met zijn groot kanaal en waterwerken, 't is alles zijn werk, en nog meer strekt het den goeden koning tot eer, dat hij, hoewel met een Italiaansche prinses getrouwd, de bouwwerken opdroeg aan Fransche kunstenaars. De Fransche kunst had dan ook sedert de dagen van Frans I groote vorderingen gemaakt.

Hier werd ook Hendrik's zoon, Lodewijk XIII, geboren en gedoopt, onder den koepel der Porte Dauphine, die sinds dien tijd het Baptisterium werd genoemd.

Lodewijk XIII was niet alleen in naam, maar ook inderdaad een zoon van Fontainebleau. Hij was het, die de prachtige ingangstrap, bekend als de Hoefijzertrap, door Lemercier liet bouwen; thans nog maakt deze trap een vorstelijken indruk.

Nu was Fontainebleau voltooid en prijkte in zijn volle schoonheid; wat er later aan werd toegevoegd is slechts knoeiwerk. Lodewijk XIV mocht Fontainebleau gaarne lijden maar hij had meer op met Versailles, geheel zijn eigen schepping, de afspiegeling van zijn geest. Alle jaren in het jachtseizoen kwam hij hier met zijn hof, dan weerklonken de zalen weer van muziek en hoofsche taal, dan werden de echo's van het woud opgeschrikt door het geschal der hoornen, het geblaf der honden, de luide kreten der jagers. Hier vierde Lodewijk XIV bruiloft, kort nadat hij in hetzelfde bosch weenend had gestaan tegenover Maria Mancini, het meisje zijner keuze, die hij niet trouwen mocht om staatkundige redenen, en die zich trotsch van hem afwendde met de woorden:

‘Gij zijt koning, gij schreit, en ik vertrek!’

Lodewijk XIV liet haar gaan, huwde een spaansche prinses, die hij verwaarloosde, en stelde zich voor zijn eerste ongelukkige liefde schadeloos door - honderd andere, minder onschuldig, minder ongelukkig, dan die tot de fiere Mancini.

Hier werd ook de Dauphin van den Zonnekoning geboren, de prins, die zoon, vader en grootvader van koningen, zelf geen koning werd, en wiens bestaan, evenals dat zijner moeder, zich verloor in de glanzende stralen, die zijn vader om zich heen verspreidde.

Aan Lodewijk XV heeft Fontainebleau weinig moois te danken; hij liet de fraaie galerij van Ulysses sloopen, een nieuwen vleugel zetten, die volstrekt niet met het overige gebouw in harmonie was; hier ook trof hem de zwaarste slag van zijn leven, hier verloor hij zijn eenigen zoon, den veelbelovenden Dauphin, vader van Lodewijk XVI.

En toen kwam, na korte windstilte, de storm aan, de geweldige orkaan, die den koningsboom ontwortelde, tronen en scepters als speelgoed verbrijzelde, maar over Fontainebleau streek hij bijna onopgemerkt heen. Het werd eenvoudig een als kazerne gebruikt nationaal eigendom; later, onder Napoléon, kwam het meer tot aanzien; hij liet het weer opsieren naar zijn parvenusmaak, meer schitterend dan smaakvol, en ontving er Paus Pius VII, eerst als hooggeëerde gast, die hem de Fransche koningskroon moest opzetten, later als gevangene.

En eindelijk kwam hij er zelf, weinig meer dan als gevangene, als onttroonde keizer, als geslagen veldheer. Hier onderteekende hij de acte van zijn troonsafstand; hier nam hij afscheid van zijn trouwe soldaten om den weg der verbanning in te slaan.

Na zijn vertrek is Fontainebleau's geschiedenis ten einde; Louis Philippe, de burgerkoning, liet er hier en daar op zeer burgerlijke wijze aan knoeien en knutselen. Napoleon III kwam er soms jagen, en nu strekt een der nieuwere vleugels tot zomerverblijf aan den president der Fransche republiek, Monsieur Carnot.

Het paleis maakt nu nog met zijn tuinen en park een deftigen indruk; ook het bosch verdient een meer dan vluchtig bezoek, het is het Dorado der Fransche landschapschilders. Wie Parijs en Versailles gezien heeft moet niet verzuimen iets verder te sporen en Fontainebleau te begroeten, het is de kleine moeite ten volle waard.

Slapend geboet.
Naar het Engelsch van B.L. Farjeon.
(*Vervolg en slot van bladz.* 280.)

'Ja, Mary, natuurlijk!'

'En mag ik er mede doen wat ik wil? Wezenlijk waar, papa?'

'Ja, wezenlijk waar, Mary!'

De costumes die Mary kocht, kostten niet meer dan een tiende gedeelte van het verjaargeschenk. Een groot gedeelte van het overblijvende werd besteed aan werken van liefdadigheid, onder Dora's leiding. Robert ergerde er zich heimelijk aan, maar hij bracht zijne ergernis niet onder woorden. Hij vond evenwel gelegenheid om aan Dora te vragen, waarom Mary het kostbare stel juweelen niet droeg, dat hij haar had gegeven.

'Het staat haar niet,' zeide Dora, 'en zij heeft het niet noodig. Geef haar maar niet weer zoo iets.'

Hij wist dat het nutteloos was, met Dora te redetwisten, en dat zij zich niet door hem zou laten overreden. Nu eerst kwam hij tot de ontdekking, dat er diep in Dora's natuur eene zoo sterke zedelijke kracht school, dat het hem niets zou baten als hij met haar ging twisten over een punt als dit, waarbij haar hart en ziel betrokken waren. Nú eerst

kwam hij tot de ontdekking, dat zijne vrouw bereid was om met hem te strijden over de dingen, die

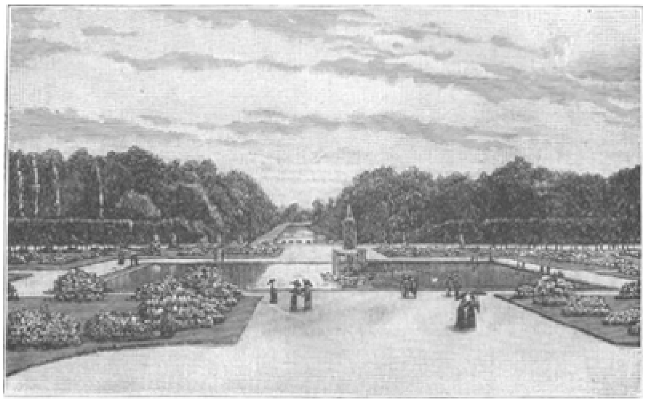

FONTAINEBLEAU: DE TUINEN AAN DE ZUIDZIJDE.

met het geluk van hun dierbaar kind in verband stonden, en over de beste wijze om dat geluk te verzekeren. En nú eerst overviel hem een nieuwe vrees: dat, als hij er niet zorgvuldig voor waakte, hij misschien die liefde zou verliezen, die hij juist op zoo hoogen prijs stelde. Hij onderwierp zich; hij gaf Mary slechts eenvoudige geschenken, en hij werd beloond door hartelijke dankbetuigingen, waarin geen spoor van verlegenheid merkbaar was.

Dora en Mary waren veel meer dan moeder en dochter: zij waren vriendinnen en gezellinnen. Met hartelijke teederheid nam Dora deel in Mary's wenschen en verwachtingen,

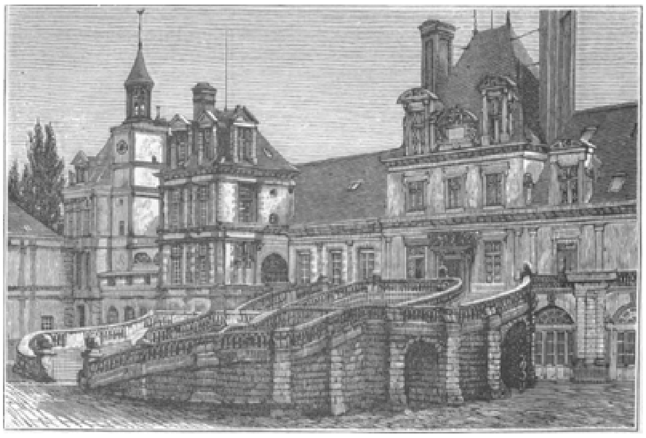

FONTAINEBLEAU: DE HOEFIJZERTRAP..

en moedigde zij haar aan tot het genieten van die onschuldige vermaken, die rechtens aan de jeugd toekomen. Daardoor gevoelde Mary niet het gemis van vriendinnen van haar eigen leeftijd. Zij kon geen liefderijker vriendin gehad hebben dan hare moeder, die vast besloten was, dat het geluk harer dochter niet zou worden opgeofferd, zooals het hare in vroeger dagen.

Op zekeren dag deden zij samen een wandeling, toen Mary eensklaps staan bleef en uitriep: ‘Mama! daar is Walter!’

En zij snelde hem tegemoet onder den herhaalden uitroep van: ‘Walter! Walter!’

XVI.

Het schouwspel, dat een mooi jong meisje ijlings de straat oversteekt en hardop den naam van een man uitroept, is voor de voorbijgangers reden genoeg om zich om te keeren en te glimlachen, en misschien óók om het voorwerp van zulk eene hartelijke begroeting in stilte te benijden. Walter keerde zich evenals de anderen om, daar hij in 't eerst niet wist dat hij de persoon was, naar wien deze beeldschoone jonge dame zoo haastig hare schreden wendde; en eer hij genoegzaam van zijne verbazing bekomen was, had Mary zijne handen gegrepen en hield die stevig vast.

'Mary!'

'Walter!'

Toen Dora bij hen kwam, trok Walter zijne handen uit die van Mary; en zijn gelaat, dat bij de plotselinge verrassing gebloosd en gelachen had, werd bleek en droevig.

'Wat vind ik dat gelukkig! Wat vind ik dat gelukkig!' riep Dora; 'je bent in Londen, en waart op weg naar ons. Geef me je hand, Walter! Je bent niet veranderd, wel?'

'Neen,' zeide Walter, - en Dora nam een schroomvallige

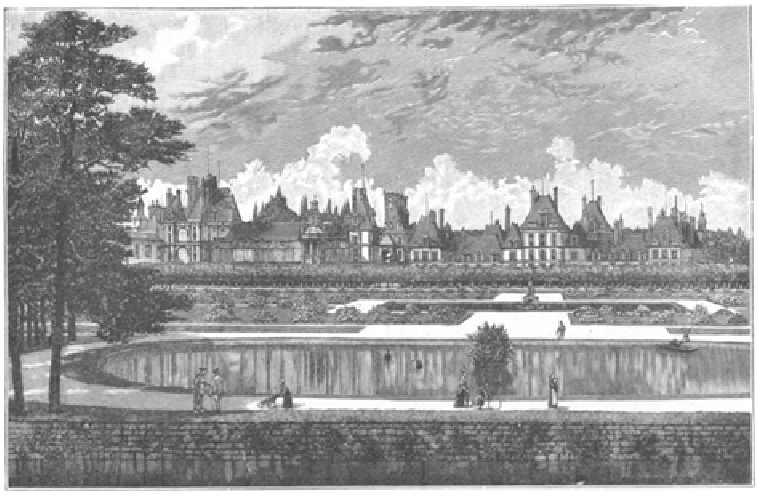

FONTAINEBLEAU: HET PALEIS VAN DE TUINZIJDE.

en linksche verlegenheid bij hem waar; 'ik ben niet veranderd.'

'Mijn beste jongen!' riep Dora, hem met ongeveinsde hartelijkheid de hand drukkend, 'maar je bent nu een man, Doch dat maakt geen verschil, wel? Wij zijn nog dezelfden voor elkander als in de oude dagen te Parijs! Hoe somber waren ze, maar hoe heerlijk toch ook! Zij brachten ons in aanraking met onzen oprechtsten en dierbaarsten vriend! Je voortreffelijke vader, hoe gaat het met hem? Is hij hier bij je? Maar dat is hij natuurlijk, daar hij zoo zielsveel van je houdt. O, welk een dwaze vrouw ben ik toch, dat ik je daar zoo maar in eens honderd uitvraag! Dat komt doordien ik van blijdschap buiten mijzelve geraakte, toen ik je zag. Wij hebben je nooit vergeten!'

'Nooit, Walter!' zeide Mary, 'wezenlijk niet!'

'Mary, Walter zal je nu een arm geven,' zeide Dora; 'hij moet tusschen ons in loopen.' Eigenlijk gezegd, bood Walter niet Mary zijn arm aan, maar nam zij dien. 'Je hebt me nog geen antwoord gegeven op mijn vraag, Walter! Hoe is het met je vader?'

'Hij is erg ziek,' zeide Walter met doffe stem.

'Erg ziek?' riep Dora; 'en hier, in Londen?'

'Ja, hij is in Londen.'

'O, Walter, hoe lang is hij al ziek geweest? En hier, in onze nabijheid? Toch zeker niet lang! toch zeker niet lang! Je geeft me geen antwoord! Waarom niet? Waarom niet?'

'Om 's Hemels wil! laat mij gaan!' riep Walter, 'of ik zal er onder bezwijken!' En na behoedzaam zijn arm uit dien van Mary verwijderd te hebben, trad hij ter zijde.

Dora wierp een haastigen, uitvorschenden blik op hem, en zeide toen ijlings tot hare dochter:

'Mary, ga maar alleen vooruit naar huis; ik kom je spoedig achterop. Ga terstond!'

'Ja, mama,' zeide Mary. 'Wil u Walter thuisbrengen?'

'Ja, ik zal hem thuisbrengen. Talm nu niet langer, maar doe als een goed kind wat ik je zeg.'

Mary had geene verdere aansporing noodig. 'Ik zal je nu wel weer gauw eens zien, Walter,' zeide zij tot den jonkman; 'dus zal ik maar geen afscheid van je nemen.'

Niettemin drukte zij hem nogmaals de hand, maar hij van zijn kant sprak geen enkel woord; hij zag haar bijna niet aan.

In den korten blik, dien Dora op Walter had geworpen, had zij iets opgemerkt, dat haar diep bedroefde. Hij was niet langer de opgeruimde jongeling, dien zij in Parijs gekend had. Er lag een weemoedige uitdrukking op zijn gelaat; zijne kleederen zagen er uit alsof ze reeds lang gedragen waren, en op zijn geheele voorkomen was de onmiskenbare stempel der armoede gedrukt.

'Ziezoo, Walter,' zeide Dora, toen zij alleen waren, 'nu kunnen wij vrijuit spreken! Ik heb Mary met opzet weggezonden. Je bent ongerust en bezorgd; je brave vader is ziek; maar dat is niet alles. Stel vertrouwen in mij, beste Walter! Ik kan niet gelooven, dat je me als je vijandin beschouwt.'

'Neen, dàt niet! dàt werkelijk niet!' stamelde Walter.

'Welnu dan, ik heb het recht om je vertrouwen te vragen, en je zoudt verkeerd doen als je 't me onthieldt. Waar is je vader?'

'Dat kan ik u niet zeggen,' hernam Walter.

'Kàn je dat niet, Walter?!' riep zij op verwijtenden toon terug.

'Neen, ik kan het niet! Toen de tegenspoed ons te machtig werd, liet mijn vader mij beloven, dat ik nooit aan iemand zou bekend maken waar wij woonden. Ik ben hem nog nooit ongehoorzaam geweest.'

'En ik zal ook nú niet van je eischen om hem ongehoorzaam te zijn, Walter! Het is voor mij voldoende dat hij het wenscht. Ik weet nog zeer goed, hoe vreemd ik het reeds in Parijs vond, dat hij ons stelselmatig verstoken liet blijven van het genoegen om hem te zien, doch ik onderwierp mij er toen aan, en zoo zal ik mij er ook nú aan onderwerpen. Intusschen, hoewel wij hem niet mogen gaan bezoeken, zul je ons toch niet berooven van het genoegen om iets voor hem te doen. Wij hebben er recht op!

Sedert de tegenspoed je te machtig werdt, heb je gezegd. Wat doet mij dat een verdriet! Wat een verdriet! Ben je lang in Londen geweest?’

‘Om en bij de twee jaar.’

‘En je bent ons nooit komen bezoeken?! Maar ik wil je nu op 't oogenblik geen verwijten doen. Alles zal geschieden zooals je vader het wenscht. Ben je in een betrekking, Walter?’

‘Neen, ik zoek er een.’

‘Je zult er spoedig een vinden, zeer spoedig! Mijn beste Walter, ik gevoel me tegenover je alsof je mijn zoon bent; zeg aan je vader, dat ik dat gezegd heb; ik ben er zeker van, dat het hem niet mishagen zal als hij weet, dat zijn beste jongen eene trouwe en toegenegen vriendin heeft. Houd maar niets voor mij verborgen! Je kunt me vertrouwen - wezenlijk waar, zooals mijne lieve Mary zou zeggen. Hoe lang ben je nu reeds buiten betrekking geweest?’

‘Zes maanden.’

‘Arme Walter! En je brave vader ziek en buiten staat om iets te doen! Rekent hij er op, dat je dadelijk weer thuiskomt?’

‘Niet dadelijk; ik heb gezegd, dat ik van avond terug zou komen.’

‘En het is nu nog pas drie uur. Je hebt dus overvloed van tijd. Je moet met mij medegaan.’

‘Waarheen?’

‘Naar huis, naar mijn huis! Neen, neen! ik wil van geen weigering hooren. Als je niet medegaat, zal je mij en Mary ongelukkig maken. Doe het ter wille van je vader, Walter! Je ontmoeting met ons zal je misschien goed geluk aanbrengen. Ja, dat zal ze zeker! Kom, Walter, kom mede!’

Hij onderwierp zich nu gedwee en berustend aan hare leiding, en wel om meer dan één reden. Hij verkeerde in een wanhopigen toestand. Hij zeide er niets van aan Mary's moeder, maar het was een feit, dat hij en zijn vader geen stuiver meer in de wereld bezaten, en dat ze geen uitzicht hadden om er ergens een te bekomen. Zij hadden zich stuk voor stuk ontdaan van al de voorwerpen van waarde, die zij bezaten, en de hongerdood grijnsde hen in het gelaat. Het was daarom een heilige plicht, dat hij deze kans om geld te verdienen niet wegwierp, en Dora's woorden schenen hem daarop wel het uitzicht te openen. Dat was één reden. Een andere reden was, dat Dora's woorden zóó vriendelijk klonken, dat hare deelneming zóó troostend was en hare vriendschapsbetuiging zóó oprecht, dat hij er zich niet met een weigering van kon afmaken.

Nog een andere reden was: Mary. Hare schoonheid en hare innemende manieren hadden een diepen indruk op zijn hart gemaakt, en hij kon het denkbeeld niet verdragen, dat hij haar niet weer zou zien.

Daarom vergezelde hij Dora naar hare woning, en gaf hij zich geheel en al over aan de macht harer betoovering. Mary zat hen reeds te wachten; en Dora,

die Walter deed beloven dat hij zou blijven voor haar five-o'clock thea, liet de jongelui bij elkaar en ging eens met haren echtgenoot spreken.

De tijd verstreek àl te spoedig voor Mary en Walter, en toen Mary zeide: ‘Nu we jou weer teruggevonden hebben, Walter! ben ik het gelukkigste meisje van de wereld, wezenlijk waar!’ - toen meende hij, nog nooit zulke heerlijke woorden van menschenlippen gehoord te hebben.

Eindelijk kwam Robert Walford zich bij hen voegen. Hij was zeer minzaam en hartelijk jegens Walter; en toen men thee had gedronken, zeide hij tot den jonkman, dat hij hem gaarne eens onder vier oogen zou willen spreken.

‘Je moet nog even bij ons terugkomen, eer je heengaat, Walter!’ zeide Dora.

Hij beloofde dit, waarna hij en Robert de kamer verlieten. Het duurde ongeveer een half uur eer Walter terugkwam.

‘Wel?’ vroeg Dora.

‘Mijnheer Walford is zoo vriendelijk geweest,’ zeide Walter, ‘mij een betrekking op zijn kantoor aan te bieden.’

‘Je hebt het toch aangenomen, Walter?’ vroeg Dora.

‘Ja,’ antwoordde Walter, ‘ik heb het aangenomen.’

‘Ga dan nu gauw naar huis,’ zeide Dora, ‘en breng je vader onze hartelijke groeten over!’

XVII.

Dora liet er Walter niets van blijken, dat hoofdzakelijk door hare tusschenkomst haar echtgenoot hem een betrekking had aangeboden, en er ook op aangedrongen had dat er een voldoend salaris zou toegezegd worden. Robert Walford behoefde niet lang overreed te worden; er zou toevallig binnenkort een vacature op het kantoor komen, en Walter had zeer bevredigende antwoorden gegeven op alle vragen betreffende zijne bekwaamheid. Hij schreef een mooie hand, stelde goed en vlug, sprak vloeiend Fransch en Duitsch, rekende bijzonder vaardig en was in den grond bekend met het boekhouden. Al zeer spoedig ontdekte Robert Walford ook, dat Walter nog veel meer capaciteiten bezat; dat hij een jonkman met een zeldzaam vlug verstand was, en men hem werk kon toevertrouwen, voor welks richtige volbrenging niet alledaagsche bekwaamheden vereischt werden. Hij was hoogelijk ingenomen met een bediende van dien aard, op wien hij zich kon verlaten, want zijne eigene gezondheid was ver van goed; en weldra bekleedde Walter op het kantoor der firma Wayland & Co. eene betrekking van vertrouwen.

Tusschen Robert Walford en Walter verschilde de verhouding weinig van die tusschen patroon en bediende; maar Dora en Mary wilden niet toelaten, voor zoover zij bij de zaak betrokken waren, dat de in Parijs gesloten vriendschap hier in Londen tot op dien graad werd afgekoeld. Walter was hun vriend, en als zoodanig behandelden zij hem. Robert Walford van zijn kant, wat er ook in zijn hart mocht zijn omgegaan, verzette zich hier niet tegen; en zoo geschiedde het, dat Walter met hen op denzelfden voet omging, als waartoe in de dagen toen de heer Wayland nog leefde, diens twee klerken, Frank Harding en Robert Walford, door Dora's liefhebbenden vader werden aangemoedigd.

Geen dag ging er om, dat Walter niet een of meer uren in het gezelschap van Dora en Mary doorbracht. Het gevolg hiervan was gemakkelijk te voorzien. Mary was een mooi meisje, als voorbestemd om bemind te worden; en de diensten, welke Walter en zijn vader in Parijs aan de Walfords hadden bewezen, hadden in haar schuldeloos hart een gevoel van diepe genegenheid doen ontstaan. Walter was tot een flink en welgemaakt jonkman opgegroeid; zijne manieren waren vrij en ongedwongen, zijn gelaat droeg den stempel van verstand en geest, en hij had iets onweerstaanbaar ernstigs over zich, dat niet nalaten kon een diepen indruk te maken op allen, die met hem in aanraking kwamen. Wat wonder dat deze beide jongelieden liefde voor elkander opvatten, en dat, hetgeen zij beschouwden als een kostbaar geheim, enkel en alleen aan ben zelven bekend, geopenbaard werd aan de sympathieke oogen der teedere moeder, wier éénig levensdoel het geluk harer dochter was! Robert Walford had niet zulke gelegenheden tot waarneming als zijne vrouw; en eer er bij hem eenig vermoeden opkwam, was de kogel reeds door de kerk. Dora deed niets om aan het vertrouwelijk verkeer tusschen Mary en Walter een hinderpaal in den weg te leggen; ja, de waarheid eischt veeleer te zeggen, dat zij dit verkeer aanmoedigde, daar zij hare onvoorwaardelijke sympathie meende te kunnen en te mogen schenken aan iemand, wiens trouw en gehechtheid zóó schitterend waren gebleken, als met Walter het geval was geweest. Wel was zij een weinig ontstemd over de geheimzinnigheid, waarmede Walters vader zich nog steeds omhuld hield; maar toch hield zij er zich overtuigd van, dat er in de manier, waarop hij zich zoo hardnekkig op een afstand van hen verkoos te blijven houden, niets gelegen was, dat in zijn nadeel kon uitgelegd worden. Hij had zijn zoon grootgebracht en opgevoed als een fatsoenlijk man, met goede beginselen en een hoog gevoel van eer en rechtvaardigheid. Wat kon eene liefhebbende moeder meer voor hare dochter wenschen? Wat werd er meer vereischt om gelukkig te wezen?

Toen Robert Walford de schellen van de oogen vielen, dacht hij eenigszins anders over deze dingen. Hij bracht in een onderhoud met zijne vrouw het geval ter sprake.

‘Walter is zeer vertrouwelijk met Mary,’ zeide hij.

‘Ja,’ antwoordde Dora, ‘zij houden heel veel van elkaar.’

‘Je moet evenwel niet vergeten, dat hij maar een bediende op mijn kantoor is.’

‘Dat vergeet ik ook niet. Maar hij is toch ook nog iets meer dan een bediende in uwe zaak. Hij is onze dierbare vriend - en een waardige vriend óók, anders zou ik hem hier niet aangemoedigd hebben.’

‘Vindt ge het eigenlijk niet wat onverstandig, dat wij hem zoo aangemoedigd hebben?’

‘Neen, - ik ben er voor mijzelve voldaan over, dat ik gedaan heb wat goed en rechtvaardig is. Denk

eens aan de verplichtingen, welke wij aan hem en zijn vader hebben!'

'Verplichtingen,' antwoordde Robert op gemelijken toon, 'welke ik gaarne zou willen afdoen, als ik kon.'

'Als je kon! Maar dat is onmogelijk.'

'Waarom onmogelijk?' vroeg Robert.

'Er zijn schulden die nooit afbetaald kunnen worden, en die niet met een geldelijken maatstaf te meten zijn. Van zulk een aard is de schuld, die wij aan Walter en zijn vader te betalen hebben. Hij bracht onze Mary bij ons terug, toen we niet anders konden denken dan dat zij voor altijd voor ons verloren was. Nu zwijg ik nog van hetgeen hij en zijn vader voor ons gedaan hebben, - maar ook afgezien daarvan zal ik hun mijn leven lang dankbaar blijven!'

'Ik verg niet van je, dat je niet dankbaar zult wezen. Ik ben óók dankbaar, - maar alles heeft zijne grenzen. Het zou iets onzinnigs zijn, dat ik al mijne verwachtingen zou moeten opofferen voor eene quaestie van louter gevoel!'

'Al je verwachtingen?' herhaalde Dora, terwijl zij hem strak aanzag. 'Is er iemand die dat van je eischt?'

'Het schijnt wel. Ik heb er mijn hart op gezet, dat Mary een goed huwelijk zal doen. Dat weet je, Dora; we hebben er reeds vroeger over gesproken.'

'Ja, - met een goed huwelijk bedoel je toch zeker een gelukkig huwelijk?'

'Natuurlijk bedoel ik dat,' antwoordde hij korzelig.

'In de uitvoering van dat plan zal ik je behulpzaam zijn, Robert!' hernam zij op ernstigen toon.

'Maar je zienswijzen verschillen hemelsbreed van de mijne!'

'En toch,' zeide Dora beslist, 'waar het Mary betreft, zou mijne zienswijze wellicht de juiste, en de uwe... minder juist kunnen zijn.'

'Ik zal toch wel beter met de wereld bekend zijn dan jij, Dora!'

'Maar je bent toch misschien niet beter bekend met het hart van een jong meisje. Ik zou véél liever hebben, dat Mary trouwde met een armen man, dien zij liefheeft, dan met een rijke, aan wien zij niet geheel en onverdeeld haar hart kan geven.'

'Wij hebben hier niet alleen aan het tegenwoordige te denken,' zeide Robert, 'maar óók aan de toekomst.'

'Ja,' antwoordde Dora, en haars ondanks trilde er in hare stem een toon van weemoedige aandoening, - 'ook aan de toekomst!'

Eensklaps dacht zij onwillekeurig weer aan haar jongemeisjes-leven, en aan de toekomst die zich toen voor haar ontsloten had: een toekomst, die, zonder haar dierbaar kind, zoo totaal ontbloot van liefde zou zijn geweest. Er werd in hun gesprek geen rechtstreeksche toespeling gemaakt op den zedelijken scheidsmuur, die hen verdeeld hield; maar Robert dacht óók aan het verledene, en aan de zonde door middel waarvan hij Dora tot zijne vrouw had weten te maken. Dit was het, wat bij een woordenstrijd als de nu gevoerde haar tot een hooger standpunt verhief, - wat haar de kracht gaf om met hem te strijden, en wat haar wellicht de overwinning zou verzekeren. Tot ééne zaak was zij vast besloten: Mary's geluk zou niet opgeofferd worden, zooals met het hare geschied was. Al hare krachten, van lichaam en ziel, werden ingespannen tot den strijd tegen een zoo wreed, zoo onbarmhartig lot voor haar dierbaar kind.

Robert nam zijn toevlucht tot een zwak argument.

‘Het is die geheimzinnige verborgenheid van Walters vader,’ zeide hij, ‘die mij zoo onaangenaam aandoet.’

‘Ik houd er mij stellig verzekerd van, dat er niets verkeerds in is,’ antwoordde Dora. ‘In Parijs vondt je zelf, zooals je je zult herinneren, verklaarbare redenen voor zijn verlangen om op een afstand te blijven. Wij moeten de menschen beoordeelen naar hunne daden. Heb je ooit van je leven een edeler gedrag aangetroffen dan dat van Walters vader, toen wij in den vreeselijksten nood verkeerden? Werd er ooit een grooter dienst bewezen aan jou of aan een van je familieleden, dan het terugbrengen van ons kind door iemand, die ons totaal onbekend was? Mary's ontdekking dat hij en Walter - terwijl hij mij van de uitgezochtste lekkernijen voorzag - zich thuis met het armelijkste voedsel behielpen... zou je dàt voor niets rekenen? Al hebben wij hem ook nimmer gezien, hebben wij er niet de voldoende bewijzen van gehad, dat hij iemand van een buitengewoon edel en verheven karakter moet geweest zijn, en dat hij een man is van zeldzaam grootsche beginselen? En zooals hij is, is zijn zoon Walter óók. Als Mary een broeder had, zou ik 't als het grootste geluk beschouwen, indien hij op Walter geleek.’

Zij zweeg een oogenblik, alsof zij de noodige krachten wilde verzamelen voor eene besliste verklaring.

‘Robert,’ ging zij toen voort, ‘ik heb me nog nooit van mijn leven tegen je verzet; ik heb me in alles aan je onderworpen; maar zoodra 't het geluk van ons kind betreft, zal ik mij met al mijne kracht en tot het uiterste tegen je verzetten, als je iets tracht te doen wat mij verkeerd voorkomt. De dood alleen zal mij den strijd doen opgeven, - de dood alleen zal mij de kracht kunnen ontnemen om mij te verzetten tegen een wreede en noodlottige beslissing. Je moet mij deze woorden niet ten kwade duiden, maar je hebt er mij zelf toe gedwongen!’

‘Neen,’ zeide hij, ‘ik ben het niet, die je gedwongen heb om tegen mij in opstand te komen. Er zit iets anders achter! - er zit iets anders achter!’

Hij verbeeldde zich, dat het de ervaring van haar eigen liefdeloozen echt was, die haar had aangespoord om een zoo beslist standpunt ten opzichte van Mary in te nemen. Dit was het ‘iets anders,’ waarop hij een toespeling had gemaakt; maar wijl gedurende hun gansche huwelijksleven dit punt nooit of nimmer tusschen hen ter sprake was gebracht, kon het ook ditmaal niet aangeroerd worden. Hij redeneerde bij zichzelven, dat - al ware hij geneigd om met Dora in te stemmen ten opzichte van hare denkbeelden omtrent een huwelijk uit liefde voor Mary - het toch niet van hem gevergd kon worden, dat hij tot Walter zou zeggen: ‘Mijne dochter is de uwe, want gij zijt de éénige man ter wereld, met wien zij gelukkig kan zijn.’

Maar aangenomen zelfs, dat hij niet geheel onbillijk was in de meerdere of mindere antipathie tegen Walter, welke in zijn binnenste gestadig en snel toenam, dan moest er toch een oorzaak voor bestaan. Deze was wellicht te vinden in een incident, dat, hoe onbeteekenend ook schijnbaar, zich diep in zijn geheugen prentte en daar onuitwischbaar aanwezig bleef.

Hij zat op zijn kantoor te werken. Walter zat een eind verder aan een lessenaar te schrijven; Robert maakte de een of andere opmerking tot zijn bediende, en Walter zag

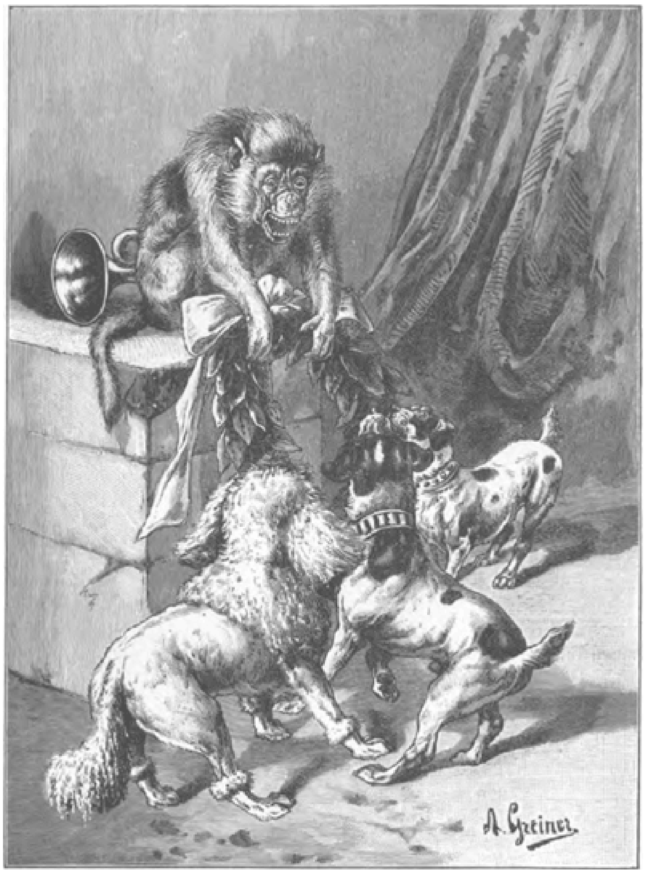

WAAR KUNSTNIJD ZICH AL NIET VERSCHUILT! Naar A. Greiner.

op. De jonkman was op dat oogenblik druk bezig om een fout in een optelling na te rekenen, en daardoor had zijn gelaat eene eigenaardige uitdrukking van inspanning, ‘Goede hemel!’ dacht Robert Walford, ‘wat gelijkt hij sprekend op Frank Harding!’ De uitdrukking op Walters gelaat was precies dezelfde, als die welke Robert nu en dan had waargenomen op het gelaat van Frank Harding, wanneer deze aan eenig moeielijk werk bezig was.

Hij kon zich dien indruk niet uit het hoofd zetten. Hij bracht deze waarneming in verband met zijne eigene ellende, en bleef Walter heimelijk gadeslaan. De jonge kantoorbediende was van dezelfde lengte en denzelfden lichaamsbouw als Frank Harding, en - verbeelding of geen verbeelding - Robert ontdekte nu nog andere punten van overeenkomst in Walters vriendelijk gelaat met dat van den man, jegens wien hij zoo gruwelijk gezondigd had.

Kort na zijn laatste onderhoud met Dora over Mary en Walter kreeg hij een bevestiging, die hem met schrik en ontroering vervulde. Het was Zondag, en hij deed

alleen een wandeling, op eenigen afstand van Crutched Friars. Eensklaps zag hij de gestalten van twee mannen voor zich, en in een daarvan herkende hij Walter. De andere was blijkbaar ouder; hij liep met zwakke schreden en leunde op den jonkman, alsof hij behoefte gevoelde aan lichamelijken steun. Robert Walford stak naar den anderen kant der straat over, en had daar gelegenheid om meer van nabij de twee mannen gade te slaan, die in zoo hooge mate zijne aandacht getrokken hadden. Hoe veranderd en hoe onmiskenbaar zwak en lijdend de oudere man ook was, behoefde Robert Walford toch slechts één enkelen blik op diens gelaatstrekken te werpen, om er van overtuigd te zijn, dat het wel degelijk Frank Harding was, dien hij daar voor zich zag.

Ongemerkt keerde hij zich om en liep hij een anderen kant uit.

Dus... Frank Harding was nog in leven, hij bevond zich in zijne onmiddellijke nabijheid, en hij stond in nauwe betrekking tot den jonkman, die, indien Dora zich niet vergiste, het hart zijner dochter veroverd had. De treffende gelijkenis tusschen Walter en Frank was nu verklaard: zij waren vader en zoon.

Wat zou hij doen? Walter terstond zijn ontslag geven? Maar dat zou door Dora opgevat worden als een daad van rechtstreeksche oppositie zijnerzijds, en als een bewijs dat hij voornemens was om Mary tot een huwelijk volgens zijne oogmerken te dwingen. Hij bespeurde bij Dora - hoe stil, hoe onderworpen en hoe nauwgezet in de vervulling van hare plichten zij ook steeds was - een verheven kracht, die haar tot de uiterste redmiddelen zou drijven, waar het een zaak gold, welke haar even dierbaar was als haar eigen leven. Hij erkende, dat - als het tot een openlijken strijd tusschen hen kwam - niet hij, maar Dora de zegepraal zou behalen.

En dan zou hij niet alleen háár, maar ook Mary tegen zich hebben. Hij wist volkomen goed, dat, als Mary eenmaal genoodzaakt zou zijn om een keuze te doen tusschen hem en hare moeder, zij hare hand in die van Dora zou leggen, en er de voorkeur aan zou geven om bij haar te blijven en zich door haar te laten leiden. Zijne huishouding zou opgebroken worden, en zijn leven zonder zijne dochter - ja, en zonder zijne vrouw! - zou een leven van wanhoop worden.

Hij had gewichtige redenen kunnen aanvoeren om Walter terstond uit zijn dienst te ontslaan. De jonge man, naar zijn naam gevraagd, had opgegeven, dat hij Walter Santley heette. Dit was een leugen. Zijn ware naam was Walter Harding. Dit was op zichzelf reeds een voldoende reden om hem te ontslaan. En toch gevoelde Robert, dat hij den moed niet had om dien beslissenden stap te doen. Want dan dreigde er weer gevaar van andere kanten.

Frank had de beschuldigende documenten in zijn bezit gekregen, die door Robert Walford vervaardigd waren. Zonder twijfel had hij ze nog altijd onder zijne berusting. Op zichzelven misschien, en na zulk een lang tijdsverloop, zouden ze hem wellicht weinig schade kunnen doen. Maar die oude geschiedenis weer op te rakelen, - het gebeurde openbaar te maken.... de gedachte alleen was reeds een marteling!

Er bestond nog een grooter gevaar. Er konden bewijzen tegen hem ingebracht worden - rechtstreeksche bewijzen - die zich nauwelijks zouden laten weerleggen. Hij had een groote onvoorzichtigheid begaan! Zij stond in verband met de chèque voor 150 pond sterling, die aan het kantoor der Bank gepresenteerd en daar in banknoten uitbetaald was. Hij had een man belast met het incasseeren van dien wissel, en die man was bijna dadelijk daarop naar Australië vertrokken, van waar hij niet voornemens was terug te keeren. Maar i n d i e n hij eens wèl teruggekeerd en in aanraking met Frank Harding gekomen was!... Een Bank houdt aanteekening van de nommers der biljetten, die zij uitbetaalt. Daardoor zijn er reeds dikwijls misdaden aan het licht gebracht.

Hierin lag de prikkel, die Robert Walford door zijne vlijmende steken een rilling van pijn aanjoeg. Hij had de banknoten voor de 150 pond sterling bij zich gehouden; dwaas genoeg, had hij niet den moed gehad om ze te vernietigen. Thans zou hij ze gaarne en zonder bedenken vernietigd hebben, als hij ze nog maar in zijn bezit had gehad, - maar dat had hij niet! Vele jaren na het plegen der misdaad, toen hij zich volkomen veilig waande, toen het hem onmogelijk voorkwam dat de zaak ooit ontdekt zou kunnen worden, had hij in een zwak oogenblik, toen hij een groote som gelds moest uitbetalen, diezelfde banknoten weer uitgegeven en ze voor zijne eigene zaken gebruikt. Het was lang geleden, maar zij konden misschien nog wel weer opgespoord worden, - en dan opgespoord als bewijsstukken tegen hem! Welke duidelijker bewijzen van zonde en schuld konden er tegen hem ingebracht worden? Zoo vallen de booswichten in de mazen van hun eigen net!

Robert Walford sloop naar huis terug, gebukt onder martelingen die zijne krachten bijna te boven gingen. Hij durfde zijne vrouw niet aanzien.

XVIII.

Al de handelscorrespondentie van Wayland & Co., en ook de particuliere brieven aan de familie, werden door den besteller in de brievenbus der kantoordeur geworpen; en een der bedienden was belast met de taak om ze den patroon aan de ontbijttafel ter hand te stellen. Op den ochtend na den dag toen Robert de voor hem zoo vreeselijke ontdekking had gedaan, dat Walter de zoon van Frank Harding was, bracht Walter zelf de brieven aan zijn patroon. Robert, zijne vrouw en hunne dochter waren juist begonnen te ontbijten, en Mary had tot haren vader de opmerking gemaakt, dat hij er niet goed uitzag.

'Ik heb een slechten nacht gehad, Mary,' zeide hij.

'Och, papa, dat spijt mij zeer!' zeide Mary, die haren vader een oprechte genegenheid toedroeg; 'u moest een paar dagen rust nemen.'

Zij ging naast hem staan en kuste hem; en juist op dat oogenblik kwam Walter met de brieven binnen.

'Goeden morgen, Walter,' zeide Mary met een vriendelijk glimlachje.

'Goeden morgen, Mary,' antwoordde Walter, terwijl hij de brieven naast het bord van zijn patroon neerlegde.

Toen Walter voor 't eerst weder zijne kennismaking met haar hernieuwde, had hij haar, links en verlegen, als 'juffrouw Walford' aangesproken, doch zij wilde daar niet van hooren, en hare moeder evenmin. Zoodoende gevoelden zij zich volkomen op hun gemak bij deze meer familiare en oneindig aangenamer wijze van groeten.

Dora keek op, en zag hem met een vriendelijken blik aan. 'Hoe gaat het met je vader, Walter?' vroeg zij.

'Ik kan tot mijn blijdschap zeggen,' antwoordde Walter, 'dat hij zich veel sterker gevoelt. Hij heeft gisteren bijna twee uur lang met mij gewandeld.'

Robert Walford zeide niets, maar hij dacht: 'Dus heb ik mij niet vergist; dus was het werkelijk z i j n v a d e r, met wien hij liep! Dan is hij hier onder een valschen naam. Zij hebben een complot gesmeed om mij in het verderf te storten. Wat zal ik er tegen doen?'

'Kan ik nog iets voor u doen, mijnheer?' vroeg Walter.

'Niets,' antwoordde Robert Walford; en de jonkman verliet de kamer.

'Weet je ook precies,' vroeg Robert Walford aan zijne vrouw, terwijl hij bezig was met het openen en lezen van zijne brieven - bij dien arbeid ging hij altijd stelselmatig te werk, zoodat hij de brieven een voor een opnam, naar de volgorde waarin zij lagen, en ze naast zich neerlegde, nadat hij den inhoud doorgezien had - 'weet je ook precies, aan welke ziekte Walters vader lijdt?'

'Walter heeft het mij wel eens verteld,' antwoordde Mary voor hare moeder, 'ofschoon hij er niet volkomen zeker van meent te kunnen zijn, papa. De dokter weet er zelf geen juiste verklaring van te geven; maar Walter zegt, dat zijn vader in Australië

door een slang gebeten is - een zwarte slang noemde hij het - en dat hij het gif nooit weer is kwijtgeraakt; het werkt nog altijd op zijn gestel.'

'Heeft hij ook wel eens de namen van sommigen zijner kennissen in Australië genoemd?' vroeg Robert Walford weer. 'Natuurlijk zal hij daar wel bekenden gehad hebben.'

'O ja, dat spreekt van zelf, papa; maar ik kan mij niet herinneren, dat hij ooit van een in 't bijzonder gesproken heeft.'

'Heb je Walters vader nooit gezien, Dora?' wendde Robert zich weder tot zijne vrouw.

'Nooit, zooals je weet. Maar wel hoop ik hem toch nog eens den een of anderen dag te zullen ontmoeten; en niets zou mij grooter genoegen doen, dan wanneer hij ons huis als het zijne wilde beschouwen. Hij moet een edel man zijn, dien we niet kunnen nalaten lief te hebben.'

'Dat ben ik volkomen met u eens, mama!' zeide Mary; 'wij hebben hem nu reeds lief.'

'Ja, zoo is het inderdaad, lieveling!' stemde Dora toe.

Doch plotseling werd Robert Walford doodsbleek; hij zat met wijdopgesperde oogen te staren naar een blauwe enveloppe, die hij bang scheen te zijn om te openen. Zij was geadresseerd: 'Aan den Heer Robert Walford,' en het schrift was de hand van Frank Harding. Ondanks de vele jaren, die er verloopen waren sedert hij voor 't laatst Franks schrift onder zijne oogen had gehad, herkende hij het in dezelfde seconde toen hij er den eersten blik op wierp. Wat had Frank hem te zeggen? Wat stond er in dien rampzaligen brief, die daar bijna als een doodvonnis voor hem lag?

'Papa!' riep Mary, 'wat is er? Scheelt u iets?'

'Niets, Mary! niets!' antwoordde Robert, terwijl hij zijne brieven opnam en groote zorg droeg, dat Dora vooral dezen eene niet te zien zou krijgen. 'Ik ben niet wel, en de minste of geringste kleinigheid hindert mij tegenwoordig.'

Haastig en met de onloochenbare uitdrukking van schuld op zijn gelaat verliet hij de kamer. Hij ging niet naar het kantoor. Walter had hem de brieven gebracht, en ongetwijfeld zou hij dus ook wel weten, dat deze eene, door zijn vader geschreven, er zich bij bevond. Het was dus niet raadzaam, dien in Walters bijzijn te lezen. In zijne eigene kamer, waarvan hij de deur op slot deed, maakte Robert Walford den brief open. De inhoud was slechts kort, en bestond uit de volgende regelen:

> 'Aan Robert Walford!
> Gij hebt een misdaad gepleegd om mij in het verderf te storten. Voor het oogenblik zijt ge daar toen in geslaagd. Gij belasterdet mijn goeden naam; gij maaktet dat ik de wereld moest rondzwerven als een eerloos man; gij ontroofdet mij de vrouw die ik liefhad en die mij beminde. Ik ben nu in Engeland, en ik wacht hier op gerechtigheid.
> FRANK HARDING.'

Hoe kort de brief ook was, de uitwerking was verpletterend, en Robert Walford had een gevoel alsof er zich een afgrond voor hem had geopend, waarin hij kon nedergeworpen worden, evenals hij zijn vriend in 't verderf had gestort, en waarin zijn goeden naam geschandvlekt zou kunnen worden, evenals hij dien van Frank Harding had belasterd. De pijl lag gereed; zij was nog niet afgeschoten, maar hij kon

er niet aan ontsnappen! De waarheid zou spoedig bekend zijn, en Dora zou met verontwaardiging en afschuw op hem nederzien. En Mary, zijn kind, de éénige band van liefde dien hij den zijne kon noemen, zou vol afgrijzen van hem vlieden.

'Ik ben nu in Engeland, en ik wacht hier op gerechtigheid.' Stond het dan nu aan hem, aan Robert Walford, om te spreken, om de eerste stappen te doen, om den vorm voor te stellen, waarin aan die gerechtigheid voldaan zou moeten worden? Het adres van den schrijver was niet in den brief vermeld, doch dit maakte weinig uit. Indien hij een schrijven richtte tot den man, jegens wien hij zoo gruwelijk gezondigd had, zou hij zijn brief aan Walter kunnen geven, die zich dan verder met de bezorging aan zijn vader zou belasten.

Het vermoeden lag voor de hand, dat Walter volkomen bekend was met zijn schurkenstreek, en betrokken was in het complot om hem ten onder te brengen. En afgezien van zijn vader, - wie waren de personen, die Walter het meest liefhadden, die hem als 't ware op de handen droegen, die in hem geloofden, die tot hem opzagen als tot de belichaming van eer en rechtschapenheid? Waren dat niet Dora en Mary? En waren die dan óók al betrokken in het complot tegen hem? Neen, dat k ò n hij niet gelooven! Dat denkbeeld was àl te vreeselijk!

Maar als hij aan Frank Harding schreef, zou dat zijn straf niet verhaasten? Zou dat geen bekentenis van schuld zijn? In de dusver verloopen jaren had hij gewaagd en - gewonnen. Als hij niet zoo stoutmoedig geweest was, zou hij zijn spel verloren hebben. Hij zuchtte pijnlijk, en dacht: 'Zou dat toch, welbeschouwd, niet beter geweest zijn?' Hij bande die gedachte uit zijn geest; geen oogenblik langer wilde hij dat denkbeeld daar post laten vatten. Wat zou er van hem worden zonder zijne vrouw en zijn kind? Hij klemde zich aan de geesten van die goede vrouwen vast als zijne éénige hoop in het heden en de toekomst. Hij kon, neen! hij kòn zich dit anker des behouds niet laten ontglippen! Hij was vroeger stoutmoedig geweest; hij wilde ook nú stoutmoedig zijn. Met wagen had hij toen het spel gewonnen; hij zou het er ook nú mede winnen!

Bah! wat was hij toch een dwaas, om zich zoo gemakkelijk schrik te laten aanjagen! Walter en zijn vader waren arm; hij was rijk. Gerechtigheid? Walters vader mocht er vrij op wachten! Alles wat de voorspoedige bedrieger te doen had, was: een fiere houding te blijven aannemen, een houding van onschuld en kalmte. Hunne zoogenaamde bewijzen... wat waren ze waard? Niets meer dan de blaadjes papier waarop zij geschreven waren! Het samenflansen van zulke 'bewijsstukken' was al heel gemakkelijk! Louter ondergeschoven stukken! zouden het publiek en de couranten zeggen. Was het wel waarschijnlijk, dat zij - met zúlk een wapen ter zijner vernietiging in hun bezit - zoovele jaren gewacht zouden hebben, eer zij hunnen aanslag ten

uitvoer brachten? Het was, op zijn best genomen, een onbestemd complot. Zij zouden zich met hun handelend optreden niet haasten. Hij had nog den tijd om na te denken over de maatregelen, die hij nemen moest. Hij besloot te wachten.

Hij ging naar beneden op zijn kantoor, na den brief, die hem zooveel schrik had aangejaagd, zorgvuldig te hebben weggesloten. Walter was er óók, en hij zat ijverig te werken. Robert Walford had gedacht, dat de jonkman wantrouwend op zou kijken, als hij binnentrad; doch Walter scheen de komst van zijn patroon ternauwernood op te merken. Hoe sluw! hoe sluw! Maar hij zou dezen vijanden het hoofd weten te bieden!

Hij liep even binnen in Dora's kamer, waar zij en Mary gewoonlijk het grootste gedeelte van den dag samen doorbrachten. Moeder en dochter zaten er dan ook nu te naaien. Toen hij binnenkwam, stopte Mary haastig haar werk weg. ‘U mag niet kijken, papa!’ riep zij. Hij raadde haar geheim, en een siddering van blijdschap deed zijn lichaam beven. Zijn verjaardag was Ophanden, en Mary maakte de een of andere verrassing voor hem gereed. Zij had dat reeds eenige jaren achtereen gedaan, en het was niet voor de eerste maal, dat hij haar, terwijl zij haar verjaarcadeau in haren schoot wegstopte, had hooren roepen: ‘U mag niet kijken, papa!’ Hij legde zijne hand op haar hoofd, en zijne vrouw sloeg hare oogen tot hem op. Bedroog hij zich in de meening, dat er wat meer genegenheid was in haren blik, dan waarmede zij hem gewoonlijk aanzag? Neen, het was inderdaad zoo! Deze eenvoudige handeling van hem, dit losjes leggen van zijne hand op Mary's hoofd, scheen voor Dora een bewijs, dat hij aan het geluk hunner dochter geene hinderpalen in den weg zou leggen.

In den loop van dien dag nam hij een maatregel van voorzorg. Hij stak het sleuteltje van de brievenbus in zijn zak, en zeide aan zijne bedienden, dat zij geen moeite meer behoefden te doen om hem 's morgens de brieven te brengen. Trouwens, nu hij den sleutel in zijn bezit had, was hun dit onmogelijk.

De dag verstreek en er had niets gewichtigs plaats, niets dat betrekking had op het nieuwe gevaar, waarmede hij bedreigd werd. Den volgenden morgen ging hij nu zelf naar de brievenbus en haalde er de brieven uit. Bij deze was er alweer een met een adres van de hand van Frank Harding, in een lichtblauwe enveloppe, volkomen gelijk aan de eerste. Hij ging er ijlings mede naar zijne kamer, en las daar het schrijven met vrees en beving. Deze brief was langer dan de eerste, maar het opschrift luidde geheel als bij het vorige schrijven:

‘Aan Robert Walford!

Als gij denkt,’ zoo begon de brief, ‘dat stilzwijgen u baten zal, dan vergist ge u grootelijks. Gij zijt nu reeds zeer lang veilig geweest, en verkeert daardoor wellicht in den waan, dat niets u kan deren. Toch staat het in mijne macht, u even diep te doen vallen als gij het mij, buiten mijn schuld of toedoen, hebt gedaan. Wat ge deedt, was een daad van verraad. Wat ik doe, zal op klaarlichten dag gedaan worden. De bewijzen van uwe misdaad heb ik in handen. Ik zal er u van overtuigen, en evenzeer zal ik u tot bekentenis brengen.

Terwijl ik uit Engeland afwezig was, om mijne zieke zuster weg te brengen en te verplegen, hebt gij een afschuwelijk plan beraamd en ten uitvoer gebracht. Ik vertrouwde op uwe eer, en gij hebt mij verraden. Gij hebt mij belasterd in de oogen van mijn patroon en vriend. Nadat ge u op slinksche wijze in het bezit hadt gesteld van een sleutel op de lessenaar, waaraan ik gewoonlijk zat te schrijven, en dus de

manier ontdekt hadt, waarop de geheime laden van mijn lessenaar geopend moesten worden, bediendet ge u van een uwer rampzaligste begaafdheden. Gij hadt een beroemd falsaris kunnen worden, daar gij iemands handschrift zoo bewonderenswaardig juist kunt nabootsen. Gij hebt ook het mijne nagemaakt en een valsch dagboek van mijn doen en laten saamgesteld, dat schijnbaar door mij geschreven moest zijn, maar waarvan elk woord toch door úwe hand op het papier was gebracht.

Hiermede niet tevreden, hebt gij de handteekening van onzen patroon gezet op chèques, die hij ongeteekend in het door hem aan ons toevertrouwde chèque-boekje had gelaten. Een dezer chèques was genummerd 64551, en gij hebt die ingevuld met een bedrag van 150 pond sterling. Deze chèque werd aan het kantoor der Bank vertoond door een man, wien het bedrag in banknoten werd uitbetaald en die het aan u ter hand stelde. Hij wist niet, dat hij u hulp verleende bij de uitvoering van een laaghartige misdaad; hij had eenige verplichting aan u, en het was een doodeenvoudige zaak, dat hij voor u een chèque ging incasseeren, aangezien gij het te druk hadt om het zelf te gaan doen. Twee dagen na de volvoering der misdaad had hij zich reeds op weg naar Australië begeven.

Het is u bekend, dat ook ik naar Australië ben gegaan en daar eenige jaren gewoond heb. Indien het u zonderling voorkomt, dat ik daar kennis zou gemaakt hebben met den man, die door u belast werd met het incasseeren van deze vervalschte chèque - waarvan gij mij beschuldigdet haar vervalscht en geïncasseerd te hebben, - als het u zonderling voorkomt, dat hij het nummer der chèque zou opgeschreven hebben eer hij haar ter betaling vertoonde, en dat hij thans bereid zou zijn (wijl hij nu óók in Engeland is) om de waarheid te bezweren van het nummer en van het feit, dat hij door u uitgezonden werd om het bedrag in ontvangst te gaan nemen, - laat uwe gedachten dan gedurende eenige oogenblikken stilstaan bij de macht der goddelijke gerechtigheid om de misdaad te bezoeken aan den misdadiger.

De naam van den man, die de chèque voor u incasseerde, is: Patrick Demar.

En toch - zonder uwe eigene dwaasheid en lichtzinnigheid zoudt ge misschien nog hebben kunnen ontsnappen aan de verpletterende zekerheid dezer feiten. Hadt ge niet, jaren na verloop van het plegen der misdaad, gebruik gemaakt van die banknoten, welke gij ter wille van uwe veiligheid hadt behooren te verbranden, dan hadt ge nog altijd even stout en schaamteloos het hoofd kunnen ophouden. Maar de nommers der banknoten zijn bekend en de biljetten

ONAANGENAAM BEZOEK. Naar Peske Geza. (Zie blz. 320).

zijn opgespoord. Ik zal u brandmerken als een falsaris en een lasteraar.
FRANK HARDING.'

Deze twee waren niet de éénige brieven met een door Frank Harding geschreven adres, die Robert Walford in zijn brievenbus vond. Bijna geen dag ging er voorbij, zonder dat er hem een onder de oogen kwam, - en allen bevatten ze beschuldigingen en dreigende onthullingen. De enveloppen, die allen van een ouderwetsch model en van een lichtblauwe kleur waren, droegen geen postzegels of poststempel, en hij achtte het nagenoeg zeker, dat ze door den schrijver zelf in zijn brievenbus werden geworpen. Maar nog altijd, afgezien van die brieven nu, bespeurde hij in werkelijkheid niets, dat hem kon verontrusten. Intusschen was dat uitblijven van zichtbare handelingen alles behalve troostrijk voor hem. 'Hij doet het om mijne martelingen te verlengen,' dacht hij. 'Op die wijze het zwaard boven mijn hoofd te laten hangen, zal mij nog krankzinnig maken!' En werkelijk leed hij gedurende die dagen zulke afgrijselijke folteringen, dat deze zielesmarten zijne krachten bijna te boven gingen. Hij werd mager en bleek; hij wilde soms de vlucht nemen voor een schaduw; en hij sidderde en beefde zonder merkbare oorzaak, evenals iemand die een beroerte heeft gehad. Eindelijk en ten laatste kwam de crisis.

Op zekeren nacht werd Dora gewekt door het geluid van een lichten voetstap voor de deur van haar slaapvertrek. Nadat zij opgestaan was om te onderzoeken, waardoor dit gedruisch veroorzaakt werd, zag zij haren echtgenoot, een brandende kaars in de hand houdend, met sluipende schreden door de gang loopen. Vol verbazing liep zij hem behoedzaam achterna, en weldra was ze hem op zijde. Toen zij hem in zijn gelaat zag, bemerkte zij aan de starende uitdrukking zijner oogen, terwijl zij hem van ter zijde gadesloeg - maar niet zoo, dat hij er in zijne bewegingen door belemmerd werd - dat hij in een slapenden toestand verkeerde. Zij had wel eens gehoord of gelezen, dat het gevaarlijk was om iemand in dien toestand te storen of aan te raken, en dat er gevallen bekend waren, waarin op zulk een plotseling ontwaken de dood was gevolgd. Daardoor bevreesd om zich aan dit gevaar bloot te stellen, maar het toch als haar plicht beschouwend om hem te blijven vergezellen, liep zij hem in stilte na. Zij trachtte zich zooveel mogelijk in de schaduw te houden, en hij scheen er dan ook niets van te bemerken, dat zij zich in zijne nabijheid bevond.

Dat hij het een of andere bepaalde plan in het hoofd had, was duidelijk, want hij liep onverpoosd voorwaarts. Langs een smalle trap aan het einde van een gang kwam men beneden in het kantoor, waarin zijne zaken behandeld werden. Terwijl hij de kaars boven zijn hoofd hield, om onder het loopen voor zich uit te kunnen zien, evenals een wakende gedaan zou hebben, daalde hij de trappen af, draaide hij den sleutel om, die in de tusschendeur stak, en begaf hij zich verder naar het particuliere vertrek, waarin hij zich gedurende den kantoortijd ophield. In die kamer stonden de twee lessenaars, waaraan hij en Frank Harding in vroeger tijd steeds zaten te werken.

Toen Dora achter hem aan deze kamer binnentrad, kwam haar een tooneel uit het verledene weder voor den geest. Zij kon zich bijna verbeelden, dat zij haren vader zag, zooals zij hem gezien had op dien noodlottigen avond, toen hij de vervalschte stukken in de lessenaar van Frank Harding ontdekte, - den avond waarop zij beloofd had, dat zij de vrouw van Robert Walford zou worden. Er komen omstandigheden in het leven voor, dat men een geestelijke waarschuwing in de lucht bespeurt, - dat men den indruk krijgt van een voorgevoel, alsof er weldra een gebeurtenis van

noodlottig gewicht zal plaats grijpen. Zulk eene geestelijke waarschuwing kwam er tot Dora, terwijl zij stilzwijgend de handelingen van haren echtgenoot gadesloeg.

Hij ging bij alles stelselmatig te werk, alsof hij aan eene hem van ouds bekende taak bezig was. Hij zette de blaker met de kaars op den bovenkant der lessenaar - de lessenaar van Frank Harding - en na een sleutel uit zijn zak gehaald te hebben, stak hij dien in het slot en deed hij de lessenaar open. Daarna drukte hij zonder een zweem van aarzeling of moeielijkheid op de veeren, waarmede de geheime laden ontsloten werden. In deze laden bevonden zich papier en enveloppen van een ander model dan die, welke tegenwoordig in den handel gebruikt worden. Het papier was gelijk aan dat, waarop de met ‘Frank Harding’ onderteekende brieven geschreven waren. Na het papier op een portefeuille gelegd te hebben, trok Robert een stoel bij de lessenaar en begon hij te schrijven.

Hij schreef zeer langzaam, en Dora was verbaasd over de inspanning, waarmede hij daarbij te werk ging. Elk woord dat hij op het papier zette, werd met de grootst mogelijke zorg geschreven, en nu en dan hield hij op en staarde hij op zijn werk, met een zonderling gemengde uitdrukking van voldoening en afschuw. Niet langer in staat hare nieuwsgierigheid te bedwingen, en natuurlijk verlangend om te weten wat dit zonderlinge, nachtelijke schrijfwerk van haren echtgenoot te beteekenen had, sloop Dora zeer zacht en behoedzaam naar hem toe en gluurde zij over zijn schouder heen op zijn papier.

Met een enkelen oogopslag bemerkte zij, dat het handschrift geheel anders was dan het zijne, en dat hij bezig was om de hand van een ander na te maken. Bovenaan de bladzijde had Robert geschreven: ‘Aan Robert Walford.’ En daarop volgden dan woorden van vreeselijke beschuldiging, in welker gewichtige beteekenis en dreigende strekking Dora zich niet kon vergissen. Zij vormden een noodlottige bekentenis van de zonde, waaraan hij zich had schuldig gemaakt. Zij deinsde vol schrik uit de nabijheid van haren echtgenoot terug en bleef op korten afstand van hem staan, terwijl zij hem aanstaarde met een blik van walging en afgrijzen in hare oogen. Zij deed nu geene verdere pogingen meer om te lezen wat hij daar zat te schrijven. Zij was als versteend door haren afschuw over deze ontdekking.

Dezen nacht schreef Robert geen langen brief. Hij eindigde op de tweede bladzijde, en nogmaals nader sluipend, zag Dora hem de handteekening van Frank

Harding onderaan het blad plaatsen. Toen dit gedaan was, vouwde Robert den brief dicht, stak hem in een enveloppe van een lichtblauwe kleur, maakte die dicht, en schreef zijn eigen naam er buiten op. Zijne taak was nu bijna gereed; hij had alweder een nieuwe marteling voor zichzelf gereed gemaakt. Hij deed de lessenaar dicht en draaide den sleutel in het slot om, nam de brandende kaars weer op, en als iemand die zichzelven beschuldigt, met den misdadigen brief in zijne hand, stapte hij langzaam de gang door naar de straatdeur. Daar was de brievenbus der firma, behoorlijk afgesloten. Hij ontsloot de bus, liet er den door hem geschreven brief in vallen, sloot haar weder dicht, en keerde naar de woonvertrekken van zijn huis terug. Juist had hij het bovenste bordes bereikt, toen de crisis volgde.

In een toestand van geweldige ontroering had Dora hem vergezeld tot achter in het huis; maar zij was zenuwachtig overspannen, en... eindelijk ontsnapte er eensklaps aan hare lippen een kreet van duldeloos zielelijden. In gewone omstandigheden zou die kreet van hartzeer gevolgd zijn door eene uitbarsting van hartstochtelijke tranen; doch zij hield haar verdriet als 't ware opgekropt, en stond daar met een heftig zwoegenden boezem tegen den muur leunend, als om steun te zoeken. Maar intusschen was de door haar geuite kreet tot in Roberts ooren doorgedrongen; hij keerde zich om en trad op haar toe, zijne vrije hand zoo ver mogelijk voor zich uitgestrekt houdend.

‘Neen! neen!’ riep zij, terwijl zij hare beide armen uitstak, om hem van zich af te houden, ‘raak mij in Gods naam niet aan!’

Die kreet deed hem wakker worden en hergaf hem zijn volkomen bewustzijn. Hij zag den afschuw op haar gelaat, en dit scheen het besef zijner schuld diep, zeer diep, in zijn hart te drijven. De doodsangsten der afgeloopen weken bereikten nu hun toppunt, en - met een hartbrekend gekerm sloeg hij ruggelings op den grond neer.

XIX.

Hij zweefde meer dan een maand lang tusschen leven en dood, waarbij hij voortdurend met de teederste zorg door zijne vrouw verpleegd werd. Gedurende het grootste gedeelte van dien tijd was hij buiten kennis, en in de rustelooze vlagen van zijn koortsachtig ijlen vernam Dora de ware geschiedenis zijner zonde. Zij had er hem reeds gedurende heel haar huwelijksleven van verdacht gehouden, van den dag af waarop Frank Harding haar was tegengekomen en vaarwel had gezegd; maar tot op dit oogenblik had zij nog nooit den ontzettenden omvang zijner schuld doorzien. Het schokte haar onbeschrijflijk, en er volgden oogenblikken, waarin zij zulk een diepen afschuw van hem gevoelde, dat het hem gedood zou hebben, indien hij er mede bekend ware geworden. Maar zij kon en zij wilde niet toestaan, dat die stemming lang over haar heerschte; zij dwong zichzelve tot een barmhartiger oordeel. Hij had gezondigd; hij zou berouw hebben; en hij was Mary's vader. Telkens en telkens weder mompelde hij in zijne bewusteloosheid:

‘Vergeef mij - vergeef mij - o, Dora! vergeef het mij!’

Het medelijden vatte meer en meer post in haar gemoed, en het kan naar waarheid getuigd worden, dat zij in het laatst zijner ziekte hem méér genegenheid toedroeg, dan in al de jaren die zij dusver samen doorleefd hadden. Op één ding vooral was

zij voortdurend bedacht: dat Mary niet met de schuld van haren vader bekend zou worden, en het gelukte haar dan ook, den waren staat van zaken voor hare dochter verborgen te houden. Dora waakte er steeds voor, dat Mary nooit met den zieke alleen bleef; en ofschoon zij haar wel toestond om haar in de verpleging van den lijder behulpzaam te zijn, geschiedde dit altijd in het bijzijn harer moeder.

De trouwe echtgenoote genoot slechts weinig rust; maar een innerlijke kracht hield haar staande: een kracht die voortvloeide uit een edelmoedig en liefderijk volbrachten plicht. En zoo kwam er een dag, waarop Robert, zijne oogen opslaande, het beminnelijke gelaat zijner engelachtige vrouw voor zich zag, en daardoor begreep, dat zijn leven nog gespaard was gebleven. Hij zou gaarne een gesprek met haar gevoerd hebben, maar zij wilde het hem niet toestaan.

'Neen, vandaag nog niet!' sprak zij sussend; 'later, wanneer je weer wat sterker bent!'

Hij vroeg met een gebaar om hare hand, en na die in de zijne gevat te hebben, viel hij weder in slaap. Dat de drukking zijner hand zich zoo zwak liet gevoelen, was iets waaraan een zoo teergevoelig hart als het hare geen weerstand kon bieden.

'Het was Gods wil!' dacht zij. 'Ik moet niet morren of in opstand komen.'

Weinige dagen later gaf de dokter hem vergunning om een weinig te spreken.

'Hoe kan ik je mijne dankbaarheid bewijzen?' vroeg hij aan Dora. 'Wat kan ik op mijn beurt en van mijn kant doen voor je goedheid?'

'Daar bestaat wel een middel toe,' antwoordde zij.

'Zeg het mij!... Zeg het mij dadelijk!' riep hij; 'en ik zal er gebruik van maken!'

'Morgen zal het je gezegd worden,' hernam zij.

'Dora,' fluisterde hij thans, 'ik heb in mijne gedachten heel wat doorleefd sedert ik hier ben gaan liggen!'

'Heel wat, Robert! Maar in die oogenblikken wilde ik niemand hier in de kamer toelaten.'

'Mary?!' fluisterde hij.

'Weet niets!'

'En jij weet a l l e s !' zeide hij. 'Dus heb ik mijzelven mijne straf op den hals gehaald!... O, Dora! kan je 't me vergeven?'

'Morgen,' antwoordde zij op plechtigen toon; 'wacht tot morgen!'

Om elf uur in den morgen van dien beloofden dag vroeg Dora hem, of hij haar voor een paar uren zou kunnen missen. Hij antwoordde toestemmend, maar verzocht haar toch om dan vooral niet langer weg te blijven. Zij kwam stipt op den bepaalden tijd terug, en hij bespeurde een opgeruimde en teedere uitdrukking op haar gelaat, die er zich vroeger niet op vertoond had.

'De lucht heeft je goed gedaan,' zeide hij.

'Ja, Robert; en er is een nieuw geluk in mijn hart.'

'Al het geluk dat de wereld kan schenken, moge je deel worden, Dora!... Houd mij niet zoo lang in spanning!'

'Het betreft ons kind!'

'Ga voort, Dora,' zeide hij, want zij was blijven steken; 'ga voort, ik luister.'

'Zij en Walter hebben elkander lief. Zij zullen samen gelukkig zijn.'

'Is dat het middel, dat je me beloofdet aan te wijzen, Dora?'

'Ja, dat is het, Robert!'

'Ik ben niet waard, hun mijn zegen te geven; maar ik zal er naar streven om het mij waardig te maken. Ja waarlijk, waarlijk, het zal mijn ernstig streven zijn! Moge hun leven vroolijker zijn dan jou leven geweest is, Dora!'

'Er valt een vriendelijk licht op de toekomst, Robert.'

'O, mijne vrouw! mijne vrouw!' snikte hij. 'Zeg dat je 't me vergeeft!'

'Ik vergeef het je, Robert.'

En zij boog zich tot hem en kuste hem - uit eigen beweging.

Na een korte stilte sprak zij weder voort.

'Ik ben dezen morgen uitgegaan, om een bezoek aan Walters vader te brengen. Hij verzocht mij, je dit pakket te geven.'

Robert nam het uit hare handen aan. Hij wist wat het bevatte: de papieren en de chèque die hij vervalscht had.

'Maakte hij ook de een of andere voorwaarde?' vroeg Robert aarzelend en beschroomd.

'Neen, geene enkele!'

'Neem jij het dan maar, Dora. Doe er mede wat je wilt!'

Er vlamde een vuur in den haard, en Dora wierp het pakket op de gloeiende kolen. Weinige oogenblikken later was er slechts een hoopje asch van overgebleven.

Dien avond zaten Mary en Walter bij elkander. Hij had zijn arm om haar midden geslagen, en haar hoofd rustte op zijn borst.

'En Mary, lieveling!' fluisterde Walter, 'nu moet je nooit weer verdwaald raken, zooals toen in Parijs!'

'Neen, dat zal nooit weer gebeuren, Walter,' antwoordde zij; 'maar o, welk een gelukkige dag!'

'Gelukkig, Mary?'

'Ja, Walter; als die dag er niet geweest was, zouden we nooit geworden zijn, wat we nú zijn!'

Zijn arm trok haar dichter tot zich.

'Och, dat weten we toch niet zeker, Mary,' zeide hij op ernstigen en teederen toon.

'Je bent een geschenk van den Hemel aan mij, en je m o e s t op de eene of andere wijze tot mij gekomen zijn!'

'Nu ik er nog eens goed over nadenk, Walter,' zeide Mary - (niet onmiddellijk; er moet een pauze zijn gevolgd van wel vijf minuten; doch 's menschen pen is onmachtig om te beschrijven wat er in dien tusschentijd plaats had) - 'nu ik er nog eens goed over nadenk, zou het mij toch niet kunnen schelen al raakte ik nòg weer eens verdwaald.'

'Waarom, Mary?'

'Om het genoegen te hebben, van nog weer eens door jou gevonden te worden!'

'Dus ben je dan nu werkelijk gelukkig, Mary?'

‘Ja, dat ben ik werkelijk! Wezenlijk, wezenlijk gelukkig!’

Onaangenaam bezoek.

Moeder Kloek is uit haar humeur; en zij steekt haar kwaadheid niet onder stoelen en banken. Wat zal zij nog beleefdheidsvormen in acht nemen? Dank je wel, daarvoor heeft zij veel te veel last van het overloopen van haar gal; en geen wonder ook!

Vinden de menschen het dan zoo prettig, als zij verrast worden door onverwachte, lastige gasten? Vindt een huismoeder het zoo aangenaam, juist te midden van de drukte harer huishoudelijke, moederlijke plichten, overvallen te worden door bezoek, dat alles bij haar in huiskamer en kinderkamer op stelten brengt?

En omdat zij geen mensch is, maar doodeenvoudig een kip, moet zij dat nu maar kalm en bedaard verdragen? Neen, laat dat een ander doen; zij zal het onaangename bezoek op alles behalve dubbelzinnige wijze toonen, dat zij niets op hun aanwezigheid gesteld is en het best zonder hen doen kan; wanneer zij maar een greintje fijn gevoel hebben, hoopt zij, zullen zij opstaan en zich ergens anders begeven, waar men aan hun gezelschap hooger waarde hecht.

Denk ook eens aan, heeft moeder Kloek nu geen billijke reden tot verontwaardiging? Haar groot gezin is juist goed en wel aan het ontbijten. Wie maar eenig verstand heeft van hetgeen kuikentjes, zoo pas den dop ontkropen, toekomt, weet wat zulk een ontbijt in heeft en hoeveel moeite het moeder Kloek kost, haar jeugd van het noodige te voorzien.

‘En kijk eens aan, daar komt nu zoo'n slungel van een jongen aan, nota bene met een poes op den arm, en gaat daar vlak bij zitten, zoodat mijn arme stumpers van kinderen van angst niet weten, waar zich te bergen. Zij zijn al druk genoeg, zonder dat een paar groote menschen ze nog komen in de war brengen. Dat kleine volk is al zoo roerig; waarlijk ik kan mijn werk wel vinden, zonder dat jelui nog bezoek komt brengen om mijn taak te verzwaren.

Gaat ge eindelijk heen, akelig menschenvolk? Waarlijk, je zult me dienen met een spoedig vertrek, want je zit mij en mijn kroost leelijk in den weg. Misschien neem jelui het mij wel kwalijk, dat ik je ronduit zeg, wat mij op 't hart ligt, maar dit is zóó mijn gewoonte. Bij jelui menschen is 't anders, dat weet ik wel; daar buigt men als knipmessen; daar verzekert men op de vraag, of men wel gelegen komt, bij hoog en laag, dat het bezoek alleraangenaamst is, en inwendig verwenscht men de gasten naar de Mookerheide. Dat kan bij menschen “beleefdheid” heeten, maar ik houd me met die complimenten niet op; ik zeg jelui ronduit wat ik van je hinderlijke tegenwoordigheid denk. Wordt je er kwaad om, best, als je dan maar maakt dat je wegkomt en mij en mijn peuzeltjes rustig laat ontbijten.’

Het Senner-leven op den Alm.
Met 5 afbeeldingen naar Otto Strützel.

ALM, - dat korte woordje heeft niet alleen voor den bergbewoner, maar voor alle Alpen-vrienden een geheel eigenaardigen, bekoorlijken klank. 't Is de saamvatting van een vrij en onbezorgd leven op een frissche hoogte, te midden van sappig groene grasvelden, badend in den gouden zonneschijn. De Alpenwereld is dan ook de poëtische bloesem van het volksleven in het hooggebergte, waar de oorspronkelijke toestand van het herdersvolk in al zijn eenvoud en ongedwongenheid aan het licht komt. Reeds in de vroegste tijden vestigden de allereerste bewoners dier landstreken des zomers met kind en kraai hun verblijf op de bergen, om daar de vrije gaven der natuur te genieten. Zij leefden daar zonder scherp afgebakende grenzen van particulier eigendom, en zonder vaste woonplaats; op de wijze der Nomaden lieten zij hunne kudden daar weiden, waar zij voeder vonden en waar de beste gelegenheid tot veeteelt was. Het oudste lid der van deze weiden gebruik makende familiën voerde het opperbestuur over hunne gemeenschappelijke Alpen-huishouding, en Hartwig Peetz leidt van dezen patriarchalen 'Senior' den nog tegenwoordig in zwang zijnden naam van 'Senn' af, evenals, naar men weet, zijne woning of 'notstall' binnen het Romaansche taalgebied tot op den huidigen dag nog altijd 'kaser' (van het Latijnsche *casa* of huis) genoemd wordt. Schmeller, Grimm en andere taalvorschers laten daarentegen den naam 'senn' uit *sahn* (sahne of room) ontstaan. In onze dagen worden de knecht en de dienstmaagd, die op de Alpenweide gedurende den zomer de werkzaamheden voor de boter- en kaasbereiding verrichten, s e n n e r en s e n n e r i n , of ook wel sennder en sennderin genoemd.

Het Alpenleven begint

HET SLAAPVERTREK DER SENNERIN.

in het gebergte daar, waar het landbouwleven eindigt: meestal op een hoogte van 1150 meter. Het beste gebied der sennerijen ligt ter hoogte van 1000 tot 2000 meter. Ten opzichte van hunne ligging worden de almen in boven- en beneden-almen

verdeeld, of, zooals zij in den volksmond heeten, in boven- en benedenliggers, voor- en achteralmen. In den eersten tijd wordt op de lagere almen verblijf gehouden, later op de hoogliggers, die echter reeds in September weder verlaten worden.

Het vrije gebruik der almenweide heeft reeds lang opgehouden: ook hier zijn bepaalde wetten vastgesteld, die evenwel, omdat zij op oude gewoonten en verdragen berusten, nog altijd vele onregelmatigheden bevatten. Menige alm wordt slechts door een enkel persoon gebruikt; andere weiden zijn onder twee à tien boeren verdeeld, en op nog anderen graast gezamenlijk het vee eener geheele gemeente. Dit recht om gebruik te mogen maken van een alm wordt 'auftriebsrecht', 'almenzahl', 'almenrecht' of 'Alprecht' genoemd. Volgens dit recht wordt het aantal beesten bepaald, dat door ieder huis op de almweide gebracht mag worden. Van elk stuk vee wordt eene kleine belasting geheven, terwijl men er ten strengste op let, dat er niet meer vee naar de weide wordt gedreven, dan de bodem in staat is te voeden. Het vee moet volkomen gezond zijn, de paarden 'ongeschoeid', dat wil zeggen: zonder hoefijzers, opdat de grond van het grasveld door het 'blumbesuch' geen schade lijde. De stier mag niet 'ongepaald' of 'ongesnoerd' zijn, dat wil zeggen: hij moet tusschen zijne voorpooten van een stok voorzien worden en een touw aan zijne horens hebben, om hem daarmede ten allen tijde te kunnen besturen.

De eeuwenheugende senior leeft in het oostelijke gebergte van Beieren, ook op die almen, die door verscheidene eigenaars gemeenschappelijk in gebruik zijn genomen, tot op den huidigen dag nog voort in de zoogenaamde almheeren, wier waardigheid volgens een vastgesteld rooster om beurte door de rechthebbenden op den Alp bekleed wordt. Deze almheer heeft het toezicht over de almen. Het is zijn plicht, de weiden en wegen na te zien en in orde te houden, gebreken te laten herstellen, op gemeenschappelijk gebruikte pompen een wakend oog te houden, en in het algemeen de almen en de derwaarts leidende veepaden in goeden staat te houden. Hij bepaalt ook den dag van den 'auftrieb', waarop het vee naar buiten gedreven wordt. De almheeren zijn de hoogste rechters in almgeschillen, die zij op een opzettelijk hiertoe bestemden dag (gewoonlijk Sint Jakob) naar oud gebruik door het zoogenaamde 'almenrecht' beslechten. Het verdere oppertoezicht over grond en bodem op de bergen is aan het personeel van den houtvester toever-

trouwd; op gemeente-bergen oefent de 'ortsvorsteher' of burgemeester het uit. De houtvesters zien met bijzondere nauwlettendheid toe, of het wettelijk getal van het voor een weide bestemde vee ook wordt overschreden, of de almgrens ook geschonden wordt, en of er ook andere voor wild en woud schadelijke handelingen gepleegd worden.

In elke gemeente slaan de rechthebbenden op het weiden de handen ineen en verbinden zij zich om hem, wiens vee op den alm is omgekomen, door eene vergoeding zooveel mogelijk schadeloos te stellen. De veestapel vormt den éénigen rijkdom van den boer in het gebergte; naar de grootte en de welvaart daarvan taxeert men den eigenaar. Geen wonder dus, wanneer al het doen en laten van jong en oud het gansche jaar door slechts aan de belangen van stal en alm gewijd is.

Breekt het voorjaar aan, en daarmede de tijd van het vertrek naar boven, dan vervult een zekere onrust mensch en dier: het verlangen naar den alm. Wanneer dan in de eerste dagen der Meimaand in de dorpen en vlekken de staldeuren opengezet worden, den dieren de groote, helder klinkende bel aan een breeden, gestikten riem om den hals wordt gehangen, en de sennerin, in haar Zondagspak en met het groene hoedje op, met hare beschermelingen 'zur Alm fahrt,' dan heffen de prachtige runderen trotsch den kop op en stralen hunne groote oogen duidelijk met een glans van blijdschap, want thans gaan zij de vrijheid tegemoet: naar het geurige, vette, lang verbeide almenvoêr!

Maar ook de sennerin laat een uit den diepsten grond van haar hart komenden juichkreet opstijgen naar de groene velden. En naast dezen blijden juichkreet der sennerin zendt de huisvader zijne gebeden ten hemel op en smeekt hij om een voorspoedigen almtijd.

De verschillende almen zijn door hekken van elkander gescheiden, of door dijkvormige verhoogingen onderling afgedeeld. Gezamenlijk zijn zij omringd door muren van los op elkaar gelegde steenblokken of boomen, waar men met een ladder overheen klimt. Het vee heeft er toegang door een traliehek, 'gern' geheeten. Op de almen staan hutten, die onder één en hetzelfde dak de woning der herders en den stal voor het vee bevatten. Deze hutten worden in het westelijk hooggebergte, vooral in het Beiersche Oberland tusschen Isar en Mangfall, almhutten, sennhutten of kortweg hutten genoemd. In het oostelijk gedeelte van het gebergte heeten zij kasers.

De sennhut is altijd op een open grasveld gebouwd, en staat steeds zooveel mogelijk met een aangrenzende schuur in verband, die bij plotselinge koude en sneeuwval het noodige voeder levert. Dit eenvoudige verblijf, in elkaar getimmerd van geschilde, maar onbezaagde en aan de hoeken samengelaschte pijn- en dennenstammen, rust op een zeer lagen onderbouw van steenen. Het vlakke, naar alle kanten overstekende dak is met spanen bedekt en met steenen bezwaard. Een schoorsteen is zulk een woning niet rijk. De rook van den haard moet zich een weg pogen te banen tusschen de dakspanen en door de reten der balkwanden heen. Het is nog volkomen dezelfde bouwtrant, dien de voorvaderen bij hunne woningen toepasten, terwijl de volken van Romaanschen stam zelfs hunne Alpenwoningen steeds van steen gemaakt hebben. Aan de grensgebergten heeft men gelegenheid om het onderscheid tusschen den Germaanschen en den Gallischen bouwtrant nauwkeuriger waar te nemen.

Van binnen is de hut verdeeld in het woonvertrek der sennerin, alwaar zich ook de melkkamer bevindt, en in den 'hof' (veestal). Door de in 't midden van den voorwand aangebrachte deur der hut komt men allereerst in de 'keuken,' aan welker

zuid- of zuidwestzijde zich de lage haard bevindt, omgeven door het 'haardboompje,' dat als bank dienst doet. Aan den wand naast den haard is de beweegbare 'ketelhang' (kraan) bevestigd, waaraan de kaasketel hangt. De geheele overige inrichting bestaat slechts uit de onmisbaarste benoodigdheden voor het maken van boter en kaas en voor het toebereiden van den eenvoudigen almkost.

Naast de keuken, die tegelijkertijd als ontvangkamer voor vreemdelingen dienst doet, bevindt zich de kamer waarin de sennerin slaapt. Hare legerstede staat dicht bij den wand en heet 'kreister,' in het Berchtesgadner land 'hosz' of 'hoffen.' Deze slaapplaats bevat een schuiflade, waarin het noodige lijfgoed, naaigereedschap enz. bewaard wordt. Donzig zacht Lahn-hooi, met een linnen doek overdekt, vormt de onderste laag van het bed, en dient meestal óók tot vulling van kussen en dekbed. Veeren bedden zijn zeldzaam, en alleen op die almen te vinden, die veelvuldig door stedelingen bezocht worden en waar het menigmaal gebeurt, dat de sennerin haar bed aan een bijzonder bevoorrechten gast afstaat.

Aan den wand naast het bed hangt het zilveren zakhorloge, waarzonder geene sennerin ooit naar den alm trekt, de met een kleurigen rand versierde handdoek en het wijwaterbakje; op een plank daarboven rust het met almenbloesems getooide hoedje, daarnaast het naaimandje en een geschilderd brandewijnfleschje.

Het strookt ten volle met den vromen aard der sennerin, dat zij in den hoek van haar slaapvertrek een klein huisaltaar voor zich opricht, bestaande uit een met bloemen omgeven crucifix, eenige heiligenbeeldjes en dergelijke, niet veel ruimte beslaande sieraden. Tegen de deur der melkkamer staat de zak met zout geleund, en daarnaast bevindt zich het lederen zoutzakje. Langs den wand strekt zich een stellage uit, waarop de gevulde melkemmers, op stapels van twee à drie met daartusschen gelegde plankjes boven elkander, in goed geordende rijen hunne plaats vinden. Daar wordt ook de meel- en broodvoorraad bewaard. In die almen waar men er een paard op na houdt, bevinden zich in de melkkamer ook twee kuipen tot berging van boter en pottenkaas, die aan weerszijden over den zadel van het paard gehangen worden. Draagt de sennerin daarentegen de producten harer melkerij zelve naar het dal, dan geschiedt dit door middel van een voertuig, dat 'kraxe' heet en eveneens hier geborgen wordt. Boven de kamers, op den 'dullei' (deel of zolder), slaapt de herdersjongen. Deze heeft het daar lang zoo goed niet als de sennerin, want hij mag zich

niet in het bezit van een bed verheugen. Hooi doet bij hem dienst als legerstede en dekking, en de rook uit de hut dwarrelt over hem heen door het dak naar buiten.

Nu moeten wij nog aan den stal (hof) denken, die door middel van een deur rechtstreeks met de hut in verbinding staat. Hij is met bezaagde boomstammen overdekt. Schapen en geiten komen nooit in de hut. Zij klauteren den geheelen zomer op de bergvlakten rond, vaak uren ver van de hutten verwijderd, waar zij ook overnachten. Het gebeurt dikwijls, dat zulke dieren geheel wild worden en niet meer op te vangen zijn, maar bij het huiswaarts keeren, evenals de gemzen, van de hoogste rotspunten moeten afgeschoten worden. Zelfs paarden en rundvee brengen, met uitzondering van de kalveren de meeste nachten in de open lucht door, en alleen het zwaarste onweder drijft hen naar den hof.

Tot zoover over het inwendige der hut. De zindelijkheid is hier grooter dan vóór het huisje, waar zich meestal een modderpoel bevindt, veroorzaakt door het vele rondloopen van het vee. Tegen het wegzinken in dien poel wordt men beveiligd door een rondom de hut loopend houten trottoir, de ‘gred’ geheeten. Op de gredbank, die voor de deur is gemaakt, brengt de sennerin bij zacht weder meerendeels haren tijd door. Hier karnt en breit zij; hier komen de geburinnen saam om over ‘thuis’ en de achtergelaten betrekkingen te praten; hier zingt en bidt zij. Tegen den buitenwand der hut is de houtvoorraad netjes opgestapeld, en ter beschutting tegen den regen met boombast toegedekt.

Wanneer er varkens op den alm zijn, dan is er voor hen een eigen woning naast de hut aangebracht. Zij worden daar met afval en wei gevoederd, wat zeer veel toebrengt aan het vet worden.

De beste almen, de zoogenaamde melk-almen of koe-kasers, worden voor de melkkoeien bestemd; minder goede voor de drachtige koeien, de jonge runderen en de paarden; met de slechtsten moeten de schapen en de geiten het voor lief nemen.

In het Beiersche Alpengebied is de verzorging van het vee uitsluitend aan de dienstmaagden opgedragen, ofschoon dit werk juist hier groote zelfstandigheid vereischt, want de almen liggen op eene eenzame hoogte, hoog boven alle verkeer met de bewoonde menschenwereld, en blootgesteld aan al de onstuimigheden van wind en weder. Bang en beschroomd mag de sennerin nooit zijn: stoutmoedig moet zij stormen en onweersbuien trotseeren; spleten en kloven, woeste steilten en ongebaande rotsglooiingen mogen haar niet afschrikken, want dikwijls moet zij hier een afgedwaald rund zoeken, om het nog tijdig te beveiligen tegen een val in den afgrond. Lichaams- en geestkracht zijn bij dit werk bepaald onmisbaar. Alleen op zeer groote almen, waar op de Zwitsersche manier kaas gemaakt wordt, vindt men ‘sennen’, ook wel ‘statzen’ genoemd. Overal elders moet de sennerin voor alles zorgen.

Doch daar de almdienst ondanks dat alles voor minder moeielijk gehouden wordt dan het werken in huis en op het veld, worden meestal de jongere dochters van den boer naar den alm gezonden, waartegen de jonge mannen van het Oberland, de jagers en de Alpenvrienden veel minder bezwaren hebben in te brengen, dan mijnheer de pastoor.

Maar juist dáárom hebben dan ook die sennerinnen, die zich voor den geheelen zomer verhuren, tegen een loon van 20 à 25 Mark en het recht om in de ledige uren voor zich zelven te mogen arbeiden, zeer dikwijls reeds een leeftijd bereikt, waarop zij van den meer vermoeienden veldarbeid afkeerig zijn. Zij hebben een

eerbiedwaardig aantal levensjaren achter den rug, zijn afgewerkt en verweerd, en kenmerken zich daarbij meestal door eene verbazende leelijkheid. Geen wonder dan ook, dat zij den Alpenklimmer vaak de treurigste teleurstelling berokkenen. Maar er zijn óók veel 'schneidige' (aardige) almmeisjes. Aan de sennerin is, zooals wij reeds zeiden, een herdersjongen toegevoegd, dien de boer bij het jaar gehuurd heeft en die ook des winters op de hoeve blijft.

't Gebeurt zelden dat een hut geheel alleen staat. Meestal bevinden er zich twee of vier van die huisjes dicht bij elkander; ja, op bijzonder groote almen zijn er dikwijls zóóveel, dat zij om zoo te zeggen geheele hoogdorpen vormen. Een aantal van die in elkanders nabijheid gelegen hutten hebben dan altijd een gemeenschappelijke bron of pomp.

Men geniet hier uit de hoogte niet zelden een verrukkelijk schoon vergezicht over malsche weiden, ruischende bergstroomen en donkere boschpartijen, die als natuurlijke heggen de verschillende landstreken afdeelen; ja, menigmaal dwaalt de blik ver weg over den omtrek, waar de dorpen en vlekken in een zee van neveldamp wegdoezelen, terwijl men hierboven de zuiverste, geurigste lucht inademt. Zulk een uitzicht is bijzonder geschikt om ons in waarheid te doen beseffen, dat de vrijheid o p d e b e r g e n woont, want vrij gevoelen wij ons hier van den last des levens, - de zorgen en het verdriet liggen diep achter ons, ver beneden in het dal, en wij kunnen de blijdschap en het verlangen begrijpen, waarmede de sennerin in het voorjaar het oogenblik verbeidt, waarop zij met hare kudde weer naar boven zal gaan. Ondertusschen moet men zich niet voorstellen, dat zij daar boven slechts pret en pleizier kan verwachten: zij heeft van den vroegen morgen tot den laten avond werk genoeg, en de haar toegevoegde herdersjongen óók. Hij moet nog vroeger dan de sennerin zijne schamele legerstede verlaten: in het hartje van den zomer reeds om 2 uur. Hij moet het melkvee voor de hut brengen. Terwijl nu de sennerin melkt, wat intusschen ook dikwijls op de weide geschiedt, moet hij voor zich zelven zijn ontbijt gereed maken, of zich met een stuk droog brood vergenoegen. Wanneer het melken is afgeloopen, drijft hij het vee naar het weiland terug, waar hij behoorlijk zorg moet dragen, om de wat te ver afgedwaalde dieren op te zoeken, en soms de rotsen beklimmen moet, om ook op de schapen en geiten toezicht te houden.

De sennerin daarentegen kookt voor zich na afloop van het melken hare morgensoep, gaat dan karnen en kaas maken, houdt hut en stal in orde, en bereidt vervolgens het middagmaal voor zich en den jongen, dat natuurlijk slechts uit zulke spijzen bestaat, die van melk, meel en vet saamgesteld kunnen worden. De afwisseling van het menu is niet groot.

's Namiddags is zij druk in de weer om de melkemmers en kannen blank te schuren, tafel, bank en ‘haardboom’ te vegen, in een

ZONDAGS-CONCERT.

kuip op het hoofd water naar de hut te dragen, - en wanneer dat alles gedaan is, neemt zij de breikous ter hand.

Den mest ruimen, het stroo bijeenharken en hout hakken zijn de werkzaamheden, waarmede de herdersjongen zich moet belasten. Evenzoo heeft hij in zijne ledige uren velerlei nuttige dingen te vervaardigen, b.v. pollepels, pannenkrabbers, schuimspanen en meer dergelijke dingen te snijden. Hij moet ook de heiningen nazien en herstellen, en in één woord overal de behulpzame hand bieden, waar de tijd of de krachten der sennerin alléén niet voldoende zijn.

Is dan het dagwerk gedaan en begint de avond te vallen, dan maken de geburinnen zich gereed om elkaar wederkeerig een bezoek te brengen. Men zet zich bij elkander neer en amuseert zich met gezang en citherspel; en de altijd muzikale herdersjongen laat zijne vroolijke mopjes op den doedelzak, de ocarina of de mondharmonica weerklinken.

Maar ook met de dikwijls ver afgelegen, door dalen en kloven van haar gescheiden hutten weet de sennerin een praatje te maken, door middel van het zoogenaamde ‘galma’ of ‘toezingen.’ Op een langzaam gezongen melodie roept men elkaar woorden toe, die ook in de verte duidelijk verstaanbaar klinken. Dit geschiedt altijd in rijmen, waarvan de eerste regel meestal alleen ten doel heeft, op den volgenden opmerkzaam te maken. Bij voorbeeld:

‘Den knapsten jager reiken wij den palm!
Wat hebt gij daar voor menschen op den alm?’

Met deze en dergelijke deuntjes wordt er inlichting gevraagd, wanneer op een ver verwijderden alm de komst van bezoekers is waargenomen.

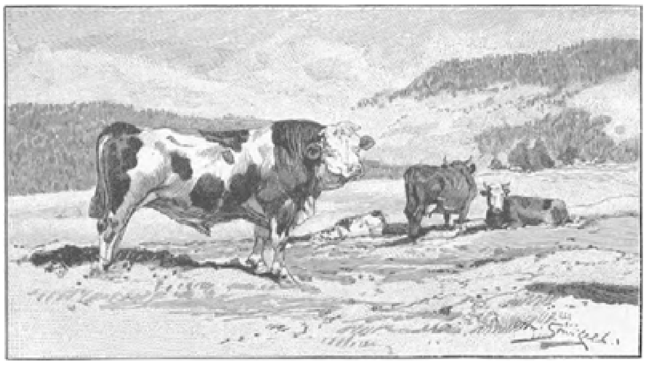

DE KONING VAN DEN ALM.

Evenals op die manier in de verte een gesprek gevoerd wordt, kunnen de almerinnen elkander ook wederkeerig groeten, waarschuwen en om hulp vragen door middel van de verschillende soorten hunner 'jauchzers' en andere kreten. Naderende bezoekers dienen zich eveneens met zulk een 'jauchzer' of 'schnadehüpfl' aan. En in tijd van nood zijn het de hoog opvlammende vuren, die van de naburige almen of uit het dal hulp doen opdagen.

Bij de eentonigheid van het almleven wordt natuurlijk een bezoek uit het dal steeds als eene welkome afwisseling beschouwd. Want op die wijze komt men nog eens te weten, hoe het toegaat in huis en hof, en wat er daar beneden al zoo wordt uitgevoerd. De bezoekers worden op melk, kaas en de weergâlooze 'almschmarren' onthaald, die bij den bijzonder opgewekten eetlust - een gevolg van de prikkelende berglucht en van het vermoeiende klauteren over hoogten en steilten - het lekkerste maal der stedelingen in de schaduw stellen.

VERTREK NAAR DEN HOOGALM.

Twee- of driemaal 's jaars komt de boer op den alm, om er locale inspectie te houden. Meer welkom natuurlijk zijn de jagers en de houthakkers, die niet zelden op de almen een praatje komen maken, of de buitenlandsche Alpenvrienden. En de Zaterdagavond of de feestdag brengt den liefste en nog menigen anderen frisschen jonkman als 'hoa'gast', want de ongehuwde boerenjongens beschouwen zoo'n almbezoek als een bijzonder feestgenot. Dan weergalmt deze anders zoo stille hoogvlakte van luidruchtig gezang, gejuich en gelach, en niet zelden wordt er op de muziek van de cither bij gedanst. Buitengewoon druk gaat het met Sint-Jan (24 Juni) op de almen toe, op welken dag de 'sunnwend'-vuren over al de bergen hun vlammengloed verspreiden, evenals op den 'Almkerta' (Zondag vóór St. Bartholomeus, 24 Augustus) en op vele plaatsen ook op St. Jakob (25 Juli).

Op deze en op alle andere hoogdagen draagt de sennerin witte hemdsmouwen en een wit voorschoot, haar feesttooi; bij bezoeken en kerkgang, die dikwijls slechts met groote tusschenpoozen kan plaats hebben, heeft zij ook haren hoed op. Haar werkpak op de weekdagen is minder schilderachtig. Het bestaat uit een kort wollen jak, een gekleurd keursje en een onderlijfje zonder mouwen, 'leibhansl' genoemd. Voor den stalarbeid bergt zij hare rokken in een wijden trieljen broek; bij slecht weer trekt zij een wollen kamisool over haar bovengoed heen en wikkelt zij zich in haren regenmantel, die van een grove wollen stof is vervaardigd.

Heeft de uittocht naar den alm meestal zonder buitengewone plechtigheden plaats, bij den terugkeer gaat het des te feestelijker toe. Deze thuiskomst geschiedt meestal in de tweede week na Michaëlis (29 September); alleen bij zeer zacht weder laat men het vee nog een poos op de lagere almen grazen.

Is de dag van vertrek aangebroken, dan moet in de hut alles schoongemaakt en gepakt zijn. De eigenaar verschijnt met het zadelpaard, om er het noodige op te laden, en de sennerin vlecht het hoornvee kransen van bladeren en alpenbloemen om de horens; in vele streken dragen zij ook een feesttooi van taxisbloemen en gekleurd papier. Het mooiste beest heeft ook de mooiste bloemkroon en de grootste klok aan den gestikten riem; maar ook al de overigen zijn ieder naarmate van hun rang en waardigheid opgesierd.

Daarna wordt met luidruchtig gejoedel en gejuich afscheid van de zonnige hoogte genomen. Langzaam en voorzichtig gaat men dalwaarts, en het vroolijke getjingel van de klokjes der almkudde lokt oud en jong uit de huizen. Stuk voor stuk wordt het vee nu al schertsend en lachend bekeken; men overtuigt zich met verbazing van den wasdom der jonge beesten en het welvarende voorkomen der overige kudde.

Deze feestelijke intocht heeft evenwel alleen dàn plaats, wanneer de almtijd zonder ongelukken is afgeloopen. In het tegenovergestelde geval, wanneer de kudde door ziekte geleden heeft of er eenige beesten in de afgronden zijn gestort, bestaat er dan ook waarlijk geene oorzaak tot joedelen! Is echter alles goed afgeloopen, en het vee in volle kracht en gezondheid naar de winterstalling teruggekeerd, dan mogen zoowel de sennerin als de herdersjongen blijde zijn en kunnen zij zich van een mild geschenk verzekerd houden, want de boer is in zulke gevallen niet karig.

Wanneer dan gedurende den ruwen winter, dikwijls ingesloten door onoverkomelijke sneeuwmassa's, de sennerin in de muffe keuken aan het snorrende spinnewiel zit, overvalt haar wel eens een licht verklaarbaar verlangen naar de schoone dagen op de vrije bergen; en maakt men eindelijk weder aanstalten om 'naar boven' te gaan, begint het 'aper' (sneeuwvrij) te worden, dan kijkt zij vol hartstochtelijke

begeerte naar de zich met frisch groen bedekkende velden, die tusschen de witte sneeuwvlakten reeds uit het dal zichtbaar zijn, en zendt zij een helder klinkenden ‘jauchzer’ naar omhoog, bij den voorsmaak der blijdschap over den nu weldra weder aanvangenden vroolijken almentijd.

Des spelers dood.

Een demon had hem dagen lang
   De schoonste vleitaal toegefluisterd,
En met verrukking heeft zijn hart
   Naar 't zoet verlokkend woord geluisterd:
‘Herover uw vermogen snel!
Beproef de gunsten van het spel!

Zoovelen werden plotsling rijk,
   Die, arm als gij, de kans eens waagden,
En van de grillige Fortuin
   Een enkel vriendlijk lachje vraagden:
Zij schonk het hun, - en 't fonklend goud
Vergold hun d' inzet d u i z e n d v o u d !’

Eerst bood hij weerstand aan die stem,
   Gewaarschuwd door zijn trouw geweten;
Maar luider riep zijn booze geest:
   ‘Schep moed! Wees vrij! Verbreek uw keten!
De slaafsche dwang past voor een kind!
Wees gij een man! Die waagt, die wint!’

En hij bezweek... Hij h e e f t gewaagd:
   Eerst 't weinige dat hij k o n geven;
Toen meer, al meer, - want ja! hij won,
   In d' aanvang van zijn spelersleven! -
Zijn hartstocht dreef hem rustloos aan
Op de ingeslagen onheilsbaan.

Want elke wèlgelukte kans
   Deed hem steeds stouter kansen wagen....
Tot eindlijk 't lot een n o o d l o t werd,
   Hem treffend met de felste slagen,
En hij van den gewonnen schat
Een penning nauwlijks meer bezat.

't Was weer het oude, droeve pleit
   Van ‘zoo gewonnen, zoo geronnen’, -
Hij gaf der wanhoop zich ten prooi:
   Zijn booze geest had overwonnen!
En 't zelfgerichte moordend lood
Vermeldde 't eind: d e s s p e l e r s d o o d .

H.V.

Sept. '92.

Henri Verdoorn.
Novelle door Jan Ouvrier.
(*Vervolg en slot van bladz.* 305).

‘Goeien morgen, maat,’ zei Goet, de meesterknecht, tegen Henri; ‘een snuifie?’

De aangesprokene keerde zich met een vies gezicht om. Hoofdschuddend vervolgde Goet: ‘Je moet het zelf weten; maar een snuifie is altijd goed; 't maakt je hoofd zoo luchtig! Nu, Barmen, jij bent er wel van gediend.’ En Barmen nam een beetje snuif uit de aangeboden blikken doos.

‘Morgen meester, morgen,’ klonk aller groet, toen de patroon, met een zwart kalotje op het hoofd en de dikke bril op het puntje van den neus geschoven, binnentrad.

Henri knikte beleefd en bleef in afwachtende houding staan: ‘A propos, mijnheer, zoudt u mij even willen voorstellen?’

Een schaterend gelach klonk door de werkplaats en deed Henri verontwaardigd door het lorgnet kijken.

‘Ik word hier Meester genoemd,’ antwoordde de heer Moock, die een lachje niet bedwingen kon; ‘de luidjes hier weten al lang, wie je bent. Maar om je plezier te doen, wil ik het nog eens zeggen... Je nieuwe kameraad, mannen, heet Verdoorn! Mijn meesterknecht heet Goet, zijn buurman Barmen; hier heb je Jan en Gerrit, en ginds in de snippers zit Herman. En nu aan 't werk, hoor!’

Henri werd naast Gerrit gezet, om een boek schoon te maken.

‘Dat is de *a* van 't boekbinden, en met 't begin moet je altijd beginnen,’ meende de meester, toen Henri het werk, waaraan de beide jongens bezig waren, niet beviel. Het scheen Henri zoo gemakkelijk, zoo doodeenvoudig toe, de katerns van een gebrocheerd boek los te maken. Toch had hij zijn boek nog niet geheel klaar, toen Jan en Gerrit reeds den geheelen stapel boeken gereed hadden. En dan was zijn werk nog slordig en gescheurd bovendien, tot groote pret der beide jongens, die hem om zijn onbeholpen pogingen uitlachten.

Om 8 uur werden op een houten theeblad zes kommen met dunne koffie gebracht. Er lag een boterham naast, die voor Henri bestemd was. ‘Wat een rommel,’ dacht hij, ‘niet eens een mes of bord er bij.’ Hij durfde er echter niet om vragen. De knechts namen hun boterham uit het linnen zakje en begonnen smakelijk te eten.

Henri had geen eetlust. De koffie was ondrinkbaar, het brood oudbakken, de boter sterk, en dan in het gezelschap van anderen te zijn, die het zich goed laten smaken!

Goet vroeg hem iets. Geen antwoord volgde, wat den meesterknecht deed mompelen: ‘'t Schijnt een verwaande gek te zijn.’

Henri's stemming veranderde niet. 's Middags aan tafel ergerde hij zich aan den eenvoudigen burgerpot, bruine boonen met spek; aan den Leidschen tongval van de vrouw des huizes, die een groote portie op zijn bord schoof en hem vroeg: of het hem beviel in Leiden; aan den gulzigen eetlust, die dit plebs eigen scheen te zijn.

Des namiddags ging het niet beter. Zijn trotsch, onhebbelijk gedrag wekte menige plagerij op, als de patroon of de meesterknecht niet in de werkplaats waren.

Wat hem 't meeste hinderde, was dit: hij had gedacht onmiddellijk aan het moeilijke werk te beginnen, en nu moest hij het werk doen van jongens van vijftien, zestien

jaar, en dat kende hij niet eens! Hij achtte zichzelf te hoog verheven om aan iemand te vragen, hoe hij dit of dat doen moest.

Als Goet, die medelijden met hem had, wilde helpen, behandelde hij den ouden knecht norsch en onvriendelijk, zoodat deze hem spoedig aan zijn lot overliet.

Natuurlijk werd dit heel gauw door de jongens bemerkt. Jan, een guitige krullebol, sneed een lorgnet van papier en keek hierdoor de anderen met een fatterig gezicht aan. Toen Henri den volgenden morgen weer begon, liet hij het lorgnet op zijn kamertje achter.

De volgende dagen ging het ook niet beter.

Wat kropen die uren langzaam voorbij!

Als het kwartier voor achten was, dan begon Henri te herleven. Dan keek hij onophoudelijk naar de groote klok, of de groote wijzer het vurig verlangde cijfer nog niet aanduidde.

Het was of de minuten dan elkander nog langzamer opvolgden. Nauwelijks had de klok zijn acht slagen doen hooren; nauwelijks had de patroon gezegd: ‘Mannen, jelui kunt uitscheiden,’ of Henri wierp zijn blouse in een hoek en liep zonder groeten heen.

Arme Henri! Hij leefde als een kluizenaar in de bewoonde wereld, afgezonderd, alleen, door iedereen in huis ontweken. Hij vergat, dat hij van zichzelf goeden wil moest eischen, niet van anderen; hij zag geheel over 't hoofd, dat ook handenarbeid oplettendheid, vlijt en toewijding verlangt, dat hij zich met hart en ziel op zijn nieuwen arbeid moest toeleggen.

Arme Henri! Moede, in droevige wanhoop trok hij zich op zijn zolderkamertje terug, om ook daar geen rust, geen kalmte te vinden. In een langen brief smeekte hij zijnen vader hem uit deze akelige, onuitstaanbare omgeving te verwijderen, beschreef zijn verlangen naar de vroeger genoten weelde, vergetende, dat ook die vader het gemakvolle huis had moeten verlaten en tot laat in den avond moest arbeiden!

Het antwoord volgde spoedig. Op het witte blaadje stond met krachtige letters: ‘Alle begin is moeilijk, maar: ‘Qui veut, qui peut!’ Nijdig scheurde Henri den brief in kleine stukjes en vond, dat zijn vader met zijn kapitaal ook de liefde voor zijn zoon verloren had.

VII.

Zaterdagavond! Welk een aangename klank voor tal der zwoegenden, die als de kleine radertjes in een groote machine, bedekt door vuil en stof, altijd door, onopgemerkt voortsnorren.

Zaterdagavond! Bij het hooren van dit woord waait een zoete, kalme rust, vol herademing den werkman tegen. Dan wordt het moeitevol verdiende loon ontvangen, dan keert hij vroeger dan gewoonlijk naar huis; dan, als de zon opnieuw haar stralenbundel doet gloeien en lichten, dan behoeft hij niet naar fabriek of werkplaats te gaan, maar kan blijven bij vrouw en kinderen, van het huiselijk leven genieten, waarvoor hij toch ook hart heeft.

Of wel, zal men hier bijvoegen, hij zal naar de kroeg gaan en daar geld en gezondheid en geluk vermorsen. Helaas! dat is zoo, maar ik kijk liever naar schoone bloemen dan naar stekelige distels.

Zaterdagavond was het ook voor Henri geworden, de derde, sinds hij in Leiden was. Maar hem vertelde dit woord niet, dat er een rustdag op dien avond volgde, dat de Zondag zou aanbreken, de dag, waarop de werkman nieuwe kracht, nieuwen lust, nieuwen geest kan verzamelen. Voor hem stond die dag gelijk met het uurtje, waarop de gevangene de vrije lucht mag inademen, welk genot verbitterd wordt door het vooruitzicht, aanstonds weer opgesloten te worden.

Als hij geld had, ha! dan zou hij den ganschen Zondag niet thuiskomen, buiten zwerven, in het een of ander koffiehuis het dreigende spook, de nieuwe week met zijn zes lange werkdagen, verjagen door een bedwelmenden drank.

Maar hij bezat niets. Wat had hij dus aan zijn vrijen dag? Het was goed en wel, een eindje te gaan wandelen, maar zoo, zonder vrienden of kennissen, alleen te loopen, en verplicht te zijn in de kleine huiskamer terug te keeren om te eten, neen, dat beteekende niets! Bovendien, wat zag men buiten op Endegeest en Poelgeest? - de gewone wandeling der Leidenaars. - Boomen, weilanden, koeien en schapen en nog eens boomen, weilanden en vee. In de stad te wandelen, dat was ook akeligheid. In huis te blijven hetzelfde.

Wat bleef Henri dus over?...

O, als hij geld had, dan...

Het werd den peinzende te benauwd op het kleine zolderkamertje. Hij zette zijn pet op en daalde de trap af. Op het laatste portaal bleef hij luisterend stilstaan. Hij hoorde een lustig gezang en luidklinkende stemmen, somtijds door lachen onderbroken.

Den geur van wijn, bezwangerd door sigarenrook, snoof Henri gretig op. Op die kamer vóór hem werd een fuif gegeven; de student, die daar woonde, had het candidaats-examen afgelegd en nu zijn vrienden bij zich genoodigd. Vol onuitsprekelijke smart, met pijnlijk vertrokken mond luisterde Henri naar het feestgewoel; hij dacht terug aan de dagen te Utrecht. Zijn leven in dit huis scheen hem onuitstaanbaar, onmogelijk toe! Hier kon hij niet langer blijven, in die werkplaats, waar hij alles haast verknoeide.

Hij zou nog lang geluisterd hebben, zoo de kamerdeur niet opeens geopend was. Hij schrikte heftig en snelde de trap af, naar de straat, als een dief die betrapt wordt.

‘Als ik maar geld had.’ Die gedachte verliet hem niet. Eensklaps doortrilde een plotselinge vreugde zijn bedrukt gemoed. Hij stapte haastig door, want zie, op de brug liep een vriend, een bekende: de jonker van Burkenesse.

Nu was hij gered. Hij moest zichzelven bedwingen, om niet luidkeels te schreeuwen: ‘Piet, Piet!’ Op de Hoogstraat had Henri den vroegeren makker ingehaald. Blijde tikte hij hem op den schouder: ‘Goddank, Piet, dat ik je zie, je kunt...’ Hij voleindigde den zin niet, want koud, verkoelend als een scherpe Noordenwind, klonk het hem in de ooren: ‘Man, ik ken je niet.’

‘Ik ben Han, Henri Verdoorn, je studiemakker,’ haastte Henri zich er bij te voegen.

De jonker liep door en zijn hand, door het lichtgekleurde glacéleder saamgewrongen, deed het rottinkje onrustig heen en weer gaan. Eén oogenblik stond Henri roerloos! Een seconde slechts, want toen pakte hij den gewezen vriend bij den schouder en vroeg dreigend: ‘Aha, je kent me niet meer? Welnu, geef eerst het geld terug, dat ik je geleend heb! Sla me niet, hoor, met je stokje!...’

‘Agent, die man schijnt dronken te zijn,’ zeide de aangevallene met een fijn lachje tot den toegesnelden dienaar der gerechtigheid, en vervolgde zijn weg.

Henri's opgeheven arm werd omkneld; in een vluchtigen, dwalenden oogopslag schemerde de donkerblauwe uniform voor zijn oogen. Hij huiverde. ‘Ook dat nog? Neen, nooit!’

Hij rukte zich los en baande zich snel een weg. Hij rende voort, keek niet om, stond niet stil.

Voort, altijd voort!

Eindelijk noodzaakte de vermoeienis hem zijn drat te staken. Angstig keek hij rond. Gelukkig! hij zag niemand; alleen bevond hij zich buiten de stad, op den lommerrijken Singel.

Hijgend, met duizelend hoofd, leunde hij tegen een dikken boomstam, die zijn jas met groen bevlekte.

Vóór hem, boven de huizenrij aan de overzijde, wierp de zinkende zon, nog even zichtbaar, een deel harer stralen op de kruinen der neerhangende treurwilgen.

Het roodblinkende schijnsel drong door de spitse wilgenblaadjes heen en weerspiegelde in het donkere water, waarop de zwanen statig ronddreven in hun blank gewaad, met den zwarten stadsband om den langen hals.

Het eentonig geplas eener roeischuit, het verwijderd luidruchtig gejoel van spelende kinderen, het scherpe geluid eener trambel en het galmend kleppen van een kerkklok, al deze geluiden, nu eens zachter, dan weer harder, vereenigden zich in een doffen, droefgeestigen zang. Wuivend bogen de riethalmen aan den oever, langzaam kabbelde het water.

Henri staarde wezenloos voor zich uit. Onwillekeurig velde hij in zijn gedachten een oordeel over zichzelven, een vreeselijk, ontmoedigend vonnis.

Hij stond hier op het einde van zijn levensbaan! Zijn leven was verdord, was weggeteerd als die bruine blaadjes, die schommelend uit het loover afdaalden. Vroolijk was zijn jeugd geweest, lachend als die blaadjes, die ook eens geprijkt hadden met een frisschen, groenen blos... toen het nog lente was. Langzamer-

hand werden die blaadjes sterker en krachtiger; zij scheidden zich af van den moederlijk voedenden tak en dreven voort op het water, stil en treurig, te midden der lustige, dansende haften.

'Allen hebben mij verlaten,' mompelde hij somber, 'mijn vader, mijn geluk, mijn vrienden. En alleen sta ik hier, ik deug voor niets. Ik ken niets, iedereen bespot mij. O!...'

In het zachte geritsel der bladeren meende hij het gejoel, dat wreed en tartend geluid dier studentenkamer, te hooren; uit een der huizen aan de overzijde klonk het hem welbekende Choeur des gamins, het lied uit Carmen, sirenenzangen, die het verleden terugriepen en zijn stilstaand brein pijnlijk martelden!

Wuivend bogen steeds de riethalmen, langzaam kabbelde het water aan den oever.

Hoe aanlokkelijk lachte die watervlakte hem toe; zij beloofde den levensmoede uitkomst, rust, vergetelheid. Zij tooverde hem bedrieglijk voor, dat hij afgedaan had met deze misleidende wereld, die iemand één oogenblik genieten deed en daarna dompelde in de diepste ellende!

Hij had afgedaan met haar, voor eeuwig, met allen, die zij in hare kluisters omknelde.

Henri verzamelde al zijn moed en wierp de pet van het hoofd. Met dit smadelijk hoofddeksel wilde hij niet gevonden worden.

Gereed tot den noodlottigen sprong, boog hij zich voorover, met de handen voor de oogen en...

'Goeie Hemel, Verdoorn, wat wil jij uitvoeren?' riep een welbekende stem en men rukte hem achteruit.

Verschrikt zag Henri op en herkende het gezicht

DES SPELERS DOOD. Naar W.R. Leigh. (Zie blz. 326).

van Goet. 'Kerel, wil jij je verzuipen?' vervolgde deze, 'schaam jij je niet?'

Op het gelaat van den zinnelooze vertoonden zich dikke zweetdruppels; hij snakte naar adem en viel wankelend in den arm van den werkman. Toen de meesterknecht hem bemoedigend toesprak, barstte hij los, terwijl heete tranen de ruige mouw bevochtigden. In onsamenhangende zinnen verhaalde hij zijn noodlot, zijn leed, zijn wanhoop.

‘Arme drommel,’ antwoordde Goet meelijdend, ‘arme drommel! Het is je dan ook danig tegengeloopen. Eerst student, met de duiten rammelen, en dan boekbinder, neen, dat verschil is te groot! Maar daarom mag je nog niet in 't water springen; dat zou nog erger zijn!’

‘Waarlijk, Goet, ik kan 't niet langer uithouden. Ik deug toch voor niets. Ik voel het duidelijk... En Maandag weer opnieuw aan 't sukkelen!... Jullie werk is ook zoo moeilijk, en dan lijkt het of elkeen het land aan me heeft en me ontwijkt en minacht! Wat moet ik anders beginnen, nu dit mij zelfs niet gelukt? Neen, Goet! had mij maar laten begaan! Dan waren alle menschen blij geweest en hadden gezegd: Een mispunt minder!’

‘Waarachtig niet. Dat moet je niet van ons denken! Je zei daar, dat iedereen je ontweek, dat je alleen stondt. Wiens schuld was dit?... Zeg?... Wij zijn je tegemoet gekomen, we hebben je willen helpen, maar als jij iedereen afstoot, dan zeggen wij heel gauw: Bonjour, maat! Zoo iets kunnen wij, werklui, niet velen. Zie je, als ik bij een klant van mijn baas kom en die behandelt me uit de hoogte,

norsch en onvriendelijk, dan denk ik altijd: Ik ben ook maar een werkman! Maar als een knecht zoo doet, een, die niets kent, dan raakt hij me in mijn fatsoen.'

'Zou ie dan ook niet onpleizierig worden, als alles mislukt?'

'O! o!' riep Goet glimlachend uit, 'denk je soms, dat wij ook geen moeite gehad hebben? Weet je hoe het met ons ging? We kregen, als iets niet goed ging, een flinken draai! Hoeveel ik er gekregen heb, voor ik volwassen was, ja, dat weet ik niet. En nu nog, - ik ben al dertig jaar in de binderij - en ik pruttel soms, als het een of ander niet goed van stapel geloopen is. Maar nu geen praatjes meer, ik ben geen dominée; als jij je best wilt doen en piet dadelijk geraakt ben, dan zal ik je evenals in 't begin weer helpen.'

'Zou je dat willen, Goet, zou je dat heusch willen doen?'

'Natuurlijk, Verdoorn! Ik heb je in mezelven genoeg beklaagd, dat je de boel zoo verkeerd aanpakte. Van avond, toen je weg was, zei de meester tegen me: "Goet, het gaat niet goed met dat jonge mensch, 't is jammer, verduiveld jammer, hoor!"

Heeft mijnheer Moock dat gezegd? Dus hij haat me niet, evenmin als jij? Ach, Goet, ik geloof, dat je daareven gelijk hadt. Ik ben blij, dat je me ontmoet hebt. Ik was zoo ellendig...'

'Kom, kom, geen praatjes meer! Moed gevat, niet ongerust zijn, 't zal nu best met je afloopen. Je moet willen!'

In Henri's boezem klonk het zachtjes terug: Qui veut, qui peut!

Dat denkbeeld kreeg vasten voet in hem; het staalde zijn geest, het sterkte zijn krachten. Niet meer zou hij verlangen naar den vreugderoes van vroeger dagen, niet meer naar het verleden omzien; werkman zou hij worden, werkman van top tot teen.

'En wil je mij nog een pleizier doen, Goet,' vroeg hij: 'noem me dan geen Verdoom meer, maar Hendrik, hoor! Dat klinkt vertrouwelijker.'

'Ik beloof 't je. Maar weet je, waar ik over denk? 't Is waratje al knapjes donker geworden. Ga met me mee naar huis! Mijn vrouw zet Zaterdagsavonds altijd een bakje koffie en dan haalt ze wat koek, en gezellig muizen we alles op. Mijn zwager, die metselaar is, heeft me wel eens willen overhalen, om mee naar de kroeg te gaan; maar dat is me niets bevallen. Dat is niets voor een fatsoenlijk boekbinder!'

Zij wandelden samen voort.

'Wil je stoppen?' 'Als ik een pijp bij me had, graag,' antwoordde Hendrik, - want zoo zullen ook wij hem voortaan noemen.

'Dat is niets; van avond, toen ik tabak haalde, heb ik meteen pijpen gekocht. Hier is er een.'

'Dank je wel, Goet!' en weldra blies Hendrik de grijze rookwolkjes in de lucht. Het viel hem niet op, dat de tabak maar een schelling het pond gekost had. Ook toen hij bij zijn nieuwen vriend een kommetje koffie uitdronk, hinderde het hem niet, dat het bruine vocht weinig op geurige Mokka geleek. De schamele inrichting van het huisje, hij wilde het niet zien.

VIII.

Eens was er een boompje, met slanken stam en frissche, groene blaadjes, een jong boompje. Onbezorgd was het gewassen, zoolang het teedere, dunne stammetje

verborgen was tusschen omringende struiken. Het werd grooter, en weldra stak het zijn kruintje boven de toppen zijner naburen uit.

Maar wervelwinden kwamen, die het boompje woest heen en weer schudden, regenvlagen, die zijn top bezwaarden met druppels, welke zich aan de bladeren vasthechtten. Het slanke stammetje boog meer en meer, totdat eindelijk het kruintje den morsigen grond aanraakte en zich niet meer ophief. De rukwinden werden heviger; het stammetje dreigde te knakken, te breken.

Toen naderde een ruwe, maar meelijdende hand, die het gevallen boompje ophief, de bladeren schudde, zoodat de drukkende vracht op den grond viel.

Langzaam begon het vocht, het plantenbloed, weder te vloeien en verspreidde in alle cellen nieuw leven, nieuwe krachten. Somtijds boog het boompje nog eens, somtijds neigde het tot vallen, maar het hield stand; het werd krachtiger en beloofde een schoonen boom te worden...

Met Hendrik was het eveneens gegaan. Er moest evenwel nog veel gestreden, veel geworsteld worden, eer hij een vastheid in zich voelde, die zich niet ontmoedigen liet.

Goet hield woord. Hij steunde den jongen gezel met woord en daad. Heel dikwijls, als de andere knechts heengegaan waren, bleef hij in de werkplaats en leerde Hendrik zooveel in zijn vermogen was.

Ook de patroon liet zich niet onbetuigd, en toen Hendrik eenige vorderingen gemaakt had, nam hij menigmaal de taak over, die Goet zichzelven opgelegd had.

De knechts verbaasden zich over deze verandering. Die Verdoorn was een heel ander mensch geworden. Hij werd vriendelijker, hij maakte dikwijls een praatje met hen. Hij werd handiger, vlijtiger en begon aan het werk der groote knechts. Barmen kon niet nalaten aan Goet te vragen, hoe dit in zijn werk gegaan was. ‘Dat is mijn zaak,’ had de meesterknecht geantwoord, ‘een onder-onsje; een snuifje, maat? dat is zoo goed voor de nieuwsgierigheid!’...

Toch kwamen er van die oogenblikken, waarin sombere gedachten Hendrik's geest vervulden, een loom en drukkend gevoel, een onstuimig verlangen naar het vroegere losbandige leven, een physieke neerslachtigheid...

Maar dan dacht hij aan dien Zaterdagavond, en hij sidderde en trachtte zijn geest te verstrooien door ijverigen arbeid. Hij vermeed het nietsdoen, dat die onzinnige wenschen deed ontstaan.

Daarom kon men hem bijna altijd tot laat in den avond in de binderij vinden.

Na een jaar had hij gezegevierd over zichzelven en over zijn arbeid. Vol trots toonde hij het eigenhandig gebonden boek aan zijn beide leermeesters, en in zijn oogen kon men lezen: kan jelui aanmerking maken? En beiden moesten dan ook de netheid prijzen, waarmee de band bewerkt was. Nu kon hij naar Amsterdam gaan en met een gerust hart zijn

nog altijd angstigen vader laten zien, wat hij geleerd had.

Met welk een zorg droeg hij het pakje, dat het proefstuk bevatte, onder den arm. In den trein durfde hij het niet in het net neerleggen of op de bank, neen, hij hield het zorgvuldig in beide handen. Het mocht eens vallen en beschadigen. Op het perron te Amsterdam wachtte de oude heer Verdoorn ongeduldig op de aankomst van den trein. Nog een paar minuten en Hendrik zou aankomen! Hij keek gedurig of er nog niets naderde. Eindelijk verscheen een donkere massa, en het ijzeren gevaarte snelde dampend en stootend de overkapping binnen.

Indien mijnheer Verdoorn niet nauwkeurig ingelicht was over het tegenwoordige gedrag van zijn zoon, zou hij onmiddellijk aan het uiterlijk van Hendrik gezien hebben, dat hij een gansch andere kerel geworden was. Hij was gegroeid, de zwakke jongeling was op weg een flinken jongen man te worden. Een blonde snor beschaduwde zijn lippen; zijn oogen keken opgewekter, levendiger; een gezonde blos begon zijne wangen te kleuren.

‘Dag vader,’ riep hij uit, ‘dag beste vader!’ en hij drukte hem stevig de hand.

‘Jongen, jongen, ik zou je warempel niet herkend hebben. Wat zie je er opperbest uit!’

‘We hebben elkaar ook in zoo'n tijd niet gezien. Ik heb er in den laatsten tijd zoo vurig naar verlangd, weer eens bij u te zijn. Ik heb zoo veel te vertellen.’

‘Ik ook, jongen!’

Samen gingen zij naar de nieuwe stad, waar de oude heer op een paar kleine kamers woonde.

Hoe overgelukkig, hoe heerlijk was die dag voor het vaderhart, dat zoo geleden had!

Hij werd niet moede te luisteren; het verveelde hem niet, toen Hendrik uitlegde, hoe een boek goed gebonden moest worden. De meegebrachte band scheen den vader een kunstwerk te zijn, dat voor hem onschatbare waarde had.

‘Nu ga ik het moeilijkste van mijn vak leeren,’ ging Hendrik voort.

‘En dat is?’

‘Het handvergulden. Dat is zoo moeilijk, dat Goet, onze meesterknecht, die toch een best werkman is, zegt, dat het hem nooit gelukt is, een goed handvergulder te worden.’

‘Wat is dat, handvergulden?’

‘Dat zal ik u eens vertellen. U weet wel, die uitgaafbandjes, nu, die worden machinaal verguld. Dat is een goede manier voor groote partijen, doch niet voor enkele boeken. Handenarbeid moet die gouden ornamentjes en titels op den boekrug plaatsen. De plek, waar het goud moet komen, wordt met eiwit besmeerd. Als dit droog is, neemt men een rond gebogen kopervorm, waarop een ornament gegraveerd is, een fileet, zooals wij dat noemen; deze wordt verwarmd, het bladgoud er aan gehecht en gelijkmatig op den rug gedrukt. Met een stukje watten veegt men het overtollige goud weg en het figuurtje staat op den rug.’

‘Ik begrijp er niet veel van.’

‘Ja, zoo iets kan men moeilijk beter beschrijven. Als u eens overkomt, zal ik het u laten zien. Het vergulden schijnt erg gemakkelijk te zijn, maar dat moet bitter tegenvallen. Want de lijnen en letters moeten zuiver recht staan, het goud moet helder blinken. Doch ik zal het wel leeren, ik heb alle hoop! Als ik dat goed kan, dan ben ik een bekwaam boekbinder!’

Keuvelend en babbelend brachten vader en zoon den dag verder door, en het deed hun leed, toen zij scheiden moesten.

Na verloop van een jaar had Hendrik zooveel geleerd, dat de heer Moock hem de zaak zelfstandig besturen liet. Met trots zag hij, evenals Goet, op den jongen man neder, die in dezen betrekkelijk korten tijd zich tot een bekwaam werkman gevormd had.

Toch was deze lof Hendrik niet voldoende. Hij vergenoegde zich niet met het feit, dat hij evengoed arbeiden kon als zijn patroon. Hij wilde hooger gaan. De banden, die tot nu toe afgeleverd werden, waren stevig en goed, maar het waren geen bandjes, zooals de Franschen met hun fijnen smaak vervaardigen, vol elegantie, vol strengen eenvoud.

Dat werd zijn doel!

Daarom las hij 's avonds verscheidene vakwerken en beschouwde uren lang de fraaie afgebeelde banden. Hij bestudeerde de leer der stijlen en der kleuren, want, zoo redeneerde hij, de ornamenten, op een boekenrug gebruikt, moeten bij elkander passen, de kleuren van papier, leder of linnen moeten met elkaar in overeenstemming zijn, iets, wat de Hollandsche boekbinders te dikwijls vergeten.

De leerling werd nu leermeester. Voorzichtig wist hij te bewerken, dat Goet, die steeds werkte, zooals hij jaren lang gearbeid had, zonder eenige verandering of afwisseling, zich naar zijn opvatting schikte.

Maar heel voorzichtig moest dit gebeuren, want den ouden, braven knecht te kwetsen, dat nooit! Het aantal klanten, die de firma Moock hun boeken toevertrouwden, werd grooter en grooter. Uit verschillende steden werden onophoudelijk boeken ter inbinding gezonden; de firma kreeg een welbekenden naam!

Hendrik mocht tevreden zijn over dezen uitslag, innig verheugd. Maar geheel voldaan was hij niet! Er was iets, dat hem kwelde, hem hinderde.

Wanneer hij des Zondags onder de schaduwrijke boomen van Poelgeest en Endegeest, of aan het strand te Katwijk zich vermeide, wanneer hij uitrustte van den dagelijkschen arbeid, dan dacht hij aan vroeger dagen, aan Utrecht terug. En die gedachte hield hem meer en meer bezig, om langzamerhand zijn gedachtengang geheel in beslag te nemen. Niet dat hij het zorgelooze leven terug wenschte of verwisselen wilde voor zijn tegenwoordigen werkkring, neen, volstrekt niet.

Zelfs onder zijn arbeid kon hij dien kwelgeest niet verjagen. Als de naam Hendrik uitgesproken werd, werd dat onaangename gevoel sterker dan ooit.

Zou hij zijn stil verlangen aan den trouwen Goet meedeelen, of zijn vader te Amsterdam te hulp roepen?

Neen, hij was nu in hun achting gerezen, wellicht zou de herinnering aan dien ellendigen tijd hem doen dalen.

Toch wilde hij weten, waar zij gebleven was. In Utrecht woonde Marie van der Hoorne niet meer,

dat had hij reeds dikwijls genoeg onderzocht. Waar dan?

Helaas, het vaderland was zoo groot, hoe moest hij haar vinden onder die duizenden, hoe moest hij de plek opsporen, waar zij zich teruggetrokken had met haar... neen, ook zijn kind?

En stil, beangst zoekt hij dien wensch te verbergen in het diepste schuilhoekje van zijn hart. Maar dat liet zich niet verbergen, verwijderen, het sprong uitdagend te voorschijn.

Zoolang hij haar niet gevonden had, bleef een zware, een schandelijke schuld op hem rusten.

IX.

Eens liep hij door de Paardesteeg, een van de weinige keeren, dat hij door de stad wandelde.

Een meisje, eenvoudig gekleed in een stemmig, zwart japonnetje, dat haar eenige jaren ouder deed voorkomen, liep voor hem op een korten afstand. Zij droeg een kindje op den arm, een kindje met een fijn, snoeperig gezichtje.

Voor een der winkelramen stond zij stil. Toevallig keek hij haar aan.

God, hoe ontstelde hij! Hoe heftig ontroerde hij! Haastig keerde hij terug, sloeg den hoek om en bleef daar staan in gedachten verzonken.

Hij had haar gezien; Marie met hun kind. Ze was dus in Leiden, in dezelfde stad als hij. Zou hij terugkeeren en haar aanspreken, zou hij? Ja, hij moest het doen. Nu was hij in de gelegenheid zijn schuld te vereffenen. Want, veel had Marie te vergeven, zeer veel; zijn eerste woord mocht wel een bede om vergiffenis zijn. Op de knieën te vallen, dat was een nog te lichte boete. Maar dat ging hier niet! De menschen zouden blijven staan, hem uitlachen of nieuwsgierig luisteren naar dat zonderling tooneeltje.

Hij mocht haar slechts aanspreken, zijn hartstochtelijke bede uiten in een kalme begroeting. En zij?... Als zij hem herkende, in dat werkmanspak?... Dan zou Marie denken aan de manier, waarop hij haar vroeger bedrogen had, en fier zou zij hem afwijzen, fier en waardig, zooals bij hun laatste ontmoeting.

Wat baatte hier krachtige wil? Wat konden zijn berouwvolle betuigingen uitwerken tegen diepgekrenkte, diepbeleedigde vrouwenwaardigheid? Wantrouwend zou zij niet willen luisteren, hem het stilzwijgen opleggen met de woorden: ‘Ga weg, veinzaard, met je verderfelijken invloed, die me reeds eenmaal ongelukkig maakte.’

Droevig over die waarschijnlijke teleurstelling ging hij huiswaarts en zocht troost op het stille zolderkamertje.

Den volgenden dag was Hendrik minder oplettend bij zijn werk. Hij was afgetrokken, somber en stil. Waarvoor diende dit zwoegen en tobben? Waarvoor de eervolle plaats, die hij onder zijn vakgenooten ging innemen? Waarvoor de wetenschap, dat hij, evenals de andere knechts, een huisgezin kon onderhouden?

Hoe heerlijk zou het zijn, een eigen huisje te hebben, een eigen vriendelijk tehuis! Ja, hij kon des avonds in het huisgezin van zijn patroon verblijven, maar het waren vreemden, al behandelden zij hem als huisgenoot. Het zou zoo'n heerlijke gedachte

zijn, een doel te hebben: voor zijn vrouw en zijn kind den kost te verdienen, o, zoo heerlijk!

Van zijn bespaarde penningen zou hij een aardig kluisje inrichten, netjes en eenvoudig. Vooral gezellig, als Marie er in woonde.

Onmogelijk! Totaal onmogelijk!

Het stond bij hem vast, dat Marie hem in haar hart verachtte. En dat was zijn schuld, zijn schuld!... Hoe was het toch mogelijk, dat hij toen zoo gemeen gehandeld had jegens dat lieve wezentje. Ze was zoo ongekunsteld, zoo natuurlijk en toch zoo bevallig. Ze had in hem geloofd, op hem vertrouwd, zich aan hem vastgeklemd met al de onstuimigheid eener eerste liefde. 't Was haar ongeluk geweest, en nu ook 't zijne!

‘Zoo'n mensch tot man, bah!’ die woorden, die hij zich duidelijk herinnerde, hadden onherroepelijk de brug afgebroken, waarover hij Marie had kunnen naderen.

Zoo zou ze weer spreken, als hij het waagde, haar te vragen...

Waar Marie in Leiden woonde? O, dat hij dát ten minste wist!

Daarom dwaalde hij, zooveel het hem mogelijk was, door de straten en stegen met de stille hoop, haar nog eens te zien.

Jawel, het gelukte hem. Het toeval diende den zoekende. Behoedzaam volgde hij het meisje, dat, onbewust van zijn tegenwoordigheid, rustig voortliep.

En zie, welk een toeval! Goet was verhuisd - drie dagen geleden had hij Hendrik de nieuwe woning laten zien - en woonde vlak naast het huisje, waar Marie binnenging.

Den volgenden avond vergezelde Hendrik den meesterknecht huiswaarts.

‘Hoe bevalt het je in de Molensteeg?’ vroeg hij.

‘Bestig,’ antwoordde Goet, ‘het is veel beter onderhouden dan ons vorige huisje. En met de buren hebben we 't ook bijzonder getroffen. Aan den eenen kant woont een behanger en aan den anderen een paar oudjes, die komende week veertig jaar getrouwd zijn. Een heele tijd hoor! - 't Zijn allemaal erg fatsoenlijke lui; ze maken niets geen herrie. Alleen hoor je dikwijls tikke, tikke, tikke, tikke, en dat is vervelend op den duur.’

‘Wat is dat dan?’

‘Het leven van een naaimachine! Boven de menschen naast ons woont een naaistertje. Mijn vrouw zei, dat ze Van der Hoorne heet. Ze moet hard werken voor den kost, want ze zijn met hun beiden. Ze heeft een kindje.’

‘Een kindje,’ herhaalde Hendrik werktuiglijk.

‘Ja, een meisje van een jaar of twee! Zeker de een of andere schobbert van een vrijer haar in den steek gelaten!’

Hendrik brak het gesprek spoedig af. Hij kon zich niet langer goed houden. Goet had gelijk. Een schobbert was hij, door en door! Arme Marie, ze moest hard werken, wellicht tot laat in den nacht. Duidelijker, luider eischte een stem in zijn binnenste, dat hij haar in haar eer herstellen moest, dat hij naar haar kamertje zou gaan.

Als hij het eens probeerde?

Hij zou haar naam nog eens in opspraak brengen

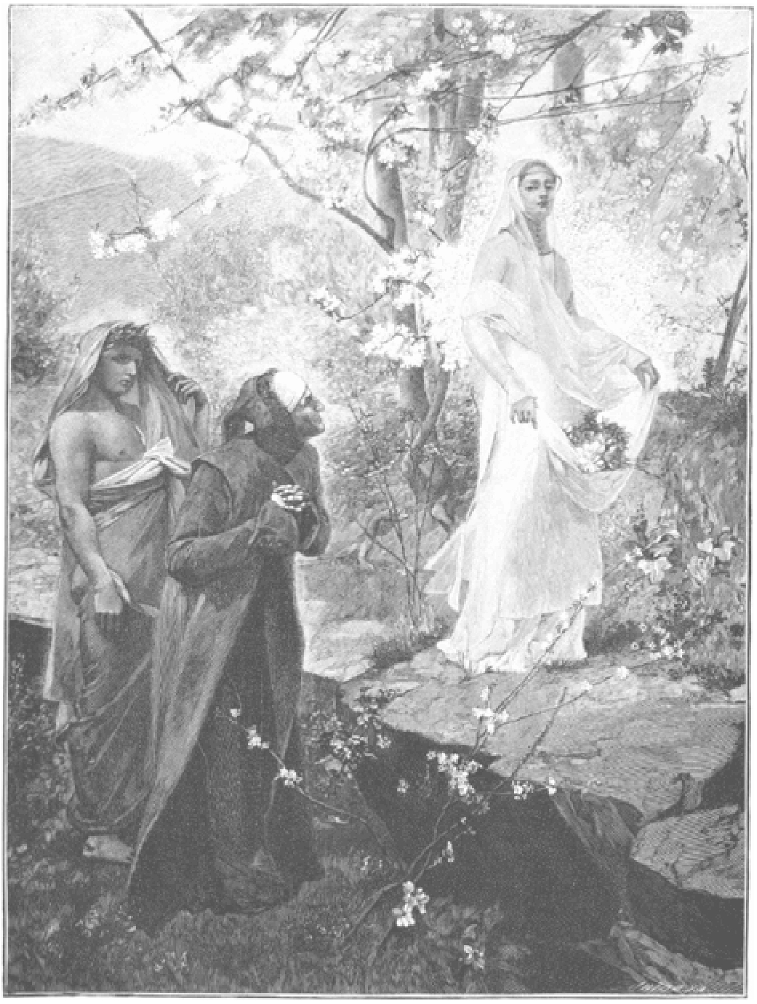

DANTE'S ONTMOETING MET MATHILDE. Naar A. Maignan. (Zie blz. 335).

en haar deur zou gesloten blijven. Stellig en zeker! En Marie zou niet geholpen worden.

'Zeg, Goet,' zei hij den anderen dag, 'je moest mij eens helpen. Ik verdien nu geld genoeg en ik heb zooveel niet noodig. Nu zijn er een massa menschen, die het meer noodig hebben. Kijk, als jij iemand wist, aan wien het goed besteed was, dan zou het mij een groot genoegen doen.'

'Nu, daaraan kan ik je helpen. Dat naaistertje naast ons is een knap meisje, al heeft ze een kindje, en mijn vrouw zegt, dat zij het brood uit haar mond spaart om het haar dochtertje te geven. Somtijds brengt mijn vrouw haar 't een of ander.'

''k Vind het erg prettig, Goet,' hervatte Hendrik, ik zal elke week vijf gulden geven, of nog meer, en dan moet jij die op een geschikte manier voor haar besteden. Maar één ding: je moet beloven, dat je het tegen niemand zeggen zal, tegen niemand, wie ook.'

'Je kunt er staat op maken, Verdoorn!...'

Het verlichtte Hendrik, als hij des Zaterdagsavonds de vijf gulden aan Goet ter hand stelde. Het werd voor hem een geheime vreugde, een zekere voldoening.

En Goet besteedde het geld uitmuntend. Het meisje wees het eerst wel van de hand, doch ze eindigde met de ondersteuning aan te nemen. Nu kon zij meer tijd besteden om Hendriekje op te voeden. Ze had anders zoo weinig tijd!...

Het was herfst geworden. Ruwe vlagen wierpen het bruinende bladerenkleed van boom en plant. Guur, koud en grillig weder was de voorbode van de naderende wintervorst.

De plotselinge verandering van het weder bezorgde menigeen een zware of lichte ongesteldheid. Ook Goet was erg verkouden en nam ontelbare 'snuiffies' om de kou los te maken.

Op een morgen hoestte hij bijzonder veel.

''k Ben ook van nacht de deur uit geweest,' vertelde hij aan Hendrik; ''t kindje naast ons is van nacht in eens erg ziek geworden en ik heb den dokter gehaald.'

Hoe ontroerde Hendrik. Zijn dochtertje ziek!

'Wat zei de dokter. Hoe was het nu met haar?'

Hij wist nog niet, wat ze scheelde!...

De kleine had het roodvonk in zwaren graad, deelde Goet des middags mede. Hendrik kromp ineen bij die tijding.

'Ja, ja,' zei Goet, die op zijn gelaat een diep medelijden meende te bespeuren, 'ik vind het ook beroerd. Ze hield zooveel van 't meisje. Het is, zegt ze altijd, het eenige, wat ze heeft. En nu zoo'n kind te verliezen, 't zou een harde slag wezen.'

'Nu zal ze meer geld noodig hebben, geloof je ook niet? Zorg jij, dat het haar aan niets ontbreekt. Ik zal het je wel teruggeven.'

'Wat heeft die jongen toch een goed hart,' dacht Goet, 'zooveel voor iemand te doen, die hij nooit gezien heeft.'

Hendrik liep Goet iederen morgen en middag tegemoet en vroeg ongerust naar den toestand van de kleine zieke.

Een paar dagen verliepen, dagen van lange kwelling voor Hendrik. Die jeugdige moeder aan het ziekbed van haar kindje; dit beeld stond hem elk oogenblik voor den geest. Eens liep hij tevergeefs te wachten. Goet kwam niet. Het sloeg twee uur, en hij, die altijd prompt op zijn tijd was, hij was nog niet verschenen.

Het werd tijd voor Hendrik om terug te keeren, maar hij deed het niet. Het was hem onmogelijk om zonder tijding te blijven in die bange ongerustheid. Spoedig was hij in de Molensteeg. Goet was zeker ook ziek, dacht hij. Wat nu te doen? Bij hem gaan vragen? Neen, dat zou argwaan wekken.

Weldra was hij het huis genaderd, waar Marie woonde. Het vierkante briefje met de woorden: ‘Besmettelijke ziekte. Roodvonk,’ grijnsde hem aan. De gordijnen waren half gesloten. - Goddank, ze leefde nog!

De huisdeur stond half geopend. Hendrik bleef stilstaan. Onweerstaanbaar trok die geopende deur hem aan. Zou hij het wagen binnen te treden? Zachtjes ging hij het huisje in, de oude, versleten trap op, tot hij op een duister portaaltje stond. Twee deuren merkte hij op. Hij luisterde behoedzaam. In deze kamer hoorde hij eenige beweging. Hij naderde den drempel. Hier was zij, Marie. Hendrik hield den adem in, vol spanning!

Fluisterend klonk in die kamer een gebed, onophoudelijk door snikken afgebroken.

‘Vader,’ bad die droevige vrouwenstem, ‘Vader in den Hemel, neem mijn kindje niet tot U, hoe goed het in den Hemel ook is. O, laat het mij, laat het bij mij blijven... laat haar weer gezond worden.’

Het werd een oogenblik stil, doodstil. Hoorbaar klopte Hendriks hart.

Daar klonk weder die stem met lange tusschenpoozen, alsof het der smeekende moeite kostte, die woorden uit te spreken: ‘En als het mogelijk is... als het kan, Almachtige Vader... zend den vader van mijn Hendriekje weer!...’

Stil, zonder beweging had Hendrik den deurknop omgedraaid en trad de kamer binnen; vóór Marie wist, wat er gebeurde, knielde een man voor hare voeten, die hartstochtelijk haar handen greep.

Hij zweeg, want hij kon niet spreken, onmogelijk! Maar zij voelde, wat in dat zwijgen besloten was en hief hem op, zag vorschend in zijn gelaat, alsof zij het niet gelooven kon, en drukte hem aan haar boezem, innig en veelzeggend.

‘Dus ben je gekomen, Hendrik,’ fluisterde ze na eenige oogenblikken, ‘ja, ik wist wel, dat je komen zoudt.’

‘Kun je vergeten, beste Marie, wat ik gedaan heb, geheel vergeten?... Ach, je bent te goed. Ik zou niet zoo lang gewacht hebben, indien ik dat geweten had.’

‘Praat daar niet meer over, dat alles is lang, lang vergeten. Nu zijn we samen. En je verlaat me niet meer, nooit meer?... Maar st! - zij keek naar de kleine zieke - ze mocht eens wakker worden. De dokter heeft gezegd, dat, als er vandaag geen koorts kwam, ze beter zou worden. En al kwam er koorts, toch zou ze nu beter worden. Dat geloof ik vast en zeker.’

‘Mag ik haar een zoentje geven, heel voorzichtig,’ vroeg Hendrik teeder, ‘ik zal het zachtjes doen.’

Hij boog zich over het bedje heen en kuste de kleine meid. Ze werd er door wakker en sloeg verbaasd de kleine oogjes open.

Met een vragenden blik op haar moeder stak ze de kleine armpjes uit en sloeg ze om Hendriks hals, als wist ze, dat die man haar vader was.

Indien Marie hem niet weerhouden had, zou Hendrik het kleintje in zijn armen genomen hebben.

‘We moeten voorzichtig zijn; als ze kou vatte, zou ze erger worden. - Maar Hendrik, nu zie ik het pas... je draagt een werkmanspak. Wat beteekent dat?’...

Hendrik vertelde haar, wat er voorgevallen was, en toen zij alles wist, hervatte ze vol blijdschap: ‘Ik vind het eigenlijk heerlijk. Nu ben je niet meer te hoog voor mij. Nu blijf je altijd bij me! Want 't was de rijkdom, die mijn Hendrik hardvochtig maakte, niet waar?... O, ik had zoo iets van morgen niet durven hopen! Ik was zoo bedroefd, zoo wanhopend, zoo doodongelukkig, dat ik niets deed dan huilen. Goddank, je bent weer bij mij, en Hendriekje zal beter worden!’

Haar hoop werd niet beschaamd. Voortdurend nam de kleine in beterschap toe.

Intusschen had Hendrik aan zijn vader meegedeeld wat hij voornemens was te doen en had diens goedkeuring gevraagd. Ook zijn patroon vertelde hij het groote nieuws en vroeg hoeveel zijn weekgeld bedragen zou, zonder kost en inwoning.

‘Neem liever mijn zaak over,’ antwoordde de heer Moock; ‘ik word knapjes oud en het zou mij groot genoegen doen een flinken opvolger te hebben. Je kent meer dan genoeg om de binderij zelfstandig te besturen en je hebt ook gezien, dat de zaak voor groote uitbreiding vatbaar is. Maak van de gelegenheid gebruik. De koopprijs is volstrekt niet hoog.’

‘Ach, meester,’ zei Hendrik, ‘u weet toch wel dat ik niets bezit, dan het weinige, wat ik bespaard heb. Ik zou dolgraag uw aanbod aannemen, maar al is de koopprijs nog zoo laag, 't is me onmogelijk!’

‘Ik zou het in jou plaats niet afslaan, Verdoorn, denk er eens goed over na en deel me later je besluit mee.’

‘Nog eens nadenken, wat zou dat geven? Indien ik mijn spaarduiten vermenigvuldigen kon, of... of als ik even rijk was als vroeger,’ dacht hij in zichzelven. Ietwat somber vervolgde hij: ‘Ik zou liever weten, welk loon u mij geven wilde, want ik zou niet graag lang met trouwen wachten.’

‘Op 't oogenblik kan ik nog niet beslissen. Laten wij een paar dagen wachten, Verdoorn! Nu goeien avond!’

Hendrik groette beleefd terug en ging naar boven. Toen hij op zijn zolderkamertje gekomen was, lag er een brief voor hem op tafel, een brief uit Amsterdam.

‘Wat heeft vader spoedig geantwoord!’ dacht hij onder het openscheuren, ‘zou hij mijn plan niet goedkeuren of zou hij bezwaren hebben?’

Hij las haastig den brief, die het volgende bevatte:

‘Beste jongen!

Je brief heeft me innig gelukkig gemaakt. Ik was het reeds door de uitmuntende berichten, die ik van je kreeg, vergeten. Je bent mijn vroegere Henri geworden, een zoon, op wien je moeder met recht trotsch zou zijn.

Van harte geluk gewenscht, dat je mij een schoondochter bezorgen wilt. Je weet misschien nog wel, hoe ik, ondanks haar misstap, over dat meisje dacht, en mijn gevoelen voor haar is nog altijd hetzelfde. Maak haar en mij gelukkig! Ik ga morgen

op den trein, om je mondeling te feliciteeren. Als voorloopig huwelijksgeschenk geef ik je bijgaanden 'brief.'

Hendrik scheurde de enveloppe in spanning vaneen en las vol verbazing:

'Vergeef mij het bedrog, dat ik tegenover je gepleegd heb. Je was - je weet wel wanneer - je ondergang nabij. Alles wilde ik in 't werk stellen, om mijn eenigen, dierbaren zoon te behouden, alles wilde ik opofferen.

Ik hield mij, alsof ik mijn fortuin verloren had, om je te dwingen, een anderen levensweg in te slaan.

Goddank! mijn moeite is niet tevergeefs geweest, en nu, nu kan ik vrij en zonder zorg je in het bezit stellen van je moederlijk erfdeel. Ik kom morgen, dan kunnen we samen verder spreken en alles regelen.

Je gelukkige vader
W. VERDOORN.'

Dante's ontmoeting met Mathilde.

De ideaal-dichterlijke voorstelling, door Maignan hier tot onderwerp zijner meesterlijk geconcipieerde schilderij gekozen, verplaatst den beschouwer naar een der schoonste gedeelten uit Dante's onsterflijk poëem: de 'Divina Commedia'. Dante en zijn geleider Virgilius hebben het Inferno (de Hel) en het Purgatorio (het Vagevuur) doorwandeld, en zijn eindelijk tot den zevenden of laatsten omgang van den Zuiveringsberg genaderd. Uit de rotsen ontspringt aldaar een louteringsvuur: het symbool der goddelijke liefde, die van het zinnelijke en aardsche reinigt. De boetelingen snellen in dit vuur, en daar wordt hun de laatste hunner zeven P's (Peccata), die de zeven hoofdzonden aanduidden, van het voorhoofd gewischt. Ook Dante's laatste P verdwijnt in dit vuur, zoodat hij nú eerst waardig is om voor het aangezicht zijner Beatrice, de geliefde zijner jeugd, te verschijnen, die zich in het aardsche Paradijs ophoudt. Bij den ingang daarvan blijft Virgilius achter, doch wijdt vooraf zijnen leerling nog tot priester en koning. Dante, in het Paradijs gekomen, ontmoet er de beroemde gravin Mathilde, die hem vele bijzonderheden dezer plaats verklaart: hij ziet er eene schitterende vertooning, welke den triomftocht der onzichtbare Kerk voorstelt, waarna, te midden van een wolk van bloemen, de 'bruid van den Libanon', de verheerlijkte Beatrice, aan den dichter verschijnt. Deze onderhoudt hem over zijne afdwalingen. Dante belijdt zijne zonden en drinkt uit de Lethe, den stroom der vergetelheid, waarop Beatrice zich ontsluiert. Verschillende zinnebeeldige verschijnselen doen zich verder nog voor, zooals de zegewagen en de boom der kennis van het goede en het kwade, de bestrijdingen der Kerk, enz. Het geheel eindigt daarmede, dat Mathilde hem in de Eunoë, de herinnering aan de goede werken, een bad laat nemen,

waarna Dante als herboren oprijst en zich gereinigd en geschikt gevoelt tot den opgang naar de sterren, - waarmede het ‘Purgatorio’ besloten wordt en het ‘Paradiso’ aanvangt.

De hier door Dante verheerlijkte Mathilde, markgravin van Toscane, geboren in 1046, dochter van Bonifacius III, markgraaf van Toscane, en van Beatrix, was bij den dood van haren vader in 1054 de erfgename van een der machtigste Staten van Italië, maar zij zelve aanvaardde de regeering eerst na den dood van hare moeder in 1076. Zij bezat een standvastig karakter, moed en groote begaafdheden. Tweemalen was zij gehuwd: met Godfried den Bultenaar, hertog van Lotharingen, en met Welf V, hertog van Beieren, doch de eerste had haars inziens te veel sympathie voor keizer Hendrik IV, en de tweede, hoewel een vijand van dezen vorst, was niet standvastig genoeg in zijnen haat, en beiden konden niet met eene vrouw leven, welke zóó sterk aan de Katholieke Kerk gehecht was. Hare aanhangers verzekeren, dat zij in den ongehuwden staat wenschte te blijven; hare vijanden beweren, dat zij deze onverschilligheid niet gevoelde voor Gregorius VII, dien zij altijd vergezelde, in alles bijstond en in elk ongeval als beschermgeest bewaakte, met wien zij ieder gevaar, dat zij niet kon afwenden, deelde, en dien zij aanspoorde het met moed en standvastigheid tegen te gaan. Zij alleen hielp hem in 1081 tegen den keizer, ondersteunde hem met hare schatten, toen hij in Rome was ingesloten, en voerde nog na den dood van Gregorius openlijk oorlog tegen den keizer. Maar men denkt algemeen, dat deze gehechtheid aan den Paus, welke altijd rein bleef, niet alleen uit hare staatkunde, maar ook uit hare buitengewone vroomheid voortvloeide.

Deze moedige vrouw overleed in het jaar 1115 in een Benedictijner klooster, dat zij te Polirone had doen bouwen, na al hare goederen aan de Kerk te hebben vermaakt. Haar dood gaf aanleiding tot nieuwe twisten tusschen den keizer en Paus Pascalis III, wegens deze schenking, welke eindelijk ophielden door het afstaan van eenige goederen van gravin Mathilde aan den Paus. De bezittingen, welke zij aan den Paus vermaakt had, bestonden in: Toscane, Mantua, Parma, Reggio, Piacenza, Ferrara, Modena, het hertogdom Spoleto, Verona, en bijna alles van Viterbo tot Orviato, wat destijds den vroegeren Kerkelijken Staat uitmaakte.

Gouden bruiloft te Weimar.
Met portret van H.K.H. Sophia, groot-hertogin van Saksen-Weimar-Eisenach.

Zooals door alle buiten- en binnenlandsche dagbladen uitvoerig is medegedeeld, heeft op den 8sten October dezes jaars het Groothertogelijke echtpaar van Saksen-Weimar-Eisenach zijn gouden huwelijksfeest gevierd, omringd door kinderen en kleinkinderen, te midden eener jubelende bevolking. Nam de gansche Duitsche natie hartelijk deel aan dit zeldzame feest, toch geldt de belangstelling onzer landgenooten natuurlijk in 't bijzonder de doorluchtige vrouwe, die haar echtelijk jubilé onder zulke gelukkige omstandigheden mocht vieren.

Een en vijftig kanonschoten verkondigden den 8sten April 1824 aan de bewoners van het vorstelijk 's-Gravenhage de blijde tijding, dat den Prins van Oranje (die later de regeering aanvaardde als Koning Willem II) en zijner gemalin Anna Paulowna eene dochter geboren was. Den 4den Mei daaraanvolgende werd de heilige

doopsbediening aan de jonggeboren prinses in de prachtig versierde St. Jakobskerk der residentie voltrokken. De vorstelijke doopelinge ontving de namen: Wilhelmina Maria Sophia Louise.

Te midden van een gelukkig familieleven groeide de prinses op, waar zij de éénige dochter bleef, die het vorstelijk echtpaar geboren werd. Innige liefde verbond haar met hare beide broeders, prins Willem (later Koning Willem III) en prins Hendrik, waarvan vooral de laatstgenoemde haar altijd bijzonder sympathiek is geweest. Met grooten ernst en in het volle besef der op hen rustende verantwoordelijkheid, kweten de koninklijke ouders zich van de gewichtige taak der opvoeding hunner dochter. Al moest Koning Willem II wegens Staatszaken ook dikwijls ver van zijn gezin vertoeven, toch bleef hij altijd zijne zorgende aandacht wijden aan het welvaren en de ontwikkeling der prinses, die gedurende zijne afwezigheid onder de hoede harer vorstelijke moeder de trouwste en liefdevolste verzorging genoot. In 't bijzonder was Z.M. er op gesteld, dat zijne dochter, naast al hetgeen voor de veelzijdigste vorming van den geest vereischt werd, ook met datgene vertrouwd werd gemaakt, wat meer met den eigenlijken arbeid der vrouw in verband stond, zoodat de jeugdige vorstin terdege bedreven zou worden in alle vrouwelijke handwerken. En daar het toch niet doenlijk was, dat de voorwerpen van haren ijver en leergierigheid altijd levende menschen konden zijn, werden de oefeningen van het haarvlechten en het kleederen aantrekken, benevens allerlei andere vaardigheden van dien aard, aan de poppen bewerkstelligd. Deze eigenaardige bekendheid met de toiletkunst, en een reeds vroegtijdig bij het vorstelijke kind waargenomen scherp onderscheidings-vermogen betreffende paarlen en edelgesteenten, zijn der doorluchtige vrouwe altijd bijgebleven, zoodat zij tot op den huidigen dag als het type eener smaakvol en waarlijk elegant gekleede dame beschouwd wordt.

De leiding der opvoeding van prinses Sophia werd aanvankelijk aan mejuffrouw Chapuis, later aan de gouvernante Freule van Randwijk toevertrouwd. Zij werden daarbij ter zijde gestaan door verschillende onderwijzers, o.a. voor de Engelsche taal Mr. James Marshall, voor de Fransche monsieur Cavin, voor de Nederlandsche taal en bijbehoorende vakken de heer Van der Spui. Vooral de heer Cavin heeft tot de litterarisch-wetenschappelijke opleiding der prinses

H.K.H. SOPHIA, GROOT-HERTOGIN VAN SAKSEN-WEIMAR-EISENACH.

veel bijgedragen; hij bovenal wekte bij haar de liefde op voor ernstige en beschavende lectuur, zoodat zij reeds op jeugdigen leeftijd de werken van Pascal en Bacon las; zij heeft aan dezen haren hoog vereerden leermeester dan ook later als regeerende vorstin steeds eene dankbare herinnering bewaard. Het godsdienstonderwijs werd verstrekt door den hofprediker Dermout, die den 27sten April 1840 de prinses, na afgelegde geloofsbelijdenis, als lid der Nederlandsche Hervormde Kerk aannam.

Het dagelijksche leven der prinses verliep zonder groote afwisseling in het stille geluk van den huiselijken kring. De wintermaanden bracht de vorstelijke familie gewoonlijk in Den Haag door; des zomers vertoefde men bij voorkeur meestentijds op Soestdijk, waar prinses Sophia eene eigene kleine boerderij bezat en daar zelve met den grootsten ijver aan alles meewerkte, om van de boerin het melken, kaas maken, koeken bakken en spinnen te leeren. Daarbij had zij ruimschoots gelegenheid om blijk te geven van haar open oog voor al wat natuurschoon gold, en ook van eene verwonderlijke bedrevenheid in het bestieren van allerlei landelijke werkzaamheden, waardoor zij gedurende heel haar volgend leven in staat gesteld werd om zelve het beheer harer uitgestrekte goederen zoowel in ons land als in Duitschland (Silezië, Posen enz.) met bijzondere voorliefde en zaakkennis te leiden.

Nog had de jonge vorstin niet veel van 's levens lief en leed ervaren, toen zij door den troonopvolger van het Groothertogdom Saksen-Weimar-Eisenach tot zijne levensgezellin verkoren werd: zij was ternauwernood achttien jaar oud, toen zij de gemalin werd van den Erfgroothertog Karel Alexander.

De vorstelijke bruidegom, den 24sten Juni 1818 geboren, was de zoon van den lateren Groothertog Karel Frederik en diens gemalin, de Russische Grootvorstin Maria Paulowna, voor wier intocht binnen de Muzenstad aan den Ilm indertijd door Schiller de ‘Huldigung der Künste’ geschreven werd. Op soortgelijke wijze begroette thans Goethe 's Hertogs zoon; in een ‘De Kunsten’ getiteld dichtstuk verwelkomde hij den doorluchtigen vorstentelg, waarbij hij hem voor de toekomst veel geluk en de liefde der Muzen toezegde, eene profetie die later op de schoonste wijze vervuld is geworden. Immers, legde reeds de jongeling een sterk uitgesproken sympathie voor al wat schoon en edel was aan den dag, - de man is tot op den huidigen dag aan die levensleus onverzwakt trouw gebleven. Groothertog Karel Alexander geniet in Duitschland en daarbuiten de hoogste achting, als een uiterst populair regent en een trouw Bondsvorst (‘een van de zuilen des Rijks’ heeft Vorst Bismarck hem eens genoemd), en als een krachtdadig en scherpzinnig voorstander van al wat de kunst en hare belangen bevorderen kan. Vooral heeft hij zich een grooten roem verworven door de herbouwing van den prachtigen Wartburg, die op zijn initiatief en volgens zijne aanwijzingen geheel gerestaureerd werd.

Den 8sten October 1842 werd die bond der harten voor het leven gesloten, die voor het echtpaar, het vorstelijk Huis en het land een bron van den rijksten zegen is geworden. Onder de warmste en hartelijkste deelneming der geheele Nederlandsche natie werd met vorstelijke praal de huwelijksverbintenis te 's Gravenhage gevierd. Maar zoo blijmoedig en gewillig als de jonge vorstin haren gemaal naar het nieuwe vaderland volgde, zoo zwaar viel haar toch óók het afscheid van de lievelingsplekjes harer jeugd, en bovenal van hare ouders en broeders. Een aardig trekje uit de gebeurtenissen dier dagen laat dit met ongekunstelde welsprekendheid uitkomen. Toen de jonggehuwden, uitgeleid door hunne beide broeders, de Kroonprins en Prins Hendrik, te Rotterdam op het punt stonden om zich aan boord te begeven, kwam bij

de zuster onzes Konings nog eenmaal de wensch op, om haren koninklijken ouders een laatste afscheidswoord toe te zenden. Na kort beraad verzocht zij een der aanwezige officieren, haar zijnen hoed te leenen, om dien als schrijftafel te gebruiken. Toen de officier haar daarop met den meest mogelijken eerbied in overweging gaf, hoeveel gemakkelijker het voor haar zijn zou, haar voornemen aan boord der stoomboot ten uitvoer te brengen, kreeg hij ten antwoord: 'Neen, ik moet op den bodem van mijn eigen vaderland het laatste vaarwel aan mijne dierbare ouders schrijven!' Gezwind waren er eenige woorden op het papier geworpen, en werd het kostbare blaadje den lateren Koning Willem III ter bezorging aan zijne ouders toevertrouwd.

De reis door het land van Saksen-Weimar-Eisenach geleek een triomftocht, waarna het jonge paar, den 22sten October 1842, zijnen intocht in de residentiestad Weimar hield. Hier volgde weken en weken achtereen de eene feestelijkheid op de andere. En daarop kwamen er, na dien tijd van de hoogstgestemde feestvreugde, stille en vreedzame dagen, vol van het reinste huiselijk geluk. In eene schoone overeenstemming van denkwijzen schiep het jonge paar zich eene huiselijke omgeving, die het brandpunt werd van een gezellig familieleven en de verzamelplaats van alles wat de bevordering van het goede en schoone in de hand kon werken. En bij dat alles bleven lief en leed niet buiten de poorten van het vorstelijk kasteel gesloten: ook Karel Alexander en zijne Sophia hebben het bij ervaring moeten ondervinden, hoe het rechte huwelijksleven eigenlijk slechts door de afwisseling van gemeenschappelijk doorleefd geluk en gemeenschappelijk gedragen leed gevormd en bevestigd wordt. Het grootste geluk van hun jongen echt viel het doorluchtige paar te beurt, toen hun den 31sten Juli 1844 een zoon geboren werd, die de namen Karel August ontving. Na de geboorte van dezen zoon mochten de vorstelijke ouders zich ook weldra verheugen in het bezit van aanvallige dochtertjes: prinses Marie (geb. 20 Januari 1849) en prinses Elisabeth (geb. 28 Februari 1854.) Maar dicht bij het geluk huist de droefheid; en er heerschte de bitterste droefheid, toen op den 26sten Mei 1859 een plotselinge dood de achtjarige prinses Sophie (geb. 29 Maart 1851) wegnam, die hare namen naar hare moeder had ontvangen. En ook verder zijn de dagen van treurigheid en rouwe niet uitgebleven: de wederzijdsche ouders van het vorstelijk echtpaar en vele anderen hunner dierbaarste betrekkingen en vrienden moes-

ten zij ten grave zien dalen; naaar ook vreugde en geluk ontloken telkens opnieuw. Omringd door liefhebbende en geliefde kinderen, omjubeld door de deelnemende bevolking, vierde het hooge echtpaar den 8sten October 1867 zijn zilveren huwelijksfeest als een dag van verheven en dankbare vreugde. De vorstelijke ouders mochten het beleven, dat hun zoon, de Erfgroothertog Karel August, hun den 26sten Augustus 1873 in zijne gemalin, prinses Pauline van Saksen-Weimar, nog eene lieve dochter toevoerde, uit welken echt hun kleinzonen geboren werden; zij zagen in 1876 hunne dochter Marie met prins Hendrik VII van Reuss den bond voor het leven sluiten, en vierden in 1887 de echtvereeniging van prinses Elisabeth met hertog Johan Albrecht van Mecklenburg-Schwerin.

Doch het leven eener vorstelijke vrouw behoort niet uitsluitend aan de huiselijkheid, al is deze ook nòg zoo aanlokkelijk, - het behoort aan het volk. De verwachtingen, waarmede de bevolking haar bij haren intocht in het Thüringer land begroette, zijn in ruime mate vervuld geworden. Toen haar doorluchtige gemaal tijdens den Fransch-Duitschen oorlog zich bij de troepen te velde bevond, heeft de Groothertogin als Regentes de teugels van het landsbestuur in handen genomen en zich aan de hieruit voortvloeiende bemoeiingen en werkzaamheden niet alleen met het ernstigste plichtgevoel en de warmste belangstelling gewijd, maar óók - zooals een harer toenmalige raadslieden, de latere Staatsminister Stichling, vol lof en erkentelijkheid verklaard heeft - met een grondig, diepdenkend en scherpzinnig verstand: ‘als een geboren Regentes, die waard zou zijn om de heerschappij over een groot land te voeren.’

Voortdurend is zij er op bedacht geweest om de haar ten dienste staande rijke middelen aan het algemeen welzijn dienstbaar te maken.

Alles wat zij tot stand heeft gebracht hier in bijzonzonderheden op te sommen: de weldaden waarmede zij de behoeftigen overlaadde, de ondersteuningen die zij aan gemeenten en vereenigingen liet verstrekken, is in de voor ons beschikbare ruimte niet mogelijk; het is te veel, en strekt zich over elk gebied des levens uit. Drie inrichtingen slechts mogen hier afzonderlijk genoemd worden, als de plaatsen harer bijzondere werkzaamheid. Vooreerst het ‘Sophiënstift’ te Weimar, eene hoogere burgerschool voor meisjes, in het jaar 1854 gesticht. Paragraaf 14 der statuten luidt aldus:

‘De geheele opvoeding en het onderwijs in de inrichting moeten ontwikkelend op den geest werken, en, op den grondslag van waren godsdienstzin, het verstand en het gemoed der aan haar toevertrouwde meisjes gelijkmatig ontwikkelen en beschaven voor hare hooge vrouwelijke roeping in het leven, hare innerlijke opvoeding voltooien, en haar naar het uitwendige die bevallige en fraaie manieren geheel eigen maken, die door hare maatschappelijke positie gevorderd worden.’

Nadat deze inrichting lange jaren achtereen haren zetel in gehuurde localiteiten had gehad, werd zij ten jare 1878 voor goed gevestigd in een gebouw, we zouden vrijelijk kunnen zeggen een paleis, dat de milddadigheid der vorstelijke stichteresse voor de met bijzondere liefde door haar verzorgde instelling had opgericht.

Een ander statig en monumentaal gebouw is het ‘S o p h i a h u i s ’, eene inrichting tot huisvesting van ziekenverpleegsters, in het jaar 1886 geopend - volgens de eigene woorden der vorstelijke stichteres - ‘als een tehuis voor de zusters, als eene leerschool voor de nieuw aangekomenen, en als een huis waar de vertrekkenden des avonds rust en verpoozing kunnen vinden.’ Dat gesticht voor ziekenverpleegsters heeft zich

onder de zorgende en zorgvuldige leiding der Groothertogin al spoedig tot hoogeren bloei ontwikkeld. Telde het in 't eerste jaar van zijn bestaan te Weimar eene overste en vier zusters, tegenwoordig zijn er meer dan tachtig zusters, die er toe behooren en deels in het aan de inrichting grenzende ziekenhuis, deels in de Rijks-hospitalen te Jena en in andere gasthuizen, deels ook als gemeentelijke verpleegsters in de voornaamste plaatsen van het Groothertogdom werkzaam zijn.

Ook het buitengewoon practisch ingerichte nieuwe gebouw van het K i n d e r - b a d h u i s te Sulza legt een welsprekend getuigenis af van het krachtdadig optreden en de allen ten goede komende offervaardigheid der Groothertogin. Dit badhuis is geheel volgens hare aanwijzingen en uit hare eigene fondsen opgericht. Door deze inrichting moet de genezende kracht der Sulzasche zoutbronnen voor alle zieken, en met name voor scrofuleuze kinderen, toegankelijk gemaakt worden. Daarbij was het de bijzondere bedoeling der stichteres, hier ook nog in maatschappelijk opzicht iets heilzaams tot stand te brengen: het badhuis is namelijk voor alle kinderen, zonder eenigerlei onderscheid van stand of rang, bestemd en moet daardoor zijnerzijds aan de overbrugging der bestaande sociale klove trachten mede te werken. De zusters uit het bovengenoemde ‘Sophiahuis’ verplegen de kinderen met de liefderijkste zorg.

Dat de Groothertogin Sophia bij haren gemaal niet achterstaat in de aanmoediging van alle aan kunst en letteren gewijde ondernemingen, kan blijken uit hare waardige houding bij de aanvaarding der in het G o e t h e - A r c h i e f bestaande nalatenschap van den laatsten afstammeling der Von Goethe's. Zij heeft de rijke letterkundige schatten dezer erfenis niet slechts in den edelsten zin van het woord beheerd, maar deze instelling ook nog aanmerkelijk uitgebreid, doordien zij de bepaling maakte en met de haar eigene onvermoeide, offervaardige en scherpzinnige energie ook ten uitvoer bracht, dat dit Goethe-archief bestemd zou worden tot een verzamelplaats van a l l e s wat als litteraire nalatenschap uit dien klassieken tijd voor ons is bewaard gebleven, zoodat, naast de grootste, ook de overige grootheden van Weimar vertegenwoordigd zouden zijn.

Toen de Groothertogin Sophia in het jaar 1886 het nieuwgebouwde Sophiahuis aan zijne bestemming wijdde, sprak zij op den drempel van het voltooide gebouw onder anderen de woorden: ‘Het ware fondament van dit huis is de p l i c h t s b e t r a c h t i n g .’ Wat hier als een aansporende en opwekkende roepstem tot de verpleegsters weerklonk, is ten allen tijde de levensleuze der doorluchtige vrouw geweest. Op den vasten grondslag der plichtsbetrachting gebouwd,

draagt al haar arbeid den stempel van welbewuste, steeds de rechte middelen kiezende humaniteit; en zoo mag deze grijze vorstin uit het aloude Stamhuis der Oranje-Nassau's dus met volle recht een der merkwaardigste vrouwen onzer eeuw genoemd worden.

Een kleine vergissing.
Door Siapa.

'Waarlijk, tante Agnes, mijn geduld is ten einde met dat luie, jonge mensch! Ik voel mij gedrongen hem eens de waarheid te zeggen. Van Donderdag af heeft hij nu waarlijk niets uitgevoerd dan languit in het gras liggen en naar den blauwen hemel staren! Als hij niet lezen wil, laat hij dan ten minste cricket- of lawn-tennis spelen! Ik kan 't niet uitstaan dat gezonde menschen den ganschen dag n i e t s uitvoeren.'

'Maar ik verzeker je, lieve,' antwoordde goedig mevrouw Brans, eigenaresse van een hotel, 'dat hij een zeer beminnelijk en goed gehumeurd jongmensch is! Hij knorde niet eens toen zijn koffie koud boven kwam van morgen, en at vergenoegd van de visch, die weder zoo ongaar was dat ik heusch genoodzaakt ben geweest de meid den dienst op te zeggen.'

'Beminnelijk en goed gehumeurd! Is dat nu alles wat men in een man zoekt?' riep Marie Berg met heftigheid uit. 'Heeft hij geen werk dat hem aantrekt? Geen plichten te vervullen? Geen roeping om wat te beteekenen in de maatschappij? Nu, ik ben blij, dat Frits er anders over denkt. Hij is ten minste ijverig bezig te zorgen dat men eens met lof over hem kan spreken. De wereld wint er bij, dat hij leeft, maar deze luiaard!' en met een minachtend schouderophalen, alsof zij geen woord kon vinden sterk genoeg om uit te drukken wat zij van d i e n dacht, ging Marie den tuin in.

Mevrouw Brans was de weduwe van een Indisch officier. Zij had haren man jong verloren en zich genoodzaakt gezien door 't oprichten van een pension in haar onderhoud te voorzien. Dit was haar uitstekend gelukt. Hare woning kreeg eene groote aantrekkelijkheid door de beschaafde en vriendelijke gastvrouw, terwijl de heerlijke omstreek en vroolijke omgeving van Ostende menigen bezoeker trokken.

Onder de gasten bevond zich dit jaar ook 'die luiaard!'

Nu, 't moet gezegd worden, dat mijnheer Valk, zoo heette hij, door zijn gedrag wel aanleiding gaf tot den naam door de jongste der dames Berg op hem toegepast.

Deze jonge bezoeksters waren nichtjes van mevrouw Brans. De oudste nam het huishouden waar bij haar vader, terwijl de jongste voor haar acte middelbaar onderwijs studeerde. Zij was een zeer mooi meisje, had reeds een flink examen achter den rug en was een bolleboos in wiskunde. Nu logeerden zij beiden eenigen tijd bij tante, die met moederlijke liefde aanvulde wat door 't vroegtijdig verlies hunner eigene moeder in 't leven der kinderen ontbrak. Hun broeder Frits studeerde in de medicijnen en Marie's trots op zijn succes maakte haar nog onverdraagzamer tegenover jongelieden, zooals mijnheer Valk, die geen boek opensloegen, geen pen in de hand namen, noch op eenige wijze zich onderscheidden.

Met klimmende ontevredenheid had zij Valk's gedrag een tijdlang gadegeslagen. Eindelijk kwam het oogenblik waarop Marie hare gevoelens kon lucht geven.

Op een morgen begeeft zij zich naar den tuin, om in een aan 't eind daarvan gelegen koepeltje, waar zij eenige dikke boekdeelen geborgen heeft, wat te gaan studeeren.

Daar ligt zoo waar die luie mijnheer Valk, met de handen boven het hoofd, languit in het gras! Eenigszins kortaf vraagt zij:

'Mag ik u een boek leenen, mijnheer? U schijnt geen raad te weten met den tijd!'

'Om u de waarheid te zeggen...' antwoordt hij langzaam, terwijl hij zich nog wat meer naar zijn gemak schikt.

'Ik weet zeker dat het zoo is,' vervolgt Marie streng. 'Wat zoudt ge aanvangen als 't slecht weder werd! Dan moet zoo'n verveling ondraaglijk zijn!'

'Och, ik zou op 't lekkere canapeetje in mijn kamer gaan liggen,' antwoordt hij, met half geopende oogen haren verontwaardigden blik opvangende.

'Maar, mijnheer Valk,' gaat ze eenigszins aarzelend voort, doch ze beschouwt het haar plicht dien tragen man op te wekken en schooner gelegenheid biedt zich niet meer aan, 'hebt u geen smaak in lectuur? Geen behoefte aan hoogere ontwikkeling? O, u weet niet welk een genot 't is zich te verdiepen in de gedachten van groote schrijvers!'

'Wat zou u mij aanraden te lezen, juffrouw?' vraagt hij nederig.

'Natuurlijk eerst een weinig lichte, eenvoudige lectuur. Ook in dit opzicht moet men een ontwikkelingsgang volgen. Ge zoudt niet terstond lust hebben in diepzinnige verhandelingen, maar tante Agnes heeft heele lieve boeken voor jongelui, begin daar eens mee! Mijns inziens is dat toch beter dan daar te liggen droomen. En waarom zou u later geen bepaalde studie ondernemen? Ik kan u wel een titel opgeven van boeken, die bizonder den geest scherpen. Mijn broeder Frits is een knappe wiskundige en...'

'En ik hoor dat gij daar ook onlangs proeven van hebt gegeven, niet waar?'

'O, misschien wel,' antwoordt zij zedig, 'maar wij kunnen niet allen even knap zijn. Indien gij u niet tot de wiskunde aangetrokken voelt, beproef geschiedenis, sterrenkunde, geneeskunde of wat maar - mits 't iets is dat u verhindert werkloos te zijn - niet vooruit te komen. Ik beweer,' en hare wangen zijn langzamerhand hoogrood geworden van welsprekendheid, 'ik beweer, dat ieder mensch een werk en een toekomst heeft. Wees niet tevreden, wat ik u bidden mag, met te behooren tot Longfellow's "dom, voortgedreven vee." Droom niet de beste jaren van uw leven door. Ge kunt misschien niet v e e l doen, maar doe i e t s dat genoemd kan worden. Toe, begin er terstond vandaag mee. Laat ik u een van tante's gezellige boeken halen, b.v.: Wat de arbeid vermag!'

'Ik ben u inderdaad zeer verplicht voor de be-

"BIJ HET SCHOMMLEND WIEGJE..." Naar Vianelli. (Zie blz. 342).

langstelling mijn onwaardig persoontje bewezen, juffrouw Berg. Het is zeer vriendelijk van u zoo'n deel van uw kostelijken tijd te gebruiken om mij van mijne luiheid te willen genezen. Gij maakt mij waarlijk verlegen!'

'Dus ge wilt iets beginnen? Ge wilt u een levensdoel kiezen?' vraagt Marie opgewekt.

'U is wel vriendelijk, maar 't is zoo onvergelijkelijk lekker om in 't gras te rollen,' antwoordt hij en ziet rond naar een schaduwrijk plekje om daar tot aan het koffiedrinken genoemde bezigheid voort te zetten. Marie werpt een blik op hem, die zoowel minachting als medelijden en verdriet uitdrukt. Zij gaat haastig naar den koepel om daar in een geestelijk strijdperk zich te bekwamen, tot 't verkrijgen van meerdere lauweren. Zij verwaardigt dien luien mijnheer Valk met geen blik meer zoolang hij te Ostende blijft, en ook hij laat door woord noch teeken merken dat er iets van haar gesprek bij hem is achtergebleven.

Den dag dat Valk vertrekt komt Frits Berg zijn zusjes afhalen. Hij wordt zoowel door haar als door tante als een Herkules onder de studenten, een sieraad der Universiteit beschouwd. Kort voor hun vertrek, terwijl zij nog eens een bezoek brengen aan 't strand, geeft de postbode hem een brief van een ouden schoolmakker uit Utrecht. Hij opent dien en roept opeens vroolijk uit:

'Hola, hierheen, meisjes, luistert! Nu heeft Marie zich toch eens heerlijk vergist! Ja, ja, ik heb je dikwijls genoeg gewaarschuwd voor dat lichtvaardig oordeelen, oudje!'

Maar Marie is achter een duin verdwenen, want ze begint eensklaps te vreezen, dat hetgeen Frits gaat voorlezen in verband staat met mijnheer Valk. Lily roept haar zuster, doch ze verbergt haar gloeiend gelaat achter eenige braam- en helmstruiken. 'Gij hebt een groot geleerde bij u gehad,' zoo schrijft de vriend. 'Ik hoop maar dat het den ouden jongen goed heeft gedaan. Je weet, Valk was de jongste van 't jaar en 't eerste klaar, nu reeds drie jaar geleden. Hij heeft niets gedaan dan werken. Het eene schitterende stuk na het andere in verschillende tijdschriften. Hij is professor te Gent en onderhoudt een troep jongere zusjes en broertjes. Al dat werken heeft hem echter zoo aangegrepen, dat de dokter hem naar zee zond met 't uitdrukkelijk bevel *niets* te doen gedurende een gansche maand. Ge zult u toch wel met hem vermaakt hebben, want hij is geen grein pedant.'

Deze laatste zin steekt Marie vooral, want ze heeft woord voor woord gehoord wat de brief bevatte.

'Als ik geweten had dat Valk onder tante's gasten behoorde, zou ik eerder overgekomen zijn om dien voortreffelijken vent de hand te drukken. Nu, meisjes, ditmaal zijt gij niet bij de pinken geweest, anders zoudt ge dit wel ontdekt hebben.'

'Ik had 't erg druk,' zoo verdedigt Lily zich. Zij had zich namelijk in den laatsten tijd bizonder voor plantkunde geïnteresseerd en wel in gezelschap van een jong botanicus, die in de nabijheid woonde. 'Daarbij zei Marie dat het een erge *doeniet* was. Dit zal ons leeren niet meer op den schijn af te gaan.'

Marie zwijgt, ook als Frits haar gedurende dien dag telkens ondeugend aanziet. Ze voelt het bloed naar de wangen stijgen, telkens als de naam van den vertrokken gast ter sprake komt. 'En ik dorst hem,' zoo overlegt zij bij zich zelve, 'nog wel aanmoedigen tot het lezen van: Wat de arbeid vermag!'

Een paar jaren later vinden wij Marie weder te Ostende. 't Is om Lily's huwelijk te vieren. 't Jonge paar zal spoedig daarop naar Amerika vertrekken, waar onze botanicus een flinke betrekking kreeg. Marie heeft zich overwerkt en ligt uitgestrekt met gesloten oogen in een hangmat onder de schaduw van een grooten eik.

'Mag ik u een boek leenen, juffrouw Berg?' vraagt haar een diepe stem.

Zij slaat de oogen op en ziet Max Valk staan. Marie springt op en zegt met een hoogen blos: 'Ja, ik ben erg lui, maar ik heb het wat druk gehad, en,' gaat ze verward voort, 'vergeef mij, ik wist niet - ik vermoedde niet, dat gij wist wat werken was. Toe, mijnheer Valk, vergeef wat ik u de laatste maal dorst zeggen!'

'Verontschuldig u toch niet! Nooit te voren had eene jonge dame zooveel belang in mij gesteld, en ik vergat uwe waarschuwing omtrent het "dom, voortgedreven vee", niet. Alleen zij, die hard gewerkt hebben, kunnen hunne vacantiedagen genieten, en wij zullen beiden ons best doen dit te bewijzen zoolang we samen hier zijn. Vindt ge dat goed?'

'Maar 't was zoo pedant van me,' stamelt Marie, 'gij weet zoo oneindig veel meer dan ik.'

'Dat ben ik niet met u eens,' herneemt hij zacht, en ziet haar diep in de oogen. 'Gij kunt mij nog veel leeren.'

Het schijnt wel dat hij gelijk heeft, want zij zijn voortdurend in elkanders gezelschap. Professor voelt behoefte aan Marie's zonnige nabijheid, en daar de broeders ook al op eigen wieken drijven, durft hij er wel aan denken haar aan zich te verbinden. Hij blijft om Lily's huwelijk te vieren, en bij die gelegenheid ziet Marie er, als bruidsmeisje, zoo snoezig uit, dat hij verlangt haar als bruid te zien, mits hij de bruigom zij.

Marie's welsprekendheid begeeft haar toen hij dit plan oppert, en de wijze, waarop hij van dat zwijgen gebruik maakt, getuigt geenszins van traagheid.

'En nu, lieveling,' zegt hij met een ernstigen, gelukkigen glimlach, 'zullen wij ons levensdoel wel bereiken, en de wereld zal er bij winnen, dat wij niet afzonderlijk, maar hand aan hand den levensweg bewandelen!'

Liefde, zorgen, lijden, troost.

Bij het schommlend wiegje
  Van 't aanminnig wicht,
Met een Englenlachje
  Op het lief gezicht,
Waakt de trouwe Moeder,
  Die, na korte rust,
Straks den lieven kleine
  Vroolijk wakker kust.

Bij het donzig bedje
   Van het kranke kind
Voelt de teedre Moeder,
   Hoe zij 't knaapje mint,
En bezwijkt van weedom,
   Bij het zien der rust,
Waaruit zelfs geen Moeder
   't Ooit weêr wakker kust.

Bij 't gesloten grafje,
   Dat geen ander vindt,
Treurt de droeve Moeder
   Om haar dierbaar kind;
En zij k a n niet scheiden
   Van die plek der rust,
Waar haar werd ontnomen
   Liefde en levenslust.

Bij het stil herdenken
   Treedt haar voor den geest,
Wat ze altijd, als Moeder,
   Voor hem is geweest, -
En een vriendlijke Engel
   Stelt haar hart gerust,
En zij keeren weder:
   Liefde en levenslust.

J. FRANCKEN.

B e r g e n .

Jay Gould.

In het Engelsche werkje ‘Millionaires and how they became so,’ in 1884 verschenen, vindt men eene opgave van een twaalftal Croesussen, die voor de rijksten der aarde werden gehouden. Het verdient opmerking, dat zich onder dat twaalftal niet minder dan zeven Amerikaansche burgers bevinden, wier ontzaglijk vermogen eerst in den loop der laatste jaren werd bijeengebracht.

Aan het hoofd dezer lijst prijkt de naam van den zoo bekenden Jay Gould, den koning der Amerikaansche spoorwegen. Zijn vermogen wordt daarin op 280 millioen, zijn jaarlijksch inkomen op niet minder dan 14 millioen dollars geschat. Deze eerste van alle millionnairs, deze rijkste van alle stervelingen, is nauwelijks twee en vijftig jaren oud en heeft in weinige jaren zijne onmetelijke schatten verworven. Zijn vader, een eenvoudig pachter uit Roxbury, in den staat New-York, had niet veel verwachting van den knaap, dien hij op twaalfjarigen leeftijd de wereld inzond met eenige kleederen en een kapitaal van 2 shilling, terwijl hij hem toevoegde: ‘Help u zelven maar zoo goed als gij kunt, hier kan ik u voor niets gebruiken.’ En Jay Gould heeft zich zelven geholpen.

Het ging, volgens zijne levensbeschrijving, wel niet zonder moeite, maar zeker met groote snelheid. Drie jaren later reeds zien wij hem de zijnen ondersteunen. Aandeelhouder van een werf geworden, wordt hij er weldra de eenige eigenaar van, plaatst er zijn vader als directeur en arbeidt dag en nacht om een ingenieursdiploma

te verwerven. Achttien jaren oud neemt hij openbare werken aan, bestuurt hij ploegen werkvolk, doet hij ervaring op in den omgang met menschen, overwerkt zich, wordt ernstig ziek, maar nauwelijks hersteld, gaat hij opnieuw aan den arbeid. Hij zet eene looierij op en sticht eene stad, die zijn naam Gouldsborough draagt. Vijfentwintig jaar oud bezat hij reeds 10.000 dollars, zeven jaren later vertiendubbelde hij zijn kapitaal en wijdde hij door een stouten slag op de beurs, zijne inbezitneming van den Erie-Spoorweg en daarmede zijn toekomstig koningschap over de spoorwegen in.

Maar evenmin als de koningen aan het hoofd der staten, zijn die der industrie of der financiën verheven boven de slagen van het noodlot, of den haat van hunne vijanden. Met zijn fortuin groeide steeds het getal zijner benijders aan. Eigenaar van de Eriebaan, dong hij ook naar het bezit der Susquehannalijn, welke noodig was om zijn systeem te voltooien. Hij kocht haar aan, maar zijne tegenstanders wierpen wettelijke bezwaren op, welke de inbezitneming vertraagden. Hij stoorde er zich niet aan, en deed den weg door zijne beambten en werklieden bezetten. Deze daad van geweld verbitterde zijne vijanden. Mocht hij ook al meester zijn van het eene uiteinde der lijn, zij hadden het andere in hunne macht. Voor het eerst zag men toen het zonderling schouwspel van een reusachtig duel met locomotieven, die zich op elkander wierpen, versterkingen van honderden strijders voor elk der partijen aanvoerend, de sterkste en hardst gestookte hare tegenpartij verpletterend, stokers en machinisten doodend of verwondend.

Jay Gould overwon, eerst met geweld, vervolgens in de gerechtszaal. Hij beheerschte, naar men zegt, de wetgevende macht van den staat, zijne justitie en de pers. Had hij bij deze gelegenheid zijn leven gewaagd, eenige jaren later zette hij zijn gansche vermogen op het spel in eene onderneming van zulk een omvang en een stoutheid, als men in de Vereenigde Staten nog nooit had aanschouwd.

Het was in 1873 dat generaal Grant president was. De vrede was gesloten tusschen het zegevierend Noorden en het verpletterd Zuiden. De genomene protectionistische maatregelen hadden een krachtigen stoot gegeven aan de handelsbeweging der Unie, maar de markt was nog overvoerd met papier, en het goud kon zich op een hoogen prijs handhaven, daar een klein getal speculanten, die er belang bij hadden de koersen te steunen, er zich meester van hadden gemaakt. Jay Gould was de voornaamste van allen en zijn finantieel overwicht was reeds in die mate gevestigd, dat zij de geldmarkt geheel beheerschte. Slechts de schatkist van den Staat was aan zijn invloed onttrokken, zoodat hij met aandacht de staatkunde van den president volgde, steeds er op bedacht om de maatregelen uit te vorschen, welke zouden genomen worden met betrekking tot den goud- en zilvervoorraad der rijkskassen. Hij vreesde dat er een list, mogelijk wel een hinderlaag schuilde achter het zorgvuldig stilzwijgen, dat dienaangaande werd in acht genomen, en dat zijne geheime berichtgevers vruchteloos hadden getracht te doen verbreken.

De daling der goudkoersen moest die van de aandeelen der spoorwegen, die hij in groot getal bezat, ten gevolge hebben. Van de andere zijde eischte het geheele land de hervatting van de betaling in

specie en drong men er bij het gouvernement op aan, onverwijld het voorbeeld te geven om het goud in omloop te brengen. Te dien einde verlangde men dat de minister van Financiën gemachtigd zou worden, om belangrijke hoeveelheden goud, die in de staatskassen sluimerden, op de beurs te verkoopen en derwijze hulp te verleenen aan hen, die op daling speculeerden, en onmachtig waren om het hoofd te bieden aan Jay Gould en zijne medestanders. Zouden de president en al zijne ministers toegeven aan den aandrang der openbare meening?

Om allen twijfel dienaangaande op te heffen, bood Jay Gould den president een luisterrijk feest aan, waarvan veel ophef werd gemaakt; hij hoopte van Generaal Grant, in den loop van het gesprek, eenige aanwijzingen te vernemen omtrent de partij, welke door het kabinet zou worden gekozen, of althans het publiek in den waan te brengen dat er overeenstemming bestond tusschen het gouvernement en hem. Doch de gesloten president bleef zwijgen als een sphinx. Eindelijk echter, in het nauw gebracht door allerlei indirecte vragen en toespelingen op den voorspoed, waarvan de hooge goudkoersen volgens zijne ondervragers, blijken gaven, verbrak hij het stilzwijgen, om te verklaren, dat die hooge koersen hem toeschenen eerder op kunstmatige wijze verkregen te zijn dan wel de werkelijke waarde uit te drukken en dat deze zeepbel wel eens even goed nog heden als iets later zou kunnen barsten. Vijanden van Jay Gould beweren nu, dat hij den volgenden dag den generaal Porter een half millioen dollars in goud aanbood, als hij er in toestemde, zijn invloed te gebruiken om van het kabinet te verkrijgen, dat het zich onzijdig hield. Dit aanbod zou echter afgewezen zijn.

Het goud was genoteerd op 140. In September gewaarschuwd door een zijner spionnen, dat het gouvernement besloten was, eerstdaags belangrijke hoeveelheden goud op de markt te brengen, nam Jay Gould het initiatief voor eene plotselinge rijzing, waarmee hij het sein gaf voor een finantieelen strijd, zooals de goldroom in het grijze gebouw van Hallstreet nog niet had beleefd. In den namiddag stond het goud op 144. Alleen op dien dag werd er voor meer dan 230 millioen dollars verhandeld. Aller aandacht was gevestigd op Jay Gould. Gedurende vele dagen werden de zaken geschorst. Van alle kanten der aarde stroomde het goud naar New-York; de metaalvoorraad van de banken van Frankrijk en Engeland verminderde; de telegraaf bracht orders over tot aan- of verkoop van millioenen tegelijk. Nooit had New-York zulk een schouwspel gade geslagen; de goudkoers steeg hoe langer hoe meer; het goud stapelde zich op in de handen van een enkel man.

In aanplakbilletten werd het hoofd geëischt van hem, die het land in gevaar bracht; men dreigde hem zonder vorm van proces op te hangen. Te midden van dezen storm, waarin fortuinen in enkele oogenblikken te gronde gingen, bestuurde deze bleeke, magere, zwijgende man den veldtocht uit het binnenste van zijn kabinet, waarvan de toegang door een bende gewapende boksers verdedigd werd. Met eene onverstoorbare kalmte deelde hij bevelen uit, die de geldmarkt der Vereenigde Staten schokten. Een Duitsch makelaar, Speijer, kocht in weinige uren 200 millioen goud en werd krankzinnig door de bedreigingen, waarvan hij het voorwerp was; een ander, Jim Fisk, viel door een revolverschot in het hoofd getroffen.

Eensklaps overvallen door deze plotselinge rijzing van het goud, waarvan de koers tot 160 steeg, en door de depretiatie van het bankpapier en van de aandeelen, moesten zeven en twintig handelshuizen van den eersten rang hunne betalingen schorsen en sleepten zij een tal van anderen in hun val mede. Op verzoek van den handel en van

de verbijsterde financiers, vergaderde de ministerraad te Washington. De president en de leden van het kabinet waren afwezig, doch kwamen in allerijl terug om een groote ramp te voorkomen. De minister van Financiën ontving bevel, met den verkoop van goud te beginnen en om 220 millioen ter beschikking te stellen van de banken van den Staat, die reeds genoodzaakt waren, hunne voorschotten op waarden in onderpand te beperken. Maar Jay Gould had hierop gerekend; eensklaps een stoutmoedige frontverandering makende, deed hij zijn voordeel, zoowel met de hooge koersen om het goud te realiseeren, als met de lage, die alle waarden meesleepten om aandeelen in te koopen. Hij kwam de crisis te boven, werd veel rijker dan te voren en onbetwist koning der Amerikaansche spoorwegmarkt.

De nieuwe rok.

Nu ja, 'de kleeren m a k e n den man'; maar 't is toch óók wel eens waar, dat de man de kleeren m a a k t , - in dien zin natuurlijk, dat niemand beter dan de persoon, voor wien ze bestemd zijn, den voortreffelijken snit en alle andere gunstige eigenschappen het voordeeligst kan doen uitkomen.

Ge ziet het aan den achtbaren heer op onze plaat. Is deze dikbuikige en weldoorvoede burgemeester uit de vorige eeuw, kwistig bedeeld met gevoel van eigenwaarde en zelfbewustzijn, niet het welsprekend bewijs van de waarheid der bovengenoemde stelling? Alleen zúlk een man is in staat om zúlk een prachtstuk recht te doen wedervaren. Bij alle andere, alledaagsche menschen zou dit schilderachtige kleedingstuk hun om het lijf hangen als 'een vlag op een modderschuit,' - maar hier voltooit de nieuwe rok al de grootheid van den kleedermakers-triomf. Meneer de burgemeester is er dan ook blijkbaar voldaan over; hij zet eens even zijn indrukwekkendste gelegenheidsgezicht, keert zich een paar malen om en om, en knikt zijn spiegelbeeld tevreden toe. Ja wel! hij zal er een goed figuur mede maken, - trouwens, hij is van oordeel dat hij altijd een goed figuur maakt, - maar de nieuwe rok zal ten minste aan het prestige zijner verschijning geen afbreuk doen. Laat ons voor den burgemeester en zijn kleedermaker hopen, dat beiden veel genoegen van den rok mogen hebben.

Mijne wederwaardigheden in het pension-hotel door mevr. Zwaardemaker - Visscher.

‘Ha, tref ik u eindelijk eens alleen! Zoolang reeds zocht ik u te spreken....’ met deze woorden schoof de heer Nathan mij ter zijde toen ik op 't balcon mijn dochtertje nakeek en daarvoor den regen een oogenblik tartte.

‘Mij te spreken?’ zei ik verwonderd, ‘mij dacht dat wij daareven onder 't ontbijt....’

‘Ja, ja, maar ik wenschte u iets mee te deelen, dat in de zaal zich niet laat zeggen; ik wensch uwe hulp in te roepen, een vriendschapsdienst, mevrouw. Neen, schrik niet, ik kom geen geld ter leen vragen,’ voegde hij er haastig bij.

Ik lachte even.

‘Dat zou 't ergste niet zijn den heer Nathan tot schuldenaar te hebben, maar...’

‘U schrikte toch terug, wil u mij geen vriendschapsdienst doen?’ vroeg hij weer, nu ietwat wantrouwend; zijn geringde vingers speelden

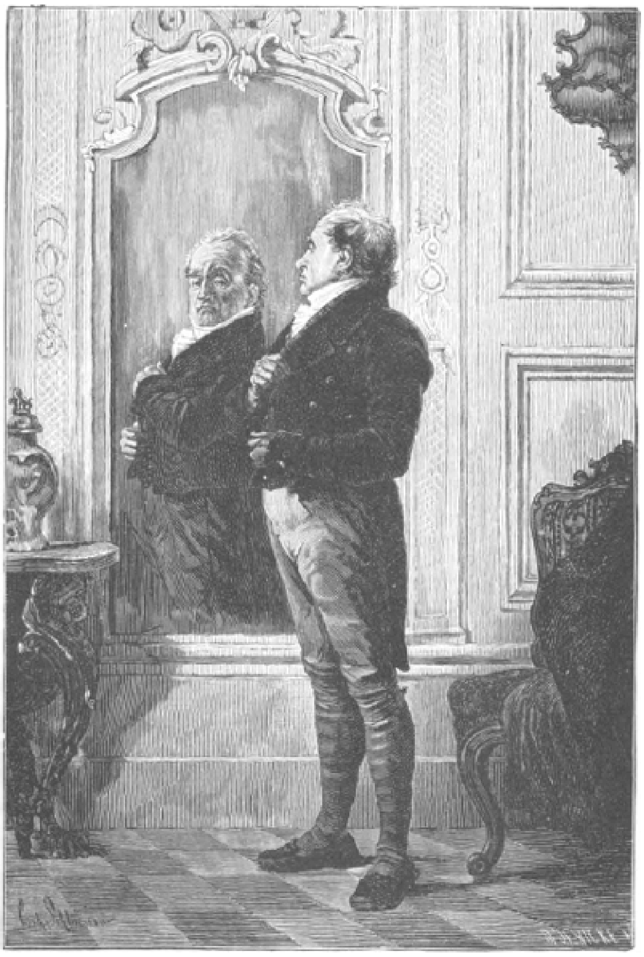

DE NIEUWE ROK. Naar C. Schloesser. (Zie blz. 344).

zenuwachtig met de zware gouden ketting en hij trippelde met de voeten.

Ik haastte mij te antwoorden: ‘Zeer zeker, gaarne wil ik iets doen voor uw genoegen, maar ik ben bang voor al wat geheimzinnig is, ik...’

‘Dan zal ik direct met open kaart spelen, mevrouw, ik zou gaarne weer trouwen.’

‘Waarlijk? Welnu, daar kan niemand iets tegen inbrengen, in onze maatschappij staat het ideaal van 't huwelijk nu eenmaal niet zóó hoog...’

‘Wat bedoelt u met dat ideaal? Mijn volk houdt 't huwelijk hooger in eere dan de Christenvolken; ons familieleven is wel zoo innig,’ viel hij mij scherp in de rede.

‘Dat spreek ik niet tegen, maar ik bedoel iets anders. In ons land was een spreekwoord inheemsch: de huwelijken worden in den hemel gesloten; er loopt een legende, dat man en vrouw ieder de helft van één oorspronkelijk wezen zijn.’

‘Ach ja, ik ben dan nu ook slechts een half mensch!’ verzuchtte heer Nathan.

‘Dit zijn, naar me voorkomt, uitspraken van zeker besef, hoe een echtelijke verbintenis een eenige en uitsluitende is, die niet verbroken kan worden. Wie zoo gehuwd is, blijft het zijn geheele leven lang, 'tzij zijn ander ik levend of dood is.’

‘Zoolang zijn ander ik leeft, dat geef ik u gansch en al toe, mevrouw. Maar de Israëlietische wet veroorlooft niet alleen, doch bevordert zelfs het tweede huwelijk, dat dan ook juist ten nutte van het huisgezin noodzakelijk is. Het huisgezin is meer dan het huwelijk.’

‘Uit een maatschappelijk oogpunt heeft u gelijk; maar uit een ideaal oogpunt moet het onmogelijk geacht worden....’

‘Mevrouw!’ riep de heer Nathan heftig: ‘uw Christenen doen het toch allen zonder eenig gewetensbezwaar!’

‘Och, ik geloof niet dat er veel Christenen in de wereld zijn.’ Ik zeide dit laatste treurig en beschaamd.

‘Ha, ha, maak u daar maar niet bedroefd om, lieve mevrouw; bij ons Joden is het tegenwoordig precies hetzelfde; wij worden zoo ongemerkt ook humanisten, en zoodoende komen wij al aardig tot elkaar en wordt een gemengd huwelijk onder de beide rassen een eenvoudige zaak.’

'Vergun me op te merken, dat 't christendom geen rassengodsdienst is, niet moest zijn althans - neen, het is 't ook niet; onder alle natiën en tongen, ook onder uw volk zijn er, die 't voorbeeld van Jezus volgen; maar overigens, in de wereld zijn er geen; ik zelve ook niet, helaas!'

'Ik begrijp u niet, mevrouw,' begon de heer Nathan nu op ongeduldigen toon. 'Maar ik had altijd gemeend dat u te verlicht dacht, om iets tegen een gemengd huwelijk te hebben. En wat betreft mijn wensch om te hertrouwen, ik verklaar u plechtig dat ik mijne lieve Rosa al deze vijf jaren lang diep betreurd heb, dat ik hare nagedachtenis immer eeren zal als die van de vrouw mijner jeugd, als de moeder mijner kinderen, en dat haar naam tot in lengte van dagen een gewijde zal zijn in mijn gezin. Maar dit neemt niet weg dat ik nu naar een hernieuwd huiselijk geluk verlang, dat mijn beide kinderen eene moeder behoeven... ach, die tante van Rosa, die nu mijn huis bestiert, is zoo bekrompen en bevooroordeeld, zij zou nog een uithuizig mensch van me maken! En dan mijn eigen kinderen misschien nog leeren hun vader te beschimpen als een ongeloovige! Zie, daar moet ik tegen waken; ik moet hertrouwen met eene christendame. Zoo komen zij als van zelf ontslagen van de uitsluiting van 't heerschende ras, en dan zullen mijn geld en hunne talenten hen ook een eereplaats doen verwerven. Ja, mevrouw, zoo waar als ik hier voor u sta, ik moet weer trouwen.'

Er was iets potsierlijks in het pathos waarmee dit alles gezegd werd; onderwijl wierp ik af en toe een blik naar de openstaande deur der gezelschapszaal of we soms beluisterd werden. Haastig, om den woordenstroom af te breken zeide ik nu: 'welnu, dan wensch ik u een goede keuze toe. Misschien is die reeds gedaan?'

'Ja, mevrouw, en daarom kom ik juist uwe hulp inroepen.'

'O, maar als de keus reeds gedaan is, is er geen hulp meer noodig! Overigens geloof ik dat men in dergelijke teedere zaken best doet zelf de kastanjes uit het vuur te halen. Ik wensch u goed succés!' En meteen wilde ik naar binnen gaan.

'Och, mevrouw,' smeekte de heer Nathan, 'u wil er zich van afmaken, maar hoor toch, ik bezweer u, ik kán 't niet af zonder uwe hulp; ik, een Israëliet, wil eene dame die christin is, vragen... en u zou haar eerst moeten polsen... bekeeren tot uw eigen ruime zienswijze misschien...'

'Is 't eene hollandsche of eene duitsche die u op 't oog heeft? Eene Duitsche zal zich niet licht laten bewegen, althans niet door mij die in hare taal allerminst welsprekend zal zijn...'

'God beware, neen, 't is die Amerikaansche vriendin van u...'

'Miss Travers! Geen kwade keus, waarlijk! Maar tot vriendschap heb ik 't met haar in deze veertien dagen niet gebracht, waarde heer, zooveel invloed...'

'Ja, jawel, zij dweept met u...'

'Hm, en al ware dit zoo, ik voel geen roeping om ooit als huwelijksmakelaar dienst te doen,' zeide ik kortaf.

'O, mevrouw, heeft u mij dan niet zoovele jaren gekend als een goed huisvader, een welgezeten en geacht burger, een bekwaam lid van de balie, heeft u dan iets op mij aan te merken?'

'Niets anders,' moest ik mijns ondanks lachend antwoorden, 'dan dat ik 't flauw vind als iemand niet zelf zijn woord kan doen. En mij dunkt dat u toch nog al de woorden weet te vinden, zooals het trouwens een goed advocaat past. Kan u dan nu ook geen advocaat in uw eigen zaak zijn?'

‘Neen, ik sta hier en zeg, neen. Ik kan niet haar voorbereiden zooals u dat kan. Stel ik haar onverwachts voor 't netelige vraagstuk dan bedankt zij me, beleefd of onbeleefd, dat weet ik niet; maar zij bedankt me, zoo waar ik leef. En die kans, mevrouw, wil ik en mag ik in mijn positie niet loopen. Zonder u kom ik geen stap verder, is mijn zaak verloren! En och, mevrouwtjelief, 't is juist uw persoonlijkheid die zooveel invloed ten goede...’

‘Wat laten die twee zich natregenen - een interessant discours?’ hoorden we eenklaps achter ons roepen. Ik keerde me om naar de deur der zaal en moet zeker niet vriendelijk gekeken hebben want: ‘ruzie gehad?’ werd er spottend bijgevoegd door mijne landgenoote, juffrouw Snippema, wier aanwezigheid in ons pension mij al reeds verdroten had.

‘Ja, ik kan mijn kleine meid nu toch niet meer zien, ik ga naar binnen,’ zeide ik en liet den heer Nathan achter; hij bleef nog een wijle met de vingers op de leuning trommelend staan, en zijn gezicht en zijn kleeren bleven den geheelen dag druilerig er van uitzien.

De heer Nathan was getrouwd geweest met een schoolkennisje van me; in de eerste jaren van ons beider huwelijk hadden we ons in dezelfde kleine stad weer saamgetroffen en daar hadden ook ons beider echtvrienden kennis aangeknoopt, alles tot wederzijdsch genoegen en nut. Zij vooral waren onuitputtelijk in vriendschapsblijken; hun ezelwagen verschafte misschien nog meer genot aan onze kleine dan aan de eigenaartjes, en zoo ging 't met alles; ook van onze zijde was de hartelijkheid welgemeend. De werkkring van mijn man riep ons eenige jaren later naar elders; de lieve, goede mevrouw Nathan stierf; en ofschoon de kinderen door briefwisseling en jaarlijksch bezoek de kennis goed aanhielden, had ik hun vader toch in lang niet ontmoet. Daar vond ik hem op de badplaats en hij was de eenige kennis die ik er aantrof. Wij waren er beiden verheugd over en toen ik mijn man, die door zijn beroep genoodzaakt was geweest t'huis te blijven en Phine en mij alleen te laten trekken, de aangename ontmoeting gemeld had, verheugde deze zich nog 't meest, ‘omdat ik nu niet meer als onbeholpen vrouw in den vreemde zoo alleen zou staan.’ Mannen kunnen zich niet voorstellen dat men 't zonder hunne hulp wel klaren zal. En in dit geval werd mij ‘die mannelijke steun,’ juist een oorzaak tot onrust.

't Voormelde gesprek had plaats in een Luftcurort in het hartje van Duitschland in de maand Juli.

Wij zaten er als muizen in den val. Deze ‘wij’ waren, behalve mijn dochtertje en ik, ruim een twintigtal gasten van zeer verschillenden landaard, stand en leeftijd. Het pension was tegen de glooïing van eene vrij steile hoogte gebouwd, omstreeks een vijf-

honderd meters boven de zee. Het lag daar bijzonder uitlokkend tegen een zich steil verheffenden achtergrond, die geheel met donker bosch begroeid was, terwijl ook zelfs de muren, vensters en breede veranda met dicht wingerdloof en klimop overdekt waren. Een geur van dennen- eiken- en beukenhout vervulde de atmospheer. Aan den voet van dezen berg, die deel uitmaakte van een lange bergketen, strekte zich een smal dal uit, waardoorheen een breede, maar ondiepe rivier klaterend zich spoedde om den grooten stroom, den Rhijn, eenige mijlen westwaarts met zijn helder water te voeden.

Van binnen viel het gebouw wel wat tegen, althans voor de Hollandsche en Engelsche gasten; de holle vertrekken met bijkans kale wanden en houten vloeren, de weinige en dan nog lompe, niet netjes onderhouden meubelen, de verschoten kleur van kanapee- en stoelzittingen; daarbij de kleine en diep in den muur liggende vensters, door welke men het prachtige uitzicht slechts staande kon genieten; dit maakte nu juist geen gezelligen indruk. Eerst langzamerhand geraakte men er aan gewend.

En dan - welk een zomer! Ja, wij zaten als muizen in den val. Wolken, regen, donderbuien, nevel, ziedaar de luchtkring waarin de een luchtkuur behoevende gestellen moesten ademen, of de gezonden onder ons hunnen uitspanningstijd mochten doorbrengen. Wij hadden reeds ettelijke dagen geen stap buiten's huis kunnen zetten zonder onze voeten te baden in 't van de hoogte stroomende nat. Tal van miniatuur watervalletjes gudsten langs de smalle gleuven, die het bosch overal doorsnijden en waarlangs in droge tijden vrouwen en kinderen uit den omtrek het gesprokkelde doode hout naar beneden sleepen. De breede paden, die door de overheid langs de berghelling aangelegd en op vele gedeelten met vruchtboomen omzoomd zijn (een voorbeeld voor onze landwegen) waren glibberig, terwijl de smalle voetpaadjes in het bosch door de dennennaald-bedekking echte glijbaantjes opleverden.

Onder de vaste gasten waren er weinige, maar meer onder de toeristen, welke slechts een paar dagen in 't pension vertoefden, die, zooals zij met regenmantel en parapluie gewapend, zich er toch toe zetten om de door dokter of eigen verstand voorgeschreven uren te wandelen; de meesten trachtten zich den tijd te verdrijven door mopperen, whisten, eten en vooral slapen. Er waren er, die een half etmaal, van halftien 's avonds tot halftien 's morgens, in zalige vergetelheid van zichzelf en eigen teleurstelling, op hunne kamer doorbrachten, behalve wanneer een plasregen of donderbui hen deed opschrikken. Maar wat te doen? Ja, onze val was wel niet gesloten als die voor de rat, ja, wij konden naar huis terugkeeren... maar wij hadden nu eenmaal ons huis beschikt, afscheid genomen, de reis gedaan, de kosten gemaakt en... iedere nieuwe zonsopgang kon verandering van weêr verkondigen! Wij bleven pruttelend en hopend tegen hoop.

't Was aardig de onderscheiden karakters gade te slaan bij deze beproeving van 't humeur. Er waren er die zich met gratie verveelden, waarschijnlijk doordien zij gewend waren hun geheele leven onnut door te brengen; anderen, die op onbehagelijke manier geeuwden en zich luid beklaagden, alsof hen, anders zoo voorspoedigen en gevierden, onrecht geschiedde. Gelukkig voor mijn dochtertje en mij, dat we niet zoo verwend en veelbereisd waren, zoodat het nieuwe en ongewone der omgeving ons nog vermaakte en de natuur, hoe beregend ook, onze aandacht nog boeide en soms, tusschen de buien door, in verrukking bracht.

‘Adolphine heeft behoefte aan berglucht,’ had onze huisvriend, een collega van mijn man, gezegd. 't Wil weleens dat vreemde oogen scherper zien dan wij zelf in den dagelijkschen sleur. ‘Indien gij haar nu eens terdege frissche lucht liet happen dan zoudt ge haar veel kwaaltjes en uzelf veel zorg besparen. Neem dus een edelmoedig besluit, man, en speen je eenige weken van 't gezelschap van vrouw en kind. Of beter nog, ga zelf mee.’

Dit laatste was niet mogelijk; mijn man kon door een samenloop van omstandigheden geen buitenlandsch verlof verkrijgen, zoodat ik ten slotte alleen de reis met ons kind aanvaardde. Dat was een pret voor Phine! Het lange zitten in den trein verveelde haar niets; zij was zoo grootsch dat zij zoover over de grenzen ging; 't eerste Duitsch dat zij hoorde praten, al die vreemde gezichten, die van groote steenen gebouwde huizen, de breede Rhijn met zijn ruïnen en stadjes, die vreemdgevormde rotsen - 't hield haar alles zoo bezig, dat zij geen tijd had om eenige vermoeidheid te gevoelen. Nochtans smaakte haar 't bordje soep te Keulen uitstekend en deed de nachtrust te Coblenz haar goed.

Ook in 't pension en ondanks den regen bleef Phine vrij opgewonden, maar 't scheen haar gestel geen kwaad te doen. Een waterproof om en een paar waterdichte schoentjes aan, klauterde zij bergop en bergaf en waarlijk! haar wangen werden voller en rooder en haar gang veerkrachtig.

Zooals ik reeds zeide: wij troffen een zeer gemengd gezelschap in 't pension aan. Daar was eene markiezin de Vivo, die aan tafel 't hoogste woord voerde in 't Engelsch, Duitsch of Fransch, zelfs wist zij eenige zinnen in 't Vlaamsch te spreken, dat zij dan beweerde dat Hollandsch was; ook Italiaansch, Poolsch, Russisch, Maleisch gaf zij af en toe te hooren; 't verhaal ging rond dat zij eene Poolsche van geboorte was, eerst gehuwd geweest met een Engelschman, suikerplanter in Britsch-Indië; terwijl zij nu weduwe zou zijn van een Italiaanschen markies, die uit Italië verbannen zou geweest zijn wegens aanhankelijkheid aan een verbannen prinsengeslacht. Zij was een wonderlijk personaadje; groot van postuur, toegetakeld in toiletten van satijn en kant van ouden en nieuwen snit, die aan een uitdragerswinkel deden denken; zij bezat een scherpen blik en een sans gêne, die er even door kon omdat zij zoo oud was; overal in de wereld scheen zij geweest te zijn, zij wist over alles en nog wat 't hoogste woord te voeren, over suikercultuur en accijns, over vivisectie en ichthyographie, over opvoeding, Lloyddienst, en vooral over politiek. Zij was misschien wel reeds zestig jaar oud, maar men moest haar, zijns ondanks onderscheiden, en, als instinctmatig, hield een ieder voor haar zijn beurs verborgen. Uitgenomen misschien een Engelsche dame, die zij bijzonder en amitié nam en

wier hand weleens in de beurs tastte, daartoe gesuggesteerd door de markiezin. Tevergeefs beproefde zij dit ook bij een rijken Brit, een gewezen Indisch ambtenaar, die echter zeer gaarne met haar discussieerde; zijn beide statige dochters evenwel sloten haar lippen stijf op elkaar bij zulke gelegenheden.

Natuurlijk ontbraken ook de heeren Engelschen niet, die den ganschen dag in 't riviertje, onverschillig voor den regen, doorbrachten, in een geellederen kostuum staande al hunne aandacht wijdend aan een lang instrument, waarmee zij trachtten de arme forellen van 't genoegelijk dartelend leven in den snellen stroom te berooven. Kwâjongenswerk.

MORGENGEBED. Naar C. Marr. (Zie blz. 353).

Hunne egaden brachten veelal de lange eenzame uren door met op hare kamers ‘brieven te schrijven,’ zoo 't heette, zij toiletteerden zich driemaal daags, tooiden zich gedurig met andere kleinoodiën en hielden geen Zondag op 't Continent. Verkeer onder elkander hielden zij bijna even weinig als met ons. Wanneer ik bij gelegenheid een praatje trachtte aan te knoopen over een of andere wandeling of ruïne, dan kreeg ik veelal niet anders te hooren dan: yes, very fine indeed.

Ook een hooggeleerde vereerde het pension met zijne tegenwoordigheid; hij passeerde den tijd met zich aangenaam te maken bij eenige bevallige fraülein, die dan ook met den knappen Hollander dweepten. Zijne aanwezige landgenooten zag hij over 't hoofd, slechts de barones V.V. mocht zich nu en dan in een eerbiedigen groet en een enkel met de fraaie basstem op gewichtigen toon gesproken hoffelijk woord verheugen; zijne gade was zeer stil en zat meestal met een stereotiep lachje om den fijnbesneden maar soms trillenden mond, toe te zien.

't Getal der landgenooten in het pension was niet groot. Toen ik met mijn dochtertje er aankwam vond ik er, behalve de genoemden alleen nog zekere juffrouw Snippema, eene dame van middelbaren leeftijd, met levendige, altijd rondglurende oogjes en

eene hooge vermoeiende stem, welke men soms een uur achtereen onophoudelijk kon hooren.

'tWas deze stem die den heer Nathan in zijn pleidooi gestoord had. Indien haar scherpe blik, waarin leedvermaak te lezen stond, mij niet gehinderd had, dan zou ik haar dankbaar zijn geweest voor hare tusschenkomst. Niets toch lag minder in mijn karakter dan te intrigeeren, en ik gevoelde noch roeping, noch bekwaamheid, om op bedekte wijze het gemoed eener vreemde te bewerken, zooals de goede heer Nathan van mij verlangde. Onder zijn volk, evenals onder de Franschen, is het huwelijkmakelen eene gewoonte, dus kon ik hem zijn verzoek niet

euvel duiden; hij week er reeds zeer van af door aan een huwelijk te denken zonder vooraf naar familie en vermogen onderzoek te doen, maar de oogen gingen mij nu ook open over eenige blijken

'ZWARTE PIET.' Naar A. Eckardt. (Zie blz. 353).

van verliefdheid, die ik wel bijgewoond doch niet begrepen had. Ik zag nu in, waaraan ik zijn wel wat ál te onvermoeide attentie's te danken had, namelijk aan de bijna even groote aanhankelijkheid die de Amerikaansche, Miss Travers, mij betoonde. Op mijne kamer over deze dingen nadenkende moest ik hardop lachen, zoo grappig kwam 't mij nu voor het onnoozele vereenigingspunt te wezen voor - twee? - verliefde harten. Want ja, 't kwam mij nu ook lang niet onmogelijk voor dat Miss Travers ook den knappen, ontwikkelden heer Nathan lang niet ongenegen zou zijn. Gevonden! riep ik verheugd; maar een oogenblik later vroeg ik mij bezorgd af: hoe zal dat afloopen - hoe zal dat met het geloof?

Miss Travers, in zoover ik haar in veertien dagen had leeren kennen, verdiende volkomen de hulde van een trouwlustig weduwnaar. Op 't oog van dertigjarigen leeftijd ongeveer, niet groot maar slank, lichtbruin haar met gouden weerschijn, blank van tint, wipneusje, lichtbruine oogen, onregelmatige en zeer bewegelijke trekken, onberispelijk naar de laatste mode maar toch eenvoudig gekleed, was zij eene aangename persoonlijkheid. Wat misschien den heer Nathan 't eerst aangetrokken had was een zekere schuwheid, haar eigen, die haar uit zichzelve met geen der andere gasten een gesprek deed aanknoopen, of wel slechts met een enkel woord deed antwoorden. Maar dat woord was steeds goed op zijn pas, terwijl ook later haar gesprek met ons eene ruime ontwikkeling van geest en hart deed kennen. Van Mannheim af hadden zij en ik in dezelfde coupé gereisd, zonder een woord te wisselen; de vreemde had zich achter een blauwen sluier als verborgen; bij 't wisselen van trein bemerkten we dat wij dezelfde bestemmingsplaats hadden, ik trachtte toen een praatje te maken maar kreeg niet anders dan een bedeesd hoofdknikje terug. Doch zoodra zat zij niet naast mijn dochtertje aan den avonddisch in 't hotel, terwijl aan mijn linkerzijde de heer Nathan plaats had genomen, die mij juist verrast en hartelijk gegroet had, of haar mond opende zich en spoedig was zij met Phine en ook met mij in een levendig gesprek.

Wie zich ooit eenzaam gevoeld heeft in een pension begrijpt hoe aangenaam 't mij was andere eenzamen te vinden, die zich aan wilden sluiten. Ik was dus zoo toeschietelijk als 't mijn Noord-Nederlandsch karakter maar mogelijk was, terwijl 't bijzijn van mijn twaalfjarige Phine, die er lief en vriendelijk uitzag, de kennismaking ook zeer vergemakkelijkte; een kind is een welkom centrum voor 't gezellig onderhoud tusschen vreemden. Miss Travers, zoo bleek de blauw-gesluierde te heeten, bleef mij sedert waar zij kon ter zijde; gelukkig beviel haar gezelschap mij uitstekend en was zij onuitputtelijk in vriendelijkheid voor Phine, die haar bijzonder gaarne mocht lijden. 't Eenige wat eenigen last gaf was de taal; Miss bleek volstrekt geen Fransch te verstaan, van 't Duitsch ook niet meer te kennen dan 't noodigste en altijd Engelsch spreken vermoeide mij. De heer Nathan sprak het Engelsch als zijne moedertaal. Zoo vormden wij weldra een clubje en onze medelogees konden bijna ons alle vier voor Amerikanen aangezien hebben.

Veel sprak Miss Travers niet over zichzelve of hare omstandigheden; maar dat zij beschaafd en zichzelve bewust was, en ook gefortuneerd, dit bleek uit haar geheele optreden. 't Weinige dat zij mij meedeelde hield in, dat Brooklyn hare woonplaats was en dat zij met een broeder de reis naar Europa ondernomen had; na Londen, Schotland en Parijs gezien te hebben, had zij verkozen liever in het schoongelegen Duitsche pension dan te Parijs op haar broeder te wachten, die er nog door zaken opgehouden werd. Hij zou haar na eenige weken hier komen afhalen, om dan verder samen nog Weenen en Rome te bezoeken.

‘Hoe heerlijk,’ riep ik uit, ‘om zooveel van de wereld te zien!’

‘Och,’ klonk het terug, bijna met een zucht, ‘op 't laatst kijkt men haast niet meer rond; men wordt verzadigd van het zien; ik werd er moe van en ben blijde hier wat uit te rusten.’

Een en ander was me volkomen voldoende; ik acht 't volstrekt niet noodig van eene toevallige kennis voor enkele weken van a tot z de geschiedenis te weten, 't staat bij me vast, dat ieder die wij ontmoeten, zijn lief en leed gekend heeft; welk lief en leed dit precies was is me vrij gelijk, indien 't slechts in den omgang blijkt dat

er een goed en sympathiek karakter door gevormd werd. En terwijl ik anderen niet uitlok om over zichzelven te spreken, vertel ik onwillekeurig van mijzelve nog minder. In mijn eigen omstandigheden was ook niets bijzonders te vermelden; mijn eenig kind had ik bij mij en reeds den eersten dag liet ik Miss Travers het portret van mijn man zien. Nu wist zij alles, naar ik meende.

Toevallig was dit een portret in uniform. Plotseling staat de barones v. V., die op eenigen afstand op de kanapee zat, op en treedt als verrukt op mij toe. 'O, mevrouw,' roept zij uit, 'is mijnheer officier!'

Ik keek haar verwonderd aan en mijn antwoord moet haar nogal lakoniek geklonken hebben. 'Ja, maar hij is eigenlijk dokter, mevrouw, gepromoveerd, weet u, hier heb ik nog een portret in politiek, dit is mij liever, ziet u, 't zijn dezelfde trekken.' En die trekken waren edel, en ik was er niet weinig trotsch op.

'O foei, in uniform is hij veel knapper! U moet dat andere verscheuren!'

Als dokters-vrouw was ik haar niets geweest, als officiers-vrouw was ik nu eensklaps haar gezelschap waard. Van dien dag af nam zij vooral mijne Phine in gunst aan. Ik bemerkte weldra dat zij 't kind allerlei verhalen deed van bals en casino's, van opera's en zelfs hoffeesten, zoodat ik haar invloed begon te vreezen; doch deze ingenomenheid bedaarde later van zelf, toen de barones mijn voortdurenden omgang met den heer Nathan begon te hinderen; de adel wel-is-waar, verwaardigt zich ook weleens met Joden om te gaan, maar dan moeten het groote bankiers zijn. Mogelijk ook dat de tong van juffrouw Snippema er eenig aandeel in had; want deze magere landgenoote deed alle moeite om zich bij de adellijke dame in te dringen, die haar echter, denk ik, alleen duldde om de vele inlichtingen van allerlei aard die haar radde tong over vele aristocratische familiën wist te geven, meest gekruid met interessante schandalen.

'Wat ziet die goede heer Nathan er weer neerslachtig uit,' zoo klampte juffrouw Snippema mij een paar dagen na mijn balcon-gesprek weer aan; 'is er iets gebeurd? 't Verwondert mij ook niets moet ik u zeggen, want dat volk is toch maar nooit te vertrouwen. Steekt men ze den vinger toe dan nemen ze de geheele hand. 't Is maar goed ook dat het uit is tusschen u beiden, want hij zou u uw goeden naam.... uw man leeft immers nog?'

't Duurde eene seconde, eer ik den zin harer woorden doorzag. Ik was te beschaamd over de ongerijmde verdenking die er in lag, dan dat ik haar kon aanzien, mij omkeerende kon ik slechts zeggen:

'Juffrouw Snippema, mijn man en mijnheer Nathan zijn oude vrienden.'

'Maar hij is weduwnaar! O, lieve mevrouw,' voegde zij er zuurzoet bij, 'wij dames kunnen niet te veel den afstand bewaren tegenover de mannen!'

'Och juffrouw,' had ik op mijn tong te antwoorden, 'u behoeft daar uzelve zooveel moeite niet voor te geven: de deur uwer bovenkamer zelfs over dag op 't nachtslot. 't gordijn als ge u kleedt potdicht, en meer dergelijke preutschheden, die gijzelve met voldoening vertelt; de heeren gaan u toch als bij instinct reeds uit den weg,' - maar 'k hield me in en stapte naar de deur van het balcon om lucht te scheppen; 'k had 't benauwd van verontwaardiging.

Ongelukkig liep ik daardoor juist mijn vriend Nathan tegemoet, die met de landkaart in de hand wind en wolken had bestudeerd. Doch op dat oogenblik was zijn blik naar de aarde gericht; op eenigen afstand stond het nette Katholieke kerkgebouw en uit 't portaal kwam juist een stroom van menschen den weg langs het hotel op; daarin had hij onze Amerikaansche opgemerkt, en naast haar liep een Duitscher, die den dag te voren aangekomen was en aan tafel tegenover Miss Travers plaats had genomen. 't Was een breedgeschouderd, baardig mensch, gedost in een groen geruit pak en wit vest, met dikke bengelende horlogeketting. Waarschijnlijk een handelsreiziger. 't Was mij in 't oog gevallen hoe hij Miss Travers eerst geruimen tijd peinzend aanstaarde en daarna uitbundig werd in attenties en buigingen voor haar; de man bezat een sonore stem, die hij gaarne weerklinken liet en bij de verhalen, die hij over zijne reizen in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika deed, keek hij zelfbehagelijk in 't rond. Nu weer zagen wij hem vol ijver praten.

'Zou zij Katholiek zijn?' opperde de heer Nathan.

'Ik weet er niets van wat zij is,' zeide ik. 'Ik heb haar eens gevraagd of er veel Katholieken in Noord-Amerika zijn, toen antwoordde zij, dat zij er zeer toenamen, meer niet. Maar zie eens,' viel ik mij zelve in de rede, 'hoe 't weêr opknapt!' De plotseling doorschietende zonnestraal verraste mij zoozeer, dat ik niet eerst over de strekking van mijn uitroep nadacht.

'Ja, heerlijk, de wind wordt gunstiger,' riep de heer Nathan verheugd, 'Ik stond ook juist op het punt u en Phine te noodigen met mij naar N. te rijden, dan kunnen we 't plan ten uitvoer brengen dat we laatst bespraken en de ruïne gaan zien. Adolphine zal dat klauteren wel aardig vinden.'

Ik kreeg een kleur en wist niet wat te antwoorden. Zou ik weer nieuwe stof geven voor die lastertong van daareven? Maar 't was te dwaas; moest ik om zulk een giftplant dien goeden man voor 't hoofd stooten en mijn kind van een groot genoegen berooven? Ik mompelde intusschen iets van hoofdpijn, en van de agitatie kreeg ik 't ook in werkelijkheid; de heer Nathan keek me wel wat verbaasd aan, maar verdiepte zich weldra in een omstandig verhaal van al de ergernissen welke zijn vrouw's tante hem tehuis bereidde. Zij was zoo aartsdom en toch vol blinde rassenhaat en laatdunkende hoogmoed. 't Was onuitstaanbaar voor hem, die juist alle scheidsmuren tusschen mensch en mensch omver wenschte geworpen en van algemeene broederschap droomde.....

Zoo luisterende herwon ik spoedig mijn kalmte, en toen ik Miss Travers de zaal zag binnentreden kreeg ik een inval. 'Mijnheer Nathan,' riep ik, 'u sprak daar juist over een toertje naar N. Als Miss Travers van de partij wil zijn, ben ik bereid; 't wordt zulk mooi weer, mijn hoofdpijn moet er van beteren!'

Met bedeesde stem en veel strijkaadjes noodigde heer Nathan Miss Travers nu uit om mede te gaan; zij nam 't vriendelijk aan, en weldra zaten wij met Phine in 't mooiste huurrijtuig, dat er in den ganschen omtrek te vinden was. De heer Nathan wreef zich bij 't wegrijden vergenoegd de handen en wierp een zegevierenden blik op Herr Müller, die ons vrij nijdig stond na te kijken.

Tot dusver was ons pension mij voorgekomen bijna als een model voor de maatschappij der toekomst; men scheen er niet te vragen naar nationaliteit of geloof; bijkans ook niet naar stand of vermogen. 't Verzwakken der gewone groote belangstelling voor al die zaken lag misschien deels aan 't van huis zijn, uit den dagelijkschen sleur weg; deels aan de gelijkheid van tijdelijke omstandigheden; deels zeker ook aan de onmogelijkheid eenige contrôle uit te oefenen over de meer of mindere waarheid van 't geen men uit zou kunnen visschen over elkanders bestaan. Hier besliste dus de aard der persoonlijkheid zelve over den graad van achting. Mijn plaatsje was zeer bescheiden; in 't begin sloeg men volstrekt geen acht op me, voor mijn lief dochtertje was men echter dadelijk zeer vriendelijk.

De Hollanders zijn gewoonlijk meer gezien bij de hotelhouders dan bij de gasten. Bij de hotelliers, omdat ze in den regel ordelijk, niet veeleischend en goed betalend zijn; door de gasten worden zij vaak over 't hoofd gezien; wellicht doordien zij met hunne meer huiselijke deugden vaak in 't s a v o i r - v i v r e van de meer c h i q u e wereld ten achteren zijn. Terwijl de soms oppervlakkige eigenaars van dat talent bij nadere kennismaking zich gegeneerd gevoelen door de meer degelijke kennis, welke dan vaak bij die bescheiden lieden aan den dag treedt. Mogelijk vindt men er ook iets gegeneerds in dat die Hollanders hen altijd kunnen verstaan, wanneer zij onder elkaar spreken.

Het verkeer tusschen ons vieren, Miss Travers, heer Nathan, Phine en mij was tot dusver aangenaam en ongedwongen geweest; als 't hard regende leenden we elkaar onze kleine meegebrachte boekenschat en koutten er wat over, of wij, dames, speelden quatre-mains (als de piano eens vrij was), waarbij heer Nathan trouw de bladen omsloeg; ook speelden we weleens schaak of domineerden met Phine, of Miss Travers onderwees haar in 't schilderen met waterverf. En wanneer de lucht wat opklaarde togen we uit, vaak zelfs al regende 't nog en deden met behulp van de kaart en 't kompas ontdekkingstochten rondom; verschillende ruïnen, meer dan een Aussichtshurm, menig dorpje in den omtrek hebben wij zoo gezamenlijk bezocht. En veelal was 't geluk

dan met de stoutmoedigen en werd 't weer gunstiger tijdens onze onderneming. Dan glinsterden de bladeren in de zon en enkele bleven als met diamanten bezet, dan deinsden de donkere wolken af naar den horizon, door den zonneschijn met zilveren en gouden randen getooid; hun donker grijs stak dan scherp af tegen 't frissche woud, dat heerlijk geurde; diep helder blauw was dan de lucht boven 't bijna zwarte groen van 't dichte dennenloof op den berg; dan scheen het lente en zomer tegelijk te zijn; zoo frisch en opwekkend als in 't voorjaar, zoo vol het groen en het koren als zelden, zelfs in Juli.

Eenmaal was juffrouw Snippema met ons meegegaan. Doch eerst liepen wij haar te hard, toen stonden wij weer te veel stil naar haar zin om een of ander uitzicht te genieten, waarvoor zij geen oog bleek te hebben; ten slotte verdroot het haar, dat ons doel slechts eene eenzame kloosterruïne en geen Wirthshaus bleek te zijn..... zoodat zij ten slotte heel boos verzekerde nooit meer met ons uit te willen. Des te beter, zoo dacht ieder onzer, schoon niemand het uitsprak.

Nu evenwel, na het verzoek van den heer Nathan en na de venijnige praat van mijne landgenoote, werd de omgang van mijn kant, hoezeer ik ook trachtte mij er overheen te zetten, gedwongener. Ook de weduwnaar scheen, sedert hij mij zijn geheim geopenbaard had, vreesachtiger in zijn houding tegenover zijne uitverkorene en over 't geheel minder opgewekt, bijna zou ik zeggen, in den trant van een pruilerig kind. Nog meer dan vroeger omringde hij mij echter met alle mogelijke attentie's, als trachtte hij daardoor zijn zin te krijgen.

‘Moeder,’ riep Phine hardop, terwijl zij de zaal binnensprong, waar ik nog aan mijn ontbijt bezig was, ‘mijnheer Nathan vraagt of u nu eens mee gaat wandelen het Mühlenthal in, 't is van nacht mooi droog geweest, zegt mijnheer!’

Bijna iedereen keek even op, en juffrouw Snippema kuchte achter haar zakdoek, dien zij steeds met eenig odeur voorzien bij de hand had; ik keek aarzelend Miss Travers aan, maar deze bleef op haar bord kijken als hoorde zij niets. De heer Nathan volgde Phine op den voet en zich bij mij neerzettend voegde hij er bij: ‘'t is eindelijk eens dezen ganschen nacht droog gebleven: ik geloof wel dat het dal nu te passeeren zal zijn; 't moet wunderschön zijn, naar men zegt, vooral wanneer wij den middelsten bergweg terugnemen; maar wil u liever een rijtuig? Dat kan ook, doch te voet bereikt men romantischer plekjes.’

Ik keek weer naar Miss Travers maar zij tuurde nog steeds op haar bord; zij hield zich altijd zoo abstract wanneer er van een uitstapje sprake was, en daardoor had ik wel eens verzuimd haar mee te noodigen; langzamerhand kwam ik er echter achter dat 't een soort verlegenheid was, want dat zij niets liever deed dan meêgaan. Nu ik wist hoe de zaken stonden bij den heer Nathan, noodigde ik haar telkens mede, en dan ging zij ook verheugd. Ik voelde nu echter wel eenig zelfverwijt, dat ik zoodoende reeds bezig was den trouwlustigen heer te helpen, terwijl ik mij zelve trachtte te dekken tegen de onderstelling van coquetterie, door mijne lieve landgenoote gekoesterd. De dankbare blik, dien de heer Nathan me dan toewierp, ontweek ik echter; kwam die mij toe, ja of neen? Deed ik 't om hem, of om juffrouw Snippema, of om Miss Travers, of om mij zelve?

Om het Mühlenthal te bereiken moesten wij de rivier overgezet worden. Het ondiepe, maar heldere, breede, snelstroomende water, dat, door de vele regens gevoed, bijkans zijn oevers overstroomde, weerspiegelde zon, blauwe lucht en wolken en ook de begroeide hoogten en de kale roode rotsen van weerszijden, zoodat de stroom

even diep scheen te zijn als deze hoog waren. Bij een fraaie bocht, die de rivier op eenigen afstand maakte, stuitte het oog op een loodrechten wand van rooden rotssteen, welks oneffenheden hem gelijken deden op den muur eener ruïne met vensters en kapiteelen, die door de zon verlicht werd. 't Was een vriendelijk dal, dat wij nu bereikten; een smalle, volle beek snelde er midden door van den bergketen uit naar de rivier af om die te voeden, evenals deze 't den Rhijn doet; rechts en links verstrooid stonden grauwwitte huisjes, scheef en dwars langs den hollen rijweg; wonderlijk waren ze tegen den bergwand opgetrokken uit groote steenen, met de trap veelal van buiten aangebracht, met kleine, diepliggende vensters als waren het de ramen in versterkte burchten. Ongewasschen kinderen speelden op het erf er naast bij de goot en bij 't varkens- en kippenhok, die, met den mesthoop ter zijde, de frissche berglucht in dat dal tot eene utopie maakten.... wij spoedden ons dan ook sneller voort totdat wij de huizen achter ons hadden en 't geklep van molenraderen op onderscheiden grootere erven, die ruimer uit elkander lagen en welker gebouwen er welvarender uitzagen, ons den naam van het dal verklaarden. Eindelijk waren we ook dezen voorbij en nu scheidde zich de weg in meerdere paden. 't Breedste bleef omlaag loopen en verloor zich voor ons oog achter de groene hoogten; een ander pad slingerde tegen den berg aan onze linkerhand op; wij kozen het pad rechts, 't smalste, dat langs de vroolijk bruischende beek en door welig gras, met bloempjes als bezaaid, voerde. Verderop bleek het echter juist geen gemakkelijke weg te zijn, hij begon erg steil opwaarts te loopen en was hoogerop met ruwe steenen geplaveid, die ons noodzaakten goed uit te kijken wáár we onze voeten neerzetten. Zulk klimmen belet het rondzien, maar te verrassender waren de steeds ruimer wordende vergezichten, als we een oogenblik poosden. De eerste boomen van het bosch beschutten ons hier ook voor den noordenwind, zoodat we nu toch wezenlijk begonnen te gevoelen dat we in de zomermaand Juli waren, ondanks al de vochtigheid, zoodat we 't een genot vonden toen we op een mooi punt een bank ontdekten. Wij grooten althans, want Phine vond de klare beek veel te aantrekkelijk om er hare springkunst over te vertoonen. Haar pret en gejuich lokten spoedig ook den heer Nathan en onze Amerikaansche, die zich niet lang door hem bidden liet, daarheen, terwijl ik als een braaf moedertje 't spel genoegelijk uit de verte bleef aanzien. 't Was dan ook een vermakelijk gezicht, den heer

Nathan, die niet groot was en eenig embonpoint had, met keurig gesoigneerd uiterlijk en gouden bril, over de beek te zien springen, of in 't gras zittend bloempjes te zien plukken om er Miss Travers mee te werpen, terwijl deze tengere dame met Phine om hem heen krijgertje speelde en bijna even vlug als het kind van den eenen oever op den anderen sprong. Hoe guitig weet Amor vaak partij te trekken van 't gezelschap van een kind.

(*Slot volgt.*)

Morgengebed.

Uit zoeten slaap door de ochtendzon gekust,
Hoog blozende van jeugd en levenslust,
Die door geen levenszòrg nog wordt gebluscht,
Is 't kind verrezen.

Diep uit haar schuldlooze englenziel, zoo blank
Als 't dons der duive, - met een vromen klank,
Brengt 't biddend kind het offer van haar dank
Aan 't Opperwezen.

AMICO DI CASA.

October '92.

'Zwarte Piet.'

Het vermakelijke kaartspel, in ons land met den naam van 'Zwarte Piet' en in Duitschland met dien van 'Schwarzen Peter' gedoopt, is zóó algemeen bekend en zóó bijzonder in trek bij het jonge volkje, dat wij er hier geen opzettelijke beschrijving van behoeven te geven.

Ieder weet, dat diegene der medespelenden, die 'schoppenboer' krijgt, zich zonder genade onderwerpen moet aan het

‘HOPLA, COUSIN!’ Naar C.W. Allers.

vonnis, om met een zwartgebrande kurk gesnord, gebaard, gestreept, in één woord op de potsierlijkste wijze getatoueerd te worden.

Is dit proces ten uitvoer gebracht, dan komt er een tweede aan de beurt, die nu ‘schoppenboer’ krijgt, en zoo vervolgens, totdat de geheele kring met zwartgemaakte gezichten bijeen zit. Iedereen heeft wel eens gezien, welk een grappige vertooning dit oplevert; en ook al heeft men het nog nooit gezien, kan men het zich toch best voorstellen.

De zes vriendinnetjes op onze plaat, voor het vieren van een verjaarfeest of zoo iets gezellig bijeen, amuseeren zich blijkbaar kostelijk met dit vermakelijke kaartspel, dat de genoegens van het theeuurtje niet weinig verhoogt. Het eerste spelletje is afgeloopen, en het slachtoffer van ‘schoppenboer’ onderwerpt zich in komische berusting aan de operatie met de zwartgebrande kurk. Zij laat hare vriendinnetjes vrij lachen; straks komen zij evengoed aan de beurt, en op 't laatst zal het jolige zestal veel weg hebben van een troepje Negerinnetjes.

Wij wenschen de meisjes verder een genoeglijk avondje met ‘Zwarte Piet.’ Als zij elkander nooit erger zwart maken, zal het nog wel schikken!

‘Hopla, cousin!’

Nu de zomer ons voor goed den rug heeft toegekeerd, en de winter-vermakelijkheden allengs in vollen gang komen, zijn de clowns weer mannen van beteekenis geworden.

Als in het mooie seizoen de bloemen en de vogels ons naar buiten lokken, wie denkt er dàn om de kunstenmakers, die voor het publiek van circus en café-concert de pauzen met hunne fratsen en grollen moeten aanvullen! Zij zwerven dan met allerlei ondernemers van kijkspellen de halve wereld rond, om op kermissen en jaarmarkten een stuk brood te verdienen, - of zij oefenen zich in het vertoonen van nieuwe, nooit geziene kunstpresentatiën, - of.... ja, wie zal zeggen, waarmede deze artisten van den twaalfden rang, als zij niet in functie zijn, eigenlijk den tijd dooden

en zich zelf in 't leven houden? Meestal weten of begrijpen zij het dan ook zelf niet recht....

Maar zijn de lange avonden gekomen, als de menschen zich thuis vervelen en het geld hun in den zak danst om er voor uit te gaan, - dan is er naar de clowns en hunne potsen weer veel vraag. Zij buitelen op en onder en over elkaar heen, wippen elkander met een grollend ‘hopla, cousin!’ in 't voorbijgaan den hoed van het hoofd, trachten de toeschouwers aan 't lachen te maken door het uitgalmen van de onmogelijkste geluiden, en worden daarin geholpen door een narrenpak, zóó gedrochtelijk en zóó smakeloos, dat het te akelig is om aan te zien.

Toch klopt er onder dat narrenpak een

menschenhart, dat wellicht gefolterd wordt door wie weet hoeveel namelooze ellende!.... Is er treuriger excistentie denkbaar?

Een reuzenmaaltijd.
Door A.J. Servaas van Rooyen.

Ik zal maar dadelijk met de opsomming der gerechten beginnen; anders zou men mij misschien niet willen gelooven.

Ziehier de officieele verbruikstaat.

300 oude en 300 jonge duiven; 240 kapoenen, waarvan 140 Bredasche; 50 groote en 60 kleine kalkoenen; 300 jonge hoenders en 500 kuikens; 500 patrijzen, 168 fazanten en 60 hazen; 100 konijnen; 800 leeuweriken; 60 eendvogels; 16 schapen; 32 speenvarkens, 30 wilde zwijntjes, en 4 wilde zwijnen; 40 zuiglammeren en 16 kalveren; 8 herten; 4 ossen; 100 schapetongen; 50 ossetongen en 40 westfaalsche hammen.

Vleesch en wild dus e n a b o n d a n c e .

Voor het dessert was noodig: 500 pond fijne fransche confituren, een groote hoeveelheid ‘banket,’ 4 kisten sinaasappelen, en even zooveel zoete citroenen, 600 peren, le bon chrétien, 300 appelen, renetten, 600 granaatappelen, en bovendien nog 200 kleine, 20 middelmatige en 34 groote pasteien.

Al die gerechten werden overgoten met de volgende wijnen: ‘Canarisiek, wyn de Chably, de Ay, Italiaanse, Spaanse, Ipokras, Frontinjak, Cocquil, en diverse Rijnse.’

De hoeveelheid vaten wordt niet vermeld, maar dit is wel zoo wat uit te rekenen, in verband met de massa vleeschspijzen, wildbraad, en de zoete lekkernijen en fruiten.

En hoeveel personen zaten nu wel aan dien disch aan?

Uit de korte beschrijving van dit luisterrijke gastmaal zal dit blijken.

Vooraf zij gezegd, dat Prins Willem de Derde de gastheer was, en dat het den 1en Maart 1672 plaats vond, weinige maanden dus voor den schandelijken moord op den 20en Augustus van dat jaar, op de gebroeders de Witt gepleegd.

De Staten van Holland en West-Friesland hadden aan den Prins, op den 24en Februari te voren, het Stadhouderschap, Kapiteinschap en Admiraalschap Generaal van hunne provincie opgedragen, waarna Zijne Hoogheid den 25en Februari ter vergadering van Hun Hoogmogenden den eed deed, en den 26en de begroeting en heilwenschen van al de uitheemsche Ministers ontving, om wederkeerig des namiddags het compliment van dankzegging aan al de collegiën van Hun Edel Grootmogenden af te leggen.

De toevloed van het volk en de burgerij was ontzaglijk groot geweest, ten einde zooveel mogelijk van al die complimenten en recepties af te kijken, en het juichte den Oranjevorst, waar zij maar konden, uitbundig toe.

In de Statenvergadering van den 27en had de Raadpensionaris Johan de Witt een buitengewoon nommer op de agenda der werkzaamheden.

Hij maakte den Heeren Staten bekend, uit naam van den Prins, dat Zijne Hoogheid geresolveerd was, om tegen Dinsdag a.s., op 1 Maart dus van het schrikkeljaar 1672, een festijn te geven, met verzoek, dat Haar Edel Grootmogenden en c o r p s daarop geliefden te verschijnen.

Dat was een extraatje, waarop velen der Heeren Staten niet hadden gerekend, en dienzelfden dag vertrokken dan ook eenigen naar huis, om hun galagewaden te gaan halen en andere preparatieven te maken, ten einde waardig te kunnen aanzitten aan den grootschen en hoofschen disch.

Bovendien, de zittingen moesten worden geschorst, wijl de reuzenmaaltijd niet in de zaal van den Hoogen Raad kon worden gehouden, omdat die, als zijnde, ‘bevorens daartoe aangesteld, zij egter zoo bequaem niet en wiert geacht,’ en de ordinaire vergaderplaats der Staten daartoe werd gekozen.

Dienzelfden dag maakte men dan ook al terstond de aanstalten. Alle banken en tafels werden uit den weg geruimd, en vele handen waren noodig om de tafel met twee armen of vleugels, te stellen en aan te rechten voor honderd personen.

Nu we het getal weten kunnen we de verdeeling per hoofd maken, dat is namelijk 6 duiven oud en jong, 2½ kapoen, waaronder een Bredaasch boutje, een kalkoen, 8 hoenders en kuikens, 5 patrijzen, 1½ fazant, een halve haas, 1 konijn, 8 leeuweriken, een halve eendvogel, een zesde gedeelte van een schaap, een half zwijntje, een half zuiglammetje, een flinke kalfsbout, een dito van een hert, van een wild zwijn, en van een os, een schapetong, een halve ossetong en ongeveer een half hammetje.

Dan komen er bij 4 pond fijne fransche confituren, wat banket, en de noodige vruchten. Trouwens zulke verfrisschingen waren met den wijn wel noodig, om die groote massa wild- en vleeschgerechten gemakkelijk naar binnen te krijgen. Neem alleen maar eens 2½ kapoen, een kalkoen, een konijn en een halve haas, en dan al het andere nog.

De kijkgrage menigte, die op zulke dagen daartoe verlof kreeg, of zich van lieverlede dat recht had aangematigd, was dan ook niet te weêrhouden om op den dag, dat de maaltijd zou plaats hebben, een kijkje in de zaal te gaan nemen, om den aangerechten maaltijd te zien, doch de hoofdgerechten waren nog niet aanwezig. De koks, onderkoks en verder personeel zwoegden onder de taak om al die spijzen aan het spit te steken, te bedruipen, en er de talenten van hun kook- en braadkunst aan te wijden.

De Haagsche burgerij, van alle lagen en rangen, kwam toen ook in zoo'n grooten getale opzetten, dat de zaal van het Hof, - het Binnenhof, - letterlijk werd overstroomd, waardoor men genoodzaakt was het Hof des middags te sluiten, en eene Compagnie Gardes van den Prins te commandeeren ter bewaring van de zaal, en van de overige tot het aanrechten der spijzen ingerichte vertrekken.

Toen de staten in de oude vergaderplaats bijeen waren gekomen, kwam de hofmeester van den Prins, vergezeld van eenige pages en dienaren, hen nooden tot den disch. E n   c o r p s verschenen zij in de eetzaal, waarna ook Zijn Hoogheid verscheen.

De rangorde der verschillende afgevaardigden werd streng in acht genomen. Zij zaten als waren zij ter vergadering. Het was echter nu niet Minerva, de Wijsheid, die zij huldigden; neen, Lucullus was hun heer en meester; zij zijne volgelingen.

De vorm der tafel, en de wijze van het aanzitten is bewaard gebleven.

Met enkele lijnen geven we die aan:

Bovendien waren nog gasten de heeren Van Odijk, Van de Lek, Van Zuijlestein, de graaf van Nassau, en andere heeren.

De aanblik van de tafel moet grootsch geweest zijn. Uitgezonderd de schotels en de bokalen was alles van zilver, en eerste kunstenaars hadden medegewerkt aan het sierlijk vouwen der fijn damastenservetten, die op de borden stonden, in de gedaante van duiven, konijnen, pauwen, dolfijns en andere diersoorten.

Er waren tot het opbrengen der gerechten telkens noodig 180 groote, en 69 kleine schotels, waartoe 170 personen, benevens tal van gewone dienknechten, hunne krachten hebben verleend.

Toen het tijdstip der ‘dronken’ was genaderd, verhief Zijne Hoogheid zich van zijn zetel, nam de bokaal in de hand en stelde ‘de gezondheid’ in van de Heeren Staten. Door een fakkel aan het raam te doen houden, dat tot sein diende, werd van den Vijverberg een schot gelost uit de 32 vuurmonden, die de Prins aldaar had doen opstellen.

Die ‘lossing’ werd bij elken dronk herhaald, tot meer dan 40 malen toe, en duurde zoolang totdat ieder zijn beurt had gehad. Het spreekt van zelf, dat de tweede ‘gezondheid’ den Prins gold; de derde die van Haar Hoog-Mogenden, de Staten-Generaal, en zoo vervolgens, totdat ieder lid der Staten gehuldigd was, en niet naijverig kon zijn op een zijner collega's.

Inmiddels was het avond geworden, en werden de 500 waskaarsen in de zaal ontstoken, die zachte trillende lichtstralen nederzonden, en den parelenden wijn deden fonkelen in de bokalen van Boheemsch of Haagsch glas, of zich weerkaatsten in het blank glinsterende zilveren vaatwerk en de andere dischbenoodigdheden.

Buiten de zaal verlichtten tal van flambouwen de galerijen van het Binnenhof, en wierpen een rossen tint over de eeuwenoude ridderzaal, welke reeds zoo dikwerf getuige was geweest van pracht en praal bij feesten en festijnen.

Het eerste dreunen van het kanon deed ieder, die nog achter gebleven was, optrekken naar Hof en Vijverberg. Men wist dat een prachtig vuurwerk in den hofvijver zou worden afgestoken, zoodat ook de niet aanzittenden aan den feestdisch, zooal niet van de spijzen en dranken, toch genot voor hunne oogen en ooren zouden verkrijgen.

Voor oogen en ooren beide.

De 24 speelluiden in de zaal geplaatst, die de gapingen moesten aanvullen, en de ‘dronken’ kracht en klem geven, en bezegelen, waren enkel en alleen voor de ten festijn genoodigden, maar buiten stonden de gardes, en hunne trompetten, keteltrommen, hobo's en andere speeltuigen, hielden een wedstrijd met het gebulder der kanonnen, en het gejuich der menigte, zoo dikwerf het kanon aankondigde, dat eene ‘gezondheid’ werd gedronken.

Toen het dessert werd gebruikt, en de diepe zakken van de heeren zich vulden met het banket en het suikerwerk voor vrouw en kinderen, werd het teeken gegeven, dat het ‘heerlijk en konstrijk vuurwerk’ zou worden afgestoken en verlicht.

Dat woord ‘v e r l i c h t’ klinkt ons, kinderen dezer eeuw, eenigszins vreemd in de ooren, maar gedeeltelijk was ook onder den naam vuurwerk, eene illuminatie begrepen.

‘In den vijver, voor de vergaderplaats,’ zoo meldt het geschiedboek, ‘stond een heerlijk vuurwerk, met 4 letteren, H.C.W.H., beteekenende: Hollandia. Concordia. Willem. Hendrik, met een souveraine kroon, die alle des daags zig als van goud, en des avonds als van vuur vertoonden, staande op het theater. Hiernevens was een pyramide, en aan de andere zyde een kasteel van 5 toinen, allerhande vuurwerken opgevende, nevens een talryke menigte van slagzwaarden, vuurpijlen enz. Ook stonden voor de zaal 14 staken, met 300 brandende flambouwen.’

Er werd den 1sten Maart 1672 in 's-Gravenhage kostelijk feest gevierd door den Prins met de autoriteiten, zijn gevolg en de Staten, in de eerste plaats; daarna door zijn hof- en keukenpersoneel, de wachten en garders, die ruimschoots hun aandeel hadden in de groote hoeveelheid spijzen en lekkernijen; verder door de Haagsche burgerij. Opgetogen waren zij van de pracht en praal, die zij hadden aanschouwd. Al winterde het daarbuiten, en al wisten zij, dat de haard zou zijn gedoofd, wanneer zij in hun huis waren wedergekeerd, zij verlieten noode het feestterrein. Hun Prins was daar vergaderd, in feestelijke stemming, met hunne representanten, en in die laatsten voelden zij zich zelf opgaan en verpersoonlijkt.

Tot aan den vroegen morgen, het was reeds over ‘vieren’, reden de karossen met de gasten van den Prins, naar hunne hôtels of ‘logementen’, en het volk wilde niet scheiden, voordat de laatste fakkel was gebluscht, en de laatste koets was weggerold.

Toen ging men dankbaar en voldaan huiswaarts, al had men dien dag misschien zelf geen hoen in den pot gehad.

Men voelde zich gelukkig met Oranje, en men was tevreden omdat men wist, dat den anderen dag en zelfs dagen daarna, ‘de arme menschen in het wees- en armhuis’, zouden kunnen smullen van de overgebleven spijzen en het banket van het festijn, ‘'t gunt zyn Hoogheid de Heer Prins van Oranje

gegeven had aan Haar Ed. Gr. Mog, twelk vry kostelyk, en in groote overvloed was.'

Dit was zoo de gewoonte, en daarom ergerde men zich niet aan de overdaad, of was men naijverig op het t e v e e l aan dien eenigen feestdisch.

Als men zelf maar genoeg had, en zich verheugen mocht in een flink stuk vleesch en een glas schuimend gerstenbier, dan troostte ieder zich, dat de overdaad den vorst en den adel behoorde, en voor het volk niet was weggelegd.

Het te veel, het overdadige, heel de overvloed, deed ook in de Godshuizen de harten overvloeien van dankbaarheid, wanneer het ordinaire spek en de boonen, na zulke feestelijke maaltijden, eens hij de armen en ouden, bij de weezen en bedeelden,

HAZENDUEL. Naar C.F. Deiker.

vervangen werd door het heerlijke wildbraad, of het krachtige vleesch. Een reuzenmaaltijd was het dus, zij het ook in anderen zin, voor die beweldadigden.

's-G r a v e n h a g e .

Hazenduel.

> 'Al in het groene knollen-, knollenland
> Daar zaten twee haasjes heel pedant,'

zingt ons kleine volkje op de wijs van het aardige liedje, dat bij de zanglustige bevolking der Fröbelscholen en kinderkamers reeds lang het burgerrecht heeft verkregen. De beide langooren echter, die Deiker ons te zien geeft, gaan veel minder vreedzaam te werk dan hunne muzikale collega's uit het kinderliedje; want inplaats

van de fluit te blazen en de trommel te slaan, schijnt er een hoogloopend verschil van gevoelen tusschen hen ontstaan te zijn, zoodat zij elkaar te lijf gaan en zóó duchtig plukharen, dat de vlokken er afvliegen. Zóóveel rumoer maken zij, dat twee andere Lampe's op het spektakel komen aanloopen, misschien om als secondanten bij het duel dienst te doen, want van vrede stichten kan bij de verwoede stemming der strijdenden vooreerst nog geen sprake zijn.

Of 't moest wezen, dat het den beiden vechtersbazen verging als den musiceerenden hazen in het liedje:

> 'En toen kwam er een jagers-, jagersman,
> Die heeft er één geschoten.'

want dat zou, 'gelijk men denken, denken kan,' plotseling een beslissend einde aan het duel maken, door de tegenpartij in doodsangst te doen afdeinzen en met secondanten en al op den loop te jagen. Er ligt sneeuw, het is jachttijd, - zoo heel onmogelijk is deze ontknooping der tragisch-komiscbe hazenhistorie dus volstrekt niet. Loontje is wel eens meer op die manier om zijn boontje gekomen!

Een blik in den Haarlemmer Hout.
Door J.W.H. Cordes.

I.

De wintervorst regeert in den Haarlemmer Hout. Een dik, wit kleed ligt over den bodem van het woud gelijk ook over de nabijgelegen velden, in wier schoot hyacinten en tulpen zich voorbereiden tot haar aanstaande kleurenpracht.

De kale boomstammen, aan hun voet geheel oversneeuwd, rijzen als 't ware op uit het witte floers. Hunne takken zijn met eene dikke witte streep bedekt. Zwaar ligt de sneeuw op de donkergroene kronen der weinige sparreboomen, die hier en daar tusschen de ontbladerde loofboomen verstrooid staan. Op enkele plaatsen zweven boven het witte tapijt de groene, onverwelkte bladeren van de wilde braambes, als spottende met de vernietigende macht van den wintervorst, dien deze sterke heester trotseert.

Van het hooge terras vóór het lusthuis Welgelegen, 'het Paviljoen', geniet men een ruim uitzicht over de zich in de verte uitstrekkende, met het witte sneeuwkleed bedekte gazons, waarboven zich links en rechts het zware geboomte verheft. Beschijnt dan eene heldere middagzon het genoemde statige gele gebouw met zijne witte kolommen, zoo vormt, onder den blauwen hemel, het een met het ander een waarlijk schoon geheel.

Hoe fraai wanneer, na zwaren mist, de temperatuur

ZANGLES. Naar M. Gaudefroy. (Zie blz. 360.)

ver beneden het vriespunt is gedaald en de twijgen met ijsnaalden zijn behangen, of de lange groene grasblaadjes schitteren met de dunne, witte kristalletjes langs hun rand!

Die karakteristieke wintertooi doet zich echter niet dikwijls voor. Voor den oppervlakkigen beschouwer valt in den winter meestal weinig schoons in Den Hout te zien. Men staart in alle richtingen tusschen de ontbladerde grauwe stammen door. Behalve het groene loof der weinige sparreboomen, die 's winters hun naaldvormig gebladerte behouden, hangt slechts aan het hakhout en enkele boomen wat bruin gebladerte.

Toch valt in dien eentonigen toestand, in dat dorre wintertafereel, nog veel afwisseling op te merken. De verschillende boomsoorten die Den Hout samenstellen, de eiken, beuken, linden en anderen, verschillen van elkander door kleur en gestalte. Sommige stammen zijn met de altoos groene klimop bedekt. Hoog in de kronen der sparreboomen ziet men gedurende den winter de bruine kegelvruchten hangen, die een scherp contrast vormen met het donkergroene loof dier boomen. Veel meer nog is dit het geval wanneer die kronen met sneeuw overdekt zijn en zich daarin dus de sterke tegenstellingen voordoen van groen, wit en bruin. Tusschen het kleed van bruine bladeren op den grond blinkt hier en daar de fluweelglans van het ook gedurende den winter steeds donkergroene mos, polytrichum formosum, of vertoont zich het grijze lappenmos: peltigera canina.

Eene diepe stilte heerscht in het bosch. Buiten de eigenlijke verkeerswegen beweegt zich dan zelden een wandelaar. Meer leven nog geven de vogels, vooral de kraaien, zwarte en bonte, die zich in den winter in grooten getale in Den Hout ophouden, veel meer dan gewenscht, daar zij er maar al te zeer de jonge zangvogels vernielen.

Rechte lanen en kronkelwegen doorkruisen Den Hout in alle richtingen. Harde, smalle voetpaden wisselen de mulle zandwegen af. De kronkelende paden tusschen het eikenhout geven aan sommige gedeelten een recht landelijk aanzien.

Nabij de zuidelijke grens bevindt zich de fraaie, trotsche Spanjaardslaan, die men van het groote statige huis van de buitenplaats Eindenhout in haar volle lengte overziet. De Spanjaardslaan draagt vier rijen zware, oude lindeboomen, waartusschen drie breede zandwegen loopen. Geen dier wegen is bestraat, hetgeen aan deze terecht zoo beroemde laan, die over zijne zandwegen slechts langzaam kan worden bereden, een des te ernstiger voorkomen geeft. Tusschen de noordelijkste lindenrij en het bosch loopt een verhard voetpad.

Het terrein van Den Hout is geenszins geheel vlak. Op vele plaatsen is de bodem golvend of wisselen lage heuvelen de vlakke gedeelten af. De golvende gesteldheid doet zich over 't algemeen meer voor in het westelijke dan in het oostelijke gedeelte. Blijkbaar is het eerste nog eene voortzetting der binnen-duinformatie.

Behalve de straatweg van Haarlem naar Leiden doorsnijdt ook de railweg, die deze plaatsen verbindt, Den Hout. Het geraas en gefluit van de stoomtram door het eerbiedwaardige bosch is voor menigeen een steen des aanstoots. Maar wie een man is van zijn tijd, berust daarin gaarne. Het bosch wordt er trouwens ook weinig of niets door ontsierd.

De Haarlemmer Hout, hoewel op grondgebied van het dorp Heemstede gelegen, is een bezit van de gemeente Haarlem. En de Haarlemmers waardeeren hun Hout. Dát is zeker. Geen welgeaard burger der veste zou gedoogen dat een gedeelte, hoe gering ook, er aan onttrokken werd om, zij 't ook tegen nog zoo hoogen prijs, aan

eene bouwmaatschappij te worden afgestaan. Eenparig en krachtig zou de overigens zoo kalm gestemde burgerij zich daartegen verzetten. Het gevoel, wat ongetwijfeld elk Haarlemmer voor zijn ‘Hout’ bezielt, werd door zekeren H. in het Haarlemsche Advertentieblad van 8 December 1888 vertolkt door het ondervolgende vers, dat ik mij veroorloof hier over te nemen:

‘Eer staat ons Haarlem in Bretagne;
Eer Bavo in een notendop;
Eer eet de Koningin van Spanje
De Brederoosche duinen op;
Eer komt John Bull ons needrig vragen
Om hulp in 't ver Egypteland;
Eer zal 'k in Juli schaatsen dragen;
Eer roept een stekelvarken brand!
Eer draag 'k mijn hoed het onderst boven;
Eer trilt van schrik een koeken hart;
Eer laat zich Duitschland d' Elzas rooven;
Eer krimpt een deurkozijn van smart;
Eer houdt een slof een predikatie,
De Mellekbrug een twistgesprek;
Eer denkt een kip van speculatie
Zich over kleurenblindheid gek;
Eer eet ik chocola met kerry
En drinkt een zuig'ling wijnazijn,
Of leert men zingen aan een merrie
Of bouwt men kerken van satijn;
Voordat een echte zoon van 't Sparen
Het schendig feit ooit zal bestaan
Met kalmen blik hem aan te staren,
Die aan Den Hout de hand durft slaan.’

Men onderscheidt den ‘Ouden’ en den ‘Nieuwen’ Hout. De eerste omvat het westelijke, de laatste het oostelijke gedeelte.

De Haarlemmer Hout is eigenlijk een park. Hij is grootendeels geregeld aangelegd en wijkt daardoor nogal af van het Haagsche Bosch, dat losser van aanleg is. De tegenwoordige Hout, die overal het kenmerk draagt van kunstmatige leiding, heeft ongetwijfeld een geheel ander voorkomen dan het oorspronkelijke woud met zijn karakteristieke wilde wanorde, dat in lang verleden tijd deze plaats bedekte.

Eene fraaie afwisseling in Den Hout schenkt de Hertenkamp, die door een lang gazon gescheiden is van het Paviljoen, dat den Nieuwen Hout aan de noordzijde begrenst. Vele jaren geleden werd daarvoor op een gedeelte, dat den naam droeg van ‘het Sterrebosch’, het meerendeel der boomen verwijderd, maar bleven enkele rijen en eenige ongeregelde groepen fraaie zware linden, eiken en beuken gespaard. De golving van het terrein geeft den Her-

tenkamp, waarin zich een klein getal reeën bewegen, een des te fraaier aanzien.

Te midden van den Ouden Hout staat, binnen een ijzeren hek, het Coster-monument, opgericht in het jaar 1823, toen de eer der uitvinding van de boekdrukkunst hem door zijne stad- en landgenooten nog onvoorwaardelijk werd toegekend; toen nog geen Nederlander 't zou wagen de strijdvraag op te werpen: Coster of Guttemberg, Haarlem of Mainz?

Oude en jonge boomgroepen, opgaand hout en hakhout, wisselen in Den Hout allerwegen elkander af. De beuken maken over 't algemeen verreweg de meerderheid uit. Het westelijke gedeelte, de Oude Hout, is veel meer geregeld met beukenboomen van gevorderden leeftijd bezet dan het oostelijke gedeelte. Men vindt dáár een uitgestrekt terrein met geregelde rijen van die boomen beplant.

Na beuken bevat Den Hout het meest eiken, zoowel eikenhak(akkermaals)hout als opgaande boomen, vooral van de zoogenaamde zomer-eik (Quercus pedunculata) met gesteelde vruchten. Eenige rijen bijzonder fraaie, rechte eiken, vindt men in het oostelijke gedeelte, vóór de buitenplaats Oosterhout.

Het kreupelhout in het westelijke gedeelte bestaat meerendeels uit eiken, op sommige plaatsen gemengd met berk en eschdoorn (ahorn), waartusschen veel braambes groeit. Onder het hakhout in den Ouden Hout vindt men een klein gedeelte dat nagenoeg geheel uit eschdoorn bestaat. Ook ziet men er enkele van deze laatsten als opgaande boomen.

Iepen telt Den Hout weinig. Die zijn als boschboomen minder geschikt. Beter voldoen zij voor het vormen van lanen en ter beplanting langs de wegen, tot welk doel zij dan ook veel langs of in de nabijheid van Den Hout zijn geplant. Hier en daar staat een enkele linde. Voorts vindt men enkele berken, reeds van verre aan hun zilverwitten bast te herkennen, elzen, een paar populieren en wilgen, een paar haagbeuken, aan de zijde van den ‘Houtweg’ eenige jonge esschen, in den winter kenbaar aan hunne zoo karakteristieke zwarte knoppen, en eenige acacia's. Het bosch bevat eenige lariksen en sparreboomen of fijne dennen, maar geen grove dennen. Om d i e te zien moet men westwaarts naar de duinen gaan.

Langs de wegen om den Hertenkamp zijn hier en daar wilde kastanjeboomen, ook paarden-kastanje geheeten, geplant.

Opmerkelijk is 't, hoe vele boomen eenigszins overhellen in oostelijke richting. Die schuinsche stand doet zich vooral voor bij boomen die geheel vrij staan. Zulks is o.a. algemeen zichtbaar bij de zware Linden der Spanjaardslaan. Dit is het gevolg van den hier te lande, en vooral dáár zoo dicht nabij de kust, 't meest heerschenden westenwind, die de boomen reeds in hunne jeugd naar het oosten doet buigen.

Den Hout bevat onder zijne hoog bejaarde boomen vele stammen van aanzienlijken omvang. Prachtige exemplaren van zware, eerwaardige beuken, treft men aan in de laan die in westelijke richting van het Coster-monument loopt. Ik mat den omtrek van eenige der zwaarste beuken- en eikenboomen. De dikste gemeten beuk had op 4 voeten hoogte boven den grond, alwaar de stam ook gelijkmatig rond was, een omtrek van 3.10 meters. De zwaarste gemeten eik had op diezelfde hoogte, alwaar hij volkomen gaaf was, een omtrek van 3 meters.[(1)]

(1) Deze dikte-afmetingen worden echter nog ver overtroffen door die van een populier, staande langs het Staten-Bolwerk aan de andere zijde der stad. De regelmatig ronde stam van dien hoorn bezit op 4 voeten hoogte een omtrek van 4.70 meters, alzoo een diameter van ongeveer 1½ meter.

Het valt niet te verwonderen dat in den zomer, wanneer Den Hout zoo druk, ook door niet-Haarlemmers, wordt bezocht, door velen met schendende hand hun naam in de zware boomen gesneden wordt. Sommige boomen zijn reeds over een groot gedeelte van hun omtrek daarmede bezet. In een der westwaarts van het Coster-monument staande zware beuken vertoonen zich nog de sporen van den naam van Lodewijk Napoleon, dagteekenende uit de dagen dat die vorst, tijdens zijne kortstondige regeering over ons land, het Paviljoen bewoonde. De naam 'Napoleon', hoezeer ook door baldadige hand geschonden, is nog tamelijk leesbaar, maar de andere, daarboven door hem ingesneden woorden - naar 't heet: 'respectez ma solitude' - niet meer.

Het spreekt van zelf dat onder die zware, oude boomen, velen lang niet gaaf meer zijn. Men ziet er verscheidenen die aan het beneden-gedeelte van hun stam met metselspecie zijn dichtgepleisterd, ter volkomene sluiting van kankerscheuren en andere wonden, die hen met ondergang bedreigden.

Reeds in het begin van den herfst vormen zich de knoppen, die het blad bevatten dat zich in het voorjaar ontplooien zal. Welk een verscheidenheid valt nu in den winter bij die knoppen op te merken! Welke uiteenloopende gedaanten! Wie kent niet de dikke, kleverige knoppen der kastanjeboomen, zoo geheel afwijkende van de korte, stompe knoppen der eiken? De beuk draagt, verspreid staande, zeer lange, dunne en spitse knoppen. Een aan elkander tegenover staanden stand der knoppen merkt men op bij den esch en den ahorn; die van den eersten zijn zwart van kleur, die van den laatsten steeds groen. Onderzoekt men de knoppen in November of December, dan ziet men hoe zorgvuldig moeder natuur hare kinderen tegen den invloed van eene langdurige ruwe weersgesteldheid beschut, met hoeveel zorg het sluimerend leven wordt bewaakt. Talrijke schutblaadjes omhullen de jonge blaadjes. Neemt men de buitenste schubben weg, dan ziet men een jong blad, vervolgens weder een paar schutblaadjes, dan weder een blad, daarna weder schutblaadjes en zóó vrij talrijk elkander afwisselend. Bij elke soort doet zich eene standvastige bladplooiing voor. Elk blaadje draagt bovendien nog een fijn harig bekleedsel, waardoor nog des te beter de winterkoude wordt getrotseerd. Vooral de beukenblaadjes zijn als met dons bekleed. Die fraaie inrichting verdient waarlijk meer aandacht dan in den regel het publiek daaraan schenkt. Wie in de ruimste mate wil genieten van het schoone, dat de natuur in elk jaargetijde, ook in den Haarlemmer Hout, te aanschouwen geeft, die vergenoege zich niet met een oppervlakkigen blik, maar dringe door tot de levensverschijn-

selen, de levensverrichtingen, die bij elken boom, elke plant, in zoo ruime mate zijn op te merken.

Staat bij de zorg voor den Haarlemmer Hout het schoone, het aesthetische op den voorgrond, zoo wordt toch ook het voordeel, wat het bosch door zijn hout kan opleveren, niet voorbijgezien. Trouwens, het eene houdt verband met het andere. Zonder een rationeel beheer, zonder periodieke verwijdering van het overjarige, zou het bosch allengs in verval geraken en te gronde gaan. Men ziet dan ook in de maanden November, December of Januari hier en daar houthakkers bezig om de ter dood veroordeelde boomen te vellen en te beslaan. Wordt daarbij vooral gelet op overjarige en onderdrukte boomen, zoo mag toch wel de vraag gesteld worden of steeds met juistheid wordt te werk gegaan, of ook rekening wordt gehouden met de voor elke boomsoort in het bijzonder geldende wet van den bijgroei? Een ervaren boschkundige - een Förster - zou nu en dan in Den Hout ongetwijfeld wèl wat te doen vinden.

De gevelde boomen worden, in hun geheel of aan stukken gezaagd, in Den Hout in het openbaar verkocht. Het hakhout wordt periodiek, om de 8 tot 10 jaren, geveld en dan ook ter plaatse verkocht. De aarde wordt dan tusschen de staande gebleven stronken losgemaakt en omgespit, een zwaar werk wanneer de grond bevroren is.

II.

Het is April. De lente doet haar intocht. Niet de officieele, maar de werkelijke lente. Eene zachtere temperatuur krijgt allengs de overhand. De natuur herleeft.

Het gras herkrijgt zijn frissche, levendige kleur en daartusschen, onder het nog bladerlooze geboomte, openen reeds de eerste voorjaarsboden hare bloempjes; het eerst de nog tot laat in het jaar bloeiende Mier of Muur (Stellaria media), die met hare fijne, stervormige witte bloempjes geheele zoden vormt, en vervolgens de helmbloem (corydalis solida) met haar violetkleurige bloemtrossen en verdeelde blaadjes, benevens het speenkruid (ficaria ranunculoides) met hare glimmende bladeren en talrijke helder-goudgele bloemen. Deze eerstelingen van het voorjaar zijn sterke planten, die krachtig de nog nu en dan invallende koude trotseeren. De beide laatstgenoemden, waarvan de ook minder talrijk voorkomende helmbloem slechts korten tijd duurt, worden in groote hoeveelheid door de wandelaars geplukt. Ook ontwaart men hier en daar, op zonnige plekken, reeds een madeliefje, margarietje of meizoetje (bellis perennis), mede eene der vroegst ontluikende bloemen.

In de kronen der boomen is nog weinig herleving te zien. Dáár wacht alles op warmte en verhoogden zonneglans. Op zachte dagen in Maart en April zwellen reeds de knoppen, ja sommigen openen zich reeds, maar dat ontwikkelings-proces wordt toch gedurig weder gestuit.

De eerste boomsoort die het nieuwe leven vertoont, is de iep. Reeds vroeg in het voorjaar, in de eerste helft van April, soms reeds in het laatst van Maart, openen zich de bloemknoppen, lang voordat zulks met de bladknoppen het geval is. Het zijn slechts onaanzienlijke bloemkatjes, die, hoe talrijk ook, in de dan nog geheel bladerlooze kronen toch weinig de aandacht trekken. De wandelaars, die zich tusschen de langs de ‘Dreef’ staande lange rijen iepen naar Den Hout begeven, merken 't ternauwernood op wanneer die boomen in vollen bloei staan. Zoo zou men ook wel

kunnen vragen: een hoeveelste gedeelte der ingezetenen van Amsterdam - misschien niet één procent - bemerkt in de Aprilmaand den bloei der iepenboomen langs de talrijke grachten hunner stad? Trouwens, den meesten hunner blijft hun leven lang zelfs de naam dier boomen onbekend.

Overigens valt er om dezen tijd nog weinig te zien. De beuken en eiken vertoonen nog weinig vooruitgang; de lange, dunne, spitse beukenknoppen worden wel langzamerhand wat dikker en krijgen allengs eene lichtere tint, maar ontluiken doen zij toch nog niet. Met welgevallen richt men echter zijne schreden maar even buiten Den Hout, alwaar het oog dan reeds verrast wordt door de rijke kleurschakeering der hyacint-velden, met de iets later bloeiende tulpen, Haarlems trots, Haarlems glorie. Wordt daardoor het oog geboeid, evenzeer vergast men zich op de welriekende geuren der hyacinten, vooral wanneer de zon die velden beschijnt.

Intusschen zwellen de kleverige knoppen der kastanjeboomen met elken dag meer en nadert de ontplooiing hunner blaadjes. Een enkele zonnige, warme dag drijft de kastanjebladeren uit hunne zwaar gezwollen knoppen. De jonge blaadjes zijn aanvankelijk nederwaarts gericht, maar allengs heffen zij zich op en spreiden zich uit. Volwassen zijn het groote, sierlijke, samengestelde bladeren. Met het ontluiken der bladeren openen zich ook de bloemknoppen, die echter aanvankelijk nog slechts kleine, ineengedrongen groene tuiltjes vertoonen.

(*Slot volgt.*)

Zangles.

Zou het veel geven, die les?

Met allen eerbied voor meesteres en leerling zij 't gezegd: wij gelooven van neen.

Beiden - zijn 't zuster en broer, of moeder en zoon? - schijnen de zaak heel gemakkelijk op te nemen; zij zitten rustig op de canapé, en het jonge mensch moet vocaliseeren:

‘A - a - a - a!’

Hij doet het haar na; 't is of wij 't hooren: zijn eenigszins schorre, onvaste, - haar heldere, melodieuse, klankvolle stem.

Hij doet wel zijn best, maar de meesteres is nog niet geheel tevreden.

‘Zoo, nog wat hooger - neen, neen! luister naar mij - ha, dat is iets beter - kom, den mond flink open, de lippen van elkaar; je komt er wel!’

Onze beste wenschen aan meesteres en leerling. Mogen hun pogingen met een schitterend succès bekroond worden! En als de jongen eens een Rogmans of Messchaert wordt, zal hij zeker, wanneer een geheele zaal hem vol geestdrift toejuicht, nog met dankbaarheid denken aan zijn eerste, vriendelijke meesteres, die 't hem zoo gemakkelijk maakte en zoo gezellig op de canapé vocalises leerde doen.

Het barnsteen ter zee en te land.
Met vier afbeeldingen naar W. Zehme.

Wanneer men ver in het Westen van Duitschland aan de provincie Oost-Pruisen denkt, maakt men zich daaromtrent nog al dikwijls de voorstelling van een voorland van Siberië: men denkt dan b.v. aan een ijskoud klimaat, aan een eindeloozen winter en een hoogst on vruchtbaren bodem. Maar het ziet er dan toch eenigszins anders in het oostelijke gedeelte van der Pruisen goede vaderland uit! De wouden en bosschen, waarmede nog in de 13de eeuw alles overdekt was, zijn vrij wat gedund en hebben, uitgenomen enkele, helaas! slechts zeer karige restjes, voor den ploeg moeten wijken. Maar in ruil daarvoor hebben landbouw en veeteelt dan ook in Oost-Pruisen zulk een vlucht genomen, dat de producten dezer takken van het boerenbedrijf in staat zijn om aan alle mogelijke concurrentie met de westelijke provinciën het hoofd te bieden. Anders evenwel is het gesteld met de nijverheid, en vooral met de exploitatie van mijnen. Ondanks alle inspanning en volharding wil het niet gelukken, ook de mijnontginning in het Oosten des lands tot bloei te brengen.

Wanneer in bergachtige streken elke rots ontbloot en duidelijk zichtbaar voor den beschouwer open ligt, of slechts met eene dunne laag aarde en mos bedekt is, zoodat zij den deskundige reeds van verre schijnt toe te roepen, welken naam zij draagt en tot welke soort zij behoort, - hem dus verhaalt, wat men in haar binnenste te verwachten heeft, - dan zal het betrekkelijk weinig moeite kosten, een onderzoek in 't werk te stellen naar de daarin verborgen schatten. Maar zoo gaat het niet in het zoogenaamde ‘vlakke land,’ waartoe de provincie Oost-Pruisen behoort. Hier bedekken op enkele plaatsen soms wel 100 meter dikke klei- en zandlagen - overblijfselen eener vroegere bergstorting - heel het oudere gebergte, en maken zij de beoordeeling er van hoogst moeilijk.

Ook hebben de ijsbergen, die gedurende het deluviale tijdperk uit Noord-oostelijke richting hunnen weg door Noord-Duitschland namen, als even zoovele reusachtige ploegen den bodem op- en omgewoeld, en bruikbare oudere grondlagen deels geheel bedorven, deels als eilandvormige klippen laten staan. Daardoor wordt de raming betreffende de uitgestrektheid der exploiteerbare lagen veel onzekerder dan daar, waar de altijd toch meer of minder regelmatige lagenreeks onzer aardkorst slechts door verzakkingen gestoord is. Zulk een klip van oud gesteente is ook de tertiaire formatie van het Samland(1), dat bijna langs het gansche strand door de afspoelingen der Oostzee is blootgelegd, en de éénige edele delfstof dezer provincie, het barnsteen, in zich bevat. Aan deze gunstige legering langs den oever der zee, en aan eene reeks van eigenaardige, hoog te

(1) Een der landschappen van Oost-Pruisen, waarin het ten tijde der Duitsche Orde was verdeeld: de streek die als een eiland door den Pregel, het Friesche Haff, de Oostzee, het Kürische Haff en de Deime wordt ingesloten.

HET BARNSTEEN: DE NEDERDALING VAN DEN DUIKER.

waardeeren hoedanigheden heeft het barnsteen het dan ook te danken, dat reeds sedert de oudste tijden de algemeene aandacht er op gevestigd was, en dat het in den jongsten tijd de éénige mijnwerkers-industrie in Oost-Pruisen deed ontstaan.

Wanneer wij op het schouwtooneel van de vorming onzer aarde in achterwaartsche richting bedrijf na bedrijf langs onze oogen laten voorbijtrekken, dan begint ons haar voorkomen hoe langer hoe zonderlinger toe te schijnen, en bespeuren wij een hoe langer hoe grooter wordend verschil in de plaatselijke verdeeling van water en land, vergeleken bij den tegenwoordigen tijd. Ten opzichte van het barnsteen interesseert ons slechts het slot van dat bedrijf, aan welks resultaten wij den naam van krijtformatie hebben gegeven, en het begin van het tertiaire tijdvak, *eocaen*, zooals de geologie deze periode noemt. Landstreken in Rusland, Duitschland en Noord-Amerika, die thans droog zijn, stonden toen onder water, terwijl de bodem der tegenwoordige Oostzee destijds droog lag. Een zeevlakte strekte zich uit door het Zuiden van Frankrijk, Noordwaarts van de Alpen, over de Karpathen, tot aan het Westen van Azië; van Klein-Azië strekte zich een zee uit tot aan Indië, Turan en Turkestan. - België, Zuid-Engeland, Noord-Frankrijk, Zuid-Europa, de Sahara en Arabië stonden toen onder water. Daarentegen was Europa met Noord-Amerika verbonden, en als merkteekenen van dit vasteland zijn de Faroër en IJsland overgebleven. China was met Noord-Amerika verbonden, zoodat de tegenwoordige Aleutische zee vasteland was. Hoogst waarschijnlijk bestond er ook een verbinding tusschen Zuid-Amerika en Afrika, en tusschen Indië, Madagascar en Zuid-Afrika. Nog vreemdsoortiger wordt het tafreel, wanneer wij ons herinneren, dat er nog geen der hooggebergten van onzen aardbol ontstaan was. De Alpen, de Karpathen, de Apenijnen, de Kaukasus, de Himalaya, de Thianschan, de Cordilleras, waren door de zee bedekt, ten minste tot op de tegenwoordige hoogte van 300 en 500 meter.

Zoo nu zag de oppervlakte van onzen aardbol er uit, toen op het vasteland, dat zich ten Zuiden van Scandinavië, ongeveer tot op 55 graden Noorderbreedte, dus ook over het gebied der tegenwoordige Oostzee, moet hebben uitgestrekt, een weelderig oerwoud woekerde.

De meest voorkomende boomsoort in dit woud was een conifeer, die, blijkens de ons bekend geworden overblijfsels van zijn hout, zeer na aan den picea en den pinius verwant was. Zijn hars leverde het barnsteen, waarom dit gewas door Goeppert *Pinites succinifer* genoemd werd. Lange tijdruimten, rijkelijke harsvloeiing en uitgestrekte bosschen waren er beslist noodig, om de menigten barnsteen te leveren, die er sedert duizenden van jaren werden ingezameld en ook thans nog voorhanden zijn. Alleen eene herhaalde wisseling van geslachten gedurende vele duizenden jaren kan de aanwezigheid van zulke massa's verklaren. Stormvlagen, ziekte en ouderdom brachten die woudreuzen ten val, die daarna hunne laatste levenssappen in het kostbare hars verbloedden, dat onvergankelijk in den grond bleef liggen, terwijl de stammen tot stof vermolmden. Zoo hoopten er zich in de humuslaag van dat woud kolossale voorraden barnsteen op. Toen daarna door daling van het land de grond binnen het bereik der golven kwam, werd de detritus (afslibbing) van het voormalige land, vermengd met het barnsteen, als een nieuwe laag afgezet, die wij tegenwoordig met den naam van ‘blauwe aarde’ bestempelen en die het eigenlijke moedergesteente van ‘het Oost-Pruisische goud’ vormt.

Ook in den daarna volgenden tijd, waarin zich de steenkool-lagen afzetten, bleef de barnsteen-conifeer nog hier en daar verder voortgroeien en leverde hij, zij het ook

spaarzaam, het barnsteen dezer lagen. Door de krachtdadige inwerkingen van den deluvialen gletscher op den Pruisischen bodem werden de reeds gevormde lagen medegevoerd, het barnsteen geraakte in de grondmomaene, en werd daarin als vondeling door heel de Noord-Duitsche laagvlakte verspreid. Later, toen de gletschers zich terugtrokken en het water van hun gesmolten sneeuw de tegenwoordige stroomdalen vormde, toen het bekken der Oostzee ontstaan was, toen erosie en denudatie hun grillig spel voor de oogen des menschen dreven en al het omringende afknaagden, geraakte het barnsteen uit zijne legeringsplaatsen ook in de Oostzee.

Zoo verschillend het voorkomen van het barnsteen is, zoo verschillend is ook de wijze waarop het wordt ingezameld. De oudste manier van inzameling is natuurlijk het scheppen uit de zee. Wanneer een zware storm de zee tot op eene groote diepte omwoelt, wordt het zeegras in aanzienlijke massa's losgerukt; deze drijven dan naar boven, voeren het op den grond liggende barnsteen met zich mede, en houden het - daar zijn specifiek gewicht niet veel hooger is dan dat van zeewater - gemakkelijk langen tijd drijvend. Bij een gunstigen najaarsstorm liggen er soms wijduitgestrekte massa's zeegras als reusachtige weilanden op de oppervlakte der zee. Het aan strand komen der drijvende schatten op bepaalde gedeelten der kust is dan van de windrichting bij het bedaren van den storm afhankelijk.

Het barnsteen is in Oost- en West-Pruisen, met uitzondering van enkele gedeelten der kust, het eigendom der kroon, en de inzameling er van uit zee meestal aan de naburige gemeenten of aan den hoogsten bieder verpacht. Groot voordeel kan er daarom voor sommige pachters uit voortvloeien, wanneer de dusgenaamde ‘strandsengen’ (zoo noemt men de met barnsteen beladen massa's zeegras) aan hunne grenzen het strand bereiken. Er zijn gevallen voorgekomen, dat één enkele gunstige nacht een winst van f 30,000 en hooger opleverde. De opgewondenheid der daarbij betrokken personen is daarom dan ook in zulke tijden bijna koortsachtig. Niet alleen dat het er op aankomt of het barnsteen naar strand drijft, maar het moet ook in woedende haast aan de branding ontrukt worden, want maar al te dikwijls valt het naar beneden en wordt het door de golven weder naar den bodem der zee teruggevoerd. In de langs het strand verspreide dorpen is dan alles in de weer: nacht noch dag gunt men zich rust, wachtposten bespieden elke zwenking in de richting van den wind en van de zeegras-eilanden. En wanneer de kreet weerklinkt: ‘daar komt het!’ dan vliegen

mannen, vrouwen en kinderen naar het strand; met verachting van hun leven gaan de mannen de branding in; in staande houding, en bij iederen golfberg opspringend, vangen zij met handnetten den groenen zeemest op en werpen zij dien op het strand, alwaar de vrouwen en kinderen er het barnsteen uitzoeken. Wie zoo gelukkig geweest is om van zulk een grooten barnsteenoogst getuige te zijn, zal het schoone schouwspel van stoutmoedigen arbeid, van Noordsche kracht en stemming, nooit vergeten.

Maar ondanks den snelsten arbeid gelukt het niet, al het barnsteen, dat de golven losgerukt hebben, te bergen. De groote stukken vallen spoedig weder op den bodem der zee, en blijven daar, vooral wanneer de bodem steenachtig is, liggen. Om die stukken weder in hun bezit te krijgen, maken de strandbewoners zich een kalme zee en zonnig weder ten nutte. Daar het water dan kristalhelder is, onderzoeken zij over den rand hunner booten den bodem der zee. Met haken worden de groote steenen ter zijde geschoven, en het daar aanwezige barnsteen in kleine netjes met lange stelen (zoogenaamde 'ketschers') opgehaald. Deze tijdroovende arbeid is nu en dan zeer winstgevend. Zoo is er een geval bekend, dat een boot met vier opvarenden op éénen zomerdag bij Brüsterort voor bijna f 1500 aan barnsteen 'stak.' Dergelijke gevallen zijn evenwel uiterst zeldzaam.

In den laatsten tijd is dit 'steken' van barnsteen bijna geheel opgegeven. De ondernemende firma Stantien & Becker te Koningsbergen, die tegenwoordig de geheele barnsteen-exploitatie in handen heeft, begreep reeds vóór meer dan 20 jaar, dat juist de kostbaarste groote stukken barnsteen het moeielijkst door de golven in beweging gebracht worden, en daarom in groote menigte op den bodem der zee moesten liggen. Zij liet dus duikers uit Frankrijk komen, om den zeebodem bij Brüsterort af te zoeken. De eerste poging, in April 1869, leverde wel schitterende resultaten voor de productie op, maar bewees toch ook tegelijkertijd, dat de Franschen tegen deze manier van werken in het Oost-Pruisische klimaat niet bestand waren. Kort daarna bespeurde de firma, dat Lithauers voor deze werkzaamheid bijzonder geschikt zijn; zij richtte daarom duikerscholen op, benevens fabrieken voor de vervaardiging van duikerpakken, en beschikte in korten tijd over een corps van meer dan veertig goed getraineerde en geharde duikers. De werkzaamheden van een duiker vereischen bij voorbaat goede longen en goede ooren, daar deze organen door de drukking der saamgeperste lucht bijzonder veel te lijden hebben. Doch wanneer beiden gezond zijn, en het lichaam niet te zwakkelijk is, wordt dit soort van werk zeer goed volgehouden. Ofschoon er gemiddeld op ongeveer 150 dagen van het jaar gedoken wordt, en de duikers dan elken dag verscheidene malen eenige uren onder water blijven, verheugen een aantal Lithauers, die sedert twintig jaar in dienst der firma werkzaam zijn, zich toch in eene voortreffelijke en krachtige gezondheid.

Het duiken begon te Brüsterort aanvankelijk in tien booten, ieder met twee of drie duikers en drie à vijf helpers. Toen de zeebodem bij Brüsterort zoo ver afgevischt was, dat de onkosten niet meer gedekt werden, verplaatste men het arbeidsveld naar Palmnicken. Hier staken bij gunstig weder twintig booten in zee. Maar ook te Palmnicken begon de productie zeer spoedig weer te verminderen. In het jaar 1881 werden er 284 centenaars, in 1882 slechts 158, en in 1883 niet meer dan 52 centenaars ruw barnsteen verkregen. Tegenwoordig is het duiken geheel gestaakt, en het zal misschien eerst dan weer hervat worden en voordeel opleveren, wanneer de natuur in verloop van tijd nieuwe voorraden zal hebben opgestapeld, of wanneer door nieuwe contracten met de Regeering de onderzeesche exploitatie der 'blauwe aarde' zal zijn

toegestaan. Te Palmnicken vormt namelijk deze barnsteenrijke laag op circa 15 meter diepte onder de oppervlakte der zee, en ¾ tot 1½ kilometer van het strand, als een vijf meter dikke bank den ondergrond der Oostzee. Deze bank werd dan ook steeds met voorliefde bezocht door de duikers, wien boven hun vaste loon altijd een bepaalde premie per pond barnsteen werd uitbetaald; men deed er hier en daar kleine ontgravingen, en zoo werd het aan de oppervlakte liggende barnsteen ingezameld. Natuurlijk kunnen de bewegingen der duikers in hun stijf en ongemakkelijk gomelastieken pak slechts zeer onvolkomen zijn; daarom viel er dan ook aan een werkelijk grondig onderzoek der afgegraven aarde niet te denken. Buitendien ging het afgraven van den bodem te langzaam; ook maakte de losgewerkte aarde het water troebel en overdekte zij het barnsteen. Men besloot uit dien hoofde om, vóór de duikers aan 't zoeken gingen, de blauwe aarde over groote afstanden door middel van dynamiet uiteen te doen springen. In hoever dit een gunstiger resultaat zal opleveren, en of dergelijk werk wel op zoo groote schaal kan uitgevoerd worden, zal eerst in de toekomst practisch kunnen blijken.

Maar ook nog van eene andere wijze van barnsteen-inzameling moeten wij hier melding maken, daar deze - ofschoon zij tegenwoordig óók stilstaat - toch tot vóór twee jaar het uitgebreidste en belangrijkste was van wat er over 't algemeen in dit opzicht bestond. Wij bedoelen het bagger-station Schwarzort.

In een tijdperk toen het thans 70 meter hooge duin der Kürische bodemverandering nog niet aanwezig was, en zijne eerste beginselen als eilandvormige ‘baren’ (zandbanken) het tegenwoordige Kürische Haff[1] aan den kant der open zee begrensden, vormden er zich onder bescherming dezer baren barnsteen-legeringen van groote uitgestrektheid. Evenals het wrakhout in den tegenwoordigen tijd op het strand geworpen wordt en, wanneer het er bleef liggen, zich op enkele beschutte plaatsen na verloop van jaren tot stapels zou ophoopen, zoo werden ook destijds, over de vroegere ‘baren’ heen en door de zoogenaamde diepten daartusschen, bij stormweder de zeegras- en barnsteenmassa's in het tegenwoordige Haff gespoeld, en zetten zij zich daar aan minder bewogen deelen vast. Deze neerslagen zijn betrekkelijk nog jong, want een reeks van versierings-

1) Strandmeer in Oost-Pruisen, aan den mond van de Niemen.

voorwerpen uit het steentijdperk, die men in de legeringen tegelijk met het barnsteen gevonden heeft,

HET BARNSTEEN: DUIKERS AAN 'T WERK OP DEN BODEM DER ZEE.

bewijzen, dat ze zich omstreeks het jaar 1000 vóór Christus gevormd moeten hebben. Zij strekken zich ook nog buiten het Haff uit, ver landwaarts in, onder den veenachtigen oevergrond, tot in de nabijheid van Proekuls. Hier maakte vóór omstreeks 30 jaar de thans wereldberoemde firma Stantien & Becker op kleine schaal een aanvang met hare exploitatie der barnsteenbeddingen, breidde al spoedig

HET BARNSTEEN: HET VISSCHEN MET DEN ‘KETSCHER’.

hare werkzaamheid ook tot het Haff uit, en bezigde voor haar bedrijf 21 dubbelwerkende, groote stoombaggermolens, 5 stoombooten en vele honderden pramen. Eene eigene machinefabriek, scheepswerf, ketelmakerij, tal van woningen voor beambten en een haven werden er in den omtrek van Schwarzort gebouwd, alles enkel en alleen ten behoeve van de exploitatie der barnsteenbeddingen. De bodem van het Haff werd tot eene diepte van tien meter opgegraven, door ziften van het barnsteen ontdaan, en het zand aan den voet der duinen uitgestort.

De hoofdmassa van het barnsteen wordt tegenwoordig uit de aarde gedolven. Reeds sedert langen tijd was het bekend, dat men barnsteen g r a v e n kon. De landstreken, die zuidwaarts van de glooiing der Mazurensche[1)] heuvelruggen, ten zuiden eener lijn van Ortelsburg naar Johannisburg, liggen, zijn zóó rijk aan barnsteen, dat er bij het plaatsje Friedrichshoff nog tot in het midden dezer eeuw barnsteen-delverijen bloeiden. Men heeft er de stellige bewijzen van gevonden, dat er van hier in den ouden tijd een levendig handelsverkeer met de Pontijnsche Grieken plaats had, die het uitgegraven barnsteen in de zuidelijke Mazuren wellicht tegen zout inruilden. Ook in West-Pruisen werden op tal van plaatsen barnsteen-delverijen aangelegd, die gedeeltelijk ook nog bestaan, b.v. te Gluckau, Viereck en Krebswalde. Op al die plaatsen echter werd, of wordt nog, slechts in kleine, open groeven gedolven. De eerste poging om het barnsteen uit den grond te graven, dagteekent ongeveer van het jaar 1781. Op initiatief van den Staatsminister Vrijheer von Heinitz werd in genoemd jaar een som van 1000 Thaler beschikbaar gesteld voor den aanleg eener delverij bij Groot-Hubnicken. Onder leiding van majoor Von Taubenheim heeft deze delverij nog tot in den aanvang der negentiende eeuw bestaan, doch ging in het jaar 1806 geheel teniet.

Nieuwe ontgravingen hebben in den jongsten tijd de betimmeringen der oude mijngangen weer aan het licht gebracht. Zij waren allen in de steenkoolformatie gelegen en dienden voor de uitgraving der barnsteenklompen in deze laag.

Omstreeks het midden dezer eeuw werd voor de eerste maal de eigenlijke ligplaats van het barnsteen, de blauwe aarde, op groote schaal in bewerking genomen. Er ontstonden tal van mijnwerken aan het strand der Oostzee. Oppervlakten ter uitgestrektheid van meer dan een hectare moesten tot op eene diepte van 20 à 30 meter weggeruimd worden, om de blauwe aarde te bereiken. De afgegraven grond

1) Mazuren heet een gedeelte van Oost-Pruisen, dat de kreitsen Johannisburg, Sensburg, Lözen, Lyck en Olezko omvat.

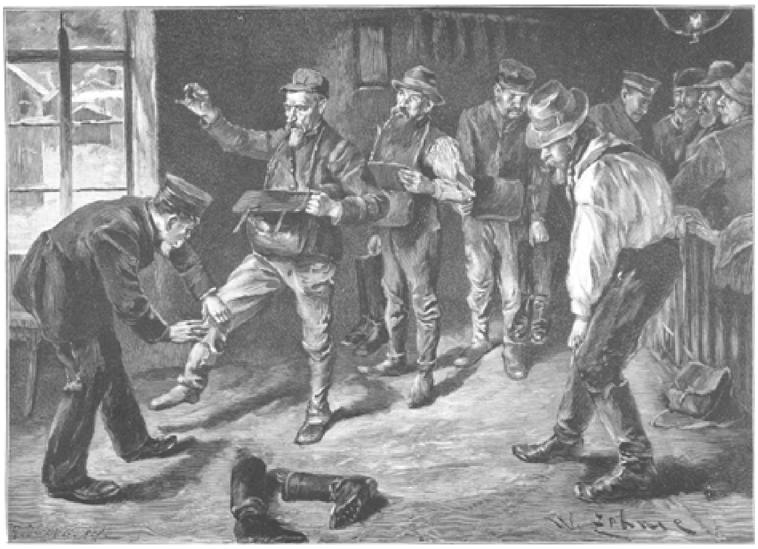

HET BARNSTEEN VISITATIE DER WERKLIEDEN BIJ HET VERLATEN DER MIJN.

werd in zee getransporteerd, en het verdere vervoer aan de golven overgelaten.

Alle tot dusver besproken wijzen van barnsteen-inzameling hebben aan beteekenis verloren, sedert het der firma Stantien & Becker gelukt is, de eerste schacht in de blauwe aarde te drijven en haar zoodanig te bevestigen, dat er zijwaarts mijngangen uit konden aangelegd worden. De moeilijkheden van het aanleggen der schacht en der gangen kunnen eerst recht beoordeeld worden, wanneer men bedenkt, dat de doorgegraven lagen slechts zoogenaamde gruisbergen, gedeeltelijk ook drijvende bergen, zijn, en dat de diepte der schacht 40 meter bedraagt. Uit dien hoofde moest dan ook de concurreerende mijn, die de Staat bij Nortycken in het Samland wilde aanleggen, nadat er reeds zeer groote sommen aan ten koste waren gelegd, gestaakt worden, omdat het niet gelukken wilde, het grondwater te bedwingen. De exploitatie der mijn te Palmnicken is daarom beslist een schitterende overwinning van technischen aanleg en weldoordachte uitvoering. Zij is echter óók voor de geheele barnsteen-industrie eene hoogst gewichtige gebeurtenis, waardoor de inzameling van barnsteen niet uitsluitend meer van het toeval afhankelijk blijft, maar op rationeele en zaakkundige wijze bewerkstelligd kan worden.

Palmnicken was nog in 1872, toen de firma Stantien & Becker het door aankoop in haar bezit kreeg, een onderdeel van het landgoed Kallen in het Samland. Tegenwoordig behooren daartoe een gansche reeks aangekochte stranddorpen; het heeft een kasteel, uitgebreide administratie - gebouwen, een hôtel, 61 huizen met 275 woningen voor arbeiders, verscheidene huizen van beambten, een lange reeks fabrieksgebouwen, de noodige localiteiten voor onderscheidene barnsteen-groeven, een ziekenhuis en een groot schoolgebouw. Dit jaar werd er ook eene Protestantsche kerk, die de eigenaar voor zijne werklieden heeft laten bouwen en welker inrichting naar de St. George-kerk in het Monbyou park te Berlijn gevolgd is, den 3den Januari ingewijd. Heel deze gedaanteverwisseling, die daar met bijna Amerikaansche snelheid is bewerkstelligd, heeft het alleen te danken aan ‘het goud,’ dat in de blauwe aarde 40 meter onder de oppervlakte ligt opgestapeld. Intusschen moet hier bijgevoegd worden, dat wellicht geen tweede plaats langs het geheele strand zóó goed geschikt is voor het delven van dit goud, als juist Palmnicken.

Het ‘ei van Columbus’ bij den geheelen aanleg bestond daarin, dat men uit een groot mijnwerk aan den oever der zee een gang in de blauwe aarde groef, en eerst toen deze door betimmering bevestigd was, door een schacht van boven af de gang bereikte. De daardoor vrijgemaakte kolossale watermassa's kregen zoodoende een onbelemmerden afvoer naar eene aanmerkelijk beneden het zeevlak gelegen groeve van het mijnwerk, waaruit door middel van centrifugalen het bijeengevloeide water in de Oostzee gepompt werd. Alleen op die wijze was het mogelijk, de schacht van beneden af in de hoogte te brengen, en de watermassa's van het hooger liggende drijfzand den weg af te snijden. Toen men het afvoerkanaal naar zee niet meer noodig had, werd dit gesloten, en brachten pompmachines door waterloozings-schachten het grondwater naar de oppervlakte. En nu eerst begon er eene uitgebreide ontgraving: de gangen werden in alle richtingen verder voortgezet, om de blauwe aarde te verkrijgen. Wel vorderde men met dien arbeid slechts langzaam, daar ieder uitgegraven gedeelte, opdat het niet in elkaar zou zakken, aan alle kanten met hout betimmerd moest worden, maar toch heeft men tot dusver gangen uitgegraven, welker totale lengte op minstens 250 kilometer begroot kan worden. De daarvoor vereischte massa werkkrachten is dan ook zeer aanzienlijk. Zoo hadden Stantien & Becker in

het jaar 1890 niet minder dan 1550 werklieden en 100 beambten in dienst, en gebruikten zij voor hunne stoommachines met 1300 paardekrachten 240,000 centenaars steenkolen. Daarmede werden in het bovengenoemde jaar 90,000 kubieke meter blauwe aarde verkregen, die 202,000 kilogram barnsteen opleverden, welker goudwaarde in ongezuiverden toestand ruim een millioen gulden bedraagt.

De arbeid te Palmnicken is in tijdperken van acht uren verdeeld, d.w.z. iedere groep werklieden arbeidt acht uren en wordt dan door eene andere afgelost. Behoedzaam gaat de zoogenaamde ‘houwer’ voorop, en maakt hij met een puntig houweel de blauwe aarde los aan het einde der gang - ‘vor Ort’ heet het in de mijnwerkerstaal, - en bovenal geeft hij er nauwkeurig acht op, dat de groote stukken barnsteen niet verbrokkeld, maar in zakken opgezameld worden, die ieder mijnwerker aan een riem om zijn hals bij zich draagt. De losgemaakte aarde wordt in wagens van een halven kubieken meter inhoud door paarden naar de hoofdschacht getransporteerd. Is de houwer met zijne manschappen een eindweegs vooruit gekomen, dan wordt het nieuwe gedeelte gang met boomstammen gestut. Van zulke stammen liggen er in Palmnicken geheele wouden begraven, daar men het houtwerk niet weder kan wegnemen, zonder de geheele onderneming in gevaar te brengen. Op die wijze met hout bekleed en gestut, zijn de nieuw aangelegde gangen, en ook al de Palmnicker mijnwerken, bij eene omzichtige exploitatie volkomen veilig. Schadelijke gassen en inslaande onweders komen daar niet voor, en tegen het altijd rijkelijk doorzijpelende water beveiligen de werklieden zich door eene daartoe opzettelijk gemaakte kleeding, terwijl krachtige pompmachines rusteloos arbeiden, om de mijn zooveel mogelijk droog te houden. De temperatuur op die diepte is aangenaam warm, en voor een ruimen toevoer van versche, zuivere lucht wordt door tal van luchtschachten gezorgd. Dit zijn ijzeren buizen, die de gangen met de bovenwereld verbinden, en daar van een groot, doosvormig toestel voorzien zijn, welks opening telkens overeenkomstig de richting van den wind verplaatst kan worden. Hierdoor heeft er een voortdurende wisseling van lucht boven en onder den grond plaats.

De beladen wagens worden in de groote of transportschacht naar boven geheschen, en door middel van opzettelijk daartoe vervaardigde tuimelinrichtingen van hunnen inhoud ontdaan. Deze valt in eene groote, doosvormige ruimte, waarin zich ook

de watermassa's der mijnpompen in dikke stralen uitstorten. De hierdoor week gemaakte blauwe aarde wordt dan tegelijk met het water door zeer lange houten goten, welker bodems van geperforeerde ijzeren platen vervaardigd zijn, verder geleid. In die goten zondert het zand, dat door de gaten wegloopt, zich van het barnsteen af, dat dan boven blijft liggen en met netten opgehaald wordt. Men noemt deze soort van barnsteen, die meestal slechts uit kleine stukken bestaat, ‘dammstein,’ terwijl de in de groeve opgezamelde groote stukken ‘tiefbaustein’ door de mijnwerkers medegebracht worden, als zij zich naar eene andere laag begeven. Aangezien ook hierbij den werklieden eene afzonderlijke premie voor groote stukken wordt uitbetaald, worden de verschillende staven gewogen en op het boekje der aanbrengers ingeschreven. Maar tegelijkertijd worden ook de uit eene groeve komende manschappen aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen. Deze maatregel is volkomen gerechtvaardigd. Het is werkelijk eigenaardig, hoe bij overigens eerlijke lieden het rechtsgevoel juist ten opzichte van het barnsteen totaal vervalscht is. Men schijnt het barnsteen als een geschenk der natuur te beschouwen, dat bestemd is voor ieder, die het vindt. Al staat ook niet meer, zooals in het begin dezer eeuw, de galg op het stelen van barnsteen, toch wordt het nog altijd zeer streng gestraft; maar met dat al gaat er bijna geen jaar om, waarin er niet wegens diefstallen van dezen aard vonnissen geveld worden, - zóó groot is de aantrekkingskracht, door deze delfstof op sommige menschen uitgeoefend. Een opsomming van al de listen en kunstgrepen, waarmede men getracht heeft de controle te ontduiken en zich in het bezit van barnsteen te stellen, zou eene zeer belangwekkende bijdrage tot de geschiedenis der zwendelarij leveren.

‘Damm-’ en ‘tiefbaustein’ komen dan gezamenlijk in de waschkuipen. Hier wordt het barnsteen zoo lang in ronddraaiende vaten met water en zand behandeld, totdat de laatste sporen zijner herkomst uitgewischt en de dikke korst vuil, zand en aarde verwijderd is. Het komt er voor de industrie zeer op aan, dat men aan een stuk reeds van buiten kan zien, of er in het binnenste nerven aanwezig zijn en hoe die loopen, want alleen dáárdoor is men in staat, om, in verband met de hooge waarde van het ruwe materiaal, eene juiste beslissing omtrent de beste wijze van bewerking te nemen. Bij het barnsteen uit zee heeft de natuur door middel van zand en golven alleen het oppervlakkige slijpingsproces bewerkstelligd, terwijl het uit de mijnen opgedolven barnsteen eerst door het wasschen in de kuipen eene betere hoedanigheid als handelsartikel moet verkrijgen.

Na afloop van al deze voorbereidende maatregelen wordt het barnsteen naar de sorteerzalen te Koningsbergen gezonden. Hier zijn ongeveer 250 personen, zoowel mannen als vrouwen, bezig om de herwaarts gevoerde steenen volgens grootte, vorm, hoedanigheid enz. in bijna honderd handelssoorten te verdeelen. Deze handelssoorten zijn het resultaat van veeljarige ervaringen, en zoo ingericht, dat het ruwe materiaal aan de veelzijdige eischen, die de onderscheidene takken van industrie er voor stellen, zoowel quantitatief als qualitatief beantwoordt.

Over het geheel genomen, wordt het barnsteen in drie hoofdgroepen gesorteerd. De platte stukken - tegels en platen genoemd - dienen voor de vervaardiging van artikelen voor het rooken; de rondachtig dikke - ‘rund’ en ‘knibbel’ noemt men ze in den handel - voor paarlen en andere voorwerpen ter versiering; en eindelijk de kleinste stukjes - vernis geheeten - voor het maken van barnsteenlak. Daar de hier voor ons beschikbare en reeds overschreden ruimte niet veroorlooft om in nadere

bijzonderheden te beschrijven, waarheen en op welke wijze de handel het barnsteen uit het centraalpunt Koningsbergen in de wereld brengt, zij slechts kortelijk aangestipt, dat er zich in de meeste landen om zoo te zeggen een nationale smaak voor eene bepaalde barnsteenkleur gevormd heeft. Dientengevolge vinden al de kleurschakeeringen, waarin het barnsteen voorkomt: van doorschijnend-wit, geelachtig en bruinachtig; doorschijnend-blauwachtig, geelachtig, roodbruin tot ondoorschijnend-wit, geel en bont gevlekt, hunne markten, alwaar juist eene speciale kleur met voorliefde gezocht wordt. In het jaar 1890 produceerden de mijnen bij Palmnicken 4040 centenaars ruw barnsteen, ter waarde van een millioen gulden. Hiervan werd verwerkt aan rookbenoodigdheden voor circa f 1,300,000, aan paarlen voor f 93,000, en aan lak voor f 114,000, in gesorteerde handelswaar.

Onwillekeurig dringt zich de vraag aan ons op: zijn de barnsteenmassa's dan zóó aanzienlijk, dat deze vermeerderde productie ze niet in korten tijd kan uitputten? Onvoorwaardelijk kan men dit van het standpunt der geologie in dezer voege beantwoorden. De legeringen der blauwe aarde zijn zóó uitgestrekt, dat er voor de tijden, met welke wij rekenen kunnen, nog ruimschoots materiaal genoeg voorhanden is voor ons en onze kleinkinderen. Nog voor onafzienbare tijden liggen de barnsteenschatten in den aardbodem opgestapeld ten bate eener industrie, die ten opzichte harer eigenaardigheid éénig in de wereld is, en ten opzichte harer sociaal-economische waarde niet gering is te achten.

De Weener ‘fiaker.’

Elk onzer, die ooit een voet in de Oostenrijksche hoofdstad gezet heeft, weet hoe kranig de Weener ‘fiakers’ er altijd uitzien, hoe de koetsiers dezer sierlijke rijtuigen met ongeëvenaarden zwier en vaardigheid de teugels hanteeren, en hoe ieder rechtgeaard inwoner van Weenen dan ook trotsch is op die majestueuse wagenmenners en hun mooie ‘spul.’

> A Kutscher kann a Jeder werden -
> Aber fahr'n, dös können's nur in Wean!

(hetwelk overgezet zijnde beteekent:

> Koetsier kan iedereen wel worden, -
> Maar rijden doen ze in Weenen 't best!)

wordt er kort en bondig gezegd in het Weener ‘Fiakerlied,’ en die fiere taal moet onvoorwaardelijk toegestemd worden door een ieder, die wel eens in den gouden voorjaarszonneschijn - behaaglijk in de kussens van een tweespanner gedoken - door

de prachtige groote laan van het Prater is gevlogen, van de 'Ster' tot aan het 'Lusthuis.'

De fiaker speelt in het leven dezer keizerstad een voor den niet-Weener bijna onbegrijpelijke rol. De jonge dandy, de aristocraat, de Hongaarsche Magnaat - zij allen hebben inplaats van een equipage hun 'ongenommerde,' en de bijnaam van elken bijzonder kranigen 'ongenommerde' is bekend en beroemd in alle kringen der maatschappij. Zoo'n Weener rijtuig moet men eens gadeslaan op een dag als er harddraverij is, wanneer het een 'kavalier' naar de Freudenau 'brengt.' Het geheele 'zeugl' ('spul' zouden onze koetsiers zeggen) is netjes in orde, om door een ringetje te halen; de zware, weldoorvoede paarden blinken alleen van zindelijkheid zoo; aan het rijtuig glimt en schittert alles; en hij zelf - de edele rossenmenner - troont daar boven op den bok in zijne ongenaakbare waardigheid, die slechts door eene zekere joviaal-bestudeerde opgeruimdheid een weinig gedempt, een weinig verzacht wordt. Zijn gladgeborstelden hoed - 'stöszer' zeggen de Weeners - met platten rand draagt hij eenigszins schuin op de zorgvuldig gevormde haarscheiding; de lange 'Virginia' steekt boven den borstzak van zijn jasje uit; op die artistieke fluweelen jas ontdekt zelfs het scherpste oog geen stofje; de lange slippen zijner das fladderen lustig in den wind; pas gesteven en gestreken is het witte piqué vest; strak en glad zitten de pijpen van de lichte, modern gestreepte broek. Op het van zelfvoldoening getuigende, licht blozende 'wijnproeversgezicht' staat het onwankelbare bewustzijn te lezen, dat hij zijn handwerk tot een kunst heeft weten te adelen. De ijzeren greep der in witte handschoenen gestoken reuzenvuist omklemt de teugels - die nu eens strak aangehaald, dan weer zachtkens gevierd worden, - juist zóó, dat de vliegende vaart van het rijtuig altijd vlak op de grens blijft tusschen het allersnelste draven en de eerste kenteekenen van het 'doorslaan.'

De 'fiaker' is overigens niet altijd zoo vreeselijk trotsch, als wij hem hierboven geschetst hebben. In de slappe uren, als de zaakjes niet druk genoeg naar zijn zin gaan, ziet men hem op de voorbijgangers toe stappen, voor zoover ze er solide uitzien, om met een hoogst minzaam uitgesproken: 'Fahr'n mer Eu'r Gnaden?' (verkiest mijnheer ook een rijtuig?) naar zijn 'spul' te wijzen. Dat hij daarbij het liefst de vreemdelingen aanroept, en zich dan niet bijzonder streng aan de voorschriften van het tarief houdt, spreekt wel van zelf. Maar wat doet dat er toe? Dezen kranigen wagenmenner, die slechts uiterst zelden iemand overrijdt, mag men het niet kwalijk nemen, als hij daarentegen zooveel te meer het tarief.... overschrijdt.

Mijne wederwaardigheden in het pension-hotel door mevr. Zwaardemaker - Visscher. (*Vervolg en slot van bladz.* 353.)

'Komt kindertjes,' riep ik eindelijk, 'wij moeten den berg nog over komen, 't wordt tijd, het bosch in!'

'Ja,' gaf de heer Nathan ten antwoord, 'eerst nog zien wat er in mijn zak zit, niet waar, Phine?' en meteen haalde de goede man zakjes vol bonbons uit beide zijn jaspanden. Phine was alreeds bekend met dien onuitputtelijken rijkdom van versnaperingen. Dit gaf weer eenig oponthoud, maar weldra waren zij mij alle drie toch weer vooruitgestoven, het steeds steiler wordende pad op; ik volgde hijgend.

Ja, zoo doet men op de bergen in 't zweet zijns aanschijns gezondheid op; met stilzitten krijgt men niets; de longen moeten werken om de zuurstof in 't bloed te brengen.

Afwisselend door beuken- en eikenloof overschaduwd, bleven we steeds stijgen, tot wij hoogerop een pijnbosch bereikten; wij stonden stil om den geur diep op te snuiven - daar ontdekte Phine prachtige varens en mollige mossen en pijnappels vol hars; alles moest bekeken en bewonderd worden; en in 't voortgaan kwamen wij op smalle, glibberige paadjes met een hoogte ter eener en een diepte ter anderer kant, die den aanbidder een voorwendsel gaven tot ridderlijke handreiking, ter hulp aan zijne uitverkorene, doch naar mij toescheen, was deze minder angstvallig dan hijzelf. Maar alles gaf stof tot pret en gelach, en opgewekt van zin door 't onschuldigste en gezondste genoegen, maar doodmoede, keerden we ten laatste in 't hotel terug - o wee, 't uur van éénen had reeds geslagen, men zat reeds aan tafel, de soep was gebruikt, en men had juist niets anders te doen dan met kritische blikken onze hoogroode aangezichten te inspecteeren.

‘Wat slooven die zich altijd uit,’ zeide de Hollandsche barones tegen juffrouw Snippema, die aan tafel naast haar zat, ‘met hun drieën konden ze toch wel een rijtuig bekostigen; anders moesten zij liever in de buurt gebleven zijn.’

En juffrouw Snippema trok haar langen neus op en mompelde: ‘*for shame.*’

Verwonderd keek de Amerikaansche, die achter haar stoel passeeren moest om haar plaats te bereiken, haar aan en vroeg: ‘spreekt u Engelsch, u wilde onlangs slechts Duitsch spreken? ‘Och, werd er geantwoord, ‘ik geneer mij omdat ik er zoo weinig van ken.’ Sedert was er eenige meerdere conversatie tusschen beide dames.

Terwijl wij nog aan tafel zaten liet zich volle orkestmuziek in de verte hooren; later vertoonden zich veelkleurige zijden en fluweelen banieren - een harmonie gezelschap? Neen, daar verscheen een hoog gedragen kruisbeeld, en nog meerdere kleinere beelden, een palankijn, waaronder een priester in

misgewaad gekleed, met het heilige offer, en omringd door zingende en wierook zwaaiende koorknapen, en gevolgd door honderden mannen en vrouwen en meisjes, die een eentonig, plechtig Latijnsch lied al wandelend zongen. 't Bleek een processie te zijn. Iedereen vloog naar de ramen. Miss Travers keek ook wel nieuwsgierig uit maar zij was blijkbaar verlegen; ik lette er op maar zij sloeg geen kruis, zooals de markiezin zeer eerbiedig deed; zij keek ook schuinsch naar mij en toen ik haar vroeg, hoe zij dien optocht vond, kreeg ik slechts ten antwoord een kort en zacht gesproken: ‘very nice, indeed.’ Precies als de Engelsche dames, dacht ik, zou zij eene Anglicaansche zijn? Daaronder zijn er die tot het Katholicisme overhellen.

Sedert dien middag merkte ik zekere verkoeling en iets wantrouwends in de houding van Miss Travers jegens mij op. 'k Vroeg mijzelve tevergeefs af welke aanleiding daartoe bestaan kon. Had juffrouw Snippema 't aan haar uitgelegd, welke beteekenis in haar mond die beide woordjes: *for shame* gehad hadden? Zag zij daardoor in mij eene coquette? Maar dit was onmogelijk,... zij kon het dagelijks te goed waarnemen. Doch ook de andere dames schenen zich voor mij terug te trekken, mogelijk bestond dit 't meest in mijn eigen verbeelding, maar mogelijk ook, dat de groote aanhankelijkheid, zooals ik 't maar noemen zal, van den heer Nathan, mijne eigene vrije manier van wandelen en ontdekkingstochten doen, de verdenking en praatjes van juffrouw Snippema, dat dit

DE WEENER ‘FIAKER’. Naar J. Engelhart. (Zie blz. 367).

alles te zamen de conventioneele dameswereld ietwat angstig voor mijne aanraking maakte. De barones had mij al eens spottend toegevoegd, naar aanleiding van mijne veroordeeling van een juist voorgevallen duel op de Belgische grens: ‘men zegt van u, mevrouw, dat u er zeer zelfstandige opinies op nahoudt,’ en ik mocht haar fier geantwoord hebben: ‘welnu, dat houd ik voor een compliment, een mensch te zijn die zelfbewust denkt,’ maar ondertusschen werd ik er toch soms vrij verdrietig onder. Ware ik alleen geweest dan had ik meer mijne kamer kunnen houden, maar voor een kind als Phine ware dit verdrietig geweest, terwijl men ook dikwijls reeds met haar afspraakjes had gemaakt, waaraan ik mij dan bezwaarlijk onttrekken kon; dan weer trachtte ik mij over al die nietigheden heen te zetten; ik redeneerde: wat kunnen mij

bij slot van rekening die Snip en die barones en zelfs die Amerikaansche schelen! De heer Nathan is mij veel meer waard, een vriend vanouds van mijn man en mij. Maar als ik dan weer moedig de blikken van juffrouw Snippema getrotseerd had, begon mij eensklaps weer de lust te ontzinken en had ik het geheele pension wel den rug willen toekeeren. Alleen buiten, wanneer 't zuiderkoeltje langs mijn voorhoofd streek en de vogels de geurende lucht met hun gekweel verlevendigden, als heerlijke vergezichten mijn geest verruimden - dan vergat ik die kleingeestigheden en had ik kunnen juichen van weelde.

Natuurlijk had ik in mijn brieven een en ander aan

mijn man verteld, en er mee gespot dat ik nu juist last had door den vriend, dien hij me tot steun gewenscht had; ook diens verzoek had ik meegedeeld en mijn weigeren. Doch hierin bleek hij 't niet met mij eens te zijn; ‘waarom zoudt ge die dame niet polsen? zij behoudt toch immers haar vrijen wil,’ zoo luidde zijn oordeel.

Zoo laadde ik weleens den schijn van luimigheid op me. ‘Heeft u minder goede tijding van huis?’ zoo vroeg de heer Nathan dan weleens, maar gelukkig neen, de berichten waren altijd best en veelvuldig, en mijn slaap en eetlust uitstekend.

‘Zij is eene echte coquette en hij is rijk,’ hoorde ik eens tegen Miss Travers zeggen door juffrouw Snippema, wier stem scherp en doordringend en wier fluisteren zelfs goed hoorbaar was. Ik keerde mij om en vroeg stoutweg: ‘over wie spreekt u, juffrouw, over iemand van de logee's?’

‘Ja,’ gaf zij zonder blikken of blozen ten antwoord, ‘over een zekeren Israëliet, die in 't oogvallend 't hof maakt aan eene Christendame!’

Ik zag Miss Travers ontroeren. ‘Welnu,’ vroeg ik weer, ‘waarom mag dit dan niet, waarom zou een Israëliet niet trouwen met eene Christin?’

‘Trouwen,’ zei ze schamper, ‘jawel, als 't niets ergers was! Maar ik vind dat dit toch ook niet te pas komt. Een Jood blijft toch altijd een Jood, dat zeg ik.’

Miss Travers kleurde nu hevig en verdiepte zich in haar fijn batisten zakdoek; juffrouw Snippema had mij geprikkeld. ‘Met uw verlof,’ hernam ik dus met vuur, ‘iemand die van 't zelfde geslacht afstamt, waartoe Jezus behoorde, kan even goed een ruimen geest en een goed hart bezitten als een Germaan of een Fries - en mij dunkt daarop komt het in 't huiselijk leven meest aan. En zij staan juist bekend als goede huisvaders.’

‘'t Is ongehoord!’ riep juffrouw Snippema.

‘Wat is ongehoord? Dat de Joden veel familiedeugden bezitten is toch waarlijk wel meer beweerd, wat dunkt u er van, Miss?’

‘I, oh! ik geloof het wel,’ kwam er verlegen, angstig zelfs over hare lippen. Mijne landgenoote daarentegen scheen van verontwaardiging te gloeien. ‘Ik vind u zeer onzedelijk, mevrouw!’ riep zij uit terwijl zij met groot waardigheidsvertoon opstond, de zaal doorstapte en de salondeur achter zich toewierp.

Ik zette mij nu naast Miss Travers op de kanapee: ‘U, eene Amerikaansche, is het toch zeker wel niet eens met zulke bekrompen ideeën...’

Geen antwoord.

‘Maar, Miss Travers, in 't land waar Miss Beecher Stowe “De Negerhut” schreef, en waar men sedert zelfs een veel lager staand ras, de Negers, niet meer als Christenen en medeburgers kan ignoreeren, daar zullen nu toch zeker de goed ontwikkelden de Israëlieten als gelijken beschouwen!’

‘Hier in Duitschland doet men het toch niet, hier ziet men... hen immers met den rug aan,’ kwam er nu zacht terug.

‘Slechts bij een klein deel van het volk, geloof ik, en welks aanvoerders een groot geraas maken, uit jaloezie tegen den rijkdom en den grooten invloed der bankiers... een soort kleine politiek.... overigens zijn hier juist veel geëerde geleerden en musici onder hen; ik heb nooit gehoord dat de componist Mendelssohn hier niet in tel zou zijn geweest...’

Een oogenblik vloog er een zeer vriendelijk lachje over 't gelaat der Amerikaansche, dat mij moed gaf om, in 't belang van mijn vriend Nathan te vervolgen: ‘welnu, zou

men in Amerika zulk een gemengd huwelijk zoo onbehoorlijk vinden, ondersteld natuurlijk dat men elkaar innig liefheeft?'

'O spreek zoo niet,' riep zij nu verschrikt op hartstochtelijken toon. 'Neen, neen, ieder moet in zijn eigen volk huwen!'

Ik zag haar een oogenblik verstomd aan; daarop riep ik uit: 'Hoe! dat valt mij tegen; u al even bekrompen als een juffrouw Snippema!'

'O, doe het niet,' fluisterde Miss Travers, terwijl zij, opstaande, een oogenblik als ter bezwering haar rechterhand op mijn arm legde; daarop verwijderde zij zich schielijk door dezelfde deur als even te voren juffrouw Snippema.

Daar zat ik versuft te kijken. Nu nog mooier, dacht ik, die dames schijnen beiden wel niet wijs. Dat ziet er niet best uit voor vriend Nathan. 't Is nog een lastig geval om hem dit over te vertellen.

'Ma, ma, u had nog een brief voor de post!' riep Phine, mijn kamer binnen stuivend; 'u heeft mijn brief aan pa er immers wel goed bij ingedaan? Zullen we dien nu wegbrengen, 't is den geheelen morgen droog weer gebleven!'

'Ja, kind, hier is je parapluie, die moeten we toch meenemen; ik zet mijn hoed al op, en wees een beetje stil, wij moeten nu eens samen alleen wandelen, hé.'

'Ja, als u dat liever wil,' zei ze met een effen gezichtje. Kinderen houden van vroolijkheid en lekkernijen, zooals de heer Nathan en Miss Travers meer meebrachten dan mama.

Maar onze stille wandeling beviel haar toch ook wel. Na den brief bezorgd te hebben kozen wij een van de schoonste en toch minst bezochte paden door 't bosch bergopwaarts. Wij lieten de sombere Wolfskuil met de waterkom, waarin forellen dartelen, rechts in de diepte liggen; zoo hadden wij de toppen der zware beuken, die 't omringen, naast ons, aan de andere zijde eene vrij steile hoogte, eveneens met beuken en eiken begroeid, en vóór ons een smal pad, waarin hier en daar ruwe trappen waren uitgehouwen die 't stijgen iets gemakkelijker maakten; in de hoogte boven ons wuifde een mastbosch zijn donkere kruinen. Zoo klommen we voort met de ruischende boomen tot éénig gezelschap; geen ander geluid dan van een houtduif of een opschrikkende kraai deed zich hooren, behalve de echo onzer voetstappen. Phine, die eerst naar hartelust en juichend geklauterd had en zelfs de trappen versmaadde, scheen nu onder den indruk dezer plechtige stilte ernstig te worden, zelfs greep zij mijn arm vast toen wij op een uitstekend rotspunt een oogenblik halt maakten. 't Was een woeste plek, rondom lagen grootere en kleinere ruwe brokken rots op en over en door elkander geworpen, als hadden reuzen er elkaar meê bevochten, maar ook

hadden zij er een werk des vredes mede verricht, want van hieruit werd de weg iets breeder en was met die rotssteenen ruw geplaveid; ons reisboek vertelde dat de reuzen, die dit verricht hadden, de Romeinen waren geweest. Hand in hand klommen we verder. Plotseling stonden we boven een steilen afgrond: de diepte was geheel met boomen bedekt en daaroverheen weidde onze blik over een prachtig panorama: het dal waardoor de rivier kronkelde, aan welks oevers witte huisjes hier en daar als rondgestrooid waren, lag aan onze voeten, 't was omringd door andere hoogten, waartusschen wederom vruchtbare en bewoonde zijdalen... 't Was een aanblik waarbij men met recht wunderschön mag zeggen. Na een tijdlang door verrassing bevangen geweest te zijn begon Phine nu eensklaps weer te dansen en te springen en haar verrukking luid uit te jubelen... in de Hollandsche taal natuurlijk.

'O, mama, hoor, hoor, Hollandsch!' werd er achter ons geroepen.

'Stil, meisje, stil,' antwoordde eene eenigszins flemerige vrouwenstem op zachten toon; 'die vreemde dames behoeven je niet te hooren.'

'Er is maar ééne dame, de andere is een meisje net als ik...'

'O papa, mogen we naar haar toegaan?' vroeg een heldere jongensstem, Mientje en ik verlangen zoo naar een Hollandsch kameraadje.'

'Wij zullen zien,' zeide een vierde stem, die zeker aan den vader toebehoorde, maar wij zagen nog steeds niemand, tot wij om den hoek van den steenen, maar achter struikgewas verborgen muur, misschien nog afkomstig van een vergaan klooster, de nieuwsgierige, verlangende gezichtjes van een aardigen jongen en een vriendelijk meisje zagen gluren. Weldra verscheen nu ook een deftig echtpaar, maar zóó deftig dat onze ontmoeting bepaald bleef tot eenige volzinnen over de schoonheden der plek waarop wij ons bevonden, en een vraag van mijnheer over ons logies. Over hemzelf liet hij niets los en de kinderen werden door mevrouw voorzichtig aan de hand gehouden en niet tot kennismaking aangemoedigd. Zij stonden elkander dan nu ook verlegen op te nemen en 't onderhoud, indien 't zoo heeten mag, kan vijf minuten geduurd hebben, toen met een wederzijdsche buiging beide partijen een tegenovergestelden weg vervolgden. Maar zoolang zij nog iets van elkaar konden zien bleven Phine en de kinderen naar elkaar omkijken en hoe verder verwijderd des te hartelijker werden de wederzijdsche knikjes.

Wat zijn dat echt stijve Hollanders, dacht ik bij mij zelve en Phine beklaagde zich en vroeg: 'waarom is u niet denzelfden weg met hen gegaan? 'tZijn zulke aardige kinderen!'

'Ja, lieve meid, maar hun ouders begeerden blijkbaar niet met ons samen te gaan; en dan konden wij ons toch niet opdringen, wel?'

Wij volgden nu een fraaie laan, die ons naar een hoog punt moest leiden, waarop een *Aussichtsthurm* gebouwd is. Ik liep nog te peinzen over de onnatuurlijke hardheid dier ouders, die hun kinderen de kennismaking met een landgenootje niet hadden toegestaan, toen ik eensklaps een vrij driftigen stap achter mij hoorde. Onwillekeurig greep ik mijn parapluie vaster in de hand en keerde me om; 't was mevrouw de markiezin de Vio, die glimlachend ons trachtte in te halen. De beleefdheid vorderde dat ik haar te gemoet trad en weldra wandelden wij te zamen verder.

'Is u niet nieuwsgierig naar die landslieden van u?' vroeg zij.

'Ja, waarlijk, weet u wie zij zijn?'

‘Ik weet alles,’ gaf zij met een veelzeggenden blik ten antwoord; ‘die man en vrouw hebben een klein, willekeurig geheim voor hun kinderen, en om dat te bewaren verbannen ze zich vrijwillig uit hun vaderland. E' Curiosâ.

‘Och kom, welk geheim kan dit zijn?’ vroeg ik.

‘Ja, ziet u, mevrouwtje lief, mogelijk vertel ik u dat straks. Maar eerst wil ik u in uw eigen aangelegenheid helpen.’ Zij zag mij daarbij van ter zijde sluw aan.

‘Ik begrijp u volstrekt niet.’

‘Och wat, weet ik dan niet, dat u in een délicate positie verkeert? Eh bien! Eén woord van mij en alles is in orde en zelfs mademoiselle Snippema's mond is gestopt. Ik zal spoedig uw vriend en zijne aangebedene tot een gelukkig paar maken. Maar ik heb éene voorwaarde,’ voegde de markiezin er in één adem bij, ‘en dat is dat u zoo goed wil zijn mijne nota van den hotellier over deze maand te voldoen. Zie, hier is ze, ze is niet groot, ik ben zeer matig.’

Een oogenblik was ik verbluft en wist niet dadelijk een antwoord te vinden. Alleen riep ik uit: ‘u zou weten?’

‘Ik weet àlles. De heer Nathan valt u lastig ter wille van eene derde, u komt er door in opspraak, zonder eenigen grond, dat weet ik, en ik weet ook één enkel woord waarmee die moeielijkheid voor u kan eindigen. Laat mij u dus dit maandbriefje geven...’

‘Mevrouw! Ik kan dien koop niet sluiten, al had ik genoeg geld bij me, dat is van mijn man, en door hem mij gegeven ten bate van de gezondheid van ons kind; ik mag haar verblijf hier niet bekorten.’

‘Ah bah, uw meisje is alweer gezond. En als die intrige zich niet oplost, dan zal u toch ook wel uw verblijf hier bekorten.’

Ik werd knorrig. ‘U spreekt zeer geheimzinnig, maar al was 't waar dat ik dit oord spoedig wilde verlaten, dan zou het zijn om voor de variatie naar een nóg schooner omgeving te gaan.’

‘Ah, u veinst u onverschillig. Tiens, de gevolgen mag u dragen. Als uw man hoort, hoe die *babillarde* u bepraat, zal hij u ook niet vriendelijk er om aanzien dat ge hiertoe aanleiding gaaft. En u houdt u ook maar alsof u zoo beperkt is in uw contanten, de Hollanders zijn rijk genoeg; ik vroeg 't u ook slechts ter leen; iederen dag verwacht ik geld van mijn zoon uit Bombay.’

‘Mijn man is niet rijk maar moet het zwaar genoeg verdienen!’ was 't eenige dat ik nog antwoordde. Ik gloeide van verontwaardiging over de intrigante avonturierster. Van dien zoon, den rijken planter te Bombay, waren hare gesprekken steeds vol, maar de Britsch-Indische oudgast had zich al eens laten

ontvallen, dat die zoon een mythisch persoon zou zijn. Gelukkig riep Phine, die vooruitgeloopen was (zij ontweek de markiezin als uit instinct), mij van het torenplat juichend toe: ‘ma, ma, ik ben er al bovenop, zie, zie, o zoo mooi!’

Ik had geen lust ook den toren te beklimmen, terwijl de nu nijdige markiezin misschien in staat zou zijn de deur achter mij toe te werpen; ik wendde dus voor dat ik er te moede toe was en riep Phine toe dat zij spoedig weer beneden moest komen. De markiezin stiet een korten, schorren lach uit en boog spottend: ‘adieu, mevrouw, ik ga den kortsten weg terug;’ toen, nog eens op mij toetredend vleide zij, met geheel veranderde stem en terwijl zich plotseling een innig droeve, vermoeide trek om den mond vertoonde: ‘wat ik u bidden mag, laat dit onderhoud tusschen ons blijven!’

Met plotseling opkomend medelijden knikte ik haar vriendelijk en toestemmend toe.

Op vijf minuten afstand van den *Aussichtsthurm* voerde onze weg naar een landelijke restauratie; Phine had dorst en ik had haar een glas melk en een stukje *kuchen* beloofd als wij daar aankwamen - daar zat waarlijk weer de heer Nathan! Nu echter niet alleen maar in gezelschap van nieuw aangekomen heeren en dames uit Amsterdam. Met den eersten oogopslag kon ik zien dat het stamgenooten van hem waren, en anders ware 't mij bewezen door de groote hartelijkheid waarmede dadelijk stoelen voor mij en Phine in hun kring bijgeschoven werden. Voor ik 't wist zaten wij aan hun gezellig tafeltje. Wat zou ik doen? Phine werd uitgelaten; hoe prettig vond zij het met die vriendelijke menschen! Zij vertelde van de teleurstellende ontmoeting aan het Felsenmeer met die kinderen. ‘Ja,’ zeide een van de nieuw aangekomenen: ‘ja, die Hollanders zijn stijf, en deftig.’

't Kind zag hem met groote oogen aan. ‘Maar u is toch zelf ook Hollander?’ vroeg zij verwonderd, waarop zij geen antwoord ontving.

't Geval lag er nu eenmaal toe en ik schikte mij er zelfs niet ongaarne in om met de nieuwe kennissen terug te wandelen naar 't pension; ik begreep wel dat de barones en Snippema zich opnieuw zouden ergeren, maar wat deed 't er ook eigenlijk toe? prettiger gezelschap zouden zij althans niet voor Phine en mij geweest zijn; mijn man wist alles en keurde het goed, en als een oud vriend mocht ik den heer Nathan toch ook niet voor 't hoofd stooten.

Maar hoe en wat scheelde er den laatsten tijd bij Miss Travers? Vroeger zoo recht hartelijk voor mij, begon zij mij wantrouwig aan te zien en luimig te behandelen. Zou juffrouw Snippema's tong haar iets in 't oor geblazen hebben, of kon zij er iets van gemerkt hebben, dat de heer Nathan mij tot onderhandelaarster wilde gebruiken? Maar ik had immers nog geen poging van dien aard gedaan! En wat bedoelde die markiezin toch met dat ééne woord? Ik begreep er niets van.

Nu weer, nu ik met mijn gezelschap de veranda van ons pension betrad, keek Miss Travers, die alleen in een hoekje zat met een hoek, waarin zij niet las, net alsof zij mij niet zag; en ik had toch gezien hoe zij bij ons naderen ons allen bestudeerd had uit de verte; 't was al te gek; ik nam een kort besluit, plaatste een stoel naast den hare en vroeg botweg:

‘Miss Travers, vertel mij toch, wat heb ik in uw oog misdreven?’ Zij zag mij koeltjes aan zonder te antwoorden.

Ik keek haar ook een tijdlang aan, toen vroeg ik: ‘wat heeft juffrouw Snippema van mij verteld?’

‘She - oh!’

‘Nu, wat dan?’ drong ik aan.

‘Och, ik kan Miss Snippema nooit goed verstaan...’ ongelukkig kwam op dat oogenblik de draagster van dien naam in eigen persoon haastig aantrippelen.

‘U heeft gelijk dat u buiten is gaan zitten, Miss,’ zeide zij aan 't zelfde tafeltje plaats nemend. ‘Welk een schoone avond! En waar heeft u weer gedwaald met uw lieve Joodjes, want 't gezelschap is vermeerderd, zie ik.’

Miss Travers hemde achter haar zakdoek en kreeg een kleur, wààrom begreep ik niet. ‘Ja, gaf ik vroolijk ten antwoord,’ ik heb aardige, nieuwe kennissen opgedaan; ik was met mijn dochtertje 't Felsenmeer overgetogen en vond den heer Nathan met die familie voor de restauratie zitten...’

‘O, dus niet te zamen uitgegaan,’ hoorde ik haar mompelen, ‘maar een afspraak....’ en zij lachte fijntjes terwijl zij een fijn breiwerkje voor den dag haalde.

‘Die nieuw aangekomenen’ met deze woorden keerde zich nu eensklaps de in onze buurt zittende heer Müller tot ons, ‘zijn van je rijkste bankiers, van die lui, die zonder te werken het goede geld der burgers in hun zak tooveren. Een van de zoons ken ik van een reis naar New-York, waar hij een filiaal ging oprichten, waardoor zij elkaar nog te beter den bal kunnen toewerpen.’

‘Mij dunkt, mijnheer,’ zeide ik, die nu toch à *tort et à travers* hun verdedigster wilde wezen, ‘dat, al werken die heeren niet met de handen, het toch werken kan genoemd worden met het hoofd; er is een groote mate van schranderheid en gevatheid en zelfbeheersching noodig om goed te speculeeren; zij werken in dien zin wel zóó hard, dat hun gezondheid, naar 't getuigenis der medici, er vaak door ondermijnd wordt; men ziet ze dan ook overal aan de badplaatsen, wat niet verhindert dat weinigen onder hen oud worden.’

‘Wij zouden dus nog medelijden met die bloedzuigers moeten hebben?’ zei de Duitscher schamper.

‘In zekeren zin ja,’ hernam ik. ‘Gouddelvers die zichzelven een graf graven, zoudt ge ze kunnen noemen.’

‘Nu, ik zou dan toch wel de vrouw van zoo'n gouddelver willen zijn, die hebben 't maar goed in de wereld, die hebben een leventje!’ verzuchtte mijne landgenoote.

‘Foei, juffrouw Snippema,’ plaagde ik, ‘u met een Jood!’

‘O, er zijn ook Christenen onder die gouddelvers,’ zei ze gevat.

‘Ik ben ook aan de Beurzen bekend,’ viel nu een andere Duitscher in, ‘en ik durf zeggen dat de meeste Christenbankiers hun fortuin te danken hebben aan Joodsche vrouwen - althans te Weenen.’

IN HET ATELIER. Naar N. von Czachorski. (Zie blz. 376.)

'Dus komen die gemengde huwelijken nogal veel voor in Zuid-Duitschland?'

'Ja, onder de hooge finantiëele kringen, en ook wel onder kunstenaars en geleerden,' klonk het antwoord.

'Dus,' hernam ik, 'wel onder de ontwikkelde kringen, waarin men door ruime en uitgebreide connecties een ruimen gezichtskring verworven heeft, en voor welke de grenzen, die 't vooroordeel trok, niet meer bestaan.'

Ik zag hoe Miss Travers als in verrukking aan mijn lippen hing en ik meende mijn pleit reeds bij haar gewonnen te hebben, ik vroeg haar dus eensklaps: 'U is 't daarmee zeker eens, Miss Travers?' toen plotseling haar gelaat weer verduisterde en zij bleek en met neergeslagen blik mompelde 'no.'

'Nu, *ik* ben 't ook volstrekt niet met u eens,' viel de heer Müller op beslisten toon in. 'Alle grenzen mogen niet weggecijferd worden; zij zijn met te veel bloed en tranen geteekend.'

'Ik hoor gaarne van een Duitscher,' zei ik glimlachend, 'dat hij de grenzen eerbiedigt,' ik had er meer bij willen voegen maar wij waren juist aan den avonddisch geroepen en dit gaf een algemeenen opstand.

Nu de heer Nathan kennissen had gevonden meende ik mij gevoeglijk wat te kunnen terugtrekken; ik ging dus naar den Ober-Kellner toe en verzocht hem met mijn kind aan 't andere eind der tafel te mogen zitten. Ongelukkig vroeg hij waarom; 't verzoek was hem blijkbaar lastig; ik gaf te kennen, dat 't om een raam was dat meestal open stond, - 'ah, Johann, sluit dat venster!' riep hij den knecht toe, en zoo was deze poging ook alweer mislukt. Jammer! Bij 't verschikken der plaatsen ware dan waarschijnlijk Miss Travers naast den heer Nathan komen te zitten, - en dan had hij misschien meer moed gevat. Want vreemd, ofschoon hij anders volstrekt niet verlegen was, tegenover zijne uitverkorene was hij 't in de hoogste mate. Vreesde hij dat zij hem om zijn afkomst verachten zou? zeker wel was het dat dit zijn veerkracht verlamde.

Er was dien avond druk discours aan onzen hoek, want ook de nieuw aangekomen kennissen waren in onze buurt geplaatst. De heer Nathan schonk Champagne en drong ze Miss Travers en mij op en bood ze ook beleefdheidshalve den heer Müller aan. Doch met waardige houding en een blik op zijn overbuurvrouw bedankte hij statig, maar liet toen een flesch fijnen Rhijnwijn komen, waarvan hij, echter tevergeefs, trachtte haar ook te bedienen. Hij bleef intusschen steeds indringender in zijn gedrag jegens haar en mijn buurman werd hierdoor steeds onrustiger.

'Mevrouw, fluisterde hij me in 't oor,' kan u dat nu maar goedsmoeds aanzien, hoe die laffe vleier haar tracht in te palmen? Waarom helpt u mij niet?'

'Straks na tafel kan ik u antwoorden,' haastte ik mij te zeggen, want 's mans gebaren toonden zooveel ontroering aan, dat zijn fluisteren tegen mij de aandacht begon te trekken.

Zoodra men opstond, moest ik hem volgen naar buiten. De sterren schenen prachtig; 't was stil rondom, vrede heerschte aan 't uitspansel en op aarde. Ik zweeg in de hoop dat hij eerst wat tot bedaren zou komen.

'Mevrouw,' zoo riep hij echter dringend terwijl hij bijkans tegen mij aan leunde, 'waarom in 's hemels naam, doet u het nu niet?'

'Stil, Mijnheer Nathan, ik heb 't gedaan, althans...'

'En - en zij verwierp mijn voorstel, God behoede me!'

‘Zoover kwam het niet. Zij wierp echter het idee van zulk een gemengd huwelijk zoover weg, dat ik vrees er niet veel kans voor u zal zijn - en dat spijt mij oprecht, zoowel voor u als voor mij,’ zuchtte ik. ‘Maar beproef 't nu zelf, wellicht zal dat een betere methode blijken.’ Met die woorden ging ik naar binnen, maar uit mijn venster zag ik hoe de goede man nog lang bleef rondloopen.

Na een slecht doorgebrachten nacht liet ik ons ontbijt op mijn kamer brengen. Ik was bezig uit mijn reisboek aanteekeningen te maken voor onze terugreis, want ik had nu besloten die te vervroegen en dan wat langer hier en daar onderweg stil te houden. Wellicht kon mijn man dan eens eenige dagen uitbreken en ons tot Godesberg te gemoet reizen. Dat zou heerlijk zijn; en meteen was ik van de pension-eigenaardigheden verlost. Opeens komt Phine, die een half uurtje van te voren naar beneden was gegaan, de kamer binnen en vertelt me blozend van pret:

‘Mijnheer Müller heeft de barones gehypnotiseerd, en Miss Travers wil niet!’

‘Is 't mensch gek!’ riep ik uit.

‘O, 't is zoo aardig; komt u ook eens zien, ma!’

‘Foei, kind, dat zijn gevaarlijke kunsten, daar wil ik niet eens naar kijken; maar ik ga toch gauw even naar beneden om te verhoeden dat Miss zich er nog toe laat overhalen, want op haar is het toch gemunt!’ En meteen spoedde ik me de trap af.

Reeds in den corridor ontmoette ik wie ik zocht; ik hoorde nog hoe de Ober-Kellner haar betuigde dat alles voor de ontvangst van mijnheer haar broeder gereed was, en ik zag dat zij er bleek en geagiteerd uitzag. Ik nam haar arm in den mijnen, en vertelde wat Phine mij gezegd had van het nieuwe spelletje en hoe ik haar hiervoor wilde waarschuwen.

‘O, dank voor uw zorg,’ zeide zij ernstig, ‘maar er bestaat geen gevaar dat ik er mij toe leenen zou. Mijn arme vader is door het spiritisme krankzinnig geworden, en al wat er mij aan herinnert is mij een gruwel.’

‘Leeft hij nog?’

‘Neen, verleden najaar is hij gestorven. 't Was om aan die droeve indrukken eenig tegenwicht te geven dat wij naar Europa kwamen; en ik verlang ook volstrekt niet naar Brooklyn terug. Maar houd mij ten goede dat ik naar mijn kamer ga,’ voegde zij er bij, ‘ik wilde mij juist gereed maken om mijn broer van den trein af te halen.’

Hoe jammer, dacht ik, misschien waren wij nu eindelijk eens op vertrouwelijken voet gekomen! Want ik hield van Miss Travers, dit voelde ik nu te duidelijker nu ik aan mijn vertrek dacht.

Ik ging met Phine de conversatiezaal binnen, maar vond alles reeds afgeloopen; de heer Müller keek

knorrig en de barones vertelde lachend, dat zij het slapen slechts had voorgewend. ‘Kom,’ zeide zij toen zij Phine zag, ‘ik wil mij weleens opfrisschen van die gekheid door een rijtoertje; heb je lust met me mee te gaan, Phine?’

Mijn kind wilde graag en verkreeg mijn toestemming; toen ik haar had zien wegrijden wandelde ik een eindje het vlak bij gelegen bosch in en zette mij daar op mijn uitgezocht zodenbankje midden tusschen 't geboomte. 'k Mocht daar een minuut of tien gezeten hebben toen ik stemmen hoorde, die naderbij kwamen op het pad dat op eenigen afstand voorbij mijn zitplaatsje liep. Weldra verstond ik ook wat er gesproken werd en door wie.

‘Ik ben eene arme vrouw; ik heb rijkdom en weelde gekend, en nu zwerf ik eenzaam en verlaten. Toch wil ik gaarne nog goed doen waar ik kan. En ik weet dat u, mijnheer Nathan, ook een goed mensch is en een medemensch wil helpen. Laten wij dan elkander helpen, u mij en ik u. Daarom doe ik u een voorstel. U neemt dit papiertje en betaalt het voor mij, en ik geef u eene inlichting, die u vrijmoedigheid zal geven om de dame van uw hart ten huwelijk te vragen. Ik weet al dat u mijn voorstel aanneemt, neen, u behoeft mij niets tegen te werpen; ik heb nu eenmaal besloten 't u te zeggen: zij is eene van uw volk - hoe! waarom ontstelt u daar zoo van?’

‘Eene Jodin!’ herhaalde de heer Nathan als droomde hij; ‘ik begrijp u niet,’ voegde hij er levendiger bij, ‘ik verlang geen huwelijk in mijn geslacht; u vergist zich, mevrouw.’

‘Niet? Heb ik mij dan zóó vergist, onmogelijk!’ riep de markiezin. ‘U aarzelde om Miss Travers ten huwelijk te vragen omdat zij eene Christin zou zijn, en nu...’

‘Komaan, mevrouw, laten wij er niet meer over spreken, u heeft u in mij vergist en zoo kan u zich ook in eene andere vergissen....’

‘Mon dieu, en die nota dan?’ riep de dame bijna wanhopig.

‘O, dat papiertje,’ zei de heer Nathan goedig; ‘nu, hoor, dit zal ik toch wel voor u afrekenen.’

‘Dat geeft u de Moeder Gods in 't hart! En als ik u ergens in van dienst kan zijn, dan kan u op mij rekenen, mijnheer; ik sta met veel hooggeplaatsten in connectie en zou u...’

‘Dank u, dank u,’ zei de heer Nathan, en dát was 't laatste dat ik verstaan kon; weldra waren zij uit mijn gehoor verdwenen.

Miss Travers eene Jodin! Onmogelijk, dacht ik eerst, evenals de heer Nathan. Want waarom zou zij 't dan niet gezegd hebben? Overigens, ja, moest ik, hoe meer ik er over nadacht, erkennen dat dit veel zou ophelderen; maar neen, die slimme markiezin zou 't maar zoo gegist hebben, hoe zou zij aan de geloofsbrieven gekomen zijn van eene Amerikaansche, die nog wel zoo zwijgend was? Maar komaan, 't begint alweer te regenen, laat ik terugkeeren en zien of broerlief al aangekomen is.

Dicht bij het huis komt de heer Nathan mij te gemoet; wat ziet hij er ontdaan uit; hij trekt aan zijn horlogeketting of hij stuk moet; hij zwaait met de linkerhand als weert hij wat af, en hij roept me tegemoet: ‘die oude vrouw heeft gelijk, zij heeft, bij mijn ziel, gelijk; de broer is gekomen, ik zag 't hem aan.’ En de goede man bleef als verslagen voor me staan.

‘O, mevrouw,’ klaagde hij, ‘zij is van ons volk!’

‘Hoe, klaagt u daarover? 't Verbaast me zeer, dat kan ik u wel zeggen, maar dan is het toch waarlijk geen kwaad, dan is 't immers zooveel te gemakkelijker voor u.’

‘Och, maar mijn kinderen! 't Is zoo drukkend Jood te zijn als men toch niet meer vasthouden kan aan 't geloof der Vaderen. Wanneer men, zooals ik, de verwachting van den Messias opgegeven heeft, dan is het zoo onaangenaam noch bij 't eene volk noch bij 't andere te behooren. Ik had gewenscht mijn kindertjes geleidelijk onder de meerderheid te brengen!’

‘Maar heeft u Miss Travers nu niet meer lief?’

‘Zij, o, zij is een engel! Ja, ja, mijn liefde blijft dezelfde, maar voor mijn kinderen wordt 't iets anders, en dat is jammer, jammer!’

‘Kom, kom, ik vertrouw dat in haar een goede moeder steekt, zij zal goed voor hen zijn, en dat is toch 't voornaamste.’

De goede huisvader liet zich dan ook troosten en verliet mij met de verklaring, dat hij zich ging toiletteeren om bij Miss Travers zijn opwachting te maken.

Een paar uren later klopte ik aan de deur van Miss Travers' zitkamer. ‘Mag ik binnenkomen?’ - ‘O, jes!’ Zij zat op de kanapee met de hand onder 't hoofd, schreiend en lachend te gelijk.

‘Wat heb ik u verkeerd beoordeeld!’ riep zij, voor ik nog iets had kunnen zeggen; ‘maar Miss Snippema had me ook misleid. En *ik* dacht dat gij weduwe waart. Och, en ik zelve was ook eene gekkin!’

‘Daar kan wel iets van aanwezen,’ zei ik, ‘want waarom verzweeg u toch uwe nationaliteit? Dat is toch eigenlijk de schuld van alles.’

‘Verzweeg? Men heeft er mij niet naar gevraagd,’ gaf zij verlegen ten antwoord. ‘En ook, in den beginne had ik geen lust het onnoodig te zeggen, omdat ik gelezen had, dat men in Pruisen ons zoo haat, en later - och, later - -’

‘Nu?’

‘Toen had ik opgemerkt dat de heer Nathan geen vrouw uit zijn eigen volk zocht... en -’ zij zweeg hoog blozend.

‘O, zat de vork zóó in den steel? Aha! Nu, eind goed, al goed; ik wensch u hartelijk geluk.’

Ons gesprek zou geen einde genomen hebben, nu eindelijk onze wederzijdsche sympathie geen beletselen meer zag, zoo niet na een uurtje wederom aan de deur was geklopt. De heer Nathan trad, vergezeld van den broeder, de heer Travers, binnen.

Er viel veel te bepraten en de heer Nathan verzocht mij als een gunst in den familieraad te willen blijven. De broeder had zich ook verloofd, in Parijs, en zou nu wel liefst de voorgenomen reis naar Italië met zijn vrouwtje alleen maken; terwijl de weduwnaar, ongeduldig om zijn huiselijk geluk opnieuw te grondvesten, voorstelde dat zijne verloofde met mij naar Holland zou reizen. Ten slotte werd dit naar zijn wensch bepaald en werd er overeengekomen

dat Miss Travers, nadat ik de toestemming van mijn man verkregen zou hebben, bij ons aan huis voorloopig haar intrek zou nemen.

Arm in arm kwam het nieuwe paar de zaal binnen, waar men reeds aan den disch vergaderd zat. Dat gaf een opschudding! Ik volgde hen, deftig aan den arm van den heer Travers. 't Was grappig om de verschillende uitdrukkingen van de gezichten te lezen. Phine klapte in de handen en kuste opgewonden zoowel den heer Nathan als Miss Travers. De barones knikte tevreden en goedkeurend; juffrouw Snippema's lange neus werd nog langer en er welden tranen van spijt in haar oogen. De Engelschen hadden schik en lispelden vergenoegd onder elkander. De heer Müller stond plotseling op van zijn plaats en voegde zich bij eenige zijner landgenooten, met wie hij een luid gesprek begon. Er werd champagne geschonken, nu door de gisteren aangekomen vrienden van den heer Nathan; de markiezin gaf een aardigen toost ten beste en zelfs de barones dronk minzaam een glaasje mede. Ten slotte gaf ook juffrouw Snippema zich verwonnen; zij kwam naar mij toe en vroeg aangedaan, om met mij te mogen klinken!

Dec. 1888.

In het atelier.

Is die dame schilderes of eenvoudig liefhebster? Of wel is zij het aantrekkelijke model van den schilder, dat over eenige oogenblikken voor hem zal zitten om haar portret te laten maken, terwijl zij intusschen den tijd van haar wachten verkort door zijne teekeningen en etsen na te zien?

Wat zij ook zijn moge, zeker is het dat zij een goeden kunstsmaak bezit. De N a r van Frans Hals, een der juweelen van ons Rijks Museum is het, die hare aandacht onweerstaanbaar boeit.

Zij kan haar oogen niet van den guitigen speleman houden, die haar zoo schalks aanziet met zijne van ondeugd tintelende oogen. Ware kunst oefent altijd een meesleependen invloed uit; en de jonge dame in haar stijlvol toilet ondervindt het op dit oogenblik ten volle.

Misschien maakt zij wel vergelijkingen tusschen oude en nieuwe kunst; en wanneer zij Frans Hals zoo goed weet te genieten, bestaat er alle kans dat deze niet geheel ten voordeele der nieuwe a r t i s t e n zal uitvallen.

Een kunst als die van onzen Hals verliest haar waarde nooit, en zal evengoed bewonderd worden in een Museum door een vaak onbeschaafd publiek, als door eene kunstlievende jonge dame in een smaakvol, modern atelier.

Een oogenblik halt.

Men zou, om een modewoord van den dag te gebruiken, het werk van onzen verdienstelijken landgenoot Koldewey een ‘instantané’ kunnen noemen, zoo waar en levendig, zoo op heeterdaad betrapt, is het eenvoudige tafreeltje, dat zijn geestig penseel te zien geeft.

Wij zijn aan den uitersten zoom van een bosch, vlak bij een kromming van den grooten weg. Vol en breed valt het licht van ter zijde op dien weg, terwijl de zware boomgroepen meer in de schaduw liggen. Het echt Hollandsche landschap prijkt in al de weelde van den zomerdos, en heerlijk moet het zijn, in deze omgeving rond te

dwalen, te rusten, te droomen, en er de longen te sterken met de zuivere, opwekkende buitenlucht.

Bij de bocht van den boschweg heeft een vluchtige ontmoeting plaats. Een Zuid-Hollandsch boerinnetje, 'een juweel van een meid' mag ze heeten, met een paar welgevulde melkkannen aan het juk over de schouders, komt er een boerenarbeider tegen, die met zijn kar op een sukkeldrafje voortrijdt, om een vrachtje grint of mest te gaan halen. Het melkmeisje en de vrachtrijder zijn oude bekenden, en zij bepalen zich bij de ontmoeting dan ook tot iets meer dan een enkelen groet. Zij zet hare kannen neer en haakt ze van het juk los, en hij trekt de teugels aan, om zijn ouden knol een oogenblik halt te laten houden. En zoo voeren zij een gezellig praatje over het weer, over het dorpsnieuws, over het laatste broedsel van haar kippen of van zijn ganzen, en wat er al meer in zulke hoofden en harten omgaat. En dan knikken zij elkaar nog even toe, elk gaat zijns weegs, en de vluchtige ontmoeting is afgeloopen.

Alles zoo eenvoudig mogelijk. Maar het genie van den kunstenaar heeft het gewijd tot een tafreeltje vol geest en naïeve bekoring.

Een blik in den Haarlemmer Hout.
Door J.W.H. Cordes.
(*Vervolg en slot van bladz.* 360.)

Onder de eersten, die in Den Hout een hernieuwd leven vertoonen, behoort almede de ahorn. Het maakt een aangenamen indruk, dat bruinachtig gekleurde loof van deze boomen. Door de bijzondere grootte der vijfhoekige bladeren vormen zij allengs eene fraaie, schaduwrijke kroon, die dan tevens behangen is met de in trosjes hangende kleine, groenachtige bloemen.

In de eerste dagen van Mei opent gewoonlijk de beuk zijne bladknoppen. Ongeveer tegelijkertijd met het ontplooien der bladeren, of slechts weinige dagen later, vertoont hij zijne bloesems, die echter weinig in het oog vallen.

Wanneer het jonge beukenloof zich geheel heeft ontplooid, is de Oude Hout op zijn schoonst. Aanvankelijk slechts uitgebot uit de jonge takken en twijgen, is al spoedig de geheele boom daarmede versierd. De eironde jonge beukenbladeren zijn lichtgroen van kleur, fraai glanzend en langs hunne randen donzig behaard. Er heerscht dan eene prachtige zilverachtige tint door het bosch. De bruine schubben, binnen welke de blaadjes tijdens den winter besloten lagen, hangen dan nog aan den voet der bladeren. Maar al zeer spoedig, reeds weinige dagen later, verkrijgt het beukenloof eene donkerder

EEN OOGENBLIK HALT. Naar B.M. Koldewey. (Zie blz. 376.)

tint. Zijn de bladeren dan ook geheel volwassen, zoo laten de bruine steunblaadjes los, die door den wind in alle richtingen worden heengejaagd en in groote hoeveelheid den grond bedekken.

Nu openen ook geleidelijk de andere boomen en struiken hunne knoppen. Langzamerhand tooien zich de linden met hun breed blad. In hun lichtgroenen dos van vrij groote en dicht bij elkander geplaatste bladeren zijn het inderdaad fraaie boomen. De grootsche Spanjaardslaan prijkt dan in haar schoonsten tooi. Het is een prachtig gezicht op die drie statige lanen van hoogbejaarde boomen met hunne wijdvertakte kronen.

Ongeveer tegelijkertijd ontplooien zich ook de bladeren der weinige in Den Hout aanwezige berken en elzen, der iepen en iets later die der enkele esschen. Vielen de berken al niet reeds, door de witte kleur hunner stammen en hunne afhangende dunne twijgen, in het oog, men zou ze toch al dadelijk herkennen aan hunne bijna ruitvormige bladeren. Hunne lange mannelijke en korte vrouwelijke bloemkatjes ontspruiten terzelfder tijd als het jonge loof. Bij den els vertoonen de bloemkatjes zich reeds vóórdat de breede bladeren ontluiken.

Gaat in bloei de iep alle andere boomsoorten voor, ook al zeer vroeg rijpen zijne vruchtjes. Reeds in Mei waaien die kleine, platte, gevleugelde vruchtjes van de boomen en vindt men overal de wegen, die naar Den Hout leiden, daarmede bedekt.

Eerst vrij laat verschijnt het fraaie jonge eikenloof, dat, met zijne vele nuancen van bruin en groen, vooral veel schoonheid bijzet aan den Nieuwen Hout. Men vindt er verschillende soorten van eiken, waaronder met zeer diep ingesneden bladen. Ongeveer tegelijk met het ontluiken der bladeren, gewoonlijk vrij laat in Mei, openen de eiken hunne lange, geel gekleurde, mannelijke en hunne kleine vrouwelijke bloemkatjes. In den Ouden Hout staan enkele acacia's, die hun fraai gevind blad eerst laat ontplooien.

Door den geheelen Hout komt allengs meer verscheidenheid in de tinten van groen. Maar opmerkelijk is het ook, hoe het gebladerte des te vroeger ontluikt naarmate in de verschillende gedeelten de zon meer onbelemmerd haar invloed kan doen gelden.

Hebben over 't algemeen de bloemen der boomen weinig aanzien en dragen zij daardoor ternauwernood bij tot opluistering van het bosch, toch zijn er enkele soorten, die door hun rijken bloementooi in het voorjaar gedurende korten tijd eenige plekken in Den Hout versieren. Dit doet o.a. een enkele Meidoorn met zijne trossen van licht rooskleurige bloemen, die bovendien een heerlijken geur verspreiden, terwijl elders de witte vlindervormige bloemen der acacia's in het oog vallen. Maar het grootste sieraad zijn toch de fraaie, groote, piramidale bloemtrossen der kastanjeboomen, die in de eerste helft van Mei geheel geopend zijn. Een in vollen bloei staande kastanjeboom heeft inderdaad een prachtig voorkomen. De bloemen zijn geelachtig wit van kleur met rozenroode vlekken. Bij den ingang van Den Hout, nabij het societeitsgebouw, staan een paar kastanjeboomen van de soort aesculus rubicunda met roode bloemen.

Meer en meer ontwikkelt zich nu ook de bloementooi der lage flora, der kruidachtige planten, die met haar rijke verscheidenheid van kleuren den grond versieren. De helmbloem (corydalis) heeft geheel uitgebloeid; hare paarse bloemen ziet men nergens meer, echter nog wel de gele ficaria's, hoewel reeds minder talrijk. Slechts op een paar plaatsen in Den Hout vindt men de elders in bosschen, o.a. ook in het Haagsche Bosch, zoo menigvuldig tierende anemoon (anemone nemorosa)

met hare witte of lichtroode bloemen. Reeds vroeg in de lente ziet men de kleine paarse bloempjes eener eerenprijs: veronica hederifolia, die haar naam (eer-en-prijs) ontleent aan de groote waarde, die men vroeger aan eene soort van dat geslacht, de V. officinalis, als geneeskracht, toekende. Tot de vroeg in Den Hout bloeiende planten behoort ook de hondsdraf of aardveil (glechoma hederacea) met hare talrijke violet-blauwe bloempjes, gelijk elders, zoo ook hier, eene der algemeenste planten, die tot in Juli blijft bloeien, alsmede de paardenbloem of molsla (taraxacum officinale) met haar gele bloemen en, op opene zonnige plekken, de gemeene veldkers of pinksterbloem (cardamine pratensis) met hare roodachtig witte bloemen. Hier en daar, geenszins algemeen, vindt men de saxifraga granulata met hare gevulde witte bloemen, welk plantje, behalve dien van 'knollige steenbreek', ook den zonderlingen naam van 'Haarlems klokkenspel' draagt. Op enkele plekken in den jongen Hout wordt in Mei het oog verrast door de vogelkers, ook hondskers en wilde sering geheeten (prunus padus), met hare fraaie witte, sterk naar honig riekende, bloemtrossen. Tegen het einde van Mei ziet men er zeer veel anthriscus sylvestris, het stekelzaad, met hare sterk verdeelde bladeren en witte, in een scherm geplaatste, bloemen. De veronica hederifolia is nu uitgebloeid, maar allerwegen prijkt er thans het lieve hemelsblauw der iets grootere bloempjes van de veronica chamaedrys. Door den geheelen Hout vindt men haar overal tusschen het gras. Dan verschijnen in groote hoeveelheid, in geheele groepen, de witte bloemen der stellaria holostea, de zoogenaamde oogentroost-sterremuur, en vervolgens de helderroode koekoeksbloemen (lychnis diurna). Deze beide, die elk in grooten getale bijeengroeien, benevens de veronica, geven met haar helderwit, rood en blauw eene fraaie schakeering tusschen het gras en het jonge hout. De stellaria en de lychnis blijven het langst Den Hout versieren; vooral de eerste valt in groote hoeveelheid in het oog. Allerwegen tooit zij het gras met hare sneeuwwitte bloemen. Sommige plekken, zonnige plaatsen, zijn vol madeliefjes en paardenbloemen, welke laatsten na haar bloei hare grijze zaadpluizen vertoonen. Hier en daar groeit de witte doovenetel (lamium album) en minder talrijk de andere soort (l. purpureum) met hare kleine paarsroode bloempjes. Iets menigvuldiger verspreid zijn enkele soorten van het geslacht ranunculus, vooral r. acris, de scherpe boterbloem, met kleine heldergele bloemen. Slechts op een paar plekken in het westelijke gedeelte, en daar nog zeldzaam meer, groeit het vroegtijdig bloeiende blauwe welriekende viooltje (viola odorata). Het gaat allengs met dit plantje gelijk met andere, die vroeger in Den Hout voorkwamen, maar door bal-

dadige uitroeiing thans voorgoed van daar zijn verdwenen.

Over den geheelen Hout verspreid, maar nergens talrijk, vindt men de ornithogalum umbellatum met hare helderwitte, op de rugzijde groen gekleurde, bloemen. De kale bloemstengels dezer plant staan geheel afgescheiden van het lijnvormige blad. Alleen in het achterste gedeelte van Den Hout, voorbij de Spanjaardslaan, groeit menigvuldig de allium ursinum met hare breede lange bladeren en vrij groote witte bloemen.

In Juni en Juli vertoonen zich nog vele andere bloemen. Dan ziet men de kleine roode bloempjes van de roode of stinkende ooievaarsbek (geranium robertianum), de groote witte bloemen van de braambes (rubus fruticosus), klaversoorten, namelijk trifolium pratense met haar roode, en de rupsklaver (medicago lupulina) met haar kleine gele bloemen, alsmede op de opene, zonnige gazons, het langharig havikskruid (hieracium pilosella). Voorts bloeien nog, hoewel met onaanzienlijke, weinig in 't oog vallende bloemen, de weegbree (plantago), een paar zuring(rumex)soorten en de brandnetels (urtica dioica), die in groote hoeveelheid tusschen het hakhout groeien.

Juni en Juli is ook de bloeitijd der grassen. Wel bloeien enkelen reeds in Mei, maar dan toch nog op verre na niet zoo talrijk als in de beide volgende maanden. Tusschen het fraaie, lichtgroene, hooge vette gras onderscheidt men dan de bloemen der vele, in bloeiwijze van elkander verschillende soorten. Vooral vallen in het oog de bloemaren van de kropaar (dactylis glomerata), die van het geurige reukgras (anthoxantum odoratum), de vossestaart (alopecurus pratensis), het zorggras (holcus lanatus), en nog vele andere met nog fijnere bloemen.

Door de velerlei verscheidenheid van geboomte op deze kleine uitgestrektheid, vooral in den Nieuwen Hout, houden zich in de lentemaanden talrijke vogels in Den Hout op. De beuk, de eik, de linde enz., het opgaand hout en hakhout, die elkander gestadig afwisselen, ieder heeft meer of minder zijne eigen bewoners. Dat gezang, gefluit, gekweel, doet den wandelaar aangenaam aan. Hebben de kraaien en de spreeuwen Den Hout verlaten, dan komt reeds vroeg in het voorjaar de tortel, een fraaie vogel, die van April tot September als trekvogel hier vertoeft. Tot de vroege voorjaarsboden behooren ook de lijsters, in het laatst van April of begin van Mei gevolgd door de zwaluw en door den koekoek, die trekvogel, die met zijn eigenaardig geroep ons het naderen van den zomer verkondigt. Het roodborstje en de kwikstaart zetten door hun lustig gefladder levendigheid bij. Maar nog het meest welkom is natuurlijk de nachtegaal, wiens bekende slag des avonds vele wandelaars Hout-waarts lokt. Later ziet men talrijke wilde duiven vliegen door het bosch.

Die vogels vervroolijken ons door hunne levendige bewegingen en hun luid gezang. Tijdens de vele nog in het lenteseizoen heerschende gure dagen doen zij oog en oor reeds aangenaam aan. Maar het grootste genot schenken zij in de morgenuren, op heldere schoone dagen in Mei en Juni, wanneer zich de meest mogelijke verscheidenheid van stemmen het talrijkst doet hooren. Met welbehagen plaatst men zich dan op eene der rustbanken tusschen het geboomte, dat prijkt in zijn schoonsten dos, verlevendigd door het gezang der vogelen, verwijderd van het gewoel der stad.

III.

Wij bevinden ons in 't hartje van den zomer. De plantengroei in Den Hout heeft zijn volle ontwikkeling bereikt, maar daarmede nadert, helaas, ook maar weder al te

spoedig het tijdperk van verval. De dichte, gevulde kronen bezitten haar donkerste tinten, op den bodem verdringen zich de heesters en kruiden. Hetzij wij den blik richten naar de boomen, hetzij naar de bloemen die de grasperken sieren, er is veel wat voor het opmerkzaam oog de aandacht trekt.

Welk een kolossalen omvang bezit de breed vertakte, sierlijke, bijna cirkelronde kroon van zoo menigen statigen beuk in den Ouden Hout! Elders valt een prachtige eik door zijn forsche gestalte, zijn zware kroon van dikke, sterk gekromde takken in het oog. Een geheel normaal ontwikkelde eik doet zich steeds voor als het toonbeeld van kracht, vooral waar hij geheel op zich zelf staat, op kruispunten of langs randen, alwaar hij onbelemmerd naar alle richtingen zijne takken kan uitschieten. In de nabijheid van den railweg staat een eik, welks fraaie, gelijkmatig ronde kroon, een grondvlak beslaat van ruim vierhonderd en vijftig vierkante meters.

Hoe fraai zijn nu de wijdvertakte linden der Spanjaardslaan met hunne breede, dichte kronen, die eene donkere schaduw verspreiden! In Juli verspreiden hare bloesems een aangenamen geur.

Met welgevallen rust het oog op menige gemengde boomengroep, die, vooral in den Ouden Hout, een sterk contrast vormt met het zuivere, onvermengde, hoogbejaarde beukenbosch.

Onder het onafgebroken schaduwrijk dak van het beukenbosch in den Ouden Hout vindt men uiterst weinig plantengroei; veel minder dan onder de eiken en andere met nog ijlere, minder regelmatige kronen. Maar rijker nog is de bloementooi op de opene grasperken, die het geboomte afwisselen. Verreweg het meest vallen thans nog in 't oog de witte bloemen der stellaria holostea, benevens de roode koekoeksbloemen.

Hoe schoon doet zich nu de Hertenkamp voor, dat fraaie, golvende, uitgestrekte gazon met zijne groepen van zware, statige boomen, onder welker breede, schaduwrijke kronen de reeën zich zoo gaarne nedervleien gedurende de heetste uren van den dag!

Des Zondags heerscht er nu eene drukte van wandelaars in Den Hout. Als vanouds komen dan, vooral op de Pinksterdagen, ook zwermen van Amsterdammers gaarne een uitgaansdag wijden aan dit gedeelte van Haarlems schoone omgeving. Wie op een zomer-Maandagmorgen Den Hout doorwandelt, ergert zich maar al te zeer aan de talrijke bewijzen, welke van dat drukke vertier zijn achtergebleven. Vooral in den omtrek der rustbanken is dan de grond als bezaaid met papieren, de omslagen der versnaperingen, welke de bezoekers, vooral die van buitenaf, hadden medegebracht. En voor lessching

van den dorst bestaat in Den Hout zelf genoegzaam gelegenheid in de kiosken, alwaar melk en minerale wateren worden verstrekt.

De bij den ingang van Den Hout te midden van een bassin geplaatste fontein, spuit op Zon- en Feestdagen haar uit de duinen aangevoerd water in verschillende sierlijke vormen op. Bij de muziekuitvoeringen, vooral des Zondagsavonds, beweegt er zich eene dichte volksmassa en blijft ook aan de talrijke tafeltjes, vóór de beide in de nabijheid gevestigde logementen, geen plaatsje onbezet.

Ook voor paardrijders is Den Hout, met zijne talrijke zand- en verharde wegen, een heerlijk terrein. Ruiters en amazones ziet men soms in grooten getale het bosch doorkruisen. In de nabijheid bevindt zich de manege, van waaruit zij, die zich nog in het paardrijden moeten oefenen, daartoe in Den Hout, vooral in de stille morgenuren, eene uitmuntende gelegenheid vinden.

In den loop der maand September en het begin van October trekt de Haarlemsche jeugd in grooten getale naar het bosch om de beuknootjes te verzamelen, die in den Ouden Hout overal over den grond verspreid liggen. Maar daarmede kondigt zich tevens alweder de herfst aan.

De verkleuring van het gebladerte begint. October is de maand der kleuren. Maar helaas! die rijke kleurschakeering is ook tevens de voorbode van het afvallen van het loof. Het eerst vertoont zich de verandering, het verval, bij den kastanjeboom. Door eene reeks van tinten gaat bij dezen het groen allengs over tot lichtgeel. Ongeveer tegelijkertijd verkleurt de ahorn, echter niet zoo gelijkmatig, maar worden de bladeren, die langer aanblijven dan bij den kastanje, met zwarte vlekken bezet. Deze toonen aan dat de ontbinding begint. Het beukenblad wordt niet, zooals dat van den kastanje, geel, maar allengs bruiner, als met een donker gouden tint. Het iepenblad blijft langen tijd groen en verbruint langzamerhand vanaf zijn omtrek naar het midden. Het breede lindenblad krijgt gelijkmatig allengs een gelere kleur.

De eiken behouden hunne bladeren vrij lang, maar langer dan de opgaande boomen nog het eikenhakhout, welks loof tot zelfs laat in den winter nog onverdord aan de takken blijft hangen. De acacia's verliezen eerst vrij laat hun gebladerte, dat ook steeds zijne groene kleur behoudt. Vallen ten laatste die kleine blaadjes af, dan doen zij dit zonder aan den boom te zijn verdord of verkleurd. Hun donkergroen steekt dan tegenover alle andere tinten sterk af.

Ook al naar gelang van den leeftijd der boomen begint de verkleuring van het gebladerte vroeger of later, en daarna ook het afvallen van het loof. Vandaar die oneindige verscheidenheid van tinten in de maand October, niet alleen vanwege de velerlei soorten van boomen, maar ook afhankelijk van het levenstijdperk waarin zij verkeeren. In verschillende phasen zien wij de ten deele nog groene, maar toch al reeds met eene bruine tint overtogen kronen der beuken en iepen, de geelachtige kleur der linden, de forsche eikenkronen met haar ten deele nog donkergroen, ten deele reeds geheel verdord lichtbruin gebladerte, de gele kleur der kastanjebladeren e.a. Tusschen die ontelbare nuances van groen, bruin en geel steekt hier en daar het onverkleurd donkergroen van een sparreboom helder af.

Allengs ijler worden de kronen, waartusschen op de schoone najaarsdagen het, helaas maar al te vluchtig schijnende zonlicht, gestadig meer doordringt. Prachtig is de aanblik, wanneer dan bij een onbewolkten hemel de zon die oneindige reeks van kleuren beschijnt. Ik zou schilder willen zijn om die rijke verscheidenheid van tinten af te malen.

Wederom zeer schoon is nu het uitzicht van het paviljoen-terras, tusschen de verschillende boomsoorten door, die het lange gazon ter weerszijden begrenzen.

Maar hoe schoon die rijke afwisseling van kleuren ook zij, toch schenkt zij geenszins den aangenamen indruk, welken het bosch in het voorjaar oplevert, wanneer al het frissche, jonge groen, van een hernieuwd leven getuigt, wanneer het schoone jaargetijde vóór ons ligt.

Met het verkleuren van het loof nadert voor de meeste boomsoorten ook het tijdstip van het rijpen hunner vruchten, die bewonderenswaardige scheppings-producten, waarin weder de kiemen van nieuwe individuen zijn vervat. Slechts de iep deed, zooals wij vermeldden, zijne kleine vleugelvruchtjes reeds rijpen in Mei. Thans, in September en October, zien wij de eiken behangen met de langwerpig ronde, ten halve in hare napjes besloten vruchten, terwijl van de beuken in menigte de driekantige nootjes afvallen, die besloten lagen in eene dikke vierdeelige kelk, welker kleppen openbersten. Gewaagde ik reeds van het vergaren der beuknootjes door de Haarlemsche jeugd, evenzoo tracht zij de eikels te bemachtigen, hetgeen echter minder gemakkelijk geschiedt, daar deze, ook minder overvloedig dan de beuknootjes, langen tijd aan de boomen blijven hangen. Dit is ook het geval met de grootere vruchten van de kastanjeboomen, die ook door de boschwachters zelven in de kronen worden verzameld. De groote, meelrijke zaden der kastanjes leveren een geschikt voedsel voor het vee, maar vooral voor paarden, waaraan deze boom dan ook zijn naam van ‘paardenkastanje’ ontleent. Ook de reeën in den Hertenkamp eten gaarne deze vruchten; daarom wordt deze boom ook menigvuldig in de aan buitenplaatsen verbonden hertenkampen geplant.

Zijn de takken ontbladerd en vallen ook de vruchten af, zoo is daarom toch voor de boomen geen tijdperk van volslagen rust ingetreden. Daarvan getuigt de stille, nieuwe formatie, de in de nog ternauwernood zichtbare talrijke knoppen voorbereide vorming van bladeren en bloemen voor het volgend jaar.

Het gras in Den Hout ziet nog volkomen frisch, wanneer de daarop verspreid staande boomen reeds hun loof hebben verloren. Enkele bloemen blijven er ook nog lang eenige schakeering geven. Nog laat in den herfst, nog in November, ziet men hier en daar tusschen het struikgewas de roode koekoeksbloem. Men ziet ze zelfs nog na de eerste nachtvorsten.

Gedurende korten tijd trekken nu andere plantenvormen in Den Hout de aandacht, namelijk de in

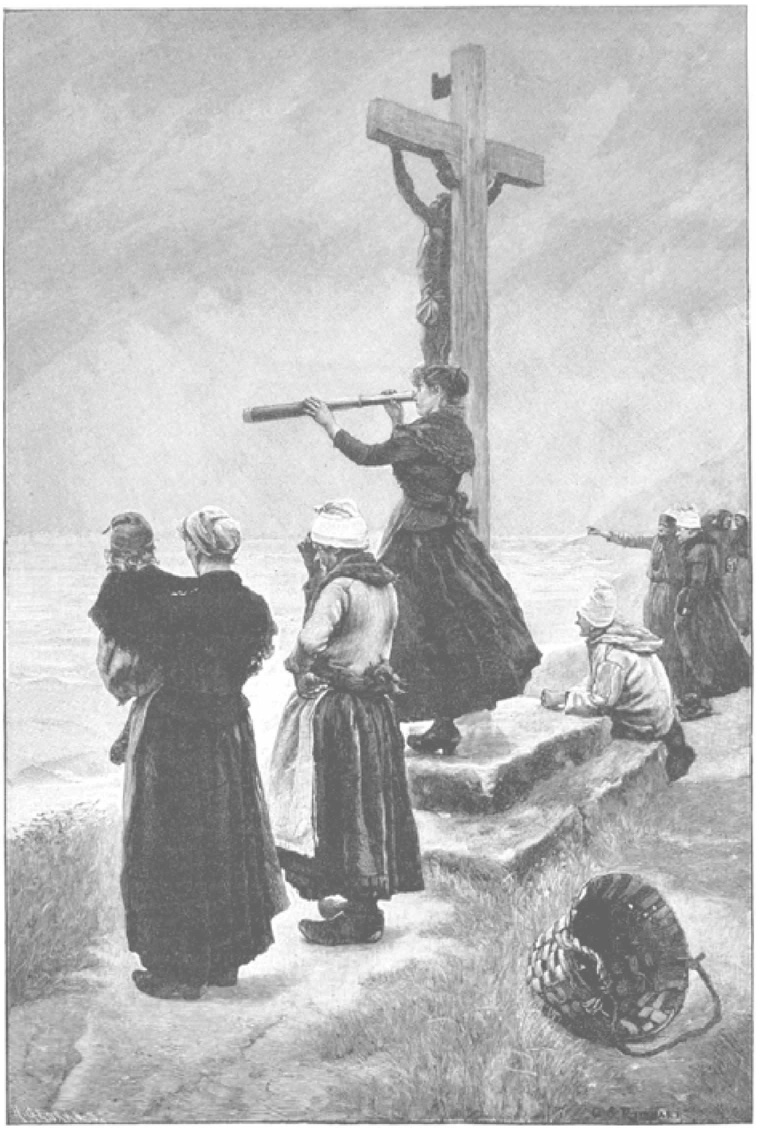

IN ANGST EN FREEZE. Naar C.S. Reinhardt. (Zie blz. 382.)

zoo velerlei verscheidenheid gevormde Paddenstoelen. Hun verschijning wordt geheel door het vochtgehalte der atmosfeer bepaald. Wanneer in October of het begin van November mist en regen lucht en bodem doordringen, dan verrijzen allerwegen de paddenstoelen uit den grond, die zich met reuzenkracht ontwikkelen. Wat verschillende vormen en kleuren worden wij gedurende die in den regel slechts korte tijdruimte gewaar! Paddenstoelen met lange dunne of korte dikke witte stelen, met fraai, zuiver roode en ook wit gevlekte platte schijf, met gele of witte hoedjes, met groote en bijna zwart gekleurde schijven, soms bijna rond, met groote gelijkenis op een aardappel, enz.

De grond, paden en grasperken, wordt allengs geheel bedekt met de afgevallen bruine en gele bladeren. Onkenbaar worden de paden, vooral in de geregeld met opgaand geboomte bezette plaatsen, zooals in het samenhangende beukenbosch van den Ouden Hout. Is dat bladtapijt door regen met vocht verzadigd, dan zijn die paden ook geheel onbegaanbaar. Jaarlijks wordt, in de maand November, openbare veiling gehouden van het afgevallen blad. Die verkoop geschiedt bij partijen, die in den regel worden opgekocht door bloemkweekers en tuiniers, die ze eerst, gedurende den winter, gebruiken tot bedekking hunner bloem- en groentenbedden, waarna dit meer en meer verrottend gebladerte nog een goeden mest oplevert. Dagen, ja weken achtereen, ziet men de met blad volgeladen wagens Den Hout uitrijden. Alleen van plaatsen, die met nog jong geboomte bezet zijn, wordt het afgevallen loof niet verkocht. Dáár blijft het liggen ter vermeerdering van het voedsel in den grond.

Doen, vooral in November, de najaarsstormen zich gelden over Den Hout, dan trekken reeds vroeg in den morgen vele behoeftige lieden er heen om in het bosch de takken en twijgen op te rapen, die de wind van de boomen heeft geslingerd. Dat lichte hout verschaft hun nog eene sobere brandstof. Wel is waar is het sprokkelen van hout en rijs er eigenlijk niet geoorloofd, maar oogluikend wordt zulks in het najaar den armen toegestaan.

Welk een geheel ander voorkomen heeft Den Hout thans verkregen! In November heerscht er weder eene diepe stilte, bijna geen wandelaar ontmoet men er meer; het bosch, met zijn somber aanzien, is als uitgestorven; geen andere vogelstem doet zich meer hooren dan het geschreeuw der spreeuwen en van eene enkele lijster, terwijl de kraaien met haar wilde vlucht het naderen van het ruwste jaargetijde verkondigen. Vele boomstammen worden nu met een grijsachtig kortmos overtogen; aan de takken hechten zich talrijke zwammen, welker ontwikkeling zoozeer bevorderd wordt door den natten mist, die zich in het late najaar zoo dikwijls voordoet. Vooral de beukenstammen krijgen door dat vale kortmos een grauw aanzien. Is in die donkere, natte Novemberdagen alles onder den invloed van vocht, dan heerscht er ook een benauwde, onaangename geur, een walm van verrotting, in het bosch.

De eerste, eenigszins krachtig optredende nachtvorsten geven aan Den Hout weder een ander aanzien. De nog aan de boomen hangend gebleven bladeren vallen dan meerendeels af. Dan vindt men des morgens het gras en de twijgen met kleine ijskristalletjes bezet. Fraai is dan ook het als met wit waas overtogen eikenhakhout, dat nog veel van zijn gebladerte behield. De takjes zijn geheel met fijne naaldjes omgeven. Beschijnt dan de zon het bosch, die het legio kleine kristalletjes als diamantjes doet schitteren, is de blauwe hemel geheel onbewolkt, welk een oneindig aangenamer indruk maakt dan weder voor een wijle Den Hout in vergelijking met de vorige dagen of weken, toen alles, nat en klam, zulk een grauw voorkomen had!

De bijzondere, eigenaardige indruk van een bosch als Den Hout bij den aanvang van den winter, blijft niet zonder invloed op de stemming van ons gemoed. Zijn de bladeren, die reeds alle hunne werkzaamheid hadden verloren, afgevallen, hebben de laatste zangvogels het bosch verlaten, verzamelt een arme nog het laatste sprokkelhout, strijken ijzige nevelen over het woud, dan is 't alsof ons het ‘memento mori’ wordt toegeroepen.

De allengs vroeger ter kimme dalende zon, de zich op het middaguur van dag tot dag verder uitstrekkende schaduw der stammen, verkondigen de nadering van den kortsten dag.

Maar intusschen sluimert in de knoppen reeds het nieuwe leven; kracht en stof, thans schijnbaar in rust, zullen nieuwe vormen te voorschijn brengen, en wanneer de lente komt en de geheele natuur van herleving getuigt, dan wordt 't ook weder overschoon in den Haarlemmer Hout.

Apeldoorn, 1892.

In angst en vreeze.

O zee! o groote, wijde zee!
   Wat zijt ge schoon - en wreed!
Hoe heerlijk ruischt uw golfgeklots, -
   Wat brengt ge een naamloos leed!
Nu slaan we u met verrukking gâ,
   In al uw trotsche pracht, -
Straks staren we u vol afschuw aan,
   Bij 't woeden van uw macht!

Hoe menig weenend vrouwenoog
   Heeft aan uw strand, o zee!
In angst en vreeze rondgezien,
   Of 't schip ook kwam ter reê,
Waarmeê de man en vader nu
   Sinds dagen werd verbeid,
Om wien door vrouw en kindren reeds
   Zoo bitter is geschreid.

Hoe vaak kromp hier een hart ineen,
   Bij 't buldren van den vloed,
Die als een stortzee nedersloeg
   Op d' ingezonken moed;
Als ieder stormgeloei de hoop
   Op redding mindren deed,
En telkens weer een bange zucht
   't Benauwd gemoed ontgleed!

Maar hoe juicht dan dat moederhart,
  Wanneer 't gewapend oog
Daar in 't verschiet de vlag ontdekt,
  Wier kleur haar nooit bedroog!
Dan ijlt ze met geheel haar ziel
  Tot den geredde heen,
En smelt eerlang aan d' eigen haard
  Hun lofgezang ineen!

H.V.

October '92.

Wees maar weer goed op me!

Bied daar nu eens weerstand aan! 't Zou ons ten minste geducht verwonderen, als hij er zich niet door liet inpakken.

Natuurlijk, niet zoo maar dadelijk, niet zonder slag of stoot, - dat spreekt van zelf! Dáárvoor is zijne boosheid te ernstig, en te goed gegrond óók. Ja wel, nu speelt zij mooi weer, denkt hij; maar zij mag praten wat zij wil, hij heeft dubbel en dwars gelijk. Dat hij veel, heel veel van haar houdt, misschien te veel, dat weet zij wel; maar daarom behoeft zij zich nu toch niet te gaan verbeelden, dat een verstandig man, die al meer dan drie maanden getrouwd is, zoo maar met zich laat sollen! Dat geeft hij haar dan ook met ronde woorden te kennen. Of is een man als hij verplicht om iederen middag een half uur op zijn eten te moeten wachten? Hij werkt graag, maar hij heeft ook graag zijn rusttijd en zijn rustig etensuurtje, zoodat hij niet in vier of vijf happen zijn maal naar binnen behoeft te schrokken.

En dit is nu reeds voor den derden keer gebeurd! Den eersten dag heeft hij niets gezegd, den tweeden is hij gaan pruttelen, maar nu is hij werkelijk boos. En met reden, meent hij; zie maar eens naar zijn kwaad gezicht!

Maar wie er ook bang voor is, zij niet. Zij weet wel, dat hij zoo kwaad niet is, als hij er uitziet. Met haar liefsten lach en haar zoetste stem belooft zij, dat het nooit, neen, nooit meer gebeuren zal; dat zij in 't vervolg beter op de klok zal letten, en hij altijd een gedekte tafel zal vinden als hij thuiskomt. En als zij hem dan van ter zijde met hare mooie oogen eens goed aankijkt, en haar kleine handje op zijn gespierden arm legt, en hem zoo veelbelovend toeroept: ‘Kom, vent! wees maar weer goed op me!’ dan zal hij toch niet lang tegen kunnen spartelen. Al is zoo'n booze man ook reeds meer dan drie maanden getrouwd, - dáár kan hij toch nog geen weerstand aan bieden.

Een nacht in een opiumhol.
Door den schrijver van: ‘Het dagboek van een dooden man.’

Ja, ik heb opium gerookt in Ratcliff Highway, in het hol dat door Charles Dickens bezocht werd, en uit de pijp die de eer had, dien beroemden romanschrijver misselijk te maken.

‘En hebt gij heerlijke droomen gehad? En waar geleken zij op?’ vraagt een vriendelijke lezer.

Ja, ik had heerlijke droomen, en ik twijfel er niet aan, of met behulp der verbeeldingskracht, en een behendige manipulatie van De Quincey, zou ik eene fantastische schilderij van het opium-rooken en zijne uitwerkselen kunnen samenstellen, die dan misschien zou kunnen doorgaan voor een getrouwe beschrijving van wat werkelijk plaats had. Maar, 'My Lord en Jury' - om de historische woorden van Mrs. Cluppins aan te halen, toen zij in kruisverhoor werd genomen door Serjeant Buzfuz - 'My Lord en Jury, ik wil u niet misleiden': wat die droomen waren, zou ik thans niet meer kunnen beschrijven, al kon ik er ook mijn leven mede redden, want zij waren te etherisch en te onstoffelijk om gegrepen en vastgehouden te worden, gelijk naakte feiten, in woorden door eene andere pen dan die van een Coleridge of een De Quincey. Ik zou evengoed kunnen beproeven om u door middel van een model in klei eenig denkbeeld te geven van de prisma-glansen en regenboog-schakeeringen, die er kringen en wisselen en elkaar verjagen rondom de veelkleurige zijden van dien drijvenden tooverbol, dien wij een zeepbel noemen, als te beproeven om zonder hulp of steun van anderen mijne droomen in woorden te beschrijven. Dat is de reden, waarom ik mij in deze vertelling ten strengste beperkt heb tot de feiten van mijne ervaringen.

De eigenaar van het hol, dat ik bezocht, was een Chinees, Chang geheeten, die mij met een onverholen grijnslach van boven tot onder opnam, - niet alleen toen ik voor de eerste maal met hem in kennis werd gebracht door den vriend, die mij op sleeptouw had medegenomen naar het etablissement, maar zoo lang als ik binnen het bereik van dien grijnslach bleef. Een oningewijd toeschouwer had tot de niet onnatuurlijke gevolgtrekking kunnen komen, dat ik stokdoof en stom er bij was, en dat onze gastheer zijn best deed om door middel van zijne gelaatstrekken de hartelijkheid uit te drukken, die hij niet in staat was mij in woorden te kennen te geven. In antwoord op een toevallige opmerking, door mijn medebezoeker gemaakt, keerde de Chinees een oogenblik zijn hoofd naar diens gelaat om, maar wendde het dadelijk weer af, om opnieuw zijne grimassen tegen mij te hervatten, alsof ik, en ik alleen, het onderwerp van hun gesprek was, en alsof hij half en half vreesde dat ik zou denken, dat hij er niet behoorlijk belang in stelde. Bij de weinige woorden, die ik met hem wisselde, vond ik hem buitengewoon beleefd, en hij gaf zich veel moeite om mij aan het verstand te brengen, dat de totale afwezigheid van zijn haarstaart niet aan zijn eigen wil en toedoen moest worden geweten, maar aan het feit dat dit sieraad was afgesneden door een onbekend persoon, of onbekende personen, terwijl hij dronken was of te slapen lag - dat kon ik niet met zekerheid uitmaken. De doodelijkste beleediging, die een Chinees kan aangedaan worden (begreep ik van hem), bestaat in het afsnijden van zijn haarstaart; en alleen bij de vermelding van deze ramp en van zijne begeerte om een vreeselijke wraak op de bedrijvers dezer wandaad te nemen, scheen zijn verlegen makende glim-

lach voor een oogenblik te verdwijnen. De gedachte aan de hem aangedane beleediging, en aan de daaruit voortvloeiende vernedering in de oogen zijner landgenooten, bracht zulk eene kwaadaardige uitdrukking in zijne perkamentkleurige gelaatstrekken teweeg, en deed zijne kleine sluwe oogen zóó afschuwelijk draaien en rollen, dat ik blijde was toen ik het gesprek op een aangenamer onderwerp kon overbrengen, ook al had dit het onvermijdelijk gevolg, dat ik bij vernieuwing gefixeeerd werd door dien zoetsappigen en doordringenden glimlach, die zoo eigenaardig met hem vereenzelvigd scheen. De glimlach werd zelfs scherper dan ooit, toen ik hem mededeelde, dat ik een pijp opium wenschte te gaan rooken. De wijze waarop hij zijn gelaat naar mij omwendde (met inbegrip van den glimlach, die mij met zijne stralen omvatte en verlichtte) stond voor de geheele wereld gelijk met het eigenaardige gebaar van een politieagent, die het schijnsel van zijn dievenlantaarn op een verdachte laat vallen. Met een slotgrijns, die zijne gelaatstrekken voor eeuwig dreigde te verwringen, noodigde hij ons uit hem te volgen, en ging hij ons voor op de afschuwelijkste en verraderlijkste trap, die ik ooit gedoemd ben geweest te beklimmen.

'Hol' was een zeer gepaste naam voor de rookerige spelonk, waarheen hij ons geleidde. Het was er morsig en donker, daar het lokaal alleen verlicht werd door een walmende lamp op den schoorsteenmantel, en de ruimte was niet veel grooter dan die van een gewone etens- of kleerenkast. De muren, die eene vuilgele kleur hadden (niet ongelijk aan het 'wit' van de oogen der rookers), waren geheel kaal, met uitzondering van de zijde tegenover de deur, waarop, onbegrijpelijk genoeg! een ruw gekleurde en foeileelijke prent van de kruisiging geplakt was. Het meubilair bestond in drie hooge matrassen, met kleine tafeltjes, waarop pijpen, lampen en opium waren gereed gezet.

Op die matrassen lagen twee ellendige rookers neergehurkt of ineengedoken, - een hunner met het wit, of laat mij liever zeggen 'geel' van zijne oogen op de zoldering gevestigd, terwijl de ander, wiens sluimering wij blijkbaar gestoord hadden, met een half verbaasde, half stompzinnige uitdrukking om zich heen zat te kijken. Zeker iets in het voorkomen dezer mannen - hetzij de spookachtige bleekheid van hun tint, of de lusteloosheid hunner houding - herinnerde mij zeer sterk aan de 'witte melaatschen' in Noorwegen. In de gasthuizen daar te lande heb ik lijders gezien, wier uiterlijk over 't algemeen groote gelijkenis had met dat van deze mannen, ofschoon de huid van den witten melaatsche meer een melkkleur heeft - alsof zij werkelijk gebleekt ware - dan die van den opiumrooker, die er morsiger en geler uitziet. De overige aanwezigen in het hol, waaronder twee Chineezen, waren klaar wakker. De derde was een halfnaakte Maleier, met een uiterst slecht voorkomen, die bij mijn binnentreden angstig heenkroop en zoo diep mogelijk trachtte weg te duiken in de schemering van een donkeren hoek, vanwaar hij ter sluiks op mij lag te loeren, tamelijk wel op dezelfde wijze waarop de opgesloten pythons en boa's in het slangenhuis van een dierentuin naar de bezoekers gluren, die tegen de glasruiten hunner hokken tikken. De Chineezen daarentegen schenen mijne komst met genoegen op te merken; en nadat ik aan den naastbij zijnde mijn sigarenkoker had ter hand gesteld, met verzoek dat hij en zijn vriend er zich uit zouden voorzien, gedroegen zij zich terstond bijzonder fideel en gezellig. Een hunner legde, tot mijne verbazing, onmiddellijk het smerige ding ter zijde, waaruit hij zat te rooken, en begon met zichtbaar genot aan de sigaar te zuigen. De ander, die het rolletje tabakskruid dadelijk

in zijn zak gestoken had, ging op zijn rug liggen, met zijne armen achter zijn hoofd, en zijne beenen zoo hoog mogelijk tegen zijn lijf opgetrokken, in welke zeldzaam bevallige en gemakkelijke houding hij een gesprek voortzette met zijn vriend, waarbij hij mij evenwel onafgebroken en uitvorschend bleef gadeslaan door de reet tusschen zijne knieën.

Op het oogenblik van mijn bezoek, en alvorens ik eenige verdere waarnemingen betreffende de omgeving kon doen, werd ik niet weinig verrast door het binnentreden van eene jonge Engelsche vrouw, die er volstrekt niet kwaad uitzag en met een hoffelijk 'goeden avond' door mij gegroet werd, hoewel ik slechts een wantrouwend en stuursch hoofdknikje in antwoord daarop ontving. In 't eerst hield zij zich bezig met een der Chineezen onder zijne armen te kriebelen, waarbij zij zich blijkbaar niet weinig vermaakte met de vlagen van woest, spookachtig en onbedaarlijk gelach, waarin hij telkens uitbarstte; maar toen dit spelletje haar eindelijk begon te vervelen, zette zij zich neder op de hooge matras, waarop ook mij eene plaats was aangewezen, en ging zij tot eene nauwkeurige monstering van haren bezoeker over. Beginnende bij mijne laarzen, en zoo opklimmende langs mijn broek en mijn vest naar mijn boord en mijn gezicht, bekeek zij mij van onder tot boven zóó critisch en taxeerend, dat ik mij eens of tweemaal verbeeldde, de reeksen cijfers te kunnen zien, die zij in hare gedachten zat op te schrijven, en ik haar bij zich zelve kon hooren zeggen: 'Laarzen en broek, we zullen maar zeggen vijf shillings; horloge en ketting, ieder een paar pond; dat zal dan samen, met jas en vest, een dertig shillings maken, dus alles en alles, met inbegrip van een kleinigheid voor ringen, los geld en hemdsknoopjes, samen om en bij de veertig schillings, - dat is *uw* cijfer, jonkman! zoo precies als ik het kan uitrekenen.'

Terwijl ik dit alles aanzag, was mijn gastheer, de heer Chang, druk bezig met het maken van toebereidselen voor mijne eerste proefneming in het rooken of 'schuiven,' waartoe hij kleine balletjes opium (een bruinkleurige, lijmachtige zelfstandigheid) op een speld stak en ze telkens weder tegen de pijp rolde, die ongeveer de grootte van een kleine dwarsfluit en aan het ondereinde een wijd bakje of vaasje heeft, uitloopende in een dun voetje. In de opening van dat voetje wordt de met het 'heulsap' besmeerde speld gestoken, de pijp vervolgens boven een lamp gehouden, en de dampen van den smeulenden opium ingeademd. Deze operatie is volstrekt niet zoo gemakkelijk als men wel denken zou; want zoodra ik maar even de pijp van mijne lippen verwijderde, om aan eene snel opkomende neiging tot hoesten toe te

geven (en in het eerst moest ik er werkelijk een weinig van hoesten), ging zij onvermijdelijk uit. Doch door herhaalde malen opnieuw mijn toevlucht tot de lamp te nemen, gelukte het mij eindelijk, het vereischte aantal pijpen uit te rooken, en verzonk ik langzaam en onmerkbaar in de diepe wateren der sluimering, totdat zij zich ten laatste boven mijn hoofd sloten en ik als een willoos en wezenloos voorwerp werd gewiegeld en weggedragen op den eindeloozen, zeewaarts stroomenden vloed van den slaap.

Van mijne droomen heb ik, zooals ik reeds zeide, slechts de nevelachtigste herinneringen. Voor zoover

WEES MAAR WEER GOED OP ME! Naar C. Zewy. (Zie blz. 383.)

ik ze nú nog in mijn geheugen kan terugroepen, had ik een gewaarwording van te zeilen, als op een wolk, in gewesten van blauwen en golvenden ether; van te zien, door misten van purper en goud heen, naar een tafreel vol zonnige zeeën en glansende kusten, waar ik, naar het mij voorkwam, de 'Elyzeesche velden' der fabelleer aanschouwde, zich mijl aan mijl in de verte uitstrekkende; en van kijkjes op paradijsachtige landschappen, die naar mij toe dreven als door een wereld van wateren, en daarna verflauwden en wegzonken in een verblindende pracht van overschoone kleuren en in een visioen van warme, blanke armen en smachtend hijgende boezems...

En zoo sliepen wij in, ik en mijne beklagenswaardige lotgenooten, totdat, om met Rosetti te spreken:

Sleep sank them lower than the tide of dreams,
   And their dreams watched them sink, and slid away.
Slowly their souls swam up again, through gleams
   Of watered light, and dull drowned waifs of day;
Till, from some wonder of new woods and streams,
   He woke and wondered more.

Ja, ik 'ontwaakte en verwonderde mij nog meer,' - ik ontwaakte, om mij met verwondering af te vragen, waar ik was, en waar mijne laarzen, mijn hoed en mijne parapluie waren; ik ontwaakte, om mijn trouweloozen vriend, die beloofd had mij

in mijne sluimering te zullen bewaken, op zijn wachtpost in vreedzamen slaap terug te vinden; en ik ontwaakte met een smaak in mijn mond, die alleen vergeleken kan worden bij een middending tusschen uien en slechte tabak. En die smaak, gepaard met een berstende hoofdpijn en eene algemeene verdooving van geestvermogens, was genoeg om mij de eerstvolgende paar dagen voortdurend te herinneren aan mijn bezoek in het opiumhol van Ratcliff Highway.

Een vroolijk mopje.

Kniezers en zemelknoopers mogen beweren, dat deze aarde een tranendal is, gelukkig zijn er nog altijd menschen, en vele menschen óók, die er heel anders over denken. Zij laten de pessimisten maar aanpraten, en genieten vroolijk en onbezorgd het goede der aarde in de dagen huns levens.

Wat ze gelijk hebben! Het is vrij wat beter, de wereld te bekijken met een paar heldere, opgeruimde oogen, dan door een zwarten bril. Zorg en verdriet moet men zoo lang mogelijk buiten de deur zien te houden.

Zoo denkt onze jonge vriend in dezen timmermanswinkel er blijkbaar óók over. Hij behoort tot het benijdenswaardige ras der ‘vroolijke Fransjes’, die tegenwoordig, helaas! hoe langer hoe zeldzamer beginnen te worden. Maar hij is er nog een van den echten, ouden stempel. Opgeruimdheid en levenslust staan op zijn flink, openhartig gelaat te lezen, en het is bepaald een genot, hem eens goed in zijne eerlijke oogen te zien. Als die oogen de spiegels der ziel zijn, ziet het er bij dien jongen van binnen goed uit.

En nu zit hij daar in zijn eentje achter in de werkplaats zichzelf te amuseeren. Het is schafttijd, en terwijl de andere knechts liggen te slapen, of op straat hun pijp rooken, heeft hij de groote harmonica ter hand genomen en speelt hij van ‘Schep vreugde in 't leven!’ van ‘Wij gaan nog niet naar huis’, of een dergelijk vroolijk mopje. De muren der oude werkplaats weerkaatsen de jolige muziek, en vinden het misschien wel een aangename afwisseling na het dreunen der hamerslagen en het knarsen der zagen. ‘Gaat het niet aardig?’ schijnt de guit ons met zijn lachend gezicht te vragen. En het moet wel een aartsknorrepot zijn, die dat n i e t aardig vindt!

Veldconcert.

Er is tegenwoordig een streven onder het menschdom merkbaar, om allerlei dingen in de open lucht af te doen. Godsdienstige feestvieringen, staatkundige vergaderingen, demonstraties van politieke partijen, ‘open air meetings’ - ze zijn er in de laatste jaren aan de orde van den dag.

Ook dit zingende viertal houdt een ‘open air meeting’, als men het dan zoo noemen wil. Maar het zal natuurlijk wel een geïmproviseerde meeting zijn, anders was al het aardige en kinderlijke er af. Daarom geven wij liever den naam van veldconcert aan hunne toevallige samenkomst. Waarschijnlijk is het een tooneeltje uit de jongste zomervacantie, en vormt het eene prettige herinnering daaraan in deze dagen, nu het mooie seizoen reeds zoo lang achter ons ligt.

Zoo zonder opzet is het aantrekkelijke groepje hier bijeen. Uitgelokt door het prachtige weer, zijn de vier buurkinderen samen een wandeling gaan doen langs velden en wegen, om naar hartelust te spelen, bloemen te plukken, kransjes te vlechten, kapellen te vangen, en wat hun al verder in 't hoofd komt. De jongen nam zijn teekenboek mede, niet om te teekenen, maar om er groote boombladeren in te leggen. En zoo zijn ze op weg gegaan, totdat ze nu, moe gespeeld en gedarteld, hier op een weiland zitten te rusten en tot verpoozing hunne schoolliedjes zingen. De jongen gooit er een grapje onder en neemt zijn teekenboek voor zich, of het een bundel van Schubert of Abt is, maar zijn gezicht houdt hij goed in de plooi. Andere toehoorders dan de bloemen, het groen en de vogels hebben ze niet, maar daar denken ze niet aan, en dáárom juist klinkt hun wildzang zoo mooi hier op het vrije, open veld. Als hier geen poëzie in schuilt, waar is ze dan wel te vinden?

De ring.
Novelle van Herbert Stoll.

In het dorpje Les Pernes was de jonge, eenigszins excentrieke vorstin Orsoff, die met haren echtgenoot in het zuiden van Frankrijk vertoefde, uit haar ponywagentje gestegen om, zooals zij dat dikwijls deed zonder door de nabijheid van haar bediende te worden lastig gevallen, een wandeling te doen. Na ongeveer een uur, bereikte zij een klein, eenzaam gelegen kerkje, 'Sainte Marie des Palmiers' geheeten, een eenvoudig grijs gebouw met een vierkanten toren, dat omringd werd door slanke palmen waaraan het zijn naam ontleende. Het was met klimop dicht begroeid, terwijl de grond rondom het landelijke bedehuis een weelderige vegetatie vertoonde van veelkleurige, wilde bloemen. In de verte ontdekte men lange rijen gevederde olijfboomen, aan den horizont in het zuidwesten schemerden de blauwe bergen van Etrelles en in het noordoosten ontwaarde men de met eeuwige sneeuw bedekte toppen der Zeealpen, terwijl in de onmiddellijke nabijheid van de kerk, het kleine, maar snel vlietende riviertje Loup voorbijstroomde en zich naar de Middellandsche zee voortspoedde.

Plotseling bleef de vorstin getroffen staan. Voor haar oogen ontrolde zich een beeld, zoo liefelijk, als geen kunstenaar het kon scheppen. Op de trappen van de kerk, zat rustig slapend, een jong, schoon landmeisje, met het hoofd tegen de groote deur geleund, haar gesloten oogleden prijkten met lange, donkere, zijdeachtige wimpers, haar frissche roode lippen waren half geopend en de wind speelde met haar zachte, bruine vlechten. Haar liefelijke gestalte vertoonde die teêre ronding, welke men vindt bij de betooverende schepseltjes die nog half kind zijn, maar reeds bijna den volwassen leeftijd bereikt hebben en die zoo aantrekkelijk zijn voor het kunstenaarsoog.

'Hoe lief!' fluisterde de vorstin in zich zelve, 'welk een volmaakte schoonheid! En toch is het maar een eenvoudig boerenmeisje; waarlijk, bij haar vergeleken, kan mijn eigen schoonheid nauwelijks in aanmerking komen.'

Hare gedachten gingen in deze richting voort. 'Inderdaad, wat blijft er van mij over, indien men eens mijne kleederen van Parijsche coupe wegdenkt,

en mijn kostbare oude kant en al dat schoone? Niets! Wat ziet zij er lief uit in haar slaap. Ik geloof zeker dat ik leelijk ben als ik slaap. Natuurlijk zal niemand tegen mij zeggen: ‘“Mevrouw ziet er zoo raar uit als zij slaapt, zij moest eens zien hoe zij dan haar mond scheef trekt en welk een domme uitdrukking dit aan haar gezicht geeft,”' maar ik weet het daarom even goed! Wat een handjes en voetjes heeft dit boerenkind, en welke wimpers! Wat zou ik niet geven, als ik zulke wimpers had! En wat een blanke huid! Armzalige Piron! Nog kort voor mijn vertrek uit Parijs betaalde ik hem bijna vierhonderd francs voor schoonheidspoeder, goldcream, rozenwater, enz., en wat heb ik niet een sproeten in mijn gezicht! Wat heb ik voor een teint? Ik zou mij niet graag laten schilderen, en zij, zij lijkt zelve wel een schilderij. Dit kleine ding loopt den ganschen dag in de brandende zon en toch is haar kleur zoo onberispelijk; wat zal zij een bewonderaars hebben! Niet dat dit van natuurlijke schoonheid afhangt, want onze mode-heeren tenminste zijn veel te dom en te smakeloos om het onderscheid tusschen het werk van Piron en de werkelijke gaven des hemels te zien, of tenminste te waardeeren.

‘Ik hoop dat zij spoedig een goeden, braven man krijgt, die haar spoedig trouwt. Er zijn zoovele loerende wolven, en zij is zulk een teeder lam. Ik wilde dat ik haar wat geven kon - hoe dom toch zonder geld uit te gaan! - Maar waarom moet het geld zijn? Rijke menschen denken ook altijd dat geld alles is! Kon ik haar maar een of ander geschenk in den schoot leggen, evenals de fee in het sprookje, bij voorbeeld een ring of zoo iets. Wacht, nu weet ik het! mijn kleine ring met dien turkoois is mij wat te nauw om gemakkelijk te zijn en - Henri zal het wel goedvinden; hij heeft mij immers wel honderd cadeaux gegeven? De ring heeft ook niet zoo'n waarde dat 't jammer zou zijn hem uit een aardigheid weg te geven. Bovendien hij is juist geschikt voor een jong meisje en zij zal er zeker blij mee zijn.’

De vorstin nam voorzichtig de hand der slaapster en schoof haar den ring aan den vinger, zonder dat het meisje wakker werd. ‘Zij heeft een gezonden slaap,’ dacht de geefster; ‘als ik een jonge man was, zou ik het zeker niet kunnen laten haar te kussen.’

Zij keerde zich om, ten einde heen te gaan.

‘Jammer dat ik niet wachten kan tot zij wakker wordt, ik zou wel gaarne willen - maar o hemel! het is al bijna twaalf uur! ik moet onmiddellijk naar huis!’

Terwijl haar de gedachte, wat 't meisje wel voor oogen zou opzetten als zij, wakker wordende, den ring aan haar vinger zou zien, aangenaam bezig hield, sloeg zij snel den weg naar 't dorp weer in. Nog twee- of driemaal keek zij om, ten einde zich te overtuigen dat 't meisje nog altijd sliep en dus volstrekt niet zou kunnen vermoeden wie haar den ring aan den vinger had gestoken.

Te Les Pernes aangekomen, steeg zij vlug in haar rijtuigje, dat, met den kleinen Engelschen groom en den reusachtigen Russischen mastiff, op haar stond te wachten, en reed de prachtig getuigde ponies zelf naar de verscheidene uren ver verwijderde villa, die zij sedert eenigen tijd met haar man bewoonde. Deze villa was een groot wit huis, dat als het ware begraven lag in een menigte geurende boschjes van grootbladerige magnolia's, donkere camelia's en prachtige oleanders, acacia's enz. Het uitzicht was hier ongeveer hetzelfde als te Sainte Marie des Palmiers, alleen was de zee eenige uren dichterbij, de bergen meer verwijderd en 't riviertje verdwenen.

Zoodra het rijtuigje over het kiezelzand knarste, kwam een heer van rijperen leeftijd uit het huis, op den voet gevolgd door een paar kleine blaffende honden. Alle drie

gaven zij dan ook op verschillende wijzen hunne blijdschap over de terugkomst der vorstin te kennen.

'Daar ben ik eindelijk,' riep de dame, terwijl zij uitsteeg en de groom van 't achterbankje sprong om de paarden vast te houden.

'Ja, wel eindelijk!' zeide de heer. 'Maar wat komt gij laat!'

'Wees niet boos! Het spijt mij, maar - weet gij? - ik werd opgehouden.'

'En waar zijt ge toch zoo lang geweest?'

'O! ik was...' zij zweeg plotseling en glimlachte. 'Moet ik het zeggen?'

'Neen, neen, ik vergat dat ik niet nieuwsgierig mag zijn,' antwoordde hij, eveneens glimlachende. 'Het is slechts de vraag, hebt gij geen natte voeten?'

'Neen, in 't geheel niet.'

'Och ja, 't is waar ook, ge hebt gereden! Maar in allen ernst, Helene, wat zijt ge onvoorzichtig geweest zoo lang in dien harden regen te blijven; ik ben heusch boos op u.'

'Harden regen? Daar heb ik niets van gemerkt!'

'Niets van gemerkt? Maar 't heeft den heelen morgen geregend!'

'Best mogelijk, maar ik heb geen regen gehad, ik ben ook uren ver weg geweest. Ik ben uitgestapt te... enfin, 't doet er niet toe waar. Dus gij zijt boos op mij, Henri? Kom, wilt ge wel eens gauw weer lachen?'

Natuurlijk lachte hij.

'Ik vermoed dat gij te Les Pernes geweest zijt,' zeide de vorst, terwijl hij met zijn vrouw het huis binnentrad.

'Ik weet het niet,' antwoordde zij gedachteloos, 'gij kunt dat wel van John vernemen.'

'Maar Helene!' riep hij op een toon van verwijt.

'Zou ik zooals ik ben aan de ontbijttafel kunnen gaan, Henri?'

'Ge weet wel dat ge er in elk toilet lief uitziet, kind. Eén ding moet ik echter nog zeggen: gij maakt u zelve het leven onaangenaam. Gij hebt, midden in het seizoen, Parijs en al onze vrienden verlaten en begraaft u nu reeds vijf doodelijk lange maanden in deze treurige eenzaamheid, alles voor uwe gezondheid, en nu loopt gij den ganschen morgen door het natte gras! Ik ben werkelijk ontevreden op u!'

'Willen we gaan lunchen, Henri?' vroeg de vorstin zacht.

Haar man lachte, en beiden zetten zij zich aan de gedekte tafel.

'En gij, Henri, waar zijt gij geweest?' vervolgde de vorstin het gesprek.

'Als gij mij niet meedeelt waar gij geweest zijt,

waarom zou ik u dan zeggen waar ik was? Ik zie daarvoor geen reden!'

'Zooals gij wilt! Nieuwsgierigheid is, Goddank, niet een van mijne gebreken.'

'Nu, lieve, ik kan 't u ook wel zeggen, waarom ook niet? Ik rookte een sigaar, neen, twee. Ik heb de kranten gelezen, drie brieven geschreven en er twee ontvangen.'

'Interessante?'

'Integendeel... Apropos, hebt gij den Abbé gezien?'

'Henri, als ik niet in Les Pernes geweest ben, hoe zou ik dan den Abbé hebben kunnen zien?'

'O! 't is waar

EEN VROOLIJK MOPJE. Naar A. Eckardt. (Zie blz. 385.)

ook, neem mij niet kwalijk, Helene, ik meende dat gij van morgen zeidet er heen te willen rijden.'

'En als ik dat nu eens gedaan had?'

'Helene, laten wij elkander toch begrijpen! Ik vraag immers niet waar gij geweest zijt? doe ik wel? Ik vraag alleen: hebt gij den Abbé gezien? Volstrekt niet uit nieuwsgierigheid, bewaar mij! Geen duit geef ik er om of gij hem gezien hebt of niet. Het was alleen maar om iets te zeggen. Daarop geeft gij mij ten antwoord: "hoe kan ik hem gezien hebben, als ik niet in Les Pernes geweest ben." Daaruit maak ik de gevolgtrekking, dat gij...'

'Neem mij niet kwalijk, Henri, ik zeide "i n d i e n" en niet "o m d a t." I n d i e n ik niet te Les Pernes geweest ben, heb ik den Abbé natuurlijk niet kunnen zien, maar daarmee is volstrekt niet gezegd, d a t ik er niet geweest ben en hem gezien heb. Intusschen wilt ge mij misschien wel eens uitleggen wat al dat uitvragen te beteekenen heeft.'

‘Gij hebt gelijk,’ antwoordde de vorst met een zucht, ‘ik vraag niets meer, wees zoo geheimzinnig als gij wilt.’

Beiden werden rood en beiden openden zij de lippen om een scherp antwoord door te laten, maar zij zwegen. De vorstin zeide na een pauze:

‘Ge zijt een groot kind.’

‘Hebt ge mij lief?’ vroeg de vorst.

‘Ja, maar gij vergeet waarschijnlijk, dat de knecht er bij is en dat wij niet pas gisteren getrouwd zijn. Het is vreemd, dat ik u zekere lastige gewoonten maar niet kan afwennen.’

De vorstin zeide dit alles zoo goed gehumeurd, dat het geen angel achterliet. Na het ontbijt gingen zij beiden in den tuin. De artsen hadden haar, wegens haar zwakke gezondheid, aanbevolen zooveel mogelijk van de buitenlucht te genieten; haar chaise-longue werd dus in de schaduw van een magnolia-boschje geplaatst en zij vleide er zich gemakkelijk op neer. De vorst zette zich aan haar zijde, rookte sigaretten en streelde haaf de hand.

Plotseling verbrak hij weer het stilzwijgen.

‘Waar is uw kleine ring met dien turkoois gebleven?’

‘Hij zit aan mijn vinger, doet hij niet?’

‘Neen.’

‘O, dan weet ik het niet.’

Beiden zwegen een tijd lang.

‘Gij hadt hem van morgen nog aan den vinger,’ beweerde hij.

‘Ik geloof van niet,’ antwoordde Helene; daarbij kreeg zij zulk een aanval van lachlust, dat zij snel haar hoofd moest omkeeren om haar glimlach te verbergen.

‘Ik weet het zeker,’ hield hij vol.

‘Werkelijk?’... Zij trachtte onverschilig te schijnen.

‘Ja zeker!’ zeide hij, en keek haar daarbij scherp in het gelaat.

‘Helene, waarom draait ge uw hoofd om? Kijk mij toch aan.’

‘Welnu?’

‘Toen gij van morgen uw handschoen aantrokt, (herinnert ge u niet, gij stondt in de deur), zeidet gij toen niet dat uw ringen u zeer deden als ge zoo lang de teugels houden moest? En zeide ik niet, “geef mij de ringen, ik zal ze zoolang in mijn zak steken?” En zat niet juist die ring met den turkois zoo vast dat wij hem niet los konden krijgen? En zeidet gij toen niet: “Laat dien eenen maar zitten, hij is te smal om mij veel last te veroorzaken?”

VELDCONCERT. Naar H. Havenith. (Zie blz. 386.)

'Ja,' antwoordde zij opgewekt, 'en trok ik hem niet met al de anderen van den vinger en staakt gij hem niet met de overigen in den zak? Als gij hem verloren hebt, Henri, vind ik dat gij al een zeer zonderlingen weg kiest om u uit de moeielijkheid te redden. En al gaf ik ook niet veel om dien ring, zoo wil ik toch, tot uw straf, dat gij er mij net zoo een terug bezorgt, hoort ge? precies zoo een.'

'Helene, ge maakt me nog waanzinnig: ge weet heel goed dat ge mij den ring niet gegeven hebt.'

Wellicht begreep de vorstin dat zij nu ver genoeg was gegaan, want zij zeide glimlachend:

'Neen, groot kind dat ge zijt, ge hebt gelijk, ik hield hem ook aan den vinger.'

'Aha.'

'Intusschen, wees maar kalm! Ik had hem, maar ik heb hem verloren. Hij viel in een beek, zoo'n aardig klein stroompje, met watervalletjes, rotsblokken enz. Ik plukte een wilde bloem, een vergeet-mij-niet, daar houdt gij immers zooveel van? Daar viel mij op eens de ring van den vinger, en weg was hij. Nu weet gij het, zijt ge nu tevreden?'

'Zoo, viel hij u van den vinger? Wel, wel! En hij zat nog wel zoo vast!' De vorstin wierp zich achterover en lachte dat haar de tranen over de wangen liepen.

'Ja, dit vertelseltje blijkt dus onvoldoende te zijn,' zeide zij eindelijk, hare tranen afwisschende, 'en dat omdat er een onwaarschijnlijkheid in voorkomt die gij wat sterk vindt. Derhalve, Henri, dit is de zaak en ditmaal kunt gij het gerust gelooven. Ik zag op de trappen van de kerk Sainte Marie des Palmiers een klein boerenmeisje - ik ben namelijk wel in Les Pernes geweest en heb ook den Abbé gezien, - en, Henri, zij was zoo lief, of liever gezegd, zoo hemelsch schoon, dat ik er geheel door werd meegesleept en haar den ring stilletjes aan den vinger stak. Het was misschien kinderachtig van mij, hé? maar, ziet gij, ik ben nooit in mijn leven zoo verrukt geweest en ik m o e s t haar iets geven.'

'Helene, een scherts moet een scherts blijven. Ik bid u, wees nu eens ernstig, zoo iets hebt gij niet gedaan. Dus, voor den dag er meê, wat hebt gij met den ring uitgevoerd?'

'Mijn hemel, wat zijt gij vreemd! Ik heb werkelijk den ring aan den vinger van het kleine meisje geschoven.'

'Enfin, Helene, 't is nu meer dan genoeg,' riep vorst Orsoff verontwaardigd, 'ik vraag niets meer.'

'Maar ik verzeker u, dat het ditmaal de volle waarheid is. Meer kan ik niet zeggen.'

De vorst zweeg.

'Henri,' ging zijn vrouw beleedigd voort, 'moet dit zoo blijven?'

'Gij zijt er zelf de oorzaak van, Helene, het is uw eigen schuld. Uw coquetterie gaat te ver, zij is wellicht onschuldig, maar verontrust me toch, en geloof mij, zij ondermijnt ons geluk, vroeger of later.'

'Ons geluk is reeds ondermijnd,' antwoordde zij, 'echter niet door mijn coquetterie, maar door uwe belachelijke jaloezie.'

'Maar als dan de zaak zoo duidelijk is, welnu, antwoord me dan. Gij hebt den ring weggegeven, maar aan' wien?'

'Denkt gij wellicht, met uwen gewonen scherpen blik, dat ik hem aan een heer heb gegeven? Zeg! denkt gij dát?'

‘Ik weet niet wat ik denken moet,’ riep de vorst in groote opgewondenheid, ‘ik ben er geheel door onthutst! Mijn eenige wensch is, u gelukkig te zien, maar er is een grens. Waar gij gaat of staat, zijt gij door bewonderaars omringd; ontkent gij dat?’

‘Neen,’ zeide zij kalm, ‘dat ontken ik niet. Op mijn leeftijd lacht en babbelt en danst men gaarne, maar wat steekt daar voor verkeerds in? Ga ik dan ooit in gezelschap zonder u?’

‘God weet het, Helene, ik veroordeel u niet. Gij zijt inderdaad jonger en schooner dan ik het ooit kan uitdrukken, en ik ben niet jong meer en heb niets bijzonder aantrekkelijks. En er zijn mannen - dat ontken ik niet - die u in elk opzicht beter zouden passen.’

‘Dat heb ik nooit gevonden,’ antwoordde de vorstin, het hoofd schuddende.

‘Laat mij uitspreken! Ja, er zijn mannen waartoe ge u in elk opzicht meer zoudt kunnen aangetrokken gevoelen, doch ik twijfel niet aan u. Ik geloof aan uw oprechtheid, uw zedigheid en uw goed karakter, zoo zeker als ik aan God geloof. Evenwel sidder ik. Er is niets waarop men vast kan bouwen. Zijn onze harten of onze gedachten altijd in onze macht? Wat mij betreft, met mijn vijftig jaren, had ik niet van mijzelven kunnen verwachten dat ik mijzelven en mijn hart meester zou zijn? Ik ontmoette u en, welnu, ik vraag u, wat bleef er toen van mijn koel verstand over? Verondersteld, gij waart tot de wetenschap gekomen, dat er nog een grooter geluk bestaat dan bemind te worden, namelijk, zelf lief te hebben, wie zou u veroordeelen? Ik zou lijden, maar, ik hoop ook zwijgen, en ik weet dat ook gij lijden en zwijgen zoudt. Gesteld dat deze iemand, die ontdekt had, dat uw hart nog voor iets anders dan voor de vriendschap en achting, die ge voor mij koestert, vatbaar was, onderstel eens, dat hij te Les Pernes tot u gezegd had: “Ik ben een arm, beklagenswaardig mensch, want ik heb u lief.” Weet gij, Helene, het is mij alsof ik hem ken! Wat zoudt gij tot hem zeggen? Gij zoudt, strijdende tegen uwe tranen en uw smart, gezegd hebben: “Gij hebt u in mij vergist, ik heb slechts vriendschap voor u gevoeld en nu moet ook deze een einde nemen, - vaarwel!” En hij zou heengegaan zijn, een verloren man! Gij echter, Helene, o laat mij slechts die eene hoop, deze laatste troost, dat, als die dag komt, - en hij is nu gekomen, - Helene zeg mij dat ik dan ten minste voor u sterven mag!’

Hij stond diep ontroerd op en schoof zijn stoel achteruit.

‘Ga zitten, mijn dierbare,’ zeide de vorstin zacht.

Hij trok den stoel weer naar zich toe en ging weer zitten.

‘Wat moet ik op dit alles antwoorden?’ ging zij voort. ‘Gij moest weten dat dit alles niet in 't minste op mij van toepassing is. Indien ik mij een weinig amuseer, welnu, dan amuseert gij u ook. Denkt gij niet dat ik het aangenamer zou vinden als ik u met andere dames zag lachen en praten, dan dat ik u den ganschen avond norsch in een hoek mij zag

staan aanstaren? Ik zeg dat volstrekt niet omdat ik dan het een of ander zeg of doe, wat gij niet zoudt mogen hooren of zien, maar alleen omdat gij dan zoo'n dwaas figuur maakt. Overigens heb ik u lief en zijt gij mij het dierbaarste van alles, dat moest gij toch weten! Of maakt uw jaloezie u voor alles blind? Toen gij laatst in Marseille die hevige scène maaktet omdat een domme jongen mij steeds viooltjes zond, had ik toen gelijk of niet; kon ik dan tegen dien jongen man zeggen: “Uw viooltjes brengen mij in ongelegenheid en mijn man uit zijn humeur, wees zoo goed er mij geen meer te zenden?” Men neemt zulke dingen aan, lacht er om en denkt er niet meer aan! Als die jongen al mijn koelheid en mijn duidelijke teekens niet wou verstaan, wat kon ons dat schelen? En wat zeidet gij destijds tegen mij? “Helene, ik ben een dwaas, een ondankbare, ruwe man; als ik een volgenden keer weder een aanval van jaloezie krijg, moet gij er geen notitie van nemen, geef mij in niets toe, beantwoord geen van mijn vragen en lach mij uit.” Welnu, nu lach ik! Wat! ik, eene respectabele getrouwde vrouw van vijf-en-twintig jaar, rijd uit met mijn ponies, verlies een ring van onbeduidende waarde, of geef hem weg en gij doet mij dadelijk een reeks van verwijten. En waarom? Hoe dikwijls moet ik dat nog herhalen? omdat ik hem aan een arm landmeisje gaf.'

'Och, Helene, dat gij toch niet telkens dezen onzin herhaaldet. Laten wij maar aannemen dat gij hem verloren hebt, of dat gij hem wegwierpt, of dat uw hond hem bij vergissing inslikte; het eene is al even onwaarschijnlijk als het andere.'

De vorstin trok de schouders op.

'Het spijt mij, maar ik kan er niets meer van zeggen. Gij wilt mij niet gelooven en ik kan tot mijn leedwezen den groom niet te hulp roepen, omdat ik hem te Les Pernes achterliet en 't uitstapje te voet maakte. Hij zou 't u anders wel vertellen, al had ik twintig ringen aan twintig heeren gegeven.'

'Maar Helene!'

'Och, als iemand jaloersch is, kan men alles van hem verwachten. Maar zooals ik zei, hij weet niets en ik kan verder niets zeggen.'

'Nu, 't is immers al goed?'

'Ja, en nog iets,' ging de vorstin driftig voort; 'en al h a d ik ook nog meer te zeggen, dan zou ik het toch niet doen.'

'Daarvan ben ik overtuigd.'

'Dat doet mij genoegen.'

De vorst stond op met een diepen zucht.

'Ik rijd uit.'

'Zoo!'

'Zal ik u uw kamenier sturen?'

'Neen, dank u,'

'Wilt gij dan misschien een boek hebben?'

'Neen!'

'Dan adieu, voorloopig.'

'Adieu, en wees voorzichtig.'

De vorst ging heen in de ellendigste stemming. Hij reed doelloos en in den snelsten draf het land in, mijlen ver, totdat zijn paard geheel buiten adem raakte. Eindelijk keek hij op zijn horloge en bemerkte dat het tijd was om te keeren. Het schemerde reeds toen hij zijn villa weer bereikte, doodmoede, hongerig, dorstig en zeer terneergeslagen.

Reeds twee uur had de arme vorstin haar bleek gezicht tegen de ruiten van haar kamer gedrukt en haar oog op den weg gevestigd gehouden. Nooit was haar man nog zoo lang weggebleven. Vijf volle uren was hij reeds weg. Steeds aten zij om zeven uur, en hij was anders altijd uit zijn humeur als hij ook slechts een paar minuten op haar moest wachten. Bovendien had zij in den stal gehoord, dat hij Diablotin reed, het wildste van al zijn rijpaarden. Daardoor was haar angst nog toegenomen.

Eindelijk ging de deur open en een met stof overdekte gestalte in rijlaarzen stond voor haar.

'O!' riep zij met bevende stem, 'hoe onmeedoogend van u!'

'Vergeef me, het spijt mij,' antwoordde de vorst deemoedig.

'De angst liet mij niet los, dat gij wellicht dood ergens aan den weg laagt. O, wat zijn uw lieve, oude wangen koud! Hoe komt het, Henri, dat ik u niet heb hooren terugkomen?'

'Ik ben ditmaal langs den binnenweg teruggereden, Helene. Ja, het is helaas waar, ik ben niet alleen ruw geweest, maar ook een dwaas, een jaloersche oude dwaas!'

'Goed, goed! Maar laat u nu die zaak van den ring uitleggen. Ik ging...'

'Stil toch, stil, mijn kind.'

'Waarom? Ik ging...'

'Neen, halt, liefste, verklaar me niets meer!'

'O! natuurlijk, indien gij liever niet wilt. Alleen dring ik er op aan, dat gij mij vragen zult of ik den ring aan een jongen man heb gegeven. Wilt ge dat doen?'

'Neen, neen, als 't u belieft niet! herinner mij er niet meer aan, hé?'

'Jawel, toe, doe 't dan om mij genoegen te doen!'

'Welnu dan,' zei de vorst glimlachend, 'gaaft gij den ring aan een jongen man, Helene?'

'Op mijn woord van eer zeg ik u, van niet!'

'Natuurlijk niet! alsof ik dat niet reeds wist!'

'En - ben ik een coquette?'

'Och! houd toch op! Heb ik dat dan gezegd?'

'Zeker! dat hebt gij gezegd!'

'Ik was een dwaas, een gek, Helene!'

Op dit oogenblik verscheen de knecht in de deur met de mededeeling, dat het diner was opgedischt, en daarna vertelde hij in de keuken, dat mijnheer en mevrouw zich weder hadden verzoend.

Keeren wij nu tot het aardige boerenmeisje terug.

Langzamerhand bescheen de zon niet alleen haar kleine voeten, maar gleed over haar geheele gestalte, bereikte eindelijk haar gezicht en blakerde daar zoo op, dat het meisje de oogen opende.

'Al over twaalven!' Zij had bijna een vol uur geslapen. Wat zou Romané uit zijn humeur zijn, die al dien tijd op haar gewacht had; o, wat zou hij brommen! Ja, die ondankbare Romané, die haar hart bezat en wien ook haar hand beloofd was, kon soms zeer onaangenaam zijn, ofschoon hij haar met al den hartstocht van zijn zuidelijke, eenigszins ruwe natuur, aanbad. Zij sprong op, zette haar, met goedkoopen landwijn gevulde, kruik op haar recht opgericht

hoofd en liep zoo snel zij kon heen. In den regel behoefde zij haar kruik niet vast te houden, maar nu liep zij zoo haastig, dat hare stappen niet gelijk waren, en werd zij tevens te veel door hare gedachten bezig gehouden om voortdurend op de kruik te letten. Zij hield hem dus met de hand vast, waardoor de bijna volmaakte evenredigheid van haar prachtigen ronden arm en haar heerlijke buste nog meer in 't oog viel.

Nadat zij ongeveer drie kwartier op deze wijze over den stoffigen weg was voortgeloopen in de richting van haar dorp, ontmoette zij haar minnaar.

Zij liep met versnelde schreden op hem toe en hij sprong haar eveneens zoo haastig tegemoet, dat de wijnkruik op haar hoofd een oogenblik in groot gevaar zweefde.

'Pas op!' riep hij.

'Wat kom ik laat, hé?' zeide zij op een toon van spijt.

Ongelukkigerwijze was de jonge man, behalve 't vele goede dat hij bezat, soms heftig en twistziek, terwijl zijn jaloezie vaak verschrikkelijk was. Intusschen bezat hij ook een warm en oprecht hart en was vlijtig en arbeidzaam. Ware hij alleen onverdraaglijk en onaangenaam geweest, dan zou Nanon er niet over gedacht hebben hem te trouwen, en zouden haar vele tranen zijn bespaard gebleven.

Hij was een knappe jongen en zij was mooi.

Het geheele dorp stelde belang in beiden, wier vereeniging een kleinen roman vormde in 't eentonig dagelijksch leven. 'Naar de wederga van dat paar zou men lang moeten zoeken,' zeiden de dorpelingen.

'Ik heb al twee uren op je gewacht,' zeide de jonge man. 'Waar hebt ge toch gezeten, Nanon? Je hebt zeker weer hier of daar staan te praten, niet? Als ik niet zoo'n goede kerel was...'

'Dat heb ik wel gedacht, dat ge weer boos zoudt worden en zoo iets zoudt zeggen, Romané,' zei zij levendig. 'Maar het kwam zóó. Ik was gaan bidden in de Sainte Marie des Palmiers, en toen ik weer buiten kwam, wilde ik op de trappen wat gaan zitten uitrusten en ben in slaap gevallen.'

'Gij ziet er elken dag haast nog liever uit,' zeide hij plotseling, nadat hij haar diep in de oogen had gekeken om te zien of zij de waarheid sprak.

'Het is heusch waar wat ik zeide, Romané,' verzekerde zij.

'Heb ik dan gezegd dat ik het niet geloofde?'

'Neen! maar ik dacht dat gij boos zoudt zijn.'

'Zooals gij ziet, ben ik niet boos,' zeide hij hartelijk. 'Wanneer zou ik boos op je kunnen zijn? Mijn hart is zoo vol liefde voor u, dat er voor iets anders in 't geheel geen plaats meer is. Geef mij de kruik, kleine slaapkop? Of willen wij eerst hier een beetje gaan zitten en wat praten? Ik heb een gevoel, Nanon, alsof ik geen twee woorden ongestoord met je zou kunnen praten en er altijd iemand tusschen ons staat. En toch heb ik je zooveel te zeggen!'

'Welnu, Romané,' zeide zij in haar onschuldigen eenvoud, toen zij samen aan den kant van den weg zaten in de schaduw van een kurkeik, - 'welnu, Romané, nu zijn wij alleen. Wat hebt ge mij nu te zeggen?'

Maar geen woord kwam over zijn lippen, hij zat haar zwijgend aan te kijken, veel te gelukkig en te vol bewondering voor haar lieve aantrekkelijkheid, om niet geheel te vergeten dat hij wat zeggen wilde.

'Gij maakt dat ik al mijn woorden kwijtraak,' zeide hij na een poosje. 'Ik moet je eerst wat stil aan zitten kijken, voor dat ik mij weer herinner wat ik je zeggen wilde.

O ja! ik wou je namelijk vertellen dat ik een zeer goede betrekking in Nizza heb gekregen.'

Nanon's gezichtje betrok dadelijk.

'Vindt ge 't niet goed?' ging hij voort. 'Nu, best, dan trouwen wij maar niet.'

Met een blos en een glimlach keek het meisje naar hem op.

'Trouwen, Romané? daar dacht ik niet eens aan.'

'Maar ik wel! De volgende maand trouwen wij! Denkt gij dat ik eerst nog om uw jawoord smeeken zal? Neen, neen hoor! Je hebt gezegd dat je mij liefhadt, en dat is genoeg! Dus de volgende maand trouwen wij, Nanon!'

'Dat kunt gij gemakkelijk zeggen, Romané!'

'Uwe ouders zeggen het ook. Ik heb 't hun gevraagd, en zij zeggen: "wel natuurlijk."

"Dus zult gij me vast en zeker mee naar Nizza nemen?"

"Denkt gij dan dat ik je hier zou laten?" Ge moet mij immers helpen aan het houtsnijden?'

'Maar houtsnijden en inleggen kan ik niet.'

'Dat moet ge ook nog leeren, Nanon. Kijk! zóó moet ge het hout vasthouden. Geef uw hand eens hier. Ge houdt het stuk stevig vast, ziet ge, zóó, dan lacht ge dat ik uw witte tanden zie, en dan...'

'Nu? en wat dan, Romané?'

'Wel, natuurlijk, als gij zoo hartelijk lacht, hoe zou ik dan ernstig kunnen blijven? Maar stil! ge houdt dus het stuk hout zoolang vast, totdat het heelemaal warm en week is geworden in deze...'

Plotseling spalkte hij de oogen open en liet zijn schertsenden toon varen.

'Hoe komt ge aan dien ring?'

'Mijn ring? Maar dien heb ik immers altijd gehad?'

Toen zij echter naar haar hand keek, bemerkte zij voor 't eerst den turkoois op, die naast haar eigen zilveren ringetje zat. Aan iedereen, die niet beheerscht werd door de hevigste jaloezie, zou onmiddellijk, uit den blik van de grootste verbazing, waarmee het meisje den ring beschouwde, haar onschuld volkomen gebleken zijn. Maar een enkele blik op Romané zeide haar genoeg. Zij kende hem; haar plotseling kleuren en daarna haar vreesachtige oogopslag waren in zijne oogen bewijzen van schuld. Haar eerste beweging was den ring van haar vinger te trekken en ver van zich af te werpen. Daarop keek zij weer naar Romané's grimmig gezicht en begonnen de lijnen om haar sierlijk neusje zenuwachtig te trekken.

'Zoo, krijgt men zulke ringen als men op de trappen van een kerk zit te slapen?' zei hij hoonend; 'ik zou wel eens willen weten hoelang ik er zou moeten zitten voor ik op die manier aan een ring kwam! Maar pas op! dezen keer zal ik er achter komen hoe hij heet. Jawel! gij zijt er mij eene! Maar ge zijt toch niet slim genoeg. Anders hadt ge den ring niet aan den vinger laten zitten, maar hem er

ANTHONY VAN DIJCK. (Zie blz. 399).

afgenomen en in uw zak gestoken voor gij hier kwaamt.'

Nanon was bleek van schrik.

'Ik weet niet hoe ik aan dien ring gekomen ben,' zeide zij stamelend en met een bevende stem; 'Romané, gij maakt mij bang. Hebt gij hem mij niet misschien zelf aan den vinger gestoken toen gij mijn hand vasthieldt?'

'Ik?'

'Hoe komt hij er anders aan?'

'Alsof gij dat niet weten zoudt!' zei hij schamper.

'Neen! ik weet het waarlijk niet.'

'Dat liegt gij!'

'O, Romané, hoe kunt ge dat zeggen? gij ziet toch wel dat ik even verbaasd ben als gij!'

'Ik? ik ben in 't geheel niet verbaasd, ziet gij? Maar als ik hem tegenkom, dan scheur ik hem aan stukken, dat zweer ik je.'

'Hoor mij aan, Romané! Ik ben naar de markt geweest, ik heb daar gekocht wat ik noodig had, ook den wijn die in deze kruik is, en ging toen naar huis; ik heb met niemand gesproken, behalve met het marktvolk. Toen ik aan de kerk Sainte Marie kwam, ging ik even binnen om te bidden, daarna ben ik wat op de trap gaan zitten en ingeslapen. Daarop ben ik hard hierheen geloopen, en toen gij hem mij weest, heb ik den ring voor 't eerst gezien.'

'Maar begrijp toch, dwaas schepsel! dat er geen reden is om ons beiden van streek te brengen! Waarom zegt ge niet dadelijk: “iemand, misschien van de markt, is mij nageloopen, zei tegen mij dat ik er lief uitzag, en ik was daardoor gevleid. Later sloeg hij zijn arm om mij heen. Ik schrikte en liep weg, maar hij liep mij voortdurend achterna en snapte mij opnieuw.” Misschien kuste hij u wel, die verwenschte kerel! Niet? En inplaats van hem een klap om zijn ooren te geven, zijt ge zeker gaan schreien enz., tot eindelijk de schurk u dezen kleinen blauwen ring aan den vinger stak en zeide: “Daar, kind! schrei niet meer, denk aan mij en wees op den volgenden marktdag niet zoo preutsch.” O! als ik hem maar hier had!'

Nanon keek Romané aan en hijgde naar lucht.

'Er is niets van waar!' zeide zij zacht.

'Zoo! Nu, wat is er dan wel waar?' riep hij driftig.

'Dat ik in de Sainte Marie des Palmiers gebeden heb.'

'Onzin!' antwoordde hij en gaf haar een kleinen klap op de roode lippen. 'Genoeg van die dwaasheid! Gij ziet, ik ben nu weer heel kalm en bedaard. Maar wees gij dan ook verstandig. Ik wil het je wel vergeven, dat beloof ik je, als gij mij maar eerlijk de waarheid zegt. Was 't een heer? Nu?'

'Het was geen heer,' riep Nanon boos. 'Er is van geen heer sprake, zooals ik u reeds gezegd heb!'

'Was het Peter uit den molen?'

'Neen, er was heelemaal geen Peter van den molen,' zei Nanon, die begon te schreien.

'Dan misschien iemand uit Les Pernes? Iemand moet het toch geweest zijn?'

'Ik zei immers al dat er niemand was? Ik kan niet begrijpen hoe ik aan den ring kom.'

'Nu, Nanon, ik wil niet aan u twijfelen, gij houdt er alleen van een beetje de kleine coquette te spelen, anders niet. Maar ik wil zijn naam weten, dat is toch nogal

eenvoudig. Dus voor den dag er mee! Nanon, wie heeft u den ring gegeven? - Dat is eenmaal! Nanon! hoe komt ge aan dien ring? - Dat is tweemaal! Maar nu is mijn geduld ten einde, ik laat mij niet langer voor den gek houden.'

Maar daar Nanon nu eenmaal niets omtrent de herkomst van den ring wist, kon zij slechts tranen vergieten - wat haar intusschen allerliefst stond - en altijd weer de historie van het slaapje op de trappen herhalen.

'Dan denkt gij mij zeker wijs te maken dat de aartsengel Michael uit den hemel is nedergedaald om u, terwijl gij sliept, den ring aan den vinger te steken?'

'Ik weet het waarlijk niet, Romané!'

'Nu, ik weet het wel!' riep hij vergramd.

Nanon schreide, de tranen stroomden haar over de wangen, vergeefs veegde zij ze met de kleine handen weg, want ze kwamen altijd weer terug. Eindelijk, na lang zwijgen, stond zij op.

'Nu moet ik naar huis, Romané, wilt ge mij even helpen de kruik op mijn hoofd te zetten?'

'Waarom huilt ge toch zoo?' zeide hij, boos op zichzelf dat hij haar aan het schreien gemaakt had en toch met blijkbaren tegenzin om dit te erkennen.

'Ik zal de kruik wel dragen,' zei hij, 'hij is veel te zwaar voor u.' Hij nam de kruik en zij de mand van palmbladen en wilde heengaan.

'Nu,' zeide Romané,'moet gij dan uw ring in het stof laten liggen?'

'Ik wil hem niet hebben,' antwoordde zij, 'neem gij hem, Romané!'

Hij stampte met den voet.

'Kom hier, Nanon, en raap den ring op!'

'Ik ben uw slavin niet!' riep zij trotsch.

'Raap hem op!'

'Neen!'

'Nu, dan zal ik het doen.'

Evenwel, zoo gemakkelijk kon hij geen gevolg geven aan dit besluit, daar de ring, bedekt met stof, zich aan zijn blik onttrok. Nanon moest dus komen om hem te helpen zoeken, wat haar trots niet weinig kwelde. Eindelijk werd de ring gevonden.

'Ik wil hem niet hebben,' zei Nanon.

'Steek hem aan uw vinger,' commandeerde Romané. 'Gij behoort mij niet meer toe en gij dient dus voortaan z i j n ring te dragen.'

Nanon weifelde nog bij zijn harde woorden, maar ofschoon zij eigenlijk geen van beiden den ring wilden hebben en in 't geheel geen begrip er van hadden wat hij wel waard kon zijn, hadden zij toch wel zooveel verstand van zulke zaken, om te vermoeden dat het kleinood toch minstens wel twintig francs waard kon zijn, of misschien nog wel meer. En om nu zulk een bedrag eenvoudig in het stof te laten liggen, scheen hun beiden wel de grootste lichtvaardigheid toe die zich maar denken liet. Zoo iets te doen kwam niet bij hen op.

'Nu, goed dan,' zei Romané vastberaden, 'dan zal i k hem bewaren, en als ik den kerel ontdek die hem u gegeven heeft, dan zal ik hem den ring in den mond duwen en hem noodzaken dien in te slikken!' Daarop stapten zij, mokkend, een eind van elkaar, naar de woning van Nanon.

Na een korte poos zei Romané:

'Deze kruik was veel te zwaar voor u! Waart ge niet doodmoe toen ge mij tegenkwaamt?'

'Ja, wel een beetje,' zei Nanon.

'Geef die mand ook hier, - hoort ge?'

'Och, zij hangt best aan mijn arm.'

'Nu, mij wel, 't kan mij ook niet schelen, maar h e m zoudt gij de mand wel hebben laten dragen.'

Intusschen greep Romané toch naar de mand. Nanon hield die echter stevig vast; beiden rukten er aan met alle macht, maar daar Romané de sterkste was van de twee, liet Nanon eindelijk met een kreet van pijn los.

'Ziet ge? daar hebt ge 't nu al, 't is uw eigen schuld dat ge u pijn doet, nu hebt ge uw verdiende loon.'

'Romané, wat kunt ge toch ruw zijn!'

Nu, dat was hij dien dag zeker.

Toen ze 't huis van Nanon bereikten, stonden haar ouders aan de deur. Het waren kleine boeren, die vreedzaam en kalm hun eigen stukje land bebouwden, en daarbij, op hun bescheiden wijze, gelukkig waren.

Beiden glimlachten vroolijk, want Nanon was hun trots en hun geluk, en dat was Romané ook.

De moeder van Nanon bemerkte eerst niet hoe de zaken stonden, en zeide: 'Zoo, hebt gij Romané ontmoet? Heel toevallig natuurlijk, hé? Ja, ja, dat kennen wij. En droeg hij de kruik voor u? Kom, dat is braaf van hem! Ik heb al zoo dikwijls gezegd, Nanon, dat gij een jongen uit het dorp mee moest nemen, die graag de kruik wil dragen om eenige stuivers te verdienen. Maar kom binnen, Romané, wilt gij niet?'

Plotseling zweeg zij, en zij zou zoover niet eens gekomen zijn, ware het niet dat zij zoo snel gesproken had, dat 't haar onmogelijk zou geweest zijn haar woordenstroom eerder in te houden, want het moest wel dadelijk in het oog springen hoe rood Nanon's oogen waren en hoe ook Romané een beeld van ontstemming scheen. Zij traden dan ook geen van beiden binnen, maar bleven aarzelend aan de deur staan. Nanon's moeder keek nu de een, dan weer den ander aan en zag toen wat er gaande was. Zij kuchte eens even, om daarmee een teeken aan haar man te geven, maar deze bemerkte niets daarvan en liet zich niet zoo gemakkelijk in zijn kalme rust storen. Zij gaf hem dus een kleinen stoot op zijn rug. Dit begreep hij beter en hij volgde haar dan ook onmiddellijk naar binnen.

'Wel?' vroeg hij met een geheimzinnig gezicht.

'Hoe kunt gij nog vragen? Ziet gij dan niet, domoor, dat zij samen getwist hebben? en begrijpt gij niet dat onze Nanon geen stukje met een gerust hart zou kunnen eten voordat die zaak uit de wereld is?'

De beide oudjes keken elkander eens aan en lachten, maar de zaak was in het geheel niet om te lachen.

Toen de beide anderen alleen waren, zwegen zij eerst een paar minuten, terwijl Romané met de punt van zijn voet in het zand schreef en Nanon met de kant van haar halsdoekje speelde. Eindelijk keek hij op en zeide grimmig:

'Adieu!'

'Adieu, Romané!' antwoordde zij met zachte, treurige stem.

‘Het gaat echter toch te ver met u, Nanon,’ stoof hij op, ‘het is bijna niet te gelooven, zoo klein en zoo aardig gij er uitziet, en welk een stijfkop gij zijt, het is verschrikkelijk!’

‘Ik kan niets meer zeggen,’ antwoordde zij, ‘gij weet immers alles?’

‘Zoo, werkelijk? Gij wilt dus toegeven en weer vrede met mij sluiten? Gij ziet toch ook dat gij 't zijt, die schuld hebt?’

‘Ik b e n niet boos op u,’ zeide Nanon, op hem toetredende en met haar lief, door tranen bevochtigd gezichtje naar hem opziende.

‘Ja! dat is goed en wel, maar wie gaf u den ring?’ riep hij hartstochtelijk, ‘dat moet ik eerst weten.’

‘Maar Romané, kom, kijk mij aan en zeg, zie ik er uit alsof ik u een leugen vertellen zou?’

‘Dat weet ik niet!’ riep hij barsch, tastte in zijn zak, nam den ring en wierp haar dien voor de voeten. Daarna ging hij met groote schreden heen, zonder ook maar een enkele maal om te zien.

Van dat oogenblik af spraken zij drie geheele dagen geen woord tegen elkander. Zij ontmoetten elkaar, keken elkaar aan en gingen dan zwijgend voorbij. De ouders raadden hen aan toch verstandig te zijn, werden eindelijk boos en dreigden. Het geheele dorp sprak er van, maar alles vergeefs. Romané wilde eerst de waarheid weten omtrent de herkomst van den ring. Nanon beweerde stijf en strak, dat zij de waarheid had gezegd, maar Romané geloofde er niets van, en zoo kwam men niet verder.

Nanon's moeder zeide: ‘hij moet eerst uitkniezen,’ maar haar vader voegde daaraan toe: ‘Als hij dat dan maar wat gauw doet.’

Nanon deed niets dan schreien en hopen dat haar tiran haar vergeven mocht. De eenige, die een verstandig woord sprak, was de geestelijke.

‘De een of ander,’ zoo zeide hij, ‘moet haar den ring aan den vinger hebben geschoven, terwijl zij sliep, en of hij nu jong was of oud, het was een domme streek; hij had wel wat beters kunnen doen. Dat van den aartsengel Michael is onzin; het is een godslastering, maar Nanon behoeft ook niet bang te zijn dat het een verzoeking van den Booze was, want zij sliep op de trappen van de kerk en daar heeft die geen macht. Intusschen, gij hebt den ring nu eenmaal, het is een kostbaar stuk, behoud hem dus en droog uw tranen, Nanon! vraagt elkander om vergiffenis en vergeet de zaak.’

Deze uitspraak was een troost voor Nanon's moeder maar niet voor Nanon zelf, want Romané kwam er niet door terug; hij zelf was ook zeer mismoedig en schreide in de eenzaamheid vele bittere tranen, hij klaagde zijn leed aan den hemel, dikwijls stond hij uit zijn dakvenstertje naar de sterren te kijken en dacht dan aan zijn lieve Nanon. Alleen - en daarop kwam hij steeds terug - zij moest hem vóor alles de waarheid zeggen.

Zoo verliep de tijd. Eens op een avond, dat Nanon met haar moeder door hun tarweveld, hun olijftuin en wijngaard wandelden - alles tegelijk, want

de wijngaarden slingerden zich om de olijfboomen en daartusschen stond hier en daar een plek tarwe - kwamen zij Romané tegen. Het pad was zoo smal en de duisternis reeds zoo sterk, dat zij bijna tegen elkander liepen voor zij elkaar herkenden. Dadelijk raakten allen in zenuwachtige opgewondenheid. Zou hij spreken!? Zou hij hen aanzien? Noch het een, noch het andere gebeurde, zij trachtten elkander als vreemden te passeeren en gingen verder. Romané had even zijn muts afgenomen, dat was alles.

Nanon's moeder barstte in toorn los.

‘Welk een nietswaardige, domme jongen!’ O! zij had hem wel een klap willen geven! Maar het snikken van Nanon hield haar tegen.

‘Ik kan niet zoo weggaan, moeder, ik kan niet,’ zeide zij zacht. ‘O, lieve moeder!’

Het was een kreet van hartroerende vertwijfeling, welke de moeder door de ziel sneed. Zij zou wel iets gedaan hebben, als Romané maar was blijven staan en met Nanon had willen spreken. Maar Romané bleef niet staan, ofschoon hij slechts zeer langzaam voortliep.

‘Wacht, mijn kind, nu zal ik eens met hem spreken!’ zeide de moeder.

Zij keerde zich om en liep Romané snel na. Wat was hij blij dat zij kwam!

De boerin haalde hem in en legde haar hand op zijn arm.

Hij bleef staan.

‘Romané, hoor mij aan,’ zeide zij bevend van zenuwachtigheid, ‘mijn kind is een braaf meisje!’

Zij weende luid, en daar zij niet verder spreken kon, hing zij snikkend aan zijn schouders.

‘Ik ben ook braaf!’ zei Romané na een korte poos. ‘Nooit heb ik een ander meisje aangekeken, sinds ik Nanon ken, dat weet de hemel!’

‘En ik dan wel?’ riep een droevige stem dicht bij hem. ‘Heb ik ooit een ander aangezien, Romané, voor of nadat ik u kende?’

Nanon's moeder schreide, hoopte en kwam tot het besluit, dat de zaak nu moest worden beslist in den eenen of anderen zin, hetzij door een snelle verzoening of een bepaalde scheiding! Zij vond haar kind te goed om bij Romané te bedelen, maar zij was in zulk een hartverscheurenden toestand geraakt, dat de beide anderen er angstig voor werden.

‘Houd u bedaard!’ zei Romané, haar zachtjes op den rug kloppende. ‘Gij maakt u anders zelf nog ziek! Zoudt gij niet wat frisch water kunnen halen, Nanon?’

‘Uit de beek? In mijn hand, Romané?’

Zij snelde weg, geslingerd tusschen hoop en vrees. Spoedig kwam zij terug, maar bracht niet veel water mee. Haar kleine handen waren nat en koud, dat was alles; zij drukte ze tegen het hoofd der moeder.

‘Nanon en ik weten zelf het beste wat ons te doen staat,’ zei Romané na eenigen tijd. ‘Daar zijn wij toch wel oud genoeg voor, en overigens, wat kan ik er aan doen wanneer zij mij niet meer liefheeft?’

‘Gij zegt dat ik u niet meer liefheb, Romané?’ riep Nanon uit. ‘Gij weet wel hoeveel ik van u houd!’

‘Maar gij hebt mij niet lief zooals ik u!’

Nanon's moeder wist nu, in weerwil van al haar smart, dadelijk wat haar te doen stond. Zij ontsnapte aan Romané's armen en ging langzaam op den grond zitten. Daar

zat zij nu te steunen en te jammeren, van ach en wee, maar luisterde intusschen oplettend en met een kloppend hart naar de dingen die komen zouden.

De twee jongelieden vergaten hare tegenwoordigheid geheel en lieten haar zichzelf helpen. Zij stonden tegenover elkander en keken elkaar aan, koppiger dan ooit. Nanon's lippen begonnen te beven en 't fonkelen van Romané's oogen verminderde. Het was hen beiden als zat hun iets in de keel dat hun benauwde. Eindelijk kwamen zij een weinig naar elkander toe.

‘Gij zijt wreed tegen mij,’ zeide Romané nauwelijks hoorbaar, en hij liet er dadelijk op volgen: ‘och, wat ben ik toch dwaas en slecht geweest!’ Hij opende zijn armen en Nanon aarzelde niet zich aan zijn borst te vleien.

Beiden waren nu weer vroolijk en gelukkig. Nanon's vader bromde wel, maar haar moeder was nu tevreden en hij kon dus niet veel anders doen dan ook maar voldaan zijn.

‘Laat zoo iets nu niet weer voorkomen, kinderen!’ zeide hij; ‘immers, het menschelijk leven heeft toch reeds zooveel treurigs, dat men zich de jeugd niet zelf moet verbitteren.’

***

Een week of vier later werden de voorname lediggangers, welke zich in Nizza zelf of in den naasten omtrek daarvan ophielden, uit hunne kalme rust wakker geschud door de uitschrijving van een zeilwedstrijd op zee.

De wedstrijd op zich zelf had weinig succes. Hemel en zee waren overgoten met warmte, geen zuchtje gaf verkoeling en de zonnestralen brandden met echt zuidelijke kracht; evenwel, als bijeenkomst van alles wat tot de groote wereld behoorde, en wat het tentoonspreiden van luxe en kostbare toiletten betrof, was 't feest, naar algemeen oordeel, als uitnemend geslaagd te beschouwen.

Ook vorst en vorstin Orsoff bevonden zich nog steeds te Nizza en - verveelden zich. Zij zaten in een elegante equipage; de vorst leunde achterover en keek gedachteloos naar links; van tijd tot tijd geeuwde hij en vroeg zich af wat ter wereld hij te Nizza eigenlijk deed. De vorstin leunde ook in het rijtuig achterover en keek naar rechts; zij was een beeld der meest volmaakte elegance, maar ook zij geeuwde en dacht er over na wat voor aantrekkelijks Nizza dan toch eigenlijk bezat. Alleen ontbrak hun beiden den moed en waren zij te beleefd jegens elkander, om aan die gevoelens uitdrukking te geven. Voorname lieden vervelen zich maar al te vaak uit gewoonte of om aan de mode te gehoorzamen.

Zoo zaten zij reeds twee eindeloos lange uren. Kanonnen werden afgevuurd, en er staken booten in zee, maar de zeilen hingen slap langs de masten.

Niemand scheen te weten welke booten met elkander wedijverden, veel minder welke eigenlijk wonnen. Het was een kleurig gekrioel van booten op zee en menschen aan wal; altijd kwamen er meer booten bij of vielen er nieuwe schoten, en soms leek het

BIJ DE VOGELVERKOOPSTER. Naar Anton Müller. (Zie blz. 400).

wel alsof er drie of vier wedstrijden naast elkander werden gehouden. Misschien wisten de deelnemers er iets van, maar de toeschouwers zeer zeker niet.

Vorstin Orsoff was zeer warm en vermoeid. Eindelijk zei de vorst tot haar:

'Ik vrees, Helene, dat deze historie u zeer afmat.'

'O neen,' antwoordde zij, 'in 't minst niet.'

'Indien gij wellicht naar huis wilt rijden?'

'Nu?'

'Ik dacht, wanneer gij misschien liever?...'

'Ik vind 't goed zooals gij 't wenscht, Henri; indien gij misschien blijven wilt...'

'Neen, geheel naar uw eigen zin, Helene, maar ik dacht dat gij er misschien genoeg van hadt.'

'Weet gij wat die lieden daar eigenlijk uitvoeren?'

'Neen, als ik dat wist! Maar ik denk dat zij het zelf niet weten.'

'Het zou wellicht interessanter zijn, indien zij werkelijk wedstrijd hielden,' zeide de vorstin, met moeite een geeuw onderdrukkende.

'Misschien,' antwoordde haar man, die moeite niet nemende, maar krachtig gapende.

De vorstin lachte.

'Uw geeuwen is werkelijk vleiend voor den wedstrijd, Henri!'

'O! ik heb een vreeselijken hekel aan die heele zeilerij. Het spijt mij er bij te zijn en het te moeten aanzien!'

'Maar mijn hemel! waarvoor zijn wij dan eigenlijk hier? Denkt gij misschien dat ik mij hier amuseer?'

'Ja, ik dacht...'

Zij zagen elkander aan met hun moede gezichten en de koetsier kreeg onmiddellijk last om naar huis te rijden.

Zoodra de vorstin weder in haar vertrekken was aangekomen, wierp zij zich, zooals zij was, op een ottomane, liet haar hoofd, zonder haar hoed eerst af te zetten, tegen het kussen leunen en zeide: 'Ik ben doodaf!'

'Wat ben ik toch dom geweest,' riep vorst Orsoff uit, 'om u twee volle uren aan de brandende zon bloot te stellen!'

'Een weinig rust is alles wat ik noodig heb,' antwoordde zijn echtgenoot, zich oprichtende. 'Ik ben slechts wat slaperig en heb wat hoofdpijn. Maar wat zijt gij van plan te doen, terwijl ik mij wat te slapen leg?'

'Ik? O, ik ga wat wandelen. Ik verlang er naar eens wat lichaamsbeweging te nemen. Als gij u maar niet al te onwel voelt, lieve Helene?'

'Ik ben in 't geheel niet onwel, Henri,' antwoordde de vorstin, hem de wang streelend. 'Ik heb mij alleen een weinig te veel vermoeid, dat is alles.'

'En waarvoor dan nog eigenlijk?' riep hij uit.

'Ja, voor wat?' zeide zij.

'Voor het vervelendste schouwspel ter wereld,' besloot hij.

Daarna nam hij afscheid van de vorstin en ging uit. Zorgvuldig vermeed hij het gewoel der menigte en sloeg de richting in naar Carabacel, omdat daar schaduwrijke boomen, weinig stof, en vóor alles stilte, te vinden waren.

Hij was nog niet ver van het Engelsche stadgedeelte verwijderd, toen een aanplakbiljet op den muur zijn aandacht trok.

Zijn oog viel namelijk op het met groote letters gedrukte opschrift: ‘Ring met turkooizen.’ Hij trad dichterbij en las het volgende:

> **Ring met Turkooizen.**
> In de nabijheid van Les Pernes, Departement des Alpes maritimes, is den 19den Januari een ring met turkooizen gevonden. Degene die eene nauwkeurige beschrijving van dezen ring kan geven en alle kosten betalen wil, kan dien terugbekomen bij den heer Emile Picard, Place Massena.

‘Hoe vreemd,’ zei vorst Orsoff luid bij zichzelven. Hij trad nog wat dichter bij het biljet, stampte een paar malen met zijn stok op den grond en zeide nog eens: ‘hoe vreemd, zeer merkwaardig.’

‘Zou dit Helene's ring zijn? Er zijn natuurlijk heel wat turkooizen in de wereld, maar in of bij Les Pernes zullen er toch wel zoo heel veel niet zijn, denk ik. Ook de dag komt uit, als ik mij goed herinner. Dus zou die historie van dat slapende landmeisje op de trappen van de kerk toch verzonnen zijn! Ik zou er op gezworen hebben dat het waar was! Helene zou mij toch niet voorliegen. Evenwel, oogenschijnlijk heeft zij den ring verloren, eenvoudig verloren. Maar waarom zei ze dat dan niet dadelijk? Zou ze mij dan toch voor den gek hebben gehouden? Nu, als dit werkelijk haar ring is, dan zal ik het haar betaald zetten, dat ondeugende kleine schepsel! Ik geloof dat ik daar nu eens een middel zie, om 't laatste en het beste te kunnen lachen, dat wil zeggen, ik zal eens naar dien mijnheer Picard toegaan, hij woont zie ik op de Place Massena. Misschien is de ring wel reeds verkocht, want zonder Helene en mij, of hoogstens haar kamenier, zou toch niemand een beschrijving van den ring kunnen geven. Enfin, ik zal eens gaan zien wat er van is!’

Toen hij den winkel van den heer Picard bereikte, zag hij dat verscheidene personen aan het koopen waren. Hij wilde deze eerst laten heengaan en bleef dus, zijn sigaret rookende, naar de uitstalling staan kijken, waarin eenige diamanten colliers zoozeer zijn aandacht trokken, dat hij een achter hem staanden jongen man niet opmerkte, voordat deze hem iets onder den neus hield.

‘Mijnheer, is dit misschien uw zakdoek?’

De vrager had een door de zon gebruind gezicht en prachtig zwart haar. Hij was een zeldzaam voorbeeld van Provençaalsche schoonheid. Vorst Orsoff, die niet slechts de gelukkige bezitter was van een schoone schilderijen-verzameling, maar ook volstrekt niet ontbloot was van kunstsmaak, bekeek hem met een soort van bewondering.

‘O, ziedaar een type,’ dacht hij.

En inderdaad kon men nauwelijks iets schooners van dit soort te zien krijgen, dan dat donkere gezicht vol zuidelijken gloed, waarin een paar sprekende oogen fonkelden, de zachte, olijfachtige huidkleur, het glanzende zwarte haar en de gracieuse, ietwat trotsche houding van de geheele figuur.

‘Is dit uw zakdoek?’ herhaalde de jonge man met

een eenigszins ongeduldige beweging van de hand.

'O! ik vraag u wel excuus - ja, dat is mijn zakdoek,' antwoordde de vorst; 'had ik hem verloren? ik dank u zeer! dank u!'

'Tot uw dienst,' zeide de ander, donkerrood wordende, bracht even de hand aan zijn muts en ging snel zijns weegs.

'Wat een pracht van een man!' mompelde Orsoff. 'Het is een ware Adonis! Als men dezen jongen man een behoorlijke opvoeding gaf, hem in goed gezelschap bracht en een goede kleermaker hem bediende, dan zou hij werkelijk een zeer gedistingeerde verschijning zijn.'

Intusschen was de winkel van den heer Picard leeg geworden en trad hij binnen om zijn navraag te beginnen.

'U heeft geannonceerd, dat er bij u navraag kon gedaan worden naar een ring, die in Les Pernes is gevonden; wil u mij dien eens laten zien? Ik denk dat 't dezelfde zal zijn die daar toen verloren is.'

'Dat denk ik ook,' antwoordde de juwelier droog. 'Hoe zag hij er uit?'

'O, 't is waar! ik moet hem natuurlijk beschrijven, daar dacht ik niet aan. Mijn ring had zeven...'

'Pardon, een oogenblik!' zei de goudsmid en ging even weg om den ring te halen. 'Dat is werkelijk vreemd!' zeide hij half in zich zelf. 'Hoeveel steenen zeide u, dat uw ring had?'

'Zeven.'

'Juist! En de ring zelf?'

'Glad goud - geheel glad.'

'Jawel. Was hij dik of dun?'

'Zeer breed, maar dun. Plat, niet rond. O, 't is mijn ring, ik zie 't al. Als ik u mijn naam en adres opgeef en de kosten betaal.'

'Neem mij niet kwalijk, mijnheer! al is het soms slechts een vorm, wij moeten te Nizza op onze hoede zijn, temeer daar dit een zeer eigenaardig geval is. Zulke ringen zijn niet zeldzaam. Heeft werkelijk uw ring een of andere bijzonderheid?'

'Jawel, van een der steenen ontbreekt een stukje en een der anderen is wat bleeker dan de overigen. Dat komt omdat ik dien te Marseille verloor en er een nieuwen voor in de plaats moest laten zetten.'

(*Wordt vervolgd.*)

Anthony van Dijck.

Hoeveel werken van anderen aard hij ook gemaakt heeft, Van Dijck was in de allereerste plaats p o r t r e t s c h i l d e r , en als zoodanig heeft hij dan ook het voorbeeld van al zijne kunstbroeders in dit genre gevolgd en zijn onovertroffen talent aan het schilderen zijner eigene beeltenis gewijd.

Dit portret geeft een buitengewoon fijnbesneden gelaat te zien, zóó fijn, dat de trekken over het algemeen meer aan vrouwelijk schoon dan aan mannelijke kracht en forschheid doen denken. Maar met dat al, - van wat nobelen, verheven geest getuigt dat hooggewelfde voorhoofd! Welk een hartstochtelijke gloed ligt er in de groote, amandelvormige oogen! En hoeveel gevoel spreekt er uit de sierlijk gekrulde neusvleugels en de zachte ronding der fijne lippen! Het geheel dezer schoone deelen geeft echter al de kenmerken van passie en zinnelijkheid te zien, en van een breideloos

toegeven aan dien hartstocht, wat vooral merkbaar is uit het beloop van neus en mond, de ronding der kin, en de niet door ouderdom teweeggebrachte vermagering der wangen. Van Dijck legde zich bovenal toe op de uitdrukking van het karakter der door hem geportretteerde personen, en in dit opzicht heeft hij ook zichzelven alle recht laten wedervaren: de vrouw heeft in zijn leven steeds een voorname rol gespeeld, gelukkig zonder nadeel te doen aan de heerlijke grootheid zijner onvolprezen kunst.

Van geboorte was Anthony van Dijck een Zuid-Nederlander: hij kwam in 1599 te Antwerpen ter wereld. Zijn vader, een bijzonder bekwaam glasschilder, had vroeger te 's-Hertogenbosch gewoond; zijne moeder was zeer beroemd als kunstenares met de borduurnaald. ‘Onder hare gestikte werken,’ leest men in hare levensbeschrijving, ‘wordt geprezen een schoorsteenstuk, voorstellende de geschiedenis van Susanna; de beelden waren vast van omtrek en de vermenging der kleuren zeer eigenaardig, alsook de boord van het kleed met losse ranken zóó kunstig ineengevlochten, dat dit stikwerk alleen genoeg was, om haar vernuft te roemen.’ De kunst zat onzen Van Dijck dus om zoo te zeggen in 't bloed.

Na van zijne ouders eenig voorloopig onderwijs ontvangen te hebben, kwam hij eerst in de leer bij Hendrik van Balen, terwijl hij later het voorrecht had om door niemand minder dan Rubens in zijne studiën geleid te worden. Reeds spoedig overtrof Van Dijck al zijne medeleerlingen en verwierf hij zich in hooge mate het vertrouwen en de achting van zijn leermeester, die den veelbelovenden jongeling den raad gaf om Italië te gaan bezoeken. Alvorens deze reis te aanvaarden, schilderde hij nog drie stukken: een ‘Ecce Homo,’ een ‘Christus op den Olijfberg’ en - bij wijze van een geschenk uit erkentelijkheid aan zijn grooten leermeester - de echtgenoote van Rubens, waarvoor hij Van Dijck als blijk zijner dankbaarheid een prachtig wit paard vereerde.

Op weinige mijlen afstands van Brussel, in het dorp Saventhem, liet Van Dijck zich door de liefde voor een landmeisje zoodanig boeien, dat hij daar een zeer geruimen tijd bleef vertoeven en er twee altaarstukken voor de dorpskerk maakte. Eindelijk vertrok hij naar Venetië, waar hij zich bij voorkeur naar de voorbeelden van Titiaan en Paul Veronese vormde. Toen zijn reisgeld nagenoeg geheel was opgeteerd, begaf hij zich naar Genua, waar hij met het schilderen van portretten veel geld verdiende. Daarna zette hij zijne reis voort tot Rome, waar de kardinaal Guido Bentivoglio, van wien hij een verrukkelijk schoon portret had geschilderd, hem in zijne machtige kunstbescherming nam. Later bezocht hij Florence, Turijn en Sicilië, waar hij eveneens hard gewerkt heeft.

Nadat zijn roem zich door heel Italië had verbreid, keerde hij naar zijn vaderland terug, waar hij spoedig met jaloezie en laster had te kampen. Om zich aan al de daaruit voortvloeiende onaangenaamheden te onttrekken, gaf hij gehoor aan de uitnoodiging van den Prins van Oranje, Frederik Hendrik

van Nassau, om zich in Den Haag te vestigen. Hier schilderde hij 's Prinsen gemalin, Amalia van Solms, en hare kinderen, wier portretten allerwegen zulk eene bewondering opwekten, dat weldra schier alle vorsten en aanzienlijke personages door Van Dijck geschilderd wilden worden. Karel I, koning van Engeland, die Van Dijck voor zijn land wilde winnen, noodigde hem uit om naar Londen te komen; en zoodra hij daar aan het Hof werd voorgesteld, vereerde Karel I hem met een zwaren gouden halsketting, waaraan eene met juweelen omzette beeltenis des konings hing. Daarenboven schonk hij hem de Bathorde, een aanzienlijk jaargeld, benevens een fraai zomer- en winterverblijf. Van Dijck toonde zijne erkentelijkheid voor deze echt koninklijke gunstbewijzen door met rusteloozen ijver te werken, en zijn nieuwe vaderland met een schat van meesterstukken te verrijken.

Van Dijck was zijn leven lang een groot minnaar van al wat naar pracht en luister zweemde, en om aan die hartstochtelijke liefde voor het schoone en schitterende te voldoen, leidde hij eene uiterst kostbare levenswijze. Zijne partijen en feestmalen, waaraan vorsten en vrouwen van den hoogsten rang deelnamen, overtroffen alle andere genoegens van dien aard in glans en weelde; de voornaamste toonkunstenaars en tooneelspelers wedijverden met elkander om deze feesten op te luisteren. Daarenboven had hij een groot aantal schoone meisjes in zijne omgeving, die hem als model dienden bij het schilderen van zijne historiestukken, maar hem ook buiten het atelier het leven hielpen veraangenamen en - zijn beurs verlichten. Zoo verkwistte hij zijn vermogen, zijne krachten en zijne gezondheid; toch had zijn penseel hiervan nog veel kunnen vergoeden, indien hij zich niet door een zoogenaamden goudmaker of alchimist schandelijk had laten oplichten. Te zonderlinger is deze afdwaling in een man, die bij ervaring geleerd had, dat zijn artistiek genie de beste en veiligste goudmijn voor hem was.

De Hertog van Buckingham trachtte onzen Van Dijck weer op een beteren weg te leiden en hem nieuwen levenslust in te boezemen, door hem in kennis te brengen met de zeldzaam schoone Maria Ruthven, de dochter van den Schotschen graaf van Gore, welke kennismaking al spoedig tot een huwelijk leidde. Van Dijck bracht met zijne vrouw een bezoek aan zijne geboorteplaats Antwerpen, begaf zich van daar naar Parijs, en keerde vervolgens naar Engeland terug, alwaar hij in het jaar 1641 overleed. Hij werd met groote staatsie in de St. Pauluskerk te Londen begraven, en de dichter Cowley zorgde voor een behoorlijk opschrift op zijne laatste rustplaats.

Van Dijck is dus, zooals wel te verwachten was, betrekkelijk jong gestorven: hij werd slechts 42 jaar. Maar zijn kunst, stout en breed als van een Rubens en vol zonnegloed als die van Rembrandt, zal leven zoolang het schoone op aarde gewaardeerd en gehuldigd wordt.

Het Rijks-Museum te Amsterdam bezit van Anthony van Dijck eenige zijner voortreffelijkste meesterstukken, waaronder op één doek de portretten van Prins Willem II van Oranje en zijne bruid Maria Stuart, kroonprinses van Engeland, dochter van koning Karel I. Dit portretstuk is van 1641, en stelt den Prins op 15-jarigen en zijne bruid op 10-jarigen leeftijd voor; het is de laatste schilderij, welke Van Dijck vervaardigde.

Bij de vogelkoopster.

Bijna veertig jaar lang had de goede dokter Jansen beslagen tongen bekeken en koortsige polsen gevoeld, totdat hij eindelijk besloot, dat werk aan jeugdiger krachten over te laten en de praktijk voorgoed te laten rusten, wat hem door zijn leeftijd dringend geboden en door zijn beurs ruimschoots vergund werd.

En zoo is ‘de oude dokter Jansen’ - gelijk hij reeds lang met zekere eerbiedige vertrouwelijkheid door zijne patienten genoemd werd - dan nu ‘stil gaan leven.’ De bijna zeventigjarige grijsaard heeft zijne koetjes op 't droge; al zijne kinderen zijn getrouwd, en hij is in een deftig burgergezin en pension gaan wonen. Dat is wel om uit te houden, zou men zeggen.

Maar dat vindt dokter Jansen nu juist niet. De steeds zoo rusteloos werkzame man kan zich nog maar slecht aan het niets doen en de eenzaamheid gewennen. Vroeger, toen hij dag aan dag tot laat in den avond, ja dikwijls midden in den nacht, zijn patienten bezocht, had hij zich met ‘een rustigen ouden dag’ altijd getroost als met een hemel op aarde, - doch nu die zoo vurig verbeide periode werkelijk is aangebroken, valt ze hem bitter tegen. Hij heeft niets omhanden, geen bezigheid, geen afleiding meer, in één woord: hij verveelt zich, zooals de meeste oude renteniertjes.

En dan dat altijd alléén wezen op zijne kamer, hoe keurig gemeubileerd ook en hoe netjes hij er ook bediend wordt! Men kan toch niet altijd lezen, of rooken, of voor de glazen zitten. Nu hebben zijn kinderen hem aangeraden, voor de gezelligheid een vogeltje te nemen. Een vogeltje?!... Wat zou hij vroeger gespot en gelachen hebben, als men hem met zulke ‘flauwiteiten’ aan boord was gekomen! Dat was goed voor bakers en hofjesjuffrouwen! Daar hield hij zich niet meê op; hij had wel wat anders te doen!

Maar nu dokter Jansen n i e t s meer te doen heeft, bekijkt hij de zaak uit een heel ander oogpunt. Nu stapt hij op een goeden morgen naar de vogelkoopster aan het andere einde der stad - hij wil het voor de menschen niet weten! - stelt zich daar op de hoogte van de soorten en de prijzen van allerlei gevederde zangers, en eindigt met zijne keus te vestigen op een echte Saksische kanarie, die zeven aria's fluit en de waterrol slaat op den koop toe. Nu zal dokter Jansen niet meer over stilte en eenzaamheid te klagen hebben; wel neen, hij zal in den eersten tijd misschien nu en dan zijne handen wel eens voor zijne ooren houden bij al die gezelligheid van zijn vogeltje.

Waar een mensch op zijn ouden dag al niet toe komen kan!

Prinses Celestine.
Met illustratiën door T.S.C. Crowther.

I.

'Die schelmen hebben weer vergaderingen gehouden!' riep admiraal Leighton achter het ochtendblad, waarin hij zat te lezen.

'Die ezels!' mompelde zijne dochter Louise min of meer werktuiglijk, daar zij met al hare gedachten verdiept was in eene nieuwe schikking der draperiën van den schoorsteenmantel.

'Er is maar één manier om met hen klaar te komen,' vervolgde admiraal Leighton, 'namelijk de krijgswet af te kondigen en elken dag een paar dozijn van de raddraaiers op te hangen!'

'Maar waarom doet men dat dan niet?' vroeg Louise weer, op denzelfden toon.

'Omdat, als men het deed, het gepeupel uit Exeter Hall moord en brand zou schreeuwen, en de regeering altijd voor dat volk uit den weg gaat!'

Louise hield haar mooi hoofd een weinig achterwaarts op zijde, om het effect van hare laatste verschikking na te gaan, en riep vol verontwaardiging:

'Die akelige regeering!'

'Akelig?!' herhaalde haar vader bits; 'vergun mij u te zeggen, dat het de beste regeering is, die gij misschien ooit van uw leven te zien krijgt! Wacht maar eerst eens tot de anderen aan de beurt komen en hun eigen zin volgen! Wanneer drie kwart van uw inkomen heengaat

"Bij Jupiter!" riep de admiraal, "daar snap ik een nieuwtje!"

met huisvesting te verleenen aan de schooiers van het koninkrijk, en met hun kinderen Hebreeuwsch en wiskunde te leeren, dan weet ge eerst recht, wat een akelige regeering is!'

Louise bemerkte haar misslag, en slaakte heimelijk de verzuchting, dat de mannelijke leden harer familie liever niet met haar over staatkunde moesten praten, wanneer zij aan zulk hoogst gewichtig werk bezig was.

'Ik zeg niet, dat zij alles doen wat zij m o e s t e n doen!' vervolgde de admiraal, met toenemende ergernis; 'maar hoe kunnen zij dat ook, als het gemeen hun feitelijk de wet voorschrijft? Maar zij plunderen niet den eenen stand, om den anderen den mond te stoppen; zij leggen niet maar zoo dadelijk het hoofd in den schoot voor iedere vreemde Mogendheid, die een vuist tegen hen zet; zij doen niet...'

'O! dat landschapje!' riep Louise, die plotseling een gelukkige ingeving kreeg en zich hield of zij nauwlettend een aquarel in een lijst achter glas bekeek, die aan den muur tegenover haar hing en een buitenverblijf uit den tijd van koningin Elisabeth voorstelde, met een park vol zware, hooge boomen: de oude woonstede der familie, van welke de admiraal Leighton een jongere zoon was.

'Nu, wat is er met dat landschapje?'

'De spijker zit los, geloof ik!'

De admiraal stond op, om het geval eens wat meer van nabij te bekijken.

'Dat is geen spijker; het is een schroef, die er een eindje uitsteekt! Zij heeft er nooit goed ingezeten. Ik zou wel eens willen weten, wie de ezelskop is, die dàt nu weer gedaan heeft!'

'Ik geloof dat Ainslie dit schilderijtje heeft opgehangen.'

'Net iets voor hem! Hij schijnt nergens anders toe te deugen, dan om over zijne boeken te zitten suffen, en met soep en traktaatjes rond te loopen bij oude vrouwen!'

Na de schroef wat verder ingedraaid en zijn zoon een beetje uitgescholden te hebben, keerde de admiraal met een gevoel van verlichting en bevrediging naar zijne krant terug, en nu volgde er een stilte van eenige minuten, terwijl men door het openstaande venster het getjilp der vogels hoorde en het geritsel van de bladeren der rozenstruiken, die zachtkens in beweging werden gebracht door een dier frissche, welriekende koeltjes, die nu en dan de stormvlagen van een regenachtigen zomer komen afwisselen.

'Bij Jupiter!' riep de admiraal, 'daar snap ik een nieuwtje! Wie denkt ge, dat hier aanstaanden Donderdag doorrijdt?'

'Doorrijdt?! Bedoelt ge hier door het dorp?'

'Neen! En ook niet

hier door dezen tuin, en ook niet hier door deze kamer! Wanneer ik zeg h i e r , dan bedoel ik Vicar's Cross. Ge zult het wel met mij eens zijn, geloof ik, dat men dat h i e r kan noemen, aangezien het slechts op anderhalve mijl afstands ligt van dit huis, wanneer men den grooten weg neemt, en zelfs nog minder, wanneer men door de velden gaat.'

'Door Vicar's Cross rijden? Dat moet dus iemand uit dezen omtrek zijn.'

'Waarom moet het nu juist iemand uit dezen omtrek zijn? Moeten dan de menschen uit andere omstreken niet door Vicar's Cross rijden, wanneer zij zich van het station Waterford op de eene lijn naar het station Brinfield op de andere lijn begeven?'

'O, nu ben ik er! Iemand die uit Londen naar den zeekant gaat, denk ik.'

'Omdat ik het u zoo goed als in den mond heb gegeven! Maar wie is het dan?'

'Een beroemd persoon?'

'Ja.'

'Een eerste minister?'

'Bah! Neen, - het is een vrouw.'

'Een vrouw? Ik ken geen enkele beroemde vrouw, of het moest mevrouw Brand wezen.'

'En wat weet ge dan, als ik vragen mag, van mevrouw Brand?'

'Ik heb haar eens hooren spreken, op een meeting in Londen, waarheen Ainslie mij had medegenomen.'

'Ainslie had niet noodig, u naar iets van dien aard mede te nemen, en gij hadt te veel verstand moeten hebben om daar heen te gaan! En, als ik vragen mag, waar sprak zij dan wel over?'

'Ik moet u eerlijk bekennen, dat ik het niet weet. Ik kon het niet goed hooren; het was er zoo vol en zoo benauwd in de zaal!'

'Hm! Nu, het is niemand van dien aard; het is... Wie is dat?!'

Buiten op het grintpad lieten zich voetstappen hooren, en ging er een tamelijk zwaarlijvige dame voorbij het raam.

'Is mevrouw Stubbs daar nü al?! Gij moest die babbelkousen liever niet aanmoedigen om ons vóór koffietijd te komen bezoeken!'

'Ik wist niet... ik...'

Maar hij was al weg, en men hoorde de deur zijner studeerkamer met een harden slag dichtvallen, toen het schelmeisje kwam aandienen: 'Mevrouw Stubbs!'

'Wel, mijn beste Louise! hebt ge 't groote nieuws al gehoord?' riep mevrouw Stubbs hijgend en blazend van inspanning, en dadelijk met de deur in huis vallend; 'dat wij een bezoek van het Koninklijk Huis zullen krijgen? Ik kon mijn eigen ooren niet gelooven, toen Bertha het mij uit de krant voorlas! "Laat ik het zelf eens even lezen," zeide ik. En ja wel, daar stond het werkelijk, zwart op wit! Hare Koninklijke Hoogheid zal door Vicar's Cross rijden, op Donderdag 14 dezer!'

'Maar welke Koninklijke Hoogheid?'

'Prinses Celestine, lieve kind; prinses Celestine met gevolg. Hoe gelukkig dat de nieuwe spoorweglijn nu nog niet voltooid is, want dan had zij niet door Vicar's Cross behoeven te rijden!'

'Gaat zij dus naar Amberfield Castle?'

'Ja!'

'Geheel alleen?'

‘Ja, de anderen zullen er niet vóór het laatst van Juli heengaan,’ zeide mevrouw Stubbs op een toon van gezag, zooals zij altijd deed wanneer het de bewegingen en plannen der koninklijke familie betrof. ‘De koning gaat nooit vóór Augustus naar de baden. Dat hebben zijne geneesheeren hem verboden. De kranten zeggen, dat de prinses er heen gaat om een bezoek te brengen aan haren oom, den ouden hertog van Windermere, die op 't oogenblik ongesteld is. Maar dat belief ik niet te gelooven! Ik houd het er voor, dat er weer haken en oogen geweest zijn ten paleize, over die liefdesgeschiedenis met prins John.’

‘Welke liefdesgeschiedenis?’

‘Hebt ge daar nog niets van gehoord? Nu, - verleden jaar, toen prins John uit Wilkomir bij hen gelogeerd was, is prinses Celestine smoorlijk verliefd op hem geworden. De koning wilde echter van dat huwelijk niets weten, en het heeft toen duchtig gestormd ten paleize. Prinses Celestine kreeg zenuwtoevallen, en de koningin sloeg haar in 't gezicht.’

‘Ik meende, dat prins John verleden jaar zomer niet gekomen is,’ zeide Louise, geprikkeld door een onweerstaanbare neiging tot kritiek, zooals bij de toehoorders van mevrouw Stubbs zeer dikwijls het geval was; ‘ik dacht dat hij ziek was, en daarom niet komen kon.’

‘Neen, ik houd het er voor, dat hij bang was om door een hunner opgehapt te worden; maar zij is verliefd geworden op zijne photographie, en...’

‘Mevrouw Venn!’ zeide het schelmeisje, terwijl zij de deur opende.

‘Mevrouw Venn,’ riep mevrouw Stubbs tot het kleine, verlegen rondziende dametje, dat nu binnentrad, ‘hebt ge 't al gehoord van prinses Celestine?’

Maar mevrouw Venn hield zich, of zij in 't geheel niets hoorde van deze vraag, die op 't oogenblik zoo totaal buiten de orde was, totdat zij op zeer ceremonieele wijze een groet had gewisseld met de dochter des huizes, en ietwat stijfjes de hand had gedrukt van Mevrouw Stubbs zelve. En toen, nadat zij met welgemanierde bedaardheid bezit had genomen van den haar aangeboden stoel, begon zij met een stem, die, vergeleken met het orgaan van mevrouw Stubbs bijzonder zwak en schraal klonk:

‘Ik had gaarne den admiraal eens willen spreken. Mijnheer Venn, die naar Waterford moest, om er een kerkelijke vergadering bij te wonen, heeft mij verzocht om eens naar den admiraal te gaan en hem te vragen, of wij Donderdag ook iets ter eere der prinses moeten doen.’

‘Natuurlijk moeten wij dat!’ riep mevrouw Stubbs; ‘dat heb ik op het eigen oogenblik gezegd, toen ik het hoorde. Wij wonen hier zoo dicht bij Vicar's Cross, en binnen een omtrek van vier mijlen is er geen ander dorp in de buurt. Wij zijn verplicht, haar een officieele... hoe noemt men dat ook?... haar een officieele ontvangst te bereiden, met vlaggen en eerepoorten.’

‘Mijnheer Venn was van meening, dat de admiraal wel zou weten, wat er in zoo'n geval gedaan

behoort te worden,' zeide mevrouw Venn, die voortdurend over mevrouw Stubbs heen zag.

'Ik zal papa eens even gaan roepen,' sprak Louise, terwijl zij opstond.

'Het geheele dorp behoort er bij te wezen,' riep mevrouw Stubbs. 'De boeren moesten hun werkvolk na twaalven vrijaf geven; ik zal er eens met Short en Tomkins over gaan spreken, en ik zal aan Smithje zeggen, dat hij de schoolkinderen maar vacantie geven moet. Zij moeten op twee rijen bij Vicar's Cross gaan staan, en "God save the Queen" zingen, als zij voorbij rijdt. Het spreekt van zelf, dat wij allen er heengaan, en nu hoop ik om 's hemels wil maar, dat het geen al te warme dag zal wezen, want er is daar geen ziertje schaduw te vinden. Wil ik u eens wat zeggen? wij zouden er wel een linnen tent kunnen opslaan..... O, admiraal! wij waren juist druk aan 't praten over de prinses, en ik zeide zooeven, dat wij voor een officieele ontvangst moesten zorgen, en voor een zonnetent, waar wij onder konden zitten tot zij voorbij kwam.'

'Mijn echtgenoot is er zeer op gesteld om úwe meening over de zaak te hooren, admiraal,' sprak mevrouw Venn, met een duidelijk hoorbaren nadruk op dat 'uwe.'

'Och, ik zou zeggen dat wij een paar eerebogen moesten oprichten,' antwoordde de admiraal, terwijl hij zich werktuiglijk nederzette tegenover den kouden haard; 'een paar eerepoorten, en wat vlaggen, en dan moeten wij er met alle man heen, rijk en arm, om Hare Koninklijke Hoogheid eens uit volle borst toe te juichen, als zij voorbij rijdt.'

'En de zonnetent, admiraal?'

'Nu, dat is heel goed; eenige stoelen en een tent kunnen er voor u, dames, gemakkelijk klaargezet worden. Dat kan Cathers wel eens doen; het zal zoo heel veel niet kosten, en zoo'n tent kon dan ook wel een beetje opgesierd worden.'

'Ik geloof dat de etiquette bij zulke gelegenheden meebrengt,' merkte mevrouw Venn op, 'aan de prinses een bouquet te offreeren.'

Dit werd dadelijk in koor toegestemd.

'En wie zal die aanbieden?' vroeg Louise. Er volgde een oogenblik stilte, want iedereen gevoelde nu als bij instinct, dat men zich hier op een glibberig terrein had begeven.

'Ik zou zeggen, dat het een jonge, ongehuwde dame behoorde te wezen,' waagde mevrouw Venn eindelijk als hare meening uit te spreken.

'Dat ben ik volkomen met u eens,' riep mevrouw Stubbs; 'een jonge dame in 't wit.'

'Of in 't lichtblauw,' zeide mevrouw Venn; en met een zenuwachtig lachje liet zij er op volgen: 'Er zijn slechts drie jonge dames hier op het dorp, - dus kan de keuze zoo heel moeilijk niet zijn...'

'Neen, werkelijk niet,' antwoordde mevrouw Stubbs; 'en nu ge er mij naar vraagt, moet ik u ronduit zeggen, dat, - aangezien Bertha's vader hier reeds lang vóór een der andere bewoners gevestigd is geweest - háár van zelf de eer toekomt om de bouquet aan te bieden.'

'In de bestaande omstandigheden zou ik gezegd hebben, dat de dochter van den predikant de aangewezen persoon was,' sprak de vrouw van den predikant. 'Vindt ge dat óók niet, admiraal?'

'Wel neen! Het spijt mij altijd, wanneer ik op een of ander punt van meening verschillen moet met eene dame; maar als ik mijne meening mag zeggen, dan moet

ik ruiterlijk bekennen, dat - aangezien haar vader, haar grootvader en hare voorvaderen, tot in de dagen van koningin Elizabeth toe, altijd in koninklijken dienst zijn geweest - Louise Leighton het meeste recht heeft, om aan de dochter van Zijne Majesteit een bouquet aan te bieden.'

'Ik kan niet zeggen, dat ik dit zoo duidelijk inzie,' riep mevrouw Stubbs; 'gelijk ik zooeven zeide: wijlen de heer Stubbs was hier lang vóór iemand anders gevestigd. Eerst huurde hij het huis voor den tijd van vijftien jaar, en daarna kocht hij het, en liet hij het geheel verbouwen.'

'Mijnheer Venn heeft zich groote uitgaven getroost bij de waarneming zijner ambtsbediening,' zeide mevrouw Venn.

'Wat dat betreft,' riep Louise, 'papa heeft feitelijk het huis herbouwd!'

'Blijf bij de zaak!' sprak haar vader met nadruk. 'Wat ter wereld heeft dàt nu met de komst der prinses te maken?'

'Neen, werkelijk niets,' zeide mevrouw Venn; 'de quaestie komt, dunkt mij, eenvoudig hierop neer: Wie is het hoofd van het kerspel? En aangezien er geen squire (burgemeester) is, zou ik zeggen, dat de leeraar het was!'

'Dat is betrekkelijk,' riep mevrouw Stubbs; 'ik geloof, dat iemand, die er reeds zoo lang gevestigd is geweest als mijnheer Stubbs, vóór een predikant gaat, die hier pas vier jaar geleden werd aangesteld.'

'Vijf, als ik u verzoeken mag, mevrouw Stubbs!' zeide mevrouw Venn.

'Vier of vijf, dat maakt zooveel verschil niet.'

'Neen, niets geen verschil!' riep de admiraal op een toon van wanhoop; 'maar ik geloof, dat het beter is, de discussie voorloopig tot nader te verdagen. De predikant en ik zullen de zaak eens met elkaar bespreken, en ik twijfel er niet aan, of wij zullen het zeer gemakkelijk eens worden.'

'De predikant,' begon zijne vrouw, met hoorbare ontevredenheid, 'is toch te...'

Maar men liet haar niet uitspreken.

'Als ik vragen mag, waarom kan de predikant beter daarover beslissen dan iemand anders?' riep mevrouw Stubbs. 'Ik beschouw mijzelf als iemand, die over quaesties van etiquette evengoed een oordeel kan vellen als de predikant; ik heb alleen nog maar te zeggen, dat, als Bertha de bouquet niet mag aanbieden, ik ook niet verkies bij te dragen aan...'

Hier werd plotseling de deur geopend en de twist voor een oogenblik geschorst door de nieuwsgierigheid, waarmede iedereen zich omkeerde, om den persoon te zien, die door de geopende deur naar binnen kwam. Het was een jonge man, rondom wiens bleek gelaat het donkere haar niet zoo kort was afgeknipt, als de mode van die dagen het wel voorschreef. Zeer versleten, om niet te zeggen haveloos, was bovendien zijn jachtbuis, waaronder hij een overhemd van smettelooze witheid droeg. Hij had een pijp in zijn mond, die hij niet aanbood ter zijde te

leggen, terwijl hij in de geopende deur staan bleef en de kamer overzag met een onderzoekend gefronsden blik, alsof hij er iets miste, totdat zijn oog op een tafel aan het tegenovergestelde einde van het vertrek viel. Daarop liep hij ijlings voort, greep een oud bruin boek, dat daar lag, stak het onder zijn arm, en stond op het punt om zonder een enkel woord of gebaar weder te vertrekken, toen hij aan de deur werd tegengehouden door de verwijtende uitroepen zijner zuster.

'Zeg eens, Ainslie, oude jongen!' zeide Louise, terwijl zij hem aan zijn elleboog trok, 'wat denkt g i j er van?'

Als iemand die plotseling uit een geestvervoering wordt gewekt, bleef Ainslie staan en keek hij in het rond, - en scheen hij nú eerst te bemerken dat hij niet alleen in de kamer was; waarna hij, met blijkbare verlegenheid, zijn pijp in zijn zak stak en zich haastte om de plichten der wellevendheid jegens de bezoeksters te vervullen.

'Wat zijt gij toch verzot op boeken, mijnheer Ainslie!' riep mevrouw Stubbs, wier ergernis geheel verdween bij het zien van een persoon, die zoo zelden te zien was. 'Boeken en uitgehongerde menschen - dat is het éénige, waarover gij u bekommert, geloof ik. Intusschen, wij waren hier juist met elkaar aan 't praten over iets, dat u eens voor een enkelen dag aan uwe boeken zou kunnen ontrukken. Wie denkt ge wel, dat aanstaanden Donderdag door Vicar's Cross zal komen rijden? Wij zullen er heel wat drukte door krijgen: vlaggen, eerepoorten, groenmaken, en zoo al meer. Kunt gij het niet raden?'

'Neen, hij zal het nooit raden, mevrouw Stubbs,' riep Louise beslist.

'O ja, dat zal hij wel!' verzekerde mevrouw Stubbs op den toon van iemand, die heel goed weet hoe men met een weerbarstig karakter moet omspringen; 'komaan dan, mijnheer Ainslie! het is een dame.'

'Ik ken zeer weinig dames, mevrouw Stubbs,' zeide Ainslie, terwijl hij geduldig voor haar bleef staan, met den gedwongen glimlach der onuitstaanbare verveling op zijn gelaat.

'Maar d i e dame kent gij wel; iedereen kent haar! Zij is jong, en zij is mooi. Nu zult gij toch wel belang in haar stellen. Werkelijk iemand van zeer hoogen rang: de hoogste op één na. Kunt gij het nu nog niet raden? Welnu dan - het is prinses Celestine! Wij zullen ons allen op weg begeven om haar te verwelkomen. Gij, mijnheer Ainslie, de éénige jonkman uit het dorp, moet er óók bij optreden. Komaan, waarom maakt gij niet eens een gedicht voor deze gelegenheid, en biedt het Hare Koninklijke Hoogheid tegelijk met de bouquet aan?'

Gedurende die toespraak had mevrouw Stubbs een vaag besef gehad van zekere verandering, die zich op het gelaat van den tegenover haar staanden toehoorder vertoonde: een trapsgewijs ontwaken, dat zij met eenige zelfvoldoening aan den invloed van haar tact en welsprekendheid toeschreef. Maar zóó totaal onvoorbereid was zij op den toon van het antwoord, dat, toen het kwam, de scherpe klank zijner stem haar reeds op haar stoel deed opspringen.

'En wat ter wereld doet er dat toe?' riep Ainslie, die eindelijk volkomen wakker was geworden; 'wat doet het er toe, waar zij heen gaat, of hoe, of wanneer? Wat heeft die prinses Celestine te beteekenen voor u, of voor mij, of voor een van ons allen?'

'Groote goedheid, mijnheer Ainslie!' riep mevrouw Stubbs, ontsteld door hetgeen zij zelf had aangericht.

‘Zijt ge er u wel bewust van, heerschap,’ sprak de admiraal op een toon van ceremonieele beleefdheid, waaronder de woede van den onderdrukten hartstocht duidelijk kon waargenomen worden, ‘dat gij over de dochter van uwen Souverein spreekt?’

Ainslie keerde zich haastig naar hem om, alsof hij niets liever verlangde dan een uitdaging te aanvaarden.

‘Wel wis en zeker! en daarom vroeg ik juist, wat haar komen of gaan kan hebben te beteekenen. Als het nog de eene of andere arme, afgebeulde naaister was, die veertien uren per dag werkt voor het armzalige recht om ternauwernood aan den hongerdood te ontkomen; als ge mij zeidet, dat zij ontsnappen ging uit haar ellendig hol in een kelder of op een vliering, en uit de smerige, door gas verlichte straten, het éénige wat zij ooit van de buitenwereld te zien krijgt; als zij zich op weg begaf om voor haar half uitgehongerd, overwerkt lichaam en haar koortsig gloeiend hoofd rust te zoeken aan het zeestrand, en daar frissche lucht in te ademen, en er den helderen hemel te zien, zonder mist of rook, en te weten hoe de wereld er uitzag toen God haar schiep, en wat het leven is, zooals Hij gewild heeft dat het voor menschelijke wezens zijn zou, - dan zou dàt nieuws nog eens de moeite van het hooren waard zijn! Ik zou mijlen loopen, om haar te zien voorbijgaan, zoo ge wilt; ik zou haar toejuichen tot de lucht er van daverde; ik zou eerepoorten op haren weg bouwen, en bloemen voor hare voeten strooien. Maar dat een der meest nuttelooze van alle nietsdoende vrouwen, die...’

‘Ainslie!’ schreeuwde de admiraal, ‘houd oogenblikkelijk uw mond, of verlaat mijn huis! Verstaat ge wat ik zeg? Houd uw mond, of ga heen! Niemand zal onder dit dak een beleedigend woord uiten tegen Zijne Majesteit of tegen een zijner kinderen. Gij verdient een duchtig pak ransel voor wat ge daar gezegd hebt. En daar het...’

Hij kwam een stap nader. De dames slaakten kreten van angst en schrik, uitgenomen Louise, die op haren broeder toesnelde, als om hem uit de kamer te dringen, - toen de deur op hetzelfde oogenblik van den buitenkant geopend werd en het dienstmeisje binnentrad, met een schaaltje op een zilveren presenteerblad in de hand.

‘Als het u belieft, mijnheer, de bouillon voor juffrouw Naomi!’

De huiselijke vrede beefde in de weegschaal. Wat den evenaar weer in de meest gewenschte richting dreef, was de gewoonte, welke de veeljarige tucht den admiraal had ingeprent, om alle dingen op den rechten tijd te doen. Slechts een enkel oogenblik aarzelde hij; en toen naar voren komende, nam hij het blad van het dienstmeisje over en verliet de kamer. Terwijl hij het kleine portaal doorging en de trap op liep, beefden zijne handen min of meer, - maar van nog iets anders dan drift. Hij was ge-

kwetst in zijne teederste gevoelens, in het teederste gevoel van elk rechtschapen karakter: in zijn eeredienst. Want tot welke kerk of secte de admiraal ook feitelijk behoord mocht hebben, het ware licht zijns levens, de vereering die hem verre verhief boven de aarde en boven zichzelven, was de loyauteit jegens zijn koning. Het vuur der vaderlandsliefde was hiermede vermengd, want Engeland eerde hij hoofdzakelijk als eene bezitting des konings, en de Engelschen als zijne onderdanen. Het was een diepgewortelde hartstocht, voortgegroeid gedurende de opeengevolgde geslachten, en aan hem overgeleverd door voorvaderen, die hun geloof bezegeld hadden met hun bloed, waartoe ook hij op zijn beurt bereid zou zijn geweest.

Hij wachtte even, en trachtte een weinig tot bedaren te komen, vóór en aleer hij aan de deur eener slaapkamer op de

‘Wat heeft die prinses Celestine te beteekenen?’

tweede verdieping klopte. Tot tweemaal toe moest hij kloppen, alvorens een zwakke stem hem verzocht om binnen te treden, waarna hij zeer behoedzaam de kruk der kamerdeur omdraaide en den drempel overschreed. Die kamer was zóó donker, dat hij, zoo plotseling uit den zonneschijn in de gang deze deur binnentredende, in het eerst bijna niets kon zien; maar terwijl hij zeer langzaam voortstapte, op een even bestudeerd zachte manier als waarop hij bij het omdraaien der deurkruk te werk ging, begon hij achtereenvolgens al de welbekende omtrekken der meubelen te onderscheiden, en vooral die van het bed, waarop de bewoonster dezer kamer lag uitgestrekt. Een kwistige overvloed van bloemen sierde den schoorsteenmantel en de tafels; maar hun geur werd overheerscht door een scherpe lucht, die den admiraal, helaas! maar al te goed bekend was en hem herinnerde aan een lijden, dat hij gaarne op zich zou genomen hebben, om er de lijderes verlichting door te verschaffen. Het was de reuk van het verdoovingsmiddel, waarmede zijne zuster de pijnen stilde van wat zij hare slechte nachten noemde. Hij ging vlak voor het bed staan en zag haar uitvorschend aan. Tegen de witte kleur van het kussen stak haar gelaat, dat nooit mooi was geweest en niet langer jong was, in omtrek scherp en zonderling af, alsof

het uit olijfhout was gesneden. Er liepen bruine kringen onder de gesloten oogen, en de hoeken der bloedelooze lippen waren pijnlijk neergetrokken.

'Monie,' zeide hij, haar met den bijnaam aansprekende, dien hij in zijne kinderjaren voor haar had uitgevonden, 'wilt ge nu uw bouillon hebben?'

Maar Monie bewoog zich niet, en evenmin was er eenige beweging te bespeuren in hare oogleden. Hij herinnerde zich tot zijn verdriet, wat dit stilzwijgen te beteekenen had: hoewel de lichaamspijnen voor het oogenblik voorbij waren, hadden zij toch eene even hopelooze als zware verdooving van den geest achtergelaten.

Hij zette het blad op het tafeltje bij haar ledikant neder, en ging op den daarnaast staanden stoel zitten, strekte zijne hand uit, zijne fijngevormde bruine hand, met den korten middelvinger, die in een gevecht verminkt was geworden, en streelde zachtkens haar hoofd; maar toch bewoog zij zich nog niet. Hij zuchtte; en van de uitwendige daad tot de inwendige gedachte overgaande, zag hij naar alle kanten om zich heen, en martelde hij zijne hersens af om het een of andere toovermiddel te vinden, ten einde daarmede - gelijk soms door de nietigste beuzeling gebeuren kon - die benauwende wezenloosheid te verdrijven. Zoo bleef zijn oog ronddwalen, totdat het op den muur vlak tegenover het bed bleef rusten. Dáár hing in een gebloemde lijst een gedrukt portret van de koningin, zooals zij voor het eerst, wel dertig jaar geleden, op het volk van haren bruidegom nederzag; terwijl daaronder een lichtbruine, verbleekte photographie van Monie zelve hing, gelijk zij er dien dag uitzag, in een wit toilet, met de mand bloemen, die zij, met eenige andere meisjes van goeden huize, het voorrecht gehad had voor de voeten der koninklijke bruid te mogen uitstrooien. De admiraal richtte zich op, - hij had een aanknoopingspunt gevonden.

'Monie,' zeide hij, 'luister eens!'

En toen, met zeer veel beredeneerd overleg, als een handig romanschrijver, met behoorlijk afgemeten stappen naar zijn prachtigen climax voortschrijdend, vertelde hij het groote nieuws, dat dien dag reeds zoo dikwijls verteld was. Terwijl hij voortsprak, begon Naomi zich te bewegen en om te wenden, en hief zij zelfs haar hoofd op, totdat eindelijk diezelfde vrouw, die bij zijn binnentreden ternauwernood meer scheen te leven, thans rechtop zat, gesteund door de kussens welke hij achter haar had opgestapeld, met wangen die gloeiden en oogen die vlamden van opgewondenheid.

Gejaagd en zenuwachtig begon zij te spreken over de éénige groote gebeurtenis in haar leven, waarvan

zij toen niet kon denken dat het zóó droevig zou zijn, - welke gebeurtenis door de verbleekte photographie flauw in herinnering werd gebracht. Het was een gure, mistige achtermiddag geweest; maar het beeld van dien dag straalde toch in haar geheugen met hooger glans dan die van het zonlicht.

'Zij zag er zoo prachtig uit: sprekend een engel, wat ik dan ook geloof dat zij was en is! Het éenige wat ik doen kon, was: mijne snikken te onderdrukken, toen zij met hem voorbij kwam. Later ben ik gaan schreien. Herinnert gij u niet, dat gij en Lester mij aan tafel plaagden met mijn rooden neus, en dat ik toen zeide, dat hij voor zulke gelukkige schepsels als gij al mooi genoeg was? Gij kondt vechten voor den koning en de koningin; en ik kon niets doen, - behalve voor hen bidden.'

II.

Zoodra de admiraal uit de kamer was, had mevrouw Venn eenigszins overhaast afscheid genomen; maar mevrouw Stubbs scheen niet in staat om te vertrekken, nu er zulk een opwekkend 'standje' in gang was.

'Wat zijn die mannen toch zotskappen!' riep Louise heftig, toen de deur zich achter mevrouw Venn gesloten had. 'En hoe slecht van u, Ainslie, om in bijzijn van vader zulke dingen over de prinses te zeggen! Ik werd er zoo bang onder! Hij is met zijn elleboog rakelings langs dat fijne porseleinen beeldje gegaan!'

Ainslie zag haar aan alsof hij niet hoorde wat zij zeide.

'Gijlieden hier,' zeide hij, 'schijnt, te oordeelen naar de manier waarop gij u gedraagt, in een soort van krankzinnigen-paradijs te leven, en toch krijgt gij elken dag kranten in huis. Leest gij ze wel, zou ik zeggen? Als men u hoort spreken, zou men zich kunnen verbeelden, dat de wereld was ingericht als een vertooning in de opera-comique, waar geen ellende en geen armoede is, en de mindere standen niets anders te doen hebben dan in een schilderachtig costuum te dansen naar de pijpen der meergegoeden, en in koor te zingen bij hunne solo's.'

'Ik wou dat het waar was!' riep Louise. 'Wat zou dat aardig wezen! In het werkelijke leven zien die arme menschen er gewoonlijk zoo leelijk en vies uit!'

'Leelijk en vies!... zijn ze dat? En dáárom veracht gij ze?! Ik zou wel eens willen weten, of de dochter van den rijken man óók uit het venster gekeken en den neus opgetrokken heeft voor Lazarus' zweren. Het komt mij voor, dat niemand zoo brutaal hardvochtig kan wezen als een vrouw, wanneer zij anderen beoordeelt. Weet gij wel, wat hen zoo leelijk en zoo vies maakt? Het komt door de walgelijke toestanden, waarin zij geboren en opgevoed worden. Kinderen die nooit frissche lucht krijgen, nooit zonneschijn, nooit goed voedsel, groeien natuurlijk misvormd en leelijk op. Wanneer mannen en vrouwen zoo lang aan 't werk gehouden worden als zij hunne oogen open kunnen houden, dan behoef ik u niet te zeggen, wat er onvermijdelijk van hen terecht moet komen.'

Hij liep heen en weder tusschen de kleine tafeltjes, waarop aardige geborduurde kleedjes lagen of peperdure kleinigheden te pronk gezet waren, totdat hij eindelijk bleef staan om weer iets te zeggen, met een lichte trilling in zijn stem, en in zijne oogen die uitdrukking van droefheid, die de mannen gewoonlijk voor hun eigen, persoonlijk verdriet bewaren.

‘En dit, denk er wel aan!’ zeide hij, ‘is niet het lot van eenige weinigen, niet van eene kleine klasse, - maar van de groote massa des volks, van wat wij schertsend het gemeenebest noemen. Gemeenebest, inderdaad! Wanneer armoede de regel en welstand de uitzondering is. Wil ik u eens wat zeggen, Louise? In Londen alléén zijn er duizenden, ja, honderdduizenden, die het met hard werken ternauwernood zóó ver kunnen brengen, dat zij lichaam en ziel bij elkander houden; geen vermaken, geen genoegens, - enkel en alleen het botte, werktuiglijke leven, of liever bestaan, want zoo iets is geen leven!’

‘Nu ja, dat is alles heel mooi en goed; maar wat heeft dat nu per slot van rekening met de prinses te maken? Het is toch háár schuld niet?’

‘Neen, - maar het is de schuld van een verfoeilijk systeem, waarin zij een der ergste parasieten is!’

‘Wat bedoelt ge met een parasiet?’

‘Een parasiet is een wezen, dat op en van anderen leeft; dat zijn aandeel van de verdiensten neemt - gewoonlijk het leeuwendeel - maar geen vinger uitsteekt om aan het werk mede te doen.’

‘Dat ben ik volkomen met u eens!’ riep mevrouw Stubbs, die eindelijk iets begreep, of althans meende te begrijpen, omtrent de beweegreden van Ainslie's min of meer verwilderde taal; ‘de leden van het Koninklijk Huis hebben evenmin als iemand anders het recht om op die manier van eens andermans geld te leven! Want wat is het b.v. niet hard, dat ik van mijn inkomentje nog belasting moet betalen, om 's Konings getrouwde kinderen den kost te geven! Het zou hem vrij wat fraaier staan, in aanmerking genomen zijn eigen groot vermogen, als hij wat bijdroeg aan Bertha's bruidschat. Neen, ik behoor tot de strenge conservatieven, maar ik ben toch met mijnheer Ainslie van oordeel, dat het een slecht systeem is, als de koninklijke familie zóózeer op kosten van anderen leeft. Daar mocht wel eens een stokje voor gestoken worden, en ik begrijp niet, waarom het Parlement daar niet eens een wet tegen indient, inplaats van zooveel kostelijken tijd te verpraten over wetten voor den werkenden stand, die er toch tegenwoordig heel wat beter aan toe is dan wij, arme meergegoeden!’

De moeielijkheden, waaronder deze laatsten gebukt gingen, begon mevrouw Stubbs nu verder tot in de kleinste bijzonderheden te beschrijven, - en het was wel wat ondankbaar van Ainslie, dat hij, bespeurende dat zij met hem medepraatte, ongemerkt de kamer uitsloop.

De dagen volgden elkander geregeld op, maar dit was niet het geval met de toebereidselen voor de ontvangst der prinses. De quaestie van de aanbieding van het bouquet was nu een pijnlijke twistvraag geworden, en een zeer pijnlijke óók, en daaruit ont-

wikkelde zich een van die Lilliputiaansche stormen, die verscheidene malen per jaar de kalme strooming van het maatschappelijke leven in dit gehucht kwamen verstoren. De predikant was, als gewoonlijk, voor de handhaving van den vrede tot elken prijs; doch daar niemand anders zich in zulk eene toegevende gemoedsgesteldheid verheugde, werd de strijd onafgebroken voortgezet, totdat hij wat men zou kunnen noemen het zendbrief-tijdperk bereikte en het dispuut langs den weg van correspondentie werd gevoerd. Dit was schijnbaar overbodig, daar de strijdgenooten allen op een steenworp afstands van elkaar woonden; maar dáárom leverde het feit juist zulk een eigenaardig kenmerk van het afbreken der relatiën, daar men het thans over en weer niet langer van zich verkrijgen kon, elkanders drempel te overschrijden. In dit opzicht kwam mevrouw Venn er altijd het best af, want zij kon heel netjes schrijven en wist zich ook zeer goed uit te drukken, terwijl mevrouw Stubbs vrij besluiteloos in hare spelling was, en de admiraal, tengevolge van zijn verminkten vinger - zooals hij beweerde - zóó onduidelijk schreef, dat hij zich steeds blootstelde aan beleedigende vergissingen of aan vinnige verzoeken om eene leesbare overzetting van zijn laatste briefje. De jonge meisjes zelven, wanneer zij elkaar ontmoetten, kibbelden zooals vogeltjes of kleine katjes wel eens doen; maar over het geheel trokken zij zich de zaak veel minder aan dan hunne ouders.

Al die oneenigheden vervulden Naomi Leighton met schrik en vrees. Naar hare meening waren zij eene even groote heiligschennis als zekere twist, die in de Stille Week over de altaarversieringen was uitgebroken. Terwijl zij in de lange uren van hare slapelooze nachten over deze moeielijke zaak nadacht, vond zij eene voor alle partijen gelukkige en bevredigende oplossing dezer quaestie. Er zouden namelijk, inplaats van één, drie bouquetten worden aangeboden. De beminde prinses zou ze natuurlijk niet alle drie kunnen dragen, maar kon er dan ten minste twee van aan hare hofdame ter hand stellen. Dit vergelijk werd aangenomen; en alle onaangenaamheid betreffende de volgorde, waarin de bouqetten zouden worden aangeboden, werd vermeden door den vernuftigen inval, om hierbij den leeftijd inplaats van den rang te laten beslissen. Onder deze omstandigheden had Louise er vrede mede, dat zij haar bouquet het laatst zou geven, voornamelijk omdat deze derde dan des te meer kans had in de hand der prinses te blijven.

'Dat hoop ik van harte! dat hoop ik van harte!' riep hare tante, aan den avond van den grooten dag, in zenuwachtige spanning uit. Zij zat op in bed, waar zij er afgematter en magerder dan ooit uitzag, maar in een koortsvlaag van opgewondenheid, die het vuur in hare oogen brandende hield. De jaloezieën voor hare vensters waren opgetrokken, zoodat de stralen der zon, die zeer laag aan den hemel stond, in de kamer vielen en in hun warmen gloed twee zonderling contrasteerende figuren baadden: hare eigene en die van Louise, die voor den draaienden toiletspiegel stond in het costuum, dat zij den volgenden ochtend zou dragen. Betty, de dienstbode, lag in knielende houding naast haar en schikte de plooien der japon terecht, die slechts een oogenblik te voren van hare geweven omhulsels was ontdaan.

'Nu ik u daar zoo zie staan, lieveling!' sprak hare tante, 'denk ik onwillekeurig terug aan den dag, toen ik bloemen voor de voeten der koningin strooide; maar toch was het eigenlijk geheel anders, omdat ik er altijd slechts zeer eenvoudig uitzag.'

'O neen, lieve tante Naomi! Maar men scheen er toen zeer vreemdsoortige modes op na te houden!' riep Louise, met een afkeurenden blik naar de geelbruine photographie.

‘En tóch vonden wij ze heel mooi! Misschien was onze smaak in die dagen niet zoo goed. - Hebt ge ook bij geval een kleine broche noodig, om uw japon vast te maken? Omdat ik er juist een heb liggen in die lade aan den linkerkant, Betty! in dat kleine bruine doosje. Het is wel een ouderwetsch model, maar de parelen zijn werkelijk mooi. Gij moet het maar houden, Louise, lieveling! als een souvenir aan den feestdag. Ik ben zoo blijde, dat gij nu prinses Celestine óók eens zult te zien krijgen; ik heb altijd zooveel belang in haar gesteld.’

‘Vindt ge dat de japon van voren lang genoeg is?’

‘Ja, melieve! Maar daar op zijde hangt ze wat te laag. Ziet ge wel wat ik bedoel, Betty? Kunt gij het niet met een paar losse steekjes opnemen? Garen en naalden liggen er wel daar in die doos. - Ik stel zooveel belang in prinses Celestine, omdat ik zulke lieve dingen van haar gehoord heb. Gij weet wel, dat mevrouw Howell een gouvernante had, die gouvernante was geweest bij de koninklijke familie? Nu, die wist zulk een aardige geschiedenis van prinses Celestine te vertellen, uit de dagen toen zij nog maar een klein poppetje was, - hoe zij eens stond voor het venster van een hôtel, ergens in een groote stad in het Noorden, waar de koning en de koningin en al hun gevolg verblijf hielden; terwijl zij daar zoo voor het open raam stond - want het was zomer - at zij een tafelbeschuitje. En een arm, haveloos kindje op het plein beneden sloeg haar oplettend en begeerig gade; en toen boog de kleine prinses zich over de ijzeren balustrade voor het venster, eer men het haar kon beletten, en wierp zij al wat er van haar tafelbeschuitje over was aan het beneden haar staande kind toe. Was dat niet lief?’

‘Ja, heel lief. - Betty, het moet nog een beetje meer opgenomen worden!’

‘En dan ook,’ vervolgde Naomi Leighton, terwijl zij een weinig achterover leunde en peinzend voor zich zag, ‘wat die groote Duitsche minister - ik heb zijn naam vergeten, ik ben zoo dom in 't onthouden van namen! - wat die aan uwe tante Margaretha vertelde, toen zij hem eens ergens aan een diner ontmoette: dat prinses Celestine de belangwekkendste van het geheele Hof was! Hij zeide, dat zij even geestig als goed ontwikkeld was, en even bedachtzaam als scherpzinnig, en dat zij een groot redenaarster had kunnen worden, want zij had zoo'n prachtige stem en zulk een treffende manier van spreken over iets waarin zij belang stelde.’

‘Ja, maar ik had toch liever gewild, dat prinses Gloriana gekomen was, want men zegt dat die zich zooveel beter kleedt dan de anderen.’

* * *

(*Slot volgt.*)

Brutaal.

Hij ziet er kalm en bedaard uit, die oude snorrebaard; nu rust hij in betrekkelijke kalmte uit van zijn vermoeiende militaire loopbaan, maar jongen! hij heeft het zoo warm gehad. Daarginds, in de verre Oost, heeft hij tegen Dajakkers, Balineezen, Atjineezen en hoe al die rare Chineezen heeten mogen, dapper gevochten; zijn beenen zijn er nog stram van en daar ergens in zijn rug moet er nog een oude kogel zitten, die hem soms geducht pijn kan doen. Wanneer hij eenmaal begint over de heete vuren waarvoor hij gestaan heeft, dan is hij zoo gauw niet uitgepraat; dan wijkt het barsche uit zijn gezicht, dan glimmen zijn oogen en trillen zijn lippen als hij vertelt hoe hij Neerlands vlag het eerste op de benting plantte, hoeveel van die bruine nikkers hij links en rechts heeft neergeveld.

't Is een rustige ‘oude dag’, dien de grijze vuurvreter doorleeft als veldwachter in het kalme, lieve dorpje. Hij is zeer tevreden in zijn aardig huisje; getrouwd is hij niet, want zijn beetje huishouden bezorgt hij zelf met behulp van de vrouw van den tuinbaas, bij wien hij in den kost is. En nu staat bij onzen veldwachter een jonge landlooper - zoo betitelt hem de oude heer niet zeer vleiend - hij komt permissie vragen langs de deuren te gaan met zijn kunstig gedresseerd aapje en reikt den strengen beambte zijn papieren over. Terwijl deze ze vluchtig doorleest, staat hij in angstige verwachting met zijn beestje in de hand, hoe zal de vergunning luiden, vraagt hij zich af. Het gelaat van den oud-gediende staat zoo barsch; plotseling heft hij de oogen op en ziet hem doordringend aan. Hemel! 't Is of hij een koppensneller of Atjinees is; de arme jongen weet niet, waaraan die dreigende blikken toe te schrijven, maar lang blijft het hem geen raadsel. Zijn onderdanige houding viel niet in den smaak van zijn onafscheidelijken kameraad. Het aapje acht het zijn plicht, hier een voorproefje te geven van zijn kunstvaardigheid, maar niet op de meest tactvolle wijze. Hij steekt zijn tong uit, maakt allerlei leelijke grimassen, allen aan het adres van den man, die de toekomst van hem en zijn jongen meester in handen houdt.

Nu de knaap de ongemanierdheid van zijn beschermeling ziet, breekt het angstzweet hem uit; hij tracht Joko te beduiden dat hier zijn kunststukken minder gewenscht zijn, dat hij zich kalm, beleefd moet gedragen tegenover den grooten man, maar als Joko eens aan den gang is, brengt men hem niet licht tot bedaren. Hij vindt er een kwaadaardig vermaak in, den ouden snorrebaard op alle mogelijke manieren te bespotten en uit te jouwen, en deze verliest het geduld!

‘Wat, hij die de schrik was van zooveel bruine menschen, hij zal zich door dat leelijke apenbeest laten uitjouwen. Zoo gek niet, hoor!’

Woedend staat hij op, weigert den jongen zich met zijn zaak te bemoeien en zijn verzoek aan den Burgemeester over te brengen, en hoe bitter de andere zich ook beklaagt, hoe treffend hij om excuus vraagt voor zijn kleinen misdadiger, 't baat niets. De grijze krijgsman wil toonen dat hij nog haar op de tanden heeft, en wijst jongen en aap onbarmhartig de deur.

Buiten gekomen, zucht de knaap en zegt tot het onfatsoenlijke dier:

‘Dat heb je nu van je flauwe grappen, Joko! Nu moeten wij weer verder - wie weet voor hoe lang - en ach! ik heb zoo'n honger en ben zoo moê.’

Een five o'clock tea bij mevrouw Albani.

In een der fraaiste gedeelten van Kensington is een rustig plekje, dat bekend staat als ‘The Boltons.’ Een betere en toepasselijker naam, dan die, welken het zoontje der beroemde zangeres er aan heeft gegeven, is moeielijk te vinden. Hij noemt het ‘ons dorpje’; van al de ramen der omliggende woningen heeft men het gezicht op de in weelderig groen verscholen kerk en niets verbreekt de stilte dan het gezang der vogels, die van alle kanten hun gefluit laten hooren. In een groot hoekhuis met ruime balcons - geschikte plaatsen van samenkomst voor een Romeo met zijne Juliette - woont Mrs. Ernest Gye, over de geheele wereld bekend als mevrouw Albani. Voor den voorbijganger is het een aanlokkelijk plekje, en dikwijls treft men hier 's morgens eene verrukte menigte aan, die buiten staat te luisteren naar de stem der artiste, in haar salon haar operapartij voor dien avond instudeerende.

Ik had mij op geen beter oogenblik hierheen kunnen begeven. Het was den middag na haar laatste optreden in Covent Garden, en de plaats was als in een bloementuin herschapen: giften den vorigen avond der zangeres uitgereikt, bij hare dramatische vertolking van Desdemona in den ‘Othello.’ Waarheen men zich ook wendde viel het oog op geurende rozen, kolossale bouquetten of groote bloemenmanden; lager stond een groote A van witte latherussen achteloos tegen den wand in het salon, en ook de tallooze vazen, die het vertrek versierden, waren allen met bloemen gevuld. Den vorigen avond waren zij in een ‘cab’ naar huis vervoerd moeten worden, daar er in haar eigen rijtuig geen plaats genoeg was.

Het talent van mevrouw Albani heeft haar een kostbare verzameling souvenirs bezorgd, die hier allen een plaats hebben gevonden.

Na de vestibule door te zijn gegaan komen wij het eerst aan de kamer van Mr. Gye. Op zijn tafel staan de portretten van hemzelven, zijne vrouw en hun eenig kind, Ernest; en boven den haard hangt een prachtige hertekop, eene herinnering aan Schotland. In een nis bij het raam staat een levensgroot standbeeld van hun zoon, door prins Victor van Hohenlohe. Het kleine ventje is als matroos gekleed en speelt met een klein locomotiefje, zijn geliefkoosd speelgoed toen hij ongeveer vier jaar oud was, en zich beroemen kon op een collectie locomotieven en wagentjes, die alle andere kinderen met een vergeeflijke afgunst zou vervullen.

In het salon gekomen begrijpt men eerst ten volle hoe hoog mevrouw Albani's talent gewaardeerd wordt. Het vertrek is rijk gedrapeerd en de wanden vertoonen

BRUTAAL. Naar B. Vautier. (Zie blz. 408.)

eene aangename symphonie van amberkleur en crême. Ontelbaar zijn de keurig gewerkte kussens en voetenbankjes, de kleine, met kostbare draperiën bekleede stoeltjes, de verdere geschenken, waarmee de tafels letterlijk overladen zijn. Een der tafels is geheel versierd met zilveren ornamenten - zilveren scheepjes, vischjes, paarden, reukfleschjes en.... zelfs snuifdoozen. Verder in het vertrek staat een kast met kostbaar chineesch porselein en daar dichtbij eene buste van mevrouw Albani zelve, van de hand van denzelfden vorstelijken beeldhouwer, die dat van haar zoon heeft vervaardigd. De piano is een echt, degelijk stuk, en dit moet ook, want de toetsen worden onophoudelijk bespeeld; dicht in hare nabijheid staat de harp, want de zangeres is eene uitstekende harpiste en toovert vaak heerlijke klanken op de snaren. Een groote photographie op een rood pluchen ezel stelt prinses Frederika van Hanover voor, die, verlangend om zich als Elsa uit den 'Lohengrin' te laten photographeeren, hiervoor het costuum van mevrouw Albani leende.

Een fraaie vaas, door de Duitsche keizerin Augusta geschonken, behoort ook tot de merkwaardigheden, daar het paleis en het venster, waar de oude Duitsche keizer altijd stond als hij zijn lijfwacht salueerde, er op zijn afgebeeld. In een glazen kast bij het venster ligt een zilveren krans - eene herinnering aan de vreeselijke overstroomingen in België, toen de zangeres een liefdadigheidsconcert gaf, om een fonds voor de slachtoffers te ondersteunen.

Maar wat het meest de aandacht trekt zijn de ontelbare portretten van haast al de leden van het koninklijk huis. Mevrouw Albani mag zich met recht de geliefkoosde zangeres der koningin noemen. Toen zij eenige jaren geleden Berlijn zou bezoeken, zond de koningin een telegram aan de kroonprinses, waarin zij met den grootsten lof over de kunstenares sprak. Dit telegram wordt hier bewaard. Ieder jaar komt Victoria eens bij hare gunsteling op 'Old mar Lodge' thee drinken, en meermalen moet deze voor een gesloten kring op Balmoral verschijnen en met hare heerlijke stem de oude liederen en balladen, welke de vorstin zoo gaarne hoort, voorzingen. Op haar gewoon bezoek aan het oude jachtslot van den hertog van Fife, bracht de koningin haar portret mede, dat bij gelegenheid van haar jubilee werd gemaakt en nu in een gouden lijst met kroon in dit salon bij den schoorsteenmantel hangt. Al de portretten, waar ons oog op valt, prijken met de handteekening van den gever, o.a. dat van den prins en de prinses van Wales, dat van den hertog en de hertogin van Fife en den hertog en de hertogin van Westminster, wederom dat van de koningin met een der kinderen van den hertog van Connaught, verder dat van den Duitschen keizer en prinses Beatrice.

De grootste merkwaardigheid in het eetvertrek zijn de fraaie eikenhouten meubels, waaronder een prachtig gebeeldhouwd buffet en antieke hooggerugde stoelen. De tafel - op dit oogenblik bestrooid met latherussen, - wordt beschenen door drie electrische lichten onder een reusachtige, roode kap. Het vertrek bevat verscheidene kostbare schilderijen in olieverf, en tegen een stoel staat, klaarblijkelijk in afwachting van een plaatsje aan den wand, een gravure, naar een schilderij in de dagen van het jubilee in Westminster genomen, en waarop men mevrouw Albani naast miss Ellen Terry ziet staan.

Een fraaie aquarel gunt ons een kijkje op een vallei, waar de rook omhoog kronkelt uit den schoorsteen van 'Old mar Lodge.' Dit is het verblijf waar mevrouw Albani ieder jaar twee maanden komt uitrusten van hare vermoeienissen. Het is eene stijve, Schotsche woning, waar - de zangeres bekent het zelve openlijk - zij haar tijd

doorbrengt met bloemen plukken en frambozen eten. Hier heeft zij ruimschoots gelegenheid hare bekwaamheden als amateur tuinierster en hengelaarster te toonen. Iederen morgen na het ontbijt wijdt zij zich ongeveer een uur aan hare bloemen, hierop begeeft zij zich met hengel en lijn naar de oevers van de Dee, waar reeds menige mooie forel en vette zalm aan hare zwijgende uitnoodiging om eens 'toe te happen' gehoor heeft gegeven.

Eene kleine serre vol vriendelijke fuchsia's en sierlijke varens en palmen, die nu juist door miss Lajeunesse - mevrouw Albani's zuster - begoten worden, leidt van het eetvertrek naar den tuin.

De klok slaat vijf uur - een waarschuwing, dat op een klein tafeltje in het gezelligste hoekje van het salon, de thee ons wacht. Want het was gedurende de echt Kensingtonsche plechtigheid der 'five o' clock tea', dat ik mevrouw Albani's levensgeschiedenis van hare eigen lippen vernam.

Zij is eene schoone, levendige vrouw en spreekt met een alleraardigst Fransch accent. Onder het spreken gesticuleert en glimlacht zij onophoudelijk, en als zij het woord tot u richt is dit steeds op ernstigen toon, maar terwijl hare oogen tintelen van levenslust. Zij is eene uitstekende vrouw, die hare tegenwoordige positie geheel aan haar eigen harden arbeid te danken heeft.

'Wat wilt ge nu eigenlijk dat ik u zal vertellen?' vroeg zij, een kopje thee inschenkende. 'Moet ik vele, vele jaren teruggaan, toen ik nog een klein ding van twee en een half jaar was en als mijn vader viool speelde naar zijn vingers keek en de noten trachtte na te zingen? Welnu, dan zal ik beginnen. Ik werd den 1sten November 1851 te Chambly bij Montreal geboren in een huisje, zoo klein, dat toen er in de naaste omgeving eenige veranderingen aangebracht moesten worden, het geheel uit den weg werd geruimd en elders weer neergezet. Mijn vader was muziekonderwijzer en organist en reeds op jeugdigen leeftijd begon ook ik te studeeren. Ik heb hem dikwijls hooren zeggen dat ik al zong, nog voor ik kon spreken. Toen ik vier jaar oud was begon ook mijne moeder zich mijne muzikale opleiding aan te trekken, en een jaar later studeerde ik vijf à zes uren per dag. Ik had toen dikwijls reeds vóór het ontbijt twee uren gespeeld en ging iederen dag honderdvijftig pagina's muziek door. Toen ik zeven jaar oud was stierf mijne moeder. Duidelijk staat het mij nog voor den geest hoe vader ontsteld het vertrek binnentrad, waar ik juist bezig was allerlei airs uit opera's als de Norma, Martha en andere te zingen.

Eens bevonden vader en ik ons in een der groote magazijnen, waar ik mij gewoonlijk op de piano

oefende, toen een Schot, die te Montreal concerten gaf, zich bij ons voegde. Ik was toen acht jaar oud. Mijn vader liet zich door hem overhalen mij op een concert te laten zingen, maar het bleef niet bij een. Ik moest het tot driemaal herhalen en iederen avond was het tooneel als bedolven onder bloemen. Ja, die geschenken in bloemen worden soms verbazend opgevoerd. Eens kreeg ik een tropee, die door drie mannen op het orchest gedragen moest worden. Zij bestond uit niets dan rozen en was een geschenk van de dames uit Philadelphia.

Toen ik negen jaar was ging ik naar het klooster te Sault-au-Recollet. Daar was ik organiste en bleef er verscheidene jaren, waarna wij ons in Albanië gingen vestigen.

Dien naam kent ge, niet waar? Na eerst te Parijs onder Duprez en later onder Lamberti te Milaan gestudeerd te hebben, debuteerde ik daar in 1870 als Amina in de "Somnambula" onder den naam van Albani, als een hulde aan de stad, welker inwoners mij zoo hebben bijgestaan dat mijn toekomst er werd verzekerd. Met eene kleine wijziging maakte ik den naam tot mijn *nom de théatre.*

Hoe goed herinner ik mij mijn eerste optreden! Geene mijner vrienden was tegenwoordig, maar toch was ik niet half zoo zenuwachtig als toen ik, verscheidene jaren later, te Messina in den "Ottello" zou optreden. Maar op achttienjarigen leeftijd kent men geen vrees! De gedachte, dat ik eene vreemde was, maakte dat ik mij bij de eerste repetitie alles behalve op mijn gemak voelde, maar toen ik mijn eerste lied gezongen had, namen mijne kunstbroeders en -zusters mij op en droegen mij haast naar mijn vertrek.

In Messina ben ik ook bijna in aanraking gekomen met een krankzinnige; in ieder geval ben ik, hoezeer het mij ook spijt, de oorzaak geweest, dat hij weer naar het gesticht terug moest. In Italië is men zeer gul met geschenken aan artisten, en de menschen bewijzen hun alle mogelijke attenties. Het was den morgen na de opera en ik was juist gekleed, toen mijn kamenier mij kwam zeggen, dat een heer beneden op mij wachtte en eenige gewichtige zaken met mij wenschte te bespreken. Ik beval haar hem te zeggen, dat ik het te druk had, doch na eenige minuten kwam zij weer terug met een kolossaal pak in een groote, kanten sjaal. Ik opende het en vond tot mijne verbazing eene verzameling van de fraaiste juweelen, - kettingen, medaillons, diamanten, oorringen, armbanden, broches en tal van kleinoodiën meer. Ik zond ze terstond terug, en later vernam ik dat de gever den vorigen dag het krankzinnigengesticht te Napels hersteld verlaten had. Denzelfden avond was hij naar de opera gegaan en ik vermoed onder den invloed mijner stem geraakt. Het waren de juweelen van zijne vrouw, wier byouteriekist hij geheel geplunderd had. Arme man! den volgenden dag moest hij weer naar Napels terug.

Het was ook in Italië dat het opera-gebouw, waar ik zou optreden, gevaar liep van af te branden, en toen bleek het hoe kalm de anders zoo hartstochtelijke Italiaan zich in geval van nood kan houden. Het was tegen het einde van de tweede acte, toen ik plotseling een der balletdanseressen hare kamer uit zag snellen, met haar dun kleedje geheel in vlammen. De kleedkamer der danseressen stond in brand. Wij moesten er door om bij de tooneeldeur en op straat te komen; men wikkelde mij in groote sjaals en droeg mij naar het café aan den overkant van de straat. In twintig minuten was het vuur gebluscht; ik ging naar den schouwburg terug, de opera werd afgespeeld en iedereen genoot volop alsof er niets was gebeurd.

Te Londen debuteerde ik den 2den April 1872 in "Covent Garden theatre" als Amina, mijn lievelingsrol, en ik durf gerust bekennen, dat ik mijn succes grootendeels

toeschrijf aan de plotselinge verschijning van een groote, zwarte kat. Ik ben zeer bijgeloovig. Ik heb altijd dezelfde kamer in den schouwburg - het is een der grootste vertrekken uit het geheele gebouw. Juist toen ik gereed was werd de deur langzaam en behoedzaam geopend en een der grootste katten, die men zich denken kan, stak haar kop door de deur en keek mij aan. Wat was ik blij! Ja, ik kan mij begrijpen, dat ge mij zult uitlachen, maar een zwarte kat is mij altijd welkom, want ik voor mij, geloof dat hare verschijning iets goeds voorspelt,' en de begaafde kunstenares lacht hartelijk als zij mij vertelt, dat zij er opzettelijk geene houdt, om het voorteeken zijne kracht niet te doen verliezen; maar zij houdt er een kleinen terrier, *Chat* genaamd, op na, en dit is hare lieveling; op het oogenblik zit hij op het kleedje voor de piano, en als zijn meesteres speelt ontgaat hem geen nootje. Hij is zoo slim dat hij een groote aanwinst zou zijn voor een honden- en apenspel.

Mevrouw Albani houdt zich eenige oogenblikken bezig met hare bloemen te schikken en een bouquetje prachtige rozen in de hand nemende, speelt er een glimlach om hare lippen.

'Ja, zulk een bouquet was het,' zeide zij, meer tot zich zelve, met een half ondeugenden, half peinzenden blik op het bloementuiltje in hare hand. En nu vertelde zij welke herinnering het was, die haar deed glimlachen. Het gebeurde in 'Covent Garden theatre'. Onder de bloemruikers, die de opgewonden menigte haar over het voetlicht toewierp, was er een, die een fraaien armband bevatte. Ongelukkig voor de arme mevrouw Albani had men niet goed gemikt, en de rozen, die natuurlijk voor het gevoel lang zoo zacht niet waren als de andere, vielen niet aan hare voeten, maar tegen haar hoofd. Vroolijk lachende vertelde zij mij dit kleine ongeval.

'Sedert ik mijn loopbaan begon heb ik vreemde plaatsen bezocht, maar een mijner merkwaardigste ondervindingen heb ik in Rusland opgedaan, bij de voltrekking van een vorstelijk huwelijk. In Rusland worden zangers en zangeressen als bedienden behandeld. Het ging er vreemd toe. Wij werden allen in een soort van balcon gestopt, vanwaar wij de feestzaal konden overzien, en wanneer wij aan de beurt kwamen, moesten wij ons naar eene kleine opening begeven en daarachter zingen. Wat mij het meest verbaasde, was, dat terwijl wij ons best deden zoo goed mogelijk en met het meeste gevoel te zingen, het gerammel met messen en vorken steeds voortduurde en, om de kroon op alles te zetten, wanneer de zanger midden in de schoonste passage was,

hoorde men soms plotseling trompetgeschal en een der feestvierenden stond op en begon een toast. Ik trof het beter dan Patti, want zij moest midden in haar solo ophouden.

'Dikwijls is mij ook het verzoek gedaan om aan een sterfbed of bij een zwaren zieke te komen zingen. Toen de oude bisschop van Albanië ziek was, zong ik herhaaldelijk voor hem. Het eerste feest waar ik gezongen heb, was te Harwich, en toen ik daar zes jaar later kwam, kreeg ik een brief van een ouden heer, die mij toen gehoord had, en nu bedlegerig was. Hij verlangde "The last Rose of Summer" te hooren, en nooit zal ik het oogenblik vergeten, waarop ik dit schoone lied voor hem zong. En dikwijls ben ik ook in de noodzakelijkheid geweest om bij middernacht, lang nadat de opera uit was, op het balcon van mijn hotel te verschijnen en "Home, sweet Home", of eene andere bekende ballade, voor de menigte, die buiten stond, te zingen. Dit gebeurde eenige jaren geleden te Dublin, waar de studenten de paarden van mijn rijtuig hadden uitgespannen. Men kwam mij zeggen dat de ruiten van het hotel kapot geslagen zouden worden als ik niet zong. Ik moest er dus wel gehoor aan geven, en in een dikke sjaal gehuld begaf ik mij naar het balcon, want het was bitter koud en het was lang niet gemakkelijk om "The last Rose of Summer" in deze omstandigheden te zingen.

Ik heb ook in het koor van een vreedzaam kerkje te Braemar gezongen, en ik geloof dat ik nergens zoo'n groot compliment heb gekregen als daar, uit den mond van een bergbewoner, die zelfs nooit te Edinburg geweest was. Bij het uitgaan der kerk hoorde een mijner vrienden hem zeggen: "Ik heb nooit geweten dat men zoo'n macht over zijn stem kon hebben." Een onbeperkte macht over de stem! Dit was alles wat hij zei, maar hierin ligt het groote geheim van het succes eens kunstenaars.'

Hierop vernam ik het een en ander aangaande de wijze waarop mevrouw Albani studeert. Als de meeste chanteuses heeft zij een vaste wet ingevoerd in haar huis, - wanneer zij bezig is mag niemand haar storen. In haar salon is zij met evenveel hart en ziel bij haar werk als op het tooneel. Zij heeft alles verbazend gauw in hare macht, hetgeen zij aan de harde maar degelijke opleiding in hare vroege jeugd te danken heeft. Mevrouw Albani studeerde Lohengrin in den tijd van veertien dagen, en even vlug had zij ook langere rollen, als Marguérite, Ophelia, Mignon, Elizabeth, Lucia en andere, die steeds in een adem met haar naam genoemd worden, in hare macht.

Wanneer zij een nieuwe rol gaat leeren, gaat zij eerst rustig op een harer rieten stoelen in de serre of in een ander kalm hoekje in haar huis zitten, neemt de partituur ter hand en gaat de muziek door. Dan besteedt zij eenigen tijd om de woorden van buiten te leeren, zet zich dan aan de piano en nu vangt eigenlijk de ware studie aan. Kent zij de woorden en de muziek geheel, dan wordt de hulp van een ander ingeroepen, die haar accompagneert, terwijl zij, midden in het vertrek staande en de andere personen in hun rol om zich denkende, de geheele partij stuk voor stuk instudeert. Den morgen, die aan de uitvoering voorafgaat, repeteert zij ieder nootje, dat zij 's avonds te zingen heeft. Behalve al deze afzonderlijke studie, heeft zij vaak in den schouwburg zelf nog twee repetitiën met de piano, twee met het volle orchest en een voor de gestes en standen.

Van geene opera houdt zij zooveel als van de 'Othello'. De muziek leerde zij in veertien dagen.

'Maar,' herneemt de artiste, 'er is nog zooveel om aan te denken, behalve de woorden en de muziek. Ik heb Shakespere goed bestudeerd want een zanger, moet

de rol die hij te zingen heeft even goed begrijpen, als de acteur, die hem speelt. Ik zelve kies altijd mijne toiletten en meestal krijg ik er het idee voor in “South Kensington Museum”. Soms valt mijn oog daar op een schilderij, waaraan ik het model van een mouw ontleen, op een ander zie ik weer het fatsoen van een lijf, dat mij aanstaat. Wanneer zulke costumes klaar zijn kosten zij gewoonlijk zeventig à tachtig guinjes en soms veel meer. En daaronder zijn de juweelen niet begrepen. Als ik die meereken is ieder toilet verscheidene honderden ponden waard. Wil ik u mijne juweelen eens laten zien?’

Hierop verliet zij het vertrek en kwam na eenige oogenblikken terug met een pak brieven en een groote byouteriekist.

‘Deze brieven bevatten allen verzoeken om mijn handschrift. Ik krijg ze uit Indië, Australië, Nieuw-Zeeland - kortom, uit alle werelddeelen. Wanneer ik er een paar honderd bij elkaar heb, ga ik er mij een morgen toe zetten om ze allen te beantwoorden.’

Toen opende zij het kistje en liet mij geschenken zien van bijna alle vorstelijke personen uit Europa. Mevrouw Albani haalde ze een voor een te voorschijn. Een kruis van fonkelende juweelen werd haar door den vorigen keizer van Rusland geschonken; een ster en een vlinder, beide uit de schoonste edelgesteenten vervaardigd, kreeg zij van de ingezetenen van St. Petersburg en Moskou, want in Rusland is het de gewoonte, bij de benefice-voorstelling eener gevierde kunstenares, zooveel geld in te zamelen als men maar krijgen kan, om haar geschenken te geven. Het lichaam van den vlinder is een groote smaragd en de vleugels zijn van robijnen en brillianten.

Van den ouden Duitschen keizer, die mevrouw Albani in het laatste jaar zijns levens tot hofzangeres benoemde, kreeg zij een gouden medaille, een gedenkpenning aan zijn 90sten verjaardag, als belooning omdat zij opzettelijk Duitsch had geleerd ten einde haar rol in den ‘Lohengrin’ in de taal zijner vaderen te kunnen vertolken.

Talrijk zijn de geschenken der koningin, o.a. een gouden kruis, met smaragden en diamanten omzet, en de twee prachtige, gouden armbanden, die mevrouw Albani altijd draagt en met juweelen en robijnen versierd zijn, werden haar door de koningin en de prinses van Wales gegeven.

Weer slaat de klok, ik sta op, de waakzame *chat* volgt mij tot de voordeur en weldra bevind ik mij weer in ‘ons dorpje.’ Ik hoor de piano, een stem, die reeds tot menig hart gesproken heeft, bereikt mijn ooren; ik snel heen, bijna afgunst gevoelende voor hem, wiens weg dikwijls langs deze woning leidt.

MEVROUW SHERIDAN (ELISE ANNE LINLEY) EN HAAR BROEDER. Naar T. Gainsborough. (Zie blz. 414).

Mevrouw Sheridan en haar broeder.

De Engelsche schilderschool, hoewel zij lang niet de beroemdheid bezit waarop die van andere landen bogen kan, mocht zich toch eenmaal verheugen in het bezit van twee portretschilders, die onder de genieën van den eersten rang mogen gerangschikt worden. Wij bedoelen Gainsborough en Reynolds, die in de vorige eeuw, toen over het algemeen de schilderkunst in andere landen niet zeer hoog stond, de gelaatstrekken hunner schoone landgenooten op hun doeken een eeuwig bestaan verzekerden.

Onder de meesterstukken van Gainsborough moet stellig het prachtige portret van mevrouw Sheridan en haar broeder gerekend worden; toen het door de welwillendheid van den eigenaar, Lord Sackville, in de ‘New Gallery’ te Londen mocht tentoongesteld worden, wekte het algemeene bewondering op, zoowel om de kunst van den schilder als om de schoonheid van het origineel.

Mevrouw Sheridan was de dochter van den componist Linley en zelf een zeer verdienstelijke concertzangeres; na haar huwelijk met den beroemden Sheridan verliet zij de artistieke loopbaan.

Gainsborough schijnt haar met groote voorliefde geschilderd te hebben; zij betooverde hem dan ook niet alleen door haar schoonheid, maar door haar stem, want hij was zelf een zeer bekwaam musicus. 't Is dus het hart, dat zijn hand leidde bij het weergeven der liefelijke trekken der schoone Elise Anne Linley. Zijn genegenheid voor haar deed echter volstrekt geen afbreuk aan de vriendschap, welke hem met Sheridan verbond. Hij wist dat Miss Linley haar aanstaanden bruidegom innig liefhad, en hoezeer hij haar ook bewonderde, zoo eerbiedigde hij in haar steeds de bruid van zijn vriend.

Het portret is uit Gainsborough's besten tijd en een sieraad van de prachtige schilderijen-verzameling van den eigenaar, Lord Sackville.

De Chineezenwijk te San-Francisco.

Hoe kolossaal groot de uitgestrektheid van het Chineesche Rijk ook zij, - het omvat, zonder de bijbehoorende landen, circa 75,000 vierkante mijlen, met ongeveer 416 millioen inwoners, - toch schijnt die oppervlakte niet te kunnen voorzien in de behoeften harer bevolking, die onophoudelijk toeneemt. Daarom verhuist jaar uit jaar in een zeer groot aantal der zonen van het Hemelsche Rijk naar verre gewesten, om zich daar een nieuw vaderland te stichten; voornamelijk begeven zij zich naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, waar op sommige plaatsen groote menigten Chineezen bijeen wonen.

De onafgebroken immigratie van het gele ras deed ten slotte, bij de eigenaardig afgezonderde houding der Chineezen, waarin zij overal blijven volharden, herhaaldelijk onhoudbare toestanden op staathuishoudkundig en sociaal gebied voor de Unie ontstaan, en men behoeft er zich daarom niet over te verwonderen, dat de Amerikanen aan de Chineezen-quaestie bijzondere aandacht wijdden en maatregelen tegen den overgrooten toevloed in 't werk stelden.

Voornamelijk is het San Francisco, dat sedert lang het twijfelachtige geluk heeft genoten, den stroom dezer winzuchtige staartdragers aan te trekken. Sedert omstreeks veertig jaren heeft deze snel groeiende stad haar Chineezenwijk, en sedert dien

tijd nam de menschengolf, die uit China over den grooten Oceaan vloeit, jaarlijks toe.

Vertrouwbare statistische opgaven begrooten de Chineezen-kolonie, die zich over geheel Californië verspreid heeft, op 150,000 zielen, waarbij ongeveer 6000 vrouwen; en 40,000 daarvan komen op San-Francisco alleen.

Hoewel nu de Chineezen over 't algemeen door de Amerikanen verafschuwd worden, erkent men toch bereidwillig, dat de Chinees een goed landarbeider, een bekwaam industrieel werkman, en bovenal een uitstekende huisbediende is. Voor de laatstgenoemde klasse neemt men gewoonlijk jongelieden, en de gemakkelijkheid, waarmede zij in den kortst mogelijken tijd aan de verplichtingen van hun dienstwerk voldoen, gepaard met eene buitengewone plooibaarheid van karakter, die het hun mogelijk maakt, zich naar alle neigingen en gewoonten hunner Amerikaansche meesters te schikken, maken dat hunne diensten bijzonder gezocht zijn. Daarbij zijn deze bedienden in den regel trouw, vooral in zulke huizen, waar zij stipt en onverkort hun loon ontvangen, want geld is voor den Chinees het éénige lokmiddel, hetzij dat hij het opspaart, wat gewoonlijk het geval is, hetzij dat hij zijn loon verspeelt, wat óók niet zelden voorkomt; genoeg: een goed gevulde beurs brengt bij den Chinees de genotrijkste aandoeningen teweeg. De Chineezen leggen bovendien niet alleen de grootste bedrevenheid aan den dag bij alle mogelijke werkzaamheden, die zij ter hand nemen, maar zij zijn ook uiterst vindingrijk, en daarbij in staat om bij schralen kost aanhoudend en onvermoeid te werken, zonder ook maar één dag aan rust te wijden. Hun doel is: zooveel dollars als maar eenigszins mogelijk is bij elkaar te schrapen, en daarna naar China terug te keeren, om na hunnen dood in den grond te rusten, waarop zij geboren zijn.

Deze wensch om in het vaderland begraven te worden, is zóó groot, dat alle in Amerika stervende Chineezen hun stoffelijk overschot naar China laten terug brengen, om het in den geboortegrond ter aarde te doen bestellen. Uit dien hoofde is het niets vreemds, dat geheele schepen vol Chineezen-lijken, of van het vleesch ontdane geraamten, de haven van San-Francisco uitzeilen en op den Stillen Oceaan gepraaid worden door stoombooten, die bestemd zijn om met een nieuwen toevoer van koelies de ontstane leemten weder aan te vullen.

In vroeger jaren zag men alleen in de Californiëstraat van San-Francisco Chineesche woningen van eenige beteekenis; tegenwoordig beslaan zij er, zooals wij zeiden, een geheele wijk, want de huizen en werkplaatsen, die vroeger bij buitenlandsche kooplieden, voornamelijk Franschen, Italianen en Mexikanen, in gebruik waren, zijn langzamerhand door hen verlaten, daar zij niet in de nabijheid van Chineezen wilden wonen. Doorwandelt men thans deze

buurt, dan kan men zich verbeelden dat men in Tientsin of Kanton is.

Men ziet de bedrijvige mannen voorbij rennen op hunne witte katoenen sokken, die als beenharnassen het onderbeen bedekken, op hunne zware schoenen met houten zolen, met hunne wijde korte broeken en blauwe of groene kielen, met hunne ronde, van reepen aaneengenaaide mutsen, of met monsterachtig groote strooien hoeden op, waaruit van achteren de lange haarvlecht hangt. Men ziet vrouwen met een leelijk waggelenden gang; gekleed zijn zij bijna als de mannen, en meestal buitensporig geblanket. Toch is er iets bewonderenswaardigs aan deze kleine, scherp-oogige dames, vooral bij de getrouwden, namelijk: de haardos. Dit torenhooge kunstwerk gelijkt, van achteren en op zijde gezien, sprekend op een paar groote vleugels; het is met den borstel spiegelglad gestreken, en zóó luchtig en licht, dat men zich met verbazing afvraagt, hoe de draagsters dit bouwgewrocht op het hoofd kunnen houden, ook ondanks den bijstand van tallooze haarspelden en kunstvolle papillotten, die het ondersteunen.

Niet minder dan twee uren tijds heeft eene vrouw noodig, om dien hoofdtooi in orde te brengen. De meisjes hebben niet het recht om het haar op zulk eene buitensporige wijze op te sieren. Hoeden dragen de Chineesche vrouwen niet; daarentegen ziet men er geen, die niet een waaier en een reusachtig zonnescherm in de hand houdt.

Langs al de straten in de Chineezenwijk van San-Francisco staan tallooze kraampjes en stalletjes, waarop negocianten de producten van hun land, meerendeels uit zeer aardig speelgoed en allerlei snuisterijen bestaande, te koop aanbieden. Daarachter liggen groote gewelven en magazijnen voor koopgoederen, *godowns* geheeten, die allerlei voor het Chineesche leven onmisbare artikelen bevatten en met veelkleurige adres- en andere uithangborden voorzien zijn. Hier is b.v. een vleeschwinkel, alwaar op de toonbank en de muurplanken een aantal van 't vet druipende worstjes en stukken kattenvleesch ter consumeering gereed liggen. Eenige schreden verder, en wij staan voor den ingang van een restauratie, '*De vette hond*' geheeten, welks uithangbord niet den minsten of geringsten twijfel overlaat omtrent hetgeen hier den bezoekers wordt opgedischt. Deze industrieele lokaliteiten worden afgewisseld door tal van barbierswinkels, waar de wandelaar de bedrevenheid der baardkunstenaars kan gadeslaan, die gezichten en kruinen scheren, of met fabelachtige vlugheid de vlechten hunner klanten uitkammen en opnieuw strengelen.

Een der voornaamste bronnen van inkomst der Chineezen te San-Francisco is de reiniging van het lijfgoed der inwoners. Deze Chineesche waschkunstenaars berekenen slechts de helft van den prijs, die in Fransche of Amerikaansche inrichtingen van dien aard gevraagd wordt; maar het is een feit, dat de bewonderenswaardige witheid en de verblindende glans, die het waschgoed onder de handen der Chineezen aanneemt, slechts ten koste van de stof verkregen wordt, daar de Chineezen met lange, dikke knuppels het reinigingsproces volvoeren, zoodat dikwijls een spiksplinternieuw hemd reeds na de derde zuiveringsproef den laatsten adem uitblaast.

Vele Chineezen zijn ook koks, en men zou bijna niet kunnen gelooven, met hoeveel handigheid en met welk een genie zij dagelijks bewijzen leveren van de smakelijkste uitvindingen en ontdekkingen op het gebied der hoogere kookkunst.

Eindelijk bestaat er nog eene andere bezigheid, die door de Chineezen gretig gezocht wordt en waarbij zij overigens óók eene zeldzame bedrevenheid aan den dag leggen, namelijk het beroep van comprador of geldwisselaar op bankierskantoren

of op de bureaux van den groothandel. Dit bedrijf bestaat vooral in het schacheren met baar geld, dat óók al zijn marktprijs heeft, evenals elke andere koopwaar. De comprador neemt het van zijne klanten in ontvangst, en beter dan iemand ter wereld verstaat de Chinees de kunst, om de valsche of minderwaardige geldstukken er uit te vinden. Werkelijk interessant is het om te zien, hoe de comprador b.v. een rol van twintig Mexikaansche piasters door zijne vingers laat glijden en daarbij met een zekere en vaste hand die stukken ter zijde werpt, welke niet het volle gewicht houden. De scherpte van zijn gehoor en het fijne gevoel zijner hand zijn voldoende om hem te verraden dat de zaak niet in den haak is.

Een ander tafreel. Wij treden een Chineeschen tempel binnen. Het gebouw is van hout opgetrokken en heeft een erbarmelijk voorkomen. Als men er binnen komt, bespeurt men een overvloed van schilderijen, allen in de schreeuwendste kleuren, benevens de afschuwelijkste caricaturen, welke den toeschouwer tegengrijnzen uit de duisternis, die den achtergrond der afgodsbeelden vormt. In een kleine nis bij den ingang houdt zich een b o n z e (priester) op, die met schrijven bezig is en zich aanstelt als iemand die het verbazend druk heeft. Weldra komt er een Chinees aanloopen met een lang, bleek gezicht; hij is een toonbeeld van angst en schrik en siddert over zijn geheele lichaam, mompelt gebeden, die hij tot een blok hout schijnt te richten, welks sympathie hij hoopt te verwerven, legt eenige kleine muntstukken neder, en plaatst ten slotte een brandende fakkel, van gedroogden koemest en sandelhout-zaagsel saamgekneed, op een bankje, dat zich voor het afgodsbeeld bevindt.

Treden wij een woonhuis binnen, dan overvalt ons allereerst een gevoel van walging. Al dadelijk worden onze reukzenuwen, maar kort daarna ook onze oogen, pijnlijk aangedaan. Terwijl de neus door de kwalijk riekende uitdampingen van rottende visschen gefolterd wordt, die de Chineezen als smakelijke lekkernijen in kleine potjes bewaren, valt onze ontstelde blik op hoopen vol ongerechtigheid, die den weg versperren. In allerijl klimmen wij langs een ladderachtige trap naar boven, naar de eerste verdieping, en treden hier een kleine, muffe kamer binnen, een waar pesthol, waar dertig Chineezen, als in een harington opeengepakt, kris en kras door elkaar liggen, - dat is daar de Chineesche manier om den slaap te genieten! Men behoeft zich na dit alles waarlijk niet te verwonderen over de geduchte verwoestingen, die besmettelijke ziekten bij zulk een opeengepropt volkje veroorzaken, vooral wanneer die ziekten cholera, typhus en pokken heeten!

Van een particulier huis naar een opium-spelonk

is maar ééne schrede. Het walgelijke schouwspel, dat ons hier wacht, is intusschen reeds zóó dikwijls geschilderd, dat ik er thans van afzie; het is echter den Chinees reeds tot een tweede natuur geworden.

Speelholen vormen de pendanten van de ongure schuilhoeken, die zooeven beschreven zijn. De Chineezen zijn namelijk allen uiterst hartstochtelijke hazardspelers, en elken avond, vooral Zaterdags, kan men zien, hoe zij hun weekloon tot den laatsten penny verkwisten in de speelholen, die door hunne landgenooten gehouden worden, bij wie de kunst van het 'dobbelen', of van het 'corriger la fortune,' gelijk de Franschen zich hoffelijker uitdrukken, niet minder bekend is dan in zekere Europeesche speelclubs. Die Chineezen, wien 't aan het noodige geld hapert, vergenoegen zich met een lot in een der talrijke loterijen te nemen, welke iederen avond trekkingen hebben.

Over de Chineesche schouwburgvoorstellingen te San-Francisco zal ik bij eene andere gelegenheid het een en ander mededeelen; maar ik wensch deze schets niet te besluiten, zonder de vraag te bespreken, in hoever de Chineezen den Amerikanen van nut geweest zijn en nog verder zijn kunnen.

Het is voorzeker een waarheid, dat dit ras winziek, hebzuchtig en gierig is, en dat bij hen al het geld, dat de zonen en dochteren van het Hemelsche Rijk naar zich toe schrapen, voor de circulatie totaal verloren is. Maar zij weten óók met matige verdiensten tevreden te wezen, en ze zijn onvermoeide arbeiders, vaardig in alles wat zij ter hand nemen. Ontegenzeggelijk heeft Californië aan den Chineeschen werkman zijne talrijke spoorwegen te danken; en wat den overigen Staten der Unie betreft, zou de reusachtige uitgestrektheid van den Pacific-spoorweg, die San-Francisco met New-York verbindt, niet binnen zoo korten tijd voor het publiek verkeer zijn opengesteld, als niet tal van Chineezen daaraan medegewerkt hadden. Dus is de werkzaamheid der koelies in ieder geval een weldaad voor Californië en voor de geheele Unie geweest; en wanneer men bedenkt, dat de beide helften der Republiek ter wille der negers (die met de vlijtige en bedaarde Chineezen in de verste verte niet te vergelijken zijn) een moorddadigen oorlog gevoerd en hen tot vrije burgers der Vereenigde Staten gemaakt hebben, dan is het moeielijk te begrijpen, waarom de Amerikaansche Regeering de strengste maatregelen tegen den verderen toevloed van Chineezen genomen heeft.

Grootmoeder gaat naar de kerk.

't Is een moeielijke weg voor de oude vrouw, van het huisje naar de kerk, die boven op een heuvel staat; waarlijk zij is oud en zwak genoeg om haar godsdienstige oefeningen in huis te mogen doen; maar neen! Op dit punt is grootmoeder onverzettelijk, zij staat er op den steilen weg, als 't weer het maar eenigszins toelaat, af te leggen, gesteund op den jongen, sterken arm van haar aardig kleindochtertje.

Ach, die wensch is zoo onbillijk niet, want hoevele herinneringen zijn voor de goede, oude vrouw niet samengegroeid met dien weg naar de kerk! Hoe menigmaal dribbelde zij, nauwelijks kunnende loopen, aan de hand harer moeder die natuurlijke steenen trap op en af; op de moeilijkste punten nam moeder haar op den arm, toen kwam de tijd dat zij, vlugger dan moeder, dien weg alleen opklauterde, volgens kindermanier hem door dartele zijsprongen drieof viermalen overmakende; later als jong meisje ging het kalmer, meer ingetogen; zij wist wanneer zij dezen weg opging

dat er een veerkrachtige stap haar volgde en trachtte in te halen; eerst ging hij haar voorbij met een bedeesden groet, toen werd de groet hartelijker, later sprak men een woordje met elkander, en op zekeren dag ging het samen arm in arm, hand aan hand, tot op dien heerlijken zomerdag toen zij als bruid en bruidegom opgingen naar het huis Gods, om daar Zijn zegen te vragen op het verbond van hun leven; en later, hoe menigmaal ging zij hier niet over als gelukkige moeder, als tevreden echtgenoot. Maar ach! Ook meer dan eens wankelde zij hierlangs, gebogen door smart, de oogen verduisterd door tranen, bevend van snikken; het was dan, als zij de lijkbaar volgde van zoovelen harer dierbaren, die haar voorafgegaan waren naar den akker der dooden, welke daarboven het kerkje omringde. En nu is zij oud en stram, maar dien weg, zij maakt hem nog zoo gaarne; aan elke trede, aan elke struik bloeien voor haar nog herinneringen, nu haar leven schier geen toekomst meer bezit. Wat zijn de jaren achter haar anders dan een lange herinnering?

En de kleinkinderen staan haar niet altijd met evenveel liefde bij op dien weg, welke haar dagelijks moeilijker valt; zij vragen soms ontevreden waarom grootmoeder niet stil t' huis blijft. Zij is immers te oud om den berg op te klimmen of af te dalen. Maar de oude vrouw, hoe volgzaam en gedwee anders, laat zich niet afbrengen van haar lievelingstocht. Zij wil dien afleggen zoolang zij het kan, totdat eindelijk de dag komt, waarop zij hem voor het laatst maakt, op de schouders van hen die haar lijkbaar dragen.

Sneeuwballen.

Sneeuwballen! genot der jeugd, angst der volwassenen! Wanneer er sneeuw ligt, dan is een der grootste schrikbeelden, welke ons, oude luî, vervolgt, de gedachte dat thans de lieve jeugd zich met sneeuwballen vermaakt, en dat geen hoed zoo glimmend, geen mantel zoo elegant, beveiligt tegen het werpen dier verraderlijke ballen.

Gelukkig wanneer de lieve schooljeugd zich op een vrij terrein naar hartelust aan haar lievelingsvermaak kan tegoeddoen. Wat is het dan een aardig, gezellig gezicht hen zoo aan den gang te zien... op een afstand.

Dat joelt en schreeuwt, dat mikt en pareert, dat valt en staat op, dat vergeet alle onderscheid van rang en kleeding, dat denkt aan niets dan aan het verrukkelijke genot van het oogenblik.

‘Sneeuw!’ zegt de oude vrijer rillend voor zijn raam. ‘Bah! wat een last en ergernis!’

‘Sneeuw!’ juicht de flinke hollandsche jongen, ‘verrukkelijk! Wat zullen we morgen aan het werk gaan!’

De ring.
Novelle van Herbert Stoll.
(*Vervolg van bladz.* 399.)

‘Zeer juist, zeer juist. Nog een vraag: kan u de juiste plaatsing van de steenen opgeven?’

‘De defecte steen,’ ging de vorst voort met zijn beschrijving, ‘zit aan 't einde van de rij en de bleekste in het midden. Maar ik geloof dat verder vragen nu toch wel overbodig mag worden genoemd,’ voegde hij er ongeduldig aan toe. ‘Als iemand weet

GROOTMOEDER GAAT NAAR DE KERK. Naar Th. Matthei. (Zie blz. 416).

dat hij een man van eer is, valt 't hem moeielijk zich te verplaatsen in den toestand van iemand, die daaraan twijfelt. Ik geloof dat ik u nu duidelijk genoeg heb bewezen dat de ring mijn eigendom is, al billijk ik ook de meest strenge voorzichtigheids-maatregelen...’

‘Pardon, mijnheer,’ zeide de man van zaken, terwijl hij zich met een grooten zijden zakdoek het gelaat afwischte. ‘Nog een oogenblik geduld! de zaak is namelijk zeer interessant, en ik zal haar direct aan u uitleggen. Droeg de ring eene inscriptie?’

‘Ja, een zeer klein monogram, bestaande uit de letters H en O.’

De juwelier sloeg van verbazing de handen in elkaar.

‘De ring is zonder twijfel uw eigendom, maar als dat zoo is, moet de ander een dief zijn.’

‘Welke ander?’ vroeg de vorst verrast.

‘Een donkerkleurig man, die zooeven hier was, en eveneens aanspraak maakte op den ring.’

‘Op dezen ring?’

‘Zou het wellicht een knecht van mijnheer kunnen geweest zijn?’

‘Mijn knecht is lichtblond. Maar ga voort, die man zeidet gij, welke man?’

‘Zoo zit het in elkaar, mijnheer! Voor ongeveer vijf minuten trad een jonge man mijn winkel binnen en maakte aanspraak op den ring; hij beschreef hem nauwkeurig, het aantal steenen, den defecten aan het eene uiteinde, den bleeken in het midden, de platte, breede gouden band, kortom alles, tot de letters toe. - Maar toen begon hij te weifelen, en dat verwekte bij mij argwaan. Hij wist namelijk dat er initialen in waren gegraveerd, maar wist niet welke. Wel, Mijnheer, ik vraag u, is het waarschijnlijk dat iemand een ring met letters draagt, zonder die letters te kennen?’

Vorst Orsoff bleef sprakeloos.

‘Ik zie, mijnheer, dat gij zeer verwonderd zijt, dat begrijp ik, want als deze jonge man u geheel onbekend is....’

‘Hoe zag hij er uit? Als een heer?’

‘Dat kan ik juist niet zeggen. Hij was zeer slank, donker en fatsoenlijk van uiterlijk. Daarom kan hij hem echter toch wel gestolen hebben? Op 't uiterlijk kan men niet afgaan.’

‘Ja, maar - de ring is niet gestolen, maar werd verloren,’ zeide Orsoff.

‘Weet u dat wel heel zeker? Gij hebt wellicht op een goeden keer den ring gemist en toen maar geloofd dat gij hem verloren hadt. Ik weet het niet, maar zou wellicht een van uw bedienden...’

Maar ik heb u immers reeds gezegd, dat ik den ring zelf verloren heb?’ riep de vorst driftig. Hij kon toch den juwelier niet vertellen dat zijn vrouw den ring verloren of weggegeven had. Maar daar kwam hem in de gedachte, dat Helene den ring misschien toch verloren had en de bedoelde man hem gevonden kon hebben.

‘U zegt dus dat deze jonge man den ring bij Les Pernes opgeraapt heeft?’

‘Opgeraapt nu juist niet; hij verloor hem daar, nadat hij hem waarschijnlijk eenigen tijd in zijn bezit had gehad, want, zooals ik zeide, hij kon hem goed beschrijven tot aan de initialen. Neen, de persoon die hem vond, was ik zelf.’

‘Gij? hebt gij hem gevonden.’

Dit nieuwe gezichtspunt wierp Orsoff's gedachten weer geheel door elkander.

‘Zeker! in den omtrek van Les Pernes,’ hield de juwelier vol.

‘Bij Les Pernes - op den grond?’

‘Natuurlijk; zie, het ging zoo...’

‘Wacht eens even!’ riep Orsoff, wien een andere mogelijkheid door het hoofd schoot. ‘Ik verloor hem, de jonge man vond hem, verloor hem op zijn beurt en gij waart de tweede vinder.’

‘Hoe zou dat kunnen?’ zei de winkelier. ‘Hij zeide mij, dat een jonge vrouw hem den ring gegeven had, dat hij dien eenige dagen aan zijn pink had gedragen en hem toen verloren had. H i j was het dus niet die hem vond, hij had hem van die jonge vrouw gekregen.’

‘Van eene jonge vrouw?’ zei de vorst, rood wordende.

‘Hij vertelde mij,’ ging de juwelier voort, wien de historie zeer interesseerde, ‘dat hij den ring bij de olijf-olie-fabriek had verloren; nu, dat komt goed overeen met de plaats waar ik hem vond. Ik toonde hem den ring. Hij greep er dadelijk naar en riep uit: “O, wat zal zij blijde zijn!” Een echt natuurkind, mijnheer! Ik moet dus uit een en ander tot de gevolgtrekking komen, dat de jonge vrouw, of het meisje, wat zij dan ook zijn mag, uwen ring moet gestolen hebben.... Hoe zou zij er anders aan gekomen zijn? Zij heeft hem toch zelf den ring gegeven? Hoe zou die zaak toch in elkander zitten?’

‘Nu, zij heeft hem waarschijnlijk zelf gevonden,’ opperde Orsoff.

‘'t Kan zijn, dan hebben wij hem allen op de rij af gevonden,’ gaf de koopman eenigszins spottend ten antwoord.

De vorst wischte zich het zweet af, dat hem in groote droppels op het voorhoofd parelde.

‘Als u misschien nog een lichtpunt weet,’ zeide hij, ‘zeg 't mij dan.’

‘Ik? ik weet niets, mijnheer, dan dat u aanspraak op den ring maakt en de jonge man ook.’

Vorst Orsoff ging zitten, geheel verward.

'Hoe zag hij er uit? Voornaam?' vroeg hij dof.

'Neen, niet voornaam, zooals ik u reeds zeide. Maar wacht eens, hij sprak zooeven met u aan de deur! wel zeker! Hij moet u toch opgevallen zijn. Met zwart haar en donkere oogen, zuiver Provençaalsch!'

'Was die het?' riep de vorst uit, van zijn stoel opspringende. 'Was dat de man? En ik heb zijn voorkomen nog wel zoo bewonderd! Waarom zeidet ge dat dan niet dadelijk?'

'Ja, hoe wist ik dat het van belang was?'

'En al dien tijd heb ik hier staan praten, inplaats van hem na te loopen. En is hij nu weg met den ring?'

'Maar, mijnheer,' zei de goudsmid en keek Orsoff verwonderd aan. ('Wat is hij verstrooid!' dacht hij bij zich zelven.) 'Hier is de ring, de man kende immers de initialen niet? Hij is heengegaan om dat aan de dame te vragen, "zij zou zich die wel herinneren" dacht hij.'

'De dame, zegt gij? En eerst hebt gij van een jonge vrouw gesproken? weet gij dat niet meer?'

'Ja, de eerste maal zei hij ook: "de jonge vrouw" en de tweede maal: "de dame."

O, mijn God!' kreunde de vorst.

De juwelier staarde hem aan en werd donkerrood. Zou hij indiscreet geweest zijn? Deze vreemde heer was blijkbaar jaloersch, en door zijn gebabbel had hij zijn jaloezie voedsel gegeven.

'Pardon, mijnheer,' zeide hij, 'ik heb natuurlijk geen reden mij te mengen in uwe familiezaken en privaat-aangelegenheden. Eenige kleine opmerkingen, welke de jonge man maakte, zijn door mij wellicht een weinig overdreven geworden. Ik heb zelf vrouw en dochter!'

De vorst werd beurtelings rood en bleek; hij begreep dat hij zijne intiemste gevoelens aan dezen koelen man van zaken had verraden. Al had zijne vrouw al hare ringen aan deze of gene weggegeven, dan ware dat nog geen reden die zaak met den eersten den besten te bespreken. Wat ook inwendig zijn gewaarwordingen mochten zijn, oogenschijnlijk kreeg hij, terwijl de juwelier zijn verkeerd geplaatste verontschuldigingen uitbracht, zijn kalmte en waardigheid terug.

'Ik geloof dat gij u vergist, mijnheer Picard,' zeide hij. 'Mijne, helaas, eenigszins zenuwachtige manier om mij te uiten heeft u, geloof ik, in den waan gebracht, dat ik eene dame onder mijne meer intieme bekenden van 't een of ander verdacht. Ik voed echter in 't geheel geen argwaan, zooals ik u bepaaldelijk verklaren kan. Laat den jongen man den ring houden. Wel is waar hecht ik er eenige waarde aan als souvenir, maar toch niet genoeg om er onaangenaamheden over te maken met iemand, die mij volslagen vreemd is. Intusschen zal u wel de goedheid willen hebben den jongen man, als gij hem den ring teruggeeft, te vragen waar hij woont, of

hoe hij heet, alleen voor den vorm. Gij verwacht hem zeker terug?'

'Morgenmiddag, mijnheer.'

'Goed, ik zal dan ook komen. Ik ben nieuwsgierig hem te zien. Mocht ik echter door een of ander verhinderd zijn, dan wilt ge u wel naam en adres voor mij verschaffen.'

De vorst bezag nog een en ander uit den voorraad van den juwelier, kocht een paar voorwerpen, groette en ging heen. Hij had naar zijn inzien zeer slim gehandeld, maar de juwelier doorzag hem toch en behield zijn eigen meening over het merkwaardige geval.

Den volgenden middag reeds om twee uur, veel vroeger dan was afgesproken, vervoegde Romané zich bij den juwelier.

'Ik had eigenlijk zoo vroeg niet willen komen,' zeide hij, 'maar enfin, ik ben er nu eenmaal.'

'En de initialen?' vroeg de winkelier op den toon van een inquisiteur.

'De letters zijn O en H, en zeer klein.'

'O,' riep de koopman met de grootste verbazing, 'hij weet ze!'

Romané keek hem triomfantelijk aan.

'De zaak wordt interessant,' zeide de goudsmid. 'Heeft zij 't u gezegd?' liet hij er met gedempte stem op volgen.

'Zeker!' antwoordde Romané onergdenkend.

'Nu, 't is goed, jonge man,' ging de ander op vertrouwelijken toon voort, 'maar wees voorzichtig met u beiden, want hij heeft maar al te duidelijk laten merken dat hij woedend is.'

Romané staarde hem verbaasd aan.

'Ja, ja,' vervolgde de juwelier en knipte met de oogen, 'hij weet alles.'

'Wie weet alles? en wie is woedend?'

'De oude!'

Wat voor een oude? Daar is van geen oude sprake.'

De goudsmid trok de schouders op.

'Hoor eens, jonge man, gij zult mij wel begrijpen als ik zeg: de oude kookt van toorn. Bovendien moet gij 't in den koop meenemen, dat gij de gevolgen moet dragen van uw domheid om den ring te verliezen. Het biljet stond daar aangeplakt voor iedereen. Gij zaagt het, goed, maar hij zag het ook! En daar de jonge dame, inplaats van te zeggen dat zij den ring aan een jongen man had gegeven (wat men van haar niet verwachten kon), hem, naar ik denk, vertelde dat zij hem verloren had, zoo was hij natuurlijk blij hem teruggevonden te hebben. Daar hij nu vroeger zelf den ring gekocht heeft, zoo moest hij wel in staat zijn hem duidelijk te beschrijven, evengoed als gij. Eigenlijk beschreef hij hem nog beter, in 't bijzonder, wat ook natuurlijk is, daar het de letters van zijn eigen naam zijn, de initialen. Nu staan de zaken dus zoo: hij zegt dat hij den ring bij Les Pernes verloor, en gij zegt...'

'Dat hij hem verloor?' riep Romané uit. 'Heeft hij dat gezegd? En ik was het die hem verloor! Maar gij zult mij den naam van den schurk zeggen!'

'Kalm, kalm, mijn waarde! Neen, dat zal ik niet. Natuurlijk weet ik evengoed als gij, dat hij den ring aan het meisje gaf, en zij weer aan u, en - tusschen ons gezegd - zij heeft getoond een goeden smaak te hebben. Neen, neen! vriend, daar blijft het bij, gij hebt den ring verloren en ik heb hem gevonden. Maar ik zeg het nog eens, toen de arme man op de annonce afkwam en vernam dat een knappe jonge man hem

reeds voor was geweest, toen was 't niet te verwonderen dat hem dat niet bijster aanstond. Het spijt mij, maar het is uw eigen schuld, gij hadt voorzichtiger moeten zijn.'

Het ware onmogelijk geweest den woordenstroom van den juwelier te stuiten. Romané stond beteuterd, verward en met een kloppend hart, het einde er van af te wachten.

Daarop zeide hij met bevende lippen, elk woord met nadruk uitsprekende:

'Gij vertelt mij dus dat hier een man is geweest die verklaarde den ring aan Nanon gegeven te hebben?'

'Zeker!' antwoordde de winkelier driest, 'zeker! dat zei hij!'

'Maar - weet gij wel goed wat gij zegt?'

'Wat! h i j was het, die niet wist wat hij zeide. H i j deed alsof hij gek was. Wel is waar noemde hij niet den naam Nanon, ten minste dat zou ik niet zeker kunnen zeggen, maar naam of geen naam, één ding was duidelijk, dat hij vreeselijk jaloersch was.'

Daar stond Romané met bevende lippen en tranen in de oogen. Zijn eerste opwelling was geen toorn, maar bittere smart. Groote God! Nanon was dus niet het onschuldige kind waarvoor hij haar gehouden had? Hij drukte zijne ijskoude handen tegen zijn gloeiend voorhoofd.

'Gij zijt gek of gij liegt!' bracht hij eindelijk met moeite uit.

De juwelier nam een verontwaardigden blik aan. 'Wees zoo goed mijn winkel te verlaten, als gij uw tong niet kunt beheerschen. Gij schijnt zelve wel waanzinnig te zijn!'

'Maar gij hebt mij nog niet alles verteld,' zeide Romané, bevend van woede. 'Gij zeidet een man; wat voor een man?'

'Een voornaam heer; maar als ik lieg, zooals gij waagt te zeggen, waarom vraagt gij mij dan?'

'Een voornaam heer? O, mijn God! dat heb ik wel gedacht. Was hij jong of oud?'

'Nu, zoo wat van middelbaren leeftijd. Dat zijn altijd de ergsten.'

Romané ging zitten en steunde het hoofd op zijn handen. Dat was een slag voor hem. Zelfs de stormzaaiende babbelaar achter de toonbank werd er door aangedaan.

'Goede vriend,' zeide hij, zich vertrouwelijk tot hem overbuigende, en ditmaal bijna hartelijk. 'Verder kan ik u niets mededeelen. Gij moet zelve zien hoe gij met hem klaar komt. Eerst dacht ik natuurlijk dat het meisje zijn dochter was of misschien zelfs wel zijn vrouw, maar nu zie ik dat daarvan niets aan is en dat ze u beiden beet heeft genomen. Nu, gij zult noch de eerste, noch de laatste zijn wien dat treft. En nu, goedendag, maak het verder onder elkaar uit.'

'Nog een enkel woord,' zeide Romané, die nu was opgestaan en den juwelier, die achteruit wilde gaan, bij den knoop van zijn jas vastgreep.

'Hoe heette die heer?'
'Hoe zou ik dat weten?'
'Wel, dat hadt gij moeten vragen.'
'Het ging mij niet aan.'
'Maar hoe moet ik hem dan vinden?'
'Waarom wilt gij hem zoeken? Om met hem te vechten? Bah!'
'En weet gij zelfs niet waar hij woont?'
'Neen!'
'Hebt gij dan zijn adres niet gevraagd?'
'Neen, evenmin als het uwe.'
'Waarlijk, gij moet wel een geboren ezel zijn!'
'Dank u! Weet gij wat ik geloof dat nu het beste zou zijn? Dat gij nu maar heengingt en het adres aan de jonge dame vroegt. Zij zal u wel verschillende adressen van heeren kunnen noemen, denk ik.'
'Gij spreekt van haar alsof zij eene harteloozе coquette was, en zij is een engel van reinheid. Gij vergist u zeer in haar.'

SNEEUWBALLEN. Naar J. Morgan. (Zie blz. 416.)

'Jawel, jawel, dat kennen we,' lachte de juwelier, 'maar maak nu dat ge wegkomt, mijn tijd is kostbaar.'
'En de ring dan?'
'Dien zult gij hebben! Wees alleen maar zoo goed mij uw naam en adres op te geven.'
'Haha! dat is wat moois! Waarom wèl m i j n naam, en niet de zijne?'
'Parbleu! zijt gij het dan niet die den ring krijgt?'
'Welnu, als ik dien verwenschten kerel te pakken krijg, zal ik hem dwingen den ring in te slikken!'
'Ja, wanneer gij hem te pakken krijgt! Ik zou hem echter in uw plaats de dame in het gelaat werpen, dat heeft zij verdiend. Apropos! weet gij dat er eenige kosten op gekomen zijn?'
'Hoeveel?' vroeg Romané ruw. 'O, ik heb geld genoeg, ik wilde er juist meubelen voor koopen, haha!'
Hij stampte ongeduldig met den voet. 'Welnu, hoeveel is het?'
'Ten eerste vijf francs voor het biljet, vervolgens drie voor den aanplakker.'
'Is dat alles?'
'Alles bij elkaar is het elf francs.'
'Daar hebt ge 't geld. En nu de ring?'

‘Daar is hij, en ga nu in 's hemels naam heen.’

‘Mijn naam is Romané Garagnaire en mijn adres Rue Pius, 200. Hebt gij 't gehoord?’

‘Jawel, jawel, dank u, adieu!’

Romané ging heen, maar aan de deur viel hem nog wat in en keerde hij om.

‘Nog een enkel woord!’

‘Wel?’

‘Gij wilt mij zijn naam en adres niet opgeven. Goed! Maar gij kunt hem de mijne meedeelen, en als hij te laf is om naar mij toe te komen, nu, dan ontmoeten wij elkander misschien nog wel eens toevallig. Hoe ziet hij er dus uit? Donker of blond?’

‘Geen van beide. Bruin, met een enkel grijs haar er door.’

‘Is hij dik?’

‘Neen.’

‘Mager dan?’

‘Neen, noch het een, noch het ander, 't is een krachtig man.’

‘Zoo! Draagt hij een baard?’

‘Alleen een knevel. Hij heeft een klein moedervlekje onder het linkeroog.’

‘Goed, verder?’

‘Verder?’ wat moet ik er nu verder van zeggen? Hij draagt een jas en een pantalon, net als andere menschen. Alleen ziet hij er zeer voornaam uit. Ik d e n k dat hij een baron of een graaf is, of zoo iets. Er stond een kroon op den knop van zijn rotting.’

‘Wat kan mij dat alles schelen? Er loopen honderden bruingrijze aristokraten in Nizza rond. Heeft hij dan niets waaraan ik hem kan herkennen?’

‘Mijn hemel! gij zoudt misschien wel willen dat ik u zeide of hij blauw of groen getatoëerd was, als een wilde. Hij droeg een zwarte das, maar mor-

VRIENDINNEN. Naar R. Prinet. (Zie blz. 427.)

gen draagt hij misschien een blauwe, en dit mag ik lijden, want dan vindt gij hem nog moeilijker.'

Een oogenblik heerschte er doodelijke stilte, waarbij Romané een grofheid terughield, die hem op de tong zweefde.

'Als ik hem hier of daar tref, dan kunt ge er op zweren dat hij aan mij denken zal! Adieu!' en knarsetandend verliet Romané den winkel.

De juwelier herademde. Hij had wel opgepast dat hij zich tegenover den driftigen jongen Provençaal niets liet ontvallen over de vermoedelijke terugkomst van den 'bruingrijzen' edelman. Er was hem integendeel alles aan gelegen den woesten kerel vóór dien tijd weg te hebben. Hij wist nu eigenlijk in 't geheel niet meer wat hij van de zaak moest denken. Oogenschijnlijk was niet de jonge man, die zich zoo wild aanstelde, maar de bejaarde heer de beleedigde partij, want hem had waarschijnlijk de ring oorspronkelijk toebehoord; maar wanneer het tusschen die twee tot een vuistgevecht moest komen, dan zou hij toch om alles ter wereld niet willen dat zijn winkel het tooneel van den strijd werd. Hij was voornemens den ouden heer het adres van den jongen man mede te deelen, en dan konden zij vechten en elkander afranselen zooveel zij wilden en waar zij verkozen. Het jonge meisje was waarschijnlijk een lichtvaardig schepsel en de jonge man vermoedelijk de bedrogene. De arme kerel moest zijn woede maar flink botvieren, dat zou hem verlichten. Vorst Orsoff werd door den juwelier voor een ouden gek gehouden. Deze kwam intusschen niet meer in mijnheer Picard's winkel terug, en er verliepen weken eer dat deze een teeken van leven van Orsoff zag. Dit stelde hem wel een weinig teleur.

'Ik had het einde van deze kleine comedie wel eens willen weten,' dacht hij, 'maar misschien is het zoo beter.'

Intusschen was 'de kleine comedie' nog nauwelijks begonnen en scheen zij in haar verder verloop eene meer tragische wending te zullen nemen.

Toen vorst Orsoff den juwelierswinkel verlaten had, begaf hij zich naar den Jardin public, waar hij in het stille gedeelte een rustbank opzocht om zich ongestoord aan zijn smart over te geven. Hij was dikwijls jaloersch geweest, misschien wel zonder reden. Helene had nu eenmaal van die grillen. Onder hare vereerders waren er eenigen, tegen wie zij vaker geglimlacht had, dan tegen de anderen. Alle schoone vrouwen, of zij jong zijn of wat ouder, handelen zoo. De vorst had dat nooit zoo erg gevonden, maar nu, in dit merkwaardige geval, scheen het toch wel of er een werkelijke hartstocht bij haar in het spel was, die alles wat hem in den weg stond: hechte banden, rang, plichten enz., wegcijferde, evenals een wilde stroom geheele dorpen verzwelgt.

Inderdaad! de jonge man was zeer schoon, men moest hem wel bewonderen, maar - hij was toch geen man van opvoeding! - En aan hem had zij den ring gegeven?

De vorst streed een zwaren strijd tegen al zijn twijfelingen. Het was niet aan te nemen dat zijn vrouw werkelijk iets slechts in 't schild voerde. Maar om die reden moest zij toch telkens en altijd weer naar Les Pernes gegaan zijn. Zij moest den jongen man daar hebben ontmoet en had hem natuurlijk opgemerkt. Wellicht had hij gelegenheid gehad haar een kleinen dienst te bewijzen, haar b.v. den weg gewezen; zij hadden eenige woorden samen gesproken en wat met elkander geschertst. Toevallig had zij hem later weergezien, eenmaal, tweemaal, en was zich eindelijk ongelukkig gaan gevoelen.

'O! mijn God, neen, neen!' riep hij overluid en smartelijk.

Hij bleef in diep gepeins zitten.

'Ik zal mij aan haar voeten werpen,' dacht hij, 'ik zal haar geen verwijten doen, maar alleen smeeken sterk te zijn. Ik zal tot haar zeggen: '"Helene, deze jonge man ziet er knap uit, zeker! zeker! maar gij zoudt toch niet in staat zijn, zijn gezelschap ook maar een enkelen dag te verdragen. Hij zou met bemodderde laarzen uw kamer binnentreden, hij zou, met behulp van zijn zakmes, uit zijn hand eten, hij zou zijn hoed op zijn hoofd houden als hij met u, of met uw vrienden sprak, hij zou ruwe taal uitslaan. Zoudt gij dat kunnen verdragen? Nooit!"'

'Ik moet wat zachter met haar omgaan,' overlegde hij verder, 'maar toch beslist,' voegde hij er terstond bij. 'Vast als een rots! Ja, ik moet wat geduld met haar hebben, zij staat zoo alleen op de wereld, zij heeft moeder noch zuster, voor wie zij haar hart kan uitstorten; laat zij dus tot mij komen en mij toevertrouwen wat haar op 't hart ligt; kan zij mij dan niet liefhebben als echtgenoot, laat zij mij dan ten minste beschouwen als haar ouderen vriend. En dan willen wij ook zoo spoedig mogelijk van hier vertrekken, uit dit oord, dat mij, met al zijn bewoners, zoo hatelijk is. Het schijnt mij toe dat ik hier mijn beetje geluk heb begraven. Welnu, het zij zoo, als ik haar nog maar eenmaal weer gelukkig zie!'

Hij begaf zich eindelijk naar huis en overstelpte zich zelven met verwijten. 'Eigenlijk is de zaak toch zeer duidelijk,' zeide hij bij zich zelf. 'Zij heeft den ring aan den vinger van het meisje gestoken, die gaf hem aan haar minnaar en deze laatste verloor hem. Toen heeft de juwelier hem gevonden. Hoe eenvoudig! Alleen mijn dwaze jaloezie deed mij de zaak in een ander licht beschouwen; maar zoo gaat het; wanneer men slechts een weinig nadenkt, blijkt alles zeer onschuldig te zijn toegegaan.'

Plotseling hield hij zijn pas in en werd rood van schrik. Had hij zich tegen dien vreemden juwelier niet versproken? Had hij niet allerlei vragen gedaan omtrent zijn vrouw? 'Zou ik dat werkelijk gedaan hebben?' vroeg hij zich af, 'zou ik wezenlijk dat woord gebruikt hebben, '"mijn vrouw?" Ik was zoo zenuwachtig, dat ik niet eens meer weet wat ik gezegd heb! - Ik hoop in 's hemels naam, dat ik niet mijzelf en mijn vrouw heb gecompromitteerd!'

Het Hôtel des Anglais, waar zij appartementen bewoonden, sedert zij hunne gehuurde villa hadden verlaten, lag in de onmiddellijke nabijheid. Spoedig had hij het bereikt en beklom de met rood fluweel bekleede trappen, zonder 't nog met zich zelf geheel en al eens te zijn, of hij zijn argwaan rondweg uiten, of zich slechts bepalen zou tot het bezigen van be-

dekte termen, b.v. over de initialen, of dat hij geheel zou zwijgen.

Aan de deur van zijn eigen kamer zag hij de kamenier van zijn vrouw.

'O, Goddank! dat gij er zijt, mijnheer! Mevrouw heeft zoo naar u verlangd, zij is zeer ongesteld.'

Helene voelde zich inderdaad zeer ziek, zij had hevige hoofdpijn, zoodat zij nauwelijks in staat was haar hoofd van het kussen op te lichten; ook was zij zeer heesch. Haar handen gloeiden en zij had de oogen roodgeschreid. Men had om den dokter gezonden en deze had roodvonk geconstateerd.

Deze heerschte op dat oogenblik zeer te Nizza, en bij de vorstin waren alle verschijnselen daarvan aanwezig.

Natuurlijk was dit geen oogenblik voor jaloersche verwijten en vragen; nu waren slechts teederheid en zorg, medelijden en geduld op haar plaats, en de vorst was dadelijk bereid, daarin zich zelf te overtreffen. De vorstin schreide bitter, want de gedachte hier zoo ziek te liggen en niet thuis te kunnen zijn, was haar een marteling. Haar man troostte haar zoo goed hij kon; hij jokte haar voor, dat hij ook, in zijn volwassen leeftijd, roodvonk had gehad en dat deze ziekte, als men wat ouder was, niets beteekende. Zij was alleen voor kinderen gevaarlijk, niet voor groote menschen, en zij, volslagen onwetend op medisch gebied, voelde zich daardoor zeer gerustgesteld.

'Alleen moogt ge u niet opwinden, door veel te spreken,' zeide hij.

'Neen, maar beloof mij dat gij hier blijft!'

'Zeker, ik ga geen oogenblik weg.'

Zijn nabijheid kalmeerde haar. 's Avonds, toen de dokter terugkwam, sliep de patient zoo rustig, dat hij dit voor een zeer gunstig teeken verklaarde.

'Zij heeft vermoedelijk slechts een lichten aanval,' zeide de arts. 'Wij moeten dezen gezonden slaap niet verstoren, maar geef haar, als zij ontwaakt, de medicijnen in, die ik haar zal voorschrijven.'

'Goed, dokter, hier is pen en inkt.' Terwijl de dokter schreef, kwam de kamenier binnen met de tijding, dat mevrouw ontwaakt was.

'O, dan wil ik haar toch wel even zien,' zeide de dokter.

'Zeg aan mevrouw, dat ik dadelijk kom.'

'Nathalie,' zeide Orsoff, 'wat hebt gij daar? Brieven?'

'Een brief, mijnheer, dien mevrouw schreef vóór zij ongesteld werd. Zal ik hem naar de post brengen? hij is nog niet eens dichtgemaakt.'

'Neen! geef hem hier!'

Nadat de dokter de vorstin had onderzocht, haar pols gevoeld en de gewone algemeenheden gezegd had, beval hij mevrouw zich zoo rustig mogelijk te houden, en ging heen.

Toen de vorst alleen was, overlegde hij, of het niet beter zou zijn, den brief, dien hij Nathalie had afgenomen, in stilte vooraf te lezen.

'Het was volstrekt niet uit jaloezie,' zoo maakte hij zich zelf wijs, maar wellicht betrof het een of ander wat door de plotselinge ongesteldheid onuitvoerbaar was geworden, b.v. de uitnoodiging tot een diner of zoo iets. Hij sloeg dus den blief open en las:

'Hôtel des Anglais. - Nizza.

Ik vergat nog mede te deelen dat de initialen H.O. zijn.

Helene, vorstin Orsoff.'

De vorst werd doodsbleek. ‘Nathalie,’ riep hij, ‘kom eens hier, was er geen adres op dezen brief?’

‘Jawel, mijnheer, misschien ligt het op de kleine schrijftafel, ik zal het halen.’

Zij kwam terug met het couvert en gaf het den vorst.

‘Dank u,’ zeide deze; ‘neen, de brief behoeft nog niet naar de post te worden gebracht.’

Orsoff las:

‘Monsieur Gazagnaire,

200 Rue Pius, Nizza.’

‘Mevrouw vraagt naar mijnheer,’ kwam op dit oogenblik het meisje zeggen.

‘'t Is goed, ik kom,’ zeide de vorst, maar voor hij ging, wierp hij den brief met 't couvert op het vuur.

Dat Orsoff gedurende de ziekte zijner vrouw de teederheid en oplettendheid zelve was, behoeft nauwelijks gezegd te worden. Slechts zelden verliet hij haar kamer, en de enkele malen dat hij zijn eigen vertrekken betrad, liep hij daarin rond als een leeuw in zijn kooi. Gedurende dit eentonige heen en weer marcheeren peinsde hij veel, en 't resultaat van zijn overdenkingen was eindelijk de volgende brief:

‘Monsieur Delplan,

Advocaat en Notaris.

Waarde Delplan,

Toen wij elkander het laatst in Parijs ontmoetten, had ik het voorrecht u, bij de bevordering van zekere plannen, eenigermate behulpzaam te kunnen zijn. Nu doet zich een geval voor, dat u in de gelegenheid stelt mij een wederdienst te bewijzen. Ik zou zelf wel naar u toekomen, ware het niet dat de vorstin aan roodvonk lijdt, zoodat ik haar nauwelijks een oogenblik alleen kan laten. Overigens zoudt gij 't waarschijnlijk ook niet aangenaam vinden door mijn bezoek uw kinderen in gevaar van besmetting te zien. Ik zou u namelijk met een opdracht willen lastig vallen, welke ik een ander moeielijk zou kunnen toevertrouwen. Er woont hier in de Rue Pius 200 een jonkman, genaamd Gazagnaire, voor wien ik mij zeer interesseer. Het zou mij zeer aangenaam zijn, als ik dezen jonkman een goede betrekking, buiten Frankrijk, kon verschaffen, onder voorwaarde dat hij *dadelijk* gaat. Zoudt gij zoo vriendelijk willen zijn, eens na te sporen wat zijne bezigheden en bekwaamheden zijn, hoe zijn levenswijze is, kortom, alles over hem uit te vorschen, zonder mijn naam te noemen? Betaal in het belang van deze zaak aan wien, of wat gij wilt in den vorm van geschenken, loonen, schadeloosstellingen, of hoe kleine bewimpelde omkooperijen verder mogen heeten. Indien 't mogelijk is, tracht dan den man een of andere betrekking te bezorgen overeenkomstig zijn bekwaamheden. Indien hij met zijn salaris niet tevreden mocht zijn, kunt gij hem zooveel toelage geven, als hij zelf verlangt, echter onder voorwaarde, dat hij ook die toelage uit de handen van zijn chefs ontvangt. Ik zal dan die som geregeld uitbetalen en op die wijze

storten, die mij wordt voorgeschreven. De beweegredenen, die mij tot dit alles leiden, zoudt gij moeielijk begrijpen; voor 't oogenblik althans kan ik mij daarover niet uitlaten.

t.a.v.,

Vorst Orsoff.'

Het antwoord kwam twee dagen later.

'Geachte Heer,

Ik heb uwe bedoeling begrepen. De jonkman is beeldhouwer en schrijnwerker, in zijn soort werkelijk een kunstenaar. Wat ter wereld moet ik met hem aanvangen?

Hoogachtend,

Delplan.'

De vorst schreef hierop het volgende:

'Doe met hem wat gij wilt, Delplan. Ik zend u om te beginnen 5000 francs!'

Ditmaal duurde het veel langer voor er weer een brief van Delplan aankwam. Hij luidde:

'Zeer geëerde Vorst,

In de gedachte dat er u aan gelegen zou zijn den jonkman op een zoo min mogelijk opzienbarende wijze voort te helpen, begon ik met hem 1000 francs te betalen voor eene, met fijne houtsoorten ingelegde schrijftafel, welke ik u spoedig zal zenden. Hij was natuurlijk zeer verwonderd en stribbelde er aanvankelijk tegen zulk een groote som aan te nemen. Ik verzekerde hem echter, dat zijn werk dit, uit een oogpunt van kunst, ten volle waard was, en eindelijk accepteerde hij het. Den volgenden dag vervoegde hij zich echter bij mijne vrouw en bracht al het geld terug, op 110 francs na, die hij den prijs voor zijn schrijftafel noemde. Zij vertelde mij dat hij deze terugbetaling op zeer discrete wijze had gedaan, maar daarbij zijn meening had laten doorschemeren, dat ik in geldzaken wellicht niet zeer betrouwbaar was en zij dus wel op mij letten mocht. Uw protégé is overigens een zeer aangenaam mensch, over wien ik u van harte mijn compliment maak.

In de hoop dat mevrouw uw echtgenoot spoedig weer hersteld mag zijn,

Steeds uw

Delplan.'

Per omgaande antwoordde de vorst het volgende:

'Waarde Delplan,

Koop in 's hemels naam geen schrijftafels meer en zend mij ook die eene niet, die gij reeds gekocht hebt. Ik heb een afschuw van dergelijk werk. Ik hoor echter, dat de Fransch-Atlantische Houtmaatschappij haar secretaris heeft ontslagen, - zou dit misschien ook een betrekking voor hem kunnen zijn? Geld verricht soms wonderen. Beproef eens iets in die richting. Laat hem niet los. Hoe eer hij wegkomt hoe beter. De vorstin is, Goddank! op den weg van beterschap.

t.a.v.,
Vorst Orsoff.'

De brief van Delplan, in antwoord hierop, liet zich niet lang wachten.
'Mijn waarde Vorst,
Hij wil er niets van weten en denkt dat ik gek ben. Ja, ik geloof zelfs half en half, dat hij bang voor mij is. En zijn armzalige kostwinning wil hij niet opgeven. Hij is zeer eigenzinnig en zwaarmoedig. Ik vermoed dat eene liefdesgeschiedenis er bij in het spel is. Is dat wellicht het geval?
Mijn beleefde groete aan de vorstin!
Delplan.'

Zeer kort na de aankomst van dit schrijven kwam er een brief van den volgenden inhoud:

'Hooggeachte Vorst,
Uw beschermeling vertrekt binnen tien dagen naar Marseille en van daar uit naar Philippeville, waar de door u genoemde houtmaatschappij gevestigd is. Hij heeft de betrekking van opzichter gekregen op een aanzienlijk traktement. Eigenlijk zou hij voor geen geld ter wereld Frankrijk willen verlaten, maar hij is ongelukkig en zeer terneergeslagen, en, daar hij zegt dat hij zeer gezond is, zal het wel de liefde zijn die hem kwelt. Ik gaf aan iemand (die onbekend wil blijven) duizend francs om den man over te halen zijn besluit, om hier te blijven, te veranderen, hetgeen hem eindelijk gelukt is. Enfin, bedriegerij is er niet bij. Uw jonge man is voorkomend, vlijtig en vol ambitie. Uw naam heb ik niet genoemd, want ik eerbiedig uw geheim en ben op mijn hoede om mij niet te verspreken. Intusschen zag ik mij toch genoodzaakt den een of anderen naam te noemen, want hij stond er op, te willen vernemen aan wien hij die bijzondere protectie te danken had. "De aartsengel Gabriël zou het toch wel niet wezen," zeide hij. In mijn verlegenheid noemde ik hem, op goed geluk af, den burgemeester van Antibes, die, voor zoover ik weet, op 't oogenblik in Parijs is. Ik zeide hem dat deze, ten huize van een zijner vrienden, werk van hem had gezien en daardoor de meening had opgevat, dat zulk een talent aanmoediging verdiende. Dat was de reden waarom hij hem voor deze betrekking had aanbevolen. De jonge man keek mij bij dit sprookje stijf en onderzoekend aan en zette zich vervolgens dadelijk neer, om een brief van dank te schrijven, welken ik beloofde, aan genoemden burgemeester te zullen zenden, maar dien ik natuurlijk plan had te verscheuren. Maar op 't oogenblik toen hij zich gereed maakte om heen te gaan, kreeg hij weer een zijner vlagen van wantrouwen. Hij scheen vervuld van zorg en argwaan. Als hij zulk een donker gezicht zet, bevalt hij mij niets. Hij ziet er dan in 't geheel niet meer als een natuurkind uit, wat hij eigenlijk toch is. Hij nam dus den brief terug en zeide dat hij hem zelf wel op de post zou brengen. Ik zou het gezicht wel eens willen zien, dat de burgemeester van Antibes zal zetten, als hij dien brief ontvangt. Gelukkig heeft Gazagnaire vergeten, een datum of adres in zijn brief te schrijven.
Is dit nu alles, wat ik in deze zaak kan doen? Het verheugt mij te hooren dat de vorstin langzaam herstellende is, en mijne vrouw laat u haar dank betuigen, dat u niet zelve op mijn bureau zijt gekomen. Zij is zeer bang voor besmetting van dat zoo

gevaarlijke roodvonk en tracht alles zoo ver mogelijk verwijderd te houden, wat die gevreesde ziekte in huis zou kunnen brengen. Ik voor mij ben er niet zoo bang voor; evenwel is het toch goed om voorzichtig te zijn als men kleine kinderen heeft.

Uw Delplan.'

Hiermede eindigde de briefwisseling over deze zaak.

Intusschen namen de krachten der vorstin snel toe. De vorst voelde zich van dag tot dag rampzaliger en Romané niet minder. Nu tusschen hem en Nanon alles voorbij was, en zij hun woord en hunne kleine geschenken hadden teruggegeven, geloofde ook hij, dat het maar beter was het land te verlaten en elders zijn smart te verbergen.

Nanon was met haar moeder te Nizza geweest, om het linnen voor haar uitzet te koopen, en Romané had den trouwring reeds ontvangen. Toen echter was het biljet hem in het oog gevallen en had hij gemeend, van den juwelier, een geheel vreemden man, de bewijzen van Nanon's valschheid te hebben ontvangen.

De beide vrouwen ontkenden echter hardnekkig tot het laatste toe. Zij hielden vol dat Nanon onschuldig was, ofschoon Romané haar op zijn knieën had gesmeekt de waarheid te zeggen. Hij wilde haar alles vergeven. Zij had slechts hartbrekend geschreid en kon niet anders antwoorden dan: 'Ik heb u alles gezegd wat ik zelf wist.'

'Welnu, laat haar dan haar gang gaan!' had Romané daarop tot zich zelf gezegd, 'ik ben gek dat ik mij nog verdrietig over haar maak.'

Maar wat had toch den burgemeester van Antibes bewogen, om hem zoo dringend aan die maatschappij, 'daarginds' te recommandeeren? Het scheen wel alsof de EdelAchtbare heer op een goeden morgen bij 't opstaan den inval had gekregen: 'Dáár, in Nizza, woont een jonkman, die Romané Gazagnaire heet... laat ik daarvan eens een opzichter van die houtmaatschappij maken!' Romané lachte er om, ofschoon hij volstrekt niet vroolijk te moede was.

Intusschen maakte hij toebereidselen voor zijn vertrek. Hij had nu toch niets meer om lief te hebben of om op te hopen. Den heer Delplan kwelde hij echter voortdurend met zijn bezoeken, vragen en bedenkingen, zonder dat deze zich van hem los kon maken. Bleek en met koortsachtig schitterende oogen zat hij uren op het kantoor van den advocaat en hield niet op allerlei vragen te doen en zich in gissingen te verdiepen. Met de letters H en O had die burgemeester niets te doen, want hij heette Charles Briquon; ook was zijn haar niet bruin of grijs, ook was hij niet gezet, maar integendeel zeer mager.

'Zou hij niet eens een brief aan hem schrijven?'

'Neen! dat zou ik vooralsnog niet doen,' antwoordde Delplan.

'Of hij dan ook iets anders doen kon?'

De heer Delplan legde zijn pen neer en leunde zich achterover in zijn armstoel. Er was een zeker iets in dezen onrustigen jongen man, dat hem levendig interesseerde. Hij voelde medelijden met hem, en zijn nieuwsgierigheid werd opgewekt als hij dacht aan het vreemde verlangen van vorst Orsoff, om hem te verwijderen. Hij zocht in zijn gelaat naar eenige gelijkenis met Orsoff, en toen hij die niet ontdekken kon, zeide hij, schijnbaar onverschillig:

'Gelijkt gij op uw moeder?'

'Neen,' zeide Romané, hem verwonderd aanziende.

'Op uwen vader dan misschien?'

'Ja, mijnheer, ten minste zegt men zoo.'
'Was uw moeder schoon?'
'Zeer schoon, mijnheer! Zij had zeer licht blond haar en blauwe oogen.'
'Och kom, wat een onzin! Wel, als men u aanziet...'
'Mijn vader was donker, evenals ik.'
'En zijn zij beiden overleden?'
'Neen... Maar zoudt gij geen middel weten om dien burgemeester eens te spreken te krijgen? Is hij nog altijd te Parijs?'
En toen begon dat wanhopige aandringen opnieuw. De heer Delplan keek op zijn horloge.
'Mijn God! Gazagnaire, houd toch eens eenmaal op. Het is reeds over vijven. Excuseer mij, ik moet nu uit.'

Eindelijk vond Romané de zoo zeer gewenschte gelegenheid.
In een winkel zijnde om een stuk kaas te koopen (want menschen, die aan een ongelukkige liefde lijden, moeten toch eten), hoorde hij, terwijl zijn kaas werd ingepakt, een anderen kooper zeggen:
'Ik logeer in het Hotel de France, maar vertrek van avond naar Antibes; zorg dus, dat mijne bestelling bijtijds worde bezorgd.'
'Jawel, mijnheer de maire,' zeide de comestibles-handelaar, terwijl de eerste spreker heenging.
Romané spalkte de oogen open.
'Wat! was dat de burgemeester van Antibes?' vroeg hij den winkelier.
Deze antwoordde bevestigend.
Romané wilde den winkel uitvliegen met de kaas in de hand.
'Houd hem,' riep de koopman, 'de schurk heeft nog niet betaald!'
Romané bleef dadelijk staan.
'Ik wilde slechts even den burgemeester van Antibes spreken,' zeide hij.
'Spreek met hem zooveel gij wilt, maar betaal eerst de kaas!'
'Loop naar den duivel met uw kaas!' riep Romané, smeet het pakje op de toonbank, duwde iemand, die hem grijpen wilde, op zijde en rende den winkel uit.
De burgemeester van Antibes wandelde met een anderen heer langzaam langs de Avenne de la Gare. Romané aarzelde een oogenblik, trad toen op hem toe en keek hem onderzoekend in het gelaat.
'Wenscht u iets?' vroeg de verwonderde magistraat.
'Mijnheer, ik wenschte u slechts mijn dank te betuigen. Ik ben Romané Gazagnaire.'
'Wie is dat, Romané Gazagnaire?'
'Dat ben ik!'
'Jawel, maar wat wilt gij dan? - Ah!' zeide hij plotseling, 'nu weet ik het! Ik dacht eerst dat gij

mij voor den gek wildet houden... Gij schreeft mij kort geleden een brief, - ik herinner het mij nu, omdat de naam mij zoo opviel.'

'Ja, mijnheer, die brief was van mij... ik wilde...'

'Maar, mijn waarde, dat is geheel een dwaling. Ik heb in mijn leven niets gedaan, waarvoor gij mij dank verschuldigd zijt. Ik ken u niet eens. Wie zijt gij toch?'

'Mijnheer, u heeft eens werk van mij gezien ten huize van een uwer vrienden, en gij waart zoo vriendelijk, mij aan te bevelen voor de betrekking van opzichter bij de Fransch-Atlantische Houtmaatschappij.'

De beide mannen wisselden een blik.

'Hij is gek!' zeide de een tot den ander.

'Gij vergist u,' zeide de burgemeester eindelijk vriendelijk, 'ik heb met die maatschappij niets ter wereld te maken; bepaald, gij vergist u.'

'Maar, mijnheer, ik schreef u immers dien brief?'

'Gij schreeft mij een zeer beleefden brief, maar al hadt gij mij een vol dozijn geschreven, zoo zou dat toch niets veranderen aan het feit, dat ik zooeven noemde. Wat is dat voor een maatschappij?'

'Dat is die zaak van Bataille; die is later in een maatschappij veranderd,' zeide de andere heer.

'Dan ben ik dus bedrogen!' riep Romané uit.

'Ik evenzeer,' zeide de burgemeester, 'de een of ander heeft op onverantwoordelijke wijze mijn naam misbruikt. Wie heeft u dien genoemd?'

'De heer Delplan.'

'Wat! Delplan! de advocaat aan de Quai St. Jean Baptiste?'

'Ja, mijnheer.'

De burgemeester wisselde opnieuw een blik met zijn vriend.

'En wat moet ik dus nu aan vangen?' vroeg Romané.

'Wat gij doen moet? Wel, gij hebt een aanstelling gekregen, zegt gij. Hebt gij lust in die betrekking?'

'Jawel, mijnheer.'

'Welnu, behoud haar dan! Waarom zoudt gij niet?'

'Ja, maar...'

'Maar wat?'

'De heer Delplan heeft mij toch beetgenomen!'

'Ja, mij ook!'

'En zijt gij nu voornemens dit er zoo stilletjes bij te laten, mijnheer?'

'Zijt *gij* dat dan van plan?'

'O, wat mij betreft, neen mijnheer, zeker niet! Maar wat kan ik doen? Zoudt u niet eens een woordje met hem willen spreken, mijnheer?'

'Dat is mijn zaak,' zeide de burgemeester na eenig stilzwijgen en blijkbaar verlegen. De zaak was, dat hij, aan den vooravond der verkiezingen, den invloedrijken Delplan niet tegen zich in het harnas wilde jagen.

'Nu, adieu, vriendlief!' zeide hij tot Romané. 'Excuseer mij, ik moet verder.'

Romané vergat geheel op zijde te gaan, en zij moesten dus maar zien hoe zij hem voorbijkwamen. De heer Delplan had hem bedrogen, en daar hij dit gedaan had, moest hij er toch een of ander motief voor hebben. Deze advocaat kon het niet geweest zijn, die Nanon van hem had afgetrokken, want de beginletters van zijn naam waren niet H O, en bovendien was hij lang en mager en had ravenzwart haar. Maar als de

burgemeester van Antibes de man niet was, die er zooveel belang bij had hem het land uit te krijgen, wie was het dan? Dat moest Delplan hem zeggen. Hij zou er hem toe dwingen.

Hij nam dus snel het besluit onmiddellijk rekenschap van den advocaat te eischen, maar na eenige weinige schreden stond hij reeds weer stil.

'Ezel, die ik ben!' mompelde hij, 'nu weet ik het! juist, nu ben ik er!' Hij keerde weêrom, en toen hij den burgemeester van Antibes en zijn vriend in de verte nog zag gaan, ijlde hij hen terstond achterna.

Deze vriend was robust, had bruin met grijs vermengd haar, en was van middelbaren leeftijd.

'Wee u,' dacht hij grimmig, 'als uw naam met H O begint!'

Geheel buiten adem bereikte hij hem.

'Mijnheer!'

'God bewaar ons! daar is hij waarlijk alweer,' zeide de vriend, staan blijvende.

'Wilt gij zoo vriendelijk zijn, mij uw naam te zeggen, mijnheer?' zeide Romané, dicht op zijn slachtoffer toetredende.

De beide heeren wisselden opnieuw blikken van verstandhouding.

'Mijn naam?' zeide de een vol verbazing.

'Juist, uw naam.'

'De zaak wordt komisch. Ik heet Alfred Dumeuil.'

Romané keek zeer teleurgesteld.

'Is dat werkelijk zoo?'

Ditmaal barstten beide heeren uit in een homerisch gelach.

'Hij is waanzinnig!'

'Hoor eens, mijn waarde! laat het nu genoeg zijn,' zeide de burgemeester. 'Bijna ieder kan u zeggen hoe deze heer heet. Hij is hier even bekend als ik. Het schijnt waarlijk wel dat gij niet goed bij 't hoofd zijt, om ons zoo telkens op den publieken weg aan te vallen.'

Hierop gingen beide heeren verder, en Romané was weder even wijs als te voren. Hij was razend van woede. Wat? Niet er mede tevreden, dat men hem het hart zijner beminde ontroofd had, spanden nu ook allen tegen hem samen, om hem het land uit te krijgen! Maar neen! hij zou hen allen toonen dat hij zoo dom niet was. Daar stond hij nu, geheel verward door den stroom zijner gedachten. De voorbijgangers keken naar hem, staarden hem aan, bromden dat hij den weg versperde, en hielden hem voor den gek, maar hij hoorde niets van dat alles. Het bloed vloog hem naar het hoofd, als hij bedacht hoe lang men hem nu reeds bedroog. Maar eindelijk werd hij een weinig kalmer en hij besloot te doen hetgeen het meest voor de hand lag, namelijk verantwoording te gaan vragen aan den heer Delplan. Met snelle schreden begaf hij zich naar de Quai St. Jean Baptiste en schelde aan Delplan's huis.

'Is mijnheer thuis?'

'Jawel.'

'Goed, ik wil hem spreken,' zeide Romané knarsetandend, en met gebalde vuisten drong hij het huis binnen.

***

(*Slot volgt*).

Vriendinnen.

Onder de schilderijen, welke dit jaar in het Salon van het Champ de Mars tentoongesteld waren, trokken weinigen zoozeer de aandacht als het doek van den schilder Prinet, dat hij eenvoudig Vriendinnen betitelde.

Het onderwerp was volstrekt niet romantisch of realistisch, er lag niets excentrieks of gewild eenvoudigs in, het trof noch door al te schrille, noch door al te doffe en verwarde kleuren, die aan een met verf besmeerd palet doen denken, maar het trok het oog van den bezoeker onweerstaanbaar tot zich door de levendigheid en het natuurlijke der voorstelling. Het stelt niets anders voor dan eenige dansende meisjes, een dwarreling van vroolijke figuurtjes, een opstuiven van lichte baljaponnen, een tooneel vol licht en beweging, sterk afstekende met de rustige houding der pianospeelster, die toch niet zoo zeer verzonken is in haar accompagnement om niet een enkelen blik op haar dansende vriendinnen te kunnen werpen. Misschien wacht zij wel met ongeduld het oogenblik af, dat een harer haar komt vervangen en zij op haar beurt mee kan doen in het zoo vroolijke en onschuldige dansvermaak.

De gravure doet alle recht weervaren aan de fraaie teekening, maar kan ons geen denkbeeld geven van de bewonderenswaardige soberheid der kleuren en de meesterlijke behandeling der figuren, waardoor de oorspronkelijke schilderij zich onderscheidt.

In de lagunen-stad.

Grand Hôtel, Venetië, 15 April '92.

Lieve Amy.

Gaarne voldoe ik aan je wensch om je het een en ander van onze reis te vertellen. Om je alles mee te deelen, wat wij alzoo in dit heerlijke land zagen, zou mij moeielijk vallen, althans nu; zoo je wilt, kom ik er later nog wel eens op terug.

Het eenige, waar ik thans tijd voor heb, is om je in 't vervolg elken avond een verslag te geven van hetgeen wij overdag zagen.

Gelijk je aan het adres ziet, vertoeven wij op het oogenblik in Venetië, de beroemde lagunenstad. Je weet, ik ben op reis met oom en tante Smit en hun dochter Marie, die ongeveer van denzelfden leeftijd is als ik, doch vrij wat kalmer van natuur dan je dweepzieke vriendin. Ze lacht mij dan ook menig keer uit, als ik in geestdrift over iets geraak, doch ik stoor er mij niet aan.... en geniet.

En, ten einde je, al is 't dan ook op bescheiden schaal, mee te laten genieten, begin ik:

Wij vertrokken van ochtend om half elf uit Bologna, de arcadenstad, en kwamen hier tegen twee uur aan. Al dadelijk bij onze aankomst kregen wij een hoogst eigenaardigen indruk, doordat wij bij het verlaten van het station, inplaats van de helgekleurde hôtel-omnibussen, welke wij overal elders aantroffen, zwarte gondels zagen liggen. Wij stapten in een er van, en terwijl oom voor de bagage zorgde, keken wij, dames, eens rond. Tante was één en al verbazing en keerde zich, niettegenstaande haar corpulentie, telkens om, om 't geheele tooneel toch op te nemen. Marie daarentegen bleef zich gelijk en merkte phlegmatisch op, dat 't al heel laat werd voor 't déjeuner.

Vlak bij ons was een Cook's partij en het was allervermakelijkst om den leider (ik had haast gezegd den cornac) met de reizigers te zien omspringen. Precies een meester met zijn schooljongens, of beter nog een sergeant met zijn rekruten. - In Rome hadden wij ook eens zulk een gezelschap ontmoet en klonk het telkens bij het bezichtigen van een kapel of schilderij: '*Now, ladies and gentlemen, the time is up, please go on.*'

Wat mij 't meest trof toen wij eindelijk, na lang wachten, afvoeren, was de handigheid, waarmede de gondeliers hun booten sturen; zij gaan vlak langs elkander heen, zonder elkander aan te raken, en ze glijden zoo gemakkelijk mogelijk voort. Men voelt geen beweging, en 's avonds, als de maan haar zilveren stralen op 't water werpt en alles in een mystiek blauw waas hult, moet het zalig zijn in zulk een gondel te varen.

Ons hôtel was vrij ver van het station af gelegen en wij gingen een massa nauwe, vieze kanaaltjes door. Oom maakte de opmerking, dat Venetië minstens even hard een ververschingskanaal noodig had als Den Haag, en ik moest hem gelijk geven. De geuren, welke wij genoodzaakt waren op te snuiven waren alles behalve welriekend.

Het kanaal Grande maakt er echter een gunstige uitzondering op; het water is er heerlijk frisch; aan beide zijden bevinden zich grootsche, marmeren paleizen, terwijl een fraaie kerk met een prachtig versierden gevel en koepel zich trotsch verheft.

Eindelijk kwamen wij aan; oom en tante kregen een mooie kamer *au premier*, doch die, welke men Marie en mij als slaapvertrek aanbood, was zóó donker en ongezellig, dat wij een griezelig gevoel niet konden onderdrukken en beiden eenstemmig verklaarden, dat ze ons niet aanstond.

'Was er geen andere voor ons?'

'Jawel, er was nog wel eene, doch deze was veel kleiner en heelemaal boven in 't hôtel.'

Toch besloten wij die maar te nemen; de kamer is wel klein, doch niet onfrisch. Na ons wat gelaafd, verfrischt en opgeknapt te hebben, begaven wij ons door allerlei nauwe en donkere steegjes naar de beroemde St.-Markusplaats.

De aanblik van dit enorme plein was inderdaad merkwaardig.

Aan drie zijden is het omgeven door huizen in gothischen stijl, alle hetzelfde en aan elkaar verbonden. Verder loopt er langs het geheele plein een galerij, met de prachtigste winkels; voornamelijk ziet men er glaswerk, platen en voorwerpen van gesneden en ingelegd hout. De vierde zijde is bijna geheel ingenomen door de kerk van St. Markus, waaraan het plein zijn naam ontleent. Het is haast onmogelijk de pracht er van te beschrijven; groote heiligenbeelden in fraaie kleuren komen heerlijk uit tegen een achtergrond van goud; de mozaïeken zijn eenig en het beeldhouwwerk is overschoon.

Links bevindt zich de poort, welke naar de stad

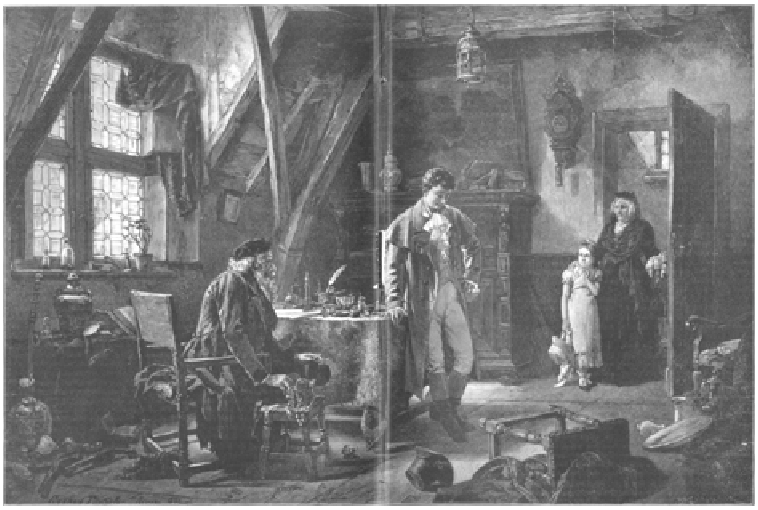

BIJ DEN WOEKERAAR. Naar G. Portielje. (Zie bladz. 432.)

leidt; boven den ingang is een reusachtige klok van blauw émail, die den tijd aangeeft, doordat de cijfers telkens verspringen. Voor deze poort staande, heeft men 't gezicht op de zee en op de overbekende leeuwen.

Naast de kerk is het, eveneens in gothischen stijl gebouwde Doge-Paleis.

Dan zijn er nog verscheiden café's, voor een waarvan wij plaats namen en ons tegoed deden aan de vermaarde Italiaansche limonade. Nauwelijks waren wij gezeten, of een vlucht duiven kwam op ons af. 't Waren de duiven van St. Markus; ze zijn zóó tam, dat ze voor niets en niemand bang zijn en uit elks hand eten. Tal van koopmeisjes en knapen bieden den bezoekers zakjes met maïskorrels aan, de geliefkoosde lekkernij dezer gevleugelde bedelaars, naar het schijnt.

Tegen etenstijd verlieten wij deze bekoorlijke plek, en na aan de Table d'Hôte te hebben gedineerd, brachten wij verder den avond in den tuin van het hôtel door.

Het was verrukkelijk, en wat het genot niet weinig verhoogde, waren de gondels met zangers, welke ons telkens voorbijgingen en zelfs soms een wijle bij ons stilhielden.

Nu eens was 't een tenor, die een krachtig lied deed hooren, dan weer zong een baryton een wegslepende melodie.

Meest waren het Italiaansche liederen, die wel mooi en eigenaardig, - doch tevens wat eentonig en melancholiek waren.

Wij gingen vroeg naar bed en werden door de zangers tot den ingang van Morpheus' paleis vergezeld (in figuurlijken zin *versteht sich.*)

17 April.

Onnoodig te zeggen, dat ik het laatste er 's morgens bijvoegde. Gisteravond was ik te moe om je iets te vertellen, en heb dus vandaag een dubbele taak.

Het weer was gisteren heerlijk zonnig en toch niet te warm; na het ontbijt maakten wij, gelijk wij het in elke plaats hadden gedaan, een ontdekkingstocht door de stad. Evenals den vorigen dag voerde onze weg ons door tal van nauwe straatjes. Langs de Ponto Vecchio kwamen wij aan de ‘Frari’- kerk, die in pracht wedijvert met die van St. Markus. O. a. is hier een heerlijk grafmonument, dat Canova met zijn leerlingen voor Titiaan vervaardigde, doch dat thans zijn eigen graf siert. Het is een heerlijk kunstwerk en de marmerbeelden, waaruit het bestaat, zijn fraai en natuurlijk gevormd en keurig afgewerkt. Verder is er de bekende Madonna van Bernini, een der schoonsten, welke wij op onze reis zagen, en dat zegt iets in het land der Madonna's. Het fijne, nadenkende gelaat der moeder heeft een verheven, kalme uitdrukking en vormt een groot contrast met het bevallige, bijna vroolijke kinderkopje.

Aan weerszijden van deze groep staat een heiligenbeeld; beiden schoone, edele figuren. Wij zagen nog eenige kerken, doch deze waren niet bijzonder fraai; overal waren tal van schilderijen en beelden.

Onderweg namen wij de menschen, die wij ontmoetten, eens in oogenschouw; de vrouwen zijn hier lang zoo mooi en typisch niet als in 't Zuiden. Ze missen de donkere teint en den fluweelen oogopslag; ook zijn ze niet zoo schilderachtig gekleed als b.v. te Napels.

De meesten dragen een soort van shawl over haar hoofd en schouders. Het haar dragen ze boven op 't hoofd in een zeer onbevallig knotje.

Na het déjeuner gingen wij per stoomboot naar den *Jardin Public*, een fraai park, aan zee gelegen, van waar wij een heerlijk gezicht op de Lagunen hadden. De plantengroei is er weelderig en alles staat nu in vollen bloei. Midden tusschen het geboomte verrijst een standbeeld, aan de nagedachtenis van Victor Emmanuel gewijd.

Daar er anders niets in den tuin te zien was en wij nog veel hadden te bezichtigen, gingen wij weer scheep, ditmaal echter, voor de verandering, in een gondel. Wij gingen naar Ladi, dat een eind verder dan de '*Jardin Public*' gelegen is, en namen van daar een tram naar Lido, een aardig badplaatsje aan de Adriatische zee. Het strand is zeer smal; een boomenrij loopt er langs en daarachter bevinden zich een paar hôtels.

Een er van: '*l' Hôtel des Bains*', is van hout; er zijn slechts vier badkamertjes, doch een vrij gezellige conversatiezaal, waar een klein orkest flink zat te strijken. Ik had zeer gaarne eens een dansje gedaan, doch geen cavalier bij de hand hebbende, bedwong ik mijn verlangen en zeide er zelfs niets van tot mijn reisgenooten, uit vrees van uitgelachen te worden. Voor het hôtel was een klein terras, waar wij heel gezellig een poosje zaten en de enkele baders gadesloegen, die in 't zilte nat verkwikking en schoonheid zochten.

Wij bleven er niet lang en gingen op dezelfde manier, als waarop wij gekomen waren, naar Venetië terug. Wij lieten ons naar het St.-Markusplein brengen en hoorden daar een stukje muziek. Het was omstreeks vier uur en 't scheen de *fashionable* tijd te wezen, ten minste wij zagen er heel wat *beau monde.* Het volk was ook ruim vertegenwoordigd en hier, gelijk overal elders in Italië, nam het ijverig deel aan de publieke vermakelijkheden: alle musea en paleizen zijn steeds voor iedereen opengesteld; vandaar dat de kunstzin en de liefde voor het schoone zoo sterk bij de Italianen ontwikkeld zijn.

Oom trachtte ons dat breedvoerig uit te leggen, doch wij luisterden eigenlijk maar half; doordat wij den geheelen dag in de open lucht hadden doorgebracht, waren wij erg moe. Wij dineerden weer in ons hôtel en waren 's avonds voor niets anders geschikt, dan om een weinig te praten met de overige gasten. Toevallig troffen wij er een Engelsche familie aan, met wie wij in Rome kennis hadden gemaakt, en zoo ging de tijd snel voorbij.

Van ochtend gingen wij het eerst naar de St.-Markuskerk, dewijl men ons gezegd had, dat er een bijzonder groote mis, ter eere van ik weet niet welken Heilige, zou gevierd worden. Toen wij er kwamen, was er nog bijna niemand en hadden wij ruimschoots gelegenheid om de fraaie zoldering, die geheel van mozaïek is, te bewonderen.

Daar zulk een kunstbeschouwing echter al heel spoedig een onaangename uitwerking op de halsspieren teweegbrengt en den bewonderaar tevens

duizelig maakt, hadden wij er gauw genoeg van, en recht voor ons uit starende, wachtten wij op de dingen, die komen zouden. Dan eilacy! er kwam niets, en daar wij niet in Venetië waren, om in een leege kerk te zitten, vertrokken wij maar weer, na er een uur lang tevergeefs gewacht te hebben.

Wij besloten nu het Doge-Paleis te gaan bezichtigen, dat, gelijk ik reeds gezegd heb, er vlak naast was.

Wij zagen er prachtige schilderijen van de voornaamste Venetiaansche meesters, als: Paolo Veronese, Tintoretto, Palma, Giovano, Bassano e.a. Wat mij het meest trof was: 'Het Paradijs' van Tintoretto, een enorm doek en, naar de gids ons vertelde, de grootste schilderij in olieverf, welke er bestaat. De indruk, welken men er van krijgt, is eigenlijk te machtig, om in eens te kunnen opnemen, want er zijn zoo ontzettend veel figuren op, dat men op het eerste gezicht slechts een verwarde massa ontwaart. Om zulk een schepping naar waarde te kunnen beoordeelen, heeft men verscheiden dagen noodig, inplaats van de weinige oogenblikken, welke touristen er aan kunnen wijden.

In verbinding met het Doge-paleis staat de gevangenis met de beruchte lood-daken en de niet minder beruchte Brug der Zuchten.

De gruwelen aldaar - vooral in de middeleeuwen gepleegd - zijn te afgrijselijk, dan dat ik ze je in de gedachte wil brengen.

Wij zagen de verschillende cellen, doch ik kan niet zeggen, dat al die akeligheden mij erg interesseerden.

Ik vind, dat het tegenwoordige leven te veel treurigs bevat om zich nog te gaan verdiepen in het leed van vroeger tijden.

Bovendien houd ik niet van zulke kunstmatig opgewekte emoties.

Ten einde in een andere stemming te geraken, beklommen wij de '*Campanile*', van waar wij een verrukkelijk gezicht op de stad hadden, een aanblik, die onvergetelijk is en die slechts een weldadigen invloed op oog en hart kan hebben. De koningin der Adriatische zee vertoonde zich aan ons in al haar verleidelijke schoonheid, en men zou wel een verhard scepticus moeten zijn, om weerstand te bieden aan de machtige bekoring, welke van haar uitgaat.

Ternauwernood kon ik er mij van wegscheuren, doch oom keek op zijn horloge en beweerde, dat het tijd werd om te gaan déjeuneeren.

Zoo komt de proza altijd de poëzie uitlachen in deze wereld.

Ik was in gedachten verdiept over al het schoone, dat ik zag, en inplaats van de wonderbare lagunen en de prachtige paleizen, werd ik herinnerd aan biefstuk en macaroni!

Na het déjeuner zagen wij achtereenvolgens de Ponto-Rialto en het Ghetto.

Het laatste was een merkwaardige plaats en schilderachtig door de onbegrijpelijke vuilheid en verwarring, welke er heerschten.

Te midden der onoogelijke huizen- en menschenmassa, zagen wij een beeldschoone vrouw, een heerlijke type, die gerust als model had kunnen dienen voor een der beroemde vrouwen uit het Oude Testament.

Wij zaten ook nog een poosje op het St.-Markusplein en begaven ons toen huis- of liever hôtelwaarts.

Ik bracht den geheelen avond door met schrijven, zoodat ik er nu kramp in de vingers van heb, adieu, dus voor heden.

La suite au prochain numéro!

Milaan, 19 April.

Vandaag kwamen wij hier aan; wij waren eigenlijk van plan om nog wat langer in Venetië te blijven; doch toen wij opstonden, stortregende het en zag de lucht zóó hopeloos grauw, dat er niets goeds van te verwachten was. Wij pakten dus in allerijl onze koffers en gingen in een overdekten gondel naar het station. Zelfs de vriendelijke lagunen-stad zag er somber uit!

En nu wil ik je nog even vertellen, hoe wij er onzen laatsten dag doorbrachten.

Er bleef ons nog een van de belangrijkste dingen over, nl. het zien der paleizen; daar de meeste tot twee uur en enkele zelfs slechts tot twaalf uur voor het publiek toegankelijk zijn, gingen wij er dadelijk na het ontbijt op uit, natuurlijk per gondel.

Het is bepaald opmerkelijk, hoe spoedig men toch aan alles went, en dat op reis! Zoo vroeg oom ons geregeld te Venetië hoe laat hij de gondel zou bestellen, en het klonk niets vreemd. Wij waren er in die paar dagen al zoo aan gewoon geraakt, dat het ons niet meer inviel er verbaasd over te zijn.

Wij gingen het eerst naar het ‘Palazzo Cavalli’, dat thans behoort aan een zekeren Baron Franchetti. Sedert 1887 is men het aan 't restaureeren, en de gids vertelde ons, dat het denkelijk pas in '95 gereed zal zijn.

Toen tante dit hoorde, verbrak ze het stilzwijgen, dat ze over 't algemeen bij zulke gelegenheden bewaart, en riep ze verschrikt uit: ‘Neen, maar, wat zou ik dat afschuwelijk vinden, zoo lang werkvolk in huis te hebben!’ - Ze dacht, geloof ik, al aan de kopjes koffie en de glazen bier, welke zulk een geschiedenis haar kosten zou.

De trap alleen is een wonderwerk van kunst en is geheel van wit marmer; de muren zijn met de vreemdste en fraaiste marmersoorten ingelegd. Bovendien zijn er nog nissen in met een twaalftal beelden, de verschillende kunsten en wetenschappen vertegenwoordigende. Op een der portalen waren twee marmergroepen in medaillonvorm aangebracht. Nog nooit zag ik zulk een fraai gedecoreerd gebouw: alles was weelderig en kostbaar, zonder overladen of opzichtig te zijn. Zelfs de deuren, van massief hout, waren bezienswaardig; boven verscheiden er van stond het familiewapen met de spreuk: ‘*honor ed labor*’ (eer en arbeid).

Ook de vertrekken waren prachtig.

Het tweede paleis, dat wij bezichtigden, was dat van Albichi. Het wordt bewoond door een grafelijke familie, die er zelfs thans vertoeft, hetgeen echter niet belette, dat men het ons liet zien, zelfs het slaapvertrek der vrouw des huizes.

Dit paleis was niets in vergelijking van het andere en de verschillende vertrekken waren zoo bombas-

tisch en phantastisch gemeubileerd, dat het veel had van het magazijn van een *marchand de bric à brac.*

Een salon, geheel in *style* Louis XVI, was echter prachtig.

De persoon, die ons rondleidde, liet ons alles, zelfs de familie-portretten in maskeradepakjes, zien.

Eenige Engelschen, die er tegelijk met ons waren, zetten hierover groote oogen op, en geen wonder; de Engelschman toch zegt, dat zijn huis zijn kasteel is, waarin hij zich naar welgevallen kan opsluiten, en gelijk zijn Fransche nabuur beweert: *La vie intime doit être mûrée!*

Daar wij nu genoeg van paleizen hadden, die per slot van rekening toch veel overeenkomst met elkander hebben, begaven wij ons naar de glasblazerij van Salviati.

Dit bezoek was bijzonder interessant; wij zagen er een kroon maken en sloegen al de verschillende bewerkingen met aandacht en bewondering gade. Wij zagen ook de magazijnen en kochten er eenige kleinigheden, om als souvenirs en cadeautjes mee te nemen naar Holland. Zoo verliep de ochtend, en de plannen, welke wij voor den middag hadden gemaakt, vielen in duigen, daar het onophoudelijk regende. Toch hadden wij van ons verblijf genoten, en die heerlijke dagen zullen bij mij steeds in dankbare herinnering blijven.

Hopende je niet te zeer verveeld te hebben, blijf ik met veel liefs,

t. à t.,

THÉRÈSE HOVEN.

Bij den woekeraar.

Een aangrijpend drama schijnt daar in die zolderkamer af te spelen; in die woning huist de oude woekeraar, bij de *jeunesse dorée* der stad zoo goed bekend. Menig stil, geheimzinnig bezoek wordt hem daar gebracht; menige jeugdige, veerkrachtige stap gaat de vermolmde treden der oude trap op en klopt met sidderende hand aan de zware deur, menig kostbaar onderpand verdwijnt daar in de klauwen van den grijzen roofvogel, om nooit meer zijn oorspronkelijken eigenaar terug te zien, en ook menig jong leven neemt hier een last op zich, dat dien niet meer van zich wentelen kan dan ten koste van schande en dood. Ook deze jongeling, een knaap nog haast, heeft reeds vroeg den weg geleerd naar de onooglijke kamer onder de hanebalken. Hij moest zijn ouders jong missen, en zijn oude grootmoeder nam hem en zijn klein zusje tot zich; maar de goede oude dame, met haar geringe wereldwijsheid, haar goed vertrouwen en vooral haar blinde liefde voor den mooien, geestigen kleinzoon, was de rechte niet om het dartele ros in bedwang te houden. Verkeerd gezelschap bracht hem nog verder van het rechte pad; hij verkwistte veel geld, maakte schulden, en toen deze zoo hoog liepen, dat hij ze zijn grootmoeder niet al vleiend en liefkoozend durfde bekennen, nam hij zijn toevlucht tot den woekeraar.

Maar de oude, geslepen vrek wilde hem niets leenen dan op onderpand, en hoe zou de knaap aan onderpand komen? Lang bleef hij zoeken, en eindelijk trof een booze gedachte zijn geest; eerst wendde hij zich met afschuw daarvan af, toen begon hij het uit een ander oogpunt te beschouwen. Het was immers geen diefstal, maar een leen; de sieraden zijner eigen moeder, die later op zijn zusje in eigendom moesten overgaan, lagen nu toch maar ongebruikt in hun bergplaats. Wie zou het merken

indien hij ze machtig werd, bij den woekeraar bracht en later weer inloste? Maanden en maanden gingen er zeker om, zonder dat grootmoeder het verborgen vak in haar secretaire, waarvan hij het geheim der sluiting wist, opende; nog draalde hij langen tijd, nog kon hij er niet toe besluiten zich te vergrijpen aan het erfdeel zijner zuster, maar de nood klom zoo hoog, de schuldeischers riepen hoe langer hoe luider om hun geld, zij dreigden alles aan de grootmoeder bekend te maken, en toen volvoerde hij de noodlottige daad. Hij stal het kistje, verborg het onder zijn mantel en sloop er mede naar den woekeraar.

De oogen van den grijsaard vonkelden bij het zien dier prachtige juweelen, dier heerlijke paarlsnoeren, maar hij trachtte zijn verrukking te verbergen om den jongen, onervaren booswicht er de kleinst mogelijke som voor te bieden. De onderhandeling werd in heftige bewoordingen gevoerd; in het vuur der redetwisten hoorden zij niet hoe zachte schreden de trap opkwamen, hoe de deur werd geopend en twee ongewone bezoeksters de kamer intraden.

Als een visioen uit de andere wereld staart de jongeling de nieuw aangekomenen aan.

‘O God! Hoe kan het mogelijk zijn? Zijn grootmoeder, de hand gesteund op den schouder van zijn onschuldig zusje. Maar dan weet zij alles, dan is hij verraden, in haar oogen geschandvlekt...’

En hij slaat den blik naar den grond en buigt diep het hoofd, terwijl de woekeraar, met de hand in de kostbare parelen, de vreemde vrouwen half wezenloos ziet naderen...

De diefachtige ekster.
(Een karakterschets uit de vogelenwereld.)

Van oudsher heeft de mensch aan het geslacht der vogels eene bijzondere opmerkzaamheid en liefdevolle belangstelling gewijd. Deels wegens hun heerlijk gezang of hunne aantrekkelijke kleurenpracht, deels ook wegens bepaalde eigenschappen van anderen aard, hebben zij zich steeds in de levendigste sympathie van het menschdom mogen verheugen.

Onder de vogels van laatstgenoemde soort munt in het bijzonder de familie der r a v e n uit. Met hunne stem is het, zooals men weet, bijster droevig gesteld. Het schorre ‘graa! graa!’ van de raaf en de kraai, het heesche gekras van de kauw, het geschreeuw van den roek, kan geen aanspraak maken op de eer om als gezang beschouwd te worden. Maar toch zijn zij niet minder onderhoudende vogels dan de vroolijke zangers, want hunne slimheid, hunne gehechtheid en hunne vermakelijke, brooddronken streken maken dat zij als huisgenooten bijzonder in trek zijn; intusschen kunnen zij ook door menig boeven-

stuk heel wat kwaad bloed zetten. In de volgende regelen zal het portret van een lid dezer familie, getrouw naar de natuur geteekend, den lezer voorgesteld worden. Wij kiezen daartoe de e k s t e r .

Reeds de naam, dien zij op verschillende plaatsen draagt: diefvogel, doodsvogel, lijkenekster, gauwdief, tuinraaf enz., bewijst duidelijk, hoe goed zij de kunst verstaan heeft om de algemeene opmerkzaamheid op zich te vestigen. En daar haar zondenregister zeer groot is, daar de wandaden, die van haar verteld worden, hetzij dan terecht of ten onrechte, ten hemel schreien, is de zwart-witte struikroover allerwegen in den ban gedaan en in den volsten, letterlijksten zin des woords vogelvrij verklaard. Doch daar stoort de ekster zich al bitter weinig aan; list en

DE DIEFACHTIGE EKSTER.

slimheid maken 't haar gemakkelijk, aan al de haar gelegde lagen te ontsnappen.

't Is waar, in staat van vrijheid levende, is er weinig goeds aan haar. Wel voedert zij hare jongen zeer ijverig met wormen, slakken en schadelijke kevers, maar daarentegen ontrooft zij onzen kleinen zangers hunne eieren en jonge broedsels. Van ooft en druiven heft zij eene niet geringe belasting. Maar in de gevangenschap geraken die kwade eigenschappen meer op den achtergrond; en met hare zwarte nicht, de kraai, vormt zij de innemendste huisgenooten uit het geslacht der raven.

Wat een genot was het in onzen eigen jongenstijd, wanneer wij op een der eerste voorjaarsdagen hoog in den top der populieren een eksterpaartje ontdekten, terwijl het volijverig doorntakjes en dorre twijgen aandroeg voor den bouw van het kunstvaardig ingerichte nestje! Als onze oogappels bewaakten wij dat nest! Trouw werd het geheim door de weinige ingewijden bewaard, en zoodra maar even het loof begon uit te botten, werd de groote, ronde koepelvorm van het nest door het dichte gebladerte bedekt. Hoe telden wij de dagen tot de broedtijd aanbrak, en kort daarna het bedrijvige af- en aanvliegen der langgestaarte vogels het bewijs leverde, dat er jongen uitgekomen waren. Eindelijk waren de kleinen dan half met veeren begroeid, en - nu mocht er niet langer getalmd worden! Heimelijk, in stilte, werd de gewichtige tocht ondernomen. Bij voorbaat was de buit eerlijk verdeeld. In de op ervaring gegronde veronderstelling, dat het aantal jongen in het nest minstens vier, in den regel echter vijf bedroeg, werd ieder van ons viertal er één toebedeeld: de oudste en bedrevenste, die zich met het beklimmen van den boom belast had, zou bij wijze van billijke schadeloosstelling voor deze moeite twee vogels krijgen. Wanneer er evenwel,

tegen alle verwachting, minder dan vier vogels gevonden mochten worden, dan zou natuurlijk het lot moeten beslissen, wien zij ten deel vielen. Reden te over dus tot angstige spanning en tot eene alleraangenaamste slingering tusschen vrees en hoop.

De raddraaier klauterde naar boven; den saamgebonden zakdoek tusschen de tanden houdend, kwam hij al hooger en hooger. Weldra hadden de ouden hem opgemerkt en fladderden zij met een luid, doordringend geschreeuw rondom den verwoester van hun huiselijk geluk. Al spoedig houdt hij zich vast aan den heen en weder zwenkenden top, die zich bedenkelijk kromt, en eindelijk steekt hij de hand in de zijwaartsche opening van den takkenburcht.

'Hoeveel zijn het er?' wordt hem van beneden toegeroepen.

'Geduld!.... Eén!' De eerste verhuist naar den zakdoek. 'Twee!' Wij staan onafgewend in de duizelingwekkende hoogte te turen, - één en dezelfde vraag ligt er in aller blik, één en dezelfde vreeze vervult allen: 'Zullen er vier zijn?'

'Drie! Vier!'

Een zucht van verlichting ontwelt het jongenshart, en zielsverheugd kijken ze elkander aan. Maar een nòg luider gejuich gaat er op, als de stoutmoedige klimmer nog een vijfden vogel te voorschijn haalt. Spoedig ijlt ieder triomfeerend met zijn buit huiswaarts. Dat in de ouderlijke woning de blijdschap van den jeugdigen natuurvriend slechts in beperkte mate gedeeld werd, ligt voor de hand; want nu volgde er eene gansch buitengewone drukte en beweging, eer eindelijk alles bijeen gezocht was, wat voor het onderhoud en de verzorging van den nieuwen huisgenoot onmisbaar scheen. En daar hoofd en hart van den knaap geheel met den prachtigen vogel vervuld waren, kon het niet uitblijven, dat het aan vader vertoonde gedragboekje van school, vooral op het punt van vlijt en opmerkzaamheid, heel wat te wenschen overliet.

Maar dat alles deed aan de liefde en den jeugdigen ijver volstrekt geen afbreuk. Dank zij der trouwe, onverpoosde verzorging en het toestoppen van allerlei lekkere hapjes, die niet zelden uit den eigen mond gespaard waren, groeide ons Hansje zeer voorspoedig op. Nu en dan mocht hij eens een uurtje uit zijn kooi, rondzwervend in den tuin en op de boomen, - zoolang totdat het tijd werd om een aanvang te maken met het onderwijs. En zóóveel is zeker: ware slechts een klein gedeelte van den ijver en de ingespannen werkzaamheid, die aan de africhting van dezen vogel besteed werd, aan de school ten goede gekomen, dan had de eigenaar van het dier zeker bij het 'overgaan' No. 1 van zijne klasse gekregen.

Eindelijk kon het onderricht beginnen. De jonge scholier moest dag aan dag in zijn kooi blijven hokken, en nog wel in een donkere kamer, want zorgvuldig werden alle lichtstralen buitengesloten, om hem geen afleiding te geven, - en zijn leermeester vergat zijn eten en drinken en zijn schoolwerk, om hem onvermoeid het woord voor te zeggen, dat Hansje moest leeren.

In den vorigen zomer bracht een kleine vogelvriend mij een jongen, bijna volwassen ekster, dien hij samen met twee anderen had grootgebracht. Daar hij volkomen tam was, behoefde hij niet in een kooi te worden opgesloten, maar werd hij terstond aan een tammen kraai tot gezelschap gegeven. Die beiden schenen elkaar dan ook dadelijk als leden van éénen stam te herkennen, en dientengevolge ook van het eerste oogenblik af eene wederzijdsche genegenheid voor elkander op te vatten, want reeds weinig tijds later zag men hen hoog boven op den ouden noteboom zitten. En toen 's middags het gevederde volkje op de plaats zijnen maaltijd hield, ontbraken evenmin de oude kraai als zijn nieuwe vriend op het appèl, en wisten beide heel best, de eene door langdurige ervaring, de andere krachtens zijne buitengewone sluwheid, aan de door hare kiekens gevolgde broedkip de lekkerste hapjes te ontfutselen.

Beide waren onafscheidbare makkers; hun nachtleger deelden zij met de bewoners van den duiventil; in hond en kat vonden zij welwillende vrienden. Jammer maar, dat zij deze vriendschap soms op een zware proef stelden! Wanneer poes op het dak van het tuinhuis haar witte pels in de zon rekte en strekte, konden de beide deugnieten het niet laten, haar menige kool te stoven. Het goede dier was veel te welopgevoed, om den rustverstoorders zijne nagels te doen voelen, - een wrevelig gesis was de éénige berisping, die het uitdeelde, en dus kon het niet uitblijven dat de

schelmenstreken zich telkens en telkens weer herhaalden. Dan kneep de een onze arme poes in haar ruigen staart, de ander liet hare ooren door zijn zwarten snavel glijden, eerst zacht, maar ten laatste toch zóó hardhandig, dat de kat opsprong en zich gezwind uit de voeten maakte.

De bruine kettinghond evenwel liet bij dergelijke plagerijen niet met zich gekscheren; aan zijn voederbak wilde hij geen stoornis dulden, en daarom liet hij dan ook op zekeren dag den kraai zóódanig zijne tanden voelen, dat de grijskoppige zwarte knaap aan de gevolgen der verwonding door dien beet bezweek. Of de ekster zich door dit treurige, maar niet onverdiende lot van zijnen vriend en veelgeliefden neef had laten waarschuwen, - genoeg, de wachthond had voortaan rust van hem, en hij verstoutte zich niet meer om diens fonkelende oogen of stompig staartje tot het mikpunt zijner snavelhouwen te maken.

Met de kat daarentegen bleef de vogel op vertrouwelijken voet verkeeren, en al braken er ook soms ernstige oneenigheden uit, spoedig was weder de vrede gesloten, en op het door de zon gekoesterde zinken dak van het tuinhuisje zaten in stille eendracht de witte kat en de zwartgevlekte ekster.

Hansje had vele prijzenswaardige eigenschappen. Hij bezat een buitengewoon sterk ontwikkelden geest van onderzoek; van alles en nog wat wilde hij het fijne weten, en hij rustte niet eer, alvorens die onweerstaanbare aandrift bevredigd was. Het gevolg hiervan was, dat hij zijne aangeboren spraaktalenten tot een hoogst achtenswaardigen graad van ontwikkeling bracht; vooral die geluiden, welke met de natuurlijke stemming zijner keel het meest overeenkwamen, kon hij reeds spoedig met zóóveel zelfbehagen en volharding uitsnateren, dat ieder die 't hoorde terstond inzag, waarom de ekster in den volksmond den naam van praatziek heeft gekregen.

Zoo had men b.v. allereerst zijn gewonen naam ‘Hans,’ die luid en duidelijk, ook voor vreemden verstaanbaar, door hem werd uitgesproken; dan den bijnaam ‘Zwartkop,’ dien onze kleine jongen hem zóó lang had toegeroepen totdat Hansje hem napraatte; voorts ‘Jakob’ en dergelijke korte en scherp klinkende woorden, die met een ruwe en heesche stem werden uitgestooten. Ook enkele andere klanken had de ekster geleerd, die hij deels den kraaienden haan, deels het geluid van kleine zangers had afgeluisterd.

Gaf de leergierigheid van onzen vogel ons zoodoende aanleiding tot menig aardig grapje, toch kon

hij daarentegen ook soms weer erg lastig wezen. Want de w e e t gierigheid uitte zich ook in zeer groote n i e u w s gierigheid. In alles en alles moest ons Hansje zijn snavel steken. In den tuin onderzocht hij de aardbeziënstruiken met angstvallige nauwgezetheid, en groot was zijne blijdschap, wanneer hij de roode, zwellende vruchten achter het gebladerte in hun schuilplaats ontdekt had. Fladderde hij in huis rond, dan ging het trap op en trap af, over tafels en over stoelen; geen blad en geen boek was veilig voor hem. Alles werd doorsnuffeld, en daar hem hierbij geene andere hulpmiddelen ten dienste stonden dan zijn snavel en de stevige nagels zijner pooten, waren de sporen van zijne aanwezigheid, - afgezien zelfs van zekere witte, kalkachtige plekjes hier en daar, - steeds overal voldoende en duidelijk herkenbaar. Het gevolg hiervan was dan, dat de betrapte schelm onder aanwending van allerlei schrikaanjagende middelen weder binnen het hem aangewezen gebied werd teruggebannen.

Maar de bedenkelijkste schaduwzijde in het karakter van ons langstaartig Hansje was zijne sterk ontwikkelde zucht tot s t e l e n . Alles wat hij maar grijpen en vangen kon, werd buitgemaakt en in een schuilhoek verborgen. Door een gelukkig toeval werd dit magazijn van gestolen goederen eindelijk ontdekt: het was een wijde spleet in den muur, en daar lagen: blinkende glasscherven, schakels van een ketting, roestige spijkers, de vergulde houtjes van een portretlijst, overschotjes van eten, oorringen, dominosteenen, die hij van de kinderen had weggekaapt, schelpen, slakkenhuizen en een kraal, die hij uit mijne verzameling ontvreemd had, toen het venster in een onbewaakt oogenblik even was opengelaten.

In twee gevallen berokkende de diefachtige natuur van den vogel ons zelfs ernstige onaangenaamheden. Er woonde namelijk in onze buurt eene goede oude dame, eene hartstochtelijke liefhebster der natuur; vooral had zij voor de vogelenwereld haar hart ontsloten en jaren lang winter op winter de bibberende beestjes in haren tuin rijkelijk onthaald. Ook tot Hansje had zij hare deelnemende belangstelling uitgestrekt, en het slimme dier kwam geregeld alle ochtenden zijn in melk geweekt stuk brood halen, dat in het vensterkozijn der vogelvriendin reeds voor hem gereed was gelegd. Door haar liet hij zich streelen en liefkoozen; op straat herkende hij haar dadelijk, en soms ging hij een heel eind met haar mede.

Maar... met den snoodsten ondank beloonde de vogel zijne weldoenster! Op zekeren dag keerde zij van hare gewone wandeling huiswaarts. Toen zij hare slaapkamer binnentrad, viel haar eerste blik op het geopende juweelkistje, dat midden op haar toilettafel stond, en met schrik bemerkte zij, dat er twee kleinoodiën ontvreemd waren. Alle middelen werden in het werk gesteld om den dief, die blijkbaar een met de plaatselijke gesteldheid grondig vertrouwd persoon moest geweest zijn, op het spoor te komen. Vruchteloos! Daar ik destijds toevallig juist op reis was, kwam de geschiedenis mij eerst bij mijne thuiskomst ter ooren. Dadelijk vloog mij de gedachte aan ons Hansje door het hoofd. Ik begaf mij naar de in langen tijd niet meer onderzochte bergplaats, en daar werden nu niet alleen de vermiste juweelen gevonden, maar bovendien nog verschillende muntstukken, een totaal waardelooze koperen ring en een weggeworpen heft van een mesje. Waar de geldstukken vandaan kwamen, heb ik nooit te weten kunnen komen. En om nu den onverbeterlijken dief dergelijke wandaden voor het vervolg onmogelijk te maken, werden zijne vleugels gekortwiekt.

Maar thans begon zijn annexatie-hartstocht zich uit te strekken tot voorwerpen, op welke hij tot dusver minder acht had geslagen; hij trippelde voortdurend door

huis en tuin en plaats, brak de knoppen van de bloemen af, stal blinkende spijkers, het timmermansgereedschap van onzen kleinste, bezocht de broedplaats der kippen, en pikte zijn snavel bijna stuk op een porceleinen nestei. Wijl hij tengevolge van een en ander vaak eene gevoelige tuchtiging bekomen had, werd hij zoo mogelijk nòg geslepener en sluwer, en poogde hij zijne ware gevoelens onder het masker van een onschuldig, vreedzaam gemijmer te verbergen.

De herfst brak aan, en de ruitijd was afgeloopen. De vleugels van ons Hansje waren weder aangegroeid, en de eerste voorzichtige vliegoefeningen voerden hem naar zijne oude rustplaats. Weldra kon hij ook weder den duiventil bereiken, en nu begon het lieve leventje van de zwerftochten door boomen en over daken weer van voren af aan. - Doch lang duurde het niet. Op zekeren dag weerklonk er uit de toppen der boomen een rumoerig gekras en gesnater, vermengd met het koeterwaalsch van ons Hansje. Hij had gezelschap gevonden. Drie, vier eksters hadden hem op hunne omzwervingen ontdekt en waren nu een vriendschappelijk bezoek bij hem komen afleggen. Hun luid en schor geschreeuw van ‘ksjaa! ksjaa!’ scheen de levendigste verbazing uit te drukken over alles wat hun tamme makker hun uit den rijkdom zijner levenservaringen achtereenvolgens mededeelde. Gezamenlijk fladderden zij daarna rond door de hooge boomtoppen der naburige boschjes. Eindelijk viel de avondschemering. Zijn gewone plaatsje op den duiventil bleef ditmaal onbezet: Hansje had zich laten verleiden om in gezelschap van de anderen den tocht naar den vreemde te ondernemen, - hij was en bleef verdwenen, en toen er na verloop van eenige dagen door een troep jagers verscheidene eksters in een naburig beukenwoud geschoten werden, meende ik te moeten veronderstellen, dat hij mede tot de slachtoffers der zonen Nimrods behoorde.

De winter verstreek. Geen enkele ekster liet zich meer bij ons in den omtrek zien: door de geweerschoten schenen zij allen voor goed op de vlucht gedreven. Maar eindelijk, in het begin van Maart, weerklonk opnieuw het bekende paargeroep onzer vogels, die altijd zeer vroegtijdig met het bouwen van hun nest beginnen.

Niet ver van onzen tuin stond een hooge olm. Dit plekje schenen zij uitgekozen te hebben om er zich neder te zetten; want in dartele gespelen fladderden zij elkander achterna door de kronen der lagere vruchtboomen, om telkens weder op den olm terug te keeren. Daar ik hier de beste gelegenheid vond om met den verrekijker heel den loop van hun huiselijk leven op mijn gemak waar te nemen, verzocht ik den eigenaar vriendelijk, of hij de dieren

wilde sparen totdat de jongen volwassen zouden zijn. Met de meeste bereidwilligheid beloofde hij mij dit. Toen ik nu in de nabijheid stond en scherp toezag, terwijl de vogels met boomtakjes en dorre twijgen kwamen aansleepen, hoorde ik plotseling het schorre, welbekende geroep: 'Jakob! Jakob!' hoog in de lucht. Ons Hansje was dus zijne oude woonplaats weder komen opzoeken, had uit het vreemde land een vrouwtje medegebracht, en sleet zijne allergelukkigste wittebroodsweken in het hooge gebladerte van den olm.

Of hij nu werd teruggehouden door zijne gehechtheid aan zijne

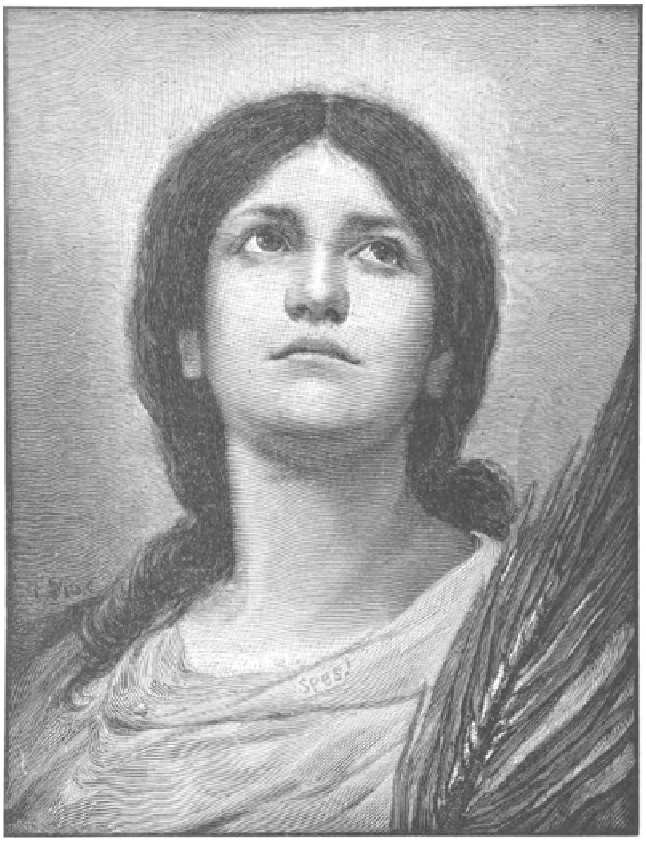

HOOP. Naar Gabriël Max.

trouwe wederhelft, of door de herinnering aan de ondervonden beperking van zijn vliegvermogen, kortom, Hansje hield zich voortdurend op een eerbiedigen afstand van ons huis. Ontdekte hij een bekende, dan gaf hij aan zijne blijdschap over dit wederzien door allerlei potsierlijke gebaren lucht; maar voor 't overige bleef hij hoog en droog - en veilig! - in den top van zijn boom zitten, en het voedsel voor de in April uitgekomen jongen zocht hij op de weilanden of langs den zoom van het bosch. Toen de jongen vliegen konden, werd het nest weggehaald, om de al te groote vermeerdering der vogels te voorkomen. Een der jongen nam ik weder bij mij; hem werd zijne tijdelijke woonplaats aangewezen in een ruime vogelkooi. Maar groot was mijne verbazing, toen ik den volgenden morgen op de kap der kooi ons goede Hansje ontdekte, die verlangend en met een propvollen snavel op zijn zoon nederzag. Ik nam de jonge ekster er uit, en terstond kwam zijn liefdevolle verzorger aanvliegen en drukte hij den kleinen schreeuwleelijk de lekkere hapjes in den geopenden snavel. Daarna vloog hij opnieuw weg, doch niet in het veld, maar op zijne vroegere voederplaats, en toen er daar eenige stukjes brood voor hem neergestrooid werden,

pikte hij ze dankbaar op en bracht hij ze aan zijn hongerigen spruit over. Ik nam den kleinen vogel en zette hem op de onderste takken van een appelboom. Rustig mijmerend bleef hij daar zitten, terwijl de oude al zoekend en pikkend op den grond rondliep. Van tijd tot tijd bracht hij hem weer wat voedsel aan, en toen de kleine veelvraat eindelijk zijn snavel niet meer opendeed, vloog de trouw zorgende vader op den hoogsten boomtop dien hij vinden kon, en begon hij daar weer even druk en schreeuwerig te babbelen als hij vroeger gedaan had. Wel had hij veel verleerd, maar de namen ‘Jakob’ en ‘Hans’ werden aanhoudend in het schier eindelooze gesnater ingevlochten.

Thans had ook de kat de jonge ekster ontdekt en klauterde zij terstond in den boom, om met haren gewaanden vroegeren makker te spelen. Toen zij echter op het midden van den dunnen, horizontalen tak was aangeland, had Hansje haar van zijn hoogen wachtpost in 't oog gekregen. En in de veronderstelling, dat zijn oude vriendin door bloeddorstige begeerten gedreven werd, vloog de vogel terstond met volle kracht pijlsnel op haar neder, zoodat zij ruggelings van den dunnen tak in het gras tuimelde.

Elken avond stapte de jonge ekster zijne vogelkooi binnen, die hij uit eigen beweging opzocht, en alle pogingen van den oude om hem mede naar boven in het nest op den olm te lokken, bleven vruchteloos. Hansje had in den vrijen staat zijne vroegere vertrouwelijkheid verloren. Hij liet zich niet meer pakken. Wel nam hij de hem aangeboden lekkernijen aan, maar met groote sluwheid wist hij aan de op hem loerende hand te ontsnappen.

De kleine ekster was langzamerhand zóó groot geworden, dat hij zelf zijn voedsel kon zoeken, en

nu wilde zijn kwaad gesternte, dat hij in zijne onervarenheid iets schadelijks opat. Hij stierf onder alle kenteekenen van vergiftiging. Nog een kleine poos bleef de oude ekster bij ons in den omtrek vertoeven. Toen hij echter zijn spruit niet meer te zien

EEN OOSTERSCH BINNENHUIS. Naar J.F. Lewis. (Zie blz. 438.)

kreeg, verdween hij op zekeren dag, om nooit weder terug te komen.

De ekster heeft er goed slag van om in korten tijd een allemansvriendin te worden, doch haar karakter is niet zeer edel. Ieder oogenblik misbruikt zij de vriendschap der personen, die het goed met haar voor hadden. Evenals alle vogels uit het ravengeslacht, verschaft zij door haar verstand, hare vaak snaaksche invallen en hare aanhankelijkheid groot genoegen, - maar deze prijzenswaardige eigenschappen worden door hare vele ondeugden op eene bedenkelijke wijze in de schaduw gesteld. Ook in de gevangenschap komt vroeger of later de ware inborst hoe langer hoe duidelijker te voorschijn; onze vogel is en blijft dan ook altijd: de d i e f a c h t i g e ekster.

Een Oostersch binnenhuis.

Wij zijn hier verre van onze gezellige hollandsche binnenhuisjes, onze vroolijke huiskamers, waar de familie om de theetafel vereenigd zit, waar de gordijnen zwaar neerhangen, om elk geluid van buiten af te sluiten van het heiligdom des huisgezins. Daar in het Oosten kent men geen familieleven; de huisheer is de vorst van zijn woning, en alles wat hem omringt zijn slaven; zijn vrouwen en kinderen zelfs staan daar slechts weinig boven. Op onze gravure zien wij op karakteristieke wijze den afstand uitgedrukt, die zulk een miniatuurvorst van zijn omgeving scheidt. De groote Heer zit op zijn divan en schijnt iets voor te lezen, hoogst waarschijnlijk eenige spreuken uit den Koran. Met deftige gelegenheidsgezichten luisteren zijn bedienden, een soort van majordomo met schijnheilig gelaat en twee moorsche knapen, naar zijn dreunende, zalvende stem. Misschien verstaan zij er niets van; de majordomo is verdiept in zijn gedachten, die zeker niet van de vroomste zijn; voor de jongens is die verheven taal stellig te hoog; de vrouwen schitteren door haar afwezigheid. De groote Profeet, hoewel anders niet van haar afkeerig, achtte ze niet ontwikkeld genoeg om zijn leeringen te begrijpen; hij twijfelde er zelfs aan of zij wel ooit een plaatsje in zijn paradijs konden machtig worden.

Hoe fraai, schilderachtig en rijk overigens de omgeving van dien Oosterschen heer moge zijn, wij meenen toch gerust te mogen beweren dat weinigen onzer geneigd zullen zijn dat tehuis te verruilen tegen onze eigen gezellige binnenkamers.

Willy's leed.
Oorspronkelijke schets.

Ik was nog maar heel jong toen ik reeds tot het besef werd gebracht, dat een kind zeer ongelukkig kan zijn.

Niet juist door bepaalden rampspoed of ten gevolge van onvoorziene gebeurtenissen, doch zoo heel gewoon weg, zoo zonder dat iemand er eenig vermoeden van heeft.

Na den dood mijner lieve moeder bleef ik over met een zusje, dat twee jaren mijne jongere was.

Ofschoon papa geen directen werkkring had, was hij toch den ganschen dag ingespannen met allerlei zaken; het voornaamste evenwel, waaraan hij zich wijdde, was het landbouwersvak.

Om redenen zijne gezondheid betreffende had hij zich reeds vroeg aan het maatschappelijk leven onttrokken en, ten einde niet werkeloos te zijn, zijn geld in bouwland gestoken.

Dientengevolge woonden wij buiten, dat ik heerlijk vond. Ons huis mocht een waar paleis worden genoemd in vergelijking der stadswoningen van papa's vrienden, waar wij nu en dan op bezoek gingen.

De gangen, portalen en kamers waren ruim en hoog, en vóór ons huis was een groote lap gronds tot pleiziertuin ingericht; daar mochten mijn zusje en ik ons vrij bewegen.

Daar papa, om redenen mij onbekend, geen juffrouw voor de huishouding of om het opzicht over ons te houden, had genomen, spreekt het van zelf dat wij meer

vrijheid hadden dan andere kinderen van onzen leeftijd. Om iets te noemen: wanneer ik 's morgens wakker werd, behoefde ik mijn geduld niet te pijnigen en af te wachten tot men mij roepen kwam, doch sprong fluks mijn bed uit en kleedde mij aan.

Op het netjes voltooien van mijn toilet werd zóó weinig acht geslagen, dat ik, naar het mij inviel, mijn mooie kleeren 's weeks, en 's zondags mijne leelijke aandeed.

Papa was gewoon zijn ontbijt op zijne kamer te nuttigen; mijn zusje en ik werd het in de huiskamer voorgezet, waarbij de meid ons hielp.

Heel gezellig was dat zeker niet, doch daar onze smaak in niets werd beperkt en wij, zoodra de laatste hap naar binnen was, mochten opstaan, zoo schikten wij ons daarin.

Wat mij aangaat, mijn eerste gang was gewoonlijk naar den tuin, en wanneer de zon dan scheen, leek alles mij hoopvol toe en dacht ik dat geen kind gelukkiger kon zijn dan ik.

Al spoedig echter begon de ochtend mij lang te vallen, ja werd het eene moeielijke taak hem door te komen, want het weinigje werk, dat papa gewoon was voor hij van huis ging mij op te geven, besloeg een te gering deel van den tijd om mij meer dan eenige oogenblikken afleiding te bezorgen, en werd soms bovendien nog bekort doordien het hem aan gelegenheid schortte, het voor mij gereed te maken. Zeer dikwijls luidde het: ‘Schrijf maar wat cijfers, ik heb nu geen tijd!’ waarna papa zich naar zijne velden spoedde of naar eene of andere vergadering waar hij werd gewacht.

Dan haalde ik fluks mijne lei te voorschijn, bekrabbelde die haastig met eenige cijfers en borg haar zorgvuldig weg tot papa haar kon nazien.

Als een eindeloos uitspanningsveld lag dan de dag voor mij uitgestrekt! O, jammer, zoo het regende, sneeuwde of stormde! Hetgeen mijn zusje afleiding bezorgde, lag niet op mijn gebied; ik had geen poppen, waarmede ik mij kon bezig houden of waarvoor ik kleertjes kon maken, - waar ik den tijd mede moest zoekmaken lag in een beperkten kring.

Op zekeren dag verscheen er een ster aan mijn jongenshemel; 't was Peter, de zoon van onzen tuinbaas, die mij een nieuw veld van werkzaamheden opende.

Nog zie ik zijne vaardige hand het eerste scheepje maken! Ademloos stond ik zijne kunstvaardigheid gade te slaan. Wat mij het meest in verbazing bracht, waren de eenvoudige materialen die Peter ten dienste stonden.

Een ‘klomp’ en een ‘mes’ was al wat ik in zijne handen zag.

Uit dit onooglijk stuk hout ontwikkelde zich van lieverlede een allerliefst vaartuigje, dat met zijne tallooze houtjes en draadjes mij een waar kunststuk toescheen op scheepsbouwgebied.

De eenvoudige boerenknaap, wiens talent ik stond te bewonderen, wist niet half welk een weldaad hij mij bewees. Van toen af aan toch was er geen sprake meer van verveling, geen angstvallig turen meer

naar de lucht, ook geen minder streelende gewaarwording wanneer mijne zus mij op stelligen toon verbood: ‘iets van háár speelgoed aan te raken.’

Al waar mijn hart naar dorstte was een ‘mes’ en een ‘klomp.’

‘Mag ik asjeblieft je afgedragen klompen hebben?’ werd van toen af de vraag, die een glimlach bracht op menig stroef gelaat.

Uit dit voorafgaande zal allicht de gevolgtrekking worden gemaakt dat mijne zus en ik veel aan ons lot waren overgelaten, ja, dat papa zich weinig of niets om ons bekommerde.

Wat het eerste aangaat, dit mag als waarheid worden aangenomen, het laatste evenwel niet.

Vooral 's avonds gaf papa zich veel moeite om ons bezig te houden. Hij las ons menigmaal iets voor. Wel is waar uit groote-menschenboeken, doch wier inhoud hij wist te vertolken op eene voor ons begrijpelijke wijze, zóó dat ons kinderverstand het gelezene kon bevatten. Mijne zus en ik waren dan ook altijd verheugd wanneer wij papa een greep naar de boekenplank zagen doen.

Papa wist ook heel aardig te vertellen! Niet alleen uit zijne kinderjaren, maar ook van zijne latere levenservaringen. Mijn zusje zat dan altoos op zijne knie, en ik stond daarnaast, gretig elk woord opvangend.

Menigmaal brandde mij een vraag op de lippen!... een vraag met betrekking tot mijne moeder! Telkens echter werd zij teruggedreven; het was of vader stelselmatig elke toespeling op dit onderwerp vermeed. En toch, hoe smachtte mijn hart er naar om iets meer bepaalds omtrent haar persoon te weten te komen. Steeds drong zij zich aan mijne kinderherinnering op, zooals ik haar voor het laatst had aanschouwd.

Dat was op haar doodbed. Moeders fraai blond haar lag als een krans om hare slapen en zij zag bleek, heel erg bleek. Toch was het niet naar of huiveringwekkend om haar te zien.

Het kwam mij voor of zij sliep, rustig sliep, met een zachten glimlach om de lippen. Wat kon de oorzaak van haar schielijken dood zijn geweest? Want het was iets heel plotselings waardoor zij van ons werd genomen. Mijn zusje en ik hadden nog kortelings met haar op de canapé gezeten en zij had ons toen nog van allerlei verteld.

Kort daarna gingen wij naar den tuin, waar wij al spoedig in ons vroolijk gespeel werden gestuit door de treurmare, dat moeder ziek was geworden.

Thuis komende, zagen wij de dokterskoets voor de deur en ontsteltenis op aller gelaat. Het kwam mij voor of ik kindergeschrei hoorde en men vertelde ons later dat wij een zusje hadden gekregen, dat evenwel tegelijk met onze lieve moeder het leven verloor.

Daar niemand tijd had om zich om ons te bekommeren, hoorde ik dien sterfdag veel van moeder, dat niet voor mijne kinderooren was bestemd.

Moeder werd beklaagd! Er werd over haar gesproken als over iemand, voor wie het goed was dat de dood er zich over had ontfermd. Het scheen dat papa niet altoos lief voor haar was geweest!... Mijn hart stond stil bij die ontdekking. Niet lief voor moeder?... Voor de lieve, zachte moeder, met haar fraai goudblond haar en mooie blauwe oogen?.... O, het leek mij ontzettend!...

Was het daarom, dat ik haar meermalen een traan had zien wegpinken?

Al wat in mij was kwam in opstand bij die gedachte, en toen ik vader terugzag, keek ik hem ternauwernood aan.

Dien avond en nog menige daarna schreide ik mij in slaap en riep ik snikkend om ‘moeder’. Helaas! zij was onherroepelijk van ons gegaan!...

Soms droomde ik een heerlijken droom!

Moeder stond voor mijn bedje, boog zich over mij heen en drukte mij kus op kus op mijn voorhoofd en mond.

Ach! zoo vader had geweten welk eene leegte haar weggaan mij had gegeven. Misschien dat hij mij dan niet zoo gedachteloos elke liefkoozing zou hebben onthouden. Want een ruwe greep nu en dan naar mijn schouder, een tikje op mijn hoofd, ziedaar wat mij in ruil werd gegeven voor moeders warme omhelzingen. Wellicht dat die tegenstelling mij minder smartelijk zou zijn gevallen, indien mij de marteling ware bespaard gebleven, mijn zusje met liefkoozing op liefkoozing overladen te zien. Dit scheen zelfs hare kinderlijke bevreemding te wekken.

‘Waarom kust u mij altijd en Willy nooit?’ hoorde ik haar bij eene dergelijke gelegenheid vragen.

Mijn hart klopte onstuimig, mijn blik moet die vraag hebben herhaald, ik wachtte op vaders uitspraak.

‘Jongens kust men niet!’ was zijn antwoord, en de onverschilligheid, waarmede hij die woorden uitte, kwetste mijn arm kinderhart meer nog dan de woorden zelven.

't Kwam mij voor, dat na dien tijd papa mij soms met meer dan gewone aandacht bekeek, mijne trekken als het ware bestudeerde en van mij naar moeders portret zag.

Wat mocht de reden zijn dat hij merkbaar ontstemd den blik van mij afwendde?

Was er iets in mijn uiterlijk. dat hem onaangenaam aandeed? Ik nam mij voor mij daarvan te vergewissen, en bij een dier gelegenheden, nadat papa de huiskamer had verlaten, plaatste ik mij voor den spiegel.

Een onschuldig kindergelaat keek mij onderzoekend aan. Ik zag goudblonde lokken, die los en bevallig om voorhoofd en slapen golfden en hals en schouders bedekten; ik zag blauwe oogen met lange pinkers, juist zooals moeder ze had; ik zag kuiltjes ter weerszijden van een mond, die tanden omsloot zoo wit als krijt. Was dit leelijk? Was het afkeerwekkend, dat vader er het oog van moest afwenden?... Ik wist het antwoord niet te geven; mijn twijfel bleef bestaan. Toch merkte ik duidelijk, dat andere menschen van mij hielden, ook de dienstboden, die altijd mijne partij trokken tegenover mijne zus. Ook buitenshuis werd ik geliefd; zeer dikwijls werd ik op bezoek genoodigd, en ik zag dan duidelijk dat men mij gaarne lijden mocht.

Waarom papa dan alleen niet? Die vraag kwelde mij dag en nacht, ja, wondde steeds dieper mijn naar genegenheid dorstend kinderhart.

Toch verwaarloosde papa mijne opvoeding niet. Neen, hij was zeer gesteld op goede manieren. Ging ik uit, dan luidde steeds zijne vermaning: ‘Zorg er voor, dat je me geen schande aandoet.’

Hiermede bedoelde papa natuurlijk dat ik mij net en ordelijk gedragen moest.

Nu, mijne houding aan tafel was dan ook altijd zóó, dat zij een prijsje uitlokte.

‘Kijk eens naar Willy, hoe netjes die aan tafel zit,’ hoorde ik meermalen zeggen, en niemand bevroedde hoe hartelijk die loftuiting mij in de ooren klonk.

Groot was mijn lust om ook eens iets te doen, dat... ja dat, misschien lijnrecht in strijd zou zijn met goede manieren, doch dat mij op één lijn zou plaatsen met mijne kameraadjes.

Om iets te noemen: Jack zag ik eens zijn mond zoo vol stoppen, dat zijne heele boterham er bijna in verdween. Hij wist wel dat het niet behoorlijk was, doch deed het maar om ons

KARDINAAL DE LAVIGERIE.

aan het lachen te maken.

Hierin slaagde hij dan ook volkomen, wij proestten het uit. Den volgenden morgen, toen ik met mijne zus aan het ontbijt zat, beproefde ik Jack's kunstje na te doen; maar, of hij snaakscher van aard was dan ik, dan wel of ik het minder aardig deed, omdat er niemand was die ik wist er mede te zullen vermaken.... ik vond het erg flauw en deed het niet weer.

Toch had mijn onschuldige grap nog kwade gevolgen:

‘Als je jongensvisites uitwerken, dat je slechte manieren aanneemt, dan is het uit met de pret!’ zeide dien zelfden avond papa, en ik kleurde tot achter de ooren.

Natuurlijk had mijne zus uit de school geklapt; dit deed zij wel meer.

(*Slot volgt.*)

Kardinaal de Lavigerie.

Een zeer merkwaardig man, een waardig prelaat, een onvermoeid strijder voor de armen en verdrukten is dezer dagen van het wereldtooneel verdwenen, waarop hij

een groote rol speelde. Wij bedoelen den bekenden Kardinaal de Lavigerie, die den 25 November j.l. in Algiers overleed.

Charles, Martial Allemand de Lavigerie werd in 1825 te Bayonne geboren; hij wijdde zich aan den geestelijken stand, promoveerde tot doctor in de theologie en werd tot hoogleeraar in de kerkelijke geschiedenis aan de Sorbonne benoemd.

Het was ten tijde van het keizerrijk; hij won de vriendschap van Napoleon III, maar dit belette hem niet, den vorst, waar het te pas kwam, oprecht de waarheid te zeggen, zelfs wanneer deze niet zeer aangenaam in de ooren des keizers klonk.

Toen de onlusten in Syrië uitbraken en daar onder de Christenen een vreeselijk bloedbad aangericht werd, zond de keizerlijke regeering hem derwaarts; hij trok zich toen vooral de verlaten kinderen aan, wier ouders als slachtoffers der Mahomedaansche dweepzucht gevallen waren, en zorgde voor hun verdere toekomst.

Van Syrië begaf hij zich naar Rome en nam er de betrekking van auditeur bij de Rota waar. In '63 werd hij benoemd tot bisschop van Nancy en in '67 tot aartsbisschop van Algiers. Hier stichtte hij de missiën voor de Sahara en Soedan, voor het binnenland van Afrika en Tripoli. Later vestigde hij zich in Tunis, waarvan hij door den Paus tot administrateur was benoemd. Na in '82 tot kardinaal te zijn verheven, begon hij in '88 zijn bekenden veldtocht tegen den slavenhandel in Afrika, die leidde tot het vestigen te Brussel van de maatschappij tot wering van den afschuwelijken handel in menschenvleesch. Door dezen veldtocht raakte zijn naam op aller lippen; in dien tijd bezocht de Lavigerie herhaaldelijk ons land, waar hij de kweekscholen stichtte voor zijne mannelijke en vrouwelijke zendelingen, o.a. in Gemert en Haeren (Noordbrabant) en te Wijk Maastricht.

Nog eens werden kardinaal de Lavigerie's handelingen luid besproken; het was toen hij, twee jaar geleden, zijn beroemde redevoering hield tot de officieren van het Fransch eskader, die Algiers bezochten, en den katholieken aanbeval zich bij de republiek aan te sluiten. Om zijne woorden klem bij te zetten liet hij door een muziekkorps de Marseillaise aanheffen en ontvonkte hierdoor de zoo licht ontvlambare harten der Franschen tot de grootste geestdrift.

Veel bracht de kardinaal in Algiers tot stand; hij stichtte kerken, weeshuizen, hospitalen. Onvermoeid zette hij tot het laatste zijn beschavingswerk in Afrika voort, en hoewel zijn gezondheid reeds sedert langen tijd veel te wenschen overliet, dacht hij er niet aan zich de noodige rust te gunnen. Eindelijk dwong de ziekte hem des morgens om 10 uur zich neder te leggen; het was hoog tijd, want reeds des avonds om tien uur verloor hij zijn bewustzijn en ontsliep des nachts om één uur.

De begrafenis van den hoogvereerden kerkvoogd heeft op bevel van den Gouverneur van Algiers met de grootste plechtigheid plaats gehad; het lijk werd dadelijk gebalsemd, om daarna in Carthago begraven te worden, waar de Kardinaal zich reeds sinds lang zijn graf liet gereedmaken.

Prinses Celestine.
Met illustratiën door T.S.C. Crowther.
(*Vervolg en slot van bladz.* 407.)

'Betty en Jane zouden zoo gaarne met de andere bedienden medegaan om de prinses te zien,' deelde Louise op aarzelenden toon aan haren broeder mede.

'Nu, waarom zouden ze niet?'

'Dan zal er niemand anders thuis zijn dan gij en tante Naomi.'

'Laat hen gerust gaan! Als die prinses de werklieden wezenlijk eens amuseert, zal zij ten minste

Tante Naomi en de admiraal.

éénmaal in haar leven eenig nut gedaan hebben!'

'Maar dan zoudt ge zelf om vier uur voor tante Naomi thee moeten zetten.'

'Nu, ik kan heel best thee zetten; ik vlei mij zelfs, dat ik het beter kan, dan een der bedienden hier in huis!'

Dat er iemand op zúlk een dag thuis zou moeten blijven, hinderde tante Naomi geweldig; maar men troostte haar door er op te wijzen, dat Ainslie, als hij in Londen was, voortdurend gelegenheid zou hebben om zijne oogen te vergasten aan de beschouwing van koninklijke gelaatstrekken. Men voegde er evenwel niet bij, dat hij voor zichzelven niet van dat voorrecht gebruik zou maken; want al wat in de ziekenkamer de stemming kon bederven, werd er even zorgvuldig uit geweerd, als schel licht of hinderlijke luidruchtigheid.

Toen de groote dag aanbrak, was het prachtig weer, met een onbewolkten blauwen hemel. Later in den morgen evenwel rezen er kleine wolkjes aan den gezichteinder op, die allengs nader kwamen en zich over het luchtruim verspreidden, totdat zij zich ten laatste, maar nu niet zacht en wit meer, tot aan het zenith hadden opgestapeld. Maar ofschoon de randen dier wolken dreigend grauw waren, - hunne toppen waren met een sneeuwwit licht getint. Om mejuffrouw Naomi een bijzonder genoegen te doen, marcheerden de schoolmeisjes, op hun weg naar Vicar's Cross, den tuin in, en werden zij daar in gelederen onder haar venster opgesteld. Zij waren allen in hunne keurig gestreken zondagspakjes, met nieuw opgemaakte hoedjes, die zij hun zelve ten geschenke had gegeven, en zij hielden mandjes met bloemen in de hand, om voor

de voeten der prinses uit te strooien. Naomi glimlachte tusschen hare jaloersche tranen door, toen zij weder aftrokken onder het zingen van ‘God save the Queen.’

Met niet minder naijverige blikken sloeg zij het vertrek van het rijtuig gade, waarmede de Leightons en de Stubbs zich gezamenlijk naar Vicar's Cross zouden begeven. Bertha en Louise waren van top tot teen in het witste wit, en mevrouw Stubbs in een costuum, welks grootste glorie bestond in een donkerrooden hoed, hoofdzakelijk uit veeren gevormd

en met majestueusen zwier op haar hoofd prijkend. De dames waren allen druk met elkaar aan 't praten, toen het rijtuig wegreed; maar de admiraal vergat niet, zijn hoed af te nemen en het bleeke gezicht aan het raam met een glimlach vaarwel te zeggen.

En toen ging Ainslie - die dit alles had aangezien in de houding van een jongen Christen onder het Romeinsche keizerrijk tegenover de viering van een der heidensche Saturnaliën - de voordeur sluiten en grendelen, zooals men hem herhaaldelijk op het hart had gedrukt, waarna hij naar boven liep, om te zien of zijne tante ook iets noodig had.

‘Wil ik uw bed nu weer wegschuiven?’

‘Neen, dank u, beste jongen! want de zon schijnt vandaag niet te helder, en ik wil gaarne nog een poosje in den tuin zitten kijken. Had ik die vervelende pijnen maar niet!... Zoudt gij de kussens een weinigje kunnen optrekken, en mij dan misschien wat kunnen verleggen?... Ja juist, zoo is het goed! Och, Ainslie, lieve jongen! gij vertilt mij juist zooals uw vader het doet. Gij pakt mij óók zoo stevig en toch zoo zacht aan. Ik heb er zoo'n spijt van, dat ge nu om mijnentwil thuis moet blijven op dezen dag der dagen! Hoe vreemd, hoe wonderlijk komt het mij toch voor, dat de prinses hier zóó dicht zal voorbij rijden! Ainslie, weet ge wel, wien ik altijd zoozeer benijd?’

‘Neen, tante.’

‘Kijk dan eens!’

Zij keerde zich om, en haalde van onder haar kussen een oud miniatuur-portret te voorschijn, omzet met diamanten.

‘Het werd mij met de diamanten gegeven, om het als een medaillon te dragen; maar het komt van rechtswege aan het hoofd der familie toe, en weldra - na mijn dood - zal het in handen van uwen oom Hugh overgaan.’

Het was de beeltenis van een jongen man, met gepoederd haar en in een roode uniform, een man met dezelfde oogen als Ainslie, en een vriendelijk weemoedigen trek om den mond.

‘Dat was uw achter-achter-oudoom, Ainslie. Hij was de oudste zoon, maar hij stierf lang vóór zijn vader. Hij stierf zeer jong, in een gevecht; hij stierf strijdende voor zijn koning, vóór hij den tijd had om een afkeer van de wereld te krijgen! Was dat niet een heerlijke dood, Ainslie?’

Terwijl hij daar zoo een weinig ter zijde van het bed stond, waar zij zijn gelaat niet zien kon, bleef Ainslie haar het antwoord schuldig; maar zij hield zich stilzwijgend verzekerd van zijne belangstellende sympathie, gelijk al zulke kinderlijke naturen werkelijk instinctmatig doen.

‘Ik zal u om vier uur een kop thee brengen, tante.’

‘O, geef u geen moeite, beste jongen! mijn thee heeft zoo'n haast niet. Wanneer denkt ge, dat zij terug zouden kunnen zijn?... tegen half vier? O, ik zou de prinses zoo gaarne eens willen zien, en vooral eens met haar spreken! Ik zou haar zoo gaarne willen zeggen, hoeveel genoegen haar vader en moeder en al de anderen mij hebben verschaft! Hun leven is altijd als een roman voor mij geweest. Ik heb het met mijne oogen gevolgd, zooals andere menschen naar een boeiend tooneelstuk kijken, en ik ben er blijde om - eigenlijk zelfzuchtig blijde! - dat zij zoo voorspoedig en zoo gelukkig zijn geweest, want wanneer men zelf in het donker leeft, is het zoo heerlijk om anderen in den zonneschijn te zien wandelen. Ik gevoel, dat - als ik de prinses

eens zien kon - ik niets anders meer te wenschen zou hebben.... behalve rust, en die zal wel spoedig komen!'

Ainslie ging naar beneden, inwendig met zichzelven in tweestrijd over de vraag, gelijk reeds zoo dikwijls bij hem was gebeurd, in hoeverre men er wel aan deed het rechte antwoord niet uit te spreken, zelfs uit medelijden voor den zwakkeren broeder.

Hij nam zijn pijp en zijn boek, stapte er mede naar buiten, en ging languit in het gras liggen, om een poosje te lezen. Zooals hij daar lag, scheidde een dikke muur van sparreboompjes hem van den voortuin en den straatweg; maar hij had van hier het gezicht op den moestuin aan den achterkant van het huis, en, daarachter, op de velden, die hoog begroeid waren met het langzaam rijpende graan, waartusschen zich de korte binnenweg naar Vicar's Cross kronkelde. Hij had er althans het gezicht op kunnen hebben; maar hij werd al dadelijk te onweerstaanbaar geboeid door wat hij las, om zijne oogen van de voor hem liggende bladzijden op te slaan. Het was dan ook inderdaad een treffende geschiedenis, - niet nieuw, maar op een nieuwe manier verteld. De gloriedaden uit het glansrijke tijdperk waren door den eenen geschiedschrijver na den anderen te boek gesteld; maar deze hedendaagsche auteur bezag ze uit een geheel nieuw oogpunt, en terwijl hij de beelden schilderde zooals hij ze beschouwde, gaf hij aan de beheerschten, en niet aan de heerschers, de voornaamste plaatsen. Bewonderenswaardig was de daardoor verkregen verandering van effect, want zoolang het volk zorgvuldig op den achtergrond werd gehouden, alleen dienende om den luister der koningen en edellieden beter te doen uitkomen, vormde het geheel eene glansrijke en schilderachtige praalvertooning; maar zoodra de gekroonde en gelauwerde figuren terugweken, en de donkere, doffe massa's achter hen verduidelijkt werden tot millioenen levende eenheden, ieder met zijn smachtend verlangen naar geluk en zijne vatbaarheid voor verdriet, - werd het een hartbrekend treurspel, welks gruwelen op het nageslacht een beroep om wraak schenen te doen.

Terwijl Ainslie daar zoo ongestoord lag te lezen, en zijn hart hoe langer hoe vuriger in zijn binnenste begon te kloppen, was het eigenlijk niet te verwonderen, dat hij er niets van bemerkte, hoe de lucht langzamerhand donkerder boven hem werd, en evenmin iets voelde van den koelen wind, die den regen pleegt vooraf te gaan; dat hij werkelijk ongevoelig bleef voor alle uitwendige dingen, totdat er plotseling, met een geratel als van millioenen hagelsteenen op de boombladeren, en een vinnige koude op zijn gezicht en zijne handen, iets nederviel, dat meer op een wolkbreuk dan op een stortregen geleek. Het noopte zelfs Ainslie om op te springen, en door het naastbijzijnde open venster de vlucht te nemen in huis. Toen hij daar eenmaal was, begaf hij zich naar de

keuken, om hier den toestand van het vuur en den ketel te onderzoeken. Maar zelfs toen hij het ijzeren deksel van het fornuis oplichtte, en de daarin brandende kolen eens krachtig oppookte, was zijn geest nog geheel vervuld met de beschuldigingen tegen het verleden, en terwijl hij met noodelooze kracht de pook hanteerde, zeide hij bij zichzelven:

'En tóch blijven wij ons nog altijd nederbuigen voor den Moloch, wien dit offer door de opeenvolgende geslachten gebracht is!'

En ondertusschen was er iets, dat reeds al dien tijd een beroep op zijne aandacht had gedaan. Eindelijk en ten laatste scheen hij er toch een flauw besef van te krijgen, want hij liet zijn werk een oogenblik rusten en bleef in luisterende houding stilstaan. Het was een aanhoudend geklop op de achterdeur.

III.

Tegen den buitenkant van die achterdeur, onder regenstroomen die zóó verwoed neerplasten, dat zij van de stoep weder opspatten, stond een groepje van drie personen bijeengescholen.

'Och! zouden we niet een oogenblikje mogen binnenkomen?' riepen zij als uit éénen mond, zoodra hij de deur opende; en toen hij met een toestemmend gebaar terugtrad, stapten ze in allerijl over den drempel en sloegen zij tegelijkertijd hunne parapluies dicht; daarna bleven zij kalm staan, alsof door het verleenen van deze schuilplaats in allen deele aan hun verzoek voldaan was.

Terwijl hij trapsgewijze uit zijne droomerijen ontwaakte, wierp Ainslie een uitvorschenden blik op zijne onbekende bezoekers en kreeg hij er nu een vaag besef van, dat het drietal uit een jonge dame, een oude dame, en een ouden heer bestond.

De oude dame was de eerste, die haren adem en hare kalmte terugkreeg.

'Wij moeten u wel verschooning vragen voor onze vrijpostigheid,' sprak zij.

'O ja,' voegde de jongere dame er oogenblikkelijk bij, 'dat mogen wij inderdaad wel! Wij zullen er u ten hoogste dankbaar voor zijn, als ge zoo vriendelijk wilt wezen om ons toe te staan, hier te blijven tot dit noodweer bedaard is. Wij kwamen door de velden hierheen, toen het begon te regenen; daarom spoedden wij ons naar het eerste huis het beste, en' - voegde zij er vergoêlijkend bij, met een vluchtigen blik zijwaarts op het ameublement van het schuurhok, waarin zij allen bijeenstonden - 'en klopten wij op de eerste deur, waar wij aankwamen.'

Zelfs Ainslie's zwervende aandacht werd geboeid door deze stem. Zóó rijk, zóó liefelijk was de toon dier stem, met zúlk een verfijnden smaak werden de woorden uitgesproken, dat die alledaagsche volzinnen onwillekeurig deden denken aan de inleidende akkoorden, waarmede een kunstenaar soms zijne uitvoering van een meesterstuk aanvangt. Hij zag de spreekster aan, en was min of meer verbaasd toen hij bemerkte, dat zij niet buitengewoon mooi was.

'Wilt gij niet in de keuken komen?' vroeg hij eenigszins verlegen; 'de bedienden zijn allen uit.'

'O, zeer gaarne! dank u!' riepen zij alle drie met blijdschap, terwijl zij hem derwaarts volgden.

'Mag ik mijn regenmantel losmaken?' vroeg het meisje.

'Zoudt ge niet liever uwe mantels uittrekken?' stelde Ainslie aan allen voor.

Terwijl zij hem nogmaals bedankten, ontdeden de dames zich van hare regenmantels, en nu bemerkte hij, ofschoon hij zelf niet had kunnen zeggen waaraan, dat zij deftig en zelfs rijk gekleed waren. Deze ontdekking had geen ander gevolg, dan dat zijn hart zich min of meer jegens hen verhardde, en hij er door op de gedachte werd gebracht, dat de keuken misschien niet de meest geschikte plaats was om hen te ontvangen. Daarom zeide hij op koelen toon, met de houding van iemand die aan een door hem geminacht vooroordeel toegeeft:

'Misschien wilt ge liever naar de zaal gaan, en daar wachten. Maar ik moet hier blijven, want ik zou juist thee gaan zetten voor mijne tante, die ziek te bed ligt.'

'O ja, heel graag,' begon de oude dame; maar de jongere, die haar dadelijk in de rede viel, riep:

'O neen! dank u; laat ons hier bij u blijven. Misschien kunnen wij... ik wil zeggen: misschien kan ik u wel behulpzaam zijn om thee te zetten.'

Hare oogen straalden van kinderlijke ingenomenheid, terwijl zij dit zeide; maar dit was niet het geval met de haar begeleidende personen. De oude heer kuchte ontevreden; en de oude dame, wier bestudeerd minzame manieren in zonderlinge tegenspraak waren met den beslisten toon, waarop hare jongere vriendin telkens sprak, zeide:

'Vindt ge niet, dat wij liever in de zaal een oogenblik moesten gaan rusten?'

'Neen, dank u, ik zou liever hier blijven,' antwoordde het meisje; 'maar misschien zoudt gij er gaarne heen willen gaan. Bedoelt ge dàt?'

'Ik zal u in geen geval hier alleen laten!' zeide de oude dame nadrukkelijk.

'En ik óók niet!' voegde de oude heer er bij.

Zij spraken op min of meer plechtigen toon, en beiden eindigden zij hunne volzinnen met een zonderling schokje, alsof er eigenlijk nog een ander woord volgen moest.

'Wees dan zoo goed te gaan zitten,' zeide het meisje, op een toon die meer bevelend dan uitnoodigend was. Maar die toon werd weder uiterst hoffelijk, toen zij zich haastig tot haren gastheer wendde met de vraag:

'Excuseer mij, maar gij zult hun wel willen toestaan om te gaan zitten, niet waar?'

'Natuurlijk!' antwoordde Ainslie, die overal in de keuken rondsnuffelde naar het theekistje, dat de bedienden vergeten hadden tegelijk met de andere dingen op het blaadje gereed te zetten.

'Wilt gij zelve niet gaan zitten?' vroeg de oude heer, terwijl hij het meisje eerbiedig een der eenvoudige keukenstoelen aanbood.

'Neen, dank u, ik wil liever blijven staan; maar ik verzoek, ik verzoek nadrukkelijk, dat gij beiden terstond gaat zitten.'

'Op mijn woord!' dacht Ainslie, 'de manier waarop zij met die oude menschen omspringt, is al heel zonderling, en zij bederven haar in den grond! Het zijn bepaald Amerikaansche touristen. De Ameri-

kaansche dames zijn op straat altijd gekleed als poppen, en de jongen schrijven aan de ouden de wet voor. Ik heb echter altijd gehoord, dat de Amerikanen zoo door hun neus spreken; maar dat doen deze toch niet!' Overluid zeide hij, met een medelijdenden blik op de zonderling ontstelde gezichten van den ouden heer en de oude dame, die zich in het verlangen van hunne jonge vriendin geschikt hadden:

'Ik vrees, dat gij het hier niet zeer geriefelijk zult vinden.'

'O, héél geriefelijk!' riep het meisje vergenoegd; 'het is hier wel zeer gezellig!'

'Ik sprak tot de anderen,' zeide Ainslie met onverbloemde strengheid;

'Geloof mij, prinses Celestine is evengoed uwe zuster,' enz.

'zij zijn veel ouder dan gij, en zij vinden misschien die harde houten stoelen niet zeer geschikt om op te rusten!'

Een gesmoorde kreet ontsnapte aan de lippen der oude dame, en de oude heer rees dadelijk van zijn stoel op; maar het meisje deed er het zwijgen toe en was blijkbaar uit het veld geslagen.

' Wacht! ik zal u wel wat beters brengen,' voegde hij er bij, waarna hij zich met groote, bedrijvige stappen naar de zaal begaf. Toen hij zich daar omkeerde, met een lagen, zacht bekleeden stoel in de handen, zag hij het wonderlijke meisje in de gang staan.

'Gij hadt volkomen gelijk,' zeide zij, en alweder trof hem de betooverend lieflijke klank harer stem. 'Gij hadt volkomen gelijk! Ik was zelfzuchtig. Laat mij óók een stoel voor een hunner dragen.'

Maar op hetzelfde oogenblik verschenen haar oude vriend en vriendin vlak achter haar, alsof zij haar in allerijl op de hielen gevolgd waren.

‘Wat gekke lui zijn dat!’ dacht Ainslie, met een plotselingen ommekeer in zijne gevoelens, ‘op zoo'n manier al hare voetstappen te bespieden, alsof zij een kind, en of dit een roovershol was!’

Maar zonder een woord te spreken, schoof hij den ouden heer een tweeden stoel toe en bracht hij hen allen weder naar de keuken terug.

En nu, toen de oude heer en dame in de leuningstoelen gezeten waren, ging hij weder aan zijn werk en nam hij het theekistje op.

‘Laat mij die thee eens voor u zetten,’ zeide het meisje begeerig en zich met beide handen over de tafel buigende.

‘Weet ge dan, hoe ge dat doen moet?’ vroeg Ainslie, met een wantrouwenden blik op hare handen, die zoo blank waren als sneeuw en daarbij fonkelden van juweelen.

‘Zeker kan ik dat!’

‘Nu, heel goed,’ zeide hij, schoon hij in zijn hart nog even ongeloovig bleef; ‘als ge dan zoo vriendelijk wilt zijn. Hier is de thee, en dáár staat de theepot.’

Zij kwam naar voren en de beide anderen stonden op.

‘Weeszoogoed, weer te gaan zitten!’ riep zij min of meer bits; maar ditmaal waren Ainslie's sympathiën geheel aan haren kant.

‘Ja, gaat liever zitten,’ voegde hij er met nadruk bij; ‘ik heb er maar één noodig om mij te helpen. Zooals het nu is, zal er waarschijnlijk één kok te veel zijn.’

‘Het water kookt al!’ riep het meisje, toen er uit de tuit van den ketel een lichte, grijze rookwolk opsteeg.

‘Wat gaat ge nu eerst doen?’ vroeg Ainslie.

‘Den pot warmen,’ antwoordde het meisje dadelijk, terwijl zij den kleinen zilveren theepot opnam. Zij ging naar het fornuis en strekte hare hand naar den ketel uit.

‘Pas op!’ riep Ainslie, ‘gij zult uw hand branden!’

De oude heer en dame sprongen dadelijk op en vlogen haar te hulp; maar het meisje beet even op haar onderlip, rukte iets uit haar zak, dat veel op een wit spinneweb geleek, draaide het tot een rolletje in elkaar, en daarmede hare hand beschuttende, pakte zij onversaagd den hengel van den grooten ketel beet, alvorens Ainslie den ketelhouder gevonden had.

‘Pas op, dat gij het niet over uwe voeten schenkt!’ riep Ainslie, met een blik op die kleine, fijn geschoeide lichaamsdeelen, terwijl de oude heer als in doodsangst jammerde:

‘ Vergun mij, mevrouw...’

'Mevrouw?!' dacht Ainslie; 'dan moeten het toch stellig Amerikanen zijn!'

Maar het meisje wierp haren driftigen vriend slechts een verwijtenden blik toe, waarop hij zich dadelijk met een vergoêlijkend gemompel terugtrok, alsof hij in zijn geweten getroffen was.

'Wat zou het mij toch aangenaam zijn, als gij beiden gingt zitten, en b l e e f t zitten!' riep zij vol ongeduld, terwijl zij den ketel voorover hield, om den theepot te vullen.

'De manier waarop zij met hen omgaat, is niet vriendelijk,' dacht Ainslie; 'maar dat is ook waarlijk niet te verwonderen, als die twee haar grootgebracht hebben!'

'Heeft uwe tante graag, dat de thee lang staat te trekken?' vroeg het meisje.

'Integendeel, - zij moet terstond bovengebracht worden.'

'Laat ik het haar dan eens gaan brengen!'

Ainslie opende zijn mond, om deze aanbieding af te wijzen, maar bedwong zich toch, omdat hij eensklaps dacht aan de genegenheid zijner tante voor jonge gezichtjes, en aan hare blijdschap over verrassingen. 'Het zou zeer vriendelijk van u zijn, als ge dat eens doen wildet, en ik geloof ook wel, dat mijne tante het aangenaam zou vinden. Maar ik zal het blaadje de trap op dragen, en dan kunt gij het bij haar binnen brengen, als ge wilt.' En nu togen zij allen naar boven, als een processie van vier personen, want de oude heer en dame liepen ongevraagd mede; maar aan de deur van Naomi's kamer zeide het meisje, terwijl zij het theeblad van Ainslie overnam, op een toon alsof zij een bevel uitsprak: 'Ik zal alléén naar binnen gaan!'

'Dat zal het beste wezen', zeide Ainslie; 'en dan kunt ge ook zelf de geheele zaak uitleggen.'

Hij deed de deur achter haar dicht en keerde zich om, waarbij hij op de twee gezichten tegenover hem een aan krankzinnigheid grenzenden angst las.

'Er is geen kwaad bij,' zeide hij lachend; 'de ziekte mijner tante heeft volstrekt niets besmettelijks! Komt mede naar beneden, dan zal ik u óók een kop thee schenken.'

In de keuken vouwde de oude dame hare handen bijna alsof zij ze wrong.

'Klaart het nog niet op?' vroeg zij aan den ouden heer met een even erbarmelijke stem, als waarmede Blauwbaards vrouw haar berucht: 'Zuster Anna! ziet gij nog niets komen?' moet hebben uitgeroepen; en op een even bezorgden toon, als zuster Anna toen geantwoord zal hebben, deelde de oude heer, die eens even uit het raam had gekeken, haar mede:

'Geen sprake van opklaren! Het regent harder dan ooit!'

Middelerwijl was Ainslie, met een radeloos gezicht, in alle mogelijke keukenkasten en kastjes aan 't zoeken naar kopjes en schoteltjes. Hij deed niet nogmaals het voorstel, dat zijne bezoekers zich naar de zaal zouden begeven, omdat hij begreep, dat het gemakkelijker zou zijn, thee voor hen te schenken waar zij waren, en hij bediende hen dus maar met het keukenservies, aangezien hij dit het gemakkelijkst vinden kon. De toebereidselen, daaronder begrepen het snijden en smeren van wat dunne boterhammetjes moesten verbeelden, namen tamelijk veel tijd in beslag; en toen het maal eindelijk en ten laatste op eene zonderling onsamenhangende manier was gereed gezet op de naakte houten tafel, en Ainslie, met den theepot hoog boven de kopjes in de hand, een aanvang maakte met thee schenken, trad het meisje de keuken weder binnen. Zoodra zij haar zagen, leefden de beide oudjes merkbaar op, en namen zij allerminzaamst de kopjes aan, die Ainslie hun overhandigde.

‘Ga nu zitten en drink zelf óók eens een kopje thee,’ zeide hij met veel hartelijkheid, terwijl hij een stoel bij de tafel schoof en bijna vlak tegenover haar plaats nam.

‘Was mijne tante blijde, toen zij u zag?’

‘Ja, zeer blijde!’

Nieuwsgierig sloeg hij zijne oogen op en zag hij haar aan; doch haar gelaat, dat minder welsprekend was dan hare stem, deed niet dezelfde ontroering blijken.

‘Ik dacht wel, dat zij er blijde om zou zijn,’ zeide hij eenvoudig.

‘Waarom dacht ge dat?’

Ainslie aarzelde. Als hij de waarheid had gezegd, zou zijn antwoord bijna een compliment bevat hebben. Daarvoor terugdeinzend, als voor een vorm van woordenkunstenarij waaraan hij in de verste verte niet gewoon was, zeide hij:

‘Een frisch gezichtje behaagt haar altijd.’

Voor een oogenblik vloog er een glimlach over het gelaat van het meisje, doch daarop peinzend naar het voor haar staande kopje starend, alsof zij het niet zag, zeide zij langzaam:

‘Zij ontving mij met de meest mogelijke hartelijkheid. Hare manieren zijn uiterst beminnelijk. Ik legde haar uit, hoe wij langs een korteren binnenweg door de velden naar het station te Brinfield gegaan waren, toen wij door den regen overvallen werden, en hoe vriendelijk gij ons toegestaan hebt, hier een schuilplaats te zoeken, en - wie wij waren, en zoo al meer.’

Zij poosde even, alsof zij verwachtte dat hij haar door een blik of zoo iets tot een soortgelijke vertrouwelijkheid zou uitnoodigen, maar Ainslie gevoelde niet de minste of geringste nieuwsgierigheid om te weten wie zij was. Hij zeide niets, zoodat het meisje voortging:

‘Zij vertelde mij, dat al de andere huisgenooten er op uit waren, om de prinses te zien voorbijrijden door - hoe heet het ook weer? - Vicar's Cross geloof ik, dat zij het noemde.’

‘Ja, Vicar's Cross,’ zeide Ainslie norsch; ‘en zij zullen een lekker stortbad hebben gehad voor hunne moeite!’

‘Die arme menschen! Ik heb zoo met hen te doen, - vooral omdat zij per slot van rekening de prinses in 't geheel niet te zien gekregen hebben.’

‘Zoo? Waarom niet?’

‘Omdat... och, ik ben toevallig te weten gekomen... dat de prinses in 't geheel niet in Vicar's Cross geweest is’.

‘Is zij niet?’

‘Neen. De rijtuigen met de bedienden en de bagage zijn natuurlijk langs den grooten straatweg

gereden; maar de prinses, die eene eerste liefhebster van wandelen is, wilde liever dwars door de velden te voet naar het station Brinfield gaan. En zoo is zij dan met een hofdame en een kamerheer eenvoudig op marsch gegaan.'

Weer wachtte zij een oogenblik, als om nogmaals de uitwerking harer woorden gade te slaan, en waarschijnlijk was het weder niet geheel wat zij verwacht had, toen Ainslie uitriep:

'Aha! precies wat men van zulk een wispelturig en zelfzuchtig schepsel verwachten kon!'

'De prinses?!'

'Ja!'

Een zonderlinge uitroep van de oude dame en een plotseling geschuifel van den stoel des ouden heers over den steenen vloer maakten, dat Ainslie eens rondkeek en hun nog een kop thee aanbood, welk aanbod zij met eenigszins onverstaaanbare bewoordingen afwezen.

'Kent gij prinses Celestine dan?' vroeg het meisje, met eene eigenaardige verandering in den klank harer stem.

'Neen, Goddank niet!'

'Hoe weet gij dan, dat zij zelfzuchtig en wispelturig is?'

'Omdat zij eene prinses van koninklijken bloede is. Hoe zou zij ook anders kunnen wezen? Immers, ieder onzer slaat zijn levensweg in met het denkbeeld, dat hij de gewichtigste persoon in het heelal is, en dat het voorname einddoel van alle dingen bestaat in: zijn eigen geluk. De aanraking met de wereld ontgoochelt hem; maar menschen van koninklijken bloede komen nooit in werkelijke aanraking met de wereld; zij zijn van de wereld en van al hunne mede-stervelingen afgesloten door allerlei soorten van bespottelijke gewoonten en ceremonieën, en door een lijfwacht van betaalde vleiers, oorblazers en pluimstrijkers op den koop toe.'

De oude heer stond op en stapte naar het venster; en de oude dame vouwde hare handen, als iemand die zich op het ergste voorbereidt.

'Niet dat ik medelijden heb met de lieden, die zich vandaag op weg hebben begeven om aan die misleiding voedsel te geven, door zooveel rumoer te maken alsof er een engel uit den hemel zou komen nederdalen. Dat is er alweer een andere slechte vrucht van! De geheele zaak kweekt aan alle kanten zulk een kolossale flikflooierij!'

'O, maar zij kweekt toch óók nog wel iets anders dan flikflooierij!' bracht het meisje hier zachtmoedig tegen in. 'Hebt gij nooit gehoord van mannen, die met een glimlach op het gelaat den dood tegemoet gingen, omdat het wachtwoord op hunne lippen was: 'God behoede den koning!'? Herinnert gij u de geschiedenis van dat Schotsche meisje, dat met haren arm de deur dichthield, terwijl de koning ontsnapte, en dien arm zóólang tusschen de krammen drukte totdat hij gebroken was? Dát kunt ge toch geen flikflooierij noemen!'

'Neen, maar dàt is juist het erbarmelijkste van alles, - dat zulk een aanbiddelijke toewijding verspild werd aan mannen en vrouwen, die haar niet waard waren.'

'Maar werd zij besteed aan de mannen en vrouwen, of aan iets grooters, dat zij slechts vertegenwoordigden? De menschen aanbidden niet de vlag, voor welke zij strijden en sterven. Hebt gij wel eens gehoord van dien priester, die niet wilde toelaten dat een aanzienlijk Russisch edelman hem de hand kuste? "Ik ben zulk eene hulde onwaardig!" zeide hij, - waarop de edelman hem hooghartig ten antwoord gaf: "Dwaas! het is niet úw hand, maar Gods hand, die ik kus!"'

Ainslie schudde het hoofd.

'Als zij de idée der monarchie aanbaden, aanbaden zij een afgod!'

'Dan waren al de vroegere geslachten het spoor bijster, en zien wij alleen helder? Dat is toch inderdaad niet te gelooven! Bovendien, de groote denkers verzekeren ons thans, dat instellingen en godsdiensten alléén voortleven door hetgeen ze waars bevatten; dat geen volslagen afgod ooit lang is aangebeden.'

'Maar verondersteld dat wij toegeven, dat het afgodsbeeld niet geheel en al van klei was en dat de bedoeling der monarchie in hoofdzaak goed was, - zoudt gij dan durven zeggen, dat de koningen en prinsen zich tot dit ideaal verheven hebben?'

'Neen, inderdaad niet, want dat zou gelijk staan met te zeggen, dat zij beter waren dan alle andere menschen. Maar ik ben er niet zeker van, dat zij zooveel slechter waren. Gij moet bedenken, dat het kwade dat zij deden, nooit gedaan had kunnen worden, als de anderen getrouw waren gebleven aan hun plicht.'

'Dat is volkomen waar! Zij zijn niet de éénige zondaars, of de éénige uitzuigers geweest. De aristocratie behoort almede tot hetzelfde verdorven ras. Die moet óók verdwijnen!'

'En dan volgt de middenklasse, denk ik?'

'Van ganscher harte zeg ik daar ja en amen op! Moge elke klasse verbannen worden, die het licht van het souvereine volk verduistert; maar het koningschap doet h e t m e e s t e kwaad, en daarom zal dat het eerst vallen!'

'Ja, dat weet ik,' sprak zij peinzend, terwijl zij voor zich uit staarde met oogen, die weemoedig, maar toch vastberaden, de toekomst schenen te peilen. 'Ja, dat weet ik; wij... zij moeten verdwijnen! Hun ure heeft geslagen. Zelfs waar zij hun kwijnend bestaan nog voortsleepen, is het slechts als schaduwen van wat zij eenmaal waren. En ik zeg er, evenals gij, 'Amen!' op. Al wat ik voor hen vraag, is een eervol ontslag. Alles wel beschouwd, hebben zij zich toch niet zelf gekozen. Dezelfde Stem, die hen eenmaal zal vrijspreken, riep hen tot hun ambt. Werp hen niet uw deur uit, zooals ge doen zoudt met dieven, die uw huis hadden bestolen! Laat hen in vrede heengaan, met een woord van dank, zoo niet met eenig loon, als dienstboden wier werk is afgeloopen.'

Zij zweeg, maar Ainslie bleef haar het antwoord schuldig. Tot zijne eigene verbazing gevoelde hij zich zonderling ontroerd; hoe of waarom had hij niet kunnen zeggen. Zeer zeker was het niet door deze eenvoudige woorden. Boekdeelen vol doorwrochte redeneeringen, of vonken van de hoogste welsprekendheid, hadden Ainslie toch niet kunnen

bekeeren; maar het was die stem, ingericht - gelijk alle fijnbesnaarde muziek-instrumenten - om datgene uit te spreken, wat de arme taal slechts bij benadering kan doen vermoeden; d i e was het, wier zachtmoedige overredingskracht, de wolk van duisternis doorborende, waarin wij voor de waarheid strijden, Ainslie voor een oogenblik leerde zien met eens anders gezicht, en leerde gevoelen met het kloppen van eens anders hart, hoe de tegenzijde der medaille er uitzag.

Zij stond op, en met haar fijne hand op de tafel leunende, ging zij voort:

'En waarom spreekt gij zoo hardvochtig over hen, alsof zij, méér dan gij of anderen, hunne eigene bestemming hadden gekozen? Zijn zij niet, evenals gij, evenals wij elk in het bijzonder en allen te zamen, steenen in een groot gebouw, dat wij zonder onzen eigen wil of toestemming mede helpen vormen, en dat we buiten machte zijn om te veranderen, ook al wilden wij? De prinses die gij zoo streng beoordeelt, is evenzeer een slachtoffer van dat alles, als het kind dat op straat loopt te spelen. Van úw standpunt beschouwd, is haar toestand eigenlijk erger, omdat zij ontegenzeggelijk zelfzuchtig en wispelturig geschapen is. Koningvergoders en koningsmoorders, zij die de monarchen tot goden zouden willen verheffen en zij die hen onder hunne voeten zouden willen vertrappen, komen allen hierin overeen: zij vergeten dat de vorsten mannen en vrouwen zijn als zij zelven, zij verliezen het algemeen menschelijke uit het oog. Geloof mij, prinses Celestine is evengoed uwe zuster als de armste bedelares in het koninkrijk; zoowel jegens de eene als jegens de andere behoort gij den broederplicht van rechtvaardigheid, barmhartigheid en medelijden te betrachten!'

Hare stem beefde. Ainslie wierp een vluchtigen blik op haar, en zag een zonnestraal fonkelen in de tranen, die hare oogen vulden. En toen zag hij niets meer, want er kwam een floers voor zijn eigen oogen.

'De storm is nu geheel bedaard,' zeide de oude heer.

***

Toen de trouwe aanhangers van het koningschap thuis kwamen, uit- en inwendig afgemat, stonden zij aan de voordeur te schellen totdat hun geduld was uitgeput, waarna zij zoo verstandig waren om het eens aan de achterdeur te beproeven, die open stond. Uit de diepe mijmeringen, waarin Ainslie verzonken was, werd hij eerst gewekt door hun binnenkomen, hunne verwijtingen en hunne uitroepen van verontwaardiging over den toestand der keuken. Met eenparige verbazing luisterden zij naar zijn beknopt verslag omtrent zijne onverwachte bezoekers.

'En wat is dit?' riep Louise, terwijl zij een verkreukeld wit vodje van den grond opraapte.

'O, dat zal de zakdoek van die jonge dame zijn. Zij...'

'Haar zakdoek?!' schreeuwde Louise, - 'zie dan eens hier!'

Het middengedeelte was verschroeid; maar op een der ongeschonden hoeken stond geborduurd, onder een kroontje: 'CELESTINE.'

Koordedansers-politiek uit de 18e eeuw.

Even zoovele momenten als er aan te wijzen zijn in den zoogenaamden Patriottentijd, onzaliger gedachtenis, even zoovele collecties spot- en schotschriften zijn er bijéén

te brengen, of dienen er verzameld te worden, wanneer men een overzicht wil nemen dier treurig troebele tijden.

Heeft men al den lust er toe, men moet ook den moed hebben om den rijstebrijberg door te eten; en kon men dan nog maar victorie roepen, doch helaas, 't Luilekkerland der patriotsche en oranjegezinde pamfletten bestaat uit een taaie, kleverige massa, die haast niet te verduwen is, ten minste niet door onze 19e eeuwsche magen en hersenen.

En toch zijn er ook wel lekkere beetjes bij, en vindt men er voedende bestanddeelen onder.

Over het algemeen slecht gestileerd, langdradig en onsamenhangend, vol vuile en laffe persoonlijkheden, woelt van tijd tot tijd een parel uit het slijk naar boven, en vergoedt het doorgestane leed, en den moeitevollen arbeid, welke de stapels brochures u hebben gegeven.

Maar ook op andere wijze wordt dikwerf het reuzenwerk een aangename taak. Het is dan, wanneer bij uitzondering een satiriek pamflettist aan 't woord is, en de lachers aan zijn zijde ziet te krijgen door zijn fijnen humor en zijne geestige zetten, en u daarbij door zijn goedlachs humeur, dat aanstekelijk werkt, het weerzinwekkende van uw werk tot een blijeindend treurspel maakt.

Eerst dan mag ook de historicus een poging doen om anderen aan zijn disch te nooden. Wil hij hem een kijkje doen nemen in 't politiek geharrewar, van bijna geheel de tweede helft der 18e eeuw, dat als een lintworm de kracht van Nederland heeft ondermijnd, dan moeten de spijzen licht te verteren zijn, hare toebereiding een kitteling aan tong en verhemelte geven, en de nasmaak zeer zeker niet wrang of bitter wezen. De gasten moeten den gastheer prijzen en loven, en niet genoopt worden uitvluchten te zoeken tot eene weigering, indien hij hen later nogmaals tot een maaltijd uitnoodigt.

Laat ik beproeven u als een goed tafelhouder voor vast aan mijn tafel te binden door u een lekker brokje eener oranje-gezinde menu voor te zetten.

'Magito en Spinacuta, met kermissaus'. Ziedaar het geurige wildbraad, dat ongeveer het jaar 1785, de keuken verliet, en dat in verduurzaamden toestand, behoorlijk opgewarmd, u wordt geboden. Smakelijk eten!

Sieurs Pieter Magito en Giovanna Spinacuta, geadmitteerde en geprivilegieerde koordedansers, springers, postuurmakers en voltigeerders, waren de getrouwe kermisgasten van voor een eeuw geleden. De eerste, bijna 80 jaar oud, en in de kunst grijs geworden, wist echter nog, 'in navolging van zijne in vlugheid, in kunsten en lichamelijke exercitiën beroemde voorvaderen', regeerders, burgers en inwoners der republiek, - Prins Willem V was Gelderland ingegaan, - te diverteeren, met zijne 'verwonderlijke kunsten en halsbreekende habileteiten.'

De tweede, Spinacuta, stond hem daarin trouw ter

zijde, en niet minder steunde 'hunne onderhorige bende, - alle luiden die hunne gezonde en frissche leeden tranquil in de waagschaal hebben durven stellen, om in vlugheid uit te munten,' - de Directie, al zou ook overtuigend kunnen aangetoond worden, 'dat verscheidene van hunne aankweekelingen niet alleen, maar ook sommigen hunner meedebroeders, door hunne al te zeer geforceerde sprongen en in 't oog lopende mérite's, in den bloei hunnes leevens, hunnen laatsten adem door de koord hebben moeten uitblazen, en dus, als martelaars van de kunst, om het publicq te diverteeren, naar de andere waereld hun toevlucht, teegen wil en dank, hebben moeten neemen.'

Helaas, zij zagen zich verkort in hunne rechten, want de kermissen waren in sommige steden tijdelijk opgeheven, - zoo ook in 's-Gravenhage, - en werden daardoor van hun gewone kostwinning beroofd.

Gelukkig hadden niet alle steden daartoe besloten, en fluks stellen zij een request op 'in alle onderdanigheid, en niet dat wij verwachten dat je onze zin doet.'

Van wie dit request is, we weten het al, zeiden zij het niet zelf: 'van Magito en Spinacuta, geprivilegieerde koordedansers, springers en voltigeerders van Zijne Allerchristelijkste Majesteit Lodewijk den XVI.'

Aan wie is het request gericht? 'Aan alle magistraten van steden daar dit jaar nog kermis zal gehouden worden.'

Wat zij vragen? De inhoud van het stuk, dat bij uitzondering op zwaar papier, in folio, is gedrukt, geeft er antwoord op.

Meen echter niet, dat onze geprivilegieerde koordedansers, enz. in waarheid zelf aan het woord zijn. Het request, zoowel als de namen der opstellers, zijn gefingeerd. Een behendig pamflettist uit die dagen verschuilt zich achter hun masker, en gebruikt dit mom om zijne geestige pijlen op den patriotschen toestand en op de gehate 'keezen' te richten.

Het valt zelfs te betwijfelen of de heeren Magito en Spinacuta wel ooit kennis hebben gekregen van het feit, en als zij het vernomen hebben, dan zullen zij er eene aardige reclame in hebben gezien voor hunne evolutiën op het koord, en voor wat zij meer kunstigs presteerden.

Het spreekt van zelf, dat vóór ieder ander aan Lodewijk XVI eene bastonnade wordt toegediend. De Allerchristelijkste Koning, - die later bij wijze van een drukfout de 'Archlistlijkste' wordt genoemd, - bewaarder der voornaamste bezittingen van de republiek in 't algemeen, en heroveraar van het verlorene in 't bijzonder, (hun groote machtige en Majestueuse Patroon), heeft hun een 'leelijke kool gebakken om deze Republicq door een dosis Fransche opium, zoo fijntjes in slaap te wiegen, en door de bedwelming, dezelve in een oorlog te wikkelen, die over 't algemeen genomen, voor elk burger en inwoonder nadeelig is.'

Nu wordt een eigenaardige trek der 18e eeuwsche Hollanders blootgelegd.

Met de oprechtste gevoelens van dankbaarheid erkennen de gefingeerde requestranten, dat, 'indien zij niet voor het grootste gedeelte in hun bestaan waren gesouteneert, door de brave Hollanders, die waare minnaars van alle e d e l e k u n s t e n , - ik spatieer de woorden 'edele kunsten', - het reeds voor jaren met hen gedaan zou zijn geweest, want zij ondervinden dat de Hollanders de eigen kost, die men hun in dit jaar voorzet, in 't volgende weder gretig als nieuwe zich laten opdisschen.'

Met een hulde aan de trouw van den Hollander, - een pleister op de wond, - worden de beloften van den Franschman vele genoemd, maar de volbrengingen luttel. ‘Beloften en verbindtenissen houden zij zóó lang als 't in hun kraam te pas komt, en met hun eigenbelang strookt, maar is daaraan voldaan, hebben ze alles van ons getrokken 't geen ze met eenige mogelijkheid krijgen konden, weg met alle beloften, weg met alle verbindtenissen; eensklaps verdwijnen ze in rook, en wij worden gepaaid met laffe complimentjes, die ons even zooveel nut aanbrengen als aan een bedelaar een: God help je!’

De nedergeslagen harten der requestranten, die nu meer dan een jaar met hunne bende allerdroevigst hebben moeten voortsukkelen, verstoken van alle middel van bestaan, werden, - zoo wordt in het request verder geschreven, - werden niet weinig opgebeurd toen zij alom mochten vernemen, voornamelijk door de couranten, de profetieën van alle heil en zegen voor Nederland, indien men den heer John Adams als Minister Plenipotentiaris geliefde te ontvangen, en men de Amerikanen, die de eer genieten dat zij door 't subtiel aangelegde plan van hun tegenwoordigen heer en meester, den Franschen koning, nu bijna de gansche wereld in beweging en onrust hebben gebracht, als vrije volkeren wilde erkennen.

Supplianten verlangden dat men tot die kostelijke vrijverklaring zoude overgaan, want even lichtgeloovig als de Nederlanders zijn, lieten zij zich met den algemeenen slenter meêtrekken; zij beloofden zich niets minder dan een volkomen rehabiliteering van hun kostelijken troup, ‘en dachten, dat wierd de heer Adams als minister geaccepteerd, zij dan ook, die de oudste brieven hadden, en misschien al zoowel, zoo niet beeter voor eerlijke luiden hier in Holland bekend waren, dan gemelden heer Adams, meede niet van de hand zouden worden geweezen.’

Maar hoe bedrogen zagen zij zich. De gezegende vrijverklaring ging door, de Franschen triumfeerden, ‘en ook hun getrouwe vrienden en aanhangelingen, de heeren van het trotsche Amsterdam, maar Magito en Spinacuta bleven,’ wat zij waren, koordedansers en springers, van welke kunst zij juist blijken geven, volgens een nota bene, door het inzenden van hun adres.

De verwachting, dat ‘hunne kunst nu weder met nieuwen luister het hoofd zou opbeuren, en dat zij deelgenooten zouden zijn van al die voorspelde zegeningen,’ liepen op niets uit. Eerst weigerde 's-Gravenhage 't geven van voorstellingen, omdat er geen kermis was; hoogstens mocht de oude Magito met een mekanieke pop in een tentje zitten, maar hij kwam er nog armer uit, dan hij er inging, en zijn collega, de tweede onderteekenaar van het adres, ‘moest ondertusschen met al de bij hem behoorende levende poppen op zijn duim fluiten, en met hen als ridders van de droevige figuur, en zuchtende

nimphen omdoolen, achter gééne groene heide.'

Op Leiden was nu hun hoop gevestigd. Zij hielden zich overtuigd, dat de Amerikaansche zegen overvloedig over de stad regende, immers een menigte van arme drommels waren aan 't werk geraakt, omdat Zijn Excellentie het maken van 12000 hemden aldaar had doen aannemen voor 3 stuivers het stuk, tot belooning dat die stad, in navolging van andere steden, mede requesten voor de vrijverklaring had ingeleverd.

Tot slot bleek echter, 'dat de heer Adams de Leienaars mooi in den neus had gekneepen,' en dat het verdriet daarover de kermis had doen op zijde zetten.

Dordrecht zou nog kermis houden; ook Delft, en, handhaafden die steden het volksvermaak, dan zouden Amsterdam, Rotterdam en Gouda wel niet achterblijven.

'De smeekende supplianten'

VERSMADE VRIENDSHAP. Naar M. Roestel.

wenden zich daarom tot Hun WelEd. Groot Achtbaren van Dordrecht. Zij zeggen, 'dit is de oudste stad van Holland, die zich bijzonder heeft gekweten en zich ontzachlijk en wonderbaar heeft uitgesloofd om Zijne Excellentie John Adams van notaris te Philadelphia te metamorphoseeren in Minister Plenipotentiaris van de 13 Vrije Staaten van Amerika. Nu die luchtsprong met succes is bekroond, huppelt en springt elk van blijdschap over die uitkomst en mogen de geprivilegieerde springers en koordedansers aldaar zeker wel hun vrije kunsten vertoonen.'

Diezelfde gunst verzoeken zij van Delft. Aan die stad zal de vrijverklaring zeker geen windeieren leggen, want hoewel de couranten, 'in zijne zoo delicate als orthodox

Historische Courant heeft gelieven te insereeren, d a t d e h e e r A d a m s g e e n p o r c e l e i n k o p e r i s , en dus veel minder in Delftsch aardewerk zou handelen, is het de supplianten echter verzeekert, dat gemelde heer een gantsche boel aardewerk heeft gekocht.' Zij voegen er bij: 'in twee bizondere Plateelbakkerijen wel voor 13 dukaten!'

Zijne Excellentie zou daarbij de gelofte hebben afgelegd om bij zijne terugkomst in Amerika alle Engelsch aardewerk te doen vernietigen, en dit door Delftsch te doen vervangen. 'Men ga dus eens na hoezeer die stad floreeren zal, daar nu jaren achtereen de hoofdtraficq gekwijnd, ja bijna geheel dood was, en men kan dus ook zeer licht beseffen, hoe zeer de inwoners van die stad zich thans afsloven,' om ter juister tijd gereed te zijn.

Bij zulk een inspannenden arbeid, mag er wel eenige uitspanning zijn. 'Voor afgeëzelde of afgewurmde gemoederen' is dus 't kermisvermaak noodig.

Als er een schaap over de brug is volgen er meer; dat hebben supplianten gezien met de requesten der vrijverklaring; het eene request volgde het andere, het eene nog patriottischer dan het andere, en ware er niet spoedig voldaan aan die 'wetgee-

vende verzoeken,' dan zouden zeker alle dorpen, vlekken en gehuchten der zeven provinciën het voorbeeld hebben gevolgd.

Welnu, wanneer Delft en Dordrecht hun verzoek inwilligen, dan zullen de andere steden voor hen, supplianten, de lammertjes zijn, en tot hun verzoek inclineeren.

Voor het geval, dat hun beider beden worden afgeslagen, zoo geeft de eerstondergeteekende, Magito, aan het wijs oordeel der Magistraten in overweging hem ‘een klein pensioentje, geduurende zijn naar alle gedachten kortstondig leeven, toe te leggen.' Op Frankrijk heeft hij niet te rekenen. Op Holland is zijn hoop gevestigd. Desnoods zal hij de trom roeren, en hij zal zulk een geweld maken, dat, al waren er duizend Franschen tegenwoordig, de Hollanders geen zier van al hun complimenten en pluimstrijkerijen zullen kunnen verstaan, waardoor zij bewaard zullen blijven om opnieuw begoocheld en verleid te worden.

Hij zou daarom willen voorstellen hem te benoemen tot Tambour van Staat, Tambour-Generaal van de zeven Vereenigde Provinciën, Patriotsche Tambour, of onder welk een titel het U WelEd. Groot Achtb. ook zouden mogen verkiezen hem eene acte te geven.

Van het groot nut eens trommelslagers moet ieder overtuigd zijn. Hij, of een van zijn suppoosten zal zich bevinden ‘op zulke plaatsen, die thans alleen geschikt zijn om oproerige taal te voeren; zoo ras men daarmede begint, zal er zulk een helsch geweld op het razende instrument gemaakt worden, dat die lasteraars wel genoodzaakt zullen zijn om onverrichter zaake te vertrekken.'

Hij is overtuigd, dat er zekerlijk eene groote menigte trommels noodig zullen zijn om alle oproer en oproerige taal, die thans zoo algemeen is, door het trommelgeluid te stuiten of te verdoven, ‘dan, de suppliant, die op alles bedacht is, heeft onlangs op de groote zaal van 't Hof, daar hij voor tijdpasseering, den boel eens ging op neemen, ontdekt, dat daar een meenigte trommels te pronk hingen, die dit land voorheen van de Franschen heeft veroverd; dan, daar we nu goede vrienden zijn met dien Allerchristelijksten Koning, en daar hij ons zulke notable diensten doet, met het bewaren van de Coloniën dezes Lands als anderzints, zoo denkt de suppliant, dat het niet kwaad zou zijn om die zeegeteekenen daar van daan te neemen, en ze hem ter repareering over te geeven, 't geen hij voor een klein prijsje aanneemt te doen. De Hollanders zijn van oudsher bekend voor dankbaare menschen, en immers de Lelyvorst moet toch op de een of andere wijze voor deszelfs singuliere zorg beloond worden, en goedkooper kan men 't, na de gedachten van den suppliant, niet vinden, terwijl men niet alleen aan de Franschen, maar zelfs aan veele Nederlanders dienst zal doen om die verlepte trommels daar weg te neemen. De vlaggen, wimpels en diergelijk bemorscht Fransch tuig zal dan van zelf wel van boven neervallen, om plaats te maaken voor die nieuwe trommels, nieuwe vlaggen, nieuwe wimpels, en nieuwe zegeteekenen, welken wij zonder fout, eerstdaags in meenigte van de Engelschen te wachten hebben; die meubels zullen niet alleen ongelijk meer arade maaken, maar ook vrij wat beter voldoen aan de hedendaagsche smaak. De suppliant denkt dat de groote zaal van 't Hof alsdan een nieuw aanzien zal krijgen, en dat veele vreemdelingen zullen worden uitgelokt om die gewenschte verandering te komen bekijken. Althans, indien de gemelde zeegeteekenen noch deezen zomer mogten komen opdagen, zal het in 't najaar in den Haag krioelen van Amsterdamsche heeren, welke zich niet genoeg zullen kunnen verzadigen in 't aanschouwen van dat

splinternieuwe goedje, 't geen zij de republicq, door een eenvoudig en onnoozel onderhandsch tractaatje, zoo mooi en goedkoop hebben weeten te bezorgen.'

Zeer zeker is deze ontboezeming eene der geestigste boutades uit het geheele stuk. Ik meende haar dan ook heelemaal te moeten afschrijven.

Magito laat nu het woord aan Spinacuta. Ook deze heeft zijn eigen belangen voor te dragen. Hij wenscht naar Amerika te gaan. Hij voorspelt zich aldaar, in 't land der vrijheid, een allergelukkigst bestaan. De Amerikanen, die zulke kunsten niet gewoon zijn, zullen staan kijken als gekken en zullen hun laatsten dollar gretig besteden om zulke vlugge kunstenaars in hun vrij verklaarde Staten te houden en aan te fokken.

Hij denkt er daarom aan, om zich te wenden tot 'den braven en wel degelijk gedistingueerden patriot J.D. baron van der Capellen, die, zoo men zegt, gedispicieert is als Ambassadeur deezer Republicq naar de Staten van Amerika te gaan, en dien nieuwlings verklaarden *Excellenten* heer te verzoeken in deszelfs gevolg te mogen worden geplaatst.' Iets dat hij wel gelooft, dat zal gelukken, omdat er geen grappiger en vroolijker zielen in de wereld zijn, dan zij die tot zijn luchtig métier behooren.

Zijne bende van dansers als danseressen, postuurmakers en postuurmaaksters zouden van uitstekend nut zijn om Zijne Excellentie op reis te diverteeren.

Zijne Excellentie, die zich er op beroemt de eerste te zijn geweest onder de leden van dezen Staat, die openlijk de zaak van Amerika heeft durven ondersteunen, en zich tevens beklaagt over o p r e c h t e t r a n e n die hij betuigt voor de goede zaak der Amerikanen gestort te hebben, kan hem, den suppliant Spinacuta, met zijne bende gerust medenemen, want dat vroolijk en luchtig gezelschap kan door allerlei grimassen en posturen de afgesloofde hersens van Zijne Excellentie weder in den vorigen welstand brengen, die zij verloren hebben door 'zijn wonderbaar kundig sisthema van volksvrijheid,' dat hij heeft willen doordrijven.

'Gerustelijk kan Zijne Excellentie zich dus eene spoedige herstelling beloven, daar de blijde vooruitzichten voor zijne vrienden, de Americanen, gestadig zijn patriottisch hart zullen kittelen, dat zich nu ten vollen beloond zal houden voor alles wat hij geleeden heeft, door zich in de Americaansche zaaken te mengen, en de betuiging zou nu gansch overbodig zijn, dat hij gaern voor de belangen van dat volk, zijn leven wilde opofferen.'

Nu nemen beide onderteekenaars nog eenmaal te zamen 't woord, dragen eerbiedig hun zaak en droeve omstandigheden aan 't oordeel der Magistraten van de steden, daar dit jaar nog kermis kan ge-

houden worden, op, en 'smeeken in een of ander opzicht om hunne belangens in gunstige consideratie te neemen.'

Het tijdvak waarin dit bijtend geschrift, op bijzonder fraai papier, in groot formaat het licht zag, wordt voldoende aangewezen door zijn inhoud.

De oorlog, tegen het begin van het laatste vierde gedeelte der 18e eeuw uitgebroken tusschen Engeland en zijne volksplantingen in Noord-Amerika, wekte veel deelneming in ons vaderland. Velen in den lande, en misschien ongelukkig genoeg, trokken partij voor de Amerikanen. 'Men vergeleek den opstand van Amerika met dien van Nederland tegen Spanje.'

Vooral ging men met de Amerikanen mede, omdat zij in overeenstemming handelden met de nieuwere begrippen omtrent de rechten van mensch en burger. Aan de spits dier voorstanders, waartoe gerekend mogen worden de bekende Amsterdamsche burgemeesters Hendrik Hooft en Egbert de Vrij Temminck, naast den pensionaris dier stad van Berckel, vond men Johan Dirk van der Capellen tot den Pol, lid der ridderschap in de Staten van Overijsel.

Van het een kwam men op het ander. Eerst Amerika steunen in zijn verzet, hetzij dan te verdedigen of niet, daarna de nieuwe begrippen van vrijheid en recht op eigen bodem overplanten; dit alles vermeerderde de woelingen binnenslands, en buitengaats konden we met de Engelschen er door gaan vechten, om ten slotte van Frankrijks koning gunsten aan te nemen.

Amsterdam stookte in dien zin. Handelsbelangen gingen boven 's lands welvaart; wanneer de dubbeltjes maar in den zak vloeiden, dan waren de heeren tevreden, en vandaar dan ook dat de zending van den Amerikaanschen ambassadeur Adams door zekere partij zoo uitbundig werd toegejuicht.

We kennen het einde. Een en ander werkte mede om Nederlands kroon en luister voor jaren weg te vagen en te verduisteren; en alleen de bittere les, ons door de Fransche overheersching gegeven, vermocht weer den stroom in zijn vroegere bedding terug te voeren.

De patriotten van gisteren werden vurige orangisten. Zij bogen in het stof voor den eersten Koning van Nederland, waar zij vroeger den laatsten stadhouder hadden verguisd en vernederd.

Waarlijk, er valt uit hetgeen de 'springers en koordedansers' Magito en Spinacuta in hun adres aanvoeren, ook voor het heden te leeren. In vele punten is er overeenstemming tusschen de beide wegstervende eeuwen. De revolutie zit in de lucht. Vrijheid, en gelijkheid, en broederschap, zijn als vroeger, zij het ook in anderen vorm, de woorden waarmede geschermd en gesold wordt, maar men bedenke, dat *vrijheid* welke vrijheid ontneemt, *gelijkheid* welke standen wegvaagt om standen te scheppen, en *broederschap*, welke met den revolver in de hand moet worden verkregen, niets ter wereld gemeen heeft met het ware begrip dier woorden, dan klank en spelling.

's-Gravenhage.

A.J.S.v.R.

Arme vogels.

Ach! Ze hebben het zoo hard, die arme vogeltjes, gedurende den langen, barren winter. Zij zijn zoo gelukkig niet als hun kameraden, de trekvogels, die bij het vallen

der eerste bladeren onze koude streken verlaten om, evenals de rijke aristocraten, in het Zuiden zon en warmte te zoeken. Zij zijn evenals de meesten onzer in de noodzakelijkheid hier te overwinteren, maar de winter, die er zoovelen werkeloos maakt, oefent ook op onze vroolijke zomerzangertjes een ongelukkigen invloed uit. Waar moeten zij zich bergen, waar hun voedsel zoeken, als wijd en zijd een dik kleed van sneeuw aarde, boomen en daken bedekt? Hoe droevig en klagend klinkt dan hun getjilp. Daarom, lieve lezeressen! waag er een minder nette vensterbank of balcon aan, om aan de lieve zangertjes, die door hun getjilp u het mooie weer aankondigen, een goed maal, doch vooral wat drinken aan te bieden. Geloof mij! Zij zullen u dankbaarder zijn dan menig mensch en u op hun eigen manier hun erkentelijkheid betuigen.

De ring.
Novelle van Herbert Stoll.
(*Vervolg en slot van bladz.* 426.)

De avond viel en vorstin Orsoff lag uitgestrekt op haar sofa in een lieve kamer van het Hôtel des Anglais. Zij bevond zich in die aangename phase van beterschap, die een opgewekte stemming, zonder opgewondenheid, bij reconvalescenten te voorschijn roept en de toekomst weder helder en liefelijk doet voorkomen. Zij zag er betooverend uit in het sierlijke huisgewaad van zachte, witte stof en met het schoone glanzende haar, dat in een lossen knoop werd opgehouden. Zij gevoelde zich gelukkig in het bewustzijn schooner te zijn dan ooit.

Daar ging de deur open en trad haar echtgenoot binnen. Zij keek op, sloot haar boek en zag hem glimlachend aan.

'Wel, Henri?'

'Welnu?'

'Wat kijkt gij donker! Kom hier, en vertel mij waar gij geweest zijt en wat gij gedaan hebt. Ik wil die leelijke rimpels op uw voorhoofd niet meer zien.'

De vorst antwoordde niet op deze zoo hartelijke toespraak. Hij trad naar den schoorsteen, nam met de tang het eene stukje hout na het andere, om het doelloos te verleggen, en ging eindelijk met

den rug tegen den schoorsteen geleund staan, voortdurend zijn donkere blikken vestigend op de tang, die hij nog steeds in de hand hield.

'Hebt gij de een of andere teleurstelling ondervonden, Henri?' voer de vorstin met zachte, vriendelijke stem voort. 'Mag ik niet weten wat er aan scheelt? Ik ben nu immers weer flink en gezond?'

'Zoo? zijt gij?' zeide hij, zich met een snelle beweging naar haar toekeerende.

'Ja, geheel en al, gij zoudt mij veel meer kwaad doen door mij wat te verzwijgen, dan door mij zelfs iets onaangenaams mede te deelen.'

'Niettemin deins ik er

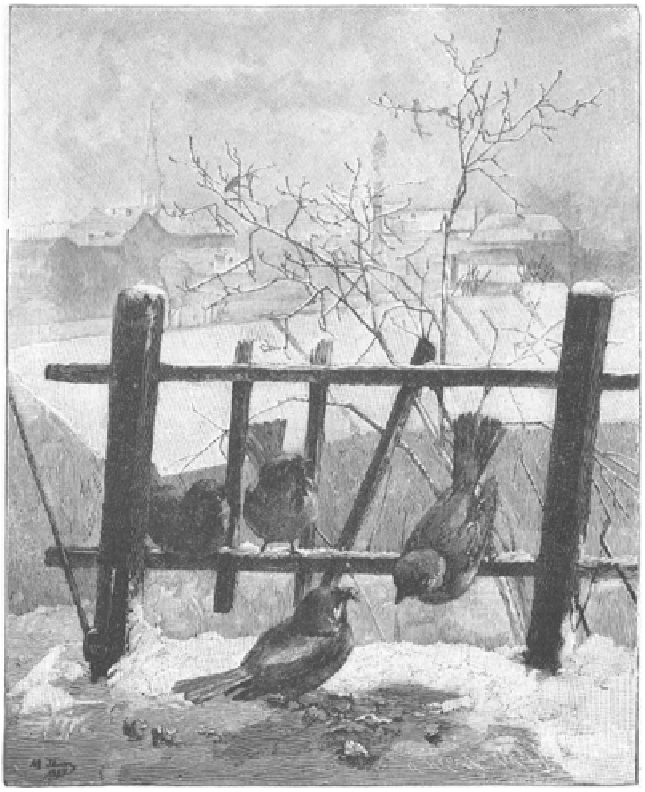

ARME VOGELS! Naar M. Thun. (Zie blz. 451.)

voor terug het u te zeggen.'

De vorstin stond op.

'Gij hebt zeker geld verloren,' zeide zij; 'kom, mijn beste, gij weet toch wel hoe weinig ik daarom geef! Is het dat, Henri?'

'Ach, Helene, zwijg! gij weet wel dat het dat niet is.'

Zij werd doodsbleek.

'Wat is het dan?'

'Helene, ik vrees dat gij er mij om zult leeren haten.'

'Wat is er dan gebeurd? O, mijn God! kijk mij toch niet zoo vreemd aan. Wat hebt gij dan toch gedaan?'

De vorst kwam eenige schreden dichterbij, bleef opnieuw staan en zeide eindelijk met gedempte stem:

'Helene! de jonkman is weg.'

'Welke jonkman?' vroeg de vorstin, vol verbazing.

‘Hoe kunt ge dat nog vragen, Helene! dat begrijp ik niet! Van middag heeft hij Nizza verlaten en is naar Marseille vertrokken.’

De vorstin keek hem medelijdend aan en sloeg teeder haar armen om hem heen.

‘Gij maakt mij bezorgd over u, Henri. Voelt gij u ziek? Uw hoofd gloeit. Weet ge wel goed wat gij zegt?’

‘Ik weet uitstekend wat ik zeg!’ riep de vorst. ‘Gij hebt den ring aan den jonkman gegeven, Gazagnaire geheeten.... Welnu, hij is weg en zal spoedig in Amerika zijn!’

‘Wat voor een ring?’

‘Wat voor een ring! Die kleine ring met turkooizen, waarvan gij mij wijs wildet maken, dat gij hem te Les Pernes verloren hadt. Weet gij nu wat ik bedoel?’ zeide de vorst, elk woord met nadruk uitsprekende.

‘Wat? dien ring, dien ik dat jonge meisje aan den vinger tooverde? Mijn hemel! begint gij nu waarlijk alweer daarover?’

‘Maar, Helene, hij heeft het zelf bekend!’ riep de vorst driftig.

‘Wie heeft er wat bekend en wat heeft hij bekend?’

‘Die Gazagnaire heeft het bekend!’

‘Aan u?’

‘Neen, aan den juwelier.’

‘Ach, ik zie toch, dat ik niet zoo sterk ben als ik dacht,’ zeide de vorstin met zwakke stem, zich achterover latende vallen op de sofa en de oogen sluitende.

De vorst liep inmiddels met groote schreden de kamer op en neer.

‘Ik zal er geen woord meer van zeggen, ik zal er u zelfs geen verwijt van maken, maar één ding zeg ik u! gij zult hem niet meer zien, hij is weg!’ riep de vorst triomfantelijk.

‘Gij zijt waanzinnig,’ gaf zijn vrouw hem met gesloten oogen ten antwoord.

‘Maar rechtvaardige hemel! de zaak is toch zoo duidelijk mogelijk. Waar haalt gij toch den moed vandaan om nu nog te ontkennen?’

De vorstin sprong overeind.

‘Durft gij het wagen,’ riep zij met vlammende blikken, ‘mij te beschuldigen dat ik den ring aan dien Gazagnaire heb gegeven? Aan dien jonkman, welke die kleine voorwerpen uit olijfhout snijdt?’

EEN FIJNPROEVER. Naar E. von Blaas. (Zie blz. 464.)

De toon, waarop zij sprak, deed den vorst weifelen.

'Gij schijnt te weten wien ik meen,' zeide hij echter.

'Natuurlijk weet ik dat, want indien ik mij niet vergis, spreekt gij van een knappen jonkman met een donker uiterlijk, die allerlei houtwerk vervaardigt en in de Rue Pius woont.'

'Juist, dezelfde!'

'Welnu, en wat is er dan met hem?'

'Ik kan slechts herhalen wat de juwelier en de jonkman zelf hebben gezegd.'

'De juwelier? Zijt gij dan werkelijk zinneloos, Henri? Wat voor juwelier bedoelt gij toch?'

De vorst begon nu een wijdloopig verhaal over alles wat in den winkel van den heer Picard was gesproken, over de aanleiding tot zijn bezoek bij dien heer, wat deze van den jonkman had gezegd, kortom, alles wat er was voorgevallen.

De vorstin liet hem zwijgend uitspreken, hetgeen hem veel meer verwarde, dan wanneer zij hem telkens in de rede was gevallen. Zij lag weder achterover geleund met gesloten oogen, zonder naar verontschuldigingen te zoeken of iets te bekennen. Zij wachtte eenvoudig tot hij klaar zou zijn, en toen hij zijne, op zeer onsamenhangende wijze voorgedragene historie had geëindigd, zeide zij kalm:

'En verder?'

'Verder?' herhaalde hij, 'is dat misschien nog niet genoeg?'

'Zoo, hebt gij uitgesproken? Nu, luister dan goed wat ik u zeggen zal: Gij zijt gek!'

'Helene!'

'Gij zegt, dat ik den jonkman kort voor mijn ziekte moet hebben gesproken, omdat hij eerst de initialen niet kende en er mij naar zou hebben gevraagd. Later zou ik hem dan geschreven hebben. Ik heb hem maar eens gezien en ook maar eens geschreven.'

'Aha,' riep de vorst, 'nu komen wij waar wij wezen willen. Jawel, dat weet ik, want ik wierp den brief eigenhandig op het vuur.'

Een kort stilzwijgen volgde. De vorstin drukte haar handen tegen de slapen en scheen hare gedachten te willen verzamelen. Daarop vestigde zij een langen doorborenden blik op haar gemaal, waarvoor deze de oogen nedersloeg.

'Wees zoo goed en ga uit mijn oogen,' zeide zij met een heldere stem. 'Gij zijt zoo volslagen gek, dat ik niet verder met u kan spreken. Ik veracht u!'

Nog nimmer had de vorstin zulke harde woorden tot haar man gericht, en hij was er zoo door uit het veld geslagen, dat hij als verlamd stond. Na een poos van stilte, gedurende welke de vorstin de tranen langs de wangen rolden, stamelde hij berouwvol:

'Helene, ik kan niets zeggen...'

'Het is ook beter dat gij in het geheel niets zegt,' viel zij hem in de rede. 'Deze scènes herhalen zich te dikwijls, dat zeg ik u. Ik wil u alleen nogmaals meedeelen, dat ik slechts eens aan den jonkman schreef, en wel over de initialen; de reden van dat schrijven was... O! daar klopt iemand! zoo gaat het nu altijd... Binnen!'

Een hôtelbediende verscheen in de deur.

'Een jonkman verzoekt Zijn Hoogheid te mogen spreken,' zeide hij met een buiging.

'Ik kan hem niet te woord staan,' zeide Orsoff snel. 'Ik heb op 't oogenblik andere bezigheden... Wacht eens even,' riep de vorst hem nog na. 'Vraag eens wat hij wil. Heeft hij gezegd wie hij was?'

'Neen, Hoogheid.'

'Wees dan zoo goed er hem eens naar te vragen.'

De oppasser kwam al spoedig terug.

'De jonkman zegt, dat Uwe Hoogheid hem wel zal kennen. Hij heet Romané Gazagnaire.'

'Gazagnaire?' riepen de vorst en vorstin tegelijk uit.

De oppasser zette groote oogen op.

'Zeg dat de vorst hem zal ontvangen,' beval de vorstin zenuwachtig.

'Goed, mevrouw,' zeide de bediende en verdween.

'Hij is dus blijkbaar niet naar Marseille vertrokken,' merkte de vorstin op, toen zij alleen waren.

Orsoff antwoordde niet; hij was blijkbaar niet op zijn gemak.

De oppasser kwam weer terug, maar nog steeds alleen.

'De jonkman zegt, dat hij madame niet lastig wil vallen, daar hij alleen Zijn Hoogheid iets te zeggen heeft. Hij verzoekt dus Zijn Hoogheid hem een afzonderlijk onderhoud toe te staan.'

'Niets daarvan,' riep de vorstin uit, 'laat hem binnen.'

Kort daarop werd Romané binnengeleid.

'Goedenavond,' zeide de vorstin beleefd.

'Goedenavond, madame!' antwoordde Romané. Maar onmiddellijk raakte hij in verwarring.

'O! pardon! zijt gij niet de dame, die een paar weken geleden in mijn woning in de Rue Pius een portefeuille bestelde?'

'Juist! hoe komt het dat ik die nog niet ontvangen heb?'

'Ik kon uw order niet uitvoeren, madame. U had mij geen adres gegeven. Bovendien kon ik het ook niet afmaken. U had op de eene zijde een kroon en op de andere initialen besteld. De kroon heb ik gesneden, maar de letters had u mij niet gezegd...'

'Ik schreef er over, maar door mijn ziekte is de brief wellicht verlegd. Ik was namelijk eenigen tijd bedlegerig. Intusschen - hebt gij het roodvonk reeds gehad? Kom liever niet te dichtbij. Blijf wat bij de deur.'

'O, dank u, madame, ik ben niet bang, ook heb ik reeds roodvonk gehad.'

Vorst Orsoff moest erkennen, dat, indien dit alles comedie was, het tenminste verdienstelijk werd gespeeld.

'De initialen zijn H.O.,' zeide de vorstin; 'wacht ik zal ze even voor u opschrijven.'

'O, madame, dank u, ik kan ze wel onthouden,' zeide Romané, terwijl hem het bloed naar het hoofd steeg.

'En wat hebt gij nu met vorst Orsoff te verhandelen?'

Orsoff zat als op heete kolen. Er ontstond een doodelijke stilte. Eindelijk zeide Romané:

'Ik zou mijnheer gaarne afzonderlijk spreken.'

'Dat is volstrekt niet noodig,' antwoordde de vorstin hierop. 'Ik mag alles hooren wat gij hem te zeggen hebt. Denk maar dat ik niet in de kamer ben.'

'Dat zou mij niet gelukken,' zeide Romané.

De vorstin glimlachte bij dit onwillekeurige compliment.

Nu stond Orsoff op en zeide tot Romané:

'Ik verzoek u, mij hier te zeggen wat gij op het hart hebt. Gij hoort dat madame het verlangt.'

Dat was te veel.

'Welnu, dan zal ik spreken!' riep Romané. 'Ik wilde u slechts zeggen, dat de redenen, waarom gij mij uit Frankrijk verwijderen wilt, mij zeer duidelijk zijn...'

'Ah!' mompelde Orsoff, verrast en verlegen.

'Gij - gij hadt de onbeschaamdheid te gelooven,' ging de jonge man opgewonden voort, 'dat ik uw geld aannemen en vrijwillig verdwijnen zou. Jawel! daarmee zou ik mij kunnen troosten. Ik! met mijn ruwe werkhanden! Met deze handen heb ik elke mondvol brood verdiend, die ik ooit gegeten heb, en zij zullen ook verder in mijn onderhoud voorzien; zij passen misschien niet bij uwe fijne witte handen, maar mijn handen zijn ten minste eerlijk, mijnheer! En ik troost er mij mede, dat ik u wellicht eenmaal nog ontmoeten zal op een plaats, waar geen zwakke, bedrogen vrouw zich tusschen ons plaatst om mij in toom te houden, en dan! - o, mijnheer! als gij een hart hebt, ga dan met mij mee, ga met mij mee naar een plaats waar wij vechten kunnen, zooals het mannen betaamt... Wat! daar staat ge nu, en staart mij maar aan, en schijnt niet te begrijpen welk een ellende gij over mijn hoofd hebt gebracht. Gij schijnt niets te beseffen van de smart en vertwijfeling, welke een man als ik lijdt, wanneer hem zijn meisje bedriegt. Het is waar, met u kon ik mij niet meten. Ik had niets om haar aan te bieden dan mijzelven, en gij... gij hadt veel geld, mooie ringen en verleidelijke woorden. Maar van mijzelven wil ik niet spreken. Hoe het mij gaat, kan mij evenveel schelen als wat er met een dooden hond gebeurt. Maar wat zijt gij voornemens met haar? Zij was mij alles op de wereld, en ik zou haar nooit verlaten hebben. Ik zou haar hebben ter zijde gestaan tot mijn laatsten ademtocht... Alles, alles zou ik mij hebben willen ontzeggen, om haar gelukkig te zien. En gij? Wat kunt gij voor het meisje doen? kunt gij haar misschien trouwen? O, mijn God, wat zijt gij een lage schurk!'

De jonkman werd door zijne eigene hartstochtelijkheid overweldigd. Hij zweeg plotseling. Gedurende zijn woordenstroom hadden de beide anderen elkaar met ongeveinsde verbazing aangekeken. De diepe ernst, welke den aanval kenmerkte, deed beiden verstommen. Eindelijk zeide de vorst, te verbaasd om toornig te zijn:

'Spreek ik tegen Gazagnaire?'

'Jawel, die ben ik, en ik...'

'Houd u bedaard! Zijt gij de jonkman, die zich bij den juwelier op de Place Massena aanmeldde om den ring?'

'Juist.'

'Welnu dan, ik zie dat ik zelf een dwaas geweest ben. Maar waarover in duivelsnaam beklaagt gij u toch?'

'Waarover ik mij opwind? Genadige hemel! Hoe kunt gij nog verwachten dat ik bedaard zal zijn? Gij! Jawel, ik moet mij kalm houden en zwijgen, ha ha!'

'Laat mij eens wat zeggen,' zeide de vorstin kalm. 'Gij verlangdet uwen ring terug. Was het een kleine ring, met turkooizen? Maar zeg mij eens, hoe kwaamt gij aan dien ring?'

‘Hoe ik er aan kwam? Ik had hem gekregen van Nanon Dallard.... hij, uw man, zal u dat wel het beste kunnen uitleggen, daar hij het toch was, die hem het eerst aan haar gaf.’

‘Wie is dat, Nanon Dallard?’ vroeg de vorst.

Romané stoof op.

‘Wat? durft gij - gij, mij te vragen wie Nanon Dallard is?’

‘Rechtvaardige hemel! ik ben het, dien hij verdenkt!’ riep Orsoff uit, zich tot zijn vrouw wendende. ‘Maar ik zweer u, jonge dwaas die gij zijt, dat ik dat meisje van mijn leven niet heb gezien!’

‘Zoo, zweert gij dat?’

‘Bij alle heiligen! bij alles wat gij wilt!’

‘Dan hebt gij haar zeker ook dien ring niet gegeven, wel?’

‘Ik? haar een ring gegeven? de kerel is gek!’ riep de vorst schouderophalend en in een fauteuil plaats nemend. Ook de vorstin ging weer zitten en wist niet of zij lachen of ernstig blijven zou. Zij begon echter te lachen, eerst zachtjes, maar toen zoo hartelijk, dat zij met het hoofd tegen den rug der sofa liggen moest en de tranen haar over de wangen liepen; de vorst, zoo licht van hart als hij zich in lang niet gevoeld had, stemde lustig in. Maar dit juist bracht Helene tot bezinning; plotseling werd zij weer ernstig en wierp een waardigen en verwijtenden blik op haar echtgenoot, die deze onmiddellijk tot bedaren bracht en met een beschaamden blik deed zwijgen.

Zij konden gemakkelijk lachen, maar hier voor hen stond een woedende jonkman, dien zij tot bedaren moesten brengen en wien zij opheldering schuldig waren over allerlei noodlottige misverstanden. Nu lachte men hem uit en ieder zei dat hij gek was, de juwelier, en de advokaat Delplan, de burgemeester van Antibes en diens vriend, en nu ook deze voorname russische dame! Wat hij beminde met zijn vurig temperament, dat beminde hij innig en met geheel zijn ziel, als iets dat hem heilig en dierbaar was, terwijl deze rijke, voorname lieden slechts behagen schepten in geld, uitspanningen en misplaatste scherts, terwijl zij met het hoogste en heiligste den spot dreven. Liefde, innig reine liefde, beteekende bij hen niets.... Hij bedacht dit alles en zijn gemoed schoot vol.

‘Ik vraag u duizendmaal om vergiffenis, mijnheer,’ zeide de vorstin; ‘ik lachte omdat ik nu eenmaal lachen of schreien moest. Ik ben door mijn ziekte nog zeer zenuwachtig, maar ik weet zeer goed dat er hier niet te lachen valt. Ik vrees dat gij eenigen grond hebt om boos op mij te zijn. Echter niet op mijn man, want die heeft met uwe kleine Nanon niets uit te staan, terwijl ik niet geheel van schuld ben vrij te pleiten. Het was ondoordacht van mij, maar het meisje zag er ook zoo allerliefst uit. Ik was verrukt over haar, en 't verwondert mij niet, dat gij een weinig jaloersch zijt; doch geloof mij,

jaloezie is een zeer ongelukkige hartstocht, die een mensch tot allerlei dwaasheden kan voeren.

'In Januari ging ik eens wandelen in de omstreken van Les Pernes, en toen ik de kerk van Sainte Marie des Palmiers voorbijkwam, zag ik op de trappen een slapend meisje zitten.'

Romané werd doodsbleek, de kamer draaide voor zijn oogen en het koude zweet brak hem uit.

'Hij valt in onmacht!' riep Orsoff verschrikt uit en vloog uit de kamer, om allerlei hulpmiddelen te halen. De vorstin toonde meer tegenwoordigheid van geest. Zij schoof snel een fauteuil onder den wankelenden man, waarin hij neerzonk, en rukte daarop een venster open, om lucht binnen te laten.

'O, het is niets,' zeide Romané met zachte stem; 'ik heb anders nooit last van flauwten, maar ik heb heden nog niets gebruikt - en de hitte, de opwinding - ik hoop dat u mij wel wilt verontschuldigen.'

De vorstin wuifde hem met het eerste het beste voorwerp dat zij grijpen kon, een krant, verkoeling toe. Romané stond weer op en vroeg, met de hand steunende op den rug van den stoel:

'En toen?'

'Ik stak haar den ring aan den vinger, het was slechts een onschuldige scherts, ik deed het zonder dat zij wakker werd. Natuurlijk zult gij nu wel inzien, dat, indien gij op mijn man jaloersch zijt geweest, uwe jaloezie belachelijk was. Wat had die er mee te maken? Hoe zijt ge op hem gekomen?'

Op dit oogenblik kwam Orsoff met Eau de Cologne terug en zeide, op den drempel staan blijvende:

'Aha! hij heeft zich reeds weder hersteld, zie ik.'

Romané sloeg geen acht op hem, hij keek nog altijd de vorstin argwanend aan.

'Hoe ik op hem kwam?' antwoordde hij, 'Wel, de juwelier sprak van hem en duidde hem mij uit. Maar als de zaak zich werkelijk zoo heeft toegedragen als u zegt, madame, hoe komt het dan, dat uw echtgenoot mij uit Frankrijk wilde verwijderen?'

De beschuldiging, die de jonkman nu tegen den vorst inbracht, was iets nieuws voor de vorstin.

Plotseling viel het haar in, dat Orsoff zelf haar had gezegd, dat zij Gazagnaire niet meer zou zien, daar hij naar Amerika ging. Zij antwoordde dus op Romané's vraag eenvoudig:

'Hoe weet ik dat?'

'Ziet gij wel, madame!' riep hij uit, 'ik wist wel dat gij mij maar wat op de mouw zoudt spelden, om hem te redden!'

Er bestaat voor alles een grens, zoo ook hier voor de kalmte van Orsoff. Hij wilde op den jonkman losstormen, maar de vorstin stelde zich tusschen hen in.

'Wilt gij hem ongemoeid laten, Henri!' riep zij afkeurend. Daarop wendde zij zich weder tot Romané.

'Maar, goede man, wat kan ik u nu nog zeggen, als ge mij toch niet gelooft! Hoe zou ik anders weten dat uwe Nanon op de kerktrappen zat te slapen? Wat heeft zij u dan gezegd?'

'Hetzelfde wat u mij vertelt.'

'Welnu dan?'

‘Ja ja, dat is alles goed en wel, maar ik wil weten waarom ik uit Frankrijk weg moet.’

‘Wie heeft u dat gezegd?’

‘Mijnheer Delplan!’ riep Romané, ‘uw handlanger heeft het mij meegedeeld, of liever, ik heb het uit hem voor den dag geschud.’

‘En ik zal hem niet minder schudden,’ dacht Orsoff met kwalijk verbeten woede. Maar hij had goed praten! De ongelukkige advokaat was niet bestand geweest tegen de krachtige aanvallen van den Provençaal. Waarom wilde deze rijke Russische vorst den armen houtsnijder ook uit zijn land drijven? Delplan, vol ergernis over de hatelijke opdracht, die hem reeds zooveel onaangenaamheden berokkend had, en bevend van angst voor de dreigementen en hevige gesticulatien van zijn vervolger, dacht: ‘Laat het dan maar loopen zooals het wil,’ en had den naam van zijn lastgever genoemd.

Na Romané's mededeeling ontstond opnieuw een pijnlijk stilzwijgen. Orsoff zag in, dat hij zich vergist, belachelijk vergist had.

Het zou toch zoo eenvoudig geweest zijn, als hij geloof had willen slaan aan hetgeen zijn vrouw hem verteld had. Nu had hij zich verschrikkelijk blootgegeven. Onder vier oogen was hij duizendmaal bereid tot zijn vrouw te zeggen: ‘Ik heb verkeerd gehandeld, ik was een jaloersche, verliefde dwaas,’ maar hier, in 't bijzijn van dezen jonkman, die hem zooveel angst had aangejaagd, eene bekentenis af te leggen, vond hij verschrikkelijk. Ja, indien Romané van zijn eigen leeftijd geweest ware, dan had hij wellicht eerder tot hem kunnen zeggen: ‘Vriend, ik heb u verkeerd beoordeeld,’ maar aan dezen jonkman, dit toonbeeld van hartstochtelijke, jeugdige, mannelijke schoonheid, te bekennen dat hij hem als medeminnaar gevreesd had... nooit! En ter wille van de rechtvaardigheid moest dit toch gebeuren. Twee jonge levens hingen er van af. Dit alles verheelde hij zich niet, en het zweet parelde hem op het voorhoofd.

Eindelijk erbarmde de vorstin zich over hem. Zij wendde zich opnieuw tot Romané en legde hem de opeenvolging der feiten nogmaals uit, waarbij zij met groote welsprekendheid alle schuld op zichzelf laadde, haar eigen onvoorzichtigheid en gedachteloosheid breed uitmat en nauwelijks den naam van haar gemaal noemde, uitgenomen dat zij opmerkte, dat hij haar wel wat meer had mogen vertrouwen. Wel is waar was zij wel eens luchthartig geweest, maar...

‘Gij! in 't geheel niet!’ riep vorst Orsoff, geheel in vuur, ‘ik ben alleen een jaloersche gek geweest.’

‘Ja, vroeger misschien wel eens,’ verschoonde de vorstin opnieuw, ‘maar in dit geval geloof ik niet dat de vorst afkeuringswaardig handelde,’ ging zij voort met verhoogden blos en een stem, helder en rein als een klok.

‘Natuurlijk was het een dwaas idée van mij,’ eindigde zij, ‘om een onbekend, slapend meisje een ring aan den vinger te steken...’ Zij zweeg in pijnlijke verlegenheid.

‘Ja, wel eenigszins vreemd, madame,’ zeide Romané zacht.

Drie in vollen bloei staande klaprozen hadden niet donkerder kunnen zijn dan de gezichten dezer drie

menschen. Alle drie zwegen en keken strak naar den grond. Romané begreep nu de toedracht der zaak, ook het motief tot zijne wegzending. Met fijnen tact vermeed hij nu het pijnlijke onderwerp en maakte zich tot zijn vertrek gereed.

'Vaarwel,' zeide hij; 'ik hoop, madame, dat u mijn heftigheid zult willen vergeven, want ik weet, dat ik driftig geweest ben.'

Deze woorden klonken zoo eenvoudig en sympathiek, en Romané's geheele houding was zoo vol waardigheid, dat de vorst er door geroerd werd. Met een prijzenswaardige zelfbeheersching trad hij op Romané toe en zeide:

'Vóór gij vertrekt, moet gij mij zeggen wat ik voor u doen kan.'

'Gij kunt in het geheel niets voor mij doen,'

DE EERSTGEBORENE. Naar J. Verlat. (Zie blz. 464.)

antwoordde Romané brusk. 'Wat zoudt gij voor mij kunnen doen? Door u heb ik het licht van mijn leven verloren; Nanon en haar ouders vervloeken mij als een jaloerschen dwaas en willen niets meer met mij te maken hebben. Ik mag niet meer bij hen in de buurt komen, en gij vraagt nog wat gij voor mij doen kunt!'

Deze snel en hartstochtelijk uitgesproken woorden, opwellend uit de diepte van zijn arm gekweld hart, deden de vorstin in tranen uitbarsten.

'Ik zal zelf naar haar toegaan,' zeide zij.

'Neen, madame, ik moet er nu heen. Aan mij is het, mij voor haar op de knieën te werpen en mij door haar met voeten te laten treden.'

Hij keerde zich om en greep naar den deurknop. Hij tastte echter mis door de tranen, die zijn oog

benevelden. Eindelijk vond hij hem en verliet snel de kamer.

De vorst en de vorstin zaten zwijgend tegenover elkander. De eerste voelde zich diep ellendig. Allen hadden in deze zaak gedwaald, maar allen waren ook gebleken onschuldig te zijn. Hij alleen stond voor hen, met schuld beladen, en dat door toedoen van dien verraderlijken Delplan. Hij wilde er onmiddellijk heengaan en hem zijn verraad verwijten.

De vorstin zat schreiend in haar stoel, gedeeltelijk uit medelijden met den jongen man en ook omdat zij niet wist hoe zij hem helpen kon. 'Mijn liefste! schrei toch zoo niet!' zeide Orsoff zeer deemoedig. De vorstin stond dadelijk op, nam al haar zaken bijeen, boek, handwerk enz., en schreed statig de kamer uit, zonder haar man met een blik te verwaardigen.

Orsoff kookte van woede, niet over zijn vrouw, maar over die Nanon, die er zoo lief had uitgezien, toen zij op de kerktrappen had zitten slapen, over Romané, omdat hij om niets zoo bespottelijk jaloersch was geweest, over de inmenging van dien dommen, babbelachtigen juwelier, en over 't feit, dat hij die biljetten te Nizza had laten aanplakken, over dien ellendigen ring, alleen omdat hij bestond en al dat onheil had aangericht, en niet het minst over dien Delplan. Nadat hij een tijdlang met groote schreden de kamer op en neer had geloopen en zijn toornige opgewondenheid hoe langer, hoe meer was toegenomen, greep hij zijn hoed en ging uit.

Men kan gerust aannemen, dat hij aan zijn plan, om tegen Delplan flink uit te varen, gevolg had gegeven, want eerst na geruimen tijd keerde hij in veel kalmer stemming weder huiswaarts. Hij begreep vooruit, dat het tète à tête aan het diner met zijn vrouw in een niet zeer aangename stemming zou verloopen, maar hij vertwijfelde niet. Helene was zoo goedhartig, en hij nam zich voor, vol berouw te zijn. Ja, meer dan deemoedig zou hij zijn voor zijn zonden, de huichelaar.

Het kameniertje van mevrouw Orsoff, Nathalie, was noch schoon, noch slim. Ware zij met een gezicht vol bedienden-aanmatiging en slecht verholen gevoel van eigenwaarde binnengetreden, de vorst zou haar met een enkel woord hebben vernietigd, maar nu bracht zij haar boodschap over met blijkbare verlegenheid, alsof zij doodelijk bang was om iets tot haar vertoornden heer te zeggen. Zij stamelde dus met nauw hoorbare stem en groote onderdanigheid, 'dat mevrouw alleen in haar kamer wenschte te dineeren.'

''t Is goed,' zeide Orsoff met benijdenswaardige kalmte.

Nog voor het 's avonds 9 uur was geworden, wist iedereen in het hôtel, dat tusschen den Russischen vorst en zijne gemalin eene oneenigheid was ontstaan. De kellners vertelden het aan de dienstmeisjes, deze brachten het, heet van den rooster, aan hare meesteressen, die het op hare beurt aan hare verschillende echtgenooten meedeelden, en zoo deed het nieuwtje, gevleugeld, de ronde.

Later, toen de vorst zijn cigarette gerookt had en zijn krant gelezen, stond hij geeuwend op en begaf zich naar zijn kleedkamer. Op den corridor ontmoette hij Nathalie, in tranen badende.

'O! mijnheer!' stamelde zij, 'mevrouw zegt...' mevrouw zegt...'

'Welnu, wat?' vroeg hij onrustig.

'Mevrouw zegt dat zij vermoeid is en niet gestoord wil worden. Mevrouw heeft zich opgesloten!'

'Goed, goed, ga maar naar bed, Nathalie!' zeide de vorst kalm, d.w.z., hij deed zijn uiterste best om kalm te schijnen.

Ditmaal bleef Helene blijkbaar napruilen, en de vorst maakte zich wijs, dat dit hem niets kon schelen. Hij neuriede een paar airtjes uit operettes, klapte met de vingers en ging naar bed. Alles was hem nu toch duidelijk geworden en van de kwellingen zijner jaloezie was hij gelukkig verlost.

Den volgenden morgen ontbeet de vorstin alleen in hare vertrekken en sloot zich ook verder den ganschen dag op. Te drie uur reed zij uit. Orsoff schoot toe, volgde haar de trap af, nam haar shawl, haar taschje en andere kleinigheden en bracht haar naar het rijtuig.

'O, dank u, doe geen verdere moeite,' zeide zij, zich onverschillig naar hem toekeerende.

'Als ik thuis ben, wil ik niet dat gij u door een bediende naar het rijtuig laat brengen,' antwoordde hij.

Minstens vijf en twintig paar oogen begluurden deze scène.

'Wat kijkt hij norsch!' zei de een.

'Wat ziet hij bleek!' weer een ander.

De vorstin kon niet verhinderen, dat haar man haar van dienst was.

'Rijdt gij niet meê?' vroeg zij, toen hij het portier sloot.

'Ik? meerijden? hoe vraagt gij dat zoo?' vroeg hij, achteruitgaande.

'Waarheen zal ik den koetsier zeggen dat gij wilt rijden?'

'Naar villa Suberbe, als gij zoo goed wilt zijn.' En zich tot den koetsier wendende, riep Orsoff: 'Villa Suberbe; en rijd den langsten weg, daar is het minste stof!'

'Dank u, vorst!' zeide de vorstin koel en gracieus. Orsoff nam zijn hoed af, Helene boog nog eenmaal, en de wagen reed weg.

Niets hinderde den vorst zoo, als dat zijn vrouw hem 'vorst' noemde. Helene wist dat wel en had het met opzet gedaan, ofschoon het haar zelve onaangenaam aandeed. Duizendmaal liever ware zij hem om den hals gevallen, doch dat lieten de omstandigheden nu eenmaal niet toe. Orsoff keerde met een glimlach op de lippen in huis terug. Toen de vorstin terugkwam, ging zij onmiddellijk weer naar hare kamer. Tegen etenstijd werd er aan haar deur geklopt.

'Wie is daar?' vroeg zij.

'Ik ben het,' antwoordde haar man.

'Kom binnen.'

De vorst opende de deur, maar bleef op den drempel staan.

'Ik wilde u maar even vragen of gij voornemens waart, van middag aan tafel te komen,' zeide hij.

'Neen.'

'Goed, dan wensch ik u goedenmiddag; ik ga uit.'

'Gaat gij uit?'

'Ja, ik ga hier of daar dineeren. Adieu!'

Hij wilde heengaan.

'Een oogenblik. Waar gaat gij eten?'

'Dat weet ik nog niet, dat zal ik nog eens zien.'

'Kunt gij niet behoorlijk binnenkomen? Waarom blijft ge daar toch zoo op den drempel staan? Kunt gij de deur niet achter u dichtdoen, zooals het een Christenmensch betaamt?'

'Hm! 't ware te wenschen, dat het dichtdoen van een deur iemand tot een goed Christen kon maken,' antwoordde hij spottend. Hij voldeed evenwel aan haar wensch.

De vorstin keek niet op van haar borduurwerk, maar pikte zenuwachtig voort, zonder er op te letten wat zij eigenlijk deed.

Orsoff trad op haar toe, stond haar een oogenblik aan te zien en boog zich toen voorover, om haar hand te kussen.

'Goedennacht, lieve!' zeide hij zacht.

'Hoe durft gij het wagen!' riep zij, opspringende.

'Op mijn woord van eer, dat weet ik zelf niet,' antwoordde hij, 'maar ik waag het toch,' en hij nam haar teeder in zijn armen en kuste haar herhaaldelijk.

'Henri! wat zijt ge toch ruw,' zeide zij met voorgewende verontwaardiging, maar zonder zich ook maar eenigszins te verdedigen.

'Kom, Helene, zeg dat gij de oude weer wilt zijn!'

'Ik wil niet, ik wil niet!'

Daarop keken zij elkander in de oogen. Orsoff lachte, en zij trachtte tevergeefs een glimlach te verbergen.

'Het doet mij leed, Helene! ik kan u niet zeggen hoe het mij spijt, dat ik u dit heb aangedaan. Ik heb er diep berouw over, dat ik zoo dwaas ben geweest, maar nog veel meer leed doet het mij, dat gij mij niet vergeven wilt en niet weer vriendelijk en goed zijn.'

Zij tikte hem op de wang.

'Wilt gij werkelijk uitgaan om te dineeren?'

'Hm, dat hangt er van af.'

'Ik wil het u vergeven, Henri. Ik weet, dat dit een groote goedheid van mij is, maar ik kan nu eenmaal geen oneenigheid verdragen. Blijf dus thuis, dan eten wij samen.'

'Mijn dank, vorstin!'

Opnieuw keken zij elkander in de oogen en lachten beiden.

'Dat was wel wat wraakzuchtig van mij, vindt gij niet?' zeide Orsoff zacht. Eenigen tijd hielden zij elkander teeder omarmd. Eindelijk zeide Helene:

'Beste Henri, gij staat ver boven mij, dat voel ik duidelijk.'

'Zijt gij bij deze gelegenheid tot die ontdekking gekomen?' vroeg hij lachend.

'Neen, Henri, lach niet, gij zult het zien. Wanneer gij reeds hoog en droog in den hemel zijt, lig ik nog altijd in het vagevuur.'

'Maar, Helene!'

'Ja zeker! gij zult het zien. En beste Henri, *dat* moet gij weten, ik moet het u nog eenmaal zeggen, hoezeer ik u liefheb!'

'En ik u,' zeide hij teeder.

Op dit oogenblik werd er aan de deur geklopt.

'Binnen!' riep de vorstin.

Nathalie verscheen.

‘Mevrouw, die jonge man wenscht u te spreken!’
‘Welke jonge man?’
‘Die donkere, u herinnert u wellicht, die kort geleden hier was.’
‘Die Gazagnaire weer? Mijn God! ik wou dat iemand een middel uitdacht om dien man tot rust te brengen. Hij berooft mij nog van mijn verstand!’
‘Wat wil hij dan nu weer?’ riep Orsoff wanhopig uit.
‘Onzin, Henri! Hoe kunt ge u door een kleinigheid zoo uit uw humeur laten brengen? Het zal weer over dat jonge meisje zijn. Waar is hij, Nathalie?’
‘Ik heb hem in het salon gelaten, mevrouw.’
‘Zeg dat ik dadelijk bij hem kom.’
‘Maar ik niet,’ riep Orsoff gemelijk.
‘Des te beter; gij zoudt ons ook maar hinderen,’ zeide de vorstin lachend. Zij begaf zich naar het salon, waar Romané nauwelijks wachten kon tot zij de deur gesloten had.
‘Madame,’ begon hij met zijne gewone levendigheid, ‘ik ben in Les Pernes geweest! Zij is weg! Zij houden haar voor mij verborgen!’
‘En weet gij niet waar zij is?’
‘Neen, zij vreesden dat ik misschien eens mijn verstand terug zou krijgen en dan opnieuw om Nanon zou komen. Daarom hebben zij haar verstopt. Nu is zij weg! Haar moeder zegt, dat ik haar kind vermoord heb. Ik! haar vermoord! Ik! die elk oogenblik bereid zou zijn mijn leven voor haar op te offeren. Zie mij slechts aan hoe bleek en vervallen ik ben, een schaduw slechts van vroeger! En de vader zette mij bij den arm de deur uit. Mij! die in dat huis welkom was sedert ik als klein kind kon rondkruipen! En hij vervloekte mij! Ja, madame, daar stond hij en vervloekte mij!’
‘En hebt gij hem dan niet gezegd, dat gij hadt ingezien ongelijk te hebben!’
‘Ik kon geen woord uitbrengen,’ zeide Romané, zich met zijn grooten katoenen zakdoek het zweet van het voorhoofd wisschende. ‘Ik liet alles lijdelijk toe. Het meisje schijnt in een klooster te zijn.’
‘En wat deed haar moeder?’
‘Och' zij moet zich aan haar man houden. Nu kom ik bij u, madame, en u om de hulp smeeken, die u mij beloofd hebt. Gij zult mij wel zeer lastig vinden, en ik ben het misschien ook wel... ik ben half waanzinnig.’ Hij steunde zijn hoofd tegen den muur en brak in hevig snikken los.
‘Zij zal sterven!’ jammerde hij.
‘Ik ben u alle hulp verschuldigd, die ik verleenen kan,’ zeide de vorstin bedaard, ‘en ik ben van harte gaarne bereid u die te verleenen; zeg mij slechts wat ik doen kan. Natuurlijk moogt gij het meisje niet laten sterven. Morgen ga ik met mijn man weer naar villa Violette en overmorgen zal ik naar Les Pernes rijden. Ik zal alles doen wat ik kan, daarop kunt gij u verlaten. Kent gij de villa aan den weg naar Frepis, dicht bij den weg die naar Les Pernes leidt?’
‘Zeker, dat witte huis!...’
‘Juist; wilt gij nu zorgen u overmorgen vroeg

aldaar te vervoegen, dan zullen wij te zamen naar Les Pernes rijden.'

'O, madame! ik ben u hartelijk dankbaar, maar wat zal u wel van mij denken, dat ik u zooveel last veroorzaak?'

'Ik denk in het geheel niet aan u, maar aan dat arme kind, dat ik een genoegen had willen doen... Gij zult zien, dat ik niet zal rusten voor en aleer zij uw vrouw geworden is.'

'Ach!' riep Romané, 'dat zal nu wel nooit meer gebeuren. Ik wilde haar alleen nog maar zeggen, hoe lief ik haar heb en hoe braaf... welk een engel zij is; en dan kan ik heengaan en mij verdrinken.'

'Dan kunt gij doen wat gij wilt, dat is slechts een kwestie van smaak,' antwoordde de vorstin; 'alleen zou ik u raden, daarover eerst de meening van het meisje te vragen. Dus tot aanstaanden Dinsdag op villa Violetta!'

Zooals altijd, kostte het niet weinig moeite, den jongen houtsnijder kwijt te raken. Het was zóó moeielijk hem te troosten en een hart onder den riem te steken, dat de vorstin steeds weer opnieuw haar redeneeringen moest beginnen voordat hij eindelijk, geslingerd tusschen hoop en vrees, vol enthousiasme voor de edele vrouw, het hôtel verliet.

'O, Henri!' riep zij uit, 'ik

EEN INTERESSANT NIEUWTJE. Naar E. Ravel. (Zie blz. 464.)

vreesde dat ik hem nooit weg zou krijgen! Maar werkelijk, ik ben er vol zorg over, want als het mij niet gelukt een huwelijk tusschen die twee tot stand te brengen, zal

ik een gevoel hebben alsof ik de kwade fee in het sprookje was. Gij moet mij helpen, mijn beste!'

'Welnu, laten wij hen dan samen laten trouwen!' riep de vorst uit.

'Ja, gij houdt dat voor zoo gemakkelijk, maar wie kent al de bezwaren, die zich nog daartusschen kunnen plaatsen? In elk geval heb ik een zware verantwoordelijkheid op mij geladen en ben ik zedelijk verplicht voor het arme, jonge paar te doen wat ik kan.'

Zij zette hem haar plan uiteen; hij luisterde aandachtig toe en was verrukt over hare echt vrouwelijke scherpzinnigheid.

Den volgenden dag verhuisden zij naar de villa en den dag daarop meldde Romané zich 's morgens om zes uur reeds aan, zoodat hij vier volle uren van angst en vrees moest doorleven, voordat de vorstin gereed was. Om tien uur reed de equipage voor.

'Moet de jonkman mede in het rijtuig?' vroeg Orsoff zachtjes.

'Natuurlijk,' zeide Helene beslist.

'Naar Les Pernes, zoo snel mogelijk!' beval Orsoff den koetsier in het Russisch, en de wagen snelde voort. Tusschen velden en rozenboschjes, in welke laatsten men enkel knoppen kon ontwaren, daar de rozen reeds in de vroegte waren afgesneden, door groepen van geurende pijnboomen en langs prachtige wijnbergen, kronkelde zich de stoffige straatweg voort. In het dorp Les Pernes stonden de eenvoudige landlieden aan hunne deuren en gaapten nieuwsgierig de schitterende equipage aan, die door het dorp vloog en waarin zij, tot hunne niet geringe verbazing, den aan hen allen zoo welbekenden Romané Gazagnaire ontdekten.

Eindelijk had men het laatste huis van het dorp bereikt en fluisterde Romané: 'Nu zijn wij er vlak bij.'

Het rijtuig hield aan den kant van den weg, onder een paar schaduwrijke kurkeiken, stil, en allen stegen zwijgend uit, Romané en de vorstin met kloppend hart, en de vorst hardvochtig genoeg om te vreezen, dat de minste of geringste aanleiding hem in een zeer ongepast gelach zou doen uitbarsten. Romané was koortsachtig van onzekerheid, en de vorstin, die de hoogst geplaatste personen in haar salons had ontvangen, geraakte bij de gedachte aan de ontmoeting met die eenvoudige landlieden geheel van haar stuk.

'Gij moet hier blijven,' zeide zij tot Romané.... 'Welk pad moet ik inslaan? Goed, ik begrijp het;

dáár, dat kleine, grijze huis. Zijt gij er wel zeker van, dat de vader om dezen tijd op het veld is? Moet ik aankloppen of zoo maar naar binnen gaan?'

'Klop eerst aan, madame, en treed dan maar, zonder op antwoord te wachten, binnen. Maar ik moet met u meegaan,' riep hij met een plotselinge opwelling, 'zij zijn anders misschien brutaal tegen u, en dan zoudt u niets kunnen uitrichten.'

'Houd hem bij u, Henri, ik zal eerst alleen gaan.'

'Goed, lieve. Vergeet niet, Gazagnaire, dat gij ons beloofd hebt u in onze maatregelen te schikken. Wat wilt gij nog, Helene?'

OP WEG VAN GENEZING. Naar M. Henri Cain. (Zie blz. 472.)

De vorstin fluisterde hem in het oor: 'Henri, hoor eens, ik ben niets op mijn gemak, ik vrees dat ik zal gaan schreien.'

'Wel, kindlief, dat zou juist de meeste uitwerking hebben,' zeide Orsoff lachende.

Helene lachte nu ook. Zij nam zorgvuldig haar japon op, want in dit hoekje van de wereld waren de binnenwegen lang niet in dien idealen toestand, waarin de groote heirbanen zich verheugden. Zij stapte snel op het huisje toe, waarin zij weldra verdween.

Romané scheen haar uitblijven een eeuwigheid toe; hij zat op de trede van het rijtuig en bedekte

het gelaat met de handen, zich er in het minst niet om bekommerende, wat de koetsier of palfrenier van zijn gedrag zouden denken. Deze lieden echter bevestigden de waarheid van het spreekwoord: 'zoo heer, zoo knecht.' Het waren goedhartige menschen, die geen vlieg kwaad deden en zich ook niet verder aan den droefgeestigen jongen man lieten gelegen liggen.

De vorstin bleef in werkelijkheid niet lang weg, en Romané sprong zenuwachtig overeind, toen hij toevallig opkeek en hare elegante gestalte uit het huisje zag komen. Met een sprong vloog hij haar tegemoet.

'Nu?' vroeg hij bevend.

'Alles gaat goed,' antwoordde zij zacht en met stralende oogen. 'Ik heb het adres en gij zult haar zien en spreken. De strijd is dus reeds half gewonnen. Maak echter in 's hemels naam geen leven hier, want als haar vader u zag, zou hij u te lijf gaan, geloof ik.'

Romané kon zich echter niet bedwingen een slip van haar shawl te grijpen en te kussen. 'O, wat zijt gij goed, wat zijt gij goed,' zeide hij bewogen.

'Het ging niet gemakkelijk,' zelde Helene, een zucht slakende, 'maar ik heb niet anders verdiend en het is billijk, dat ik de gevolgen van mijne onbedachtzaamheid ondervind. Enfin, het is doorstaan.'

'En wat zeide haar moeder?' ondervroeg Romané verder, toen zij naar het rijtuig gingen.

'Haar moeder zou het liefst hier heengevlogen zijn om u aan haar hart te drukken, maar ik geloof dat zij bang is voor haar man. Wij beiden hebben hem met tranen in de oogen gesmeekt, om u toe te staan Nanon te ontmoeten, maar hij zweeg, en zoo hebben wij dan maar aangenomen dat hij zijn toestemming gaf.'

'O, wat zijt gij goed!' riep Romané nogmaals uit.

Plotseling riep een zachte, bevende stem Romané's naam. Het was Nanon's moeder, die het huis uitgeslopen en hen tusschen de boomen gevolgd was. Zij viel Romané om den hals, snikte het uit, kuste hem teeder en verweet hem, dat hij zoo slecht geweest was. Zij zeide hem hoe zwaar Nanon onder dit alles had geleden, en hoe zij zelf hem weer als haar zoon wilde liefhebben, als hij haar slechts haar kind frisch en gezond terugbracht. Romané schreide eveneens als een kind, drukte haar telkens en telkens weer aan zijn borst en gaf haar alle lieve namen, die hem in de gedachten kwamen.

'Ik moet mijn kind terughebben, booswicht, die gij zijt!' riep de oude vrouw.

'Morgen,' verzekerde Romané.

'Morgen? Neen! morgen niet; over weken heb ik haar misschien eerst weer terug. Niet voordat zij weer frisch en blozend is als vroeger, dat zeg ik u, en misschien dat vader u dan ook vergeven zal.'

'Als zij mij maar vergeven wil,' zeide Romané, met een beklemd gemoed.

'Groot kind dat gij zijt! Waarom is zij dan zoo vervallen en heeft zich door haar hartzeer haars vaders toorn op den hals gehaald, als zij u niet liefhad? Maar gij moet haar trouwen, Romané. Wanneer gij beiden eenmaal getrouwd zijt, dan is al mijn zorg vergeten. Later zult gij misschien leeren beseffen, hoe braaf, hoe trouw en hoe rein zij altijd geweest is. Wat waar is, is en blijft waar. Hoe kan men zich toch dingen in het hoofd halen en geloof slaan aan iets dat niet bestaat?'

'O! zeker kan men dat,' zeide de vorstin met een zuchtende toespeling op haar gemaal.

‘Zoudt gij misschien willen beweren dat gij nooit gecoquetteerd hebt, kleine schelm?’ fluisterde Orsoff haar in 't oor.
Maar de vorstin bracht spoedig het gesprek in een andere richting.
‘Nanon bevindt zich in 't asyl van het klooster der zusters van Maria,’ zeide zij, ‘daar kunnen wij dadelijk heenrijden. Het is niet ver hier vandaan. Vindt gij niet, Henri?’
‘Het is zes uren ver,’ zeide Orsoff.
‘Slechts vijf,’ riep Romané.
‘Ja, veel meer is het niet,’ bevestigde Nanon's moeder.
Orsoff bleef dus met zijn bewering in de minderheid en moest toegeven.
‘Naar het asyl der grijze zusters,’ beval hij zijn koetsier.

Nanon zat in de kloosterkeuken en schikte geurende viooltjes in een mandje, toen een der zusters binnentrad met de mededeeling, dat vorstin Orsoff haar wenschte te spreken.
‘Vorstin Orsoff?’ zeide Nanon, ‘die ken ik niet.’
‘Nu, ga toch maar naar haar toe, zij is in den tuin en wacht op u.’
‘Maar wat kan zij van mij willen? het is zeker een vergissing.’
Zij legde echter haar viooltjes ter zijde en ging naar den tuin. Aan de deur ontmoette zij de abdis.
‘Kom, kind,’ zei deze vriendelijk lachend, ‘eene voorname dame wil u spreken. Laat ik u eerst eens bekijken! doch gij ziet er altijd even helder en knap uit. God zegene u, mijn kind!’ Zij kuste het jonge meisje met moederlijke teederheid en keek haar met vochtige oogen aan.
Waar Nanon ook kwam, overal ondervond zij liefde en hartelijke belangstelling. Maar in het klooster had zij tevens haar smart meegebracht en het innig medelijden van al de zusters ondervonden. En nu wist de goede abdis, dat het lieve kind een nieuw geluk tegemoet ging.
‘Ga naar den tuin, kind, de dame wacht op u onder den grooten vijgenboom.’
Nanon ging.
De vorstin zat, waar de eerwaarde moeder haar verlaten had, op een houten bank in de schaduw van den ouden, eerwaardigen boom. Toen zij Nanon zag aankomen, slaakte zij een kreet van schrik; zij sprong op en zeide:
‘Zijt gij Nanon?’
‘Ja, madame.’
De vorstin breidde hare armen uit.
‘Kom bij mij, lieve; ik heb zooeven uw moeder gesproken, zij deelde mij uwe verblijfplaats mede, - ach, mijn kind, wat zijt gij bleek en mager geworden!’
Bij deze vriendelijke woorden begon Nanon te schreien, en de vorstin schreide met haar mede. Wat had die kleine ring met de blauwe steentjes een onheil gesticht!

'Uwe moeder is gezond,' ging de vorstin voort, 'en heeft mij opgedragen u vele groeten en kussen van haar te brengen. Ook vader is wel... hij houdt zooveel van u. Wat zou aan zijn liefde voor u iets kunnen veranderen?'

'Ik ben u zeer dankbaar, madame,' zeide Nanon verlegen.

'Laten we hier wat gaan zitten, Nanon! Zóó, kom dicht naast mij. Maar wat zijt gij bleek geworden! Wat hebt ge met uzelve gedaan? En wat zijn uwe poezele kleine handjes wit en dun geworden! Toen ik die vroeger zag, waren ze mollig en zoo bruin als de pootjes van een eekhorentje.'

'Ja, madame.'

'Maar gij moogt geen madame tegen mij zeggen, lieve Nanon! Gij moet mij eene booze, gedachtelooze heks noemen, en misschien zult gij dat later ook wel doen, als ik u alles gezegd heb. Want gij hebt mij veel te vergeven, Nanon, ik heb heel dwaas gehandeld. Maar zijt gij niet nieuwsgierig te weten hoe en waar ik u het eerste heb gezien?'

'Waar dan, madame?'

'Ik zal het u zeggen, maar zie eerst eens even hier. Ik heb iets voor u mêegebracht, iemand gaf het mij voor u.'

De vorstin nam een klein pakje uit haar zak. Nanon nam het, bekeek het aan alle kanten, betastte het en werd zeer bleek; zij keek de vorstin aan en zag, dat Helene's zachte grijze oogen in tranen zwommen.

'Maak het eens open,' zeide Helene.

Nanon gehoorzaamde met bevende handen en trillende lippen. Het was de turkooizen ring. De vorstin liet haar geen tijd tot spreken, doch nam Nanon's hand, met ring en al, in de hare en zeide:

'En hij! hij verlangt zoo naar u! hij is even bleek en mager geworden als gij, en dat alles om zijn kleine Nanon. En vader en moeder weten het en vinden het goed, dat hij u terugziet. Zij zijn met hem verzoend en alles is opgehelderd en in orde gebracht.'

Zij legde haar arm om den hals van het meisje en Nanon snikte een tijdlang stil aan haar borst.

Eindelijk hief Nanon haar hoofd op en zeide, met haar roodgeschreide oogen de vorstin aanziende:

'Maar nu weet ik nog altijd niet, wie mij den ring gegeven heeft.'

'Romané weet het reeds, en al de anderen ook. Nu zal ik het u ook zeggen, lief kind,' zeide Helene en vertelde Nanon nu de geheele toedracht der zaak.

'Ik ben dus van alles de schuld,' zoo besloot zij haar verhaal. 'Maar ik wilde daarmee niemand leed berokkenen, al ben ik het, door wie gij zooveel hebt moeten lijden.'

Op dit oogenblik naderden zachte schreden op het pad, maar Nanon lette er niet op; haar hoofd was over den ring gebogen en zij luisterde aandachtig naar elk woord der vorstin; zij geloofde nog altijd niet aan de mogelijkheid van met Romané te trouwen, maar het deed haar toch goed te hooren, dat hij haar nog liefhad, zoo peinsde zij en hoorde eensklaps de vorstin zeggen:

'Ik had u toch gezegd te wachten, tot ik Nanon alles zou hebben meegedeeld.'

'Ach, madame, ik kon onmogelijk langer wachten,' antwoordde een andere stem.

Nanon sprong overeind, en de scène, die nu volgde, zullen wij wel niet uitvoerig behoeven te schilderen. De twee jongelieden waren te gelukkig, om een woord te

kunnen uiten, te aangedaan, om op het verledene terug te zien of zich om de toekomst te bekommeren. Alle jaloezie, elk misverstand, alle bittere gedachten en booze woorden waren vergeten! Het geheim van den ring was nu immers opgehelderd, zij hadden elkander teruggevonden en lagen vol zaligheid in elkanders armen.

Helene was stil heengegaan; zij had zich naar de plaats begeven, waar een zeker vroolijk, luchthartig gefluit de aanwezigheid van haar gemaal verried. Zij sloop zachtjes achter hem en stak haar arm door den zijne, terwijl zij een zucht van verlichting slaakte.

'Ah! zijt gij het, Helene? Wel! hoe staan de zaken?'

'Alles is in orde. Gij kunt u geen voorstelling maken van het geween, gekus en gesmeek om vergiffenis. Ik kon het niet langer uithouden, Henri. Er is toch in de wereld niets schooner, dan zich na een twist weer met elkander te verzoenen. En dan te moeten denken dat er iemand is, die niet half zoo lief en goed voor mij is...'

Deze wenk was al te duidelijk, dan dat Orsoff hem niet zou hebben begrepen.

'Ja, Helene, ook ik heb u nog om vergiffenis te vragen, en ik doe het van ganscher harte. Ook ik verlang er naar u te kussen, geloof mij! maar er bij te schreien? - neen, dat zou ik niet kunnen, waarlijk niet! Hoe zou ik ook, terwijl mijn hart zoo vroolijk en gelukkig gestemd is!'

Beiden gingen zij een poos, gezellig keuvelend, den tuin op en neer.

'Zouden zij niet haast klaar zijn met mekaar?' vroeg Orsoff lachend.

'Dat zal zoo gauw niet gaan, mijn waarde; wij zullen nog wel wat moeten wachten. Ik geloof, dat ik ook nog eerst met de moeder-overste zal moeten spreken, eer wij Nanon kunnen meenemen.'

'Doe dat dan nu, dan hebben zij nog wat meer tijd om hun gemoed voor elkaar uit te storten. Maar Helene, zeg eens, vindt ge 't niet belachelijk van dien Gazagnaire om van zoo'n kind zoo jaloersch te zijn? Wel, zij schijnt wel een soort van half-god van hem te maken, en het verwondert mij, dat zij hem niet aanbidt! Zoudt gij denken, dat er voor haar nog een ander man op de wereld bestaat buiten haar onvergelijkelijken Romané? Zou dit onschuldige kleine ding óók coquetteeren met elken man, die er een beetje goed uitziet, zooals... nu, zooals sommige dames uit de groote wereld?'

Helene trok haar arm uit den zijne.

'O, natuurlijk is Romané zeer dwaas geweest,' zeide zij blozende, 'maar dat is een fout die aan zijn leeftijd eigen is. Als hij jaloersch, heftig, hartstochtelijk is, dan is hij ten minste jong, en dat verontschuldigt hem. Maar men neemt algemeen aan, dat de mannen met de jaren wijzer worden, intusschen...'

'Helene, lieve! willen wij ook omkeeren?'

'Zooals gij wilt, Henri!' En toen hij zweeg, vervolgde zij:

'Dat was een onaardige opmerking van mij.'

'Een scherpe zelfs.'

'Ik heb er spijt van!'

‘Werkelijk? Weet gij wat gij zijt, Helene? een klein, ondeugend vrouwtje!’

‘En gij, Henri, nu, gij weet wel dat ik u liefheb zooals gij zijt, en ik u niet anders zou wenschen.’

‘Pas op!’ zeide hij, want terwijl zij naar hem opzag, struikelde zij bijna over een zwaren boomwortel. ‘Het is beter dat gij mij weder een arm geeft. Ik ben wel niet meer zoo jong, zoo krachtig, ik ben wel niet zoo schoongebouwd als die jonge man daar ginds, evenwel...’

Zij greep zijn arm, niet met één, maar met beide handen.

‘Gij praat onzin, beste!’ zeide zij, ‘laat ons niet meer aan die twee denken, zij zijn nu gelukkig, en zijn wij het ook niet?’

‘Maar 't was toch *mijn* ring, dien gij weggaaft, Helene,’ zei Orsoff met voorgewende afkeuring.

Zij glimlachte, schudde het hoofd en gunde hem voor ditmaal het laatste woord.

Een fijnproever.

Wat heerlijke meloenen, geel als goud, geurig, sappig, frisch, en dan wat 'n druiven, oranjeappelen, vijgen en perziken, de rijke vruchtenschat van een zuidelijk land, waar de inhoud onzer kostbare delicatesse-winkels zoo maar langs de straat bijna te geef wordt aangeboden.

Die oude rijke heer in zijn bonte kleeding, met de schitterende ringen aan de vingers, kon ook niet aan de verleiding weerstand bieden; deftig staat het zeker niet aan een kraampje bij den openbaren weg vruchten te koopen, maar.... wie oefent de grootste tooverkracht op hem uit, de verleidelijke vruchten of wel de niet minder aantrekkelijke koopvrouw? Zij ziet er ook heel anders uit dan onze Roosjes en Sientjes, die haar appelen en peren al schreeuwend en tierend aan den man trachten te brengen.

Wat staat zij daar schilderachtig in haar sierlijke kleeding, die er geheel op berekend is haar schoonheden te doen uitkomen; hoe coquet steken haar kleine voeten, die menige engeische of hollandsche dame haar benijden kon, in de bevallige muiltjes; wat komen die bloedkoralen van haar ketting frisch en helder uit op haar licht olijfkleurigen hals! De gouden ringen trekken als van zelf de aandacht op haar schelpvormige oortjes. Het dikke, zware haar kroest zoo natuurlijk om haar zuiver rond gelaat. Is het studie of natuur, die haar prachtig gevulden arm met de fijn gevormde vingers op de eenvoudige houten tafel laat rusten? Maar wat vooral zoo betooverend werkt, dat zijn haar fluweelachtige oogen, die nu eens dwepend voor zich uitzien, dan onder hun scherp geteekende wenkbrauwen vonkelen kunnen vol schalkschheid en ondeugd; voeg daarbij de bonte, schitterende kleuren van haar costuum, en beken dan, dat er wel jonger en vuriger harten dan die van den ouden fijnproever door haar in vuur en vlam konden worden gezet.

Maar zij weet het wel, de slimmerik, dat zij de beste reclame is voor haar waar. Ik wed dat de oude heer, die de meloen zoo teeder aan zijn hart drukt, de lekkere vrucht dubbel betalen moet, zonder dat hij vermoedt, dat haar lieve lachjes en geestige blikken in den koop mede begrepen zijn. Straks, als hij heengaat, zal zij er hartelijk om lachen hoe zij den ouden gek heeft beetgehad! Kwamen er meer zulke dwazen, dan zou zij haar vruchten bijna tegen Noordsche prijzen kwijt kunnen raken, en als

onze snoeper thuis zich tegoeddoet aan zijn meloen, zal zij hem zeker nog eens zoo lekker smaken, als zij hem de bevallige verkoopster opnieuw voor den geest brengt.

De eerstgeborene.

Een eerstgeborene!

Welke moeder voelt haar hart niet kloppen van vreugde, als zij denkt aan de onvergetelijke oogenblikken, toen voor het eerst moedervreugd haar hart vervulde, toen het kind van zooveel angstige verwachting, van zooveel bidden en hopen, eindelijk in haar armen rustte.

Met hoeveel verrukking staart zij dan het rustig slapende wichtje aan! Is er een schepseltje mooier en frisscher, molliger en levendiger dan het hare? Zoete weelde van het moederhart, onverschillig of zij vorstin of dagloonersvrouw is; wanneer zij haar eersteling aan de borst drukt, voelen alle moeders zich even trotsch, even gelukkig. Mochten zij dan ook niet het grootste voorrecht genieten, hun echtgenoot te hebben verblijd met een eerstgeborene?

Geen wonder dat haar oogen vroolijk fonkelen, dat haar lippen teeder lachen, als zij het kostbare geschenk des hemels in haar hand houden, dat haar hart stil een bede fluistert om Gods zegen te vragen over het dierbare pand, haar toevertrouwd, ten einde het moeilijke werk van zijn opvoeding tot een goed einde te brengen; maar geen wonder ook dat, hoe menig kind dien eerstgeborene ook moge volgen, het moederhart toch op geheel bijzondere wijze aan dien eersten lieveling blijft hangen, niet omdat hij schooner, geestiger, beter is dan de anderen, maar omdat zij hem het langst heeft liefgehad, omdat hij haar het eerste leerde wat het heet, zich moeder te voelen.

Een interessant nieuwtje.

Wat dat nieuwtje wezen mag? Belangrijk moet het toch stellig zijn, want in dit barre weer, terwijl de sneeuw in dichte vlokken om hem neervalt, terwijl de wind hem scherp in het gelaat snijdt, terwijl zijn beide gezellen, het aardige jongske en het vlugge hazewindje, krimpen van de kou, heeft de vader een courant aan de kiosk gekocht, en, niet kunnende wachten tot hij tehuis is, blijft hij bij het flikkerende licht van een lantaarn staan en zoekt met een snellen blik langs de kolommen. Ha, daar staat het, en nu vergeet hij alles rondom hem; werktuiglijk houdt hij de parapluie en het touw, waaraan het hondje bevestigd is, vast, en verdiept zich in de lezing van het interessante nieuwtje.

Wat is het? Een beursbericht, een advertentie een bulletin over de ziekte van den een of anderen grooten heer, het verslag van een rechtszitting, een moord- of diefstal-bericht? Is hij persoonlijk er bij

betrokken, of doet alleen groote nieuwsgierigheid hem de straat tot een leeskamer maken?

Wat het ook zijn moge, voor de gezondheid van het kind en het hondje hopen wij, dat zijn lectuur in den kouden winteravond niet al te lang dure en het interessante nieuwtje gauw uitgelezen mag zijn.

Willy's leed.
Oorspronkelijke schets.
(*Vervolg en slot van bladz.* 440.)

'Willy, kom eens hier!'

Het was papa, die mij op zekeren dag tot zich riep. Met één sprong was ik aan zijn zijde.

'Hoe oud ben je al?' en papa keek mij onderzoekend aan.

'Acht jaar!' antwoordde ik met trots, terwijl ik mijne kleine gestalte zooveel mogelijk uitrekte.

'Te drommel! Dan wordt het hoog tijd dat er aan schoolgaan voor je wordt gedacht!' ging papa voort. Heel mijn ziel moet uit mijne oogen hebben gekeken, toen ik vader aanzag.

Naar school gaan? Net als de jongens die ik zoo dikwerf had benijd! Naar school gaan, om er te leeren, ja, maar ook om er jool te hebben! Had Jack mij niet meermalen op een guitenstuk, dáár uitgehaald, vergast!

Ik keek vol verwachting naar vader, doch zeide verder niets, maar keek alleen naar Mientje, mijn zusje. Een akelig vermoeden van wat hiervan het gevolg kon zijn, wierp een ijzige koude over mijne blijde verwachting.

'Maar... Mientje dan?... Die heeft dan niemand om mede te spelen?...' kwam het eindelijk van papa's lippen. Ik stond beteuterd van haar naar mijn vader te kijken en waagde het eindelijk te zeggen:

'Mientje speelt toch bijna altijd alleen!.... Ik mag bijna nooit met haar meespelen!...'

'Omdat jij... groote jongen!' - die loftuiting die mij anders trotsch zou hebben gemaakt, joeg mij nu vrees aan - 'altijd je zin doordrijft en nooit iets wil doen dat zij prettig vindt!' klonk het hard van vaders lippen. Ik voelde tranen opkomen, want dit verwijt was onverdiend. Als Mientje een goede bui had, was ik letterlijk haar slaaf! Het eene oogenblik deed ik dienst als huisknecht, dan weer als geneesheer, ja verlaagde mij soms tot schoorsteenveger!... al naar dat haar luim het haar ingaf.

Ik wist echter dat vader een vijand was van tranen en deed dus mijn best ze te verbergen.

Voor het oogenblik scheen vader niet gezind zich over zijne voornemens uit te laten en zocht ik dus mijn toevlucht in den tuin.

Acht dagen is een groote spanne tijds voor een kleinen jongen, die in verwachting zit. Toch kwam ik ze door, terwijl de heerlijke tijding, dat ik den Maandag die komende was naar school zou gaan, mijn geduld beloonde.

Toen die dag dáár was, verkeerde ik in de grootst mogelijke spanning; het was of ik een voorgevoel had dat het een dag van zaligheden, maar ook van verdriet zou worden.

'Een nieuwe jongen!...'

Ziehier de kreet die mij begroette bij het betreden van den tempel der wetenschap.
'Wat is hij klein!...'
'Wat kijkt hij benauwd!...'
'Net een meisje... met die blonde krullen!...' dit waren de op- en aanmerkingen, die mij tegenklonken uit den mond van kinderen, groot en klein, die zich rondom mij hadden geschaard. Doch de monstering was nog niet ten einde.
'Is dat je Zondagsche broek?' vroeg er een uit den hoop, terwijl hij dit derde deel van mijn toilet met minachting bekeek. Ik werd vuurrood.
Opeens stond de schrikkelijke waarheid mij voor oogen, dat ik er 'heel anders' uitzag dan zij die om mij heen stonden geschaard. Waar ik mijne blikken wendde, ik zag nette boordjes, heldere buisjes, schoone aangezichten. Ik, arme knaap, stond alleen daartusschen met het pijnlijk bewustzijn dat ik een uitzondering maakte op die algemeene netheid. Niemand had naar mij omgekeken dien gedenkwaardigen morgen en ik zelf was te zeer vervuld geweest met mijne nieuwe vooruitzichten, om mij om mijne kleeding te bekommeren.
Ik begon aanvechtingen te krijgen om mij uit de voeten te maken en keek van rechts naar links, als een in het nauw gedreven hondje.
In mijne verlegenheid deed ik een greep naar mijn zakdoek, doch vermeerderde hiermede, o jammer! mijn pijnlijken toestand; hij zag zoo zwart als roet.
'Ajakkes!...' luidde het afkeurend rondom mij, en ik besefte het heillooze van dit slecht gekozen hulpmiddel. Mijn zakdoek toch had dienst gedaan voor allerlei zaken, en ik voelde mijne wangen gloeien bij het zien van den toestand, waarin hij zich bevond.
Opeens doorstroomde een weldadig gevoel mijne aderen; een hand legde zich beschermend op mijn lokkig hoofd. Ik keek op en zag een lief meisjesgelaat naar mij toe gebogen.
Het was een oogenblik of niet háár, maar moeders hand mij had aangeraakt, en met een gevoel van dank wendde ik mij tot deze zuster der barmhartigheid, die mij zoo onverwacht ter hulpe werd gezonden. Het bleek, dat zij de juffrouw was die mijne schreden moest leiden op het pad der wetenschap, en ik geloof dat zij besefte wat er in mij omging. Een warme kus vulde aan wat reeds hare aanraking voor goed had bewerkt.
'Hoe flauw!... Hij laat zich kussen!' hoorde ik zeggen, doch dit deerde mij niet.
Nu ik wist niet meer alleen te staan tegenover de overmacht, herkreeg ik mijn ouden moed en keek ik onversaagd rond.
Dat ik hiermede beteren indruk teweegbracht dan met mijne angstvallige houding van daareven, was merkbaar uit hetgeen volgt.
'Kun je al lezen?' vroeg een jongen die naast mij stond.
'Al lang!' was mijn antwoord, en ik zegende op dat oogenblik vaders volharding, die mij den weg had gewezen door dit kreupelbosch der eerste kennis.
'Hoe oud ben je dan wel?' klonk het opnieuw, terwijl men dichter om mij heen drong en mijne niet zeer groote gestalte monsterde.

'Acht jaren!' zeide ik met trots.

'En wie heeft je geleerd?'

'Mijn papa!'

Het mooiste, fijnste pak kleeren zou niet die uitwerking hebben teweeggebracht, die het bewustzijn mijner kennis deed.

Tot nu toe had mij alle moed ontbroken om op mijn beurt met een vraag uit den hoek te komen; nu durfde ik haar doen.

'Kun je scheepjes maken?' vroeg ik aan den jongen die het mij het lastigst had gemaakt, want ik had een voorgevoel dat ik blijken zou alleen te staan op dit pad van kennis.

'Nee!... jij?...' klonk het iets minder overmoedig uit zijn mond.

'Ja!' was mijn antwoord, 'en ik zal het je leeren, als je wilt!' voegde ik er bij, edelmoedig elk gevoel van wraakzucht onderdrukkende.

'Graag!' riep hij, en mijn succes, een veel schitterender dan ik had durven droomen, was gemaakt.

Niet zoodra was de leertijd voorbij en had de juffrouw mij met een goedkeurenden blik en een: 'je hebt braaf je best gedaan, Willy!' de klasse uitgezonden, of een koor bestormde mij:

'En nu je scheepje?'

Eene uitlegging volgde, dat tot het maken van mijn schip eenige materialen benoodigd waren, en dat ik die van huis zou medebrengen.

'Vergeet het niet?'

'Neen!'

'Dag Willy, dag Willy!' klonk het van alle zijden, en ik wist dat ik mijn terrein had veroverd.

Toen stapte ik naar huis; wel is waar was onze meid de eenige die ik op mijn debut kon onthalen, doch dit deed minder ter zake. Zij stelde er het grootst mogelijke belang in en beloofde mij voortaan hare hulp bij het maken van een beter toilet vóór ik naar school ging.

Een heerlijk tijdperk brak een jaar na mijn schooldebut voor mij en mijn zusje aan; papa deelde ons mede dat wij eene juffrouw zouden krijgen. Dit was voornamelijk ten behoeve van mijn zus, die, zooals papa meende, te veel aan zich zelve was overgelaten.

Een prettige drukte volgde die nieuwstijding. De logeerkamer werd ingericht voor de nieuwe huisgenoote, en mijne zus en ik hielden beraadslagingen over het al of niet aangename van haar komst.

Instinctmatig begrepen wij, dat wij een deel onzer vrijheid stonden te verliezen.

'Papa zegt, dat ik toch alles mag doen wat ik wil!' was het besluit waartoe mijne zus was geraakt.

'Ja!' lichtte ik haar in; 'maar je moet ook doen wat de juffrouw zegt! Bij ons op school moet dat ook gebeuren!'

Mijn zusjes gelaat betrok.

'En... as ze niet hebben wil dat ik met water of met zand knoei?' vroeg zij uitdagend.

'Dan mot je et laten!' zeide ik op beslisten toon.

'Dan ga ik naar papa!...' riep, half in snikken uitbarstend, mijne zus; 'bij hem mag ik doen wat ik wil!'

Ik was voor niets zoo bang als voor eene uitbarsting, want die viel gewoonlijk in mijn nadeel uit. Ik kreeg de schuld, en ook nu trachtte ik dit onheil te voorkomen door mij ijlings uit de voeten te maken.

Dat de komst van onze juffrouw dergelijke geschillen stond te vereffenen, hoopte ik wel in die dagen; zekerheid omtrent deze gelukkige wending van zaken ontving ik echter eerst, toen ik kennis met haar had gemaakt.

Mijn eerste indruk voorspelde mij niets dan goeds; uit heel haar wezen lachte mij liefde voor kinderen tegen, alsmede de tact om er mede om te gaan, en zij had al spoedig ons kinderhart gewonnen. Vooral ten opzichte van mijne zus mocht dit eene merkwaardigheid worden genoemd. Misschien doorzag de juffrouw, dat ons leiding had ontbroken, ook dat dit gemis meer nadeel aan mijn zusje's dan aan mijn karakter had gedaan. Zij had veel geduld met haar. Meen echter niet, dat ik daardoor werd vergeten!

Neen! als bij ingeving scheen onze juffrouw te raden, dat ik op andere wijze had geleden door moeders vroegtijdigen dood; dat 'liefde', die zoo hoog noodige factor in het kinderleven, mij was onthouden. Het was zeker daarom, dat zij mij in ruime mate de hare schonk.

Wanneer zij 's avonds mij kwam toedekken, dan verliet zij mij nimmer zonder een kus op mijn voorhoofd te hebben gedrukt, en het kwam mij voor, dat ik dan zachter, rustiger sliep. Ik voelde dat ik niet meer alleen stond, niet meer verlaten was, en elken morgen verheugde ik er mij in dàt de juffrouw er was.

Wat kon zij vroolijk zijn en opgewekt, en hoe goed wist zij zich op ons kinderstandpunt te plaatsen.

Ons beknorren deed zij slechts in een zeer enkel geval, wel ons terechtwijzen. Knorren was eigenlijk ook niet noodig; want hoe het kwam weet ik niet, maar hare wijze van met ons om te gaan, deed den aandrang van kwaaddoen wijken.

Vooral mijne zus gaf treffende blijken dat de invloed, dien de juffrouw uitoefende, goed was. Al het lieve, het aanvallige, dat tot nu toe had gesluimerd, kwam tot zijn recht. Het was voor het eerst dat ik haar met broederlijk welgevallen gadesloeg.

Die indruk scheen wederkeerig. Ook mijne zus bekommerde zich meer om mij dan vroeger, ja, ging zelfs zoo ver van nu en dan eens iets te doen dat zij wist dat mij genoegen zou verschaffen.

De juffrouw onderhield op allerlei wijzen onze betere verstandhouding.

'Willy is je eenigste broeder!' zeide zij herhaaldelijk, 'en is altijd heel aardig voor je!'

'Dat is hij niet! Hij plaagt mij altijd!' was dan het pruilend antwoord van mijne zus.

De juffrouw trok dan steeds mijne partij: 'Willy is een jongen!' zeide zij dan, 'en heeft niet altijd lust in meisjesspelletjes. Daarom moet jij ook eens iets doen wat hij prettig vindt!'

Op een anderen keer weer luidde het:

'Ik zie jullie nooit eens vriendelijk naar elkaar kijken! Kom, geef elkaar eens een hartelijken kus!'

Ach! het was alles zoo waar wat de juffrouw zeide: mijne zus en ik waren eenvoudig gewoon elkaar als onvermijdelijke noodwendigheden te beschouwen, doch er bestond tusschen ons geen liefdesband, wij kenden elkander niet.

Dat mijne zus wel wat voor anderen overhad, wist ik niet vóórdat de juffrouw er mij opmerkzaam op had gemaakt, dat hare natuur niet kwaad was; ik merkte

het eerst op, nadat de juffrouw het onder mijne aandacht bracht.

Ik begon te bespeuren dat mijne zus er heel aardig kon uitzien. Als hare oogjes tintelden van pleizier, haar fraai glanzend haar netjes was opgemaakt en zij vroolijk ronddribbelde, dan vond ik haar zelfs allerliefst. De trek van ontevredenheid, die haar gelaat ontsierde, verdween dan ook meer en meer.

Misschien was de betere indruk, dien zij maakte, ook voor een deel toe te schrijven aan de meerdere zorg die er aan haar toilet werd besteed. Mijne zus liep nu niet meer, als vroeger, dagen achtereen met hetzelfde jurkje, doch zag er altijd proper en net uit.

Soms kwam zij met de juffrouw mij uit school halen, en dan vroegen Jack en de andere jongens den volgenden dag:

'Komt je aardige zusje weer, Willy?'

Dat hadden zij vroeger nooit gevraagd.

Mijn zusje begon er nu naar te verlangen dat ik thuiskwam; zij stond mij gewoonlijk op te wachten en kibbelde niet meer zooveel met mij. De juffrouw was bij alle geschillen onze bemiddelaarster en wilde volstrekt, dat wij die bijlegden.

En welk een vreugdedag was de Zondag! Dan kregen wij kinder-visite en was de juffrouw onuitputtelijk in het uitdenken van spelletjes. Soms liet zij ons komedie spelen! Dan waren Jack en ik de helden van het stuk en zat mijne zus vol vroolijke pret toe te kijken.

Gelukkige tijd! Helaas, maar al te spoedig vervlogen! Een bittere stonde brak aan: de juffrouw moest voor familiezaken naar huis, en met háár verdween al het gezellige, huiselijke, vriendelijke.

Mijne zus zocht opnieuw haar troost bij papa en ik leidde, als vóór haar komst, hetzelfde, eenzame leven.

Alleen de hoop, de zekerheid die ons werd voorgespiegeld, dat juf zou terugkomen, hield mij staande. Dan zou alles weer anders worden; koud en ongezellig als onze huiskamer mij nú voorkwam, zou door hàre tegenwoordigheid weer alles beter worden.

Allerlei blijken van liefde en toegenegenheid bleven ons aan haar persoon herinneren. Nu eens was het een geschenkje voor mijne zus, dan weer voor mij, dat zij ons toezond, tot eindelijk op zekeren dag de heuglijke mare tot ons kwam:

'De juffrouw komt terug!'

Het viel mij op, dat zelfs papa verheugd scheen over dit feit. Want het was door zijn toedoen dat onze tuinkamer versierd werd met een keur van mooie bloemen; ongetwijfeld een welkomstgroet van zijne zijde.

Alleen Mientje droeg, sedert het bericht van jufs terugkomst, meer dan ooit eene pruilende uitdrukking op haar gelaat. Ik verwonderde mij hierover en vroeg, toen ik met haar alleen was: 'Ben je niet blij, Mien, dat de juffrouw terugkomt?'

'Neen!' gaf zij stug ten antwoord.

Ik keek verbaasd naar haar verstoord gezicht, doch deed verder geene moeite, haar om uitleg te vragen. Alles, zoo meende ik, zou wel terechtkomen, als onze goede Engel er maar weer was! Toen zij opnieuw in ons midden stond en als vanouds bij het naar bed gaan mij kwam toedekken, en ik haar kus weer voelde op mijn voorhoofd, was het of haar weggaan slechts een booze droom was geweest.

Helaas! Mijne kinderoogen zagen het kwaad niet, dat in dien tijd was ontkiemd. Mijn zusje was opnieuw onder de ziekelijke toegevendheid van papa geraakt, en had

veel verloren van het aantrekkelijke, dat haar van lieverlede was gaan kenmerken. Zij pruilde weer over allerlei zaken, nam gedurig de wijk naar papa en beklaagde zich bij hem over allerlei denkbeeldige grieven.

Toch was de genegenheid, die de juffrouw voor ons koesterde, niet verminderd of afgenomen, veeleer in omvang toegenomen. Ik zag hoe de verandering, die zij bij mijne zus waarnam, haar smartte, en jong als ik was, toch leed ik met haar. Soms meende ik tranen in hare oogen te zien; vroeg ik echter naar de reden, dan zeide zij slechts:

‘'t Is niets, beste jongen! Alles zal wel beter worden!’

Het zal ongeveer eene maand na ‘jufs’ terugkomst zijn geweest, dat op zekeren nacht een booze droom mij kwam kwellen; ik droomde namelijk dat onze juffrouw wegging. En ditmaal niet om redenen, die van haarzelve uitgingen en haar weer in ons midden zouden terugbrengen, doch die haar onherroepelijk van ons afvoerden.

Toen ik in den vroegen morgenstond ontwaakte, was mijn kussen vochtig, en bij mijn opstaan en onder het aankleeden voelde ik mij zoo rampzalig mogelijk.

Gelukkig dat de zon mij kwam vertroosten. Toen hare stralen vroolijk mijn kamertje binnendrongen en mij het vooruitzicht op een halven vacantiedag kwam verblijden, waaraan zich de zekerheid paarde, dat de juffrouw een of ander plan zou hebben bedacht om ons ontspanning te geven, toen... ziet!... toen trad allengs mijn booze droom op den achtergrond.

Geheel vrij van een beangstigend gevoel bleef ik echter nog niet. Zelfs toen ik onder het aankleeden, jufs vluggen stap hoorde en zij mijne kamer betrad en zeide: ‘Willy! Wil ik je eens wat prettigs vertellen?’ antwoordde ik wel gretig: ‘Graag, juf!’ doch toen zij voortging: ‘Mientje en ik zullen je van school halen en daarna naar Jack's mama gaan om te vragen of hij met ons mag!’ was zij te gehaast en te zeker dat de tijding, die zij mij bracht, eene welkome was, om op te merken dat ik minder opgetogen was dan anders.

Ik vond dit gelukkig; de openbaring toch van mijn boozen droom zou veel hebben bedorven van het genot dat ons wachtte. Want het plan van de juffrouw was om met ons naar de bosschen te gaan en ons koffie-uur in de open lucht te houden. Heerlijke dag vol zonneschijn en genot, dien wij tegemoet gingen! In mijne herinnering zult gij blijven voortleven!

Allen, de juffrouw niet uitgezonderd, genoten wij. Men had mij als wegwijzer aangesteld, en met mijn zakdoek aan mijn wandelstok gebonden, liep ik fier voorop als de leider van den troep.

Berg op, berg af ging het onder vroolijk gekout. Onze handen vol bloemen plukkend, ginder weer ons verpoozend op een plekje dat tot neerzitten uitlokte en den meegebrachten voorraad eer aandoende, waren wij telkens in bewondering over de overschoone natuurtafereelen, die de omgeving ons aanbood.

Alleen mijne zus bracht een wanklank in ons genot.

‘Ik wou veel liever zijn thuis gebleven!... bij Papa!...’ luidde het op pruilenden toon.

AFSCHEID. Naar O. von Thoren. (Zie bladz. 472.)

De juffrouw gaf haar een kus en wij jongens lachten haar uit.

'Mag ik als ik thuis kom met zand spelen?' vroeg zij telkens.

Dat spelen met zand was mijn zusje's grootste liefhebberij, doch het kruis van onze juf en de meiden. Een vuile boel was er gewoonlijk het voorspel van, want de zandhoop, die in onzen tuin lag, moest met water worden overgoten om het kneedbaar te maken; mijne zus kreeg dan gewoonlijk natte voeten en maakte zich schromelijk vuil. Daarom zeide ook nu weer de juffrouw:

'Je weet dat ik het niet prettig vind!'

Mijn zusje hield vol: 'Papa wil altijd wel dat ik het doe!' en om haar tevreden te stellen zeide de juffrouw:

'Wij zullen zien! Als wij gegeten hebben gaan wij allen te zamen naar den tuin en zullen daar nog een heelen boel pret maken!'

Mientje was tevreden gesteld. Vol van het genotene betraden wij onze woning. Zooals zeer dikwijls het geval was, aten wij ook ditmaal alleen met de juffrouw, doch de een had dit, een ander weér dat te vertellen; bovendien, Jack's tegenwoordigheid vermeerderde de gezelligheid, zoodat er aan tafel-discours geen gebrek was.

Na ons middagmaal haastten wij, kinderen, ons naar den tuin, terwijl de juffrouw zich na eenigen tijd bij ons kwam voegen.

'Mag ik nu den zandheuvel natmaken?' was mijn zusje's eerste vraag, en zij plaste weldra druk met water en liet Jack en mij aan onze spelen over.

Op een zonnigen dag volgt zeer dikwijls een koele avondstond, en de juffrouw, die zeer bezorgd voor ons was, had reeds nu en dan gezegd: 'Kinderenlief, het wordt koud! Wij moeten naar huis!'

Vooral om mijne zus, die luchtig gekleed was, maakte zij zich ongerust.

'Wil Mientje met mij naar binnen gaan en alles voor de thee klaarzetten?' vroeg zij, mijn zusjes bloote armpjes met haar schort bedekkend.

Tot mijne verwondering stemde Mientje met dit voorstel in, en vroolijk dartelend zagen Jack en ik haar aftrekken.

Toen wij eenigen tijd daarna binnenkwamen, vroeg zij juist aan de juffrouw of zij naar boven, naar papa mocht?

De juffrouw gaf hare toestemming.

Mijn zus bleef lang weg; zelfs nadat Jack was vertrokken en ik mijne boterhammen had gegeten, zagen wij haar nog niet verschijnen.

'Willy, ga jij eens naar boven en vraag of Mientje wil komen, want het is reeds over haar bedtijd!' zeide de juffrouw.

Ik liep vroolijk zingend de trappen op. Toen ik echter papa's kamer naderbij kwam, hoorde ik Mientje's klaagtonen, en bij het openen van de deur legde zich eensklaps een ijskoude nevel over mijn warm opgewekt gevoel, het was of ik mijn droom opnieuw ging doorleven.

Wat zou, wat moest er volgen?

Papa liep in groote ontroering de kamer op en neer. Mientje bracht onverstaanbare klanken voort en riep nu en dan klagend, dat de juffrouw 'niet lief' voor haar was geweest.

'Weet jij daar iets van?' vroeg papa, zich opeens naar mij wendend, terwijl hij mij onderzoekend aanzag.

Ik ontkende ten stelligste alles wat Mientje had gezegd. Papa scheen echter geen waarde aan die verzekering te hechten, althans hij nam Mientje op zijne knie, trachtte haar te sussen en zeide tot mij:

‘Zeg aan de juffrouw, dat ik Mientje wel te bed zal leggen!’

Met dit overstelpend bericht betrad ik onze tuinkamer, en toen ik het de juffrouw mededeelde zag ik haar verbleeken en de tranen in haar oogen komen. Om mijnentwille echter scheen zij zich goed te houden. Toen ik naar bed ging ontving ik met weemoed haar kus.

Zou mijn droom uitkomen? Zou de juffrouw ons werkelijk gaan verlaten? Misschien, neen zeker om niet weer terug te keeren? Ik beefde voor het antwoord en schreide mij in slaap.

Ach! dat ik niet weer ontwaakt ware. Dan was ik niet in opstand gekomen tegenover de wereld en hen die mij het naast waren! Aan het ontbijt was ik met de juffrouw alleen. Ik zag aan haar gezwollen oogleden, dat ook zij had geschreid, misschien wel niet had geslapen ook. Wij aten stilzwijgend ons ochtendmaal.

Na het ontbijt zond de juffrouw mij naar boven met het dringend verzoek papa te mogen spreken; zij meende terecht, dat één enkele uitlegging voldoende zou zijn.

Toen ik boven kwam, vond ik mijn zusje druk aan het spelen, zij was als vanouds op haar eigen terrein.

Ik bracht mijne boodschap over.

Papa begaf zich naar zijn schrijfbureau, wierp snel eenige woorden op het papier, deed het geschrevene in eene enveloppe, en beval mij dit aan de juffrouw te overhandigen.

Het toeval wilde dat ik bij de lezing tegenwoordig was. Zonder acht te geven op mijn kleinen persoon, las de juffrouw halfluid, maar toch voor mij verstaanbaar, met bevende stem: ‘Onvoorziene omstandigheden roepen mij van huis, en daar ik voornemens ben mijne kinderen mede te nemen, is uwe tegenwoordigheid hier overbodig! Gelief mij op te geven wat ik u schuldig ben?’

Het briefje ontviel aan juf's handen; zij was doodsbleek geworden.

‘Weggezonden!...’ riep zij uit met de handen voor het gelaat. ‘Als belooning voor al mijne liefde en zorg!...’

Ik snelde op haar toe: zij drukte mij snikkende aan haar borst.

‘Willy, beste jongen!’ vervolgde zij... ‘ik ga heen!...’

‘Het is alles Mientje's schuld!... alles!...’ riep ik vol wanhoop: ‘maar ga daarom niet heen, lieve juf, ga niet heen!’

‘Het moet!’ antwoordde fier de juffrouw. Ik zag dat zij diep gekwetst was en het grievend onrecht, dat haar was aangedaan, in al zijn om vang voelde.

Toch scheen zij nog eene poging te willen aanwenden om papa tot betere gedachten te brengen. Zij zette zich op haar beurt tot schrijven en belastte mij met de overbrengst.

‘Daar, beste jongen!’ zeide zij, ‘geef dat aan papa!’

Vergeefsche tocht! Vergeefsche moeite! Papa keek het briefje wel niet juist onverschillig in - ik zag dat zijne handen beefden en dat hij telkens van kleur verschoot - de trek evenwel, dien ik zoo goed kende, vertoonde zich ook nu weder op zijn gelaat en voorspelde geen goeds.

'Vraag aan de juffrouw hoe laat ik de vigelante zal laten voorkomen?' was hetgeen hij mij tot antwoord opdroeg.

Ik ontstelde. Klein als ik was, besefte ik volkomen het hartelooze, onmeedoogende, dat die woorden inhielden.

Toen ik beneden kwam, moet de juffrouw uit mijne verwarring reeds een en ander hebben begrepen, want zij vroeg met een strak gelaat:

'En wat zeide Papa?'

Hoe kon ik haar papa's antwoord anders dan stotterend overbrengen?

'Hoe laat wilt ge het rijtuig hebben?...'

Was het niet of papa haar verjoeg! Zij! onzen beschermgeest!

Jufs trillende lippen zeiden genoegzaam hoe diep, hoe smartelijk haar gevoel was getroffen.

'Zeg dat ik over twee uren gereed zal zijn!' was al wat zij zich verwaardigde te antwoorden, en geen woord, geen verwijt kwam over hare lippen.

Zij nam mij mede naar boven en liet mij helpen bij het pakken van haar koffer. Nimmer zal ik dien ochtend vergeten. Ik was mijzelf niet. Alles beefde en trilde aan mij van loutere verontwaardiging! Papa leek in mijn oog een tiran... een monster; ik voelde vrees, ontzetting voor hem. En mijn zus? O! zoo men beter besefte, hoe gevaarlijk het is hartstochten wakker te maken bij kinderen!... Als ik aan háár dacht, balde ik de vuist.

Kon het wel anders? Mijn kinderlijk vertrouwen was ruw geweld aangedaan! De wereld leek mij een woestenij, waar hardvochtigheid den teugel vierde.

Doch wien deerde mijn verdriet? Jufs koffer werd opgeladen, en al wat ik vermocht, was mij schreiend in hare armen te werpen.

'Vergeet mij niet!' riep zij uit.

'Nooit, beste juf, nooit!' was mijn antwoord, terwijl ik mij aan haar vastklemde. Zij wikkelde zich met aandoening los. Toen de deur zich sloot en ik het rijtuig hoorde wegrollen, wierp ik mij snikkend op de canapé. Hoelang ik daar gelegen heb, met mijn gelaat in de kussens verborgen, weet ik niet. Eerst toen men mij kwam zeggen dat papa mij boven bij zich riep, stond ik op en strompelde de trappen op.

'Ben je niet naar school?' vroeg papa, en die vraag, die in gewone tijden niet zonder siddering zou zijn tegemoet gezien, liet mij nu koel en onverschillig.

'Neen!' antwoordde ik stug.

Mijne verontwaardiging over het onrecht dat ik had zien plegen, overmeesterde alle vrees.

'Dan kun je ook best wat met Mientje spelen!' zeide papa, doch ik barstte los:

'Met Mientje? Met dat ondeugende, leelijke kind, dat dingen vertelt die niet waar zijn! Dat doe, dat wil ik niet!'

Voor het eerst in mijn jong leven liet papa mij begaan. Hij scheen de diepte van mijn verlies te beeffen, en in dit enkele geval zich in mijn gevoel te kunnen verplaatsen. Mientje, die van hem naar mij om uitleg van dit raadsel keek, ontving dien niet. Hare houding werd dan ook iets minder overmoedig; misschien voelde zij instinctmatig het gestichte kwaad.

***

Hoe ik verder den dag van jufs vertrek doorkwam weet ik niet. Het oude, ongezellige, koude leven lag als een last voor mij, en mijn verdriet was zóó groot, dat ik na eenige dagen ziek werd ten gevolge van een aanval van koorts. De dokter werd gehaald, en toen hij voor mijn bedje stond, hoorde ik hem op bedenkelijken toon tot papa zeggen:

‘Er moet iets zijn gebeurd, waardoor het ventje ernstig is geschokt!’

Papa's antwoord luidde:

‘Hij trekt zich het heengaan van onze juffrouw erg aan.’

De dokter vroeg niet verder, schudde alleen meewarig het hoofd, en legde met medegevoel zijn hand op mijne blonde lokken, die vochtig over mijn verhit voorhoofd lagen verspreid. Vermoedde hij misschien welk ruw geweld mijn innigst, mijn teederst gevoel was aangedaan?

De ziekte wilde niet wijken, trots doktorale hulp en medicijnen. Ik bleef koortsig, onrustig. Kwam papa naar mij kijken, dan keerde ik mijn hoofd naar den muur, en sprak men over mijn zusje, dan raakte ik gansch en al opgewonden.

‘Laat haar weggaan!... Laat haar niet bij mij komen!’ riep ik telkens uit als zij zich maar vertoonde, en men hield haar van mij af.

's Nachts, als ik meende alleen te zijn, gaf ik lucht aan mijne droefheid, weeklaagde, en riep beurtelings om ‘juf’ en om ‘moeder’.

Helaas! geen harer verscheen.

‘Kun je hem niet eens van huis zenden?’ zeide op zekeren dag de dokter, ‘want zoo gaat het niet!’

Hij betastte mijn mager geworden armen en keek mij vol aandacht in het kleurloos gelaat.

Was het door papa's bemiddeling of was het Jack's mama, die het plan had geopperd? Daags na de uitspraak van den dokter werd mij medegedeeld, dat ik naar háár zou gaan.

Ik was te zwak om te demonstreeren of om mijne blijdschap te kennen te geven, maar liet met mij doen wat men goeddacht. Veel meer dan dat men mij in een groote plaid wikkelde en voorzichtig de trappen afdroeg, weet ik niet. Buiten stond een rijtuig en daarin bevonden zich Jack en zijne moeder. Deze nam mij liefdevol aan hare zijde en liet mijn kloppend hoofd rusten op haar schoot; Jack hield mijne heete, koortsachtige handen in de zijne.

O! welk een zaligheid, mij door liefde en teedere zorg omgeven te weten!

Nadat ik in Jack's huis was gedragen, legde men mij in een koele tuinkamer, waar het geurig rook naar bloemen, en waar rust mij tegenademde.

Hier sliep ik voor het eerst weer mijn natuurlijken slaap. Toen ik wakker werd, kwam Jack's mama mij iets brengen. Wat het was weet ik niet, maar het smaakte overheerlijk.

Onder dit gezegende dak, waar liefde haar zetel had, werd ik weer gezond, en toen de dag kwam dat ik naar huis zou gaan, zeide Jack's moeder:

'Willy, beste jongen! Al ga je nu heen, je tehuis heb je hier! Kom hier zooveel als je moogt, al is het ook alle dagen! Zul je dit goed onthouden? Ik heb het je papa ook gezegd en zijne toestemming gevraagd.'

Dit laatste voegde zij er met nadruk bij.

Met dit vooruitzicht verliet ik minder wanhopend, dan anders het geval zou zijn geweest, hare woning, en toen ik tehuis kwam, voelde ik mij niet zoo ellendig als ik had gedacht. Had het gebeurde papa wellicht de oogen geopend, en was het daaraan toe te schrijven, dat hij minder koel, minder onverschillig voor mij was? Ook mijne zus vond ik in haar voordeel veranderd. Zij was niet meer de onbeperkte alleenheerscheres, en het scheen dat iets meerdere genegenheid voor mij bij haar was ontwaakt.

Wat mij echter het meest verheugde, was het zien van jufs kleine gedachtenissen. Wie ze voor mij had bijeenverzameld weet ik niet, wel dat ik ze allen terugvond. De lichtende plek, waarop ik droomend bleef staren, was de korte tijd van hare tegenwoordigheid bij ons aan huis. Zij had mij leeren kennen hoe goed het ons is, wanneer 'liefde' ons omringt.

Zal ik haar ooit weerzien? Zal ik het wenschen? Oude wonden zouden worden opengereten, oude grieven te voorschijn treden, nu door de hand des tijds met het vlies der vergetelheid bedekt.

Tot één besluit nochtans heeft mijn kinderleed mij gevoerd:

Indien in latere tijden mij den zegen mag worden geschonken van kinderen de mijne te noemen, dan zal het mijn heilig streven zijn mij dien zegen waardig te maken.

Het beste tijdperk van het leven moet hen niet alleen tot een gezegende leerschool, maar ook tot een E d e n worden gemaakt. Naar dit levensstadium, van waar zij de volle levenszee zullen insteken, moeten zij met verheffende gevoelens kunnen terugblikken als naar een tijdperk, door liefde geheiligd.

Gelukkig, driewerf gelukkig het kind, dat dit doen kan! Hem is een erfdeel geschonken, veelomvattender dan rijkdom, meer veredelend dan eer of grootheid!

Dat erfdeel zal van hem op de zijnen overgaan, en bij dien overgang blijken te hebben gewonnen inplaats van te hebben verloren.

Op weg van genezing.

Wie kent ze niet, die zoete uren, gevolgd na een ernstige ziekte, als met de herstellende krachten de levenslust weer langzaam toeneemt en de belangstelling in de dagelijks terugkomende kleinigheden van het leven terugkomt, als het doorgestane lijden niets anders meer is dan een pijnlijke herinnering aan nachten zonder rust, aan dagen vol pijn en angst, alleen verzoet door de zorg en liefde der omstanders? Wat een genot dan ook, over die droevige dagen te spreken! Is het herdenken van doorgestane ellende dan niet later het grootste geluk, wanneer dat leed tot het verledene behoort en geen droevige sporen heeft nagelaten? Men wordt niet moede, te hooren van hetgeen in dien tusschentijd gebeurd is; er is immers zooveel wat men miste, zooveel wat men ons verborgen hield.

Op meesterlijke wijze heeft de Fransche schilder dat langzame terugkeeren van de poorten des grafs tot het volle, rijke leven in zijn schilderij afgebeeld. Die twee lieve, jonge vrouwen hebben veel in te halen; de zieke luistert vol aandacht, de andere is gelukkig het oude vuur weer in de oogen harer vriendin, hoe verzwakt zij ook zijn

moge, te zien opflikkeren. Zij heeft ook zoo gevreesd, zoo gebeefd; geen wonder dat beider hart dankbaar klopt, nu die zieke zoo goed vordert op den weg van beterschap.

Gedenkdagen in 1892.
(Ingezonden door K.V.)

	jaar geleden.	
4 Juni	20	Thorbecke gestorven.
6 April	20	Guinea aan Engeland afgestaan.
5 April	25	Limburg Nederlandsche provincie.
19 Juni	25	Keizer Max. van Mexico gefusileerd.
4 Nov.	25	Slag bij Mentana.
26 Febr.	40	Thomas Moore gestorven.
14 Sept.	40	Wellington gestorven.
16 Sept.	50	Gustaaf Adolf-vereeniging.
?	50	Nederl. Onderwijzers-Genootschap.
?	50	Ruïnen van Nineveh ontdekt.
22 Maart	60	Goethe gestorven.
21 Sept.	60	Walter Scott gestorven.
19 Nov.	70	Mevr. E. v. Calcar geboren.
19 Febr.	75	Wijlen Koning Willem III geboren.
?	75	Universiteit te Gent opgericht.
7 Febr.	80	Ch. Dickens geboren.
6 Nov.	80	Hasebroek geboren.
?	80	Tocht naar Rusland.
26 Febr.	90	Victor Hugo geboren.
24 Maart	90	J. v. Lennep.
31 Oct.	375	Luther slaat zijn stellingen aan.
?	400	Menno Simonsz. geboren.
22 Sept.	100	Koningschap in Frankrijk afgeschaft.

12 Oct.	400	Amerika ontdekt.
?	250	Tasman ontdekt Nieuw-Zeeland.
?	300	Cornelis Cornelisz. vindt de houtzaagmolens uit.
29 Mei	200	Zeeslag bij Kaap La Hogue.
Juni	225	Tocht naar Chattam.
	325	Alva's komst in Nederland.

Afscheid.

Het is maar een koe! En toch, welk een wereld van leed zien wij in de oogen van het arme dier, dat zoo wreedaardig van haar kalf gescheiden wordt. 't Is of zij vermoedt, hoe haar lieveling een wreeden dood tegemoet gaat. En de menschen, die onbarmhartige, gevoellooze menschen, voelen niets van haar smart. Een kalf, dat van zijn moeder gescheiden wordt, gebeurt dat niet dagelijks? Wie denkt er, bij het eten van een heerlijken fricandeau of smakelijke escaloppes, aan het droevige afscheid, door moeder en kind genomen? Waarlijk, 't is goed dat niet alle koeien met evenveel weemoed haar kalveren nakijken als de schilder hier in de oogen en de geheele houding der oude koe gelegd heeft; de dierenbeschermsters in de eerste plaats, en na haar alle gevoelige zielen, zouden stellig een duren eed zweren, zich nooit meer te bezondigen aan het eten van kalfsvleesch.